

1

1001

НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ.
ОСНОВ. 1890

АРАБСКИ ПРИКАЗКИ

ХИЛЯДА и ЕДНА НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ. - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

ПРЕПЕЧАТВАНЕТО ИЗЦЪЛО ИЛИ ОТЧАСТИ МОЖЕ ДА СТАВА
САМО СЪ ПИСМЕНО ПОЗВОЛЕНИЕ НА ИЗДАТЕЛСТВОТО.

Печатница Ив. Г. Игнатовъ & Синове — София — Ц. Симеонъ, 160

Предговоръ

Като даваме на български пълния преводъ на арабскитѣ приказки, известни въ литературата съ името *Хиляда и една нощъ*, мислимъ, че обогатяваме нашата литература съ една доста знаменита и увлѣкателна книга. Досега сж излѣзли нѣколко откъслечи отъ това дивно произведение на източната фантазия, но тѣ не могатъ да дадатъ възможностъ на читателя да си състави идея за цѣлото произведение, за Шехеразада — тази царица на източнитѣ приказки, — която съ своята фантастична прелестъ може да омае всѣкого; която рисува предъ човѣка чудни картини на южната природа съ нейното знойно небе, високи палми и безкрайно море, която описва най-невъроятни приключения, но съ такава първобитна простота, съ такава безизкуствена хуманность, че принуждава читателя да се забрави, увлѣче и повѣрва всичко.

У арабитѣ, перситѣ и другитѣ източни народи е силно развита фантазията, и тѣ природно сж наклонни да разказватъ чудни приключения, и много отрано се разпространили между арабитѣ приказкитѣ които по-сетне съставиха книгата *„Хиляда и една нощъ“*. Събирали се бедуинитѣ нощемъ подъ ясното звездно небе въ пустинята и сж разказвали тѣзи приказки. Приказкитѣ, които влизатъ сега въ *„Хиляда и една нощъ“*, сж дошли отъ изтокъ въ арабитѣ. Мохамеданската религия не се отнася благосклонно къмъ такива хора, които се предаватъ на мечтание и леность, затова между мохамеданитѣ не можели да се яватъ тѣзи приказки; тѣ минали въ Арабия отъ перситѣ и индийцитѣ. Много отъ приказкитѣ, споредъ историята, сж заети отъ персийскитѣ повести на поета Рости и преведени за пръвъ пжтъ на арабски при халифъ Мансуръ, следъ това до пълнени и измѣнявани почти до 15 вѣкъ, когато станали вече известни на европейскитѣ народи.

Арабскитѣ приказки още презъ XVIII вѣкъ сж били преведени на френски езикъ. Следъ това арабскитѣ епосъ е преведенъ на английски, на нѣмски и то нѣколко пжти. Въ последно време е преведенъ и на руски. Въ нашата литература още до нашето освобождение имало преведени нѣколко приказки, но за да си състави читателятъ ясно понятие за арабския епосъ, то му го даваме въ пълень преводъ сега. За превода си сме се ползували отъ френския пълень преводъ на A. Galland (*Les mille et une Nuits. Contes Arabes. Traduits A. Galland*) и отъ руския преводъ на Ю. Дюппельмайера (*Тысяча одна ночь. Арабскія сказки*).

Никоя книга не е тъй фантастична, никоя книга не пленява съ такава увлѣкателность четца, като *„Хиляда и една нощъ“*. Вълшебнитѣ картини, извънредно занимателнитѣ приключения на героитѣ въ приказкитѣ омайватъ човѣка, отавличатъ го отъ реалния миръ и го правятъ жителъ на друго поднебие, пълно съ другъ свѣтъ, който свѣтъ съ едно магическо замахане на ржката, което прави разказвачката, взема най-причудливи ви-

14
дове. Човѣкъ се намира далечъ отъ действителността, отъ тази груба действителностъ, въ която всичко се движи бавно, монотонно, досадно... Да, четенето на тѣзи приказки доставя истинско наслаждение на духа...

Арабскиятъ епосъ е плодъ на нѣколко вѣка, но неговото съдържание се върти около личността на Харунъ-аль-Рашидъ (765—809 г.), прочутия халифъ съ високия си умъ и голѣмата справедливостъ; даже въ нѣкои приказки този халифъ се явява като герой. Това не показва, че приказкитѣ на арабитѣ иматъ историческо съдържание. Халифътъ Харунъ аль Рашидъ се явява като герой на тѣзи приказки по тази проста причина, че този халифъ билъ останалъ паметенъ между народа съ своитѣ дарби и миналъ като герой въ приказкитѣ на арабитѣ. Когато приказкитѣ преминали въ египтянитѣ, главни действащи лица станали героитѣ на египетскитѣ народни приказки. А около XIII вѣкъ, когато нѣкои отъ приказкитѣ минали въ Испания и Франция, послужили за съдържание на много рицарски романи. Въ българското народно творчество има приказки фантастични, които иматъ източень колоритъ и които навѣрно сж създадени подъ влиянието на арабскитѣ приказки, които турцитѣ сж пренесли устно между нашия народъ.

„Хиляда и една нощъ“ съдържа около двесте приказки; тѣзи приказки нѣматъ единство помежду си, но тѣй изкусно сж свързани, че читателътъ минава отъ една приказка къмъ друга съ такъвъ интересъ, съ какъвто следи различнитѣ глави на нѣкой увлѣкателенъ романъ. Повечето отъ приказкитѣ сж пълни съ чудни фантастични измислици: алмазни гори, златокрили птици, омагьосани дворци, магьосници, вещици и пр. Но има и такива, които приличатъ на новели, въ които се изобразяватъ различни произшествия и въ които ние съзираме ранозобразното проявяване на мохамеданския източень животъ.

Всичкитѣ приказки въ „Хиляда и една нощъ“ разказва дъщерята на единъ везиръ — Шехеразада. Шахриаръ, мжжътъ на Шехеразада, убилъ първата си жена, която чрезъ своитѣ престѣпления била навлѣкла отмъстителната ржка на мжжа си върху себе си, и той се заклелъ, щото ни една отъ неговитѣ жени, за които той ще се жени по сетне, да не преживѣятъ брачната нощъ. Но Шехеразада изкупва грѣшката на своята предшественица. Тя се решила да стане жена на персийския царъ Шахриаръ, но, за да избѣне смъртното наказание, което я очаквало, се старала чрезъ своитѣ разкази тѣй да увлѣче любопитството на царя, своя мжжъ, щото той да бжде принуденъ да отложи наказанието до другия день, докато изслуша приказката. Шехеразада тѣй изкусно умѣла да нареди приказкитѣ си и спирала разказа си на такова интересно мѣсто, че трѣбвало да се изминатъ 1001 нощъ, за да се свършатъ всичкитѣ приказки. Шахриаръ, увлѣченъ отъ разказа на своята жена, не се решилъ да даде жестоката заповѣдь, за да се погуби Шехеразада. Следъ изминаването на 1001 нощъ, разказвачката толкова се полюбила на Шахриаръ, щото той се отказалъ отъ клеветата си, и Шехеразада станала законна негова жена.

Приказкитѣ въ „Хиляда и една нощъ“ сж въ пълната смисълъ на матъ приказки. Причудливото, свѣрхестественото, необикновеното, случайното се мѣси съ обикновеното, действителното. Въ тѣхъ личи мощната сила на източната фантазия. Всичко въ тѣзи приказки е тѣй наредено, щото любопитството на читателя се удовлетворява тогава, когато се свършатъ самитѣ приказки.

Преводачътъ.

ХИЛЯДА И ЕДНА НОЩЪ

Хиляда и една нощ

Легендарнитѣ лѣтописи на Сасанидитѣ, древнитѣ персийски царе, на които владичеството се простирало надъ цѣла цвѣтуща Индия, надъ околнитѣ острови и чакъ до Китай, ни разказватъ, че живѣлъ нѣкога си царь отъ тази славна династия, който билъ прочутъ като единъ отъ най-добритѣ владѣтели въ свѣта. Неговитѣ поданици го обичали и почитали, защото много мждро ги управлявалъ, а съседитѣ му се боели отъ неговата силна и многобройна войска, която била всѣкога готова да срещне мжжествено своя неприятель. Той ималъ двама синове, които еднакво обичалъ, и които били еднакво достойни за обичъ. По-големиятъ се наричалъ Шахриаръ, а по-малкиятъ Шахзенанъ; и двамата наследили мждростъта и добродетелитѣ на баща си.

Следъ славно, дълго и щастливо царуване, царьтъ умрѣлъ и на неговия престолъ се качва по голѣмиятъ му синъ, Шахриаръ, а по-малкиятъ, лишенъ отъ всички наследствени права, споредъ законитѣ на страната, трѣбваше да живѣе като единъ простъ поданикъ. Шахзенанъ се покори безъ дума; той не завиждаше на брата си, обичаше го както и по-рано и го призна за свой господарь. Като видѣ Шахриаръ, че по-малкиятъ му братъ е толкова добъръ, обикна го още повече, раздѣли царството си и даде половината на брата си. Шахзенанъ отиде да царува въ Велика Татария, която му отстъпи братъ му, и си избра за столица Самаркандъ, градъ, който бѣше стара столица на това царство.

Следъ десетъ годишна раздѣла на Шахриаръ домжнѣтъ загдето не бѣше виждалъ брата си и го повика да се срещнатъ и видятъ въ Индия. Затова той прати великия си везиръ съ почетна свита да съобщи това на брата си. Следъ дълго и мжчно пътуване, везирьтъ стигна въ Самаркандъ. Шахзенанъ, който отъ по-рано се бѣше научилъ, че иде везирьтъ, излѣзе вънъ отъ града, за да посрещне гоститѣ, които му праща братъ му. Най-напредъ вървѣше великиятъ везиръ, а следъ него главнитѣ придворни, облѣчени много разкошно. Управительтъ на Велика Татария посрещна извънредно тържествено и съ искрена радостъ посланицитѣ и ги разпита за здравето на брата си Шахриаръ. Великиятъ везиръ отговори учтиво на всички въпроси и следъ това разказа защо е изпратенъ.

— Мждри везире, — каза Шахзенанъ трогнатъ до дълбочинитѣ на душата си отъ думитѣ на везира — султаньтъ, моятъ братъ ми, прави голѣма честь. Той нищо не би могълъ да ми стори по-приятно отъ това. Моето сърдце гори отъ сжщото желание, защото нито годинитѣ, нито дългата раздѣла сж могли да намалятъ искрената ми любовъ, която имамъ къмъ брата си. Съ

радостъ приемамъ братовата покана и следъ десетъ дена тръгвамъ. Разгънете тукъ вашитъ палатки и почакайте. Азъ ще ви изпратя всичко, което ви е нужно и което поискате.

Щомъ като се върна Шахзенанъ въ палата си, изпрати на своитъ гости нѣколко камили, натоварени съ различни хубави гозби, питиета и скъпоценни дарове, а самъ той се залови да се готви за пжтъ; извърши своитъ работи, които не можеха да бждатъ оставени, а управлението на държавата се повѣри на единъ съветъ, на който председателъ стана единъ отъ най-вѣрнитъ и мждри везири на царя. Следъ десетъ дена всичко бѣше готово и Шахзенанъ, като се пригърна и се прости съ младата си жена, излѣзе изъ Самаркандъ, когато залѣзваше слънцето, придруженъ отъ своята богато облѣчена военна свита, и спрѣ въ шатъра си, гдето повика везира на брата си и дълго се разговаря съ него. Около срѣднощъ Шахзенанъ поиска страстно да пригърне още единъ пжтъ жена си, затова, безъ да се обади нѣкому, върна се въ града и отиде право въ стаята на царицата. Тя никакъ не го очакваше, и като мислѣше, че той дълго време ще отсъствува, повика въ леглото си единъ отъ своитъ вѣрни слуги. Тѣ бѣха си легнали още щомъ се мръкна и бѣха дълбоко заспали.

Султанътъ влѣзе тихо въ стаята и мислѣше, че жена му ще се зарадва, когато го види тъй неочаквано. Но какво чувство го завладѣ, когато видѣ, че чуждъ човѣкъ лежи въ обятията на неговата жена! Той се вцепени предъ това зрелище и не искаше да вѣрва на очитъ си, но не можеше да се съмнява въ действителността и каза съ неизразима душевна болка:

— Ахъ, азъ не съмъ още прескочилъ прага на кжщата си, не съмъ още излѣзълъ отъ града, и ме опозориха, измавиха ме... О, безсрамнице, твоето вѣроломство не може да бжде пощадено. Като царъ, азъ трѣбва да накажа престѣплението; като оскърбенъ мжжъ, трѣбва да измия този позоръ.

Шахзенанъ кипна отъ гнѣвъ, той като като разяренъ звѣръ се хвърли къмъ леглото, замахна съ сабята си и съ единъ ударъ приспа престѣпниците въ вѣченъ сънъ. Следъ това хвърли труповетъ на двамата презъ прозореца въ трапа, който заобикаляше двореца му.

Следъ тази кървава разправия султанътъ излѣзе изъ града и, безъ да бжде забелязанъ отъ нѣкого, върна се въ лагера, разбуди свитата си и заповѣда да се готвятъ всички за пжтъ. Шахзенанъ никому нищо не каза за това, което се случи съ него презъ нощта.

Всички въ лагера се пробудиха и започнаха да се готвятъ, и, преди да се пукне зората, тржби и кимвали весело засвириха, и керванътъ тръгна бодро напредъ. Само царътъ бѣше тжженъ и не вземаше участие въ общото веселие; той се бѣше вдаль въ горчиви мисли за измѣната на жена си, бѣше го обхванала дълбока скръбъ, която не го остави презъ всичкото време на неговото пжтуване.

Най-после следъ дълго странствуване, керванътъ стигна Индия и наближи столицата. Султанъ Шахриаръ излѣзе съ всички

придворни да посрещне Шахзенанъ. Голѣма бѣше радостъта на двамата братя, когато тѣ се видѣха за пръвъ пѣтъ следъ толкова дълга разлѣжка; тѣ скочиха отъ конетѣ си и се пригърнаха, поздравиха се, изказаха си гореща взаимна любовъ, възседнаха си пакъ конетѣ и влѣзоха въ града, гдето ги посрещна тълпата съ радостни и заглушителни викове. Шахриаръ въведе брата си въ единъ особенъ нарочно приготвенъ за него палатъ, който се отдѣляше отъ палата на царя съ една градина. Този палатъ бѣше украсенъ извѣнмѣрно богато и разкошно — тежеше отъ злато и отъ сребро. Шахриаръ остави брата си самъ за известно време, отиде да си отпочине, омие и преоблѣче и следъ малко пакъ се върна при него; тѣ дълго време се разговаряха, като братя, които толкова години не се бѣха виждали и срѣщали. Многобройната свита стоеше настрана отъ своитѣ господари и тъй имъ даваше възможность да си изкажатъ всички братски чувства. Като се мръкна, тѣ седнаха, ядоха, пиха и се разговаряха до срѣднощъ.

Следъ като се раздѣлиха двамата братя, Шахзенанъ си легна въ разкошната си постелка, но сънъ не го хващаше, а гжгата, която на време бѣше заглушена отъ радостното свиждане, отново се появи и започна съ още по-голѣма сила да го мжчи. Неговата изтерзана душа не намираше спокойствие; най-малкитѣ подробности за гнусната измѣна на жена му възкрѣсваха въ неговото въображение и го довеждаха до отчаяние. Следъ като изгуби всѣка надежда, че ще може да заспи, Шахзенанъ стана отъ постелката си и отиде въ градината, гдето стоя до разсѣмване. На другия день, като го видѣ, братъ му не можеше да се начуди защо лицето на Шахзенанъ е толкова измѣнено, и отъ какво сж тѣзи следи на дълбока печаль.

— Какво може да е станало съ моя братъ? — се питаше султанътъ на Велика Индия. — Какво би могло да наскърби неговото сърдце? Дали азъ съ срещата си не съмъ причина на тази негова безутешна тѣга, която личи въ очитѣ му! Азъ посрещнахъ Шахзенанъ тъй, както може да срещне братъ обичния си братъ и съ нищо не съмъ го наскърбилъ. Да не би пѣкъ да се грижи за работитѣ на своето царство или пѣкъ да му е мжчно за неговата жена, съ която той се раздѣли за нѣколко време? О, ако е тъй, то азъ нѣма да го задържамъ много; още утре ще му дамъ приготвенитѣ дарове, и той нека прави тогава каквото иска.

И наистина, още сутринъта Шахриаръ прати на брата си обреченитѣ дарове отъ най-хубавитѣ, най-рѣдкитѣ и драгоценни произведения на Индия. А за да може да му разсѣе тѣгитѣ и ядоветѣ и да го утеши, той измисляше всѣки день все нови и нови забавления, но нищо не помагаше. Великолепнитѣ празници, пълни съ разнообразия и веселия, не само че не можеха да излѣкуватъ сърдечнитѣ рани, но каточе още повече ги раздразняваха, още повече ги трояха.

— Дали не ще може да се развесели братъ ми, ако отидемъ на ловъ? — си помисли веднѣжъ Шахриаръ, като се реши да се приготви да отиде въ една гориста страна, която се нами-

раше два дена далечъ отъ столицата, и въ която имаше сърни и елени. Шахзенанъ се отказа да отиде подъ предлогъ че не е толкова здравъ. Шахриаръ не пресиля брата си, остави го да прави каквото иска, а самъ той съ своитѣ хора отиде на ловъ.

Шахзенанъ остана самъ; той влѣзе въ стаята си и седна до прозореца, който гледаше въ градината. Разкошната растителностъ на източната природа се разстиляше предъ него като панорама: ароматичниятъ въздухъ се пълнѣше съ божествено пѣние на безчисленото множество птици; всичко будѣше у човѣка радостъ, веселие и животъ, но султанътъ бѣше глухъ и безучастенъ къмъ всичко; него нищо не радваше, нищо не можеше да възбуди въ неговата душа възторгъ и удивление. Все сжщитѣ мисли, все сжщитѣ мжчителни спомени за измѣната на жена му кжсаха безъ милостъ неговото сърдце. Той, като гледаше тази чудна свѣтловна хубостъ, като се обръщаше къмъ нея съ нѣмъ укоръ, каточе се оплакваше горчиво отъ своята нещастна сждба.

Но изведнѣжъ едно неочаквано явление неволно привлече неговото внимание и го разбуди отъ неговитѣ дълбоки мисли. Отъ насрещната на съседния палатъ тайна вратичка, която се отвори полекичка, излѣзоха една следъ друга двадесетъ женски фигури, завити въ фереджи. Тукъ бѣше и самата жена на царя, която се отличавахе отъ другитѣ съ своето богато облѣкло. Като бѣше увѣрена, че и Шахзенанъ е на ловъ, и че нѣма никой да види, тя се спрѣ тъкмо предъ прозореца на гостенина съ своитѣ другарки. Въ Шахзенанъ се възбуди любопитство, и той се скри и почна да наблюдава всичко. Както жената на Шахриаръ, тъй и другитѣ жени хвърлиха отъ себе си фереджитѣ и останаха само съ едни шалвари и кжси антерийки, ушити съ злато. Голѣмо бѣше изумението на Шахзенанъ, когато видѣ, че половината отъ тѣзи, които се явиха въ градината подъ прозореца, бѣха черни араби, отъ които всѣки си взе по една жена и отиде подъ сѣнчеститѣ сводове на палмитѣ. А самата царица, жената на брата му, си цапна ржцетѣ и викна два пжти:

— Мазуде! Мазуде!

Тозъ часъ се спуствна бързо като катерица отъ едно отъ най-високитѣ дървета единъ силенъ, снаженъ хубавецъ негъръ и се хвърли въ обятията ѝ.

Приличието не ни позволява да разкажемъ всичко, което видѣ Шахзенанъ по-нататъкъ, но и нѣма нужда отъ такива подробности, стига да кажемъ, че той не се мислѣше повече за най-нещастенъ въ свѣта, защото се увѣри, че и неговиятъ братъ раздѣли сжщата участъ. До срѣднощъ се продължи вакханалията между женитѣ и арабитѣ, следъ това и мжжетѣ и женитѣ се окжпахъ въ басейна, който бѣше най-хубавото украшение на царската градина, покриха се съ фереджитѣ и се върнаха въ двореца на Шахриаръ презъ сжщата врата. А Мазудъ, който бѣше прескочилъ отъвнъ и дошелъ тукъ, се покачи по високия зидъ и се скри.

Цѣлото това събитие, което се извърши предъ очитѣ на Шахзенанъ, го силно развълнува, и той почна да размишлява

— О, колко съмъ билъ неразуменъ, когато мислѣхъ, че само азъ съмъ билъ нещастенъ на тоя свѣтъ? — си казваше той, като искаше съ това да се утеши. — Вижда се, че такава е общата участъ на всички мъже на този Божи свѣтъ. Даже и моятъ братъ, единъ отъ най-великигъ монарси, владѣтель на толкова народи, не е можалъ да я избѣгне. Ако е всичко това тъй, то струва ли да се огорчава човѣкъ отъ такива дребни работи и да си трови сърдцето? Трѣбва всичко да забравя! Нѣма вече да бжда такъвъ малодушенъ, нѣма вече да допустна тжгата да ми мжи сърдцето; отъ сега нататкъ нищо нѣма да ми мрачи душата! — каза Шахзенанъ и, като че нѣкой тежкъ товаръ падна отъ него. Той почувствува, че е гладенъ и вечеря съ апетитъ, какъвто не е ималъ откато напустна столицата си.

Шахриаръ, като забеляза, че братъ му стана веселъ и като че доволенъ отъ живота, извика радостно:

— О, благодаря на небето, че то възвърна спокойствието на душата ти; азъ се радвамъ, като виждамъ това, но нѣма да бжда спокоенъ дотогава, докато не ми изпълнишъ молбата.

— Мога ли азъ да не изпълня това, което иска моятъ възлюбенъ братъ? — попита Шахзенанъ. — Твоето желание е законъ за менъ, кажи, и азъ ще изпълня всичко, каквото заповѣдашъ.

— Отъ това време, отъ когато се видѣхме — каза Шахриаръ — ни единъ свѣтълъ лжчъ не бѣше озарявалъ твоето лице, напротивъ, нѣкаква мрачна мисль блуждаеше по него постоянно, и азъ напусто се мъчехъ съ различни срѣдства да те развеселя. Мислѣхъ, че ти е мъчно за отечеството ти, или тжжишъ, че си се раздѣлилъ съ хубавата си жена; царицата на Самарканда е, навѣрно, най-хубавата жена на свѣта. Не зная дали съмъ се лъгалъ въ своитѣ предположения, но азъ не искахъ да те разпитвамъ, да не би да ти се покажатъ нескромни моитѣ въпроси. Но сега, следъ като отидохъ за нѣколко дена на ловъ, виждамъ, че съ тебъ е станало чудно измѣнение: виждамъ те пакъ такъвъ, какъвто те зная отъ малтъкъ. Кажи ми, моля те, въ името на нашата братска обичъ, какво е могло да те наскърби, да те разтжжи толкова и какво те утеши сега?

Владѣтельтъ на Велика Татария се смути отъ думитѣ на своя братъ и не знаеше какво да отговори на зададенитѣ му въпроси. Той не се решавахе да каже истината, и затова помоли брата си да го освободи отъ тѣзи въпроси.

— Позволи ми само този пжтъ да не изпълня волята ти, — каза той на брата си Шахираръ.

— Не, брате мой, — отговори султантъ — сега азъ именно настоявамъ на своето желание и ще ти кажа открито, че ако го изпълнишъ, ще покажешъ, че наистина ме обичашъ.

— О, ако е тъй, нека се изпълни волята ти! — каза Шахзенанъ — и като видѣ, че не ще може да скрие нѣщо отъ брата си, разправи му за престжплението на жена си, какъ той е наказалъ измѣнницата и нейния прелѣстителъ.

— Разсжди сега, — каза той — ималъ ли съмъ право да тжжа?

— Нещастни брате, — извика султанътъ съ дълбоко негодуване, — какво ужасно нечувано събитие ми разказвашъ! Азъ едвамъ можахъ да задържа гнѣва си, за да те изслушамъ докрай. Напълно одобрявамъ твоята жестока отплата на вѣроломнитѣ и никой не би те обвинилъ, мисля азъ, за тази постѣпка. Ти си билъ много милостивъ даже къмъ тѣзи престѣпници. Ако бѣхъ на твоеото мѣсто, то много по-безпощадно бихъ постѣпилъ; азъ не бихъ се задоволилъ само отъ смъртъта на една жена, азъ бихъ постѣпилъ много по-жестоко, за да измия своя позоръ. Да, сега разбирамъ причината на твоята скѣрбъ. Мисля, че ни единъ монархъ, откакто е свѣтъ засвѣтувалъ, не е изпитвалъ такова унижително нещастие. . . Но, както и да е, нека благодаримъ на Бога, че ти изпрати утешение. Бжди откровенъ докрай и ми разкажи какво е могло да те зарадва?

Шахзенанъ се смути още повече: той знаеше, че ако разкаже откровенно всичко, ще отрови щастието на любимия си братъ, ще нанесе жестокъ ударъ върху неговия животъ; но султанътъ го моли тъй горещо и настоятелно, че той не можеше да не изпълни желанието му.

— Добре, — каза Шахзенанъ съ дълбока тѣга, — ще отстъпя на волята ти, но напусто искашъ да узнаешъ причината на моята радостъ. Това, което ще ти разкажа, ще ти разкъса сърдцето и ти ще изпиташъ такива мъки, сжщитѣ, какъзито азъ токущо преживѣхъ. Ти искашъ отново да оживѣе това, което азъ искамъ да забравя.

— Твоитѣ думи — каза Шахриаръ, — само усилватъ моето любопитство, кажи по скоро това, което те питамъ. Разкрий ми тайната, колкото и ужасна да е тя.

Следъ това всички възражения бѣха безполезни и Шахзенанъ трѣбваше да разкаже на брата си всичко, каквото видѣ въ градината, като не остави и възмутителнитѣ отношения на самата негова жена къмъ Мазудъ.

— И когато азъ видѣхъ този позоръ, — каза той, — неволно дойдохъ до заключение, че невѣрността трѣбва да е вроденъ порокъ на всички жени въ свѣта и е недостойно малодушието за мжжетѣ да мислятъ, че тѣхното щастие и спокойствие на живота имъ зависи отъ вѣроломната любовъ на една жена. Съ такива размишления азъ можахъ да изгоня тжгата отъ сърдцето си и да я замѣстя съ презрение къмъ женитѣ. Съветвамъ те и тебъ да бждешъ тъй благоразуменъ и да последвашъ моя примѣръ.

Султанъ Шахриаръ изслуша брата си, но не му повѣрва думитѣ.

— Не, — каза той разгнѣвено — нима царицата на Индия е способна да изпадне толкова низко! Азъ не вѣрвамъ това, което ми казвашъ, докато не видя всичко съ собственитѣ си очи. Можеби ти да се лъжешъ, или да ти се е присънило нѣщо такова, което ми разказашъ. Както и да е, но азъ трѣбва да се увѣря несъмнено.

— За нещастие, драги ми брате, ти можешъ лесно да се убедишъ, че моитѣ думи сж справедливи. Стига само да искашъ. Да се напомнимъ да отидемъ на ловъ, да вземемъ всички слуги отъ палата, да излѣземъ вѣнъ отъ града, да разстелимъ шатритѣ си и да останемъ да пренощуваме. Когато всички заспятъ, да се върнемъ въ двореца, въ който азъ живѣя сега, и презъ сжщия прозорецъ, който гледа въ градината, ти ще видишъ всичко това, което видѣхъ азъ.

Шахриаръ одобри този хитъръ планъ на брата си и заповѣда на своитѣ хора да се готвятъ за ловъ. На другия день сутринята султановата заповѣдъ се изпълни съ всичката точностъ; край града се разпрострѣха палатки, и къмъ навечеръ двамата султани съ своитѣ хора пристигнаха тамъ.

Тѣ дълго време седѣха въ една отъ царскитѣ шатри, докато всички заспятъ. Щомъ като настѣпи нощта съ своето черно покривало и навсѣкжде се възцари дълбока гробна тишина Шахриаръ повика великия си везиръ и, безъ да му открие целта, каза му, че ще се отдалечи за малко време съ брата си отъ шатригѣ и даде строга заповѣдъ никой да не се допуща да иде негде, докато не се върне самъ султанътъ. Следъ това разпореждане двамата братя възседнаха конетѣ си, безъ да бждатъ забелязани отъ никого, върнаха се въ града, промъкнаха се тайно въ двореца на Шахзенанъ и престояха будни цѣлата нощъ. Преди още да се пукне зората на другия день, тѣ се затулиха задъ прозореца, който гледаше къмъ градината и следѣха съ голѣмо внимание всѣко едно мръдване и пошумоляване въ градината.

Утренният вѣтрецъ, напоенъ съ аромата на цвѣтоветъ, галѣше отмалѣлитъ имъ лица съ своитъ прохладни, освежителни вѣлни. Дватамата братя си продумваха отвреме-навреме по нѣколко думи, като не смѣкваха очи отъ срещната страна, гдето се намираше тайната вратичка. Следъ известно време тази вратичка се отвори полека, и се подадоха сжичитъ жени и негри, завити съ фереджи. Сжщо така скочи отъ дървото и черниятъ Мазудъ и се хвърли въ сладострастнитъ обятия на султанката.

— О, Боже всемогъщи! — извика Шахриаръ, като видѣ съ своитъ очи всичко, което му разправи братъ му, — где е срамътъ и съвѣстятъ, ако ги нѣма между нашитъ царици? Нима ни единъ владѣтель на този свѣтъ не може да избѣгне отъ такова посрамване? Ето какво ще ти кажа азъ, брате мой: да оставимъ този омразенъ свѣтъ, пѣленъ съ лъжа и калъ, съ низко ласкателство и съ вѣроломна измѣна; да оставимъ своитъ владения и да отидемъ негде далечъ въ нѣкоя чужда страна, гдето никой нѣма да ни познава, и тамъ ще можемъ да погребемъ своето горко нещастие и скриемъ своя позоръ.

Шахзенанъ не одобри въ душата си намѣрението на своя братъ, но той не искаше да му противоречи въ тази минута и затова му каза:

— Ти ме знаешъ, братко мой, че азъ съмъ готовъ слѣпо да се покорявамъ на царската ти воля и на драго сърдце ще дойда съ тебе, макаръ да отидешъ и на край свѣта, но обеща ми се, че ще се върнемъ тутакси, щомъ срещнемъ човѣкъ по-нещастенъ отъ насъ.

— Добре, — каза султанътъ, — само азъ мисля, че ние не можемъ срещна по-нещастенъ човѣкъ отъ насъ на този свѣтъ.

— Азъ не мога да се съглася съ това, — каза Шахзенанъ, — защото нѣма да вървимъ много и ще срещнемъ нѣкой нещастникъ като насъ.

Следъ това двамата братя излѣзоха тайно изъ двореца и тръгнаха къмъ противоположната страна на лагера, гдето оставиха везира съ придворнитъ ловджии. Тѣ вървѣха цѣлъ день и първата нощъ прекараха на едно дърво, което срещнаха на пѣтя си. Щомъ като се пукна зора, тѣ пакъ тръгнаха и продължаваха тъй да вървятъ, докато отмалѣха. Тогава тѣ се спрѣха на една полянка върху морския брѣгъ, покрита съ хубава трева и цвѣтя и съ вѣковни сѣнчести дървета. Тѣ седнаха подъ едно дърво и отново подкачиха разговора върху невѣрността на женитъ си.

Изведнѣжъ откъмъ морето се чу такъвъ силенъ викъ, щото небето и земята се разтърсиха. Изъ морскитъ дълбочини се издигна голѣмъ стълбъ отъ черъ гжстъ димъ; той растѣше, растѣше, разширочаваше се и се издигаше къмъ небеснитъ височини. Братята се изплашиха, скочиха и като гръмнати замръзнаха на мѣстата си. Но следъ малко се посъвзеха, изкачиха се на едно високо дърво и тамъ се скриха между неговитъ листнати клони. Като се обърнаха къмъ тази страна, отгдето се чуваше викътъ, тѣ видѣха, че горниятъ стълбъ отъ димъ разсѣче вълнитъ на морето и стигна брѣга. Отначало, подъ влиянието на страха, тѣ

нищо определено не можаха да видятъ, но следъ време, малко-помалко, всичко имъ стана ясно.

Този облакъ бѣше единъ отъ ония лоши духове, които отъ памтивѣка мразятъ човѣчеството. Този черъ, страшенъ, чуденъ духъ вървѣше къмъ брѣга и носѣше съ жбитѣ си стъкленъ сандѣкъ, заключенъ съ четири кувари. Духътъ излѣзе на сушата и тръгна къмъ сжщото дърво, въ което двамата братя се бѣха скрили и чакаха своята неминуема гибель.

Злиятъ духъ се наведе надолу, сложи грижливо сандѣка на земята и го отвори съ четиритѣ ключове, които висѣха на пояса му. Тогава изъ сандѣка излѣзе жена неизказано хубавица и облѣчена само въ злато и коприна. Духътъ я сложи до себе си, впи страстнитѣ си очи въ нея, като ѝ каза: „Лжечарно мое свѣтило, царица на всички хубавици въ свѣта, обичамъ те оттогава, откогато те грабнахъ презъ твоята първа брачна вечеръ, позволи ми да си легна на твоитѣ колѣне и да отдѣхна; сънътъ ме надви и азъ не мога отиде по-далечъ, докато не си почина.“

Като каза това, духътъ си легна, прострѣ се и краката му стигнаха до брѣга на морето, сложи си чудовищната глава върху колѣнетѣ на хубавицата, заспа тутакси и захърка така силно, че цѣлата земя се трѣсѣше.

Въ това време хубавицата разглеждаше съ очи различнитѣ предмети, които я заобикаляха и, като повдигна погледъ случайно къмъ върха на дървото, видѣ двамата снажни хубавци — Шахриаръ и брата му, Шахзенанъ. Тя, намѣсто да се смути, усмихна имъ се, като имъ направи знакъ съ ржка да слѣзатъ долу при нея. Двамата братя като видѣха, че жената ги забеляза на дървото, изплашиха се и помолиха съ сжщия знакъ хубавицата, да не ги вика да слѣзатъ и да не ги издава на духа. Тогава тя издигна съ ржце главата на заспалия си властелинъ, сложи я на земята, доближи се до дървото и тихо проговори:

— Азъ искамъ настоятелно да слѣзете и двамата отъ дървото.

Напразно двамата братя я молиха да ги остави, защото тѣ треперѣха отъ страхъ.

— Стига! — каза тя разгнѣвено, — слѣзнете или ще разбудя духа и ще искамъ вашата смъртъ.

Следъ такава решителна заповѣдъ тѣ нищо не можеха да направятъ, освенъ да се покорятъ и да слѣзатъ тихо, за да не разбудятъ заспалото чудовище. Тогава хубавицата ги поведе за ржцетѣ, отиде подъ друго дърво и тамъ свободно си изказа своето влѣчение къмъ тѣхъ двамата. Тѣ се страхуваха отъ лошия духъ и затова искаха да се изскубнатъ отъ нейнитѣ обятия, но хубавицата остана на своето и съ заплашвания ги принуди да изпълнятъ нейната воля. Следъ това, подиръ първия възторгъ на любовта, тя забеляза на прѣститѣ на двамата братя скжпи прѣстени, които поиска да ги има за споменъ. Тѣ доброволно се съгласиха и ѝ дадоха своитѣ прѣстени. Тя се върна на първото си мѣсто, отвори стѣкления сандѣкъ и измъкна една дълга връвъ, на която имаше нанизани различни прѣстени съ скжпоценни камъни.

— Знаете ли какао означаватъ тѣзи нанизани прѣстени? — попита тя, като се обърна къмъ двамата братя.

— Не, но желали бихме да знаемъ, — отговориха тѣ.

— Ето какво: по тѣзи пръстени азъ зная числото на онѣзи, които, както и васъ, съмъ дарила съ своитѣ ласки. На тази връвъ имаше само деветдесетъ и осемъ пръстена, сега съ вашитѣ ставатъ сто. Това безобразно страшилище мисли да ме крие въ своя стъкленъ сандѣкъ. Напусто: нито ключоветѣ, нито ревността на този магьосникъ не сж могли, както виждате, да ме спратъ да нѣмамъ стотина любовника. Колкото и да ме заключва, както и да се мъчи да ме скрие — и въ дълбочинитѣ на пропаститѣ и въ дъното на морето, азъ всѣкога ще намѣря срѣдства да го измамя. Отъ това вие можете да видите, че каквито усилия да употребяватъ мъжетѣ, не могатъ побърка на женитѣ да изпълнятъ това, което поискатъ. Колкото повече се пази жената, толкова повече тя е принудена да лъже мъжа си и азъ ви съветвамъ едно нѣщо: ако вие искате щото вашитѣ жени да ви бждатъ вѣрни, оставете ги свободни.

Като каза това, хубавицата наниза и тѣзи два пръстена при другитѣ, сложи цѣлата връвъ въ сандѣка и после седна на първото си мѣсто, повдигна главата на заспалия духъ, турна я на колѣнетѣ си и даде знакъ на братята да си отидатъ.

Двамата владѣтели не чакаха да се повтори знакътъ, и бързо се повърнаха по сжщия пѣтъ. Когато видѣха, че сж далече вече отъ хубавицата и отъ лошия духъ, Шахриаръ каза:

— Какво мислишъ, братко мой, следъ това приключение? Азъ отъ моя страна съмъ убеденъ положително, че никаква сила не може надви хитростъта на жената. Не е ли тъй?

— Да, — каза владѣтельтъ на Татария — и ти трѣбва да се убедишъ, че този духъ е сто пѣти по-нещастенъ отъ двама ни. И ако това е тъй, то ние, значи, срещнахме това, което търсихме, да се върнемъ тогава въ своитѣ царства и да се оженимъ отново.

— Да се върнемъ, — каза Шахриаръ — и азъ намѣрихъ вѣрно срѣдство да се предпазя за напредъ да не бжда лъганъ тъй жестоко отъ жена, но за сега никому нищо не казвамъ за това.

Двамата братя се върнаха следъ три дена въ лагера, гдето бѣха оставили своитѣ хора.

Известието за тѣхното връщане се прѣсна между всички придворни, които още преди да се съмне, се събраха около царската шатра. Шахриаръ любезно поздрави своитѣ хора и въ знакъ на милостъ всѣкому подари по нѣкоя награда, а следъ това, като имъ каза, че се раздумалъ да ходи на ловъ, заповѣда да се свиятъ палаткигѣ и да се върнатъ всички въ града,

Като се върна въ палата си, Шахриаръ отиде въ жилището на царицата, заповѣда предъ очитѣ му да ѣ свържатъ ржцетѣ и краката и я даде на своя главенъ везиръ да я удуши. Везирътъ изпълни безпрѣкословно заповѣдта на своя повелителъ, безъ да се научи какво престѣпление е направила тя, за да заслужи такова жестоко наказание. Султанътъ се бѣше толкова много разгнѣвилъ и разлютилъ, че съ собствената си царска ржка отрѣза главитѣ на всички жени въ харема. Той, като бѣше про-

никнатъ отъ съзнанието, че нѣма честни и вѣрни жени на този свѣтъ, а така сжщо, че нѣма възможностъ да се предпази човѣкъ да не бжде ужасно лѣганъ, взе такова решение: всѣка вечеръ да си взима по една жена, а сутринъта да я дава на своя везиръ да я удушавя. Следъ като издаде самъ този безчовѣченъ законъ, той се закле точно да го изпълнява, щомъ като заминие братъ му. Наистина Шахзенанъ не стоя дълго време въ столицата на Шах-риаръ; той скоро се прости съ своя братъ и потегли съ богати дарове къмъ своето царство.

Щомъ като изпроводи братъ си, той заповѣда на великия везиръ, че иска да се ожени за младата дъщеря на единъ отъ своитѣ военоналници. Следъ обѣдъ се извърши обредътъ и, като прекара съ нея нощта, даде я на сжщия си везиръ да я накаже съ смъртъ, а намѣсто нея да му доведатъ друга мома за жена. Наистина, тази нечута и безпричинна жестокостъ силно възмути великия везиръ, но той нѣмаше какво да прави, трѣбваше смѣло да изпълнява волята на своя господаръ и доведе дъщерята на другъ сановникъ, която на другата сутринъ умъртви. Това се повтаряше всѣки день, т. е. всѣка вечеръ водѣха на царя по една мома, а всѣка сутринъ везирътъ я убиваше. Вечеръ довеждаха на царя непорочна хубава мома, за да стане тя утре мъртъвъ трупъ.

Тази безчовѣчна жестокостъ на царя се разнесе по цѣлия градъ и потопа всички въ скръбъ и тжга. Навсѣкжде се чуваше плачъ, охкания; всѣки баща оплакваше сждбата на своитѣ дъщери, които или бѣха вече убити, или скоро ше бждатъ повикани да се извърши надъ тѣхъ жестока присжда на царя. Всички — отъ най-богатия и силния въ града, до най-простия и бедния — треперѣха предъ ужасното нещастие и намѣсто благословения, които тѣ пращаха по-рано къмъ небето за своя любимъ царъ, сега почнаха да пращатъ клетви.

И великиятъ везиръ — това неволно орждие на царската жестокостъ — имаше две дъщери: по-голѣмата се казваше Шехеразада, т. е. дъщеря на луната, а по-малката Динарзада, т. е. драгоценна като злато. По-голѣмата му дъщеря бѣше толкова умна и толкова хубавица, и съ такива изключителни достоинства, каквито не притежаваше ни единъ смъртенъ въ свѣта. Тя бѣше много чела, много знаеше. Тя разбираше и отъ история, и отъ медицина, и отъ философия, и отъ изкуство, и отъ литература, а пишеше такива стихове, каквито пишеха най-добритѣ поети въ това време. И нейнитѣ нравствени качества не отстъпваха на умственитѣ ѝ достоинства. Тя бѣше хубавица въ пълната смисълъ на думата; дълбокото съзнание на дълга си, на справедливостта, чувството на честь и честолюбие бѣха най-голѣмитѣ нейни душевни красоти.

И не е чудно, че баща ѝ, везирътъ, я обичаше повече отъ всичко въ свѣта и се гордѣеше съ нея. И сега той трѣбваше да изпита най-горчивитѣ думи на дъщеря си, която ни единъ пжтъ не бѣше го оскърбявала. Ето какъ се случи това: веднѣжъ Шехеразада остана сама съ баща си, прегърна го и започна да му говори убедително съ нѣжния си гласъ:

— Татко, азъ искамъ да те помоля за нѣщо и мисля, че ти ще ми изпълнишъ молбата.

— Кажи, — отговори везирътъ — ти знаешъ, че азъ никога не съмъ ти отказвалъ, защото твоитѣ желания сж разумни и справедливи.

— О, че е справедливо и това сегашно мое желание, ти ще се убедишъ като ме изслушашъ. Ти ще разберешъ, татко, колко ми е мжно, като гледамъ страданията, които преживяватъ хората днесъ, и азъ се захлехъ да направя всичко възможно отъ менъ, само да спра по-нататъшното варварство на султана.

— Каточе това желание изпраща самото небе, дъще, — каза везирътъ — но какъ можешъ спрѣ това бедствие, което ни е постигнало? Нали знаешъ, че ние всички сме безсилни предъ волята на султана.

— Това е тъй, — каза дъщерята — както е истина, че ти служишъ за орждие на султановата безсърдечна жестокостъ; съ твоитѣ ржце той убива всѣка сутринъ по една невинна мома, затова и азъ те моля, като твоя обична дъщеря, да ме заведешъ тази вечеръ при султана, защото отъ тебъ зависи коя мома да изберешъ и да заведешъ.

Ако бѣше падналъ гръмъ върху главата на везира, не би го поразилъ тъй силно, както думитѣ на неговата дъщеря.

— О, Боже милостиви, — извика той, — какво говоришъ ти!... Какво е съ тебе, дъще моя? Да не си изгубила ума и разума? Не знаешъ ли, че султанътъ е далъ клетва да не оставя ни една жена жива следъ първата си брачна нощъ? И какъ мога азъ да му предложа своята кръвъ и плътъ, — своята дъщеря, която да убия утре съ собственитѣ си ржце?

— Зная, татко, зная, — каза Шехеразада, — известна ми е опасността, която ме очаква, но... тя не ме плаши. О, ако само сполуча въ това, което съмъ намислила! Тогава ще се свърши страшното бедствие за моето отечество, и цѣлиятъ народъ ще ме благославя.

— Не, моя дъще, не. Нищо не може ме убеди, да изпълня твоео безумно желание. Азъ не мога, нѣмамъ сила да те принеса въ жертва съ собственитѣ си ржце. Помисли само, какво ще ми бжде, когато султанътъ ми заповѣда да те удуша? А ти знаешъ, че азъ не мога да не го послушамъ. Ако ти не се плашишъ отъ смъртта, съжали се надъ баща си и не го принуждавай да убива собственото си дете.

— Татко, азъ съмъ се решила: моля те още единъ пжтъ, позволи ми да изпълня своето добро намѣрение.

— Ти, както се вижда, искашъ да ме разсърдишъ, — отговори разгнѣвено везирътъ. — Какво е това безумие доброволно да искашъ да се хвърлишъ въ пропастьта! Този, който не предвижда отъ по рано опасноститѣ и не обмисли своитѣ постжпки, никога не достига добъръ край. Право да ти кажа, че ти съ своето твърдоглавие ми напомняшъ една стара бабня за магарето, което си живѣло много добре на божия свѣтъ, но като не си почитало доброто положение, изпаднало въ беда. Азъ се страхувамъ, че и съ тебе самата ще се случи сжщото.

— Ами какво се е случило съ това магаре? — попита Шехеразада.

— Нека ти разкажа самата басня, — каза везирътъ, — тя може да ти послужи за добъръ урокъ.

Волътъ и магарето

(Басня)

Живѣлъ едно време богатъ търговецъ чифликчия, който ималъ много добитѣкъ. Този човѣкъ ималъ чудна способностъ: той можелъ да разбира езика на животнитѣ, но само никому не трѣбвало да казва това, което чувалъ и откривалъ чрезъ своята дарба. Ако се излъжелъ да каже нѣкому това, което чуелъ отъ животнитѣ, непременно трѣбвало да умре. Въ неговия чифликъ, гдето живѣлъ той, въ една и сѣща ограда били вързани волъ

и магаре. Веднѣжъ, когато стопанинътъ се намиралъ близо около тѣхъ, слуша вола да говори на магарето:

— О, ако ти знаеше колко ти завиждамъ на твоята участъ! Ти нѣмашъ много работа и си почивашъ. Хранятъ те, поятъ те, чешатъ те само да почивашъ. Ти само занасяшъ стопанина до града и пакъ почивашъ; ако не вършеше и това ти би вѣчно лежало. А погледай какъ постѣпватъ съ менъ!... Горчива е и нещастна моята сѣдба. Зора не се е пукнала още на небето, а мене впрѣгатъ въ плуга и ора докато се стѣмни, докато съвсемъ отпадна отъ сили. Орачътъ не ми дава почивка ни една минута, и щомъ

искамъ да си почина, той ми налага нѣколко удара по гърба. Шията ми е потрита отъ хомотя. И следъ такава усилна работа, свързватъ ме тукъ и вмѣсто да ме назоватъ, хвърлятъ ми малко плѣва и това е то наградата на моитѣ трудове. Спя на голата земя и се мжча, и какъ да не завиждамъ на сждбата ти?

Магарето го слушаше, безъ да каже дума, и волътъ като свърши своитѣ оплаквания, магарето каза:

— По козината ти виждамъ, наистина, следи отъ побой, но ти глупавъ си се родилъ, глупавъ ще умрешъ. Простотата е причина на твоето волско търпение. Затова те мжчатъ хората, както искатъ. Ти не си хитъръ; сила имашъ, но не умѣешъ да се ползувашъ отъ нея и затова ще страдашъ. Цѣлиятъ си животъ ще преминешъ въ мжка за угодата на хората и вмѣсто благодарностъ, бой ще получаваешъ отъ тѣхъ. Ако ти имаше толкова смѣлостъ, колкото сила, хората не щѣха да се отнасятъ тъй съ тебъ. Защо ти, напримѣръ, се давашъ да те впрѣгатъ и не се защитишъ съ остритѣ си рога, които за това ти сж дадени? Ти би трѣбвало да биешъ, да риташъ тогова, който се приближи до тебъ и вѣрвай, че не би спалъ на голата земя, не би ялъ суха плѣва. Ако работникътъ ти донесе не по угодата храна, не яжъ, само я помириши и я остави. Опитай се само единъ пжтъ да изпълнишъ моя съветъ и ще видишъ колко ще се подобри твоето положение и какъ презъ цѣлото време ще ме благославяшъ за тази добрина, която ти направихъ.

Волътъ изслуша мждритѣ съвети на магарето и за да изкаже признателността си къмъ своя другаръ извика:

— О, мой приятелю, колѣнича предъ твоята мждростъ и ти се обещавамъ, че отъ сега нататъкъ ще те слушамъ за всичко. Ти ще видишъ, че азъ ще ти изпълня думитѣ както се пада.

Стопанинътъ ги слуша съ всичкото си внимание, но не продума.

На другата сутринъ орачътъ влѣзе въ яхъра да изкара вола да отиде да оре, както правѣше всѣка сутринъ. Но волътъ не забравяше съветитѣ на магарето, затова цѣлиятъ день се приструваше бодливъ, сърдитъ. Вечеръта, когато поискаха да го свържатъ, той се приготви да бодне где кого завърне. Съ една дума, той всичко изпълняваше както му каза магарето.

Щомъ като се съмнало на другия день, слугата отива да впрѣга вола, но го вижда да лежи на земята, протегнатъ и да подема; той помисли, че непременно е боленъ, защото храната му била неизядена и затова отишелъ да се съветва съ стопанина.

Търговецътъ се досѣти, че то е вследствие отъ съветитѣ на магарето, и като искалъ да накаже подучвача споредъ заслугитѣ му, дава такова наставление на слугата си:

— Ако волътъ не е годеенъ за работа, впрегни тогава магарето и ори съ него. Нека то да псоре малко, само го пошибвай повечко, за да не се лени, а да работи както трѣбва.

Орачътъ изпълни точно заповѣдта на стопанина и накара магарето цѣлия день да тегли оралото и да яде бой. То, като не било привикнало на работа, съвсемъ отмалѣло и вечеръта едвамъ могло да се върне насила вкжши и да се държи на крака.

Към читателитѣ!

Като даваме на български пълния преводъ на арабскитѣ приказки, известни въ литературата съ името „Хиляда и една нощъ“, мислимъ, че обогатяваме нашата литература съ една доста знаменита и увлѣкателна книга. Досега сж излѣзли нѣколко откъслечи отъ това дивно произведение на източната фантазия, но тѣ не могатъ да дадатъ възможность на читателя да си състави идея за цѣлото произведение, за Шехеразада — тази царица на източнитѣ приказки, — която съ своята фантастична прелестъ може да омае всѣкиго; която рисува предъ човѣка чудни картини на южната природа съ нейното знойно небе, високи палми и безкрайно море, която описва най-невѣроятни приключения, но съ такава първобитна простота, съ такава безизкуствена хуманность, че принуждава читателя да се забрави, увлѣче и повѣрва всичко.

Никоя книга не е тъй фантастична, никоя книга не пленява съ такава увлѣкателность четеца, като „Хиляда и една нощъ“. Вълшебнитѣ картини, извънредно занимателнитѣ приключения на героитѣ въ приказкитѣ омайватъ човѣка, отвлечатъ го отъ реалния миръ и го правятъ жителъ на друго поднебие, пълно съ другъ свѣтъ, който свѣтъ съ едно магическо замахване на ржката, което прави разказвачката, взема най-причудливи видове. Човѣкъ се намира далечъ отъ действителността, отъ тази груба действителность, въ която всичко се движи бавно монотонно, досадно... Да, четенето на тѣзи приказки доставя истинско наслаждение на духа...

Приказкитѣ въ „Хиляда и една нощъ“ сж въ пълната смисълъ на думата приказки. Причудливото, свѣрхестественото, необикновеното, случайното се мѣси съ обикновеното, действителното. Въ тѣхъ личи мощната сила на източната фантазия. Всичко въ тѣзи приказки е тъй наредено, щото любопитството на читателя се удовлетворява тогава, когато се свършатъ самитѣ приказки.

Книгоиздателството ни пуца пълното издание отъ „Хиляда и една нощъ“ на коли, за да даде възможность на всички да си ги доставятъ по-леко. Седмично ще отпечатваме само по две или най-много по три коли, по-неже ако даваме ежедневно по една кола, както сме правили въ миналото съ голѣмитѣ романи, ще бжде трудно за нѣкои читатели да си ги доставятъ.

Отъ Книгоиздателството.

2

1001 нощъ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

А между туй волътъ изяде всичко, което му дадоха и бѣше благодаренъ за почивката презъ цѣлия день; той не можеше да се нарадва, че е послушалъ съветитѣ на магарето и му благодарѣше, а когато се върна отъ работа, волътъ го посрещна и не можа да му се нарадва. Но неочакваната постѣпка на стопанина толкова зле подеиствува на магарето, че то нищо не отговори на благодарнитѣ поздравления, съ които го посрещна волътъ.

— Само азъ си навлѣкохъ беля на главата съ моитѣ безумни съвети — си мислѣше то и се кжсаше отъ гнѣвъ. — Какво не ми достигаше? Ядѣхъ си колкото искахъ, живѣехъ си бейски, ами сега! Ако не сполуча да се отърва нѣкакси отъ това положение, моята работа е зле.

Щомъ като измърмора това, магарето се почувствува толкова отслабнало, щото не можа да се държи на краката си и падна на земята.

Везирѣтъ прекжсна разказа си и внушително забеляза на своята дъщеря:

— Ето и ти постѣпвашъ тѣй неразумно въ този случай, като това животно, когато се хвърляшъ въ явна опасностъ заради добрината на другитѣ. Послушай ме, стой настрана докато не те търсятъ и не отивай сама на явна гибель.

— Не, татко — съ твърдостъ каза Шехеразада — твойтъ примѣръ не може поколеба моето решение, и дотогава нѣма да те оставя на мира, докато не ме представишъ на султана, като негова законна съпруга.

Везирѣтъ, като видѣ, че дъщеря му упорито настоява на своето, опита се дано може да я опомни съ другъ примѣръ.

— Ако ти не искашъ да ме послушашъ и да се оставишъ отъ своята упоритостъ — извика той — азъ ще постѣпя съ тебе тѣй, както е постѣпилъ сжщиятъ търговецъ съ жена си, за което ще ти разкажа ето какво:

Стопанинѣтъ, като видѣ, че магарето е наказано доста много за своя неблагоразуменъ съветъ, поиска да узнае какво ще стане между двамата приятели, затова отиде да ги послуша. Но този пѣтъ бѣше и жена му съ него. И двамата седнаха край двора и стопанинѣтъ слушаеше съ всичкото си внимание разговора между вола и магарето.

— Какво ще правишъ? — попита магарето своя близкъ другарь, — когато слугата ти донесе храна.

— Какво ли ще правя? — отговори волътъ, — тѣй както ме научи: ще помириша, ще отстѣпя и ще се приготвя да бода, а най-сетне ще се престоря на боленъ и ще се трѣшна на земята.

— Сакънъ, не прави това, — каза магарето, — ако ти искашъ да живѣешъ още нѣколко време, то недей прави това. Тази вечеръ, когато се връщаме отъ кѣра, нашиятъ стопанинъ говорѣше такива думи, отъ които ми настрѣхватъ космитѣ.

— Какво говорѣше? — попита го волътъ, — казвай, казвай, приятелю, моля те, недей скрива нищо отъ своя вѣренъ приятель.

— Азъ ще ти кажа всичко, за да те предпазя отъ явна опасностъ, — каза магарето. — Ето какви думи азъ можахъ да

чуя отъ устата на нашия стопанинъ: „Ако нашиятъ волъ е толкова отслабналъ и не може вече да се държи на краката си, то утре ще го заколимъ. Месото му ще раздадемъ на беднитъ, а кожата му ще употрѣбимъ за нѣщо вжщи. Да помнишъ утре да повикашъ касапина.“ Така говорѣше стопанинътъ на своя слуга. Ти виждашъ каква опасностъ те застрашава, нали? Но ти не се отчайвай; въ името на нашето старо приятелство, азъ ще ти дамъ другъ спасителенъ съветъ, а ти слушай внимателно: утре, щомъ като ти донесатъ храна, ти скочи и почни да ядешъ. Отъ това стопанинътъ ще се убеди, че си се поправилъ и ще отмѣни, разбира се, своето решение. Но, ако постъпишъ иначе, ти непременно ще загинешъ.

Думигъ на магарето произведоха такова действие, каквото то очакваше. Волътъ се смути и зарева отъ ужасъ. Търговецътъ, който чу и видѣ всичко това, не можа да се удържи да не се смѣе; жената му го гледаше изумено.

— Защо се смѣешъ тѣй, безъ да има защо? — попита го тя, — кажи ми да се смѣя и азъ.

— Не, драга ми жено, азъ не мога да кажа защо се смѣя, — отговори мжжътъ. — Знай само, че ако се смѣя, то значи, че ми е добре и весело.

— Добре, но какво отъ това, че ти е весело? — отговори тя, — азъ искамъ да зная защо се смѣешъ ти.

— Но азъ не мога да ти кажа това; мога да ти кажа само туй, че разговорътъ на нашия волъ съ магарето ме разсмѣ, но повече не мога да ти кажа, защото не ми е позволено.

— Гледай го сега ти него! — каза жената, — кой не ти позволява да бждешъ откровенъ къмъ жена си?

— Слушай да ти кажа, — отговори мжжътъ, — за да не питашъ повече: знай, че азъ, ако открия тая тайна, непременно ще умра.

— Празна работа, — каза жена му, — ти си намислилъ да се подигравашъ съ мене, но азъ не съмъ толкова глупава, за да ти повѣрвамъ лъжитѣ. Кажи ми, защо се смѣ? Азъ искамъ да зная цѣлиятъ разговоръ на вола и на магарето... или, кълна се въ името на всемогущия Богъ, че отъ тази минута не съмъ твоя жена.

Като даде тази безразсждна клетва, тя влѣзе вжщи, седна въ единъ тъменъ жгълъ и се облѣ съ горчиви сълзи; тя плака цѣлата нощъ. Мжжътъ ѝ не можа презъ всичкото време да заспи и, като се съмна, той отиде при жена си и захвана да я съветва:

— Бжди по благоразумна, мила ми душице, защо се топишъ тѣй? Цѣлиятъ разговоръ, който искашъ да знаешъ, не струва нито една сълза отъ твоитѣ, които тѣй изобилно проливашъ. Забрави го, моля ти се.

— Не мога да го забравя, — каза тя, облѣна съ сълзи, — азъ ще плача дотогава, докато не ми кажешъ всичко, за какво се смѣ ти.

— Но разбери най-после, — каза мжжътъ сериозно, — че азъ ще умра щомъ отстъпя на твоето глупаво настояване.

— Каквото даде Господъ тамъ, — отговори тя, — но азъ всичко искамъ да зная и никога нѣма да се успокоя.

„Нѣма какво да се прави, — помисли си той, — вижда се, че съ нищо не мога да я вразумя и тѣзи сълзи и плачъ нѣма да иматъ добъръ край; непременно ще я доведатъ до гроба, затова ще оставя децата да бждатъ постоянно около нея въ последнитѣ дни на живота ѝ“.

Следъ това той проводи да повикатъ баща ѝ и майка ѝ и всички близки нейни роднини. Когато се събраха всички, той имъ разказа, че не може да открие тайния разговоръ, защото непременно ще умре. И тѣ дълго време се мъчиха да вразумятъ неговата жена и да ѝ докажатъ колко е опасно нейното упорито любопитство. Но тя нищо не искаше да чува, на нищо не обръщаше внимание, а открито заяви на всички, че по-скоро ще приеме да умре, отколкото да отстѣпи на мъжа си. Бащата и майката я викаха настрана, опитаха се да я посъветватъ и вразумятъ, заплашваха я съ наказание, ако тя не се остави отъ глупавитѣ си прищѣвки, но нищо не помогна — ни родителска властъ, нито убедителнитѣ думи можаха да отвърнатъ жената отъ нейната упоритостъ и лошъ инатъ. Децата, като видѣха, че майка имъ плаче, разплакаха се и тѣ заедно съ нея, и бащата се смая какво да прави; той седна на прага и се замисли дълбоко. Той реши най-после да се жертвува, но да утеши и да спаси своята обична жена и деца.

— Ще ти кажа, — продължи везирътъ да говори на дъщеря си Шехеразада, — какъ можа огорчениятъ мъжъ да се избави отъ тази беля. Като седѣше той на кѣщния прагъ и мислѣше, явиха се на двора петдесетъ кокошки и единъ пѣтелъ, който като разгледа горделиво своя многочисленъ харемъ, забеляза една отъ любимитѣ си кокошки и се заветче къмъ нея съ разперени крила. Кучето, което лежеше наблизу, се възмути отъ непристойното поведение на пѣтела и почна да го укорява:

— Ехъ, какъ не те е срамъ, какъ не те бори съвѣстътъ да вършишъ днесъ такива работи? Ще видишъ, че Богъ нѣма да те изгърпи да живѣешъ дълго време.

Пѣтелътъ цапна криле, надигна се на крака и презрително отговори на кучето:

— Защо именно днесъ да се стѣснявамъ въ своитѣ действия?

— Научи се, безсъвѣстнико, ако ти не знаешъ, че нашиятъ стопанинъ е малко нажаленъ и кахъренъ днесъ. Жена му иска да ѝ открие една тайна, а той не може да стори това, защото го очаква неминуема смъртъ. И той, бедниятъ, стои сега и мисли какво да прави, какъ да постѣпи. Ехъ, не ще може да устои на упоритостътъ на жена си и ще загине! А това е много жално: ние всички домашни сме опечалени, само ти съ своитѣ кокошки не исквашъ нищо да знаешъ и се разхождашъ весело.

Безъ да се смути, пѣтелътъ се обърна къмъ кучето и каза:

— Слабъ е, навѣрно, нашиятъ стопанинъ, ако не може да се разправи съ една жена. Какъ се разправямъ азъ съ толкова жени и нито една не смѣе да ми се противопостави. Стига той да

се залови по-сериозно съ работата си, и ще видишъ, че нѣма да срещне никакви затруднения.

— Какво трѣбва той, споредъ тебе, да прави? — попита кучето.

— Какво ли да прави? Много лесно. Стига само да вземе една тояга, да влѣзе въ стаята, гдето е жена му и да удари нѣколко сопи по гърба на жена си, да видимъ тогава дали ще поиска тя втори пътъ да знае тайнитѣ на мъжа си, ако той не иска да ѝ ги открива.

Щомъ като изслуша търговецътъ тази разумна речъ, стана мълкомъ, взе една яка тояга и отиде при своята жена, която още плачеше. Като влѣзе, затвори вратата и почна да убеждава жена си, както бѣше казалъ пѣтелътъ, да се остави тя отъ своя инатъ. Боятъ подеждава много внушително, и тя обеща да го слуша и да не му се противи вече въ нищо:

— Смили се надъ менъ, стига — викаше тя, — никога нѣма вече да ти се противя.

Мъжътъ спрѣ боя, когато видѣ, че жена му се разкайва, повика бащата, майката и всички роднини, па имъ разказа какъ е можалъ да вразуми жена си; всички го похвалиха за неговата остроумна постѣпка.

— Сега виждашъ по кой начинъ се побеждава женската упоритостъ, — каза великиятъ везиръ. — И азъ тъй трѣбва да постѣпя съ тебъ.

— Не, татко — отговори Шехеразада, — моето желание не е тъй упорито; ти знаешъ, че азъ се водя отъ най-чисти и добри желания и не се сърди, ако бжда непреклонна въ своето намѣрение. Въ отговоръ на това, което ти разказа, азъ мога да ти разкажа други приказки, които иматъ съвсемъ други заключения, а именно: не трѣбва да се противи човѣкъ на добритѣ и искрениѣ подбуждения. И тъй, татко, ако молбитѣ ми не трогнатъ родителското ти сърдце, то прости ме, ако азъ отида противъ волята ти и то сама при султана, само да постигна своята цель.

Дълго време още се мъчи везирътъ да отклони дъщеря си отъ нейното пагубно намѣрение, но като се увѣри, че не ще може да си постигне желанието, отстъпи по неволя. Съ дълбока скръбъ той отиде при султана и му съобщи, че ще му заведе вечеръта своята дъщеря Шехеразада.

Шахриаръ остана изуменъ отъ тази необикновена самоотверженостъ и попита:

— Защо обричашъ собствената си дъщеря на явна и неизбѣжна смъртъ?

— Господарю, тя сама доброволно се жертвува за голѣмата честъ да бжде поне една нощъ твоя жена.

— Ами добре ли размисли тя важността на тази постѣпка? — попита султанътъ. — Предупреждавамъ те, че нѣма да направя изключение за дъщеря ти, и утре си длъженъ самъ да я удушишъ съ собственитѣ си ръце.

— Не скривамъ, господарю, че това ще ми причини голѣми болки, но покорността надвива самата природа и, макаръ моето

бащино сърдце да се облѣе съ кръвъ, но азъ ще остана вѣрно и твърдо орджие на твоята върховна воля.

Султанътъ остана доволенъ отъ безграничната преданостъ на своя везиръ и даде съгласието си да встѣпи въ бракъ съ неговата дъщеря.

Башата се върна вкъщи. Мъчно му бѣше на душата, и той съ болка на сърдцето си разказа това, което му каза султанътъ; но Шехеразада изслуша баща си съ голѣма радостъ и тъй дълго и горещо му благодари, каточе той ѝ бѣше доставилъ най-голѣмо щастие. Нажаленото лице я смущаваше малко, но тя му каза, за да го утеши:

— Ободри се, татко, защо тѣжишъ? Можеби азъ ще си постигна желанието и ти тогава ще се радвашъ, че си помогналъ на нашия народъ.

Следъ това тя се погрижи да се облѣче колкото се може по-добре, да се покаже достойна за царска невяста и да открие всичката си хубостъ. Въ последната си минута, когато вече напушаше тя бащината си къща, повика по-малката си сестра Динарада, па ѝ каза:

— Мила ми сестро, азъ имамъ нужда отъ твоята помощъ въ тази важна работа. Ей сега баща ми ще ме заведе при султана и тази нощъ азъ ще бѣда негова жена. Не се плаши отъ това известие, но слушай какво ще ти кажа и запомни всичко съ внимание. Трѣбва ти непременно да бѣдешъ тази нощъ съ мене въ стаята при султана. Азъ ще помоля султана и, ако той се съгласи да те пусне, то ти ето какво ще направя за тебъ: единъ часъ преди да се съмне извикай по-високо, за да разбудишъ султана: „Сестро, разбуди се, докато зора не се е сипнала и ми разкажи за последенъ пътъ една отъ твоитѣ чудни приказки.“

Азъ ще почна да разказвамъ и, можеби, съ помощта Божия, по такъвъ начинъ да избавя себе си и цѣлото си отечество. Динарзада се съгласи на драго сърдце да изпълни желанието на сестра си.

Когато се мръкваше, великиятъ везиръ въведе дъщеря си Шехеразада и я представи на султана; после я пригърна за последенъ пътъ и излѣзе отъ царския палатъ, да не би да го види султанътъ облѣнъ въ сълзи. Като остана султанътъ самъ съ своята жена, заповѣда ѝ най напредъ да си махне фереджето, което закриваше лицето ѝ. Очарователната хубостъ на момата направи дълбоко впечатление на Шархиаръ и той като забеляза сълзи въ нейнитъ хубави очи, попита я за причината на нейната тѣга.

— Господарю, — каза тя съ развълнуванъ гласъ, — имамъ сестра, която горещо обичамъ, и тя безгранично ми е предана! Позволи ѝ да мине тази нощъ въ брачната стая, за да мога да се видя съ нея, и да се простя преди смъртта си. Изпълни ми, господарю, тази първа и последна молба, и азъ ще умра спокойна, като те благославямъ.

Султанътъ се съгласи и я пусна въ стаята. Презъ нощта тя си легна въ подножието на високата естрада, на която, споредъ обичая на източнитъ царе, се намираше султанско легло, покрито съ златоткани тънки материи.

Единъ часъ преди да се съмне, Динарзада, която бѣше се пробудила много рано, изпълни́ това, което ѝ бѣше поръчала нейната сестра.

— Събуди се, сестро мила, и, докато се съзори, разкажи ми една отъ чуднитъ си приказки; искамъ да чуя сладката ти речъ преди да умрешъ!

Безъ да каже нѣщо на сестра си, тя се обърна къмъ султана и го попита:

— Повелителю мой, ще ви бжде ли угодно да изпълня желанието на моята сестра?

— Да, — каза султанътъ, — на драго сърдце.

— Тогава слушай, сестро, — каза Шехеразада и почна, като се обръщаше повече къмъ Шахриаръ да разказва.

Приказката за търговеца и за страшния духъ

Имало едно време на изтокъ единъ богатъ търговецъ, който билъ толкова имотенъ, щото сандѣцитъ му прасѣли отъ злато, сребро и скъпоценни камъни, а слугитъ му, робитъ му и стокитъ му нѣмели брой, ни мѣрка. Отвреме-навреме той билъ длъженъ да напуска кжшата си и да пътува по разни далечни или близки страни, за да се занимава съ търговията си. Трѣбвало единъ пътъ да отиде много далечъ по нѣкоиси търговски работи, които не търпѣли отмѣна. Той си приготвилъ всичко, а най вече ядене, защото мѣстата, презъ гдето трѣбвало да мине, били безплодни; възседналъ си коня и тръгналъ. Той стигналъ благополучно до мѣстото, гдето ималъ работа, извършилъ си всички дѣла и, като нѣмало какво повече да прави тамъ, тръгналъ да се върне по сжщия пътъ въ своето отечество.

На четвъртия день търговецът се почувствувал отмалѣлъ; слънцето печело, и той не можелъ повече да продължава пѣтя си, затова се отбилъ подъ сѣнката на една малка горичка, която се виждала отъ пѣтя. Тамъ подъ сѣнката на палмитъ той видѣлъ студено, бистро, кристално изворче. Търговецътъ скочилъ радостно отъ коня си, вързалъ го за едно дърво и отишелъ къмъ извора, седналъ край него, извадилъ отъ торбата си нѣколко

фурми, заялъ ги, а костилките имъ хвърлялъ безсѣзнателно ту на една, ту на друга страна отъ себе си. Следъ като се нахранилъ, той, както се пада на добъръ мюсюлманинъ, си омилъ ржцетъ и краката и благодарилъ на Бога. Той се кланялъ още, когато нѣколко крачки наблизо се показало ужасно видение: човѣкъ страшенъ, великанъ, побѣлѣлъ отъ старостъ; той билъ духъ, който се приближилъ до пѣтника и, като въртѣлъ острия си мечъ, му проговорилъ съ грѣмливъ гласъ:

— Стани, злодеецо, за да мога изведнѣжъ да те убия, както ти ей-сега уби моя синъ!

Търговецътъ изтрѣпналъ на мѣстото си отъ страхъ; той се разтрепервалъ и едвамъ можалъ да промърмори:

— Пощади ме, съжали се зарадъ менъ, милостиви господине! Азъ съ нищо не съмъ те оскърбилъ и не зная въ какво съмъ виновенъ, за да заслужи смъртъ.

— Пощада ли искашъ ти, убиецъ на сина ми? — изревалъ духътъ.

— О Боже, Боже мой, — жалостно изпъшкалъ търговецътъ — какъ мога да убия сина ти, когато не го зная, нито съмъ го виждалъ.

— Ами кой бѣше на това мѣсто? — попиталъ духътъ — кой вадѣше изъ торбата си фурми и хвърляше тѣхнитѣ костилки ту на лѣво, ту на дѣсно, кажи кой?

— Азъ, — разтреперано отговорилъ търговецътъ — не мога да излъжа.

— Ти ли? Значи ти си убиецътъ на сина ми? — извикалъ страшно духътъ. — Въ това време, когато ти ядѣше фурми и хвърляше костилкитѣ имъ, минаваше оттукъ моя синъ. Една отъ костилкитѣ, които си хвърлялъ, случила сина ми въ око и го свалила мъртъвъ на земята. И следъ всичко това, ти смѣешъ да говоришъ, че не заслужавашъ смъртъ?

— Прости ме — почналъ да се моли нещастниятъ търговецъ — бжди милостивъ къмъ менъ, могъщи властелине, неволно е моето престѣпление, азъ съмъ го направилъ отъ незнание, безъ да съмъ искалъ да сторя нѣщо зло на твоя синъ.

— Както и да е, но ти си го убилъ — казалъ духътъ — и азъ трѣбва да отмѣстя за смъртъта на моето любимо дете.

Като казалъ тѣзи думи, той уловилъ търговеца за ржката, свалилъ го на земята и си извадилъ мечъ да му отрѣже главата.

А търговецътъ, погъналъ въ сълзи, мжчелъ се да докаже своята невинность. Той говорилъ за жена си, за децата си тѣй жално, че грозниятъ духъ неволно спрѣлъ мечъ си, но не се отвърналъ отъ намѣрението си и, като изслушалъ до край жертвата си, казалъ решително:

— Напусто сж твоитѣ молби; и съ кървази сълзи да плачешъ предъ менъ, все ще те убия, за да отмѣстя за смъртъта на сина си.

— О, тежко ми, тежко ми, за менъ нещастниятъ, види се, че нищо не ще ме спаси отъ незаслуженото наказание — казалъ търговецътъ.

— Да, нищо — повторилъ духътъ. — По-добре покори се и се приготи да се раздѣлишъ отъ живота. Съ тѣзи думи...

Но Шехеразада погледна къмъ прозореца и млъкна; тя видѣ сипването на зората на изтокъ и прекъсна своя разказъ, защото знаеше, че султанътъ има обичай да си прави рано молитвата и, щомъ като се съмне, да отива да се съветва съ везиритѣ си.

— О, мила ми и драга сестро! — извика Динарзада — колко ми е мжно, че се раздѣлямъ отъ тебъ навѣки, безъ да съмъ изслушала тази твоя чудна приказка!

— Да, мила ми сестро — отговори Шехеразада — а продължението на тази приказка е много чудно, и ти би се увѣрила въ това, само ако негово величество се съгласѣше и ме оставѣше да живѣя до утре, да я довърша.

Самъ Шахриаръ бѣше заинтересуванъ и бѣше се решилъ да отложи наказанието до другата сутринъ, за да чуе края на приказката. Той весело стана отъ постилката, извърши си молитвата и отиде на заседание въ съвета.

Тамъ отдавна го очакваше великиятъ везиръ въ мжчително вълнение, за да се научи за участието на своята обожавана дъщеря. Той цѣлата нощ не бѣше мигвалъ и постоянно мислѣше за онази страшна минута, въ която трѣбваше да стане убиецъ на своето дете. Съ такова именно неизказано скръбно чувство срѣщаше той своя грозенъ повелителъ и се готвѣше да чуе ужасната заповѣдъ на господаря си. Но султанътъ мина край него, погледна го, поклони се на неговия поздравъ и си замина.

Както всѣкога, цѣлия день Шахриаръ прекара да изучава държавнитѣ работи и късно вечерта се върна въ стаята си, гдето подъ красивия балдахинъ върху разкошно послано легло лежеше неговата Шехеразада. Нощта се мина, и сутринта, щомъ се сипна зората, Динарзада събуди сестра си:

— Стани — каза тя — и ни разкажи останалото отъ приказката си.

Шехеразада искаше да моли султана, да ѝ позволи да разкаже историята на търговеца докрай, и той ѝ каза, докато тя се приготви да му каже:

— Продължавай, азъ самъ искамъ да се науча какво е станало съ този нещастенъ търговецъ.

Тогава Шехеразада почна тѣй своята приказка:

— И тѣй, господарю мой, когато бѣловласия духъ замахна съ своя мечъ и щѣше да отсѣче главата на търговеца, този последниятъ го замоли съ сълзи на очи:

— Спри се поне за минута и ми дай воля да ти кажа само две думи. Не ти ли е все едно, когато и да умра азъ? Тогава позволи ми да се простя съ жена си и децата си. Азъ имамъ много работи и предприятия, богатъ човѣкъ съмъ, трѣбва да туря всичко въ редъ и да разпоредя тѣй своето богатство, щото моитѣ наследници да не ходятъ да се влачатъ по сждилищата следъ смъртта ми. Направи ми тази милость и вървай, че азъ ще се върна и безропотно ще ти се покоря, да вършишъ надъ менъ каквото искашъ.

— Ами ако ме излъжешъ? — попита духътъ.

— Не, хиляди пѣти не! — каза търговецътъ. — Дай ми да се свихна съ мисълта, че азъ ще умра, за да мога по-лесно да се раздѣля съ земнитѣ блага. И тѣй, кълна ти се въ името на всичко, което съществува, че азъ тъкмо следъ една година ще дойда тукъ и ще те чакамъ.

— Ами можешъ ли ти повика името на Бога за свидетелъ, че ще си издържишъ клетвата? — попита духътъ.

— Да, — отговори търговецътъ — нека бжде Богъ свидетелъ на моитѣ думи.

Следъ това духътъ се изгуби изведнѣжъ и търговецътъ остана самъ подъ дърветата при кладенеца. Той въздъхна свободно, възседна коня си и тръгна. Отначало той се зарадва, като

се видѣ избавенъ, но като си спомни клетвата, която даде на духа, отново го завладѣха страшни мъжи.

Като се върна въ къщата си, търговецътъ нажалено поздрави жена си и децата си, а когато тѣ почнаха да му се радватъ, той не можа да се стърпи и заплака. Чакъ тогава къщнитѣ разбраха, че се е случило нѣкакво нещастие съ него, и почнаха да го разпитватъ.

— Ние те срещнахме радостно — каза жена му — но, както се види, трѣбва да плачемъ. Какво е станало съ тебъ, какво е разтжило сърдцето ти? Кажи ни, не се мъчи.

— О, горко ми, горко ми! — отговори мъжътъ — нѣма повече за мене радостъ и веселие! Следъ една година азъ трѣбва да се раздѣля съ васъ и съ този животъ!

Следъ това търговецътъ разказа подробно за срещата си съ духа и за клетвата, която му далъ. Това разтжи всички въкъщи. Жената плачеше, биеше се въ гърдитѣ и си късаше дрехитѣ; сжщо и децата ридяха, а бащата плачеше и за своя животъ и за своитѣ близки.

Макаръ и да преживяваше такава голѣма душевна скръбъ, търговецътъ се залови да си уреди работитѣ. Преди всичко той си заплати на всички търговци, които му бѣха пратили стока, следъ това награди своитѣ приятели съ богати дарове, даде милостиня на беднитѣ, пустна на воля своитѣ роби и робини, раздѣли богатството си между своитѣ деца и назначи опекуни надъ тѣзи, които още бѣха малолѣтни. На жена си даде една голѣма частъ отъ имението и върна ѝ зестрата, която бѣше взелъ преди сватбата.

Годината се мина незабелязано и дойде минутата, когато търговецътъ трѣбваше да се раздѣли съ жена, деца и всичко мило и драго въ този животъ и да си изпълни дадената клетва. Събра търговецътъ всичко необходимо за него и, когато пригърна жена си и децата си за последенъ пжтъ, общото отчаяние достигна своя най-високъ предѣлъ; никой отъ къщнитѣ не искаше да остане на този свѣтъ безъ своя драгъ, любимъ покровителъ, всички бѣха готови да раздѣлятъ неговата горчива участь. Но раздѣлата бѣше неизбежна и нещастниятъ баща можа да слържи своитѣ сълзи и каза:

— Мои мили, азъ като се прощавамъ съ васъ, покорявамъ се на Божията воля. Следвайте моя примѣръ, бждете мъжествени и съ твърдостъ се покорявайте на тази фатална необходимостъ. Смъртъта е предопредѣлена отгоре, и никой не може я избѣгна, нека това съзнание да ви служи за утешение.

Като каза това, търговецътъ се изтръгна изъ обятията на своитѣ жена и деца и, безъ да обръща внимание на отчаянитѣ викове, тръгна на пжтъ. Въ означения срокъ той стигна на това сжщото мѣсто, гдето тъкмо преди една година го срещна грозниятъ духъ. Тамъ на брѣга, при сжщия източникъ, той слѣзе отъ коня си и очакваше съ дълбока тжга своята последна минута.

Бавно върви времето, когато човѣкъ го прекарва въ мъчително очакване; духътъ се не явяваше още, а намѣсто него тър-

говецът видѣ нѣкакъвси старецъ, който водѣше свързана маймуна. Старецътъ се приближи до търговеца и го попита:

— Кажи ми, добри човѣче, какво те е довело въ тази пуста страна, населена само съ едни лоши духове, които отдавна враждуватъ съ хората? Тебе сж те привлѣкли тѣзи хубави сѣнчести дървета и ти си помислилъ, че сж дадени за полза и за радостъ на хората. Не, ти се лъжешъ: това мѣсто е проклето и на всѣка крачка може човѣкъ да срещне опасностъ.

Тогава търговецътъ му разказа за своето нещастно положение.

— Чудно, — каза старецътъ, — много чудно и печално; но тѣй като си далъ клетва, то трѣбва да се покоришъ на сждбата си. Азъ ще стоя тукъ, докато се срещнешъ съ духа, и нѣма да те оставя, преди да видя края на участъта ти.

Следъ това старецътъ седна до търговеца и почнаха да се разговарятъ, но въ това време изведнѣжъ...

— Но съмна се, — каза Шехеразада, — пкъ азъ не съмъ разказала най-чудното. Любопитството принуди султана да отложи наказанието до другия день.

Преди да се съмне на другата сутринъ, Динарзада се обърна съ тѣзи думи къмъ сестра си:

— Събуди се, сестро, и докато още не се е пукнала зора, разкажи ни още една отъ твоитѣ чудни приказки.

Но султанътъ поиска да продължи вчерашната. Шехеразада се подчини на неговитѣ думи и почна:

— И тѣй, господарю, докато се разговаряха старецътъ и търговецътъ, яви се другъ още по-старъ човѣкъ, който водѣше две черни кучета. Като се приближи до събеседницитѣ, поклони се, поздрави ги и ги запита за причината, която ги е довела въ това пусто, заклето мѣсто. Тогава първиятъ старецъ разказа всичко, което се е случило съ търговеца. Сега настѣпва последната минута на неговата раздѣла, а азъ искамъ да видя всичко.

Вториятъ старецъ изслуша разказа, учуди се и пожела да види края на това необикновено събитие. Щомъ седна той и почна да се разговаря съ другаритѣ си, зададе се отдалече облакъ като отъ прахъ или отъ димъ. Всички виждаха, че той иде право къмъ тѣхъ и, когато се приближи, изпари се, и предъ тѣхнитѣ очи се изправи духътъ. Той, като стѣпи на земята, безъ да обръща внимание на другитѣ двама старци, отиде право къмъ търговеца, хвана го за ржката и извика съ страшенъ гласъ:

— Стани, злодеецо, за да мога изведнѣжъ да те убия, както ти уби сина ми.

Тогава не само търговецътъ се уплаши, но и двамата старци ревнаха и изпълниха пустинния въздухъ съ своитѣ стенания.

Шехеразада се спрѣ, защото виждаше, че се сипваше вече зора и се развидѣлява. Любопитството се бѣше усилило на султана и той отложи наказанието до другия день. Той бѣше радостенъ, а сжщо така заедно се радваше цѣлиятъ дворъ и цѣлата страна.

На другата сутринъ Шехеразада продължи така приказката си:

— И тъй, господарю, когато живота на търговецът висеше на конецъ, първиятъ старецъ съ маймуната се хвърли въ краката на духа, та извика:

— Почакай, велики властителю на духоветъ, задръжъ гнѣва си, докато не изслушашъ моятъ разказъ; азъ ще ти опиша едно събитие отъ моя животъ, което е по-чудно отъ случая съ нещастния търговецъ; ако моя разказъ, който се отнася до тази маймуна, ти се покаже любопитенъ, обещавай ми се, че ще опростишъ една трета отъ вината на твоята жертва.

Духътъ помисли малко, каточе се колебаеше да обещае, но следъ малко каза:

— Добре. Разказвай, съгласенъ съмъ.

Разказътъ на първия старецъ

— Слушай ме съ внимание, могъщи духъ, — каза старецътъ. Тази маймуна, която водя вързана, ми е роднина като жена и като бротовачедка. Азъ се оженихъ за нея, когато бѣше дванадесетгодишно момиче. Ние живѣхме тридесетъ години мирно и тихо, но Богъ не ни даде деца и това ме принуди да си взема наложица отъ робинитѣ, които бѣхъ купилъ. Наскоро ни се роди момче, което отрано се показа много способно. За нещастие, жена ми отъ ревностъ намрази сина ми и майка му, но тъй изкусно и дълбоко криеше своето злобно чувство къмъ тѣхъ, че азъ се научихъ за него много късно.

А между това синъ ми растѣше и стазаше все по-хубавъ и по-уменъ, а заедно съ това отъ година на година растѣше и моята обичъ къмъ него. Той едва бѣше навършилъ тринадесетгодишна възраст и азъ трѣбваше да замина на далеченъ пътъ. Азъ въ нищо не подозирахъ жена си и, преди да трѣгна, съ пълно довѣрие повѣрихъ сина си и неговата майка на своята законна жена и я молихъ да се отнася колкото се може по-внимателно къмъ тѣхъ, докато съмъ на пътъ. Но злодейката жестоко излъга моето довѣрие, — тя се възползува отъ моето дълго, почти едногодишно, отсъствие и отъ свободата, която ѝ дадохъ, за да може да изпълни своитѣ замисли — да погуби омразната ѝ неволница и нейниятъ синъ съ магия. Тя бѣше научила това дяволско изкуство и, докато ме нѣмаше мене, тя завела сина ми въ гората, магйосва го да се обърне на теле, свързва го за едно дърво и чакала да види дали нѣма да дойде и майка му да го търси. Така и станало! Нещастната майка дошла и били преобърнатата на крава. Отъ гората жена ми завела кравата и телето при мся чифликчия и му казала, че ги била купила на пазаря, заповѣдала му да ги запре при другия добитъкъ и да ги храни съ сжщата храна.

Когато се завърнахъ отъ птуване, най-напредъ попитахъ за детето и за майка му.

— Твоята робиня умрѣ, — ми каза жена ми, — а синъ ти се изгуби неизвестно где и ето вече има два месеца откакъ не съмъ го виждала.

Жално ми бѣше за моята хубава и добра робиня, но ме утешаваше надеждата, че поне синъ ми не е умрѣлъ и че ще го намѣря, когато и да е. Но минаха се осемъ месеца, а детето се не връщаше и не се чуваше нищо за него. Дойде байрямъ. Споредъ обичая, азъ заповѣдахъ на своя чифликчия да ми доведе най-хубавата крава, за да я пренеса въ жертва; той доведе тази сжщата, на която била преобърната моята слугиня-наложница, майката на сина ми. Азъ, безъ да подозирамъ нѣщо, свързахъ ѝ краката, взехъ жертвения ножъ и се приготвихъ да я заколя, но тя замуча тъй жално, като че ме молѣше за пощада, а сълзи потоци течеха отъ очитѣ ѝ. Азъ неволно сложихъ ножа и казахъ на чифликчията си:

— Не, азъ не мога закла тази крава! Доведи ми друга, а тази нека си живѣе.

Въ това време жена ми се намираше около насъ; тя силно се разтревожи отъ това мое разпореждане, което разваляше нейния коваренъ планъ и почна да ме съветва да не мѣнявамъ единъ пътъ обречената жертва.

— Тази крава е една отъ най-добритѣ въ стадото и е годна въ този случай.

Азъ като не искахъ да противореча на жена си, приближихъ се до жертвата, и като не искахъ да чувамъ жалното мучене

на добичето, замахнахъ съ ножа да го заколя изведнѣжъ, но ревътъ на кравата, който много приличаше на човѣшки, ме обезоржжи. Тогава дадохъ ножа на чифликчията и му казахъ:

— Вземи и я заколи ти, азъ не мога, сълзитѣ, ревътъ на това животно ми кжсатъ сърдцето.

Чифликчията не се съжали надъ животно, а изведнѣжъ му отрѣза главата.

— Вземи, — казахъ му азъ, — сега тази крава и я раздай или нахрани беднитѣ, а за мене доведи едно отъ охраненитѣ телета.

Повече не зная какво стана съ кравата, но следъ малко време ми доведоха едно едро, огоено, опитомено теле.

Азъ не можехъ да помисля даже, че това теле е мой синъ, но сърдцето ми трепна, и нѣкаквеси неволно, необяснимо усѣщане завладѣхъ ѣлото ми същество. И телето, като ме видѣ, дръпна се, скжса си вжжето, съ което бѣше свързано, и се хвърли предъ краката ми, като че се молѣше да му простя живота и искаше да ми даде да разбере, че то ми е близко и че то не е обикновено теле.

Всичко това ме учуди и развълнува повече, отколкото плачътъ и човѣшкитѣ стенания на кравата, а, можеби, и кръвта на стойчиво се обади въ менъ, и азъ казахъ на своя чифликчия:

— Не, заведи го, нека то живѣе на свобода, а ти ми избери друго.

Като чу жена ми тѣзи думи, навжси се и каза настойчиво:

— Какво е това отъ тебе? По добро теле нѣмаме, това е най-угодно за жертвоприношение.

— Може, — казахъ азъ, — но както и да е, азъ не вдигамъ ржка да го заколя; по добре остави ме да направя каквото искамъ.

Но тази ехидна жена не бѣше отъ ония, които се отказватъ отъ своитѣ злобни мисли; тя тѣй упорито се залови за менъ, щото

азъ трѣбваше най-после да се съглася съ нейното желание и взехъ жертвения ножъ...

Но вече се бѣше разсѣмнало и Шехеразада прекъсна разказа си.

— О мила моя сестро! — извика Динарзада, — много чудни приказки бѣхъ чувала отъ тебе, но нито една отъ тѣхъ не е била тъй любопитна, като тази.

— Ако султанътъ, моятъ повелитель, ми позволи да живѣя до утре, — каза Шехеразада, — ти ще видишъ, че краятъ е по-любопитенъ отъ началото.

На Шахриаръ се искаше много да знае по-нататъшната сѣдба на магьосаното дете и отложи наказанието до другата сутринъ.

— Господарю, — почна Шехеразада на другата сутринъ, — ето какъ продължи разказа си първиятъ старецъ предъ своитѣ слушатели:

— Когато издигнахъ ножа да го забия въ гърлото на сина си, очитѣ ми се срещнаха съ неговия кроткъ и уменъ погледъ, въ който личеше покорностъ и молба, и който ме толкова развълнува, щото азъ не можахъ да задържа сълзитѣ си. Ножътъ падна изъ ржцетѣ и азъ решително заявихъ на жена си, че за никакви блага въ живота нѣма да изпълня нейнитѣ искания. Колко тя не ме съветва, колко не ме моли, но азъ останахъ непреклоненъ и, за да се отърва отъ нейнитѣ мърморения, обещахъ ѝ се, че ще заколя това теле на идущия байрямъ.

На другата сутринъ едвамъ се развиделяваше, когато ми съобщиха, че чифликчията ме чака за нѣкоя важна работа и иска да говори съ мене, но само да не чуе жена ми. Азъ отидохъ при него, и когато останахме двама, той почна да ми говори:

— Господарю мой, мисля, че ти ще ми благодаришъ за това, което ще ти разкажа, слушай ме: моята едничка дъщеря има дарба да знае тайнитѣ на магията. Снощи, когато връщахъ телето, което ти не иска да заколишъ, тя го видѣ, най-напредъ се засмѣ, а сетне заплака. Менъ ми се стори много чудна тази внезапна промѣна отъ радостъ къмъ сълзи и азъ я запитахъ да ми обясни причинитѣ на това.

— Татко, — каза тя, — ти, разбира се, не подозираше, че водишъ да колятъ не теле, а синътъ на нашия стопанинъ. Азъ се зарадвахъ като го видѣхъ живъ, но като си спомнихъ, че преди малко заклаха майка му която бѣше преобърната на крава, заплакахъ. Жената на нашия господаръ преобърна чрезъ магия на крава и на теле робинята и синътъ на господаря ни.

— Това ми каза дъщеря ми, — каза най-сетне чифликчията — и азъ чакахъ съ нетърпение да се съмне, за да ти съобща тази вестъ.

Помисли си самъ, велики властителю на духоветѣ, какво азъ можехъ да преживѣя, когато ми известиха това! Като безуменъ се заветекохъ азъ съ чифликчията при неговата дъщеря, за да чуя самъ всички подробности. Но по-напредъ се отбихъ при сина си да го видя. Той не можеше да отговори съ думи на моитѣ милвания, но неговия погледъ, неговитѣ движения ме убедиха, че той е моя роденъ синъ.

Дойде и дъщерята на чифликчията.

— Мила, добра мома, — казахъ ѝ азъ, — можешъ ли преобърна моя синъ пакъ на човѣкъ?

— Да, — отговори тя.

— О, ако е тъй, — извикахъ азъ отъ възторгъ, — то всичко, каквото имамъ, ще ти дамъ.

Момата се усмихна.

— Защо? — попита тя. — Ти си господарь и азъ съмъ длъжна да изпълнявамъ твоитѣ заповѣди, макаръ въ този случай властѣта ти да е безсилна; азъ ще преобърна сина ти на човѣкъ, само искамъ да запазишъ тѣзи две условия, които ще ти предложа: първо, ще ми позволишъ следъ това да се ожена за него и второ ще ми дадешъ право да отмѣстя на жена ти за нейното злодейство.

— Колкото се отнася до първото условие, — отговорихъ азъ, — то приемамъ го на драго сърдце; освенъ това, обещавамъ се да те награда съ богати дарове освенъ богатството, което ще оставя на сина си. Изобщо, ти ще видишъ, че азъ ще съумѣя да ти поблагодаря за гореното добро. Нищо нѣмамъ и противъ второто условие: всѣко престѣпление трѣбва да бжде наказано. Азъ оставямъ жена си на волята ти, прави съ нея каквото знаешъ, само едно те моля: запази живота ѝ.

— Азъ не мисля да я умъртвявамъ, — каза момата, — нека си живѣе, но не човѣшки животъ, т. е. азъ ще постѣпя съ нея тъй, както тя е постѣпила съ сина ти и съ неговата майка.

— Съгласенъ съмъ, но преди всичко възвърни ми моето драго дете.

Тогава младата мома взе единъ сждъ, напълни го съ вода, промърмори нѣкаквеси таинствени заклинания надъ него и, като се обърна къмъ телето, извика съ високъ гласъ:

— Въ името на всемогщия Богъ, който е създалъ всичко, заклевамъ те, ако си родено такова, каквото ни се показвашъ, остани си застѣкога такова, но ако людската злоба и ненавистъ сж те лишили отъ образъ и подобие Божие, по заповѣдъ на всеблагия творецъ, приеми пакъ своя естественъ видъ!

Съ тѣзи думи тя ливна водата върху телето, и то въ сщия мигъ се преобърна на единъ хубавъ момѣкъ.

— Сине мой, драго мое дете! — извикахъ азъ, безъ да се помня отъ радостъ. — Самъ Богъ е проводилъ намъ тази млада мома, за да разруши дяволскитѣ хитрини и да отмѣсти за всичко зло, сторено на тебе и на нещастната ти майка. Нека твоята избавителка да бжде твоя жена.

Синътъ доброволно и съ голѣма радостъ се съгласи на този бракъ, но още преди сватбата момата отмѣсти на жена ми, като я преобърна на маймуна, която вие виждате днесъ да вода съ себе си. Азъ самъ молихъ момата да я преобърне на такова животно. Много години се изминаха оттогава; моятъ синъ овдовѣ и отиде да странствува, за да забрави своитѣ скърби и ядове. Ето ви седемъ години има откакъ азъ не съмъ чулъ никакви известия за него. Мжчно ми стана за него и азъ тръгнахъ да пътувамъ, дано го намѣря или чуя нѣщо за

3

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

него. Вижши нѣмаше кому да си оставя жената и затова я водя съ себе си.

— Е, какво ще кажешъ ти, велики властителю на духоветѣ, за моя разказъ? Нали има въ него много чудно и необикновено.

— Да, не мога да откажа това, — каза духътъ, — и ще намаля една трета отъ наказанието на тогова, който уби сина ми, споредъ както се обещахъ.

— Следъ това, господарю, — каза Шехеразада, — другиятъ старецъ, който водѣлъ дветѣ черни кучета, се обърна къмъ духа и каза:

— Сега, можщи духъ, ще искашъ ли да ти разкажа и азъ една не по-малко любопитна приказка? Искамъ да ти разкажа какво се случи съ мене и съ тѣзи две кучета. Но позволи ми да ти предложа това условие: ако моята повесть се окаже по-чудна отъ предишната, то ти ще намалишъ наказанието на този човѣкъ на още една трета.

— Съгласенъ съмъ, — каза духътъ — но само гледай, щото твоятъ разказъ да бжде много по-хубавъ отъ първия.

Старецътъ се обеща, че наистина неговиятъ разказъ ще бжде по-хубавъ, и почна.

Разказътъ на втория старецъ

— Можщи духъ, преди всичко азъ съмъ длъженъ да ти кажа, че тѣзи две черни кучета сж мои родни братя. Азъ бѣхъ най-малкиятъ отъ тѣхъ. Като умрѣ баша ни, той ни остави по 1000 *секина* всѣкому и ние, като получихме това наследство, заловихме се съ една и сѣща търговия; но наскоро моятъ най-голѣмъ братъ, като не бѣше благодаренъ отъ малката печалба, намисли да се занимава съ външна търговия съ другитѣ народи. Съ тази целъ той си продаде своитѣ магазини, накупи стока и трѣгна да пѣтува, за да я разпродава между съседнитѣ народи. Цѣла година нишо не се чу за него. Най-после една сутринъ, като си отивахъ въ дюкяна си, видѣхъ човѣкъ, когото приехъ за просякъ.

— Помага ти Богъ — казахъ му азъ.

— Далъ ти Богъ добро — отвърна ми той; — нима ти не ме познавашъ?

Тогава азъ го погледнахъ по-внимателно и видѣхъ, че това бѣше моятъ най-старъ братъ.

— Това си ти, мой скъпи брате — извикахъ азъ отъ възторгъ, като се хвърлихъ на врата му и почнахъ да го пригръщамъ. — Но кой може да те познае въ такова облѣкло?

Следъ това го поведохъ къмъ къщата си и нетѣрпеливо го разпитахъ: какъ живѣе, здравъ ли е, какъ му отиватъ работитѣ.

— Защо ме питашъ — каза той — погледни ме и ти самъ ще видишъ всичко; да разказвамъ, значи да раздирамъ едвамъ загорѣлитѣ си рани, които и тъй ме мжчатъ. Ти отъ външното ми състояние можешъ да узнаешъ доколко сж голѣми моитѣ нещастия.

Азъ изведнѣжъ си затворихъ дюкяна и се заловихъ да угодя на брата си; преди всичко азъ го заведохъ на баня, дадохъ му най-хубавитѣ си дрехи да се облѣче и следъ това се помжчихъ да го успокоя душевно. Като си прегледахъ смѣткитѣ, видѣхъ, че моятъ капиталъ се бѣше удвоилъ за нѣколко години, тогава азъ му дадохъ половината отъ паритѣ си, като му казахъ:

— Вземи тази сума и забрави своитѣ несполуки.

Братъ ми съ радостъ прие моето предложение и отново пакъ се залови съ търговия, и ние заживѣхме мирно и съгласно, както сме живѣли при баща си.

Мина се година, и другиятъ ми братъ намисли да си продаде дюкяна и да се остави вече отъ търговията. Колкото и да се мжчихъ да го отвърна отъ това негово намѣрение, не сполучихъ. Набързо той си разпродаде всичко, а съ полученитѣ пари, както и по-стариятъ ми братъ, купи разни нѣща и тръгна по чужди страни да пѣтува и да търгува. Случи се съ него сѣщото, каквото се случи и съ по-големия ми братъ: и той се върна тѣй одрипанъ като просякъ, и азъ го облѣкохъ, дадохъ му половината отъ капиталата си, който се бѣше удвоилъ, за да се занимава съ търговия въ родния си градъ. Дѣлата му тръгнаха сполучливо и той се поправи.

Но ето веднѣжъ идватъ при менъ двамата ми братя и почнаха да ме съветватъ да се съглася заедно съ тѣхъ да предприемемъ търговия съ чуждитѣ народи. Отначало азъ се отказахъ решително.

— Вие вече изпитавте всички несполуки, — казахъ имъ азъ — и защо мислите вие, че може да ме обогати това, което разсипа васъ?

Напразно се мжчиха двамата ми братя да ме прелѣстятъ съ баснословнитѣ си печелби, като ми обещаваха златни гори. Азъ бѣхъ непреклоненъ! Не искахъ да си рискувамъ търговията; но и капката вода пробива камъка, както се е рекло, — тѣй подирѣ петъ годишно настояване азъ отстъпихъ на решението си и се съгласихъ да взема участие въ намисленото предприятие. Заловихме се да си направимъ смѣткитѣ и се оказа, че двамата ми братя сж изгубили капитала и нищо нѣмаха. Азъ не имъ казахъ нищо, а раздѣлихъ капитала си, който се бѣше увеличилъ на шестъ пѣти, на три части, като казахъ на братята:

— Мили мои братя, вашитѣ минали несполуки сж ви научили да бждете по-благоразумни и да не рискувате изведнѣжъ всичкия си капиталъ; нека оставимъ половината си отъ капитала нѣкъде, за да има съ какво да се прехранимъ, ако не сполучимъ въ новата си търговия.

Следъ това ние оставихме половината частъ отъ капитала си а съ другата частъ накупихме стока, направихме гемии и отплувахме по море, като духна благоприятенъ вѣтръ.

Следъ двумесечно пѣтуване по море, стигнахме едно търговско пристанище, стоварихме си стоката, продадохме я и спечелихме двойно. Хареса ми се това, че ние за едно кратко време спечелихме толкова много пари. Като разпродадохме всичкитѣ си стоки, купихме други отъ чуждата страна да ги продаваме въ

нашето отечество и тръгнахме да се връщаме назадъ. Преди да тръгнемъ, гледамъ предъ менъ на брѣга стои една млада жена, бедно облѣчена, но хубава и стройна като палма. Тя дойде при менъ и ме замоли да се ожена за нея и да я заведа въ своето отечество. Смутенъ отъ такава чудна и неочаквана молба, азъ отначало се колебаехъ и не знаехъ какво да ѝ отговоря. Тя ми хвана ржката, прилепи я горещо до устнитѣ си и настойчиво ме молѣше да ѝ послушамъ молбата.

— Не ме презирай, загдето изглеждамъ азъ толкова бедна, — казваше тя, — вѣрвай ме, че съ любовта си и съ безграничната си преданостъ хиляди пѣти ще те възнаградя и никога ти нѣма да се разкайвашъ за великодушната си постѣпка. Тѣзи думи, придружени съ хубавата външностъ на момата, ме трогнаха и ме накараха да се съглася. Тогава азъ се погрижихъ за дрехи и облѣкло, за да стѣкмя жена си, направихъ съ нея брачния договоръ, както го изисква законътъ, и тръгнахме всички да се връщаме къмъ нашето отечество.

Презъ време на нашето дълго пѣтуване, азъ всѣки день откривахъ въ младата си жена все нови и нови неоченими качества и всѣки день се усиляше любовта ми къмъ нея. Като видѣха братята ми моето щастие, почнаха тайно да ми завиждатъ, особено тѣ завиждаха най-вече на сполуката ми въ търговията, защото азъ бѣхъ спечелилъ много повече отъ тѣхъ. Най-после тѣхното злобно чувство се усили дотолкова, че тѣ се сговориха да ме убиятъ. Една нощъ, когато бѣхме съ жена си дълбоко заспали, тѣ ни хвърлили въ морето.

Въ този случай жена ми се показва, че тя не е простосмъртна, но една отъ въздушнитѣ феи. Тя не можеше да потъне, но азъ, ако нѣмаше нея, бихъ потъналъ. Едвамъ се допрѣхъ до морската повърхнина, тя ме грабна и съ силата на магьосниеството ме отнесе на единъ островъ, гдето сутринта, когато почна да се зазорява, ми каза:

— Виждашъ ли, мой друже и мжко, какъ те наградихъ за твоята великодушна постѣпка. Ти виждашъ сега коя съмъ азъ; азъ се явихъ на морския брѣгъ тѣй одѣрана, скжсана, само да изпитамъ добротата на твоего сърдце. Азъ тѣ срещнахъ случайно и отъ пръвъ погледъ те залюбихъ, но колкото повече ми си милъ, толкова повече мразя твоитѣ злодейци братя и азъ нѣма да се успокоя, докато не имъ отмѣстя тѣй или иначе.

Съ възторгъ слушахъ думитѣ на хубавата магьосница и горещо ѝ благодарихъ загдето ми избави живота.

— Само, — казахъ ѝ азъ, — пощади имъ живота. Наистина, тѣ постѣпиха съ мене много безчовѣчно, но азъ не съмъ толкова жестокъ, за да искамъ, щото тѣ да умратъ.

И следъ това ѝ разказахъ, какъ съмъ имъ помагалъ два пѣти и съмъ ги избавилъ отъ гибель. И моятъ разказъ още повече възбуди нейното негодуване.

— Нѣма да пощадя тѣзи неблагодарни злодеи! — извика тя гнѣвно: — ей сега ще отида да имъ потопя геминтѣ, нека тѣ загинатъ на морското дѣно.

— Въ името Божие те моля, не прави това! Тѣ сж мои братя кръвни, самъ Богъ заповѣдва да не отвърщаме зло на зло.

Омилостиви се моята магьосница отъ молбитѣ ми и въ единъ мигъ ме пренесе отъ острова, гдето се намирахме, върху покрива на моята кжща; тамъ тя се прости съ мене и се изгуби. Азъ слѣзохъ, отворихъ вратата на моето жилище и изровихъ паритѣ, които бѣхъ скрилъ въ земята преди да трѣгна на пѣтъ по търговия съ братята си. Следъ това отидохъ и си отворихъ дюкяна, надойдоха съседитѣ ми търговци и почнаха да ме запитватъ за здравето ми, да ме поздравляватъ съ благополучно пристигане,

Презъ него день вечеръта, като се върнахъ вкжши, съ голѣмо учудване срещнахъ на прага тѣзи две кучета, които виждате съ мене; тѣ съ наведени глави и съ боязлива покорностъ се приближиха къмъ мене, но азъ не можахъ да си обясна откъде сж дошли тѣ; тогава изведнѣжъ се яви магьосницата и ми разсѣя недоумението.

— Не се чуди, друже мой, — каза тя, — тѣзи две кучета сж твоитѣ братя.

— Какъ? — попитахъ азъ, — коя чудна сила ги преобърна на кучета?

Силата на магьосничеството, — отговори ми спокойно магьосницата: — по моя заповѣдъ една отъ моитѣ сестри преобърна твоитѣ братя на кучета, а кораба потопи. Наистина, заедно съ тѣхната стока потъна и твоята, но не тжжи: азъ щедро ще ти възнаградя загубата; не се тревожи и за сждбата на братята си, макаръ тѣ да сж осждени да живѣятъ въ този видъ десетъ години, но това наказание е много малко сравнително съ тѣхното злодеяние.

Следъ това тя ми каза какъ мога да я намѣря, когато ми дотрѣбва и мигновено се изгуби.

Сега наближи вече да се свърши десетгодишното наказание, и азъ отивамъ въ тази страна, гдето предполагамъ да срещна магьосницата; по пътя въ тази пустиня случайно срещнахъ човѣка съ маймуната и твоята обречена жертва. Сега кажи, властителю на духоветъ, доволенъ ли си отъ моя разказъ?

— Доволенъ съмъ, — отговори чудовището, — и азъ отмѣнявамъ съвсемъ наказанието на този човѣкъ. Следъ това се обърна къмъ двамата човѣци и каза:

— Нека ви благодари убиецътъ на моя синъ, защото вие съ своитѣ чудни разкази му избавихте живота.

Като каза това духътъ, изгуби се предъ очитѣ на пътниците, и тѣ се зарадваха; а най-вече този, на когото животътъ бѣше въ явна опасностъ: той падна на колѣне предъ другитѣ, поблагодари имъ и тримата се раздѣлиха. Търговецътъ се върна вкъщи и спокойно и щастливо преживѣ до дълбока старостъ.

Шехеразада се спрѣ и изслуша одобрението на султана, подиръ това му каза:

— Радвамъ се, че съмъ могла да ти угодя, мой приятелю, но ако ти разкажа друга приказка — за рибаря, ти билъ би още повече доволенъ.

— Мила сестро! — извика Динарзада. — има още време докато се съмне; ти можешъ ни разказа и тази приказка, само ако нашиятъ господарь позволи.

Султанътъ изказа желание да слуша и Шехеразада почна.

Приказката за рибаря

Имало едно време, господарю, единъ рибарь, който билъ младъ, но толкова беденъ, че едвамъ преживявалъ съ жена си и съ тритѣ си деца. Всѣки день, преди да изгрѣ слънцето, той ходилъ да лови риба, но си ималъ правило, никога да не хвърля повече отъ четири пжти мрежата.

Една сутринъ, когато луната не бѣше още заседнала, той стигналъ морския брѣгъ, съблѣкълъ се и хвърлилъ мрежата, която като подържалъ толкова време въ водата колкото трѣбвало, взелъ да я изтегля на сушата. Той усѣтилъ, че мрежата е много тежка, и сърдцето му затупало отъ радостъ. Но следъ една минута той се разочаровалъ дълбоко, защото намѣсто риба, въ мрежата имало единъ магарешки скелетъ. Освенъ това и мрежата му се била изкжсала, което още повече го разтжжило, и той трѣбвало да губи време да я кърпи отново. Той закърпилъ съдраното както и да е и пакъ хвърлилъ мрежата въ водата: когато я изтеглялъ отъ водата той пакъ усѣтилъ тежина. „Е сега навѣрно, ще има много риба“, — помислилъ си той. Но пакъ ново разочарование: този пжтъ въ мрежата имало кошница, пълна съ треволакъ, пѣсъкъ и дребни камъчета. Много се наскърбилъ рибарьтъ отъ тази втора несполука и отъ ядъ извикалъ: „О безмилостна, несправедлива сждба! Защо преследвашъ мене, бедния, и не ми давашъ да сполуча въ нищо? Какво съмъ сторилъ, че ти ми отнемашъ и последното срѣдство за живѣне? Азъ нищо нѣмамъ, нито зная, освенъ да ловя риба и нима моето семейство трѣбва да умре отъ гладъ? Но защо да се оплаквамъ? Отдавна се знае, че мжчно е за честнитѣ и добритѣ хора на този свѣтъ... Всичко хубаво, истинско, велико се забравя или не се знае, а злото тържествува и сждбата го крепи.“ Ехъ, нещастие, нещастие!

Той гнѣвно хвърли кошницата, после очисти мрежата отъ плавака, който се бѣше накачилъ по нея и я хвърли трети пжтъ въ морето. Пакъ пѣсъкъ и камъни. Това вече съвсемъ обезсърдчи бедния човѣкъ и той обезумѣ отъ отчаяние. Но щомъ се подаде слънцето съ златнитѣ си лъчи и огрѣ земята, въ нещастния работникъ се пробуди чувството на правовѣрния мюсюлманинъ и той благоговѣйно си извърши утринната молитва, която довършилъ съ такова възвание: „О праведни Боже, милосърдни Господи, ти знаешъ, че азъ не си мѣнявамъ правилото и не хвърлямъ повече отъ четири пжти мрежата въ водата на день. Сега три пжти я хвърлихъ вече и трудътъ ми пропадна безполезно; не ми давай, Господи, и четвърти пжтъ това нещастие. Нека бжде морето тъй благосклонно, както е било по твоята света воля въ времето на Мойсей**).

Като си успокоилъ душата съ молитва, той хвърлилъ мрежата четвърти пжтъ и отново я изтеглилъ на брѣга. Този пжтъ нѣмаше риба, но имаше една кутия отъ жълта медъ; капакътъ ѝ бѣше добре затворенъ, залепенъ и подпечатанъ. Този сждъ, безъ да се знае какво ималъ, струвалъ скжпо. Бедниятъ рибаръ се зарадва и си помислилъ: ще продамъ това и съ паритъ ще купя една крина жито да си нахраня децата.

Почна той да разглежда своя ловъ, обрѣща го насамъ нататъкъ, за да може да узнае съ какво е пълненъ, но като не можа да улучи, каза най-после, че сандъкътъ е пълненъ съ нѣщо много ценно; въ това го убедилъ грижливо залепениятъ капакъ и

*) Мюсюлманитѣ признаватъ четири главни пророци и законодатели: Мойсей, Давидъ, Исусъ Христосъ и Мохамедъ.

печатитѣ. Рибарѣтъ билъ много нетѣрпеливъ и искалъ, както и да е, да види какво има въ кутията, затова взелъ ножа и следъ дълги усилия можалъ да я отвори и да изтѣрси каквото имало въ нея. Тозчасъ се задимило въ кутията и кълба димъ почнали да излизатъ отвътре. Уплашениятъ рибаръ отстъпилъ нѣколко крачки назадъ, а димѣтъ се издигалъ нагоре, стигналъ до небето и се разпрострѣлъ далечъ надъ морето като гжста мъгла. Но съ това не се свършило чудното явление: димѣтъ на кутията се сгжстявалъ и добилъ видъ на човѣшка фигура и следъ малко рибарѣтъ видѣлъ предъ себе си такъвъ чуденъ гигантъ, великанъ, какъвто той не си е мислилъ никога. Рибарѣтъ като видѣлъ това страшилище, изплашилъ се и поискалъ да бѣга, но краката му се подкосили, та не можалъ да мръдне отъ мѣстото си.

— Соломоне!*) — извика великанѣтъ — о велики пророче Господний, смили се надъ менъ и ми прости грѣховетѣ! Нѣма да ти се противя нито съ думи, нито съ дѣло и отъ сега волята ти ще бжде законъ за менъ.

Като чулъ рибарѣтъ тѣзи думи, ободрилъ се и казалъ смѣло и високо:

— Какво говоришъ ти, невидими духъ? Повече отъ осемнадесетъ столѣтия сж се изминали, откато великиятъ пророкъ Божи се е преселилъ въ вѣчностъ, а ти се обръщашъ къмъ него, като къмъ живъ човѣкъ. Кажи ми кой си? Открий причината защо си заключенъ въ тази кутия?

Гордо и величествено погледналъ духѣтъ къмъ нещастния рибаръ и му казалъ:

— Азъ искамъ, щото ти да се отнасяшъ съ менъ съ подобащото почитание и да не ме наричашъ невидимъ духъ.

— Но какъ мога да те нарека, като не ти зная името? Или ти си носителъ на щастието? Такова название не може да намали твоето достоинство, който и да си ти.

— Азъ съмъ твой победителъ — отговори гнѣвно духѣтъ — смири се и чакай да получишъ смъртъ отъ моитѣ ржце!

— О, защо искашъ да ме убиешъ — извика рибарѣтъ, — нима ти забрави вече, че азъ те освободихъ?

— Зная и помня — каза презрително духѣтъ — но това нѣма да ми попрѣчи да те умъртва. Ако искашъ, азъ мога само една милость да ти направя — да те оставя да си изберешъ каквато смъртъ искашъ. Решавай какъ искашъ да умрешъ?

— Но защо, защо — питаше рибарѣтъ — това ли е наградата за моята голѣма услуга?

— Не мога постѣпи иначе съ тебъ — промърмори духѣтъ, — а за да повѣрвашъ, азъ ще ти разкажа историята си.

— Преди всичко знай, че азъ съмъ единъ отъ тѣзи непокорни духове, които се възгордѣха противъ твореца. Всички

*) Мюсюлманитѣ вѣрватъ, че Соломонъ е надаренъ отъ Бога съ чудодейна сила повече отъ всички други негови предшественици. Тѣ го считатъ заповѣдникъ на всички ангели и демони. Тѣ вѣрватъ, че и тревата и камънитѣ му се покоряватъ, че всѣка трева му открива лековитото си свойство, че птицитѣ му служатъ въ неговитѣ любовни сношения съ Савската царица. Всичко това е взето изъ еврейскитѣ апокрифи.

други духове признах Соломонъ за великъ Божи пророкъ и се покориха на властта му; само двама — азъ и Сакаръ, не можахме да понесемъ такова унижение. Тогава този могъщъ властителъ заповѣда на Асафа, синътъ на Варакия, неговъ пръвъ полководецъ, да ме вземе и ме заведе при него. Асафъ ме грабна насила и безъ да обръща внимание на моето съпротивление, заведе ме при престола на царя. Соломонъ, синътъ на Давида, ми се обеща да ми прости, само ако азъ го призная като свой владѣтель и се покоря на неговата воля. Но азъ отказахъ. Тогава за наказание той ме затвори въ тази тѣсна кутия и я запечата съ великото име на Бога. Следъ това повика едного отъ своитѣ слуги и му заповѣда да хвърли кутията въ морето. Заповѣдта биде изпълнена и оттогава не години, а цѣли вѣкове се минаха като азъ стояхъ затворенъ въ тази тѣсна кутия. Въ началото на първия вѣкъ азъ се заклехъ да обогатя и ошастливя този, който ме освободи, но моето очакване не се сбъдна. Настъпи втория вѣкъ, и като претърпѣхъ мжкитѣ на ада, азъ се обещахъ да открия всички земни съкровища на тогова, който ме отърве отъ тази неволя, но никой не ми помогна. Когато настъпи третия вѣкъ, азъ се обещахъ да направя силенъ и славенъ монархъ този, който ме отърве отъ тоя затворъ, да му помагамъ въ всичко, да го пазя и три пѣти на день да му изпълнявамъ желанята, каквито и да сж тѣ, но мина и това столѣтие, а пъкъ азъ все стояхъ въ тѣсната си кутия. Най-после измъченъ отъ ядъ и жга, се заклехъ да убия този, който ме освободи, като му направя само тази милость — да го оставя да си избере смъртъта. Ти си сега мой избавителъ, избири си какъ искашъ да умрешъ.

Рибарътъ се убеди, че не може да избѣгне смъртъта.

— О проклета сѣдба! — извика той — все ти ме преследвашъ. Да се случи азъ да освободя този неблагодарникъ; омилосърди се, могъщи духъ! Съзнай, че не постъпвашъ справедливо и отмѣни неразумната си клетва. Чуvalo ли се е нѣкога по саѣта да се наказва нѣкой, защото е направилъ благодеяние? Помисли, недей разгнѣзвава Богъ съ това несправедливо убийство.

— Напразно ти губишъ време и хабишъ думи, не можешъ ме убеди да си престъпя клетвата — каза духътъ. — Бжди благодаренъ и отъ това, че азъ те оставямъ самъ да си изберешъ най-леката смъртъ, решавай какво избирашъ!

Рибарътъ се намираше въ много безизходно положение и не знаеше какво да прави. „Ще загине безъ менъ моето нещастно семейство!“ — си помисли той и каза:

— Още единъ пѣтъ те моля, пощѣди ме заради свободата, за това неограничено благо, което азъ ти върнахъ.

— Стига! — извика духътъ разгнѣвено — разбери най-сетне ти, нещастни човѣче, че тази постъпка заслужава твоето наказание, ти ме избави, но азъ трѣбва да те убия.

— Но не мога да разбера азъ, какъ тъй да отървешъ единъ човѣкъ отъ такова тежко наказание и мжки, а той да иска за награда да те погуби. Това противоречи и на здравия разумъ и на всѣко понятие за благодарностъ. Но, въпрочемъ азъ

сега си спомнямъ едно изречение: „благодееание, направено на недостоеенъ човѣкъ, вреди на благодетеля“ и сега виждамъ до- колко е вѣрно това изречение.

— Не трѣбва много да се разсждава — гнѣвно извика ду- хътъ — недей ме кара да губя време, иначе ще те убия безъ да чакамъ да си избереши най-леката смъртъ.

Нещастieto понѣкога вразумява човѣка и му внушава спа- сителна мисль въ най-критическата минута. Следъ като се убеди рибарътъ, че всички негови доводи и молби сж безполезни, при- бѣгна къмъ хитрости; той каза на духа:

— Ако ти не искашъ да ме пощадишъ, то нека бжде тѣй, както иска Божията воля, азъ ще загина: но предъ смъртъта си те заклевамъ въ името на Бога, което е писано на печата на великия пророкъ Соломонъ, да ми отговоришъ на следния въпросъ...

Великанътъ трепна, когато чу да го заклеватъ въ името Божие; той не можеше да не отговори на въпроса.

— Добре, питай, само скоро — каза духътъ.

— Азъ бихъ искалъ да узная, действително ли си билъ въ тази кутия? Азъ не мога да повѣрвамъ на това чудо, ако ти не ми се заклѣнешъ и не ме увѣришъ въ името на Бога.

— Кѣлна се и твърдя, че азъ съмъ се мжчилъ въ тази тѣсна кутия цѣли вѣкове.

— Чудно, — каза рибарътъ — ти си такъвъ голѣмъ, а ку- тията е толкова малка, щото не само цѣлото ти тѣло, но единия ти кракъ не може се побра въ нея.

— Както и да е, но азъ живѣхъ въ тази кутия — каза ду- хътъ — и какъ ти не вѣрвашъ, когато азъ ти се заклехъ?

— Какво да правя — каза рибарътъ — като не мога да повѣрвамъ, само моитѣ собствени очи могатъ да ме убедятъ въ това. Покажи, какъ се сбра ти вжуре и азъ ще повѣрвамъ.

Щомъ като свърши дотукъ Шехеразада приказката, на из- токъ почна да се развиедѣлява и султанътъ трѣбваше да отиде на работа.

— Отлагамъ наказанието до утре — каза той — само да доизслушамъ какво стана съ рибаря.

На другата сутринъ жената на султана почна приказката си така:

— Духътъ се преобърна на димъ, който изпълни околността, следъ това този димъ се сгисти и малко-помалко се сбра въ кутията, отъ която се чу гласъ:

— Гледай, маловѣрнице, и се убеди сега въ истинността на моитѣ думи.

Намѣсто отговоръ, рибарътъ грабна затулката и запуши кутията.

— Сега е твой редъ да молишъ за пощада, — каза рибарътъ, — и азъ тѣй като тебе ще бжда великодушень да ти дамъ право, да си избирашъ каквато искашъ смъртъ. Но ти си безсмъртенъ и на менъ не остава нищо друго, освенъ да те хвърля пакъ въ морето. А за да не би нѣкой да направи сжщата грѣшка като мене, то ще си направя кжца на брѣга и всѣкому, който иска да

хвърли тукъ мрежата си, ще разказвамъ този случай. Надѣвамъ се, че никой нѣма да има желание да извади съ мрежата си отъ водата такъвъ великодушенъ духъ, който съ убийството плаща освобождението си.

Когато духътъ чу тѣзи оскърбителни думи, напрегна всичкитѣ си сили да отвори капака на кутията и да се освободи, но не можѣ. Най-после като видѣ, че не ще може да сполучи, почна да говори на рибаря:

— Приятелю мой, твоитѣ заканвания сж несправедливи, и азъ мисля, че ти ги казвашъ на шега. Нима ти мислѣше, че думитѣ ми сж казани сериозно? Не виждашъ ли, че азъ говорихъ на шега?

— Добре, — каза рибарѣтъ, — на шега ли говорѣше или не, но зная само това, че ти сега се обърна на нищожество, и азъ нѣма да бжда толкова глупавъ, да повѣрвамъ твоитѣ ласкателни думи. Ти ще идешъ пакъ на старото си мѣсто въ морето и тамъ ще стоишъ до второто пришествие.

Духътъ употреби всички срѣдства да омилистави рибаря, но не сполучи.

— Отвори кутията, — извика духътъ, — и азъ ще ти дамъ всичко, каквото искашъ.

— Не, — казваше неумолимо рибарѣтъ, — не може да вѣрва човѣкъ думитѣ на измѣнникъ. Ако азъ бихъ повѣрвалъ думитѣ ти, азъ билъ бихъ достоенъ за смъртъ. Ти би постѣпилъ съ мене тѣй, както единъ грѣцки царъ съ своя лѣкарь Дубанъ. Искашъ ли да чуешъ тази история? Азъ отъ все сърдце бихъ ти разказалъ:

За грѣцкия царъ и за лѣкаря Дубанъ

Въ областъта Зуманъ, въ Персія, царувалъ нѣкогаси царъ, на когото поданицитѣ му били грѣци. Дълго живѣлъ той и царувалъ благополучно, но заболѣлъ отъ проказа и цѣлото му тѣло било покрито съ рани. Колкото и да го лѣкували придворнитѣ му доктори, каквото и срѣдство и да употребявали, болниятъ не устѣщалъ ни най-малко облекчение. Въ това време дошълъ отдалечъ въ царския палатъ единъ изкусенъ докторъ, на име Дубанъ.

Той черпилъ своитѣ медицински познания отъ всевъзможни източници: грѣцки, персийски, турски, арабски, римски, еврейски, а освенъ това билъ философъ, математикъ — съ една дума, изучавалъ всички науки; главното негово достоинство било това, че той знаелъ всички вредни и полезни свойства на различнитѣ тревы. Като се научилъ, че царѣтъ е тѣй тежко боленъ и не билъ излѣкуванъ отъ придворнитѣ лѣкари, той се облѣкълъ въ най-хубавитѣ си дрехи и се явилъ предъ царя.

— Господарю, — казалъ той като се поклонилъ низко на царя, — научихъ се, че твоитѣ лѣкари не могли да те излѣкуватъ отъ проказата. Ако на ваше царско величество е угодно да ми приемешъ услугитѣ, то азъ се надѣвамъ да ти помогна, безъ да употребявамъ нѣкаквиси мехлеми.

Царьтъ радостно изслушалъ неочакваното предложение и милостиво казалъ:

— Азъ много бихъ желалъ, щото твоео лѣкарство да бжде най-сполучливо, както си се увѣрилъ. Ако наистина ме излѣкувашъ, то азъ се кълна не само тебе да обогатя, но и цѣлото ти потомство; ти ще бждешъ пръвъ въ царството ми като мой избраникъ и мой любимецъ. Но увѣренъ ли си ти въ това изкуство?

— Да, господарю, — отговорилъ Дубанъ — азъ съмъ твърде увѣренъ, че ще успѣя и отъ утре съ Божията помощъ ще почна да те лѣкувамъ.

Следъ това той си отишелъ вкъщи, взелъ една обикновена тояга, която употребявали въ една игра, провъртѣлъ дръжката съ свѣрдѣлъ и я напълнилъ съ лѣкарство, което действувало противъ проказата. Като си приготвилъ всичко това, Дубанъ влѣзълъ при царя, поклонилъ му се, споредъ източния обичай, цѣлуналъ земята и му казалъ:

— Заповѣдай, господарю, да ти оседлаятъ коня, вземи тази тояга и единъ обржчъ и иди препускай коня и играй на джиритъ докато се изпотишъ добре, за да може лѣкарството, което съмъ сложилъ въ провъртената тояга, да мине въ кожата на тѣлото и да подействува благотворно върху ранитѣ ти. Когато дрехитѣ ти се покриятъ отъ потъ, върни се вкъщи, иди въ банята и накарай своитѣ хора да те разтриятъ добре. Следъ това легни и заспи. Азъ съмъ увѣренъ, че на другата сутринъ ще оздравѣешъ.

Царьтъ изпълнилъ точно предписанието на лѣкаря: ходилъ, игралъ, и следъ като се изпотилъ, върналъ се и се разтрилъ въ банята.

Като се събудил царът на другата сутрин, наистина се почувствувалъ съвсемъ здравъ; тѣлото му се очистило тъй, щото не личали никакви белези отъ жестока болестъ. Щастливъ и радостенъ той станалъ отъ постелката си, облѣкълъ се и отишелъ въ приемната стая, гдето го очаквалъ много народъ, за да види какво действие е указало новото лѣкарство. Тамъ билъ и Дубанъ, когото царътъ повикалъ да седне редомъ съ него, похвалилъ го предъ всичкитъ си придворни и го нарекълъ свой благодетель. Но съ това не се изчерпала неговата милостъ. Царътъ далъ пиръ въ двора си, и Дубанъ седѣлъ заедно съ господаря на масата. Вечерта следъ пиршеството лѣкарътъ билъ облѣченъ по волята на царя великолепно, както се обличатъ висшитъ държавни чиновници въ най-тържественитъ дни на държавата. Освенъ това, царътъ заповѣдалъ да дадатъ на неговия лѣкаръ много пари и не преставалъ да го отрупва съ своитъ милости, като мислѣлъ, че съ нищо не може да се заплати. За нещастие, царътъ ималъ единъ

великъ везиръ, човѣкъ завистливъ и наклоненъ къмъ различни злодеяния. Още отъ най-напредъ той гледалъ съ скрита злоба какъ лѣкарътъ Дубанъ печели царската милостъ и царскитъ подарѣци. Той разбралъ, че новиятъ лѣкаръ ще му бѣде опасенъ врагъ занаяпредъ и затова решилъ, както и да е, да го погуби. Съ тази целъ той казалъ веднѣжъ на своя повелителъ, че го очаква опасностъ, а когато царътъ искалъ да се научи каква опасностъ го очаква, везирътъ казалъ:

— Не се гнѣви, царю, чувството на безгранична преданостъ ме подбужда да имамъ откровеное сърдце. Азъ мисля, че е опасно да се довързва човѣкъ на нѣкого, докато не го изпита добре.

Ти възвеличи лѣкаря Дубанъ, обсипа го съ своитѣ неизказани милости и щедрости, но въ чистотата на душата си ти не виждашъ, че той е предателъ, когото сж изпратили твоитѣ врагове, за да те погуби.

— Лъжа е, клевета е, — извикалъ царьтъ, — кой ти е казалъ такава низостъ и какъ си осмѣлилъ да я повторишъ предъ мене? Ти навѣрно си забраалялъ съ кого говоришъ. Ти знаешъ, че азъ не вѣрвамъ на такива думи и зле отплащамъ на своитѣ клеветници.

— Господарю, — отговорилъ смирено везирьтъ, — ако не бѣхъ увѣренъ въ това, което говоря, азъ не бихъ дръзналъ да казвамъ нѣщо. Бжди предпазливъ, не се довѣрявай тѣй лесно всѣкому. Дубанъ е другоземецъ, той иде отъ враждебна Гърция и е дошелъ тука съ цель да изпълни своя злодейски замисълъ, за който азъ ти известихъ.

— Млъкни! — казалъ царьтъ, — този, когото ти подозирашъ въ предателство и цареубийство, е най-добриятъ и благородниятъ човѣкъ въ свѣта. Азъ му вѣрвамъ като на себе си и никого не съмъ обичалъ тѣй искрено както него. Ти знаешъ отъ каква болестъ ме излѣкува той съ своето изкуство или чудо. Проказата е смъртоносна и, ако Дубанъ е желалъ действително моята гибель, той трѣбваше да не ме лѣкува и тя би ме уморила по-скоро отъ едно убийство. Не, съветвамъ те да не подзирашъ Дубанъ въ нѣщо; азъ не вѣрвамъ въ нищо и скоро ще му назнача пенсия. Азъ дължа много на този лѣкарь и половината си царство да раздѣля съ него, пакъ не мога му се изплатя. Азъ подозирамъ, че голѣмото достоинство на Дубанъ възбужда въ тебе завистъ. Но мисли, че ти не можешъ ме склони тѣй лесно къмъ несправедливостъ. Азъ помня думитѣ, които е казалъ единъ великъ везиръ на царь Сидбадъ, когато този царь искалъ да накаже сина си, който билъ наклеветенъ отъ своята мащиха.

— Ами мога ли да зная азъ, какви сж тѣзи думи? — попиталъ везирьтъ.

— Да, може, ето думитѣ: „можешъ да го накажешъ, но мисли после да не се каешъ“, и за да повтори тѣзи думи разказалъ

Приказката за ревнивия мжжъ и за говорещия папагалъ

Живѣлъ единъ добъръ човѣкъ, който ималъ много хубава жена; той я обичалъ страстно, но и я ревнувалъ тѣй много, щото ни една минута не смѣкавалъ очи отъ нея и следѣлъ всѣко нейно движение. Веднѣжъ той трѣбвало да отиде далечъ по свои работи, и като се боялъ да остави жена си безъ надзоръ, отишелъ на пазаря, гдето се продавали различни птици и тамъ си купилъ таквъ папагалъ, който не само повтарялъ чуждитѣ думи, но и разказвалъ това, което виждалъ и чувалъ. Той занесълъ този папагалъ вкъщи и помолилъ жена си да се погрижи за него, да го тури въ кафезъ въ стаята си. Следъ това се простилъ и съ спокойно сърдце заминалъ на далеченъ пжтъ.

Следъ като се върналъ, той почналъ да пита папaгала какво е видѣлъ. Бѣбривата птица му разказала такива нѣща, отъ които мжжътъ полудѣлъ отъ ревностъ и почналъ да заплашва жена си съ наказание. Жената подозрѣла слугинитѣ, че тѣ сж направили клюки, но всички се заклели въ името на Бога, че сж невинни и най-сетне се разбрало, че никой не е можалъ да издаде тѣхната господарка освенъ проклетиятъ папaгалъ.

Жената се съгласила, че действително никой не я е наклеветявалъ освенъ папaгалътъ и потърсила случай да унищожи подозрението на мжжа си, а въ сжщото време да отмъсти на предателя-папaгалъ. Хитриятъ планъ скоро билъ прокаранъ въ действителностъ. Когато стопанинътъ отсѣтствувалъ, жена му казала на една отъ своитѣ робини да върти една ржчна воденица надъ кафеза на папaгала, другата въ това време да рси отгоре съ вода, а третя да върти постоянно предъ неговитѣ очи едно огледало, въ което да се отразява една запалена свѣщъ. Робинитѣ точно изпълнили заповѣдта на господарката си, и тя останала напълно доволна отъ тѣхната работа.

На другия день се върналъ мжжътъ и отива при папaгала да го пита за жена си нѣкой работи, но той получилъ съвсемъ несъобразни отговори:

— Не зная, господине, нищо не зная — отговорилъ папaгалътъ. — Гръмъ, молнии и дъждътъ не ми дадоха възможность цѣлата нощъ ни да чуя, ни да видя нѣщо.

Но тъй като нѣмало гръмъ, ни дъждъ презъ нощта, то стопанинътъ разбралъ ясно, че папaгалътъ дрънка празни работи и че тоза, което той е говорилъ по-рано за жена му, е чиста лъжа. Стопанинътъ се разсърдилъ, измъква го изъ кафеза, ударилъ го въ земята и го убилъ. Но по-после той, стопанинътъ, се научилъ отъ други хора, че папaгалътъ казвалъ истината за поведението на жена му и почналъ много да се разкайва за своята жестока и несправедлива постѣпка.

— А ти везиру, — казалъ най-после гръцкиятъ царь — отъ една само завистъ искашъ да погубя Дубанъ, който не ти е направилъ никакво зло; и ако имамъ слабостта да се увлѣка отъ твоитѣ интриги, то азъ ще се разкайвамъ повече отъ излѣгания този мжжъ.

Но коварниятъ везиръ искаше както и да е да погуби Дубанъ, затова той не се отказа отъ своето намѣрение.

— Господарю, — каза той — струва ми се, че смъртта на папaгала е толкова нищожна, щото никой не би мислилъ за нея, а не и да съжالياва, но нашиятъ случай не е таквъ. Дубанъ мисли да убие единъ монархъ и това стига, за да се накаже престѣпникътъ колкото е възможно най-строго. Само просто едно подозрение е достатъчно, за да обърнете внимание върху вашия неприятель; по-добре е да пожертвувате единъ невиненъ, отколкото да пощадите виновника. Изобщо азъ говоря това, но колкото за Дубанъ, не може да има никакво съмнение, че той се въоръжава противъ васъ и азъ се кълна, че не говоря това отъ една само завистъ, а дълбоката преданостъ, която имамъ къмъ своя повелитель и желанието да избавя господаря си отъ опас-

ността, ме кара да съм внимателен към коварните постъпки на един неприятел. Ако моите думи не са справедливи, аз съм съгласен да бъда наказан, както е наказан, според едно източно предание нѣкойси везиръ.

— Какво е било наказанието и какво е заслужилъ? — попиталъ царьтъ.

— Съ твоего позволение азъ ще разкажа това предание подробно — казалъ везирьтъ — благоволи само да чуешъ.

Разказъ за наказанния везиръ

Нѣкойси царъ ималъ синъ, който обичалъ страстно да ходи на ловъ. Бащата не забранявалъ на сина си да се занимава съ своето обично забавление и заповѣдва на своя везиръ да върви всѣкога подиръ сина му, за да го предпазва отъ всѣкакви опасности. Въ време на ловъ, когато видѣлъ една сърна, царскиятъ синъ пусналъ своя конь подиръ нея, като мислѣлъ, че везирьтъ го следва. Животното бѣгало и царскиятъ синъ го гонилъ, докато най-после оставилъ много назадъ своята свита и се видѣлъ самъ всрѣдъ полето. Като се огледалъ наоколо си, царскиия синъ забелязалъ, че е забъркалъ пѣтя и изгубилъ своите ловджии. Като не знаелъ накъде да отиде да търси везира, върналъ се назадъ и следъ дълги скитания се заблудилъ и хлѣтналъ въ неизвестно непознато мѣсто, гдето срещналъ една млада, хубава жена, на която въ очите имало сълзи и лицето ѝ било много печално. Царскиятъ синъ спрѣлъ коня и почналъ да я запитва: коя е, отгдето е, защо е дошла въ това пусто мѣсто и нѣма ли нужда отъ нѣщо. Тя му отговорила:

— Азъ съмъ дъщеря на индийския царъ, коньтъ ме донесе тукъ, а него не знамъ где е сега.

Царскиятъ синъ се съжалилъ за нея и я взелъ на коня си.

Когато двамата стигнали до една бедна колиба въ гората, тя поискала да слѣзе отъ коня и да си поотпочине, той спрѣлъ коня си и помогналъ на нещастната си другарка да слѣзе. Щомъ влѣзла младата мома въ колибата, и отвлѣче се чулъ разговоръ, който го стресналъ твърде много.

— Радвайте се, деца мои — казвала жената — азъ ви доведохъ едъръ, здравъ момъкъ.

— Где е, мамо, той, где е? Доведи го! Ние сме страшно огладнѣли! Доведи го да го изядемъ!

Шехеразада щѣше да продължава още разказа си, но като видѣ, че е време вече султаньтъ да отиде на работа, спрѣ. Султаньтъ Шахриаръ бѣше любопитенъ да се научи какво е станало съ царския синъ въ тази колиба, затова отложи наказанието на жена си до другата сутринъ, за да може да чуе края на приказката. На другия день рано Шехеразада пакъ продължи историята за наказанния везиръ.

— Щомъ като чулъ — каза тя — думите на децата, царскиятъ синъ разбралъ каква страшна опасностъ го очаква. Той билъ увѣренъ, че присторената индийска царица не е никоя друга,

а жена отъ породата на тѣзи лоши демони, на тѣзи страшни чудовища, които живѣятъ въ най-глухитѣ, най-пуститѣ мѣста, и които съ различни хитрости прелѣстятъ пжтниците и ги изядатъ. Той се уплашилъ, възседналъ коня си и тръгналъ, индийската царица изскача на прага, и като вижда, че нейната жертва избѣгва, извикала:

— Кжде, кжде? Не се плаши, спри се! Кажй ми кой си и какво търсишъ тукъ?

— Азъ се заблудихъ, останахъ отъ другаритѣ си и търся пжтъ — отговорилъ царскитъ синъ.

— Уповавай се на Божията воля и не бой се! — казала тя насмѣшливо.

Тогава царскитъ синъ издигналъ очи къмъ небето и промърморилъ:

— Всеомгъщи владико! Смили се надъ менъ и ме избави отъ моитѣ врагове.

Щомъ като казалъ тѣзи думи, и жената се скрила. Царскитъ синъ се успокоилъ, можалъ да се отърве отъ това опасно мѣсто, намѣрилъ пжтя, върналъ се благополучно при царя, своя баща, и му разказалъ подробно за грозната опасностъ, въ която билъ изпадналъ, защото везирътъ не билъ внимателенъ и не можалъ да следи подиръ него. Разгнѣвениятъ царъ, безъ да допусне своя везиръ да се оправдае, заповѣдалъ да го омъртвятъ въ сжщата минута.

— Това предание, господарю, — казалъ въ заключение везирътъ на гръцкия царъ — може да се отнесе къмъ лѣкара Дубанъ; твоео милостиво слѣпо довѣрие къмъ него може да бжде пагубно; зная отъ вѣрни източници, че той е шпионинъ, изпратенъ отъ твоитѣ врагове съ цель да изучи положението на нашето отечество и следъ това да те погуби. За да опровергаешъ моето твърденне, ти казвашъ, че те е излѣкувалъ, но Боже мой, можешъ ли да бждешъ увѣренъ, че това излѣкуване е действително? Можешъ ли увѣри човѣка, че това лѣкарство съ време нѣма да окаже пагубно действие върху твоео тѣло?

Гръцкиятъ царъ, който билъ по природата си слабъ и умствено и нравствено, не можалъ да разбере хитрата интрига на своя везиръ, която поколебала въ него благородното чувство и усъмнило неговата нетвърда душа.

— Да, това е тъй, — казалъ той, — твоитѣ подозрения ми се показватъ основателни; възможно е, щото Дубанъ да крои лоши планове противъ живота ми, който е въ негови ржце; само съ миризмата на нѣкое свсе лѣкарство той може да ме погуби, безъ да усѣтя. Да, трѣбва добре да се обмисли тази работа.

Като видѣлъ везирътъ, че царътъ се подалъ на неговото влияние, възползува се отъ благоприятната минута.

— Въ този случай, — казалъ везирътъ, — бързината, господарю, е най-доброто и най-вѣрното срѣдство да те успокои и да ти запази скжпоценния животъ отъ една опасностъ; затова трѣбва още сега да повикашъ Дубанъ и да му отрѣжешъ главата,

— Наистина, — казалъ царътъ, — само тъй ще мога да се запазя отъ неговитѣ коварни планове.

4

1001 НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Следъ като се решилъ царьтъ на това, повикалъ Дубанъ при себе си; лѣкарьтъ, като не се съмнявалъ въ нѣщо, явява се тутакси въ царската стая, както му било заповѣдано да направи.

Царьтъ го срещаналъ съ такъвъ въпросъ:

— Знаешъ ли, защо съмъ те викалъ?

— Не, царю, не зная, — отговорилъ лѣкарьтъ, — но чакамъ твоята милостива заповѣдъ.

— Азъ ще те убия, — казалъ царьтъ, — за да не можешъ да си изпълнишъ плановѣтъ.

Тази неочаквана смъртна присжда, която изказалъ царьтъ, неговиятъ неотдавнашенъ благодетель, стреснала нещастния докторъ, като че грѣмъ падналъ върху главата му.

— О милостиви повелителю, — извикалъ той, — азъ нищо не зная...

— Азъ се научихъ, — отговорилъ царьтъ, — че ти си неприятелски шпионинъ и си дошелъ въ моя царски дворъ да ме лишишъ отъ животъ; но азъ ще побързамъ да те премахна отъ свѣта, за да отърва и себе си. Убий го съ единъ ударъ, — казалъ царьтъ на приготвения отъ по-рано джелатинъ, — и ме избави отъ този злодей.

Лѣкарьтъ разбралъ, че всички почести и щедри награди сж възбудили завистьта на неговитѣ врагове и тѣ сж успѣли да го наклеветятъ предъ царя. Той горчиво съжалилъ, че изцѣрилъ такъвъ слабохарактеренъ царъ отъ проказата, но късно било вече да съжaliaва.

— Ето какъ се отплащашъ ти, господарю, за доброто, което ти сторихъ! — казалъ лѣкарьтъ, — но царьтъ го не чувалъ, а повторилъ жестоката си заповѣдъ на джелатина. Лѣкарьтъ се отчаялъ и почналъ смирено да се моли:

— Умилостиви се, господарю, остави ме да живѣя, продължи ми живота и Богъ ще продължи твоя; не ме убивай, защото правосъзнатиятъ Богъ ще ти възвърне споредъ работитѣ ти.

Рибарьтъ тукъ прекъсналъ своята приказка.

— Забелязвашъ ли ти, — казалъ той на духа, — колко си прилича това събитие съ онова, което стана между насъ? И отново продължилъ:

— Но грѣцкиятъ царъ не обърналъ внимание върху молбитѣ на доктора, но му отговорилъ много сурово:

— Не, не, думата ми не става на две. Ти си опасенъ, защото можешъ да ме уморишъ тъй изкуствено, както ме излѣкува.

Нещастниятъ лѣкаръ се молилъ съ сълзи и се оплаквалъ противъ жестоката несправедливостъ на царя, но никой не го чувалъ; джелатиньтъ му свързалъ наопъки ржцетѣ и се приготвилъ да му отсѣче главата. Лѣкарьтъ на колѣне очаквалъ всѣка минута смъртноосния ударъ, но, като узналъ, — понеже той не можелъ да вижда, тъй като очитѣ му били вързани, — че царьтъ е близо, се обърналъ къмъ него съ тѣзи думи:

— Господарю, благоволи да чуешъ последнитѣ ми думи: ако смъртъта не може да ме отмине, то пусни ме поне за единъ день да ида да се видя съ домашнитѣ си, да се разпоредя

за своето погребение, да раздамъ милостиня на беднитѣ и да завещаа своитѣ книги на ученитѣ, които могатъ да извлѣкатъ полза отъ тѣхъ. Една отъ тѣзи книги азъ бихъ желалъ да подаря на ваше величество, тази книга е много драгоценна, тя е достойна да вземе почетно мѣсто въ съкровищата ти.

— Ами за какво е толкова драгоценна? — попиталъ царьтъ.

— Затова, господарю, — отговорилъ лѣкарьтъ, — защото тя има чудни свойства, а най-главното отъ тѣхъ е, че ако ти я разтворишъ на шестата страница и прочетешъ третия редъ отъ лѣвата страна, то главата ми, отсечена отъ тѣлото, ще отговори на всичкитѣ ти въпроси.

Царьтъ като бѣше любопитенъ да види такова чудо, отложи наказанието за утрешния день и пусналъ лѣкаря да си иде до вжщи подъ строга стража. Обречениятъ на смъртъ докторъ си наредилъ своитѣ работи и се приготвилъ за смъртъ, както подобава на всѣки правовѣренъ. Въ това време се разчуло изъ цѣлия градъ за невиденото чудо, което трѣбвало да стане следъ смъртъта на Дубанъ, и на другия день се събрали въ царския палатъ всички везири, емири, тѣлохранители, съ една дума — цѣлиятъ придворенъ щатъ.

Наскоро, придруженъ отъ стража, Дубанъ се явилъ и се приближилъ къмъ престола съ една голѣма книга въ ржце.

— Ето, господарю, моятъ предсмъртенъ даръ, който давамъ на ваше величество. Щомъ ми отсѣкатъ главата, нека я сложатъ на нѣщо, а ти въ това време отвори книгата, както ти казахъ, и главата ми ще ти отговори на въпроситѣ. Но, господарю, позволи ми да прибѣгна още единъ пжтъ къмъ твоего милосърдие. Послушай молбата ми, моля те, въ името на Бога; кълна ти се, че азъ въ нищо не съмъ виновенъ предъ тебе.

— Не, — повторилъ царьтъ. — Всички твои молби сж напразно; азъ бихъ те наказалъ само да видя какъ ще отговаря мъртвата ти глава.

Като казалъ това царьтъ, поелъ книгата отъ ржцетѣ на осждения и заповѣдалъ на джелатина си да изпълни своята работа.

Джелатиньтъ отсѣклъ главата на Дубанъ, и тя се търколила върху една маса, кръвъта спрѣла, очитѣ се отворили, а устата казали:

— Разтвори книгата, господарю!

Царьтъ послушалъ, но като почналъ да преобрѣща листоветѣ, видѣлъ, като че тѣ били слепени единъ за другъ; затова, за да може той по-лесно да преобрѣща листоветѣ, трѣбвало да си слюни прѣста съ езикъ. По такъвъ начинъ царьтъ дошелъ до шестата страница, но, като видѣлъ, че нѣма нищо написано, извикалъ учудено:

— Какво е това? Тука нѣма нищо написано!

— Прехвърли още нѣколко листа, — отговорила главата.

Царьтъ продължавалъ да прехвърля листоветѣ и да си мокри прѣста съ езикъ, докато отровата, съ която били напоени листоветѣ, оказала своето страшно действие. Царьтъ се разтрепепералъ и съ жестоки конвулсии падналъ на земята.

Като каза това Шехеразада забеляза, че се разсъмва, затова спрѣ.

— О, моя мила сестро, колко съжалявамъ, че ти нѣмашъ време да довършишъ тази любопитна история. Ще бжда неутешима, ако ти се лишишъ днесъ отъ живота и не доизкарашъ тази история.

— Както иска султанътъ, — отговори Шехеразада, — той ще има добрината да отложи наказанието до утре, за да доразкажа любопитната история на Дубанъ.

Наистина, Шахриаръ отложи наказанието на своята жена до утрешния день, като любопитствуваше да се научи за историята на гръцкия царъ и края на разказа за рибаря и духа. Сутринята Динарзада събуди сестра си, като ѝ каза:

— Сестро, моля те, довърши историята, която не довърши вчера, само по-скоро, защото скоро ще се съмне.

— Царю, — каза Шехеразада на своя султанъ Шахриаръ, — когато отсѣчената глава на Дубанъ видѣ, че отровата подеиствава и че царътъ нѣма да живѣе повече отъ нѣколко минути, казала тѣзи думи:

— Ето какъ умиратъ тиранитѣ! Ето какъ Богъ наказва земнитѣ царе, които не знаятъ какъ да управляватъ и погубватъ невиннитѣ хора. Богъ наказва тѣхната несправедливостъ и жестокостъ; никое злодеяние не остава неотплатено.

Следъ тѣзи думи царътъ умрѣлъ; въ това сщщото време и главата затворила очи и не казала нито дума повече.

— Господарю, — каза Шехеразада, — ето какъвъ е билъ краятъ на живота на гръцкия царъ и на лѣкаря Дубанъ. Сега трѣбва да довърша приказката за рибаря, но тъй като вече се съмва и не ще мога да я разкажа цѣлата, защо да я почвамъ?

Султанътъ, който отиваше всѣкога на опредѣленъ часъ да работи, стана и, като искаше непременно да чуе приказката за рибаря, каза на Шехеразада да се приготи да я разкаже на другата сутринъ.

Динарзада стана сутринята и повика сестра си:

— Сестро, ако не спишъ, моля те да разкажешъ по-нататѣкъ историята на рибаря и духа. Ти знаешъ, че султанътъ желае да знае какво е станало най-сетне съ заключенія духъ въ кутията.

Шехеразада почна:

— Ако гръцкиятъ царъ, — казалъ рибарътъ на духа, — не бѣше лишилъ отъ животъ невинния лѣкарь, то и него самия не би постигнало небесно наказание; но той безжалостно отхвърлилъ всички молби на своята жертва, затова и получилъ отъ Бога достойна награда. Всичко може да се отнесе къмъ тебе, зли духъ! Ако ти ме пощадѣше, би билъ свободенъ; но намѣсто благодарностъ за голѣмата ми услуга, ти искаше да ме уплашишъ съ смъртъ, то и азъ ще бжда безпощаденъ къмъ тебе. Запечатанъ въ тази кутия и хвърленъ въ морето, ти ще се мжчишъ тамъ безъ свѣтлина и въздухъ вѣчно. Ето какви наказания очакватъ такиви неблагодарници като тебе.

— Рибарю, приятелю мой, — се молилъ духътъ, — недей прави такава работа. Припомни си Божията заповѣдь, която ни учи да не отвърщаме зло за зло; но следвай примѣра на Има.

— Какво е направилъ този Има? — попиталъ рибарьтъ.

— О, ако ти искашъ да знаешъ тази история, пусни ме на свобода. Отъ този тѣсенъ затворъ не мога да ти разкажа нищо.

— Не, — каза рибарьтъ, — това не може да бжде, азъ трѣбва да те хвърля вече въ морето.

— Почакай, — казалъ духътъ, — да ти кажа още една дума; къла ти се, че нѣма да ти направя нищо лошо, напротивъ, ще те науча какъ да спечелишъ едно голѣмо богатство по най-лесенъ начинъ.

Рибарьтъ искаше да упорствува на своето решение, но като чу, че духътъ ще го научи какъ да се отърве отъ грозната бедностъ, жестокосърдието му омекна.

— Мога ли да вървамъ азъ твоитѣ думи? — попита той духа. — Закълни ми се въ името на Бога, че ще изпълнишъ честното си обещание, тогава ще ти отворя кутията да излѣзешъ. Азъ не мисля, че ти ще престъпишъ после клетвата си.

Духътъ се заклеа и рибарьтъ отворилъ капака. Околността се напълнила пакъ съ димъ, духътъ добилъ първиятъ си човѣшки видъ и първото нѣщо, което направилъ, било, че ритналъ кутията съ кракъ въ морето. Рибарьтъ се изплашилъ.

— Какво значи това? — попиталъ той, — нима ти ще престъпишъ клетвата си?

Духътъ се изсмѣ надъ изплашения рибаръ и му отговори:

— Успокой се, клетвата за мене е свещена, азъ нѣма да те бутна, хвърлихъ кутията въ морето, за да видя какво ще правишъ. Сега вземи си мрежата и върви следъ мене.

И рибарьтъ взелъ мрежата си на рамо и тръгналъ подиръ духа. Тѣ минали край града, изкачили се на една височина, слѣзли въ една долина и се спрѣли при едно езеро, което било разположено между четири хълма.

— Хвърли си мрежата, — казалъ духътъ.

Рибарьтъ билъ увѣренъ, че ще налови риба, защото плавала въ голѣмо количество изъ водата; той хвърлилъ мрежата и уловилъ четири риби отъ различенъ цвѣтъ — бѣлъ, черенъ, сивкавъ и жълтъ. Той като не билъ виждалъ никога такива риби, не можалъ да се нагледа и си мислилъ въ ума, че неговиятъ ловъ ще стори хубави пари.

— Вземи тѣзи риби, — казалъ духътъ на рибаря, — и ги занеси на своя султанъ; той ще ти даде за тѣхъ толкова пари, колкото ти не си виждалъ презъ цѣлия си животъ. Ти всѣки день можешъ да идвашъ тукъ да ловишъ риба въ това езеро, но само помни, че никога да не хвърлишъ повече отъ единъ пжтъ на день, иначе зле ще бжде за тебе; ако ти слушаешъ моя съветъ, ти скоро ще се обогатишъ, както ти се обещахъ. Прощавай и бжди предпазливъ, казалъ духътъ, и като ударилъ съ кракъ земята, тя се разтворила, погълнала го и пакъ се закрила.

Рибарьтъ, решенъ да слуша съвета на духа, не хвърли повече мрежата, а се върна въ града радостенъ отъ щастливия

случай. Той отиде право въ царския дворъ и даде своитѣ риби на едного отъ придворнитѣ, за да ги даде на своя султанъ.

— Но, господарю, — каза Шехеразада, — вече се съмна и азъ не мога да продължавамъ разказа си. Ако ти бжде угодно да ми продължишъ живота до утре, мисля, че ще мога да довърша тази история, която къмъ края е много любопитна и почудна, отколкото въ началото.

Шахриаръ искаше да чуе цѣлата приказка, затова отложи жестоката си заповѣдъ за другия день.

На деветнадесетата утринъ Динарзада повика сестра си и я помоли да продължи вчерашната история.

— Господарю, — почна Шехеразада, — можешъ да си представишъ колко се е зачудилъ султанътъ, когато му показали рибитѣ, каквито никой дотогава не билъ виждалъ. Той ги взелъ, разглеждалъ ги внимателно и най-после казалъ на своя везиръ:

— Дай тѣзи риби на най-добрата готвачка, за да ги приготви за обѣдъ; азъ вѣрвамъ, че тѣ ще бждатъ тѣй вкусни за ядене, както сж хубави на гледъ.

Везирътъ ги занесълъ на готвачката.

— Вземи тѣзи четири риби, — казалъ той, — негово величество заповѣда да се сготвятъ за обѣдъ колкото се може по-добре.

Следъ това везирътъ се върналъ при султана. Този последниятъ му заповѣдалъ да даде на рибаря четиристотинъ жълтици. Бедниятъ рибаръ никога не бѣше виждалъ толкова пари и отначало мислѣше, че това, което става съ него е сънъ, а не действителностъ. Но той се увѣри, че има тази сума наистина, богато се разплати и си купи всичко, което му трѣбваше, за да живѣе по-щастливо.

— Сега, господарю, — каза Шехеразада, — трѣбва да оставя рибарътъ и да разкажа нѣщо за готвачката на султана, която се намѣрила въ голѣмо затруднение, когато захванала да готви рибитѣ. Като ги очистила, както трѣбвало, тя ги турила въ единъ сждъ, полѣла ги съ масло и ги турнала да се пържатъ на огъня; като ги оставила да се зачервятъ отъ едната страна, тя ги обърнала на другата, но изведнѣжъ, о нечуто и невидено чудо! Щомъ обърна рибитѣ на другата страна, и стената на готварницата се разпукна и излѣзе млада, стройна като палма, очарователна хубавица, облѣчена въ египетска атлазена материя; на ушитѣ ѝ висѣха скжпоценни обеци, а бѣлитѣ ѝ хубави ржце бѣха окичени съ скжпи нанизы. Съ миртова пржчка въ дѣсна ржка, тя дойде до огъня, около който стоеше вцепенена отъ ужасъ готвачката и, като докосна единиятъ край на пржчката до една риба, промърмори:

— Рибице, рибице, съзнавашъ ли си дълга?

Но нѣмаше отговоръ; следъ минута тя повторила пакъ скжжитѣ думи; тогава всичкитѣ четири риби изведнѣжъ си повдигнали главитѣ и едногласно отговорили:

— Нашиятъ дългъ е отмъщението. Ще дойде часъ и нашитѣ врагове ще загинатъ, а ние ще възтържествуваме.

Щомъ казали рибитѣ тѣзи думи, хубавицата претурила сжда, въ който тѣ врѣли и се скрила въ пукнатината на стената. Пукнатината се прибрала и стената станала както си била по-рано.

Тогава готвачката, изплашена отъ това чудо, дошла следъ малко на себе и си искала да извади рибитѣ отъ огъня, но тѣ почернѣли като вжгленъ и не могли да се поднесатъ на царската трапеза. Готвачката се разтѣжила, разплакала и не знаела какво да прави. „Боже мой, милосърдни! Какво ли ще стане съ менъ за това? Нѣма да повѣрва султанътъ, ако му разкаже това, което видѣхъ, нѣма да повѣрва, а ще се разгнѣви!“

Въ това време, когато плакала и се обливала въ сълзи готвачката, влѣзълъ везирътъ и я попиталъ, сготвила ли е рибитѣ.

— Нѣма и следа отъ тѣхъ — отговорила готвачката и съ сълзи на очи разказала за чудното събитие. Везирътъ недовѣрчиво изслушалъ готвачката и не се решилъ да разкаже това на царя, а намислилъ друга история, за да оправдае готвачката, а следъ това повикалъ рибаря и му казалъ:

— Слушай, рибарино, иди и улови още четири риби, но гледай да сж сжщо такива както първитѣ. Случи се едно нещастие, и онѣзи риби не можахме да сложимъ на царската трапеза.

Рибарътъ не каза нито дума, че му е забранено отъ духа да хвърли два пѣти мрежата на день въ езерото, но се извини, че не може да се върне вечерътъ, защото мѣстото, гдето ловилъ тази риба, е много далечъ, а се обещалъ, че на другия день ще донесе исканитѣ риби.

Не била се още сипнала зората, когато рибарътъ билъ нарамилъ мрежата и отишелъ на езерото; той уловилъ четири сжщо такива разноцвѣтни риби и побързалъ да ги занесе въ палата. Самъ везирътъ взелъ тѣзи рѣдкости и се затворилъ заедно съ готвачката въ готварницата, за да гледа какъ ще се приготвятъ рибитѣ. Готвачката грижливо изчистила една по една рибитѣ, турила ги въ единъ голѣмъ сжда, полѣла ги съ масло и ги сложила на огъня да ги пѣржи. Щомъ като се опѣржили тѣ отъ едната страна, и ги обѣрнала на другата, стената се разпукнала и пакъ се явила вчерашната хубавица съ миртовата прѣчка въ ржка; тя се дсближила до огъня, ударила една отъ рибитѣ и повторила сжщия въпросъ; четиритѣ риби си издигнали главитѣ и отговорили съ сжщитѣ думи, каквото казали вчерашния день. Следъ това хубавицата ударила сжда, въ който се пражели рибитѣ, и го претурила на земята, подиръ това се скрила въ пукнатината на стаята. Учудениятъ везиръ не можалъ да не върва на собственитѣ си очи.

— Това е толкова чудно и необикновено — казалъ той — че трѣбва да се разкаже на султана; ще ида ей-сега да му го съобща.

Той отишелъ и подробно разказалъ всичко на своя повелителъ.

Султанътъ се учудилъ и пожелалъ да види лично самъ той това чудно събитие. Той проводилъ да викатъ рибаря и му казалъ:

— Приятелю, не можеш ли ми донесе още четири разноцветни риби?

Рибарът отговорилъ, че, ако негово величество му даде три дена срокъ, той се надѣва да изпълни неговото желание.

Султанътъ се съгласилъ съ искането на рибаря и този последниятъ трети пътъ отишелъ на езерото, хвърлилъ мрежата и уловилъ такива четири риби, каквито искалъ царътъ, и ги занесълъ въ царския палатъ. Султанътъ останалъ много благодаренъ, приелъ ги съ удоволствие и му платилъ четиристотинъ жълтици отъ хазната си. Приготовили огънь и сждове въ една отъ стаитѣ на царя, повикали готвачката да ги сготви; тя ги очистила, полѣла ги съ масло и ги турила на огъня. Когато тѣ се зачервили отъ едната страна, тя ги обърнала на другата страна, и въ това време стената на царския палатъ се разпукнала, но намѣсто млада жена, отъ пукнатината излѣзълъ едъръ, снаженъ арапинъ, който държалъ въ ржка дебела, зелена тояга. Той пристѣпилъ до огъня, ударилъ съ тоягата си една отъ рибитѣ и казалъ:

— Рибке, рибке, съзнавашъ ли си дълга?

Четириѣ риби едногласно отговорили:

— Нашиятъ дългъ е отмъщението. Ще дойде часъ и нашитѣ врагове ще загинатъ, а ние ще възтържествуваме.

Щомо като казали рибитѣ това, черниятъ арапинъ ударилъ сжда съ тоягата си, прекатурилъ го въ огъня, и всички риби почернѣли като въглени. Следъ това арапинътъ се скрилъ въ пукнатината на стената.

Шехеразада спрѣ разказа си, защото вече бѣше почнало да се разсѣзва, а царътъ трѣбваше, споредъ строго приетия си обичай, да отиде на работа.

— Сестро, — каза Динарзада — колко бихъ искала да чую края на тая приказка!

— Това зависи отъ султана, моя повелителъ — каза Шехеразада — ако той се съгласи да ме остави жива до утре, азъ ще мога да я довърша и тогава ще се увѣришъ, че тази приказка е по-интересна къмъ края, отколкото началото.

Султанътъ Шахриаръ любопитствуваше да се научи, какво е станало по-нататкъ, затова отложи смъртната присжда на своята жена, докато чуе приказката.

На другата, двадесетата сутринъ отъ сватбата, Шехеразада почна тъй:

— Следъ всичко това, което видѣхъ — казалъ царътъ на своя везиръ — не мога да остана спокоенъ. Въ тѣзи риби се крие нѣкоя необикновена тайна, и азъ трѣбва да я узная. Нека се повика рибарътъ.

— Рибарю, — казалъ му султанътъ — твоитѣ риби ме тревожатъ и не ми даватъ спокойствие. Где си ги ловилъ ти?

— Господарю — отговорилъ рибарътъ — взъ ги ловихъ въ едно езеро, което е заобиколено съ четири хълма и което се намира хей тамъ, задъ тази височина, която се вижда отукъ.

— Знаешъ ли това езеро — попиталъ султанътъ своя везиръ

— Не, господарю, азъ не съмъ чувалъ даже за него. Шест-

десетъ години подъ редъ ходя на ловъ по тѣзи мѣста, но не съмъ виждалъ такова езеро.

Султанътъ попиталъ рибаря, далечъ ли се намира това езеро и рибарътъ отговорилъ, че не е по-далечъ отъ три часа. Султанътъ пресмѣтналъ, че, докато се мръкне има доста време, заповѣдалъ да му приготвятъ коня, а така сжщо и конетъ на цѣлата му свита и тръгналъ да отиде на езерото.

Всички се изкачили по една височина и, като погледнали предъ себе си, видѣли една долина, която дотогава не имъ била известна. Следъ това се приближили до самото езеро, което действително било заобиколено съ четири хълма, както казвалъ рибарътъ. Водата на езерото била тѣй бистра и прозрачна, щото четирицвѣтнитъ риби се виждали и всички приличали на тѣзи, които рибарътъ билъ уловилъ по-рано за царя. Султанътъ се

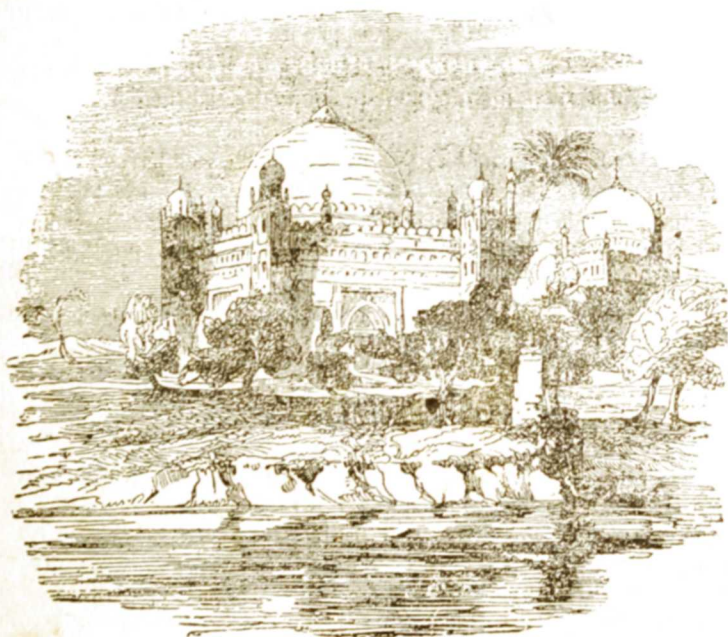
спрѣлъ на брѣга, погледалъ нѣколко минути чуднитъ риби и запиталъ своитъ емири и придворни, възможно ли е, щото никой отъ тѣхъ да не е виждалъ това езеро, когато то било толкова близо до града? Всички едногласно отговорили, че не сж чували дори за неговото сжществуване презъ живота си.

— Тѣй като всички казвате, че това езеро се явило неизвестно какъ и откъде, то азъ нѣма да се върна докато не узная, отгде се е взело то тукъ, и защо има въ него такива разноцвѣтни риби.

Следъ това султанътъ заповѣдалъ да се направятъ жилища, за да могатъ хората на царя да живѣятъ известно време. Когато настанала нощта, и небето се обсипало съ свѣтли звезди, сул-

танътъ повикалъ своя везиръ въ палатката си и се подкачилъ между двамата този разговоръ:

— Не мога азъ, мой везире, да се успокоя; това вълшебно езеро, този черенъ арапинъ, който дойде презъ стената, тѣзи риби, които говорѣха, когато се пражеха, дотолкова ме смушаватъ и до такава степенъ възбуждатъ моето любопитство, че азъ не мога да се боря повече въ себе си, безъ да удволетворя това любопитство. За това азъ съмъ съ намѣрение да се отдалеча отъ лагера, щомъ се съмне добре, а на тебе заповѣдамъ да пазишъ всичко въ тайна. Утре, когато дойдатъ моитѣ придворни да ме търсятъ, кажи имъ, че азъ съмъ боленъ и не желая да ме беспокоятъ. Докато се върна азъ, ти все това имъ говори, да не се усѣгнатъ, че ме нѣма.

Колкото и да се старалъ везирътъ да отклони султана отъ това намѣрение, като му изброявалъ всички опасности и безпокойствия, султанътъ останалъ твърдъ на своето решение; той се преоблѣкълъ като простъ пѣтникъ, вѣоржилъ се съ мечъ и, когато всички заспали и утихналъ цѣлиятъ лагерь, царътъ тръгналъ на пѣтъ.

Безъ трудъ се изкатерилъ той на четиритѣ хълмове, слѣзълъ въ една долина и вървѣлъ право къмъ изтокъ. Когато се съмнало, той видѣлъ надалечъ едно голѣмо здание и се зарадвалъ, като си помислилъ, че като влѣзе въ него, ще се научи подробно за произхождението на езерото. Но щомъ се приближилъ до това здание, останалъ изуменъ; то било единъ великолепенъ дворецъ отъ черъ полированъ мраморъ, а покривътъ му

билъ тъй наклоненъ и тъй блестещъ, че отражавалъ лъчигѣ на слънцето като огледало. Султанътъ се възхитилъ отъ това любопитно зрелище и се налюбувалъ на неговата хубостъ!

Две голѣми канатни врати водѣха въ двора. Султанътъ влѣзълъ свободно въ широкия дворъ, защото вратигѣ били отворени. Но преди да се изкачи въ двореца, похлопалъ на вратата. Минало се известно време, никой не се обадилъ, никой не излѣзълъ. Царътъ помислилъ, че слабо е почукалъ, затова повторилъ да бие вратата по-силно, и този пътъ не се чуло гласъ, нито видѣлъ човѣкъ. Царътъ усилилъ хлопането, но навсѣкжде царувала мъртва тишина. Гостенинътъ останалъ зачуденъ и не можалъ да предположи, че може да остане пусто такова хубаво жилище.

„Нека влѣза, — каза си царътъ, — ако нѣма никой, то азъ ще бжда въ безопасностъ, ако ли пъкъ ме срещне нѣкой, ще мога да се защита съ мечтъ си“.

Султанътъ измина широкия дворъ и наближи една мраморна стълба. Преди да мине прага, той извика, колкото му държатъ силитѣ:

— Ако има тукъ жива душа, нека се обади на единъ отмалѣлъ пжтникъ и да го приеме да си отпочине.

Три пжти царътъ повтори това, но никой не се обадилъ. Като се убеди, че нѣма никой въ този дворецъ, който бѣше украсенъ тъй великолепно съ скъпи вълнени и копринени материи, царътъ влѣзе въ една широка зала, въ срѣдата на която имаше шадраванъ, който хаърляше вода чакъ до тавана.

Дворецътъ билъ заобиколень отъ тритѣ страни съ разкошни градини, шадравани, къшкови и съ различни други украшения; освенъ това, различни други хубави птици постоянно пълнѣли въздуха съ своето мелодично пѣене. Дълго време се скиталъ султанътъ изъ двореца и градината и се учудваше на всѣка стѣпка отъ това, което виждаше и чуваше; най-после, като отмалѣлъ, той седналъ въ градината подъ кичеститѣ дървета да си отпочине и подъ впечатлението на всичко видѣно и чуто, той се отдалъ на размишление, но изведнѣжъ до неговия слухъ долетѣли човѣшки охкания и стенания. Той се вслушалъ, и можалъ да схване тѣзи думи:

— О, кога ще дойде краятъ на моето страдание! Отнеха ми всичкитѣ блага на живота, а само едно, нещастieto не ме напуска... О безпощадна сждбо, проводи ми смъртъ, за да се отърва по-скоро отъ този омразень и тежъкъ животъ.

Трогнатъ отъ тѣзи горестни думи, султанътъ станалъ и отишелъ къмъ тази страна, отгдето се чували тѣзи думи. Като се приближилъ до една отъ вътрешнитѣ стаи на двореца, дигналъ пердето, което закривало входа, и видѣлъ високо издигнато мѣсто, а на него златенъ тронъ, на който седѣлъ хубавецъ момъкъ, облѣченъ въ хубави царски дрехи. Дълбока скръбъ се изразявала въ неговитѣ очи и на неговото страдалческо лице. Когато султанътъ се приближилъ къмъ него и се поклонилъ, момъкътъ си навелъ главата, но безъ да мръдне отъ мѣстото си. Следъ това се обърналъ къмъ султана и му казалъ:

— Отъ външността ти заключавамъ, мой неизвестни господине, че ти си достоенъ да бждешъ посрещнатъ съ всички почести, но ми бърка една неопреодолима сила, и азъ не мога да стана да си изпълня длъжността.

— Господарю, — отговорилъ му султанътъ, — сърдечно ти благодаря, задето ти имашъ такова мнение за менъ. Азъ чухъ твоя плачъ, проникнахъ се отъ твоитѣ страдания и къмъ нещастieto ти и дойдохъ да ти предложа помощта си. Дано причината на твоята злочестина не надминава моитѣ сили, тогава азъ ще направя всичко, което мога, за твоего добро. Азъ се надявамъ, че ти нѣма да скриешъ какво те е довело до такова положение? Но преди всичко азъ желая да зная нѣщо за това езеро, което не е далечъ оттукъ, и за неговитѣ разнscвътнi риби, които говорятъ като човѣци. Кажи ми сжщо, какъвъ е този дворецъ и защо ти живѣешъ самъ въ него?

Вмѣсто да отговори момъкътъ на тѣзи въпроси, той заплака горчиво.

— О, колко е непостоянно земното щастие; сждбата като че иска да се забавлява, когато унижава тѣзи, които е въздигнала, и нѣма такъвъ човѣкъ, който спокойно да се е наслаждавалъ отъ нейнитѣ дарове, на когото животътъ да е текълъ спокойно и весело до края на днитѣ му.

Султанътъ отново изказа желание да знае причината на това безутешно отчаяние.

— О, какъ да не тжжа, какъ да не плача съ горчиви сълзи? — извика момъкътъ и си разсъблѣче дрехата.

Султанътъ видѣ, че момъкътъ, който седѣше предъ него на престола, бѣше до пояса човѣкъ, а останалата частъ отъ тѣлото и краката му — отъ черъ мраморъ.

Шехеразада не можеше повече да продължава своя разказъ, защото бѣше почнало да се разсъбва.

— Бихъ искала да довърша тази сутринъ тази толкова любопитна история, но не можахъ.

— Ами утре ще можешъ ли да я довършишъ? — я попита сестра ѝ.

— Отъ моя повелителъ, султана, зависи това — каза Шехеразада. — Ако той отложи наказанието за по-сетне, ти ще се научишъ много любопитни нѣща.

Султанътъ отложи решението, за да изслуша цѣлата приказка.

Сутринтъ, следъ двадесетата нощъ отъ сватбата, Шехеразада почна приказката си тъй:

— Ти можешъ да си представишъ, царю, колко е билъ учуденъ султанътъ отъ такова необикновено зрелище.

— Ужасно, необяснимо — извикалъ той следъ нѣколко минути. — Ти възбуди моето любопитство до крайна степенъ, и азъ съ нетърпение чакамъ да чуя твоята история; тя, можеби, да ми обясни нѣщо за езерото съ неговитѣ чудни риби. Освенъ това нещастieto става и по-леко, когато се разкрие другиму. Разкажи

ми всичко, което се е случило съ тебе, и моето съчувствие ще облекчи донѣкжде твоето страдание.

— Не, — отговори нещастниятъ — ако разкажа своитѣ страдания, нѣма да облекча страданието, а ще го усиля; но азъ не мога да ти откажа, и затова се приготви да слушашъ единъ ужасъ, който може да създаде само човѣшкото въображение, единъ

Разказъ за младия царъ на Чернитѣ острови

Баща ми, който се наричаше Махмудъ, бѣше царъ на тази страна, която се нарича Черни острови, защото четиритѣ съседни хълмове били наскоро голѣми острови, а главниятъ градъ, столицата на баща ми, се намиралъ на това сжщото мѣсто, гдето е сега езерото, което е възбудило твоето любопитство. Отъ моя разказъ ти ще се научишъ какъ сж станали всички тѣзи промѣни, които виждашъ.

Баща ми умрѣ на петдесетъ годишна възраст, пъкъ азъ нѣмахъ още шестнадесетъ години; но като се възцарихъ, като наследникъ на бащиния си престолъ, не закѣснѣхъ да се оженя. За жена взехъ моята братовчедка, която бѣше най-голѣмата хубавица въ цѣлото мое царство, раздѣлихъ съ нея моето царско достоинство и безпредѣлната любовъ на своето сърдце. Тя ме обичаше отначало или се приструваше че ме обича, и азъ вѣрвахъ и бѣхъ щастливъ две години. Следъ това почнахъ да забелязвамъ, че моята жена — царицата — охладнява къмъ менъ.

Веднѣжъ, когато тя отиде да се кже, — защото времето бѣше много топло, — доспа ми се, и азъ задрѣмахъ на единъ мендеръ. Две отъ слугинитѣ седнаха край мене да ме бранятъ отъ мухитѣ и да ме разхлаждатъ съ своитѣ вѣтрила. Тѣ като мислѣха, че съмъ заспалъ, почнаха ниско да се разговарятъ помеждуси; като ги чухъ, че се разговарятъ за мене, присторихъ се на заспалъ и слушахъ всичко. Едната отъ женитѣ каза на другата:

— Защо мислишъ ти, нашата царица да не обича своя хубавъ, младъ мъжъ?

— Да, наистина — отговори другата — азъ не мога да разбера защо тя го напуска всѣка нощъ тайно и кжде ходи? Нима той нищо не вижда и не знае?

— Но какъ може да знае той? — попита другата. — Тя всѣка вечеръ налива въ питието му упоителни билки и той заспива тѣй дълбоко, че тя може презъ цѣлата нощъ да се скита кждето иска. Следъ като се върне на разсъмване, лѣга си при него и го събужда пакъ изкуствено съ други билки.

Ти ще можешъ да си представишъ, мой добри гостенино, какво впечатление ми направиха думитѣ на моитѣ слугини и какво чувство събудиха тѣ въ моята душа. Но колкото и да ми бѣше тежко, азъ можахъ да надвия себеси, безъ да откроя своитѣ мъки, и се събудихъ като че нищо да не бѣхъ чулъ.

Царицата се върна отъ баня; деньтъ се мина както всѣкога, а когато се мръкна, ние двамата се навечеряхме, като че нищо

нѣма. Преди да си легна, тя ми донесе да пия вода, както правѣше всѣкога по това време. Но азъ, намѣсто да изпия водата, дойдохъ до прозореца, който бѣше отворенъ, и предпазливо плиснахъ водата презъ него, безъ да забележи жена ми; следъ това ѝ подадохъ празенъ сѣда, да не би тя да се усъмни въ нѣщо.

Ние си легнахме; минаха се нѣколко минути мълчаливо, и азъ, безъ да се мръдна, се присторихъ на заспалъ. Тогава жена ми стана, и като бѣше навѣрно убедена, че азъ спя, каза:

— Спи, умразни човѣче, и дано не се пробудишъ повече, дано заспишъ дълбокия.

Следъ това тя се облѣче набърже и изскочи изъ стаята.

Щомъ като се затвори вратата следъ нея, и азъ скочихъ отъ постелката, облѣкохъ си горната дреха, запасахъ си сабята и тръгнахъ подиръ жена си. Азъ вървѣхъ полека, да я не достигна, като задържахъ дѣха си да не бѣда чутъ. Вратитѣ се отваряха предъ нея, като произнасяше тя нѣколко магйоснически думи. Жена ми стигна до кжщичката въ градината и влѣзе вътре. Азъ се спрѣхъ малко по-далечъ отъ градината, като се бояхъ да не бѣда виденъ. Следъ като се увѣрихъ, че жена ми не ще ме види, тръгнахъ пакъ напредъ и, като приближихъ жена си, видѣхъ я, че тя се държи подъ ржка съ нѣкакъвси мжжъ.

И ето какво чухъ азъ да се разговарятъ помеждуси:

— Не си справедливъ къмъ, мене мой мили, — казваше тя нѣжно на своя любовникъ — и не заслужавамъ азъ мѣрене, че не се грижа за нашето щастие; ти много добре знаешъ какво ме задържа. Но ако всички доказателства на моята гореща любовъ не сж могли да те убедятъ въ моята искреностъ къмъ тебе, то азъ съмъ готова да я докажа съ своето могъщество. Стига само да поискашъ и, докато се разпрѣсне нощната тъмнина, азъ ще преобърна този голѣмъ градъ и този величественъ палатъ на пусти развалини, гдето ще живѣятъ само едни хищни вълци и зловещи врани и кукумявки. Ако искашъ, азъ ей-сега ще разоря камъкъ по камъкъ всичко. Кажй само една дума, и всичката страна ще получи такъвъ видъ, какъвто ти желаешъ.

Следъ тѣзи думи престѣпната двойка почна да се разхожда и приближи да мине край менъ. Азъ, разтреперанъ отъ яростъ, хванахъ си сабята и ударихъ съ нея презъ врата любовника на жена си, който вървѣше отъ тая страна на жена ми, която бѣше къмъ мене; той като снопъ се търколи на земята и азъ, като го мислѣхъ, че е вече умрѣлъ, скрихъ се, безъ да сторя нѣщо на жена си, която не можахъ да не обичамъ.

Раната, която съмъ нанесълъ на любовника, била действително смъртоносна, но жена ми могла да му спаси живота съ разни магии, безъ да може да го излѣкува съвсемъ и да го избави отъ полумъртвото състояние. Азъ, като се връщахъ презъ градината, чувахъ още високитѣ и отчаяни викове на царицата.

— Нека тя страда — си помислихъ азъ — тѣзи мжжи ще бждатъ за нея достатѣчно наказание.

Като се върнахъ въ стаята, азъ си легнахъ и заспахъ, защото бѣхъ спокоенъ отъ сполучливата си мисия. Сутринтъ, като се пробудихъ, видѣхъ да лежи царицата край мене съ за-

творени очи, но не зная дали спѣше или не. Станахъ тихо, за да не я разбудя, облѣкохъ се въ другата стая и отидохъ на работа. Когато се връщахъ за обѣдъ, жена ми ме срещна съ сълзи на очи, съ разплетена коса, забрадена и облѣчена въ черно.

— Не се учудвай, господарю — каза ми тя — загдето ме виждашъ въ такова състояние. Три печални известия ме поразиха и никакви външни знакове не могатъ изказа дълбочината на моитѣ мъжи.

— Какви сж тѣзи известия? — попитахъ азъ.

— Умрѣла майка ми, баща ми билъ убитъ въ едно сражение съ неприятеля, а братъ ми падналъ въ една пропасть.

Азъ бѣхъ доволенъ отъ тази благовидна измислица, която скриваше сжщинската причина на нейнитѣ огорчения, а заедно съ това се убедихъ, че тя не ме подозира да съмъ азъ убиецъ на нейния любовникъ.

— Съчувствувамъ ти отъ цѣлото си сърдце и душа — ѝ казахъ азъ — защото съмъ твой мжжъ и роднина на умрѣлитѣ. Азъ разбирамъ, че такава тежка загуба не може да се пренесе равнодушно, че ти си способна да обичашъ. Азъ мисля, впрочемъ, че времето и благоразумието ще възтържествуватъ надъ скръбта ти.

Царицата се затвори въ стаята си, даде пълна воля на отчаянието и цѣла година плака и тжжи. Когато се изтече годината, тя ме замоли да се съглася да издигна въ оградата на палата една гробница, гдето да бжде погребана. Азъ се съгласихъ ѝ, подъ нейното наблюдение се издигна едно великолепно здание, на което златното кубе се вижда оттука; то се нарече Палатъ на сълзитѣ.

Щомъ като се свърши зданието, тя заповѣда тайно да се пренесе тамъ нейния полуживъ полумъртъвъ любовникъ отъ онова жилище, гдето е билъ прибранъ, когато азъ го ранихъ, като мислѣхъ, че го убихъ. Презъ цѣлата година тя му поддържала живота съ разни билки, а когато го пренесли въ Палата на сълзитѣ, ней стана по-удобно да продължава да го лѣкува и ужъ, че се моли, тя по цѣли дни не се махваше отъ болния си любовникъ.

Но никакви магии не можаха да му спасятъ живота. Той не само че не бѣше въ състояние да ходи, да се държи на краката си, но и не можеше да говори, само по очитѣ се познаваше, че живѣе. Само едно горчиво утешение бѣше останало за царицата, а именно, да го вижда и да си изказва съ най-нѣжни и страстни думи всичко, което ѝ диктуваше нейната безумна любовъ. Нито единъ день не се минаваше да не бжде два или три пжти при него, а нѣкой пжтъ оставаше до късно презъ нощта. Азъ знаехъ много добре всичко това, но не ѝ давахъ възможность да се усѣти, че съмъ открилъ нейнитѣ тайни работи.

Веднѣжъ, подбуденъ не отъ ревность, а отъ едно просто любопитство, отидохъ тайно въ Палата на сълзитѣ, скрихъ се задъ стълбоветѣ въ тъмнината, за да видя какво прави жена ми и чухъ да говори съ своя любовникъ тѣй:

— О мое свѣтило, ако ти знаеше какъ страдамъ азъ, като те гледамъ въ такова положение! Особено твоето мълчание много

е мъчително за мене. Кога ще отговориш поне съ една дума на моитѣ запитвания? Едно ми е останало сега, да дѣля съ тебе твоитѣ страдания и, колко и да сж тежки тѣзи минути, тѣ сж най-добритѣ въ моя горчивъ животъ, защото безъ тебе азъ не мога и не искамъ да живѣя, — всички свѣтовни богатства сж нищо предъ щастието, което преживявамъ азъ, когато те видя.

Когато жена ми говорѣше тия безсрамни думи, които прексваше съ плачъ и хълцане, моята оскърбена гордостъ се възмути, и азъ най-последно изгубихъ търпение. Излѣзохъ отъ своето скривалище, дойдохъ при жена си, па извикахъ колко ми сила държеше:

— Стига, измѣннице, засрами се отъ сълзитѣ си поне — тѣ позорятъ и тебе и мене! Какъ можешъ да се унижишъ ти до такава степенъ и да забравишъ за срамната си страсть и честь, и съвѣсть и дългъ?

— О господарю, — отговори тя, — ако въ тебе има поне капка снизхождение или милость къмъ мене, то на ме лишавай, моля те, отъ едничката ми утеха! Дори и времето е безсилно противъ моитѣ тѣги, само една смъртъ ще ме излѣкува.

Азъ като видѣхъ, че думитѣ ми нѣма да я направятъ да си съзнае дълга, а само усилватъ нейното безумие, млъкнахъ и излѣзохъ спокойно, безъ да изкажа своето негодувание. Отъ това време, въ продължение на две години, тя постоянно спохождаше всѣки день своя полумъртъвъ любовникъ, като плачеше и проливаше горчиви сълзи.

Най-последно азъ не можахъ да имамъ търпение и отидохъ въ Палата на сълзитѣ, когато се научихъ, че жена ми е вече тамъ, скрихъ се задъ стѣлбоветѣ и чухъ нейната тѣжна речъ, която говорѣше на своя любовникъ:

— Три години, цѣли три години мълчишъ упорито и не могат да те принудятъ нито милванята ми, нито сълзитѣ ми, нито молбитѣ ми да кажешъ поне една дума! Безчувственъ ли си или ме презирашъ! Нима ти нѣмашъ вече първата любовъ къмъ мене? Нима навѣки е угаснала страстѣта ти въ твоитѣ погледи, които нѣкога проливаха толкова свѣтлина въ душата ми? Толкова радостъ? Не, не, не може да бжде! Ти отново ще възкрѣснешъ, мой любими, ще оживѣешъ за вѣчно щастие.

Крѣвѣта ми кипна, като чухъ тѣзи думи, които се говорѣха на такъвъ единъ човѣкъ, който не ги заслужаваше; той бѣше единъ черенъ индиецъ. Думитѣ на жена ми препълниха моето сърдце съ негодуване: азъ изскочихъ и извикахъ:

— Отдавна трѣбваше да погълне васъ двама ви този гробъ, но вижда се, че и нему е противно вашето дѣло.

Царицата като ме видѣ и като чу думитѣ ми, скочи и кипна като фурия:

— А! — извика тя, — ето го злодеецѣтъ, виновникѣтъ на всичкитѣ ми страдания. Азъ отдавна знаехъ, но криехъ досега, задушвахъ въ душата си всичката си злоба. Известно ми е коя варварска ржка е причина на това нещастие, въ което се намира моя любимъ, а ти още смѣешъ да оскърбявашъ, да ругаешъ моята неутешима злочестина!

— Ти си узнала, — казахъ и азъ вѣнъ отъ себе си отъ гнѣвъ, — че отъ ржката ми е получило това чудовище заслуженото наказание; сжщото тѣбваше да напразя и съ тебе и сега се разкайвамъ, че те пощадохъ и ти дадохъ възможность да се подигравашъ съ добрината ми и да позоришъ честѣта ми.

Като казахъ това, изтеглихъ си сабята и замахнахъ да ѣ отсѣка главата, но тя не се стресна.

— Не се гнѣви толкова, — ми каза тя и се изсмѣ презрително, като измърмора нѣколко думи, които азъ не разбрахъ, следъ които извика:

— Съ могжествената сила на моята магия азъ преобръщамъ на мраморъ половината на тѣлото ти.

И въ сжщата минута азъ станахъ такъвъ, мой приятелю, какъвто ме виждашъ — мъртъвъ между живитѣ и живъ между мъртвитѣ.

Като ми преобърна тѣй половината на камѣкъ, тя съ едно махване на ржката си ме пренесе въ тази стая, унищожи тази жестока магйосница, която не е достойна да носи името царица, моето население, богатата ми столица съ храмоветѣ, кжщитѣ, и пазаритѣ, като ги преобърна въ пустиня и въ това езеро, което си видѣлъ ти. Четирицѣтнитѣ риби, които плаватъ изъ него, сж народитѣ отъ четиритѣ религии: мюсюлманската, персийската, християнската и еврейската. Четиритѣ хѣлма, които заобикалятъ сега езерото, бѣха четири острова, отъ които моята държава носѣше своето название. За всичко това се научихъ отъ моята магйосница, тя ми разказа за всички пакости, които направила въ гнѣвѣтъ си. Но това не е всичко: освенъ дето ми унищожи владенията, но ме и наказва, като ме бие всѣки день съ камшикъ отъ жили по гърба и хълбоцитѣ, докато не почне да тече крѣвъ. Следъ като ме удари сто пжти и ми нарани тѣлото, облѣче ме

5

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

въ козлиненa дреха, за да се надсмѣе надъ царското ми достоинство.

Като изговори това младиятъ царъ заплака. Сърдцето на султана се кхсаше отъ страдание, и нѣколко минути той не можеше да каже нищо за утешение. И двамата замълчаха. Най-после нещастниятъ царъ издигна очи къмъ небето и каза:

— О, всемогщи създателю на вселената, безропотно се покорявамъ на твоята сждба, на твоя божественъ промисълъ. Търпеливо ще понасямъ мжжитъ, ако самата висша воля иска това, но се надѣвамъ, че твоего безкрайно милосърдие никога нѣма да ме напусне.

Султанътъ се трогна до дълбочината на душата си, пламна отъ желание да отмъсти за нещастния си събратъ, затова попита:

— Кажи ми, где мога да намѣря тази коварна магйосница, тази проклета вещица и нейния приживе заровенъ любовникъ?

— Той е все тамъ, въ Палата на сълзитъ, — отговори царътъ, — и лежи неподвижно въ онова тамъ здание, на което кубето се вижда оттука. Но не зная навѣрно, где е сега магйосницата; знай само, че всѣки день, като изгрѣва слънцето, тя отива при своя любовникъ, носи питие, което му поддържа живота и постоянно плаче, защото той мълчи и не отговаря на нейнитъ въпроси откакъ го ранихъ.

— Повѣрвай, господарю, — каза султанътъ, — че азъ дълбоко съчувствувамъ на твоего безпримѣрно нещастие, защото едвали ще се намѣри по цѣлия свѣтъ човѣкъ, който да бжде достоенъ повече за съжаление, отколкото тебе. Азъ вѣрвамъ, че съ никого не се е случвало нѣщо подобно, както съ тебе и никои лѣтописци не сж записвали по-чудно събитие отъ това, което приказвашъ. Само едно не достига — приличното отмъщение, но за него азъ ще напразя всичко, което мога.

— Но азъ, — каза Шехеразада, — трѣбва да спра приказката си, защото почна вече да се разсѣмва, и ти трѣбва да отидешъ на работа.

— Сестро, — каза Динарзада, — много любопитна бѣше тази история и азъ съжалявамъ, че не можахъ да я чуя докрай.

— Утре, мисля, ще мога да я довърша, само ако на моя повелителъ е угодно да ме остави жива до утрешния день.

Султанътъ желаше да се научи какъ се свършва приказката, затова отиде на работа, безъ да заповѣда нѣщо на везира си. Той отложи убиването на жена си до другата сутринъ, докато тя свърши своята приказка.

Следъ двадесетъ и първата нощъ Шехеразада почна да разказва.

— Султанътъ се открилъ на младия царъ, — каза тя, — разказалъ му кой е и каква е целта на неговото пжтуване, после му предложилъ какъ може да се отмъсти на коварната жена. Двамата царе се съветвали и отложили до сутринъта да изпълнятъ взетото решение. Настѣпя нощъта и отмалѣлиятъ гостенинъ си легналъ да си отпочине, по-младиятъ царъ, обаче, който откакъ е билъ магйосанъ, не можалъ да дрѣмне дори, се утешавалъ съ мисълъта,

че скоро ще може да се накаже виновницата на страданията му.

На другата сутринь султанът станалъ преди да се съмне, скрилъ горната си дреха, която би могла да му побърка на плановетъ, и отишелъ въ Палата на сълзитъ. Палатътъ билъ осветенъ съ безчислено множество свѣщи отъ бѣлъ восъкъ, а въздухътъ напоенъ съ упоителния ароматъ на кадилниците. Върху една издигнатина, покрита съ килими, лежалъ неподвижно черниятъ индеецъ. Султанътъ се приближилъ до него и съ едно замахване на сабята си го лишилъ отъ последната искрица на живота, извлѣклъ мъртвото тѣло на двора и го хвърлилъ въ кладенеца. Следъ това се върналъ въ Палата, легналъ си на опустѣлото легло, скрилъ си сабята и чакалъ да види какво ще стане по-нататъкъ.

Наскоро се явила магьосницата. Огначало тя, както имала обичай, отишла при мжжътъ си, бившия царъ на Чернитъ острови, съблѣкла го и му ударила сто камшика по наранената снага. Напусто той плакалъ и пълнилъ двореца съ своитъ страдалчески стенания и най-трогателни молби за пощада.

— Ти безмилостъ ми погуби моя любимъ, — казала тя, — и затова не можешъ да очаквашъ отъ мене никаква пощада.

Като му разкървала тѣлото, облѣкла го въ козлиненa дреха и го покрила съ царската му мантия. Следъ това отишла въ Палата и почнала да плаче.

— Нещастни страдалче, — извикала тя, — когато се приближила къмъ леглото, гдето мислила, че лежи нейниятъ любовникъ, само единъ бездушень звѣръ може да бжде способенъ на такава жестокостъ. . . Да ми отнеме всичко — радостъ, любовъ и да разбие едно сърдце, пълно съ такава страстна любовъ! И този злодей има смѣлостъ да ме укорява, че съмъ постъпвала съ него безчовѣчно, когато го наказвамъ за неговата постъпка! Не, най-жестокитъ мжки за него сж нищо сравнително неговото злодеяние, което за всѣкога ми отрови живота! Чуй ме, мое слънчице, — казвала тя, — като се обръщала къмъ султана, когото мислила за индееца, кажи поне една дума, кажи ми още единъ пжтъ, че ме обичашъ, не ме оставяй да умра безъ това утешение!

Тогава султанътъ, като че постепенно се пробуждалъ отъ сънь и, като се помжчилъ да подражава да говори като чернитъ индийци, отговорилъ на царицата:

— Единъ Богъ е всемогущъ и силенъ.

— Щомъ като чула магьосницата тѣзи думи, извикала отъ неочаквана радостъ:

— Властителю мой, любими мой, нима това не е сънь? Мога ли азъ да повѣрвамъ своитъ уши?

— Нещастна, — отговорилъ султанътъ, — ти не си достойна да ти отговоря на питанията.

— Защо? — попитала тя, — съ какво съмъ заслужила таквъ укоръ?

— Съ безчовѣчната си жестокостъ, — отговорилъ той, — виковетъ, плачветъ на твоятъ мжжъ, когото ти всѣки день наказвашъ, не ми даватъ да заспя ни една нощъ. Огдавна азъ се

бихъ излѣкувалъ, ако ти отмахнешъ отъ него своята клетва. Ето защо азъ мълча толкова години.

— Ако е тъй, — извикала царицата, — кажи ми, и азъ за твоето добро съмъ готова всичко да сторя. Искашъ ли да преобърна мрамора въ тѣло?

— Да, — отговорилъ — султанътъ, — но заедно съ това върни му и свободата, за да не ме безпокоятъ неговитѣ викове.

Магьосницата излѣзла изъ Палата на сълзитѣ, взела една чаша, напълнила я съ вода, измърморала нѣколко таинствени думи, и водата закипѣла, като че подъ нея горѣло огънь; следъ това отишла въ стаята, гдето билъ младиятъ царъ седналъ на своя магьосанъ престолъ, и, като го поръсила съ тая вода, измърморила:

— Ако ти си разгнѣвилъ царя, създателя на вселената, и той те е осждилъ да останешъ такъвъ презъ цѣлия си животъ, то нека да бжде неговата воля; ако моитѣ магии сж причина на това твое състояние, то стани такъвъ, какъвто си билъ по-напредъ.

Щомъ като казала магьосницата тѣзи думи и черниятъ мраморъ се преобърналъ на живо тѣло, младия царъ скочилъ на краката си и съ неизказана радостъ възблагодарилъ Бога за своето избавление.

— Махни се оттука, — извикала тя гнѣвно, — и никога не се връщай, ако ти е милъ животътъ.

Младиятъ царъ нѣмало какво да прави, излѣзълъ изъ стаята и се скрилъ въ градината, гдето чакалъ съ нетърпение края на почнатото дѣло. Въ това време вещицата се върнала бързишката при мнимия индиецъ и му казала:

— Азъ ти изпълнихъ заповѣдта, мой любими. Сега нищо не ти бърка да станешъ и да отговоришъ на моитѣ ласки.

Султанътъ се престорилъ изкуствено, че е индиецътъ и казалъ:

— Това, което ти направи, не е достатъчно, за да оздравѣя напълно; ти унищожи злото само донѣкжде, но трѣбва да го изтръгнешъ отъ корена.

— Не се преструвай, нещастнице, — сърдито извикалъ султанътъ, — нима ти не ме разбирашъ, че азъ говоря за града, за неговото население и за четиритѣ острова, които ти унищожи съ своето магьосничество? Нима ти не знаешъ, че всѣка нощъ по дванадесетъ часа, четирицаѣтнитѣ риби си издигатъ главитѣ надъ повърхността на езерото и молятъ небето да накаже както мене, тъй и тебе? Ето главната причина, защо азъ не мога съвсемъ да се изцѣря. Ти по скоро направи всичко както си е било по-напредъ, а когато се върнешъ, азъ ще ти подамъ ржката си и ще стана съ твоята помощъ.

Тѣзи думи напълнили душата на вещицата съ сладки надежди и тя извикала отъ радостъ:

— Сърдце мое, душо моя! Нѣма да се мине и часъ, когато ти ще бждешъ здравъ, защото азъ ей-сега ще ти изпълня заповѣдта.

И наистина, тя се озовала върху брѣга на езерото, грабнала съ шепя вода отъ него и, като я плиснала пакъ въ него, изрекла нѣколко думи. Въ единъ мигъ градътъ се явилъ на първото си мѣсто, а рибитѣ се обърнали въ хора. Домоветѣ и дюкянитѣ се

напълнили съ народъ, който намѣрилъ всичко тъй, както било по-напредъ. Многобройната свита на султана останала учудена, като се видѣла на единъ мегданъ всрѣдъ великолепенъ, голѣмъ градъ населенъ съ различни племена и народи.

Магйосницата, щомъ извършила това чудо, се пренесла въ Палата на сълзитѣ, за да получи обещаната награда.

— Повелителю мой, възлюбени мой! — извикала тя — азъ направихъ всичко, каквото ти желаеше, стани сега и ми подай ржката си, за да се радвамъ заедно съ тебе на твоято здраве.

— Ела по-близо къмъ мене — казалъ султанътъ.

Тя се приближила до него.

— По-близо, по-близо — казалъ той — и се наведи къмъ мене.

Тя съ любовъ се навела надъ него. Султанътъ скочилъ, хваналъ я за ржката и, преди тя да се свѣсти, той съ единъ ударъ на сабята я разсѣкълъ на две, следъ това отишелъ да търси младия царъ.

— Радвай се царю — казалъ той — твоя зълъ врагъ е премахнатъ вече, нѣма отъ какво да се страхувашъ.

Възхитениятъ царъ си изказалъ благодарностъ на своя избавителъ и помолилъ Бога да му подари дълъгъ животъ и да го награди съ всички земни и небесни блага.

— Сега ти можешъ спокойно да царувашъ въ столицата си — му казалъ султанътъ — ако само не пожелаешъ да се преселишъ въ моята, която не е далечъ оттукъ. Азъ бихъ те приелъ съ радостъ и тамъ ти би билъ почитанъ и обичанъ не по-малко отколкото въ своето царство.

— Драги мой благодетелю! — казалъ младиятъ царъ — нима ти мислишъ, че е близко твоята столица?

— Разбира се — отговорилъ султанътъ — нѣма повече отъ три или четири часа до нея.

— Колко се лъжешъ! Цѣла година трѣбва да се върви, за да се стигне твоята столица. Наистина, ти си стигналъ за нѣколко часа, но тогава моята държава бѣше магйосана, ала сега се измѣни всичко и самото пространство. Но азъ съмъ съгласенъ да дойда съ тебе дори и на край свѣта, ако трѣбва. Ти си мой избавителъ, и азъ съмъ съгласенъ да напусна своето отечество, само да мога да ти покажа каква голѣма признателностъ пълни душата ми следъ благодеянието, което ми направи.

Голѣмо било учудването на султана, когато се научилъ той, че е толкова далечъ отъ своята столица; това му се струвало невъзможно, но младиятъ царъ го убедилъ въ възможността на това чудо, и той трѣбвало най-сетне да се съгласи.

— Както и да е — казалъ султанътъ — но азъ съмъ възнаграденъ съ двойна радостъ; съ тази си услуга азъ спечелихъ единъ благодаренъ предаденъ синъ, а тъй като нѣмамъ деца, и ти не искашъ да се раздѣлишъ съ мене, то те признавамъ за синъ и наследникъ на моя престолъ.

Следъ този разговоръ двамата царе се пригърнали и тъй запечатали своя сърдеченъ съюзъ. Следъ това се приготвили и тръгнали. Младиятъ царъ оставилъ на престола си единъ отъ своитѣ роднини да управлява царството. Керванътъ отъ стотина

камили тръгналъ, натоваренъ съ богатствата и съкровищата на младия царь. Следъ царя вързали конници, облѣчени въ хубави дрехи и разни тѣлохранители. Пътуването било благополучно. Когато султанътъ наближилъ своята столица, проводили хора да известятъ, че пристига. Всички придворни излѣзли да го срещнатъ и му казали, че никакво измѣнение не е станало презъ времето на неговото отсъствие. Тълпа отъ граждани поздравили радостно своя господарь, и празнуването се продължило две седмици.

На другия день, когато всички придворни се събрали въ приемната стая на царя, той имъ разказалъ подробно за необикновеното събитие, което било причина да отсъствува толкова време отъ царството си, и обявилъ, че осиновява младия царь на Чернитъ острови, който оставилъ своето отечество и широкитъ владения, само да не се разлжчи отъ благодетеля си. Най-после той наградилъ своитъ хора, които управлявали царството до неговото завръщане, като имъ далъ различни подаръци.

Не билъ забравенъ и рибарътъ, който безсъзнателно станалъ причина да отиде султанътъ да търси езерото на чуднитъ риби и да освободи младия царь; султанътъ го надарилъ съ своитъ щедрости и той заживѣлъ богато съ своето семейство.

Историята на тримата дервиши и на петтѣ багдатски граждани

— Това, което ще ти разкажа, — каза Шехеразада, — се случило много отдавна, въ царуването на халифътъ Харунъ-Аль-Рашидъ. Живѣше тогава въ столицата Багдатъ единъ беденъ хамалинъ, който, макаръ и да бѣше отъ ниско произхождение и да се занимаваше съ груба работа, бѣше уменъ и съ веселъ характеръ. Една сутринъ, когато той обикновено ходѣше на мегдана и очакваше да дойде нѣкой да го търси, се приближи една млада жена и му каза:

— Вземи си кошницата, хамалино, и върви следъ мене.

Зарадванъ отъ тѣзи думи, хамалинътъ скочи, грабна си кошницата и каза:

— Но добъръ часъ, щастливъ ще бжде този день.

Отначало непознатата жена се спрѣ при една затворена врата и почука. Излѣзе християнинъ, старъ, съ бѣла брада, и младата жена му сложи въ ржката нѣколко сребърни монети, безъ да каже дума, но виждаше се, че християнинътъ е разбралъ какво иска, затова се върна вжщи и следъ малко излѣзе съ гърне, пълно съ хубаво червено вино.

Вземи гърнето, — каза непознатата на хамалина, — и го тури въ кошницата си.

Следъ това тя тръгна напредъ и хамалинътъ вървѣше следъ нея. Следъ това тя се спрѣ въ единъ дюкянъ, гдето се продаваха плодове и цвѣта, накупи разни ябълки, праскови, лимони, круши, портокали и различни миризливи цвѣта. Всичко това тя заповѣда да се тури въ кошницата и тръгна напредъ. Спрѣ се въ една касапница и поиска да ѝ претеглятъ двадесетъ и петъ оки ху-

баво говеждо месо, което хамалинътъ трѣбваше да вземе въ кошницата си. Непознатата хубавица накупи различни други нѣща за ядене и ги даде на хамалина. Той, като видѣ, че кошницата му се препълни, каза :

— Прекрасна госпожо, трѣбваше да ми кажете отъ по-рано, че сте имали намѣрение да правите такъвъ голѣмъ пазарлъкъ, за да вземѣхъ конь или камила съ себе си. Азъ не мога занесе всичко това.

Младата жена се усмихна и трѣгна предъ хамалина, който бѣше натоваренъ като гемия.

Оттамъ хубавицата влѣзе въ единъ дюкянъ, накупи различни миризливи масла и трѣгна заедно съ хамалина да си ходи. Следъ малко стигнаха предъ едно здание, великолепно украсено, предната му частъ бѣше отъ мраморъ, а главнитѣ врати отъ слонова костъ съ сребърни украшения. При тази кжща се спрѣха тѣ, и хубавицата почука три пѣти съ желѣзно чукче, което висѣше на вратата.

Хамалинътъ стоеше предъ кжщата учуденъ и задълбоченъ въ размишление. Чудно му се виждаше какъ такава важна госпожа да ходи да пазарува; виждаше се, че тя не е робиня; споредъ нейната горда, величествена вънкашность, тя приличаше на високо-поставена жена. Хамалинътъ намисли да я попита за нейното обществено положение и дори разтвори уста, но вратата се отвори, и на прага си показва друга жена, така хубавица и която

тъй плени хамалина, щото той остана изуменъ съ разтворени уста предъ нея, той бѣше толкова силно развълнуванъ отъ очарователната хубостъ на втората жена, че едва не изтърва кошницата. Никога презъ живота си той не бѣше виждалъ такава хубостъ.

Жената, която стоеше край хамалина, го гледаше въ очитѣ, и виждаше, че той е увлѣченъ въ хубостъта на своята другарка и затова не видѣ, когато се отвори вратата.

— Сестро, не виждашъ ли. — й каза хубавицата, — която отвори вратата, че бедниятъ хамалинъ едвамъ пѣшка подъ тежигата на тази кошница? Какво чакашъ?

И двамата влѣзоха вкжщи, а тая, която имъ отвори вратата, остана да затвори. Следъ като изминаха единъ дълъгъ коридоръ, дойдоха въ двора, който бѣше заобиколенъ съ стаи за живѣне. Въ дъното на двора имаше естрада съ четири колсни, украсени съ елмази отъ различни величини, отъ материи, ушити отъ чисто злато и сребро. А срѣдъ двора имаше чешма отъ бѣлъ мраморъ.

При всичко че товарътъ тежеше на хамалина, ала той се обърна къмъ всѣки единъ предметъ, възхити се отъ великолепието и разкошеството, но всичко каточе изчезна предъ неговитѣ очи, когато тѣ видѣ друга една трета хубавица, която надминаваше по красотата си другитѣ две свои другарки. Когато влѣзоха дветѣ моми, тя стана отъ разкошния диванъ и слѣзе да ги посрещне. Хамалинътъ можа да разбере отъ отношенията на тѣзи три хубавици, че тази е най главната и не се излъга. Третата хубавица

се казваше Зобеида, втората, която отвори вратата — Сафия, а тази, която пазарува съ хамалина — Амина.

Като се приближи Зобеида при дветъ си другарки, каза:

— Защо вие, сестри, не снемете товара отъ гърба на този беденъ хамалинъ? Гледайте, че той е съвсемъ изнемоощълъ.

Тогава Амина и Сафия помогнаха на хамалина да сложи кошницата на земята. Следъ това извадиха всичко отвътре, и Амина заплати богато на хамалина, комуто нищо друго не оставаше, освенъ да си вземе кошницата и да си иде, но той не мърдаше отъ мѣстото си; той имаше силно желание да стои тамъ и да се любува на тѣзи три очарователни хубавици, които еднакво му се показваха красиви, защото и Амина, като махна фереджата, го омая съ блѣсъка на своята хубостъ. Освенъ това, хамалинътъ не можеше да се начуди защо въ тази къща се не вижда нито единъ мжжъ, когато всички покупки, които той донесе, не сж само за тѣзи три жени.

Отначало Зобеида мислѣше, че хамалинътъ иска да си отпочине, затова не си отхожда, но когато видѣ, че доста време се измина, а той не трѣгва, попита го:

— Какво чакашъ? Не ти ли стига това, което ти се заплати за труда?

— Сестро, — каза тя на Амина, — дай му още нѣщо за да си отиде доволенъ.

— Не, госпожо, — каза хамалинътъ, — азъ не чакамъ за това. Плати ми се добре за труда, и азъ съзнавамъ, че трѣбва вече да си ходя, но толкова съмъ слисанъ, щото забравихъ... Простете ме, ако си изкажа своето недоумение: какъ да си обясня защо между такива три хубавици нѣма ни единъ мжжъ? Нали се знае, че срѣдъ едно женско общество, ако нѣма мжже, нѣма и веселие.

За да докаже хамалинътъ това, каза нѣколко забавителни и остроумни изречения, като не забрави и багатската-поговорка, която казва, че пиршество трѣбва да стане отъ мжже и жени, и даде възможность на тритъ хубавици да разбератъ, че имъ е необходимъ четвърти човѣкъ и то мжжъ, за да бждатъ четно число.

Тритъ хубавици останаха доволни отъ шегитъ на хамалина и най-после Зобеида му каза:

— Смѣлостъта ти минава границата, мой приятелю, и азъ нѣма какво да се обяснявамъ съ тебе, само ще ти кажа, че ние сме три родни сестри и тѣй сме си наредили живота, щото никой да не ни знае. Ние имаме основание да се боимъ отъ всѣко едно намѣсване на нѣкого въ нашитъ работи. И азъ мога да ти приведа изречението на единъ нашъ уменъ писателъ: — Пази си тайнитъ отъ всѣкиго, ако искашъ да владѣешъ надъ сждбата си. Можешъ ли да бждешъ увѣренъ, че други нѣма да те издаде, ако самъ ти не можешъ да удържишъ тайнитъ си?

— Фубави мои госпожи! — каза хамалинътъ, — виждамъ, че нѣма въ свѣта по-умни и образовани умове отъ вашитъ. Макаръ и да заемамъ такава низка степенъ въ обществото и да се занимавамъ съ такъвъ презрѣнъ занаятъ, но азъ съмъ се старалъ да си развия ума, доколкото съмъ могълъ, чрезъ четене научни

и исторически книги. Позволете ми да ви приведа въ отговоръ и азъ едно изречение на другъ писателъ, което изречение много обичамъ: — Тръбва да криемъ тайнитъ си само отъ бърливитъ, които не сж достойни за нашето довѣрие; на хора разумни можемъ смѣло да си разкриваме душата. Увѣрявамъ ви въ честната си мюсюлманска дума, че азъ съмъ най-вѣрно хранилище на всѣка една тайна; довѣри ли ми я човѣкъ, — значи да я заключи въ сждъ и да я хвърли въ морето.

На Зобеида се хареса остроумието на хамалина, но тя разбра, че нему се иска да остане заедно съ тѣхъ да пирува, и затова му каза съ усмивка;

— Ти, — мисля, — се подсъщашъ, че ние ще пируваме и мислишъ да останешъ да се наядешъ, но напразно чакашъ, защото не си помогналъ съ пари да се купи нищо.

— Да, — каза хубавицата Сафия, — нима не знаешъ общоприетото правило: — който плаща, той яде.

При всичкото си красноречие хамалинътъ би си отишелъ, ако неговата страна не взе Амина.

— Моля ви, мили ми сестри, — каза тя, — позволете му да остане при насъ. Той е веселъ и уменъ човѣкъ и може да достави удоволствие на нашето общество. Увѣрявамъ ви, че безъ неговата опитностъ и сила азъ не бихъ могла да купя ни половината отъ това, което ни е потрѣбно. И ако бихте чули всичко, което ми говори той по пжтя, то не бихте се чудили защо съмъ къмъ негова страна сега.

Възхитениятъ хамалинъ, като чу думитъ на Амина, хвърли се предъ краката ѝ, цѣлуна полата на дрехата и ѝ извика:

— О слънце на хубостта! Съ тебе се почна, съ тебе ще свърши този щастливъ день на моя животъ; приеми моята безкрайна благодарностъ. А вие бждете увѣрени, — каза хамалинътъ, като се обърна къмъ другитъ две сестри, — че азъ и да не съмъ достоенъ за честта, която ми правите, но нѣма да злоупотрѣбя съ нея и ще бжда всѣкога вашъ покоренъ робъ.

Като каза това, той искаше да върне паритъ, които бѣше получилъ за труда си, но Зобеида каза:

— Не, не, ние не вземаме повторно назадъ това, което сме дали и не искаме нѣкой да ни служи даромъ. Ние ще те допуснемъ въ нашето общество, но ти трѣбва да пазишъ всички правила на приличието и на вежливостта.

Въ това време чернооката Амина си съблѣче горната дреха, съ която бѣше ходила да пазарува, и се залови да приготвя всичко необходимо за пира. Тя покри масата съ хубаво платно и сложи ястия, насипани въ сребърни паници, и вината въ златни сждове. Следъ това повика сестритъ си, които насѣдаха на столове и между тѣхъ, засмѣнъ до уши, хамалинътъ.

Следъ като поядоха малко, Амина напълни чашата съ вино и, спорадъ арабския обичай, първо тя пи, следъ това даде на Сафия и на Зобеида. Четвъртата чаша се подаде на хамалина; той като я поемаше, цѣлуна ржка на Амина, сръбна малко и изпѣ твърдѣ изкусно една пѣсенчица.

Пѣсенъта се понрави на сестритѣ; и тѣ се въодушевиха и запѣха. Пиршеството се продължи дълго време и се прекара съ веселие. Когато почна да се мръква, Сафия отъ страна на дветѣ си сестри каза на хамалина:

— Време е вече да си ходишъ.

Той, безъ да се мръдне отъ мѣстото си, каза жаловито:

— Както съмъ сега упоенъ отъ виното и отъ вашитѣ хубости, не мога мръдна отъ мѣстото си, нѣмамъ сили да стана и намѣря пѣтя за въ дома. Бждете милостиви, оставете ме да изтрезнѣя презъ тази нощъ; гдето ми кажете, тамъ ще спя, само не ме изгонвайте до утре, когато самъ ще си отида, като си оставя клетото сърдце предъ вашитѣ нозе.

Тогава Амина отново се застъпи за хамалина.

— Той е въ правото си, мили ми сестри — каза тя — и неговата молба е основателна. Такова голѣмо удоволствие ни направи той съ своето неизчерпаемо остроумие, че ние отъ една благодарностъ трѣбва да му позволимъ да преспи тука. Съгласете се съ мене, ако ме обичате.

— Нека бжде така, както искашъ, мила сестро! — каза Зобеида.

— И тъй, хамалино, ще те оставимъ да преспишъ, но съ едно условие: каквото ние да правимъ предъ тебе, каквото да вършимъ и да чуешъ, ти трѣбва да се преструвашъ глухъ и нѣмъ, да пазишъ всичко въ тайна и да не разпитвашъ за нищо, иначе зло ще те слети за твоята нескромностъ. Предупреждавамъ те, че ти не трѣбва да се мѣсишъ въ чужди работи.

— Твоята заповѣдъ ще бжде изпълнена съ най-голѣма точностъ, госпожо, — каза хамалинътъ — и азъ съ нищо нѣма да ти дамъ поводъ да ме обвинишъ въ нѣщо или да ме накажешъ за нескромностъ. Отсега устата ми ще нѣмѣятъ, а очитѣ ми ще заприличатъ на огледало, което не пази следа отъ предмета, който се е огледалъ въ него.

— Ти можешъ да се убедишъ — каза Зобеида — че ние отъ всѣкиго искаме да изпълнява това, което искаме отъ тебе, като прочетешъ написаното на другата страна на вратата.

Хамалинътъ отиде задъ вратата и прочете следното написано съ едри букви: „Който пита за нѣща, които не се отнасятъ до него, получава неприятни отговори“. Като прочете това, той се върна при сестритѣ и имъ каза:

— Кълна ви се въ честъта си, прекрасни госпожи, че нѣма да чуете отъ мене дума, която би могла да не ви се понрави.

Изминаха се два часа отъ това, и Амина отново постла масата за ядене. Стаята се освѣти отъ нѣколко свѣщи, и сестритѣ седнаха, а заедно съ тѣхъ седна и хамалинътъ. Веселиятъ смѣхъ и разговорътъ, пѣснитѣ и стиховетѣ отново се почнаха. Сестритѣ се забавляваха да опиватъ хамалина, наливаха му чашитѣ и той пиеше за здраве ту на едната, ту на другата, ту на третата. Шегитѣ и остроумията пълнѣха стаята, когато нѣкой почука на вратата.

Като довърши дотукъ приказката, Шехеразада погледна навънъ и видѣ, че бѣше почнало да се разсѣмва и че трѣбваше

вече да спре, защото бѣше дошло време за царя да ходи на работа.

— Най-интересната част не можахъ да ви разкажа — каза Шехеразада — и едвали ще може да я разкажа, защото ще трѣбва да умра днесъ.

Но султанътъ бѣше много любопитенъ да знае края на тази история и затова каза, че той отлага убийството до утрешния день, за да чуе какво ще стане съ третѣ хубавици и съ хамалинътъ.

На другата сутринъ Шехеразада почна тъй:

— И третѣ сестри скочиха да отворятъ, но Сафия, която повече изпълняваше тази длъжностъ, изпревари другитѣ, и тѣ се спрѣха, като чакаха съ любопитство да се върне, за да имъ каже какъвъ е този закъснѣлъ пѣтникъ, който хлопа. Следъ една минута тя се върна и каза:

— Знаете ли, мили ми сестри, че ни се представи случай да се повеселимъ тази нощъ, ако вие сте съгласни съ мене? Предъ портитѣ стоятъ трима дервиши, както мисля азъ, които ще ви учудятъ съ това, че и тримата сж слѣпи съ дѣснитѣ си очи и на тримата сж бръснати главитѣ и брадитѣ. Тѣ казватъ, че сега пристигатъ въ Багдате за пръвъ пѣтъ и тъй като се стъмнило вече, то не могатъ да намѣрятъ где да преношуватъ въ единъ непознатъ градъ и затова случайно почукали на нашитѣ врата, като се молятъ да ги пуснемъ да преношуватъ въ насъ. Тѣ ще бждатъ благодарни да преспятъ гдето ги туримъ, стига да сж подъ срѣха, да не останатъ на улицата. И тримата изглеждатъ умни и млади, само тѣхнитѣ недостатъци ме каратъ да се смѣя.

И наистина, Сафия се изсмѣ, като ѝ придружиха и дветѣ ѝ сестри и хамалинътъ.

— Е, какво ще кажете? Съгласни ли сте да ги приемемъ да преспятъ? Съ такива гости ние можемъ съживи нашия пиръ; тѣ ще развеселятъ нашето общество и при това нѣма да ни стѣсняватъ въ нищо, защото тѣ ще преспятъ само тази нощъ и утре докато станемъ, тѣ ще сж заминали.

Отначало дветѣ по-голѣми сестри не искаха да се съгласятъ, но Сафия ги склони и Зобеида каза:

— Добре, пусни ги, но не забравяй да имъ кажешъ съ какви условия ги пушаме, и нека тѣ прочетатъ надписа задъ вратата.

Зарадваната Сафия се завтече да повика неочакванитѣ гости да влѣзатъ. Следъ една минута тя се върна съ трима млади дервиши, които, като влѣзоха се поклониха. Сестритѣ казаха, че се радватъ, загдето могатъ да услужатъ на трима закъснѣли пѣтници и ги поканиха да си подкрепятъ силитѣ, като си похапнатъ и си пийнатъ. Хубавата наредба на стаята и голѣмата любезностъ на хубавицитѣ убедиха дервишитѣ, че сждбата ги е довела въ жилище на богати и знаменити личности. Като седнаха на стола, единътъ отъ дервишитѣ забеляза, че хамалинътъ е облѣченъ почти въ сжщитѣ дрехи, каквито носѣха други дервиши, които не се съгласяваха съ религиозния уставъ на тѣхната секта и които не си бръснѣха брадата и главата; въ този дер-

вишъ се възбуди недовърчивостъ, и той пришепна на своитѣ другари:

— Този трѣбва да е единъ отъ нашитѣ противници араби.

Щомъ полузаспалиятъ хамалинъ чу тѣзи думи, докати се, защото бѣше малко пиянъ отъ вино; той гордо погледна тримата дервиши и, безъ да се мръдне отъ мѣстото си, каза имъ:

— По-добре седнете, отколкото да дрънкате за нѣща, които не се отнасятъ до васъ. Не влизатъ хора тукъ съ своитѣ устави, ами се подчиняватъ на тукашнитѣ, и това вие трѣбва да знаете, ако сте прочели надписа на вратата.

— Напусто се гнѣвишъ, брате мой, — каза дервишътъ — повѣрвай, че ние не искаме да те оскърбимъ, но ще те защитимъ, ако стане нужда.

Когато новитѣ гости седнаха, Зобеида и Амина имъ поднесоха разнообразни ястия, а веселата Сафия имъ напълни нѣколко пжти чашитѣ съ вино. Следъ като се наядоха и напиха добре гоститѣ предложиха на хубавицитѣ, че могатъ да дадатъ концертъ, само ако има музикални инструменти. Всички съ радостъ приеха предложението, и София изведнѣжъ намѣри три музикални инструменти, които даде на дервишитѣ. Гоститѣ засвириха много хубаво мотива на една весела източна пѣсенъ, а сестритѣ, като знаеха думитѣ, акомпанираха съ мелодичното си пѣние, което се прекъсваше отъ смѣха, който предизвикаха нѣкои думи на пѣсенята. Когато цѣлата компания се бѣше развеселила, ето че нѣкой пакъ погропа на вратата. Сафия отиде да види кой може сега, толкова късно да хлопа на вратата.

— Азъ трѣбва да ти обясня, господарю, — каза Шехеразада — кой бѣше този късенъ посетителъ и защо хлопаше вратата на багдатскитѣ хубавици. Това бѣше самъ Харунъ-Аль-Рашидъ, който имаше обичая да се преоблича като простъ гражданинъ и да обикаля тайно улицитѣ ноще на града, да се увѣри дали спятъ всички спокойно и благополучно.

Съ халифа бѣше Джиафаръ, великиятъ везиръ и Месруръ, началникътъ на дворцовитѣ евнуси; и тримата бѣха преоблѣчени като пжтници. Като минаваха по улицата, гдето живѣеха тритѣ и като чуха пѣние, свирене, смѣхъ, халифътъ казаха на своя везиръ:

— Почукай на вратата на тази кжща, откъдето се чуватъ пѣсни и такава глѣчка: искамъ да влѣза да видя какво има тамъ.

Везирътъ каза, че тамъ се веселятъ мирни багдатски граждани, че тѣ подъ влиянието на виното, можеби, ще оскърбятъ особата на неговото величество, че, освенъ това, рано е още, и не може да се забрани на хората да се веселятъ и да се нарушава тѣхното пиршество. Но на всичко това халифътъ отговори:

— Изпълнявай заповѣдта ми безъ много разсуждения.

И тѣй, на вратата на багдатскитѣ хубавици почука великиятъ везиръ Джиафаръ по заповѣдъ на халифа, който не искаше никой да го познава. Сафия отвори вратата и везирътъ, като видѣ лицето на хубавицата, освѣтено отъ свѣтилника, който тя държеше въ ржка, разигра своята роля. Той се поклонилъ низко и почна да ѝ говори:

— Прости ни, госпожо, загдето те безпокоимъ тъй късно; ние сме трима търговци отъ градъ Мусула, дошли сме преди десетъ дена тукъ съ стока, която сме оставили въ склада на единъ ханъ, гдето и ние живѣемъ. Бѣхме днесъ на гости въ единъ нашъ познатъ багдатски търговецъ, и той ни нагости до сита; всички ние пихме, веселихме се, докато дойде ношната стража и ни разгони: ние сполучихме да прескочимъ презъ стената и да избѣгаме. Но тъй като не сме тукашни и не сме още изтрезнѣли, страхуваме се да не ни срещне пакъ ношната стража, докато стигнемъ жилището си, което навѣрно е вече заключено и което чакъ утре ще се отвори. Ето защо ние, като минавахме край вашата кѣща и като чухме пѣсни и музика, се осмѣлихме да почукаме и сега се молимъ, почитаема госпожо, да ни пуснешъ да пренощуваме тази нощъ у васъ. Ако ти и твоитѣ гости ни намѣрите достойни да вземемъ участие въ вашето веселие, ние ще се стараемъ да ви възнаградимъ, загдето ви прекъснахме пируването за нѣколко минути; а ако не се съгласите на това, то позволете ни поне да преспимъ подъ покрива на вашата кѣща.

Когато Джигфаръ говорѣше, Сафия имаше време внимателно да разгледа както него, тъй и двамата негови спътници и като видѣ, че тѣ не сж отъ низката класа хора, каза:

— Не зависи отъ мене да ви приема или не, азъ трѣбва да попитамъ и ще ви кажа, ако обичате да почакаете тукъ малко.

Сафия разказа на сестритѣ си всичко, и тѣ отначало не искаха да се съгласитѣ, но отстъпиха както направиха за хамалина и за тримата дервиши и решиха да приематъ непознатитѣ гости.

Сафия въведе халифа, великия везиръ и началника на евнухитѣ въ стаята; гоститѣ се поклониха най-напредъ на хубавицитѣ, а после на дервишитѣ. Багдатскитѣ хубавици се отнесоха къмъ гоститѣ си съ особена любезность, макаръ и да ги мислѣха за прости търговци. Зобеида, като по-стара, каза съ всичката си сериозность:

— Заповѣдайте, седнете и ще ви помолимъ нѣщо.

— Какво? — попита везирътъ, — нима може да се откаже на царицата на хубостъта?

— Ето какво ще ви помолимъ, — каза Зобеида: — не трѣбва да казвате никому това, което видите въ нашата кѣща, нито ще питате за нѣщо, което не се отнася до васъ, иначе ще навлѣчете зло на главитѣ си.

— Готови сме да се покоряваме безпрѣкословно на волята ти, прекрасна заповѣднице, — отговори везирътъ, — ние не сме дошли тукъ да ви шпионираме; имаме си си своя работа и нѣма защо да се мѣсимъ на чуждитѣ.

Следъ това всички седнаха и се почна веселиятъ разговоръ, яденето и пиенето. Когато везирътъ Джигфаръ се разговаряше съ тритѣ хубавици, халифътъ не можеше да се нагледа на хубостъта и не можеше да се наслуша на веселитѣ разговори на тритѣ сестри. Отъ друга страна не малко любопитство и учудване възбудиха въ него тримата дервиши, които бѣха слѣпи съ дѣснитѣ си очи. Той би попиталъ да се научи за нѣкои работи,

които не му бѣха ясни, но строгитѣ условия, които направиха съ хубавицата, го задържаха отъ всѣкакъвъ единъ нескроменъ въпросъ. Разкошнитѣ наредби на стаитѣ, скъпоценнитѣ украшения правѣха жилището като да е на нѣкои вещици, магьосници, а не на обикновени хора, и затова халифѣтъ гледаше, чудѣше се, но не смѣеше да попита за нищо.

Когато дойде време да се повеселятъ, дервишитѣ станаха и почнаха да играятъ тѣй изкусно, щото всички се възхитиха отъ играта. Щомъ като седнаха дервишитѣ по мѣстата си, Зобеида стана, хвана Амина за ржката и ѝ каза:

— Време е вече, сестро, скъпитѣ гости нѣма да се докачатъ, ако ние си гледаме своитѣ работи.

Амина разбра тайния смисълъ на тия думи стана, прибра сѣдове, стакани, чаши и инструментитѣ и ги занесе въ друга стая, а Сафия пречисти стаята, нареди я, после каза на дервишитѣ да седнатъ на едната страна на миндеря, на халифа и неговата свита да седнатъ на другата страна, а на хамалина каза:

— Стани и се приготи да ни помагашъ; ти не си гостенинъ, а си станалъ почти нашъ човѣкъ, затова не трѣбва да стоишъ празенъ.

Хамалинѣтъ бѣше поизтрезнѣлъ малко около това време; той стана, запретна политѣ на дрехата въ пояса си, засука си ржкавитѣ и викна:

— Готовъ съмъ! Какво ще правя?

— Добре, — отговори Сафия, — почакай малко, ей-сега ще ти кажа.

Следъ нѣколко минути дойде въ стаята Амина, донесе единъ високъ столъ и го постави на това сѣщото мѣсто, гдето бѣше столѣтъ за ядене; следъ това повика хамалина. Той излѣзе и следъ малко се върна въ стаята, като водѣше съ себе си две черни вързани кучета, на които по гърба личеха следи отъ камшици. Той ги заведе срѣдъ стаята.

Тогава Зобеида, която седѣше до туй време на миндеря между дервишитѣ и халифа, стана полека и се приближи до хамалина, който държеше кучетата.

— Да изпълнимъ тежката си длъжностъ, — каза тя, като въздѣхна дълбоко. Следъ това си засука ржкавитѣ, взе камшика отъ Сафия и каза на хамалина:

— Дай едно отъ тѣзи кучета на сестра ми Амина, а съ другото дойди по-близо до мене.

Когато хамалинѣтъ направи това, което му се заповѣда, кучето си подигна главата, обърна тѣжния си погледъ къмъ Зобеида и захвана жално да вие. Но хубавицата малко обръщаше внимание на кучешката молба, нито на плачѣтъ, който пълнѣше зданието, а го налага съ камшика дотогава, докато се умори тя сама. Тогава хвърли настрана бича си, взе синджира, съ който бѣше вързано кучето, потегли го къмъ себе си и заплака заедно съ нещастното животно. Следъ това отри сълзитѣ на нещастната си жертва съ една кърпа, цѣлуна я по главата и даде синджира на хамалина, като му каза:

— Заведи го откъдето си го взелъ и доведи другото.

Хамалинът изведе битото куче вънъ, следъ това се върна, взе другото отъ Амина и го заведе при Зобеида.

— Дръжъ го яко! — каза тя.

Повтори се пакъ същото, както и съ първото куче. Хубавицата взе камшика, би кучето безжалостно, после плака заедно съ него, отри му сълзитъ съ кърпата си, цѣлуна го и го даде на хамалина, да го изведе вънъ.

Всички гости останаха учудени отъ това варварско отнасяне на хубавицата къмъ нещастнитъ животни. Най-главно тѣ не можеха да разбератъ защо Зобеида следъ като набиеше добре дветъ кучета — животни признати за нечисти отъ мюсюлманската религия, — плачеше заедно съ тѣхъ, цѣлуваше ги, па имъ отри више сълзитъ съ кърпата си? Всички се учудваха и възмущаваха вътрешно, а халифътъ, който най-вече отъ всички любопитствувахе да узнае причинитъ на всичко, се стараеше да внуши на своя везиръ, посредствомъ различни знаци, да се заинтересува да узнае тайната на всичко, което става предъ очитъ имъ. Но везирътъ каточе нарочно си бѣше обърналъ лицето на друга страна и мжчно можа да обърне внимание къмъ халифовитъ знакове, на които той отговори, че не е време.

— Мила сестро, — каза хубавицата София, — като се приближи до Зобеида, върни се на своето мѣсто, отстѣпи ми да мога и азъ да си извърша това, което трѣбва.

— Отстѣпвамъ ти мѣстото, — каза Зобеида — и се върна на мѣстото си между тримата дервиши и халифа.

— Господарю, — каза Шехеразада, — вървамъ, че ти се показва любопитно това, което чу до сега, но останалата частъ отъ тази история е много по-любопитна. Азъ съмъ увѣрена, че вие ще ме оставите да живѣя още една нощъ, за да мога да доразкажа всичко.

Султанътъ се съгласи.

— Господарю, — продължи Шехеразада на другата сутринъ. — Настана гробна тишина въ стаята. Следъ малко София зае мѣстото на Зобеида срѣдъ стаята и каза на сестра си Амина:

— Драга сестро, ти знаешъ какво ми трѣбва.

Амина стана, влѣзе въ друга една стая, която се намираше на противоположната страна отъ вратата, презъ която извадиха кучетата, и следъ малко донесе единъ калѣфъ, отвори го и извади отъ него една китара и я подаде на Сафия. Хубавицата я пое, нагласи я, засвири и запѣ една печална пѣсенъ за любовна раздѣла. Тя изказваше съ гъвкавия си гласъ гореща страсть и сърдечна мжка, тя разплака и възхити всичкитъ си слушатели. Но най-после се почувствува отмалѣла.

— Не мога повече, — каза тя на Амина, — чувствувамъ, че гласътъ ми отслабна, вземи и изпѣй нѣщо на нашитъ гости.

— Добре, — отговори Амина и зае мѣстото на сестра си.

Следъ като опита Амина, добре ли е нагласенъ инструментътъ, тя се увлѣче и засвири; прѣститъ бѣгахъ по струнитъ и изкарваха божествени звукове. Пѣсенъта ѝ изказваше неутешимо нещастие. Сърдцата на всички слушатели се пълнѣха съ сладость. Но най-сетне и нейниятъ гласъ отслабна, и тя млъкна. Халифътъ и другитъ гости изказаха открито своето одобрение, като изплѣскаха

съ ржце, а Зобеида съ просълзени очи каза на сестра си:

— Ти правишъ чудеса съ пѣнето, и вижда се, че ти дълбоко страдашъ, затова можешъ да си изказвашъ всичката душа въ пѣсенъта.

Но Амина нѣмаше сила да отговори на тази похвала; тя каточе чувствуваше, че нѣма толкова въздухъ колкото ѝ трѣбваше, каточе я душеше нѣщо въ гърдитѣ, затова разкъса предната частъ на горната си дреха. Зрителитѣ съ ужасъ и учудване видѣха по нейното бѣло, нѣжно, както трѣбва да бжде тѣлото на една хубавица, синкави знаци перници. Нищо не можа да ѝ помогне, и тя падна безъ чувство на земята.

Докато Зобеида и Сафия се грижеха да свѣстятъ сестра си, единъ отъ дервишитѣ не можа да се сдържи да не каже:

— По-добре би било да бѣхме спали на улицата, отколкото да гледаме тѣзи зрелища.

Като чу халифътъ тѣзи думи, приближи се до дервишитѣ и ги попита:

— Кажате ми, моля ви се, какво значи всичко това?

— Нищо не знамъ, — каза единиятъ отъ тѣхъ, — това, което виждаме, е толкова чудно, щото е мѣжко да се повѣрва.

— Какъ? Нима вие другъ пжтъ не сте бивали тукъ? — попита халифътъ. — Пъкъ азъ се надѣвахъ отъ васъ да се науча за чернитѣ кучета и за тази хубавица съ синкавитѣ белези по гърдитѣ.

— Не, почитаеми господине, напразна е твоята надежда. Ние нѣколко минути преди васъ влѣзохме тукъ пръвъ пжтъ въ живота си и затова нищо не знамъ.

Този отговоръ ни най-малко не удовлетвори любопитството на халифа, и той каза:

— Ами дали може да ни обясни тѣзи чудеса човѣкътъ, който стои около насъ? Той каточе взема участие въ много работи, които се вършатъ въ тази кѣща.

Тогава единъ отъ дервишитѣ повика съ прѣстъ хамалина и го попита, не знаели той защо бѣха бити дветѣ черни кучета и какви сж тѣзи синкави белези по гърдитѣ на Амина.

— Кѣлка ви се въ честъта си, господа, — стговори той, — че азъ зная толкова за тѣзи работи, колкото и вие. Наистина, азъ съмъ отъ Багдатъ, но за пръвъ пжтъ влизамъ въ тази кѣща и то тѣй случайно, както и вие, и тѣй останахъ учуденъ като васъ, особено като видѣхъ, че тѣзи жени живѣятъ безъ мъже.

Всички гости се убедиха следъ това, че хамалинътъ не е постояненъ жителъ на тази кѣща, че и той е гостъ като тѣхъ, но халифътъ имаше силно желание да се научи какво да е за това, което вижда:

— Слушайте, — каза той на всички гости, — ние сме тукъ седемъ силни мъже, нима ще се удадемъ на три слаби жени? Ако тѣ не искатъ да отговорятъ доброволно на всички наши въпроси, то ние насила ще ги накараме.

Великиятъ везиръ Джиафаръ гледаше да отклони халифа отъ това намѣрение, но като не искаше да открие нѣщо за себе

6

1001 нощъ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

си и за халифа предъ дервишитѣ, отнесе се къмъ господаря си като къмъ свой другаръ и каза:

— Не трѣбва ние, мирни търговци, да употрѣбяваме насилие; това би повредило на нашата слава. Нали ние всички се съгласихме на условието, което ни предложиха хубавицитѣ, когато влѣзохме тукъ? И трѣбва ли ние сега да нарушимъ тѣзи условия? Освенъ това, ние можемъ да налетимъ на нѣкоя беда. Не току тѣй хубавицитѣ ни заплашваха, ако ние не изпълнимъ свѣето обещание.

Везирѣтъ повика настрана халифа и му каза шепнишката:

— Господарю, потърпи поне още нѣколко часа: скоро ще се съмне, азъ ще излѣза утре оттукъ рано, ще повикамъ конвоя и ще доведемъ тритѣ сестри предъ твоя престолъ и тамъ тѣ, шатъ-нешатъ, ще ти разкажатъ всичко.

Макаръ и да бѣше този съветъ много благоразуменъ, но халифѣтъ не го прие и каза на везира, че иска до утре всичко да знае. Затова той започна да увещава дервишитѣ да се зало-
вятъ да откриятъ тайнитѣ на тази кѣща, но тѣ се отказаха решително, и най-после се реши да се възложи това трудно дѣло на хамалина. Той, като не бѣше още изтрезнѣлъ, реши се да изпълни възложената нему работа, но докато се приготви, Зобеида го запита:

— Не може ли човѣкъ да научи за какво се препирахте преди малко, когато ние бѣхме заети съ нашата сестра?

— Прекрасна госпожо, — каза смѣлиятъ хамалинъ като пристѣпи малко напредъ — всичкитѣ ви гости искатъ да знаятъ какви бѣха тѣзи черни кучета и защо ги наказавте, а следъ това плакахте заедно съ тѣхъ и какви сж тѣзи сини белези по гърдитѣ на сестра ви? Азъ се осмѣлихъ да питамъ за това, защото съмъ задълженъ отъ своитѣ другари.

Щомъ чу Зобеида тѣзи думи и се намръщи. Тя се обърна горделиво къмъ халифа и неговитѣ спътници и дервиши и попита:

— Истина ли е, господа, че вие сте опълномошили този човѣкъ да ме пита за нѣкои тайни?

— Да — отговориха всички едногласно.

— О, ако е тѣй — каза тя разгнѣвено — то вие ще се разкайвате за постѣжката си. Припомнете си, че когато щѣхме ви пуснемъ въ кѣщата си, ние ви предложихме нѣкои услѣ а именно: че вие нѣма да питате за нищо, каквото видите нито пѣкъ ще говорите нѣкому нѣщо. И ето за отплата г шето гостоприемство вие нарушихте дадената си дума; м ние да сме малко виновни, че имахме голѣмо довѣрие къмъ които не познавахме, но това не оправдава вашата нечес-
тѣпка.

И тя извика:

— Скоро! скоро! скоро!

Тозъ часъ вратата се откри и влѣзоха седемъ черни аголи саби въ рѣже; всѣки отъ тѣхъ хвана по одного отъ г свали го на земята, довлѣче го до срѣдата на стаята и сабията да го посѣче.

Хиляда и една нощъ

Халифът се уплаши и горчиво се разкая, макаръ и късно, загдето не послуша умния съветъ на везира си. Всички гости трѣбваше съ живота си да изплатятъ своето нескромно любопитство; обезоржжени и безпомощни, тѣ всѣка минута очакваха смъртоносниятъ ударъ. Но когато единъ отъ чернитѣ роби попита Зобеида и нейнитѣ сестри:

— Заповѣдвате ли да имъ отрѣжемъ главитѣ?

Зобеида отговори:

— Почакайте, ще ги попитамъ за нѣщо!

— О милостива госпожо! — извика хамалинътъ, който се бѣше изплашилъ и изгубилъ куражъ — моля ти се, ради Бога, не ме наказвайте съ смъртъ за чужда вина. Тѣ ми казаха да питамъ; менъ и на умъ не ми идѣше за това. О Боже праведни! — викаше хамалинътъ съ сълзи, — какъ весело си пирувахме. Отгдето дяволъ се взеха тѣзи слѣпи дервиши? Тѣ донесоха това нещастие като зловещи птици... Справедлива госпожо! Не ме смѣсвай съ виновницитѣ на това дѣло, не наказвай единъ нещастенъ сиромасъ, който те моли за пощада!...

Зобеида бѣше много разгнѣвена, но тя едвамъ можеше да държи смѣха си, като чуваше оплакванията на изплашения хамалинъ.

— Азъ искамъ да зная кои сте вие, какви хора сте. — каза тя, като се обърна къмъ другитѣ гости — отговорете ми право, иначе ей-сега ще загинете. Азъ не вѣрвамъ, че вие сте честни граждани на своето отечество, защото ни единъ честенъ човѣкъ, който е достоенъ за уважение, не би се решилъ да си измѣни думата и да не оправдае довѣрието на едни жени, които му оказа гостоприемство.

Най-тежко бѣше на халифа, когато помислѣше, че неговиятъ животъ зависи само отъ думата на една оскърбена и справедливо разгнѣвена жена. Когато тази жена попита какви сж неговитѣ гости, сърдцето на халифа се поотпусна, защото той се надѣваше, че щомъ си каже името, и неговиятъ животъ ще бжде вънъ отъ всѣка опасностъ.

— Кажй й по-скоро кой съмъ — шепнѣше той на своя везиръ, който се намираше наблизе около него.

Но предпазливиятъ и преданиятъ везиръ уважаваше честта на господаря си и не се съгласи да открие нищо, само каза на фа:

— Нищо нѣма да ти помогне.

Зъ това време, когато ставаше разговорътъ между везира и Зобеида се обърна къмъ дервишитѣ и ги попита, дали братя, защото си приличаха много. Единъ отъ тѣхъ отго-

Не, госпожо, ние сме братя не по кръвъ, а сме братя дервиши.

Кажй ми — каза тя като питаше всѣкого отдѣлно — слѣпъ оденъ съ едното око или следъ това си ослѣпѣлъ?

Не, госпожо, такъвъ необикновенъ случай е билъ при-
ча моето ослѣпяване, че, ако го разкажа, то всѣки би
тъ. Следъ това нещастие азъ си обрѣснахъ брадата, му-

стацитъ и веждитъ, облѣкохъ се въ тѣзи дрехи и станахъ дервишъ.

Следъ това Зобеида попита и другитъ двама дервиши, и тѣ дадохъ сѣщия отговоръ, само че последниятъ прибави:

— Ти се лъжешъ, хубава госпожо, като ни мислишъ за хора недостойни за уважение; азъ ще ти кажа, че ние трима сме царски синове. Ние се узнахме тази вечеръ, когато се срещнахме преди да дойдемъ тука. Нека ти бжде известно, че имената на царетъ, нашитъ бащи, сж прочути и славни.

Гнѣвътъ на Зобеида се поукроти малко, и тя каза на своитъ роби:

— Пуснете ги, но стойте тука и ги гледайте какво ще правятъ. Като ни разкаже историята на своя животъ и ни обясни какъ и защо е дошелъ тука, не го колете, пуснете го да си отиде, откъдето е дошелъ; но накажете най-строго тогова, който се откаже да изпълни това наше искане.

— Господарю, — каза Шехеразада като довърши дотука приказката — съжалявамъ, че не можахъ да разкажа най-интересното отъ тази история. Крайно ще съжалявамъ, ако нѣмамъ време да разкажа края на една отъ най-хубавитъ истории.

Султанътъ бѣше много любопитенъ да се научи какви сѣ били гоститѣ на тѣзи хубавици и какво е станало най-сетне и затова отложи наказанието, като дари още една нощъ на жена си, за да свърши тя любопитната история.

— Щомъ като чу хамалинътъ, че трѣбва само да си разкаже историята, за да се отърве, той почна, — каза Шехеразада на другата сутринъ.

— Ти знаешъ милостава госпожо — каза хамалинътъ — кой съмъ азъ, гдѣ живѣя и съ какво се занимавамъ и затова моята история е кжса. Тази сутринъ ме срещна твоята прелестна сестра на улицата, гдето азъ обикновено стоя като хамалинъ; държахъ кошницата и чакахъ добри хора, които за услугитѣ ми ме нахранватъ и обличатъ. Азъ съ голѣма радостъ трѣгнахъ следъ

вашата сестра, когато тя ме повика; закупихме всичко, каквото ви трѣбвало, натоварихъ се азъ като камила и донесохъ покупкитѣ тука, за което вие ме заплатихте и бѣхте добри да ми позволите да остана тукъ. Както и да е, но азъ нѣма да забравя вашитѣ добрини до последната минута на живота си. Ето моята история.

Тогавъ Зобеида му каза съ усмивка:

— Хайде, махвай се отъ очитѣ ми, докато си още живъ.

— Не, милостива госпожо, позволете ми да постоя още малко; всички чуха моята история, пъкъ азъ нима не трѣбва да чужъ тѣхната?

И безъ да чака отговоръ, той седна на края на миндеря. Следъ това се изстѣпи напредъ единъ отъ дервишитѣ и почна историята на живота си.

Разказътъ на първия дервишъ

И тъй, прекрасна повелителнице, ти ще се научишъ за моята печална история. Ще знаешъ какъ азъ ослѣпѣхъ съ едно то око и станахъ дервишъ. Ще почна отъ това, какъ баща ми, който е царъ, имаше и другъ братъ, който царуваше въ друга една страна, съседна на нашето царство, и че той имаше единъ синъ и една дъщеря.

Когато свършихъ своето образование, почнахъ всѣка година да ходя на гости на чича си и да стоя тамъ по нѣколко месеца, защото много се обичахме съ неговия синъ. Единъ пътъ моятъ братовчедъ ме срещна много радостно и ми даде богато угощение. Дълго време ние се разговаряхме вечерята и най-после чичовиятъ синъ ми каза:

— Познай какво правихъ азъ презъ цѣлата година, откато ни остави ти? Не можешъ позна. Азъ си изпълнихъ единъ отъ моитѣ откоleshни замисли: събрахъ всички изкусни майстори и тѣ, подъ мое наблюдение, направиха едно здание, което е вече готово. Ти ще го видишъ, но преди всичко обещай ми се, за хълни ми се, че ще ми бждешъ вѣренъ и никому нѣма да откривашъ моята тайна.

Тѣй като моятъ братовчедъ бѣше единъ отъ най-добритѣ ми приятели, то азъ, разбира се, въ нищо не можахъ да му откажа, и, безъ да се колебаю, заклехъ му се. Тогава той ми каза:

— Почакай ме тукъ, азъ ей-сега ще се върна.

И наистина, той не закъснѣ да се върне, като водѣше подъ ржка една още съвсемъ млада, очарователна хубавица, облѣчена великолепно. Той не ми каза коя е тя, и азъ не искахъ да бжда толкова нескромненъ да питамъ. Отново седнахме ние трима на масата и почнахме да пируваме, да се разговаряме весело и да пиемъ. Късно бѣше вече презъ нощта, когато царскиятъ синъ ми каза:

— Сега, мой скъпи приятелю, докажи ми своята преданостъ. Заведи това младо момиче къмъ мѣстото, гдето ще видишъ една новопостроена гробница съ високо кубе. Вратата е отворена: влѣзте двама тамъ и ме чакайте, азъ ей-сега ще дойда.

Като искахъ да бжда вѣренъ на клетвата си, азъ не попитахъ нищо, а мълкомъ подадохъ ржка на хубавицата и я заведохъ въ новото здание, което лесно намѣрихме, защото свѣтѣше ясно луната. Не се изминаха и десетъ минути и царскиятъ синъ дойде и носѣше въ дветѣ си ржце три нѣща: една кана съ вода, желѣзна лопата и единъ малкъ човалъ, пълненъ съ гипсъ; съ лопатата той събори гроба, който бѣше срѣдъ гробницата, събра камънитѣ и ги нареди въ единъ жгълъ, следъ това почна да копае на това сжщото мѣсто, гдето бѣше гробътъ, и стигна до една желѣзна врата, която отвори и каза на хубавицата:

— Върви, не бой се, тази стълба води тамъ, на това мѣсто, за което ти говорихъ.

Хубавицата се приближи до стълбата и почна да слиза въ подземieto; следъ нея тръгна и моятъ братовчедъ, царскиятъ синъ. Като стъпи на второто стъпало, той ми каза:

— Благодаря ти за услугата. Сбогомъ.

— Приятелю, — му казахъ азъ, — какво е това?

— Помни клетвата си, — отговори той, — и се върни въ палата.

Азъ бѣхъ принуденъ да се върна безъ да чуя по-вече ни една дума отъ братовчедъ си, защото вратата се затвори. Тѣй като вечеръта бѣхме доста пили, то виното ми бѣше зашеметило главата, и на сутринъта, когато се пробудихъ, не можехъ да си припомня подробно цѣлото нощно събитие и мислѣхъ, че това бѣше сънъ, а не действителностъ. Затова пратихъ да видятъ, спили още братовчедъ ми или е станалъ. Но като ми казаха, че той се изгубилъ и че цѣлиятъ дворъ е въ вълнение, защото не го знаятъ где е, то азъ се убедихъ, че всичко, което си спомнямъ, не е сънъ, а е било действително, отидохъ тайно на гробищата, гдето имаше много гробници, като тая, която видѣхъ миналата нощъ. Като разгледахъ внимателно всички, азъ престояхъ до вечеръта тамъ безъ да намѣря това, което търсихъ. Четири дена търсихъ азъ гробницата, въ която се намираше тайната врата, но не можахъ да я намѣря и най сетне изгубихъ всѣка надежда.

Въ това време чичо ми бѣше отишълъ на ловъ преди да се изгуби синътъ му. Като стояхъ нѣколко дена самъ въ палата, домъжнѣ ми и се върнахъ въ отечеството си, като оставихъ всички въ палата развълнувани, безъ да имъ разкажа това, което видѣхъ да стана съ царския синъ, защото не искахъ да си нарушавамъ клетвата.

Когато се върнахъ въ столицата на баща си, забелязахъ по улицитѣ народно вълнение и, щомъ като стигнахъ до вратата на бащиния си палатъ, стражата ме арестува. Когато попитахъ, какво е това, яви се при менъ единъ офицеръ и ми каза:

— Войската постави великия везиръ за царъ на мѣстото на баща ти, когото нѣма вече по свѣта, и азъ те арестувамъ по заповѣдъ на новия царъ.

Когато каза това офицерътъ, стражата ме улови и ме заведе предъ престола на тогава, който грабна бащината ми властъ. Лесно можешъ да си представишъ, хубава госпожо, какви чувства съмъ преживявалъ въ това време.

Везирътъ ме билъ намразилъ и ето защо: когато бѣхъ младъ, много обичахъ да стрелямъ съ лжкъ и постоянно се упражнявахъ въ това изкуство. Веднѣжъ помѣрихъ една птица, която хвъркаше надъ мене, но стрелата случайно изгуби посоката си и удари везира въ дѣсното око, когато той стоялъ на чардака въ своята кѣща. Когато се научихъ за това нещастие, азъ искрено съжалихъ за станалото и лично се извинихъ предъ везира, че безъ да искамъ съмъ му направилъ това. Но неговото злобно чувство дълбоко се било вкоренило въ сърдцето му, както се вижда, и той търсѣлъ случай да си отмъсти. Сега намѣри такъвъ

случай. Щомъ ме видѣ, той се хвърли на мене, като дивъ звѣръ, и ми извади дѣсното око, преди азъ да се съвзема гдето се намирамъ. Ето какъ съмъ останалъ съ едно око.

Убиецътъ набаща ми не се задоволи само съ една такава жестокостъ. Той заповѣда на своитѣ хора да взематъ да ме изведатъ вѣнъ отъ града, да ми отрѣжатъ главата, и тѣлото ми да хвърлятъ на хишнитѣ птици. Палачътъ ме заведе накрай града, и се спрѣ срѣдъ полето, за да изпълни надъ мене това, което му бѣше заповѣдано. Но азъ тѣй силно захванахъ да плача, шото разтжихъ както палача, тѣй и неговитѣ хора. Тѣ се поразговориха помежду си и палачътъ ми каза:

— Нека тѣй да бжде! Махни се отъ предѣлитѣ на държавата и никога не мисли да се връщашъ, защото и ти ще загинешъ и насъ ще погубишъ.

Азъ имъ поблагодарихъ отъ сърдце, и, когато се скриха отъ очитѣ ми, азъ се зарадвахъ и забравихъ за своето нещастие, забравихъ, че съмъ съ едно око, като видѣхъ, че си спасихъ живота.

Азъ вървѣхъ не съ недѣли, а съ месеци, докато излѣза изъ държавата на баща си, като се криехъ дене да не ме види нѣкой. Най-после стигнахъ страната, гдето царуваше чичо ми, и дойдохъ до неговата столица.

Чичо ми, като изслуша разказа за всички нещастия, които ме постигнаха, извика:

— О Творче милосърдни! Не бѣхъ още се утешилъ отъ загубата на сина си и сега чувамъ за смъртъта на любимия си братъ и виждамъ неговия синъ въ такова нещастно положение. Защо ми прашашъ тѣзи тежки изпитания?

Следъ това чичо се разтжи отново за загубения си синъ и тѣй неутешно плачеше, шото азъ нѣмахъ повече сила да крия тайната и му я разказахъ, макаръ и да бѣхъ се заклелъ, че ще пазя всичко, което чуя и видя. Моитѣ думи каточе всѣха надежда въ сърдцето на моя чичо, и неговото лице се поразвесели малко.

— Ти ме ободрявашъ, скъпи ми роднино, — каза чичо ми. — Сега азъ си спомнямъ какво ми бѣха говорили за тая гробница, която издигна синътъ ми. Съ твоята помощъ азъ мисля да намѣря тази гробница; но тѣй като самъ синъ ми иска, шото нищо да не се открива, и че ти му си се заклелъ никому нищо да не говоришъ, то ние трѣбва само двама да отидемъ.

Ние се преоблѣкохме, за да не ни познае никой, излѣзохме вѣнъ отъ града презъ градината и отидохме въ гробищата. Внимателно почнахъ да разглеждамъ всички гробници и изведнѣжъ познахъ тази, която по-рано търсихъ. Като влѣзохме вжтре, ние видѣхме желѣзната врата, която бѣше отвжтре измазана добре съ гипсъ и съ водата, която царскиятъ синъ носѣше, и сполучихме да я отворимъ. Прѣвъ чичо ми слѣзе по стълбата, а следъ него вървѣхъ азъ. Като слѣзохме петдесетъ стъпала надолу, предъ насъ се изпрѣчи една стая, която слабо бѣше освѣтена и пълна съ димъ. Отъ тази стая ние влѣзохме въ друга голѣма съ мраморни стълбове, която бѣше добре освѣтена. На срѣдата имаше

шадраванъ, а въ единъ отъ жглитѣ — бюфетъ съ разнообразни ястия и питиета, но не се забелязваше ни най-малко признакъ отъ животъ. Учудени отъ това пълно безмълвие, ние изгледахме стоята и видѣхте на другата страна единъ миндеръ, високъ нѣколко стъпала, покритъ съ хубави губери. На него имаше високъ балдахинъ съ спуснати пердета. Царьтъ се изкачи по стъпалата, издигна съ разтреперана ржка пердето и предъ насъ се откри легло, върху което лежеше синьтъ на моя чичо и една жена. И тѣ бѣха тѣй почернѣли, като че приличаха на главни, сякашъ нѣкой ги бѣше хвърлилъ въ огъня и, безъ да ги е дочакалъ да изгорятъ, ги извадилъ. Ние едвамъ познахме царския синъ.

Азъ се дръпнахъ назадъ и останахъ смаянъ. Но това, което ми направи най-силно впечатление, бѣше туй, че намѣсто да скърби бащата за смъртъта на сина си, той се разсърди. Той плю върху лицето му и извика запѣхтѣнъ отъ гнѣвъ:

— Това заслужавашъ на този свѣтъ, а тамъ на оня свѣтъ ти ще горишъ въ огънь неугасимъ.

И безъ да бжде доволенъ той отъ тѣзи жестоки думи събу си обувката отъ краката и удари съ тѣхъ мъртвия си синъ по страната.

— Господарю — каза Шехеразада, като спрѣ приказката — крайно желя, че не можахъ да дъвърша тази любопитна история и ще съжалявамъ, ако умра, че не съмъ могла да ви разкажа историята на първия дервишъ. Съмна се вече.

— Азъ ще отложя твоего наказание до утре, — каза Шахриаръ — искамъ да науча какво сж станали умрѣлитѣ въ подземieto.

На другата сутринъ рано, щомъ се пробуди, Шехеразада отново почна приказката си тѣй:

— Азъ се възмутихъ — каза дервишътъ — отъ постъпката на бащата и го попитахъ:

— Господарю, и да съжалявамъ за загубата на сина си, не мога да не се чудя и да не те питамъ какво престѣпление е направилъ нещастниятъ ти синъ, че тѣй безчовѣчно се отнасяшъ съ неговия трупъ?

— За да разберешъ всичко — каза той — ето какво трѣбва да знаешъ: моятъ синъ, когото ми е тежко да нарека мой синъ, залюби сестра си въ млади години и тя следъ малко се привърза къмъ него. Отначало азъ не се противихъ на тази взаимна привързаностъ, защото не предвиждахъ, какво лошо следствие ще има тя. Но и кой можеше да предвиди? Тази привързаностъ отвреме-навреме все растѣше и нѣй-сетне тѣй се усили, че възбуди въ мене негодувание. Тогава азъ взехъ мѣрки: отначало мѣрахъ сина си, убеждавахъ го, говорихъ му, че ще опозори себе си и цѣлата фамилия, ако той не потуши това престѣпно чувство. Сжщото сторихъ и съ дъщеря си, като видѣхъ, че нищо не помага, не имъ допускахъ да се виждатъ вече. Но отровата била вече дълбоко проникнала въ сърдцата на нещастнитѣ и нищо не помагаше. И моятъ синъ, като билъ увѣренъ въ любовта на сестра си, издигна ужъ гробница за себе си, а

подъ нея направи това подземие, като предполагалъ, че ще открадне, когато и да е, сестра си и ще се скрие съ нея тукъ. Тъй и стори, когато съмъ отсъствувалъ отъ града. Когато се завърнахъ, и като не намѣрихъ дъщеря си, догадихъ се за всичко, но не искахъ да открия този позоръ никому. Видишъ ли, съ каква внимателностъ и какъ грижливо сж приготвили тукъ всички нѣща за ядене: разбира се, че презрѣнитѣ се надѣвали дълго да се наслаждаватъ отъ своята престѣпна страсть, но небесното правосудие не допусна това потѣпкване на Божественитѣ и човѣшки закони и достойно наказало виновнитѣ.

Нещастниятъ баща не можа да удържи сълзитѣ си и заплака, и азъ заедно съ него заплакахъ.

Следъ нѣколко минути той каточе се опомни, отри си сълзитѣ и промърмори:

— Нека да бжде волята Божия! — после ме погледна и каза:

— Ти ще замѣстишъ моя недостоеенъ синъ и съ честьъ ще заемашъ неговото мѣсто.

Ние се пригърнахме. Следъ това той отново заговори за своитѣ загинали деца и сърдечната му тъга се изказа съ сълзи. Най-после азъ сполучихъ да извадя нещастния баща отъ това подземие. Когато се изкачихме горе, азъ затворихъ капака, натрупахъ камъни отгоре, за да скрия отъ хората това ужасно Божие наказание.

Не се мина и часъ отъ нашето завръщане, когато чухме звукове на трѣби, барабани и други военни инструменти, а глеститѣ облаци отъ пепель и народното вълнение изъ града показваха, че неприятелътъ наближава столицата. Този сжщиятъ везиръ, който уби баща ми и завладѣ неговия престолъ, идѣше съ многобройната си армия да покори царството на чича ми.

Неочакваното нахлуване на неприятеля разстрои военнитѣ сили на царя; около него бѣха само неговитѣ тѣлохранители и придворнитѣ му. Безъ бой се отвориша предъ неприятеля градскитѣ врата и следъ нѣколко минути биде покоренъ и самиятъ царски дворъ. Съ помощта на нѣколко войници, между които бѣхъ и азъ, чичо ми се защищава геройски до последната минута на живота си; когато го убиха предъ очигъ ми, азъ трѣбваше да бѣгамъ или да умра; избрахъ първото; щастливо се промъкнахъ презъ тайнитѣ врата на палата и се скрихъ у одного отъ вѣрнитѣ слуги на загиналия царъ.

Измченъ отъ нещастие, гоненъ отъ сждбата, азъ употрѣбихъ единичко срѣдство за да спася живота си — да си обрѣсна брадата и веждитѣ, да се облѣка като дервишъ и да напусна града, безъ да ме познае нѣкой. Следъ това по-лесно ми бѣше да напусна държавата на чича си. Азъ избѣгнахъ селата и градоветѣ, докато достигна широкото царство на могщния заповѣдникъ на правовѣрнитѣ, на знаменития и славенъ халифъ Харунъ-Аль-Рашидъ. Тогава, както размислихъ какво да правя, трѣгнахъ за Багдаты, за да искамъ милость отъ този монархъ, който е известенъ по цѣль свѣтъ съ своето великодушие. Азъ мисля, че като му разкажа историята на горчивата си сждба, ще трогна

неговото сърдце, и той ще се смили надъ нещастния царски синъ и ще ме защити.

Следъ нѣколко месечно пѣтуване азъ стигнахъ днесъ въ града, когато бѣше почнало да се смръква, и се спрѣхъ да по-размисля кѣде да ида; въ това време срещнахъ другъ дервишъ. Той ми се поклони, и азъ му казахъ:

— Вижда се, брате мой, че и ти си чужденецъ както мене-

Щомъ ми отговори той, ето че иде и трети дервишъ. Поздравихме се и той ни каза, че иде отъ чужда страна. Ние си хванахме ржцетъ въ знакъ на дружба и решихме да не се раздѣляме. Въ това време се бѣше мръкнало, и ние не знаехме кѣде да идемъ и какво да правимъ. Но щастливата звезда ни доведе къмъ този домъ, гдето почукахме и бѣхме посрещнати гостоприемно, за което нѣмамъ думи, съ които да изкажа нашата благодарностъ. Ето всичко, което мога да ти кажа, хубава госпожо; сега ти знаешъ защо съмъ слѣпъ съ едното око, защото съмъ си обръсналъ брадата и веждитъ и защо съмъ дошелъ тукъ.

— Добре, — каза Зобеида, — ние сме доволни отъ твоята история, и ти можешъ сега да си отидешъ безъ спѣнка.

Но дервишътъ пожела да остане да чуе историята и на другитъ и да не се раздѣля отъ другаритъ си. Зобеида се съгласи на това негово искане.

Разказът на първия дервишъ учуди всички слушатели съ своята необикновеностъ, а най-вече халифа, и той не можа да се стърпи да не каже на своя везиръ:

— Много чудни истории съмъ чувалъ въ живота си, но никога не съмъ чувалъ такава като тази. Следъ това почна

Разказът на втория дервишъ

Покоренъ на твоята заповѣдъ, царице на хубостта, азъ ще ти разкажа историята на живота си и отъ нея ти ще се научишъ за този случай, който ме лиши отъ едното око.

Азъ съмъ царски синъ. Когато съмъ билъ още малакъ, баща ми забелязалъ у мене голѣми умствени способности и намислилъ да ги развие, да ги усъвършенствува съ различни начини. За това той повикалъ всички учени въ царството си и ми назначилъ наставници най-вешитѣ хора по разнитѣ клонове на науката и на изкуствата и бързо, подъ тѣхното ръководство, почнали да се развиватъ моитѣ умствени сили. Щомъ като се научихъ да чета и да пиша, знаехъ вече наустъ цѣлия Коранъ, тази чудна книга, която съдържа въ себе си и основитѣ, и мждритѣ правила на нашата религия; а за да усвоя още по-основателно тѣхния дълбокъ смисълъ, бѣхъ прочелъ произведенията на най-добритѣ писатели, които сж посветили живота си да изясняватъ и да тълкуватъ Ко-

рана. Заедно съ това изучихъ и нашитѣ пророци, историята, литературата и произведенията на поетитѣ, като се упражнявахъ самъ да съчинявамъ стихове. Не съ малко любознателностъ изучавахъ и географията и хронологията на всички страни, а най-вече на своето отечество. Но всички тѣзи многосложни умствени трудове не ми бъркаха да се занимавамъ и съ тѣлесни упражнения, които сж необходими за всѣки царски синъ; азъ владѣхъ добре оржжието, отличавахъ се съ смѣлостъ и опитностъ да яздя конь и да ходя на ловъ. Най-обично мое занятие въ свободното ми време бѣше да се упражнявамъ да пиша арабски букви и, най-после, тѣй бѣхъ усвоилъ това изкуство, че минавахъ за единъ отъ най-добритѣ живописци въ държавата.

Наскоро народната мѣлва ми приписа такива необикновени качества и достоинства, каквито азъ нѣмахъ и славата на моитѣ таланти се разпространи много далече и достигна чакъ до Индия. Могщиятъ владѣтель на тази страна, като искаше да види съ очитѣ си такова чудо, прати при баща ми посланици съ скъпоценни подарѣци да го моли, да ме изпрати въ индийската столица. Баща ми се зарадва много, защото знаеше, че най-доброто възпитание на единъ младежъ е далечното пжтуване, което дава възможностъ на човѣка да се запознае съ различни страни и народи, а освенъ това, искаше да има приятелство съ силния индийски царь. И тѣй тръгнахъ на пжтъ заедно съ посланика, но съ насъ нѣмаше голѣмъ керванъ, нѣмаше и войска, защото мжчно се пжтува съ много хора презъ една гореща пустиня.

Цѣлъ месецъ пжтувахме безъ да се срещнемъ съ нѣкое приключение. Но най-после се изпрѣчи предъ насъ единъ облакъ отъ прахъ; той все се приближаваше къмъ насъ, и най-после ние забелязахме въ него петдесетъ конници; тѣ бѣха разбойници, които идѣха право къмъ насъ.

Ние имаме десетъ камили натоварени съ храна и съ дароветѣ, които носѣхъ на индийския царь отъ името на баща си; хора имаме малко, затова и разбойниците ни зѣобиколиха. Като нѣмахме възможностъ да отблъснемъ нападенията на неприятеля, ние се нарекохме посланици на султана на Велика Индия, като мислѣхме, че тѣ нѣма да ни напакостватъ. Съ това ние мислѣхме да се избавимъ, да избавимъ и дароветѣ, но конниците ни отговориха:

— Каква работа имаме ние съ вашия султанъ? Не само че ние не сме негови поданици, но и тази земя не е негова.

Следъ това тѣ се хвърлиха върху насъ и искаха да ни избиятъ. Азъ се защищавахъ до последни сили, но като видѣхъ, че силитѣ ми отслабнаха отъ полученитѣ рани, и че всички мои другари бѣха вече убити, азъ се възползувахъ отъ останалитѣ си сили и хукнахъ да бѣгамъ съ коня си, който препуска нѣколко време; а като отгмалѣ, падна подъ мене. Когато измъкнахъ краката си отъ стремената, видѣхъ, че той не диша вече. Обърнахъ очи да видя, има ли нѣщо около мене, но се увѣрихъ, че никой не ме гони. Види се, никой отъ разбойниците не се е решилъ да остави плячката и да тича следъ менъ.

И тъй, азъ останахъ самъ, раненъ, безпомощенъ между непознати мѣста. Да вървя напредъ, значи да попадна отново въ ржцетѣ на други разбойници. Превързахъ си ранитѣ и тръгнахъ презъ полето безъ да се спирамъ и къмъ вечерта стигнахъ до подножието на една планина, въ която забелязахъ пещера. Азъ се зарадвахъ на това убѣжище, влѣзохъ вътре, хапнахъ нѣколко плодове, които бѣхъ набралъ по пътя, и прекарахъ спокойно нощта тамъ. На сутринята тръгнахъ и вървахъ цѣль мѣсець безъ да намѣря надеждно пристанище. Но една сутринъ забелязахъ предъ себе си единъ голѣмъ, великолепенъ градъ, разположенъ срѣдъ очарователна цвѣтуща мѣстность, която ми еха нѣколко рѣки. Каточе вѣчна пролѣтъ царуваше около този градъ. Разнообразнитѣ хубости, които бѣха разлѣти навсѣкжде, привлѣкоха моитѣ погледи, и азъ забравихъ своята злочеста сждба. Лицето ми, краката ми и ржцетѣ ми бѣха опърлени отъ слънцето, обущата ми бѣха скжсани и азъ вървахъ босъ.

Като влѣзохъ въ града, азъ се спрѣхъ нерешително, безъ да зная гдѣ да търся подслонъ. Въ това време видѣхъ единъ шивачъ, който работѣше предъ вратата на дюкяна си. Като се приближихъ къмъ него, той ме позна, че не съмъ такъвъ, какъвто се явявамъ предъ него, затова ме помоли да седна при него и ме запита кой съмъ, отгдѣ съмъ и защо съмъ дошелъ въ този градъ. Азъ му разказахъ подробно всичко, което се бѣше случило съ мене, безъ да скрия отъ него даже и своето високо положение и произходъ. Шивачътъ ме изслуша мълкомъ и внимателно и следъ това ми каза нѣколко думи, които силно ме развълнуваха и огорчиха, а именно :

— Бжди предпазливъ, господине, и не откривай никому това, което ти ми разказа. Нашиятъ царъ е голѣмъ врагъ на баща ти и ако той се научи, че ти си дошелъ въ неговата държава, непременно ще те убие.

Азъ, като попитахъ за името на бащиния си неприятелъ, увѣрихъ се въ справедливостта на думитѣ, които ми каза шивачътъ. Между баща ми и този царъ отдавна сжществуваше непримирима вражда, но тъй като не се отнася до моя животъ, ще го мина мълкомъ.

Азъ искрено поблагодарихъ на новия си приятелъ и му се обещахъ, че ще следвамъ неговия съветъ. Тъй като предполагаше той, че азъ съмъ гладенъ, побърза да ме нахрани и да ме задържи въ кжщата си, докато намѣря удобенъ случай да напусна страната на бащиния си неприятелъ. Азъ се съгласихъ въ всичко съ шивача.

Следъ нѣколко дена, когато вече се понастанихъ, шивачътъ ме попита дали не зная нѣкой занаятъ, който да ме прехрани докато се поправятъ обстоятелствата на моя животъ. Азъ му казахъ, че съмъ изучавалъ и догматитѣ на религията и гражданското право, зная добре езика си, пиша стихове и съмъ добъръ краснописецъ.

— Съ това знание ти можешъ да умрешъ отъ гладъ, — ми отговори приятелътъ, — нищо не струватъ тѣзи знания въ нашето отечество. Ако искашъ да ме слушашъ, то направи си ра-

ботнишки дрехи; ти си силенъ, на съчи дърва въ гората и ги донеси на пазаря да ги продадешъ — ти съ това можешъ да се прехранвашъ и да живѣешъ дотогава, докато ти помогне сжд-
вата; фаталниятъ облакъ нѣма вѣчно да закрива щастливата ти звезда, ще дойде време, можеби, когато ти отново ще си постиг-
нешъ високото положение, а дотогава трѣбва да мислишъ за сегашното. Азъ ще ти дамъ яко вжже и остра брадва.

Нуждата ме принуди да се заловя за тази трудна работа, която при други обстоятелства би се показала за мене унизителна. На другата сутринъ шивачътъ ми купи брадва, вжже, работни-
ческа жса дреха и ме запозна съ други сиромаси, които се занимаваха съ сжщата работа; тѣзи мои нови приятели се съгласиха да ме приематъ помежду си, и азъ отидохъ заедно съ тѣхъ въ гората, набрахъ дърва, занесохъ ги вечерята на пазаря и ги продадохъ. Макаръ горитѣ и да бѣха близко около града, но дървата се продаваха много скжпо, защото малко имаше таки-
ва хора, които да сѣкатъ и да ги продаватъ по пазаря. Следъ нѣколко време азъ можахъ да спечеля толкова пари, щото се разплатихъ на шивача и ми останаха още за живѣне.

Така минахъ почти цѣла година. Една сутринъ, като ходѣхъ изъ гората, хлътнахъ въ едно гористо и сѣнчесто мѣсто и захва-
нахъ да сѣка дърва. Когато искахъ да изкъртя едно дърво съ коренитѣ, видѣхъ между тревата една желѣзна халка. Като по-
разринахъ малко листитѣ, подаде се желѣзенъ капакъ, и, като го издигнахъ, откри се предъ мене една дупка, въ която се влиза-
ше по една стълба. Азъ бѣхъ любопитенъ да видя какво има въ тази дупка, затова се спуснахъ по стълбата надолу. Но останахъ учуденъ, когато предъ моитѣ очи се изпрѣчиха великолепни раз-
кошни стаи, които свѣтѣха отъ злато като слънце. Азъ трѣгнахъ по една дълга галерия, на която отъ дветѣ страни имаше колони, украсени съ злато и драгоценни камъни. Но всичкиятъ този блѣ-
съкъ и вълшебенъ разкошъ като че потъмнѣха предъ очитѣ ми, когато видѣхъ предъ себе си такава хубава жена, каквато не бѣхъ виждалъ презъ цѣлия си животъ.

Като довърши дотука приказката си, Шехеразада се спрѣ и каза на султана, защото бѣше вече почнало да се разсѣмва:

— Господарю, колко ми е жално, че най-интересното и любопитното отъ тази чудна приказка не чухте. Ако знаехте какво има по-нататкъ въ тази история, бихте ми продължили живота още една нощъ.

— Нима не зависи отъ мене, — си помисли султанътъ, — да отложи наказанието за една нощъ, за да изслушамъ приказ-
ката?

И още една нощъ се продължи животътъ на Шехеразада. На другата сутринъ тя почна:

— Азъ, — каза дървишътъ, — пристѣпихъ къмъ хубавицата и почтително ѝ се поклонихъ, а тя ме попита:

— Кой си ти, неочаквани гостенино, смъртенъ ли си или си духъ?

— Азъ съмъ обикновенъ човѣкъ, моя очарователнице, — отговорихъ азъ, — и нѣмамъ нищо общо съ духоветѣ.

Нейната хубост и приятелското отнасяне към мене ми вдъхна надежда, и аз ѝ казах:

— Безкрайно съм благодарен на небето за неочакваната среща с тебе.

Следъ това разказах на непознатата жена своята история, казах ѝ, че единъ несчастенъ случай ме направи простъ дърваръ, че съмъ царски синъ по произхождение и че случайно открихъ нейното хубаво жилище, което по своето усамотение прилича на затворъ.

— Ти си въ правото си, — каза тя, като въздъхна, — колкото и да е великолепно моето жилище, но мъчно ми е сама. И самиятъ рай може да се покаже адъ за единъ човѣкъ, който е въ неволя. Навѣрно ти си слушалъ нѣкогаси за великия Епитимаръ, царя на Геманския островъ, нареченъ така, защото тамъ растѣше изобилно скъпоценното дърво геманъ. Този царъ бѣше мой баща. Щомъ порастнахъ, той ме ожени за моя братовчедъ; но още презъ първата нощъ, когато цѣлиятъ царски дворъ и всичкиятъ народъ въ столицата се веселѣха и баща ми не бѣше ме далъ въ ржцетѣ на моя съпругъ, грабна ме единъ духъ, и азъ изгубихъ чувства и съзнание, а, като дойдохъ на себе си, видѣхъ се въ това подземие. Дълго време тжжихъ и не можеше нищо да му утеши. Съ ужасъ гледахъ моя пленителъ, но съ време трѣбваше да се помирятъ съ положението и да не ме стрѣска неговото присѣствие. И ето има вече двадесетъ и петъ години, откакъ живѣя въ тѣзи вълшебни чертози, гдето всичко, каквото пожелае имамъ, но нищо не обичамъ, и нито разкошната наредба, нито драгоценнитѣ украшения могатъ да ме развеселятъ. Следъ всѣки десетъ деня духътъ се явява тукъ, за да прекара една нощъ съ мене и никога не остава повече, защото е жененъ и се бои да не възбуди ревностъ у жена си, ако тя го подозре, че ѝ измѣня. Но щомъ имамъ нужда отъ неговата помощъ или услуга, — денемъ ли било то или нощемъ — азъ стига да се допра до талисмана, който се намира до вратата на стаята ми и духътъ се явява същата минута. Има четири деня откакъ ме остави и докато не се измениатъ шесть деня, той нѣма да се върне, значи ти можешъ смѣло и свободно да стоишъ при мене петъ деня, ако искашъ. Азъ ще се постарая да те нагостя както подобава на твоето високо звание и лично достоинство.

Можехъ ли азъ да се откажа отъ такава голѣма милостъ? Тя като че ми бѣше изпратена отъ небето: азъ забравихъ всички несгоди и се почувствувахъ извънредно щастливъ. Бившата царица на Геманския островъ ми показва банята, която ме учуди, както и всичко друго въ този дворецъ, съ своето нечуто великолепие. Следъ като се омихъ, азъ излѣзохъ, но не намѣрихъ вече своята работническа дреха, а разкошно царско облѣкло, нанизано съ скъпоценни камъни. Азъ не се радвахъ толкова на дрехитѣ си, отколкото че ще бжда достоенъ другаръ на царската дъщеря и по външния си видъ. Ние седнахме двама на единъ миндеръ, постланъ съ скъпи килими и съ възглавници отъ индийска материя. Следъ дълъгъ разговоръ царската дъщеря се погрижи да приготви ядене и скоро на масата се явиха най-разнообразни и

отбрани ястия. Времето се мина бърже съ ядене и приказки, а вечерята царицата ме прие на своето легло.

На другия ден царската дъщеря ми даде една бутилка хубаво, старо вино, което ми зашемети главата и разгорещи кръвта.

— Хубавице, — казахъ азъ, — стига си се мъчила въ неволя като погребана. Ела следъ мене, азъ ще те извадя на Божия свѣтъ, на чистъ въздухъ, отъ който ти си лишена толкова години.

— О, — каза тя, — стигатъ ми тѣзи дни, които ще прекарамъ съ тебе тукъ.

— Ти казвашъ това, хубавице, — казахъ азъ, — само защото се плашишъ отъ духа; но той не е страшенъ за мене и, за да ти докажа това, готовъ съмъ да разбия неговия талисманъ съ всичкитъ му дяволски надписи. Тогава нека се яви твоя тиранинъ, азъ нѣма да мигна предъ него. Колкото и да е юначенъ и славенъ той, пакъ ще опита силата на ржката ми. Кълна се, че ще изтрѣбя всички духове, като почна най-напредъ съ твоя!

Хубавицата, като предвиждаше сетнинитъ на това мое безумно намѣрение, почна да ме успокоява и да ме моли да не бутамъ талисмана.

— Съ това ти ще погубишъ и себе си и мене, — каза тя, — повѣрвай ме, че азъ по-добре отъ тебе зная силата на духоветъ.

Но азъ подъ влиянието на духоветъ не искахъ да слушамъ благоразумнитъ й съвети, а се затекохъ въ стаята, ритнахъ талисмана съ кракъ и го счупихъ.

Щомъ извършихъ това, цѣлото подземие се разтърси чакъ до основата, като че върху него паднаха хиляди небесни гръмове; подигна се заглушителенъ шумъ, свѣткавици, и цѣлото здание потъна въ непроницаема тъмнина. Страхъ и ужасъ ме обзеха, и азъ разбрехъ, но късно вече, безумието на своята постъпка.

— Какво ще стане сега съ насъ? — попитахъ азъ царската дъщеря.

— Смъртъ те очаква, ако ти не се спасишъ съ бѣгство, — каза тя разтреперана.

Въ това време почна да се съмва, и Шехеразада спрѣ приказката, защото бѣше време да отиде султанътъ на работа.

— Не мога свърши приказката, — каза разказвачката, — защото е много дълга и при това извънредно любопитна.

— Наказанието се отлага до утре, — каза султанътъ и отиде на работа; той си измѣни дадената клетва, защото приказката му се показва любопитна, и той искаше да ѝ чуе края.

На другата сутринъ Шехеразада почна тъй:

— Безъ да чакамъ ни една минута, — каза дервишътъ, — азъ хукнахъ да бѣгамъ, но смаянъ отъ страхъ, забравихъ да си взема чехлитъ и брадвата. Азъ не бѣхъ още успѣлъ да се изкача по стълбата, защото бѣше много тъмно, и отново свѣтна всичко. Въ това време една отъ стенитъ се разпука, и духътъ се яви. Той попита гнѣвно царската дъщеря:

— Защо съмъ ти, какво е станало съ тебе?

7

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ.Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

— Стана ми лошо, и азъ взехъ тази бутилка старовино и пихъ, за да си подкрепя силитѣ, но бутилката падна случайно върху талисмана, и той се счупи.

— Ахъ ти, безсрамна лъжкиньо! Ами откъде сж се взели тѣзи чехли и брадва? — извика духътъ още повече разгнѣвено.

— За пръвъ пѣтъ ги виждамъ тукъ, — отговори хубавицата. — Ти въ бързината си, можеби, си ги грабналъ отнѣкъде и, безъ да знаешъ, си ги донесълъ тука.

Духътъ се разгнѣви и почна да вика, следъ това се чуха удари и женски плачъ. Сърдцето ми се кжсаше отъ жалостъ, но

не можехъ нищо да направя, защото напълно съзнавахъ своето безсилие предъ могъществото на духа, затова побързахъ да избѣгамъ отъ това проклето подземие. Трѣбваше ми малко време, за да съблѣка царскитѣ дрехи и да си облѣка свситѣ работнически, които бѣхъ оставилъ край вратата. Следъ това бързо се покачихъ по стълбата, мжимъ отъ страдания и разкаяния, загдето бѣхъ причината за нещастieto на една отъ най-хубавитѣ жени на свѣта. Горчиво се оплакахъ за безумната си постѣпка, съ която навлѣкохъ жестокостъта на духа върху царската дъщеря. Наистина, и до моето идване тя се е мжчила цѣли двадесетъ и петъ години, си мислихъ азъ, но тогава тя не страдаше тѣй както сега. Както и да е, но азъ я погубихъ съ своето безумие и своята глупава постѣпка. Излѣзохъ най-после отъ подземието, затворихъ капака, засипахъ го съ прѣстъ и се върнахъ вжщи.

Като ме видѣ шивачътъ, зарадва се много.

— Е, слава Богу, — извика той, — азъ много се безпокоихъ за тебе, мислѣхъ, че сж те познали и хванали вече. Бжди по-предпазливъ!

Азъ сърдечно му благодарихъ за грижата, но не му казахъ нито дума за своето приключение и не му обадихъ защо се връщамъ безъ чехли и брадва. Отидохъ си въ стаята и се замислихъ дълбоко.

— Проклето пьянство! — си мислѣхъ азъ, — ако не бѣхъ пилъ толкова, нашето щастие би се продължило безкрайно.

Тѣй си седѣхъ азъ и мислѣхъ, когато дойде шивачътъ и ми каза:

— Нѣкой си непознатъ старецъ те търси и ти носи чехлитѣ и бравдвата, които намѣрилъ на пжтя; той каза, че дърваритѣ ги познали кои сж и указали гдѣ живѣешъ. Иди се срещни съ него, той иска да ти ги даде.

Щомъ чухъ тѣзи думи, азъ побледнѣхъ и изтрѣпнахъ; учудениятъ шивачъ почна да ме пита за причината на моето изплашване. Докато азъ му разправа, земята подъ насъ се разпукна и грозниятъ старецъ, който навѣрно е билъ изгубилъ търпение да ме чака, се яви самъ съ чехлитѣ и бравдвата. Този старецъ бѣше сжщиятъ онзи духъ, който бѣше открадналъ царската дъщеря въ време на сватбата.

— Азъ съмъ духътъ — каза той, — синъ на Албисината дъщеря, властитель на всички духове въ свѣта. Твои ли сж тѣзи чехли и тази бравда? — ме попита той.

Учуденъ отъ неговото ненадѣйно появяване, азъ не можахъ да кажа нито дума, но и духътъ не ми даде време да отговоря; той ме преграбчи, измъкна ме изъ кжщата и хвъркна съ мене, като птица въ облацитѣ. Следъ това като стрела се спусна къмъ земята, която се разтвори когато я удари той съ кракъ, и ние се намѣрихме въ сжщото подземие и предъ нещастната царска дъщеря на Геманския островъ. Но Боже мой! въ какво състояние се намираше тя? И сега още моето сърдце се кжса, като си спомня това; тя лежеше неподвижна на земята, гола, покрита съ кърви и потоци сълзи се лѣеха отъ нейнитѣ очи.

— Измѣнище! — извика духътъ, — отговори ми, познавашъ ли си любовника?

Тя ме погледна съ просълзени очи и отговори твърде нажалено.

— Не го познавамъ, азъ пръвъ пжтъ го виждамъ.

— Лъжешъ, — отговори духътъ, — той е виновникътъ на твоитѣ заслужени мжки, а ти искашъ да го спасишъ, като казвашъ, че не го познавашъ.

— Азъ бихъ излъгала, ако кажехъ, че е той, — промърмори тя.

— Кога е тѣй, — каза мжчителтъ, — като извади своя мечъ и го подаде на царската дъщеря, т. е. като не го познавашъ, то нѣма какво да го милѣешъ. Отсѣчи му главата.

— О, нима азъ имамъ такава сила да изпълня такова жестоко искане? — каза тя съ ужасъ — азъ съмъ тѣй слаба, че не мога да си подигна ржката, но и да мога, защо да убия единъ непознатъ невиненъ човѣкъ?

— Това отказване ме убеждава, че ти си престѣпница, — каза духътъ, и се обърна къмъ мене да ме попита:

— Кажй, познавашъ ли тази жена?

Ако кажехъ истина, то бихъ се показалъ измѣнникъ и не благодаренъ къмъ великодушната царска дъщеря, която искаше да ме спаси отъ нещастие, затова отговорихъ отрицателно.

— Какъ мога да позная тази жена, когато за пръвъ пжтъ я виждамъ.

— Тогава отсѣчи ѝ главата, ако не лъжешъ, — каза духътъ, като ми подаваше мечъ, — само по такъвъ начинъ ще ме убедишъ, че казвашъ право и ще бждешъ свободенъ.

— Добре, — казахъ азъ — ще го направя, ако трѣбва.

Тогава взехъ ножа отъ ржката на духа и се приближихъ къмъ царската дъщеря, но не да я убия, но да ѝ дамъ съ погледъ, колкото се можеше, да разбере, че ако тя иска да се жертвува за мене, то и азъ нѣма да пожалья живота си за нея. Царската дъщеря ме разбра и можа да ми отговори съ погледъ пълненъ съ нѣжна любовъ, колко е скжпа за нея моята готовность да умра заедно съ нея. Следъ това отстѣпихъ назадъ и хвърлихъ мечъ настрана.

— Не, — казахъ азъ, като се обърнахъ къмъ духа. — такава постѣпка би навлѣкла върху мене небесното наказание и всеобщо презрение. Човѣкъ, който убива една невинна жена, когато тя издѣхва, е недостоеенъ да се нарича човѣкъ. Прави каквото

искашъ съ мене, защото азъ съмъ въ ржцетъ ти, но не мога изпълни това, което ми заповѣдавашъ.

— Вие двамата се надсвивате надъ мене и надъ моето оскърбено чувство! — извика духътъ твърде разгнѣвено, — но вие трѣбва да знаете, че азъ умѣя да отмъщавамъ.

Като каза това, той грабна меча, замахна единъ пжтъ и отръза дѣсната ржка на царската дъщеря. Нещастната жена едвамъ успѣ да махне съ лѣвата си ржка да направи знакъ на последно прощаване и умрѣ. Азъ изгубихъ съзнание и не зная колко време съмъ билъ въ това състояние.

Като дойдохъ въ съзнание, азъ почнахъ да моля духа, да ме убие по-скоро, защото тежко ми бѣше да чакамъ смъртта.

— Какво чакашъ? — го попитахъ азъ, — единъ смъртенъ ударъ ще бжде избавление за мене, азъ го чакамъ като голѣма милость.

Но духътъ ми каза:

— Ти видѣ сега какъ „духоветъ умѣятъ“ да [мѣстятъ на тѣзи жени, които обичатъ тѣ, но които не могатъ да бждатъ вѣрни. Царската дъщеря те е приемала тука, но ако азъ зная, че ти си оскърбилъ честта ѝ, нѣма да живѣешъ ни една минута. Сега азъ ще ти простя живота, но ще те обърна на нѣкое животно, каквото ти искашъ. Кажй, какво желаетъ да бждешъ: куче ли, магаре ли, лѣвъ ли или нѣкое птиче?

Като видѣхъ, че духътъ ми смекчава наказанието, предположихъ, че той съвсемъ ще ме опрости, затова му казахъ:

— О могщи духъ! остави ме да си бжда човѣкъ, ако си великодушенъ и ми прощавашъ живота. Прости ме, както единъ добъръ човѣкъ простилъ своя лошъ завистникъ — съседъ.

Духътъ ме попита, какво е станало между тѣзи двама съседи и поиска да му разправя цѣлата история. Азъ не бѣхъ тогава разположенъ да разказвамъ тази история, но нѣмаше какво да правя. Разказахъ му историята за

Великодушния щастливецъ и неговия завистникъ

Въ единъ много богатъ и голѣмъ градъ на Изтокъ живѣеха двама хора въ сѣдство. Въ сърдцето на едина се породила такава голѣма завистъ къмъ своя съседъ и почна да му прави такава пакостъ, че този последниятъ, т. е. съседътъ му се реши да се отстрани отъ своя завистникъ, като предполагаше, че завистта на съседа му произтича отъ това, че се намира близо до него. Затова той си продаде кжщата, купи си на друго мѣсто дворъ и си направи кжща. Следъ това този великодушенъ човѣкъ намисли съвсемъ да се отстрани отъ свѣтската суета и да прави само богоугодни дѣла. Затова той се облѣче въ дервишки дрехи, раздѣли си кжщата на келии, направи цѣла дервишка община. Много надалечъ се разчу неговата добродетель, и почнаха мнозина да го посещаватъ; заедно съ простия народъ идѣха и богати граждани и голѣми чиновници. Съ една дума, той наскоро спечели любовта на цѣлата страна. Следъ нѣколко

време почнаха да дохождатъ и чужденци и разправяха после, че тѣ спечелили небесното благоволение чрезъ неговитѣ молитви.

Следъ нѣколко време се чу славата на този добъръ човѣкъ чакъ до неговия старъ завистникъ, и този последниятъ реши да си продаде своето имущество и да се пресели тамъ, гдето живѣе дервишътъ и да го погуби както и да е. Съ такова намѣрение той отиде въ монастира, но тамъ биде посрещнатъ отъ своя съседъ много искрено и дружелюбно. Завистникътъ каза на бившия си съседъ, че има нѣщо да му каже, само да бждатъ насаме.

— За да не би нѣкой да ни чуе, ние трѣбва да се разходимъ въ твой дворъ. Вече се мръква, кажи на своитѣ дервиши да се приберетъ въ келиитѣ си.

Началникътъ на дервишитѣ не подозираше въ нищо своя бившъ съседъ и се съгласи съ неговото желание.

Тръгнаха и двамата да се разхождатъ, и завистникътъ почна да се разговаря за нѣкои работи съ своя ненавистенъ съседъ. Срѣдъ двора на дервишкия монастиръ имаше единъ дълбокъ кладенецъ, и завистникътъ заведе край него съседа си и го тласна вътре, следъ това изскочи изъ монастира, безъ да го забележи нѣкой, доволенъ, разбира се, че си постигна целта, защото премахналъ единъ ненавистенъ нему човѣкъ. Но той се излъга. Изоставениятъ кладенецъ отдавна се бѣше обърналъ на жилище на различни духове и вещици, които бѣха всички събрани тамъ, когато падаше дервишътъ вътре, и тѣ не дадоха да падне и да се убие хвърлениятъ човѣкъ. Още когато падаше дервишътъ, чувствуваше, че нѣщо го поддържа за пояса и не му дава да пада тъй бърже надолу. Когато той полека слизаше къмъ дъното на кладенеца, чу говоръ около си:

— Знаете ли вие, кого задържахте да не се убие?

— Не, не знамъ, — отговориha нѣколко гласа изведнѣжъ.

— Тогава азъ ще ви кажа кой, — каза първиятъ гласъ, — това е единъ отъ най добритѣ хора въ този грѣшенъ свѣтъ. Той е много човѣколюбивъ, той си остави родния градъ и се пресели въ чуждо мѣсто, само да може да излѣкува своя съседъ отъ злобната ненавистъ, която имаше. Тука той съ праведния си животъ и съ добритѣ си дѣла скоро спечели всеобщата любовъ и неговата слава се разчу много надалечъ; тя достигна до неговия бившъ съседъ, и този последниятъ отново пламва отъ неукротима завистъ къмъ праведника и дсйде дотука, за да го премахне, както и да е, отъ свѣта и ето той го блѣсна въ тоя кладенецъ, но, благодарение на нашата помощъ, свѣтътъ не се лиши отъ единъ добъръ човѣкъ, не се лишиха сжщо отъ покровитель и тѣзи, които иматъ нужда отъ него. Самъ султанътъ, владѣтельтъ на тази страна, има намѣрение да навести общината на дервишитѣ и да моли основателя и покровителя на тази община да се моли за неговата дъщеря.

— Ами защо сж потрѣбни молитви за царската дъщеря? — попита единъ гласъ.

— Нима ти не знаешъ, — каза първиятъ гласъ, — че нея люби духътъ Маймунъ, сина на Димдима, и тя все болѣе. Но азъ зная съ какво може да я излѣкува дервишътъ. Въ монас-

тира има единъ черенъ котаракъ, който има на края на опашката си бѣличко, колкото една сребърна пара. Стига да скубне само седемъ косъма оттамъ, да ги изгори и да попуши болната царска дъщеря, тя въ сжщата минута ще бжде излѣкувана и ще бжде напусната завсѣкога отъ духа, и той нѣма да се приближи вече до нея.

Дервишътъ не продума нищо и мълча чакъ до сутринята. Щомъ се развиделъ, той забеляза, че отстрана има една пукнатина и презъ нея можа да избѣга и да излѣзе пакъ на земята. Дервишитъ се зарадва много, като видѣха своя покровителъ, когото търсиха цѣлата нощъ. Той имъ разказа накратко за вѣроломната постѣпка на вчерашния гостенинъ и отиде въ килията си, гдето намѣри черния котаракъ, за когото говорѣха вещицитъ. Когато котаракътъ почна да се омилква около дервиша, този последниятъ го взе на колѣно, отскубна седемъ косъма отъ опашката му и ги скри, като пусна котката пакъ на свобода.

И наистина, скоро пристигна до монастирскитъ врата самъ султанътъ съ свитата си. Той бѣше изпиталъ всички сръдства, за да излѣкува дъщеря си, но, като не намѣри въ нищо помощъ, реши се лично да се обърне къмъ дервиша, като се надѣваше на неговитъ свети молитви. Стражата и сановницитъ останаха предъ вратата, султанътъ слѣзе отъ коня си и смирено, като простъ богомолецъ, влѣзе пешъ въ монастирския дворъ. Дервишитъ го посрѣшнаха съ дълбоки почитания, както прилича

Султанътъ повика началника на монастира настрана и му каза:

— Праведни шейхе*), ти, можеби, знаешъ, защо съмъ дошелъ?

— Зная, господарю, ако не се лъжа; болестъта на дъщерята ти е принудила твое величество да ми направишъ такава честь

— Тъй, — каза султанътъ, — ти не си се излѣгалъ и азъ мисля, че твоитъ молитви ще я спасятъ и ще ме зарадвашъ.

— Господарю, — каза дервишътъ, — ако на твое величество е угодно да я повика тука, то азъ се надѣвамъ, че съ помощта Божия тя ще се върне съвършено здрава.

Султанътъ, който се бѣше зарадвалъ толкова, че не се помнѣше отъ радостъ, прати хора да доведатъ дъщеря му, и тя дойде забулена така, щото ѝ се закриваше лицето; следъ нея вървѣха жени и евнуси. Началникътъ на дервишитъ заповѣда да държатъ на главата ѝ кандилница, съ разпалени вжглища и, щомъ хвърли космитъ въ кандилницата, и се чу да извика духътъ на Маймуна, синътъ Димдимовъ и напусна царската дъщеря. Въ това време тя си откри лицето и попита:

— Где съмъ, какво правя тукъ и кой ме доведе?

Щомъ султанътъ чу гласа на дъщеря си, която не бѣше чувалъ да говори толкова време, хвърли се къмъ нея отъ възторгъ, пригърна я и почна да я цѣлува горещо. Следъ това той цѣлуна ръка на чудотвореца и се обърна къмъ главнитъ си чиновници, които стоеха около него, и ги попита:

*) Дабска дума, значи старецъ буквально. Но се употребява и въ другъ смисълъ и значи тогава началникъ на религиозна община, често и пророкъ.

— Кажете ми каква награда, споредъ васъ, заслужава изцѣрителътъ на моята мила дъщеря?

Всички едногласно отговориха, че той е достоенъ да се ожени за нея.

— И азъ тѣй мисля, — каза султанътъ, — и съ голѣма радостъ го признавамъ за свой зеть.

Сватбата почна, и когато великиятъ везиръ умрѣ, султанътъ постави на неговото мѣсто своя зеть, а когато следъ нѣколко години умрѣ самиятъ царъ, който нѣмаше наследници, духовнитѣ и свѣтски власти избраха зетя на бившия владѣтель и царъ.

Когато се свърши тържествено коронацията, новиятъ царъ вървѣше предъ своята свита, придруженъ отъ народа, който го обичаше; тогава той забеляза злобното и мрачно лице на своя завистникъ и се обръща къмъ везира си, като му каза:

— Виждашъ ли онзи човѣкъ, който ме гледа изподъ вежди? Доведи го при менъ, но само гледай да го не изплашишъ.

Заповѣдта бѣше изпълнена и, когато завистникътъ бѣ доведенъ до царя, този последниятъ му каза:

— Искрено се радвамъ, като те виждамъ, мой приятелю! Дайте му хиляда жѣлтици — каза царътъ на своитѣ хора — дайте му и други дарове и го изпратете съ мси хора да си иде.

Следъ това царътъ поздрави своя бившъ съседъ и завистникъ и му пожела добъръ пѣтъ.

Тѣй свършихъ азъ своя разказъ и като се обърнахъ къмъ своя жестокъ мъчителъ, казахъ:

— Ето истинско великодушнитѣ хора какъ се отнасятъ къмъ своитѣ люти врагове, о могъщи духъ! Нека да ти служи за примѣръ този незлобивъ султанъ, който не само опростилъ свой завистникъ, но го наградилъ за неговото злодеяние.

При всичко че моитѣ доводи и да бѣха убедителни, но духътъ остана неумолимъ.

— Стига ти — каза той — и това, че азъ ти прощавамъ живота, но ти трѣбва да бждешъ и ще бждешъ наказанъ, за гдето се подигра съ моята честъ.

Той ме хаана за ржката и презъ пукнатинитѣ на подземieto ме изнесе въ облацитѣ, отъ кждето земята едвамъ се виждаше подъ насъ. Докато успѣя да се съвзема гдето съмъ и духътъ се спуствна като стрела и кацнахме върху една отъ най-високитѣ планини въ свѣта.

Тамъ духътъ грабна една шепа прѣстъ, каза нѣколко магичесни думи и ме посипа съ тази прѣстъ, като каза:

— Остави си човѣшкия образъ и се преобрази на маймуна!

И азъ мигновено станахъ на маймуна; духътъ се изсмѣ злобно и се изгуби, пкъ азъ останахъ самъ на това непознато за мене мѣсто и далече отъ царството на баща си.

Нѣмаше какво да правя, трѣбваше да търся мѣсто да слѣза. Тѣй като имахъ всички маймунски способности, азъ можахъ лека полека да се спуствна долу отъ планината. Предъ мене се прострѣ една неизгледна равнина, по която нѣмаше никакви следи отъ човѣшко сществуване. Азъ тръгнахъ да вървя наждето ми

видятъ очитѣ и следъ единъ месецъ стигнахъ морския брѣгъ. Повърхнината на морето бѣше тиха; нито една вълна не бърчеше неговата гладкостъ. Азъ устремихъ погледъ надалечъ и забелязахъ едвамъ-едвамъ да се мѣрка върхътъ на една гемия, която стоеше на едно мѣсто. Това бѣше единъ приятенъ случай да се отърва отъ злочестинитѣ, затова откършихъ единъ дебелъ клонъ отъ едно дърво, седнахъ върху него, взехъ въ ржце две клончета намѣсто две гребла и плувнахъ къмъ гемията.

Когато приближихъ гемията, нѣкои отъ пасажеритѣ ме видѣха и извикаха своитѣ другари, които се натрупаха да ме гледатъ, като че бѣхъ нечувано чудо. Азъ се приближихъ до гемията хванахъ се о едно вжже и се покатерихъ по него. Следъ една минута бѣхъ вече между матроситѣ, но се намѣрихъ въ много затруднително положение между учудената тълпа, защото азъ заедно съ изгубването на човѣшкия си образъ, лишихъ се и отъ говоръ. И тука ме очакваше не по малка опасностъ отъ оная, когато бѣхъ въ ржцетѣ на духа.

Суевѣрнитѣ търговци си мислѣха, че моето идване на гемията ще бѣде причина на нѣкое нещастие, и решиха да ме убиятъ.

— Ей сега ще я хлопна по главата съ този чукъ — каза единъ — и тя нѣма да мръдне.

— Не, по добре да я застрелямъ — каза другъ.

— Я да я хвърлимъ въ морето — каза трети — и всичко ще се свърши съ нея.

И навѣрно койго и да е отъ тѣхъ щѣше да си изпълни намѣрението, ако азъ не бѣхъ потърсилъ помощъ и защита отъ самия капитанъ, като паднахъ на молба въ неговигѣ крака. Улозихъ го за дрехитѣ и обронихъ сълзи. Всичко това учуди и развълнува капитана дотолкова, че ме взе подъ своя защита и каза, че ще накаже всѣкиго, който дръзне да ми направи нѣщо. Капитанътъ се отнасяше много добре съ мене и азъ, като нѣмахъ възможностъ съ думи да му благодаря за добринитѣ, правѣхъ това съ всевъзможни движения на очитѣ и ржцетѣ си.

Следъ нѣколко минути духна попжтенъ вѣтъръ, и нашата гемия тръгна и следъ петдесетъ дена благополучно пристигнахме въ пристанището на единъ много голѣмъ и богатъ градъ, гдето се спрѣхме. Този градъ, населенъ съ търговци, бѣше столицата на господарството. Наскоро около нашата гемия се натрупаха малки лодки, въ които имаше градски жители, дошли да видятъ своитѣ познати или да се научатъ новини за другитѣ народи. Между гражданитѣ се намѣриха нѣколцина царски хора, които казваха, че искатъ да говорятъ нѣщо съ търговцитѣ. Когато търговцитѣ любопитствуваха да знаятъ какво ще ги питатъ царскитѣ хора, единъ отъ последнитѣ каза:

— Султанътъ ви поздравлява и се радва, че сте пристигнали благополучно. Негово величество моли всѣкиго отъ васъ да напише колкото може по-хубаво нѣколко реда. Отдавна е умрѣлъ нашиятъ великъ везиръ, който бѣше много мждъръ управителъ, и който пишеше много красиво; нашиятъ господаръ всѣкога се възхищаваше отъ писмата написани отъ неговата ржка, и сега

огорченъ, че е изгубилъ такъвъ краснописецъ, даде тържествена клетва, че този, който пише най-красиво, ще заеме везиrowото мѣсто. Безчислени образци отъ разни почерци се представятъ всѣкой день на нашия господарь, но до сега нито единъ не го задоволи.

Всѣкой отъ търговцитѣ пожела да стане везиръ и, като се мислѣше за добъръ краснописецъ, залови се да напише нѣколко реда колкото е възможно по-хубаво. Когато всички се изредиха, азъ се промѣкнахъ незабелязано и взехъ отъ последния търговецъ пергамента. Всички се смутиха; и нѣкои даже се изплашиха, да не би да хвърля пергамента въ морето. Но следъ малко всички се зачудиха, когато азъ сложихъ пергамента на дѣската и изказахъ желание да напиша нѣщо. Тѣйкато не се е чувало маймуна да пише, то моето намѣрение срещна силно съпротивление, и много ржце се протегнаха, за да взематъ отъ мене пергамента, но и този пжтъ капитанътъ взема страната ми.

— Оставете, — каза той, — нека се опита; ако се повреди нѣщо пергаментътъ, обещавамъ се да накажа най-строго маймуната. Нали виждате, че тази маймуна се отличава отъ другитѣ маймуни, които сме виждали въ живота си, и е много по-умна отъ много хора. Казвамъ ви отъ сега, че ако тя ви надпише, то азъ ще я осиновя, мѣсто моя синъ, който умрѣ и който не бѣше тъй уменъ като нея.

Като видѣхъ, че никой не ми препятствува, взехъ перото и по шестъ различни начини, приети въ арабитѣ, написахъ шестъ ритмовани стихове, съ които хвалѣхъ султана. Хубостъта на писмото ми не само надминаваше опититѣ на търговцитѣ, но и самитѣ султанови хора казаха, че не сж виждали други почеркъ тъй красивъ като моя. Когато свършихъ да пиша, тѣ свиха пергамента и го отнесоха на царя.

Султанътъ се възхитилъ отъ моя почеркъ и не обърналъ никакво внимание на другитѣ; той дълго време го гледалъ и най-сетне рекълъ на своитѣ хора:

— Натъкнете най-хубавия ми конь, вземете най-хубавитѣ дрехи и идете на гемията; нека се облѣче този, който е написалъ тѣзи стихове, да възседне коня и да дойде тука, придруженъ отъ почетната ми стража.

Султановитѣ хора не можели да не се изсмѣятъ, като чули това, и разгнѣвениятъ султанъ искалъ да ги накаже за тѣхната дързостъ, ако тѣ не побързали да се обяснятъ:

— Прости ни, господарю, — казалъ единиятъ, — и ти самъ ще се смѣешъ, когато узнаешъ, че тѣзи стихове е писалъ не човѣкъ, а маймуна.

— Какъ тъй! — извикалъ султанътъ, — ако не ги писалъ човѣкъ, то значи гений ги е писалъ.

— Не, господарю, — отговорилъ другиятъ, — повѣрвай ни, че ги е писала маймуна; ние всички бѣхме свидетели на това.

Макаръ султанътъ и да повѣрвалъ, но това му се показало необикновено чудо, и той пожелалъ да го види съ очитѣ си.

— Направете това, което ви казахъ, и ми доведете тази чудна маймуна, — казалъ султанътъ.

Посланицитѣ се върнаха въ гемията и казаха на капитана това, което имѣ заповѣдалъ султанътъ, и капитанътъ ме даде въ тѣхни ржце. Облѣкоха ме въ хубави дрехи, изнесоха ме на брѣга, възкачиха ме на коня и трѣгнахме къмъ царския дворъ съ всичката свита. Султанътъ предъ палата си ни очакваше съ своитѣ многобройни придворни.

Шествието бѣше много тържествено. И пристанището, и улицитѣ, и градскитѣ мегдани, и прозорцитѣ, и тераситѣ на дворцитѣ и кжшитѣ бѣха покрити съ народъ отъ двата пола и отъ различни възрасти, събрани отъ цѣлия градъ, да ме видятъ, защото се бѣше чуло навсѣкжде, че султанътъ ще назначи маймуна за пръвъ везиръ на държавата си. Когато влѣзохъ въ царския палатъ, султанътъ седѣше на високия си престолъ, а край него стоеха различни негови главни сановници. Азъ се приближихъ и, следъ като направихъ три поклона, паднахъ предъ краката му, цѣлунахъ, както е обичая, политѣ на дрехата му, отстъпихъ нѣколко крачки назадъ и взехъ позата на маймуна. Цѣлото събрание се учуди и не можеше да си обясни какъ една маймуна е могла да научи всички етикеции и правила на почитание, което заслужава султанътъ. А самиятъ султанъ бѣше вънъ отъ себе си отъ учудване. Трѣбваше ми само да мога да говоря, но, за жалостъ, бѣхъ лишенъ отъ тази дарба, когато духътъ ме преобрази на маймуна и ми отне човѣшкото достоинство.

Султанътъ разпусна всичкитѣ си придворни, остави само началника на євнуситѣ, едно хубаво момче и мене. Всички тримане отидохме подиръ султана въ друга една стая, гдето имаше приготвено ядене. Като седна султанътъ, той ми посочи мѣсто срещу себе си. Азъ се поклонихъ, цѣлунахъ земята въ знакъ на покорностъ, седнахъ и почнахъ да ямъ както прилича на единъ благовъзпитанъ човѣкъ.

Следъ като се нахранихме, събраха всичко отъ масата, оставиха само плодове и вино. Азъ видѣхъ наблизо едно мастило и перо, взехъ го и написахъ върху една праскова нѣколко стиха, съ които изказахъ дълбоката си признателностъ за милостивата среща и съ почитание поднесохъ тая праскова на султана. Той прочете стиховетѣ, изказа своето удоволствие и саморжчно ми напълни чашата съ ароматно вино. Азъ изпихъ виното и върху чашата написахъ други стихове, въ които говорѣхъ за моитѣ минали страдания и за сегашното си благополучие. Като ги прочете, султанътъ извика:

— Такъвъ талантъ би прославилъ даже човѣка, а не само една маймуна!

Следъ това той заповѣда да донесатъ масичката съ шахматитѣ и ме попита зная ли да играя и искамъ ли да играемъ една партида. Въ отговоръ азъ пакъ цѣлунахъ земята, и като допрѣхъ ржката си до челото, изказахъ пълната си готовностъ да приема такава висока честь. Азъ изгубихъ първата си партида, но втората и третата спечелихъ, и това направи голѣма неприятностъ на моя противникъ. Тогава азъ му написахъ тѣзи стихове:

Две войски равни по сила
 Били се цѣль день; най-подиръ,
 Когато нощта се стъмнила,
 Тѣ сключватъ помежду си миръ,
 И отпочиватъ морни тѣ
 Тамъ, върху бойното поле.

Султанътъ не билъ виждалъ, нито чувалъ другъ пжтъ маймуна да има такива качества, като моитѣ, за това искалъ да ме покаже на своята дъщеря, която се наричала царица на хубостта.

— Кажи на дъщеря ми — каза той, като се обърна къмъ началника на евнуситѣ — нека тя дойде да види това нечуто и невидѣно чудо.

Следъ нѣколко минути се върна евнухътъ заедно съ царската дъщеря. Тя влѣзе съ открито лице, но като ме видѣ, закри се съ фереджето си и каза на султана — своя баша:

— Господарю и татко, ти навѣрно си забравилъ, че нашитѣ обичаи не ни позволяватъ да се явяваме съ открити лица предъ чужди мъже. И азъ се чудя какъ си ме повикалъ, когато предъ тебе има такива хора.

— Какво казвашъ, дъще моя? — попита царътъ изумено. — За какви чужди хора ми говоришъ ти? Тукъ е само евнухътъ — твоя надзирателъ, малкиятъ робъ и азъ и защо се закривашъ и ми говоришъ, че съмъ нарушилъ обичаитѣ?

— Господарю, — каза царската дъщеря — ти ей сега ще се убедишъ, ча азъ съмъ въ правото си. Твоя гостенинъ има вѣншенъ видъ на маймуна, но той е царски синъ, синъ на единъ голѣмъ царъ. Него е преобърналъ на маймуна съ своето магьосничество единъ зълъ духъ, синътъ на Аблисината дъщеря, който жестоко умъртви хубавата царкиня на Геманския островъ, дъщеря на царъ Епитимаръ.

Учудениятъ султанъ се обърна къмъ мене и ме попита съ думи, истина ли е това, което каза дъщеря му. Азъ, като не можехъ да говоря, съ ржка отговорихъ, че всичко, което казва царкинята е истина.

— Кажи ми дъще, — каза султанътъ — отгдѣ знаешъ ти, че тази маймуна е била по-напредъ царски синъ?

— Господарю, — каза царкинята — ти помнишъ онази стара индийка, която живѣеше при мене преди нѣколко години. Тя бѣше изкусна вещица и ме научи какъ мога да ти пренеса сега столицата задъ океана или задъ Кавказкитѣ планини, сжщо ме научи какъ мога да познавамъ, щомъ видя, кои хора сж преобърнати на животни и отъ кого. И затуй не се чуди, татко, че азъ можахъ изведнѣжъ да позная въ тази маймуна царския синъ.

— Азъ не предполагамъ въ тебе, дъще, — каза царътъ — такава мъдростъ.

— Всички тѣзи знания могатъ да погрѣбватъ — каза дъщерята — но до сега не е имало нужда отъ тѣхъ.

— Ами можешъ ли преобърна тази маймуна на човѣкъ? — опита царътъ.

— Мога, разбира се, — каза тя — азъ имамъ сила да възвърна естествения образъ на човѣка.

— Тогава защо чакашъ? Ти ще ми направишъ много голѣмо удоволствие, и азъ чакамъ съ нетѣрпение да видя този царски синъ мой прѣвъ везиръ и твой мжжъ.

— Всѣкога и въ всичко съмъ готова да те слушамъ — каза царкинята и излѣзе вѣнъ отъ стаята.

Наскоро се върна тя съ единъ голѣмъ ножъ въ ржка; по ножа имаше написани еврейски букви. Повика ни и ние всички трѣгнахме следъ нея. Когато стигнахме вжтрешния дворъ, тя ни остави край зданията, а сама отиде всрѣдъ двора, направи единъ голѣмъ кржгъ съ ножа наоколо си и подиръ написа нѣколко староарабски и индийски букви. Следъ като извърши това, отиде всрѣдъ кржга и каза нѣколко думи и нѣколко стиха отъ Алкорана. Тогава всичко наоколо потъмнѣ като нощъ и настана такава страхотия, каточе идѣше краятъ на свѣта. Насъ обзе ужасъ, ние треперѣхме отъ страхъ, когато се яви духътъ, синътъ на Аблиса, въ образа на гигантски лъвъ.

Като видѣ царкинята това чудовище, викна му смѣло:

— Пази се. Нѣма да ме уплашишъ съ грозния си видъ, ти трѣбва като куче да пълзишъ предъ краката ми.

— Ще видимъ, кой кого ще надвие! — извика лъвътъ — ти наруши нашия договоръ, който потвърдихме съ клетва, че нѣма да си бъркаме единъ на другъ.

— Ахъ ти, проклети духъ! — гнѣвно извика царкинята — не развали ли прѣвъ ти този договоръ?

— Нѣма защо да говоримъ повече — каза лъвътъ — азъ ще ти отплатя.

Като каза това лъвътъ зина и се хвърли на своята противница да я разкъса.

Но царкинята, като се бѣше приготвила отъ по-рано да се пази, блѣсна лъва настрана, въ сжщата минута отскубна единъ косъмъ отъ главата си, преобърна го съ нѣколко думи на остъръ мечъ и съ единъ размахъ отсѣче главата на лъва и му разсѣче тѣлото на две части. Дветѣ половини на лъва се изгубиха, а на мѣсто главата на лъва се яви единъ скорпионъ. Тозъ часъ царкинята се преобрази на змия, и се почна жестока борба между тѣхъ; когато змията почна да печели борбата, скорпионътъ се преобърна на орелъ и хвъркна. Змията въ сжщата минута се преобрази на черенъ голѣмъ орелъ и хвъркна да гони противника си. Следъ малко тѣ се изгубиха въ небесното пространство.

Когато Шехеразада свърши приказката си дотукъ, каза на султана, че трѣбва да спре разказа си, защото почна вече да се разсъмва и султанътъ трѣбва да иде на работа.

— Живота ти ще продължа още една нощъ — каза той на Шехеразада — само да чуя докрай приказката и сждбата на царската дѣщеря и маймуната.

На другата сутрина Шехеразада продължи разказа на дервиша.

— Минаха се нѣколко минути, откакъ се скриха орлитѣ отъ насъ и земята се разтвори предъ насъ, и отъ пукнатината се показа котаракъ съ настрѣхнали косми. Следъ него ти-

чаше вълкъ и го гонѣше. Щомъ стигна вълкътъ котарака и го хвана съ жбитѣ си, котаракътъ се преобърна на червей. Наблизо имаше плодъ отъ наръ и червеятъ се скри въ него. Нарътъ почна да расте, стана голѣмъ като тиква, покатери се по покрива и оттамъ като падна се разчупи на нѣколко части.

Вълкътъ въ това време се пресобърна на пѣтелъ и почна да клъве и да гълта зърната на нара. Когато изклъва всички зърна, той си разпери крилата, дойде къмъ насъ, почна да креши, каточе ни питаше дали нѣма още нѣкое зърно, което да не е видѣлъ. Наистина, близо до вадата, гдето течеше вода, имаше едно зърно, но когато пѣтелътъ се хвърли да го клъвне, то се престори на риба и се гурна въ водата.

И пѣтелътъ се престори същото време на шука и се хвърли въ водата да гони рибата. Цѣли два часа не се виждаха, и ние не знаехме какво става съ тѣхъ; най-после се чува викове, които ни ужасиха, а следъ малко се явиха царкинята и духътъ, каточе бѣха обвини въ огънь; тѣ изпушаха изъ устата си този огънь и съ него искаше единъ да изгори другиго, но като не сполучи никой отъ двамата, се хванаха за вратоветѣ. Въ това време на тази страшна борба огънятъ около тѣхъ се уголѣмняваше и най-после взе такъвъ размѣръ, щото застрашаваше да изгори всичко наоколо. Следъ малко духътъ се отърва отъ ржцетѣ на царкинята и полетѣ къмъ насъ и духна върху ни огънь. Ние безъ малко щѣхме да загинемъ, ако царкинята не долетѣ до насъ въ същата минута, и не прогони духътъ. Лицето на султана се опърли, а евнухътъ умрѣ въ същата минута, пкъ азъ останахъ слѣпъ отъ една искра, която хвъркна въ дѣсното ми око. Смъртътъ ни плашеше всѣка една минута, но най-после се чу гласъ:

— Победихъ, победихъ!

Подиръ това царкинята се яви въ естествения си видъ, отъ духа остана само една пепель по земята.

— Не трѣбва да се губи време — каза царкинята — давайте ми по-скоро нѣкакъвъ сждъ пѣленъ съ вода.

Малкиятъ робъ, който бѣше край насъ и който не бѣше повреденъ отъ огъня, се завтече и изпълни заповѣдта на царската дъщеря. Тя взе сжда, измърмори нѣколко магьоснически думи надъ него и почна да ме рѣси съ вода, като казваше:

— Ако чрезъ магьосничество си станалъ маймуна, то приеми пакъ човѣшкия си образъ.

Щомъ като произнесе тя тѣзи думи, и азъ се преобърнахъ пакъ на човѣкъ, какъвто бѣхъ по-напредъ, но само останахъ слѣпъ съ едното око.

Азъ искахъ да се хвърля предъ краката на царкинята и да си изкажа благодарността, но тя ме спрѣ съ ржката си и каза на баща си:

— Както виждашъ, господарю, азъ победихъ духа, но тази победа ми стана много скъпа. Азъ трѣбва да умра, оставатъ ми само нѣколко минути да живѣя и твоего желание да ме видишъ жена на този царски синъ нѣма да се изпълни. Огънятъ, който изпушаше духътъ изъ устата си въ време на страшната борба,

проникна вътре въ мене и ме гори постоянно. Не щѣше да се случи това, ако азъ бѣхъ видѣла по-рано зърното на нара и го бѣхъ глътнала съ другитѣ зърна, когато се бѣхъ престорила на пѣтелъ. Това зърно служеше за последно убѣжище на духа и отъ него завистѣше успѣхътъ на борбата. Азъ трѣбваше следъ това да употребя огъня за орждие на борбата между небето и земята, но това орждие стана гибелно за мене. При всичко че духътъ бѣше много силенъ, но азъ съ своето знание го победихъ, ала не можахъ да се предпазя отъ смъртта.

Султанътъ изслуша скръбната речъ на царкинята, и когато тя замлъкна, той ѝ рече нажалено и проникнатъ отъ страдание:

— О дъще моя! Нима е отсждено на твоя нещастенъ баща да те изгуби? Гледай ме, въ какво достойно за оплакване положение съмъ, и пакъ живѣя, но това нещастие не мога преживѣ. Колко злочестини се струпаха изведнѣжъ върху ми! Твоятъ надзирателъ евнухъ изгорѣ, а царскиятъ синъ, когото ти превърна пакъ на човѣкъ, остана съ едно око.

И царътъ почна да плаче. Отчаянието на нещастния баща опечали и неговата дъщеря и мене, но никой нищо не казваше, а само плачехме. Изведнѣжъ царкинята извика: „Горя! Горя!“ Огънятъ я обхвана цѣла; тя умрѣ въ страшни мъки. И тя като духътъ се обърна въ пепелъ.

Мъчно е да се изкаже доколко ме разтѣжи и огорчи това ужасно зрелище. Азъ бѣхъ съгласенъ да остана презъ цѣлия си животъ маймуна или куче, ако можехъ съ това да възкрѣся своята избавителка. Нещастниятъ баща викаше отчаяно като безуменъ, биеше се съ юруци въ главата и гърдитѣ и, когато изнемощѣ отъ мъки, падна безъ чувство около праха на дъщеря си. Азъ се уплашихъ да не умре, затова почнахъ да викамъ за помощъ. Притекоха се евнуситѣ и придворнитѣ стуги, и следъ дълги усилия можахме да го свѣстимъ. Стана голѣмо вълнение въ двореца, всички придворни се събраха и почнаха да ме разпитватъ за станалото, азъ имъ разказахъ всичко. Султанътъ

едвамъ се държеше на краката си; той биде заведенъ въ стаята си и оставенъ да си отпочине.

Наскоро изъ цѣлия градъ се разчу за станалото, и всички съжеляваха за смъртта на царкинята, и всѣки съчувствуваше на царя. Седемъ дена се продължи печалното погребение, и много народъ бѣше дошелъ да изпрати царицата на хубостъта до вѣчното ѝ жилище. Прахъгъ на духа прѣснаха по вѣтъра, а прахътъ на царкинята го събраха въ златенъ сждъ и поставиха въ гробница, направена на сжщото мѣсто, гдето умрѣ хубавицата.

Султанътъ се разболѣ и два месеца не можа да стане отъ постелката си; въ това време той никого не искаше да приеме и съ никого не искаше да приказва, но когато се поправи съ помощта на докторитѣ, извика ме и ми каза:

— Послушай ми заповѣдта и я изпълни, ако ти е скъпъ живота.

Азъ му се обещахъ, че ще изпълня всичко, каквото ми каже.

— Докато не бѣше дошелъ ти тука, азъ бѣхъ най-щастливиятъ човѣкъ въ свѣта: нито едно облаче не помрачваше моя животъ.

Но откакъ дойде ти, всичко се измѣни: нѣма вече обичната ми дъщеря, умрѣ началникътъ на евнуситѣ и едва азъ съмъ останалъ живъ. Ти си единчката причина на моето злочестие и затова иди си, махни се, защото иначе ще умра. Повече нѣма какво да ти казвамъ. Повтарямъ ти, махни се, иди вѣнъ отъ предѣлитѣ на моята държава, иначе ще заплатишъ съ живота си.

Азъ искахъ да му кажа чувствата си, но гнѣвътъ му ме принуди да млъкна и да напусна царството му въ сжщата минута. И оттогава, клетникъ азъ, гоненъ, изоставенъ отъ всички, се скитамъ по свѣта. Щомъ като напуснахъ царския палатъ, обрѣснахъ си брадата и веждитѣ, облѣкохъ се въ дервишки дрехи и излѣзохъ изъ града, като се вайкахъ, че бѣхъ причина да умратъ за мене две хубавици, — царкини. Много държави пропжтувахъ

азъ и най-после се решихъ да дойда въ Багдаты съ надежда, че великиятъ заповѣдникъ на правовѣрнитѣ нѣма да ми откаже своето покровителство, като му разкажа необикновената си история. Едвамъ тази вечеръ пристигнахъ азъ въ този градъ и срещнахъ най-напредъ единъ, а следъ това и другия дервишъ, и тогава дойдохме тукъ, хубави госпожи. Не ми остава нищо друго, освенъ да си изкажа своята благодарностъ за милостивото гостоприемство.

— Доволни сме, — каза Зобеида, — отъ историята ти, и сега можешъ да си идешъ.

Но той поиска да остане да чуе историята и на другитѣ гости, както тѣ чува неговата, и като му се позволи, той седна при другитѣ, които си бѣха вече разказали историитѣ. Тогава почна третия дервишъ да си разказва живота.

Разказътъ на третия дервишъ

Историята на моя животъ се различава отъ историята на другитѣ съ това, че всѣки отъ тѣхъ е ослѣпѣлъ по волята на съдбата, пъкъ азъ съмъ билъ причина на моята слѣпота, самъ отидохъ доброволно противъ нещастieto, както ще се научите отъ моя разказъ.

Азъ съмъ синъ на прочутия царъ Касиба и се наричамъ Аджибъ. Следъ като умрѣ баща ми, азъ взехъ престола и останахъ да живѣя въ сѣщия градъ, гдето и той живѣеше. Този хубавъ, голѣмъ градъ има широко пристанище, въ което имаше около петстотинъ гемии, пълни съ военни оржжия; имаше сѣщо много търговски гемии и ладии за разходка по морето. Въ предѣлитѣ на моята държава влизаха много страни и острови.

Като се възцарихъ, обиколихъ своитѣ владения по суша, следъ това приготвихъ си гемии и тръгнахъ по островитѣ, да привлѣка сърдцата на своитѣ и да имъ вдѣхна чувство на дългъ и преданостъ. Наскоро следъ връщането стъ това морско пжтуване, азъ тръгнахъ пакъ да пжтувамъ и въ мене се разви тѣй силно страстьта къмъ морски пжтешествия, че азъ се решихъ да излѣза вънъ отъ предѣлитѣ на своето господерство и да открия нови земи. Този пжтъ азъ заповѣдахъ да се приготвятъ само десетъ гемии, и, щомъ като духна попжтенъ вѣтръ, ние плувахме по широката морска повърхнина. Плувахме четиридесетъ дена много щастливо: но презъ нощъта срещу четиридестъ и първия денъ духна противенъ вѣтръ и отвреме-навреме все повече и повече взе да се усилюва тѣй, че едвамъ не потопи гемията ни. Когато почна се съзорява, вѣтрътъ утихна, облацитѣ се разпилѣха и следъ малко слънцето огрѣ; ние се спрѣхме на единъ островъ за два дена да си отпочинемъ и да си набавимъ необходимитѣ нѣща за ядене. Следъ това тръгнахме отново да плаваме, но не по сѣщото направление, защото се боехме да не срещнемъ сѣщата опасностъ, както миналитѣ дни, затова се върнахме назадъ. Следъ десетъ дневно плаване ние се надѣвахме, че настигаме брѣга, но забелязахме, че тоя, който държи кормилото, почна силно да се безпокои, каточе

8

1001 нощъ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

не знаеше где отиваме ние. И наистина единъ отъ матроситѣ, когото ние покачихме по мачтата да разгледа околността, ни каза, че на дѣсно и на лѣво се не вижда нищо, освенъ небе и море, но предъ насъ стърчи нѣкакваси грамада.

Управителтъ на гемииѣ, щомъ чу тѣзи думи, побледнѣ като мъртвецъ; той си хвърли чалмата и почна да се бие въ лицето и главата съ ржце и да вика отчаяно:

— О господарю, изгубени сме! Никой отъ насъ не може избѣгна отъ опасността, въ която се намираме, и ние всички непремѣнно ще загинемъ!

Той се разплака, завайка се като безуменъ, и неговото отчаяние слиса всички въ гемията. Изплашихъ се и азъ и попитахъ какво страшно има, че се плаши толкова много, като че неминуема опасностъ ни заплашва.

— Ето какво, господарю, — ми каза той: — бурята ни е отвлѣкла далечъ въ морето, а утре около пладне ние безъ друго ще стигнемъ онази черна планина, която е видѣлъ матросътъ; тази черна планина е магнитна, която притегля къмъ себе си гемииѣ, защото сж оковани съ гвоздеи. Когато се приближимъ до тази планина, магнитътъ ще изтрѣгне гвоздеитѣ отъ гемииѣ и дѣскитѣ ще се разпадатъ. Тази планина тежи отъ гвоздеи откъмъ морето; тѣзи гвоздеи сж изтрѣгнати отъ гемии, които сж вече потънали. Тази планина е висока и стрѣмна, а на върха ѝ има бронзовъ кивгиръ съ колони; този кивгиръ служи за подножие на единъ голѣмъ бронзовъ конъ и конникъ. Върху гърдитѣ на коня има печатъ съ кабалистически букви. Споредъ преданието, господарю, въ тази статуя се крие причината, по която сж погинали толкова гемии и хора. Ако хвърлятъ конникътъ въ морето, планината ще изгуби пагубното си свойство.

Следъ това управителтъ на гемииѣ се отчая и всички хора се разтжиха и развайкаха се за своята сждба. Азъ бѣхъ увѣренъ, че ще загинемъ. Но нѣкои отъ моитѣ другари се надѣваха да се избавятъ; надеждата не ги бѣше съвсемъ изоставила.

На другия день сутринтъ се откри предъ насъ ясно тази зловеща черна планина и подъ влияние на страха тя ни се показваше по ужасна отколкото изглеждаше. Нашитѣ гемии летѣха бързо къмъ нея и къмъ пладне се изпълни предсказанието на нашия началникъ. Всичкитѣ гвоздеи и желѣзни закачки на гемииѣ се изтрѣгнаха отъ дѣскитѣ и се прилепиха въ планината. Гемииѣ се събориха и потънаха въ дълбочинитѣ на морето заедно съ всички хора, само за мене бѣше Богъ милостивъ и ми запази живота. Азъ се хванахъ за една дѣска, която вѣтърътъ завѣя къмъ самата планина, и по този начинъ стигнахъ до нея, можахъ да се изкатеря по стѣпалата и да стигна нейния връхъ.

— Съмна се, — каза Шехеразада, — и азъ не мога повече да продължа приказката си.

Но понеже султанътъ бѣше любопитенъ да знае сждбата на третия дервишъ, хариза още една нощъ живота на жена си. На другата сутринъ рано Шехеразада продължи:

— Каго видѣхъ тѣзи стѣпала, — каза дервишътъ, — зарадвахъ се и поблагодарихъ на Бога и му се помолихъ да ми по

могне да се изкача по тѣсната пѣтечка, която водѣше право къмъ върха на стрѣмната планина. Най малкото подухване на вѣтъра можеше да ме свали въ морето, но азъ благополучно можахъ да се изкаатеря горе и още единъ пѣтъ да поблагодаря на Бога за добрината му.

Като се молихъ, заспахъ дълбоко и презъ нощта сънувахъ, че дойде при мене единъ благообразенъ старецъ и ми каза:

— Чувай, Аджибъ, като се събудишъ, попирай тамъ, гдето сж краката ти и ще намѣришъ единъ бронзовъ лѣкъ и три стрели. Хаърли тѣзи стрели една следъ друга върху статуята; конникътъ ще се търколи въ морето, а конътъ ще падне предъ краката ти; ти го вземи и го зарови тамъ, откъдето си изкопалъ стрелитѣ и лѣка. Тогава морето ще се развълнува, ще се издигне нагоре и водата му ще достигне чакъ до върха на планината; върху неговитѣ вълни ще се покаже ладийка и вътре единъ човѣкъ, който ще плува къмъ тебе съ гребла въ рѣце. И този човѣкъ ще бѣде отъ бронзъ, но нѣма да прилича на тогава, когото ти ще хвърлишъ въ морето. Седни въ неговата ладийка и безъ да произнасяшъ името Божие, остави се на волята на човѣка. Той следъ десетъ деня ще те пренесе въ друго море, откъдето ти ще можешъ да се върнешъ въ отечеството си, ако само не произнесешъ името Божие.

Видението се изгуби, и азъ се събудихъ донѣкжде утешенъ и спокоенъ, като помнѣхъ ясно всѣка дума, която чухъ на сънъ. Щомъ като се сипна зора и небето се освѣти отъ утринната зора, азъ се заловихъ да изпълня думитѣ на стареца; изровихъ лѣка и тритѣ стрели, които хвърлихъ върху статуята. Следъ третата стрела конникътъ се търколи въ морето, а конътъ падна къмъ мене. Едва успѣхъ да го заровя, и морето се развълнува, а водата му се издигна до върха на планината. Азъ видѣхъ да се приближава ладийка и мислено поблагодарихъ на Бога за гдето се сбѣдна моятъ сънъ.

Лодката се приближи къмъ мене, и азъ видѣхъ въ нея бронзовъ човѣкъ съ гребла въ рѣце, за който ми бѣше говорилъ старецътъ на сънъ. Като се боехъ да не би нѣкакси да произнесе името Божие, азъ не казахъ нищо, само седнахъ мълкомъ въ ладийката. Бронзовиятъ човѣкъ потегли съ лопатитѣ, а ладийката плувна по вълнитѣ на морето и се отдалечи отъ планината. Ние пѣтувахме непрестанно тъкмо деветъ дена и чакъ тогава се показаха острови, които влѣха надежда въ сърдцето ми, че азъ ще се избавя отъ всѣка опасностъ. Не можахъ да се въздържа да не извикамъ:

— Слава тебе, Господи! — безъ да си спомня думитѣ на стареца.

Щомъ произнесохъ тѣзи думи, и лодката съ бронзовия човѣкъ потъна въ морето. Лишенъ отъ всѣка една помощъ, азъ се ослонихъ на Бога, и като си напрегнахъ силитѣ, плувахъ цѣлъ день къмъ единъ отъ близкитѣ острови; но когато падна нощната тъмнина върху морето и закри всичко, азъ нѣмахъ вече сили да плувамъ и изгубихъ надежда за спасение. Ала както се вижда, Богъ не билъ решилъ да загина. Духна силенъ вѣтъръ,

морето се развълнува и една вълна, като ме грабна, изхвърли ме на единъ брѣгъ и се дръпна назадъ. Азъ се боехъ много да не ме застигне отново и затуй избѣгахъ колкото бѣше възможно по-скоро навътре въ сушата; тамъ въздѣхнахъ по-спокойно, като се видѣхъ вѣнъ отъ всѣка опасностъ.

Първото нѣщо, което направихъ, щомъ излѣзохъ изъ морето, бѣше да си съблѣка дрехитѣ, да ги изцеда и да ги изсуша на пѣсѣка, който не бѣше още изстиналъ отъ дневната горещина. Сутринята се облѣкохъ и трѣгнахъ да обикалямъ да се науча где ме е хвърлила сѣдбата. Азъ съмъ билъ изхвърленъ на единъ ненаселенъ, но цвѣтущъ островъ, който бѣше обрасълъ съ различни плодови и диви дървета. Макаръ и да се радвахъ, че съмъ избавенъ отъ морскитѣ вълни и че се намирамъ на такъвъ хубавъ островъ, нѣмахъ надежда, че ще се върна въ своето отечество, защото не виждахъ около острова наблизъ нѣкакъвъ признакъ отъ суша — безпредѣлно море ме заобикаляше. Въ всѣки случай азъ не се отчаяхъ: оставихъ се на благата Божия воля. Следъ нѣколко време забелязахъ нѣщо черно да се движи върху повърхността на морето; тази черна отначало точка се уголѣмяваше и най-после забелязахъ една малка гемийка съ надути платна да иде право къмъ острова.

Азъ не се съмнявахъ, че тя идѣше къмъ моето ново отечество и бѣхъ увѣренъ, че ще се спре на брѣга, но не знаехъ какви бѣха хората въ нея — дали мои приятели или врагове, затова намѣрихъ за по-благоразумно да се скрия, докато узная каква е работата. Покатерихъ се по едно листнато дърво и тамъ гледахъ всичко, което ставаше на брѣга. Гемията се приближи до брѣга и се спрѣ; отъ нея излѣзоха десетъ черни роби съ мотики, лопати и съ други орждия за копаене земята и отидоха всрѣдъ острова, гдето и почнаха да копятъ. Азъ видѣхъ какъ тѣ изкопаха и вдигнаха нѣщо тежко, после се върнаха въ гемията извадиха на брѣга много нѣща за ядене, раздѣлиха ги на десетъ части, свързаха ги и всѣкой взе по една частъ на гърба си и трѣгнаха пакъ къмъ онова мѣсто, гдето копаха преди малко; следъ това единъ по единъ се спуснаха въ земята презъ дупката, която бѣха изкопали, и се изгубиха. Това ме увѣри, че тамъ трѣбва да е входътъ на нѣкое подземно жилище всрѣдъ острова. Следъ нѣколко минути азъ видѣхъ отново пакъ тѣзи роби; тѣ втори пжтъ се върнаха въ гемията и, когато излѣзоха на брѣга, следъ тѣхъ вървѣха нови лица: единъ отъ срѣдна възраст човѣкъ, единъ хубавъ петнадесетъ годишенъ момъкъ. Тѣ всички влѣзоха въ подземieto и следъ нѣколко минути излѣзоха, но вече безъ момъка, затвориха капака на входа, засипаха го съ земя, върнаха се въ гемията и отплуваха назадъ по морето, отгдето бѣха дошли. Когато непознатитѣ хора въ гемията се отдалечиха толкова, че да не могатъ да ме видятъ, азъ бързо слѣзохъ отъ дървото и отидохъ къмъ подземния входъ. Насипътъ върху входа можеше да се разчисти съ ржце и подъ него се подаде една плоча; азъ се насилихъ, отмахнахъ я, и за мое учудване видѣхъ предъ себе си дупка, презъ която можеше да се слѣзе по една каменна стълба. Щомъ като се спуснахъ надолу,

и предъ менъ се изпрѣчи една голѣма, широка освѣтена стая, която бѣше много хубаво наредена и постлана съ скъпи персийски килими; върху единъ миндеръ лежеше самия този хубавъ момъкъ, когото водѣха робитѣ, и предъ него имаше сложени въ хубави кристални сѣдове различни плодове и цвѣта.

Щомъ се подадохъ, и младиятъ момъкъ се уплаши отъ мене, но азъ побързахъ да го успокоя.

— Който и да си ти, господине, не се плаши отъ мене. Единъ царски синъ, какъвто съмъ азъ, не може да те оскърби и напакости. Напротивъ, твоята щастлива сѣдба, можеби, ме е довела тука да те отърва, да те извадя изъ този гробъ, въ който ти приживе си заровенъ, безъ да зная защо. Едно само ме смущава и ме учудва, а то е: защо ти тъй доброволно се съгласи да те оставятъ тукъ въ това подземие? Азъ видѣхъ всичко, видѣхъ и тебе, когато те доведоха тука, когато заровиха дупката робитѣ и се върнеха, отгдето бѣха дошли.

Шехеразада прекъсна тука приказката, защото бѣше дошло време на султана да отиде на работа. Но той бѣше много любопитенъ и горѣше отъ нетърпение да знае защо този момъкъ е билъ доведенъ въ този пустъ островъ и цѣлата история на третия дервишъ. Затова той се обеща да хариже живота на Шехеразада още една нощъ, докато му разкаже тя приказката.

На другата сутринъ Шехеразада почна пакъ приказката:

— Моитѣ думи, — казалъ третиятъ дервишъ, — окуражиха момъка: той ме повика да седна при него и почна да ми говори:

— Много чудна и необикновена е моята сѣдба, но ти ще разберешъ, защо азъ доброволно се предадохъ да ме погребатъ тука, когато ти разкажа цѣлата история. Баща ми е търговецъ на скъпоценни предмети; той съ своето умение си бѣше разширичилъ търговията по всичкитѣ краища на свѣта и за скоро време спечели голѣмо богатство. Сега неговитѣ многобройни роби и слуги плуватъ по моретата съ негови собствени гемии и разнасятъ по царскитѣ дворове и голѣми търговци скъпоценни предмети. Само едно не достигаше на баща ми: дълго време Богъ не му даде да има деца, макаръ и той да се моли постоянно. Една нощъ той сънувалъ, че ще му се роди синъ, но този неговъ синъ нѣма да живѣе много и това наскърбило баща ми. Наскоро следъ това майка ми съобщила радостното известие, че заченала и именно тогава, когато баща ми сънувалъ съня. Тъкмо следъ деветъ месеца отъ съня майка ми ме родила. Баща ми забелязалъ точно деня и часа, когато съмъ се родилъ, и се обърналъ къмъ астролозитѣ да се научи каква ще бѣда моята сѣдба, и тѣ ето какво му казали:

„Синъ ти ще живѣе благополучно до петнадесетата годишна възраст, но оттогава ще го заплашва смъртоносна опасностъ, която мжно ще избѣгне. Ако щастливата сѣдба му помогне да избѣгне смъртѣта, ще живѣе до дълбока старостъ, безъ да знае какво е болестъ или нещастие. Има предсказание, — казали тѣ, — че тъкмо следъ петнадесетъ години Аджибъ, синътъ на царя Касиба, ще катурне въ морето бронзовата статуя, и небеснитѣ свѣтила показватъ, че следъ петдесетъ деня отъ това събитие този сжщиятъ царски синъ Аджибъ застрашава да убие сина ти.

— Както виждашъ, — казалъ момъкътъ — това предсказание се съвпада съ съня на баща ми, и той се много уплашилъ, но надеждата го крепила, и той се помжчилъ да ме възпита до петнадесетъ годишната ми възраст. И вчера се научи той, че преди десетъ дена наистина царскиятъ синъ Аджибъ катурналъ бронзовата статуя отъ магнитната планина въ морето и това много разтжжи баща ми; той плака, плака и съ десетъ години остарѣ. Той още отъ моето раждане мислилъ какъ ще ме спаси отъ опасността и затова изкопава това подземие, въ кото да ме скрие презъ тѣзи злочести за мене петдесетъ дена. Тѣйкакто ние се научихме следъ десетъ дена за катурването на статуята, то азъ има да стоя още четиридесетъ дена; когато се изминатъ тѣзи дни, баща ми ще дойде, ще ме вземе и ще се върнемъ пакъ въ града. Азъ не се плаша много, надѣвамъ се на Бога и не мисля, че царъ Аджибъ ще дойде тукъ въ този пустъ островъ, да ме търси подъ земята да ме убива. И защо ли ще ме убива?

Когато момъкътъ разказваше това, азъ се смѣхъ надъ глупавитѣ астрологически предсказания; азъ бѣхъ увѣренъ, че никога нѣма да помисля да убивамъ нѣкого, затова казахъ:

— Бжди спокоенъ, млади момко, и се надѣвай на Божието милосърдие, остави лошитѣ помисли: лошия, грозния облакъ, който се виеше надъ главата ти, се разпрѣсна. Азъ съмъ благодаренъ отъ разрушението на гемията, защото иначе не можехъ дойде на на този островъ да защита живота ти отъ опасностъ. Азъ ще бжда при тебе четиридесетъ дена, ще те пазя и ще ти служа колкото мога. Следъ това ще се възползувамъ отъ бащината ти гемия, ако той се съгласи, да се върна въ своето отечество.

Съ своитѣ думи азъ успокоихъ момъка и можахъ да спечеля неговото довѣрие. Въ разговора си съ него азъ скривахъ своето име и не му дадохъ поводъ да предположи дори, че азъ съмъ този сѣщия Аджибъ, за когото астролозитѣ сѣ говорили, че ще бжде убиецъ на този момъкъ. До вечерята ние се разговаряхме весело за различни предмети, и азъ можахъ да се убедя, че момъкътъ бѣше образованъ и възпитанъ. Следъ като се навечеряхме — а ястия имаше много — легнахме си и заспахме.

Щомъ се събуди на сутринята момъкътъ, азъ му донесохъ вода, помогнахъ му да се омие и да се облѣче и сложихъ да ядемъ. За да можемъ да преминемъ по-весело времето, азъ намирахъ различни игри, съ които се веселихме нѣколко дена. Въ това време ние толкова се обикнахме по-между си, щото азъ съвсемъ забравихъ предсказанието на астролозитѣ и пледяхъ на момъка като на свой братъ. Тридесетъ и деветъ дена ние живѣхме по този начинъ въ подземieto, но това време ни се показва много късо — каточе бѣше нѣколко часа, а не дни.

Настъпи и четиридесетиятъ день. Момъкътъ се събуди много рано и ме повика радостно:

— Стани, приятелю! Ние дочакахме четиридесетиятъ день, и ето азъ съмъ живъ и невредимъ. Вѣчно ще благодаря на всеблагия Богъ за своето спасение, а така сѣщо и на тебе. Баща ми ще те улесни да се върнешъ въ отечеството си и ще те награди съ дарове отъ признателностъ. А сега, мой приятелю, стопли вода, азъ искамъ да се омия, за да посрещна баща си както трѣбва.

Азъ разкладохъ огънь, сложихъ върху него единъ голѣмъ котелъ пълненъ съ вода, и следъ като се стопли тя, азъ напълнихъ мраморната баня. Момъкътъ влѣзе вътре и азъ го омихъ, отрихъ го и му помогнахъ да си легне на постелката, която му бѣхъ приготвилъ, и го покрихъ. Следъ малко време той ме повика:

— Послушай ме и сега, — каза той, — донеси една похубава диня.

Азъ избрахъ една отъ най-хубавитѣ дини, сложихъ я върху една тарелка и потърсихъ ножъ да я срѣжа.

— Не знаешъ ли где има ножъ? — попитахъ азъ момъка.

— Надъ главата ми има единъ окаченъ на стената, — отговори той.

Ножътъ бѣше високо и, за да го смъкна, трѣбваше да стѣпя на постелката на момъка. Азъ откачихъ ножа, но когато почнахъ да слизамъ, спънахъ се въ покривката и паднахъ върху момъка. Острието на ножа се заби право въ сърдцето му и той мигновено умрѣ, безъ да може да каже дума.

Неизказано отчаяние ме завладѣ предъ това ужасно събитие. Азъ си удрихъ главата въ стената, бихъ си гърдитѣ, разкъсахъ си дрехитѣ, и най-сетне отслабналъ отъ тѣзи душевни вълнения паднахъ на земята.

— Господи, Господи, — викахъ азъ въ предсмъртна тѣжа, — нѣколко часове му оставахъ, и той не можа да ги доживѣе! Нима трѣбваше да се изпълни онова проклето пророчество, което сѣ казали астролозитѣ и сѣдбага ме изпрати тукъ нарочно да убия

този невиненъ момъкъ? Прости ме, Господи! — кълнѣхъ азъ като си издигахъ ржцетѣ нагоре, — но ако моето неволно престѣпление заслужава наказание, то вземи ми живота.

Но смъртта не се явяваше, макаръ и да бихъ я срещналъ радостно въ тѣзи тежки минути. Вижда се, че намъ нищо се не дава споредъ нашето желание, даже ако ще би и най-голѣмото зло. Следъ малко чувството на съхранение отново се пробуди у мене, и азъ съзнахъ, че нито силитѣ, нито отчаянието ще могатъ да спасятъ умрѣлия, но ще дойде баща му наскоро и ще ме свари надъ окървавения трупъ на сина си, затова азъ трѣбваше да напусна подземното жилище. Щомъ излѣзохъ внѣ, засипахъ дупката съ прѣстъ и видѣхъ, че отдалечъ по морето се зададе сжщата оная гемия, която донесе момъка. Отначало азъ не знаехъ какво да правя.

— Ако азъ не се скрия, старецътъ ще ме обвини, че съмъ убилъ синъ му, и азъ не мога да се отърва отъ ржцетѣ на неговитѣ роби. Той не може да повѣрва на моитѣ оправдания и нищо нѣма да го убеди въ невинността ми. По-добре ще е, ако избѣгамъ неговото отмѣщение, отколкото да стоя.

За мое щастие, край входа на подземието растѣше едно голѣмо дърво, и азъ се покачихъ на него и се скрихъ между листнатитѣ му клони. Следъ малко гемията се приближи до брѣга и се спрѣ на това сжщото мѣсто, гдето се бѣше спрѣла преди четиридесетъ дена.

Бащата на момъка, придруженъ отъ нѣколко роби, излѣзе изъ гемията и трѣгна къмъ подземието; виждаше се, че много е развълнуванъ, неспокоенъ е, но не бѣше отчаянъ. Когато се приближи до входа на подземието и когато видѣ, че прѣстътъ, който е засипана отгоре, е много прѣсна, побледнѣ, като че грѣмъ падна върху му. Робитѣ изринаха прѣстътъ, издигнаха покривката и се спуснаха по стълбата въ подземието. Следъ малко достигнаха до ушитѣ ми викове и отчаяни плачове; бащата викаше сина си по име, но нѣма отговоръ; той се приближи до постелката и видѣ сина си потъналъ въ кърви и ножътъ да стърчи забоденъ въ гърдитѣ му. Старецътъ припадна, и робитѣ едвамъ можахъ да му спасятъ живота. Следъ нѣколко време излѣзоха изъ подземието двама роби, изкопаха гробъ подъ самото дърво, на което бѣхъ азъ, а другитѣ роби облѣкоха мъртвеца, изнесоха го изъ подземието и го заровиха. Бащата прѣвъ хвърли една шепъ прѣстъ и оплака сина си.

Всичко, което бѣше въ подземието, се изнесе и натовари на гемията, която бѣше вече готова да трѣгне, но бащата не можеше да се раздѣли отъ гроба на милия си синъ той бѣше толкова отслабналъ, щото робитѣ го занесоха на гемията. Азъ презъ цѣлото време не смѣквахъ очи отъ нещастния старецъ, и чакъ когато гемията се скри въ далечината надъ морето, азъ слѣзохъ отъ дървото.

Азъ останахъ самъ на острова и подземието ми стана жилище, гдето прекарахъ много нощи, безъ да стисна очи да заспя; денемъ се скитахъ изъ острова безцѣлно, отпочивахъ подъ сѣнката на плодовититѣ дървета, когато уморенитѣ крака се отказваха да се движатъ. Цѣлъ месецъ азъ живѣхъ тѣй на острова. Една

сутринь, когато излизахъ изъ подземието, забелязахъ, че морето бѣше значително спаднало, и островътъ станалъ много голѣмъ. Мене ми се стори, че сушата се приближава къмъ мене. Наистина повърхността на водата се бѣше толкова снишила, щото между острова и сушата бѣше останала много малко вода, и азъ можахъ да я прегазя и да стигна благополучно твърда земя. Следъ като повървѣхъ малко, видѣхъ предъ себе си да гори огънь, и това явление ме зарадва много.

— Стигнахъ и човѣшко жилище, — мислѣхъ си азъ, — защото не е могълъ да се запали този огънь отъ самосебе си.

Колкото повече се приближавахъ, толкова по-вече блестѣше, и най-подиръ видѣхъ предъ себе се една голѣма кула, на която кубето бѣше покрито съ медъ и то блестѣше като огънь, когато се отражаваха слънчевитѣ лъчи.

Като се приближихъ до кулата, азъ седнахъ да си отпочина и да се понагледамъ на това великолепно здание. Но не бѣхъ още успѣлъ да го разгледамъ отъ всички страни, когато вниманието ми се отвлѣче отъ друга страна, откъдето полека идѣха, като че се връщаха отъ разходка, десетъ млади хора; тѣ бѣха снажни хубавци, но за чудо всички бѣха слѣпи съ едно око. Тѣхъ придружаваше единъ старецъ, високъ и съ благородна външность.

Азъ останахъ зачуденъ и не можахъ да си обясня какъ тъй сж се събрали десетъ души слѣпи съ по едното око и то съ дѣсното. Тѣ като ме видѣха, дойдоха по-наблизо и ме поздрави-ха като свой приятелъ-гостъ; следъ това ме попитаха кой съмъ, откъде съмъ дошелъ е защо. Азъ имъ открихъ, че съмъ царски синъ и че съмъ готовъ да имъ разкажа историята на моитѣ приключения. Тогава всички мои слушатели седнаха около мене, и азъ имъ разказахъ всичко, което се бѣше случило съ мене отъ самото начало на моето скитане чакъ до този день.

Моята сѣдба имъ се показа необикновена, и тѣ слушаха съ дълбоко внимание моя разказъ. Когато си свършихъ историята, тѣ станаха и ме позикахавъ кулата, на което азъ на драго сърдце се съгласихъ, разбира се. Като изминахме единъ дълъгъ редъ отъ стаи, ние стигнахме до една голѣма зала, въ която имаше десетъ хубави, послани съ скъпи материи и удобни за отпочиване миндери. Срѣдъ стаята имаше такъвъ одъръ, само по-низъкъ; на него седна старецътъ, а на другитѣ — младитѣ хора. Най-стариятъ отъ младитѣ като видѣ, че азъ стоя правъ, обърна се къмъ мене и ми каза да седна на земята, която бѣше постлана съ килимъ, и да не питамъ и разпитвамъ за нищо, което видя и да не се интересувамъ защо всички сж слѣпи съ едното око.

— Ти тука не си господарь, а гостъ, и затова не трѣбва да бждешъ любопитенъ, — каза ми той.

Старецътъ, който дотогава стоеше седналъ, стана отъ мѣстото си и излѣзе изъ стаята; но следъ малко се върна и донесе една голѣма кошница, пълна съ ястия и питиета, които раздѣли на дванадесетъ части и даде всѣкому по една часть. По примѣра на другитѣ азъ си изядохъ порцията, безъ да оставя

нѣщо; следъ това старецътъ даде всѣкому по една пълна съ хубиво вино чаша. Когато се почти нахранихме, помолиха ме да имъ разкажа още единъ пѣтъ историята си. Азъ изпълнихъ молбата, и върху моя разказъ стана дълъгъ разговоръ и разсждения, които се продължиха чакъ до срѣднощъ.

— Трѣбва вече да е късно, — каза единъ отъ младитѣ момци. — Ти забрави, старче, че е време вече да спимъ, а ние още не сме изпълнили длъжноститѣ си.

Като чу тѣзи думи старецътъ стана, отиде въ съседната стая и изнесе оттамъ десетъ таса, покрити съ вълнена материя, запали десетъ свѣщници, сложи предъ всѣки по единъ тасъ и свѣщъ. Когато покривкитѣ се снеха отъ тасоветѣ, върху всѣки тасъ имаше помалко пепель, счукани вжглени и сажди. Младитѣ хора разбъркаха всичко това и тѣй си почерниха лицата отъ тази смѣсъ, че ми бѣше страшно да ги гледамъ. Следъ това тѣ почнаха да плачатъ, да се биятъ по главата и по гърдитѣ и да викатъ:

— Ето какви сж плодетѣ на леностъта, малодушието и разврата!

Почти цѣлата нощъ се мина тѣй и на сутринята старецътъ донесе и помогна на младитѣ хора да се омиятъ, да се очистятъ и да се преоблѣкатъ, следъ което тѣ се измѣниха и получиха сжщия видъ, какъвто имаха миналия день, когато ги видѣхъ край кулата.

Мжно ми бѣше да си удържа любопитството, когато предъ мене ставаха такива необикновени сцени. Хиляди пѣти се готвихъ да наруша даденото обещание и да попитамъ за причинитѣ на всичко необикновено и неестествено, което ставаше предъ моитѣ очи.

На другия день, щомъ станахме отъ леглото, всички отидохме да се разходимъ. Тогава най-после се решихъ да попитамъ за нѣкои работи моитѣ нови приятели.

— Господа, — казахъ имъ азъ, — обявявамъ ви, че азъ нѣмамъ повече сила да сдържамъ даденото си обещание и да се покоря на вашата вчерашна заповѣдь. Любопитството ме надви и азъ не мога да не ви попитамъ за нѣкои нѣща, които не мога да си обясня. Всички вие не само че сте тѣлесно здрави, но сте и умствено развити, въ което азъ се убедихъ отъ разговоритѣ, които имахъ съ васъ, откакъ се срещнахме. Но вие правихте тази нощъ такива действия, каквито могатъ да правятъ само едни луди. Каквото и да стана съ мене, азъ не мога да не ви попитамъ защо мазяхте лицата си съ онази смѣсъ отъ пепель, вжгленъ и сажди? Защо сте слѣпи съ дѣсното око? Вашата сждба е навѣрно много необикновена, и азъ ви моля да бждете къмъ мене откровени тѣй, както и азъ бѣхъ съ васъ.

Тѣй се молихъ азъ, но моитѣ молби останаха напусто; никой нищо не ми обясни, а ми казаха, че не трѣбва да се интересувамъ отъ тѣхнитѣ работи и да не ги разпитвамъ за нищо.

Нѣмаше какво да правя и замълчахъ. Следъ това ние се разговаряхме, но върху други въпроси. Така се мина деньтъ и, щомъ се мръкна, повториха се сжщитѣ събития. Това се повтари

нѣколко нощи. Азъ не можахъ да изтърпя и затова започнахъ да моля своитѣ другари или да ми удовлетворятъ любопитството или да ми помогнатъ да се върна въ отечеството; азъ имъ казахъ, че не мога повече да стоя, и да гледамъ всѣка нощъ едни и сѣщи необясними действия безъ да имамъ възможность да узная тѣхнитѣ причини.

Тогавъ единъ отъ младитѣ хора ми каза:

— Не се учудвай, господине, отъ нашитѣ тайни работи и не се докачай. Ние се боехме да не постигнешъ и ти нашата участъ и затова не искахме да ти разкриемъ всичко. Но ако ти самъ искашъ да я изпиташъ, това е друго нѣщо — ние нѣма да бждемъ виновни, ако те постигне нѣщо лошо.

Азъ отговорихъ, че отъ нищо не се плаша и съмъ готовъ на всичко.

— Още единъ пжтъ те предупреждавамъ, — каза той, — задържай си любопитството, иначе ти можешъ, като насъ, да останешъ съ едно око.

— Каквото нещастие и да ме постигне, вие нѣма да бждете виновни, — казахъ азъ.

— Още едно нѣщо ще ти кажа, — каза той — да не се надѣвашъ, че ще останешъ при насъ, ако ослѣпѣешъ съ окото си; ние не можемъ да бждемъ повече отъ десетъ.

Азъ му отговорихъ, че съмъ съгласенъ дори да се раздѣля съ тѣхъ, само да ми откриятъ тайната си.

Като се убедиха младитѣ хора, че моята решителность е непоколебима, пошушнаха си помеждуси, и единиятъ отъ тѣхъ отиде настрана за нѣколко минути, а следъ малко пакъ се върна, като водѣше съ себе си едно агне; закла го, одра го и като ми подаде ножа, каза ми:

— Вземи този ножъ, той ще ти дотрѣбва, както ей сега ще видишъ. Ние ще те зашиемъ въ агнешката кожа, ще се отстранимъ, а ти ще останешъ самъ. Нѣма да се мине и единъ часъ и ще дойде една голѣма птица, Рока, която ще те помисли за агне, ще те грабна и ще те отнесе въ облацитѣ; но ти не се плаши, тя ще се спусне съ тебе и ще кацне върху една висока планина. Щомъ усѣтишъ, че си на твърда земя, разпори кожата и излѣзъ отъ нея. Птицата ще се уплаши отъ тебе, ще хвъркне и ще те остави. Тогавъ трѣгни все направо, безъ да се спирашъ, докато стигнешъ едно голѣмо високо здание съ златенъ покривъ, по който има различни скжпоценни камъни. Вратата му сж отворени всѣкога и ти можешъ свободно да влѣзешъ вътре. Ние сме били всички тамъ, но не ти казваме какво сме видѣли и какво е станало съ насъ: ти самъ ще се научишъ, когато отидешъ тамъ. Едно само можемъ да ти кажемъ: тамъ всички ослѣпѣхме съ по едното си око, а тѣзи действия, които видѣ да правимъ предъ тебе, сж нищо друго, освенъ наказание за единъ сторенъ грѣхъ. Историята на всѣкиго отъ насъ е пълна съ необикновени събития и приккючения и може да напълни една голѣма книга, но, за съжаление, ние нищо не можемъ да ти разкажемъ.

Като изслушахъ внимателно всички наставления, затъкнахъ ножа въ пояса и се захихъ въ агнешката кожа; младитѣ ми дру-

гари ме зашиха вътре, простиха се съ мене и ме оставиха самъ срѣдъ полето. Птицата скоро се спусна, грабна ме, издигна се високо и кацна съ мене върху една висока планина.

Щомъ усѣтихъ, че съмъ сложенъ на твърда земя, минутно разпрахъ кожата съ ножа и станахъ. Птицата изкрещѣ, размаха си крилата и хвъркна. Тази чудна птица бѣше бѣла и тѣй силна, че можеше цѣлъ слонъ да грабне отъ земята, да го изнесе на планината и да го изяде.

Като останахъ самъ на планината, азъ не губихъ ни минута, тръгнахъ, измжчванъ отъ нетърпение да стигна колкото се може по-скоро таинственото здание. Азъ вървѣхъ безъ отпочивка и слънцето бѣше още високо на небето, когато се изпрѣчи предъ мене чудното здание. Азъ останахъ смаянъ отъ неговото величие; то изглеждаше много по-величествено, отколкото ми го рисуваше моето въображение. Вратитѣ бѣха отворени и азъ влѣзохъ въ двора, който бѣше посланъ съ различни разноцаѣтни

мраморни плочи. На четиритѣ страни на това широко квадратно пространство имаше до деветдесетъ и деветъ врати, изработени много хубаво отъ най-скъпо дърво, а една отъ вратитѣ бѣше цѣла излѣта отъ злато. Презъ тѣзи сто врати се влизаше въ разкошни градини и здания, въ които имаше безбройно количество скъпи нѣща и невидими чудеса. Но това азъ узнахъ по-сетне.

Направо предъ мене имаше отворена врата, и азъ влѣзохъ презъ нея въ една богато наредена и широка стая, гдето имаше насѣдали четиридесетъ млади жени, толкова хубави, каквито нито единъ смъртенъ не е виждалъ досега. Великолепнитѣ имъ облѣкла, които бѣха само отъ злато и коприна, ги правѣха още по-хубави.

Щомъ свърши дотука Шехеразада приказката си, и почна да се разсъмва.

— Съжалявамъ, царю, че не ще мога да свърша днесъ историята на третия дервишъ, защото се вече съмна, а ти ще ходишъ на работа.

Но тъй като султанътъ бѣше много любопитенъ да се научи за края на тази история, отложи жестоката си заповѣдъ до другата сутринъ.

На другия день рано Шехеразада почна приказката си тъй

— Щомъ влѣзохъ въ стаята, — казалъ третиятъ дервишъ, — всички жени станаха и, безъ да чакатъ да ги поздравя, едногласно извикаха :

— Добре дошелъ, господине.

Следъ това една отъ женитѣ ми каза :

— Отдавна ние очакваме такъвъ гостенинъ. Както се вижда, ти владѣешъ всички качества, всички достоинства, които може да желае единъ човѣкъ; надѣваме се, че и ние ще бждемъ достойни за твоето внимание.

Макаръ и да се противихъ азъ, но тѣ ме принудиха да седна на единъ миндеръ между тѣхъ.

— Това почетно мѣсто е твое, — казаха ми тѣ, — ти си вече отъ тази минута нашъ господарь, нашъ сѣдия и заповѣдникъ,

а ние сме твои робини, които сме готови въ всичко да ти се покоряваме.

Оттогава азъ станахъ предметъ на тѣхното постоянно внимание. Хубавицитѣ се стараеха да ми услужатъ колкото е възможно по-добре. Една донесе топла вода и ми оми краката; друга ме нарѣси съ различни миризливи масла; трета ми донесе разкошни дрехи, съ които да замѣня моитѣ, които бѣха вече изтрити отъ дълго скитане; четвърта ми донесе чаша пълна съ ароматно вино, а другитѣ жени постлаха масата и сложиха върху нея разни плодове и цвѣтя. И всичко това женитѣ вършеха съ такава опитностъ, съ такава грация, че азъ не се помнѣхъ отъ възторгъ. Следъ като се нахранихме, всички хубавици настѣдаха около мене и, като ме ласкаеха съ своитѣ упоителни, омайни погледи, молиха ме да имъ разкажа историята на моя животъ. Азъ почнахъ да имъ разказвамъ всичко подробно. Бѣше вече почнало да се смръква, когато азъ довършихъ разказа си.

Нѣкои отъ моитѣ слушателки останаха при мене въ тъмнината да слушатъ разказа ми, а другитѣ отидоха да търсятъ свѣщи. Следъ нѣколко време се върнаха и донесоха по нѣколко свѣщника и освѣтиха тѣй стаята, като че слънце грѣеше. Следъ това донесоха и нагласиха масата и различни питиета и сладкиши. А нѣкои отъ женитѣ донесоха нѣколко музикални инструменти. Когато всичко бѣше готово, всички настѣдаха около масата, гдето азъ бѣхъ вече седналъ, освенъ тѣзи, които трѣбваше да ослаждатъ моя слухъ съ очарователното си пѣне, което придружаваха съ свирене на арфи. Следъ пѣненето се почна ново увеселение, въ което взеха всичкитѣ участии четиридесетъ хубавици; тѣ се наредиха две по две и едни следъ други изиграха предъ мене съ извънредно голѣма грация различнитѣ игри на източнитѣ народи.

Бѣше вече срѣднощъ, когато се свърши увеселението, но азъ нѣмахъ ни най-малко желание да спя. Една отъ хубавицитѣ дойде при мене и ми каза:

— Ти си уморенъ, нашъ господине, време е вече да си отпочинешъ следъ дългото си пътуване. Постлано ти е въ една отъ най-хубавитѣ стаи, но, преди да си легнешъ, избири си която искашъ отъ насъ, за да раздѣлишъ съ нея леглото си.

Азъ отговорихъ, че не мога се реши да правя изборъ, защото всички сж еднакво хубави и мили, еднако за обожаване и поклонение и че непростителна дързостъ би било отъ моя страна да предпочета една предъ друга.

Но хубавицата ми каза:

— Ние разбираме твоята великодушна нерешителностъ; ти се плашишъ да не възбудишъ у насъ ревностъ. Но не се плаши и избири си свободно която искашъ. Нѣма да завиждаме на тази, която изберешъ, защото всѣка ще си чака реда. Не губи време, което ти е необходимо за почивка, избирай която искашъ.

Нѣмаше защо повече да се противя, подадохъ ржка на тая, която говорѣше съ мене. Съ усмивка тя ми отговори на поканата, и ние отидохме въ приготвената стая. Другитѣ ни доведоха до вратата и ни оставиха двама.

На другата сутринъ, щомъ станахъ отъ постелката си, вратата

се отвори и влѣзоха тридесетъ и деветтѣ хубавици, облѣчени много по великолепно, отколкото миналия день. Тѣ весело ме поздравиха, попитаха ме за здравето, и следъ това ме заведоха въ банята, гдето ме миха противъ волята ми. Когато излѣзохъ отъ банята, тѣ ми дадоха много хубави дрехи да се облѣка.

Презъ цѣлия день и вечеръта ние не станаме отъ масата, гдето постоянно се слагаха различни ястия; когато се мръкна, хубавицитѣ се изправиха предъ менъ и пакъ ме замолиха да си избира една отъ тѣхъ. Така цѣла година азъ преживѣхъ съ тѣзи очарователни жени.

Тѣмко следъ една година, за мое голѣмо учудване, тѣ дойдоха при менъ съ скръбни лица и разплакани. Като ме пригърна нѣжно всѣка една отъ тѣхъ, каза ми:

— Прощавай, любезни ми властителю, прощавай! Сждено ни е да се раздѣлимъ съ тебе.

— Азъ бѣхъ развълнуванъ отъ тѣхнитѣ сълзи и затова поискахъ да узная причината на тѣхното неочаквано нещастие.

— Кажете, ради Бога, мои царици — молихъ ги азъ — не мога ли ви успокои и защити отъ тази злочестина, която ви заплашва?

Но вмѣсто отговоръ тѣ се разплакаха и се облѣха съ сълзи.

— О, по-добре би било, ако ние не те бѣхме видѣли и не те познавахме. Много други мжже преди тебе сж идвали тукъ, но никого не сме срѣщали съ такава душевна и тѣлесна красота, съ такова весело остроумие и съ такива рѣдки качества като тебе! О, какъ ще живѣемъ безъ тебе!

И отново се разплакаха женитѣ.

— Моля ви любезни мои — повторихъ азъ — не ме мжчете, кажете причината на вашата печаль.

— Нали чувашъ, че ние трѣбва вече да се раздѣлимъ съ тебе и никога да не се видимъ, и това нима не е причина на нашата безутешна скръбъ? Но впрочемъ, ако ти поискашъ, ако ти победишъ волята си, ние можемъ пакъ да се видимъ.

— Не ви разбирамъ — казахъ азъ на хубавицитѣ — кажете ми по-ясно, какво искате да ми кажете?

— Тогава слушай — каза една отъ женитѣ — ще ти разкажа това, което мога. Ние всички сме отъ царски родъ, както си и ти. Всички заедно живѣемъ весело, както ти видѣ, но следъ изминаването на всѣка една година ние напускаме четиридесетъ дена жилището и отиваме нѣкжде, за да изпълнимъ нѣкои свои длѣжности, които не можемъ каза никому въ свѣта, и следъ това се връщаме отново тукъ. Вчера се свърши годината, и днесъ ние трѣбва да те напуснемъ — ето причината на нашитѣ сълзи и на нашата скръбъ. Ние ще заминемъ и ти оставяме ключоветѣ отъ всичко, което има въ нашия палатъ, а така сжщо и отъ стотѣ врати, които, ако отворишъ, ще намѣришъ много скъпи и забавителни нѣща, които ще ти направятъ голѣмо удоволствие и развлѣчение и ти ще забравишъ самотата. Ала за своето собствено благо, а така сжщо и за нашето, не отваряй златната врата. Ако я отворишъ, никога не можемъ се вече видѣ. Победи си любопитството и не се поддавай на изкушение: отъ това ще

зависи спокойствието и щастието на твоя животъ. Ти много ще си напакостишъ, ако не ни послушашъ съвета и ще ни лишишъ отъ радостта да те видимъ следъ четиридесетъ дена. Ние можемъ да вземемъ ключа отъ тази врата, но това би значило да оскърбимъ съ недовѣрието си единъ отъ най-благороднитъ царе въ свѣта, въ когото предполагаме да има сила и твърдостъ въ волята.

Азъ се наскърбихъ много отъ тази необходима раздѣла съ хубавицитѣ, но нѣмаше какво да правя, поблагодарихъ имъ за добрия животъ, който прекарахъ съ тѣхъ една година и за тѣхния съветъ, който ми даватъ.

— Успокойте се — казахъ имъ азъ — ще се въздържа отъ своето любопитство, само да мога да съмъ презъ цѣлия си животъ нераздѣленъ съ васъ.

Тѣ ми се усмихнаха просълзени, подредъ ме пригърнаха на прощаване и заминаха, като ме оставиха самъ въ опустѣлия палатъ.

Презъ цѣлата година моя животъ бѣше препълненъ съ такива разнообразни удоволствия, че азъ нѣмахъ нито време, нито желание да разгледамъ всички чудеса, които се криеха въ този вълшебенъ палатъ. Очарованъ отъ хубостта, която ме заобикаляше, азъ бѣхъ омаянъ и не виждахъ дори това, което бѣше предъ очитѣ ми, макаръ и всѣко нѣщо отъ това великолепие, което пълнѣше палата, и да възбуждаше учудване и възторгъ. Но щомъ ме оставиха хубавицитѣ самъ, каточе слънцето се стъмни за менъ и изведнѣжъ ме завладѣ тѣга, и четиридесеттѣ дена, които трѣбваше да мина самъ, ми се показаха като вѣчностъ.

За да си разпилѣя скръбта и да забравя тежкитѣ часове на самотата, азъ взѣхъ ключоветѣ и се приближихъ до таинственитѣ врати, като се решихъ твърдо да отворя всички, само до забранената златна врата да не се доближавамъ.

Азъ отворихъ първата врата, и, о чудо, влѣзохъ въ една градина, пълна съ плодови дървета; нейната хубостъ ме слиса. Едвали ще има по цѣлия свѣтъ такава градина, като тази, която видѣхъ; даже и въ рая, който ни обещава нашата религия, не ще се намѣри такъвъ кжтъ, пълненъ съ неопикуема красота. Навсѣкжде редъ, симетрия, грация. Какво изобилие отъ разнообразни, невидени, прѣсни, сочни и ароматични плодове! Трѣбва да кажа, че тази вълшебна и чудна градина се поливаше по не-обикновенъ начинъ: канали се простираха по всички направления и разхлаждаха коренитѣ на дърветата. Азъ не можахъ да се наслада на всичко, което гледахъ и навѣрно не бихъ напусналъ този земенъ рай, ако нѣмахъ силно желание да видя другитѣ чудеса. Азъ излѣзохъ изъ градината, затворихъ вратата и отключихъ втората врата.

Предъ менъ се откри сжщо такава широко пространство, но насадено не съ дървета, а съ цвѣтя. Тази градина се поливаше по сжщия начинъ, и различни видове цвѣтя, колкото похубави, толкова и по-разнообразни растѣха, цвѣтѣха и пълнѣха въздуха съ упоително благоухание.

Отворихъ третата врата...

— Но, — каза Шехеразада — трѣбва вече да прекъсна приказката си, защото време е вече за моя повелителъ да отиде на работа. Ако доживѣя до утре, ще мога да разкаже цѣлата приказка.

Султанътъ бѣше любопитенъ да чуе всичко и затова отложи наказанието.

На другата сутринъ Шехеразада почна:

— Отворихъ третата врата — казалъ дервишътъ — и видѣхъ единъ голѣмъ кафезъ, оплетенъ отъ златна тель. Въ кафеза имаше разни птици, каквито азъ не бѣхъ виждалъ дотогава. Водата и храната на птицитѣ стоеше въ сѣдове отъ скъпоценни камъни, а чистотата бѣше такава, каточе сто души слугуваха тамъ. Но както при птицитѣ, тъй и въ другитѣ градини азъ не виждахъ нито една жива душа, а всичко бѣше наредено. Слънцето приближаваше да се скрие задъ хоризонта, и азъ излѣзохъ очарованъ отъ мелодичното пѣние на безчисленитѣ птици, които се прибираха въ лековищата. Азъ се върнахъ въ стаята си, твърдо решенъ да отворя на другия день всички врати, освенъ забранената, и да разгледамъ всички чудеса.

На другата сутринъ се събудихъ много рано и побързахъ да отворя четвъртата врата, гдето видѣхъ такива чудеса, щото се слисахъ и не мога изказа съ думи моето учудване. Предъ себе си видѣхъ единъ широкъ дворъ, заобиколенъ съ здание, на което хубостта не мога разказа, затуй ще мълча. Четиридесетъ врати, по десетъ на стена, бѣха отворени и презъ тѣхъ се влизаше въ стаи, пълни съ такива скъпоценности, съ които може да се купи цѣлиятъ свѣтъ. Въ първата съкровищница имаше бисери, въ втората бриланти, въ третата злато, въ четвъртата — сребро и пр. Въ една стая имаше цѣли дървета мерджанъ. Слисанъ и учуденъ отъ всичко, което виждахъ, извикахъ:

— О, азъ съмъ единъ отъ най-щастливитѣ въ свѣта! Нито единъ царъ въ свѣта не владѣе толкова несмѣтни богатства и такива хубавици като мене!

Нѣма да се спирамъ подробно да описвамъ всички чудеса, които видѣхъ, но и мжно е да се изкажатъ толкова разнообразни впечатления; ще кажа само, че едвамъ можахъ за тридесетъ и деветъ дена да разгледамъ всичко. Оставаше само златната врата.

Четиридесетиятъ день настѣпваше и хубавицитѣ трѣбваше вече да си дойдатъ. Сърдцето ми се изпълваше съ блаженство, като си помислѣхъ, че само следъ нѣколко часа ще се видимъ пакъ съ моитѣ царици на сърдцето, само ако имамъ надъ себе си властъ да удържа любопитството си. Но не знай какъ се отдахохъ на изкушение и не можахъ да намѣря спокойствие, докато не отидохъ да търся своето нещастие.

Вратата, която ми бѣше забранено да отварямъ, бѣше отключена. Не бѣхъ още пристѣпилъ прага, когато почувствувахъ приятна миризма, която ме упои и ме свали на земята. Следъ нѣколко минути се свѣстихъ, но вмѣсто да тръгна назадъ азъ тръгнахъ напредъ. Наскоро миризмата се разрѣди и азъ повече

9

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

не я усѣщахъ. Като се огледахъ наоколо си, видѣхъ високи кубета съ каменни стълбове, а земята бѣше постлана съ плочи. Край стенитѣ имаше свѣтилници отъ злато, на които имаше залепени свѣщи. Освенъ това, имаше окачени златни и сребърни лампи, въ които горѣше хубаво миризливо масло. Измежду многото предмети, които привлѣкоха моето внимание, имаше единъ хубавъ конь, и азъ се приближихъ да го разгледамъ. Отъ дветѣ му страни имаше ясли, отъ които еднитѣ бѣха изпълнени съ хубава храна, а другитѣ съ розова вода. Седлото на коня бѣше отъ злато, така сжщо и юздата му. Нѣкакъ си безсѣзнателно азъ го поведохъ за юздата и го изведохъ внѣ. Коньтъ бѣше така хубавъ, какъвто никой смъртенъ не е виждалъ, и азъ поискахъ да го възседна и да го опитамъ какъ върви. Коньтъ отначало стоеше, но щомъ го шибнахъ съ камшикъ, изцвили и като птица полетѣ въ въздуха. Азъ се слисахъ, но можахъ да се хвана за седлото. Не се мина и минута и той хвъркаше вече надъ нѣкаква кула, на която покривтъ бѣше равенъ, и, като се изправи нагоре, ритна тѣй силно, щото азъ не можахъ да се задържа и паднахъ; въ това време той успѣ да ме бръсне съ опашката си по дѣсното око. Отъ тогава азъ останахъ слѣпъ съ дѣсното си око. Въ това време си спомнихъ думитѣ на хубавицитѣ, но бѣше вече късно. Испитахъ голѣми физически болки отъ окото, но не малко ме мъчеше и разкаянието. Азъ си закрихъ окото съ ржка и полека слѣзохъ въ кулата. Щомъ като отворихъ първата врата, предъ мене се изпрѣчи една стая, въ която вече бѣхъ по рано, и вътре имаше десетъ младежи, които познавахъ — намирахъ се въ сжщия палатъ, отъ който ме отнесе птицата *Рока*.

Моето ослѣпяване, моето нещастие не ги учуди ни най-малко.

— Съжаляваме, че те срѣщаме тѣй нещастенъ — казаха тѣ. — Но утешаваме се, че ние не сме били причина за твоята злочестина.

— О, да! — казахъ азъ. — Причината за това е моето малодушие, моята слабостъ, за която ще се кая презъ цѣлия си животъ.

— Всичко това, което се случи съ тебе, се случи и съ насъ, — жаза единъ отъ младежитѣ — И ние се наслаждавахме, подъ редъ по една година въ този вълшебенъ палатъ и навѣрно бихме се наслаждавали вѣчно на щастие, ако не бѣхме се подали да ни увлѣче любопитството и да отворимъ златната врата, когато отсъствуваха прекраснитѣ царкини. Ти не си можалъ, както и ние, да изпълнишъ наставленията на хубавицитѣ и затова си наказанъ. Но ние сме длъжни да ти кажемъ, че ти не можешъ да останешъ повече при насъ; съветваме те да отидешъ право въ Багдадъ, въ царския дворъ; тамъ ти ще намѣришъ това, което ще ти измѣни сждбата къмъ добро.

Следъ това тѣ ми посочиха посоката, която азъ трѣбваше да държа, и ние се раздѣлихме.

Щомъ влѣзохъ въ първия градъ, който ми се изпрѣчи на

пжтя, обрѣснахъ си брадата и веждитѣ и се облѣкохъ въ дервишки дрехи. Дълго и мжно ми бѣше пжтуването, но най-после стигнахъ Багдаты, като се смрѣкваше, и при градскитѣ врата се срещнахъ съ тѣзи мои двама събратя, които, както се научихъ, и тѣ идѣли отъ далечни страни. Ние останахме, наистина, учудени отначало, какъ тѣй да е постигнало и трима ни еднакво нещастие, но не можехме да си резкажемъ патилата, защото преди всичко трѣбваше да си търсимъ мѣсто да преспимъ. Намѣрихме тука, въ вашия домъ, гостоприемство и ви благодаримъ крайно, мили хубавици.

Следъ като свърши разказа си и третиятъ дервишъ, Зобеида каза:

— Благодаря вамъ, на трима ви, за удоволствието, което ни направихте. Сега можете свободно да си отидете.

Но третиятъ дервишъ каза:

— Позволи ни, хубава господарке, да постоимъ, докато чуемъ историята на другитѣ гости. Господа търговцитѣ ще ни разкажатъ, навѣрно, нѣкоя любопитна история.

Зобеида се съгласи и помоли халифа, Джиафара и Месруда да си разкажатъ историитѣ.

Великиятъ везиръ Джиафаръ, който презъ цѣлото време говорѣше отъ страна на другитѣ, почна:

— Хубава госпожо, — каза той, — ние ще повторимъ само това, което казахме, когато ви молихме да ни пустнете да преносваме тука. Ние сме трима търговци отъ Мусулъ и сме дошли въ Багдаты по нѣкои търговски работи. Стокитѣ ни сж въ складовеѣ, и ние тамъ сме се спрѣли. Днесъ единъ отъ нашитѣ

познати тукашни търговци даде угощение, нахрани ни, напои ни и повика свирци и играчи да ни поразвеселят. Гоститѣ се понапиха и направиха скандалъ. Тогава дойде полицията и арестува нѣкои, а ние, за наше щастие, се отървахме отъ нейнитѣ ржце, но тъй като бѣше много късно и вратитѣ на нашето жилище бѣха затворени, то ние се скитахме по улицитѣ безъ да знаемъ где да пренощуваме. Сждбата ни доведе най-после до вашата кжца; ние чухме гласове, почукахме, и вие ни приехте, за което ви благодаримъ.

Зобеида не бѣше благодарна отъ тази кратка история и мислѣше да постъпи строго съ тѣзи трима търговци. Единъ отъ дервишитѣ предузна омисъла на Зобеида и я помоли да бжде снисходителна къмъ мусюлманскитѣ търговци, както е снисходителна къмъ всичкитѣ си гости.

— Добре, — отговори тя, — съгласна съмъ да простя всички, но ей-сега да си отидете, безъ да кажете дума.

Зобеида произнесе заповѣдта си тъй строго, че всичкитѣ гости станаха, поклониха се низко на хубавицитѣ и излѣзоха безъ да кажатъ нѣщо, защото се боеха отъ въоръженитѣ роби, които чакаха съ нетърпение заповѣдта на господаркитѣ си.

Когато гоститѣ излѣзоха на улицата и вратата се затвори следъ тѣхъ, халифътъ каза на дервишитѣ:

— Господа чужденци, где мислите да пренощувате въ този чуждъ за васъ градъ?

— Не знаемъ, — казаха тѣ.

— Елате съ насъ, — каза той, — и ние ще ви избавимъ отъ затруднението.

Следъ това халифътъ се наведе къмъ ухото на везира и му пришепна:

— Нека преспятъ въ твоята кжца, а утре ги доведи, и тримата при мене въ палата. Азъ искамъ да се запишатъ тѣхнитѣ истории въ лѣтописитѣ на моята държава и да се пазятъ за вѣчни времена.

Везирътъ заведе тримата дервиши въ кжцата си, хамалинътъ си отиде, а халифътъ съ евнуха се върна въ двореца си; той си легна, но не можа да заспи до сутринята; най-вече го мжчеше любопитството да се научи, кои сж тѣзи таинствени хубавици, защо Зобеида би дветѣ черни кучета и отъ какво гърдитѣ на Амина сж покритѣ съ белези? Разсъмна се вече, а той все мислѣше за вчерашната случка. Най-после стана, облѣче се и отиде въ приемната стая, гдето го чакаха неговитѣ везири.

Следъ нѣколко време се яви Джафаръ и, като направи всички приети въ палата церемонии, поклони се на царя.

— Слушай, мой везире, — каза халифътъ, — нѣмаме толкова важни работи, които да не могатъ да бждатъ отложени. За мене е важно да знаа тайната на вчерашнитѣ хубавици и на тѣхнитѣ черни кучета и, докато не се науча всичко, нѣма да се успокоя. Ето защо иди и повикай тритѣ сестри и тримата дервиши да дойдатъ тукъ, само по-бързо, защото ще чакамъ съ нетърпение.

Везирътъ знаеше нетърпеливия нравъ на своя повелителъ, затова безъ да губи нито минута, отиде, намѣри хубавицитѣ и съ

почтителна вежливост имъ каза, че халифътъ ги вика, безъ да имъ загатне нѣщо за миналата вечеръ. Сестритѣ не можаха да познаятъ, че този, който ги вика сега, е вчерашниятъ търговецъ и тръгнаха следъ него. По пѣтя той се отби въ къщата си да вика и дервишитѣ, на които той бѣше отъ по-рано съобщилъ, че единиятъ отъ неговитѣ вчерашни другари е билъ самъ халифътъ.

Харунъ-Аль-Рашидъ искаше да пази приличие въ палата си, затова заповѣда да се заведатъ тритѣ жени задъ едно перде, а дервишитѣ да се приближатъ до престола му.

— Преди всичко, мои хубавици, — каза халифътъ на сестритѣ, — азъ ще ви кажа, че съмъ единъ отъ тѣзи търговци, които пируваха въ вашата къща миналата вечеръ. Но вие не се плашете и не мислете, че се сърдя на вашитѣ постѣпки. Напротивъ, не само че ви прощавамъ, но ви казвамъ, че вие бѣхте длѣжни тъй да постѣпите, и азъ бихъ билъ много благодаренъ, ако всички багдатски жени се държатъ съ такова гордо достоинство както вие. Вчера видѣхте предъ васъ единъ простъ търговецъ, а сега виждате Харунъ-Аль-Рашидъ, петиятъ халифъ отъ славната Абасова династия, приемника на нашия великъ пророкъ. Азъ искамъ да зная кои сте вие, и защо една отъ васъ би отначало дветѣ кучета, а следъ това плака заедно съ тѣхъ, и отъ какво другата има тѣзи белези отъ рани по гърдитѣ си?

Разказътъ на Зобеида

— Повелителю на правовѣрнитѣ! Покорна на височайшата ти воля, ще ти разкажа една необикновена и нечувана история. Трѣбва да знаешъ, преди всичко, че дветѣ черни кучета, които ти видѣ, сж мои родни сестри и по сетне ще се научишъ какъ сж станали на кучета. Другитѣ две жени, които сж съ мене, сж сжщо мои сестри, но само отъ единъ баща, а отъ друга майка. Съ раната на гърдитѣ се нарича Амина, другата Сафия, а мене казватъ Зобеида.

Следъ смъртта на баща ни всичкото богатство раздѣлихме равно помежду си. Дветѣ ми по-млади сестри — Амина и Сафия си взеха наследството и се отдѣлиха съ майка си да живѣятъ въ друга къща. Нашата майка бѣше жива още, и ние съ нея останахме въ бащиното си жилище. Следъ нѣколко време моята майка умрѣ и остави по хиляда жълтици на всѣка отъ насъ. Моитѣ по-стари сестри се ожениха и отидоха да живѣятъ при своитѣ мжже. Но не се мина и година, и мжжътъ на едната ми сестра продалъ всичко и заминалъ съ сестра ми за Африка. Следъ като излязъ всичко тамъ, напусналъ жена си.

Тя се върна въ Багдате следъ дълги страдания и се яви при мене да ме моли за помощъ. Тя бѣше толкова изпаднала, щото ми разтѣжи сърдцето. Азъ приехъ сестра си въ къщата си и я разпитахъ за причината на нейното нещастие. Тя почна да плаче и да ми разказва за своята нещастна сѣдба, разказа ми за поведението на мжжа си и за неговата недостойна постѣпка съ нея. Азъ се трогнахъ отъ нейната злочестина, заплакахъ и се решихъ да сторя всичко, което можехъ, само да направя живота

и по-честитъ. Преди всичко, азъ я омихъ въ банята, дадохъ ѝ да се преоблѣче, тогава ѝ казахъ:

— Сестро, ти сега ще замѣнишъ майка ми. Когато те нѣмаше, азъ хранихъ буби, и Богъ ми помогна да се обогатя. Живѣй съ мене и се ползуй отъ моето богатство. Отъ днесъ всичко ще бжде общо помежду ни.

Нѣколко месеца ние живѣхме съгласно и си спомняхме за другата сестра, за която нищо не се чуваше. Но една сутринъ и тя се яви при насъ въ сѣщото такова изпаднало положение, до каквото бѣше достигнала сестра ми, която живѣеше вече при мене. Нейниятъ мжжъ постъпилъ безчовѣчно съ нея, излялъ всичко и я натирилъ. Азъ и нея приехъ, и тритѣ заживѣхме като сестри, безъ да дѣлимъ нѣщо помежду си.

Следъ нѣколко време моитѣ сестри ми казаха, че се боятъ да не ми дотегнатъ и затова искатъ втори пжтъ да се оженятъ. Азъ имъ казахъ, че, ако искатъ да се оженятъ само да не ме безпокоятъ, то нека да бждатъ увѣрени, че азъ съмъ много благодарна отъ тѣхъ; че стига моето богатство да преживѣемъ единъ щастливъ животъ.

— Можеби, — казахъ имъ азъ, — искате да се ожените — това е друго нѣщо! но нима горчивиятъ опитъ не ви научи, че малко щастие има въ съпружеския животъ, и вие искате отново да се изложите на опасности? Добъръ и честенъ мжжъ е голѣма рѣдкостъ на тоя свѣтъ. Да си останемъ трима и да си наредимъ живота колкото е възможно по-приятно.

Но моитѣ думи не можахъ да убедятъ сестритѣ ми. Тѣ бѣха се решили да си изпитатъ щастието отново въ женитбата и изпѣлниха своето желание. Не се мина и една година и тѣ се върнаха съ горчиво разкаяние, загдето не ми послушаха съвета.

— Ти си по-млада отъ насъ, но хиляди пжти си по-умна. Никога вече нѣма да се излѣжемъ, приеми ни пакъ въ кжщата си и ние ще ти бждемъ робини.

— Мили мои сестри, — отговорихъ имъ — азъ ви обичамъ тѣй, както съмъ ви обичала и по-преди. Живѣйте при мене и се ползвайте отъ моето богатство.

Сестритѣ ме пригърнаха отъ радостъ и отново пакъ заживѣхме.

Презъ цѣлата година ние си живѣхме съгласно и моятъ капиталъ се утрои. Тогава азъ се решихъ да си изпитамъ щастието въ морска търговия. За тази целъ отидохъ съ сестритѣ си въ Балсоръ, купихъ една гемия, натоварихъ я и се пуснахъ по море. Нашата гемия, карана отъ полжтенъ вѣтъръ, тръгна къмъ Индия, и следъ двадесетъ дена се показа предъ насъ брѣгъ. Колкото повече се приближавахме къмъ брѣга, толкова повече се виждаше ясно градътъ, въ пристанището на който се и спрѣхме.

Азъ съ нетърпение чакахъ да излѣза на брѣга и затова, безъ да почакамъ сестритѣ си да си отпочинатъ, излѣзохъ отъ гемията и тръгнахъ изъ града. На пжтя ми се изпрѣчиха нѣколко стражари, отъ които едни стоеха прави, други бѣха седнали; всички бѣха въоржжени и всички изглеждаха тѣй страшно, щото ме побиха трѣпки. Но когато се върѣхъ въ тѣхъ по-от-

близо, забелязахъ, че тѣ нито се движатъ, нито мигатъ — всички бѣха окаменѣли. Колкото вървѣхъ по-навътре въ града, навсѣкжде срѣщахъ хора, които не се движеха и които се бѣха окаменили. По-големата частъ отъ дюкянитѣ бѣха затворени, а въ много магазини се бѣха окаменили както продавачитѣ, тъй и купувачитѣ. Погледнахъ нагоре и забелязахъ, че нито единъ куминъ не дими и отъ това се увѣрихъ, че не само хората, които сж били на улицитѣ, сж се окаменили, но и другитѣ, които сж били въжи, е постигнала сжщата участъ.

Срѣдъ града, посрѣдъ единъ широкъ мегданъ, имаше едно великолепно здание, което свѣтѣше като слънце и на което златнитѣ врати бѣха отворени, само закрити съ тънко скъпоценно перде. Вътре въ зданието се виждаше голѣма скъпа лампа. Това здание не можеше да бѣде друго освенъ царски палатъ, и азъ се решихъ да влѣза вътре, като се надѣвахъ да срещна поне една жива душа въ този градъ. Боязливо подигнахъ пердето, влѣзохъ вътре, и предъ менъ се изпрѣчиха въоръжени окаменѣли войници, останали въ такова положение, въ каквото сж били преди да се окаменятъ. Влѣзохъ по-навътре — все сжщото: хора въ различни положения безъ да мърдатъ; навсѣкжде царуваше гробно мълчание. Следъ нѣколко време стигнахъ въ едно отдѣление на палата, на което прозорцитѣ бѣха покрити съ златни пердета и отъ това се виждаше ясно, че туй ще е жилището на царицата, и азъ влѣзохъ вътре презъ вратата, която бѣше отворена. Въ първата стая имаше окаменени нѣколко черни езуси, а въ втората — седѣше върху единъ високъ столъ жена, богато облѣчена, сжщо окаменѣла. Отъ златната корона на главата ѝ и отъ нанизитѣ на врата ѝ познахъ, че това е самата царица.

Азъ се чудихъ, разгледахъ всичко наоколо си. Най-вече ме слиса богатството и украшенията на стаята. Дрехитѣ на царицата бѣха ушити отъ злато, а постилкитѣ на диванитѣ бѣха отъ скъпа индийска материя. Отъ тази стая отидохъ въ други стаи сжщо тъй наикичени и най-после стигнахъ до една спалня, въ която имаше високъ златенъ креватъ, постанъ съ скъпа материя, нанизана съ мерджани. Стаята бѣше освѣтена съ нѣкаква чудна свѣтлина и, като искахъ да видя отгдето иде тази свѣтлина, покачихъ се по единъ столъ и въ една кутия имаше единъ елмазенъ камѣкъ, голѣмъ колкото едно страусово яйце. Той бѣше бистъръ като сълза, и съ своя ослѣпителенъ блѣсъкъ свѣтѣше като слънце. Край кревата имаше два запалени свѣтилника и тѣ всрѣдъ това царство на смъртта ме учудваха най-вече. „Не отъ самосебе си се запалятъ тѣзи свѣтилници — помислихъ си азъ — трѣбва да има нѣкой живъ човѣкъ да ги пали“. Но нищо не се чуваше наоколо ми.

Тѣйкато всички врати бѣха отворени, то азъ можахъ да обиколя цѣлия палатъ и да разгледамъ всички чудеса; спирахъ се предъ всѣка рѣдкостъ и отъ любопитство се слисвахъ. Бѣше вече почнало да се стъмнява, безъ да забележа и безъ да си спомня за гемията и за своитѣ сестри, които бѣхъ оставила при стоката. Страхъ ме обзе въ палата, като си помислихъ, че съмъ

сама въ царството на смъртта. Азъ се завтекохъ да търся изходъ, но като побъркахъ пжтя, намѣрихъ се пакъ въ сжщата стая, гдето бѣха свѣтилницитъ и гдето блестѣше елмазниятъ камъкъ. Измжчена отъ умора, решихъ се да преспя въ запусѣлия палатъ; легнахъ си въ разкошната постелка, но идѣше ли ми сънь?

Около срѣднощъ дочу ми се мжжки гласъ, каточе нѣкой четѣше Алкорана, както го четатъ въ нашитѣ храмове. Азъ скочихъ и отидохъ къмъ тази врата, отгдето ми се чуваше да иде гласътъ; поотворихъ и що да видя?

— Но, царю, — каза Шехеразада — време е вече да спра приказката си, защото ти трѣбва да отидешъ на работа. Ако твое величество желае да чуе историята на Зобеида до край, нека ми хариже още една нощъ.

Султанътъ се съгласи: той бѣше много любопитенъ да дослуша до край тази любопитна история.

На другата сутринъ Шехеразада почна отново.

— Предъ мене — каза Зобеида на халифа — се отвори една стая, която по всичко приличаше на нашитѣ джамии. Стаята бѣше освѣтена съ свѣщи отъ бѣлъ воскъ и срѣдъ нея, върху единъ килимъ бѣше колѣнничилъ единъ младъ момъкъ и четѣше съ внимание Алкорана. Азъ не можахъ да разбера какъ е останалъ само той живъ? Нѣмаше никакво съмнение, че тукъ имаше нѣкое чудо.

Тѣйката вратата на тази стая бѣше отворена, азъ свободно влѣзохъ, колѣнничихъ и почнахъ да се моля: „Славя и благодаря ти, Боже, загдето ни помогна въ нашето пжтуване! Пращай ни своята благость, когато имаме нужда отъ нея!“

Младиятъ човѣкъ ме погледна слисано и ме запита:

— Коя си ти, и кой те е довелъ тукъ, въ тази печална страна? Кажй ми, хубавице, и тогава, ако искашъ, ще ти разкажа всичко, което се случи тукъ, и какъ съмъ останалъ само азъ живъ отъ общото бедствие.

Азъ му разказахъ всичко и му казахъ, че гсря отъ нетърпение да узная причината на това страшно запустяване, което ме учуди, щомъ стжпихъ въ града.

— Почакай една минута — каза младиятъ човѣкъ и стана, затвори Алкорана, турна го въ едно скжпо сандѣче и го скжта.

Азъ въ това време следѣхъ внимателно движението на момъка; неговата хубость и грацията на движенията ми направиха такова впечатление, каквото азъ никога не съмъ изпитвала. Преди да почне да разказва, момъкътъ ме накара да седна до него. Азъ не можахъ да се стърпя и му казахъ:

— Мили мой, знаешъ ли ти, съ какво нетърпение чакамъ да чуя твоя разказъ и колко е близка до сърдцето ми твоята сждба? Кажй ми какъ си се избавилъ отъ това страшно нечувено бедствие?

— Нищо нѣма да скрия отъ тебъ, хубава чуждестранке, — каза той. — Съ своята гореща молитва, която ти преди малко отпраща къмъ Бога, показвашъ, че си истинна правовѣрна и заслужавашъ да ти разкажа историята си. Този градъ бѣше столица

на едно голѣмо царство, на което баща ми бѣше царь. Всички жители заедно съ баща ми бѣха станали идолопоклонци и обожаваха Нардуна, заповѣдникъ на ангелитѣ, които не искатъ да се покоряватъ истински на Бога.

Роденъ между идолопоклонци, къмъ които принадлежеше баща ми и майка ми, азъ можехъ да постигна сжщата участъ, ако единъ случай презъ моето детинство не ми помогна да позная истински Бога. Моята наставница бѣше мюсюлманка, която знаеше цѣлия Алкоранъ наизустъ и можеше да го обяснява.

— Има само единъ истински Богъ, — казваше ми тя често, — пази се да не почнешъ да обожавашъ и други сжщества!

Тя ме научи да чета по арабски и първата книга, която ми даде, бѣше Алкорана. Когато порастнахъ, тя ме посвети въ догмитѣ на мюсюлманската религия, и всичко, което не разбирахъ,

тя ми обясняваше. Когато тя умрѣ, азъ бѣхъ умствено доста зрѣлъ и не се покорихъ на никой лъжливъ Богъ.

Преди три години и нѣколко месеца се чу гласъ изъ улицитѣ, който казваше на народа.

— Жители, покайте се и се поклонете на единия и мило-сърдния Богъ: иде частъ на наказанието.

Цѣли три години се продължава това възвание, но никой не искаше да чува, и, най сетне, Божиятъ гнѣвъ се излѣ върху нашето царство: всички хора се обърнаха на камъни; всѣки се окамени въ това положение, въ каквото се е намиралъ, когато дойде наказанието. Баща ми се окамени, сжщата участъ постигна и майка ми, само азъ единъ останахъ въ цѣлия градъ. Богъ ме пощади, и азъ днесъ му служа съ по-голѣма вѣра и любовъ. Ти

идешъ, навѣрно, отъ Бога, за да ме утетишъ въ тази грозна самотия.

— Царски сине! — казахъ азъ на младежа, следъ като се трогнахъ отъ неговитѣ думи, — ако providението ме е изпратило при тебе, то е само затова, за да те избавя отъ това проклето отъ самия Бога мѣсто. Азъ се ползувамъ съ почитъ и уважения въ родния си градъ Багдаты, гдето имамъ още богатство, освенъ това, което е на гемията, съ която дойдохъ въ вашата държава. Позволи ми да те покана да дойдешъ да живѣешъ въ моята кѣща, поне докато Богъ се смили и ти върне твоео щастие и положение. А това Богъ ще направи, защото никому, който е искалъ неговата помощъ, не е отказалъ. Можешъ ли остана самъ въ този мъртъвъ градъ, гдето всичко ти напомня за страшното нещастие? Моята гемия е на твое разположение, прави съ нея каквото искашъ.

Момъкътъ се съгласи на моето предложение, и ние цѣлата нощъ минахме въ разговоръ за пътуването.

Щомъ се разсъмна ние излѣзохме изъ двореца и тръгнахме къмъ гемията, гдето сестритѣ ми и управителятъ на гемията се безпокоеха за моето отсъствие. Азъ препоръчахъ на сестритѣ си царския синъ, разказахъ имъ неговата история и причината на бедствието, което е постигнало цѣлия градъ.

Следъ това матрозитѣ въ продължение на нѣколко дена товариша гемията съ богатствата, които намѣрихме въ палата. Ние избрахме най-скѣпнитѣ нѣща: злато, сребро и скѣпоценни камъни; всичко друго оставихме. Като натоварихме гемията и като си взехме вода за пѣтъ тръгнахме. Азъ, царскиятъ синъ и моитѣ сестри се разговаряхме постоянно заедно. Но нашето весело пътуване не се продължи дълго време; сестритѣ ми забелязаха нѣжното отношение между мене и младия царски синъ и почнаха да ми завиждатъ. Веднѣжъ по старата сестра ме попита какво ще правя съ царския синъ, когато се върнемъ въ Багдаты?

— Какво ще правя ли? — казахъ азъ, — ще се ожена за него.

Следъ това попитахъ и царския синъ, нѣма ли да ми откаже.

— Азъ ще бѣда не само твоя вѣрна жена, но и предана робиня и безъ дума ще ти изпълнявамъ желанията, — казахъ на царския синъ.

— Шегувашъ ли се или не, — не зная, но ти казвамъ предъ сестритѣ ти, че на драго сърдце приемамъ твоео предложение, но съ условие, щото ти да не бѣдешъ моя робиня, а неразлѣчна другарка въ живота ми. Азъ не искамъ да имамъ никаква властъ надъ тебе.

Като чуха сестритѣ ми тѣзи думи, побледнѣха и тѣхнитѣ отношения къмъ мене се измѣниха.

Минахме персийския заливъ и се приближихме къмъ Балсоръ. Тѣй като вѣтрътъ бѣше много благоприятенъ, ние мислѣхме да стигнемъ благополучно на другия день въ пристанището, но се случи една неочакваностъ; презъ нощта сестритѣ хвърлиха моя мжжъ, а следъ него и мене въ морето. Царскиятъ синъ потъна, но азъ се избавихъ, като доплавахъ до едно малко островче, а оттамъ до сушата. Азъ тръгнахъ по пѣтя и се хранѣхъ отъ

зрѣлитѣ плодове на дърветата и пиехъ отъ бистритѣ води на изворитѣ, и това ми даваше надежда, че ще мога да продължа живота си.

Като се уморихъ, азъ седнахъ подъ едно дърво да си почина, но, като се обърнахъ, видѣхъ две крачки надалечъ отъ мене една голѣма крилата змия. Тя пълзѣше много бързо къмъ мене и си виеше ту на една ту на друга страна снагата. Както се виждаше, тя бѣгаше отъ нѣкоя опасностъ. И наистина, щомъ скочихъ, видѣхъ, че следъ нея пълзѣше друга такава сжщо голѣма змия и гонѣше първата, като искаше да я глътне. Азъ се съжалихъ надъ първата беззащитна змия и, вмѣсто да избѣгамъ, грабнахъ съ ржка единъ камѣкъ, който видѣхъ предъ себе си, и колкото

ми сила държеше, ударихъ втората змия по главата, но толкова силно, щото тя замръзна на мѣстото си. Първата змия като видѣ, че се отгърва отъ опасността, разпери криле и хвъркна. Азъ дълго време я следихъ съ очитѣ си, но когато тя се скри въ далечината, отидохъ подъ друго дърво и заспахъ.

Щомъ се пробудихъ, друга неочакваностъ се изпрѣчи предъ очитѣ ми; предъ мене стоеше жена съ приятно, енергично лице; тя държеше две свързани черни кучета.

— Коя си ти? — попитахъ я азъ.

— Азъ съмъ сжщата змия, — отговори тя, — която ти избави отъ явна гибелъ. Азъ мисля, че съ нищо друго не мога ти се отплатя, освенъ съ това, което направихъ. Като зная вѣролом-

ството на твоите сестри, отидохъ на кораба и съ помощта на много мои другарки, които сж вълшебници като мене, пренесохъ стоката въ твоите багатски мази, следъ това потопихъ кораба, а твоите сестри преобърнахъ на тѣзи две кучета, които виждашъ предъ себе си. За тѣхното злодеяние малко е това наказание, и ти постъпвай съ тѣхъ тѣй, както ти кажа.

Като каза жената тѣзи думи, улови ме за ржка, улови и кучетата и ни отнесе въ моята багатска кѣща. Тукъ предъ моите магйосани сестри тя ми каза:

— Ако не искашъ и ти да бждешъ преобърната на куче, трѣбва всѣка вечеръ да удряшъ по сто бича на сестрите си. Нека това имъ служи като награда за престѣплението, което направиха противъ тебе и противъ твой мъжъ.

Азъ нѣмаше какво да правя, трѣбваше да се обещая, че ще изпълня точно тази жестока заповѣдь.

И ето защо, господарю, щомъ настане опредѣлениятъ часъ, азъ правя това, което ти видѣ. Съ своите сълзи азъ съчувствамъ на моите сестри, че е тежка за мене тази постѣпка, която правя надъ тѣхъ. Реши, правосѣдни властителю, за какво съмъ достойна — за съжаление или за укоръ?

Съ удивление и дълбоко внимание халифътъ изслуша печалната приказка на Зобеида, и следъ това каза на везира си да каже на хубавицата Амина да разкаже причината на раните по нейните гърди. Амина не можеше да не изпълни заповѣдта на халифа и почна своята история така:

Разказътъ на Амина

— За да не измѣчвамъ твоето внимание, господарю, азъ нѣма да повтарямъ това, което разказа сестра ми, а ще почна моята история. Следъ като овдовѣ майка ми, уедини се въ една отстранена кѣща, а мене ожени за единъ богатъ багатски търговецъ.

Но не се мина и една година, моятъ мъжъ умрѣ и ми остави голѣмо богатство. Следъ половинъ година отъ неговата смъртъ азъ се възползувахъ отъ богатството и си направихъ такова скѣпо облѣкло, каквото никой не си е правилъ.

Една вечеръ, когато се занимавахъ съ скѣпото си облѣкло, една отъ слугините ми дойде и ми каза, че ме вика нѣкояси непозната жена. Азъ казахъ да я доведатъ вкѣщи. Жената бѣше стара, влѣзе, поколни ми се до земята почтително и, като колѣничи, каза ми:

— Добра госпожо, не се сърди, загдето имамъ смѣлостта да те безпокоя съ идването си. Бжди милостива и изслушай молбата ми: азъ оженихъ дъщеря си за единъ много богатъ човѣкъ, но тѣй като нѣмаме познати въ града, а искаме да се представимъ на нашия зетъ за хора, които познаватъ по-видните хора тукъ, затова дойдохъ да те моля да бждешъ тѣй добра, както те знаемъ, и да дойдешъ на сватбата ни. Твоето посещение ще ни направи голѣма честь, и ние ще покажемъ предъ съседите си, че не сме изгубени хора въ града. Позволи ми да се надѣвамъ, че ти нѣма да се откажешъ и ще ни направишъ тази милость, за

която съмъ дошла. Помисли само, какво унижение ще бжде за насъ, ако ти не ни изпълнишъ молбата; азъ не ще зная къмъ кого тогава да се обърна.

Мене ме трогнаха думитѣ на старицата, която ги каза съ сълзи на очи и азъ отговорихъ:

— Не тѣжи, азъ ще изпълня вашето желание; само кажи где живѣте и ми дай малко време да се облѣка.

Старицата бѣше вѣнъ отъ себе си отъ радостъ, като чу тѣзи думи; тя се хвърли предъ краката ми и почна да ги цѣлува.

— Моя благодетелнице, — каза тя, — Господъ ще те награди за тази добрина. Нека той ти прати на сърдцето такава радостъ, каквато вливашъ ти сега въ моето сърдце. Не бързай, има време, ако ми позволишъ, азъ сама ще дойда довечера да те търся. И тѣй, сбогомъ, милостива госпожо; съ нетѣрпение ще чакаме великата честь да те поздравимъ съ „добре дошла въ нашата къща.“

Следъ като излѣзе тя, азъ намѣрихъ най-хубавитѣ си дрехи, най-хубавитѣ гerdани отъ маргаритѣ, взехъ прѣстена и обицитѣ съ брилѣнтитѣ, каточе предчувствувахъ, че ме очакваше нѣщо презъ нощта. Бѣше се вече смръкнало, когато старицата дойде да ме търси; лицето ѝ свѣтѣше отъ радостъ, и тя, като ми цѣлуна почтено рѣка, каза:

— Гоститѣ и всички роднини на зетя ни се събраха, и азъ дойдохъ да те помоля да дойдешъ въ дома.

Тръгнахме. Тѣлпа отъ роби ни придружи. Предъ насъ се простираше широка, чиста, измита улица. Следъ малко ние стигнахме едни голѣми врата, надъ които висѣше фенеръ. Надъ него имаше дѣска съ надписъ; „Тукъ е царството на веселието и на вѣчната радостъ“. Старицата похлопа, и вратитѣ се отвори́ха. Заведоха ме въ една широка стая, гдето ме срещна една жена съ дивна хубостъ. Следъ поздрава тя ме прегърна нѣжно и ме покани да седна при нея на единъ столъ, който бѣше нанизанъ съ скъпоценни камъни.

— Мила моя, — каза тя, — не се сърди, ако ти предложа друга сватба, а не такава, каквато ти си очаквада. Азъ имамъ братъ такъвъ хубавецъ и тѣй уменъ, какъвто нѣма на свѣта; той те видѣлъ и тѣй се влюбилъ въ тебе, че си далъ сждбата въ твоитѣ рѣце. Отъ тебе зависи, ще бжде ли той щастливъ или не. Неговото положение и звание сж толкова високи, че ти нѣма да се унижишъ, а ще подигнешъ своето достоинство, ако се съгласишъ да станешъ негова жена. Съгласи се съ молбата ми.

Откато бѣше умрѣлъ моятъ пръвъ съпругъ, азъ не бѣхъ помисляла за женитба, и затова туй неочаквано предложение ме намѣри неприготвена да отговарямъ; азъ се смутихъ, не можахъ нищо да отговоря, и това мълчание се показва на младата жена знакъ на съгласие. Тя си цапна рѣцетѣ, и вратата, които водѣха въ друга стая, се отвори́ха. Появи се човѣкъ младъ, високъ, хубавецъ и моето сърдце се разтупа отъ радостъ; азъ се почувствувахъ горда, че съмъ го победила. Той се поклони почтително, седна край мене и се завърза оживенъ разговоръ.

Младата жена, сестрата на момъка, като забеляза, че станаме интимни, цапна си ржцетъ и се яви кадията. Той написа брачния договоръ, подписа го и го даде на четирима свидетели да го подпишатъ. Само едно нѣщо се искаше отъ мене: никога да се не откривамъ на чуждъ мжжъ и да не говоря никому... „Ако ти не престъпишъ това условие, ще бждешъ най-щастлива съ мене.“ Сватбата се почна, и азъ станахъ главно действащо лице намѣсто обикновенъ гостенинъ.

Подиръ два месеца ми дотрѣбва копринена материя, и азъ съ позволение на мжжа си отидохъ да си купя, като взехъ съ себе си две робини и тази старица, която идва да ме вика на сватба. Когато ние дойдохме до пазаря, старицата ми каза:

— Ето какво ще те съветвамъ, госпожо: намѣсто да ходимъ отъ дюкянъ на дюкянъ, нека да отидемъ при единъ познатъ мой търговецъ. Тси има различни материи, и ти навѣрно, ще намѣришъ всичко, каквото ти трѣбва.

Азъ нищо нѣмахъ противъ това предложение, и ние влѣзохме въ дюкяна на единъ младъ хубавецъ търговецъ. Старицата ме съветва да се пазаря сама съ търговеца, но азъ, като помнѣхъ брачния си договоръ, отказахъ се и помолихъ старицата да се разправа съ него.

Търговецътъ разгъна предъ насъ много топове отъ различни материи; една отъ тѣхъ ми се понрави и азъ казахъ на старицата да пита за цената. Търговецътъ отговори, че не продава стоката си нито съ сребро, нито съ злато; а може да ми я подари, ако му позволя да ме цѣлуне по бузата. Азъ кипнахъ отъ ядъ и казахъ на старицата да му каже, че неговата постъпка е безобразна и ме учудва дързостта му. Но старицата намѣсто да изпълни заповѣдта ми, почва да ме съветва и да ми доказва, че нѣма нищо осъдително, че това не е разговоръ, а работа само за една минута, и никой нѣма да се научи за туй. Азъ искахъ да имамъ тази чудесна материя и затова нѣмаше какво да правя, съгласихъ се съ предложението на търговеца. Слугинитъ ме заобиколиха и азъ открихъ лицето си на търговеца. Но той намѣсто да ме цѣлуне, ухапа частъ отъ страната ми и се скри. Болестта и неочакваността подействуваха тъй силно върху мене, щото азъ се забравихъ и припаднахъ. Когато дойдохъ въ съзнание, видѣхъ тѣлпа хора около мене, но слугинитъ ме бѣха покрили съ шереджата. Като се върнахме вкъщи, старицата ми се извиняваше, като казваше, че търговецътъ билъ неинъ съотечественикъ и никога не му се надѣвала да направи той такава постъпка, такова безумие.

— Но ти не се тревожи, госпожо, — каза тя — азъ ще ти дамъ такова лѣкарство, отъ което раната ти ще оздравѣе и нѣма да остане никакъвъ белегъ.

Азъ бѣхъ толкова отслабнала, че едвамъ вървѣхъ, а щомъ стигнахме до къщата, отново изгубихъ съзнание. Старицата ме свѣсти, намаза ми раната съ своето лѣкарство и ме сложи на леглото.

Късно вечерта се върна моятъ мжжъ; той, като ме видѣ въ леглото съ вързана глава, дойде при мене и ме запита, отъ

какво съмъ болна. Азъ му казахъ, че нѣма нищо сериозно, че ме наболява малко главата, но скоро ще мине. Тогава той доближи свѣщъта до мене и, като видѣ кръвта по страната ми, започна да ме разпитва отъ какво е раната ми? Макаръ и да се чувствувахъ виновна, но не искахъ да призная предъ мъжа си моето лекомислие и затова ето каква лъжа се изтрѣгна изъ езика ми:

— Срегнахъ хамали съ дърва и единъ ме засегна съ едно дърво по страната и ме нарани. Но ти не се безпокой, всичко ще мине.

Моятъ мъжъ се разсърди и се закани да избеси всички хамали на другия день.

— Не, не! — извикахъ азъ, като видѣхъ, че за моята глупостъ ще загине толкова свѣтъ, — не бѣше хамалинъ, ами единъ метачъ ме блѣсна неочаквано на улицата, азъ паднахъ и си одраскахъ страната на единъ джамъ.

— Метачъ ли казвашъ ти? — попита ме моятъ мъжъ. — Утре докато се съмне, всички метачи ще изтрѣбятъ.

— Моля те не прави това — казахъ азъ — тѣ не сж виновни.

— Но отъ какво е тази рана? Азъ искамъ да ми кажешъ.

Азъ не можахъ да отговоря нищо, и мъжъ ми повика нѣколко роби.

— Свалете тази жена отъ леглото — каза той — и я занесете срѣдъ стаята.

Робитѣ изпълниха заповѣдта: единъ ме улови за ржката, другъ за краката, а трети донесе единъ мечъ.

— Насѣчи я — каза мъжъ ми — насѣчи я и я хвърли въ Тигъръ да я изядатъ рибитѣ. Нека всички знаятъ какъ наказвамъ тѣзи, които се надсмиватъ надъ любовта ми — които ме лъжатъ.

Робътъ не се решаваше да изпълни думитѣ на господаря си.

— Какво чакашъ! — извика сърдито моя мъжъ — що стоишъ?

— Можеби господарката ще ти каже нѣщо за последенъ пътъ, — каза робътъ.

Азъ си подигнахъ главата и като погледнахъ жаловито мъжа си, казахъ:

— О, нима ти нѣма да се съжалишъ надъ менъ и ще ме погубишъ въ най-цвѣтущата ми възраст?

Азъ не можахъ повече да кажа нищо — сълзитѣ ми ме задушиха. . . Но сърдцето на моя разгнѣвенъ мъжъ не се смили; напротивъ, той почна да ме напада и най-последъ повтори заповѣдта си. Но въ тази минута влѣзе въ стаята старицата, кърмачката на моя мъжъ; тя падна на колѣне предъ него и почна да го моли, да се смили надъ мене и да ме прости.

— Припомни си, мое дете, че който дига ножъ, отъ ножъ ще умре. Недей черни съвѣстъта си и не позори славното си име съ това позорно убийство.

Думитѣ на старицата навѣрно подействуваха на мъжа ми.

— Добре, — каза той, — ще те послушамъ и заради тебе и прощавамъ живота, но ще я накажа за нейната постъпка.

Като каза тѣзи думи моятъ мжжъ, единъ робъ почна да ме бие съ една гъвава, жилава тръсгъ, и кръвта шуртѣше отъ тѣлото, кожата се кжсаше и отъ това сж ранитѣ по гърдитѣ ми. Следъ нѣколко удара азъ се лишихъ отъ съзнание и по-нататкъ не знаехъ какво е станало съ мене. Когато се пробудихъ, видѣхъ, че се намирамъ въ една непозната стая и тамъ, благодарение на грижитѣ на старицата, азъ оздравѣхъ следъ четири месеца. Азъ напуснахъ тази стая и искахъ да се върна въ кжщата на първия си мжжъ, но колко учудена останахъ, когато видѣхъ, че всичко бѣше съборено. Какво трѣбваше да правя? Кому можехъ да се оплача? Азъ не знаехъ даже името на втория си мжжъ, но, като

му гледахъ работитѣ, които вършеше, досѣщахъ се, че той ще е нѣкое високопоставено лице; въ таквъ случай гдѣ азъ можехъ да намѣря правосъдие?

Смазана отъ нещастие, безъ сръдства, безъ покривъ, отчаяна, азъ си спомнихъ своята сестра Зобеида и се решихъ да се обърна къмъ нейното великодушие. Тя ме прие нѣжно, съ любовъ, разпита ме за моето нещастие и ми каза:

— Успокой се, мила сестро, и се постарай мжжествено да претърпишъ своето нещастие; тѣй върви свѣгътъ; взематъ ни имуществото, приятелството, любовта, а понѣкога всичко изведнѣжъ.

Следъ това ми разказа историята си съ царския синъ, безъ да замълчи за възмутителната постъпка на моитѣ сестри, които сега сж кучета. Следъ това дойде и другата ни сестра, и ние заживѣхме тихо, спокойно, като се обещахме да не се раздѣляме

никога. За да не стоя праздна азъ се заловихъ съ домакинската частъ и съ удоволствие ходя да пазарувамъ. Вчера налетѣхъ на такъвъ остроуменъ, забавителенъ хамалинъ, когото оставихме да пренощува. Сжщо дойдоха следъ малко и трима дървиши. После почукаха трима търговци, които искаха да преспятъ въ нашата кѣща. Сега се научихме, че тѣзи трима търговци не били обикновени хора, а ти, велики господарю, и твоитѣ двама другари.

Халифътъ Харунъ Алъ-Рашидъ остана крайно доволенъ отъ разказитѣ на тритѣ сестри, изслуша съ безпримѣрно великодушие всичко и поиска да ги ошастливи съ своитѣ милости. Той лично, безъ ничие посрѣдство, се обърна къмъ Зобеида, като ѝ каза:

— Азъ желая да зная, не ти ли се обеща вещицата, която ти се яви въ видъ на змия, да се яви пакъ, когато я повикашъ нѣкога?

— О, да, мой повелителю! — отговори Зобеида. — Азъ забравихъ да кажа на твое величество, че тя ми остави *талисманъ* отъ три косъма и ми каза, че ако дойде день да ми потрѣбва тя, да изгоря космитѣ въ огъня и тя ще се яви изведнѣжъ, гдето и да се намира, — дори задъ Кавказкитѣ гори.

— А кжде е този талисманъ? — попита халифътъ.

— У мене е, господарю. Азъ всѣкога го нося съ себе си.

— А защо тогава не го употрѣбявашъ въ работа? Азъ искамъ ей-сега да повикашъ вещицата да дойде.

Зобеида послуша; тя поиска огънь и, щомъ като изгори своя талисманъ, цѣлиятъ палатъ се разлюлъ до основитѣ си, и вещицата се яви предъ халифа въ видъ на млада жена, облѣчена разкошно.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — каза тя — азъ съмъ готова да се покорявамъ на твоята воля. Ти се научи какво съмъ направила азъ съ сестритѣ на тази жена, която ме извика, за тѣхнитѣ вѣроломни постѣпки; но ако желае твое величество, азъ мога да имъ върна първия образъ.

— Това е най-доброто, което можешъ да направишъ прекрасна вещице, — каза халифътъ. — Но азъ искамъ още за едно нѣщо да ти напомня: не можешъ ли премахна отъ гърдитѣ на тази жена тѣзи следи отъ ранитѣ, които ѝ нанесълъ нейниятъ мжжъ? И тѣй, като ти всичко знаешъ, кажи ми името на този звѣрски, жестокъ мжжъ, който е постѣпилъ тѣй зле съ нея? Ти знаешъ, че такива постѣпки влияятъ лошо, тѣ отдачаватъ моитѣ поданици отъ мене, и азъ не зная какъ не съмъ се научилъ още за това гнусно злодеяние.

— Съ удоволствие ще изпълня волята ти, господарю — отговори вещицата.

Следъ това доведоха предъ нея дветѣ кучета и донесоха ѝ единъ сждъ пѣленъ съ вода. Тя измърмори нѣколко тайни думи, подиръ туй порѣси по-напредъ Амина, а подиръ и дветѣ кучета. Кучетата се преобърнаха на две хубавици, а гърдитѣ на Амина станаха чисти и бѣли като лилии.

10

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

— Сега, господарю, азъ ще ти кажа името на жестокия мъжъ — каза вещицата — който е постъпилъ тъй безчовѣчно съ тази хубавица и който е нане-ѣлъ рани на гърдитъ ѝ. Ти го познавашъ добре и той ти е близъкъ — той е твоятъ синъ Аминъ, братъ на Мамуна. Той билъ страстно влюбенъ въ тази хубавица и се оженилъ за нея, а после я наказалъ тъй жестоко. Но неговата постъпка може да се извини: неговата жена постъпила много лекомислено съ търговеца, а съ своитъ измислени оправдания усилила вината си. Ето всичко, което мога да ти кажа — каза вещицата и, като се поклони, изгуби се предъ нашитъ очи.

Халифътъ бѣше доволенъ и радостенъ: най-голѣмото наслаждение за него бѣше да прави добро. Затова името на този славенъ великодушенъ монархъ никога нѣма да умре въ народа. Преди всичко той повика своя синъ Аминъ и му каза, че знае за неговата тайна женитба и не одобрява неговата жестока постъпка и му разказа каква е била вината на Амина. Царскиятъ синъ се обеща да вземе жена си и да я обича като своя добра жена.

Следъ това халифътъ предложи ржката си и сърдцето си на Зобеида, а другитъ нейни сестри той предложи на тримата дервиши. Той подари всѣкому по единъ палатъ въ Багдаты и направи и тримата царски синове първи чиновници въ държавата си. Дервишитъ останаха възхитени отъ великодушната щедростъ на халифа и благославяха името на този добъръ царъ, който ошастливи въ своето царуване толкова милиони хора.

Бѣше вече почнало да се разсѣмва, когато Шехеразада довърши приказката си. Шахриаръ остана много благодаренъ и замоли Шехеразада да му разкаже още нѣкоя приказка и тя почна една доста любопитна.

Приказката за третъ ябълки

— Господарю, ти чу вече за една отъ ношнитъ разходки на Харунъ-Алъ Рашидъ, сега ще ти разкажа за друга негова такава разходка.

Една сутринъ халифътъ казалъ на своя великъ везиръ Джиафаръ:

— Бжди готовъ да ме придружишъ: тази нощъ искамъ да обиколя всичкитъ градски улици, за да се увѣря, следятъ ли моитъ чиновници за спокойствието и благоденствието на моя народъ. Срещна ли нѣкжде безредици или неудоволствие, ще накажа управителитъ на тѣзи мѣста; а този, който се е отличилъ въ своето управление, ще бжде възнаграденъ споредъ заслугитъ си.

Въ опредѣления часъ Джиафаръ и Месруръ, началникътъ на евнуситъ, очаквали въ двореца господаря си; когато се явилъ Харунъ-Алъ-Рашидъ, тримата се преоблѣкли, да не ги познае никой, и тръгнали по мълчаливитъ улици на града.

Като изминали нѣколко мегдани и пазари, кривнали въ една уличка и срещнали единъ високъ старецъ съ дълга бѣла брада : на главата си носѣлъ мрежа, въ едната си ръка държалъ една кошница, а въ другата — тояга.

— Както се вижда, той ще е нѣкой беденъ човѣкъ, — казалъ халифътъ. — Да го попитаме какъ и съ какво живѣе.

— Ей, спри се, добри човѣче, и ни кажи кой си ?

— Ахъ, господине мой, — казалъ старецътъ, — занимавамъ се съ риболовство, но този занаятъ толкова малко доходъ носи, че едвали ще има победенъ човѣкъ отъ мене. Цѣлъ день ловя риба и поне една да уловя. И между това имамъ жена и деца, които трѣбва да храня.

— Нѣма ли да се съгласишъ, — попиталъ халифътъ отъ състрадание къмъ бедния старецъ, — да се върнемъ, да отидемъ на рѣката и да хвърлимъ мрежата още единъ пѣтъ за мое щастие ? Ще ти дамъ сто секина за това, което уловишъ.

Старецътъ тутакси забравилъ мжкитѣ си и бързо тръгналъ къмъ Тигъръ заедно съ халифа, Джафаръ и Месруръ.

— Нѣма да ме излѣжатъ такива почтени господиновци, — си мислѣлъ той ; — не вѣрвамъ, че тѣ се подиграватъ съ единъ беденъ старецъ. И да не получа сто секини — единъ да получа и на него ще съмъ благодаренъ.

Като стигнали рѣката Тигъръ, рибарътъ хвърлилъ мрежата, а следъ нѣколко минути, когато почналъ да я изтегля изъ водата, почувствувалъ, че тя толкова тежала, като че била пълна съ куршумъ. Вмѣсто риба, въ мрежата имало единъ тежъкъ сандѣкъ, заключенъ. Халифътъ далъ на рибаря сто секина и бедниятъ старецъ си отишелъ смаянъ отъ радостъ. Халифътъ като искалъ да види какво има въ сандѣка, заповѣдалъ на своитѣ хора да го занесатъ въ двореца. Тамъ го разтворили и намѣрили една кошница ; но като отворили кошницата и разгънали платното, съ което била обвита една връзка, що да видятъ ! Едно женско, бѣло като снѣгъ, тѣло, разсѣчено на части.

Това силно смаяло халифа, ала следъ нѣколко време той се разгнѣвилъ и, като погледналъ грозно къмъ везира, извикалъ :

— Ето какъ следишъ ти за постѣпкитѣ на моя народъ ! Предъ очитѣ ти въ моята столица безнаказано сѣкатъ хората и ги хвърлятъ въ Тигъръ, за да се язятъ мои обвинители предъ Бога, когато дойде страшниятъ сждъ ! Слушай, ако не откриешъ тутакси убицеца на тази нещастница, кълна се въ всичко свято и скжпо, че ти ще бждешъ обесенъ вмѣсто него и следъ това ще бждатъ избесени четиридесетъ души твои роднини.

— О, господарю, — казалъ везирътъ, смаянъ отъ тѣзи халифови думи — бжди милостивъ ! Дай ми малко време да изследвамъ работата . . . Можеби ще открія убицеца, ако изследвамъ нѣкого.

— Добре, давамъ ти три дена срокъ, — казалъ халифътъ. Джафаръ знаелъ твърдата воля на своя повелителъ, и безъ да каже дума, излѣзълъ и си отишелъ вкъщи.

— Прощавай, животе, — си мислѣлъ той, — сега само едно чудо може да ме отърве. Багдатъ е широкъ, население много,

какъ може да се намѣри убиецътъ? Навѣрно престѣплението е извършено безъ свидетели, затова не ще може да се открие. Ако бѣше другъ нѣкой на мое мѣсто, би извадилъ нѣкой престѣпникъ изъ затвора и би го наказалъ, само да може да се изпълни заповѣдта на халифа, но азъ не искамъ да товара съвѣстѣта си съ такъвъ тежъкъ грѣхъ, нека самъ да загине, отколкото да избавямъ живота си по такъвъ начинъ.

Но въ всѣки случай везирътъ заповѣдалъ на всички свои подвластни да употребятъ всички срдства да намѣрятъ престѣпника. Полицията се раздвижила изъ града, всички чиновници се запретнали да откриятъ престѣплението, защото всички били отговорни предъ закона, но тѣхнитѣ грижи останали безъ никакви резултати: каточе убийцата билъ потъналъ въ земята. Положението на везира било отчаяно.

Щомъ се свършилъ опредѣлениятъ срокъ, царскиятъ пратеникъ се явилъ при везира и му казалъ да отиде въ двора на халифа.

— Е, какво, намѣри ли убиеца? — попиталъ халифътъ, щомъ видѣлъ Джиафара.

— Не, господарю, — отговорилъ везирътъ, — прави каквото искашъ съ мене, но убиецътъ не се намѣри.

— Ей сега ще заповѣдамъ да се издигнатъ четиридесетъ бесилки предъ вратитѣ на двореца и най-напредъ ще обеса везира и сетне четиридесетъ Джиафарови роднини, — извикалъ халифътъ безъ да обръща внимание на молбитѣ и плачетѣ на осждения на смъртъ.

Когато се издигнали бесилкитѣ предъ палата и се събирали четиридесеттѣ роднини на Джиафаръ, народниятъ глашатай обикалялъ улицитѣ, по заповѣдъ на халифа, и викалъ отвреме-навреме, колкото му държели силитѣ:

— Който иска да види наказанието на везира Джиафаръ и на четиридесеттѣ Бармесиди, нека отиде на дворцовия мегданъ.

Когато всичко било готово и тълпи народъ се събрали отъ всички страни на Багдатъ, появила се дворцовата стража, а следъ нея вървѣлъ между въоръжени войници великиятъ везиръ Джиафаръ и четиридесеттѣ Бармесиди, осждени на смъртъ. Всѣки билъ заведенъ подъ назначената за него бесилка и му сложили бримката на врата. Народътъ, който се билъ събралъ наоколо, не гледалъ съ любопитство това зрелище, а явно скърбѣлъ и негодувалъ. Върху лицата на всички личала тѣга, всички очи били насълзени, защото народътъ обичалъ както великиятъ везиръ, тъй и всичкитѣ представители на този славенъ родъ за тѣхната честностъ, великодушие и справедливостъ.

Всичко било готово и трѣбвало само нѣколко минути, за да загинатъ най-честнитѣ хора на държавата, ала въ това време се промѣква между тълпата единъ младъ, хубавецъ и облѣченъ въ граждански дрехи, човѣкъ. Той се хвърлилъ къмъ везира Джиафаръ, цѣлуналъ му ржката и съ умиление му казалъ:

— О мждри управителю, достойни началниче на емиритѣ, благодетелю на цѣлия народъ и прибѣжище на злочеститѣ — ти ли трѣбва да загинешъ за чужди грѣхове? Азъ съмъ убиецътъ

на жената, която сте намѣрили въ Тигъръ и съмъ готовъ да изкупя съ смъртъ своето престѣпление. Нека ме накажатъ достойно за сторения ми грѣхъ.

Везирѣтъ се зарадвалъ като чулъ тѣзи спасителни думи, но почувствувалъ голѣма жалость къмъ този младъ човѣкъ, на когото по лицето не личели никакви признаци на престѣпность.

— Истина ли казвашъ? — попиталъ везирѣтъ, но въ сѣщото време се явилъ измежду тълпата единъ високъ бѣлобродъ старецъ, и като се приближилъ къмъ бесилкитѣ, казалъ:

— Не му вѣрвай, господарю, не му вѣрвай! Не е той убиецѣтъ на жената, азъ съмъ нейниятъ убиецъ и наказанието трѣбва да падне върху моята глава; моля те отъ името на Бога, не казвай невинния вмѣсто виновния.

— Не е истина, не е истина! — извикалъ младиятъ човѣкъ, — кълна се въ вѣчния животъ, азъ съмъ извършилъ това отвратително престѣпление, никой не е билъ мой другаръ, нито имамъ свидетель.

— Отчаянието те кара да говоришъ тъй, — казалъ старецѣтъ, — ти искашъ да мрешъ, преди да ти е дошелъ часѣтъ. Повтарямъ ти, господарю, — казалъ старецѣтъ, като се обърналъ къмъ великия везиръ, — азъ съмъ престѣпникѣтъ, накажи ме съ смъртъ, безъ да мислишъ много-много.

Като не знаелъ Джафаръ кому да вѣрва и какъ да разреши разногласието между стареца и младия човѣкъ, обърналъ се къмъ главния членъ на върховния сѣдъ, който наблюдавалъ изпълнението на монаршеската воля, и членѣтъ позволилъ на везира да заведе и двамата убийци въ двореца. Като се явилъ предъ халифа, везирѣтъ се поклонилъ до земята, цѣлуналъ седемъ пѣти политѣ на халифската дреха и казалъ:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, обърни своето високо внимание върху доведенитѣ предъ тебе хора и реши кой отъ двамата казва истината. Всѣки отдѣлно признава себе си за убиецъ на съсѣчената жена, която намѣрихме въ рѣката.

— Азъ, — отговорилъ младиятъ момѣкъ — кълна се предъ Бога и предъ тебе, че казвамъ истината.

Но и старецѣтъ отъ своя страна подѣржалъ упорито, че той е убиецѣтъ. Следъ дълги старания халифѣтъ не можалъ да узнае кой казва истината и най-сетне, като излѣзълъ внѣ отъ себе си, казалъ:

— Да се обесятъ и двамата!

— О господарю, — казалъ Джафаръ — това би било голѣма несправедливость. Ако единиятъ е сторилъ убийството, то защо да се наказва и другиятъ!

Щомъ чулъ тѣзи думи младиятъ човѣкъ почналъ да говори още съ по-голѣма разпаленость:

— Господарю, кълна се въ името на Бога небесни, че азъ съмъ убиецѣтъ на злочестата жена и азъ ѣ разсѣкохъ тѣлото на четири, сложихъ го въ единъ сандѣкъ и го хвърлихъ въ Тигъръ. Нека Богъ ме накаже, ако говоря лъжа. Дай заповѣда да ме накажатъ.

Думитъ на младия човѣкъ, придружени съ една клетва, си постигнали цельта; старецътъ навелъ глава и не казалъ нито дума, а възмутениятъ халифъ се обърналъ къмъ престѣпника и го попиталъ строго:

— Какъ си можалъ да сторишъ такова отвратително престѣпление и защо тъй настоятелно искашъ да бждешъ наказанъ?

— Господарю, — отговорилъ нещастниятъ — ако хората зивеха това, което е станало между мене и убитата, то много би имало полза отъ това.

— Азъ желая да чуя — казалъ халифътъ — разкажи ми го безъ да скриешъ нѣщо.

Младиятъ човѣкъ почналъ да разказва.

Разказътъ на женоубиеца

— Господарю и повелителю мой! Тежко е за мене да се изповѣдамъ, но ще изпълня волята ти. Чуй ме и сѣди тогава, както те е научилъ Господъ. Убитата бѣше моя жена и дъщеря на този старецъ, който ми е роднина по баща. Дъщеря му

имаше още дванадесетъ години, когато ми я даде за жена и азъ трѣбва да призная, че тя нито съ една дума, нито съ едно свое действие не ме оскърби. Мирна, добра и разумна, тя ми слѣше само да ми угажда, затова и азъ я обичахъ повече отъ всичко въ свѣта. Тѣй живѣхме ние единадесетъ години щастливи и доволни. Богъ ни даде три сина умни, хубави и силни, и това

увеличаваше нашето щастие. Тѣ и днесъ сж живи, само азъ не съмъ щастливъ да имъ се радвамъ.

Преди два месеца жена ми се разболѣ; това ме силно наскърби, и азъ съ особена грижливостъ се трудѣхъ да я излѣкувамъ. Следъ единъ месецъ тя действително пооздравѣ и се придигна отъ леглото и почна да ходи изъ кѣщи. Веднѣжъ, като отиваше на баня, каза ми:

— Мили, приготи ми нѣколко ябълки и, като се върна отъ баня, ще си хапна. Отдавна ми се щѣше да ямъ отъ тѣзи плодове, но днесъ имамъ голѣмо желание.

— Добре, миличка моя, — казахъ азъ, — всичко ще сторя, само да ти удовлетвори желанието.

Тя излѣзе и азъ веднага отидохъ на пазаря, ала не можахъ тамъ да намѣря ябълки; тогава трѣгнахъ да тѣрся по града. Питахъ въ всички дюкяни, гдето се продаваха плодове, но никжде нѣмаше, макаръ да предлагавъ по единъ секинъ за една ябълка. Наскърбенъ се върнахъ азъ вкѣщи, гдето ме чакаше жена ми; тя се научи, че не съмъ намѣрилъ това, което желаше, огорчи се много и не заспа цѣлата нощъ.

На другия день станахъ много рано, обиколихъ всичкитѣ градини, ала не можахъ никжде да намѣря отъ тѣзи плодове, които иска жена ми. Най-сетне единъ старъ градинарь ми каза да не тѣрся това, което не мога намѣри никжде, освенъ въ Балсоръ, въ градината на негово величество.

Азъ искахъ да направя удоволствие на жена си, която ме обичаше тѣй горещо, и затова се решихъ да отида въ Балсоръ. Азъ веднага се върнахъ вкѣщи, преоблѣкохъ се въ пѣтнически дрехи, съобщихъ на жена си намѣрението и трѣгнахъ. Въ всичкитѣ царски градини намѣрихъ само три ябълки; градинаритѣ ми по-

искаха доста голѣма цена за тѣзи ябълки, но това не бѣше важно за мене; азъ платихъ по три секина за всѣка ябълка и следъ две седмици се върнахъ благополучно вкъщи. За мое нещастие жена ми пакъ се бѣше разболѣла: тя не искаше да яде ябълки, но ги взе и ги сложи край себе си. Азъ толкова се нажалихъ, че ми се взе ума, и не знаехъ какъ да помогна на обичната си жена.

Следъ нѣколко дена отъ завръщането си изъ Балсоръ, азъ седѣхъ, както обикновено правѣхъ, въ дюкяна си, който се намираше въ тази частъ на пазаря, гдето се продаватъ най-тънцитѣ тъкани материи. Изведнѣжъ се изпрѣчи предъ очитѣ ми единъ високъ черенъ робъ, който държеше една отъ тѣзи ябълки, които азъ бѣхъ донесълъ на жена си. Учуденъ отъ това, повикахъ роба и и го попитахъ:

— Послушай, добри човѣче, не можешъ ли ми каза отгдето си взелъ тази ябълка?

— Откъде ли съмъ я взелъ? — попита негърътъ съ нѣкаква си нагла усмивка, — тя е подарѣкъ отъ моята любовница. Днесъ ходихъ да се видя съ нея; тя, злочестата, е малко болна. Азъ влѣзохъ въ нейната стая и видѣхъ на леглото ѝ три ябълки и я попитахъ отгдето е взела тѣзи рѣдкости, а тя ми каза, че нейниятъ мжжъ ги донесълъ отъ Балсоръ, гдето ходилъ цѣли две недѣли да ги търси. Ние се смѣхме надъ неговата глупостъ и на тръгване ми даде тази ябълка.

Трѣбва ли да казвамъ какво впечатление ми направиха думитѣ на този арапинъ! Азъ скочихъ като попаренъ, затворихъ си дюкяна и отидохъ право въ спалнята на жена си. Преди всичко потърсихъ ябълкитѣ ѝ като видѣхъ само две, попитахъ:

— Гдѣ е третата ябълка?

— Не зная, мили мой, — отговори небрежно жена ми.

Спокойниятъ отговоръ и равнодушието на жена ми се показаха несъмнено доказателство, че това, което ми каза проклетиятъ негъръ, бѣше цѣла истина. Луда ревностъ кипна въ гърдитѣ ми, азъ изтеглихъ ножа изъ пояса си и го захихъ въ сърдцето на жена си и съ студена жестокостъ, като сжщински убиецъ, се заловихъ да скрия предстѣплението си. Преди всичко отсѣкохъ главата на нещастницата, насѣкохъ тѣлото ѝ на четири части, свързахъ ги и ги сложихъ въ една кошница; като настѣпи нощта, турнахъ кошницата въ единъ сандѣкъ, грабнахъ сандѣка на гърбъ и го хвърлихъ въ рѣката Тигъръ. Презъ всичкото това време двамата мои по-млади синове спѣха, а третиятъ отсѣтствуваше отъ къщата. Когато се върнахъ, видѣхъ го да седи на прага и да пролива горчиви сълзи. Като го попитахъ защо плаче, той ми отговори:

— Страхъ ме е, че ще ме гълчи мама, като отида при нея. Тази сутринъ взехъ, безъ да зная, една отъ нейнитѣ ябълки да си поиграя, като мислѣхъ да я туря пакъ на мѣстото ѝ. Но единъ високъ, страшенъ негъръ дойде при насъ, когато ние си играехме на улицата и ми взе ябълката. Азъ го молихъ да ми я даде, тичахъ следъ него, казвахъ му, че ти си ходилъ две недѣли пѣтъ до Балсоръ да търсишъ ябълки за болната ни майка и си намѣрилъ само три. Но злиятъ негъръ не ме послуша, а се

обърна, блъсна ме въ гърдитѣ и кривна изъ една тѣсна улица. Азъ толкова много се разтѣжихъ следъ това, че не искахъ да се върна вжщи и затова цѣлия день се скитахъ изъ града. Моля ти се, татко, кажи на майка ми, да не ми се сърди и да не се огорчава. Боя се, да не би да ѝ стане по-зле.

Разказътъ на детето ме порази, като грѣмъ изясно. Явно бѣше, че въ заслѣпението си извършихъ страшно, чудовищно злодеяние. Но какво може да бжде по-мжчително отъ късното и безплодно разкаяние? Азъ не можахъ да поправа фаталната си грѣшка, и това ме отчайваше: азъ проклинахъ и себе си и черния извергъ, който отъ думитѣ на сина ми измислилъ тази отвратителна история, която ми се стори много праздоподобна. Въ такова отчаяно положение ме свари този старецъ, — бащата на жена ми. Той бѣше дошелъ да навиди дъщеря си. Злочестиятъ и не подозираше, че тя не сжщестзуваше вече на свѣта. Азъ самъ съ всички подробности му разказахъ звѣрската си постѣпка, като се надѣвахъ, че той ще ме прокълне и ще ме даде въ ржцетѣ на правосъдието. Ала за голѣмо мое учудване, той не каза нито думица противъ мене, а присѣдини своитѣ сълзи къмъ моитѣ безумни ридания. Ето, господарю, истинската история на това печално събитие. Азъ съмъ много виновенъ, грѣхътъ ми е много тежъкъ, и азъ не мога да очаквамъ никакво снизхождение и не искамъ да живѣя, а те моля, господарю, да заповѣдашъ, да заплатя съ живота си смъртта на убитата си жена.

Дълбоката, искрена злочестина, която звучала въ думитѣ на този младъ човѣкъ, направила силно впечатление въху халифа: той билъ състрадателенъ и справедливъ и затова не искалъ да накаже единъ невиненъ човѣкъ, а се обърналъ къмъ везира си и му казалъ:

— Самъ Богъ ще прости постѣпката на този човѣкъ, и азъ не мога да го осжда. Главниятъ виновникъ на това престѣпление е коварниятъ робъ, който измислилъ тази отвратителна история, него трѣбва да накажемъ. Затова давамъ ти още три дена да намѣришъ този негръ, ако не го намѣришъ, непременно ще загинешъ вмѣсто него.

Като изслушалъ тази неочаквана заповѣдъ, нещастниятъ Джафаръ се разтѣжилъ много; той се билъ успокоилъ, като мислѣлъ, че опасността се е минала и изведнѣжъ нова беда, страшна отъ първата. Но като знаелъ, че думитѣ на халифа сж неизмѣнни, като законъ, той намѣрилъ за излишно да каже нѣщо, а съ просълзени очи излѣзълъ изъ двореца. Тѣй като той билъ увѣренъ, че нѣма да намѣри виновника, не далъ никакви заповѣди на своитѣ подчинени.

— Все едно — си мислѣлъ той — въ такъвъ голѣмъ градъ, като Багдаты, гдето има съ хиляди негри роби, не може се намѣри оня, който е направилъ престѣплението и който може да ми избави живота. Можеби самъ Богъ ще го намѣри, както намѣри и убиецътъ — нека бжде благословена светата му воля!

Минали се два дена отъ срока, но Джафаръ не излизалъ изъ дома си, а плакалъ заедно съ злочестото си семейство и

натяквалъ на халифовата жестокостъ. На третия день се заловилъ да се готви за смъртъ: повикалъ кадията, подписалъ завещанието си и пригърналъ за последенъ пжтъ жена си и децата си. Зрелището било толкова трогателно, че всички дори и съседитѣ, които се били събрали въ кжщата, не можали да си задържатъ сълзитѣ и плакали като деца заедно съ осждения на смъртъ. Най сетне се явилъ пратеникъ отъ двореца и съобщилъ, че халифътъ не е благодаренъ отъ закъсняването на везира и казалъ на Джиафаръ да отиде при халифа.

Злочестиятъ министъръ, който ималъ много чиста съвѣсть, се покорилъ, безъ противна дума, на халифовата воля, и веднага отишелъ въ двореца, гдето го чакала смъртъта. Когато вече излизали изъ кжщата си, довели му най малката петъ-шестъ годишна дъщеря, за да я благослови за последенъ пжтъ. Джиафаръ обичалъ това си детенце, затова го взелъ на ръце, почналъ да го цѣлува и да го притиска къмъ гърдитѣ си. Въ това време той напилалъ нѣщо топчесто и яко въ дрехитѣ на детето си.

— Какво е това въ пазвата ти, мило детенце? — попиталъ бащата.

— Ябълка, — отговорило детето; — нашата слугиня я взела отъ нашия робъ. Тя е много хубава, има по нея написано името на халифа.

Великиятъ везиръ не можалъ да се сдържи да не извика отъ радостъ като чулъ тѣзи думи; той извадилъ ябълката изъ пазвата на дъщеря си и тутакси заповѣдалъ да му доведатъ роба.

— Ахъ ти, негоднико! — извикалъ великиятъ везиръ, като му довели черния робъ, — отгде си взелъ тази ябълка?

— Прости ме, господарю, — казалъ робътъ уплашено, — азъ не съмъ я открадналъ нито отъ твоя домъ, нито отъ градината на халифа. Позволи ми да ти разкажа какъ стои работата. Преди нѣколко време азъ срещнахъ случайно нѣколко деца, които играеха на улицата; едно отъ тѣхъ държеше въ ръцетѣ си една хубава ябълка и азъ я грабнахъ и заминахъ. Детето тича следъ мене, иска си ябълката, разправя ми, че баща му ходилъ две недѣли пжтъ чакъ до Балсоръ да търси ябълки, че майка му е болна и пр. Най-сетне ми додѣя съ виковетѣ си и азъ го блъснахъ и се скрихъ въ една уличка. Една отъ твоитѣ робини купи тази ябълка за твоята дъщеря. Ето всичко, което мога да ти кажа.

Великиятъ везиръ не можалъ да се начуди какъ тъй се случило, че думитѣ на единъ негъръ да станатъ причина за една смъртъ, която щѣла да коштува живота му. Везирътъ завелъ роба въ двореца на халифа и разказалъ на господаря си всичко.

Като се научилъ халифътъ за всичко станало, едва не се засмѣлъ, но скоро станалъ сериозенъ и казалъ:

— Както и да е, но този робъ, който е билъ причина на толкова зло, трѣбва непременно да загине.

— Нѣма да ти противореча, велики господарю, — казалъ везирътъ, — но и въ този случай справедливостъта иска снизхождение. Много чудни работи ставатъ по свѣта: азъ зная една история, която съ своята необикновеностъ може да надмине това

събитие, и ако е угодно на твое величество да я чуе, азъ ето какво условие ще предложа: ако нейното съдържание е интересно, то за награда нека се пусне моятъ робъ.

— Съгласенъ съмъ, — отговорилъ халифътъ, — но едва ли ще можешъ да отървешъ роба си, защото мисля, че твоятъ разказъ нѣма да е по-чуденъ отъ историята на тритѣ ябълки, на която ние знаемъ вече съдържанието.

Тогава Джиафаръ почналъ да разказва тъй за

Нурединъ-Али и Бедрединъ-Хасанъ

— Едно време царувалъ въ Египетъ единъ султанъ, който се билъ прочулъ не толкова съ своитѣ военни доблести, колкото съ ума си, съ великодушието си, съ щедростта си и съ строгото си правосудие. Той искрено се грижелъ да подобри положението на беднитѣ, покровителствувалъ ученитѣ хора и ги наставлявалъ на високи държавни служби. Главенъ помощникъ въ неговитѣ трудове билъ великиятъ му везиръ, човѣкъ опитенъ, благоразуменъ и ученъ. Този везиръ ималъ двама хубавци, като капка, синове, които били гордостъ и утешение на старитѣ му години. По-стариятъ отъ синоветѣ му се наричалъ Шемзединъ-Мухамедъ, а по-младиятъ — Нурединъ-Али. И двамата обещавали голѣми надежди, но особено по-младиятъ се отличавалъ съ особени достоинства. Следъ смъртта на везира, султанътъ повикалъ двамата братя при себе си, заповѣдалъ да ги облѣкатъ въ везирски дрехи, па имъ казалъ:

— Азъ искрено ви съчувствувамъ за смъртта на баща ви и скърбя за умрѣлия толкова, колкото и вие скърбите и, за въ паметъ на неговитѣ велики заслуги, искамъ да ви укажа особено благоволение: тъй като вие живѣете съгласно и неразлжно, то азъ ви произвеждамъ въ единъ и сжи чинъ. Служете ми тъй честно и тъй вѣрно, както сте служили и на вашия мждъръ баща.

Новоназначенитѣ везири съ дълбоко чувство поблагодарили на султана за неговата милостъ и, като се върнали, погребали баща си съ голѣми почести. Следъ единъ месецъ излѣзли изъ кщи, за да присжтствуватъ на съвета. Оттогава почнали да си изпълняватъ доста съвѣстно своитѣ служебни длѣжности. Отвреме-навреме султанътъ напушалъ за нѣколко дена столицата си и отивалъ на ловъ; въ тѣзи случаи единъ отъ братята билъ длѣженъ да отива следъ него. Веднѣжъ, когато султанътъ се приготвявалъ да отива на ловъ, двамата братя седѣли заедно и се разговаряли:

— Знаешъ ли какво съмъ намислилъ? — попиталъ Шемзединъ-Мухамедъ по-малкия си братъ. — И двамата сме млади, и двамата сме ергени, хайде да се оженимъ за две сестри въ единъ и сжи день. Какво мислишъ, кажи си мнението?

— Какво мога да мисля — казалъ Нурединъ-Али, — добре. Тѣй ми паднаха на сърдцето твоитѣ думи, че азъ ей-сега бихъ искалъ да се изпълнятъ.

— Не, почакай, азъ не съмъ ти казалъ всичко още. Да предположимъ, че женитѣ ни ще родятъ въ единъ и сѣщи день: твоята жена синъ, а моята — момиче. Когато децата ни пораснатъ, ние непременно да ги оженимъ.

— О, колко ще бжде хубаво, — извикалъ Нурединъ-Али; — по такъвъ начинъ ние ще можемъ още по-силно да закрепимъ нашиятъ съюзъ. Много хубаво говоришъ и азъ ти одобрявамъ думитѣ. Само ето какво, братко мой, трѣбва ли синъ ми да дава откупъ за дъщеря ти?

— Разбира се, — отговорилъ Шемзединъ-Мухамедъ, — ти ще дадешъ за дъщеря ми поне три хиляди секина и нѣколко роби и робини.

— Съ това не съмъ съгласенъ азъ, — казалъ по-младиятъ братъ. — Защо азъ трѣбва да давамъ пари за дъщеря ти? Нали сме равни по чинъ и по обществено положение и нима не знаемъ реда, който е приетъ въ нашето общество? Мжжетѣ стоятъ по-високо отъ женитѣ, макаръ и да произхождатъ отъ еднакви по състояние семейства, и затова ти трѣбва да дадешъ зестра на дъщеря си. Изобщо, братко, както виждамъ азъ, ти искашъ да станешъ богатъ отъ чуждъ трудъ.

Последнитѣ думи били казани на шега, ала Шемзединъ-Мухамедъ, който се сърдилъ лесно, се наскърбилъ и извикалъ разгнѣвно:

— Да бжде проклетъ синъ ти, ако мислишъ, че стои по-високо отъ дъщеря ми. Азъ го считамъ дори за недостоеенъ за моята дъщеря, както считамъ за отвратителни и дръзки думитѣ ти, че ние сме равни двама съ тебе по чинъ и права. Знай, че азъ нѣма да се съглася да дамъ дъщеря си на твоя синъ, макаръ да бжде и двойно по-богатъ отъ мене.

Тази препирня смразила двамата братя и Шемзединъ-Мухамедъ почналъ да заплашва братъ си.

— Ако азъ не бѣхъ длъженъ да отида утре да придружа султана на ловъ, то бихъ съумѣлъ да се разправа съ тебе, но не се е минало: следъ като се върна, ще те науча какъ трѣбва по-малкиятъ братъ да се отнася съ по-голѣмия. Помни, че тази дързостъ ще ти струва много.

Като казалъ тѣзи думи, той затворилъ вратата, и двамата братя се разотишли по стаитѣ сърдити и разгнѣвени.

На другия день Шемзединъ-Мухамедъ станалъ много рано и отишелъ въ двореца, откъдето заедно съ султана излѣзли изъ Каиро и отишелъ къмъ пирамидитѣ. А Нурединъ-Али, следъ една безсънна, неспокойна нощъ, дошелъ до заключение, че той не може да живѣе повече съ по-голѣмия си братъ, който се отнасялъ тѣй високомерно съ него и дори го заплашвалъ. Предвидъ на това, той заповѣдалъ да му приготвятъ коня, взелъ пари съ себе си, скъпоценни камъни, храна и, като казалъ, че заминава за нѣколко дни нѣкъдеси, излѣзълъ изъ кѣщи, безъ да вземе нѣкого отъ слугитѣ съ себе си.

Като излѣзълъ изъ Каиро, той тръгналъ къмъ Арабия, но коньтъ му, измченъ отъ пѣтъ по горещия пѣсъкъ на пустинята, отслабналъ и падналъ срѣдъ пѣтя. Тогава младиятъ пѣтникъ

билъ принуденъ да пжтува пешкомъ. За щастие, следъ нѣколко дена го стигналъ гонецъ, изпратенъ въ Балсоръ и му предложилъ да седне отзадъ на неговия конь. Когато пристигнали въ града, Нурединъ-Али поблагодарилъ на конника за неговата добрина и тръгналъ да търси ханъ. Въ това време минавалъ по пжтя нѣкойси пжтникъ — велможа, когото придружавала многобройна свита. Многобройната тълпа се отнасяла съ голѣмо уважение къмъ него, спирала се и почтително му се кланѣла. Този велможа билъ великиятъ везиръ на балсорския султанъ; той обикалялъ града, за да пази мира и спокойствието между гражданиѣ. Нурединъ-Али се спрѣлъ, както другитъ хора и се поклонилъ низко.

Въ тая минута великиятъ везиръ случайно погледналъ къмъ младия човѣкъ и обърналъ вниманието си върху него. Навѣрно външността на Нурединъ се понравила на стария министъръ, защото този последниятъ спрѣлъ коня си и повикалъ непознатия къмъ себе си.

— Кой си ти, момко, и откъде си? — попиталъ велможата.

— Азъ съмъ родомъ отъ Египетъ; — отговорилъ Нурединъ-Али, — но тѣй силно съмъ оскърбенъ отъ единъ свой роднина, че предпочитамъ да се скитамъ презъ цѣлия си животъ по свѣта, отколкото да живѣя заедно съ него въ единъ и сжщъ градъ.

— Азъ мисля, че не е обмислено твоето решение, което тѣй набързо си взелъ, — казалъ великиятъ везиръ, който билъ уменъ и разсждливъ. — Пази се, сине, и вървай ме, като на човѣкъ спитенъ, че животътъ е покритъ съ тръне, и че ще срещнешъ голѣми огорчения по пжтя. По-добре ела следъ мене, можеби ще те придумамъ да забравишъ кръвната обида на своя роднина.

Нурединъ-Али съ радостъ приелъ поканата на великия везиръ и се преселилъ въ неговата кжща. Колкото по-отблизо се запозналъ старецътъ съ гостенина си, толкова повече го обикавалъ, и веднѣжъ, като се намирали двамата насаме, везирътъ казалъ:

— Синко, ти виждашъ, че отъ день на день старѣя, и животътъ ми се скжсява; азъ нѣмамъ наследникъ, имамъ само една дъщеря тѣй млада и хубавица като тебе. Тя е вече достигнала до възраст да се ожени. Нѣма да ти говоря, че всички велможи на царския дворъ се надпреварватъ да я искатъ за синовеѣ си, но и днесъ азъ не съмъ се решилъ да приема предложението на нѣкого. Ала тебе тѣй обикнахъ и тѣй те намѣрихъ достоенъ за моята дъщеря, че съмъ готовъ на драго сърдце да те направя роднина и наследникъ на цѣлото си богатство. Ако ти си съгласенъ съ моето предложение, кажи ми, азъ ще отида още утре при султана, моя повелителъ, ще го моля да ми позволи не само да те осиновя и да те направя, следователно, наследникъ на всичкото си имущество, но и да ти придамъ длѣжността „великъ везиръ“ на Балсоръ. Азъ вървамъ, че негово величество нѣма да ми откаже на молбата и ще те направи сътрудникъ въ управлението на държавата, защото азъ вече остарѣхъ и не мога грижливо да изпълнявамъ длѣжността си.

Искренитѣ и чистосърдечни думи на везира зарадвали доста много младия човѣкъ; отъ благодарностъ той се хвърлилъ предъ краката на стареца и му се заклелъ въ шастieto на живота си, че ще се старае съ всички сили да оправдае неговото довѣрие. Тогава великиятъ везиръ повикалъ своитѣ служители, заповѣдалъ имъ да украсятъ голѣмия салонъ и да приготвятъ всичко, което е необходимо за разкошенъ пиръ; следъ това пратилъ хора да повикатъ всички знатни велможи да присѣдствуватъ на този пиръ. Когато се събрали поканенитѣ гости въ опредѣления часъ, везирътъ, като знаелъ кой е Нурединъ-Али и като искалъ да не се докачатъ тѣзи, за синоветѣ на които отказалъ да даде дъщеря си, казалъ имъ:

— Господа, много отъ васъ сж искали ржката на дъщеря ми за своитѣ синове; като ви благодаря за тази честь, искамъ да ви обясня защо не съмъ можалъ да приема вашитѣ предложения. Вие, можеби, не знаете, че азъ имамъ братъ, който заема длъжността великъ везиръ при египетския дворъ, каквато длъжностъ имамъ честь да заемамъ при двора на нашия владѣтель. Едникийтъ синъ на моя братъ е този младъ човѣкъ, когото имамъ случай да ви представя; той отдавна е предназначенъ за съпругъ на дъщеря ми, и сега го праща баща му да се извърши бракосъчетанието; отъ своя страна азъ се радвамъ на този съюзъ, защото ще закрепи нашата роднинска връзка и ще съедини двата роднински клона въ едно. И тъй, надѣвамъ се, че ще одобрите моя изборъ, и ще почетете съ присѣдствието си сватбата на роднината ми, която сватба ще отпразднуваме днесъ.

Следъ тѣзи думи никой отъ велможитѣ не могълъ да се мисли обиденъ; всички се съгласили да присѣдствуватъ на обряда и пожелали отъ все сърдце на престарѣлия сановникъ да поживѣе много години и да види плодоветѣ на този щастливъ съюзъ.

Щомъ свършили поздравленията, гоститѣ отишли въ друга стая, насѣдали и се почналъ разкошниятъ пиръ, който продължилъ до срѣдношъ; дошелъ и главниятъ кадия съ написания браченъ договоръ, който подписали главнитѣ чиновници, и следъ това всички се разотишли по къщитѣ си.

Следъ като се разотишли всички, великиятъ везиръ повикалъ зетя си при себе си и му казалъ:

— Седни до мене, сине мой, да си поприказваме откровено. Отъ думитѣ ти зная каква длъжностъ си заемалъ при египетския дворъ; ти ми каза още, че скарването ти съ братъ ти било причината да напуснешъ своето отечество, ала не си ми казалъ причината на това скарване, а и азъ не съмъ искалъ да питамъ. Сега сме толкова близки, че между насъ не може да има никакви тайни, затова ще те попитамъ да ми кажешъ защо сте се скарали съ братъ си.

Нурединъ-Али разказалъ подробно причината, защо двамата братя се смразили помежду си, и старецътъ като изслушалъ думитѣ на зетя си, не можалъ да се сдържи отъ смѣхъ.

— Никога не съмъ чувалъ азъ подобно нѣщо! Възможно ли е, щото двама братя да се скарать за единъ въображаемъ

бракъ между две несществуващи деца! Но макаръ и да сте постъпили като деца, главната вина пада върху по-стария братъ, който или не искалъ да разбере или не разбиралъ шегата ти. Отъ моя страна азъ трѣбва да кажа, че вашето скарване било причината да си намѣря зетъ по сърдце.

— Господарю — продължилъ Джиафаръ, — представи си какво чудно съвпадение на обстоятелствата. Въ този сщия день, когато ставала сватбата на Нурединъ Али въ Балсоръ, Шемзединъ Мухамедъ празнувалъ своята въ Каиро, и ето какъ се случило това: когато по-младиятъ братъ избѣгалъ изъ Каиро съ намѣрение да не се връща вече назадъ, по-стариятъ ходилъ, вмѣсто нѣколко дена, цѣль месецъ на лозъ съ султана. Като се върналъ, той мислилъ да се подобри съ братъ си и много се огорчилъ, като се научилъ, че Нурединъ Али излѣзълъ едновременно съ него изъ града и не билъ се връщалъ вече. Шемзединъ Мухамедъ си спомнилъ всички оскърбителни думи, които билъ казалъ на братъ си, и билъ готовъ съ всички срѣдства да се помири; той изпратилъ хора да го търсятъ, но не могли да го намѣрятъ, защото, както знаемъ, Нурединъ Али билъ вече въ Балсоръ. Шемзединъ Мухамедъ намислилъ, най-сетне, да се ожени и си избралъ една хубавица — дъщеря на единъ най-богатъ и могъщъ велможа при египетския домъ и се оженилъ въ сщия този день, когато по-малкиятъ му вратъ се женилъ за дъщерята на великия везиръ въ Балсоръ.

— Но това не е всичко, господарю, — продължи Джиафаръ — случило се тѣй, щото и на двамата братя женитѣ родили въ единъ и сщия день следъ деветъ месеца; жената на Шемзединъ Мухамедъ родила дъщеря, а жената на Нурединъ Али — синъ, когото нарекли Бедрединъ Хасанъ. Голѣма била радостта на престарѣлия везиръ, когато се научилъ, че му се родилъ внукъ; той се почувствувалъ доста щастливъ и затова подарилъ пари на джамииѣ, на беднитѣ и пр. Обикналъ още по-силно зетя си и тѣй билъ доволенъ отъ него, че искалъ да му отстъпи длъжността, само да се съгласѣлъ султанътъ.

Султанътъ, който познавалъ зетя на везира и който всѣкога слушалъ добри отзиви за него, на драго сърдце се съгласилъ да изпълни молбата на министѣра си.

На другия день младиятъ министъръ се явилъ въ министерския съветъ и тѣй добре си изпълнилъ своитѣ длъжности, като че билъ нѣколко години министъръ. Нурединъ Али всѣкога съ сърдце присѣствувалъ на съвета и е билъ необходимъ съ своитѣ познания. Бащата на жена му умрѣлъ следъ четири години, като се радвалъ, че оставилъ достоенъ наследникъ да продължи неговата слава.

Нурединъ Али изпълнявалъ съвѣстно своитѣ длъжности, но следъ седемъ години той се натоварилъ още съ една грижа: да даде добро възпитание на сина си; той избралъ единъ достоенъ и опитенъ възпитателъ, комуто повѣрилъ сина си: възпитателътъ изпълнилъ много съвѣстно длъжността си, и малкото дете подържководството на умния си наставникъ почнало скоро да чете и да пише и знаело много текстове изъ Алкорана. Тогава бащата

повикалъ други учители, които не съ по-малкъ успѣхъ продължи образованието на възприемчивото дете, което, щомъ станало на двадесетъ години, усвоило всички първоначални знания на своето време и нѣмало нужда отъ учители; освенъ това детето тѣй се разхубавило, че всѣки го гледалъ съ възхищение.

Нурединъ Али, който обръщаль главно внимание върху обучението на сина си, не намираль за потрѣбно да го запознае съ свѣта, но когато Бедрединъ-Хасанъ довѣршилъ своето образование, баща му го завелъ въ двореца и го представилъ на своя господарь. Султанътъ го приелъ благосклонно и милостиво. Хубостъта на момъка обръщала общото внимание на всички; пжтниците, които го срѣщали по пжтя, оставали учудени отъ него; много се спирали и облажавали родителитъ на това дете.

Грижливиятъ баща се надѣваль, че съ време синъ му ще наследи неговата длъжностъ, затова искалъ отъ по-рано да го подготви къмъ този високъ чинъ, да го запознае съ най-мжчнитъ работи и да го посвети въ всичкитъ тайни на държавния механизъмъ. Синътъ усвояваль всичко и обещаваль голѣми надежди, но баща му тутакси се разболява и тѣй отслабва, че нѣмало вече надежда, че ще се дигне, и затова, като истински мохамеданинъ, се приготвилъ за смъртъ. Той не забравилъ и любимия си синъ въ тежкитъ минути, повикалъ го при себе си и почналъ да го съветва.

— Сине мой, — казалъ му той, — ти виждашъ, че всичко на този свѣтъ е тлѣнно и непостоянно; само она свѣтъ, въ който отивамъ азъ, е вѣченъ. Не забравяй това и се труди да живѣешъ тѣй, че всѣкога да бждешъ достоенъ да се явишъ тамъ съ чиста съвѣсть. Две главни длъжности ни е възложилъ Творецътъ; първата наша длъжностъ е къмъ Бога, другата къмъ ближнитъ и къмъ самитъ насъ; азъ мисля, че ти знаешъ за първата длъжностъ отъ религиознитъ наставления на своя наставникъ; колкото се отнася до втората длъжностъ, то ще ти дамъ нѣколко полезни наставления. За да можешъ да се отнасяшъ по-добре къмъ хората, ти, преди всичко, трѣбва да познавашъ самъ себе си и собственото си положение, ето защо азъ мисля, че е необходимо да ти кажа кой си ти, т. е. кой е баща ти.

Азъ съмъ роденъ въ Египетъ, гдето следъ смъртъта на баща ми, т. е. на твоя дѣдо, азъ имахъ честъта да бжда великъ везиръ заедно съ по-голѣмия си братъ, който мисля и днесъ живѣе. Скарахме се за нищо и за никакво съ братъ си, и това ме принуди да се изселя изъ отечеството си и да дойда тукъ въ тази страна, гдето на султана било угодно да ме направи пръвъ министъръ. Впрочемъ, ти ще се научишъ за всичко това отъ запискитъ, които ще ти оставя.

— На, вземи, — казалъ болниятъ баща, като извадилъ изъ пазвата си единъ ржкописъ — и чети това, когато имашъ свободно време, а главно обърни внимание върху датата на моята сватба и на твоето рождение. Това обстоятелство може да ти потрѣбва нѣкога.

Бедрединъ-Хасанъ взелъ тетрадката, като едвамъ задържалъ

сълзитъ си и се обещалъ да я пази свето; тази предсмъртна сцена направила дълбоко впечатление върху неговата млада натура.

Следъ това бащата се захласналъ, като че издъхналъ, ала следъ минута той си отворилъ отново очитъ и почналъ да говори на сина си:

— Още едно нѣщо има да ти кажа, сине мой, което ти не трѣбва да забравяшъ: първо, никога не се събирай съ хора, които добре не познавашъ, избирай си предпазливо приятели и вървай на себе си, ето едно отъ най-важнитъ условия, за да можешъ да преживѣешъ на свѣта, безъ да срещнешъ много неприятности.

Второ: никога не притѣснявай другитъ, за да не възбудишъ общата омраза къмъ себе си. Гледай на свѣта като на свой кредиторъ, който срещу благата, които ти дава, иска умѣреностъ, състрадание и търпимостъ.

Трето: отнасяй се равнодушно къмъ дребнитъ оскърбления и не отговаряй на тѣхъ нито съ една дума. „Мълчанието украсява хората и пази живота имъ“. Изобщо, нѣма случай да се е разкайвалъ този, който е премълчалъ, но много сж се клеели, че сж говорили излишно.

Четвърто: не пий вино, защото виното е източникъ на много пороци.

Пето: живѣй споредъ състоянието си. „Простирай се споредъ чергата си.“ Не пилѣй богатството си напразно, за да не станешъ беденъ, но не бжди и скжперникъ, защото и отъ това нѣма голѣма полза. Богатството ще ти спечели приятели, но ако почнешъ да злоупотрѣбвашъ съ това богатство, ще възбудишъ негодуване въ обществото и всички ще се отвърнатъ отъ тебе.

Така до последната минута Нурединъ Али продължавалъ да наставлява мъдро сина си, а когато смъртта му смразила устата, билъ погребанъ съ всички почести и великолепии, както му подобавало.

— Следъ смъртта на Нурединъ Али — продължавалъ Джафаръ — синъ му Бедрединъ Хасанъ, нареченъ Балсорски, се много разтжжилъ; той плакалъ цѣли два месеца, безъ да пусне да дойде нѣкой при него и безъ да отиде да направи обикновената почитъ на султана, отъ което Балсорскиятъ султанъ се наскърбилъ и повикалъ новия си везиръ и му заповѣдалъ да конфискува имуществата на покойния Нурединъ Али, а синъ му, Бедрединъ Хасанъ, да затвори въ тъмница.

Новиятъ великъ везиръ заедно съ дворцовата стража, съ сждиитъ и нѣколко старци отишелъ въ кжшате на своя предшественикъ, за да изпълни царската заповѣдъ. Въ това време между любопитната тълпа, която се била събрала, като се научила за намѣрението на великия везиръ, се намиралъ единъ отъ робитъ на Бедрединъ Хасанъ, който се завтеклъ тутакси при господаря си и му съобщилъ за всички опасности.

— Бѣгай скоро, господарю, бѣгай, спасявай се — извикалъ слугата, като се хвърлилъ предъ краката на господаря си и му цѣлуналъ краката.

11

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

— Какво има? — попиталъ Бедрединъ-Хасанъ, като си издигналъ главата; — какво още печално известие ми носишъ?

— Господарю, не трѣбва да губишъ нито една минута — отговорилъ робътъ; — султанътъ е разгнѣвенъ противъ тебе и е изпратилъ великия си везиръ да ти вземе имуществото, а тебъ да затвори.

— Нима азъ нѣма да успѣя да си събера паритѣ и скъпоценноститѣ? — попиталъ Бедрединъ-Хасанъ.

— Не, господарю мой, великиятъ везиръ е близко и следъ нѣколко минути е тукъ. Бѣгай докато има време още.

Като разбралъ Хасанъ, че нѣма време за губене, скочилъ отъ миндеря, обулъ си обущата, закрилъ си главата съ единия край на дрехата си, за да не го познае никой, па изскочилъ изъ вратата, безъ да знае кждеда бѣга и кжде да се крие. Най-напредъ помислилъ да избѣга изъ града, което и сторилъ, и следъ това отишелъ право къмъ общественитѣ гробища. Деньтъ билъ на мръкване, и той се решилъ да преношува на бащиния си гробъ. На пжтя го билъ срещналъ единъ богатъ евреинъ, — мѣстенъ банкеръ и търговецъ по професия: той билъ ходилъ нѣкжде по частна работа и сега се връщалъ въ града; като се срещналъ съ Бедрединъ, Исаакъ се спрѣлъ и направилъ приличния поклонъ; но каточе си спомнилъ нѣщо, приближилъ се къмъ Бедрединъ, цѣлуналъ му ржка и му казалъ:

— Господарю, позволено ли ми е да зная кжде отива твоя милость тѣй късно и безъ другаръ? Каточе си печаленъ. Дали не се е случило нѣкое нещастие съ тебе?

— Не, — отговорилъ Хасанъ, — азъ съмъ малко неспокоенъ, защото сънувахъ много лошъ сънъ. Присъни ми се баща ми, и неговиятъ погледъ бѣше тѣй строгъ и суровъ, каточе ми се сърдѣше за нѣщо; развълнуванъ отъ този сънъ, азъ се стреснахъ и отивамъ да си успокоя душата върху гроба му, като прочета нѣколко молитви.

— Господарю, — продължилъ евреинътъ, който не знаелъ сжшинската причина, защо Бедрединъ бѣга отъ града, — баща ти, Богъ да го прости, преди да умре, бѣ натоварилъ съ стока нѣколко кораба, които се намиратъ сега въ морето и които сж твоя собственост. Ако вземешъ да продадешъ тѣзи кораби, като едничкъкъ наследникъ на баща си, ще предпочетешъ ли мене предъ другитѣ търговци? Азъ съмъ въ състояние да купя всичката стока, като предварително платя, а сега ми продай поне това, съ което е натоваренъ първиятъ корабъ, който пристигна въ нашето пристанище; ако желашъ, азъ още сега ще ти начета хиляда секина. Ето паритѣ, азъ съмъ съгласенъ да ти ги броя още сега.

Като казалъ тѣзи думи евреинътъ извадилъ една голѣма кисия изподъ дрехата си. Бедрединъ-Хасанъ, който бѣгалъ отъ дома си и който билъ лишенъ отъ цѣлото си имущество, приелъ това неочаквано предложение, като особена милость Божия.

— И тѣй, господарю, ти си съгласенъ, значи, да ми прода-

дешъ за хиляда секина всичката стока, която съдържа първиятъ корабъ, който ще пристигне въ пристанището?

— Да, да, — нетърпеливо отговорилъ Хасанъ.

Тогавъ евреинътъ му далъ паритъ и му предложилъ да ги преброи, но Бедрединъ казалъ, че го вѣрва и нѣма нужда отъ това.

— О, Исаакъ е билъ всѣкога честенъ човѣкъ! — извикалъ евреинътъ, — и обича, щото всичко да е въ реда си. Но желашъ ли твоя милость да ми драснешъ две-три думи въ увѣреніе на това, че ми продавашъ тази стока?

Евреинътъ извадилъ една хартийка и едно подрѣзано перо изъ пазвата си и ги далъ на Бедрединъ; този последниятъ ги взелъ и написалъ следното:

„Азъ, подписаниятъ, удостоверявамъ съ това, че продадохъ на евреина Исаакъ за хиляда секина, които получихъ до пара, всичката си стока, която ще пристигне съ първия ми корабъ въ пристанището.

Бедрединъ-Хасанъ Балсорски“.

Бедрединъ далъ разписката на евреина и се простилъ съ него. Евреинътъ заминалъ къмъ града, а Бедрединъ продължилъ пътя си къмъ бащиния си гробъ, гдето, като пристигналъ, падналъ на колѣне и почналъ да се оплаква противъ съдбата си и да пролива сълзи.

— О Боже мой, Боже мой, кжде да отида сега, кжде да се скрия отъ несправедливото гонение? Съжали се надъ мене. научи ме, дай ми сила да мога да понеса жестокигъ удари на съдбата.

Дълго време плакал Бедрединъ надъ бащиния си гробъ, докато отслабналъ и заспалъ като мъртъвъ.

Въ това време единъ добъръ духъ, който обитавалъ денемъ гробищата и се приготвявалъ да отлети по бѣлия свѣтъ, като погледналъ случайно къмъ гроба на Нурединъ Али, видѣлъ заспалия момъкъ и неволно се спрѣлъ, защото билъ учуденъ отъ хубостта на Бедрединъ.

— Кой ще бже той, — попителъ се духътъ, като гледалъ съ възторгъ Бедрединъ. — Дали не е ангелъ господенъ, изпратенъ на земята, за да заслѣпи свѣта съ блѣсъка на хубостта си?

Като мислѣлъ тъй, духътъ полетѣлъ нагоре къмъ небеснитѣ височини и случайно се срещналъ съ една отъ благодетелнитѣ феи. Като я поздравилъ, обърналъ се къмъ нея съ думитѣ:

— Нѣма ли да дойдешъ да ме придружишъ до онѣзи тамъ гробища, гдето азъ живѣя деня? Тамъ ще ти покажа такава една хубостъ, каквата ти не си виждала никога.

Феята се съгласила и се спуснала заедно съ духа къмъ гробищата, гдето спѣлъ Бедрединъ.

— Е, какъ, срѣщала ли си такава хубостъ? — попиталъ духътъ.

— Да, трѣбва да се съгласи човѣкъ съ тебе, — казала феята, следъ като погледнала заспалия момъкъ; — но азъ ей-сега токущо видѣхъ въ Каиро още по голѣма хубостъ; струва да ти разкажа за нея, ако искашъ да чуешъ.

— О, съ голѣмо удоволствие! — казалъ духътъ.

— Тогава да ти разкажа всичко подробно, — казала феята: — египетскиятъ царъ има великъ везиръ. Шемзединъ Мухамедъ; този везиръ има една седемнадесетгодишна дъщеря съ невидена и нечута хубостъ, и така сжшо и съ свѣршени душевни качества и, най-сетне, се научи за нея самия султанъ; той повика при себе си бащата на това момиче и му каза:

— Ще ли ми дадешъ дъщеря си за жена?

Като чулъ това неочаквано предложение, везирътъ се смутилъ, но намѣсто да се съгласи радостно и безъ колебание, той отговорилъ на султана:

— Господарю, не се считамъ достоенъ за такава велика честъ и затова не се сърди, че ти отказвамъ на предложението. Можеби, ти ще си припомнишъ, че азъ имамъ братъ на име Нурединъ Али, който бѣше както и азъ, твой великъ везиръ. Веднѣжъ се скарахме двама помеждуси за нищо и никакво, и той напусна отечеството си и оттогава нищо не се чуваше за него; едва преди нѣколко време се научихъ, че той умрѣлъ въ Балсоръ, гдето билъ везиръ при тамошния султанъ. Още докато не бѣхме се раздѣлили, — това бѣше тъкмо преди двадесетъ години. — ние се условихме да оженимъ нашитѣ деца, ако Богъ даде на единия синъ, а на другия — дъщеря, и това предположение трѣбва да се осъществи, защото, както се научавамъ, братъ ми оставилъ синъ и искалъ до последната минута на живота си да го ожени за моята дъщеря; ето защо азъ считамъ за свещенъ дългъ да се изпълни нашето взаимно обещание. При каирския дворъ има много знатни велможи, които иматъ дѣщери достойни

за тебе, и твое величество може да ошастливи нѣкоя отъ тѣхъ.

Отначало още дръзкиятъ отказъ огорчилъ султана; той се разгнѣвилъ и почналъ да вика:

— Недостойни рабе, ето какъ отговаряшъ ти на моето внимание къмъ тебе, какъ ценишъ ти моята готовность да се сродя съ тебе! Ти се осмѣлявашъ да кажешъ предъ очитѣ на господаря си, че предпочиташъ другиго! Трѣбва да знаешъ, че азъ ще отмъстя на дъщеря ти; тя нѣма да вземе тогова, когото поиска, а тогова, когото азъ ѝ отредя — ще я дамъ на единъ отъ последнитѣ си роби! Махни се отъ очитѣ ми и не се явявай, докато не те повикамъ.

Везирътъ билъ като грѣмнатъ и поразенъ отъ гнѣва на султана и си излѣзълъ мълкомъ, а на другия день билъ повиканъ да даде съгласие, да се ожени дъщеря му за единъ отъ придворнитѣ слуги, които шетали на конетѣ. Злочестиятъ баща изтрѣпналъ отъ ужасъ, като видѣлъ предъ себе си единъ гърбавъ и безобразенъ човѣкъ, предъ когото маймуната би се показала много по хубава и на когото везирътъ трѣбвало да се съгласи да даде дъщеря си за жена. Всичко било приготвено за сватба, чернитѣ роби на всички египетски чиновници съ факли въ ржце стоели край него и били готови да заведатъ гърбавия слуга при неговата бждеща жена. Така сжщо и дъщерята на везира, облѣчена разкошно, се готвѣла да срещне своя женихъ. Азъ я видѣхъ случайно и, да си призная, бѣхъ поразена отъ нейната хубость.

— Както и да е, но азъ не вѣрвамъ, — казалъ духътъ, — че тази мома е по-хубава отъ този момъкъ, защото нѣма да се намѣри такова едно съвършено сжщество като него.

— Нѣма да се препирамъ съ тебе, — отговорила феята, — и дори съмъ съгласна, че той е напълно достоенъ за тази хубавица, която тъй безжалостно предназначаватъ за това сакатило. И знаешъ ли какво добро бихме сторили, ако замѣнѣхме гърбавия слуга съ този хубавецъ момъкъ?

— Много добре! — извикалъ духътъ, — не можешъ си представи, колко съмъ доволенъ азъ отъ щастливата ти мисль? Да не дадемъ да се осжществи това зло намѣрение, да утешимъ огорчения старецъ, да обърнемъ скръбта на дъщерята въ радостъ и щастие! За да постигнемъ тази цель, нека употребимъ всичкото си можжество, но преди всичко, нека пренесемъ заспалия момъкъ въ Каиро; безъ той да се събуди; това ще направя азъ, а ти ще действувашъ по-сетне.

Дълго време се разговаряли добритѣ духове помеждуси, най-сетне духътъ се приближилъ до Бедредина, взелъ го полека, изхвъркналъ съ него нагоре, пренесълъ го въ Каиро и го сложилъ предъ прага на една кжща, край която трѣбвало да минатъ робитѣ съ младоженеца.

Когато се пробудилъ Бедрединъ-Хасанъ, гледа непознатъ градъ, хора и едвамъ не извикалъ да пита где се намира; но въ тази минута духътъ се приближилъ до него и му пришелналъ на ухото:

— Мълчи, не казвай нито дума. Вземи този факелъ, присъедини се къмъ тѣзи хора, които ще минатъ край тебе, не се отдѣляй отъ тѣхъ и тѣ ще те заведатъ въ една стая, приготвена великолепно за сватбенъ пиръ. Ти лесно ще узнаешъ младоженеца: той е гърбавъ и грозень; върви близо край него, а когато наближите кжщата, върви ржка до ржка съ него, отъ дѣсната му страна; като вървишъ изъ пжтя, раздавай пари на музикантитѣ, на играчитѣ и на играчкитѣ, а когато влѣзешъ въ стаята, раздай на всички робини, които заобикалятъ невѣстата, по петъ секина. Недей жали паритѣ, прѣскай ги налѣво и надѣсно съ шепа. Слушай моитѣ заповѣди, бжди добъръ, отъ нищо не се бой, на нищо не се чуди и надѣвай се на Божието могъщество.

Бедрединъ изслушалъ внимателно тѣзи наставления, станалъ, запалилъ си факела и се присъединилъ къмъ тѣлпата, която го мислѣла, че е нѣкой слуга на нѣкой каирски велможа. Той позналъ веднага младоженеца, който яздѣлъ единъ хубавъ султански конь, и се приближилъ къмъ него.

Найнапредъ вървѣли музикантитѣ и свирѣли тържественъ маршъ, а следъ тѣхъ вървѣли играчитѣ и играчкитѣ и отвреме-навреме развеселявали народа съ игритѣ си. Бедрединъ Хасанъ се приближилъ къмъ тѣхъ и всѣкому далъ по нѣколко златни монети, а неговата очарователна грация и чудна хубостъ правѣли особено впечатление върху всѣкого, който приемалъ неговия даръ; всички погледи неволно се приковавали въ него и не можели да се откъснатъ оттамъ.

Найсетме тържественото шествие влѣзло въ разкошния домъ на Шемзединъ Мухамедъ, който, дълбоко огорченъ, не подозиралъ, че заедно съ гърбавия робъ върви и братовиятъ му синъ. Тѣзи, които се грижели за реда въ кжщата на невѣстата, спирали вънъ всички слуги, а тъй като Бедрединъ Хасанъ вървѣлъ съ запаленъ факелъ като слуга, не билъ допуснатъ да влѣзе вътре. Но музикантитѣ и играчитѣ, за които вратитѣ били отворени, заявили едногласно, че никой отъ тѣхъ нѣма да влѣзе, ако не бжде пуснатъ да влѣзе хубавецътъ момъкъ.

— Щомъ като го погледне човѣкъ, — казвали тѣ, — и ще познае, че той не е измежду числото на слугитѣ, а навѣрно нѣкой знатенъ чужденецъ, който любопитствава да знае какъ ставатъ сватбитѣ въ нашия градъ.

Следъ това единъ отъ музикантитѣ взелъ факела отъ Бедрединовитѣ ржце и го далъ на единъ слуга робъ, и всички, като заобиколили Бедредина, ввели го въ кжщата, макаръ вратаритѣ да се противили на това. Когато влѣзли въ стаята, турили го да седне край кривогърбия младоженецъ, който седѣлъ заедно съ невѣстата си на единъ великолепенъ диванъ.

Тя, невѣстата, била облѣчена въ коприна и сияела отъ скъпоценни камъни, но лицето ѝ било бледно, тжжно, а въ очитѣ ѝ личели сълзи, на които причината лесно можела да се узнае, щомъ се погледнѣло къмъ лицето на грозния младоженецъ, комуто тя принасяла въ жертва своята съвършена хубостъ. Младоженцитѣ седѣли срѣдъ стаята на единъ диванъ, около който стояли млади, богато облѣчени жени: тѣ били женитѣ на еми-

ритѣ, везиритѣ, на придворнитѣ чиновници и на богатитѣ граждани.

Когато Бедрединъ Хасанъ се изкачилъ по третѣ стѣпала на дивана и седналъ до гърбавия младоженецъ, женитѣ се приближили къмъ него и останали захласнати отъ неговата хубостъ. Следъ малко всички пакъ се върнали на мѣстата си, но на мнозина сърдцата почнали да биятъ по-силно отъ тайно възненение и не въ едно отъ тѣхъ се е пробудило нѣжното чувство.

Наистина разликата между гърбавия и красивия момъкъ била тѣй голѣма, че всички искрено съжалявали младата невѣста.

— Его кой би билъ прилика на нашата невѣста — казвали явно робинитѣ — а не това безобразно гърбатыло, което не можешъ да гледашъ.

Всички гости почнали да негодуватъ; тѣхнитѣ негодувания засѣгали и жестоката неограничена властъ на султана. Насмѣшки и остроти се сипѣли като градъ върху гърбавия младоженецъ и възбуждали такъвъ смѣхъ между присѣстващитѣ, че музикантитѣ на нѣколко пѣти прекъсвали да свирятъ. Най-сетне тишината се възцарила, музикантитѣ засвирили и при невѣстата дошли жени, които трѣбвало да я натѣкнатъ.

Щомъ невѣстата се облѣкла въ нови дрехи, тя минала край жениха си, безъ да обърне очи да го погледне, но като минала край Бедрединъ, спрѣла се предъ него засмѣна, за да му покаже новитѣ си дрехи, а той наученъ отъ духа, давалъ по нѣколко секина на тѣзи, които придружавали невѣстата, хвърлялъ така сжщо на музикантитѣ, а тѣ се трупали и ги събирали. Всички безъ изключение били благодарни отъ Хасанъ, а нѣкои изказвали желание да го видятъ на мѣстото на младоженеца, а гърбавия младоженецъ билъ предметъ на шеги и подигравки.

Следъ церемонията, музикантитѣ оставили инструментитѣ си и излѣзли, като успѣли да пришепнатъ на Бедрединъ да остане. Почетнитѣ гости и всички зрители, които си разотивали вече по кѣшитѣ казвали му сжщото. Заедно съ гоститѣ излѣзла и невѣстата, останали само гърбавиятъ, Бедрединъ-Хасанъ и нѣколко слуги. Оскѣрбенитѣ младоженецъ се обърналъ къмъ Бедрединъ и му казалъ злобно:

— Ами ти какво чакашъ? Нима не виждашъ, че всички си разотидоха? Хайде, махай се отгука.

Бедрединъ-Хасанъ не се докачилъ отъ думитѣ на гърбавия, защото той не мислѣлъ да стои по дълго. Щомъ се накаралъ да излиза, добритѣ духове се явили предъ него и го спрѣли.

— Кѣде? — го попиталъ духътъ — върни се назадъ, нѣма гърбавия въ стаята, той си отиде... Ти можешъ свободно да се върнешъ, да отидешъ при невѣстата и да ѝ кажешъ, че не е обезобразениятъ онзи гърбатъ слуга нейнъ мжжъ, а ти си. Говори ѝ каквото ти доде на умъ, само гледай да я склонишъ, да я убедишъ да ти стане жена. Ти съ хубостъта си ще сполучишъ, а ние ще се постареемъ да задържимъ гърбавия слуга до утре, да не се върне при жена си.

Докато духътъ ободрявалъ по такъвъ начинъ Бедрединъ-Хасанъ и го училъ какво да прави, гърбавиятъ младоженецъ дей-

ствително излѣзълъ изъ стаята и отишелъ на едно уединено мѣсто. Духътъ отишелъ при него, преправилъ се на единъ голѣмъ черенъ котаракъ и почналъ страшно да мяука.

— Пстъ, проклето животно! — извикалъ гърбавиятъ, като искалъ да изгони черния котаракъ отъ себе си, но котаракътъ не се уплашилъ и не избѣгалъ, а се изправилъ на заднитѣ си крака, вперилъ свѣтналитѣ си очи, почналъ да мяука още по-страшно и следъ малко порастналъ като малко магаренце. Гърбавиятъ се уплашилъ, искалъ да вика за помощъ, но езикътъ му се схваналъ отъ ужасъ и устата му останала отворена. Въ това време духътъ се присторилъ на бикъ и изрезалъ:

— Хей безобразнико, дотукъ ти е животътъ!

Щомъ чулъ гърбавиятъ тѣзи думи, забравилъ се и се свилъ въ единъ жгълъ, закрилъ си лицето съ дрехата си да не гледа страшното чудовище и едва измърморилъ:

— Какво искашъ отъ мене, о грозни повелителю на биковетъ?

— Искамъ ти живота — отговорилъ свирепо духътъ — какъ си посмѣялъ, ти, такава грозотия, да вземешъ жената, която азъ обичамъ?

— О можщи властителю, прости ме — отговорилъ гърбавиятъ. — Азъ не съмъ виновенъ, защото не знаехъ, че тази хубавица е твоя любовница. Но азъ не настоявамъ на моитѣ права и съмъ готовъ да направя това, което искашъ.

— Слушай, — казалъ духътъ, — ако кажешъ една дума или излѣзешъ оттука преди изгрѣването на слънцето, кълна ти се, че ще ти смажа главата; щомъ се съмне, ти можешъ да излѣзешъ, да отидешъ гдето искашъ, ала нѣма да се обръщашъ назадъ, иначе зло ще изпатишъ.

Като казалъ тѣзи думи, духътъ се престорилъ на човѣкъ, уловилъ гърбавия за краката, сриталъ го въ единъ жгълъ и му казалъ:

— Ей тъй ще стоишъ до утре, мръднешъ ли се, ще ти смажа главата между тѣзи стени.

Въ това време Бедрединъ, ободренъ отъ думитѣ на покровителя си, се върналъ смѣло въ стаята, оттамъ, безъ нѣкой да го забележи, отишелъ въ стаята на невѣстата и седналъ. Следъ нѣколко минути влѣзла невѣстата съ нѣколко старици, които я довели до вратата, оставили я, безъ да обърнатъ внимание, дали гърбавиятъ младоженецъ е въ стаята.

Ала нѣвестата тутакси забелязала младия човѣкъ и се спрѣла предъ него.

— Какво търсишъ тукъ въ това късно време? — попитала тя, — навѣрно ти си единъ отъ другаритѣ на мжжа ми, ако той ти позволява да влѣзешъ тука.

— Не, — съ презрение отговорилъ Бедрединъ Хасанъ, — азъ не съмъ приятелъ на този отвратителенъ човѣкъ и нѣмамъ нищо общо съ него.

— Не трѣбва да говоришъ оскърбителни думи за единъ мжжъ предъ очитѣ на жена му.

— Нима той ти е мъжъ! — извикалъ момъкътъ, — и ти до сега вѣрвашъ тази лъжа? Нима такъвъ грозенъ човѣкъ е достоенъ за такава хубостъ! Не, азъ съмъ твой действителенъ мъжъ и ти си моя. Султанътъ само искалъ да изплаши баща ти, но той мене отредилъ за твой мъжъ. Нима ти сама не забеляза какъ всички се смѣха съ гърбавия мнимъ твой мъжъ. Всичко това бѣше една комедия, която трѣбва, най-сетне, да се свърши, и азъ се разпоредихъ да се изпрати гърбавия при конетъ и едва-ли ще има очи да се покаже втори пжтъ при тебе.

Когато говорилъ тѣй Бедрединъ-Хасанъ, лицето на младата хубавица, което дотогава било печално, почнало да се развеселява и най-сетне се появила по него червенина; радостта, която се показвала по устнитъ на младата жена, възбудила възторгъ въ душата на младия момъмъ.

— Азъ не очаквахъ щастие, — промърморила тя, — и не мислѣхъ, че животътъ ми ще се усмихне нѣкога, а ето... и азъ сега не зная на какво да се радвамъ, дали загдето се избавихъ отъ омразното същество или загдето ти ще бждешъ мой мъжъ.

Когато Бедрединъ си легналъ и заспалъ, духътъ отишелъ при феята като ѝ казалъ:

— Време е вече да свършимъ това, което започнахме. Нощта се минава, а деньтъ може да ни свари непригответни — иди изнеси младия момъкъ, но тѣй полека, че да не го резбудишъ.

Феята влѣзла въ брачната стая, взела грижливо заспалия момъкъ, полетѣла къмъ Сирия и, като стигнала Дамаскъ, сложила го тихо предъ портитъ на този градъ въ тази минута, когато ходжитъ викали правовѣрнитъ на утринна молитва.

Наскоро вратата на града се отворила, и тѣлпа народъ изскочила изъ града. Народътъ, като видѣлъ прострѣнъ на земята единъ младъ човѣкъ, облѣченъ само въ една риза и шалвари, се

спрѣлъ учуденъ, като не можалъ да отгадае какво е това, що вижда предъ себе си.

— Билъ е навѣрно нѣкжде, и сж го изгонили, безъ да свари да си облѣче дрехитѣ, — казвалъ единъ.

— Да, всичко се случва, — добавилъ другъ, — срѣбналъ е нѣкжде повече съ приятелитѣ си, дошелъ тука безъ да знае и заспалъ.

Нѣкои иначе тълкували това явление. Най-сетне шумниятъ разговоръ разбудилъ момъка; той скочилъ и, като се видѣлъ край вратитѣ на непознатъ нему градъ и между непознати хора, още повече се зачудилъ на тѣзи, които го заобикалятъ.

— Кажете ми, добри хора, — казалъ той на хората, — где съмъ азъ и защо ме гледате съ такова любопитство?

Тогавъ единъ отъ тѣлпата му казалъ:

— Ние токущо излѣзохме изъ града и като те виждаме въ такова положение, какъ да не се учудваме? Какъ си дошелъ ти тука и си заспалъ и знаешъ ли где се намирашъ? Ти си предъ вратитѣ на Дамаскъ.

— Предъ Дамаскъ ли? — извикалъ Бедрединъ; — какъ е възможно това? Азъ заспахъ въ Каиро.

Всички, като чули тѣзи думи, подигнали раменѣ и погледнали съ съжаление къмъ младия човѣкъ, като предполагали, че той е нѣкой нещастникъ, който е душевно боленъ.

— Синко, — казалъ му единъ старецъ, — ти самъ не знаешъ какво казвашъ. Ако си ти въ Дамаскъ, то не си можелъ да бждешъ вчера въ Каиро. Това не може да бжде.

— Както и да е, но азъ ви говоря истината. Дори азъ бѣхъ миналия день въ Балсоръ.

Щомъ Бедрединъ казалъ тѣзи думи, и цѣлатъ тѣлпа почнала да се смѣе.

— Лудъ е, лудъ е! — извикала тя.

Нѣкои почнали да съжбяляватъ младия момъкъ и да се отнасятъ къмъ него съ състрадание: дори единъ човѣкъ му казалъ:

— Я помисли, млади човѣче, какво казвашъ ти? Възможно ли е, щото презъ деня човѣкъ да бжде въ Балсоръ, презъ нощта въ Каиро, а сутринта въ Дамаскъ? Ти си навѣрно съненъ още, я дойди на себе си и не говори глупости.

— Азъ ви казвамъ това, което е, — казалъ Бедрединъ малко разгнѣвено; — мога ли азъ да забравя сватбата си вчера въ Каиро?

Следъ като казалъ Бедрединъ, че се женилъ вчера вечерта въ Каиро, дори и тѣзи, които дотогава били по-хладнокрѣвни и не се смѣяли, почнали да се превиватъ отъ смѣхъ.

— Дойди на себе си, човѣче, казвамъ ти азъ, — продължавалъ да говори сжщиятъ човѣкъ; — навѣрно ти си сънувалъ и мислишъ, че всичко, което си видѣлъ на сънь, е действително.

— Не е сънь, ви казвамъ азъ, това; кълна ви се, че това, което ви казвамъ сега, е цѣла действителность. Какъ може да бжде това сънь, когато азъ презъ цѣлата вечеръ стояхъ ржка до ржка съ гърбавия, който бѣше отреденъ за мжжъ на младата

хубавица, и съ очитѣ си видѣхъ какъ невѣстата седемь пѣти мина край мене съ нови дрехи — едни отъ други по-хубави. Вие искате, щото азъ да не вѣрвамъ самъ на себе си? Не, по добре кажете ми где сж моитѣ дрехи, чалмата ми и кисията съ секинитѣ, които ми даде евреинътъ въ Балсоръ?

Следъ тѣзи думи никой измежду тѣпата не искалъ да говори сериозно съ Бедрединъ, и колкото повече се старалъ той да убеждава хората въ истинността на историята си, толкова повече размивалъ тѣзи, които го заобикаляли. Отношението на хората къмъ него до толкова го смутило, щото и той самъ не знаелъ какъ да мисли за това, което се случило съ него.

Оскърбенъ и смаянъ, Бедрединъ станалъ и тръгналъ къмъ града, и тѣпата тръгнала следъ него, като му се подсмивала: — Лудъ, лудъ!

Гражданитѣ, като чули викове, излѣзли да чуютъ и видятъ какво става на улицата, а нѣкои се присъединили къмъ тѣпата и почнали да викатъ и тѣ, безъ да знаятъ каква е работата. Бедрединъ се отгървалъ отъ тѣпата, като се вмъкналъ въ дюкяна на единъ млинаръ*)

Този млинаръ, въ дюкяна на когото влѣзълъ Бедрединъ, билъ нѣкога главатаръ на една шайка бедуини, които обирали керзанитѣ по пѣтищата; макаръ този човѣкъ отдавна да билъ се оставилъ отъ хайдутлука, но всѣки се плашелъ отъ него като отъ огъня. Ето защо тѣпата се разпилѣла, щомъ я изпогледналъ млинарътъ. Следъ като се разотишли всички, млинарътъ се върналъ при гостенина си и почналъ да го разпитва кой е и защо е дошелъ въ Дамаскъ. Бедрединъ-Хасанъ разказалъ цѣлата си история, като почналъ още отъ самото си детинство; разказалъ какво го е принудило да избѣга изъ Балсоръ и какъ, като заспалъ надъ гроба на баща си, билъ таинствено пренесенъ въ Каиро, гдето сжщата вечеръ се оженилъ за хубавицата мома и какъ презъ нощта билъ пренесенъ въ Дамаскъ. Самиятъ момѣкъ казалъ, че не знае какъ е станало това необикновено събитие.

— Да, много е чудно — казалъ млинарътъ. — Знаешъ ли какво ще ти кажа? Никому не разказвай това, което ми разказа сега: нѣма да ти повѣрватъ другитѣ и ще ти се смѣятъ; най-добре пренасяй всичко търпеливо и чакай докато сждбата се смили надъ тебе и турне край на злочестинитѣ ти. До това време, ако искашъ, азъ мога да те осиновя: азъ нѣмамъ деца. Щомъ те признае за синъ, никой не ще смѣе да те оскърбява.

Макаръ такова осиновяване и да не било по сърдце на сина и на наследника на балсорския великъ везиръ, но тѣй като се намиралъ въ чуждъ градъ и безъ помощъ, съгласилъ се съ млинаря, отишелъ при градския кадия, и тамъ билъ подписанъ формалниятъ актъ на осиновяването. Следъ това Бедрединъ останалъ при млинаря съ името Хасанъ и се заловилъ да изучава изкуството на новия си баща.

*) Млинаръ, който прави и продава млинове, баници, погача — разни тѣстени работи; млинарница, заведението, въ което се упражнява това занятие.

Да се върнемъ сега въ Каиро. Дъщерята на каирския везиръ се пробудила сутринята, и като видѣла, че нѣма младия съпругъ край нея, останала учудена. Но като му видѣла дрехитѣ, помислила, че той е излѣзълъ изъ стаята, и го чакала да се върне. Въ това време Шемзединъ Мухамедъ, наскърбенъ дълбоко отъ султана, отишелъ при дъщеря си да оплаче заедно съ нея злополучната си съдба. Той се доближилъ до стаята, въ която била неговата дъщеря, повикалъ я на име и почукалъ на вратата. Дъщерята, шомъ чула гласа на баща си, скочила, отворила вратата и се хвърлила да му цѣлува ржцетѣ, дрехитѣ, и лицето ѝ дишало такава радостъ, такова щастие, шото везирътъ останалъ залисанъ. Той се надѣвалъ да види дъщеря си потѣнала въ сълзи и повече разтжжена, отколкото миналия день, а напротивъ, срѣща я радостна и затова се наскърбява, като мислѣлъ, че дъщеря му била благодарна отъ такъвъ гърбавъ мжжъ.

— Злочестница, — казалъ той — вижда се, че ти малко обръщашъ внимание, какъвъ е твойтъ мжжъ и затова си толкова довольна и радостна. Азъ мислѣхъ, че ти ще скърбишъ, като пренасяшъ въ жертва себе си на такъвъ грозенъ и гърбавъ човѣкъ.

— Татко, — казала дъщерята, като забелязала, че везирътъ я мѣмре — не ме обвинявай, докато не узнаешъ работата; азъ съмъ благодарна отъ сегашния мжжъ, защото се оженихъ за единъ хубавецъ момъкъ, а не за онзи грозотия човѣкъ, надъ когото се смѣха всички, докато най-сетне го принудиха да се махне отгука.

— Приказки ли ми разказвашъ ти? — казалъ бащата: — тебе оженихъ за гърбавия и ти негова жена ще бждешъ — такава е волята на султана.

— Не, татко, она гърбавиятъ още снощи се скри нѣкъдеси азъ съмъ вече жена на единъ младъ и хубавецъ мжжъ... Ахъ, татко, какви очи има... свѣтли, черни, умни, а вежди...

Везирътъ излѣзълъ изъ търпение, като чулъ тѣзи думи, и почналъ да гълчи дъщеря си:

— Ти искашъ да ме подлудишъ ли съ брѣтвенята си?

— Не, татко, ти съ своето недоваѣрие се показвашъ много упоритъ.

— Нали е гърбавъ... — почналъ да вика везирътъ.

— Ахъ, остави, моля те, този гърбавъ човѣкъ, нека го вземе дяволътъ... не искамъ повече да чувамъ за него. Казвамъ ти още единъ пжтъ, татко, че тази нощъ ми бѣше мжжъ не гърбавиятъ, а мойтъ милъ, обожаемъ младъ човѣкъ, който преди малко излѣзе и навѣрно скоро ще се върне.

Всичко това тѣй зачудило везирътъ, че той не можалъ да се стърпи, а излѣзълъ да търси своя незнаенъ зетъ; но колко силно се смаялъ, като заварилъ гърбавия свитъ въ единъ жгълъ край стената въ такова положение, въ каквото го оставилъ духътъ.

— Какво е това? — извикалъ Шемзединъ-Мухамедъ — кой те е довелъ до такова положение?

— А, зная сега защо си искалъ ти да ме оженишъ за дъщеря си! — казалъ гърбавиятъ, като позналъ гласа на везира. — Ти мислишъ, че азъ съмъ си изгубилъ ума да отида да взема любовницата на онзи страшенъ бикъ, на онзи магьосникъ...

— Стани и седни по човѣшки, както трѣбва и тогава ми говори.

— Не, — казалъ гърбавиятъ — нѣма да стана, докато не се науча, че слънцето е вече изгрѣло. Вие ми натрапихте това зло. Дойдохъ снощи тукъ да си подрѣмя малко, безъ да полозирамъ нѣщо, изведнѣжъ гледамъ изскача отъ невиделица единъ черенъ котаракъ, който следъ малко се пристори на бикъ. До животъ нѣма да забравя това, което ми говори той... Да ти кажа азъ тебе: иди си по работата, а мене остави на спокойствие.

Но везирѣтъ, вмѣсто да си отиде, уловилъ го за краката и го сложилъ да седне както трѣбва. Тогава гърбавиятъ скочилъ и хукналъ да бѣга безъ да се обърне назадъ. Той отишелъ право при султана и му разказалъ подробно всичко, което се случило съ него.

Шемзединъ-Мухамедъ нищо не можалъ да разбере отъ думитѣ на гърбавия, затова се върналъ отново при дъщеря си и почналъ да я пита:

— Е какъ, мое дѣще, и ти ли не си въ състояние да ми разяснишъ каква е тази работа? Вижда се, че тукъ се крие нѣкоя тайна, безъ да мога да я разбера, макаръ да си блѣскамъ главата.

— Нищо не мога да ти кажа повече отъ онова, което ти казахъ. Ето тамъ дрехитѣ на моя мжжъ, разгледай ги дали не могатъ тѣ да ти разяснятъ нѣщо и да те убедятъ, че ти казвамъ истината.

Като казала това, тя му подала най-напредъ чалмата на Бедрединъ-Хасанъ; везирѣтъ я взелъ и я разгледалъ отъ всички страни. Тя приличала на чалмата на нѣкой великъ везиръ, ако не била направена по мусулската мода. Везирѣтъ напипалъ нѣщо твърдо, зашито въ гънкитѣ на чалмата и като срѣзали зашивката, извадилъ една сгъната книга. Това били запискитѣ, които Нурединъ-Али далъ на сина си Бедрединъ-Хасанъ предъ смъртта си. Щомъ Шемзединъ разгърналъ книгата, позналъ почерка на сжжпия си братъ и дълбоко развълнуванъ, прочелъ заглавието: „На моя любимъ синъ Бедрединъ-Хасанъ“. Едва той успѣлъ да прочете тѣзи думи и дъщеря му въ това време подала кесията, която намѣрила въ дрехитѣ на Бедрединъ. Макаръ и Бедрединъ да раздавалъ всѣкому пари, но, благодарение на духоветѣ, тази кесия била пълна съ секини. Везирѣтъ разтворилъ кесията и първото нѣщо, което привлѣкло неговото внимание, билъ единъ надписъ, върху който имало написано: „Хиляда секина, принадлежаци на евреина Исакъ“, а на другата страна имало продължение: „дадени на Бедрединъ-Хасанъ, наследникъ на Нурединъ-Али, за стоката на този отъ неговитѣ кораби, който пристигне най-напредъ въ пристанището. Като прочелъ това, Шемзединъ-Мухамедъ извикалъ и падналъ безчувство.

Когато съ помощта на дъщеря си и слугитѣ си се посвѣстиль, той поблагодариль на всевишния, сетне казалъ :

— Откритието, което направихъ, толкова ме развълнува, щото азъ не можахъ да не изгубя чувствата си, но и ти, дъще моя, не по малко ще се учудишъ, като ти обясня причината на моето вълнение. Знаешъ ли, кой ти е билъ мъжъ тази нощъ? Синътъ на Нурединъ Али — твой братовчедъ и мой братовъ синъ. А тази кесия съ хилядата секина ми напомня за нашата глупава препирня, като че той ми изпраща тѣзи пари, които азъ искахъ зестра отъ него, когато правѣхме условието да дамъ първата си дъщеря за неговия първороденъ синъ. Чудни сж пжтищата Господни!

Следъ това везирътъ дълго гледалъ тетрадката, която билъ писалъ братъ му, прелиствалъ я, цѣлувалъ я, а изъ очитѣ му текли обилни сълзи.

— О, ако азъ можехъ да те видя, обични ми братко, — казалъ везирътъ — както виждамъ това, което си писалъ, съ каква радостъ бихъ искалъ отъ тебе прошка да се помиримъ.

Следъ това прочелъ тетрадката и обърналъ особено внимание върху датата, когато се женилъ братъ му въ Балсоръ и когато му се родило първото дете; като сравнилъ тѣзи числа съ датата на своята женитба и раждането на дъщеря му, билъ смаянъ отъ чудното съвпадение. Забравенъ отъ радостъ, той грабналъ тетрадката и отишелъ при султана да му разясни всичко. Султанътъ се смилилъ надъ него, изслушалъ го и, като се убедилъ, че това събитие, което му разказалъ везирътъ, е доста забележително, заповѣдалъ да го запишатъ за споменъ.

Но неязването на Бедрединъ намалявало радостъта на везира, който никакъ не можелъ да си обясни защо се е скрилъ зетъ му. Цѣла седмица чакалъ да се завърне Бедрединъ и, найсетне, като се убедилъ, че нито се чува, нито се вижда братовиятъ му синъ, заловилъ се да го търси изъ Каиро, ала всичкитѣ му старания нѣмали никаква полза. Това силно огорчило и мъчило Шемзединъ.

— Какво е това чудо? — питалъ се той — съ никого не се е случило подобно нѣщо.

Като не знаелъ какво ще се случи по-после, той се наумилъ и писалъ въ какво състояние се намиралъ неговиятъ домъ въ време на сватбата, какъ били наредени стаитѣ; а дрехитѣ чалмата и кесията на Бедрединъ свързалъ въ една кърпа и ги заключилъ.

Следъ деветъ месеца отъ сватбата неутешимата дъщеря на Шемзединъ родила синъ, когото, по желанието на дѣдо му, нарекли Аджибъ. За детето наели дойка, бавачка и слугини.

Годинитѣ минавали една следъ дръга, а никакво известие нѣмало отъ изгубения мъжъ и баща. Когато детето станало на седемъ години, великиятъ везиръ Шемзединъ Мухамадъ се заловилъ да възпитава внука си, но като нѣмалъ голѣмо довѣрие на домашното възпитание, изпратилъ го въ едно отъ най-уреденитѣ училища, гдето постъпвали децата на почетенитѣ семейства. Двама роби всѣки день завеждали Аджибъ въ училището и вечеръ го

върждали вжщи. Голѣмото богатство и високото положение на дѣдо му били причината, штоо внукътъ да спечели въ училището особено уважение отъ другаритѣ си, които му отстъпвали въ много работи, а дори и учительтъ се отнасялъ по-снизходително къмъ него, отколкото къмъ другитѣ ученици. Всичко това повлияло зле върху характера на Аджибъ и развило въ него високомѣрна гордостъ; той почналъ да се отнася грубо и дръзко къмъ другаритѣ си, искалъ въ всичко да му се покоряватъ, ако ли пъкъ нѣкой ималъ смѣлостта да му противоречи, той го нападалъ, оскърбявалъ го. Най-сетне ученицитѣ излѣзли изъ търпение и се оплакали на учителя си, като го молили да ги отърве отъ лошия си другаръ. Отначало учительтъ съветвалъ ученицитѣ да не сърдятъ Аджибъ, но когато по-сетне се убедилъ, че по таквъ начинъ още повече се усилва високомѣрието въ детето, свикалъ тайно другаритѣ на Аджибъ, па имъ далъ нѣкои наставления, какъ да се отнасятъ къмъ високомѣрния си другаръ.

На другата сутринъ ученицитѣ се събрали и, както ги съветвалъ учительтъ имъ, като заобиколили Аджибъ, единъ измежду тѣхъ излѣзълъ на срѣдата на кръга и казалъ:

— Другари, азъ измислихъ нова игра, ала въ нея ще участвуватъ само тѣзи, които кажатъ своето име, името на баща си и на майка си; а който не направи това, ще бѣде изгоненъ измежду насъ.

Всички се съгласили, а въ тоза число билъ и Аджибъ. Тогава ученикътъ питалъ всѣкиго отъ другаритѣ си и най-сетне стигналъ до Аджибъ. Като го питали, той казалъ горделиво:

— Наричамъ се Аджибъ, майка ми се нарича Царица на хубостта, а баща ми се казва Шемзединъ Мухамедъ, великия везиръ на султана.

— Не е вѣрно, не е вѣрно, — извикали всички, — ти казвашъ името на дѣдо си, а не бащиното.

— Какъ смѣете вие ада кзвате, че везирѣтъ Шемзединѣ-Мухамедъ не е мой баща? — извикалъ разгнѣвено Аджибѣ.

— Разбира се, че Шемзединѣ не ти е баща, а дѣдо, — казали децата и почнали да се смѣятъ, — затова ти нѣма да играешъ съ насъ, и никой нѣма да се приближи до тебе.

Като казали тѣзи думи всички ученици се отстранили отъ Аджибѣ, като го погледнали презрително. Аджибѣ се наскърбилъ дълбоко и заплакалъ.

— Аджибѣ, — казалъ учительтъ, който влѣзълъ въ тази минута, — защо плачешъ? Нима ти не си знаелъ досега, че Шемзединѣ Мухамедъ не ти е баща, а дѣдо? Той е баща на майка ти, наречена Царица на хубостѣта, но никой не знае името на баща ти; ние само знаемъ, че султанѣтъ искалъ да ожени майка ти за единъ гърбавъ слуга, но презъ ношѣта подиръ сватбата се явилъ вмѣсто гърбавия нѣкойси духъ. Това обстоятелство трѣбва да те научи, че ти нѣмашъ законенъ баща и да не се гордѣшъ предъ другаритѣ си, защото тѣ стоятъ по високо отъ тебе.

Безъ да каже дума, Аджибѣ изскочилъ изъ стаята, разплаканъ и отишелъ право въ стаята на майка си.

— Защо плачешъ, синко, какво има, кой те е оскърбилъ, та си потъналъ въ сълзи? — разпитвала го Царицата на хубостѣта.

— О, кажи ми, майко, кажи ми, кой е моятъ баща? — попитало детето, следъ като разказало на майка си плачешката всичко, което му сторили другаритѣ му въ училището.

— Мили ми синко, — отговорила майка му, — нима ти не знаешъ кой те милва, кой те цѣлува и благославя всѣки день? Кой другъ може да бже твой баща освенъ Шемзединѣ-Мухамедъ?

— Не е истина! — казалъ разпалено Аджибѣ. — Шемзединѣ не е мой, а твой баща, но азъ чий синъ съмъ?

Този въпросъ принудилъ Царицата на хубостѣта да се замисли за миналитѣ години и да заплаче като сина си.

Въ това време влѣзълъ въ стаята Шемзединѣ Мухамедъ и, като заварилъ и дъщеря си и внука си потънали въ сълзи, попиталъ какво ги е тъй много разтжжило.

— Мене ме оскърбиха въ училището, — казалъ плачешката Аджибѣ и разказалъ всичко, което се случило съ него.

Великиятъ везиръ се наскърбилъ доста много, като се научилъ, че неговата дъщеря е станала предметъ на общо злословие и отишелъ да моли султана да го уволни за нѣколко време отъ длъжността, за да отиде да пжтува малко по свѣта.

— Господарю, не мога вече да търпя да се говори лошо за моята дъщеря, азъ трѣбва, както и да е, да намѣря нейния мжжъ Бедрединѣ; нека разбератъ всички, че той е баща на моя внукъ, а не, както казватъ всички, на нѣкой духъ. Позволи ми да обиколя всички източни провинции и да огида въ Балсорѣ, — можеби съ помощта Божия да се узѣнчатъ моитѣ трудове съ успѣхъ.

Султанѣтъ изслушалъ съ милостиво внимание великия везиръ и не само че се съгласилъ на неговата молба, но и заповѣдалъ да му се даде такова писмо, съ което можелъ да се отнася за

помощъ къмъ всички владѣтели и управители на онѣзи страни, гдето се предполагало да бжде Бедрединъ.

Шемзединъ-Мухамедъ билъ тѣй силно трогнатъ отъ султановата помощъ, че не можалъ да намѣри думи да си изкаже безпредѣлната благодарностъ; той навелъ глава предъ султановия престолъ, ала очитѣ му, които били пълни съ сълзи, красноречиво говорѣли за чувствата, които преживявалъ везирътъ. Найсетне той се простилъ съ султана, пожелалъ му животъ и здраве, върналъ се вжши, приготвилъ се и следъ четири дена тръгналъ на пѣтъ съ дъщеря си, съ внука си и съ многобройна свита. Десетъ дена вървѣлъ керванътъ, безъ да се спре. Чакъ на дванадесетия день, като стигнали до едни хубави широки ливади на Дамаскъ, везирътъ заповѣдалъ да се спратъ край брѣга на една бистра рѣка, която течала презъ града и която украсявала околноститѣ; тукъ пѣтниците разпрострѣли чадъритѣ си и се спрѣли да си отпочинатъ.

Шемзединъ-Мухамедъ се решилъ да остане два дена на това благодатно мѣсто, и на третия день да замине; ала на слугитѣ си той позволилъ да отидатъ въ града, и тѣ, възползувани отъ случая, отишли да разгледатъ знаменитоститѣ на сирийския градъ и да продадатъ нѣкои египетски издѣлия, които носѣли съ себе си и да купятъ нѣкои платове. Царицата на хубостъта искала да направи удоволствие на сина си, затова го пустила да отиде да се разходи изъ града подъ надзора на единъ черенъ евнухъ, комуто било поръчано да внимава, да не сполети детето нѣкоя лоша опасностъ.

Аджибъ, облѣченъ разкошно, отишелъ въ града. Щомъ като пристѣпило прага на градскитѣ порти, детето обърнало вниманието на всички; едни си подавали главитѣ изъ прозорцитѣ, други излизали на улицата, за да погледнатъ къмъ това дете, което било извънредно хубаво, а нѣкои дори вървѣли следъ

12

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

детето, като обожавали тѣзи, които родили на свѣта такова хубаво дете. Когато евнухътъ минавалъ съ детето край този дюкянъ, гдето живѣлъ Бедрединъ Хасанъ, народътъ толкова много се сгжстилъ, че не можело да се мине.

Млинарътъ, който билъ осиновилъ Бедрединъ, билъ умрѣлъ преди три години и оставилъ на Хасана дюкяна и всичкото си имущество. По такъвъ начинъ Бедрединъ станалъ стопанинъ на заведението и тѣй изкустно си наредилъ работитѣ, че станалъ известенъ въ цѣлия Дамаскъ. Като забелязалъ, че на улицата се тълпи народъ край единъ негъръ и край едно дете, той се обърналъ да погледа къмъ тѣхъ, и погледътъ му се приковалъ въ детето, а въ сърдцето му се обадило нѣкакво непонятно чувство. Хубостта на детето не учудила, както другитѣ зрители, Бедрединъ — него завладѣло вълнение, което имало по-дълбока причина: въ него действувала таинствената сила на кръвта. Той напусналъ работата си, изскочилъ на улицата, приближилъ се къмъ детето и му казалъ:

— Ти очарова и възхити душата ми, благословено дете, дай да ти се порадвамъ повече, ела въ дюкяна ми.

Като казалъ това, сълзи отъ умиление се явили въ очитѣ на Бедрединъ и развълнували горделивото дете; то се обърнало къмъ роба и му казало:

— Да идемъ въ дюкяна на този добъръ човѣкъ; той е тѣй любезенъ къмъ насъ и защо да му отказваме?

— Не ти е прилика този човѣкъ, — казалъ евнухътъ; — синътъ на единъ великъ везиръ може ли да ходи въ дюкяна на единъ млинаръ? Не мога да се съглася съ тебе.

— Съжалявамъ те, нещастно дете, — казалъ Бедрединъ, — ако надзирателътъ ти се отнася всѣкога тѣй сурово съ тебе. Моля те, — казалъ Бедрединъ на евнуха, — остави детето да ме ошастливи съ своето присѣствие; недей унижава единъ честенъ гражданинъ, като не допуснешъ детето да му отиде въ дюкяна. Ако ти ми изпълнишъ желанието, тогава азъ ще мисля, че, макаръ и да си черенъ отвънъ, но вътре си бѣлъ като самото дете. Знаешъ ли, че азъ имамъ срѣдство да ти направя лицето бѣло?

— Ти ли, — извикалъ робътъ засмѣно, — кажи ми, съ каква магия ще направишъ това?

— Слушай, — казалъ Бедрединъ и му прочелъ нѣколко арабски стиха, въ които се прославяли чернитѣ евнуси като хора, които вѣрно сж пазили честта на всичкитѣ източни владѣтели и велможи.

Поласканъ отъ тази похвала, робътъ се съгласилъ съ желанието на Бедрединъ, и влѣзълъ въ млинарницата заедно съ малкия Аджибъ.

Бедрединъ се зарадвалъ много, въвелъ гоститѣ си въ една стая, украсена добре, като имъ казалъ съ усмивка на уста:

— Ей сега ще ви приготвя такъвъ сладъкъ млинъ, какъто вие не сте виждали; азъ го приготвлявамъ по особенъ начинъ, както ме е учила майка ми. Тукъ не знаятъ да приготвляватъ като мене хубави млинове, затова цѣлиятъ градъ купува отъ мене.

Следъ нѣколко минути Бедрединъ извадилъ изъ пещъта единъ хубавъ млинъ, посипалъ го отгоре съ дребна захаръ и поднесълъ най напредъ на Аджибъ, а сетне на евнуха; и двамата яли съ удоволствие отъ млина на Бедрединъ; той билъ действително добре приготвенъ.

Презъ всичкото време Бедрединъ не смѣквалъ очи отъ детето и каточе безъ да ще си спомнилъ за миналото щастие въ Каиро.

— Кой знае, можеби и азъ да имамъ такъвъ синъ. Где ли е сега моята хубавица и дали си спомня за мене? — попиталъ се той и заплакалъ.

Той искалъ да попита малкия Аджибъ, защо е дошелъ въ Дамаскъ, но не успѣлъ. Почнало да се смръква и евнухътъ, като се боялъ да не закъснѣе, тръгналъ съ детето да се връща къмъ кервана. Бедрединъ ги изпроводилъ съ очи, но сетне почувствувалъ желание да отиде следъ тѣхъ, да види где ще отидатъ тѣ, затова той си затворилъ дюкяна и тичешката стигналъ гоститѣ си, преди тѣ да успѣятъ да излѣзатъ вънъ отъ градскитѣ порти. Пръвъ евнухътъ забелязалъ млинарътъ и се намръщилъ.

— Какво си тръгналъ следъ насъ? Какво ти трѣбва? — попиталъ той.

— Напусто се гнѣвишъ, мой приятелю, — отговорилъ Бедрединъ, — азъ нѣмамъ нужда отъ васъ, отивамъ по работата си.

Този отговоръ не удовлетворилъ евнуха, и той продължавалъ да мърмори, като се обръщаль къмъ Аджибъ.

— Все твоя работа е това... Казахъ ти, че не трѣбва да ходимъ въ дюкяна на такъвъ човѣкъ... И азъ бѣхъ глупава, че те послушахъ.

— Можеби да си отива човѣкътъ по работата, отгде знаешъ? Пътътъ е свободенъ за всички.

Робътъ и детето се разговаряли така, безъ да се обърнатъ и погледнатъ назадъ, докато не стигнали палаткитѣ на везира. Когато Аджибъ се обърналъ да види, далечъ ли е млинарътъ, останалъ учуденъ, като видѣлъ Бедредина две-три крачки далечъ отъ тѣхъ. Детето се разгнѣвило, кипнало и побледило; то, като се бояло да не се научи дѣдо му, че е ходило въ дюкяна на млинарътъ, грабнало единъ камъкъ, който се търкалялъ предъ краката му и съ всичка сила го хвърлило право въ лицето на Бедрединъ. Кръвта рухнала изъ раната на Бедрединъ и му облѣла очитѣ, а Аджибъ избѣгалъ и се скрилъ задъ палаткитѣ; евнухътъ вървѣлъ подиръ детето и си мърморѣлъ, че самъ млинарътъ билъ виновенъ за това, което го постигнало.

Мжнко било на Бедрединъ, като се връщаль къмъ града и като отриваль раната си, но той не се гнѣвилъ, не се считаль наскърбенъ отъ детето; напротивъ, той самъ себе си обвинявалъ.

— Да, азъ самъ съмъ виновенъ... Защо трѣбваше да вървя подиръ детето? Навѣрно то е помислило, че азъ искамъ нѣщо лошо да му сторя.

Когато се върналъ Бедрединъ, превързалъ си раната и се успокоилъ, като си помислилъ, че има много хора по-злочести отъ него.

На другата сутринъ великиятъ везиръ Шемзединъ тръгналъ съ кербана си къмъ Емезъ, а оттамъ като миналъ Хамахъ, стигналъ въ Алентъ, гдето престоилъ два дена. Следъ това миналъ рѣка Ефратъ, влѣзълъ въ Месопотамия и преминалъ презъ градоветъ Мардинъ, Мусулъ, Сенгиаръ, Диарбекиръ и пр. и стигналъ, най-сетне, въ Балсоръ. Тукъ преди всичко той измолилъ позволение да се яви предъ султана, който, щомъ се научилъ за името и чина на пѣтника, приелъ ги съ голѣма почитъ.

— Господарю, — отговорилъ Шемзединъ-Мухамедъ, като го попиталъ султанътъ, защо е дошелъ въ Балсоръ, — азъ търся братовия си синъ; баща му, Нурединъ-Али, е билъ дълго време служителъ на твое величество.

— Нурединъ-Али отдавна умрѣ, — казалъ султанътъ, — а колкото се отнася до неговия синъ, и азъ дълго време го търсихъ, но нищо не можахъ да се науча за него. Знае се само, че два месеца следъ смъртта на баща си той се скрилъ и оттогава му сж изгубени следитъ. Ако ли искашъ да знаешъ за неговата майка, жената на твоя покоенъ братъ, то азъ мога да ти кажа, че е още жива и е тука.

Великиятъ везиръ помолилъ султана да му позволи да я заведе въ Египетъ, ако тя се съгласи. Следъ това, безъ да губи време, той тръгналъ да вземе и да заведе въ Египетъ жената на умрѣлия си братъ.

Майката на Бедрединъ-Хасанъ живѣла въ сжщата кѣща, въ която живѣла съ любимия си мжжъ — въ едно разкошно здание съ бѣли мраморни колони, ала Шемзединъ-Мухамедъ не обърналъ внимание върху това: като се приближилъ до вратата, той благоговѣйно си прилепилъ устнитъ къмъ мраморната плоча, върху която било издълбано името на покойния му братъ, сетне почукалъ и попиталъ слугата, който се явилъ на портата, вкѣщи ли е господарката му и може ли да се види съ нея.

— Тукъ е, — казалъ слугата, — но тя се моли въ онова тамъ здание, което се намира срѣдъ двора.

Злочестата майка, като изгубила вече надежда да види Бедрединъ-Хасанъ, защото го мислила за умрѣлъ, заповѣдала да се построи това здание, въ видъ на гробница, и тамъ по цѣли дни и по цѣли нощи плакала за голѣмата загуба, която претърпѣла съ загубването на сина си. Въ такова положение я сварилъ Шемзединъ-Мухамедъ.

Следъ като я поздравилъ сърдечно и като ѝ казалъ нѣколко думи за утешение, съобщилъ ѝ кой е и съ каква целъ пѣтува до Балсоръ.

Той разказалъ подробно за всичко, което се случило въ Каиро презъ деня на сватбата на неговата дъщеря, сетне споменалъ за тетрадката, която се намѣрила въ чалмата на Бедрединъ-Хасанъ, която служи за несъмнено доказателство, че Бедрединъ е станалъ неговъ зетъ, а, най-сетне, представилъ на братовата си жена внука си Аджибъ и дъщеря си — Царницата на хубостта.

Вдовицата на Нурединъ-Али, която до тогава никакъ не се интересувала какво ставало по свѣта, каточе оживѣла отново, когато чула името на сина си. Надеждата, че обичниятъ ѝ синъ

можеби да е още живъ я много, зарадвала, тя скочила, пригърнала по напредъ дъщерята; а сетне внука на Шемзединъ. Тя милвала детето и гледала въ неговото хубаво лице: каточе чертитъ му напомняли скжпия образъ на изгубения ѝ синъ. Сълзи обилно текли по лицето ѝ, но тѣзи сълзи били отъ радостъ, а не отъ неутешима скръбъ.

— Скъпа моя сестро, — казалъ Шемзединъ-Мухамедъ — надѣвай се на Божията благодъ и недей плака, ела да отидемъ въ Египетъ и тамъ да живѣемъ и да се надѣваме. Азъ измолихъ султана да те пустне, за да дойдешъ съ насъ, и ти, навѣрно, нѣма да откажешъ на моята сърдечна молба. Ако Богъ ни помогне да намѣримъ Бедрединъ, това събитие ще бжде такова щастие за насъ и таково чудо за всички, каквото никой не помни, нито знае.

Вдовицата на Нурединъ-Али приела съ голѣма радостъ предложението на своя деверъ, и въ сжщата минута се заловила да се готви за пжтъ. Шемзединъ-Мухамедъ още единъ пжтъ отишелъ въ двореца на султана да му поблагодари и да се прости. Султанътъ го приелъ милостиво и му далъ да занесе нѣкои дарове на египетския царъ. Следъ това великиятъ везиръ напусналъ Балсоръ и тръгналъ по сжщия пжтъ за Дамаскъ.

Следъ нѣколко дни, когато тѣ се приближили до този градъ, Шемзединъ заповѣдалъ да разперятъ шатритъ и да си отпочине керванътъ. Въ сжщото време той мислѣлъ да купи нѣком рѣдки предмети да занесе подаръкъ на своя господаръ.

Докато великиятъ везиръ си избиралъ скжпоценни платове, които главнитъ търговци му изпратили въ шатъра му, Аджибъ поканилъ евнуха да отидатъ въ града, да видятъ онова, което първи пжтъ не могли да разгледатъ; освенъ това Аджибъ искалъ да се научи нѣщо и за млинаря, когото тѣй жестоко и несправедливо докачилъ. Евнухътъ се съгласилъ и отишли въ Дамаскъ.

Тѣ обиколили търговскитъ мегдани, разгледали разкошнитъ обществени здания и богати дюкяни, пълни съ разкошни стоки, минали край старата джамия на Омиадитъ въ това време, когато правовѣрнитъ се събирали да се молятъ надвечеръ. Като разгледали всички забележителни мѣста и здания въ града, тѣ отишли въ познатата млинарница и намѣрили тамъ Бедрединъ-Хасанъ, който приготвявалъ любимитъ си млинове.

— Поздравяваме те — казалъ Аджибъ, — познавашъ ли старитъ си приятели или си ги забравилъ вече?

Щомъ чулъ тѣзи думи, Бедрединъ си подигналъ очитъ, и сърдцето му се свило отъ сладостно вълнение, безъ да може да каже две думи. Когато се посвзель малко, отговорилъ:

— А, ти ли си? . . . Колко се радвамъ . . . моля те, бжди добъръ, влѣзъ заедно съ надзирателя си. Ето млиноветъ сж готови, ти ги обичашъ, както мисля. Да ме простишъ, азъ те оскърбихъ, като тръгнахъ подиръ васъ тогава. Не ми се сърди, прости ме; азъ не знаехъ какво правѣхъ — бѣхъ вънъ отъ себе си; но азъ не съмъ виновенъ, че ти тѣй силно ме привличашъ, и че не мога да се противопоставя на влѣчението си.

— Азъ не мога да те разбера, — отговорилъ Аджибъ, — но виждамъ, че твоитѣ чувства минаватъ предѣлитѣ, и ние идемъ втори пѣтъ при тебе, само ти трѣбва да ни се закълнешъ, че нѣма вече да вървишъ подиръ насъ. Ако ти изпълнишъ това условие, азъ и утре ще дойда при тебе, докато баща ми, великиятъ везиръ, ще бжде заетъ да купува дарове за египетския султанъ.

— О, разбира се, ще си устоя на обещанието и всичко, което ми кажешъ, ще изпълня.

Следъ това евнухътъ и Аджибъ влѣзли въ млинарницата.

Бедрединъ ги поканилъ да седнатъ и сложилъ предъ тѣхъ вкусни и сладки млинове.

— Ела при насъ, седни тука да ядемъ заедно, — казалъ Аджибъ.

Бедрединъ се зарадвалъ отъ това приятелско предложение и седналъ при тѣхъ. Каго се нахранили, той имъ далъ вода да се омиятъ и кърпа да си обършатъ ржцетѣ. Следъ това имъ сложилъ шербетъ.

— Заповѣдай, — казалъ той на Аджибъ, като му подалъ една чаша. — Това е трендафиловъ шербетъ . . . Не искамъ да се хваля, но мисля, че такъвъ шербетъ не можешъ намѣри въ цѣлия градъ.

Детето взело чашата, пило и я подало пакъ на Бедрединъ; млинарътъ я напълнилъ отново и я далъ на евнуха, който я доцедилъ до капка на единъ дѣхъ.

Наближавало да се мръкне. Аджибъ и евнухътъ се простили съ млинаря, върнали се въ шатритѣ и отишли празо при женитѣ; тамъ Аджибъ чакала баба му съ нетѣрпение, и щомъ той се появилъ, тя го пригърнала, почнала да го цѣлува, и сълзи капѣли отъ очитѣ ѝ.

— О мило ми, скъпо ми детенце! — казвала тя, — колко бихъ била щастлива, ако можехъ тъй да пригръна баща ти, както пригръщамъ тебе.

Въ това време сложили ядене, и майката на Бедрединъ взела детето при себе си и го разпитвала за всичко, което видѣло въ града; като почнали да ядатъ, тя му сложила едно парче млинъ, който сама правила и какъвто не можело да се намѣри въ града. Тя дала отъ млина и на Шабанъ — тъй се наричалъ евнухътъ. Но и детето и евнухътъ не хапнали отъ млина, защото били сити.

Старата жена като забелязала, че тъй се отнасятъ къмъ това, което тя сготвила, останала недоволна и попитала Аджибъ:

— Какво е това? Нима не ти се нрзвз моятъ млинъ? Знаешъ ли, че нѣма да се намѣри човѣкъ, който да може да приготви такъвъ млинъ, като моя, освенъ баща ти, Бедрединъ-Хасанъ, когото съмъ учила на това изкуство?

— Лъжешъ се. Позволи ми да ти кажа, че въ града има единъ млинарь, който умѣе да приготвява много по-хубави млинове отъ твоитѣ. Ние бѣхме ей-сега при него и ядохме.

— Тъй ли? — попитала старата жена, като изпогледнала накриво евнуха, — за туй ли, Шабане, ти дадохме детето да го водишъ изъ млинарницитѣ, каточе е нѣкое улично дете.

— Прости ме, господарке, — казалъ евнухътъ, — ние размѣнихме само нѣколко думи съ млинаря, но не сме ходили въ млинарницата му и нищо не сме яли.

— Не е истина, — казалъ Аджибъ, — ние ходихме въ млинарницата му и ядохме сжщо такъвъ млинъ, като този тукъ.

Жената се разсърдила, скочила, отишла при везира и му разказала всичко тъй, че не намалявала вината на евнуха, напротивъ, увеличавала я.

Шемзединъ-Мухамедъ, който се лютѣлъ много бърже кипналь; той станаль, отишелъ при евнуха и разгнѣвено почналь да вика:

— Какъ си смѣялъ ти да злоупотрѣбвашъ съ моето довѣрие?

Шабанъ се видѣлъ на тѣсно и почналь да вика, че детето лъже, че тѣ не сж ходили при никой млинарь. Но Аджибъ казалъ на дѣдо си, че тѣ не само сж ходили въ една млинарница, гдето яли млинъ, но че млинарътъ ги черпилъ и съ трендафиловъ шербетъ.

— Е, какво можешъ ти сега каза противъ думитѣ на внука ми? Поне се признай, че сте ходили въ млинарницата, че сте яли млинове и се сте пили шербетъ.

Евнухътъ почналь да се кълне и да отрича всичко, което твърдѣло детето.

— Ти лъжешъ! — извикаль везирътъ вѣнъ отъ себе си. — Азъ, разбира се, повече вѣрвамъ внука си, отколкото тебе, но ако изядешъ всичкия млинъ, който е останаль въ паницата, ще се съглася, че ти казвашъ истина.

Шабанъ се опиталь да докаже, че казва истината; той взелъ единъ голѣмъ кжсъ млинъ и се пресилиль да яде, но на сила върви ли? Тогава той казалъ, че млинътъ му накъртиль отначало още, затова не можаль да яде. Това разсърдило везира, и той заповѣдалъ да сложатъ евнуха на земята, да му удари единъ хубавъ бой. Следъ нѣколко удара евнухътъ казалъ истината.

— Прости ме, господарю — завикаль той — виновенъ съмъ. Ходихме въ млинарницата и ядохме тамъ млинъ, който бѣше сто пжти по-сладъкъ отъ този, който ми давате да ямъ.

— Ти лъжешъ, проклетнико! — извикала вдовицата на Нурединъ-Али, като мислила, че евнухътъ говори тѣй само да я разгнѣви. — Никой не може се сравни съ мене въ това изкуство и азъ нѣма да се успокоя, докато не те изоблича въ безсрамна лъжа. Ти знаешъ, где живѣе твоятъ прехваленъ млинарь, на ти пари и иди купи отъ неговия млинъ.

Евнухътъ побързалъ да изпълни заповѣдта.

— Слушай, приятелю, — казалъ той, като влѣзълъ въ млинарницата — ето ти една сребърна монета, дай ми единъ най-хубавъ млинъ: моята господарка иска да вкуси отъ твоитѣ млинове.

Въ това време Хасанъ токущо вадилъ млинове изъ пещъта; той избралъ единъ отъ най-хубаво опеченитѣ, посипаль го съ сахаръ и го далъ на евнуха.

— Вземи този, басъ държа, че господарката ти ще остане благодарна отъ него. Таквъ млинъ никой не може да приготви, освенъ менъ и майка ми. Господъ здраве да ѝ даде, ако е жива.

Шабанъ се върналь бързо въ шатъра и далъ топлия още млинъ на господарката. Тя недовѣрчиво го разжсала и вкусила, но въ сжщото време припаднала. Шемзединъ се сепналь отъ това неочаквано събитие и смутенъ почналь да пръска лицето на братовата си жена съ вода, като се мъчилъ да я свѣсти.

Жената се свързела и неволно се изтръгналъ изъ гърдитѣ ѝ радостенъ викъ:

— О Боже милостиви! той е... той е... моятъ милъ синъ Бедрединъ! Никой другъ не може да прави такива млинове!

Като чулъ тѣзи думи, Шемзединъ искалъ да повѣрва, че жената говорѣла истината, но като размислилъ малко, решилъ да се въздържи, докато провѣри работата, да не би неговата роднина безсѣзнателно да се увлича и да се радва преди да се научи за всичко.

— Мила ми сестро, — казалъ той — отгдѣ знаешъ, че този млинарь трѣбва да бжде твой синъ? Азъ мисля, че има много изкусни млинари въ свѣта.

— Не ти противореча — отговорила жената — може да се намѣри млинарь, който да направи и по-хубавъ млинъ, но никой не може да направи такъвъ като този, освенъ моя синъ; само азъ и синъ ми знаемъ да приготвяваме такива млинове, ето защо азъ съмъ убедена, че най-сетне намѣрихме тогава, когото толкова време търсихме. О скъпий ми братко, мисля, че не мога преживѣ тази радостъ.

— Почакай малко, не може тъй — казалъ везирѣтъ — трѣбва преди всичко да се разясни работата. Нека повикаме тукъ млинаря: ако е Бедрединъ, то азъ мисля, че и ти и дъщеря ми ще го познаете тутакси, но ние нѣма да му се изказваме, докато не се върнемъ въ Каиро. Потърпете малко, тамъ, въ отечеството си, ние ще отпразднуваме срещата както трѣбва.

Като казалъ това, той отишелъ въ шатѣра си и повикалъ петдесетъ хора отъ своитѣ роби.

— Нека всѣки си вземе по една тояга и трѣгне следъ Шабанъ; той ще ви заведе въ дюкяна на единъ млинарь, и вие разбийте, съборете, счупете всичко, а самия стопанинъ ще свържете и ще го доведете тука, ако той ви се признае, че е продалъ млинъ на евнуха. Само пазете да не го повредите нѣщо, защото ще отговаряте сетне.

Заповѣдта на везира била изпълнена точно както трѣбвало: робитѣ, въоръжени съ сопи, отишли подъ предводителството на черния евнухъ въ дюкяна на Бедрединъ-Хасанъ и, безъ да кажатъ дума, съборили го до основитѣ а всичко, що намѣрили въ него, изпочупили и изхвърлили. Дълго време гледалъ Хасанъ това, безъ да знае причината, защо му събарятъ дюкяна; най-сетне казалъ:

— Добри хора, защо постъпвате тъй съ мене? Какво съмъ направилъ азъ и съ какво съмъ ви оскърбилъ?

— Нима ти не продаде на евнуха млинъ преди малко?

— Азъ му продадохъ, а какво отъ това? Нека нѣкой се опита да направи по-хубавъ.

Робитѣ нищо не казали, а продължавали да разоряватъ и преобърнали всичко на прахъ и пепель, не пощадили и самата фурна.

Когато цѣлата тълпа въоръжени хора нападнала млинарницата, мирнитѣ граждани се зачудили какво е това и се събрали

около дюкяна. Ободренъ отъ тѣхното присѣствие, Хасанъ отново почналъ да запитва нападателитѣ:

— Кажете ми, най-сетне, защо ми събаряте дюкяна, защо ме разорязвате? Какво съмъ направилъ?

— Нима ти още питаешъ? — попиталъ единъ измежду въоръжената тълпа; — нали е твоя работа онзи млинъ, който си продадъ на евнуха?

— Моя е, разбира се, — казалъ Хасанъ и настоявалъ на своето, че никой не може да направи такъвъ млинъ.

Не билъ се доизказалъ Хасанъ, и робитѣ го уловили, свързали му ръцетѣ, измъкнали го изъ дюкяна и го повели.

Народътъ, който съ учудване гледалъ дотогава на това не-обикновено зрелище, най-сетне се възмутилъ отъ грубото насилие на робитѣ надъ злочестия човѣкъ и се заловилъ да освободи Бедрединъ, но въ това време дошла конница, изпратена отъ дамаския управителъ, разпръснала народа и дала възможност на робитѣ да заведатъ вързания млинарь предъ везира. Конница дошла да помогне на робитѣ, защото самъ Шемзединъ Мухамедъ ходилъ да съобщи на дамаския управителъ за своето разпореждане и да му иска съдействие, ако стане нужда. А тъй като цѣла Сирия, заедно съ Дамаскъ, се намирала подъ властта на египетския султанъ, то, разбира се, управителътъ не можалъ да откаже на великия вазиръ. Така шото, макаръ да се молилъ, да се оплаквалъ Бедрединъ Хасанъ, робитѣ го завели въ шатритѣ на везира и го затворили тамъ.

Въ това време Шемзединъ Мухамедъ билъ при управителя, но, като се върналъ, попиталъ за млинаря и заповѣдалъ да го заведатъ при него. Бедрединъ се явилъ предъ Шемзедина тъй натъженъ, тъй убитъ нравствено и физически, че възбуждалъ въ човѣка състрадание.

— Господарю — казалъ той, — бжди милостивъ, кажи ми съ какво съмъ те разгнѣвилъ, че тъй жестоко ме наказватъ твоитѣ хора, като ми направиха всичко на прахъ и пепель?

— О приятелю, ти ли прави този млинъ, който бѣше продадъ на нашия евнухъ?

— Признавамъ се, че съмъ азъ, но какво престѣпление имамъ тукъ?

— Ще видишъ какво престѣпление има. Този млинъ ще ти струва живота, — казалъ Шемзединъ.

— Боже мой! — извикалъ Хасанъ, като побледнѣлъ, — какво е това! Нима за единъ млинъ, макаръ и да не е направенъ както трѣбва, ти си способенъ, господарю, да ме накажешъ съ смъртъ? Това е невъзможно.

— Ще ти докажа, че е възможно. Махни се оттука и не чакай ни най-малката милость.

Докато ставалъ този разговоръ, дветѣ жени, скрити задъ едно перде, въ шатъра, не могли да се нагледатъ на Бедрединъ. Тѣ го познали тутакси и едва могли да се сгърпятъ да не се хаърлятъ и да го сграбчатъ въ обятията си. Но Шемзединъ имъ билъ заповѣдалъ да се въздържатъ въ своитѣ чувства на обичъ и на майчина любовь.

Тъй като нѣмало защо повече да се стои, то Шемзединъ заповѣдалъ да се стегнатъ конетѣ и камитѣ и още презъ нощта да се тръгне. А за Бедрединъ далъ такава заповѣдъ: да го турнатъ въ затворенъ сандѣкъ и да го носятъ на отдѣлна камила. Когато всичко било готово, керванътъ тръгналъ и вървѣлъ цѣлата нощъ и презъ цѣлия день, само на другата вечеръ се спрѣли да си починатъ, Бедрединъ-Хасанъ извадили изъ сандѣка, нахранили го, напоили го, безъ да види нѣкого, затворили го пакъ отново въ старото му жилище. Така се минали двадесетъ дена, докато пѣтницитѣ стигнали, най-сетне, до Каиро.

Преди да влѣзатъ въ града, Шемзединъ заповѣдалъ да се спратъ, да простратъ пакъ шатритѣ, да доведатъ Бедрединъ и предъ него той заповѣдалъ да донесатъ отъ града едно дърво, което да бѣде удобно за позоренъ стълбъ. Като чулъ Бедрединъ-Хасанъ тѣзи думи, трѣпки побили цѣлото му тѣло.

— Господарю, — казалъ той съ разтреперанъ гласъ, — позволи ми да зная защо ти е този стълбъ?

— Защо ли? За да привържа о него единъ негодникъ млинаръ, който прави млинове и не туря въ тѣхъ пиперь. Ние ще го разведемъ по-напредъ изъ града и сетне ще го обесимъ или ще го заковемъ на стълба.

— О Боже мой, — извикалъ Бедрединъ съ такова печално изражение на лицето си, щото везирътъ едва се стърпѣлъ да не се засмѣе, — затова ли ме осжждате на позорна смъртъ! Господи Боже мой, за какви дребни работи търпя такива ужасни злочестини! . . . Събориха ми дюкяна, затваряха ме въ сандѣкъ и днесъ искатъ да ме приковатъ о позорния стълбъ. Нима това е добро, нима такава жестока, въпиюша неправда може да става между мюсюлманитѣ, които се славятъ съ своето правосъдие и съ добритѣ си дѣла? Не, това съ никого не се е случвало. Господарю, смили се надъ мене и не вземай върху съвѣстѣта си такава нечувана, безчовѣчна постѣпка. Осжждашъ човѣка на позорна, мъчителна смъртъ и то за какво? За кражба ли, за убийство ли, или че съмъ отстѣпилъ отъ вѣрата на дѣдитѣ си? Или защо?

— Стига, — казалъ му везирътъ, — омръзнаха ми твоитѣ глупави оплаквания, по-добре готви се за смъртъ. Не можешъ избѣгна наказанието си.

— Затова ли ще бѣда наказанъ, — попиталъ Бедрединъ, — че не съмъ турилъ ужъ пиперь на млина?

— Да, затова, — отговорилъ везирътъ.

— Да бѣдатъ проклети всичкитѣ млинове на свѣта, а така ещо и моето рождение, — отчаяно извикалъ Бедрединъ; — о, защо съмъ се родилъ! Камъкъ по-добре да бѣше родила майка ми!

Въ това време влѣзълъ робътъ и казалъ, че стълбътъ е готовъ и е забитъ тамъ, дето е било заповѣдано.

— Ставай, време е вече, — казалъ везирътъ, като се обърналъ къмъ Бедрединъ, който билъ побледнѣлъ като платно и треперѣлъ като че го втресло.

— Боже мой, — извикалъ той вѣнъ отъ себе си, — нима ще дадешъ да се извърши това голѣмо злодеяние надъ мене! И то защо? Защото не турнахъ пиперъ на млина!

Бедрединъ се разплакалъ като безумень.

Стѣмнило се, и Шемзединъ Мухамедъ побързалъ да се възползува отъ нощта, за да свърши тази комедия. Той казалъ, че отлага наказанието до утрешния день, а на всички заповѣдалъ да се приготвятъ за пжтъ. Бедрединъ скрили въ сандѣка и го натоварили на сжщата камила; край тази камила вървѣлъ само везирѣтъ, и следъ него вървѣлъ цѣлия керванъ. Тѣй пристигнали въ Каиро и въ безмълвна нощна тишина влѣзли въ кжщата на Шемзедина. Тукъ везирѣтъ заповѣдалъ да смъкнатъ сандѣка, но безъ да го отварятъ, докато самъ той не каже.

Докато робитѣ разтоварвали конетѣ и камилитѣ, Шемзединъ повикалъ настрана дъщеря си и братовата си жена, па имъ казалъ:

— Краятъ на изпитанието ни дойде: утре всичко ще откриемъ на нашия милъ скиталецъ и заедно съ него ще поблагодаримъ на Бога за неговата милостъ къмъ насъ. — А ти, — казалъ той на дъщеря си, — помнишъ какъ е била наредена брачната ти стая въ време на сватбата ти; постарай се да я наредишъ тѣй.

За скоро време това станало и стаята взела сжщия видъ, както била въ време на сватбата, когато Бедрединъ стоялъ въ нея заедно съ гърбавия младоженецъ. Щомъ вичко било готово, великиятъ везиръ отишелъ въ стаята на дъщеря си, турилъ на сжщото мѣсто дрехитѣ на

Бедрединъ, а така сжщо и кесията съ паритѣ; следъ това, като хвърлилъ погледъ върху наредбата на стаята, казалъ на дъщеря си:

— Сега се съблѣчи и си легни въ постелката. Скоро ще дойде при тебе мжжътъ ти Бедрединъ-Хасанъ, ти се пристори, като че само тази нощъ се е минала отъ сватбата ти. Кажу му, че си се събудила и го чакашъ да се върне и, като че ужъ нищо не се е случило, помоли го да си легне. Утре що ни разкажешъ, какво впечатление ще направи всичко това върху Бедрединъ. Ако ти си изиграешъ ролята както трѣбва, ще ни направишъ голѣмо удоволствие.

Следъ това великиятъ везиръ се върналъ въ гостната стая; той отстранилъ другитѣ слуги, оставилъ само двама-трима, заповѣдалъ имъ да извадятъ Бедредина изъ сандѣка, да му съблѣкатъ другитѣ дрехи, освѣтъ ризата и шалваритѣ, и въ такова положение да го заведатъ въ стаята на дъщеря му и да го оставятъ тамъ.

Следъ дългитѣ скитания и изпигания, Бедрединъ спалъ дълбоко. Той не усѣтилъ какъ слугитѣ го извадили изъ сандѣка, какъ му съблѣкли горнитѣ дрехи и се събудилъ чакъ когато се намѣрилъ въ широката и освѣтена стая. Той си отворилъ очитѣ и не можалъ да се съвземе, где е: дълго време не вързалъ очитѣ си, пипалъ съ ржце всички предмети и най-сетне се убедилъ, че тази стая е онази сжщата брачна стая. Ала когато видѣлъ дрехитѣ си и дъщерята на везира легнала въ постелкитѣ, останалъ смаянъ.

— Господи Боже мой, какво виждамъ азъ, сънувамъ ли или всичко това, което виждамъ, е действително?

Въ тази минута хубавицата се открила и заговорила:

— Какво стоишъ тамъ, мили мой? Ела си легни; где бѣше? Азъ отдавна съмъ се събудила, чакамъ те, а тебе те нѣма.

Бедрединъ трепналъ и си измѣнилъ лицето. Този гласъ, тѣзи мили незабравими черти на младата хубавица отново оживили въ паметъта му всичкитѣ подробности на таинствената нощъ. Той не смѣлъ да се приближи до кревата: всичко, което билъ преживѣлъ презъ последнитѣ времена, възбуждало въ него недоверие. Той много добре знаелъ, че цѣли десетъ години го дѣлили отъ онази блажена минута, когато той за първи пѣтъ въ тази сѣщата стая пригърналъ съпругата си и различни събития и приключения билъ преживѣлъ оттогава! Ала той се приближилъ къмъ дрехитѣ и паритѣ си и ги разгледалъ внимателно.

— Да, всичко е тѣй, както азъ го оставихъ, но кѣлна се въ спасението на душата си, азъ нищо не разбирамъ, — мърморалъ си той.

— Ела де, — казала му хубавицата, — какво гледашъ? Легни си, не ме карай да те чакамъ.

Като чулъ тѣзи думи, Бедрединъ Хасанъ се приближилъ къмъ Царицата на хубостъта и съ развълнуванъ гласъ я попиталъ:

— Заклевамъ те въ живия Богъ да ми кажешъ, отдавна ли съмъ азъ тукъ?

— Какво става съ тебе, мили мой? — Ти ме плашишъ, — съ присторено учудване отговорила хубавицата, — нима ти не помнишъ, че ей сега стана отъ постелката? Азъ виждамъ, че ти си загриженъ, замисленъ си. Какво може да те безпокои?

— Тогава кое е истина? — попиталъ Бедрединъ, безъ да отговаря на въпроситѣ, които му задала хубавицата; — азъ помня, че прекарахъ една доста щастлива нощъ съ тебе въ тази стая, но помня сѣщо, че следъ тази нощъ азъ преживѣхъ цѣли десетъ години въ Дамаскъ. Ако азъ действително съмъ билъ тука, то не съмъ можелъ да се намирамъ на друго мѣсто и то толкова време. Не, моля ти се, кажи ми, ради Бога, кое отъ дветѣ е сънъ: бракътъ ми съ тебе или дългото ми живѣне въ Дамаскъ?

— Мили мой, — отговорила тя, — ти не спишъ сега и ме виждашъ, нали? Значи, всичко, което ти се представлява да си преживѣвалъ, е сънъ.

— О, ако това е тѣй, то сънътъ ми е много забавенъ и азъ мисля, че ти ще се смѣешъ презъ глава, като ти го разкажа подробно. Представи си, че азъ каточе бѣхъ въ Дамаскъ въ това сѣщото облѣкло, въ каквото съмъ сега; че мене ме мислѣха за лудъ и почнаха да ми се смѣятъ; азъ искахъ да се скрия, но тѣлпата ме следѣше, като викаше следъ мене и ми се надсмиваше. За мое щастие, единъ млинарь ужъ ме усинови и ме направи наследникъ на цѣлото си имущество. Следъ неговата смъртъ азъ станехъ стопанинъ на неговото заведение и съ успѣхъ про-

дължавахъ неговото занятие нѣколко години и, ако не се бѣхъ събудилъ, щѣха да ме обесятъ.

— Да те обесятъ ли? Нима си направилъ нѣкое престѣпление?

— Именно, че азъ не сторихъ никакво престѣпление: мене ме осѣдиха за една много смѣшна работа, каквато ти не можешъ си представи: защо не съмъ турилъ пиперъ въ млина, който бѣхъ направилъ на единъ везиръ.

— Да, наистина, това може само на сънь да се случва.

— Почакай, това не е всичко. Ако ти знаешъ какво претърпѣхъ азъ за този млинъ! Преди всичко събориха ми дюкяна и всичко обърнаха на прахъ и пепель, следъ това ме свързаха и ме вмъкнаха въ единъ тѣсенъ сандѣкъ, въ който азъ едвамъ можехъ да се помръдна, и следъ това издигнаха бесилка, на която азъ трѣбваше да бѣда покаченъ, ако не се събудѣхъ. Слава Богу, че всичко това било сънь!

Макаръ хубавицата да ободрявала Бедредина, но той билъ неспокоенъ цѣлата нощъ: ставалъ отъ постилката, пипалъ нажитѣ на стаята, стенитѣ и все още не можелъ напълно да се убеди, че това щастие не е сънь, макаръ той да си мислѣлъ, че всичко е тъй, както го знае, че тази е сжщата стая, която той познавалъ. Дори и изгрѣването на слънцето не могло да разсѣе неговитѣ съмнения, а, напротивъ, още повече се усилвали, особено когато влѣзълъ въ стаята Шемзединъ.

Лицето на Шемзединъ било много любезно, той не се показвалъ вече като строгъ сѣдия, напротивъ, съ усмивка се приближилъ къмъ Бедрединъ, но този последниятъ, като го видѣлъ, отстѣпилъ нѣколко крачки и отъ уплаха извикалъ:

— Пакъ ли идешъ? Не е сънь... Погледни, обърналъ се той къмъ жена си, ето кой ме преследва по единъ недостоеенъ начинъ и ме заплашва съ смъртъ, защото не съмъ турилъ пиперъ въ млина.

Великиятъ везиръ се засмѣлъ и му разказалъ всичко, за да го утеши по-скоро.

— Азъ не бихъ узналъ кой е моя зеть, — казалъ везирътъ, — ако не бѣха запискиѣ на покойния ми братъ, Нурединъ-Али, които намѣрихъ въ твоята чалма и се решихъ да те дира, както и да е. За това азъ обиколихъ много градове, бѣхъ така сжщо и въ Балсоръ. Най-сетие млиноветъ помогнаха да те намѣримъ. Прости ме и не ми се сърди за шегата, която ти направи много неприятности. Ти си слушалъ, мисля, че едно щастие е толкова по-сжжпо за насъ и толкова по-силно го чувствуваме, колкото съ по-голъмо страдание го постигаме. Но време е вече! Облѣчи се и иди при майка си, която съ нетѣрпение те чака; тамъ ще видишъ и сина си Аджибъ, когото ти вече познавашъ и си го обикналъ преди да го знаешъ, че ти е синъ.

Шемзединъ Мухамедъ отишелъ въ двореца, за да се яви предъ господаря си и да му разкаже за щастливото си пжтешествие.

Като изслушалъ подробно разказа на великия везиръ, султанътъ билъ тъй силно учуденъ отъ това необикновено събитие,

че заповѣдалъ да се запише съ златни букви, за да го четатъ потомцитѣ. Благодарниятъ и радостниятъ везиръ се върналъ при семейството си; всички седнали и се почналъ пиръ, който се продължавалъ три дни.

Тѣй свършилъ приказката си великиятъ везиръ и казалъ на халифа Харунъ Алъ-Рашидъ:

— Надѣвамъ се, господарю, че твое величество ще одобри приказката ми.

— Да, — отговорилъ халифътъ и помилвалъ роба Риханъ. А за да утеши младия човѣкъ, който убилъ жена си и лишилъ себе си отъ щастие, далъ му една хубавица отъ харема си, щедро надарилъ младоженцитѣ и билъ благосклоненъ къмъ тѣхъ до края на живота си.

Почнало да се съмва, Шехеразада свършила разказа си.

— Бихъ желала, мой повелителю, — казала тя, като се обърнала къмъ Шахриаръ, — да ти разкажа друга много по-занимателна история. Ако твое величество ми отложи наказанието, то идната нощъ ще чуе една отъ чуднитѣ приказки.

Султанътъ си помислилъ, че всѣкога ще може да накаже жена си, но защо да не изслуша нейнитѣ чудни приказки.

— Защо да се лишавамъ отъ това удоволствие? — попиталъ се той — нека ми разкаже и тази приказка, която, вървамъ, ще бжде доста любопитна, както всички, които чухъ.

На другата сутринъ преди да се съмне, царицата на Индия почнала да разказва новата си

Приказка за камбура

Въ Кашгаръ, въ Велика Татария, живѣлъ нѣкога единъ честенъ шивачъ, който ималъ жена, която горещо обичалъ и която го обичала също така. Една вечеръ той, както обикновено правѣлъ, седѣлъ въ работилницата си, а жена му готвѣла ядене въ готварницата. Изведнѣжъ се изчуло свирня и пѣние. Разбрало се, че свирѣлъ и пѣлъ единъ камбуръ, дребенъ, гърбавъ човѣчецъ, седналъ предъ вратата на работилницата. Шивачътъ си оставилъ работата и се вслушалъ съ удоволствие въ пѣсенъта, но следъ малко си наумилъ да повика свирача въ дюкяна си.

— Време е вече да си почине човѣкъ, стига толкова работа, нека се повеселя малко, — казалъ си шивачътъ и повикалъ гърбавия човѣкъ въ дюкяна си, като заключилъ вратата следъ него да не влизатъ външни хора.

Жената натъкмила ястие отъ риба, сложила масата и седнали тримата — шивачътъ, гърбавиятъ и жената — да ядатъ. Но следъ малко гърбавиятъ човѣкъ се закашлялъ, падналъ отъ стола и издъхналъ. Мжжътъ и жената се стреснали, уплашили се, защото такова нещастие се случило въ тѣхната къща, и полицията ще ги набеда, че тѣ сж убили свирача. Шивачътъ помислилъ да се избаци отъ мъртвото тѣло. Около дюкяна живѣлъ единъ лѣкарь-евреинъ; шивачътъ уловилъ умрѣлия за ржцетъ, а жена му — за краката, та го занесли до вратата на лѣкаря и почукали.

— Кажи на господаря си, — казалъ шивачътъ на слугинята, която излѣзла да види кой хлопа, — че ние му доведохме единъ боленъ. За да не помисли, че ние искаме само да го безпокоимъ, дай му тѣзи пари, — и хвърлили една сребърна монета на слугинята. Докато слугинята отиде да каже на лѣкаря, мжжътъ и жената измъкнали умрѣлото тѣло по стълбата на доктора, оставили го тамъ и си отишли, а тъй като нощта била тъмна, то никой не можалъ да ги забележи.

Лѣкарътъ, като получилъ паритѣ, помислилъ си, че хората, които го викатъ, сж богати, затова се обърналъ къмъ слугинята съ думитѣ:

— Вземи скоро свѣщъта и ела следъ мене!

Докато слугинята се приготови, лѣкарътъ тръгналъ по стълбата и се блъсналъ въ мъртвото тѣло. Тѣлото отъ удара се търколило надолу по стълбата. Лѣкарътъ се уплашилъ, спрѣлъ се на горното стѣпало и извикалъ сърдито на слугинята си:

— Какво правишъ още! Въ земята ли потъна, че те нѣма!... Дай свѣщъта по скоро!

Слугинята се явила съ свѣщъта и двамата слѣзли по стълбата и видѣли предъ себе си умрѣлъ човѣкъ. Евреинътъ се стресналъ отъ уплаха, сетне се обърналъ къмъ Мойсея, Давида, Ездра и другитѣ пророци за помощъ.

— О, азъ злочести, какво направихъ, и какво ще стане сега съ мене! Азъ убихъ човѣка, когото можахъ съ изкуството си да оздравя. Непремѣнно ще погина, само ако нѣкой не ми дойде на помощъ.

Макеръ евреинътъ и да билъ се смутилъ, взелъ нѣкои предпазителни мѣрки; преди всичко затворилъ вратата да го не види нѣкой, сетне грабналъ умрѣлото тѣло на грѣбъ и отишелъ въ стаята на жена си, която, като видѣла мжжа си съ този товаръ, едва не припаднала отъ ужасъ.

— О, ние погинваме, — извикала тя, — трѣбва още тази нощъ да се отървемъ отъ този мъртвецъ. Ако ни хване полицията, ще ни обесятъ като убийци. . . Ахъ Боже мой, каква голѣма злочестина! . . . Какъ уби този човѣкъ? — попитала тя мжжа си.

— Не ми говори за това, ами помисли какво да правимъ, за да се отървемъ отъ тази беда.

Дълго време се съветвали лѣкарътъ и жена му, но нищо не могли да измислятъ. Най-сетне лѣкарътъ се помирилъ съ злата си сждба, но жена му, като по досѣтлива, извикала тутакси:

— Чакай, дойде ми щастлива мисль: хайде да изнесемъ този трупъ върху керемидитѣ на кжщата и оттамъ да го пуснемъ въ съседа си, мюсюлманина.

Този мюсюлманинъ билъ търговецъ на различни масла, каквито доставялъ на кашгарския султанъ; държалъ много стока въ кжщата си и плъховетѣ и мишкитѣ му правѣли голѣми загуби.

Евреинътъ намѣрилъ предложението на жена си за гениално, и безъ да губятъ време, улавятъ тѣлото, изкачватъ се съ него на покрива на кжщата, свързватъ го съ едно вжже и полека го спусчатъ презъ коминя въ съседа си. Тѣлото остава право край стениитѣ на камината, като че било живо. Лѣкарътъ измъкналъ

13

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

вжжето и си отишли и двамата — той и жена му, въ стаята.

Следъ малко мюсюлманинътъ, който се връщалъ отъ пиръ, отишелъ съ фенеря, що носѣлъ, къмъ камината. Тѣйкато той не билъ страхливъ природно, щомъ видѣлъ предъ себе си човѣшко тѣло, грабналъ едно дърво и нападналъ мъртвеца, като предполагалъ, че нѣкой хайдутинъ се е скрилъ край камината.

— А ето какви плѣхове ядатъ маслото. Добре, любезни ми, ще те науча другъ пѣтъ да не слизашъ презъ камината.

Като казалъ тѣзи думи търговецътъ ударилъ съ дървото нѣколко пѣти тѣлото на гърбавия. Умрѣлиятъ се прикривилъ и падналъ на земята, като подирилъ съ носа си, а търговецътъ продължавалъ да го налага съ дървото, но като видѣлъ, че хайдутинътъ не се мърда, нито вика отъ болки, зачудилъ се.

— Какъ тѣй? — помислилъ си той и се навелъ да си види жертвата, но вмѣсто да се разгнѣви, стрѣсва се и изпусналъ дървото отъ ржцетъ си.

— О, какво направихъ азъ? Боже, ако не се смилишъ надъ менъ, азъ загивамъ. Цѣлата ми грѣшка е, че азъ пихъ повече и се разгнѣвихъ безъ мѣрка. Да сте проклети, всички масла въ свѣта, — за васъ налетѣхъ на такова зло.

Нещастниятъ и смаянъ търговецъ се вдървилъ срѣдъ стаята, безъ да знае какво да прави. Той си представлявалъ, че ще го уловятъ, ще го осждятъ и ще го обесятъ.

Отначало въ гнѣва си не можалъ да разгледа внимателно крадеца, но следъ малко видѣлъ гърбицата на умрѣлия и извикалъ:

— Ахъ ти, окаяний! За такъвъ уродъ азъ трѣбва да загина! Ахъ, проклетнико, по-добре да бѣше ме обралъ, отколкото да ме вкарвашъ въ такава беда. Какво да правя сега? ... Звезди небесни, просвѣтете ми ума, научете ме какво да правя.

Най-сетне, следъ дълго размишление, търговецътъ взелъ умрѣлото тѣло, натоварилъ го на гърба си, излѣзълъ изъ кжщата си, трѣгналъ къмъ една пуста улица и като видѣлъ, че нѣма никой наоколо, сложилъ го върху пейкитъ на единъ дюкянъ и се върналъ въ кжщата си.

Въ това време единъ богатъ търговецъ, християнинъ, който пирувалъ цѣлата нощъ, намислилъ сутринята да отиде на баня. Макаръ и да билъ пиянъ, забелязалъ, че почнало да се разсъмва и че скоро щѣли да викатъ ходжитъ отъ джамиитъ, за да събиратъ правовѣрнитъ на молитва. Като се страхувалъ да не би нѣкой набожень мюсюлманинъ да го види и го заяви на полицията като нарушителъ на общественото спокойствие, побързалъ по-скоро да стигне банята. но не стигналъ още, трѣбвало да се спре за нужда, и това се случило край самия дюкянъ, гдето било сложено мъртвото тѣло. Щомъ се спрѣлъ пияниятъ търговецъ край дюкяна, и тѣлото паднало върху гърба му; той скочилъ, помислилъ, че нѣкой крадецъ го нападналъ; ритва го съ кракъ, почналъ да го налага съ бой и да вика „караулъ!“ На този викъ стражарътъ, който пазѣлъ наблизо, се притекълъ, и като видѣлъ,

че единъ християнинъ бие единъ мюсюлманинъ, уловилъ християнина за врата, изтиква го настрана и казалъ строго:

— Ахъ ти, разбойнико! какъ смѣешъ да нападашъ върху единъ мюсюлманинъ и да го биешъ.

— Азъ не го нападамъ, — казалъ християнинътъ, — а той по напредъ ме нападна изотзадъ, като се хвърли върху мене и искаше да ме улови за гърлото и да ме обере.

— Въ всѣки случай ти нѣмашъ право да се саморазправяшъ, — казалъ пазителътъ на обществения редъ, и подалъ ржка на гърбавия да му помогне да стане, но като видѣлъ, че има предъ себе си не живъ, а умрѣлъ човѣкъ, развикалъ се, колкото му сили държали:

— Е, е, е, християнитѣ почнаха да убиватъ мюсюлманитѣ! Не, това нѣма да ти мине току-тъй.

Като казалъ това, стражарътъ хваналъ християнина за врата и го завелъ въ полицейското здание, гдето го затворилъ въ особена стая, докато се почне разследването.

Въ това време търговецътъ изтрезнѣлъ и почналъ да мисли, какъ се е случило всичко това: той не можелъ да си представи, че съ единъ ударъ може човѣкъ да бжде убитъ.

Началникътъ на полицията и сѣдията, като се основавали върху думитѣ на стражара, почнали да разпитватъ търговеца. Тѣйкато уликигѣ били явни, то сѣдията осѣдилъ виновния на смъртъ чрезъ обесване. Тутакси била издигната бесилка срѣдъ градския мегданъ, и специални хора известили на народа за това, което трѣбвало да стане! Когато било всичко готово, палачътъ турилъ вжжето на врата на търговеца и далъ знакъ да издигнатъ вързания въ въздуха, ала въ това време се чулъ гласъ между тѣлпате:

— Почакай, спри! — и измежду тѣлпата се показалъ търговецътъ на различнигѣ масла, и като се приближилъ къмъ началника на полицията, — казалъ:

— Не е виновенъ християнинътъ, — пусни го. Азъ съмъ истинския убиецъ, — и разказалъ всичко подробно какъ убилъ гърбавия човѣкъ, какъ го изнесълъ отъ кжщата си и го турналъ върху пейкитѣ на единъ дюкянъ. — Ти едва не наказа невинния човѣкъ, прибавилъ търговецътъ, — защото християнинътъ не е можелъ да убие този, който бѣше по-рано убитъ. Азъ извършихъ това престѣпление и не искамъ да вземамъ върху съвѣстѣта си чужда смъртъ.

Следъ такова признание предъ толкова народъ, сѣдията билъ длъженъ да пусне християнина и да накаже другия, който доброволно се призналъ, че е извършилъ престѣплението.

— Пусни християнина, — казалъ сѣдията на палача, и покачи този човѣкъ, който самъ се нарича убиецъ.

Палачътъ отвързалъ врата на християнина и вързалъ врата на търговеца мюсюлманинъ, но когато се приготвявалъ да потегли вжжето, чулъ се гласъ измежду тълпата:

— Спри се, спри се!

Въ това време къмъ бесилката се приближилъ тичешката човѣкъ, запхтѣнъ, изморенъ; това билъ еврейнътъ.

— Господинъ сѣдия! — казалъ той, като се обърналъ къмъ сѣдията и началника на полицията, — заповѣдайте да пуснагъ невинния човѣкъ, азъ съмъ убиеца и азъ заслужавамъ смъртното наказание. . . Този човѣкъ, когото искате да обесите, не е виновенъ.

Следъ това лѣкарьтъ-евреинъ разказалъ, какъ билъ убилъ гърбавия, като го блъсналъ по стълбата, какъ следъ това, изплашенъ отъ постѣпката си, той съ помощѣта на жена си спусналъ мъртвото тѣло презъ коминя въ съседната кжша.

— Макаръ и да не съмъ искалъ да убивамъ този човѣкъ, — казалъ лѣкарьтъ, — ала не искамъ да се наказва невинниятъ

човѣкъ, накажете мене, като убиецъ на умрѣлия вече човѣкъ. Като не се съмнявалъ въ думитѣ на евреина, началникътъ на полицията заповѣдалъ да пуснатъ търговеца, а да окачатъ на бесилката лѣкаря. Когато палачътъ свързалъ лѣкаря презъ врата и се приготвявалъ да притегли вжжето, запѣхтѣнъ шивачътъ се явява предъ сѣдята.

— Господине! — извикалъ той, — за Бога, не погубвай единъ невиненъ човѣкъ. Благоволи да ме чуешъ и ще разберешъ, че едникийтъ виновникъ на тази смъртъ съмъ азъ.

Следъ като разказалъ подробно за нещастния случай съ гърбавия човѣкъ, шивачътъ свършилъ речта си съ думитѣ:

— Сега ти виждашъ, господинъ сѣдия, че лѣкарътъ не е можалъ да убие единъ човѣкъ, който е умрѣлъ по-рано.

Всички зрители останали учудени, а така сѣщо се чудилъ и началникътъ на полицията отъ всичко това, което чулъ.

— Това е такава необикновена история, че струва да бжде записана и оставена на потомството, — казалъ сѣдията и заповѣдалъ на палача да пусне лѣкаря-евреинъ и да обеси шивача.

Докато всичко това ставало на мегдания, кашгарскиятъ султанъ, който не можелъ безъ своя гърбавъ шегаджия, заповѣдалъ да го повикатъ. Тогава единъ отъ придворнитѣ му казалъ:

— Господарю, гърбавиятъ, безъ когото твое величество не може, вчера вечеръ се напилъ и отишелъ да се скита по улицитѣ, а тази сутринъ го намѣрили мъртъвъ. Единъ християнинъ-търговецъ се обвинявалъ като убиецъ и е осѣденъ на смъртъ, но се случило едно необикновено събитие: на мѣстото на наказанието се явили единъ следъ другъ нѣколко човѣци, и всѣки отъ тѣхъ, като оправдавалъ другитѣ, признавалъ себе си за убиецъ. Това се продължава нѣколко време и сега ми се чини, че четвъртиятъ е на изпитъ.

Много чудно се показало това дѣло на султана, и той пожелалъ самъ да го изследва, затова повикалъ единъ отъ своитѣ хора, заповѣдалъ му да отиде, безъ да губи минута, при полицията и да доведе въ двореца всички обвиняеми.

— Нека да донесатъ и тѣлото на гърбавия, — казалъ султанътъ, — азъ искамъ още веднѣжъ да видя любимеца си.

Пратеникътъ отишелъ на мегдания въ това време, когато палачътъ се приготвявалъ да обеси вече шивача, и казалъ на началника на полицията заповѣдта на султана. Началникътъ на полицията изпълнилъ думитѣ на султана и, като влѣзълъ въ двореца, поклонилъ се предъ господаря си и му разказалъ обстоятелството на дѣлото съ всичкитѣ подробности. Султанътъ го изслушалъ, увѣрилъ се, че този случай е единъ отъ необикновенитѣ и заповѣдалъ да се запише въ лѣтописитѣ, следъ това, като се обърналъ къмъ своитѣ придворни, казалъ:

— Ето едно чудно събитие! Азъ съмъ увѣренъ, че никой отъ насъ не е слушалъ нѣщо подобно.

Въ това време търговецътъ християнинъ се явилъ предъ султана и, като се поклонилъ до земята, казалъ:

— Велики господарю, осмѣлявамъ се да ти кажа, че зная друго едно още по-чудно и необикновено приключение; ако е угодно на твое величество, азъ съмъ готовъ да ти го разкажа. Султанътъ се съгласилъ и търговецътъ почналъ.

Какво разказалъ търговецътъ-християнинъ

— Преди всичко, господарю, азъ съмъ длъженъ да кажа, че не съмъ ималъ щастието да се родя въ владенията на твое величество; роденъ съмъ въ Каиро, въ Египетъ, коптъ съмъ по произхождение, а християнинъ по религия. Баща ми билъ симсаръ и спечелилъ много богатство; следъ неговата смъртъ, азъ почнахъ да се занимавамъ съ бащиното си занятие. Веднѣжъ, когато бѣхъ на хлѣбния пазаръ въ Каиро, дойде при мене, възседналъ на магаре, единъ младъ, богато облѣченъ човѣкъ. Той ми се поклони вежливо, разгърна една кърпа съ мостра отъ сусамъ и ме попита колко струва.

Азъ разгледахъ внимателно сусамъ и му отговорихъ, че голѣмата мѣрка ще струва сто драхми.

— Дали нѣма да се намѣрятъ нѣкои търговци купувачи, — каза ми младиятъ търговецъ, — да го продамъ на тази цена? Потруди се да намѣришъ нѣкой купувачъ, азъ живѣя тамъ хе, — и младиятъ човѣкъ ми показа где живѣе и где мога да го намѣря, ако ми дотрѣбва.

Той ми се поклони, замина, като остави въ мене кърпата съ сусамъ. Азъ заобиколихъ нѣколко търговци, помолихъ ги, и тѣ ми обещаха да купятъ всичкия сусамъ по сто и десетъ драхми. Оставаше ми добра печалба отъ това, защото излишекътъ отъ паритѣ бѣха мои; доволенъ отъ този щастливъ случай, азъ отидохъ при търговеца, премѣрихме стоката, която излѣзе 50 голѣми мѣрки и я натоварихъ на магарето, за да се занесе на търговцитѣ.

— Стоката струва петъ хиляди драхми, — каза младиятъ търговецъ, — които ще съберешъ отъ торговцитѣ. Отъ тѣхъ петстотинъ драхми сж твое право, а остатъкътъ да остане у тебъ, докато ми потрѣбва.

Азъ казахъ на търговеца, че ще му пазя паритѣ, докато ги поиска самъ той, или докато изпрати нѣкого да ги търси. Следъ това му цѣлунахъ ржка отъ благодарностъ и си отидохъ доволенъ, че търговецътъ има такова довѣрие въ мене.

Цѣлъ единъ месецъ не се чу, нито видѣ младиятъ човѣкъ; на тридесетъ и първия день търговецътъ се яви предъ прозореца ми пакъ възседналъ на магаре и, като ме видѣ, поздрави ме и извика:

— Е какъ, стоятъ ли моитѣ пари?

— Готови сж, — казахъ му азъ, — но ти трѣбва да се отбиешъ малко въ кщцата ми да хапнемъ, да пийнемъ и тогава си иди.

— Благодаря, — каза ми той, — нѣмамъ време сега, имамъ бърза работа; като се върна, ще се отбия и ще си взема паритѣ, и приготви ги.

Младиятъ човѣкъ ми се усмихна и замина. До срѣднощъ азъ не мигнахъ да го чакамъ, но той се върна чакъ следъ единъ мѣсець, безъ да си вземе паритѣ.

— Навѣрно, — мислѣхъ си азъ, — този човѣкъ трѣбва да има голѣмо довѣрие въ мене, че си остави паритѣ да стоятъ толкова време, безъ да ги поиска; дори не ми иска нѣкоя разписка срещу тѣхъ.

Следъ два месеца младиятъ търговецъ отново се вести при мене, но този пѣтъ бѣше облѣченъ много по-богато и по-разкошно.

Като го зърнахъ отдалечъ, азъ се затекохъ да го срещна и да го помоля да се отбие въ къщата ми; поменахъ сжщо и за паритѣ, като му казахъ да му ги дамъ сжщата минута.

— Не, — каза той, — азъ зная, че моитѣ пари сж на по-добро мѣсто въ тебе, отколкото въ моя джебъ. Когато изхарча всичко, което имамъ, тогава ще дойда да търся тѣзи пари. Сбогомъ, чакай ме, ще се върна следъ една седмица.

Като каза тѣзи думи, търговецътъ шибна магарето си и замина.

— Не, — мислѣхъ си азъ, — много седмици ще се изминатъ, докато се върне той. Нѣма ли да бжде по-добре да употребя въ търговия неговитѣ пари — навѣрно ще ми донесатъ нѣкоя полза?

И наистина, не се излъгахъ въ предположението си, една година се измина. а нито се виждаше, нито се чуваше търговецътъ. Най-сетне се яви, пакъ така богато облѣченъ, но не тѣй веселъ, както по-рано. Азъ псчнахъ да го моля да се отбие въ дома ми и той се съгласи само съ условие да не се харча за него. Азъ му се обещахъ и той слѣзе отъ магарето и трѣгна следъ мене. Сложихъ богата трапеза на гостенина си, но той, вмѣсто съ дѣсната, съ лѣвата ржка вземаше да яде. Защо прави тѣй, — питахъ се азъ; — не изглежда да е гордъ.

Следъ като се нахранихме, оттеглихме се настрана, и азъ не можахъ да се стѣрпя и попитахъ гостенина си, защо взема съ лѣвата ржка да яде.

— Позволи ми, — казахъ му азъ, — да те попитамъ, защо не употребявашъ дѣсната си ржка? Да не те боли?

Вмѣсто да ми отговори, младиятъ човѣкъ въздѣхна и, като си измъкна ржката изподъ дрехата си, показа ми я; азъ трепнахъ, като видѣхъ, че кистътъ бѣше отсѣченъ.

— Ти, можеби, си мислилъ, че съмъ небреженъ къмъ тебе и затова се храня съ лѣвата ржка. Вижъ, мога ли да действамъ съ дѣсната си ржка?

— О, прости ме, — казахъ азъ, — но кажи ми какъвъ нещастенъ случай те е лишилъ отъ ржка? Кажи ми, ако това не е тайна.

Младиятъ човѣкъ заплака, сетне отри сълзитѣ си и почна да ми разказва това, което азъ ей-сега ще ти разкажа.

— Родилъ съмъ се въ Багдаты, — почна да разказва той; — баща ми, благодарение на неговото богатство, се ползуваше съ голѣмо уважение въ града и разкошния му домъ всѣкога бѣше

пъленъ съ гости. Нѣкои отъ нашитѣ гости ме увличаха съ своитѣ разкази за различни пжтешествия; най-вече действуваше върху въображението ми това, което се отнасяше до стария Египетъ и за неговия великъ градъ Каиро. Още когато бѣхъ младъ, подъ влиянието на тѣзи разкази, завладѣ ме стремлението да отида по тѣзи мѣста и да видя всичко съ очитѣ си. Ала докато бѣше живъ баща ми, азъ не можахъ да си постигна желанието, защото той не съгласяваше никога да ме пусне да пжтувамъ тѣй далечъ. Само следъ като умрѣ той и наследихъ богатството му, азъ можахъ да предприема такова пжтуване. Купихъ скжпи материи и други стоки — багатски, мусулски — и тръгнахъ за Египетъ.

Като стигнахъ въ Каиро, спрѣхъ се на пазаря, наехъ си единъ дюкянъ и си стоварихъ стоката. Следъ обѣдъ, подиръ една приятна почивка, отидохъ да разгледамъ града, влѣзохъ въ нѣколко джамии, видѣхъ разкошния царски палатъ, общественитѣ здания, мегданитѣ и всичко, което бѣше достойно за човѣшкото внимание.

На другия денъ се облѣкохъ въ най-хубавитѣ си дрехи и отидохъ въ черкезкия безистенъ, гдето се продаватъ най-скжпитѣ копринени платове, и заповѣдахъ на слугитѣ си да ми донесатъ най-добритѣ стоки, каквито имахъ въ склада си. Тутакси ме заобиколиха симсари, които се показваха готови да ми услужатъ, но търговцитѣ каточе се бѣха сдумали; предлагаха ми за стокитѣ такива малки цени, че не ми покриваха капитала. Това ме разсърди тѣй много, щото азъ не си сдържахъ негодуването. Тогава тѣзи, които азъ бѣхъ наелъ да разнасятъ стоката изъ града, ми казаха:

— Ако искашъ ние ще те научимъ какъ да си продадешъ стоката и да спечелишъ отъ нея.

— Разбира се искамъ, — отговорихъ азъ.

— Раздай, — казаха ми тѣ, — стоката по дюкянитѣ и повѣрвай, че нѣма да изгубишъ; ходи два пжти въ седмицата и събирай паритѣ за продаденото.

Този съветъ ми се показа приемливъ и отговарящъ на моето желание и азъ, безъ да му мисля, взехъ си стоката и я раздадохъ по дюкянитѣ на търговцитѣ, които ми посочиха като най-благонадежни. Срещу стоката взехъ формални разписки и се обещахъ да не имъ искамъ пари преди да се измине единъ месецъ.

Като наредихъ тѣй работитѣ си, бѣхъ вече свободенъ и се предадохъ на различни удоволствия. Скоро около мене се събраха много млади ергени, които ме запознаха съ града и вземаха живо участие въ моитѣ увеселения. Следъ единъ месецъ, съгласно договора, азъ почнахъ да обикалямъ два пжти въ седмицата — понеделникъ и четвъртъкъ — своитѣ търговци да си получавамъ паритѣ за продадената стока: понекога забикаляхъ търговцитѣ и въ другитѣ дни на седмицата да се разговарямъ.

Веднѣжъ, когато седѣхъ въ дюкяна на Бедрединъ, влѣзе, заедно съ една робиня, една висока, стройна жена, покрита съ бѣла фереджа. Нейната права като топола снага и необикновената ѣ грация въ движенията обрѣщаха вниманието на всички и

ми възбудиха желание да се запозная съ нея. Не зная, забелязали тя, че азъ я гледахъ съ възхищение, но си откри лицето и ме погледна съ свѣтлитѣ си и черни като вжгленъ очи; когато тя почна да говори съ търговеца, гласътъ ѝ тъй ме увлѣче, че азъ въ сжщата минута я залюбихъ. Тя каза на търговеца, че иска да купи златотъкани материи и влѣзла въ неговия дюкянъ само за това, защото знаеяла, че всѣкога се намирали такива материи. Бедрединъ разгъна всичкитѣ най-хубави материи, които непознатата, като разгледа, избра една и попита за цената. Търговецътъ ѝ каза хиляда и сто драхми.

— Добре, — каза тя, — съгласна съмъ да заплатя толкова, но сега нѣмамъ пари съ себе си. Надѣвамъ се да ме повѣрвашъ да ми дадешъ стоката, пъкъ азъ утре ще ти пратя паритѣ.

— Госпожо, другъ пжтъ бихъ ти повѣрвалъ съ голѣмо удоволствие, но днесъ не мога.

— Защо? — попита хубавицата, като се докачи отъ това.

— Защото тази стока не е моя, а на този господинъ, и азъ трѣбва още днесъ да му платя паритѣ за нея.

— Говоришъ ми приказки! — извика тя още по-раздразнена; — защо да не ме вѣрвашъ, когато азъ честно си плащамъ и нито една пара не съмъ изяла до сега?

— Тѣй е, — каза търговецътъ, — но само днесъ . . .

— Не ти искамъ материята, — каза тя сърдито, — вземи я. Не искамъ вече да ти стѣпвамъ въ дюкяна. Всички търговци сте тѣй груби и невежи, не умѣете съ драгостъ да продавате на човѣка, — каза жената и излѣзе изъ дюкяня.

Не зная какво стана съ мене въ тази минута, но сърдцето ми се разтупа силно, и азъ неволно извикахъ подиръ хубавицата

— Добра госпожо! Ради Бога, не си отивай, обещавамъ ти се, че тъй или иначе ще намѣря срѣдство да ти изпълня желанието.

Хубавицата се върна, но каза, че прави това само за мене. Тогава азъ се обърнахъ къмъ търговеца и му казахъ:

— Господинъ Бедрединъ, дай тази материя на купувачката, азъ отговарямъ за паритѣ срещу разпискитѣ, които си ми далъ.

Следъ това взехъ материята, и като я дадохъ на хубавицата, казахъ ѝ:

— Радвамъ се, прекрасна госпожо, че можахъ да ти направя удоволствие; колкото за паритѣ, не се безпокой, можешъ съвсемъ да не ги плащашъ и да мислишъ, че ти дарявамъ този платъ.

— Не, азъ не искамъ това, — каза тя, — но съмъ благодарна за твоята вежливостъ. Повѣрвай ме, че азъ никога нѣма да забравя твоята услуга и бихъ била честита, ако можехъ да ти се отплатя по другъ нѣкой начинъ.

— О, ако е така, — отговорихъ азъ, — то ей-сега можешъ да ме възнаградишъ сто пѣти повече, позволи ми само да ти зърна лицето,

Тя се обърна къмъ мене, отмахна си булото, което покриваше лицето ѝ, и предъ моитѣ очи блесна такава хубостъ, каквато нито може да се опише, нито може да се разкаже. Азъ гледахъ като очарованъ и не бихъ престаналъ да я гледамъ, ако хубавицата не бѣше си закрила лицето и не бѣше излѣзла изъ

дюкяна. Това видение ме прероди, и азъ излѣзохъ изъ дюкяна на търговеца не такъвъ, какъвто влѣзохъ. Макаръ и да бѣхъ тъй развълнуванъ, не забравихъ да попитамъ за името на тази хубавица.

— Тя е дъщеря на единъ емиръ, — каза ми Бедрединъ, — баща ѝ остави несмѣтно богатство.

Азъ се върнахъ въ жилището си, но бѣхъ толкова развълнуванъ, че нито можехъ да ямъ, нито можехъ да спя и тази нощъ ми се показва дълга като вѣчностъ. На другия день, щомъ изгрѣя слънцето, азъ скочихъ и взехъ да се обличамъ съ много по голѣмо внимание, отколкото другъ пжтъ. Надеждата, че ще се срещна съ тая, която завладѣ моитѣ мисли, ме подбуждаше да се тъкмя тъй, че да мога да ѝ се поправа. Съ тази целъ азъ отново отидохъ въ дюкяна на Бедрединъ.

Не чакахъ много: следъ нѣколко минути се зададе хубавицата, облѣчена много по хубаво, отколкото миналия день и съ нея вървѣше и нейната слугиня. Тя бързо мина край търговеца и, безъ да го погледне, дойде право при мене.

— Плащамъ ви дълга си, — каза тя, като ми подаде паритѣ; — виждашъ ли, какъ строго си пазя дадената дума.

— Нѣмаше защо да бързашъ, — казахъ ѝ азъ, — и мисль нѣмахъ за тѣзи пари.

— Но защо да злоупотрѣбявамъ съ твоето довѣрие? — каза тя, като седна край мене; — ти и тъй ми послужи, като се довѣри на една жена, която не ти е позната.

Думитѣ ѝ, гласътъ ѝ, нейното присѣствие до мене тъй ми замаяха главата, че азъ се разгорещихъ и почнахъ да ѝ говоря за любовта си къмъ нея; но тя, щомъ чу първата ми дума, скочи и излѣ изъ дюкяна, като че се оскърби. Азъ я следихъ съ погледа си, и когато се скри тя отъ очитѣ ми, простихъ се съ търговеца и тръгнахъ безъ да зная кжде да отида. Мислитѣ ми бѣха приковани въ тази хубавица; азъ нищо не чувствавахъ, нищо не виждахъ предъ очитѣ си. По едно време нѣкой ме дръпна отзадъ за дрехата. Азъ се обърнахъ и видѣхъ, че предъ мене стои тази сжщата жена, която придружаваше хубавицата.

— Моята господарка желае да поговори съ тебе, — каза тя; — ко желаешъ, азъ ще те заведа при нея.

Азъ приехъ тази покана съ неизказана радостъ, и ние влѣзохме въ дюкяна на единъ сарафинъ, гдето действително ме чакаше хубавицата.

Тя ми посочи да седна край нея и почна да ми говори тъй нѣжно, тъй ласкаво, че азъ се почувствахъ на върха на блаженството.

— Не ми се сърди, — каза ми тя, — че азъ ти прекъснахъ тъй остро речъта; не че думитѣ ти бѣха неприятни, напротивъ, азъ съ голѣмо удоволствие ги слушахъ и се считахъ неизказано щастлива, че мога да внуша любовъ въ такъвъ единъ човѣкъ, какъвто си ти; само тамъ, въ присѣствите на търговеца, азъ мисля, че не е прилично да се обясняваме и да си изказваме чувствата... Сега ти се признавамъ откровенно, че те обикнахъ,

щомъ те видѣхъ. Не зная какъ, но щомъ те видѣхъ и почувствувахъ влѣчение къмъ тебе, а отъ вчера само за тебе мисля.

— Мила моя! — извикахъ отъ радостъ, — ти не знаешъ и не можешъ да си представишъ колко съмъ щастливъ азъ, като слушамъ това, което ми говоришъ. Никой не може да люби тъй силно и горещо, както те обичамъ азъ. Твоята хубостъ ме плени, щомъ те зърнахъ, и сърдцето ми на тебе е обречено.

— Нѣма нужда да говоримъ за това, — каза ми тя — азъ не се съмнявамъ въ любовта ти, а въ моята скоро ще се убедишъ. Кажи ми, где ще се срещнемъ втори пжтъ, у дома ти или у дома ми?

— Азъ съмъ чужденецъ, — казахъ ѝ, — и моето жилище е недостойно нито за хубостта ти, нито за високото ти положение; по-добре ми кажи где живѣешъ и азъ тутакси ще дойда, щомъ ми опредѣлишъ времето.

— Азъ живѣя въ улицата Благочестие. — каза тя, — въ къщата на бившия началникъ на емиритѣ, Абу-Шама, ела утре, следъ молитва.

Ние се раздѣлихме, и азъ не мога изказа, какъ неспокойно преминахъ деня и нощта.

На сутринята, преди да изгрѣ слънцето, азъ облѣкохъ най-хубавитѣ си дрехи, взехъ съ себе си пари, възседнахъ на едно муле, което отъ по рано наехъ, и тръгнахъ къмъ улицата Благочестие. Намѣрихъ къщата и се приближихъ къмъ портитѣ; заедно съ мене вървѣше и стопанина на мулето; азъ слѣзохъ отъ животното, дадохъ го на човѣка и му казахъ да запомни добре къщата и да ми докара мулето на другата сутринъ.

Почукахъ на портитѣ и тогачъ ми отвориха две малки слугини облѣчени чисто и бѣли като снѣгъ.

— Влѣзъ, — казаха тѣ, — нашата господарка е станала отдавна и те чака съ нетърпение.

Азъ влѣзохъ въ двора и видѣхъ разкошенъ кйошкъ, който се отдѣляше съ една решетка отъ градина, гдето се чуваха мелодични пѣсни на птицитѣ и шуртението на фонтанитѣ. Срѣдъ градината, между хубави цвѣтя, бликаше единъ фонтанъ, който бѣше най хубавото украшение на цѣлата градина: на жглитѣ на квадратния басейнъ имаше четири позлатени дракони, които изхвърляха обилни струи вода, прозрачна и чиста като сълза. Азъ се залисахъ отъ това чудно мѣсто. Малкитѣ робини ме въведоха въ една богато наредена стая, и едната отъ робинитѣ отиде да съобщи за моето пристигане, а другата ми говорѣше и разправяше за различнитѣ рѣдкиности, които ме заобикаляха.

Следъ нѣколко минути влѣзе и господарката, хубава, облѣчена, тежеше отъ злато и елмазъ, а чернитѣ ѝ огнени очи блесѣха още по свѣтло отъ драгоценнитѣ камъни. Нѣма да разказвамъ какви чувства изпитвахъ въ тази минута, защото нѣма думи да ги разкажа, ще кажа само, че седнахме рамо до рамо на миндера и се разговаряхме, ала за какво? Не ми е на ума, защото тогава бѣхъ вънъ отъ себе си и не се помнѣхъ. Нѣколко пжти презъ деня и вечерята ни слагаха трапеза съ различни ястия. Разговоритѣ продължаваха до срѣднощъ. Въ това време ни сложиха различни плодове и най-хубави скжпи вина, а младитѣ робини съ

свирни и пѣсни ни развеселяваха. Самата хубавица взе участие въ пѣненето, и нейниятъ гласъ, пълненъ съ нежностъ и сладострастие, ме пренесе въ неизказанъ възторгъ. . . Цѣлата нощъ се измина като единъ блаженъ мигъ.

Като се събудихъ сутринъта, тайно сложихъ подъ възглавницата на хубавицата една кесия пълна съ злато и я разбудихъ, за да се простя съ нея. Тя си отвори очитѣ и, като ме пригърна, попита ме кога отново ще се видимъ.

— Мила ми хубавице, — отговорихъ азъ, — никѣга не бихъ искалъ да се раздѣлимъ; ако желаетъ, мога да дойда тази вечеръ.

Моятъ отговоръ я зарадва, тя скочи отъ леглото, придружи ме до вратата и нѣколко пѣти ми поржча да не забравя обещанието си.

Човѣкътъ ме чакаше съ мулето на пѣтя; азъ се върнахъ въ жилището си и казахъ на стопанина на животното да дойде привечеръ пакъ съ мулето си. Като влѣзохъ въ стаята си, повикахъ единиятъ отъ слугитѣ, заповѣдахъ му да отиде на пазаря да купи едно агне и други сладки нѣща и да ги занесе въ кѣщата на хубавицата. Като почна да се мръква, докараха ми мулето, и азъ отидохъ при милата си хубавица, която ме очакваше съ нетърпение и която ме посрещна съ драго сърдце и ме нагости много добре. На другия день ѝ оставихъ пакъ петдесетъ златни монети и се върнахъ въ жилището си.

Така продължавахъ да живѣя съ хубавицата и всѣка сутринъ ѝ оставяхъ по петдесетъ златни монети, докато най-сетне, издадохъ всичкитѣ си пари. Търговцитѣ, на които бѣхъ далъ стоката си да продаватъ, ми се бѣха отдавна изплатили, такаче азъ не само че бѣхъ си свършилъ паритѣ, но и нѣмахъ надежда да получа отъ нѣкъде.

Въ такова безизходно, отчаяно положение се намирахъ азъ, когато веднѣжъ излѣзохъ изъ жилището си и случайно отивахъ къмъ двореца. Тамъ, на широкия мегданъ видѣхъ да се събира тѣлпа народъ и да гледа нѣкакво зрелище. Безсѣзнателно се смѣсихъ въ тѣлпата и се приближихъ до единъ богато облѣченъ конникъ, който яздѣше на арабски конь. На лѣвата страна на седлото бѣше окачена една полуотворена кожена чанта, а отъ чантата висѣше единъ коприненъ гайтанъ. Като се доближихъ до чанатата, досѣтихъ се, че има вътре пари и, когато размишлявахъ за това, край конника отъ друга страна мина единъ хамалинъ, натоваренъ съ дърва, тѣй близко, че конникътъ си прибра дрехитѣ да не ги закачатъ дървата. Въ тази минута кой дяволъ ме надѣха: съ едната си ръка уловихъ гайтана, а съ другата бръкнахъ въ чантата и взехъ паригѣ, но тѣй изкусно, че никой не ме забеляза.

Но конникътъ отъ по-рано ме гледалъ съ подозрение, и щомъ мина хамалинътъ, той бръкна въ чантата и, като се уаѣри, че нѣма паритѣ, тѣй силно изви и ме удари съ топуза си, щото азъ паднахъ безъ чувство на земята. Цѣлата тѣлпа се възмути отъ жестоката постѣпка на конника, нѣкои дори уловиха коня за юздитѣ и почнаха да питатъ конника, съ какво право се отнася тѣй жестоко къмъ единъ мюсюлманинъ.

— Защо се мѣсите вие въ моитѣ работи? — отговори имъ

той грубо; — ако съм го ударилъ, ималъ съмъ значи причина за това. Той е крадецъ.

Като чухъ тѣзи думи, опитахъ да стана, и моята външностъ ривлѣче симпатиитѣ на всички.

— Ти лъжешъ! — извикаха нѣколко гласове измежду тълпата, — не може да бжде, щото такъвъ младъ човѣкъ да се реши да направи такова позорно престѣпление.

Въ тази минута, когато тълпата искаше да задържи конника и да ми даде възможностъ да избѣгамъ, минаваше за мое нещастие, началника на полицията край мене. Като забеляза вълнението между тълпата, той дойде при насъ и ни попита какво има. Тогава всички почнаха да обвиняватъ и клеветятъ конника, че той се отнесълъ тѣй жестоко съ мене, защото азъ ужъ съмъ го билъ обралъ. Но началникътъ на полицията не се основа на общото мнение, а се обърна къмъ конника и почна да го разпитва, действително ли съмъ го ограбилъ азъ или другъ нѣкой.

— Азъ съмъ убеденъ, че този ме обра — отговори той, — и никого друго не подозирамъ.

Тогава началникътъ се обърна къмъ единъ отъ стражаритѣ и заповѣда да ме претърсятъ. Паритѣ, разбира се, бѣха намѣрени у мене и азъ, като не можахъ да пренеса такъвъ позоръ, припаднахъ.

Началникътъ взе паритѣ и попита конника негови ли сж и колко сж. Конникътъ каза, че паритѣ сж негови, и че трѣбва да бждатъ двадесетъ хиляди секина. Тогава началникътъ преброи паритѣ и, като се убеди че действително сж толкова, даде ги на притежателя имъ, а мене повика при себе си.

— Признай се, млади човѣче, — каза ми той, — ти ли извърши това престѣпление? Каж ми истината и не ме карай да те мжча, за да те накарамъ да ми се признаешъ.

Престѣплението бѣше много очевидно, и азъ не можахъ да не се призная и, като наведохъ очи къмъ земята, изповѣдахъ си чистосърдечно всичко. Това и трѣбваше да знае началникътъ на полицията: повика за свидетели всички, които чуха, когато се признахъ, и заповѣда да ми отрѣжатъ дѣсната ржка. Това наказание възбуди негодуване между тълпата, която, макаръ да чу моето самопризнание, продължаваше да се отнася съчувствено къмъ мене; дори и свирепиятъ конникъ се смили надъ мене, и, когато поискаха да ми отрѣжатъ и крака, той се застъпи за мене и измоли да се отмѣни това решение.

Като си отиде полицията, конникътъ се приближи до мене и ми каза съ развълнуванъ гласъ:

— Жално ми е за тебе, злочести момко! Навѣрно, ти за пръвъ пѣтъ извършвашъ такова престѣпление, и, можеби, нѣкои важни причини сж те принудили; не искамъ да те питамъ, но мисля, че се намирашъ въ голѣма нужда — вземи тѣзи злочести пари.

Като каза тѣзи думи, конникътъ ми хвърли паритѣ и бутна коня си.

Между това кръвта ми изтичаше, азъ отслабнахъ и едвамъ можехъ да се държа на краката си; единъ измежду зрителитѣ,

като забеляза моето печално положение, дойде ми на помощ: заведе ме въ една близка кѣща, дадохъ ми да пия една чаша вино за подкрепление и ми превързаха раната.

Като се посъвзехъ малко, излѣзохъ на улицата, но где можехъ ди отида, где можехъ да си подслоня главата? Не искахъ да отида въ жилището си, защото тамъ не можехъ да намѣря нужната помощ; тъй сѣщо не можехъ да се надѣвамъ и на хубавицата: тя навѣрно би се догадила, че съмъ извършилъ престѣпление, и затова би ме отхвърлила съ презрение. Но тъй като нѣмаше кѣде да отида, трѣгнахъ къмъ нея. Тѣлпата вървѣше следъ мене и азъ трѣбваше да заобиколя много улици, докато стигна до кѣщата на хубавицата. Азъ бѣхъ много отслабналъ, и затова, щомъ влѣзохъ въ стаята, трѣшнахъ се на постелката, но тъй като искахъ да скрия престѣплението си и, следователно, позора си, вървѣхъ отсѣчената си рѣка подъ дрехитѣ си, макаръ да ме мжчеха страшни болки.

Въ тоза време хубавицата като се научи, че съмъ дошелъ въ кѣщата ѝ и че нѣщо лошо ми се е случило, дойде при мене, но щомъ видѣ бледното ми и измжчено лице, остана като грѣмната.

— Боже, какво ти е? — попита тя.

— Нищо, — отговорихъ азъ, като се мжчехъ да я успокоя; — поразболѣхъ се малко.

— Но какъ тъй? Вчера излѣзе отгукъ съвсемъ здравъ и изведнѣжъ... Истина ли говоришъ? Да не криешъ нѣщо?

Азъ не казахъ нито дума, само сълзитѣ бликнаха изъ очитѣ ми.

— Не разбирамъ, — казваше тя още по развълнувано, — отъ какво си се тъй силно огорчилъ. Да не съмъ азъ причина на твоята печаль или ти ме разлюби?

— О, не, не, — извикахъ азъ, — не увеличавай моитѣ страдания съ несправедливо подозрение.

Азъ не се решихъ да ѝ открия ужасната истина; тъй се мина деньтъ, а като настана вечеръ, сложиха ни ядене тъй разкошно, както всѣкога. Тя ме запита за едно, за друго, като се мъчеше да изтрѣгне нѣкоя тайна за моето неразположение, но азъ упорито се държахъ, като ѝ казвахъ, че не съмъ здравъ.

— Ти нищо не искашъ да ядешъ, — каза ми тя, — и то защото не искашъ да раздѣлишъ съ мене скърбитѣ си. Ти имашъ нѣщо на сърдцето си, виждамъ, и нима азъ не заслужавамъ твоего довѣрие?

— Какво ми говоришъ, мила моя? Боже, усѣцамъ се слабъ да скрия...

Щомъ казахъ тѣзи думи, и хубавицата ми налѣ една чаша вино.

Трѣбваше да взема чашата съ лѣвата ржка. Сълзитѣ рухнаха отъ очитѣ ми; азъ искахъ да кажа нѣщо, но сълзитѣ ме задушиха.

— Боже мой, какво е това? Защо взе чашата съ лѣвата, а не съ дѣсната си ржка?

— Прости ме, не мога съ дѣсната, защото се е надула и ме боли, — казахъ азъ, като пресиляхъ себе си.

— Покажи ми ржката си по-скоро, — каза тя, — ако има пришка, мога да ти помогна.

— Пришка, — казахъ азъ, — само че сега бере, затова не може да се пробие.

Следъ това изпихъ чашата и тъй като бѣхъ отмалѣлъ, отъ друга страна и виното ме упои, азъ заспахъ дълбоко.

Развълнуваната хубавица се възползувала отъ това, за да се научи за сжщинската причина на моитѣ страдания: тя предпазливо извадила ржката ми изподъ дрехата, но като видѣла, че е отрѣзана до кокала, уплашила се и цѣлата нощъ стояла около мене, като се мъчила съ мисълта, че всичко това съмъ спечелилъ заради нея.

Като се събудихъ сутринтъ, убедихъ се щомъ я видѣхъ, че знае вече всичко, макаръ тя и да не ми каза нито дума, да не би нѣкакъ да ме оскърби. Сложиха обѣдъ, тя седна край мене и настоява да хапна нѣщо и непременно да пия вино, като казваше, че това ще ми подкрепи силитѣ. Следъ обѣдъ азъ искахъ да се простя съ нея и да излѣза, но тя не се съгласи и, като ме хвана за дрехата, каза ми:

— Стой тука, кжде можешъ да отидешъ въ такова положение? Азъ знамъ вече твоего нещастие, макаръ ти да криешъ, и знамъ, че причината на твоя позоръ... — Тя заплака и продължи: — азъ не мога преживѣ тази злочеттина, ала докато има възможность, ще си изпълня намѣрението.

Следъ това тя повика сждията и предъ нѣколко свидетели си направи завещанието, споредъ което всичкото си имущество оставяше на мене като моя собственостъ. Следъ като си отиде

сждията, тя отвори единъ голѣмъ сандѣкъ, гдето бѣха тѣзи кесии, пълни съ злато, които азъ ѝ оставихъ още отъ първия день на нашата обичъ.

— Ето паритѣ ти, — каза ми тя, — всички сж; не съмъ ти бутнала нито една пара. Вземи ключа и се разполагай съ тѣхъ, както искашъ. Но азъ ти оставямъ и други богатства, за да се увѣришъ, че азъ те обичамъ.

Азъ нѣмахъ думи да ѝ изкажа благодарността си, само я молихъ да не тѣжи за мене, а да си живѣе тѣй, както си е живѣла пс-рано, ала нищо не можеше да ѝ изгони скръбъта, и тя отъ день на день отслабваше, линѣеше, докато умрѣ.

Много тежка бѣше за мене тази загуба, но като се мина нѣколко време, азъ позабравихъ всичко и завладѣхъ имуществата на умрѣлата хубавица. Станахъ богатъ, но богатството не ме радваше.

Надѣвамъ се, че моятъ откровенъ разказъ, — продължи младиятъ човѣкъ, — ще ме оправдае предъ тебе, загдето азъ не ямъ съ дѣсната си рѣка. Колкото се отнася до паритѣ, които ти получи отъ продаването на сусама, благодаря ти, че ги пазишъ: но тѣйкато азъ съмъ доста богатъ, то такава малка сума нищо нѣма да ми помогне, затова ти я подарявамъ. Освенъ това още едно нѣщо искамъ да ти предложа: следъ тази история, която ти разказахъ, азъ не мога да живѣя повече въ Каиро и не искашъ ли ти да се сдружишъ съ мене и да отидемъ нѣкъде по-далечъ отъ тука? Ние бихме се заловили заедно за нѣкоя търговия и печалбата ще дѣлимъ наполовина.

Азъ съ голѣма благодарностъ се съгласихъ съ предложението на младия човѣкъ, поблагодарихъ му за подарѣка и му се заклѣхъ, че ще се грижа за неговитѣ интереси, както се грижа за моитѣ.

Сдружихме се, опредѣлихме си день, когато ще тръгнемъ и, като събрахме цѣлото богатство, напуснахме за всѣкога Египетъ. Най-напредъ отидохме въ Сирия, сетне въ Месопотамия, обиколихме цѣла Персия и, най-сетне, следъ дълги скитания, стигнахме въ столицата на твое величество. Младиятъ човѣкъ ми каза, че иска да се раздѣлимъ и да иде да се засели въ Персия. Тогава ние се раздѣлихме, благодарни единъ отъ другъ; той замина, пѣкъ азъ останахъ тукъ и имамъ днесъ честъ да бжда между числото на твоитѣ вѣрни поданници. Надѣвамъ се, господарю, че моятъ разказъ, — казалъ търговецътъ-християнинъ, — нѣма да отстѣпи на печалното събитие съ твоя гърбавъ шегаджия.

— Ти мислишъ да се смѣешъ ли съ мене? — извикалъ грозно кашгарскиятъ султанъ. — Какъ смѣешъ ти да сравнявашъ глупавия си разказъ съ такова необикновено събитие и дори можешъ да увѣрявашъ, че похожденията на единъ нехранимайко сж достойни за по-голѣмо внимание, отколкото злочестата участъ на моя гърбавъ човѣкъ? За неговата смъртъ азъ ще заповѣдамъ и четирима ви да обесятъ.

Следъ тѣзи страшни думи мюсюлманинтъ-търговецъ се уплаши и се хвърли предъ краката на султана.

14

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

— Господарю, — извикалъ той, — моля те, смекчи справедливия си гнѣвъ и позволи ми да ти разкажа за друго едно събитие, което, ако ти се покаже по-интересно отъ историята на търбавия човѣкъ, смили се надъ насъ и ни прости всички ни, ако ли не — тогава нека бжде твоята воля.

— Съгласенъ съмъ, — казалъ султанътъ, — почни.

Какво разказалъ търговецътъ-мюсюлманинъ

Преди нѣколко време, господарю, единъ отъ забележителнитъ граждани на Кашгаръ женѣше дъщеря си и ме повика на сватбата; азъ се съгласихъ и отидохъ на опредѣления день; къщата му свѣтѣше отъ накити, и гоститѣ се събираха единъ по единъ; всички бѣха хора забележителни — учени, лѣкари, сѣдии и богати търговци. Следъ свършването на обряда се почна пиршеството; край трапезата, окичена съ цвѣтя и натрупана съ различни ястия, нахѣдаха гоститѣ, и всѣки вземаше каквото му бѣ по вкуса. Между различнитъ ястия имаше едно готвено съ чесновъ лукъ, което бѣше най-вкусно и което всички съ охота ядѣха; само единъ отъ гоститѣ не вкуси отъ това ядене.

— Съветвамъ те да направишъ това, каквото правятъ другитѣ и да вкусишъ отъ това хубаво ястие, — каза му единъ отъ насъ.

— Не, благодаря, — каза гостенинътъ, — и най-голѣмото богатство да ми се обещае, пакъ на хапвамъ отъ това ястие, въ което има чесновъ лукъ; и тѣй голѣми мжки съмъ претърпѣлъ отъ този чесновъ лукъ.

Думитѣ на гостенина обърнаха общото внимание, и всѣки почна да го моли да му разкаже причината, защо чувствува таква отвращение къмъ чесновия лукъ. Когато гостенинътъ се приготви да даде отговоръ на зададения въпросъ, стопанинътъ влѣзе и почна да укорява гостенина си.

— Ти не ме зачиташъ, — каза стопанинътъ, — затова не харесвашъ моитѣ ястия. Всички казватъ, че това ядене било много хубаво, само ти не искашъ да вкусишъ отъ него; хапни, ако не искашъ да ме оскърбишъ.

— Не ме принуждавай, любезни ми приятелю, — отговори гостенинътъ (той бѣше търговецъ изъ Багдаты), — не мисли, че нѣмамъ причина загдето се отказвамъ да ямъ отъ това ястие. Ако ти настоявашъ, то азъ ще ти изпълня желанието, ала само съ условие да ми позволишъ сетне да си омия по четиридесетъ пжти ржцетѣ съ морското растение *алкали*, съ пепель отъ това растение и съ сапунъ. Не се сърди, азъ не мога да престѣпя дадената си клетва — или съвсемъ да не ямъ чеснъ или да ямъ съ това условие.

Стопанинътъ настояваше, щото търговецътъ непременно да яде отъ това ястие; той заповѣда на слугитѣ си да приготвятъ вода и омивалникъ, а така сжщо и *алкали*, пепельта и сапуна.

Когато всичко бѣше готово, стопанинътъ се обърна къмъ търговеца и каза:

— Е, сега нищо на ти бърка да направишъ честъ на моето угощение. Заповѣдай!

Гостенинътъ, като че недоволенъ отъ това принуждение, насила протегна ржката си, взе единъ кжсъ и го изяде съ отвращение. Въ това време, за наше учудване, ние видѣхме, че ржката му имаше само четири прѣста, безъ голѣмия. По-напредъ никой не обърна внимание на това, но сега всички забелязаха този недостатъкъ, и стопанинътъ се обърна къмъ търговеца и му каза:

— Ти ще ни направишъ голѣмо удоволствие, ако се съгласишъ да ни кажешъ каква нещастна случка те е лишила отъ единия ти прѣстъ.

— Господа, — отговори търговецътъ, — преди всичко трѣбва да ви кажа, че не само дѣсната ми ржка нѣма прѣстъ, а и двѣтъ ми ржце сж съ по четири прѣста. Ето гледайте. Освенъ това и двата ми крака нѣмагъ голѣми прѣсти, и причината на това е много необикновена. Азъ мога да я разкажа, ако желаете, но позволете ми да си омия ржцетѣ, както съмъ далъ клетва.

Търговецътъ си оми, наистина, ржцетѣ сто и двадесетъ пжти и, като седна на мѣстото си, почна да разказва:

— Азъ съмъ се родилъ въ Багдатъ презъ царуването на великия халифъ Харунъ-Аль-Рашидъ; баща ми билъ богатъ човѣкъ, но тъйкато не живѣлъ умѣрено, той си забъркалъ работитѣ и вмѣсто голѣми богатства, остави ми дългове. Мжчно ми бѣше да се отърва отъ такова положение, ала малко-помалко съ пестене и трудъ можахъ да си изплатя дълговетѣ и състоянието ми се пооправи.

Една сутринъ, когато си отваряхъ дюкянъ, въ нашата чаршия дойде възседнала на муле една млада жена. Заедно съ нея вървѣха единъ евнухъ и двама роби. Тя се спрѣ предъ моя дюкянъ и слѣзе съ помощта на евнуха, който ѝ каза:

— Виждашъ ли, госпожо, че ние сме подранили доста много. Ако ти ме бѣше послушала и почакаше малко, не щѣше да чакашъ докато се събератъ търговцитѣ да си отворятъ дюкянитѣ.

Младата жена разгледа наскоро и, като видѣ, че нито единъ дюкянъ, освенъ моя, не бѣше отворенъ, дойде къмъ мене и ме помоли да ѝ позволя да се отбие въ дюкяна ми и да почака, докато отворятъ всичкитѣ търговци. Азъ се съгласихъ твърде вежливо и предложихъ дюкяна си на нейно разположение. Тя влѣзе и тъй като, освенъ мене и евнуха, нѣмаше жива душа въ чаршията, махна си фереджата да се поразхлади малко. Азъ не мога описа нейната хубостъ, затова ще кажа само, че щомъ я видѣхъ, и я залюбихъ. Очитѣ ми като приковани не се махваха отъ нея, и азъ забелязахъ, че тя ми позволяваше да се радвамъ на хубостта ѝ, безъ да скрие лицето си; когато почнаха да се събиратъ търговцитѣ, тя се закри съ фереджата и ми каза, че дошла въ чаршията да си купи нѣкои скжпи материи и че ще бжде много благодарна, ако ги намѣри въ моя дюкянъ и ги купи отъ мене.

— Не мога да ти услужа, госпожо, съ такива материи; новъ търговецъ съмъ още и нѣмамъ срѣдства да купя скъпи стоки; но ако желашъ, азъ мога да взема отъ другъ търговецъ каквито материи искашъ, и ти ще си изберешъ по сърдце, безъ да ходишъ отъ дюкянъ на дюкянъ да търсишъ.

Тя се съгласи, но тъйкато всички дюкяни не бѣха още отворени, то ние се заловихме да се разговоримъ за нѣкои нѣща, отъ което азъ се убедихъ, че моята събеседница е толкова умна, колкото и хубава.

Въ това време дюкянитѣ малко-помалко се отвориха, и азъ бѣхъ принуденъ да прекъсна приятния си разговоръ и да ида да търся материи. Хубавицата си избра каквото ѝ се понарави — всичко за петъ хиляди сребърни драхми. Азъ обвихъ и свързахъ стоката и я дадохъ на евнуха, който я взе подъ мищница. Тогава хубавицата стана, прости се съ мене, качи се на мулето и си замина. Тъйкато азъ бѣхъ очарованъ отъ нейната хубостъ, изпроводиохъ я съ очи, докато се закри отъ погледа ми.

Но едно обстоятелство ме поизстуди къмъ хубавицата. Като събирахъ останалата стока, научихъ се, че хубавицата не ми плати и азъ, захласнатъ отъ любовта, не само че не ѝ напомнихъ за паритѣ, но и забравихъ да я попитамъ где живѣе. Положението ми бѣше едно отъ незавиднитѣ: търговцитѣ, които ми бѣха дали стоката, чакаха да имъ платя паритѣ отъ продадената частъ и не искаха да ме почакаатъ, тъйкато нѣмаше защо. Но азъ намѣрихъ за най-добре да отида веднага да се извиня предъ тѣхъ и да имъ кажа защо не мога да имъ изплатя паритѣ; при това увѣрихъ ги, че купувачката ми е позната и следъ една седмица ще ми внесе дълга си, и азъ ще се изплатя.

Търговцитѣ се съгласиха да ме почакаатъ, ала следъ една седмица тѣ си поискаха паритѣ, и азъ трѣбваше да употребя голѣми усилия, за да ги склоня да ме почакаатъ още толкова време. Но и този срокъ се изминаваше, а хубавицата не се явяваше да си плати дълга. Едва на последния день се яви тя въ дюкяна ми заедно съ сжщата свита. Тя се приближи до мене и ми каза:

— Прости ме, че ти забавихъ паритѣ; днесъ, обаче ще се разплатимъ. Вземи, — каза тя, като ми подаде паритѣ, — и иди ги провѣри, вѣрно ли съмъ ги чела, да нѣма грѣшка.

Азъ провѣрихъ паритѣ, които бѣха точно и всички сребърни. Ние отново почнахме да се разговаряме съ хубавицата, докато се отворятъ дюкянитѣ. Разговаряхме се за много обикновени работи, но моята събеседница умѣеше да прави интересенъ разговоръ, и това ме още повече убеди, че тя е много умна жена.

Около това време търговцитѣ се събраха и си отвориха дюкянитѣ; тогава азъ взехъ паритѣ, отидохъ та се разплатихъ на кредиторитѣ. Съ това отново спечелихъ тѣхното довѣрие, и тѣ съ удоволстие ми дадоха нови стоки, отъ които имаше нужда моята купувачка. Този пътъ тя взе за три хиляди златни монети стоки и си отиде пакъ безъ да заплаќи. Това, което правѣше тя, не ми бѣше по сърдце; поставяше ме въ затруднително положение предъ търговцитѣ, които можеха да си вдигнатъ довѣрието

отъ мене и да ме съсиятъ окончателно. Хубавицата не си каза дори мѣстожителството.

— Наистина, — мислѣхъ си азъ, — тя веднѣжъ оправда довѣрието ми, но тогава сумата бѣше малка, а сега? Тя ми направи дългове, които не мога изплати презъ цѣлия си животъ. Дали тя ми заплати първия си дългъ, само за да може да ме закърпи по много? Търговцитѣ не я познаватъ, тѣ на мене сж дали стока и отъ мене ще си искатъ паритѣ.

Тази мисль ме безпокоеше, и азъ забравихъ любовта, мислѣхъ само какъ да се отърва отъ лошото положение. Днитѣ си отиваха, а нищо не се чуваше за хубавицата. Измина се цѣлъ месецъ, и търговцитѣ, като се усъмниха въ честността ми, настоятелно си поискаха паритѣ. Азъ се бѣхъ решилъ да си продамъ вече цѣлото имущество и да си платя дълга, когато една сутринъ отново видѣхъ, че дойде въ дюкяна ми непознатата хубавица заедно съ сжщата си свита.

— Вземи си паритѣ, — каза ми тя, — и ги преброй, точно ли сж.

Разбира се, азъ забравихъ всичко, и любовта отново възкрѣсна съ нови сили. Преди азъ да преброя паритѣ, тя ме запита, жененъ ли съмъ. Когато ѝ отговорихъ, че съмъ ергенъ още, тя пришепна нѣщо на евнуха си, и той ме повика настрана, ужъ да ми помогне да преброимъ паритѣ.

— Обичашъ ли моята госпожа? — попита ме той; — недей кри, азъ виждамъ, че я обичашъ, и нѣма нищо чудно въ това, чудно ми е само защо не искашъ да ѝ се признаешъ, че я обичашъ. Вѣрвай, че тя те обича горещо. Ти мислишъ, че ѝ сж потрѣбни твоитѣ платове? Не. Тя иде тукъ да се вижда съ тебе. Нима ти не разбра каква е работата, когато те попита: жененъ ли си? Само една думаца ѝ кажи, и тя ще бже твоя жена. Много си ѝ влѣзълъ въ очитѣ.

— Не зная, — казахъ му азъ, — истина ли говоришъ, но мога да ти се изповѣдамъ чистосърдечно, че обичамъ и обожавамъ господарката ти, откакъ я зърнахъ, но не се решихъ да ѝ кажа нѣщо, да не би да я оскърбя. Ако твоитѣ думи сж прави, да знаешъ, че ми правишъ голѣма услуга, и азъ ще те възблагодаря както трѣбва.

Съ това се свърши разговора ни. Евнухътъ отиде при господарката си.

— Благодаренъ е, — каза ѝ той

Тя скочи отъ мѣстото си и излѣзе, като ми каза на прощаване, че ще изпрати евнуха, който ще ме научи какъ мога да си постигна намѣрението.

Азъ се разплатихъ съ търговцитѣ и очаквахъ съ нетѣрпение евнуха. Следъ нѣколко дена той действително дойде. Азъ се зарадвахъ като че видѣхъ баща си, и почнахъ да го разпитвамъ за хубавицата.

— Ти си много щастливъ човѣкъ, — каза ми той, — знаешъ ли, че тя е болна отъ любовъ за тебе и горещо желание има да се види съ тебе? Ако бѣше свободна, тя би дошла тука и би преживѣла цѣлия си животъ съ тебе. Ала нейното високо положение не ѝ позволява да направи това...

— Да, — казахъ му азъ, — още най-напредъ видѣхъ, че тя трѣбва да принадлежи къмъ нѣкоя висока класа въ обществото.

— Не си се излъгалъ, — каза евнухътъ, — тя е храненица на Зобеида, жената на халифа, и най-вѣрната въ харема: ней Зобеида повѣрва най-тайнитѣ си дѣла и мисли. Хубавицата, следъ като те залюбила, казала на своята покровителка, че иска да се ожени за тебе. Зобеида е съгласна, само иска да те види, за да се увѣри, заслужавашъ ли такава голѣма честъ. И тъй, ако се понравишъ на нашата царица, то ще бждешъ честитъ. Но ти можешъ отъ сега да се надѣвашъ на сполука, защото съпругата на халифа не иска да отиде противъ влѣченията на храненицата си и всичко ще направи за нейното добро. Следователно, остава ти само да достигнешъ до двореца, и азъ съмъ дошелъ да ти помогна въ това.

— О, кажи ми какъ мога да направя това, азъ ще те слушамъ!

— Вижда се, че обичашъ хубавицата. Слушай ме: нито единъ мъжъ не може да проникне по обикновенъ начинъ въ женското отдѣление на двореца; за това се иска хитростъ. Твоята любовница се е погрижила да те вмъкне въ палата, ти трѣбва да изпълнявашъ точно нейнитѣ заповѣди и строго да пазишъ тайната, иначе лесно можешъ да заплатишъ съ живота си.

Азъ му се обещахъ, че ще се покорявамъ на всичко.

— Слушай по-нататкъ, — продължи евнухътъ. — Довечера, като се мръкне, ти трѣбва да отидешъ на джамията, която се

направи по заповѣдь на халифа надъ брѣга на Тигъръ и да чакашъ, докато дойдатъ да те търсятъ.

Като каза тѣзи думи, евнухътъ си отиде и ме остави въ дюкяна. Азъ не знаехъ какво да правя, за да се мине по-скоро деньтъ и щомъ се мръкна, отидохъ въ речената джамия и присѣствавахъ на молитвата. Всички се разотидоха, само азъ останахъ.

Наскоро се спрѣ до брѣга една ладийка, изъ която излѣзоха нѣколко евнуса, натоварени съ голѣми сандѣци; тѣ занесоха сандѣцитѣ въ джамията, оставиха ги тамъ и си отидоха, освенъ единъ, който знаеше тайната. Следъ нѣколко минути дойде и хубавицата. Азъ се хвърлихъ срещу нея отъ радостъ и, разпаленъ отъ любовъ, изповѣдахъ ѝ се, че ще отида заедно съ нея на края на свѣта.

— Добре, а сега влѣзъ въ този сандѣкъ, — каза тя и откри капака на единъ отъ сандѣцитѣ; — това е необходимо за твоята и моята безопасностъ. Не бой се отъ нищо и надѣвай се на мене. Е, по-скоро, защото нѣмаме време за губене. Трѣбва да побързае.

Колкото чудно и да ми се стори това, но нѣмаше какво да се прави, и азъ влѣзохъ въ сандѣка, безъ да кажа една дума. Капакътъ на сандѣка тропна надъ мене и ключътъ тракна. Следъ това довѣрениятъ евнухъ повика другитѣ евнуса, които занесоха сандѣцитѣ отново въ ладията, и тръгнахме къмъ двореца.

Моето положение не бѣше добро и, да си призная, неведнѣжъ проклетъхъ своето безумно влѣчение, което ме тикна къмъ

такава глупава постъпка. Но, както виждате, азъ късно се каехъ и безполезни бѣха всички мои размишления по това.

Подката се приближи къмъ двореца и се спрѣ до брѣга. Сандѣцитѣ се занесоха въ стаята на началника на евнуситѣ, на когото длѣжността бѣше да бди да не пропусне да влѣзе нѣкой въ харема или да внесатъ нѣщо, което не е позволено. Началникътъ билъ заспалъ и трѣбваше да го разбудятъ. Той се разсърди загдето му развалили спокойствието, и почна да гълчи храненицата на султана и да ѝ говори сърдито:

— Да знаешъ, че нито единъ сандѣкъ нѣма да пропусна непрегледанъ, всичко ще разхвърлямъ.

Следъ това той заповѣда да занесатъ сандѣцитѣ при него и всички да отворятъ. Евнуситѣ трѣбваше да се подчинятъ на волята на началника и занесоха предъ него този сандѣкъ, въ който бѣхъ скритъ азъ. Представете си моето положение вътре и какви чувства преживѣхъ азъ въ тази минута. Смъртъта ми се показваше неизбежна, и азъ се простихъ вече съ живота си. Ала храненицата на Зобеида се намѣси, като не искаше да позволи да се отварятъ сандѣцитѣ.

Ала почна да се разсѣмва и Шехеразада прекъсна приказката, като каза, че е време вече да отиде султанътъ на работа, а нея да умѣртвятъ.

— Не, — каза султанътъ, — искамъ да чуя края на тази любопитна приказка.

— Нѣма да дамъ да ми се отворятъ сандѣцитѣ, — каза тя. — Нима ти не знаешъ, че въ тѣхъ има само това, което е по-трѣбно на Зобеида, твоята и моята повелителка; тя нѣма да ми позволи да купувамъ и внасямъ това, което е забранено. Всички сандѣци сж пълни съ скъпоценни стоки, които съмъ взела отъ търговцитѣ, за да ги разгледа господарката. Особено е важенъ този сандѣкъ: въ него, освенъ скъпи материи, има нѣколко шишета вода отъ свещения източникъ *Земземъ*. Ами ако се счупи нѣкое шише или се развали нѣкоя материя, кой ще отговаря? Бжди увѣренъ, че жената на халифа ще ти отмѣсти за това.

Твърдостъта и постоянството най-сетне победиха.

— Махай се, съ тебе човѣкъ не може да излѣзе на глава. Хайде, вземете сандѣцитѣ оттука.

Вратата на женското отдѣление бѣше отворена и слугитѣ пренесоха тамъ сандѣцитѣ. Но докато ги наредятъ по мѣстата, зачу се гласъ:

— Халифътъ иде, халифътъ иде!

Не зная какъ не съмъ умрѣлъ, но помня, че желяехъ да се проваля съ сандѣка въ дънъ-земя. Между това халифътъ влѣзе въ стаята и, като видѣ натрупани толкова сандѣци, каза на хубавицата:

— Какво още си навлѣкла тука?

— Господарю, това сж стоки, които токущо сж дошли отъ чуждитѣ държави, азъ ги донесохъ да ги покажа на господарката.

— Я покажи тѣзи стоки, и азъ искамъ да ги видя.

— Не, господарю, тѣ сж женски работи и едвали ще ти се понаврятъ: освенъ това, господарката ми ще се разгнѣви, ако не покажа на нея най-напредъ. Нека тя първа да ги види, че тогава другитѣ.

— Тя на мене ще се разсърди, а не на тебе, а ти отвори сандѣцитѣ. Азъ не съмъ привикналъ да си повтарямъ заповѣдитѣ, затова стори туй, което ти казвамъ, — каза султанътъ, когато моята хубавица искаше да му се противи.

Трѣбваше да се слуша заповѣдта. Единъ по единъ сандѣцитѣ се пренасяха до халифа, а наскоро приближаваше и моя редъ. Не мога ви разказа какво преживявахъ азъ въ тази минута. И сега ме побиватъ трѣпки, когато си спомня за това. Ала хубавицата се удържа: за да се продължи работата и да се отнеме много време, тя разгъваше предъ халифа всѣки единъ платъ, като го принуждаваше да се съгласи, че материята е хубава, че струва много пари и да я разгледа какъ е тъкана — съ една дума, тя правѣше всичко да го измори и да го накара да се остави отъ преглеждането на сандѣцитѣ, ала не сполучаваше. Халифътъ се показваше толкова търпеливъ, че разгледа току-речи всичкитѣ сандѣци; оставаше само единъ, въ който бѣхъ азъ затворенъ.

— Нека да разгледаме какво има и въ този последния, — каза той, — и стига.

Щомъ чухъ тѣзи думи, и сърдцето ми замръзна, азъ се разтреперахъ отъ ужасъ и бѣхъ нито живъ, нито умрѣлъ.

Но и този пътъ моята хубавица можа да се отърве отъ беда.

— Господарю, — каза тя, — моля те, недей позволява да се отваря тоя сандѣкъ, защото има такива нѣща, които мога да покажа само на господаря си.

— Добре, не трѣбва, защото азъ и тъй се уморихъ вече. Съберете всичко оттука.

Хубавицата не чака да се повтори заповѣдта: всичко събраха и пренесоха въ нейната спалня, гдето си отдѣгнахъ малко по-свободно.

Като изпрати слугитѣ, хубавицата отвори моя сандѣкъ и ми каза шепнишката, като ми посочи една стълба, която водѣше къмъ по-горния етажъ на зданието:

— Изкачай бърже и се покачи горе, азъ сега ще дойда при тебе.

Щомъ изскочихъ азъ изъ стаята, и халифътъ влѣзе и седна върху този сжщия сандѣкъ, изъ който азъ успѣхъ да избѣгамъ. Този пътъ той влѣзе въ стаята да се научи дали нѣма нѣщо станало въ града, което трѣбва да знае като монархъ. Следъ единъ дълъгъ разговоръ той си отиде въ стаята.

— Прости ме, — каза хубавицата, като изскочи горе при мене; — азъ знаа, че много страхъ и безпокойство преживѣ, но и азъ не минахъ по-леко. Поне ти можешъ да се гордѣешъ съ мене: ако бѣше друга на мое мѣсто, би погубила себе си и тебе, а ти видѣ какъвъ куражъ имамъ азъ. Сега ти нѣма отъ какво да се плашишъ вече; легни си и се наспи спокойно, а утре, както

и да е, ще те заведа при Зобеида — нашата господарка; но това лесно ще наредимъ: халифътъ само нощемъ ходи при нея.

Азъ се зарадвахъ отъ думитѣ на хубавицата, успокоихъ се, и ако не заспахъ веднага, то друга бѣше причината; виждахъ вече, че скоро ще стана владѣтель на една отъ най-хубавитѣ жени въ свѣта и това разгонваше отъ мене съня.

На другия день хубавицата, преди да ме заведе при Зобеида, дойде при мене и ме научи какъ да стоя предъ жената на халифа, какво да правя, какъ да отговарямъ и пр. Като се увѣри, че съмъ запомнилъ всичко, което ми каза, тя ме поведе да ме заведе при царицата. Ние влѣзохме въ една широка стая, на която накититѣ и разкоша бѣха изумителни. Скоро една отъ вратитѣ се отвори и влѣзоха двадесетъ отъ срѣдна възраст жени, облѣчени въ скъпи еднообразни дрехи; тѣ се приближиха къмъ трона, който се издигаше срѣдъ стаята, и се наредиха на два реда край него. Следъ тѣхъ се появиха други двадесетъ по-млади и по-добре облѣчени жени, а срѣдъ тѣхъ бѣше самата царица — снажна, права като топола; тя вървѣше гордо, величествено и едвамъ пристѣпваше подъ тежината на скъпоценнитѣ накити. Тя се изкачи по стѣпалата и седна на трона. Тогава женитѣ, които влѣзоха по рано, дадоха ми знакъ, и азъ минахъ между тѣхъ, колѣничихъ предъ трона и се поклонихъ на царицата, като си ударихъ челото въ постилката. Жената на халифа ми каза мило-стиво да стана и ме попита за името и за общественото ми положение. На отговора ми, който направихъ съгласно наставленията на моята хубавица, азъ забелязахъ, че царицата остана доволна и затова ми каза:

— Радвамъ се, че дъщеря ми (тѣй наричаше храненицата си) е избрала добъръ мъжъ, и азъ съмъ съгласна съ нейното желание; колкото се отнася до сватбата, ще се погрижа за това. Но преди десетъ дена сватба не може да стане, защото трѣбва да приказвамъ съ халифа. Ти ще стоишъ тука въ двореца, всичко потрѣбно ще ти се доставя.

Азъ съ нетѣрпение очаквахъ близкото си щастие. Благодарение на грижитѣ, които полагаше моята любима хубавица, азъ се ползувахъ отъ всичкитѣ удобства на дворцовия животъ и бихъ билъ напълно доволенъ, ако можехъ сегисъ-тогисъ да се виждамъ съ любовницата си, ала бѣхъ лишенъ отъ това удоволствие.

Въ това време Зобеида намѣрила свободно време, каза на халифа, че е съ намѣрение да ожени храненицата, и халифътъ не само че не се възпротивилъ, но дори опредѣлилъ зестра на хубавицата.

Следъ това деветъ дена въ двореца имаше веселби и пиршества. Събраха се играчи, играчки, музиканти и веселията нѣмаха край. На десетия день биде съставенъ и подписанъ брачниятъ договоръ, а следъ нѣколко часа ни очакваше и брачната церемония. Вечерта, като излѣзохъ изъ банята, седнахъ край една трапеза, претрупана съ различни ястия, между които имаше и такова съ чesънъ, каквото вие ми предлагате да ямъ. Това ястие ми се показва тѣй вкусно, щото отъ другитѣ ястия не хапнахъ; ала, за нещастие, като станахъ отъ трапезата, забравихъ

да си омия ржцетѣ, както трѣбваше, а само ги обърсахъ. Такова нехайство никога не съѣмъ правилъ.

Като се мръкна, стаитѣ на женското отдѣление блеснаха като день; музикитѣ засвириха, почнаха се игритѣ, забавленията и цѣлиятъ дворецъ се пълнѣше съ весели викове. Менѣ и невѣстата заведоха въ една широка стая и ни накараха да седнемъ рамо до рамо на едно издигнато мѣсто. Женитѣ, които обличаха хубавицата, мѣниха ѣ нѣколко пѣти дрехитѣ, бѣлисваха ѣ лицето, както изисква обичаятъ.

Следъ тѣзи обреди, като се свърши пиршеството, заведоха ни въ брачната стая и тамъ ни оставиха двама; азъ се доближихъ до любимата си и я пригърнахъ, но вмѣсто да ми отговори на ласкитѣ, тя ме блѣсна на страна и почна да вика тѣй силно, каточе си бѣше изгубила ума, и всички придворни жени се събраха уплашени, за да се научатъ какво има. Азъ тѣй много се смутихъ отъ тази неочакваностъ, че не можахъ да кажа нито една дума и смаяно гледахъ тѣлпата, която се бѣше събрала около насъ. Нѣкои отъ женитѣ заобиколиха моята жена и почнаха да я разпитватъ защо е викала.

— Махнете отъ очитѣ ми този омразникъ, този простакъ човѣкъ — викаше тя, колкото ѣ държеха силитѣ.

— Какво е това? Съ какво те наскърбихъ? — питахъ я азъ.

— Ти си невежа, неодѣлано дърво си! — викаше тя; — где се е чуло видѣло да се нахрани човѣкъ съ чесънъ и да не си измие ржцетѣ? Сложете го на земята — каза тя на женитѣ — и ми донесете единъ камшикъ, азъ го ще науча него, какъ трѣбва да се отнася, когато се намира въ едно почтено общество.

Женитѣ ме уловиха коя за краката, коя за ржцетѣ и ме свалиха на земята, а възлюбената ми съпруга грабна единъ камшикъ и почна да ме удря по тѣлото съ всичката си сила. Като остана безъ сили, хвърли камшика и каза:

— Не, такъвъ невежа не може се научи тѣй, заведете го по-добре при началника на полицията. и нека той му отрѣже тази ржка, съ която е ялъ чесънъ.

Като чухъ тѣзи думи, потреперахъ отъ ужасъ и отчаяно извикахъ:

— Боже мой, защо ми изпращашъ такова нещастие? Нима само за този чесънъ? Нека бжде проклетъ заедно съ готвача, който го е приготвилъ и съ слугата, който ми го поднесе!...

Ала въ това време женитѣ, свидетелкитѣ на моитѣ изтезания, се заловиха да ме защитятъ и да ме измолятъ отъ хубавицата.

— Да предположимъ, — казаха тѣ, — че той е необразованъ, но да му се ѣотржатъ ржцетѣ, защото не се подсѣтилъ да ги омие, ще бжде много жестоко наказание. Молимъ те бжди по-снизходителна и го прости.

— Не, — казваше тя, — азъ ще го науча да помни презъ цѣлия си животъ да бжде редовенъ и да знае какво да прави, следъ като се наяде съ чесънъ.

— Но, скъпа сестро, — продължаваха женитѣ да казватъ, — ако не се смилишъ надъ него, ти поне за нашата молба го прости.

Хубавицата нищо не отговори, а излѣзе изъ стаята; другар-

китѣ ѿ заминаха следъ нея, азъ останахъ самъ, битъ, униженъ, въ мжчителна неизвестностъ за своето бждеще.

Минаха се десетъ деня, а при мене никой не се яви, и азъ никого не видѣхъ, освенъ една старица-робиня, която ми носѣше храна. Веднѣжъ се решихъ да я попитамъ за хубавицата,

— Тя е болна, — отговори старицата; — неприятната миризма на чесъна я разболѣ. Ами и ти не си знаелъ какво да направишъ. Да ядешъ чесънъ и да не си измиешъ ржцетѣ!

— Чудни създания сж това женитѣ, — мислѣхъ си азъ: — тѣ сж тѣй нѣжни, че се разболяватъ отъ миризмата на единъ чесънъ, а въ сжщото време сж способни да подхваърлятъ човѣка на най-жестокитѣ изтезания за много дребни работи. Макаръ да ме наказва жена ми, азъ още я обичамъ и се огорчихъ много, като се научихъ, че е болна.

— Жена ти оздравѣ, — каза ми старата жена следъ нѣколко дни, — днесъ отиде на баня и утре навѣрно ще дойде при тебе. Гледай добре да ѿ угодишъ. Тя е добра и разумна: всички близки до нашата царица я обичатъ и уважаватъ.

Наистина, на другия день хубавицата дойде въ стаята ми и като погледна полупрезрително, каза ми:

— Азъ съмъ много добра, че ида при тебе следъ такова оскърбление. Но въ всѣки случай нѣма да се помира съ тебе, докато не си отмѣстя както трѣбва.

Като каза тѣзи думи, тя повика женитѣ, заповѣда имъ да ме свалятъ на земята и да ме държатъ колкото се може по-здраво. Женитѣ изпълниха заповѣдта, и, когато азъ пѣшкахъ подъ тѣхния натискъ, хубавицата ми стрѣза хладнокръвно съ остъръ бръсначъ голѣмитѣ прѣсти и на ржцетѣ и на краката. Отъ силнитѣ болки ѿ изтичането на кръвта азъ изгубихъ съзнание, макаръ женитѣ и да побързаха да посипятъ ранитѣ ми съ нѣкакъвси корень, който спиралъ кръвта.

Като се посъвзехъ, азъ тѣй бѣхъ уплашенъ отъ тѣзи изтезания, тѣй се бсехъ отъ нови жестоки мжки, че безъ да искамъ извикахъ:

— О, прости ме, кълна се въ живота си, че ако ми се случи нѣкой пжтъ да ямъ чесновъ лукъ, не веднѣжъ, не двадесетъ... но сто и двадесетъ пжти ще си омия ржцетѣ.

— Добре, — каза жена ми, — съгласна съмъ да те простя съ такова условие и да те призная за мой мжжъ.

— Ето, господа, — каза багдатскитѣ търговецъ, като се обърна къмъ всички събеседници, — защо не ми се искаше да ямъ отъ това ядене. Ранитѣ ми бѣха, — продължи да говори търговецътъ, — скоро излѣкувани, и то, благодарение на единъ мекски балсамъ, съ който женитѣ ми налагаха ранитѣ. Тѣ вземаха отъ аптеката на халифа този балсамъ, и той имаше чудни свойства. Като се излѣкувахъ, заживѣхъ съ жена си въ съгласие, каточе никога не бѣхъ ялъ чесънъ и каточе тя не ми бѣше рѣзала прѣститѣ. Но тѣкато азъ бѣхъ привикналъ да живѣя на свобода, домжчнѣ ми да стоя въ царския дворъ и, макаръ нищо да не казахъ на жена си отъ страхъ да не я разгнѣва, но тя забелязала това и можа да убеди Зобеида да ни пусне да живѣемъ свободно вѣнъ отъ палата.

— Азъ отдавна забелязвамъ, — каза ми веднѣжъ жената, — че не ти се живѣе тъй затворено тукъ въ двореца, че ти е тежкъ този животъ, и азъ измолихъ Зобеида да ни остави да живѣемъ на воля, и тя ни даде петдесетъ хиляди секина. Вземи отъ тѣхъ десетъ хиляди и купи кжща въ града.

Азъ много се зарадвахъ отъ тази новина. Скоро можахъ да купя много хубава кжща, наредихме я добре, купихме си, каквото ни трѣбваше, сдобихме се съ роби и робини и заживѣхме спокоенъ, щастливъ животъ. За съжаление, този животъ не бѣше за дълго: следъ една година жена ми залинѣ и се помина следъ нѣколко дена.

Разбира се, азъ можехъ да се ожения и да остана да живѣя въ Багдаты, гдето ме уважаваха всички, но искаше ми се да се поскитамъ по чуждитѣ краища и да видя Божия свѣтъ. Съ това намѣрение си продадохъ кжщата и всичкото си имущество, купихъ си стока, присѣдинихъ се къмъ единъ голѣмъ керванъ и заминахъ за Персия. Оттамъ отидохъ въ Самаркандъ и се поселихъ въ този градъ.

— Ето, господарю, — казалъ търговецътъ, като се обърнахъ къмъ кашгарския султанъ — историята, която азъ чухъ вчера отъ багдатския търговецъ. Надѣвамъ се, че тя ще заслужи вниманието на твое величество.

— Да — казалъ султанътъ — то е доста необикновено събитие, но не може да се сравни съ историята на моя гърбавъ човѣкъ.

Тогава лѣкарътъ евреинъ станалъ и, като се поклонилъ предъ трона на султана, казалъ:

— Повелителю, благоволи да изслушашъ и мене. Азъ знамъ едно събитие, което навѣрно ще ти се понрави.

— Кажи — казалъ султанътъ — но помни само, че ако твоятъ разказъ не е по-хубавъ отъ историята на камбура, то нито единъ нѣма да остане отъ васъ живъ.

Лѣкарътъ евреинъ почналъ.

Разказътъ на лѣкаря-евреинъ

Когато изучавахъ медицината въ Дамаскъ, бѣхъ станалъ известенъ съ своитѣ познания. Веднѣжъ дойде при мене единъ черенъ робъ и ми казъ, че ме викатъ въ дома на управителя. Азъ веднага трѣгнахъ следъ роба, и той ме заведе въ една богато наредена стая, гдето лежеше въ копринени постилки и завивки единъ младъ, но много бледенъ хубавецъ. Както се виждаше, той страдеше зле. Азъ се поклонихъ и седнахъ край него, като почнахъ да се разговарямъ и да си изказвамъ желанията да го видя по-скоро здравъ; ала болниятъ нищо не ми продумваше, само съ движение на глава ми благодарѣше.

— Дай си ржката, мили момко — казахъ му азъ — да ти изпитамъ пулса.

Той си измъкна ржката изподъ завивката и я подаде, само не дѣсната, а лѣвата. Това обстоятелство ме позачуди малко, но

азъ си помислихъ, че момъкътъ пръвъ пжтъ се разболява и затова не знае коя ржка се дава на лѣкаря. Виждаше се, че момъкътъ имаше треска. Предписахъ му лѣкарство и си отидохъ.

Азъ почнахъ да ходя всѣка сутринъ въ продължение на деветъ дена, и момъкътъ ми подаваше все лѣвата си ржка. Той се поправи отъ лѣкарствата и на десетия день му казахъ, че нѣма нужда вече отъ лѣкуване, освенъ да ходи по-често на баня. Дамаскиятъ управителъ, който бѣше въ това време при насъ, поблагодари ми и, като желяше да ме възнагради, заповѣда на слугитѣ си да ме облѣкатъ въ скжпи дрехи, назначи ме за главенъ лѣкаръ въ градската болница и въ неговата кжща и ми каза, че съмъ свободенъ да ходя да ямъ на неговата трапеза всѣкога, когато ми е угодно това.

Младиятъ човѣкъ, който се привикна съ мене, сжщо така си изказваше сърдечната благодарностъ за добрината, която му сторихъ, като го излѣкувахъ и ме помоли да отида заедно съ него въ банята. Азъ се съгласихъ и, когато момъкътъ се съблѣче, видѣхъ, че той нѣмаше дѣсна ржка: бѣше отсѣчена и то скоро. Това бѣше причината на неговата болестъ. Момъкътъ забеляза, че азъ се учудвамъ, затова се обърна къмъ мене и ми каза:

— Виждамъ те, че те учудва моята злочестина, но ти ще се зачудишъ и ще ме съжалишъ още повече когато ти разкажа причинитѣ: сега мога да ти открия всичко като на мой приятелъ лѣкаръ.

Като излѣзохме изъ банята, седнахме край една трапеза, която бѣше отрупана съ разкошни ястия и следъ като се нахранихме, момъкътъ ме попита, може ли да отиде да се разходи изъ градината на управителя и нѣма ли това да повреди на неговото здраве. Азъ му отговорихъ, че не само може, но това е твърде полезно за него.

— Ако е тѣй, то да отидемъ заедно, — каза той, — тамъ азъ подробно ще ти разкажа за своето нещастно приключение.

Азъ му казахъ, че мога иѣлия день да бжда заедно съ него. Тогава той заповѣда на слугитѣ си да взематъ различни закуски и да дойдатъ следъ насъ. Ние тръгнахме и, следъ като обиколихме два-три пжти градината, седнахме да си починемъ подъ сѣнчеститѣ дървета. Тукъ младиятъ човѣкъ ми разказа историята си.

— Роденъ съмъ въ Мусулъ, — почна той, — и нашиятъ домъ е най забележителенъ въ този градъ. Баща ми е най голѣмъ отъ десетѣ си братя. Никой отъ синоветѣ на дѣдо ми нѣмаше синъ, освенъ баща ми, и то само азъ бѣхъ. Разбира се, че всички ме обичаха, глезѣха ме, а баща ми мислѣше какъ да ми даде най-доброто образование. Азъ бѣхъ възрастенъ, когато единъ празниченъ день отидохъ съ баща си и съ всичкитѣ си роднини въ мусулската джамия. Следъ молитвата всички богомолци се разотидоха, а ние — баща ми, чичовцитѣ ми и азъ — останахме въ джамията и насѣдахме на посланитѣ тамъ килими. Братята се разговаряха върху различни въпроси, най-сетне стана дума за пжтешествия, за разни държави и градове, които се отличаватъ съ

хубоститѣ си или съ други нѣкои особености, между другото единѣ отъ моитѣ чичовци рече:

— Ако се вѣрва на описанията и на едногласното свидетелство на пжтешественицитѣ, то нѣма по-хубава страна въ свѣта отъ Египетѣ и рѣка по-прекрасна отъ Нилѣ.

Всичко, каквото говори той, за да потвърди своето мнение, бѣше тѣй увлѣкательно, че се яви въ мене желание, както и да е, да отида въ тази страна. Нѣкои отъ моитѣ чичовци хвалѣха други страни, напр. Багдате, като центъръ на нашата религия и метрополия на всички мюсюлмански градове, но това не ми направи впечатление както за Египетѣ. И баща ми бѣше съгласенъ съ мнението за Египетѣ, и това още повече ме радваше.

— Каквото и да ми говорите, — каза баща ми, — но който не е видѣлъ Египетѣ, нищо не е видѣлъ на свѣта: тази страна е чудо. Тамъ земята е златна, — тѣй е плодородна, че жителитѣ се позлатяватъ отъ богатство. А женитѣ... тѣ сж тѣй хубави, тѣй умни, грациозни и очарователни, каквито нѣма да срещнете другаде. Но най-голѣмото щастие на Египетѣ е Нилѣ; и наистина, коя друга рѣка ще може да се сравни съ нея по своето благотворно влияние. Скъпоценната утайка, която оставя по полетата, тори почвата и я прави хиляди пжти по плодородна отъ нашитѣ полета. Послушайте какво казва единѣ поетѣ, който е билъ длъженъ да напусне завинаги Египетѣ:

Отъ пустинитѣ далечни
По горещи склонове
Нилѣ широки, бързотечни
Носи свойтѣ дарове.
Азъ отивамъ надалече
По незнайнитѣ страни,
Не ще мога видѣ вече
Нилѣ и свѣтлитѣ вълни.
Ще ви радва той съ своитѣ
Прохладителни струи,
Само ази ще се скитамъ
Надалечъ оттукъ, уви!

Ако погледнете делтитѣ, островитѣ, които образува Нилѣ, вие ще останете учудени отъ разнообразната зеленина, отъ пѣстротата на цвѣтоветѣ и хубоститѣ на цѣлата картина. Колко градове, села и канали! Ако ли погледнете къмъ Етиопия, ще останете смаяни отъ вѣчно зеленитѣ палми, ливади и полета. Азъ съ нищо не мога да сравня хубоститѣ на Египетѣ. Ами градътъ Каиро? Той е най-чудниятъ, най-хубавиятъ, най-многолюдниятъ и най-голѣмиятъ градъ въ свѣта; ала вие всичко ще забравите, когато погледнете къмъ страната, къмъ отечеството на пирамидитѣ. Съ чувство на благоговение ще се спрете вие предъ тѣзи каменни грамади, които се издигатъ къмъ небесата. Трѣбва да се признае, че фараонитѣ сж съумѣли да си издигнатъ паметници, достойни за тѣхното величие. Колко трудъ, колко богатство и колко човѣшки жертви сж били котрѣбни, докато се издигнатъ тѣзи вѣчни паметници, които нѣматъ равни на себе си въ цѣлия

свѣтъ. Тѣзи паметници сж толкова стари, че ученитѣ и досега още не сж могли да опредѣлятъ тѣхната старина; тѣ сж сжществували отъ незапомнени времена и ще сжществуватъ, докато живѣе свѣтътъ. Неизброими сж богатствата на тази страна, а така сжщо и на нейнитѣ градове, като Дамиятъ, Розетъ и Александрия, тѣзи градове сж неизчерпаеми житници на свѣта, въ тѣхъ ще срѣщнете търговци отъ всички страни и всичко, което съмъ чулъ, и което съмъ видѣлъ: азъ преживѣхъ нѣколко години въ Египетъ, когато бѣхъ младъ, и сега още не мога да забравя онова най-щастливо време отъ живота си.

Моето въображение тѣй се разпали отъ тѣзи разкази — продължи младиятъ човѣкъ, — че азъ бѣлнувахъ само за Каиро, за Нилъ, за пирамидитѣ. И чичовцитѣ ми се бѣха увлѣкли отъ разказа на баща ми, защото следъ нѣколко дена тѣ се явиха предъ баща ми и му предложиха да отиде съ тѣхъ въ Египетъ по търговски работи. Той съ удоволствие се съгласи и веднага почнаха да се готвятъ за пѣтъ. Като се научихъ за тѣхното намѣрение, съ плачъ замолихъ баща си да ме вземе съ него си и да даде и на мене стока да търгувамъ.

— Ти си още малъкъ, — каза ми баща ми, — и не ще можешъ да понесешъ такъвъ дълъгъ пѣтъ, а най-главното — ще се изгубишъ въ Каиро самъ.

Този отказъ усили моето горещо желание да видя Египетъ, и азъ замолихъ чичови си да ходатайствуватъ предъ баща ми, когото тѣ можеха да склонятъ, да ме вземе поне до Дамаскъ и тамъ да ме остави да го чакамъ, докато се върнатъ отъ Египетъ.

— И Дамаскъ е хубавъ градъ, — казваше баща ми, — и ти ще останешъ много благодаренъ отъ него.

Всичко се приготви, и ние тръгнахме на пѣтъ. Минахме презъ Месопотамия, преминахме Ефратъ, спрѣхме се нѣколко дена въ Алепъ, а оттамъ отидохме въ Дамаскъ. Този градъ ми се показа наистина много красивъ — хората, кѣшитѣ, градинитѣ, хубавитѣ укрепления ме учудиха, действително. Ние употрѣбихме нѣколко дена да се разхождаме край града, който бѣше заобиколенъ съ хубави, разкошни градини. Като гледахме онази щедра хубава природа, неволно се съгласихме съ разпространеното мнение, че Дамаскъ е разположенъ срѣдъ рая. Следъ нѣколко време баща ми и чичови ми тръгнаха за Египетъ, като ме оставиха самъ. Отначало ми бѣше тежка самотата, но азъ се утешавахъ съ паритѣ, които получихъ отъ разпродадената си стока.

Следъ като заминаха роднинитѣ ми, азъ наехъ една разкошна кѣща, изградена отъ мраморъ, и я наредихъ вжтре както можехъ. Стопанинътъ на тази кѣща бѣше единъ отъ най-знатнитѣ граждани на Дамаскъ, на име Модунъ Абдулрахимъ. Край кѣщата имаше единъ хубавъ фонтанъ и други удобства. Азъ имахъ нѣколко слуги и можахъ да живѣя доста богато, ала не искахъ да прѣскамъ пари на халостъ и затова живѣехъ скромно; рѣдко угощавахъ приятелитѣ, които ме викаха понѣкога въ тѣхъ. Така си минавахъ времето и чакахъ да се върне баща ми. Познатитѣ ми въ града бѣха само честнитѣ и добритѣ хора, съ които си минавахъ днитѣ.

Но ето веднъж, като залъзаше слънцето, когато седях вкъщи и се наслаждавах от вечерната хладина, дойде при мене една жена, млада хубавица, добре облечена и ме попита, не продавам ли нѣкакви платове.

— Госпожо, — казах ѝ азъ, като я заведохъ въ приемната стая, — имамъ, наистина хубави платове, но, за съжаление, разпродадохъ ги.

— Да си кажа правото, азъ нѣмамъ нужда отъ никакви платове, дойдохъ при тебе да прекарамъ по-приятно вечерята, ако ти си съгласенъ, — каза непознатата и си махна фереджата.

Предъ мене блесна такава хубостъ, каквато азъ не бѣхъ виждалъ никога. Бѣхъ изуменъ, очарованъ и сърдцето ми тупаше, като че искаше да изскочи изъ гърдитъ ми.

— Е, какво мълчишъ? — запита тя; — нима нѣма съ какво да ме нагостишъ? Азъ съмъ благодарна на какво да е.

Като дойдохъ на себе си, повикахъ слугитъ си и имъ заповѣдахъ да донесатъ всичко, каквото имаше за ядене и пиене. Донесоха ни много плодове и най хубави вина, и ние, безъ да забележимъ, приказвахме чакъ до сръднощъ. Не съмъ преживявалъ такава минута въ живота си вече.

На сутринята, като се прощавахъ съ хубавицата, предложихъ ѝ десетъ секина, но тя си дръпна ръката.

— Ти ме оскърявашъ; азъ те залюбихъ не за пари, напротивъ, ти трѣбва да приемешъ отъ мене подарѣкъ, — каза хубавицата разгнѣвено и ми подаде десетъ златни монети, като ме и заплаши, че ако не ги взема, нѣма вече да я видя.

Азъ бѣхъ принуденъ и взехъ монетитъ. Тя се зарадва и ми каза:

— Тогава чакай ме следъ три дена.

Тя наистина се яви въ опредѣленото време, и азъ я посрещнахъ съ такава радостъ, каквато усѣща човѣкъ, когато си постигне най-горещото желание. Вечерята и нощта ние прекарахме тѣй весело, както и първия пътъ а сутринята, като си отиваше хубавицата, обеща ми се да дойде следъ три дена, само съ условие да приема отъ нея пакъ десетъ шерифа подарѣкъ.

На третия пътъ, когато ние бѣхме се разгорещили отъ виното и бѣхме се предали на най-нѣженъ възторгъ, тя ми каза:

— Азъ бихъ желала да зная дали ме обичашъ?

— Мила ми хубавице, — казахъ азъ — защо ми задавашъ този въпросъ? Нима ти не знаешъ, че азъ те обичамъ? Ти си моятъ животъ, ти си моето щастие, ти си всичко за мене въ свѣта.

— Но азъ не вѣрвамъ — каза тя — и ако видишъ утре друга по-хубава отъ мене, нѣма ли да ме напуснешъ? Азъ ще ти доведа такава една мома и ще видимъ какво ще направишъ.

— Каквото искашъ прави — казахъ ѝ азъ — само трѣбва да знаешъ, че колкото хубава и да е тази мома, каквито и съвършенства да владѣе, тя нѣма да бжде въ състояние да разколебае моята любовъ къмъ тебе.

— Не говори така. Азъ ти казвамъ, че не ще можешъ да сдържишъ обещанието си.

15

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Повече не говорихме за това, и сутринта, когато си отиваше хубавицата, принуди ме да взема петнадесет шерифа и ми каза:

Помни, че следъ два дни ще ти доведе една гостенка; постарай се да я посрещнешъ както трѣбва.

Като наближи опредѣлениятъ день, азъ приготвихъ богато угощение и чакахъ съ нетърпение своитѣ гости. Щомъ почна да се мръква, и тѣ се явиха и, като влѣзоха вкѣщи, хвърлика фереджитѣ. Не е възможно да опиша впечатлението отъ новата си гостенка: нейното свежо, младо лице, алениитѣ ѝ като кръвъ бузи, пълнитѣ ѝ съ животъ и блѣсъкъ очи ме слисаха. Азъ ѝ поблагодарихъ за честта, която ми прави съ своето идване, и я помолихъ да ме извини, ако не я посрещна както подобава на нейното достоинство и хубостъ.

— Защо сж тѣзи церемонии, — отговори ми тя, — азъ съмъ благодарна, че ти си ме приелъ въ кѣщата си: впрочемъ, нѣма да се разкаешъ, защото заедно съ мене ще влѣзе веселието въ кѣщата ти.

Азъ заповѣдахъ да сложатъ трапезата, и ние седнахме да вечеряме. Новата гостенка седна тъкмо срещу мене и отвреме-навреме хвърляше върху ми огненитѣ си очи. Нейнитѣ погледи и нейната хубостъ, пълна съ неизказано очарование, ми замаяха главата. Въ сѣщото време виждахъ, че и самата хубавица не е хладнокръвна къмъ мене.

Въ това време другата хубавица, въ която се бѣхъ влюбилъ по-рано, внимателно ни наблюдаваше. Отначало тя се смѣеше надъ мене и казваше:

— Е, не е ли истина? . . . Азъ знаехъ, че ти ще се пленишъ отъ моята другарка и нѣма да се мине и единъ часъ и ще нарушишъ дадената си клетва.

— Но ти сама не би била благодарна, ако азъ посрещнѣхъ другарката ти хладнокрѣвно, за което и двама щѣхте да ме обвините, че не умѣя да посрѣщамъ любезно гоститѣ си.

Ние продължавахме да пълнимъ и изпразваме чашитѣ си; смѣхъ, шеги, остроути се размѣняха помежду ни, и колкото повече ни се разпалваха главитѣ, толкова повече ни се продължаваха езицитѣ и, най-после, станаха явни нашитѣ отношения. Въ това време една отъ моитѣ другарки — първата ми познайница — ставаше все повече и повече неблагодарна, и най-сетне, разтрепераха ѝ се устнитѣ, стана и, безъ да ни каже дума, излѣзе, Ние като останахме двама, засилихме нашитѣ нѣжности, ала въ

това време хубавицата побледнѣ, почна да се гърчи и, като си улови гърдитѣ, умрѣ въ ржцетѣ ми. Азъ се смаяхъ отъ това неочаквано събитие, почнахъ да викамъ и да питамъ слугитѣ си, где е другата ми гостенка: тѣ ми казаха, че излѣзла изъ вратата и си отишла. Азъ почнахъ да мисля, да не е тя причина за смъртта на другарката си.

Азъ се усъмнихъ и по сетне се узна, че не съмъ се лъгалъ: тази жена, разпалена отъ ревностъ, отровила другарката си, съперницата си. Незабелязано тя сложила отрова въ чашата на хубавицата и я отровила.

— Какво да правя? — питахъ се азъ.

Трѣбваше да скрия престѣплението както и да е и затова, безъ да губя време, повикахъ най вѣрнитѣ си слуги, заповѣдахъ имъ да издигнатъ нѣколко мраморни плочи, съ които бѣше постланъ двора и да скриятъ умрѣлата. Следъ това се заловихъ да се готвя за пѣтъ. Азъ взехъ само паритѣ си, а другото си имущество оставихъ вжщи, заключихъ вратата, запечатихъ я и дадохъ ключа на стопанина, като му казахъ при това:

— Една важна работа ме принуждава да отида за нѣколко време въ Каиро, гдето ме викатъ роднинитѣ ми. Следъ нѣколко време непременно ще се върна.

И, за да го увѣря, предплатихъ му наема за цѣла година. Следъ това се простихъ съ него, възседнахъ коня си и заминахъ съ слугитѣ си.

Цѣлиятъ пѣтъ до Египетъ минахме безъ никакви приключения и благополучно стигнахме Каиро, гдето азъ скоро намѣрихъ своитѣ роднини. Чичови ми се зачудиха много, като ме видѣха. Азъ имъ казахъ, че ми е станало мжно за тѣхъ, като не съмъ ги видѣлъ толкова време, и затова съмъ напусналъ Дамаскъ. Тѣ ме посрещнаха много любезно и се обещаха да убедятъ баче ми да не ми се гнѣви, загдето съмъ напусналъ Дамаскъ безъ негово позволение. Следъ това азъ се заловихъ да разгледамъ всичко, което бѣше достойно да види човѣкъ въ Каиро.

Следъ нѣколко време роднинитѣ ми разпродадоха стоката и почнаха да се приготвяватъ да се върнатъ въ Мусулъ, като предполагаха да взематъ и мене съ себе си. Ала това не влизаше въ моята смѣтка; азъ не бѣхъ разгледалъ още това, което желяехъ да видя въ Египетъ, и затова една сутринъ излѣзохъ изъ кжщата, въ която живѣха роднинитѣ ми и, безъ да се обedia нѣкому, заселихъ се въ една улица и тамъ стояхъ, докато бача ми и чичовцитѣ ми не си отидоха. Тѣ преди да си тръгнатъ, търсили ме много и, като не ме намѣрили, предположили, че съмъ се върналъ въ Дамаскъ. Надѣвали се да ме намѣрятъ тамъ и да ме взематъ, затова тръгнали къмъ тозъ градъ.

И тъй, азъ останахъ въ Каиро и, подъ влиянието на ненаситното любопитство, проживѣхъ тамъ цѣли три години, за да разгледамъ всичкитѣ чудеса на тази благодатна страна. Въ това време редовно изпращахъ наема на кжщата въ Дамаскъ, като предполагахъ, че ще се върна да поживѣя тамъ още нѣколко време. Нѣма какво да ти разказвамъ за живота си въ Египетъ, защото не се случи съ мене никакво приключение, но ти ще се изумишъ отъ по-нататашния разказъ за това, което ме постигна въ Дамаскъ.

Като се върнахъ въ този градъ, азъ отидохъ, преди всичко, при стопанина на кжщата, въ която живѣхъ; той ме посрещна много добре и самъ ме заведе въ кжщата, като ми каза, че нищо не е бутано тамъ презъ всичкото време на моето отсъствие. Наистина, азъ се убедихъ, че никой не е влизалъ въ стайтѣ, защото печатътъ на вратитѣ бѣше здравъ. Всичко намѣрихъ тъй, както го оставихъ преди три години.

На другата сутринъ, когато единъ отъ слугитѣ измиташе подъ маситѣ, гдето бѣхме яли, намѣри единъ златенъ герданъ съ елмазени камъни; слугата ми донесе този герданъ, и азъ веднага си спомнихъ, че той е сжщиятъ оня, който неведнѣжъ ми бѣше привличалъ вниманието да погледна бѣлоснѣжната шия на отровената хубавица. Нѣмаше съмнение, че този герданъ бѣше падналъ отъ врата ѝ и останалъ незабелязанъ въ това време, когато злочестата се бори съ смъртта въ моитѣ обятия. Сълзи прокапаха изъ очитѣ ми, като си спомнихъ за тази очарователна хубавица, пълна съ животъ и веселие и тъй жестоко убита за

мене. Азъ прадпазливо взехъ това скъпоценно украшение и благоговѣйно го скрихъ въ пазвата си.

Тѣйкато бѣхъ уморенъ отъ дълго пжтуване, азъ нѣколко дня никжде не излѣзохъ; като си отпочинахъ, почнахъ да ходя въ своитѣ приятели и да ми идатъ, и заживѣхъ лека-полека такъвъ животъ, който ми разпилѣ паритѣ. Днитѣ ми бѣха пълни съ най-голѣмитѣ и най-разнообразнитѣ веселия; азъ се отдавахъ на удоволствията съ всичката горещина на младостта, докато не прахосахъ всичкото си състояние до пара. Тѣйкато изпаднахъ въ такава затруднително положение, азъ трѣбваше да си продамъ покжщнината, но като имахъ нужда отъ нея, решихъ отначало да продамъ само гердана. Колко можехъ да получа за този герданъ, не бѣше известно, защото не знаехъ цената на такива скъпоценни предмети, и тая моя неопитностъ ме вкара въ злочестина, както ще видимъ по-нататакъ.

Безъ да мисля много, отидохъ на чаршията, повикахъ единъ човѣкъ и му дадохъ гердана да отиде да попита главнитѣ търговци, колко струва той.

— Ахъ какво чудно съкровище! — извика тоя човѣкъ, — нашитѣ търговци никога не сж виждали такава стока. Тѣ ще се учудятъ и ще се надпреварятъ да я купятъ. Добри пари ще получишъ за тази скъпоценностъ — най-малко две хиляди шерифа.

Следъ това човѣкътъ ме заведе при единъ златарь, който не бѣше никой другъ, освенъ стопанинътъ на кжщата, въ която живѣехъ.

— Ти стой тука, — каза ми човѣкътъ, — не идвай съ мене, азъ ще обиколя търговцитѣ и ще се върна да ти кажа отговора имъ.

Докато човѣкътъ отиде да покаже гердана на другитѣ златари, азъ останахъ въ дюкяна на стопанина на моята кжща.

— Седни, — каза ми той, — да си поговоримъ малко.

Ние почнахме да се разговаряме, безъ да забележимъ какъ се изминаха два часа. Най-сетне човѣкътъ се яви и, като ме повика на страна, каза ми, че не само никой не дава две хиляди шерифа за гердана, но нѣкои го ценятъ едва за петдесетъ.

— Азъ те съветвамъ да го продадешъ, — каза ми той, — защото всички казватъ, че той е фалшивъ.

— Добре, — казахъ му азъ, защото имахъ голѣма нужда отъ пари, — иди го продай, само паритѣ ми донеси.

Единъ отъ най-главнитѣ търговци въ чаршията оценилъ гердана за петдесетъ шерифа, само за да се увѣри, знае ли цената на тази стока, която продавамъ. Той, щомъ се научилъ, че азъ съмъ съгласенъ да продамъ гердана за петдесетъ шерифа, отишелъ заедно съ моя човѣкъ при началника на полицията и му заявилъ, че герданътъ е откраднатъ отъ неговия дюкянъ.

— Ето, господинъ началникъ, — казалъ златарьтъ, — крадецътъ се намира сега тукъ, преоблчѣенъ като търговецъ, за да може лесно да продаде откраднатата стока за петдесетъ шерифа, когато тя струва две хиляди. Той не знае цената на стоката, и това показва, че не я е купилъ, а открадналъ.

Началникътъ на полицията заповѣда да ме уловятъ, и азъ веднаха бѣхъ заведенъ при него.

— Твоя ли е тази стока? — попита ме той, — и ти продавал ли си я на чаршията само за петдесет шерифа?

Азъ му отговорихъ, че стоката е моя, и че действително съмъ се съгласилъ да я продамъ на тази цена.

Началникътъ ме погледна съ насмѣшлива усмивка и, като се обърна къмъ стражара, каза му:

— Сложете го на земята и го наложете съ бой, докато се признае, че той не е търговецъ, а единъ пладнешки крадецъ.

Стражаритъ ме вързаха въ единъ стълбъ, разголиха ми гърба и тъй ме наслаха съ пръчки, че азъ трѣбваше да призная, че съмъ крадецъ, и тогава началникътъ заповѣда да ми се отрѣже ржката.

Известието за позорното наказание се разнесе по цѣлата чаршия, и азъ не бѣхъ още дошелъ на себе си, когато стопанинътъ на кжщата дойде при мене и ми каза:

— Синко, твоята постъпка ме учуди. Какво те принуди да направишъ това? Ти ми казваше, че си богатъ, както изглеждашъ да си такъвъ, защо не ми поиска пари на заемъ, ако твоитъ работи сж били временно спрѣли? Азъ съ удоволствие бихъ ти далъ колкото пари ти сж били потрѣбни. Ала следъ това, което се случи съ тебе, азъ не мога да те държа вкжщи, затова потруди се да си намѣришъ друго жилище.

Тѣзи думи горчиво ме наскърбиха, и азъ съ сълзи на очи помолихъ господаря на кжщата да ме остави да стоя поне още три дена. Той се съгласи.

— Боже мой! — извикахъ азъ, като останахъ самъ. — Какъвъ позоръ, каква страшна злочестина! Какъ ще се върна въ отечеството си и какво ще кажа на баща си? Нима той ще повѣрва, че азъ съмъ невиненъ!

Следъ три дена подиръ това нещастно събитие дойдоха при мене нѣколко стражари заедно съ стопанина на кжщата и съ този златаръ, който ме обвиняваше въ кражба.

— Какво искате още? — попитахъ изуменъ отъ неочакваното имъ идване.

Вмѣсто отговоръ, стражаритъ ме хванаха, свързаха ми ржцетъ и съ псувни и бой ме поведоха къмъ управителя на Дамаскъ, като ми казаха още на пжтя, че герданътъ билъ неговъ и че се изгубилъ преди три години, когато се изгубила и една отъ дъщеритъ му. Не мога ти каза какво впечатление ми направи тази фатална вестъ, но азъ разбрахъ вече, че нѣма нужда да крия това, което бѣхъ сторилъ, и решихъ да разкажа на управителя всичко, безъ да скрия нѣщо.

— Нека, — мислѣхъ си азъ, — да постъпи съ мене тъй, както иска — иска ли да ме накаже, да ме накаже.

Ала когато ме заведоха предъ управителя и когато видѣхъ, че той съ особено състрадание се отнася къмъ мене, въ душата ми блесна радостна лжча отъ надежда. Управительтъ се разпореди да ми освободятъ ржцетъ и следъ това попита стопанина на кжщата ми и златаря, моя обвинителъ:

— Увѣрени ли сте, че този човѣкъ е продавалъ гердана въ чаршията? Но азъ не вѣрвамъ, — продължи управительтъ да

говори, когато другитѣ му дадоха утвърдителенъ отговоръ, — че той е извършилъ кражбата и дълбоко ме възмущава несправедливото ви отношение къмъ него.

Като чухъ тѣзи думи, сякашъ възкръснахъ отново и веднага извикахъ, защото не можахъ да се сдържа :

— Господинъ управителю, кълна ти се въ името на Бога всемогъщи, че азъ не съмъ виновенъ, и че тоя герданъ не е на моя обвинителъ. Той лъжливо иска да го присвои и съ отвратителната си клевата стана причина, да ме накажатъ тѣй незаслужено. Наистина, азъ се съзнахъ, че съмъ открадналъ гердана, но сторихъ това, защото ме биха и още за една причина, която ме принуждава да мълча предъ началника и да не казвамъ това, което би могло да ме оправдае. Ала на тебе всичко ще открия

— Вървамъ и съжалявамъ за твоето нещастие, — отговори управителътъ, — защото работата ми е известна много по-добре, отколкото на всѣкиго другиго. Но преди всичко, — каза той, като се обърна къмъ полицейския началникъ, — вземете този лъжливъ клеветникъ и нека бжде наказанъ съ същото наказание, което причини той на невинния човѣкъ.

Търговецътъ златаръ бѣше наказанъ, както заслужаваше, а управителътъ, като острани всички присѣжстваващи, каза ми :

— Изповѣдай ми се какъ попадна вържцетѣ ти този герданъ ? Не бой се, кажи ми открито.

Тогава азъ му разказахъ съ всички подробности ужасното събитие, което се бѣше случило съ мене преди три години, и прибавихъ най-сетне :

— Сега ти разбирашъ защо азъ по-напредъ не разказахъ историята на гердана. За мене по-лесно бѣше да се оставя да ме признаятъ за крадецъ, отколкото публично да разкрия тази печална тайна.

— Господи, Боже мой ! — каза управителътъ и заплака. — Твоята злочестина, — продължи управителътъ, — е близка до сърдцето ми : азъ съмъ баща на тѣзи две хубавици, за които ти токущо ми разказа. Първата отъ тѣхъ е по-старата ми дъщеря. Нѣколко години преди това азъ я оженихъ въ Каиро за единъ свой роднина, ала, за нещастие, мъжътъ ѝ умрѣ, и тя се върна при мене, развалена до мозъка на коститѣ. Втората ми дъщеря, докато бѣше по-големата ѝ сестра въ Каиро, бѣше благонравна мома, и азъ нито единъ пжтъ не я бѣхъ мямралъ за нѣкоя постѣпка ; ала когато се върна по-големата ѝ сестра, тя се измѣни и тръгна въ лошия пжтъ. На другия день следъ това ужасно събитие, за което ми разказвашъ, азъ забелязахъ, че малката ми дъщеря отсъствува отъ трапезата ; като попитахъ по-големата ѝ сестра за нея, тя вмѣсто да ми отговори, потъна въ сълзи. Нѣ какво лошо предчувствие ми завладѣ сърдцето, и азъ почнахъ да разпитвамъ голѣмата си дъщеря да ми каже где е сестра ѝ.

— Не зная, — отговори ми тя съ плачъ, — вчера преди да вечеряме, азъ я видѣхъ, че бѣше се облѣкла въ най-хубавитѣ си дрехи, свърза скъпия си герданъ и излѣзе, безъ да зная, къде отиде и отъ това време я нѣма вече.

Тогава азъ дигнахъ на кракъ цѣлата полиция, заповѣдахъ да претърсятъ цѣлия градъ, ала злочестата ми дъщеря като че бѣше потънала въ дънъ земя. Между това по-старата ми дъщеря отъ день на день сѣхнѣше, не се хранѣше, плачеше по цѣли дни и нощи и следъ една година умрѣ, като занесе въ гроба съ себе си ужасната тайна. Ето до какъвъ край довежда човѣка порочниятъ животъ. Но, синко мой, — каза управительтъ, — тъй като и двамата сме злочести, то намъ ще бжде по-лесно заедно да пренесемъ своитѣ страдания — да не се раздѣляме никога. Азъ имамъ трета дъщеря, най-малката, тя е по-хубава отъ дветѣ си по-големѣ сестри, а така сжщо е и висококонравствена. Предлагамъ ти да да се оженишъ за нея, и вѣрвамъ, че така ти ще забравишъ своето нещастие. Вие ще живѣете при мене, а следъ моята смъртъ ще наследите всичко, каквото имамъ.

Азъ се слисахъ отъ такова неочаквано щастие и нѣмахъ думи, за да му изкажа благодарността. Великодушниятъ старецъ повика дъщеря си, а следъ това и сждията, и свидетели, и сватбата стана.

Азъ нѣма да ти разказвамъ, — продължи младиятъ човѣкъ, — какъ се отнася управительтъ къмъ мене; ти си идвалъ у дома и самъ знаешъ; само ще ти кажа, че той заповѣда да се вземе имуществото отъ търговеца и да се даде на мене. Въ сжщото време дойдоха хора изъ Мусулъ и ми известиха, че баща ми умрѣлъ и и че чинозницатѣ ме викатъ да ми дадатъ това, което ми се пада. Но тъй като азъ не можахъ и не искахъ да оставя благодетеля си, изпратихъ да ми прибератъ имуществото. Ето моята история. Ти нѣма да ме обвинишъ въ невежество, че си подадохъ лѣвицата.

— Много време се мина оттогава, господарю, — казалъ най-сетне лѣкартъ евреинъ, — ала още е живо въ паметъта ми това необикновено събитие, защото никога не съмъ чувалъ друго подобно. Азъ преживѣхъ още нѣколко години въ Дамаскъ, докато бѣше живъ самиятъ управитель, сетне се яви желание у мене да пжтувамъ по свѣта и видѣхъ много чудни работи; бѣхъ въ Персія, Индия и най-сетне се заселихъ въ столицата на твое величество, гдето се занимавамъ съ медицината.

На султана се понравилъ разказа на лѣкаря-евреинъ, но не му се показалъ толкова необикновенъ, за да отмѣни своята присжда.

— Азъ съмъ длъженъ да призная, че това събитие действително е отъ необикновенитѣ, ала то не може да се сравни съ печалната, а заедно съ това и забавната история на моя гърбавъ човѣкъ. Затова не се надѣвайте, че ще ви подаря живота — и четиримата ще бждете непременно обесени.

— Господарю, — извикалъ шивачтъ, като се явилъ предъ султанския тронъ и се поклонилъ до земята, — моля те изслушай и мене; азъ зная такава забавна история, щото не може да я слуша човѣкъ, ако не се смѣе; позволи ми да ти я разкажа.

— Добре, — отговорилъ кашгарскиятъ султанъ, — азъ съмъ готовъ и тебе да изслушамъ, но недей се надѣва да се отървешъ отъ смъртъта, ако историята ти не надмине историята на моя гърбавъ човѣкъ.

Тогава шивачътъ самоувѣрено, каточе се надѣвалъ на себе си, почналъ своята история.

Разказътъ на шивача

— Господарю, преди нѣколко дни единъ отъ тукашнитѣ жители, мой познатъ, ме повика на пиршество, което даваше въ честь на своитѣ приятели. Азъ отидохъ сутринята рано и сварихъ въ дома му около двадесетъ гости.

Ние всички бѣхме седнали на меки миндери и чакахме стопанина на къщата, който бѣше отишелъ нѣкъде по работа; найсетне и той се яви заедно съ единъ чужденецъ, богато облѣченъ, хубавецъ, ала куцъ. Ние, щомъ ги видѣхме, станавме и, като искахме да направимъ честь на домовладиката, предложихме на гостенина му мѣсто да седне между насъ. Господинътъ се приготвяваше да седне, когато си прикова погледитѣ на единъ бръснарь, който седѣше между насъ. Като попаренъ, той се дръпна назадъ и поиска да си отиде, ала домовладиката, учуденъ отъ такава неочакваностъ, задържа го и му каза:

— Къде тъй? Азъ те повикахъ да вземешъ участие въ пиршеството между моитѣ другари, а ти искашъ да си отидешъ...

— Ради Бога, не ме спирай, — отговори младиятъ човѣкъ, — азъ не мога да гледамъ безъ отвращение оня тамъ бръснарь и не искамъ да бжда заедно съ него въ едно общество. Той е ужасенъ човѣкъ! Гледайте го, той е черенъ като етиопъ, макаръ да се е родилъ между бѣлитѣ хора; душата му е още по-черна.

Ние всички останахме учудени отъ това и почнахме да мислимъ неблагоприятно за бръснаря, макаръ още и да не знаехме въ какво се състои работата; нѣкои дори прибѣрзаха и казаха, че не искатъ въ своето общество порочни хора. Тогава домовладиката, като не искаше да оскърби нито единъ отъ своитѣ гости, помоли чужденеца да обясни причината, защо тъй силно мрази бръснаря.

— Господа, — каза тогава младиятъ чужденецъ, като се обърна къмъ всички; — този проклетъ бръснарь е билъ причина на моята злочестина, благодарение нему азъ днесъ съмъ сакатъ и оттогава съмъ се заклелъ да го не виждамъ никога предъ очитѣ си. Затова азъ напуснахъ Багдате — своето отечество и побѣгнахъ въ тази далечна страна, като се надѣвахъ, че тукъ, въ Велика Татария, никога нѣма да имамъ злочестината да се среща съ този човѣкъ. Но и тука ме преследва! Това ме лишава отъ удоволствието да бжда съ васъ. Азъ ще напусна града ви и ще отида нѣкъде далечъ, гдето не ще го виждамъ предъ очитѣ си. Сбогомъ!

И младиятъ човѣкъ трѣгна къмъ вратата, но домовладиката го спрѣ и почна да го разпитва какво му е сторилъ бръснарътъ; ние сжщо така съ горещо желание се стараехме да узнаемъ каква е работата, а виновникътъ, обвиняемиятъ, седѣше мрачно на едно мѣсто съ наведени очи, безъ да каже дума. Найсетне младиятъ

човѣкъ се съгласи на нашитѣ молби и, като се обърна гърбомъ къмъ бръснаря, ето каква история ни разказа:

— Известно ви е вече, господа, че азъ по-рано съмъ живѣлъ въ Багдаты, гдето баща ми се ползуваше съ голѣмо уважение, и, споредъ положението си и произхода, можеше да вземе високи длѣжности въ държавата, но той никога не се е стремилъ къмъ почести и предпочиташе да живѣе тихъ, спокоенъ животъ. Азъ бѣхъ самъ на баща и наследихъ следъ смъртта на родителитѣ си голѣми богатства и, да ви кажа, безъ да искамъ да се хваля, азъ не само че не прѣснахъ тѣзи богатства, напротивъ, съ

умението си благоразумно да се ползувамъ отъ тѣхъ, спечелихъ общото уважение и обичъ. Азъ обичахъ да живѣя скромно, избѣгвахъ излишнитѣ работи и женскитѣ общества. Ала не можахъ да се избавя отъ участъта на смъртнитѣ. Веднѣжъ като минавахъ по една улица, видѣхъ предъ себе си цѣла група жени и, азъ да не ги срещна, отбихъ се въ една малка уличка, която ми бѣше на пѣтя, и седнахъ на пейката до едни врати. Когато подигнахъ очи, видѣхъ насреща си на прозореца една хубава саксия, пълна съ цвѣта, въ които очитѣ ми останаха; въ това време прозорецътъ се отвори, и се показа една жена съ необикновена хубость. Тя си протегна бѣлата като снѣгъ ржка, почна да полива цвѣтята, като ме поглеждаше съ лукава усмивка. Нейнитѣ погледи ми разпалиха като огънь сърдцето. Кжде се дена прежната ми омраза къмъ женитѣ!... Азъ залюбихъ веднага хубавицата и то съ безумно увлѣчение. Като полѣ цвѣтята, тя хвърли върху мене своя последенъ очарователенъ погледъ и бързо затвори прозореца.

Можеби, азъ дълго време бихъ стоялъ неподвиженъ въ това нѣмо изумление, ако не бѣше ме разбудилъ нѣкакъвъ шумъ, който долитае отъ улицата. Отдалечъ се показаха нѣколко конници, между които бѣше градскитъ сѣдия. Като дойде до кѣщата, на прозореца на която се виждаха цвѣтята, той слѣзе отъ коня и влѣзе вътре, а азъ си помислихъ, че това ще е бащата на хубавицата, която ме плени.

Азъ се върнахъ вкъщи като опоенъ, безъ да се помня и дълго се скитахъ изъ стая въ стая и не можахъ да си намѣря спокойствие. Страстѣта ме силно мъчеше, защото я преживявахъ за пръвъ пѣтъ. Скоро вълнението се преобърна въ треска, и азъ легнахъ, съ което разтревожихъ роднинитѣ си, които ме обичаха. Тѣ почнаха да ме разпитватъ, за да се научатъ за причинитѣ на болестѣта ми, ала азъ упорито мълчахъ, което още повече усили общото безпокойство; и лѣкаритѣ не можахъ да успокоятъ роднинитѣ ми, защото и самитѣ тѣ не знаеха причинитѣ на болестѣта, която се усиляваше вмѣсто да намалѣе отъ лѣковетѣ, които ми даваха.

Работата достигна дотамъ, че роднинитѣ ми почнаха да се боятъ за живота ми. Въ това време дойде у дома ни една наша позната старица и, като се научи, че азъ съмъ боленъ, пожела да ме види; щомъ влѣзе въ стаята, погледна ме въ очитѣ и, като пришепна нѣщо на роднинитѣ ми, всички излѣзоха.

— Синко, — каза ми тя, като останахме двама и като се приближи до леглото ми; — до сега ти си крилъ всичко отъ роднинитѣ си и не имъ си казалъ причинитѣ на болестѣта си, ала азъ щомъ те погледнахъ веднаха узнахъ болестѣта ти. Бжди откровенъ и не крий отъ мене, азъ съмъ опитна и съмъ увѣрена въ предположението си: ти си боленъ отъ любовъ; но кажи ми, коя е тази щастлива мома, която е победила такова непобедимо сърдце? Ти минаваше по-рано за човѣкъ, който мрази женитѣ.

Старицата мълкна, за да чуе отговоръ отъ мене, но азъ упорито продължавахъ да мълча, като не се решавахъ да я посветя въ дълбокитѣ тайни на сърдцето си, макаръ че това, което каза тя ми направи дълбоко впечатление. Азъ я погледнахъ само и тежко въздъхнахъ.

— Какво мълчишъ? — попита ме старицата, — срамувашъ ли се да ми кажешъ откровенно всичко, или не ме вѣрвашъ? Азъ мога да ти посоча много такива млади хора, които сж страдали тѣй като тебе, но сега, благодарение на моята помощ, сж здрави.

Старицата говори тѣй убедително, че азъ се решихъ да ѝ се изповѣдамъ откровенно, да разкажа срещата си съ хубавицата, което сторихъ, като прибавихъ:

— Ако ти можешъ да ми помогнешъ да я видя и да говоря съ нея, азъ ще ти бѣда благодаренъ презъ цѣлия си животъ и всичко ще направя за тебе.

— Познавамъ я, много добре я познавамъ, — каза старицата; — ти не си се излъгалъ; тя е дъщеря на главния градски сѣдия и е най-хубава въ града, но е чудно, че ти си я залюбилъ. Само едно е лошо; горда е и се държи високо; освенъ това, знаешъ, нашитѣ стари хора обичатъ да затварятъ женитѣ и дъщеритѣ си и да не имъ даватъ възможность да се срѣщатъ съ чужди хора. Отъ това нашитѣ жени и моми тѣй сж настроени зле къмъ мъжетѣ, щото не обичатъ да се срѣщатъ съ тѣхъ и, когато излизатъ на улицата, гледатъ земята само. Не зная, такава ли е твоята любима мома, но както и да е, ние ще трѣбва да склонимъ момата да приеме момъка, а така сжщо и баща ѝ да ѝ позволи да направи това; както казватъ, баща ѝ билъ много строгъ човѣкъ, и не

зная какъ ще може да се убеди за това. И въ тази ли мома намѣри да се влюбишъ! Ако бѣше друга, азъ много скоро бихъ успѣла. Но ще се потрудя, ще употребя всичкитѣ си старания, да видимъ какво ще стане, а ти трѣбва да бждешъ търпеливъ и да се надѣвашъ въ мене.

Като каза това, старицата излѣзе.

Работата вървѣше много бавно, освенъ това, нѣмахъ голѣма надежда на старицата, затова болестъта ми се усили. На другия денъ старицата се яви, и азъ веднага по лицето ѝ разбрахъ, че тя нищо не е сполучила и не може да ме зарадва. Хубавицата отхвърлила съ негодуване молбата ми.

— Ти си залюбилъ една безсърдечна мома, — каза ми старицата, — тя се смѣе надъ твоитѣ страдания и не иска да ти помогне. Когато ѝ разказахъ, че ти си я залюбилъ и се мъчишъ за нея, тя ме слуша съ удоволствие, но щомъ ѝ казахъ, че искашъ да се видишъ съ нея и да приказвашъ, тя стана отъ мѣстото си, погледна ме гнѣвно и ми каза:

— Каква смѣлость!... какъ можешъ ти да ми предлагашъ такава работа? Азъ не те пуштамъ втори пжтъ въ кжщата си, ако чуя отъ тебе такива думи.

— Но ти не се отчайвай, — каза ми старицата, — азъ не съмъ отъ онѣзи жени, които лесно се оставятъ отъ нѣкоя работа, щомъ не сполучатъ за пръвъ пжтъ: азъ ще се опитамъ още единъ пжтъ, а ти имай само търпение.

За да не уморявамъ вниманието ви, господа, ще ви кажа на кжсо, че следъ нѣколко безполезни опити, азъ напълно изгубихъ надежда и, измжченъ отъ вълнение, приближихъ къмъ гроба. Лѣкаритѣ се отказаха да ме лѣкуватъ, и никой не се съмняваше въ скрошната ми смъртъ, когато старицата дойде и ми пришепна нѣщо, което ме ободри веднага.

— Обещай какво ще ми даришъ, — каза ми тя, — нося ти приятни новини.

— Какво е? Кажи ми, ради Бога, какво е? — попитахъ азъ и скочихъ отъ постелката си.

— Ще ти кажа, че е рано още да умрешъ, че скоро ще бждешъ не само здравъ, но и щастливъ. Вчера азъ ходихъ при нея и я намѣрихъ много весела, затова се решихъ още единъ пжтъ да ѝ проговоря... и ето седнахъ срещу нея и почнахъ да въздишамъ ѝ, най-сетне, дори се простълзихъ, като мислѣхъ съ това да я накарамъ да обърне внимание къмъ мене.

— Какво ти е? — попита ме момата.

Азъ заплакахъ още по-силно и насълзено ѝ отговорихъ:

— Жалко ми е за този младъ човѣкъ. Чезне горкиятъ и следъ нѣколко време ще свърши, можеби, живота си и ти ще бждешъ причина за неговата смъртъ.

— Какъ мога да бжда виновна азъ? — попита ме хубавицата.

— Какъ можешъ да бждешъ виновна? — казахъ ѝ азъ. — Той боленъ е легналъ, откакъ те е видѣлъ веднѣжъ на прозореца да поливашъ цвѣтията. Не си ти виновна, разбира се, загдето той се е влюбилъ тъй силно въ тебе, но въ всѣки случай ти ще бждешъ причина за неговата смъртъ, ако той умре. Помнишъ ли

какъ строго се отнесе ти съ мене, когато ти казахъ, че той лежи боленъ за тебе и че иска поне още веднѣжъ да те види? И когато азъ му занесохъ твоя отговоръ, болестъта му се усили и сега не зная дали ще можешъ да го спасишъ, макаръ и да пожелаешъ да сторишъ това. Най-сетне думитѣ поколебаха хубавицата. Азъ забелязахъ, че лицето ѝ се измени и тя ми каза:

— Право ли казвашъ? Увѣрена ли си, че той страда отъ любовъ къмъ мене?

— Да, — казахъ ѝ азъ, — всичко, що ти говоря, е цѣла истина; можешъ ли да се съмнявашъ въ думитѣ ми?

— А какъ мислишъ ти, — попита ме момата, — дали ще му помогна, ако ме види той?

— Не зная, можеби и да му помогнешъ; въ всѣки случай изпитай това срѣдство, ако обичашъ.

— Тогава ето какво, — продължи тя, — кажи му, че съмъ съгласна да се видя съ него и да се разговоримъ, но повече нищо да не очаква отъ мене; ако ли поиска да се ожени за мене, то нека попита баща ми.

— Колко добро момиче! — извикахъ азъ, — каза старицата, — тогава по скоро да му съобща радостната новина.

— Добре, — каза момата, — иди му кажи, че ще го чакамъ въ петъкъ по пладне, когато баща ми отиде на молитва въ джамията. Да гледа, щомъ баща ми излѣзе изъ къщи, да дойде, азъ сама ще му отворя вратата и ще се разговаряме.

— Днесъ е вторникъ, до петъкъ дано оздравяшъ, — каза ми старицата, — и да идешъ да се видите съ момата.

Моитѣ сили се повърнаха мигновено и каточе се почувствавахъ съвсемъ здравъ. Азъ извадихъ една кесия пълна съ злато и я дадохъ на старицата, като ѝ казахъ:

— Вземи това, което ти давамъ отъ благодарностъ: ти ме излѣкува, и само на тебе съмъ длъженъ за своето спасение. Тѣзи пари считамъ дадени по-намѣсто, отколкото даденитѣ на лѣкари, които нищо не ми помогнаха.

Когато старицата излѣзе, азъ се почувствавахъ толкова бодъръ, че станехъ отъ постелката. Моитѣ родители се зарадваха и ми честитиха оздравянето. Въ петъкъ сутринъта, когато се заловихъ да приготвямъ за обличане най-хубавитѣ си дрехи, старицата дойде при мене и ми каза:

— Много добре; значи ти не си вече боленъ, иначе едва ли би станалъ да се приготвявашъ. А нѣма ли да се окъпишъ?

— Не, — отговорихъ ѝ азъ, — това ще ми отнеме много време, а само ще повикамъ единъ бръснарь да ми обръсне брадата и главата.

Тогава азъ проводихъ слугитѣ да ми доведатъ този сжщия бръснарь, който е сега тука. Той, щомъ влѣзе, и ми каза:

— Господине, както виждамъ, ти не си здравъ.

— Да, — отговорихъ му азъ, — наистина, лежахъ нѣколко време боленъ, ала сега съмъ здравъ вече, както виждашъ, мога да ходя.

— Желая, Богъ да ти даде животъ и здраве, — каза ми бръснарьтъ.

— Благодаря, — отговорихъ му азъ. — Господь нека чуе твоето желание,

— Защо си ме викалъ? — попита ме бръснарътъ: — ще те бръсна ли, кръвъ ли ще ти пушамъ?

— Искамъ да ми обръснешъ брадата и главата и то побърже, защото ме чакатъ нѣкжде до дванадесетъ часа.

Бръснарътъ почна много мудро да си приготвя бръснача и другитѣ принадлежности и, намѣсто да размие сапунъ въ вода и да се залови на работа, той извади отъ чантата си единъ металически уредъ и отиде на двора да измѣрва височината на слънцето. Като се върна замислено, каза ми:

— Азъ трѣбва да ти кажа, уважаеми господине, че днесъ е петъкъ, осемнадесетъ лунно число отъ сафара, 653 година отъ бѣгството на нашия великъ пророкъ отъ Мека въ Медина и 7320*) години отъ епохата на великия Искендеръ-Двуроги (Александъръ Македонски). Съединението на дветѣ планети — Марсъ и Меркурий] — означава, че днешниятъ день е най-благоприятния за бръснене. Но въ сжщото време предвещава ти се нѣщо лошо; очаква те голѣма опасностъ, отъ която нѣма да умрешъ, ала ще страдашъ презъ цѣлия си животъ. Ако ти вземешъ нѣкои мѣрки, можешъ да избѣгнешъ нещастieto; колкото до мене, отъ душа моля Бога да те не постига то.

— Помислете, господа, колко се разгнѣвихъ азъ отъ този бѣбрица, като виждахъ, че той отлага работата си само да ме направи да закѣснѣя.

— Каква работи имамъ азъ съ твоитѣ глупави предсказания и съвети? — извикахъ нетърпеливо. — Повикахъ те да ме бръснешъ, а не да се занимавашъ да броишъ звездитѣ. Казвамъ ти: или ме бръсни, или си иди, азъ ще потърся другъ бръснарь.

— Не разбирамъ защо се гнѣвишъ тъй? — попита ме той съ невѣзмутимо спокойствие; — ти не можешъ намѣри такъвъ бръснарь въ цѣлия свѣтъ. Ималъ си нужда просто отъ единъ бръснарь, а предъ тебе стои човѣкъ, който познава добре медицината, химията, астрономията, граматиката, реториката, алгебрата, геометрията, аритметиката, логиката, системитѣ на старитѣ и новитѣ философии, на историцитѣ, които дълбоко сж изучавали всички тѣ царства; въ паметъта ми се пазятъ всички тѣ обичаи и закони на нашето отечество; освенъ това, съмъ и поетъ и архитектъ и какво не. Нищо въ природата не е скрито за мене. Покойниятъ ми баща, когото и до сега си спомнямъ съ сълзи, ценѣше моитѣ достоинства, той ме обичаше и уважаваше, а когато се намираше между високопоставени личности, говорѣше за мене като за най-забележителенъ човѣкъ въ свѣта. Азъ съмъ му благодаренъ много и се считамъ задълженъ да те взема подъ своето покровителство и да те предпазя отъ всички злочестини, които могатъ да те постигнатъ.

— Макаръ и да ме бѣше ядъ, азъ не можахъ да не се изсмѣя надъ думитѣ на бръснаря.

*) Тукъ, види се, има грѣшки, тъйкато това време съвпада споредъ тогавашното лѣточисление съ год. 1557.

— Ще ли млъкнешъ нѣкога, бѣбрицо такава — извикахъ азъ
 — Напраздно ме обиждашъ, — отговори той. — Азъ не
 съмъ бѣбрица. Напротивъ, всички ме познаватъ за много скромень
 и млъчаливъ човѣкъ. Азъ имамъ шесть брата: Бакбукъ, Бакба-
 рахъ, Бакбакъ, Алкузъ, Алнаскаръ, Шакабакъ — тѣхъ можешъ
 да наречешъ бѣбрици: тѣ много обичаха да дрънкатъ, но азъ
 съмъ билъ всѣкога сериозень.

Кажете ми, господа, какво трѣбваше да правя съ такъвъ
 човѣкъ, който ме измѣчваше тъй ужасно? Повикахъ единъ отъ
 робитѣ и му казахъ да даде на бръснаря три златни монети и да
 го изпрати да си иде.

— Послушай ме, млади човѣче, — каза ми бръснарътъ — азъ
 съмъ дошелъ тука да те обръсна и кълна се въ честъта на мюсюл-
 манина, че нѣма да си ида, докато не си извърша работата,
 за която си ме повикалъ. Не съмъ виновенъ азъ, че ти не ме позна-
 вашъ. Баща ти намираще голѣмо удоволствие да приказва съ
 мене. Той ме викаше нѣкога да се разговарямъ съ него и се увли-
 чаше въ моитѣ думи до самозабрава. Веднѣжъ до толкова се
 бѣше увлѣклъ въ моитѣ речи, че извика:

— Не може да си обясни човѣкъ, какъ единъ умъ поби-
 ра толкова знания и да бжде тъй проникателень! Ти си изворъ
 на мудростъта, хранилище на всички науки, цѣлиятъ свѣтъ трѣбва
 да се учудва на тебе.

— Правишъ ми повече честь, уважаеми господине, откол-
 кото заслужавамъ, — казахъ му азъ; — ако и да сполуча да кажа
 нѣкога нѣщо умно, то е защото имамъ предъ себе си такъвъ
 великодушень слушателъ; твоето просвѣтно внимание ми внушава
 такива високи мисли.

— Не — извика баща ти, — ти си гений, свѣтлина на

свѣта, и даде ми сто златни монети и ме облѣче въ най-хубави дрехи.

— За благодарностъ къмъ баща ти азъ му гадахъ на зодията и се указа най-честенъ човѣкъ на свѣта; а и за признателностъ къмъ него пуснахъ му кръвъ.

Бръснарътъ продължаваше тъй да говори още половинъ часъ, времето се изминаваше и азъ, изморенъ отъ неговото бѣбре, не знаехъ какво да правя.

— Наистина, — казахъ най-сегне, — не може да се намѣри въ цѣлия свѣтъ такъвъ човѣкъ, който да намира удоволствие да мжчи хората и да ги изважда отъ търпение.

Като видѣхъ, че не ще мога да подействувамъ на бръснаря съ зло, обърнахъ да му говоря съ добро.

— Послушай — казахъ му кротко, — млъкни една минута и си върши работата. Сериозно ти казвамъ, трѣбва да ида тъкмо въ дванадесетъ часа на едно мѣсто.

— Ахъ, колко щѣше да бжде хубаво, — извика той въ отговоръ на думитѣ ми, — ако всички хора умѣха да си задържатъ и управляватъ страститѣ. Не те осждамъ, тебе, защото ти си станалъ нервозенъ, като си лежалъ боленъ, но потрѣбни сж ти нѣколко лѣкарски наставления и ти трѣбва да вървишъ по примѣра на баща си и на дѣда си, които всѣкога сж обръщали внимание на моитѣ съвети, когато сж се намирали въ трудни обстоятелства и никога не сж се разкайвали. Никога не можешъ да очаквашъ благополученъ край отъ нѣкое важно предприятие, ако не се посѣветвашъ съ нѣкого, който е уменъ и практиченъ човѣкъ. Човѣкъ отъ човѣка се учи, казва пословицата. Азъ отъ своя страна всѣкога съмъ готовъ да ти помогна.

— Малко искашъ да ни помогнешъ, както те виждамъ. Ето нѣколко часа ме хранишъ вече съ единъ никому непотрѣбенъ разговоръ; благодарение на твоето бърборене, азъ не ще мога да отида тамъ, гдето ме чакатъ. И тъй, любезни ми господине, казвамъ ти за последенъ пжтъ или си гледай работата, или си иди

— казахъ азъ, като скочихъ отъ мѣстото си и тропнахъ съ кракъ.

Като видѣ бръснарътъ, че се разсърдихъ сериозно, каза ми кратко:

— Защо се сърдишъ, господине, ей-сега ще почна, ако искашъ.

И наистина той разми сапуня и почна. Но не мина четири пжти съ бръснача и пакъ се спрѣ и пакъ забърбора:

— Виждамъ те, господине, че кипвашъ лесно; трѣбва да се стараешъ да се сдържашъ. Ти знаешъ, че причината на гнѣва е дяволътъ; освенъ това, мисля, че заслужавамъ по-голѣмо уважение, защото съмъ и старъ, и ученъ, и притежавамъ други рѣдки качества . . .

— Гледай си работата, сетне ще приказаме.

— Значи ти бързашъ да идешъ нѣкъде, нали?

— Разбира се, че бързамъ; нали виждашъ, че цѣли два часа ти викамъ. Отдавна трѣбваше да ме обрѣснешъ.

— Всичко трѣбва да си чака времето, господине, защо бързашъ? Ти знаешъ, че бързата работа никой не харесва. Добре ли си обмислилъ това, което си решилъ да правишъ? Да не се разкайвашъ сетне. Азъ бихъ желалъ да зная кжде бързашъ тъй? Можеби ще ти помогна съ своитѣ съвети. Имашъ още време; ти казвашъ, че те чакатъ нѣкъде въ дванадесетъ часа. Дотогава има още три часа.

— Ти знаешъ тогава, че редовнитѣ хора трѣбва да отиватъ по-рано отъ опредѣленото време, да не ги чакатъ другитѣ . . . Впрочемъ нѣма какво да говоримъ по-вече. Свърши по-скоро.

Но колкото повече се показвахъ нетърпеливо, толкова той по-вече се отпускаше. Ту вземаше астролябията, ту бръсначъ, а времето летѣше малко-помалко. Най-сетне той си взе астролябията и излѣзе сръдъ двора да опредѣли истинската пладня, пъкъ азъ въ това време трѣбваше да го чакамъ.

— Виждашъ ли? — извика той, — до пладне има още три часа.

— Господи Боже мой! — извикахъ азъ, — защо ме наказвашъ тъй? Слушай, ти ме изваждашъ отъ нетърпение, азъ не мога повече да чакамъ. Ще се хвърля върху тебе и ще те задуша.

— Полека, полека, — отговори ми той. — Защо се вълнувашъ? Нима не знаешъ, че можешъ отново да се разболѣешъ. Стой мирно, и азъ ей-сега ще свърша.

Като каза това, взе бръснача, заглади го по каишката, която висѣше на пояса му, и почна да бръсне, макаръ все да говорѣше:

— Напразно ти не искашъ да ми кажешъ кжде тъй бързашъ. Азъ мога да ти помогна.

За да се отърва отъ постояннитѣ му запитвания, най-сетне му казахъ, че ще отида на угощение, което моитѣ другари даватъ въ честъ на оздравяването ми.

— Да те благослови Богъ, — каза ми бръснарътъ, докато азъ си изкажа думитѣ. — Ти ми спомни, че и у дома ще има днесъ гости. Повикахъ петъ-шестъ души приятели, но забравихъ

16

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

за това и до сега още нищо не съм приготвилъ да ги посрещна.

— Нищо, — казахъ му азъ, — мога да ти услужа съ това, което имамъ. Тъй като днесъ нѣма да обѣдвамъ вкъщи, то ти можешъ да вземешъ моето ястие, можешъ да вземешъ колкото искашъ вино, само съ условие да ме обрѣснешъ по-скоро. И помни, — притурихъ азъ, — че, ако моятъ баща те награждавалъ за твоитѣ разговори, то азъ, напротивъ, ще те е награжда щедро за твоето мълчание.

Ала бръснарътъ не остана благодаренъ само отъ едно обещание и поиска да се убеди въ истинността на това, което му предложи.

— Благодаренъ съмъ ти за добринитѣ и нека Богъ те поживи и награди. Но искамъ да зная като домовладика, съ какво ще гостя поканенитѣ си приятели, азъ искамъ тѣ да останатъ напълно благодарни отъ мене.

— Не се безпокой, — казахъ му азъ, — има едно печено агне, пилета и всичко, което е потрѣбно за нѣколко души гости

И, за да увѣря по-добре бръснаря, викнахъ на слугитѣ да донесатъ яденето, за да го види самъ той.

— Много добре, само ако имаше малко плодове и още нѣщо печено, то угощението ще заприлича на царско.

Азъ заповѣдахъ да му дадатъ и това, което още искаше. Тогава той сложи бръснача и почна да разглежда едно по едно, и това се продължи повече отъ половинъ часъ, така щото, азъ отново излѣзохъ изъ търпение и се развикахъ; но думитѣ ми никакъ не подеиствуваха върху моя мжчитель. Той, като разгледа ястията, почна пакъ да си точи бръснача въ ремѣка, и като мина съ него нѣколко пѣти по главата ми, сложи го и се спрѣ.

— Да ти кажа, наистина, азъ не вѣрвахъ, че ти си билъ тъй щедъръ. Хвала ти и честъ, като достоенъ синъ на баща си. Разбира се, ти не ме познавашъ, и азъ още не съмъ заслужилъ твоитѣ добрини, но никога нѣма да те забравя и ще ти бжда признателенъ, защото трѣбва да знаешъ, господине, че азъ живѣя съ помощта на добритѣ хора като тебе и съмъ доволенъ отъ този животъ. . . Въ туй отношение азъ приличамъ на теляка Зантутъ; на Сали, който продава печени леблебии изъ улицитѣ; на Салутъ, който продава различни нѣща; на Акершъ, който продава различни тревии, на Абу Мекаресъ, който полива улицитѣ, на Касемъ, войникъ отъ дворцовата стража. . . Всички тѣзи сж мои приятели, които живѣятъ днесъ за утре, но които сж по благодарни отъ сѣдбата си, отколкото самиятъ халифъ. Не се мразятъ, не се препиратъ, весели сж винаги и сж готови цѣлъ день да ядатъ, да пиятъ и се веселятъ. Да, мога да те увѣря, че никога нѣма да се разтжжишъ, ако се намѣришъ между тѣхъ. Тѣ иматъ свои пѣсни и свои игри, съ които забавляватъ цѣлия Багдатъ. Азъ най-вече обичамъ тѣзи хора, защото си знаятъ мѣрката на устата, скромни сж, тѣ никога не казватъ лишна дума, не обичатъ да бърборятъ, и въ това отношение азъ имамъ много общо съ тѣхъ. Ако искашъ, азъ мога всѣки отъ тѣхъ да ти пред-

ставя. Напримѣръ, сега да ти представя какъ пѣе и какъ играе Зантутъ?

Безъ да чака отговоръ, той запѣ и заигра, като представляваше отначало Зантутъ, а сетне и другитѣ си приятели. Колкото и да го убеждавахъ да спре да не се чупи и криви предъ мене, той не ме чу, и докато не представи шестимата си приятели, не се спрѣ.

— Знаешъ ли, какво ще ти кажа азъ? — каза ми той, като се спрѣ предъ менъ, — я остави приятелитѣ си и ела съ мене. Азъ ще свикамъ всичкитѣ си приятели, и ще бждешъ хиляди пжти по-веселъ между насъ, отколкото между другаритѣ си. Твоитѣ другари могатъ да почнатъ да се рзговарятъ за нѣкои такива нѣща, щото ще ти омръзне да ги слушашъ, а между насъ те очаква голѣмо удоволствие.

Макаръ и да бѣше ме ядъ, предложението на моя бръснаръ ме разсмѣ, и азъ му казахъ:

— Вѣрвамъ, че у васъ ще бжде много весело, и азъ съ удовольствие се бихъ съгласилъ да влѣза въ вашата компания, но съмъ далъ по-рано честна дума на другаритѣ си, че ще бжда днесъ при тѣхъ. Моля те, остави ме сега, другъ пжтъ, когато съмъ свободенъ, на твое разположение съмъ. Само, ради Бога, обрѣсни ме по-скоро и тогава иди при другаритѣ си; тѣ, можеби, отдавна те очакватъ.

— Не, — каза ми той, — не ми отказвай този пжтъ и дойди да се повеселимъ заедно. Ако ти познавашъ моитѣ приятели...

— Е, стига толкова, — казахъ му азъ, — не мога, не разбирашъ ли?

— Жално, — отговори той. — Впрочемъ азъ съмъ човѣкъ, който лесно се съгласявамъ. Но ако ти не можешъ да дойдешъ съ мене, то позволи ми азъ да дойда съ тебе. Не се безпокой за мене: още сега ще занеса вжщи това, което ми даде, и ще се върна веднага. Нека моитѣ гости да се гощаватъ сами; азъ не съмъ толкова невежа да те оставя самъ да отидешъ; освенъ това, ти заслужавашъ моето пълно внимание.

— Боже, — мислѣхъ си азъ, — нима нѣма нѣкакви срѣдства да се отърва отъ този човѣкъ! Моля те, — казахъ на бръснаря, — стига ми говори, иди при другаритѣ си; пий, яжъ весели се съ тѣхъ, отърви ме отъ себе си. Не ми сж потрѣбни никакви другари, а тебе нѣма да приематъ тамъ, гдето ще отида азъ.

— Е, ти почна да се шегувашъ, господине, — отговори ми бръснарътъ, — какви сж тѣзи твои другари, които нѣма да приематъ единъ човѣкъ, когото тѣхенъ другаръ завежда? Напротивъ, азъ мисля, че ти ще имъ направишъ голѣмо удоволствие съ това, като заведешъ човѣкъ, който умѣе да говори и да забавлява обществото. Не, работата ни е вече свършена: азъ ще дойда съ тебе.

— Какво трѣбва да се прави? — питахъ се азъ; — ако продължавамъ да му упорствувамъ, нѣма да има край нашиятъ разговоръ. Въ това време духъ, че ходжата вика за пладне, и азъ нѣмаше какво да правя: мълчахъ и се показахъ ужъ съгласенъ

да дойде съ мене. Това подействува по-добре: скоро бръснарът си довърши работата и сложи бръснача.

— Вземи, — казахъ му азъ тогава, — нѣколко отъ моитѣ слуги, иди си занеси ястието, а пъкъ азъ ще те почакамъ тукъ.

По такъвъ начинъ можахъ да изпровода този досаденъ човѣкъ и да си отдѣхна свободно. Щомъ останахъ самъ, облѣкохъ се набързо, изкочихъ на улицата и тръгнахъ къмъ кжщата на любовницата си. Но колко зачуденъ останахъ, като видѣхъ предъ себе си проклетия бръснарь. Той се подсѣтилъ, че азъ можехъ да го измамя, изпратилъ слугитѣ да занесатъ яденето, а самъ останалъ на улицата да ме чака. Но какво можехъ да сторя съ този човѣкъ? Ща-не-ща трѣбваше да влѣза въ кжщата на сждията, макаръ задъ мене на нѣколко крачки и да стоеше бръснарътъ. Въ кжщата на сждията ме срещна старицата, моята ходатайница, и ме заведе въ онова светилище, за което азъ мечтаехъ толкова време. Но азъ не бѣхъ успѣлъ да седна и да кажа две думи съ моята, и на улицата се чу шумъ; хубавицата погледна презъ пердето и видѣ баща си, който се връщаше отъ джамията; и азъ погледнахъ и видѣхъ бръснаря на това сжщото мѣсто, откъдето видѣхъ най-напредъ хубавицата.

Така че, заплашваше ме двойна опасностъ — и отъ страна на сждията и отъ страна на омразния бръснарь. Хубавицата ми каза да не се плаша отъ баща ѝ, защото тя била взела всички мѣрки да ме скрие, ако той се яви, но бръснарътъ ме застрашаваше много и, както ще видите, азъ съмъ ималъ основание да се плаша.

Щомъ влѣзе сждията въ кжщата си, почна да бие единъ отъ слугитѣ, безъ да зная защо. Слугата се развика колкото му силитѣ държахъ. Бръснарътъ помислилъ, че мене биятъ и че азъ викамъ. Той се изстѣпа срѣдъ улицата и надава викъ като лудъ да събере цѣлата махала. И наистина, на неговия викъ се притекоха доста много хора и почнаха да го питатъ защо вика и каква нужда има.

— Биятъ моя приятелъ и благодетель, а, можеби, и ще го убиятъ.

Следъ това той се затичалъ у дома, събралъ всичкитѣ ми слуги и ги повелъ въоръжени следъ себе си.

Тѣ доближили дома на сждията и дигнали врѣва.

Битиятъ слуга погледна презъ вратата и, като видѣ въоръжена тѣпла хора, върна се и съобщи това на господаря си.

Сждията отиде, отвори вратата и макаръ да изглеждаше доста почтенъ човѣкъ, моитѣ слуги го срещнаха съ викове:

— Проклети сждио! защо искашъ да убиешъ нашия господарь, какво ти е направилъ той?

— Саѣстете се, хора, какво правите? Какъ мога да искамъ да убия вашия господарь, когато не го зная кой е? Кжщата ми е отворена, влѣзте, търсете и се увѣрете.

— Защо ни разубеждавашъ? — извика бръснарътъ, — ти би моя благодетель, азъ чухъ неговитѣ викове преди нѣколко минути.

— Казвамъ ви, че не зная вашия господарь — отговаря сждията — и какво лошо е можалъ да ми направи той, за да го бия?

Отгдете накжде мислите вие, че вашиятъ господарь е тука? Него никои не би пусналъ въ кжщата ми безъ мое позволение.

— Не лъжи, — каза бръснарьтъ, — пази се, че ние нѣма да се уплашимъ отъ дългата ти брада, знаешъ ли? Нима ти мислишъ, че азъ не зная, какво дъщеря ти се влюби въ този младъ човѣкъ и му опредѣли време да се види съ него по пладне, а тебе нѣкой е подшепналъ за това, и ти се върна, свари любовника на дъщеря си и заповѣда на слугитѣ си да го биятъ? Не е ли тъй? Нѣма да минешъ на леко за това: азъ ще съобща на халифа, и той ще се разправи съ тебе както знае. Пусни благодетеля ми, иначе зло ще патишъ.

— Защо ми говоришъ тѣзи приказки? — попита сждиятъ; — ако е истина това, което говоришъ, то влѣзъ и го търси: азъ ти позволявамъ.

Азъ чухъ цѣлия разговоръ съ сждиятъ, затова предвиждахъ опасността и побързахъ да се скрия, но като нѣмаше кжде, пѣхнахъ се въ единъ сандѣкъ и се затворихъ съ капака. Бръснарьтъ търси навсѣкжде и найсетне дойде въ тази стая, въ която се бѣхъ скрилъ. Приблѣжи се до сандѣка, отвори капака и, като ме виде вжтре, затвори го и грабна сандѣка на гърба си. Той сполучи да се спусне благополучно по кривата стрѣмна стълба, слѣзе на двора и между слугитѣ се промъкна на улицата; ала тука, за мое нещастие, капакътъ на сандѣка се отвори и азъ паднахъ на земята предъ очитѣ на една многобройна публика, която ни заобикаляше. Потъналъ въ срамъ, азъ скочихъ, но си счупихъ единия кракъ и оттогава съмъ сакатъ. Но въ началото азъ не почувствахъ особени болки и хукнахъ да бѣгамъ отъ насмѣшкитѣ на тълпата. За да отвлѣка вниманието на хората, които тичаха следъ мене, хвърлихъ имъ сребърни и златни монети,

и, докато успѣятъ да събератъ паритѣ, азъ отбѣгахъ доста далечъ. И бихъ избѣгалъ, ако този проклетъ бръснарь не тичаше следъ мене и не викаше колкото сила имаше:

— Спри се, господине, спри се, нѣма вече отъ какво да се плашишъ. Ахъ, този лошъ сѣдия! колко те уплаши! . . . Ако знаеше колко ми стана мжно, като чухъ да те биятъ. Ами ти си кривъ: не искаше да ме слушашъ. Добре, че тръгнахъ следъ тебе, а то иначе едвали би останалъ живъ. . . Спри се, господине, почакай ме.

Тѣй викаше проклетиятъ бръснарь следъ мене и тичаше, като събираше все нови и нови любопитни; малко му бѣше, че той ме засрами въ махалата на сѣдията, а искаше да ме зачерни и предъ цѣлия градъ. Идѣше ми да се спра, да го умъртвя на мѣстото му; но тѣй като това можеше да влоши положението ми, то азъ продължавахъ да бѣгамъ. Народътъ се тъллѣше, и предъ мене, и край мене, и по прозорцитѣ, и азъ не знаехъ гдето да се дѣна отъ срамъ. Най-после влѣзохъ въ единъ ханъ, съдържателятъ на който бѣше ми познатъ, и ме прие, като прогони бръснаря, който се върна назадъ, но разправяше на лѣво и на дѣсно за добринитѣ, които ужъ ми направилъ.

Следъ това помолихъ добрия човѣкъ, който ме прие въ хана, да ме остави да поседа тамъ, докато ми оздравя кракътъ.

— Нѣма ли да ти бжде по-добре, ако отидешъ въ кжщата си? — попита ме той.

— О, не, не! — казахъ азъ, — не се връщамъ въ кжщата си. Оня проклетъ човѣкъ ще се яви веднага и ще ме измжчи съ своитѣ бръщолевения и безмислени приказки. Освенъ това, азъ не мога остана повече въ този градъ; щомъ ми пооздравя кракътъ, и ще отида кждето ми видятъ очитѣ.

И наистина, щомъ се намалиха болкитѣ въ крака ми, събрахъ колкото пари имахъ, а всичко друго оставихъ на родничитѣ си, и заминахъ.

И тѣй, за да се избавя отъ този проклетъ бръснарь, азъ напуснахъ отечеството си, родничитѣ си и другаритѣ си и дойдохъ тукъ, като мислѣхъ, че никога нѣма да го срещна, но и тукъ го виждамъ между насъ! Следъ това, което ви разказахъ, не се чудете, че азъ искамъ да си отида; вие разбирате колко ми е тежко, като виждамъ предъ себе си човѣкъ, който е причина на моя недостатъкъ и на моята злочестина. Сбогомъ, господа!

Като каза това младиятъ човѣкъ излѣзе; домовладиката го изпрати до вратата, като му се извиняваше, че, безъ да знае, направилъ му е такава неприятностъ.

Ние всички накриво изпогледнахме бръснаря и му казахме, че той е много виновенъ, ако всичко това, което чухме, е вѣрно.

— Господа, — каза той, като си издигна за пръвъ пѣтъ главата, която дотогава държеше наведена, — моето мълчание ви служи за доказателство, че това, което ви разказва човѣкътъ, е вѣрно; но отъ това не значи, че азъ съмъ виновенъ въ неговитѣ нещастия, напротивъ, твърдо съмъ убеденъ, че съмъ постипилъ тѣй, както трѣбваше да постипня. Бждете справедливи, господа, и кажете, не отиде ли самъ той да се изложи на опасно-

сти? И дали щѣше да се избави така щастливо безъ моята помощъ? Той едвали можеше да се отърве съ счупването на крака. . . Най-сетне и азъ не се ли изложихъ на голѣми опасности, като го извлѣкохъ изъ кѣщата, гдето можеше да бѣде добитъ. Прилича ли му да се оплаква тѣй отъ мене и тѣй да ме напада? Той ме обвинява, че азъ съмъ много билъ приказвалъ, но това е такава измислица, че не заслужава внимание. Измежду моитѣ седемъ братя азъ бѣхъ най-скромниятъ, най-мълчаливиятъ и най-умниятъ. Да ви разкажа нѣщо за себе си и за моитѣ братя, и вие сами разсждете доколко е вѣрно това

Разказътъ на бръснаря

Презъ царуването на халифа Мостансеръ Биллахъ единъ отъ великодушнитѣ монарси, който се прослави съ щедритѣ си благодеяния, що правѣше на сиромаситѣ, една разбойническа шайка отъ десетина души свирѣпствуваше около гр. Багдаты, ограбваше керванитѣ, мжчеше, убиваше. Най-сетне, халифътъ се научилъ за звѣрскитѣ дѣла на тази шайка и, като повикалъ нѣколко дня преди байрама началника на полицията, казалъ му:

— Ако искашъ да живѣешъ, излови тази шайка и я доведи при мене.

Началникътъ се изплашилъ и веднага разпратилъ навсѣкжде войници и въ самия день на байрама разбойницитѣ бѣха заловени. Тогава азъ се разхождахъ по брѣга на Тигъръ и видѣхъ, че влизаха въ една лодка нѣколко души, облѣчени богато. Ако обърнѣхъ внимание къмъ въоръженитѣ войници, то щѣхъ да се досѣтя, че тѣзи хора сж разбойници, ала не направихъ това, а ги мислѣхъ за хора почтени, които отиватъ нѣкжде да се веселятъ, затова, безъ да му мисля много, хвърлихъ се при тѣхъ въ лодката, като предполагахъ, че тѣ ще ме приематъ въ обществото си. Щомъ влѣзохъ въ ладията, азъ разбрахъ, че съмъ се излѣгалъ и видѣхъ какви сж моитѣ другари, но бѣше вече късно; ние скоро стигнахме на брѣга, и насъ посрещна една многобройна стража подъ предводителството на самия началникъ на полицията, който заповѣда да ни свѣржатъ всички ни и да ни заведатъ право при халифа. Азъ, както всички, трѣбваше да се покоря на участъта си, защото знаехъ, че нищо не може да ми помогне, напротивъ, можехъ да разгнѣвя войницитѣ и да ме биятъ; тѣзи груби войници нищо не разбиратъ и сж готови да си покажатъ юнащината надъ всѣкого, който имъ се случи въ ржцетъ; освенъ това, намирахъ се между разбойници и лесно бѣше да ме мислятъ, че и азъ съмъ такъвъ.

Щомъ се изкачихме въ двореца, и халифътъ заповѣда да отсѣкатъ главитѣ и на десеттѣ разбойника.

— Наредете ги и почнете отъ едина край, — каза халифътъ.

Наредиха ни, и азъ, за щастие, се случихъ на края на реда. Джелатинътъ почна да сѣче и, като сваля десетъ глави на земята, спрѣ. Халифътъ видѣ, че азъ останахъ и викна:

— Забрави ли ти моята заповѣдь? Защо не обезглави и десетимата разбойници? Какво чакашъ последния?

— Заповѣдниче на правовѣрнитѣ, — каза джелатинтъ — кълна се въ името на Бога, че азъ всѣкога съмъ покоренъ на заповѣдта ти. Ти ми каза десетъ души да обезглавя, и азъ това сторихъ. Нѣка се преброятъ главитѣ.

Халифътъ стана самъ и се увѣри въ думитѣ на джелатина, после обърна къмъ мене царствения си погледъ и, като му се видѣхъ честенъ човѣкъ, запита ме:

— Кой си ти, почтени старче, и какъ си се случилъ между тѣзи изверги, които заслужиха най строго наказание?

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — казахъ азъ, — благоволи да изслушашъ моето чистосърдечно признание: тази сутринъ азъ се разхождахъ по брѣга на Тигъръ и, като видѣхъ тѣзи лица, надъ които се излѣ твоето непогрѣшимо правосудие, хвърлихъ се въ лодката имъ, като предполагахъ, че тѣ сж нѣкои почтени хора, защото бѣха облѣчени много прилично, и че отиватъ да празнуватъ най великия день на нашата религия.

Моето приключение разсмѣ халифа; освенъ това, той се учуди на твърдостта ми, съ която азъ се приготвихъ да посрещна незаслуженото наказание, безъ да кажа нито една дума. Виждате ли, господа, и самиятъ халифъ ми даде справедливостъ, а този куцлю се осмѣлява да ме нарича бѣбрица.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — казахъ азъ тогава на халифа, — позволи ми да обясня на твое величество, защо мълчахъ при такива обстоятелства, когато всѣки други на мое мѣсто би се развикалъ. Защото мълчаливостта и скромността сж мои природни качества. Азъ чрезъ философски размишления съмъ развилъ тѣзи качества въ себе си и съ това съмъ спечелилъ общо уважение, съ което се гордѣя; мене ме нарекоха мълчаливия за отличие отъ моитѣ шестъ братя.

— Много се радвамъ, че ти оправдавашъ този прѣкоръ, но кажи ми, приличатъ ли ти твоитѣ братя?

— О, не, господарю, нито по характеръ, нито по външностъ. Най-стариятъ ми братъ бѣше гърбавъ, вториятъ съ — развалени жби, третиятъ — слѣпъ съ дветѣ очи, четвъртиятъ — съ едното, петиятъ съ отрѣзани уши, шестиятъ — съ разрѣзани устни. . . Ако имамъ честта да ви разкажа за нѣкои събития изъ живота на моитѣ братя, то твое величество би си съставилъ пълно понятие за тѣхъ.

Като забѣлязахъ, че халифътъ има желание да ме слуша, почнахъ да му разказвамъ за моя

Най-старъ братъ Бакбукъ

Моятъ най-голѣмъ братъ се е родилъ гърбавъ; по занаятие бѣше шивачъ и дюкянътъ му се намираше срещу една воденица. Отначало, като нѣмалъ още работа, той гвърде мжно се прехранвалъ, а съседътъ му, воденичарътъ, напротивъ, живѣлъ много добре, той ималъ много хубава жена. Веднѣжъ братъ ми

случайно подигналъ глава и видѣлъ жената на воденичаря, която гледала къмъ улицата; той веднага се влюбилъ въ нея, а тя, безъ да му обърне внимание, затворила прозореца и се дръпнала въ стаята. Ала братъ ми не изгубилъ надежда, все поглеждалъ къмъ прозореца, чупилъ си прѣститѣ, докато се мръкнало, да сполучи да види още веднѣжъ своята любима. Макаръ да не спалъ цѣлата нощъ спокойно, той станалъ сутринъта рано и отишелъ направо въ дюкяна си, като мислѣлъ, че ще види любимата си. Но и този день не сполучилъ; хубавицата само веднѣжъ се мѣрнала на прозореца. Най-сетне на третия день щастието му се усмихнало: воденичарката се обърнала къмъ него, видѣла го и разбрала какво има въ сърдцето му. Тази коварна жена, която догадила тайнитѣ мисли на братъ ми, вмѣсто да се разсърди или да се покаже равнодушна, намислила да се пошегува надъ него: тя го погледнала тъй, че братъ ми се усмихналъ до уши. Наивниятъ Бакбукъ помислилъ, че воденичарката се е влюбила въ него.

И воденичарката искала да увѣри братъ ми, че го обича, затова му праща една много хубава материя, отъ която мислѣла да си шие дреха. Робинята, по която била изпратена материята, научена отъ господарката си, казала на братъ ми, като му подала материята:

— Господарката ми те поздравлява и те моли да ѝ ошиешъ една дреха отъ тази материя, споредъ мѣрката, която ти нося. Тя си прави често дрехи, такаче ти ще имашъ всѣкога работа.

Братъ ми останалъ много радостенъ отъ това: отъ една страна той ще има постоянно работа, отъ друга страна ще се ползува съ благосклонното внимание на хубавицата.

— Вижда се, тя не е равнодушна къмъ мене, — мислѣлъ братъ ми. — Кажи на господарката си, — казалъ той на робията, — че азъ ще остава всичко и ще се помъча да изкарамъ до утре дрехата ѝ.

Действително, братъ ми се заловилъ тъй сериозно да работи, че дрехата била готова още вечеръта.

На другата сутринъ младата робиня се затекла при братъ ми и го попитала, готова ли е дрехата. Той я подалъ, като ѝ казалъ:

— Азъ не искамъ да си съставя лошо мнение за мене господарката ти, затова си държа дадената дума. Като види моето старание, тя никому нѣма да поръча дрехи освенъ на мене.

Робинята взела дрехата, но преди да измине нѣколко крачки, върнала се и пришепнала на братъ ми:

— Щѣхъ най-главното да забравя: господарката ми те поздравлява и желае да се научи какъ си прекаралъ нощъта, добре ли? Тя, горката, отъ вчера все за тебе бълнува.

— О, кажи ѝ, — извикалъ моятъ глупавъ братъ, — че азъ цѣли три нощи не мога да се успокоя и да спя.

Разбира се, че следъ това братъ ми не се съмнявалъ вече, че скоро ще се срещне съ хубавицата и ще се сприятели.

Не се минали петнадесетъ минути, и младата робиня се явила отново при братъ ми и му подала една атлазена материя, като му казала:

— Господарката ми заповѣда да ти благодаря за дрехата, която си направилъ много добре; тя е много доволна отъ работата ти и ти изпраща този платъ да ѝ направишъ едни шалвари. Ако можешъ, оший ги по-скоро.

— Съ голѣмо удоволствие, — отговорилъ Бакбукъ, — още днесъ ще бждатъ готови; надвечеръ ела да ги вземешъ.

Робинята си отишла, а воденичарката почнала да се явява часъ по часъ на прозореца, като че искала съ това да възнагради братъ ми за труда. Шалваритѣ били готови вечеръта, и робинята отишла да ги търси, но паритѣ, както за първата, тъй и за втората работа, не донесла.

А злочестиятъ ми братъ, надъ когото се смѣла коварната жена, не ялъ нищо презъ цѣлия день. На другия день, щомъ отворилъ дюкяна си, робинята се явила при него и му казала, че самиятъ господаръ го вика да си поржче нѣкои дрехи.

Господарката ми те хвали на мъжа си, и той непременно иска да се запознае съ тебе. Разбирашъ ли каква е работата? Тя тъй се разпоредила, за да можете да се видите двамата.

Бакбукъ повѣрвалъ всичко и радостно отишелъ въ воденицата заедно съ робинята. Воденичарътъ го посрещналъ много любезно и му казалъ, като му далъ единъ топъ платно:

— Трѣбватъ ми дванайсетъ ризи, постарай се да ми ги ошиешъ отъ това платно; колкото остане, върни ми го.

Братъ ми трѣбвало шестъ дена да работи постоянно и, когато свършилъ ризитѣ, воденичарътъ му далъ да ошие и двайсетъ долни гащи. Братъ ми ошилъ и тѣхъ и ги занесълъ. Воденичарътъ го попиталъ колко пари иска за работата си, и братъ ми казалъ, че иска двадесетъ сребърни драхми. Обикновено при плащане монетитѣ се теглили, за това слугинята като донесла вѣзнитѣ, погледнала братъ ми тъй строго, че той разбралъ значението на този погледъ: да не взема пари, защото всичката работа ще се развали.

— Не се безпокой, — казалъ Бакбукъ на съседа си, — азъ нѣмамъ сега нужда отъ пари.

Ала братъ ми ималъ голѣма нужда. Той даже взелъ на заемъ да купи конци, съ които ошилъ ризитѣ и гащитѣ. Като излѣзълъ отъ воденицата, братъ ми дойде при мене и ме помоли да му заема малко пари, докато му заплати воденичарътъ. Азъ му дадохъ колкото можахъ, и той живѣ нѣколко дена съ тѣхъ много скромно.

Веднѣжъ братъ ми отишелъ въ воденицата. Воденичарътъ, като го видѣлъ, помислилъ, че си иска паритѣ, бръкналъ въ джеба си и почналъ да брои монетитѣ, но отгдето се взела слугинята? Тя му смигнала да не взема паритѣ.

— Господине, — казалъ моятъ братъ, — азъ не съмъ дошелъ за пари, а само да те видя какво правишъ и какъ си.

Воденичарътъ му поблагодарилъ и си поржчалъ да му ошие една горна дреха. Бакбукъ му ошилъ и тази дреха и на другия день му я занесълъ, но слугинята пакъ му направила знакъ да не взема пари, и бедниятъ ми братъ се върналъ въ дюкяна си

боленъ отъ три най тежки болести — отъ нещастна любовъ, отъ гладъ и безпаричие.

Коварната воденичарка не само че не била благодарна, че накарала братъ ми да ѝ работи безъ пари, но и жестоко се подиграла съ него: тя научила мжжа си да отмъсти на братъ ми за любовта му къмъ нея. И ето единъ пжтъ воденичарътъ повикалъ братъ ми, нагощава го горе-долу и следъ вечерята казва му:

— Късно е да се връщашъ у васъ, затова по-добре пренощувай въ нашата кжща.

Бакбукъ се съгласилъ на драго сърдце. Воденичарътъ го завелъ въ една стая, гдето било приготвено, а той се прибралъ съ жена си въ спалнята. Посрѣднощъ той отишелъ при братъ ми и му казалъ:

— Спишъ ли, съседи? Голѣма злочестина ме постигна: не зная отъ какво се е разболѣло мулето ми, а е останало малко жито да се мели. Не би ли ми направилъ една добрина да повъртишъ малко воденицата?

Бакбукъ искалъ да угоди на воденичаря, затова се съгласилъ съ предложението, само искалъ да му се покаже какво да прави. Тогава воденичарътъ го впрѣга като муле и почналъ да га кара съ камшика.

— Хайде-е! тегли — викалъ му воденичарътъ и го налагалъ съ камшика.

— Защо ме биешъ? — попиталъ братъ ми.

— За да те насърдча, което не може безъ бой: той дава сила. Моето муле никога не трѣгва, докато не изяде по нѣколко удара.

Макаръ братъ ми и да се насърбилъ отъ този отговоръ, не искалъ да напусне работата, но, като заобиколилъ нѣколко пжти, съвсемъ отслабналъ и се спрѣлъ да си отпочине.

— Е, — извикалъ воденичарътъ, — трѣбва да въртишъ безъ

да се спирашъ; иначе всичкото брашно ще развалишъ, и го уда-
рилъ съ камшика.

Клетиятъ ми братъ въртълъ воденицата до разсъмване. Сутринта воденичарътъ отишелъ при жена си, а братъ ми стоялъ впрегнатъ, докато робинята не го разпрегнала.

— Ахъ, колко мисли господарката ми за тебе цѣлата нощъ, — казала робинята на братъ ми. — Ти трѣбва да знаешъ, че тя не бѣше съгласна съ мъжа си да те мъчи тъй.

Братъ ми нищо не казалъ, само въздъхналъ, върналъ се въ дома си и оттогава се сбецалъ да не мисли никога за воденичарката.

— Иди си, — каза ми халифътъ, — азъ заповѣдахъ да те наградятъ съ нѣщо за утѣха, гдето не ти се е удало да се повеселишъ на чуждъ грѣбъ.

— Не, повелителю на правовѣрнитѣ, — казахъ азъ, — нѣма да взема никаква награда, докато не ти разкажа и за другитѣ си братя.

И следъ това почнахъ да разказвамъ за моя

Втори братъ Бакбарахъ

Вториятъ ми братъ нѣмаше предни жби, затова го наричаха Бакбарахъ щърбозбѣя. Веднѣжъ той се разхождалъ изъ града и въ една тъмна уличка го срещнала една старица и му казала:

— Имамъ нѣщо да ти кажа, добри човѣче; поспри се малко.

Братъ ми се спрѣлъ и я попиталъ какво ще му каже.

Ако имашъ свободно време, ела съ мене. Азъ ще те заведа въ единъ великолепенъ дворецъ, гдето ще видишъ жена, по-хубава отъ слънцето. Тя ще те посрещне съ радостъ, ще те нагости, ще те напои съ такова вино, каквото ти не си виждалъ въ живота си; за останалото нѣма да говоря.

— Истина ли казвашъ? — попиталъ братъ ми, зарадвавъ отъ такова неочаквано предложение.

— Азъ, слава Богу, не съмъ лъжкиня и всѣкога казвамъ истина. Но, преди всичко, изслушай условията, които ще ти предложа: ти трѣбва да бждешъ скромень, не трѣбва да говоришъ нищо излишно и въ всичко да се покорявашъ на господарката.

Бакбарахъ се съгласилъ съ всичко и трѣгналъ подиръ старицата. Скоро тѣ стигнали до единъ хубавъ голѣмъ дворецъ, край вратитѣ на който стоялъ караулъ и тѣлпа отъ много слуги. Нѣкои отъ тѣхъ искали да спратъ братъ ми, но старицата имъ пришепнала нѣщо, и тѣ отстъпили.

— Чувашъ ли, да не забравишъ — смирение и покорностъ, това обича хубавицата, при която ще те заведа. Ако ти сполучишъ да ѝ угодишъ, можешъ да се надѣвашъ на нейната благосклонностъ.

Бакбарахъ ѝ поблагодарилъ за съветитѣ и обещалъ ѝ се да изпълни всичко, каквото му е казала.

Старицата го въвела въ една широка стая, която била много скъпо наредена, казала му да седне на единъ миндеръ, и излѣзла да съобщи на господарката за неговото идване.

Бакбарахъ, който никога не билъ виждалъ такова богатство, съ учудване се любовалъ на всичко, което било предъ неговитѣ очи. Скоро изъ съседната стая се появили нѣколко млади и хубаво облѣчени жени и съ смѣхъ и шумъ се приближили до братъ ми. Между тѣхъ имало и една черноока хубавица, която се отличавала отъ другитѣ жени съ величествената си външность и хубавитѣ си дрехи. Виждало се, че тя била господарката. Бакбарахъ станалъ, поздравилъ я съ нисъкъ поклонъ, тя му отговорила съ грациозно навеждане на главата, следъ това седнала на приготвеното мѣсто и казала весело на братъ ми:

— Радвамъ се, че те виждамъ и ти желая всички добрини.

— Прекрасна госпожо, — отговорилъ Бакбарахъ, — за мене нѣма по-голѣмо благо въ свѣта отъ щастieto да те видя.

— Струва ми се, че ти имашъ много веселъ нравъ, за това въправмъ, нѣма да се откажешъ отъ нашето общество.

Следъ това хубавицата заповѣдала да се покрие масата, на-
 слагали различни сладки ястия, различни вина и плодове, и тя
 помолила братъ ми да седне срещу нея. Щомъ разтворилъ
 устата да хапне първата хапка, хубавицата забелязала, че той
 нѣма предни зѣби и, като обърнала внимание на робинитѣ, поч-
 нала да се смѣе заедно съ тѣхъ надъ братъ ми. Бакбарахъ не
 подозиралъ нищо, а мислѣлъ, че е радостна и довольна отъ него,
 затова се смѣе и се надѣвалъ скоро да острани робинитѣ, за да
 останатъ сами. Хубавицата отгатнала неговитѣ мисли и за забав-
 ление да подържа това заблуждение, тя почнала да му говори
 приятни думи и сама му поднасяла отъ всичко най-хубаво, що
 имало сложено.

Следъ угощението десетъ робини взели музикални инстру-
 менти и почнали да пѣятъ и да свирятъ, а всички други дори и

самата господарка, се заловили да играятъ. И Бакбарахъ, като желяелъ да угоди на хубавицата, почналъ да играе до последни сили. Когато се уморили всички и седнали да си отпочинатъ, хубавицата взела една чаша вино и се обърнала къмъ братъ ми, като искала да му покаже, че ще пие за неговото здраве. Братъ ми станалъ и, споредъ правилата на вежливостта, не седналъ дотогава, докато тя не изпила всичкото вино отъ чашата и я подала съ бѣлата си, нанизана съ прѣстени, ржка на братъ ми Бакбарахъ.

Братъ ми взелъ чашата отъ хубавицата и, като ѝ цѣлуналъ ржката, изпилъ виното правъ, въ знакъ на благодарностъ за голѣмата честъ. Следъ това хубавицата седнала край него и почнала да го гали; тя си туряла ржката задъ главата на братъ ми и му удряла леки плесници. Бакбарахъ билъ възхитенъ отъ приятнитѣ отношения на хубавицата и се мислѣлъ за на най-щастливъ човѣкъ въ свѣта; той би отговорилъ на хубавицата съ сжщитѣ шегѣ, ако нѣмало тамъ робинитѣ. Тѣ всички гледали и се кикотили на шегитѣ на господарката си, която, най-после ударила на братъ ми такава една плесница, че той се докачилъ и се отстранилъ, като недоволенъ отъ това, което се вършело съ него. Въ тази минута старицата, която се намирала наблизо, тѣй го погледнала, щото искала да да му каже, че тази постъпка си нѣма мѣсто, и братъ ми си спомнилъ нейнитѣ съветѣ, че, за да достигне пълно щастие, трѣбва да се подчинява въ всичко на хубавицата, затова приближилъ се отново, като се старалъ да се покаже, че не е докаченъ отъ нищо. Хубавицата го потеглила за ржка къмъ себе си и почнала пакъ лукаво да го гали, което правили и робинитѣ; една го теглила за ушитѣ, друга го цапала по странитѣ, друга го теглила за носа, но братъ ми понасялъ всичко съ героическа твърдостъ и се показвалъ веселъ.

— Добре ми казваше ти, — казалъ той на старицата, — че твоята господарка е добра, хубавица и очарователна въ отношенията си. . . Благодаря ти, отъ сърдце ти благодаря.

— Почакай — казала му старицата, — ти какво има още да видишъ, само остави да се продължаватъ шегитѣ.

— Ти си чуденъ човѣкъ, — казала тогава хубавицата на братъ ми, — колко си кротъкъ и снизходителенъ къмъ моитѣ невинни шегѣ! Какъвъ добъръ характеръ имашъ!

— О моя хубавице! — извикалъ Бакбарахъ, очарованъ отъ нейнитѣ думи, — азъ съмъ цѣлъ твой, разполагай се, както искашъ съ мене, като съ твой робъ, като съ твой най-покоренъ слуга.

— Дълбоко ценя и твоята преданостъ, и твоята безусловна покорностъ; азъ съмъ благодарна отъ тебе и ще се постарая двойно да те възнаградя. Донесете, — казала хубавицата на робинитѣ си, — розова вода и благовонно кадило.

Две отъ робинитѣ следъ една минута донесли кадилница и сждъ съ розова вода. Гостенинътъ билъ напръсканъ и покаденъ, и тѣзи знакове на почитъ го довели до възторгъ.

Следъ тази церемония хубавицата заповѣдала да свирятъ и да пѣятъ. Отново екнали звуковетѣ на източнитѣ инструменти,

като ги придружавали свежите млади гласове на момите. Въ това време хубавицата повикала една от робините си, па ѝ казала:

— Заведи гостенина въ другата стая и направи съ него това, което ти казахъ, следъ това го доведи при насъ.

Бакбарахъ, смутенъ отъ това, скочилъ отъ мѣстото си, отишелъ при старицата и я попиталъ какво искатъ да правятъ съ него.

— Нищо особено, бжди спокоенъ, — отговорила старицата; — нашата господарка иска да те види въ женски дрехи и затова заповѣда да ти боядисатъ веждитъ, да ти обрѣснатъ мустацитъ и да те облѣкатъ въ женски дрехи.

— Нека боядисватъ веждитъ колкото искатъ, — казалъ братъ ми, — тѣ могатъ да се измиятъ съ вода, но не съмъ съгласенъ да ми обрѣснатъ мустацитъ. Какъ тогава ще се явя предъ хората?

— Както искашъ, но азъ не те съветвамъ да упорствувашъ, съ това ти ще развалишъ всички работи, които до сега отиватъ много добре. Ти самъ виждашъ, че господарката луда ходи за тебе и много работи можешъ да очаквашъ отъ нея. Нима за едни нищо и никакви мустаци ще се откажешъ отъ щастието си?

Думитъ на старицата подействували убедително върху братъ ми, и той отишелъ заедно съ старицата и робинята въ другата стая, гдето му боядисали веждитъ, обрѣснали му мустацитъ и заловили да брѣснатъ и брадата му.

— Не, — извикалъ Бакбарахъ, — не давамъ да ми обрѣснете брадата, безъ мустаци както и да е, но безъ брада не мога.

— Нима женитъ иматъ бради? — попитала робинята; — въ такъвъ случай не трѣбваше и мустацитъ да ти брѣснемъ, защото господарката ни и въ двата случаи ще се разгнѣви на упоритостта ти. Нима брадата ти е по-сжпа отъ една най-хубава жена въ свѣта?

Бакбарахъ не успѣлъ да каже и дума, и старицата почнала да го убеждава, като го заплашвала съ гнѣва на хубавицата. Най-сетне се свършило, тѣй, че и брадата на братъ ми била обрѣсната. Следъ това го облѣкли въ женски дрехи и тѣй го завели предъ хубавицата; тя, като го видѣла, паднала отъ смѣхъ. Така сжщо и робинитъ се смѣли презъ глава и си плѣскали ржцетъ, а клетиятъ Бакбарахъ стоялъ срѣдъ стаята, безъ да знае кжде да отиде. Най-сетне хубавицата станала отъ мѣстото си и му казала:

— Убедихъ се, че ме обичашъ. Ти пренесе въ жертва за мене брадата и мустацитъ си, и азъ ще ти харижа сърдцето си, само поразвесели ме малко, като поиграешъ предъ мене тѣй облѣченъ.

Братъ ми се покорилъ на първа дума и заигралъ, а хубавицата, както и робинитъ почнали да играятъ около него, като подражавали на всички негови движения. Следъ малко всички го нападнали ненадѣйно, почнали да го тласкатъ, да го ритатъ, да го биятъ по лицето и по гърба, докато той падналъ на земята. Старицата го издигнала отъ земята и му казала:

— Успокой се, утеша се, свършиха се твоитъ митарства и скоро ще получишъ наградата си. Остава още едно да изпиташъ,

но то е дребна работа: трѣбва да ти кажа, че нашата господарка, особено когато пийне повече, никога не допуска своитѣ избраници при себе си, ако тѣ не си съблѣкатъ горнитѣ дрехи; когато любимиятъ ѝ човѣкъ се разсъблѣче, тя почва да бѣга изъ стаитѣ, а той трѣбва да я гони. Такива прищѣвки има тази жена. Съблѣчи си горнитѣ дрехи.

Моятъ глупавъ братъ съ всичкия си умъ се съгласилъ и на това. Безъ да му мисли много, съблича се и се затекълъ да гони хубавицата, която бѣгала 15—20 крачки предъ него. Хубавицата кривнала отъ стая въ стая и най сетне се скрила въ единъ тъменъ коридоръ и братъ ми изгубилъ следитѣ ѝ. Той съзрѣлъ една врата, откъдето идѣла малка свѣтлина, и се затекълъ съ всички сили къмъ тази врата, презъ която излѣзълъ, и която се затворила следъ него. Лесно можете да си представите колко билъ той учуденъ, когато се намѣрилъ на кожарската улица; кожаритѣ останали смаяни, като видѣли предъ себе си човѣкъ токуречи голъ, безъ брада, безъ мустаци и съ боядисани вежди; тѣ се затекли подиръ него и почнали да го ператъ отзадъ съ мохри кожи, следъ това го уловили, качили го върху едно магаре и почнали да го развеждатъ изъ града за джумбушъ.

Когато тази процесия се приближила къмъ полицейския домъ, началникътъ излѣзълъ да се научи защо се е събрала такава многолюдна тълпа. Кожаритѣ му разправяли, че човѣкътъ, когото уловили, изскочилъ така голъ изъ женското отдѣление на двореца на великия везиръ. Началникътъ заповѣдалъ да наложатъ добре братъ ми съ бой и да го изпждятъ изъ града.

— Отъ това приключение, — казахъ азъ на халифа, — твое величество може да се състави вѣрно понятие за втория ми братъ. Той, горкия, пострадалъ отъ простотия: откъде можелъ да знае той, че женитѣ на нашитѣ високи чиновници обичатъ да се забавляватъ и да си правятъ джумбуши, ако имъ мине въ ржцетѣ нѣкой глупавъ човѣкъ?

Следъ това бръснарътъ, безъ да се спира, почналъ да разказва за своя

Трети братъ Бакбакъ

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — почналъ той — третиятъ ми братъ, Бакбукъ, се е родилъ слѣпъ, и това нещастие го принудило да се храни съ милостиня. Той ходѣлъ отъ кжща на кжща и тѣй се свикналъ съ града, щото нѣмалъ нужда отъ водачъ. Ималъ привичка да не се обажда никога като почука, докато не му отворятъ вратата. Така той почукалъ веднѣжъ на една врата на която стопанина билъ самъ вкжши.

— Кой хлопа? — попиталъ стопанинътъ, като чулъ да хлопатъ на вратата.

— Защо хлопашъ? — попиталъ стопанинътъ.

— Подарете, ради Бога, на единъ беденъ човѣкъ, — казалъ братъ ми.

— Слѣпъ ли си? — попиталъ стопанинътъ на кжщата.

— Слѣпъ съмъ, нищо не виждамъ.

— Дай си ржката.

Братъ ми предполагалъ, че ще му даде нѣщо, но стопанинътъ го уловилъ за протегнатата ржка и го повелъ къмъ кѣщи. Бакбакъ на драго сърдце тръгналъ следъ него, като мислилъ, че го водятъ да го нххранятъ, както се е случвало съ него въ нѣкои кѣщи. Ала стопанинътъ го въвелъ въ кѣщата си и попиталъ защо хлопа.

— Азъ ти казахъ, — отговорилъ му братъ ми, — прося милостиня.

— Милостиня ли? Азъ нищо не мога ти даде, освенъ искрено ти пожелавамъ, щото Богъ да ти възвърне зрението.

— Благодаря, — казалъ братъ ми, — но защо не ми каза по рано, а ме водишъ въ кѣщата си?

— Ами ти защо не се обади, като попитахъ кой хлопа, а ме кара да дойда да отварямъ вратата?

— Значи, нѣма какво да очаквамъ отъ тебе? — попиталъ го братъ ми.

— Да, азъ ти казахъ вече, че нищо не мога ти даде!

— Тогава помогни ми поне да слѣза по стълбата.

— Стълбата е предъ тебе, слѣзъ както можешъ.

Братъ ми почналъ пипнешката да слиза по стълбата, но се спъналъ и падналъ чакъ долу; той се ударилъ и едва можалъ да излѣзе на улицата, а безразсждниятъ стопанинъ се смѣлъ презглава на злочестината на братъ ми.

Въ това време двама отъ неговитѣ другари, сѣщо слѣпи, като чули гласа му, почнали да го питатъ какво се е случило съ него. Братъ ми разказалъ своето приключение и притурилъ:

— Днешниятъ день е злочестъ за мене, нищо не можахъ да изпрося и трѣбва да взема отъ това, което сме економисали, за да си купя нѣщо за ядене. Заведете ме, моля ви се, до кѣщи, за да си взема колкото пари ми сж потрѣбни.

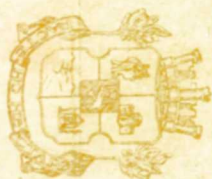
Двамата слѣпци се съгласили и тръгнали следъ него.

Трѣбва да кажа, че човѣкътъ, който изпждилъ братъ ми, билъ голѣмъ крадецъ. Като чулъ отъ прозореца цѣлия разговоръ на братъ ми съ другитѣ двама слѣпци, отишелъ следъ тѣхъ, безъ да го усѣтатъ тѣ, влѣзълъ въ стаята имъ и се скрилъ въ единъ жгълъ. Когато просецитѣ седнали, предпазливиятъ Бакбакъ казалъ:

— Братя, трѣбва преди всичко да затворимъ вратата и да се увѣримъ нѣма ли нѣкой тукъ.

Тѣзи думи смутили силно крадеца, но той намѣрилъ срѣдство да избѣгне опасността. Срѣдъ стаята на срѣдата имало свързано вжже съ една халка; крадецътъ се покатерилъ по него и овисналъ на въздуха. Слѣпцитѣ затворили добре вратата, пипнешката претърсили изъ стаята да нѣма нѣкое чуждо лице и седнали; тогава крадецътъ слѣзълъ отъ вжжето и се притаилъ край стената въ стаята. Братъ ми, като не подозиралъ, че има нѣкой при тѣхъ, почналъ тѣй да говори:

— Братя, вие ми повѣрихте да пазя нашия общъ капиталъ, който сме събрали следъ толкова скитания и лишения; азъ ценя

Къмъ читателитѣ!

Като даваме на български пълния преводъ на арабскитѣ приказки, известни въ литературата съ името „Хиляда и една нощъ“, мислимъ, че обогатяваме нашата литература съ една доста знаменита и увлѣкателна книга. Досега сж излѣзли нѣколко откъслечи отъ това дивно произведение на източната фантазия, но тѣ не могатъ да дадатъ възможность на читателя да си състави идея за цѣлото произведение, за Шехеразада — тази царица на източнитѣ приказки, — която съ своята фантастична прелестъ може да омае всѣкиго; която рисува предъ човѣка чудни картини на южната природа съ нейното знойно небе, високи палми и безкрайно море, която описва най-невѣроятни приключения, но съ такава първобитна простота, съ такава безизкуствена хуманность, че принуждава читателя да се забрави, увлѣче и повѣрва всичко.

Никоя книга не е тъй фантастична, никоя книга не пленява съ такава увлѣкателность четеца, като „Хиляда и една нощъ“. Вълшебнитѣ картини, извънредно занимателнитѣ приключения на героитѣ въ приказкитѣ омайватъ човѣка, отвлечатъ го отъ реалния миръ и го правятъ жителъ на друго поднебие, пълно съ другъ свѣтъ, който свѣтъ съ едно магическо замахване на ржката, което прави разказвачката, взема най-причудливи видове. Човѣкъ се намира далечъ отъ действителността, отъ тази груба действителность, въ която всичко се движи бавно монотонно, досадно. . . Да, четенето на тѣзи приказки доставя истинско наслаждение на духа. . .

Приказкитѣ въ „Хиляда и една нощъ“ сж въ пълната смисълъ на думата приказки. Причудливото, свѣрхестественото, необикновеното, случайното се мѣси съ обикновеното, действителното. Въ тѣхъ личи мощната сила на източната фантазия. Всичко въ тѣзи приказки е тъй наредено, щото любопитството на читателя се удовлетворява тогава, когато се свършатъ самитѣ приказки.

Книгоиздателството ни пуца пълното издание отъ „Хиляда и една нощъ“ на коли, за да даде възможность на всички да си ги доставятъ по-леко. Седмично ще отпечатваме само по две или най-много по три коли, по-неже ако даваме ежедневно по една кола, както сме правили въ миналото съ голѣмитѣ романи, ще бжде трудно за нѣкои читатели да си ги доставятъ.

Отъ Книгоиздателството.

17

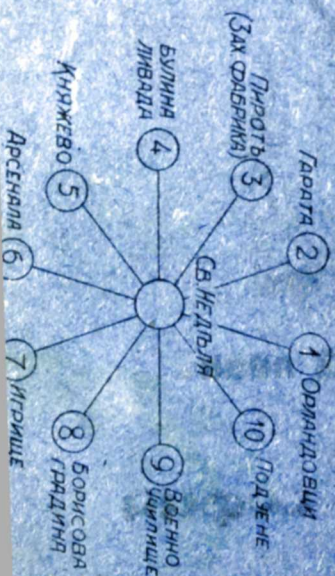
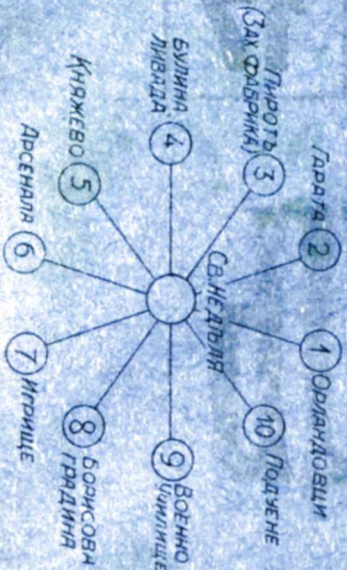
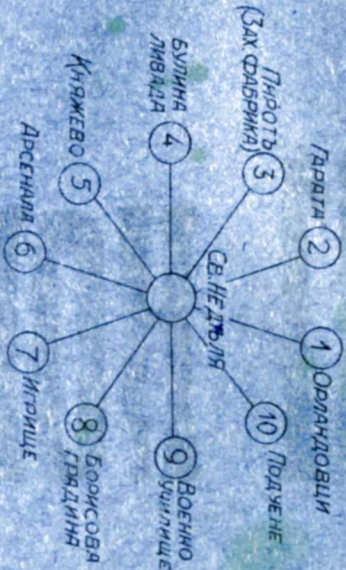
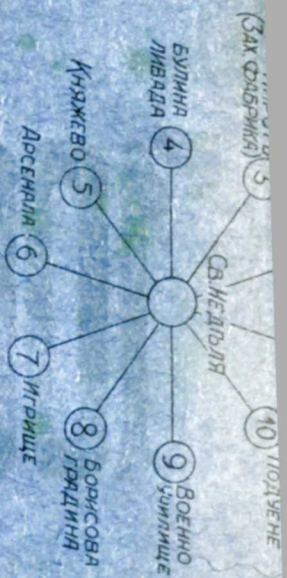
1001 НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

вашето довъррие и искамъ да ви докажа, че съмъ го оправдалъ. Вие помнете, че имаме десетъ хиляди драхми, които държимъ въ десетъ торби. Ето ги.

Като казалъ това, братъ ми отишелъ, измъкналъ изподъ една дъска десеттѣ торбички и като ги далъ на другаритѣ си, казалъ имъ:

— Като ги вземете на ржка, ще се увѣрите, че сж пълни; ако искате, можете да ги преброите.

Другаритѣ му казали, че го вѣрватъ и че нѣма нужда да се броятъ паритѣ. Тогава братъ ми развѣрзалъ една торба, бръкналъ и взелъ за себе си десетъ драхми, а така сжщо далъ

и на двамата си другари по толкова. Следъ това сложилъ паритѣ на сжщото мѣсто и тръгналъ да излѣзе да си купи нѣщо за ядене, но единъ отъ другаритѣ му го спрѣлъ, като му казалъ, че събралъ ядене, което можало да нахрани и тримата. Въ това време той измъкналъ изъ торбата хлѣбъ, сирене и нѣколко плодове, сложилъ ги на земята и поканилъ другаритѣ си. Крадецътъ се счелъ въ числото на компанията и започналъ и той да яде, като избиралъ най-хубавитѣ кжсове. Той билъ седналъ отдѣсно на братъ ми и, макаръ да пипалъ полека, да не направи шумъ, ала остриятъ слухъ на Бакбакъ дочулъ нѣкакво шумолене.

— Загинахме! Тукъ има чуждъ човѣкъ! — извикалъ той, уловилъ крадеца за ржката и почналъ да го бие, като викалъ въ сжщото време: — караулъ, караулъ!

Другитѣ слѣпци отишли на помощъ на другаря си: и тѣ почнали да биятъ крадеца и да викагъ колкото имъ сили държали. Макаръ крадецътъ и да билъ единъ противъ трима, но можалъ да се защитава много сполучливо, защото виждалъ где

да бие. Най-сетне народът на улицата чулъ вика, счупилъ вратата и разтървалъ просяците. Когато новодошлигъ попитали за причината на свадата, братъ ми, който още държалъ крадеца, казалъ:

— Този, когото държа, е крадецъ; той дошелъ тука да ни открадне това, което сме си спечелили съ голъми мъжи.

— Лъже, господа, — извикалъ хитриягъ крадецъ, като си стисналъ и той очитъ и се престорилъ на слѣпецъ: — азъ не съмъ крадецъ, азъ съмъ тѣхенъ другаръ. Тѣ не искатъ да ми дадатъ това, което ми се пада отъ общата сума, и почнаха да ме биятъ. Кълна ви се въ името на Бога и въ живота на нашия великъ халифъ.

Като видѣли съседитъ, че нѣма съ добро да ги разтѣкмятъ, завели ги предъ началника на полицията.

Крадецътъ, безъ да чака да го питатъ, казалъ:

— Милостиви господарю, по волята Божия и по заповѣдъ на халифа, комуто Богъ да даде здраве и дълги години, поставенъ си да сждишъ; като се покланямъ предъ властѣта ти, чисто-сърдечно ти се признавамъ, че всички ние, т. е. азъ и моитѣ другари, сме еднакво виновни. Но тѣй като сме се клели да пазимъ тайнитъ си и никому нищо да не откриваме, освенъ ако се принудиме за това съ сила, то, за да узнаешъ всичкитъ наши престѣпления, заповѣдай да ни биятъ и започни отъ мене.

Братъ ми искалъ да възрази, но началникътъ на полицията му заповѣдалъ да мълчи. Тогава прострѣли крадеца на земята и му ударили около двадесетъ-тридесетъ пръчки; той почналъ да се моли за милостъ и си отворилъ едното око, а сетне и другото. Началникътъ на полицията останалъ учуденъ, като видѣлъ слѣпеца да прогледа.

— Ти чудеса ли почна да правишъ? — попиталъ той.

— Милостиви господарю, — отговорилъ крадецътъ, — ако ти благоволишъ да ме простишъ, азъ ще ти разкрия тайната; но да не се съмнявамъ въ твоего обещание, дай ми пръстена си, който ти служи за печатъ, тогава ще ти разкажа всичко отъ игла до конецъ.

Началникътъ на полицията заповѣдалъ да не го биятъ повече и, като му далъ пръстена си, крадецътъ почналъ:

— Като се надѣвамъ на думитъ ти, азъ нѣма да скрия нищо. всичко ще разкажа и ще ти се призная, че, както азъ тѣй и другаритъ ми, виждаме много добре, а само се преструваме на слѣпи, за да можемъ по-лесно да вършимъ престѣпления; никой не се бои отъ насъ и ни пущатъ да влизаме въ женскитъ отдѣления, а ние, като се ползуваме отъ слабостѣта на женитъ, излъгваме довѣрието на мъжетъ. Освенъ това, съ такава хитростъ сме събрали десетъ хиляди драхми, които бѣха причина на нашата свада. Като мислѣхъ да прикрия срамното си занятие, азъ искахъ да се отдѣля отъ другаритъ си, ала трѣбваше да взема своята частъ — две хиляди и петстотинъ драхми; тѣ се боеха да не ги издамъ и ми отказаха правото; а когато азъ почнахъ да настоявамъ на думитъ си, тѣ ме заловиха да ме биятъ. Надѣвамъ се, че и тѣ нѣма да откажатъ моитѣ истински показания, ако ги под-

ложите на още по-усиленъ бой отъ мене. Освенъ това тѣ ще прогледатъ.

Братъ ми и двамата му другари се опитали да опровергаватъ тази смѣла клевета, но началникътъ не искалъ и да ги слуша.

— Вие сте разбойници; вашитѣ подли постъпки сж толкова повече отвратителни, защото се ползвате отъ довѣрието на до-бритѣ хора и ги излъгвате сетне.

— Това е клевета, лъжа е! — извикалъ моятъ братъ: — кълна се въ името на Бога, че ние тримата сме се родили слѣпи.

Ала никаква клевета нѣмала значение вече за началника; той заповѣдалъ да ударятъ по двете тояги на всѣки отъ тримата просящи. Началникътъ се надѣвалъ, че слѣпцитѣ ще прогледатъ, но тъй като тѣ не си отваряли очитѣ, той предполагалъ, че упор-ствуватъ. Тѣхниятъ мнимъ другаръ казалъ отстрана:

— Защо не си отворите очитѣ? Нали виждате, че ако упор-ствувате, ще ви добиятъ. Тѣ тъй сж закоренѣли въ престъп-нитѣ си дѣла, щото не можете ги принуди да се признаятъ — казалъ той на началника, — оставете ги по добре, господине, вземете имъ само паритѣ. Дай ми стражари да отида да донеса десетѣ хиляди драхми.

Като чулъ за паритѣ, началникътъ простилъ братъ ми и двамата му другари, само заповѣддлъ да ги изгонятъ вънъ изъ града. А като донесли паритѣ, далъ отъ тѣхъ две хиляди и пет-стотинъ драхми на крадеца, другитѣ задържалъ за себе се.

Като се научихъ, че братъ ми е изгоненъ, отидохъ, намѣрихъ го и го върнахъ въ града. Той ми разказа това нещастно при-ключение, и азъ можехъ да обадя всичко на началника на по-лицията, но не искахъ, за да не би да налетя на нѣкоя беда.

Така свършихъ разказа си за злополучния Бакбакъ. Халифътъ дълго време се смѣ на изкуството на крадеца и заповѣда да ме надарятъ, но азъ почнахъ да разказвамъ за моя

Четвърти братъ Алкузъ

Четвъртиятъ ми братъ се наричаше Алкузъ. Той ослѣпѣлъ съ едното око вследствие на това събитие, което ще разкажа на твое величество. Братъ ми билъ по занятие касапинъ, освенъ това той хранѣлъ и приучвалъ овни да се биятъ и съ това пече-лилъ познанството и благосклонността на виднитѣ граждани, които обичали да гледатъ какъ се биятъ овни, и сами тѣ хранили такива животни. И търговията на братъ ми отивала много добре; въ неговия дюкянъ всѣкога можело да се намѣри най-добро каче-ство месо, и затова той не милѣлъ паритѣ, когато трѣбвало да се купи хубава стока.

Една сутринъ, когато той седѣлъ въ дюкяна си, дошелъ при него единъ старецъ, съ дълга бѣла брада, заповѣдалъ да му пре-теглятъ шестъ оки говеждо месо, заплатилъ паритѣ, взелъ месото и си отишелъ. Паритѣ, които този човѣкъ далъ на братъ ми за месото, били тъй нови и свѣтли, че братъ ми ги турилъ отдѣлно, да не се смѣсватъ съ другитѣ пари. Цѣли петъ месеца този ста-

рецъ ходилъ при братъ ми, купувалъ месо, давалъ му все такива пари, и братъ ми ги събиралъ отдѣлно. Но веднѣжъ той щѣлъ да купува повече овни и, като нѣмалъ достатъчно други пари, отворилъ съндъчето да допълни отъ тѣзи, които взелъ отъ стареца; ала колко зачуденъ останалъ той, като видѣлъ, че вмѣсто пари, въ съндъчето намѣрилъ колелца, изрѣзани отъ сухи листа. Разгнѣвенъ и смутенъ, той изскочилъ на улицата и тѣй почналъ да се бие по главата и да вика, че събралъ всичкитѣ си съседи; тѣ го заобиколили, но като се научили каква е работата, не повѣрвали. И братъ ми не би повѣрвалъ, ако нѣмалъ предъ себе си сухитѣ листа.

— Ахъ ти, проклетнико, ела ми само на ржцетѣ сега!

Щомъ братъ ми казалъ това, ето че старецътъ се задалъ. Братъ ми се хвърлилъ на среща му, хваналъ го и надалъ вика:

— Правовѣрни, съберете се да чуete какъ този злодеецъ ме излъга.

Народътъ чулъ виковетѣ и почналъ да се събира отъ всички страни, и, като се събрала една доста многобройна тѣлпа, Алкузъ разказалъ историята на сухитѣ листа. Старецътъ изслушалъ мълкомъ всичко и най-сетне казалъ спокойно:

— Съветвамъ те, да ме оставишъ и да не ме оскърбявашъ така предъ толкова народъ, защото иначе ще се отнеса много жестоко къмъ тебе.

— Какво можешъ да ми направишъ? [Азъ съмъ честенъ търговецъ и не се плаша отъ нищо.

— Значи ти желаешъ, щото азъ да разкажа престѣпленieto ти? Добре. Мюсюлмани, — казалъ старецътъ, като се обърналъ къмъ тѣлпата, — знаете ли съ какво ни храни този човѣкъ? Вмѣсто овче месо, той ни продава човѣшкo месо.

— Лъжешъ, клеветишъ, — извикалъ братъ ми, — нѣмашъ право да ме нападашъ, да ме позоришъ тѣй, куче недно!

— Но азъ никога не лъжа, — отговорилъ спокойно старецътъ, — дори и сега виси въ касапницата ти закланъ човѣкъ. Който иска, да отиде самъ да се убеди въ това.

Наистина, сутринята, преди да се отвори дюкяна, братъ ми заклалъ единъ овенъ и го окачилъ, въ касапницата. Той, като знаелъ, че виси въ дюкяна му овенъ, повикалъ народа да отиде и да се убеди, че старецътъ е единъ лъжецъ. Народътъ заобиколил Алкуза и тръгналъ къмъ дюкяна въ който действително висѣлъ единъ човѣшки трупъ; одранъ и разсѣченъ като овенъ.

Ето какъ стояла работата: старецътъ билъ магьосникъ, който магьосалъ очитѣ на тѣлпата тѣй, както билъ магьосалъ очитѣ на братъ ми.

Както и да е, но чудовищното зрелище ядосало тѣлпата. Този, който държалъ братъ ми, замахналъ и го ударилъ по лицето, като му казалъ:

— Да ти заплатя, загдето ни хранишъ съ човѣшкo месо!

Въ това време старецътъ, който се намиралъ наблизо, повторилъ удара съ такава сила, че окото на братъ ми отхарѣкнало, и той подналъ на земята; тогава всичкитѣ хора се хвърлили върху братъ ми и ожесточено почнали да скачатъ отгоре му и да го

биятъ докато той изгубилъ съзнание. Следъ това му дали да се постъже малко, и го завели при началника на полицията, като занесли и въображаеия човѣшки трупъ за доказателство, че братъ ми е виновенъ.

— Ето, праведни сждийо, — казалъ старецътъ-магйосникъ, — предъ тебе стои единъ престѣпникъ, който коли правовѣрнитѣ мюсюлмани, за да печели отъ месото имъ, което продава вмѣсто овче. Народътъ чака да чуе правосъдието ти и заслуженото наказание на престѣпника.

Началникътъ на полицията разпиталъ братъ ми и търпеливо го изслушалъ, но разказътъ за сухитѣ листа му се показалъ толкова невѣроятенъ, че той го приелъ за чиста измислица и заповѣдалъ да се накаже братъ ми съ петстотинъ удара съ пръчка; отвенъ това, взелъ му всичкото имущество и го изгонилъ завинаги отъ града. Но преди да го изгонилъ, три дена го развеждали изъ улицитѣ, за да се смѣятъ хората съ него.

Въ това време азъ не бѣхъ въ Багдате и се научихъ покъсно за нещастieto, което постигнало четвъртия ми братъ.

Като се поправилъ малко следъ боя, братъ ми можалъ да стигне въ единъ съседенъ градъ и тамъ се заселилъ. Отначало той не смѣлъ да излиза на улицата, но, като му дотегналъ такъвъ затворнически животъ, намислилъ да излѣзе да се разходи малко. Когато минавалъ край една голѣма кѣща, той чулъ задъ себе си конско тропане и като се обърналъ видѣлъ, че препускали нѣколко конници. Наплашенъ билъ братъ ми и се боялъ отъ всичко, затова помислилъ, че конницитѣ препускатъ него да стигнатъ, и, безъ да мисли много-много, вмъкналъ се въ голѣмата кѣща. Но преди да успѣе той да разгледа где се намиралъ, двама слуги изскочили и го хванали за врата.

— Е, е, слава Богу! хванахме те. Цѣли три нощи те азъ ихме, но, ний сетне . . .

Веднага разбралъ братъ ми, че билъ налетѣлъ на нова беда.

— Ей, приятели, — казалъ братъ ми, — вие ме мислите за другъ нѣкой; азъ въ нищо не съмъ виновенъ.

— Не можешъ ни излѣга, — казали слугитѣ. — Много нѣщо откраднахте отъ господаря ни и не ви стига това, ами искате да посегнете на живота му. Покажи, въ тебе ли е този ножъ, съ който ни гони цѣла нощъ.

Слугитѣ претърсили брата ми и действително намѣрили въ него ножъ.

— Сега не ще можешъ да се отървешъ, проклети разбойнико!

— Господи, Боже мой! Нима само разбойниците носятъ ножове! — попиталъ братъ ми; — вие сами ме бихте съжалили. Ехъ, да знаехте колко съмъ нещастенъ човѣкъ на този свѣтъ, какви мъки съмъ претърпѣлъ презъ живота си!

Но слугитѣ не искали нищо да слушатъ; тѣ го свалили на земята, ритали го, били го и най-сетне му скъсали ризата, и се видѣли ранитѣ по тѣлото му.

— А, кучи сине! — извикали слугитѣ, — като удвоили уда-

ритѣ си, ти и на друго мѣсто си ялъ бой! Гърбътъ ти ни откриха много работи.

— О Господи, за какви незнайни грѣхове ме наказвашъ тъй немилосърдно, тъй жестоко?

Слугитѣ не се омилиствили отъ никакви молби и, като набили добре клетия ми братъ, завели го при началника на полицията.

— Какъ си смѣялъ ти да влизашъ въ чужда кѣща и да гонишъ тѣзи хора съ ножъ? — попиталъ началникътъ.

— Милостиви господарю, — отговорилъ братъ ми, — азъ не съмъ правилъ това и не съмъ могълъ да го направя: лоша съжба ме преследва, и, ако знаешъ моитѣ злочестини, ти ще ме съжалишъ.

— Не го слушай ти, господинъ началникъ, — казалъ единъ отъ слугитѣ, — той е крадецъ и закоренѣлъ разбойникъ, който е погубилъ, можеби, много хора. Погледни му гърба и ще се увѣришъ въ това.

Като казалъ това, слугата открилъ гърба на братъ ми, и началникътъ безъ повече думи заповѣдалъ да му ударятъ сто прѣчки по плещитѣ, после го покачили на една камила и почнали да го развеждатъ изъ града, за да го видятъ хората.

Следъ това нещастие нѣкои отъ моитѣ приятели ми съобщиха, че братъ ми се намиралъ въ такова лошо полжение. Азъ го намѣрихъ, тайно го доведохъ въ Багдаты и го прибрахъ въ кѣщата си.

Халифътъ Мостансеръ Баллахъ, — продължилъ берберинътъ, — не се смѣ надъ тази история; напротивъ, той бѣ толкова добъръ, щото съжали злочестия ми братъ Алкузъ; следъ това заповѣда да ме надарятъ и да си отида. Но азъ искахъ да разкажа историята и на другитѣ си двама братя, затова казахъ:

— Господарю, ти благосклоно ме изслуша за четиримата ми братя, бѣди тъй добъръ да изслушашъ историята и на другитѣ ми двама братя. А ако всички тѣзи необикновени събития бждатъ записани въ една книга, то тя ще стане достойна да заеме най-хубавото мѣсто въ библиотеката на твоето величие. Безъ да чакамъ отговоръ, азъ почнахъ да разказвамъ за моя

Пети братъ Алнаскаръ

Съ позволение на твое величество почвамъ да разказвамъ за петия си братъ Алнаскаръ.

Докато живѣеше баща ни, братъ ми бѣше много мързеливъ, прекарваше разпуснатъ животъ и, вмѣсто да се погрижи за прехраната си, не се срамуваше да проси. Всѣка вечеръ той ходѣше да проси и, каквото събираше, съ него се хранѣше на другия день. Баща ми доживѣ до дълбока старостъ и, като умрѣ, остави ни наследство само седемстотинъ сребърни драхми; ние си ги раздѣлихме помежду си: по сто драхми. Алнаскаръ, който никога не бѣше виждалъ въ рѣцетѣ си такава сума, не знаеше какво да я прави. Най-сетне, следъ дълги размишления, той се

реши да купи стъклария, сложи я въ една голѣма кошница и седна предъ единъ много малък дюкянъ. Тамъ, като тури предъ себе си стоката и се облегна на стената, чакаше купувачи. Въ такова положение той се замислил и тъй се захласналъ, че взелъ да говори на високо, и съседътъ му шивачъ го чулъ като говорилъ:

— За тази стока съмъ заплатилъ сто драхми, — казвалъ той, безъ да свали очи отъ кошницата: — ако я продамъ, ще спечеля още сто; съ тѣзи двеста драхми ще купя пакъ стока и отъ нея ще спечеля още двеста, — всичко ще имамъ четиристотинъ драхми. Като продължавамъ така, паритъ ми съ време ще станатъ четири хиляди драхми; после ще се увеличатъ на осемъ хиляди. А когато вече имамъ десетъ хиляди драхми, тогава ще оставя тази работа и ще търгувамъ съ скъпоценни работи: бри-

лянти, рубини и др. Следъ това ще си купя кжща, земя, коне, роби, ще се храня, ще живѣя като царъ, и славата ми ще се разнесе по цѣлия свѣтъ. Ще свикамъ всички свирачи и играчи, нека знае свѣтътъ, кой съмъ азъ. А богатството ми ще расте и съ Божията помощ може да стигне и сто хиляди драхми. Тогава ще заприличамъ на нѣкой царски синъ и ще проводя да искамъ дъщерята на великия везиръ, като му кажа, че съмъ чулъ за нейната хубостъ, умъ, благонравие и другитъ ѝ превъзходни качества и я искамъ за жена. Най после ще му дамъ хиляди златни монети, за да изкупя дъщеря му. Ако ли великиятъ везиръ не се съгласи на моето предложение, то азъ ще взема дъщеря му и безъ неговата воля. Ето че се оженихъ за дъщерята на везира, подарихъ ѝ десетъ черни евануси, млади и хубави, азъ съмъ облѣченъ царски, възсѣдамъ коня си, който има седло позлатено и нани-

зано съ скъпоценни камъни. Цѣла тѣлпа слуги ме придружаватъ, приближавамъ се къмъ двореца на везира, а стари и млади ме гледатъ и ми се покланятъ до земята. Азъ слизамъ отъ коня и влизамъ въ двореца; слуги, наредени на два реда край стѣлбата, ме поздравляватъ, а самиятъ везиръ ме посрѣща съ дълбока почитъ, туря ме да седна на почетно мѣсто, а самъ той сѣда край мене по-низко, за да ми направи честь. Азъ се обръщамъ къмъ единъ отъ слугитѣ си, вземамъ една кесия, въ която има хиляда златни монети, давамъ я на везира и му казвамъ:

— Вземи тѣзи хиляда златни монети, които ти обещахъ да ти дамъ преди сватбата.

После вземамъ още една кесия отъ другъ слуга и пакъ му казвамъ:

— На ти още хиляда, да знаешъ, че азъ повече давамъ, отколкото обещавамъ.

Следъ такава постъпка, цѣлиятъ градъ, разбира се, ще почне да говори за моята щедростъ. Съ сжияхъ блѣсъкъ и величавостъ азъ се връщамъ вкъщи, младата ми съпруга ми благодарни, загдето съмъ ходилъ да се видя съ нейнитѣ родители, а азъ я обсипвамъ съ скъпи подарѣци. Но ако жената намисли да ме дари, азъ нѣма да приема нейнитѣ дарове. Сжщо ще се старая да ѝ внуша най-високо понятие за моето могъщество: нѣма да ѝ позволя да прави нѣщо безъ моето знание; ако ли нѣкога благоволя да я посети, то тя трѣбва да мисли, че азъ ѝ правя голѣма честь. Съ една дума, никжде нѣма да има такъвъ редъ и такова богатство, както въ моята къща. Ето какъ ще постъпя отначало съ жена си: ще се облѣка въ най-хубави дрехи, ще влѣза въ стаята ѝ и ще седна на най-почетното мѣсто; видѣтъ ми ще бжде мраченъ и важенъ, азъ нѣма да преклоня глава, ще гледамъ предъ себе си и ще се приструвамъ, като че не виждамъ жена си, а тя, развълнувана и хубава, ще стои предъ

мене и ще чака да я помилвамъ. Но това не ще дочака тя отъ мене — азъ ще бжда студень и равнодушень къмъ нейната хубостъ. Тогава слугинитѣ, които ще се намиратъ около нея, ще ми кажатъ:

— Господарю и повелителю, обърни яснитѣ си очи, предъ тебе стои съпругата ти; — твоята върна робиня: тя отдавна очаква милостивия ти погледъ и е огорчена, че ти не си я удостоилъ съ вниманието си; позволи ѝ поне да седне.

Азъ нѣма да имъ кажа нито дума, което още повече ще ги смути. Тѣ ще паднатъ предъ краката ми, ще почнатъ да ги цѣлуватъ и съ сълзи да ме молятъ да смекча сърдцето си къмъ младата си и нѣжна съпруга. Азъ ще си подигна очитѣ, ще погледна небрежно и пакъ ще взема сжщото положение. Тогава тѣ навѣрно ще предположатъ, че жена ми не е облѣчена добре, и ще я заведатъ въ друга стая да я премѣнятъ съ най-хубавитѣ дрехи. Като се върнатъ, отново ще почнатъ да ме молятъ да обърна внимание къмъ жена си, ала азъ нѣма да я погледна, докато всички не паднатъ предъ краката ми да ме молятъ. По такъвъ начинъ още отъ първия день ще дамъ на жена си да разбере какъ ще се отнасямъ съ нея презъ цѣлия си животъ.

Брачната церемония се свършва. Азъ давамъ една кесия съ петстотинъ златни монети на служителкитѣ и имъ казвамъ да се оттеглятъ. Оставаме сами: азъ и жена ми. Жена ми се съблича и си лѣга и азъ направлямъ сжщото, но се обръщамъ съ гърбъ къмъ нея. На другия день тя отива при майка си, жената на великия везиръ, и се оплаква, че азъ не обръщамъ внимание къмъ нея и се отнасямъ съ гордо презрение. Майка ѝ идва при мене, унижено се кланя и ми цѣлува ржцетѣ. Тя не смѣе да ме нарече зетъ, отъ страхъ да не оскърби гордостъта ми и ме нарича „господине“. Съ сълзи на очи ме моли да не се отнасямъ тъй студено къмъ нейната дъщеря.

— Тя за нищо друго не мисли, освенъ какъ да ти угоди и отъ всичко друго тебе най-вече обича въ свѣта.

Азъ слушамъ майката на жена си безъ внимание и съмъ гордъ и неумолимъ. Тогава тя пада предъ краката ми, прегръща ги, цѣлува ги и ми казва съ плачъ:

— О господине, нима ти подозирашъ дъщеря ми въ безнравственостъ? Кълна ти се, че, щомъ тя поотрасна, азъ не я оставихъ да излѣзе вѣнъ отъ вратата безъ мене, и ти си първия мжжъ, който видѣ лицето ѝ; не я унижавай толкова, погледни я малко по-нѣжно и подкрепи въ нея готовността да ти угажда съ всичко.

Но като вижда моята напреклонностъ, тя взема чашата, напѣлва я съ вино и казва на дъщеря си:

— Поднеси ти сама тази чаша на господаря си, можеби той ще смекчи своята суровостъ и ще я вземе отъ твоитѣ ржце.

Жена ми идва съ чаша въ ржка и стои разтреперена предъ мене. Като вижда, че азъ не я гледамъ, тя съ сълзи на очи започва да ми говори:

— Обични ми, стори милость да приемешъ тази чаша вино отъ ржката на твоята покорна слугиня.

Азъ пакъ нищо не отговарямъ. Тогава жена ми продължава да ми говори плачешкомъ, като ми поднася чашата:

— О, свѣтлина на моитѣ очи, бжди милостивъ къмъ мене; нѣма да се отстраня, докато не изпиешъ това вино.

Като ми дотегватъ нейнитѣ молби, азъ се разгнѣвявамъ, изглеждамъ я сърдито, ударвамъ ѝ една плесница и я сритвамъ съ кракъ.

Обезумѣлиятъ ми братъ дотолкова се билъ увлѣкълъ, щото не забелязалъ, че съседитѣ му го слушали и, като се заправили, той вмѣсто да ритне жена си, ритналъ кошницата съ стѣкленигѣ работи и всичката стока се строшила.

Съседътъ му шивачъ, който чулъ отначало докрай глупавитѣ му мечтания, изсмѣлъ се и казалъ:

— Ахъ, какъвъ си упоритъ горделивецъ! Имашъ ли нужда да оскърбявашъ тѣй младата си жена? Тя е такава мила, кротка, невинна, а ти се развива като безумень... Нѣмашъ срамъ да се подигравашъ съ хубавицата. Ако бѣхъ на мѣстото на тѣста ти, великия везиринъ, бихъ те наложилъ добре съ бой, и сетне бихъ те развеждалъ изъ града да те види свѣтътъ.

Въ това време печалната действителность вразумила найсетне братъ ми: всичкитѣ му мечтания за богатство се разрушили заедно съ кошницата. Той още повече се отчайвалъ и се гнѣвилъ, защото съзналъ, че самъ е причина за своето нещастие. Кжсалъ си дрехитѣ, биелъ си главата съ ржце и тѣй лудо викалъ, че съседитѣ му се събрали да видятъ каква е работата, а пжтницитѣ, минувачитѣ се спирали и съ недоумение питали какво се е случило. Това било въ петъкъ, когато народътъ отивалъ на молитва въ джамията, следователно, имало минувачи много повече, отколкото въ обикновенитѣ дни, и около Алнаскаръ се събрала една многобройна любопитна тълпа. Като се научили хората за всичко станало, смѣли се презъ-глава, но на братъ ми не било за смѣхъ: той продължавалъ да плаче надъ печалнитѣ остатъци отъ неговото богатство.

Въ това време минавала по улицата една знатна госпожа на муле, покрито съ разкошна хаша; плачътъ на братъ ми и събраната тълпа обърнали нейното внимание, и тя се спрѣла да се научи за всичко. Казали ѝ, че единъ бедень човѣкъ, който ималъ едно малко имущество, отъ което се прехранвалъ, се лишилъ отъ последното си богатство. Господжата била милосърдна и казала на евнуха си да даде на братъ ми всичкитѣ пари, които носи съ себе си. Евнухътъ далъ на братъ ми една кесия, въ която имало петстотинъ златни монети. Братъ ми додскачилъ отъ радость и не намѣрилъ думи да изкаже благодарността си, хвърлилъ кошницата и се върналъ благодаренъ въ дома си.

Когато се намиралъ подъ влиянието на неочакваното щастие и седѣлъ въ стаята си замисленъ, нѣкой почукалъ на вратата. Той попиталъ кой хлопа, и, като се научилъ, че нѣкоя жена го търси, поканилъ я да влѣзе при него.

— Синко, — казала жената, — ще те помоля за нѣщо: ходжата вика народа на молитва, позволи ми да се омия, за да

мога и азъ да се помоля. Нѣмамъ отъ нищо нужда, освенъ отъ малко вода.

Братъ ми показалъ мивката, а самъ седналъ на старото си мѣсто и продължавалъ да се радва на златнитѣ си монети, които държалъ въ една дълга кесия. Въ това време старата жена се омила, помолила се и, като се приближила до братъ ми, колѣнчила, поклонила му се чакъ до земята, и почнала да го благославя. Братъ ми мислилъ, че тази жена е нѣкоя сиромашкина и ѝ далъ две златни монети. Старицата отстѣпила назадъ, като че се наскърбила, и казала:

— Какво мислишъ ти? Нима предполагашъ, че азъ съмъ нѣкоя сиромашкина, която ходя отъ врата на врата да прося, за да се прехраня? Прибери си паритѣ, азъ, слава Богу, нѣмамъ нужда отъ тѣхъ. Моята прекрасна господарка е толкова добра и богата, че никога нѣма да ме остави.

Братъ ми, като простъ човѣкъ, не можалъ да се подсъти, че хитрата старица се отказва отъ дветѣ монети, за да му вземе всичкитѣ пари. Той почналъ да я разпитва коя е нейната господарка, на колко години е, богата ли е, най-сетне искалъ да се научи дали не може да се запознае съ нея.

— Много лесно, — отговорила старицата. — Ти си хубавецъ, добъръ, и тя навѣрно ще поиска да се ожени за тебе и заедно съ сърдцето си ще ти даде и всичкото си богатство. Да не губимъ време, вземи си паритѣ и хайде съ мене.

Алнаскаръ останалъ учуденъ отъ това предложение. Такова голѣмо щастие и тѣй скоро, и жена и богатство!... Какво да мисли повече? Грабналъ паритѣ си и тръгналъ следъ старицата.

Тя тръгнала напредъ, а той вървѣлъ нѣколко крачки назадъ следъ нея; като изминали нѣколко улици, старицата се спрѣла предъ вратата на една голѣма къща и почукала; Алнаскаръ пристигналъ вече до вратата, когато една млада гъркиня робиня отваряла. Старицата пустила братъ ми да влѣзе напредъ и го завела въ една доста голѣма и богато наредена стая, която показвала, че стопанката на къщата трѣбва да е богата жена. Алнаскаръ седналъ на единъ миндеръ, а тѣй като било доста топло, той си смѣкналъ чалмата и я сложилъ край себе си. Следъ нѣколко минути влѣзла въ стаята една млада жена, която сияела отъ хубостъ и скъпи украшения. Алнаскаръ станалъ и низко се поклонилъ, но хубавицата го помолила да седне и сама седнала край него. Тя почнала да му говори, че се радва на гостенина си, благодарила му за честѣта, която ѝ прави, и го помолила да отидатъ въ друга стая.

— Тукъ намъ не е удобно, — казала тя, — дай си ржката да те заведа въ друга стая.

Като казала това, тя му подала ржката си и го завела въ друга стая. Тамъ хубавицата, като го оставила, казала му, че ще се върне следъ малко. Не се минали и петъ минути и вмѣсто нея се явилъ единъ високъ черенъ робъ съ една голѣма сабя и съ свирѣпъ погледъ.

— Защо си дошелъ тука?

Братъ ми се смутилъ тъй, че не можалъ да каже нито дума. Тогава арапинътъ го ограбилъ, като му взелъ златото, що носѣлъ и съ нѣколко удара на сабята го свалилъ на земята. Ранитѣ не били дълбоки, ала братъ ми се присторилъ на умрѣлъ и лежалъ безъ да мръдне. Но убиецътъ заповѣдалъ да донесътъ соль. Единъ грѣкъ робъ донесѣлъ соль и почнали да му разтриватъ ранитѣ съ нея. Макаръ болкиѣ и да били ужасни, но братъ ми, като съзнавалъ опасното си положение, ималъ мъжество да не покаже никакви признаци на животъ. Когато робитѣ си отишли, убедени, че братъ ми е умрѣлъ, влѣзла самата тази старица, която го довела въ тази кѣща; тя го уловила за краката, повлѣкла го по дѣскиѣ, отворила единъ капакъ и го бутнала да падне презъ дупката. Отъ падането и защото много кръвъ му изтекла, братъ ми изгубилъ съзнание, но сольта, съ която били натрити ранитѣ му, благотворно подействувала; той скоро се съвзелъ и се видѣлъ въ едно подземие между много трупове, хвърлени тамъ, както и самия той. Следъ два дена, които той преминалъ въ подземието, силитѣ му се посѣбрали малко, и той презъ нощта можалъ да издигне капака на дупката и да излѣзе на двора, гдето се скрилъ да чака докато се разсѣмне. Сутринята старата отишла да търси нови жертви. За да не би да го види тази проклета вещица, почакалъ малко, докато замине тя, следъ това се откачилъ отъ този вертепъ, дойде право при мене, и ми разказа всичко, което се случило съ него.

Благодарение на моитѣ грижи и на тѣзи чудодейни срѣдства, които азъ употребявахъ, братъ ми оздравѣ но го мѣчеше злобата противъ коварната старица, и търсѣше случай да ѝ отмъсти. Затова той се облѣче веднѣжъ като старица, взе една дълга кесия, напълни я съ счупени стѣкла, скри подъ дрехата си една дълга сабя, па излѣзе на пѣтя. Скоро срещналъ познатата старица, която се скитала по улицата да търси нови жертви. Братъ ми я спрѣлъ, като ѝ казалъ съ женски гласъ:

— Нѣмашъ ли малки везни? Бихъ искалъ да си провѣря златнитѣ монети. Азъ съмъ персийка, днесъ дойдохъ тука и никого не познавамъ.

— Имамъ, имамъ, — отговорила старицата; — самъ Богъ те научилъ да се обърнешъ къмъ мене. Ела подире ми, ще те заведа при сина си, който е сарафинъ; той самъ ще ти провѣри паритѣ, безъ да ти вземе нѣщо. Само трѣбва да бързаме, да не затвори дюкяна си.

Тѣ отишли въ сѣщата кѣща и ги посрещнала сѣщата гъркиня. Старицата завела братъ ми въ широката стая и му казала да почака малко, докато повика сина си. Следъ нѣколко минути се явилъ сѣщиятъ арапинъ и казалъ на братъ ми:

— Ела следъ мене, дѣрта брѣнтійо.

Братъ ми станалъ, и го завели въ сѣщата тази стая, гдето ставали убийствата; въ това време братъ ми билъ извадилъ сабята и, като се приближилъ до роба, тъй изкусно го ударилъ, щото главата му се търколила на земята. Тогава той издигналъ капака и спусналъ трупа и отсѣчената глава въ подземието. Гъркинята, която отдавна била привикнала къмъ кървавитѣ развръзки,

донесла солъ, но, като видѣла предъ себе си Алнаската съ сабя въ ржка и съ открито лице, изплашила се, хвърлила солта и избѣгала; братъ ми се затичалъ следъ нея, ударя я съ сабята си и я повалилъ на земята. Въ това време дошла старицата и докато разбере работата каква е, братъ ми я улавя и вика:

— Ахъ, проклета вещице! Познавашъ ли ме?

— Не, господине, — извикала старицата уплашено, — не те познавамъ кой си, нито си спомнямъ да съмъ те виждала.

— Не помнишъ, а? Ами помнишъ ли въ коя кѣща ходи преди единъ месецъ да се миешъ и да се молишъ?

— О, прости ме! — извикала старицата и паднала предъ краката му, но братъ ми я разсѣкълъ на четири части.

Оставала само младата хубавица, която нищо още не знаела за станалото; Алнаскаръ отишелъ да я търси изъ кѣщи. Тя седѣла въ една стая и, като видѣла брата ми, едва не припаднала отъ страхъ. Хубостъта ѝ и молбитѣ ѝ смекчили сърдцето на братъ ми и той се решилъ да ѝ подари живота.

— Не мога да разбера, — казалъ той, — какъ ти си могла да паднешъ тъй ниско и да дружишъ съ такива хора: за които обесването е най-малко наказание?

— Нѣмаше какво да правя, — отговорила хубавицата; — азъ бѣхъ жена на единъ честенъ търговецъ, а тази злодейка старица, често идѣше въ кѣщата ни, и, безъ да я подозираме въ нѣщо, посрещнахме я много любезно. Веднѣжъ идва и ме вика на сватба:

— Имай добрината, — каза ми тя, — да дойдешъ у дома; ще прекараме времето си много весело.

Азъ се съгласихъ, и старицата ме доведе тука; оттогава три години се изминаха и тя не ме пуща да си отида, като ме кара да ѝ помагамъ въ нейнитѣ чудовищни злодейства.

— Вижда се, — казалъ братъ ми, — че тя е имала голѣма полза отъ това свое занятие, и този черенъ арапинъ се е посребрилъ отъ пари.

— Да, — отговорила хубавицата, — тука, въ тази кѣща, има толкова богатства, че ако ти можешъ да ги вземешъ, би ималъ съ какво да живѣешъ презъ цѣлия животъ. Иди погледни и се увѣри.

Като казала това, хубавицата го завела въ една тайна стая и му отворила нѣколко сандѣци пълни съ злато и скъпоценни нѣща.

— Не губи време, доведи хамали и вземи това, — казала тя.

Този съветъ се показалъ много благоразуменъ на Алнаскаръ и той отишелъ да търси хора. Върналъ се много скоро, ала коварната хубавица могла въ това кѣсо време да си изпълни намисления планъ. Братъ ми намѣрилъ отворени вратитѣ на цѣлата кѣща, а сандѣцитѣ изчезнали. Като нѣмало какво да вземе, заповѣдалъ на хамалитѣ да събератъ мебелитѣ, дрехитѣ и всичко каквото имало по-скъпо въ кѣщата, и да го занесатъ въ неговото жилище. Когато излизалъ изъ кѣщата, братъ ми забравилъ да затвори вратата, на която съседитѣ обърнали внимание и, като мислили, че е станало обиръ, съобщили на полицията. Безъ да

подозира нѣщо, Алнаскаръ си спалъ цѣла нощъ спокойно, като се утешавалъ, че билъ взелъ дрехи и други работи, които стрували повече отъ петстотинъ златни монети, що му били взели.

На сутринята, щомъ излѣзълъ на улицата, билъ заобиколенъ отъ двадесетъ войници, които му казали, че началникътъ на полицията го вика. Алнаскаръ не можалъ нищо добро да очаква отъ тази покана и затова почналъ да моли стражата да го пусне да избѣга, като ѝ обещавалъ голѣма парична награда. Но войниците не се съгласили, а го свързали и го повели къмъ полицията. По пътя ги срещналъ единъ познатъ на Алнаскаръ и

предложилъ още по голѣма сума на войниците, само да го пуснатъ да избѣга и да кажатъ на началника, че не сж го намѣрили. Но стражата не се съгласила и завела братъ ми при началника.

— Кажи ми истината, — казалъ началникътъ на полицията, — откъде взе тѣзи нѣща, които занесоха вчера въ кжщата ти?

— Господинъ началникъ, — отговорилъ братъ ми, — не съмъ ги кралъ и съмъ готовъ да ти открия цѣлата истина, но, преди всичко, позволи ми да те помоля да ми се обещаешъ, че нѣма нищо зло да ми се направи.

Началникътъ се обещалъ и тогава братъ ми разказалъ съ всички подробности това, което се случило съ него.

— Ако азъ взехъ тѣзи нѣща отъ разбойническата кжща, то направихъ това, за да си прихвана паритъ, които ми откраднаха.

Началникътъ изслушалъ мълкомъ всичко и заповѣдалъ на нѣколко стражари да отидатъ у братъ ми, да взематъ това, което

билъ взелъ отъ кжщата на старицата и да го занесатъ въ общия складъ. Когато стражаритѣ се върнали и съобщили на началника, че извършили всичко, което имъ заповѣдалъ, началникътъ на полицията казалъ на братъ ми да напусне града и никога вече да не се връща, ако не иска да бжде наказанъ съ смъртъ. Началникътъ направилъ това, като се боялъ, да не би братъ ми, като живѣе въ града, да каже на халифа, че несправедливо му били взети имуществата.

Както и да е, но братъ ми трѣбвало да се покори на заповѣдта и напусналъ града, за да си търси друго мѣсто за живѣене. Но едно зло води друго следъ себе си, казватъ хората. По пжтя разбойници нападнали братъ ми и го ограбили. Азъ се научихъ скоро за участъта на братъ си, отидохъ, намѣрихъ го, доведохъ го скрито въ града и се погрижихъ за неговото съществуване, като имахъ грижа и за другитѣ си братя.

За шестия братъ Шакабакъ

Остава ми да ти разкажа, господарю, за шестия си братъ Шакабакъ.

Следъ като раздѣлихме имуществото си, той умно употребилъ своитѣ пари и забогатѣ, но скоро щастieto го измами, и бѣше принуденъ да се храни съ просия. Съ време стана изкусенъ просякъ и почна да печели много пари, като заобикаляше само богатитѣ кжщи.

Веднѣжъ минавалъ край една голѣма и великолепно кжща и срѣдъ двора се виждали презъ вратата доста много роби. Шакабакъ се приближилъ до единъ отъ тѣхъ, поклонилъ му се и го попиталъ чия е кжщата.

— Откъде си ти, че не знаешъ имато на господаря на тази кжща? Отъ великолепието, което виждашъ, трѣбвало би да разберешъ, че тука живѣе началникътъ Бармесидъ.

Шакабакъ билъ слушалъ за този знаменитъ родъ, който се прославилъ съ своитѣ щедри благодѣния, и затова решилъ да си опита щастieto. Той се приближилъ до човѣка, който стоялъ край вратата, и му поискалъ милостиня.

— Иди поискай отъ самия господарь, — казалъ му вратарьтъ, — той нѣма да те изпрати съ голи ржце.

Шакабакъ не очаквалъ това; той поблагодарилъ на вратаря и влѣзълъ въ кжщата, но се забъркалъ въ входоветѣ и не знаелъ кжде да търси господаря. Най-сетне, забелязалъ въ вжтрешния дворъ едно голѣмо четиригълно здание, хубаво украсено и тръгналъ къмъ него. Край това здание имало градина съ хубави алеи и прекрасни дървета.

Всичко било тъй хубаво, тъй великолепно и би възхитило братъ ми, ако той отиваше не като просякъ, а като гостенинъ. Братъ ми продължавалъ да върви, докато, най-сетне, стигналъ до една широка и богато украсена стая. Срѣдъ стаята на едно високо мѣсто видѣлъ единъ старецъ, скжпо облѣченъ, хубавецъ, съ дълга бѣла брада. Шакабакъ разбралъ, че е самиятъ стопанинъ на кжщата, и унижено му се поклонилъ до земята.

— Добре дошелъ, — казалъ Бармесидъ, — съ какво мога да ти помогна?

— Могъщи господине, — отговорилъ братъ ми нажалено, — азъ съмъ беденъ човѣкъ и имамъ нужда отъ такива добри и щедри хора като тебе.

Бармесидъ погледналъ братъ ми съ дълбоко състрадание и, като зачуденъ отъ неговия отговоръ, издигналъ си ржцетъ къмъ гърдитъ, като че искалъ да си разкъса дрехитъ.

— О, нима има въ нашия славенъ градъ Багдатъ хора, като тебе, да търпятъ такива голѣми нужди! . . Не, азъ не вѣрвамъ това.

Тогава братъ ми, ободренъ отъ тази среща, не се съмнявалъ вече, че ще бжде награденъ богато и почналъ да благославя стопанина.

— Вѣрвай, — казалъ Бармесидъ, — че азъ никога нѣма да те оставя.

— Великодушни благодетелю, — отговорилъ братъ ми — преди всичко, дай ми да хапна нѣщо; кѣлна ти се, че нищо не съмъ турялъ днесъ въ уста.

— Какъ! — извикалъ Бармесидъ, — ти до сега нищо не си ялъ? Че ти можешъ да умрешъ отъ гладъ. . . Ей, дайте омивалника да се омие гостенинътъ ржцетъ си и му сложете да яде.

Никой не се появилъ, но стопанинътъ се приструвалъ, че нѣкой му полива и той си мие ржцетъ, като казалъ на гостенина си да направи сжщото. Шакабакъ, който отдавна билъ привикналъ да вижда въ богатитъ различни странни привички, досѣтилъ се, че стопанинътъ иска да се пошегува съ него, а тъй като беднитъ нѣматъ право да се докачатъ и трѣбва да понасятъ всичко, за да спечелятъ милостъта на своитъ благодетели, прибижилъ се до стареца и се присторилъ, че и той си мие ржцетъ.

— Хайде сега на трапезата, — извикалъ Бармесидъ; — а вие, — ужъ се обръщалъ къмъ слугитъ си — давайте ядене.

И двамата седнали край една маса, и, макаръ нищо да нѣмало сложено за ядене, старецътъ се приструвалъ, че ужъ има ястие и вземалъ да яде.

— Яжъ, любезни приятелю, — казалъ той на братъ ми, — не се свѣни, бжди като у васъ. Струва ми се като че се срамувашъ и ще останешъ гладенъ.

— Напротивъ, милостиви господине, — отговорилъ братъ ми, — азъ не губя време и ямъ като за десетъ души.

И действително, братъ ми, по подражание на стареца, вземалъ ужъ ядене отъ масата, турялъ го въ устата си и показвалъ, че дѣвче.

— Какво ще кажешъ за този млинъ, нали е вкусенъ, а?

— Никога не съмъ ялъ такова вкусно и хубаво ядене, — отговорилъ братъ ми.

— Добре, тогава яжъ; не се срамувай. Сжпо плащамъ за тѣзи ястия, но сж вкусни както виждашъ, — казалъ старецътъ. Като си нахвалилъ ястията, Бармесидъ извикалъ:

— Ей, дайте друго ядене. Макаръ и да не се явилъ никой.

18

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

старецът си представял, че яденето било донесено и затова казал на братъ ми:

— Опитай и отъ това ядене. Азъ мисля, че ти никога не си ялъ такова хубаво приготвено овнешко месо.

— Да, много вкусно, наистина, азъ ще преямъ, както се вижда.

— Много ти благодаря, че ми направи честь, като ме придружи на ядене. Храни се, не оставяй нищо отъ тѣзи ястия, които ти сж се осладили.

Не било мжчно за братъ ми да стори това, защото въ действителностъ нѣмало нищо сложено на трапезата. Следъ нѣколко минути Бармесидъ поискалъ печена гжска съ сладъкъ сосъ, подправенъ съ медъ, сухо грозде, сухи кокосови орѣхи и други миризливи плодове.

— Не те съветвамъ да ядешъ много отъ това ядене, — казалъ старецътъ, — гжската е много тлъста, а ние трѣбва да оставимъ мѣсто и за други ястия.

И наистина, старецътъ искалъ едно следъ друго ядене и едно отъ друго все по вкусни, но той само искалъ, а никой не носилъ, и гладниятъ ми братъ чувалъ само имената на ястията. Най-вече старецътъ хвалилъ яденето, приготвено отъ агнешко месо.

— Такова ядене, — казалъ той, — нѣма да намѣришъ въ цѣлия градъ. Яжъ, да не останешъ гладенъ.

И взелъ ужъ месо съ двата си прѣста и го поднесълъ къмъ устата на братъ ми.

— Хапни, самъ ще се убедишъ, че казвамъ право.

Братъ ми протегналъ вратъ, разтворилъ уста и се приструвалъ, че яде и гълта съ голѣмо удоволствие.

— Азъ знаа, че това ястие ти се струва много вкусно.

— Да, — отговорилъ братъ ми, — азъ не съмъ ялъ по-вусно ястие отъ това. Изобщо всичкитѣ тия ястия сж вкусни.

— Яжъ, яжъ, само тука ще намѣришъ такова ядене. Ей дайте още ястие!

— Благодаря, — казалъ братъ ми, — нахранихъ се вече, не мога кищо хапна. Стига.

— Тогава да събиратъ всичко и да ни донесатъ плодове, — казалъ старецътъ на слугитѣ си.

И следъ като почакалъ малко, обърналъ се къмъ гостенина си и почналъ да го кани:

— Съветавамъ те да вкусишъ отъ тѣзи бадеми, тѣ сж прѣсни.

И двамата почнали да се приструватъ, че бѣлятъ и ядатъ бадеми. Бармесидъ канилъ братъ ми да си вземе и отъ другитѣ плодове, както и отъ млиноветѣ, разнитѣ сладки работи, шербетъ и пр., а най-сетне взелъ нѣщо съ два прѣста и го поднесълъ къмъ устата на братъ ми, като му казалъ:

— Това помага за по-лесното смилане на яденето, опитай само.

Шакабакъ си отворилъ устата, като се преструвалъ, че яде и казалъ:

— Да, много хубаво, каточе мирише на кускусъ.

— Увѣрявамъ те, — казалъ Бармесидъ, — че такова нѣщо ти не можешъ намѣри въ цѣлия градъ, само въ моята кжща мо-

гатъ да се приготвяватъ такива ястия. Яжъ, не се стѣснявай.

Но челюститѣ на брата ми се били вече уморили да дѣвчатъ напраздно, затова той казалъ:

— Стига, милостиви господине, стомахътъ ми се тъй претъпълни, че не мога да хапна нищо повече.

— Тогава да приемъ, за да си намокримъ гърлата. Следъ такъвъ добъръ обѣдъ трѣбва да се сръбне. Мисля, че ти нѣма да се откажешъ, ако ти предложи да изпиешъ една чаша хубаво вино.

— Господине, по-добре не ме пресилвай да пия, защото ти знаешъ, че самата ни религия забранява виното.

— Ти много строго се отнасяшъ къмъ религиознитѣ закони. По-добре изпълнявай това, което ти казвамъ азъ, — казалъ му Бармесидъ.

— Добре, ще сръбна малко за твоя хатъръ, — казалъ Шакабанъ, — виждамъ, че ти искашъ да ме нагостишъ както трѣбва. Но по-добре да не пия, защото не обичамъ толкова виното, а и да не би да се напия и да направя нѣщо противъ благоприличието, особено противъ уважението, което дължа. Вмѣсто вино съ водица ще си мина.

— Не, не, — казалъ Бармесидъ, — ти трѣбва да пиешъ.

Той заповѣдалъ да донесатъ различни вина. Но всичко това било само думи, никой не се явилъ при тѣхъ, никой не донесълъ нито плодове, нито вино. Ала Бармесидъ се приструвалъ ужъ че налива вино и пие; сетне се обръща къмъ братъ ми, подава му чашата и го кани да пие:

— Пий за мое здраве и ми кажи какъ ти се вижда това вино?

Шакабакъ посегналъ ржка, каточе ужъ взелъ чашата, погледналъ я да види ужъ цвѣта на виното, доближилъ я до носа си, за да опредѣли миризмата му и сетне, като се повдигналъ отъ мѣстото си въ знакъ на почитъ къмъ стопанина на кжщата, почналъ да пие като се преструвалъ, че чувствува особена наслада отъ виното.

— Много хубаво вино, само ми се чини, че не е тъй силно.

— Ако ти искашъ по-силно вино, то азъ имамъ. Мазата ми е пълна, слава Богу, съ различни вина. Опитай това, можеби то ще бжде по-вкусно, — казалъ Бармесидъ и, като направилъ знакъ, че пълни чаша, приструвалъ се, че пие и сетне подава на братъ ми.

Това се повторило толкова пжти, че братъ ми каточе почналъ да се чувствува пиянъ, почналъ да говори по-дързостно на Бармесидъ и дори го ударилъ по главата тъй добре, че стопанинътъ на кжщата падналъ на земята. Бармесидъ се издигналъ да се зачиства и почналъ да вика на братъ ми:

— Ей, полудѣ ли? Какво правишъ?

— Ахъ, господине... прости ме, — казалъ братъ ми, като се приструвалъ, че иде на себеси — ... Азъ малко... това... Ахъ, дяволъ да го вземе... Не трѣбваше да пия. Ти малко си виновенъ. Добре ме нахрани, що ти трѣбваше да ми давашъ вино да пия. Думитѣ ми се сбжднаха. Какво да правя сега? Азъ се кая, но не се връща вече.

Но Бармесидъ не мислилъ да се сърди; той станалъ и почналъ да се смѣе.

— Е, bravo отдавна търсихъ такъвъ човѣкъ. Азъ не само че не ти се сърдя, но ти ще ми бждешъ отъ сега най-добъръ приятелъ и никога нѣма да се раздѣлишъ отъ мене. Стига да се шегуваше, хайде сега ще се наядемъ както трѣбва, а не само съ думи както до сега.

Бармесидъ си плесналъ ржцетъ и тутакси се явили слуги, които постлали масата и донесли ястия. Бармесидъ нагостилъ братъ ми съ сжщитѣ тѣзи ястия, съ които го хранилъ по-рано съ думи. Когато донесли вино и плодове, явили се нѣколко хубави и премѣнени робини, които съ свирни и пѣсни развеселили гостенина. Презъ всичкото време Бармесидъ се отнасялъ приятелски къмъ Шакабакъ и му подарилъ дори едни хубави дрехи.

Бармесидъ толкова се сприятелилъ съ братъ ми, че му повѣрилъ управлението на кжщата си и на всичкитѣ си работи. Цѣли двадесетъ години братъ ми оправдалъ довѣрието на своя великодушенъ благодетель, и само смъртта, която постигнала Бармесидъ, когато той достигналъ дълбока старостъ, ги раздѣлила.

Тѣйкато покойниятъ нѣмалъ наследници, то всичкото му имущество преминало въ хазната; освенъ това, чиновницитѣ на халифа взели отъ братъ ми и онова, което билъ спечелилъ, та братъ ми достигналъ положението, въ което се намиралъ преди двадесетъ години. Като нѣмало какво да прави братъ ми, присъединилъ се къмъ единъ керванъ, който отивалъ въ Мека; но, за нещастие, разбойници нападнали кервана, разграбили го и взели хората съ себеси. Шакабакъ изпадналъ въ ржцетъ на единъ свирепъ бедуинъ, който билъ братъ ми и му искалъ пари. Братъ ми се клелъ, вѣрилъ, че нѣма нищо, че е последенъ сиромасъ, но бедуинътъ не разбиралъ.

— Азъ съмъ си робъ, — казвалъ братъ ми на бедуина, — и ти можешъ да направишъ каквото искашъ съ мене, но съ никакви срѣдства не можешъ ме накара да ти дамъ това, което нѣмамъ. Азъ съмъ сиромасъ и една пара не мога ти даде.

Но нито думитѣ, нито сълзитѣ сж могли да омилостивятъ жестокия бедуинъ. Отначало бедуинътъ го билъ, за да иска пари, а сетне почналъ да го бие защо му се падналъ такъвъ сиромасъ, отъ когото не можалъ нищо да спечели, за което веднѣжъ тѣй много се разсърдилъ на пленника си, че за да му отмъсти, взелъ ножа и му разрѣзалъ устнитѣ.

Бедуинътъ ималъ много хубава и добра жена; тя се старала съ всички срѣдства да утеши братъ ми и да му облекчи страданията; когато мжжътъ ѝ отивалъ нѣкъде, жената ставала още по любезна къмъ братъ ми, и, безъ да се стѣснява, изказала му любовта си, ала братъ ми се боялъ много отъ бедуина и затова се старалъ да избѣгва срещитѣ съ жената. Но отношенията помежду имъ станали близки и жената се шегувала съ братъ ми, което си позволила веднѣжъ да направи и въ присѣствието на мжжа си. Шакабакъ неволно казалъ нѣщо. Тогавъ бедуинътъ си помислилъ, че между жена му и роба има нѣкаква престѣпна връзка, хвърлилъ се върху братъ ми, билъ го до несвѣсть, натовъ-

рилъ го на една камила, изнесълъ го на една планина, и, като го съблѣкълъ, оставилъ го тамъ. Пътътъ за Багдаты билъ край тази планина и пѣтници, които минали оттамъ, видѣли братъ ми и дойдоха да ми съобщатъ. Азъ отидохъ тутакси тамъ, намѣрихъ братъ си въ едно окаяно положение, взехъ го, заведохъ го въ града и му помогнахъ да се излѣкува.

— Ето що разказахъ на халифа Монстансеръ-Биллахъ, — казалъ бръснарътъ; — той ме изслуша съ удоволствие и следъ разказа ми, изсмѣ се и каза :

— Сега напълно се убедихъ, че прѣкорътъ мълчаливъ ти е даденъ много справедливо. Никой не може да се съмнява въ това, но азъ, по свои лични съображения, ти казвамъ, да напуснешъ столицата ми и да отидешъ кждето ти видятъ очитѣ. Махни се оттука и никога не се връщай вече. Хайде !

Какво можехъ да сторя ? Трѣбваше да се подчиня на монаршеската заповѣдъ и да напусна града си. Цѣли двадесетъ години се скитахъ. Най-сетне, като се научихъ, че несправедливиятъ халифъ умрѣлъ, върнахъ се въ Багдаты, но не сварихъ живи никого отъ своитѣ братя. Следъ завръщането си можахъ да помогна на този младъ човѣкъ, който си отиде преди малко, но вие чухте колко той е останалъ благодаренъ отъ мене ! . . . Вмѣсто да ме поменува до животъ за добрината, която му сторихъ, той избѣгалъ изъ града и не искалъ да ме срѣщне, крие се отъ мене като отъ чума. Азъ искахъ да го вразумя, затова, като се научихъ, че го нѣма въ Багдаты, тръгнахъ да го търся, за да го намѣря, но не сполучихъ никжде да се срещна съ него, макаръ да

обиколихъ за това всички градове, и най сетне случайно се срещнахме въ вашето общество. Кажете ми, господа, съвѣстно, следъ всички добрини, които направихъ на младия човѣкъ, можехъ ли азъ да се надѣвамъ, че той ще бжде неблагодаренъ къмъ мене?

Като свърши бръснарътъ разказитѣ си, всички бѣхме длъжни да признаемъ, че той е бѣбрица, но тъй като нѣмаше други нѣком лоши качества, то ние се съгласихме да остане въ нашата компания и да вземе участие въ пиршеството.

Всички насѣдахме, ядохме и пихме, докато дойде време за вечерна молитва; сетне си отидохме по кжщитѣ, но тъй като бѣше още рано, то азъ отидохъ въ дюкяна.

Въ това, именно, време пияниятъ камбуръ седна на прага на дюкяна ми и почна да свири и да пѣе. Азъ намислихъ да по-

развеселя жена си, и затова повикахъ пѣвеца въ кжщата си. Жена ми сложи риба и камбурътъ яде непредпазливо, задави се съ една кость и падна мъртъвъ. Ние скочихме да му помогнемъ, но всичкитѣ наши старания останаха безъ полза: камбурътъ не показваше никакви признаци на животъ. Тогава, уплашени и смутени, решихме се да махнемъ мъртаеца отъ кжщата си, да не ни обвинятъ въ убийство и го оставихме предъ вратата на лѣкаря-евреинъ. Лѣкарътъ го спусналъ презъ куминя у съседа си, а този последниятъ го оставилъ на пейката предъ дюкяна, откъдето тървовецътъ-християнинъ го свалилъ. Реши сега, господарю, за какво сме ние достойни — за милость или за смъртъ.

Кашгарскиятъ султанъ изслушалъ внимателно шивача и лицето му малко-помалко се прояснявало, и това дало голѣма надежда на осъденитѣ.

— Да, трѣбва да призная, че приключенията на куция момъкъ, на бръснаря и на шесттѣ негови братя сж по-любопитни

отъ приключението на тоя камбуръ. Азъ си държа думата и ви подарявамъ живота, но, преди да си разогидете и преди да се погребете тѣлото на умрѣлия, азъ искамъ да се видя съ този бръснарь, който ви избави отъ смъртта. Споредъ думитѣ ти, този необикновенъ човѣкъ е въ столицата ми, тогава ти, — като се обърналъ къмъ шивача, — вземи нѣколко стражари и го доведи при мене.

Шивачътъ знаеше гдѣ живѣе бръснарътъ, намѣри го и го заведе при султана. Бръснарътъ бѣше човѣкъ доста старъ — осемдесетъ годишенъ старецъ, съ бѣли като снѣгъ вежди и брада, увиснали уши и голѣмъ носъ. Султанътъ се засмѣ презъ глава, като го видѣ.

— Мълчаливи човѣче, — каза му султанътъ, — научихъ се, че ти си умѣлъ да разказвашъ доста любопитни истории, не можешъ ли ни разказа сега нѣкоя?

— Господарю, — отговори бръснарътъ, — наистина азъ зная много чудни събития, но, ако обичашъ, другъ пжтъ да ги разкажа, а сега най-почтително моля да ми кажешъ, защо сж се събрали всички тия хора предъ твое величество и при тоя камбуръ, който ми се види да е умрѣлъ?

Султанътъ се усмихна на такава смѣлостъ и каза:

— Защо питашъ?

— За да ти докажа, че ме интересува всѣко едно нѣщо и че азъ не съмъ бѣбрица, както нѣкои предполагатъ, а съмъ най-сериозниятъ и на мълчаливиятъ човѣкъ въ свѣта.

Кашгарскиятъ султанъ отново се усмихна и заповѣда да удовлетворятъ любопитството на този човѣкъ. Когато му разказаха съ всички подробности приключението съ камбура, той поклати глава, като че нѣщо му се показва невѣроятно.

— Да, чудно нѣщо, — каза той. — Позволете ми да го разгледамъ.

И безъ да чака отговоръ, седна на земята, улови и сложи главата на камбура върху колѣнетѣ си и почна да разглежда лицето му. Но тутакси се изсмѣ тѣй силно, щото не можа да се задържи на мѣстото си, а се претърколи назадъ. Всички го гледаха учудени и мислѣха, че той е смахнатъ човѣкъ. Ала бръснарътъ, като се насмѣ, стана и каза:

— Не току тѣй се казва, че нищо не бива безъ причина. Ако има нѣщо, което човѣкъ трѣбва да знае, то е историята на този камбуръ; тя трѣбва да се запише съ златни букви.

Всички гледаха бръснаря съ недоумение и чакаха какво ще стане по-нататъкъ.

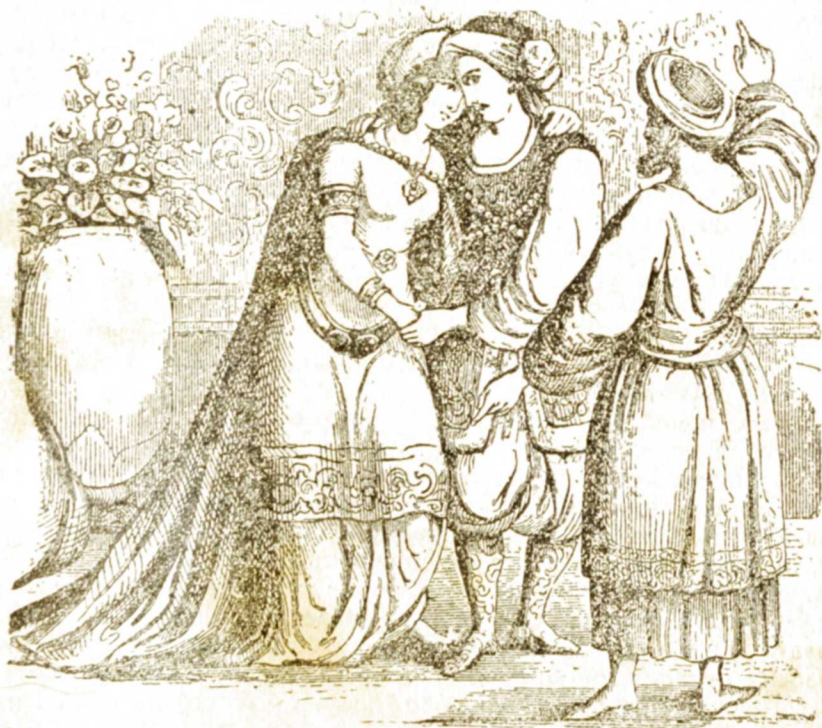
— Кажи, защо се смѣешъ? — попита го султанътъ.

— Господарю, — извика бръснарътъ, — кълна се, че камбурътъ не е умрѣлъ, и нека всички ме мислятъ за лудъ, ако азъ не докажа, че той е живъ.

Следъ това бръснарътъ си отвори сандѣчето съ различнитѣ лѣкарства и хирургически инструменти, които всѣкога носѣше съ себе си, извади едно шишенце съ балсамъ и почна да разтвива врата на камбура; сетне съ помощта на единъ инструментъ той му отвори устата, взе едни тънки щипци и, като ги пхна въ

гърлото на камбура, извади оттамъ една рибена костъ. Тутакси камбурътъ кихна, отвори си очитѣ и почна да мърда.

Всички, които видѣха това чудно събитие, не знаеха на какво да се чудятъ, дали на възкръсналия камбуръ или на необикновеното изкуство на бръснаря, който отъ нея минуѣ стана действително великъ човѣкъ. Следъ като го похвалиха всички и го поздравиха за изкуството, бръснарътъ биде награденъ съ много пари и зачисленъ при дворецовия щатъ. Кашгарскитъ султанъ на дари щедро и четиритѣ други лица, на които камбурътъ причини толкова страхъ, а самото събитие заповѣда да се запише, за да се помни отъ народа историята за камбура и бръснаря.

Приказката за персийския престолонаследникъ и за хубавицата Шемзелнигара

Въ царуването на халифа Харунъ-алъ-Рашидъ живѣеше въ Багдатъ единъ търговецъ на име Ебнъ-Тахеръ, — човѣкъ доста богатъ, уменъ, образованъ и благороденъ въ думитѣ и отношениата си. Тѣй като бѣше искренъ, откровенъ и веселъ, то всѣки обичаше да се запознае съ него. Самиятъ халифъ високо ценѣше неговитѣ превъзходни качества, довѣряваше му се въ всичко и му бѣше поръчалъ да доставя всичко, което бѣше необходимо за женитѣ на дворецовия харемъ. Ебнъ-Тахеръ купуваше раз-

личните накити и украшения за стаитъ и всичко нареждаше съ необикновенъ вкусъ.

Богатството, личните достоинства и особено явното разположение на халифа поставяха търговеца тъй високо въ обществото, щото първите чиновници, емиритъ и другитъ велможи искаха да се сприяелятъ съ него и посещаваха кжщата му, която стана сборище на всичкитъ знатни чиновници и придворни на Багдаты. Но измежду тѣзи високи посетители Ебнъ-Тахеръ бѣше разположенъ най-вече къмъ единъ младъ момъкъ, царски синъ, на име Ханемъ-Али-Абу Бекеръ, потомъкъ на старъ персийски царски родъ, който отъ самото покоряване на Персия билъ на голѣма почитъ при Багдатския дворъ. Природата като че искаше да го възнагради за изгубеното можество, затова щедро го бѣше надарила съ рѣдко душевно и тѣлесно качество. Идеално хубавото му лице, правата му мжжествена снага, необикновената грациозностъ въ движенията, изтънчеността въ отношенията правѣха поразително впечатление върху човѣка и привличаха всѣкиго. Когато говорѣше, речта му бѣше тъй ясна и увлѣкателна, приятниятъ му гласъ тъй мелодично звучеше, щото, макаръ и да говорѣше за най-обикновени работи, всички го слушаха съ интересъ. Той бѣше уменъ, проникателенъ, но до толкова скромненъ и сдържанъ, че не само избѣгваше да си покаже своитѣ качества, но нарочно се стараше да ги скрие; а когато разсждаваше върху нѣщо или изказваше своитѣ убеждения, въ спокойния му тонъ проглеждаше пълно уважение къмъ мнението на другитѣ.

Не е чудно, че Ебнъ-Тахеръ обикна младия царски внукъ искрено и предпочиташе него въ всичко предъ другитѣ млади придворни младежи, които се отличаваха повече съ своитѣ пороци, отколкото съ нѣкакви достоинства. Веднѣжъ, когато царския внукъ стоеше въ дюкяна на Ебнъ-Тахеръ, дойде една много богато облѣчена жена, заобиколена съ десетъ млади, прилично облѣчени робини. Макаръ тази жена да бѣше закрыта съ фереджа, ала виждаше се, че тя бѣше необикновено хубава: правата ѝ като тополя и гѣвкава снага бѣше препасана съ скжпа атлазена материя, обшита съ маргаритъ и едри елмазени камъни. Ебнъ-Тахеръ я посрещна вежливо, посочи ѝ мѣсто да седне, като я помоли да си отпочине.

Тѣй като младиятъ царски синъ бѣше изтънченъ въ отношенията си, учтиво предложи на познатата жена една възглавница отъ златотъкана материя и когато жената се изблегна на възглавницата, той низко се поклони, цѣлуна постилката предъ краката ѝ, и, като стана, очакваше заповѣдта на своята клиентка. Виждаше се, че младата посетителка никакъ не се стѣсняваше въ отдавна познатата кжща на Ебнъ-Тахеръ. Съ едно грацизно движение отмахна покривката отъ лицето си и тутакси предъ лицето на младия търговецъ се показа тя въ вълшебната си хубостъ и запали огъня на любовта въ неговото младежко сърдце. Очитъ му се прикозаха въ нейното лице, а самъ той стоя неподвижно, безъ да се мръдне, като че се боеше да не изчезне отъ погледа му очарователното видение. Като че и хуба-

вицата преживяваше същото чувство и свѣнливо поглеждаше младия момъкъ.

— Седни, моля ти се, — каза тя най-сетне.

Младиятъ момъкъ изпълни думитѣ ѝ, и безъ да спуща очи отъ нея, седна на края на миндеря. Хубавицата тутакси забелязала какво става въ душата му и това откритие решило съдбата ѝ. Тя стана и, като се приближи къмъ Ебнъ-Тахеръ, попита го шепнишкомъ кой е този младъ непознатъ и отгдето е?

— Той е единъ отъ най-добритѣ момци на Багдату, — отговори Ебнъ-Тахеръ, — той е отъ царски родъ и се нарича Ханемъ Али-Абу-Бекеръ.

— Отъ царски родъ ли е той! — извика тя зарадвана отъ това съобщение. Станало приятно на хубавицата, когато се научила, че този човѣкъ, когото тя обикнала отъ дълбочината на душата си, билъ отъ високо произхождение.

— Кажи ми отъ каква народностъ е той? Не е ли отъ рода на знаменититѣ персийски царе?

— Да, той е потомъкъ отъ онази династия, която е царувала нѣкога въ Персія; но когато била покорена тази страна, неговитѣ прадѣди дошли при двора на нашитѣ халифи и всѣкога сж се ползували съ голѣма почитъ.

— Радвамъ се, че се намѣрихъ въ твоята кжща, — каза хубавицата и, като посочи съ прѣстъ къмъ една отъ своитѣ робини, продължи: — когато ти проводя тази робиня да те повика да ми дойдешъ, доведи и него съ себе си. Азъ бихъ желала за се научи той, какъ живѣятъ въ Багдату знатнитѣ хора и да се убеди, че скжперничеството не съществува между тѣхъ; нека той самъ види и да разказва на другитѣ, какъ великолепно живѣя азъ. Помни молбата ми и се постарай да я изпълнишъ, иначе тѣй ще ти се разсърдя, че никога нѣма да ми стжпи крака въ дюкяна ти.

Ебнъ-Тахеръ бѣше много уменъ и проникателенъ човѣкъ и разбра защо хубавицата желае да види младия човѣкъ въ кжщата си.

— Госпожо, — каза той, — ти знаешъ, че думитѣ ти сж законъ за мене; Боже упаци да ти се противя нѣкога и да не искамъ да ти изпълня заповѣдта.

Следъ това хубавицата се прости съ Ебнъ-Тахеръ, хвърли последенъ погледъ къмъ младия момъкъ и излѣзе.

Царския потомъкъ, койго безъ това бѣше влюбенъ до безумие, остана зашеметенъ отъ този очарователенъ погледъ: той изпрати хубавицата съ очи и дълго време стоя неподвиженъ на мѣстото си. Най-сетне Тахеръ го дръпна за дрехата.

— Свѣсти се, — каза му той, — не виждашъ ли, хората се смѣятъ съ тебе, като те гледатъ да си се прехласналъ така.

— О, нека се смѣятъ, — каза момъкътъ: — ако тѣ можеха да зърнатъ въ душата ми, то не биха се смѣли, а биха ме съжалили, а така сжщо и ти би ме съжалилъ. Но кажи ми, моля ти се, коя бѣше тази очарователна жена, която ме плени тѣй силно.

— Тя е любимата одалиска на негово величество халифа и се нарича Шемзелнигара, — отговори Тахеръ.

— Шемзелнигара ли казвашъ? нѣма по-хубаво име отъ това; тя действително е слънце.

— И затова нашиятъ халифъ я обича тѣй силно, — каза Тахеръ, — и ми е заповѣдалъ да изпълнявамъ най малкитѣ ѝ желанія.

Ебнъ Тахеръ каза това съ цель да предпази момъка и да го накара да се откаже съ време отъ фаталната ѝ любовъ, която, освенъ нещастия, нищо не може да му обещае за напредъ. Но това още по-силно разпали страстьта въ душата на момъка.

— О, азъ зная това! — извика момъкътъ, — зная, че сждбата нѣма да ми позволи да завладѣя тази хубость; но нека става каквото ще става, азъ нѣмамъ сила да си победя чувството къмъ това идеално създание въ цѣлия свѣтъ! Ще я любя безнадеждно и ще бжда благодаренъ да ѝ бжда робъ.

Тѣй изказа предъ Тахеръ влюбениятъ момъкъ чувствата си, които го вълнуваха, и Шемзелнигара отъ своя страна мислѣше постоянно за него; хубавото му лице изпжкваше постоянно въ въображението ѝ, а желанието ѝ да го види, да говори съ него, да чуе думитѣ му, усиливаше се отъ минута на минута и най-сетне тѣй се усили, щото, безъ да дочака да достигне до двореца, повика вѣрната си робиня, заповѣда ѝ да се върне при Тахеръ и да го повика да дойде заедно съ младия момъкъ въ двореца.

Робинята се върна и свари Тахеръ да убеждава момъка да се откаже отъ любовта си къмъ халифовата избраница. Като се обърна къмъ двамата, робинята каза:

— Господа, моята господарка, хубавицата Шемзелнигара, ви моли да дойдете въ двореца.

Тахеръ, който бѣше всѣкога готовъ да изпълни безусловно заповѣдта на царската любовница, стана веднага и тръгна, като не бѣше доволенъ въ душата си отъ тази покана; момъкътъ, на-противъ, последва търговеца радостно, безъ да помисли за опасноститѣ, които биха могли да го срещнатъ.

Когато тѣ се спрѣха предъ входа на едно хубаво здание, въ което живѣеше Шемзелнигара, робинята отвори вратата, въведе ги въ една широка стая и ги помоли да седнатъ.

Мълкомъ се възхищаваше царскиятъ синъ на цѣлото велико-лепие, което го заобикаляше; струваше му се, че се намира въ единъ отъ тѣзи чудни чертози, които сж приготвени за правовѣрнитѣ на небето. Той дори не си билъ въобразявалъ до нея минута такава хубость; всичко до най малката подробностъ бѣше тѣй очарователно, изящно, разкошно, величествено, щото не може да се изкаже. Щомъ гоститѣ седнаха, и чернитѣ робини, облѣчени разкошно, сложиха трапеза съ такива ястия, плодове и питиета, щото можеше да остане доволенъ и най изтънчениятъ вкусъ.

Една отъ робинитѣ слагаше ястия, а друга наливаше вино. Най-сетне, следъ като се нахраниха, дадоха имъ въ златни сждове вода да си омиятъ ржцетѣ, а подиръ това имъ подадоха драгоценни, украсени съ рубини и брилянти сждове, пълни сж най хубави миризливи масла, съ които гоститѣ си намазваха ржцетѣ, лицето и брадата. Следъ нѣколко време се яви робинята, която ги бѣше довела въ тази стая, повика ги да тръгнатъ следъ нея;

тя разтвори предъ тѣхъ една врата и ги въведе въ другъ, вълшебно украсено чертогъ, на който високитѣ сводове се подържаха отъ стотини масивни мраморни колони, блѣскави и бѣли като алабастъръ. Тѣхнитѣ долни и горни части бѣха украсени съ различни изваяни фантастични животни и птици, а страннитѣ арабески по своדותѣ хармонираха съ пѣстротата и свѣтлината на боитѣ си съ златотъканитѣ ковъори, които покриваха пода и ушити съ разноцвѣтни коприни. Между всѣки две колони имаше миндеръ, постланъ неизказано разкошно: край тѣхъ имаше голѣми нарисувани саксии отъ фарфоръ, отъ хрусталъ, агатъ, отъ порфиръ и отъ други скъпоценни метали, въ които разстѣха благоуханни цвѣтя. Голѣмитѣ прозорци на стаята гледаха къмъ градината, която съ разкошнитѣ си цвѣтя изглеждаше като да бѣше продължение на тѣзи постилки, които украсяваха чертога. Така щото тази възхитителна хармония отъ цвѣтове и бои вътре и вънъ даваше илюзията, че и градината и вълшебния дворецъ съ украшенията си сж разположени върху единъ и сжщи ковъоръ.

Край цвѣтята, паралелно съ алеитѣ имаше два канала, пълни съ чиста и прозрачна като сълза вода; отъ едина каналъ, който бѣше малко по-високо отъ другия, падаше вода. Най-напредъ бѣха наредени отъ позлатенъ бронзъ саксии съ разкошни разцвѣтѣли растения, а по нататъкъ, гдето дърветата се преплитаха съ клоноветѣ си, чуваха се дивнитѣ пѣсни на милиони разнообразни птици, които подхвъркваха отъ клонче на клонче, и грациозно си размахваха крилата.

Дълго време царскиятъ синъ и Ебнъ-Тахеръ съ възхищение се любваха на този разкошъ; често, когато видѣха нѣщо особено, се провикваха отъ удивление и възторгъ, особено царския синъ остана учуденъ, защото никога не билъ виждалъ нѣщо подобно въ живота си. Въ това време, когато и двамата бѣха погълнати отъ съзерцанието на тѣзи чудни произведения на изкуството и фантазията, предъ тѣхъ се появиха отъ дъното на градината нѣколко млади хубавици съ различни музикални инструменти въ ржце и сякашъ чакаха заповѣдъ само да почнатъ да свирятъ.

Ебнъ-Тахеръ и царскиятъ синъ се заинтересуваха и побързаха да излѣзатъ на верандата, откъдето живописната група отъ жени се виждаше много по ясно. Отдѣсно се виждаше вътрешниятъ дворъ, заобиколенъ съ цѣлъ редъ вълшебни чертози съ свѣтли мраморни стѣлби, които водѣха къмъ градината. Развълнуванъ и възхитенъ отъ това неочаквано зрелище, царскиятъ синъ извика, като се обърна къмъ другаря си:

— Не зная какво става въ душата ти предъ това зрелище; можеби ти, като човѣкъ опитенъ и видѣлъ много, не се чудишъ тѣй много на всичко това, но за мене това, което виждамъ, е нѣщо необикновено. Но и въ това се състои моето нещастие; когато помисля за безпредѣлната властъ, за могъществото на съперника си, о, колко нищоженъ съмъ азъ! Каточе за смѣхъ сждбата ме е поставила тѣй близо до единъ най-високъ монархъ въ свѣта, който съ една дума може да ме махне отъ лицето на земята. Дори въ тази минута нима азъ съмъ увѣренъ, че не ме очаква нѣкоя страшна опасностъ.

— Успокой се, — пришепна ми тихо Ебнъ-Тахеръ, — наистина, не мога ти каза какви ще бждатъ последствията на любовъга ти, но мога да те увѣря, че ти си на безопасно мѣсто. Хубавицата Шемзелнигара е съвсемъ свободна въ това хубаво жилище; никой не я следи, тя си живѣе тука като пълна самостоятелна господарка: излиза когато поиска, връща се когато има време, отъ никого не се допитва. Дори самия халифъ не се явява тукъ при нея, ако не ѝ съобщи по-рано чрезъ Месруръ, началника на евнуситѣ. Следователно, ние сме тука съвършено на безопасно мѣсто и спокойно можемъ да изслушаме концерта, съ който хубавицата Шемзелнигара иска да ни направи удоволствие.

Докато издума, и женитѣ по знака на управителката взеха нѣколко акорди на инструментитѣ си и следъ една тиха инѣжна прелюдия една отъ женитѣ излѣзе напредъ и запѣ съ нѣженъ приятенъ гласъ подъ звуковетѣ на мелодичнитѣ музикални инструменти. Както се виждаше, пѣсенъта била избрана отъ по-рано, защото както думитѣ ѝ, тъй и мотивътъ ѝ напълно отговаряха на вътрешното душезно настроение на царския синъ, който отъ минута на минута се увеличаше отъ сладкитѣ звукове на пѣсенъта, докато най-после се развълнува отъ дълбочината на душата и извика:

— Това не е пѣсенъ, а вопли на сърдцето ми. Ти владѣешъ чародѣенъ даръ да прониквашъ въ човѣшката душа и съ чудни звукове и думи да изказвашъ онѣзи заветни чувства, които азъ самъ не съмъ въ състояние да изкажа.

Пѣвицата нищо не отговори на тази похвала и свирѣше арията си съ такава задушевна сила и страстностъ, щото сълзи близнаха изъ очитѣ на царския синъ. Сетне цѣлата група жени изпѣха тѣзи стихове:

„Ще дойде скоро тукъ при нами
Небесната ни хубавица,
Съ която не може да се равни
И най-блестящата звезда“.

Съ това се известяваше за появяването на самата Шемзелнигара.

Наистина, още въ сжщата минута се показаха отъ вътрешния дворъ десетъ черни робини въ свѣтли облѣкла; тѣ едвамъ вървѣха подъ тежината на масивния сребъренъ престолъ, който сложиха срещу верандата и следъ това отстъпиха настрана. Следъ тѣхъ излѣзоха изъ сжщитѣ врати още десетина богато облѣчени жени и необикновени хубавици и се спрѣха при входа да чакатъ господарката си. Най-сетне се появи и хубавицата, величествена, стройна, пълна съ неизказана грация: върху раменетѣ ѝ имаше тънъкъ, като небоето синкавъ златотканъ платъ, а плавното ѝ движение напомняше движението на лъчезарното свѣтило между облацитѣ, които, безъ да затъмнятъ блѣсъка му, се освѣтяватъ отъ неговитѣ лъчи. Маргарититѣ, брилянтитѣ, рубинитѣ, изумрудитѣ, които служеха за украшение, избрани съ необикновенъ вкусъ, струваха едно неоценимо богатство. Хубавицата се изкачи и седна върху приготвения ѝ престолъ.

Щомъ царскиятъ синъ видѣ Шемзелнигара, и очитѣ му тъй се приковаха въ нея, че той не ги смъкна и само съ разтреперанъ гласъ можа да каже на Ебнъ-Тахеръ:

— Ето оная, която търсихъ азъ и къмъ която душата ми се стремѣше. Най сетне я намѣрихъ и нищо не съществува повече за менъ освенъ тя. Тя е моя животъ, моето щастие, но и тя е причина на моитѣ злочестини! Колко сж тежки, горчиви и непоносими моитѣ страдания, но и колко сж скъпи за сърдцето ми! Струва ми се, че азъ за нищо не бихъ ги далъ, и нека сърдцето ми се разкъса на части, но азъ вѣчно ще благославямъ тази мжчителна блажена минута. Погледни колко е хубава. . . О, колко бихъ желалъ да умра още сега, да не изпитамъ, да не преживявамъ тѣзи страшни мжки, които ме очакватъ. И все ти, Ебнъ-Тахеръ, си причината на моитѣ бедствия! Защо си ме довелъ тука? Ти си мислелъ да ме направишъ щастливъ! Лъжешъ се, мой приятелю: не щастие, гибель ме очаква тука. . . Но, не, не, прости ме, азъ не зная какво говоря. . . Никой, освенъ мене, не е виновенъ за моитѣ мжки.

— Благодаря ти, че поне си справедливъ въ този случай: азъ не раздражнявахъ фаталната ти страсть, напротивъ, отначало те предупредихъ кому принадлежи тази хубавица. Азъ предполагамъ, че, шомъ чуешъ името на халифа, ще задушишъ въ себеси чувството си къмъ тази хубавица. Но и сега не е късно още: всичко, което виждашъ тука, трѣбва да ти докаже колко ескъпа за халифа тази хубавица и колко може да имашъ надежда. Помжчи се да изхвърлишъ изъ сърдцето си тази безумна любовъ, не мисли повече, че ще можешъ да си постигнешъ желанията и остана благодаренъ къмъ любимката на негово величество, която тъй радушно те прие. Успокой се и се постарай да я посрещнешъ както прилича. . . Ехъ, — продължи Ебнъ-Тахеръ, — ако знаехъ какво ще се случи, бихъ взелъ други мѣрки; но станало вече, миналото се не връща и сега не остава нищо друго, освенъ да молимъ Бога да ни пази отъ злото. Повтарямъ, бжди благоразуменъ и помни, че любовта е най-коварниятъ предателъ, тя ще те заведе до такава бездна, откъдето ти не можешъ излѣзе. Но гледай, тя ни поздравлява.

Наистина, щомъ седна Шемзелнигара на престола и ги поздрави и обърна погледа си къмъ персийския царски синъ, който отъ своя страна я гледаше съ благоговѣенъ възторгъ; тази нѣма сцена се продължи нѣколко секунди, ала тя тъй много каза на влюбенитѣ, щото едваали можеше да се каже нѣщо следъ най-продължително обяснение. Чувствата, които пълнѣха сърдцата имъ, не могатъ да се опишатъ, но се знаеше само едно: Шемзелнигара, като се убеди въ безкрайната любовъ на царския синъ, се считаше най-честитата жена въ свѣта. Съ очи, които блестѣха съ неизказана радостъ, тя се обърна къмъ робинитѣ, които седѣхе малко настрана съ музикални инструменти въ ржце, и имъ заповѣда да се приближатъ. Тѣ всички станаха веднага и дойдоха по-близо до хубавицата, а чернитѣ робини, които стоеха презъ всичкото време край дърветата, донесоха столчета и, като

ги наслагахъ предъ двореца, образувахъ правилень полукръгъ, въ срѣдата на който остана тронътъ на Шемзелнигара.

Когато женитѣ заеха мѣстата си, една отъ тѣхъ, по заповѣдь на хубавицата, излѣзе напредъ, нагласи арфата и запѣ съ своя нѣженъ, звучень гласъ. Пѣсенъта ѝ говорѣше за нѣкаква страстна, беззаветна любовъ на две сърдца, на които злата сждба не дава да се слѣятъ въ едно. Тѣ страдатъ и се измжчватъ въ неизбѣжна раздѣла, ала търпеливо пренасятъ всички гонения и само отговарятъ съ думитѣ:

Тѣй е решено отъ сждбата —
Единъ другъ да се любимъ ний.
Самъ Богъ запали тоя пламъкъ,
Кой може да го угаси ?

Изразътъ на Шемзелнигариното лице и неволното вълнение говорѣха за кого се отнасяше пѣсенъта; царскиятъ синъ не изтрая; препълненъ отъ чувства, той прескочи презъ стобора и съ знакъ повика при себе си пѣвицата.

— Придружи ме, моля ти се, — каза ѝ той и запѣ тѣй страстно и увлѣкателно, както може да пѣе човѣкъ, обхванатъ отъ безпредѣлна любовъ.

Когато свърши той пѣсенъта си, Шемзелнигара се просълзи; разтреперана, развълнувана, тя стана и, като последва примѣра му, каза на сжщата робиня:

— Послушай и мене и ми пригласяй.

Следъ това отъ устата ѝ се излѣ пѣсень, пълна съ дълбоко чувство, съ такава голѣма тжга, че царскиятъ синъ, проникнатъ отъ страсть и неизказанъ възторгъ, като едва сдържа гласа си, отговори ѝ съ нова пѣсень, на която звуковетѣ извираха на право отъ развълнуваната му душа.

Тази взаимна размѣна на чувства съ помощта на очарователната пѣсень подействува и върху двамата ополително. Лишена отъ самообладание, Шемзелнигара скочи отъ трона си и отиде къмъ стобора. И царскиятъ синъ трепна отъ това движение на хубавицата; той скочи и се затече къмъ нея. Следъ една секунда ржцетѣ имъ се сплетоха и тѣ, притиснати единъ до другъ, замрѣха въ страстна цѣлувка. Вълнението, което ги обхвана, бѣше тѣй силно, че и двамата едновременно се лишиха отъ съзнание. Робинитѣ, които придружаваха Шемзелнигара, ги уловиха и ги заведоха въ двореца, гдето съ различни благоуханни билки имъ повърнаха съзнанието.

Като отвори очи, преди всичко Шемзелнигара попита за Ебнъ-Тахеръ, който отъ самото начало на тая сцена се отстрани отъ влюбенитѣ, за да не ги стѣснява съ присѣтствието си и не се яви презъ всичкото време, презъ което робинитѣ се грижеха да съживятъ господарката си. Тая случка го загрижи доста много; уплаши се, да не би да има нѣкои печални сетнини. Той побърза да се яви, щомъ го повикаха.

Шемзелнигара му се усмихна и му каза съ искрена радостъ:

— Не зная дали ще бжда въ състояние да ти изкажа всичката си благодарност, загдето ми достави щастието да видя и да се налюбувамъ на този, който ми е по-скъпъ отъ всичко на тоя свѣтъ. Бжди увѣренъ, че нѣма да умира, докато не ти се отплатя за заслугитѣ; признателността ми, ако е само възможно, ще се равнява на твоето благодеяние.

Ебнъ-Тахеръ ѝ отговори съ искренъ поклонъ и съ сърдечни благопожелания.

Следъ това хубавицата се обърна къмъ царския синъ, който седѣше около нея, и, малко смутена отъ това, което стана между двамата, срамежливо отговори:

— Мили мой, вѣрвамъ въ любовта ти, както и ти трѣбва да вѣрвашъ въ моята, но нека не се лъжемъ съ праздни надежди; за насъ нѣма да има щастие, макаръ и да сме родени единъ за другъ; освенъ нещастие, страдания и тжга, нищо друго не ни очаква занаяпредъ. Какво трѣбва да правимъ сега? Нищо не можемъ измисли, съ нищо не можемъ си помогна; нека се надѣваме на Привидението, нека се ослонимъ на богатата Божия воля, да чакаме търпеливо и да се обичаме единъ другъ, безъ да обръщаме внимание на нѣщо...

— О моя мила! — прекъсна я царскиятъ синъ, — радвамъ се, че ти не се съмнявашъ въ любовта ми и вѣрвашъ, че никакви страдания свѣтовни нѣма да ме накаратъ да се откажа отъ нея... Ти си моятъ животъ, свѣтлината ми, разумътъ ми... Ти тъй дълбоко си се сродила съ душата ми, че и самата вѣчностъ не може ни раздѣли.

Като говорѣше това, той разтреперанъ ѝ стискаше ржката, а сълзитѣ неудържимо течеха изъ очитѣ му. Съ него заедно плачеше и Шемзелнигара.

Ебнъ-Тахеръ, дълбоко развълнуванъ отъ тая сцена и, като искаше да ги успокои, обърна се къмъ хубавицата и каза:

— Господарке, прости ме великодушно, но азъ не разбирамъ днешнитѣ ти страдания: вмѣсто да плачете, вие трѣбва да се радвате, че сте заедно. Ами какво ще стане, като ви раздѣли сждбата? А вие трѣбва вече да се раздѣлите: ние отдавна сме тука и трѣбва да си ходимъ.

Шемзелнигара не се разсърди на Ебнъ-Тахеръ за думитѣ му; тя вѣрваше въ искрената му преданостъ и се реши да изпълни разумния съветъ.

— Да, ние трѣбва да се подчинимъ на печалната необходимостъ, — прошепна тя. — Нешастна фатална сждба! Ти ми отнемашъ онова, безъ което и самиятъ ми животъ не е животъ.

Следъ това хубавицата се обърна къмъ своята домоуправителка, па ѝ направи нѣкакъвъ знакъ. Домоуправителката излѣзе и следъ нѣколко минути се върна съ малка сребърна масичка, отрупана съ отборъ плодове; следъ нея влѣзеха три черни робини, всѣка отъ които държеше златна табла съ чаша пълна съ руйно вино. Като ги сложиха предъ царския синъ, предъ Шемзелнигара и Ебнъ-Тахеръ, отдалечиха се мълкомъ.

Хубавицата стана, взе чашата си и, като я издигна високо, изпѣ нѣжно, мелодично една пѣсень, която тя сама бѣше измис-

лила. Една отъ женитѣ ѝ пригласяше съ арфа. Заедно съ последния звукъ Шемзелнигара изпи чашата до дъно, следъ това взе другата и, като я поднесе на царския синъ, каза :

— Пий за нашата вѣчна любовъ, както пихъ азъ.

Като взе царския синъ чашата отъ ржката на хубавицата, отговори съ друга печална пѣсенъ, която той токущо състави. Приглася му една отъ робинитѣ :

Не зная какво азъ ще пия
Изъ тая пълна златна чаша,
Вино ли руйно или сълзи,
Кои ни праща съдба наша !

Третата чаша хубавицата даде на Ебнъ-Тахеръ ; той я взе и, като се поклони низко и като пожела на влюбенитѣ пълно щастие, изпи до капка ароматното вино.

Въ тази минута се приближи бърже до Шемзелнигара вѣрната ѝ слугиня и каза съ развълнуванъ гласъ :

— Господарке, Месруръ, началникътъ на евнуситѣ, е при вратата ; той иска да ти говори отъ името на негово величество.

Като чуха тия думи царския синъ и Ебнъ-Тахеръ трепнаха и побледнѣха, каточе бѣха осждени на смъртъ. Хубавицата, като забеляза уплахата имъ, усмихна се неволно.

— Не се безпокойте ! — каза тя : — вие сте тукъ напълно въ безопасностъ.

Следъ това тя заповѣда на довѣреницата си да задържи посланицитѣ на халифа, докато се приготви и докато ги повика. Въ сжщото време заповѣда да спуснатъ пердетата на всички прозорци и, като хвърли последенъ, успокоителенъ погледъ къмъ гоститѣ си, бързо излѣзе изъ стаята.

Като слѣзе въ градината, Шемзелнигара заповѣда на робинитѣ да разтрѣбятъ маситѣ и да наредятъ всичко на мѣстото си. Когато се извърши всичко това, тя се изкачи на сребърния си престолъ и каза да съобщятъ на началника на евнуситѣ, че може да се яви предъ нея.

Месруръ се яви придруженъ отъ двадесетъ евнуси, облѣчени разкошно, съ лъскави сабли на кръста. Като се приближиха къмъ престола, тѣ се поклониха предъ любимата на халифа ; тя имъ отговори съ леко навеждане на главата, а като се изправи, тя каза на Месрура, който бѣше най-напредъ :

— Кажй, защо си дошелъ и какво ще ми кажешъ ?

— Господарке, — отговори Месруръ, — халифътъ, нашиятъ повелителъ, ми заповѣда да ви кажа, че му е домжчнѣло безъ тебе и е решилъ да те види тая вечеръ. Негово величество се надѣва, че ще го посрещнешъ съ сжщата радостъ, съ каквата иде той при тебе.

Шемзелнигара изслуша Месруровитѣ думи съ дълбоко благоговение и въ знакъ на покорностъ предъ заповѣдитѣ на халифа, се поклони до земята. Следъ това, като се изправи, каза :

— Кажй на моя господаръ и повелителъ, че посещението на негово величество ще ми направи голѣма честь ; съ радостъ съмъ

19

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3| лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

готова да изпълня волята му като покорна и вѣрна робиня и ще употребя всички усилия, за да посрѣщна владѣтеля си съ всичката почитъ.

Тя заповѣда на околнитѣ си робини да украсятъ двореца и да приготвятъ всичко да посрещнатъ достойно високия гостъ. Чернитѣ робини се заловиха веднага да изпълнятъ заповѣдта, а хубавицата Шемзелнигара, като придружи до вратата началника на евнуситѣ, каза му:

— Ти виждашъ, че трѣбва много време, докато се приготи всичко, затова ще те моля, потруди се да закѣснѣе негово величество съ идването си.

Но когато Месруръ се отдалечи съ свитата си, Шемзелнигара остави всичко и се затече при гоститѣ си, които я очакваха съ голѣмо вълнение. Лицето на хубавицата бѣше тъй бледно и тжжно, че Ебнъ-Тахеръ се изплаши и помисли, да не се е случило съ нея нѣкое нещастие. Обаче, царскиятъ синъ веднага отгада сжщинската причина на тази скръбъ и каза тихо съ очи пълни съ сълзи.

— Миличка, ти се измжчвашъ, защото ще трѣбва да се раздѣлимъ. Но какво да се прави? Ще бждемъ принудени да се покоримъ на печалната участъ, и макаръ сърдцето ми да е готово да се разкъса на части, азъ ще се подчиня предъ необходимостта. Нека се надѣваме предъ божията благостъ, както си ме учила. Можеби той ще ни даде сила да претърпимъ това нещастие и да избѣгнемъ всички злочестини.

— Мили мой, — извика Шемзелнигара, — ти можешъ да говоришъ тъй, защото злочестината ти е несравнено по-малка отъ моята; наистина, тежко ще ти е да ме не видишъ, но това е то всичкото ти нещастие. Ти все ще се надѣвашъ да ме видишъ пакъ, и това те ободрява и отешава. Ами азъ? Каква страшна, непоносима участъ ме очаква! Не само че ще се раздѣля съ тебе, но и ще бжда принудена да отговарямъ на ласканията на другъ човѣкъ, когато ми направи ти умразенъ. Какъ ще посрещна господаря си, какъ ще му кажа, когато ти ми си на сърдце, ти ми си предъ очи. Той ще търси въ очитѣ ми оная радостъ, съ която го срѣщахъ по-напредъ и нѣма да я намѣри, нѣма да получи отговоръ на своитѣ нѣжни, ласкави думи. Азъ ще бжда разсѣяна, студена, мислитѣ ми ще сж далечъ отъ него, а всѣка негова цѣлувка, всѣко негово пригрѣждане ще се забива като ножъ въ сърдцето ми. О мили ми, драги ми, съжали ме!...

Плачътъ прекжсна думитѣ ѝ и тя безъ чувство падна въ пригрѣдкитѣ на царския синъ; той искаше да ѝ каже нѣщо, ала сълзитѣ го задушиха и не му дадоха да проговори.

Ебнъ-Тахеръ, като съзнаваше всичката опасностъ отъ това положение, потруди се да ги успокои и утеши колкото можеше. Той ги посѣветва да бждатъ търпеливи и да не се отчайватъ безъ време. Но домоуправителката, която бързо дойде въ стаята запяхтѣна, каза:

— Господарке, не трѣбва да се губи нито минута; евнуситѣ се събраха, а ти знаешъ, че халифътъ нѣма да чака...

— О Боже мой? — извика Шемзелнигара, — ето вече се почватъ мѣжитъ ми. . . Но преди всичко, — прибави тя, — трѣбва да заведе тия двамата въ галерията, отъ която се отива отъ едната страна въ градината, а отъ другата страна — на брѣга на Тигъръ; когато се стѣмни хубаво, ще могатъ да се измѣкнатъ незабелѣзано.

Следъ това тя припна къмъ царския синъ, пригърна го съ всичката си страсть и горещина за последенъ пжтъ и отиде да посрещне халифа.

Въ това време довѣрената робиня, като трѣгна да води Тахера и царския синъ въ споменатата галерия, каза имъ да не се тревожатъ, защото тя ще дойде при тѣхъ, щомъ ѝ се падне време, и замина, следъ като притръшна вратата следъ себеси. Но думитъ не успокоиха затворенитъ: като останаха сами и като не виждаха никакъвъ изходъ изъ галерията, уплашиха се да не би да дойде самиятъ халифъ или нѣкой отъ неговитъ близки и да ги намѣри.

Тутакси една свѣтлина като пожаръ проникна презъ пердетата и освѣти галерията откъмъ градината. Поразени отъ ужастъ, затворенитъ се хвърлиха къмъ прозорцитъ и видѣха съ стогина евнуси да държатъ запалени свѣщи отъ бѣлъ восъкъ. Следъ тѣхъ вървѣха други стотина роби, богато облѣчени, съ криви саби на кръста. Следъ тѣзи редици вървѣше самиятъ халифъ между Мерсуръ, главниятъ началникъ на евнуситъ, и халифътъ, неговиятъ близъкъ помощникъ.

Шемзелнигара очакваше повелителя си при входа на алеята, заобиколена съ двадесетъ най хубави и накитени жени, окитени съ злато и скъпоценни камъни. Всички пѣха въ хоръ подъ тихитъ звукове на музикалнитъ инструменти.

Когато се приближи халифътъ, неговата любимка колѣнничка предъ него, ала въ душата си носѣше образа на царския синъ и, като си спомни за своя възлюбенъ, помисли си:

— О мой драги, спомняшъ ли си за мене, разбирашъ ли колко ми е мѣчно! Само предъ тебе бихъ искала да колѣнча, и сърдцето ми би се радвало на такова унижение.

Но халифътъ, безъ да подозира нѣщо, любовно подигна избраницата си, па ѝ каза нѣжно:

— Погледни ме, драга моя, направи ме честитъ съ ласкавия си погледъ; отдавна не съмъ те виждалъ.

И следъ това, като я пригърна съ едната си ръка, а съ другата я улови за ръката, трѣгна да се изкачи на отъ по-рано приготвения сребъренъ престолъ. Като зае повелителътъ своето мѣсто, Шемзелнигара седна при краката му върху една възглавница, а другитъ жени ги заобиколиха.

Между това чернитъ робини, които придружаваха халифа съ запалени свѣщи, се прѣснаха въ различни страни, не много далечъ една отъ друга. Къмъ тѣхъ се присѣдиниха и Шемзелнигарнитъ роби съ факли въ ръце, и цѣлата градина се облѣ съ свѣтлина. Халифътъ се озърна наоколо си съ удоволствие и тутакси забеляза, че вратитъ и прозорцитъ на близкия палатъ сж покрити съ пердета.

— Какво е това? — попита той зачудено.

Но въ сжщата минута, като отговоръ на запитването му, вратитѣ и прозорцитѣ се отвориха, и цѣлиятъ палатъ, вътре и вънъ, блесна отъ ослѣпителна свѣтлина като слънце. Зрелището бѣше толкова очарователно, че халифътъ не можа да скрие възторга си и, като се обърна къмъ Шемзелнигара, каза:

— Разбрахъ те, радостъ моя, ти искашъ да ми покажешъ, че и нощта може да бжде свѣтла като день. Като гледамъ това великолепно освѣтление, не мога да не се съглася съ тебе.

Но да се върнемъ къмъ затворниците. Отъ прозореца на галерията, гдето се намираха, виждаше се всичко, що ставаше въ градината, и Ебнъ-Тахеръ, макаръ и да съзнаваше опасността на своето положение, бѣше тъй възхитенъ отъ това необикновено зрелище, че не можа да отвърне очи отъ него.

— Азъ вече не съмъ малкъ, — казваше той, — много нѣщо съмъ видѣлъ презъ живота си, но такава хубостъ, такава великопие не съмъ виждалъ още. Всичко, което сж ни разказвали за магесанитѣ кули, е нищо предъ тая възхитителна действителностъ. . . Колко свѣтлина, какво величие и какво чудно богатство отъ фантазия.

Ала персийскиятъ царски синъ не раздѣляше възторга на другаря си; тѣжно, безучастно гледаше той на тоя блѣсъкъ, и цѣлото му внимание, всичкитѣ му мисли бѣха обърнати къмъ това, какво прави и какъ се отнася халифътъ къмъ Шемзелнигара.

— Приятелю, — каза той на Ебнъ-Тахеръ, — не можешъ да повѣрвашъ, колко ми е тежко, колко страдамъ, като гледамъ това царско забавление; кръвта ми кипи, и азъ чувствавамъ, като че ще се задуша отъ отчаяние. Боже мой, какво непоносимо изпитание. Преди нѣколко минути се считахъ най-щастливиятъ човѣкъ на свѣта и ето сега тоя мой силенъ съперникъ тѣпче и прави пухъ и прахъ моето щастие. Не, азъ не мога понесе повече това, търпението ми изчезва, мъжеството ми ме напуска. . . Да се махнемъ оттука, да бѣгаме. . .

Бъ тая минута въ градината стана нѣщо необикновено; всички се разтичаха и въ това време наблюдателниятъ Ебнъ-Тахеръ забеляза какъ Шемзелнигара, блѣдна и страшно развълнувана, се залюлъ и падна безъ чувство възнакъ. Робинитѣ се заветекоха, грабнаха я и я занесоха въ двореца. Причината на това бѣше пѣсенъта, която робинитѣ запѣха по заповѣдъ на халифа; въ тая пѣсенъ се говорѣше за страстна и нѣжна любовъ, за голѣми страдания отъ раздѣлата съ милия, и халифътъ, убеденъ въ вѣрността на хубавицата си, слушаше пѣсенъта съ самодоволна усмивка, като отнасяше думитѣ ѝ къмъ себеси. Ала друго нѣщо ставаше въ душата на хубавицата: тѣ се показваха тъй мъчителни, щото тя се лиши отъ съзнание.

Въ това време, когато робинитѣ пренесоха Шемзелнигара въ двореца, Ебнъ-Тахеръ се обърна къмъ царския синъ и ужасенъ видъ момъка простѣрнъ на земята полумъртъвъ. Той разбра причината на това състояние и се проникна отъ съчувствие къмъ влюбения. Ала това неочаквано събитие още повече увеличи опас-

ността на положението. Ебнъ-Тахеръ се опита да свѣсти царския синъ, но всички усилия останаха напусто. Тутакси въ галерията се чуха бързи стъпки. Една робиня запъхтѣна влѣзе и каза:

— Махнете се по-скоро оттука, бѣгайте да се спасите!

Настана смущение, че сякашъ приближаваше последниятъ часъ. Но като видѣ, че царскиятъ синъ е въ безсъзнание, върна се назадъ и следъ нѣколко секунди донесе единъ сждъ съ студена вода.

Когато, следъ дълго плискане съ вода, момъкътъ отвори очи. Ебнъ-Тахеръ го издигна и му каза развълнувано:

— Царю, не трѣбва да губимъ нито минута: и двама ще загинемъ, ако останемъ тукъ по-дълго; събери силитѣ си да бѣгаме по-скоро!

Но царскиятъ синъ бѣше тѣй отслабналъ, че не можеше да се мръдне отъ мѣстото си. Ебнъ-Тахеръ съ помощта на робинята го дигна да стъпи на крака и го изведе презъ тайнитѣ жѣлѣзни врата на брѣга на широкия каналъ, който се съединява съ рѣката. Тукъ довъреницата на Шемзелнигара плесна три пжти съ ржце, и веднага на брѣга се спрѣ лодка съ единъ лодкаръ. Царскиятъ синъ влѣзе въ нея съ помощта на Ебнъ-Тахеръ и тѣ заплуваха по канала, а робинята ги придружи, докато лодката влѣзе въ Тигъръ. Въ тази минута царскиятъ синъ се посъвзе и, като протегна ржка къмъ двореца, каза съ слабъ едва чутъ гласъ:

— Тамъ азъ оставихъ всичко, съ което живѣя и дишамъ, но докато сърдцето ми бие въ гърдитѣ, мисълта ми, разумътъ ми — цѣлата ми душа ще бжде тамъ...

А Ебнъ-Тахеръ въ това време мислѣше съвсемъ за друго: измжчваше го мисълта, какъ ще стигнатъ до кжщи толкова късно и при такова безнадежно състояние на другаря му. Явно бѣше, че не можеше да се бърза; въ това той се убеди, когато лодката се спрѣ на брѣга и тѣ слѣзоха. Царскиятъ синъ бѣше дотолкова отслабналъ, че едва можеше да си мърда краката, и въ такова положение лесно можеше да ги свари опасността: лесно можеше да ги хване ношната стража и да имъ създаде много неприятности. За щастие, Ебнъ-Тахеръ си спомни, че тукъ, наблизо, живѣе неговъ добъръ познатъ, който сигурно ще ги приеме до сутринята у кжщата си. Той отиде да търси познатия си и следъ нѣколко минути захлопа на вратата му. Познатиятъ на драго сърдце посрещна закъснѣлитѣ си гости и ги попита каква щастлива случайностъ ги е завела при него. Въ отговоръ Ебнъ-Тахеръ разказа цѣлата история.

— Тая сутринъ, — каза той, — се научихъ случайно, че единъ отъ моитѣ голѣми длѣжници предприема далечно пжтуване; това доста много ме разтревожи, и азъ се решихъ да се видя съ него. По пжтя се срещнахъ съ тоя младъ човѣкъ, единъ отъ моитѣ добре познати приятели; той познава длѣжника ми и ми предложи своето съдействие. И наистина, благодарение нему, азъ си взехъ паритѣ, но, докато се разправимъ, закъснѣхме. При това на връщане другарѣтъ ми се почувствува доста зле и не може да върви по нататѣкъ. Тогава си спомнихъ за тебе и се решихъ да потърся твоего гостоприемство, което, вървамъ, нѣма да ни откажешъ.

Дали повърва или не това стопанинът на кжщата, но той прие гоститъ на драго сърдце и се залови да ги нагости. Но Ебнъ-Тахеръ го помоли да не се безпокои, като го увървяше, че освенъ почивка нищо не имъ трѣбва. Тогава стопанинътъ ги заведе въ отдѣлна стая и ги остави да си почиватъ.

Макаръ всичко да бѣше удобно, царскиятъ синъ прекара доста неспокойно презъ нощта, постоянно се мѣркаше предъ очитъ му безотрадната действителностъ! Той виждаше своята Шемзелнигара, бледна, неподвижна, безчувствена да лежи при краката на халифа. И Ебнъ-Тахеръ не можа да спи: мисълта за домашнитѣ, навѣрно раззълнувани отъ неговото отсъствие, не му даваше покой. Той съ нетърпение чакаше да се разсѣмне, и, щомъ се развидѣли, събуди другаря си и, като се прости съ познатия си, тръгна си. Разбира се, безпокойниятъ сънъ не можа да подкрепи царския синъ: той едва вървѣше следъ Ебнъ-Тахеръ и щомъ стигна въ кжщата му, тръшна се на одъра тъй изморенъ, сякашъ идѣше отъ много далеченъ пѣтъ. Ебнъ-Тахеръ взе всички мѣрки да намали страданието му; той го заведе въ отдѣлна стая и остави цѣлата си кжща на разположението му. Следъ това прати да известятъ на всички близки на царския синъ за състоянието на болния.

Наскоро мнозина отъ приятелитѣ на царския синъ дойдоха да го видятъ; тѣ съ състрадание разпитваха болния за всичко и прекараха цѣлия день при него. Наистина, тѣ не можаха съвсемъ да го излѣкуватъ, но го накараха донѣкжде да забрави своето нещастие и да се почувствува тъй добре, че да поиска да се върне въ кжщата си. Но Ебнъ-Тахеръ се надѣваше да го излѣкува напълно, затова го помоли да остане и другия день, а, за да му достави по-голъмо удоволствие, той нагласи пѣвци и свирачи да го веселятъ. За съжаление, това не успокои, а още повече наскърби болния, като му напомни други пѣсни, които не му дадоха да заспи презъ цѣлата нощъ, и се пробуди много по-отмалѣлъ и измжченъ. Като видѣ това, Ебнъ-Тахеръ пушна болния да си отиде, придружи го, крепи го, стоя при него и се мжчи да му докаже, че е безумна любовта му.

— Ти трѣбва да се откажешъ отъ нещастната си страсть, — каза най сетне разпалено Ебнъ-Тахеръ, — ако не искашъ да погубишъ себе си и обичната си Шемзелнигара.

— Приятелю, лесно е да се даватъ такива съвети, но много мжчно се изпълняватъ; признавамъ разумността на твоитѣ мисли, но какво да правя, когато моето чувство е много по-силно отъ мене.

Като се убеди, че е безполезно да се даватъ съвети на болния, Ебнъ-Тахеръ се прости съ него и тръгна да си ходи, но царскиятъ синъ го задържа.

— Не ми се сърди, скжпи ми приятелю, и не ме сѣщай за онова, което не зависи отъ моята воля. Не ме лишавай отъ приятелството си, което ми е потрѣбно сега много повече, отколкото всѣки другъ пѣтъ. Ти знаешъ съ какво страстно нетърпение чакамъ известие за Шемзелнигара и колко мжчително ме безпокои последниятъ ѝ припадѣкъ.

— Успокой се, царю, — отговори Ебнъ-Тахеръ, — увѣренъ съмъ, че това не може да има за нея никакви печални последици; въ всѣки случай обещавамъ ти се, че щомъ видя довѣрената слугиня на Шемзелнигара, ще я разпитамъ подробно за всичко и ще ти кажа.

Той остави царския синъ ободренъ отъ тия думи, върна се вкѣщи да чака робинята; ала тя не се вестяваше и това доста много измѣчваше Ебнъ-Тахеръ, като знаеше, въ какво положение остави царския синъ. Най-сетне реши да се върне пакъ при болния, когото свари на постелка, заобиколенъ отъ роднини и лѣкари, които се стараеха да му помогнатъ съ всички сръдства на изкуството си. Но, при всичкитѣ си старания, тѣ не можаха да отгадаятъ причинитѣ на болестъта, на която съ нищо не можеше да се помогне. Едва можеше да чува царския синъ думитѣ на лѣкаритѣ, и по устнитѣ му играеше насмѣшлива усмивка. Като влѣзе Ебнъ-Тахеръ, болниятъ пооживѣ, и цѣлото му лице се озари отъ радостъ.

По желанието на болния, всички, които се намираха въ стаята, се отдалечиха веднага. Като остана насаме съ Ебнъ-Тахеръ, болниятъ го хвана за ръка и го отрупа съ въпроси.

— Е, какво? Какви новини ми носишъ: радостни или скръбни? Кажи ми по-скоро, моля ти се, не ме мѣчи.

И като се научи, че Ебнъ-Тахеръ не се е срѣщалъ съ робинята, и никакви известия не е получавалъ за Шемзелнигара, прочитъ му се напълниха съ сълзи, а сърдцето му се сви тѣй отъ болки, щото болниятъ не можа да каже думица.

— Е, стига, царю, — каза укорително Ебнъ-Тахеръ, — не си създавай напраздни мѣчи и не се показвай толкова малодушенъ; всѣка минута може да влѣзе нѣкой при тебе, а ти знаешъ колко грижливо трѣбва да криешъ чувствата си.

— Какво да правя? — извика болниятъ момѣкъ. — Мога да се принудя да мълча, но нѣмамъ воля надъ сълзитѣ си. Знай, че ако стане съ моята обична нѣщо, не мога я преживѣ.

— Стига! изгони изъ главата си тѣзи мрачни мисли, — каза Ебнъ-Тахеръ. — Нѣма никакво съмнение, че твоята Шемзелнигара е жива и здрава, а пѣкъ ако не ти е събщила нѣщо до сега за себе си, вижда се, че не е могла.

Като притури още нѣколко утешителни думи, Ебнъ-Тахеръ се прости съ царския синъ.

Но едва успѣ да се върне вкѣщи, и предъ него се яви до-вѣреницата на Шемзелнигара. Лицето ѝ изглеждаше тѣжно и каточе не предвещаваше нищо утешително. Ебнъ-Тахеръ попита разгревено, дали не се е случило нѣщо съ господарката ѝ.

— Не, добъръ е Господъ още, — отговори тя, — но кажи ми, замина ли царскиятъ синъ? Господарката ми се безпокои и тѣжи постоянно за него.

— Навѣрно, както и той за нея, — прибави Ебнъ-Тахеръ и разказа подробно за всичкитѣ му страдания презъ последнитѣ два дена.

— Сжщото бѣше и съ Шемзелнигара, — продължи робинята; — азъ се върнахъ при нея, щомъ ви изпратихъ, и я сва-

рихъ припаднала. Халифътъ не се отстрани отъ нея нито една секунда; настоятелно пита всички ни за причината на нейната болестъ, особено мене пита най-вече, но ние, разбира се, не издадохме тайната, макаръ и да се изплашихме доста много и да плакахме всички. Най-сетне къмъ срѣднощъ тя отвори очи — и колко се зарадва халифътъ, — сякашъ я видѣ възкръснала отъ мъртвитѣ! Той я пригърна, почна да я милва и разпитва. Щомъ чу гласътъ му, почна да го цѣлува, преди той да се възпротиви.

— О мили мой, — казваше тя, — колко бихъ желала да даде Богъ да умра предъ краката на твое величество... Ти би узналъ съ какво чувство е препълнено сърдцето ми...

— Гължбице, не се съмнявамъ въ любовта ти, — отговори халифътъ, — за тази, именно, любовъ те моля да пазишъ скъпия си животъ. Навѣрно ти си се уморила днесъ нѣщо; пази се другъ пжтъ. Радвамъ се, че се устѣпашъ сега по-добре, но те моля да не отивашъ въ стаята си, а да си стоишъ тука, да не би движението да ти повреди.

Като каза това халифътъ се прости съ нея и се отдалечи въ двореца си. Щомъ излѣзе той, тя ме повика и захвана разтревожено да ме пита дали не се е случило нѣщо съ царския синъ и благополучно ли се е отгървалъ отъ двореца. Азъ я успокоихъ колкото можахъ, като я увѣрихъ, че сама го придружихъ, и че той е вънъ отъ всѣка опасностъ; но нищо не й казахъ за неговата болестъ, да не би да припадне отново.

Дълго време следъ това тя говори съ мене, припомни си всички подробности за срещата съ царския синъ, а сълзитѣ презъ всичкото време текоха изъ очитѣ ѝ.

— Всичко е свършено, — казваше тя, — осждена съмъ до гробъ да се откажа отъ всички радости; за насъ нѣма никаква надежда и само единъ гробъ може да прекрати нашитѣ страдания.

— Защо се отчайвашъ толкова, драга ми господарке, — казахъ ѝ азъ. — Можеби сждбата да се смили и да ви събере съ царския синъ. Запази себе си за него и за насъ, които сме ти искрено предани.

— Благодаря ти, — отговори тя, — за всички грижи, старания и обичъ, които имашъ къмъ мене. Боже мой, колко утешително би било да повѣрвамъ думитѣ ти, но чувствавамъ, че нѣма да имамъ щастие!

Следъ това изпжди изъ стаята всички слугини. Господарката плака, тръшка се, кжса си дрехитѣ и кле нещастната си сждба.

— О проклета сждба! — викаше тя безутешно отчаяна; — защо ме събра и свърза съ човѣкъ, когото не обичамъ и не мога да обичамъ, и ми отнемашъ всичко, що е мило и драго на сърдце?

На другата сутринъ едва я заведохъ въ почивната стая и дойдоха всички придворни доктори, а следъ тѣхъ и самиятъ халифъ. Присѣтствието имъ, особено на халифа, само увеличаваше страданията ѝ, но въ всѣки случай, тя мина много по-добре нощта, и щомъ се пробуди, повика ме и ми заповѣда да дойда при тебе да се науча какъ е царскиятъ синъ.

— Само единъ Богъ знае, какъ ще се свърши тази безумна любовъ, — кава Ебнъ-Тахеръ, — азъ вече ти казахъ, че царскиятъ синъ не е добре, но ти се постарай да внушишъ на господарката си да се сдържи и да бжде предпазлива предъ халифа: стига една дума само да погуби и себе си и насъ заедно съ нея.

— Да, — прибави робината, — тази мисълъ не излиза изъ главата ми и не единъ пжтъ съмъ ѝ говорила за това, ала малко се надѣвамъ на нейната твърда воля.

Ебнъ-Тахеръ, който едва що се бѣше завърналъ отъ царския синъ, отиде отново при него. Като го видѣ, болниятъ оживѣ, и въ печалния му, безутешенъ погледъ блесна радостна надежда.

— Скъпи ми приятелю, — каза той ласкателно, — ти ме смущавашъ съ добрината си и азъ, право да си кажа, надали ще имамъ възможность да ти се отплатя достойно.

— Нѣма какво да се говори за това, — възрази Ебнъ-Тахеръ, — ти знаешъ, че азъ тъй искрено съмъ ти преданъ, че бихъ си жертвувалъ живота за твоето щастие. Но думата ми не е сега за това, нося ти известие за Шемзелнигара.

Следъ това Ебнъ-Тахеръ му разказа всичко, що чу отъ робинята. Царскиятъ синъ го слуша съ напрегнато внимание и неволно се отразиха на лицето му най-разнообразни чувства: ревность, страхъ и нѣжна страсть, — това се виждаше и въ думитъ му, и въ движенията му: той ту бледнѣе, ту се черви, ту се облива въ горещи сълзи.

А между това незабелязано и за двамата настана дълбока нощъ, и Ебнъ-Тахеръ, по молбата на болния, реши да остане при него до сутринъта. На разсъмване, когато се връщаше вкъщи, къмъ него се присъедини една жена, покрита и, като се наведе къмъ него, пошѣпна му:

— Госпожата ми те моли да дадешъ това писмо на персийския царски синъ.

Ебнъ-Тахеръ позна довѣреницата на Шемзелнигара; той прочете адреса на писмото и заедно съ нея се върна при болния да го утеши по-скоро:

Като влѣзе вкъщи, помоли робинята да го почака вънъ, а самъ той влѣзе при царския синъ. Царскиятъ синъ се зачуди отъ това неочаквано връщане на приятеля му и го попита развълнувано.

— Какво има? Какви известия ми носишъ?

— Успокой се, нося ти много приятно нѣщо, — отговори усмихнато Ебнъ-Тахеръ. — Шемзелнигарината слугиня ти донесе писмо и чака позволениято ти да влѣзе.

— О, разбира се, нека влѣзе! — извика съ възторгъ царскиятъ синъ и, като забрави слабостъта си, бодро се издигна и седна на постелката да чака робинята.

Тя влѣзе и, като се поклони до земята, каза:

— Царю, зная всичко, що стана оттогава откакъ имахъ честь да те придружа до лодката: зная какви мъки си преживѣлъ, но, надѣвамъ се, че това писмо ще облекчи сърдцето ти и ще помогне да се излѣкувашъ.

Като каза това, подаде му Шемзелнигариното писмо. Царският синъ го взе съ разтрепери ржце и, като го разтвори, почна да го чете съ увлечение. Ето го:

„Ако искашъ да знаешъ въ какво положение съмъ азъ, попитай носителката на това писмо: тя по-добре ще ти каже за всичко; азъ не мога да изкажа и стотната частъ отъ онова, което пълни сърдцето ми. Тъй ми е мжчно, тъй ми е тежко следъ нашата раздѣла, че азъ само плача и плача постоянно. Мислѣхъ да измамя себеси съ това писмо, да заглуша поне за нѣколко минути страстното си желание да се видя съ тебе и да поговоря. Напразни желания: тия мъртви букви не могатъ замѣни живитѣ погледи и думи.

„Казватъ, че времето и търпението лѣкуватъ сърдечнитѣ рани; ако е това тъй, защо не действуватъ тѣ на мене? Защо отъ день на день мжжитѣ ми се увеличаватъ и животътъ ми се показва все повече и повече нерадостенъ? Има минути, когато азъ на драго сърдце бихъ се раздѣлила съ него, ако въ дълбочината на душата ми нѣма по-добро бждеще. Но ще ли го постигнемъ? Ще дочакамъ ли азъ нѣкога и най малкото щастие — да видя предъ себе си отново милия ти образъ и да те пригърна действително наистина?

„Кажи ми, обичашъ ли ме още, мой мили?... Но защо питамъ? Разбира се, обичашъ ме... О, ако небето би се съжалило надъ мене и би дало по-скоро възможность свободно да си изкажа помежду си нашата взаимна обичъ! Сбогомъ. Поздравя вамъ Ебнъ Тахеръ, комуто тъй много сме длѣжни“.

Царскиятъ синъ прочете това писмо нѣколко пжти, като го покри съ цѣлувки, искаше му се да запечата въ паметъта си не само думитѣ, но и буквитѣ, които безценна ржка е писала за него. И не се знаеше докога би се продължило всичко това, ако Ебнъ Тахеръ не би му напомнилъ, че пратеницата чака отговоръ и че тя трѣбва да се върне по-скоро вжщи.

— Боже мой! — извика той, — какъ може да се пише, когато главата ми се върти, и азъ не мога да се спра върху една мисль? Умътъ ми, смутенъ отъ неочаквана радостъ, не е въ състояние да се разправи съ такъвъ напливъ отъ толкова бурни чувства... Но нека тя да не ме осжди, да не търси въ думитѣ ми оная последователность, която е възможна само въ спокойно състояние на разсждъка. Пакъ азъ съмъ зашеметенъ отъ щастие.

Следъ това той взе отъ масата хартия, мастило и подрѣзана като перо трѣстъ и бързо почна да пише; при това сълзи му пълнѣха очитѣ, и той ги избръсваше постоянно Най-сетне подиръ дълги усилия написа цѣлия листъ и, като го даде на Ебнъ Тахеръ, каза:

— Приятелю, направи ми една добрина, прегледай моето писмо, да не би да съмъ казалъ нѣщо, съ което да оскърбя обичната си Шемзелнигара.

Ебнъ Тахеръ взе и прочете следното писмо до Шемзелнигара; „Азъ бѣхъ изгубилъ всѣка надежда и мрачнитѣ мисли за моята горчива и безрадостна бжднина ме бѣха довели до пълно отчаяние, когато изведнѣжъ като небесна свѣтина ме озари твоего

писмо и залѣ душата ми съ неизказана радостъ. Отново се възродихъ къмъ животъ. Отново въ душата ми оживѣ надежда и още по силно почувствувахъ какъ силно се сродиха нашитѣ души. Скрѣбта ти се отзова болно въ гърдитѣ ми и тя ми служи за утешение, като залогъ на твоята безценна обичъ, която изпълва цѣлото ми същество съ такава ярка, лъчезарна свѣтлина, што и самото слънце тъмнѣе предъ нея. Ти искашъ да знаешъ, обичамъ ли те? Какво да отговоря на това? Има ли поне най-малка възможность да си изкажа всичката дълбочина и безпредѣлность на моята обичъ? Тя е влѣзла въ плътта ми, въ кръвта ми, гори ме, пали ме като огънь. Плача, отпадамъ, чезна, отъ нетърпими болки, но само съ надежда, че ще те видя нѣкога, съмъ готовъ безъ ропотъ да пренеса всички мъки. О, ако можеше по-скоро да настане оня желанъ часъ, когато, вмѣсто да ти пиша, да падна предъ краката ти. Да те видя и да умра предъ твоитѣ нозе — ето желанието, ето едничкото достъпно за мене щастие. Прощавай! Сълзитѣ не ми даватъ да пиша.“

Ебнъ-Тахеръ повърна писмото на царския синъ и му каза, че нѣма нужда отъ поправки. Тогава царскиятъ синъ повика при себе си робинята, която стоеше презъ всичкото време отстрани, подаде ѝ писмото за Шемзелнигара, па ѝ каза:

— Моля ти се, дай това писмо на господарката си; кажи ѝ, че я поздравявамъ и съ нетърпение ще чакамъ отъ нея нови известия.

Робинята се поклони, следъ това излѣзе заедно съ Ебнъ-Тахеръ.

Мрачни мисли се тълпѣха въ главата на Ебнъ-Тахеръ, когато се връщаше той вкъщи; съзнанието, че се е вплелъ въ такава работа, въ която самиятъ му животъ се намира въ опасность, доста го тревожеше. Като човѣкъ рзасждителенъ, той ясно виждаше къмъ какво води тая безумна любовъ, която отъ день на день се разгоряваше все по-силно и по-силно.

— Тѣ сж тъй увлѣчени въ своитѣ чувства, — мислѣше си той, — че не искатъ да видятъ дори опасността и нѣма да закъснѣятъ да стане явна престѣпната имъ тайна. Ами тогава? Гнѣвътъ на халифа нѣма да се струпва само върху главитѣ на главнитѣ престѣпници, а и върху моята. Ако Шемзелнигара бѣше обикновена жена, азъ отъ сърдце бихъ съдействувалъ да се сближатъ влюбенитѣ и бихъ гледалъ да имъ доставя пълно щастие, но тя е халифова избраница, и нито единъ човѣкъ въ свѣта не трѣбва да подига очи да я погледне. Ще загинатъ злочеститѣ; тѣхната гибель е неизбѣжна, а заедно съ тѣхъ ще загина и азъ. Пъкъ азъ трѣбва да пазя живота си, имуществото си и честта си, не само за себе си, но и за семейството си. Не е ли по-добре да избѣгна злото и опасността, докато не е още късно?...

Такива мисли неотстъпно преследваха Ебнъ-Тахеръ нѣколко дня, и той се реши, най-сетне, да отиде при царския синъ и да употреби всички срѣдства, да го оталѣче отъ безумната му страсть.

— Царю, помисли какво правишъ, — каза му Тахеръ съ сълзи на очи, — спомни си само, колко е силенъ твой противникъ, послушай съвета ми, употреби всичкото си мъжество да се от-

речешъ отъ тая нещастна любовъ, иначе ще погубишъ и себе си, и Шемзелнигара, а пъкъ нейниятъ животъ трѣбва да бжде по-скъпъ отъ твоя. Говоря ти това отъ искрено сърдце, като твой добъръ приятелъ, и кълна ти се, че самъ по-сетне ще ми благодаришъ за тоя уменъ съветъ.

Царския синъ изслуша търпеливо всичко докрай и после отговори съ тъжна усмивка:

— Не се съмнявамъ въ сърдечното ти съчувствие къмъ мене, нито въ разумния ти съветъ, но знаешъ ли ти, че нѣмамъ власт да го изпълня? Любовта ми къмъ Шемзелнигара е тъй дълбоко вкоренена у мене, че мога да я изтръгна само съ сърдцето си заедно. Освенъ това, ако самата ми възлюбена не се бои отъ опасностъ, то какъ азъ ще се покажа толкова страхливъ? Не, каквото ще и да стане, азъ ще я обичамъ до последната минута на живота си.

Донѣкде оскърбенъ отъ упоритостта на царския синъ, Ебнъ-Тахеръ побърза да се върне вкъщи, гдето сериозно почна да мисли какъ да се отърве отъ опасността. Въ това време се яви при него единъ отъ старитѣ му приятели, търговецъ съ скъпоценни камъни, на име Али-Хасанъ, който отдавна подозираше, че въ къщата на Ебнъ-Тахеръ се върши нѣщо необикновено. Честитѣ ходения на Шемзелнигарината довѣреница, безпричинната болестъ на персийския царски синъ и навъртането на Ебнъ-Тахеръ около него, — всичко това туряше Али-Хасанъ въ съмнение, караше го да прави предположения, близки до истината. Сега пъкъ, като забеляза разсѣяността и особената замисленостъ у Ебнъ-Тахеръ, още повече се убеди въ своето предположение и като искаше да узнае самата истина, попита Тахеръ, защо тъй често ходи Шемзелнигаровата довѣреница при него? Ебнъ-Тахеръ се смути малко отъ този въпросъ и отговори, че тя идвала при него за много дребни работи.

— Ти не си откровенъ къмъ мене, — забеляза гостенинътъ — и ме карашъ да мисля, че тия дребни работи сж много по-важни, отколкото предполагахъ азъ отначало.

Като видѣ, че тайната му е открита, и че по-нататъшното му отричане си нѣма мѣсто, Ебнъ-Тахеръ се реши да каже истината и разказа на приятеля си подробно всичко, което се бѣ случило презъ последнитѣ дни.

— Ти знаешъ, — каза той, — съ каква почитъ се ползувамъ азъ при двора и въ цѣлия градъ и можешъ да си представишъ какъвъ позоръ ме очаква, ако се открие това мое престѣпление. Че само позоръ ли... очаквамъ смъртъ съ цѣлото мое семейство. Ето защо съмъ замисленъ и съмъ неспокоенъ постоянно. Впрочемъ азъ намислихъ какъ да се отърва отъ тази беда; ще се помъжа за нѣколко дни да си наредя работата, следъ това ще замина въ Балсоръ, гдето ще остана, докато мине бурята. Наистина, мили сж царскиятъ синъ и Шемзелнигара, къмъ които съмъ привързанъ искрено; но какво да правя? Тѣхъ не мога избави, а себеси ще погубя. Малко и царскиятъ синъ е виновенъ: той може да се отърве отъ пропастьта, ако поиска; той би могълъ да се отда-

лечи отъ Багдаты и вървамъ, че раздѣлата ще му угаси малко-помалко страстѣта, която се разпалва у него тукъ.

Али-Хасанъ одобри разумното намѣрение на Ебнъ-Тахеръ похвали неговата предпазливостъ, чуди се и осжди неразсѣдли-востѣта на влюбенитѣ.

На прощаване Ебнъ Тахеръ помоли приятеля си да не говори за това.

— Не бой се, — отговори Али-Хасанъ, — ще запазя всичко въ тайна, макаръ това да ми струва живота.

Следъ нѣколко дни Али-Хасанъ отново мина край дюкяна на Ебнъ-Тахеръ, и, като го видѣ затворенъ, разбра, че Тахеръ е напустналъ Багдаты.

— Клетиятъ момъкъ! — помисли си той — колко дъл-боко ще се огорчи, като се научи, че приятелътъ му е заминалъ

И тутакси отъ искрено съжаление се реши както и да е да му помогне и да замѣни Ебнъ-Тахеръ.

Али Хасанъ отложи всичката си работа и отиде при болния, когото само веднѣжъ бѣше виждалъ въ дюкяна си. Като се приближи до двореца му, обърна се къмъ роба, който стоеше при вратата, и го помоли да каже на господина, че единъ търговецъ иска да поговори съ него за много важни работи. Слугата се върна веднага и заведе Хасана въ гостната; царскиятъ синъ като позна тутакси гостенина си, стана отъ разкошния миндеръ, поз-дравя го любезно и го попита за какво може да му бжде по-лезенъ.

— Царю, — отговори Али-Хасанъ, — нѣмамъ честъ да се по-знавамъ съ тебе лично, ала надѣвамъ се да ме простишъ за смѣ-лостѣта, като се научишъ какво важно известие ти нося. Преди всичко трѣбва да ти кажа, че отдавна време съмъ приятелъ на Ебнъ-Тахеръ и нѣма никакви тайни между насъ. Отъ него се на-учихъ азъ, че той е въ най добри отношения съ тебе и ти помага въ всичко, отъ което имашъ нужда. Но ето днесъ, като мина-вахъ край дюкяна му, видѣхъ го, за мое учудване, затворенъ, и побързахъ да се науча отъ съседитѣ, какво значи това. Казаха ми, че преди нѣколко дни Ебнъ-Тахеръ се преселилъ въ Балсоръ. Този отговоръ доста много ме развълнува и тъйкато азъ доста много се интересувамъ за моя приятелъ, дойдохъ да те попитамъ знае ли твоя милостъ, какво накара Ебнъ-Тахеръ да напустне отечеството си?

Думитѣ на Али-Хасанъ като гръмъ поразиха царския синъ: той побледнѣ тутакси, а погледътъ му, неподвижно вперенъ въ гостенина, изразяваше дълбоко отчаяние.

— Ти ме убивашъ съ известието си, — каза той, — не мо-жехъ да предвидя по-голъма злочестина... Всичко пропадна, всичко! Ебнъ-Тахеръ бѣше едничкото мое утешение. заедно съ него изчезна и последната ми надежда, и ако е истина всичко това, що казвашъ, не ми остава нищо друго, освенъ да умра.

Това стигаше да убеди Али-Хасанъ, че персиецътъ е влю-бенъ до безумие въ Шемзелнигара. Дълго време царскиятъ синъ стоя мълчаливо, вдаденъ въ своитѣ печални мисли; най-сетне той издигна глава и каза на единъ отъ робитѣ:

— Иди и и се научи отъ кого и да е, истина ли Ебнъ-Тахеръ е заминалъ за Балсоръ? Тичай, моля ти се и се върни ей сега: искамъ да зная, истина ли е това.

Слугата отиде, а гостенинътъ, очаквайки да се върне робътъ, опита се да подкачи разговоръ за нѣкои други работи, ала царскиятъ синъ не обръщаше внимание и каточе бѣше глухъ къмъ всичко, предаденъ всецѣло да мисли за неочакваното изчезване на Ебнъ-Тахеръ. Той не вѣрваше, че Ебнъ-Тахеръ ще го остави на произвола на съдбата, но отъ друга страна, като си спомняше последния си разговоръ съ него и бързото почти грубо заминаване, убеждаваше се въ достоверността на печалната новина.

Най-сетне се върна слугата и събщи, че действително Ебнъ-Тахеръ заминалъ преди два дена съ семейството си и съ имуществото си въ Балсоръ. При това робътъ каза на царския синъ, че вънъ чака нѣкакваси жена и желае лично да му каже нѣщо важно. Царскиятъ синъ разбра тутакси, коя е тая жена и заповѣда да ѝ кажатъ да влѣзе.

Въ стаята влѣзе Шемзелнигарината довѣреница. Али-Хасанъ я позна тутакси и, като не искаше да ги смушава съ разговора имъ, отстрани се. Въ това време робинята се приближи до царския синъ и следъ кжсъ, но оживенъ разговоръ, тя замина. Колкото и малко да говори той съ жената, голѣмо промѣнение стана съ момъка: лицето му оживѣ, бузитѣ му се покриха съ червенина, а очитѣ му свѣтнаха отъ радостъ.

— Ти трѣбва да имашъ нѣкои важни работи въ двореца на халифа, — каза Али-Хасанъ усмихнато на царския синъ, който се показва смутенъ.

— Отгдѣ нажда мислишъ тѣй? — попита той, като погледна втренчено гостенина си.

— Ей така. Дойде ми на умъ това, като видѣхъ робинята.

— А ти знаешъ ли чия е тя?

— Какъ да не зная? Тя е Шемзелнигарината довѣреница, любимата хубавица на халифа. Не веднѣжъ съмъ виждалъ и господарката ѝ, като сж идвали при мене да купуватъ нѣкои скъпоценности. Въ последно време тая слугиня често почна да се мѣрка изъ града, но каточе се бои да се срещне съ хората.

Следъ тия думи смущението и тревогитѣ на царския синъ се запалиха още повече: ясно му бѣше, че Али-Хасанъ не токутъй казва, че знае цѣлата история. Следъ нѣколко минутно мълчание той гледа събеседника си, каточе мислѣше нѣщо и най-сетне каза:

— Отъ думитѣ мога да заключа, че ти не казвашъ всичко, което знаешъ; бжди къмъ мене откровенъ и не скривай нищо отъ онова, което знаешъ.

Али-Хасанъ се зарадва доста много, като видѣ, че сполучи да възвърне разговора върху онова, което го интересува, и разказа на царския синъ за последната си среща съ Ебнъ-Тахеръ.

— Не зная защо, — продължи той да говори, — но мене ми стана тѣй мжно за тебе, че се решихъ да ти помогна както и да е, макаръ това да струва живота ми, честта ми. Съ една дума, азъ съмъ готовъ да служа и на двамата ви тѣй вѣрно и предано,

както е служилъ Ебнъ-Тахеръ, само че съ по голѣмо мжжество.

— Благодаря ти отъ все сърдце, — отговори царскиятъ синъ, — и моля Бога да ми даде възможность да те възнаградя достойно за добрината ти. Ала знаешъ ли едно нѣщо, — прибави той, като помълча малко, — Шемзелнигарината робиня не те вѣрва; ей-сега ми говори, че ти си убедилъ Ебнъ-Тахеръ да ме остави. Азъ не вѣрвамъ въ това и мисля, че причината на това заблуждение произхожда отъ голѣмото усърдие, което има тя къмъ мене, и затова ти нѣма да се докачишъ.

— Царю, — отговори Али-Хасанъ, — азъ имахъ честъта да ти разкажа напълно откровенно последния си разговоръ съ Ебнъ-Тахеръ. Наистина, азъ го намирамъ въ правото си като благоразуменъ, ала не мога да одобря постъпката му, защото, както и да е, но това е една измѣна, недостойна за единъ приятелъ. Едно е само неприятно, — прибави той, — че подобно отношение на робинята къмъ мене може да побърка на нашето общо дѣло, на което ние трѣбва да служимъ и двамата съ пълно довѣрие.

Царскиятъ синъ успокои Хасана, като се обеща да убеди Шемзелнигарината довѣреница, да не бжде тъй подозрителна. Следъ това се раздѣлиха.

Като се връщаше вкъщи, Али-Хасанъ забеляза нѣкаква записка на пѣтя; той я взе и тъйкато тя бѣше разпечатана, той я разгърна и я прочете. Тя бѣше писмо отъ Шемзелнигара до персийския царски синъ. Ето писмото:

„Довѣреницата ми съобщи, че Ебнъ-Тахеръ заминалъ внезапно. Тази печална новина ме огорчи двойно, защото знаая, че и тебе ще оскърби. Но какво да се прави? Вижда се, че съдбата ни преследва, като ни изпраща нещастие следъ нещастие. Ние сме слаби да се боримъ съ тѣхъ, но като сме силни въ любовъта, ще ги отстранимъ. Не тѣжи и не се отчайвай, скъпи ми царю, нека се надѣваме, че небето ще се смили надъ насъ когато и да е и лошото ще отлети, като мъглата предъ лжчитъ на слънцето. Сбогомъ!“

Не бѣше успѣлъ още Хасанъ да прочете последнитѣ редове на писмото, и отъ жгѣла на съседната улица се показва Шемзелнигарината довѣреница; тя разсѣяно се озѣрташе наоколо си, като че се смущаваше отъ нѣщо. Щомъ се зададе тя, Али-Хасанъ побърза да скрие писмото въ пазвата си, но робинята забеляза това и се затече къмъ него.

— Почтени господине, — каза тя, — азъ токущо изтървахъ писмото, което държахъ въ ржцетъ си, дай ми го, моля ти се.

Но Али-Хасанъ не обърна внимание на нея и си продължи пѣтя безъ да се спира; робинята тръгна следъ него. Тѣй пристигнаха тѣ до кжщата, изкачиха се въ стаята на Али-Хасанъ, гдето жената поднови молбата си. Стопанинътъ на кжщата я по моли да седне, па я запита:

— Нали това писмо е отъ Шемзелнигара до персийския царь, а?

Тя трепна, смутена отъ тоя неочакванъ въпросъ, и не знаеше какво да му отговори.

— Смути те въпросът ми, нали? — продължи Али-Хасанъ — но успокой се. Азъ те попитахъ не отъ любопитство, нито да се пошегувамъ съ тебе. Азъ можехъ да ти дамъ писмото, още когато бѣхме на улицата, но искахъ до се доведа до кѣщи, за да си разясня едно голѣмо недоразумение. Кажй ми, преди всичко, справедливо ли е да се обвинява човѣкъ, когато не знаешъ виновенъ ли е той? А между това ти постѣпи съ мене тъй именно, като си казала на царския синъ, че Ебнъ-Техеръ е напусналъ Багдате по мой съветъ. Азъ нѣма да влизамъ въ никакви подробности, че ти нѣмашъ ни най-малко право да ме подозирашъ. Никога не съмъ съветвалъ Ебнъ-Техеръ да напусне царския синъ, дори се възмущавахъ отъ неговата постѣпка като недостойна за единъ порядъченъ човѣкъ. За всичко това говорихъ на царския синъ и му спечелихъ довѣрието; съветвамъ и тебе да не се съмнявашъ у мене, а да вѣрвашъ, че съмъ вашъ искренъ приятелъ и съмъ готовъ да сторя всичко за тебе. Предай думитъ на господарката си и се помжчи да я увѣришъ, че съмъ готовъ да си жертвувамъ живота за две хубави създания божии.

Като изслуша Али-Хасана, робинята съ сълзи на очи помоли да я прости за несправедливостта къмъ него. — Тя много обичаше господарката си, затова се отнася къмъ него тъй.

— Искрено се радвамъ, — прибави тя, — че обичната ми Шемзелнигара и царскиятъ синъ намиратъ у тебе човѣкъ, способенъ да замѣсти Ебнъ-Техеръ. Разбира се, че азъ съ удоволствие ще ѝ кажа твоето великодушно предложение и съмъ увѣрена, че тя ще ти бже благодарна.

Следъ това Али-Хасанъ ѝ даде Шемзелнигариното писмо и каза:

— Като се връщашъ, отбий се, за да мога да прочета отговора; да не забравишъ да кажешъ на царския синъ, че ние се сдобрихме съ тебе и отъ сега нататѣкъ заедно ще съдействуваме на нейното желание.

Робинята бързо отиде при царския синъ, и когато, съгласно обещанието, тя отново се отби при Али-Хасанъ и донесе отговора, той прочете следното писмо отъ персийския царски синъ до Шемзелнигара:

„Твоето скъпоценно писмо, о моя радостъ, този пътъ не ме успокои. Доста много се изморихъ и не мога да се успокоя, че нѣкога Богъ ще ни прати щастие... Не скърбя, че Ебнъ-Техеръ ни е напусналъ — нищо отъ това: ала ние нѣмаме надежда да се видимъ нѣкога. Ти ми говоришъ да търпя и да не се отчайвамъ. Ще се потруда да изпълня заповѣдта ти: азъ отдавна съмъ се отрекълъ отъ волята си, само да изпълнявамъ смѣло заповѣдитъ ти. Сбогомъ!“

Когато Али-Хасанъ прочете това писмо и го даде на робинята, тя му каза на прощаване:

— Следъ всичко това, което ми каза, азъ се надѣвамъ, че господарката ми ще има къмъ тебе сѣщото довѣрие, каквото имаше къмъ Ебнъ-Техеръ, затова нѣма да се мине много и ние ще се видимъ. Очаквай ме утре.

Наистина тя се яви при него на другия ден, благодарна и съ весело лице.

— Виждамъ, — каза Али-Хасанъ, че си сполучила да разположишъ господарката си къмъ мене.

— Да, наистина, — отговори тя, — и азъ ей сега ще ти разкажа какъ стана това. Вчера, като дадохъ писмото отъ царския синъ на Шемзелнигара, тя го прочете съ сълзи на очи и веднага стана мрачна, печална, и азъ не можахъ да се сдържа, па ѝ казахъ:

— Скъпа ми госпожо, навърно заминаването на Ебнъ-Тахеръ те огорчи, но за Бога не мисли за него: ние намѣрихме другъ човѣкъ, който ще ни услужи съ по-голъмо усърдие: тоя човѣкъ нѣма да се уплаши, нѣма да избѣга, вървай ме.

И азъ подробно ѝ разказахъ за нашето вчерашно свиждане съ тебе. Тя ме изслуша съ видимо удоволствие, сетне ми каза:

— Благодаря Богу, загдето ни праща такъвъ великодушенъ приятелъ въ най-трудната за насъ минута. О, колко ми се иска по-скоро да го видя, лично да му изкажа дълбоката си признателностъ. Впрочемъ, това лесно може да стане: доведи го утре при мене въ двореца, кажи му, че много ще ми е приятно да го видя.

— И тъй, — каза робинята, — ти трѣбва да тръгнешъ по-диръ мене.

Али-Хасанъ трепна, като чу тия думи; разходката въ двореца на халифа му се показва не особено привлѣкателна, и той се постара да отблъсне поканата на хубавицата.

— Надѣвамъ се, — каза той, — че твоята господарка ще ме извини, ако тоя пътъ не изпълня заповѣдта ѝ. Хубавицата Шемзелнигара не е имала предвидъ, че азъ не се намирамъ при ония условия, при каквито се намираше Ебнъ-Тахеръ. Него всички познаваха въ двореца, и благодарение на особената благосклонность, която халифътъ имаше къмъ него, той можеше да проникне вредомъ. Ами азъ какъ ще мога да влѣза въ харема? Ще рече да се излагамъ само на опасностъ.

— Вървай, че нѣма да има никаква опасностъ за тебе, — възрази робинята; — нито господарката ми, нито върнитѣ ѝ слугители ще позволятъ това. Върви смѣло следъ мене, азъ ще те водя тъй, че никой нѣма да те види.

Като нѣмаше какво да каже, Али-Хасанъ стана и се приготви да тръгне следъ нея. При всичко това, той не можеше да надвие надъ своята естествена страхливостъ и треперѣше като листъ.

— Не, азъ виждамъ, че ти не можешъ да вървишъ, — усмихната му каза робинята, — по-добре остани вкъщи, а госпожата ми, ако не се остави отъ желанието си да се види съ тебе, сама ще те посети.

И наистина, това предположение се изпълни въ сщия денъ. Щомъ се научи Шемзелнигара, че и новиятъ ѝ приятелъ не е особено мъжественъ, веднага отиде при него. Отъ бързото ходене тя се умори и, като влѣзе при Али-Хасанъ, трѣшна се върху миндеря и си откри заруменѣлото лице. Той трепна отъ

20

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ. - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

необикновената хубостъ, която виждаше предъ себе си, и напълно разбра безумното увлечение на царския синъ. Хубавицата, като го поздрави съ грациозното движение на главата си, каза :

— Азъ тъй съмъ трогната отъ твоето искрено, безкористно участие въ нашата сждба, че решихъ лично да дойда да ти благодаря. Наистина, услугата ти е скъпа за мене, и азъ не зная дали ще мога да ти се отплатя за нея. Въ всѣки случай, азъ благославямъ сждбата, че тъй скоро ни изпрати другъ вмѣсто Ебнъ-Тахеръ.

Али-Хасанъ ѝ отговори съ низъкъ поклонъ.

Като каза още нѣколко благодарствени думи, Шемзелнигара се прости съ Али-Хасанъ и си замина, а той се завтече веднага при царския синъ и му събщи, че хубавицата идва при него.

— Отдавна те чакамъ, — каза той, като поздрави гостенина си и седна до него на миндера : — вчера робинята ми донесе писмо отъ скъпата ми Шемзелнигара, ала то не ме утеши, а още повече ме наскърби. Не зная какво да правя, какво да сторя. Следъ заминаването на Ебнъ-Тахеръ, съвсемъ се объркахъ; той ми бѣше единичката надежда, защото имаше всѣкога достъпъ въ двореца.

— Ти забравяшъ, царю, че спечели другъ, не по-малко преданъ приятелъ, готовъ всѣкога да си пожертвува живота за тебе, — отговори Али-Хасанъ. — Виждамъ, че единичкото сръдство да се намалятъ страданията ти е да се видишъ съ Шемзелнигара. Давамъ ти честна дума, че ще наредя тази среща както и да е и то много скоро.

Следъ тия думи царскиятъ синъ се хвърли на шията на приятеля си и му каза възбудено :

— О, вѣрвамъ те отъ цѣлата си душа и ще изпълня всичко, що ми кажешъ.

На другата сутринъ довѣрената робиня отново се яви при Али-Хасанъ, и когато ѝ събщи той, че има намѣрение да нареди работитѣ тъй, щото царскиятъ синъ и Шемзелнигара да се срещнатъ и видятъ, тя каза разпалено :

— И азъ за това съмъ дошла да измислимъ заедно нѣкое сръдство за тая среща. Не могатъ ли се срещна тука, у тебе ?

— Разбира се, че мога и тука да ги приема, — отговори Али-Хасанъ, — но, струва ми се, че могатъ по-свободно да бждатъ въ другата ми кжща, гдето никой не живѣе сега. Ако твоята господарка се съгласи, азъ ще се постарая да я наредя и приготвя за гости.

— Като е тъй, — извика робинята, — азъ още сега ще се затека при госпожата си и ще ти донеса отговоръ.

Наистина, не се мина и единъ часъ и робинята се върна и събщи, че Шемзелнигара съ радостъ приела предложението и ще дойде да се срещне съ обичния си щомъ залѣзе слънцето. Заедно съ това тя даде една кесия пари на Али-Хасанъ, за да купи потрѣбното за угощение и пожела да знае кжщата, въ която ще стане срещата.

Като изпълни всичко това, Али-Хасанъ се залови да готви за гоститѣ. За тая целъ той зае отъ съседитѣ си различни златни и сребърни сждове, покривки, възглавници и други принадлежности, за да украси всичко разкошно. И като приготви всичко, отиде при царския синъ.

Може човѣкъ да си представи съ каква радостъ прие той известието за скорошната среща. Всички минали скърби и мъжки се забравиха: той се облѣче хубаво и тръгна подиръ Али-Хасанъ, който го поведе по околени пѣтъ презъ най-глухитѣ улички, за да не възбуди любопитството на хората. Като влѣзоха вкѣщи, тѣ седнаха на миндеря и почнаха да се разговарятъ, за да минатъ по-скоро времето си.

Хубавицата не ги накара да чакатъ много; тя желаше повече отъ тѣхъ срещата, за да се яви веднага следъ вечерната молитва. Съ никакви думи не може се изказа това, що изпитваха и двамата въ тия блажени минути: тѣ се смѣха, плакаха, приказваха и дълго време не можаха да дойдатъ на себе си, за да си изкажатъ чувствата, които имъ препълваха душитъ. Разкошната трапеза съ сребърнитѣ и златнитѣ сждове отдавна стоеше предъ щастливата двойка, но никой отъ двамата не посѣгаше да вкуси. Най-сетне Шемзелнигара изказа желание да пѣе и попита, нѣма ли нѣкой музикаленъ инструментъ. Али-Хасанъ, който отъ по-рано се бѣше погрижилъ за това, веднага ѝ поднесе китара. Тя му поблагодари съ очарователната си усмивка и, като взе нѣколко тихи акорди, запѣ подъ звуковетѣ на струнитѣ тъй нѣжно и страстно, че царскиятъ синъ се забрави отъ възхищение.

Но веднага отъ улицата се зачу нѣкакво глухо, необяснимо тропане, което отъ минута на минута се усилваше. Въ сѣщото време въ стаята влѣзе робътъ, който пазѣше на стража, и съ изкривено отъ страхъ лице едва прошепна, че нѣкакви непознати лица събарятъ външната врата, за да влѣзатъ вкѣщи. Али-Хасанъ страшно разтревоженъ се спусна по стълбата да се научи каква е работата. Но едва успѣ да прескочи прага, половината на вратата се строши отъ силни удари и нахълта цѣла тѣлпа хора, въоръжени съ брадви и криви саби. Изплашенъ и свитъ въ тъмнината, той забеляза десетина души.

Убеденъ, че сж излишни каквито и да било съпротивления, Али-Хасанъ намѣри за добре да не се излага на опасностъ, а да избѣга, като съжали за Шемзелнигара и царския синъ. Отъ прозореца на една близка кѣща, гдето живѣеше неговъ познатъ, се виждаше свѣтлина. Той почука на вратата и помоли познатия си да влѣзе въ кѣщата му да преспи до сутринята. Като влѣзе при познатия си, разказа му защо е закѣснѣлъ, като скри истинскитѣ причини. Али-Хасанъ се подсѣти, че случката, на която бѣше очевидно, е станала по волята на халифа, т. е. халифътъ се е научилъ за измѣната на своята хубавица и пратилъ въоръжени хора да хванатъ и накажатъ виновнитѣ престѣпници. Той чуваше викове до сръднощъ. Когато най-сетне всичко утихна, Али-Хасанъ поиска отъ познатия си една сабя и, като се въоръжи съ нея, предпазливо се промъкна къмъ кѣщата си. Но щомъ влѣзе

въ двора, разтрепера се отъ страхъ и сабыта падна отъ ржцетъ му. Предъ вратата стоеше човѣкъ, който, като забеляза Хасана, извика :

— Кой иде ?

Чакъ сега се успокои сърдцето на Хасанъ, като позна гласа на своя робъ.

— Какъ можа да се отървешъ отъ войниците на халифа ? — извика той радостно.

— Господарю, — отговори робътъ : — избѣгахъ тукъ, въ двора. Но ти се мамишъ, като мислишъ, че тѣ сж войници : тѣ сж разбойници ; сжцитѣ ония разбойници, които преди нѣколко дни ограбиха съседнитѣ кѣщи. Тѣ сж видѣли, навѣрно, като пре-насяхме тука различни скѣпи нѣща и сж решили. . .

Това предположение се показа доста вѣроятно и то напълно се оправда, когато Али-Хасанъ, като влѣзе вкѣщи, не намѣри нищо отъ онази богата наредба, която бѣха натѣкмили въ над-вечерието : разбойниците разграбили всичко скѣпо.

— О Боже мой, какво ща правя сега ? Какво ще кажатъ другари и приятели, които ми заеха скѣпитѣ си нѣща ? Да речемъ както и да е за всичко друго, ами какво може да е станало съ персийския царски синъ и Шемзелнигара ? Новината за тѣхното изчезане ще се прѣсне изъ цѣлия градъ и навѣрно ще дойде до ушитѣ на халифа, който ще стовари гнѣвътъ си върху мене.

— Не се тревожи толкова, господарю, — утешаваше го слугата ; — не се отчайвай тѣй скоро ; кой отъ приятелитѣ ти би помислилъ, че си открадналъ чужди нѣща ? Ще заплатишъ стойността имъ и туй то. Слава Богу, нѣма да се съсипишъ отъ това. Колкото за персийския царъ и за неговата Шемзелнигара, нѣма какво да се безпокоишъ : разбойниците нѣма да ги убиятъ, само ще ги обератъ и ще ги пуснатъ, тѣй щото халифътъ нищо нѣма да знае за това.

Почна да се разсѣмва. Стопанинътъ като се боеше отъ любопитството на тѣлпата, заповѣда на слугата да затвори добре вратата, а самъ той отиде вкѣщи, гдето си живѣеше постоянно. Въ това време новината за нощния грабежъ успѣ да се разнесе по цѣлия градъ и, макаръ да бѣше още рано, въ дюкяна на Али-Хасанъ се събраха всички негови приятели и познати, за да му изкажатъ своето съболезнование, а така сѣщо да се научатъ за нѣкои подробности отъ това любопитно събитие. Али-Хасанъ трѣбваше да отговаря на всички въпроси и да благодари на всички за доброто съчувствие, но въ сѣщото време се радваше, че никой нищо не споменаваше за царския синъ и Шемзелнигара ; това му даваше надежда, че нощното приключение ще има благоприятенъ изходъ.

Около пладне слугитѣ, като всѣкога, приготвиха масата и донесоха обѣдъ, но стопанинътъ почти не хапна : вълненията, които преживѣ миналата нощъ, и безпокойствията го лишиха отъ апетитъ ; той се облегна на миндера да си отдѣхне и успокои ; въ това време дойде слугата и му събѣщи, че нѣкойси човѣкъ го очаква навънъ. Изплашенъ отъ това, което се случи, Али-Хасанъ не се решаваше да пусне при себе си непознатата личность и за-

това излѣзе самъ да види кой го търси. Непознатиятъ му се поклони и каза :

— Почтени господине, ти не ме познавашъ, но азъ те познавамъ твърде добре и съмъ дошелъ да поговоримъ за една много важна работа.

— Въ такъвъ случай моля те, влѣзь при менъ, — каза за-
радваиятъ стопанинъ.

Непознатиятъ отказа.

— Тукъ могатъ да ни побъркатъ или да ни чуятъ, — въз-
рази той : — по-добре да отидемъ вкъщи.

— То отгде знаешъ ти, че азъ имамъ друга къща ?

— Както виждашъ, зная ; но ти не се безпокой, тръгни следъ менъ : ще ти съобщи доста приятно известие.

Успокоенъ и заинтересуванъ отъ тѣзи думи, Али-Хасанъ тръгна следъ непознатия. По пътя той разказа на другаря си за нощното приключение, като добави :

— Разбойниците тѣй ме ограбиха, щото вкъщи нѣма на що да се седне.

— Като е тѣй — каза непознатиятъ разпалено, — то да отидемъ у дома, тамъ е много удобно и ние спокойно, безъ стѣснение, ще можемъ да се поразговоримъ за всичко.

Али Хасанъ се съгласи и тѣ минаха презъ многолюднитѣ улици и тръгнаха къмъ рѣка Тигъръ. Като стигнаха до брѣга, качиха се въ една малка лодка, минаха на другата страна и влѣзоха въ най-глухата частъ на града по едни тѣсни криви улици гдето Али Хасанъ се уплаши твърде много. При това се стѣмни а улицата нѣмаше край. Съвсемъ се стѣмни, когато следъ дълги уморителни катерения, се спрѣха при вратата на една мъничка къща. Непознатиятъ отвори вратата и, като пусна другаря си да влѣза напредъ, затвори отвътре вратата съ желязна ключалка. Следъ това въведе Хасана въ една осветена широка стая, гдето бѣха насядали на губер съредъ пода десетъ човѣка, сжщо така непознати, както и тоя, който го водѣше.

Тия хора погледнаха изподъ вежди влѣзлия и, безъ да го поздравятъ, предложиха му да седне. Али-Хасанъ побърза да се възползува отъ поканата, отъ една страна, защото бѣше отмалѣлъ, а отъ друга страна треперѣше отъ страхъ и сякашъ нѣмаше сила да се държи на краката си. Следъ малко влѣзе още единъ човѣкъ, който изглеждаше като началникъ надъ другитѣ. Щомъ се яви той, всички веднага станаха и, като си омиха ржцетѣ, седнаха на масата ; накараха и гостенинътъ да направи сжщото. Следъ яденето началникътъ каза на Хасанъ :

— Знаешъ ли съ кого говоришъ ?

— Не, почтени господине, — отговори Али-Хасанъ, — не само че не ви познавамъ, ами не познавамъ и мѣстото, гдето се намирамъ сега.

— Вѣрвамъ това. Я ми разкажи, що се случи вчера въ къщата ти ?

— Милостиви господине, моля, не се сърди, но азъ мисля, че ти по-добре знаешъ отъ мене.

— Ти случи, — засмѣно каза началникътъ; — момъкътъ и младата жена, които сж се веселили вчера у васъ, разказаха ни всичко, но ние искаме да чуемъ отъ твоитѣ уста да потвърдишъ всичко.

Али-Хасанъ бѣше напълно увѣренъ, че се намира между сжитѣ тия разбойници, които бѣха разграбили къщата му, и съ сълзи на очи ги помоли, да му кажатъ какво е станало съ царския синъ и Шемзелнигара.

— Не се бой, — каза му началникътъ, — тѣ сж живи и здрави и сж напълно въ безопасностъ. Ние сме ги настанили поотдѣлно, — добави той, — като показва две добре заключени врати. — Мога ли да те увѣря, че никой нищо не имъ е направилъ. А знаешъ ли защо? Тѣ приличатъ на две знатни особи и казватъ, че само ти знаешъ тайната имъ. Затова те доведохме тукъ, да ни разяснишъ всичко. Бжди къмъ насъ напълно откровенъ и отъ нищо не се плаши.

Али-Хасанъ, зарадванъ отъ благоприятното известие за персийския царски синъ и за Шемзелнигара, измисли да разположи разбойниците въ своя полза и почна да ги обсипва съ ласкави похвали и благословии.

— Мои благодетели, — извика той, — вашето мъжество се равнява на вашето великодушие; вие сте тѣй човѣколюбиви, тѣй храбри и тѣй смѣли, а тия ваши благородни качества ме каратъ да вѣрвамъ, че може човѣкъ да ви открие безъ страхъ тайната си и че вие ще я пазите като очитѣ си. Ето защо азъ съ пълна искреностъ съмъ готовъ да ви разкажа всичко, както за мене, тѣй и за двамата млади.

Следъ тия думи, които имаха за целъ да подействуватъ върху самолюбието на разбойниците, той разказа подробно за взаимната любовъ между царския синъ и Шемзелнигара, и за своитѣ отношения къмъ тѣхъ.

Разбойниците слушаха съ учудване разказа му, а когато свърши той, извикаха всички едногласно:

— Ха, тѣй ли? Него ли сме хванали? Нима тоя мѣмъкъ е царскиятъ синъ, а тая хубавица е прочутата Шемзелнигара?...

Али Хасанъ се закле, че не ги лъже и отново ги помоли да не издаватъ тайната.

Но разбойниците не го слушаха, тѣ се затекоха къмъ пленниците и съ почитъ имъ се поклониха. Задно съ това ги помолиха да имъ простятъ, като ги увѣриха, че никога не биха се решили да постъпятъ тѣй съ тѣхъ, ако знаеха високото имъ положение. Обещаха се да поправятъ грѣшката си и се върнаха отново при Али Хасанъ.

— Съжаляваме, че не можемъ ти върна всичко, що взехме отъ тебе вчера, — каза водителятъ на разбойниците. — Никой отъ нѣщата не сж у насъ, ще ти повърнемъ само сребърнитѣ и златнитѣ нѣща.

Али-Хасанъ като не очакваше такова великодушие отъ разбойниците, се счете удовлетворенъ и не се грижеше вече за другитѣ нѣща. Следъ това тримата задно съ разбойниците излѣ-

зоха и следъ дълги скитания по кривитѣ улици, стигнаха до рѣката, седнаха въ една лодка и преплаваха на другия брѣгъ.

Но въ това време, когато излизаха на брѣга, се чу конско тропане, и, докато се свѣстятъ всички, нѣколко въоръжени конници ги заобиколиха отъ всички страни. Разбойниците тласнаха лодката назадъ въ водата да се отърватъ отъ опасността. На брѣга останаха само тримата безъ разбойниците.

Началникътъ на конниците, като хвърли подозрителенъ погледъ върху царския синъ и Али-Хасанъ, попита ги сърдито, кои сж тѣ и откъде идатъ толкова късно. Заше метени отъ тая нова неочакваностъ, тѣ се тъй разтрепериха, че отначало не можаха да кажатъ думица. Но по-сетне Али-Хасанъ, като съзнаваше, че мълчанието имъ ще влоши положението имъ, реши се да заговори.

— Господине, — каза той. — преди всичко азъ мога да те увѣря, че ние сме честни граждани и сме тука не по наша воля, а по волята на ония разбойници, които избѣгаха съ лодката; тѣ вчера нападнаха кжщата ми, ограбиха я, а насъ плениха. Едва следъ дълги молби и голѣми обещания сполучихме да ги омилоствимъ и да ни освободятъ.

Но тия думи не задоволиха началника на стражата; той отново изгледа плененитѣ, па имъ каза:

— Кажете ми истината, коя е тая жена и где живѣете вие?

Всички тия въпроси бѣха такива, че не бѣше възможно да се отговори. Крайно смутенъ, царскиятъ синъ и Али-Хасанъ стоеха мълкомъ съ наведени глави. Най-сетне Шемзелнигара, като видѣ, че другъ изходъ нѣма, реши се да каже на началника нѣколко думи скрито. Той бързо скочи отъ коня и даде честъ на Шемзелнигара. Следъ това заповѣда на войниците да намѣрятъ отнѣкъде две лодки и да ги докаратъ на брѣга.

Когато заповѣдта биде изпълнена, началникътъ тури въ едната лодка Шемзелнигара, а въ другата царския синъ и Али-Хасанъ, и заповѣда на войниците да ги пазятъ.

Лодкитѣ плунаха по различни направления, и тая, въ която бѣха царскиятъ синъ и Али-Хасанъ, се спрѣ на брѣга предъ палата. Войниците ги предадоха на дежурния офицеръ и това обстоятелство ги доста много изплаши: тѣ помислиха, че ги арестуватъ, да ги предадатъ на другия день на халифа. Но тоя страхъ бѣше напусто; офицерътъ, безъ да разпитва, се распореди да ги заведатъ до кжщи. И тѣ се върнаха най-сетне уморени, измжчени, отслабнали до крайна степенъ. По край всички тия тѣлесни страдания, царскиятъ синъ се измжчваше отъ мисълта, че всичко вече е свършено, че следъ тази несполука Шемзелнигара е изгубена за него завинаги; тази мисль го тъй силно измжчваше, че силитѣ му го напуснаха, и той се лиши отъ чувства, Слугитѣ му, които и тъй бѣха разтревожени отъ дългото му отсъствие, се смутиха съвсемъ, и, като заобиколиха Али-Хасанъ, настоятелно искаха да имъ каже где е билъ господарътъ имъ и какво е станало съ него. Като се боеше да имъ каже самата истина, Али-Хасанъ се затрудни да отговори, но, за щастие, цар-

скиятъ снѣ отвори очи и слугитѣ и робитѣ се отдрѣпнаха на страна.

Въ това време и домашнитѣ на Али-Хасанъ се доста много обезпокоиха, нато се изгуби той така тайнствено съ непознатия човѣкъ. Като чакаха цѣлъ день и цѣла нощъ, тѣ не се съмняваха вече, че съ него трѣбва да се е случило нѣщо лошо; затова, когато се върна той вкѣщи, жена му, децата му, даже и робинитѣ му го срещнаха съ сълзи отъ радостъ. Но тѣ трепнаха, като забелязаха голѣмата промѣна, която бѣше станала съ него за едно такова кжсо време: лице бледно, очи хлѣтнали. Наистина, миналата безсънна нощъ, тревогитѣ, вълненията и страха го сломиха, и той се почувствува съвсемъ разбитъ. Но като се изминаха два дена, Али-Хасанъ се поправи дотолкова, че намисли да посети единъ отъ своитѣ приятели. Като отиде въ дюкяна му, той доста дълго време говори и стана да си ходи. Но като се приготви да си вземе сбогомъ, видѣ на прага нѣкаква жена обвита съ фереджа. По тайнственитѣ знакове, по отношенията ѝ къмъ него той позна Шемзелнигарината довѣреница, ала, изплашенъ отъ миналитѣ случки, той се приструваше, че ужъ не забелязва нищо и си излѣзе изъ дюкяна, като гледаше на страна. Робинята, както и трѣбваше да бжде, трѣгна подиръ него и влѣзе въ една пуста джамия, въ която Али-Хасанъ ѝ заведе нарочно, като знаеше, че тамъ рѣдко се срѣщатъ богомолци.

Като се скриха тъй отъ външни хора, той се обърна къмъ другарката си радостно за пръвъ пѣтъ следъ страшното събитие.

— Моля ти се, — каза той нетърпеливо, — кажи ми по-скоро, какъ се избави отъ разбойниците и върна ли се благополучно господарката ти?

Но вмѣсто отговоръ робинята го накара да разкаже всичко, що се бѣше случило съ него и съ персийския царски синъ и като го изслуша, подкачи разказа си:

— И до сега не мога да си спомня оная страшна минута, когато се явиха разбойниците. До смъртъ изплашена, азъ не можахъ, па и не успѣхъ да разгледимъ облѣклата имъ и бѣхъ напълно увѣрена, че сж дворцова стража, изпратена отъ халифа да умъртви всички ни заедно съ Шемзелнигара и царския синъ. Безъ да се помня, като безумна изскочихъ надвє-натри изъ стаята и се изкатерихъ на тавана, заедно съ две други робини, които бѣха съ насъ Оттамъ отидохме на покрива на съседната кѣща, отъ нея на втората, на третата, докато, най-сетне, ни прибраха добри хора да пренощуваме. Щомъ се съмна, ние побързахме да се върнемъ вкѣщи. Стигаме. Шемзелнигара липсва и нищо не се знае за нея. Можешъ да си представишъ колко ни разтревожи това! Но като почнаха другитѣ робини да ни разпитватъ, ние имъ казахме нашия страхъ, а имъ съобщихме, че господарката ни се спрѣ въ една своя приятелка и ни порѣча да отидемъ при нея, когато ни каже. Робинитѣ повѣрваха нашитѣ измислици и се успокоиха, но за насъ деньтъ мина доста неспокойно; като не знаехме какво да правимъ. Като се мръкна, ние изскочихме на брѣга на канала презъ тайнитѣ врати и почнахме внимателно да се озѣртаме наоколо, да видимъ нѣкой лодкаръ да го питаме, не е

ли срѣщалъ по рѣка Тигъръ или по сухо нѣкоя добре облѣчена жена или ако срещне, да я доведе при насъ. Намѣрихме такъвъ лодкаръ, който замина веднага, а ние останахме на брѣга да чакаме връщането му. Къмъ срѣдъ-нощъ се показа сжщата лодка, и ние ясно забелязахме въ нея, освѣтени отъ луната, двама мжже, а на кормилото лежеше нѣкаква жена. Лодката се спрѣ до мѣстото, гдето бѣхме, и лодкаритѣ предпазливо снеха на брѣга изнемошѣлата жена, въ лицето на която азъ тутакси познахъ скжпата си Шемзелнигара.

Азъ се хвърлихъ къмъ нея съ радостни възклицания и я хванахъ да не ѝ дамъ да падне; тя се облегна на рамото ми и ми пришепна:

— Иди по скоро, вземи кесията съ хилядата златни монети и я дай на тия хора.

Азъ повѣрихъ господарката си на две робини и веднага изпълнихъ поржчката. Следъ това заведохме болната въ една стая, гдето я разблѣкохме и я сложихме да си почине въ постелка. Презъ цѣлата нощъ тя се намираше въ такова състояние, че ни застрашаваше съ живота си; силна температура и бълнувания имаше презъ нощта до разсъмване. Азъ намѣрихъ за добре да не допускамъ никого при нея, като се грижехъ самъ за нейното здраве съ всичкото си усърдие на безгранична преданостъ. Нѣколко деня тя не даваше никаква надежда да оздравѣе: най-лошото бѣше това, че болната отказваше да се храни и се поддържаше съ нѣколко капки вино. Впрочемъ, подиръ два деня тя почна да се вдига, и азъ се възползувахъ отъ това щастливо промѣнение да я попитамъ какъ е могла да избѣгне страшната опасностъ.

— О, защо ми напомняшъ за това? — попита тя, като се обливаше съ сълзи, — за мене би било голѣмо щастие, ако разбойниците ме лишеха съ единъ ударъ отъ тоя несносенъ животъ; сега азъ ще трѣбва да го влача въ тъмнина, безъ радости, безъ надежди да видя нѣкога своя милъ ...

— Драга ми госпожо, — казахъ и азъ, — азъ те питамъ не отъ едно само любопитство, а отъ опитъ зная какво значи да раздѣлишъ своето нещастие съ човѣкъ преданъ и обиченъ.

Думитѣ ми трогнаха Шемзелнигара и тя ми разказа подробно всичко, каквото се бѣше случило съ нея до оная минута, когато началникътъ на стражата, като се научи за нейното сжщинско име, заповѣда на войницитѣ си да я заведатъ въ двореца.

— Мене едно нѣщо ме утешава, — прибави тя, — че и царскиятъ синъ е въ безопасностъ и че тжжи и страда като мене. Следъ това тя закри очитѣ си, но веднага сякашъ трепна и заговори оживено:

— Ахъ, добре че си спомнихъ: утре ъвзема тия ъдве хиляди златни монети и ги занеси на нашия вѣренъ и преданъ другаръ. Азъ не искамъ да губи той заради мене. И отъ него ще можешъ да се научишъ нѣщо за царския синъ.

Да се признае, последната поржчка не ми бѣше по сърдце и азъ се постаряхъ да отклоня господарката си отъ по-нататъшнитѣ отношения съ царския синъ, като ѝ доказвахъ, че любовта имъ е носила само нещастия и въ бждеще нищо добро не

обеща; но Шемзелнигара ме накара да млъкна и ми каза съ видимо вълнение:

— Ти не трѣбва да приказвашъ, а да слушашъ.

И ето, както виждашъ, азъ съ всичката точностъ изпълнявамъ нейнитѣ заповѣди; а паритѣ, които ми даде да ти предамъ, оставихъ у единъ отъ моитѣ познати; той не е далечъ: ей-сега ще ида да ги донеса.

И наистина, робинята се върна следъ нѣколко минути и вржи на своя събеседникъ две кесии съ по хиляда жълтици. Али-Хасанъ макаръ и да намираше, че много пари му се даватъ за оная загуба, която претърпѣ, но отъ уважение къмъ Шемзелнигара не искаше да се откаже отъ подарѣка ѝ и прие паритѣ съ голѣма благодарностъ. Следъ това тѣ се условиха да се срещнатъ въ другата негова кѣща, за да не възбуждатъ подозрение у нѣкого.

Следъ тая неочаквана среща съ робинята, Али-Хасанъ се върна вкѣщи напълно доволенъ. Той не се радваше толкова на паритѣ, колкото на обстоятелството, че е отърванъ вече отъ всѣка една опасностъ. Въ града, както се виждаше, никой не знаеше, че Шамзелнигара и царскиятъ синъ сж били на гости у него, освенъ разбойниците, разбира се, но тѣ, като отритнати отъ обществото, не можаха да му повредятъ, макаръ и да не си издържаха обещанието. Успокоенъ и ободренъ, сжщата вечеръ отиде при царсия синъ.

Тамъ въ цѣлата кѣща царуваше тѣга: слугитѣ посрещнаха гостенина съ печални и разплакани очи и съобщиха, че царскиятъ синъ е много зле, че откакъ се е върналъ, не е казалъ нито думица, нито е ставалъ отъ леглото.

Али-Хасанъ влѣзе въ стаята и видѣ приятеля си легналъ неподвиженъ върху копринени постелки, съ изсѣхнало и страдално лице.

— Какъ се чувствувашъ — попита го той съ съчувствие, следъ като го поздрави.

Момъкътъ стисна ржката на дошлия и го погледна съ неизказана мжка.

— Благодаря за всичко, — каза той низко, — и никога нѣма да забравя нито твоитѣ услуги, нито твоитѣ добрини къмъ мене.

— Нѣма нужда да се говори тукъ за благодарности — отговори му Али-Хасанъ: — азъ се бихъ чувствувалъ напълно честитъ, ако услугитѣ ми ти биха принесли полза. Но струва ми се, че ти се измжчвашъ самъ: можеби нарочно не се хранишъ.

— Наистина, така е, господине, — каза единъ отъ служителитѣ, който стоеше около постелката: — нашиятъ царевичъ се отказва отъ всичко, което му предлагаме, сякашъ иска да умре отъ гладъ.

— Тѣй си мислѣхъ и азъ! — извика Али-Хасанъ. — Но това е грѣшно предъ Бога!

— Приятелю, — каза царевичътъ, — имамъ ли азъ сила да надвия нещастieto си и тѣгата си? Ти знаешъ, че тя се крие дълбоко въ сърдцето ми. Но стига да говоримъ за това: покрай другото, мене твърде много ме измжчва мисълъта, че ти заради

насъ се изложи на разбойници. Азъ съмъ длъженъ да те възнаградя и хиляди пжти искамъ прошка за всички тревоги, които сме ти причинили.

Като каза това, той се подигна съ усилие отъ постелката и го заведе въ склада си, гдето му поржча да си вземе по сърдце сребърни и скжпи нѣща. Всичко избрано той прати по слугитѣ си въ кжщата на Али-Хасанъ.

Напусто Али-Хасанъ се отказваше отъ подарѣка, като казваше, че Шемзелнигара го възнаградила за всички загуби: царскиятъ синъ настояваше на своето, и Али-Хасанъ трѣбваше да се съгласи. Следъ дълги сърдечни благодарности, Али-Хасанъ поиска да си отиде, но като забеляза, че съ това оскърбяваше царевича, съгласи се да остане и да се разговаря съ него до дълбока нощъ.

На другата сутринъ, когато отново отиде при царския синъ да се види, царскиятъ синъ го хвана за ржка, сложи го до себе си и му каза дълбоко развълнуванъ:

— Слушай ме, приятелю. Ще ти кажа нѣколко думи и ти ще си обяснишъ всичко, което става съ мене: всѣки човѣкъ презъ живота си има известни желанія, известни цели и доколкото по скоро и по-лесно може да постигне тия си желанія, до-толкова се счита честитъ. Стремлението на всѣки влюбенъ се състои именно въ това, да завладѣе предмета на любовта си, но когато изгуби надежда, когато нѣма възможность да достигне своитѣ желанія, не му остава нищо друго, освенъ да умре. И азъ отдавна бихъ се раздѣлилъ съ тоя несносенъ животъ, ако не ме задържаше религията, която забранява самоубийството... чувствувамъ, че нѣма да дочакамъ фаталната развързка...

Следъ тия думи той се облѣ съ сълзи и плачѣтъ прекъсна речта му.

Като искаше да го утеши колко да е и да вдѣхне поне малко надежда въ измъчената му душа, Али-Хасанъ му напомни за Шемзелнигара и каза, че трѣбва да си отиде, защото робинята довѣреница може да го чака да му съобщи нѣщо за господарката си. Тоя пжтъ царскиятъ синъ не го задържа.

Като се върна Али-Хасанъ действително намѣри робинята въ кжщата си; тя се хвърли предъ краката му разплакана и облѣна въ сълзи.

— Ние загинахме, — извика тя, — всичко е свършено!

Следъ това съ нѣколко несвързани думи тя разказа какъ една слугиня, която Шемзелнигара наказала за нѣщо, побѣгнала и разказала всичко на началника на евнуситѣ, а друга робиня, сжщо обидена за нѣщо, отишла чакъ въ двореца на халифа.

— Тая сутринъ се явиха при насъ неочаквано двадесетъ души отъ дворцовата стража и грабнаха Шемзелнигара по заповѣдъ на халифа. Не зная какво е станало по-нататѣкъ, но не може да има никакво съмнение, че ни очаква зло... По-скоро да кажемъ всичко това на царския синъ, и ако не можемъ намѣри срѣдство да се спасимъ, то поне да бжде той готовъ, като го повика, да отговаря.

Следъ това, безъ да дочака отговоръ, тя замина.

Али-Хасанъ остана неподвижнъ, зашеметенъ отъ това неочаквано известие; дълго време той не можа да разбере какво е станало, най-сетне инстинктивното чувство на самосъхранение му подсказа, че не трѣбва да се губи време и че всѣка минута е скъпа. Той бързо изскочи изъ кѣщи и отиде право при царския синъ. Този последниятъ посрещна това известие доста равнодушно отначало и отговори, че му е все едно, какъ ще умре — така или иначе.

Но когато Али-Хасанъ му каза, че предварително можеби ще го мжчатъ, за да го накаратъ да каже нѣщо противъ Шемзелнигара, царскиятъ синъ се смути и уплашенъ помоли приятеля си да се намѣри нѣкое срѣдство да се спасятъ.

— Да се бѣга, докато е време още — ето единчкото срѣдство, ако не искаме да паднемъ въ ржцетѣ на дворцовата стража. Не трѣбва да губимъ нито една минута, да се приготвимъ по-скоро, да вземемъ най-вѣрнитѣ си слуги, да се качимъ на коне и право въ Анборъ.

Царскиятъ синъ се остави на разпореждането на приятеля си; докато приготвяха конетѣ той се прости съ майка си, взе паритѣ си и напусна Багдатъ заедно съ Али-Хасанъ и съ нѣколко слуги.

Цѣлиятъ день и до срѣднощъ вървѣха непрекъснато; най-сетне два-три часа преди да се съмне, спрѣха се срѣдъ една разцѣвтѣла се долина, да си отпочинатъ тѣ и конетѣ имъ, които бѣха капнали отъ умора.

Но едва успѣха да се разположатъ подъ едно дърво, и отъ всички страни ги заобиколиха разбойници и ги нападнаха. Отначало Али-Хасанъ и царскиятъ синъ се опитаха да се бранятъ, но като видѣха, че всичкитѣ имъ слуги сж убити и че съпротивлението имъ ще бѣде напраздно, оставиха се на разбойниците. Разбойниците пощадиха живота имъ, но ги ограбиха и ги съблѣкоха, като ги оставиха само по риза.

Когато разбойниците се отдалечиха, царскиятъ синъ каза дълбоко натъженъ:

— Е, вижда се, че нѣма да избѣгнемъ лошата сѣдба... Ехъ, по-добре би било да си останѣхъ въ Багдатъ.

— Такава е била волята Божия, царю, — отговори Али-Хасанъ съ въздишка. — Не знаемъ где ни е добре, где ни е зло, и въ всичко трѣбва безропотно да се подчиняваме на привидението. Богъ ни изпраща това изпитание, той ще ни помогне и да го понесемъ. Нека е света волята му!

— Тѣй е, — отговори царскиятъ синъ, — ти може да се избавишъ отъ злочестинитѣ... Иди си, избави се, остави ме. На мене е все едно, где ще умра...

Но Али-Хасанъ съ сълзи го моли да не се отчайва и да отидатъ и двамата да подирятъ прибѣжище.

Молбитѣ и сълзитѣ най-сетне трогнаха царския синъ; той стана и тръгна следъ Али-Хасанъ и следъ дълъгъ и мжчителенъ пжтъ тѣ забелязаха една джамия, въ която прекараха до края на нощта.

На разсъмване влѣзе при тѣхъ единъ твърде прилично облѣченъ човѣкъ, извърши си молитвата, отиде при тѣхъ и, като се поклони доста вежливо, каза:

— Извинете ме, — струва ми се, че вие не сте тукашни.

— Не се лъжешъ, — отговори Али-Хасанъ. — Нощесъ се връщахме отъ Багдаты и налетѣхме на разбойници. Виждашъ ни въ какво положение ни оставиха. Лошо е, че сме далечъ отъ града си и не знаемъ къмъ кого да се обърнемъ за помощъ въ чужда страна.

— Елате при мене, — каза имъ старецътъ, — и азъ на драго сърдце ще ви помогна колкото мога.

Али-Хасанъ погледна другаря си и му пришепна на ухото:

— Мисля да се съгласимъ.

— Прави каквото искашъ, — отговори царскиятъ синъ, — азъ съмъ съгласенъ на всичко.

Тогава Али-Хасанъ се обърна къмъ непознатия и му каза:

— Благодаримъ ти сърдечно и съ радостъ приемаме великодушната ти покана. Но едно ни бърка: както виждашъ, ние сме почти голи и срамота е да се явимъ въ такъвъ видъ.

Следъ тия думи старецътъ, безъ да мисли много-много, съблѣче излишнитѣ си дрехи и ги даде на голитѣ, следъ това ги повика да тръгнатъ следъ него. Като пристигнаха въ кжщата му, заведе ги въ отдѣлна стая, даде имъ чисти дрехи и, като знаеше, че тѣ иматъ нужда отъ почивка и отъ храна, остави ги сами, като имъ прати по робинята си нѣколко вкусни ястия. Но нещастнитѣ пжтници не турнаха ржка на ястията, особено царскиятъ синъ, който се чувствуваше тъй зле, че се боеше за живота си.

Добродушниятъ стопанинъ ходи нѣколко пжти презъ деня да ги нагледва, да се разговаря и да ги пита, нѣматъ ли нужда отъ нѣщо. Като се мръкна, пожела имъ лека нощъ и ги остави сами. Ала преди да се съмне, Али-Хасанъ отиде самъ да го подири и да му каже, че другарътъ му умира. И наистина, когато влѣзе при него, царскиятъ синъ бѣше близо до смъртъта. Като видѣ приятеля си, той събра последнитѣ си сили и едва прошепна:

— Виждашъ ли, всичко се свърши... азъ умирамъ... Постои при мене да ми затворишъ очитѣ... Не се плаша... съ радостъ напускамъ живота. За едно съжалявамъ — нѣма тукъ милата ми майка... колко ме обичаше тя! И азъ я обичахъ... клетата. Дали знае тя, какво нещастие я очаква! Кажи ѝ всичко, всичко... Нека пренесе тѣлото ми въ Багдаты. Негли за нея ще бжде утешение, да плаче надъ гроба ми и да се моли за душата ми.

Като забеляза стопанина, благодари му за съчувствието и го помоли да пази тѣлото му, докато дойде майка му да го вземе. Следъ нѣколко минути царскиятъ синъ умрѣ.

На другия денъ Али-Хасанъ се присъедини къмъ единъ керванъ и пристигна въ Багдаты благополучно. Отби се въ кжщата си само нѣколко минути да се прочисти и омие и следъ това отиде въ двореца на персийския царъ, гдето го посрещнаха безпокойно, като го видѣха да се връща самъ. Али-Хасанъ потърси майката на умрѣлия, и го заведеха въ една широка стая, гдето тя се намиралаше съ слугитѣ си.

— Високопочитаема госпожо, — почна да говори Али-Хасанъ и се смути. Гласътъ му затрепера, езикътъ му се сдърви.

— Бжди търпелива, — продължи той — и Господъ ще ти даде сила да понесешъ всичко. . . Той умрѣ!

Царицата извика:

— Умрѣ ли! — и падна въ ржцетъ на слугитѣ.

Въ стаята се втурнаха всички останали членове отъ семейството и съ виковетѣ си направиха Али-Хасанъ да заплаче. Следъ нѣколко време царицата можа да се свѣсти и да изслуша печалното съобщение. . . Тя помоли да не скриватъ отъ нея нищо и да кажатъ всички предсмъртни думи и движения на сина ѝ. Али-Хасанъ изпълни добросъвестно желанието ѝ.

— Последнитѣ му думи бѣха за тебе, царице, — свърши той печалния си разказъ: — нещастниятъ момъкъ съжаляваше, че умира далечъ отъ тебе и че ржката ти нѣма да закрие очитѣ му. . . Освенъ това, той моли да не оставишъ тѣлото му тамъ, а да го пренесешъ и да го погребешъ въ Багдаты. . .

Щомъ се съмна на другия день, майката отиде да търси сина си, придружена съ повечето отъ своитѣ робини и близки приятели. Али-Хасанъ съпроводи печалното шествие до градскитѣ порти и се върна вжщи мраченъ, измжчванъ отъ мисълтъта за безвъзвратната загуба на такъвъ младъ, прекрасенъ момъкъ, какъвто бѣше царскиятъ синъ.

Препълненъ отъ тия мрачни мисли, той вървѣше съ наведена глава, безъ да забележи предъ себе си, че се спрѣ жена, облѣчена въ трауръ. Тая жена бѣше довѣреницата на Шемзелнигара. Като я позна отъ първъ погледъ, той направи знакъ и, безъ да се спре, продължи си пътя, робинята тръгна следъ него, облѣна въ сълзи. Като стигнаха вжщи, Али-Хасанъ седна до робинята и я запита съ дълбока въздишка:

— Научили се за смъртъта на царския синъ:

— За царския синъ ли? — извика тя. — Та нима той умрѣ? О Боже мой. . . Не ви даде Богъ щастие на тоя свѣтъ, но поне тамъ да се съединятъ вашитѣ чисти прекрасни души. . .

Али-Хасанъ трепна отъ това печално известие; сълзи рукнаха по бузитѣ му и той едва проговори:

— И тя ли? . . .

— Да, и тя умрѣ, — каза робинята. — Не виждашъ ли по облѣкото ми? Ахъ, колко се измжчи, хубавата ми клетница. . . Смъртъта ѝ бѣше нѣкакъ особена, но азъ ще ти разкажа по-сетне всичко подробно, сега ми разкажи ти за смъртъта на царския синъ. И азъ го бѣхъ залюбила не по-малко отъ господарката си.

Али-Хасанъ изпълни желанието ѝ: той ѝ разказа съ всички подробности за последнитѣ минути на царския синъ, какъ и майка му, съгласно волята на покойния, отиде да му пренесе тѣлото въ Багдаты.

Робинята изслуша съ дълбоко внимание всичко и после каза, като едва сдържаше плача си:

— Сжщата причина погуби и милата ми господарка. Не можахъ да понесатъ раздѣлата. Ти помнишъ, навѣрно, нашето последно свиждане: азъ дойдохъ при тебе тъкмо тая минута, ко-

гато господарът се научи за невърността на Шемзелнигара и я повика при себе си. Ние мислехме кой знае какво ще се случи, всички очаквахме, че гнѣвът на халифа, подъ влиянието на ревността, ще бжде ужасенъ; ала съвсемъ друго се случи: той среща любимата си добре и съ сжщата си нѣжностъ ѝ каза:

— Недей се тревожи: не мога да гледамъ лицето ти наскърбено. Бжди си както и по-рано весела и нѣжна къмъ мене. Ти знаешъ, че съмъ те обичалъ и сега те обичамъ. Тебе те наклеветиха предъ мене, но азъ не вѣрвамъ, поне не мога да вѣрвамъ... Всичко ще забравя, всичко ще ти простя, само ме обичай както си ме обичала.

Много още ѝ говори все такива нѣжни думи и никого не обвиняваше за нейната грѣшка, освенъ себе си, слабостта си и недостатъчния надзоръ надъ любимата си. И наистина, ако той не ѝ позволяваше да излиза сама, безъ евнухъ никога не би се случило подобно нѣщо. Най-сетне я остави да си отиде, като ѝ каза, че привечеръ ще се видятъ пакъ.

Халифовата добрина погуби Шемзелнигара: тя дълбоко чувствуваше своята вина предъ него, и милостта му къмъ нея бѣше много по-тежка отколкото страшния гнѣвъ.

Вечерята наистина халифътъ бѣше посрещнатъ съ музика и факли, като отиде при Шемзелнигара. Сложи се разкошна вечеря. Той хвана любимата си за ръка и я сложи край себеси. Това бѣше последно изпитание за нея: тя събра всички сили, за да не оскърби владѣтеля си и да изкаже чувствата си, но нѣмаше сила... тя се полюлъ, падна въ знакъ и... умрѣ. Отначало мислехме, че припадна и употребихме всички усилия да я свѣстимъ, но Шемзелнигара бѣше заспала вѣченъ сънъ...

Халифътъ бѣше дълбоко поразенъ отъ тая смъртъ; лицето му побледнѣ и той гледаше като вкамененъ, следъ това се издигна отъ мѣстото си, заповѣда да счупятъ всички музикални инструменти и се върна въ двореца си. Азъ стояхъ цѣлата нощъ при тѣлото на умрѣлата, омихъ я и я приготвихъ за вѣчния покой.

Следъ нѣколко дни тя биде погребана въ разкошна гробница, която издигна халифътъ между зеленина и цвѣтя.

Робинята млъкна. Следъ малко продължи:

— Знаешъ каква мисль ми дойде на ума? Нека се потрудимъ да погребемъ и царския синъ въ сжщата гробница, гдето лежи и Шемзелнигара.

— Какво приказвашъ ти! — възрази Али-Хасанъ, учуденъ отъ смѣлостта на робинята. — Нима ще позволи халифътъ? Никога.

— Тѣй ли мислишъ ти? Пъкъ азъ съмъ на друго мнение, — отговори робинята; — великодушието на нашия халифъ е безпредѣлно. Ако той прости Шемзелнигара, когато тя бѣше жива, то нѣма да ѝ отмъщава следъ смъртта. Напротивъ, отъ всичко се вижда, че паметта на Шемзелнигара му е скъпа: той освободи всичкитъ ѝ робини, отреди имъ доживотна пенсия, а на мене заповѣда да се отпуснатъ суми, за да се подържа гробницата и да се прехранвамъ и азъ.

Али-Хасанъ не каза нищо и помоли да го заведатъ до гробницата на Шемзелнигара. Тѣ тръгнаха, но като се приближиха до

гробницата, видѣха тѣлпа народъ събрана наоколо. Али-Хасанъ се помоли отдалече и, като се обърна къмъ сплътницата си, каза :

— Виждамъ, че твоето намѣрение вече е изпълнено. Стига да разкажемъ предъ тая тѣлпа историята за царския синъ и за Шемзелнизара и азъ съмъ увѣренъ, че цѣлиятъ градъ ще моли халифътъ, да не раздѣля влюбенитѣ въ гроба.

Тѣй и стана; халифътъ даде позволениято си, а народътъ посрещна тѣлото на царския синъ вѣнъ отъ града, внесе го въ гробницата и го погребе съ Шемзелнигариното. Оттогава не само жителитѣ на Багдатъ, но дори и чужденцитѣ отъ всичкитѣ краища на свѣта, гдето се слави името на нашия великъ пророкъ, почитатъ тоя гробъ и се молятъ надъ него.

— Ето, господине, какъ се свърши любовта на две млади невинни сърдца, тѣй безъ време грабнати отъ студената прѣстъ, — каза Шехеразада на султана Шахриаръ.

Въ това време на изтокъ почна да се развиделява.

— Благодаря ти, мила сестро, — чу се гласътъ на Динарзада, — никога не съмъ те слушала съ такова удоволствие.

— Ако султанътъ, нашиятъ господаръ, ме остави да живѣя още една нощъ, — каза Шехеразада, — азъ ще разкажа друга, много по-хубава приказка.

Тя млъкна, като чакаше отговоръ, но султанътъ нищо не каза, макаръ въ ума си да бѣше решилъ да отложи наказанието на Шехеразада.

Преди да се разсъмне, Шехеразада почна нова приказка

За Камаралзаманъ и за китайската царица Бадура

Далечъ отъ Персийския заливъ двадесетъ и петъ деня по море се намира срѣдъ океана широкъ хубавъ островъ, нареченъ островъ на Каледановитѣ синове. Той се поздравдѣля на много провинции съ богати гжсто населени градове — и собразуватъ, взети изцѣло, силна държава, която нѣкога управлявалъ единъ славенъ и мждъръ царъ, на име Шахзаманъ, мжжъ на четири законни жени отъ царски родъ и господаръ на шестдесетъ разноплеменни хубавици робини.

Държавата му цѣвтѣше подъ неговото управление, народътъ добруваше; нито вжтрешни, нито вѣншни смутове никога не нарушаваха мирното му спокойствие. Само едно не достигаше за пълното щастие на Шахзаманъ: нѣмаше наследникъ за престола. Той остарѣ, а нито една отъ женитѣ му не го зарадва съ момъкъ.

Дълбоко огорченъ отъ това, като мислѣше, че Богъ го наказва за нѣкакъвъ грѣхъ, царътъ доживяваше старинитѣ си съ тежко съзнание, че славниятъ му старъ родъ ще изгасне заедно съ него. Ала никому не се оплакваше и никога не каза думица противъ съдбата си. Най-сетне, следъ дълго търпение царътъ се реши да изкаже скръбта си на най-мждрия между съветницитѣ си — на великия везиръ. Като го повика при себе си да се посъветва тайно съ него, той си разкри душата и най-сетне го запита:

— Какво да се прави? Какъ да се помогне на моето нещастие? Помисли, мъдри везире, и ме научи.

— Твое величество ме туря въ голѣмо затруднение, — отговори везирътъ: — задачата е много мъчна, непостижима за човѣшкия умъ, при най широкитѣ знания и опитностъ. Само единъ Богъ може да помогне. Дали това изпитание не ти е пратено, да не би, срѣдъ тия земни блага и могъщество, да забравишъ Всемогъщия, който е единичко прибѣжище въ нашитѣ скърби и немощи? Обърни се къмъ Бога, господарю, — ето какво мога да те посъветвамъ. Въ твоето отечество има много хора, които сж посветили живота си да служатъ на Бога, като сж обрекли на тежъкъ трудъ и лишения отъ любовъ къмъ него. Между тѣзи апостоли можеби да има хора съ чисто сърдце предъ Бога. Раздай щедро милостиня на дервишитѣ, и нека тѣ присѣдинятъ молитвитѣ си къмъ твоитѣ.

Царь Шахзаманъ одобри тоя съветъ и поблагодари на везира. Следъ това изпрати по всички манастири пари и, като повика при себе си настоятелитѣ, събщи имъ желанието си и ги помоли смирено да кажатъ на всички братя да се молятъ усърдно, да може да се осъществи желанието му.

И небето чу молбата му: скоро една отъ царскитѣ законни жени роди наследникъ. Отъ благодарностъ царътъ прати по всички религиозни общини нови щедри подаръци. Като се роди наследникътъ, станаха продължителни народни празненства и веселия, не само въ столицата, но и по цѣлата широка Шахзаманова държава; радостта на монарха се изказа въ безбройни щедри благодеяния. Съ голѣмо тържество занесоха новородения младенецъ на честития баща, и той го намѣри тъй хубавъ, че го нарече Камаралзаманъ, т. е. Луна на вѣка.

Не може си представи човѣкъ, какви грижи се положиха за отхраната на детето и за първоначалното му възпитание. Като отрасна детето, Шехзаманъ му намѣри най-мъдъръ възпитателъ, събра отъ цѣлата си държава най-ученитѣ хора по всички науки и изкуства, и подъ тѣхното благотворно влияние възприемчивиятъ умъ на детето се усилваше не съ дни, а съ часове. При това, не бѣха, разбира се, забравени нито тѣлеснитѣ упражнения, необходими за развитието на силата и на мъжеството, на религиозно-нравственитѣ правила, безъ които нито единъ монархъ не може достойно да управлява народа си. Съ една дума, царскиятъ синъ Камаралзаманъ, който съединяваше у себе си всички съвършенства, стана гордостъ и слава на цѣлата държава.

Щомъ стана шестнадесетъ годишенъ, баща му, който съ нетърпение желаше да види осъществени надеждитѣ си, намисли да го покачи на престола. Но като не искаше да се реши самъ на такова важно дѣло, безъ съвета на своя мъдъръ везиръ, обърна се къмъ него и го попита:

— Съгласенъ ли си съ мене, че праздното стоене безъ работа е всѣкога вредно за такъвъ момъкъ, какъвто е синъ ми? Страхъ ме е да не би той подъ влиянието на леността да изгуби всички ония рѣдки качества, които му е дала природата и възпитанието. Азъ доста много се трудихъ за доброто на народа и

21

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ. - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

сега искамъ да дамъ на сина си да управлява цѣлата държава: нека той царува предъ моитѣ очи, пъкъ азъ ще се радвамъ и ще си отпочина отъ дългогодишнитѣ трудове. Одобрявашъ ли намѣрението ми?

Великиятъ везиръ, като не искаше да противоречи направо на царя, отговори:

— Не е ли рано, господарю, да възлагашъ на едно момче такава сложна и мъчна работа и дали ще има сила то да я победи. Твое величество основателно се плаши отъ вредното влияние на бездѣлието, но може да се избави човѣкъ отъ това влияние: да се ожени момъкътъ. Достойната съпруга ще запази наследника отъ всички влѣчения на младостта, при това може да се допусне да участвува въ държавния съветъ, гдето лека полека ще се свикне съ всички държавни работи, ще се сдобие съ необходимитѣ знания и сила, за да може да понесе тежината на короната и достойно да поддържа блѣсъка ѝ.

Шахзаманъ се съгласи съ разумния съветъ на своя везиръ и тутакси заповѣда да повикатъ наследника при него.

Царскиятъ синъ, който се явяваше при баща си само въ опредѣлено време, се учуди и дори разтревожи, като чу, че го викатъ тъй безъ време. Като очакваше нѣщо особено, той влѣзе въ стаята малко смутенъ; той се поклони предъ баща си, като наведе очи къмъ земята и очакваше какво ще му се каже.

Като забеляза смущението у сина си, царътъ се усмихна и побърза да му заговори:

— Знаешъ ли, сине мой. — каза той меко, — защо те викамъ?

— Само ти и Богъ знае, — отговори скромно царскиятъ синъ, — каквото и да ми каже твое величество, азъ ще го изслушамъ и ще го изпълня съ удоволствие.

— Приятно ми е да те слушамъ, — каза царътъ. — Да не те карамъ да мислишъ много-много, ще ти кажа, че съмъ намислилъ да те ожена. Какво мислишъ ти за това?

Тия думи тъй поразиха и смутиха царския синъ, че лицето му се изчерви, а по лицето му се появи потъ. Той се смути безъ да знае какво да отговори. Следъ нѣколко минути мълчание той заговори съ мѣнкане.

— Не се сърди, господарю и татко мой, но... азъ съмъ още тъй младъ... не очаквахъ това... Не зная дали мога да те послушамъ и когато пораста, защото душата ми се възмущава противъ брака, противъ ония окови, съ които, споредъ думитѣ на най мѣдритѣ хора, оковава мъжа жената, която се състои само отъ лъжа, хитрина, злоба и коварство. Можеби това предубеждение ще изчезне съ време, но сега е тъй силно, че не съмъ въ състояние да му противостоя.

Царътъ, дълбоко огорченъ, изслуша тоя неочакванъ отговоръ, въ който се разбиваха всичкитѣ му честолюбиви надежди; но той не се разсърди на обичния си синъ и не си наложи надъ него бащината си властъ, а му каза спокойно и тихо:

— Синко, ти ме лишавашъ отъ най-доброто утешение на старини, ала азъ не искамъ да насилвамъ твоитѣ чувства и ти давамъ време да обмислишъ самъ моето желание. Като едничкъ наследникъ на една голѣма държава, ти си длъженъ отъ по-рано да се погрижишъ да си остане тя и занаяпредъ въ ржцетѣ на нашата славна династия, да не изчезне тая династия следъ насъ, а да се възроди и усили въ нашето потомство.

Безъ да каже думица повече Шахзаманъ остави да излѣзе синъ му и следъ това нито веднѣжъ не му напомни за своето желание цѣла една година. Царскиятъ синъ застана на чело на държавния съветъ и на неговитѣ заповѣди се подчиняваха всички поданици. Като се измина една година, една сутринъ царътъ повика сина си и насаме подзе да говори за женитба.

— Е, какво ще ми кажешъ сега? Съ какво ще зарадвашъ баща си? Доста време има да помислишъ и да обсъдишъ моето желание; съгласенъ ли си да го изпълнишъ, драги ми сине?

Тоя пжтъ царскиятъ синъ никакъ не се смути и безъ да се колебае, отговори решително:

— Моля те, господарю и татко, отмѣни неизпълнимата си воля; дългото размишление още повече усили решителността ми да се не свързвамъ съ омразнитѣ брачни вериги. Стига само да си спомни човѣкъ, колко злини и злочестини сж принесли женитѣ въ всички народи и предъ всички времена. Историята е пълна съ такива примѣри; ами че и днесъ не чуваме ли всѣки день за тѣхното коварство, хитростъ и лъжа?... Не, татко, не ме принуждавай, азъ съмъ твърдо решенъ да нѣмамъ никакво вземане-даване съ жена презъ цѣлия си животъ. Мисля, че твое величество ще уважи причинитѣ, които ме каратъ да не се женя и ще ме прости, ако се осмѣля да кажа, че всичкитѣ разговори върху женитбата ще бждатъ безполезни.

Синътъ излѣзе безъ да чака отговоръ.

Всѣки другъ на мѣстото на Шахзаманъ би се разсърдилъ и би накаралъ царския синъ да се разкае за смѣлата си, почти дрѣзка, постѣпка, но царътъ не стори това: горещата му обичъ къмъ сина потуши чувството на човѣка, и той реши у себеси да изпита всички мѣрки, преди да прибѣгне къмъ насилия. Той отново повика везира си и му каза:

— Синъ ми Камаралзаманъ ме доста много огорчава. Ето мина и срокътъ, койго му опредѣлихъ споредъ твоя съветъ, и той си стои на своето. Това е нищо. На моитѣ думи той отговори тъй дрѣзко, щото едва се въздържахъ въ справедливия си гнѣвъ. Право да си кажа, не зная какво да правя съ него: още не искамъ да прибѣгвамъ до строгости, а при това другъ изходъ не виждамъ. Ехъ, какъ понѣкога сме слѣпи и безразсѣдни, когато искаме да измѣнимъ пжтя на providението. Едва си измолихъ синъ и сега сякашъ ми се иска да се разкая за това...

— Не се отчайвай, господарю, — отговори везирътъ, — търпението, казватъ, всичко надвива, и азъ бихъ съветвалъ твое величество да остави сина си да помисли още една година. И ако презъ тоза време той не се вразуми и не съзнае своитѣ задължения къмъ тебе и къмъ отечеството, тогава ти нѣма да се каешъ

за излишната си строгост и съ спокойна съвѣсть можешъ да кажешъ въ лицето на сина си предъ цѣлия върховенъ съветъ, че благого на държавата иска, щото той да се ожени, макаръ и на сила. Впрочемъ, азъ не мисля, че синъ ти ще докара работата дотамъ и ще се реши да не се подчини на твое величество въ присѣйствието на първитѣ чиновници на държавата.

Макаръ и да не искаше Шахзаманъ да се отказва отъ желанието си да види по-скоро жененъ сина си, но се реши да последва съвета на везира и се съгласи да почака още една година. Следъ това отиде въ стаята на жена си и съ съжаление съобщи, че синъ му не иска да се жени и че му е далъ една година да поразмисли. Заедно съ това той моли жена си да употреби тя своето влияние надъ сина си и да му внуши да има по-голъмо уважение къмъ волята на баща си.

— Азъ зная, че ти често се разговаряшъ съ него и той на драго сърдце слуша наставленията ти. Поговори съ него по-сериозно и му дай да разбере, че съ по-нататъшната упоритостъ той може да ме накара да прибѣгна къмъ сериозни мѣрки, които могатъ да бждатъ неприятни както за него, тъй и за мене.

Фатма, тъй наричаа майката на царския синъ, каза на сина, че знае за отказа му да се жени и че упоритостъта му твърде много е огорчила баща му, който очаквалъ отъ сина си по-голъма покорностъ.

— Майко, — каза Камаралзаманъ разпалено, — моля те, за бога, не ми говори за това омразно нѣщо, да не би да намразя и тебе.

Следъ тоя отговоръ Фатма разбра, че синъ ѝ нѣма да я послуша.

Но следъ нѣколко време, като го видѣ малко по-спокоенъ, майката подкачи отново разговора съ него.

— Синко, кажи ми откровенно, защо мразишъ тъй много женитбата? Ако причината е нѣкое безразсѣдно предубеждение, ти лесно можешъ да се отървешъ отъ него. Азъ нѣма да се заловя, разбира се, да защищавамъ коварнитѣ и безсърдечни жени, не може да се каже, има ги много, но да клеветишъ всички безъ изключение, значи да бждешъ несправедливъ. И защо ти, както въ книгитѣ, тъй и въ живота, не обръщашъ внимание на добритѣ жени, ами се спирашъ само на лошитѣ, които наистина сж направили и много злини? Ами защо, най-сетне, не бждешъ по-пристрастенъ и не видишъ, че и между мъжетѣ има лоши? Колко царе, крале, султани и халифи ни каратъ да настрѣхваме отъ страхъ, като четемъ въ историята за тѣхнитѣ жестокости и варварства! На една зла, порочна жена се падатъ съ хиляди подобни пакостници. Но помисли малко, че има добри, честни и благородни жени, обречени да влачатъ тиранията на своитѣ груби мъже. Печалната имъ участъ е достойна за дълбоко съжаление.

— Майко, — отговори Камаралзаманъ, — нима азъ не съмъ мислилъ, че въ свѣта има истински добри и безукоризнени жени? Ти си предъ мене живо доказателство за тѣхното сществуване. Но кой може да ме увѣри, че въ бждещата си съпруга ще намѣря тия добри качества? Нима познаваме женитѣ си до женит-

бата? Нима си ги избираме по сърдце? Случаят играе най важната роля. Да предположимъ, че азъ отстъпя предъ настоятелното и нетърпеливо желание на баща си и се съглася да се ожения, коя ще ми избере той за жена? Разбира се, нѣкоя царска дъщеря, която никога и никжде не съмъ виждалъ въ очитѣ. Лоша ли ще е тя, добра ли, — това ще зависи отъ случая, а не отъ нашата воля, отъ нашето желание. Ще се изпратятъ сватове при нѣкой съседенъ царь, ще се получи отъ него съгласие и благодарностъ, а по-нататкъ живѣй ти както можешъ. Не, ако трѣбва да се ожения, то азъ ще искамъ да бжде жена ми толкова хубава и добра, колкото и умна и веща, за да мога да приказвамъ съ нея не само за накити и за дребулии, но и за всичко, което интересува всѣки разуменъ човѣкъ. Какво ще стане, ако следъ това намѣря жена суетна, зла и безсърдечна и отрови съ глупоститѣ си цѣлия ми животъ, а съ своето пустославие и безумна страсть къмъ разкошъ и накити разори самата държава? Както виждашъ, майко, имамъ основание да избѣгвамъ женитбата. Имамъ и много други причини, които ме каратъ да не се съглася да измѣня взетото си решение.

— Какъ, синко! — извика учудено Фатма, — нима може да има и други причини, освенъ тия, които ми изброи сега? Въ такъвъ случай азъ не те разбирамъ и считамъ за излишно да ти възразявамъ, макаръ и да мога да те разубеда.

— Казвай, майко, — отговори царскиятъ синъ, — азъ съмъ готовъ да те слушамъ.

— Преди всичко, — продължи Фатма, — напомнямъ ти, че ти се намирашъ въ изключително положение: ако единъ царски синъ има нещастieto да налети на лоша жена, той може да поправи грѣшката си, като напустне жена си. Въ всѣки случай отъ тебе зависи да не се впускашъ въ излишни разноски и да разорявашъ държавата.

— О майко, лесно е да се каже това, — възрази Камаралзаманъ, — но я помисли колко е унизително да прибѣгва единъ царски синъ до такива крайни мѣрки. Не е ли по-добре да не иде човѣкъ дотамъ и да запази за всѣкога свободата си и достоинството си.

— Въ такъвъ случай, — отговори Фатма огорчено, — ти искахъ да бждешъ последенъ царь на своя знаменитъ родъ, който тѣй дълго и тѣй славно е царувалъ въ острова на Каледановитѣ синове?

— Майко, — отговори синътъ, — искреното ми желание е да не преживѣя баща си, както често се случва. Па и азъ не виждамъ никакво унижение за рода си, ако той се свърши съ такъвъ достоенъ представителъ, съ какъвто се е почналъ. Затова всичко, което се иска отъ мене, то е: свето да пазя заповѣдитѣ на своитѣ доблестни прадѣди и неуклонно да следвамъ тѣхния примѣръ.

Не единъ пжтъ следъ това Фатма говори върху тоя предметъ, като го убеждава отъ всички страни и гледаше да изкорени изъ сърдцето на сина си упоритото му предубеждение противъ брака. Но срещу всѣки доводъ Камаралзаманъ възразя-

ваше съ другъ и всѣкога тъй основателно, че майката не можеше нищо да отговори.

Така се мина цѣла година и, за голѣмо огорчение на царъ Шахземанъ, синъ му съ нищо не отстъпи отъ своето решение. Най-сетне въ единъ тържественъ день, когато се събраха на държавенъ съветъ всички везири, началници и чиновници, царътъ повика наследника си и му каза:

— Сине, свърши се вториятъ срокъ, който ти бѣше даденъ да размислишъ, кажи ми тукъ предъ цѣлото събрание, измѣни ли мнението си за брака и съгласенъ ли си да изпълнишъ волята ми? Ти знаешъ, че азъ нѣмамъ желание само да видя сина си жененъ, но се грижа и за добрината на държавата си. Гласътъ на цѣлия този съветъ, на цѣлия народъ се присъединява къмъ моя гласъ да иска последната ти дума. Кажи я!

Камаралзаманъ заяви, че нѣма намѣрение да измѣнява решението си и продължава да говори по тоя въпросъ тъй не-сдържано, тъй разпалено, че царътъ, разгнѣвенъ отъ неговата упоритостъ и дръзки думи предъ цѣлия съветъ, извика съ негодувание:

— Мълчи, неблагодарнико, не смѣй да отговаряшъ тъй на баща си и на царя!

Като каза това, той заповѣда на стражата да хванатъ сина му и да го затворятъ въ отдавна запустѣлата стара кула, гдето, впрочемъ, отъ по-рано наредиха всички удобства, дадохъ му книги за развлѣчение и единъ робъ за служителъ.

Царскиятъ синъ не се разсърди отъ това и даже се зарадва, че ще има възможностъ да си задоволи страстѣта къмъ четене. Като се мръкна, той както всѣкога си прочете обикновената вечерна молитва, сетне, като прочете нѣколко глави отъ Алкорана, легна си и заспа тъй спокойно, както въ двореца, и лампата му остана неизгасена надъ главата му.

Въ тая стара полуразрушена кула имаше дълбокъ, тъменъ кладенецъ, въ който се криеше денемъ въздушната фея Маймунда, дъщеря на Дамрита, царътъ и заповѣдникътъ на цѣлъ легионъ духове. И ето къмъ сръднощъ тази фея разпери крилетѣ си и като лека пеперуда излетѣ изъ подземieto, за да хвъркне по цѣлия свѣтъ и да види какво става по вселената въ нощната тишина. Изведнѣжъ небивалата свѣтлина въ кулата привлече вниманието ѝ. Учудена отъ това необикновено явление, тя се реши веднага да се научи за причината му и съ тази целъ проникна въ затвора на царския синъ, безъ да ѝ попрѣчи нито затворената врата, нито слугата, който спѣше край прага на вратата.

Преди всичко тя видѣ богато наkitенъ креватъ; феята се приближи до него и, като повдигна края на покривката, която закриваше лицето на Камаралзаманъ, спрѣ се предъ него учудена. Колкото и да бѣше се скитала по свѣта, никога и никжде не бѣше виждала такава чудна човѣшка хубостъ.

— Какво е това чудо! — мислѣше си тя, — и колко трѣбва да е хубавъ, кога си отвори очитѣ и заблестятъ тѣ съ пълненъ животъ. Но какъ е изпадналъ той тукъ? Защо е изложенъ на

такова унизително наказание? Впрочемъ, азъ се досѣщамъ защо, — помисли си тя, — защото навѣрно отказва да се жени.

Дълго време гледа Маймунда заспалия момъкъ, безъ да има сили да отмахне очитѣ си отъ очарователната хубостъ. Най-сетне се наведе надъ него, залепи една цѣлувка върху бѣлото му мраморно чело и, като пусна покривката, изгуби се въ въздушното пространство. Когато минаваше презъ единъ облакъ и се носѣше въ поднебеснитѣ височини на второто небе, лекъ шумъ като движение на крила привлече вниманието ѝ. Тя обърна глава, вслуша се за минутка и насочи погледа си къмъ тая страна, откъдето се чуваше шумътъ. Отначало тя забеляза, че насреща ѝ лети нѣкакъвъ духъ, по-сетне можа да се увѣри, че това бѣше Данхашъ, синътъ Скамгураховъ, единъ отъ най-непокорнитѣ духове, отритнати отъ Бога. Самата Маймунда принадлежеше къмъ тия духове, които великиятъ Соломонъ накара да се подчинятъ на върховния Владика. Данхашъ позна Маймунда и видимо се смути отъ тая неприятна среща, защото феята имаше голѣми предимства надъ него, защото тя се покоряваше на Бога. Той би искалъ да избѣгне срещата, но не можеше, защото тя стана неочаквано и скоро, и той трѣбваше да избере едно отъ дветѣ: или да се бие, или да моли за милостъ.

Данхашъ предпочете последното.

— Прекрасна Маймундо, — каза той съ разтреперенъ гласъ, — прекланямъ се предъ твоето могъщество и те моля отъ името на она великъ Богъ, комуто служишъ, не ме нападай. Отъ своя страна ти обещавамъ. . .

— Мълчи, клетнико! — извика съ презрение феята, — ти ли ми предлагашъ условия, който би искалъ да ми направишъ всичко зло, ако можешъ само. Впрочемъ, азъ ще те простя, ако ми разкажешъ право, где си билъ и що си видѣлъ тая нощъ?

Зарадванъ отъ тия думи, но още развълнуванъ отъ недавния страхъ, Данхашъ отговори съ развълнуванъ гласъ:

— О моя великодушна господарке, кълна ти се, че нѣма да чуешъ отъ мене нито една лъжлива дума. Азъ сега бѣхъ на края на Китай, въ оная могща държава, гдето царува мъдриятъ и славенъ монархъ, на име Гаиуръ. Този царъ има дъщеря толкова хубава, каквато не е виждалъ свѣтътъ, откакъ сщществува.

При тия думи Маймунда, като си спомни за Камаралзаманъ, се усмихна презрително; а Данхашъ, като си помисли, че тази усмивка е отъ недовѣрие къмъ него, почна още по-разпалено да хвали хубавицата.

— Ти не можешъ си представи, хубавицо фею, такава чудна, невидена, нечута и невъобразима красота! Съ никакви думи не може да се опише това неземно съвършенство съ цѣлата негова прелестъ, и азъ мога само да кажа, че косата ѝ е черна като смола и пада като разкошни вълни върху плещитѣ ѝ: очитѣ ѝ сж така сжщо черни, голѣми, свѣтли и пълни съ огънь; правилниятъ ѝ носъ, малкитѣ ѝ червени устни, изъ които се подаватъ два реда бисерни зъби, когато се усмихне; мекиятъ ѝ нѣженъ, мелодиченъ като музика гласъ — всичко това прави тая мома неземно сщщество.

Баща ѝ, царътъ, се гордѣе съ нея и я обича до обожаване и въ всичко се грижи за нея; тъй за да не тужи сама хубавицата, той заповѣда да се издигнатъ седемъ палата, единъ отъ други по-хубави.

Първиятъ дворецъ е отъ планински хрусталь, вториятъ отъ бронзъ, третиятъ отъ мраморъ, четвъртиятъ отъ червена медъ, петиятъ отъ черъ мраморъ, шестиятъ отъ сребро, седмиятъ отъ чисто злато, и всички дворци сж нажитени тъй разкошно, както прилича на материала, отъ който сж направени.

Азъ нищо не говоря за градинитѣ, пълни съ цвѣтя, съ извори, съ водопади, съ цѣли лехи отъ различни дървета, подъ сѣнката и прохладата на които слънцето никога не прониква. Царътъ нищо не съжالياваше за обожаваната си дъщеря и съ своитѣ чудни дворци искаше да покаже какво може да направи една бащинска обичъ.

Между това мълвата за необикновената хубостъ на царската дъщеря се прѣсна по цѣлата държава и по другитѣ страни, и единъ следъ другъ почнаха да се явяватъ пратеници да искатъ хубавицата за своитѣ владѣтели. Китайскиятъ царъ Гаиуръ посрещна всички съ еднакви почести, но никому не се реши да обещае дъщеря си безъ нейното съгласие; самата царска дъщеря не искаше и да мисли за омжване.

Но ето веднѣжъ пристигна пратеникъ отъ най-силния съседенъ владѣтель: китайскиятъ царъ го посрещна съ особено удоволствие и каза на дъщеря си да не отказва предложението, което ще ѝ се направи.

— Господарю мой и татко, — отговори царската дъщеря, — вѣрвамъ въ добрината ти и зная, че се грижишъ за моето щастие, но ти се лъжешъ, ако мислишъ, че ще ме направишъ щастлива, като ме омжишъ. Никжде нѣма да ми бжде тъй добре и охолно, както въ тѣзи дворци, въ тая разкошна градина, срѣдъ общата почитъ, съ която съмъ заобиколена по твоята воля. Мжжетъ обикновено обичатъ да си налагатъ волята, пъкъ азъ не съмъ привикнала да се покорявамъ и не мога претърпѣ най-малката нравствена мжка.

Бащата настоя на своето желание, и хубавицата вмѣсто да отстѣпи на справедливото искание, отговори тъй разпалено, че забрави дължимото уважение къмъ баща си.

— Господарю, — извика тя разгнѣвено, — да не ми говоришъ никога за женитба, иначе ще свърша съ единъ ударъ съ ножъ въ гърдитѣ си и веднѣжъ завинаги ще се избавя отъ тия неприятни предложения.

Изведенъ изъ търпение отъ тоя дързкъ отговоръ, царътъ ѝ каза:

— Дъще, ти говоришъ като безумна.

Бащата каза това съ убеждение, защото наистина му се показваше, че дъщеря му не е съ ума си. Дълбоко измжченъ душевно, той заповѣда да я затворятъ въ единъ отъ дворцитѣ и праги десетъ старици да ѝ служатъ; една отъ тия старици бѣше кърмачка на царската дъщеря. А за да отбие сватовѣтъ отъ дъщеря си, съобщи на всички, че нещастие постигнало детето

му, отъ друга страна обяви по свѣта, че ще даде дъщеря си томува, който я излѣкува отъ болестъта ѝ.

— Ето въ какво положение се намира днесъ царската дъщеря. — каза най-сетне Данхашъ — и азъ всѣка нощъ отивамъ да я видя и да се нагледамъ на тази очарователна хубость. Право да си кажа, когато я гледамъ, обхваща ме необяснимо чувство, нѣщо прилично на любовъ, макаръ, както знаешъ, малко разбирамъ отъ любовъ и добро. Да, азъ много бихъ желалъ, щото ти сама, съ хубавитѣ си очи да видишъ това чудо на природата. Увѣрявамъ те, че ще се съ согласишъ съ мене.

Вмѣсто отговоръ, Маймунда насмѣшливо погледна духа и се изкикоти право въ очитѣ му.

— Ахъ ти, клетнико, — каза тя най-сетне; — азъ очаквахъ да чуя отъ тебе нѣщо умно, а ти си ми задърдоралъ за нѣкаква си китайка.

— Ами какво би казала, ако видѣше този хубавецъ, когото азъ токущо сега оставихъ? Струва ми се, че би изгубилъ ума си отъ възторгъ. Това е наистина чудо на чудесата.

— Не зная, можеби, — смутено отговори духътъ. — Но позволи ми да попитамъ, прекрасно Маймундо, кой е този необикновенъ хубавецъ?

— Той е царски синъ, Камаралзаманъ, — отговори гордо феята, — синътъ на доблестния царъ Шахзаманъ. По една чудна случайность съ него става сжщото, каквото става и съ твоята царска дъщеря: бащата иска както и да е да го ожени, ала той отказва и дори заяви, че не иска да чува за женитба. Тогава царътъ се разгнѣви и заповѣда да затварятъ сина му въ оная сжщата кула, гдето азъ прекарвамъ времето си денемъ.

— Нѣма да се препирамъ, можеби, и той да е хубавецъ, — каза духътъ, — но... прости ме, надали ще се сравни хубостьта на твоя познатъ съ моята красавица. Азъ по-красива отъ нея не мога да си представя.

— Не можешъ, — каза феята сърдито — защото не си виждалъ нѣщо по хубаво.

— Да не се препираме, — отговори смирено Данхашъ: — ти имашъ срѣдство да се убедишъ въ справедливостъта на моитѣ думи; стига само да приемешъ предложението ми да видишъ царската дъщеря и да ѝ покажешъ твоя хубавецъ.

— Това ще бжде излишно да хвъркаме отъ едно мѣсто на друго, по-добре донеси царицата тукъ, сложи я при Камаралзаманъ, и тогава много лесно ще се реши въпросътъ. Впрочемъ, азъ съмъ готова да държа басъ съ тебе, че моятъ хубавецъ е по-красивъ отъ твоята китайка.

Данхашъ се съгласи на всичко и бърже като вѣтъръ хвъркна къмъ китайскитѣ страни, откъдето се върна скоро съ заспелата на ржцетѣ му царица. Маймунда я хвана и я сложи предпазливо въ постелката до царския синъ.

И двамата нѣколко минути гледаха мълкомъ и дветѣ тия въплѣщения на младостъта и на хубостъта, безъ да могатъ да кажатъ кой е по-хубавъ. Най-сетне Данхашъ заговори.

— Е, кажи ми сега, не съмъ ли азъ въ правото си, че моята царица е по-хубава отъ твоя момъкъ?

— Слѣпъ ли си, какъвъ си! — отговори разгнѣвено феята, — я си отвори по-добре очитѣ и погледни по-внимателно и ще видишъ, ча азъ имамъ право.

— Не, хубавицо фейо, колкото и да се вирамъ, азъ пакъ стоя на думата си, че съмъ си въ правото... Впрочемъ, ако желаешъ, азъ мога да ти отстъпя?

— Никой не те моли за това, — отговори съ презрение Маймунда, — моятъ царски синъ нѣма нужда отъ никакво снизохождение, а за да решимъ въпроса веднѣжъ завинаги, да попитаме друго лице.

Данхашъ нищо нѣмаше противъ това предложение и, докато изкаже своето съгласие, Маймунда удари три пѣти съ кракъ пода; въ сжщата минута земята се разтвори и отъ нея излѣзе едно гърбато чудовище, криво, съ рога на главата, съ дълги, остри нокте на ржцетѣ и на краката. Като видѣ той Маймунда, падна на колѣне предъ нея и я попита съ какво може да ѝ услужи.

— Стани, Кашкашъ, — каза феята, — повикахъ те да решишъ една препирня между насъ. Погледни тия заспали и кажи съ вѣстно, безпристрастно, кой е по хубавъ, той ли, тя ли?

Кашкашъ погледна и се вдърви на мѣстото си. Дълго време гледа, безъ да каже думица, най-сетне съ мжка отмахна очи отъ това очарователно зрелище и като се обърна къмъ Маймунда, каза:

— Повелителнице, азъ бихъ излѣгалъ и тебе и себе си, ако се реша да кажа кое е по-хубаво отъ тия две пленителни създания. И двамата сж еднакво съвършени и представляватъ чудо на природата. За да се разреши този мжченъ въпросъ, азъ намирамъ самъ едно срѣдство: да ги оставимъ сами да се оценятъ единъ другъ. Да разбудимъ отначало едного и сетне другия, и който отъ тѣхъ се възхити отъ хубостъта на другия, той ще отстъпя по съвършенството на хубостъта си.

Щастливата Кашкашова мисль биде одобрена, и Маймунда тутакси реши да я приложи въ действие. Тя се обърна на бълха и, като скочи върху врата на царь Камаралзаманъ, ухапа го тъй силно, че ухапаниятъ се хвана изведнѣжъ за болното мѣсто и отвори очи. Въ това време Маймунда бърже се преобърна на човѣкъ и заедно съ другитѣ почна да наблюдава, какво ще стане по-нататкъ.

Камаралзаманъ, като отпусна ржката си, случайно се докосна до ржката на царицата. Изплашенъ отъ такава неочакваностъ, той издигна глава и, като видѣ легналата наредъ съ него хубавица, извика изуменъ и отъ възторгъ; следъ това подпрѣнъ на лакътя си, той внимателно и втречено почна да се вира въ нея и непознато нему дотогава чувство обхвана цѣлото му сжщество.

— О, каква чудна, очарователна красота! — извика той вънъ отъ себе си отъ възхищение. Той страстно зацѣлува бѣлоснѣжното чело на заспалата царица, разпаленитѣ ѝ алени бузи и полусмехнатитѣ ѝ уста, при което всичкитѣ му движения бѣха тъй невнимателни, щото хубавицата бездруго би се пробудила, ако не спѣше дълбокъ сънъ подъ влиянието на Данхашевитѣ магии.

— Какво е съ тебе, мое слънце, — каза момъкътъ следъ дълги ласкания, — защо не ме погледнешъ? Нима любовта на

Камаралзаманъ не може да те събуди? Събуди се и повървай, че той е достоенъ за тебе, която и да си ти...

Той искаше да я издигне отъ възглавницата, но го задържа мисълта: да не е тя съпругата, която ми е избралъ баща ми? — помисли си той. — Ами защо не ми я покаже той сега? Азъ не бихъ се противилъ, а изпълнилъ бихъ волята на господаря си и не би го оскърбилъ предъ лицето на цѣлия върховенъ съветъ.

Царскиятъ синъ се разкая искрено за своето непослушание и се приготи да събуди хубавицата, но го спрѣ друго съображение.

— Навѣрно баща ми е искалъ само да ме изпита и затова праща тази жена да се увѣри дали наистина е тѣй непобедимо моето отвращение къмъ брака? Не е за чудо, самъ той да е довелъ нея тукъ и скритъ отнѣкжде да наблюдава и сетне да ме изобличи въ лицемѣрие... Не, ще бжда по-предпазливъ въ всѣки случай... Ще взема само за споменъ този пръстенъ отъ ржката ѝ.

Пръстенътъ бѣше златенъ, цѣлъ покритъ съ скъпи камъни. Царскиятъ синъ го взе отъ прѣста на царицата и сложи своя. Следъ това да не би да се увлѣче, обърна се къмъ стената и подъ влиянието на магията заспа още по-дълбокъ, непробуденъ сънъ.

Тогава Данхашъ се преобърна на бѣлха и, като скочи върху лицето на китайската царица, ухапа я тѣй силно, шото тя се пробуди и отвори очи. Можете да си представите колко се зачуди тя, като видѣ до себе си непознатъ мжжъ. Отъ ужасъ тя скочи на постелката си, но, като видѣ лицето на Камаралзамана, чувството на възторжена радост изпълни сърдцето ѝ.

— А, ето кой ми е билъ на късметя! — извика тя отъ възхищение. — Боже мой, колко съмъ била глупава, че тѣй упорито се отказвахъ отъ своето щастие. Не токутъй баща ми настоява толкова много да се омжжа. Ами че знаехъ ли азъ?... Отъ малко-малко ако бѣхъ видѣла тоя момъкъ, нито една минута не бихъ се колебала, веднага бихъ го залюбила отъ все сърдце тѣй, както го любя сега... Но, мой мили, събуди се, събуди се, — продължава тя да говори, наведена надъ него, — какъ можешъ да спишъ, когато раятъ е отворенъ предъ тебе, и цѣлото земно щастие трѣбва да озари нашата първа брачна нощъ.

Като каза това, тя хвана ржката на царския синъ, прилепи я страстно при устнитѣ си и сетне почна да я тегли да се събуди той; въ сжщото това време тя забеляза пръстена на Камаралзамановия прѣстъ и позна, че той бѣше нейниятъ пръстенъ и се зачуди, какъ е могло да стане такова промѣнение. Впрочемъ, това нѣмаше за нея особено значение, само я убеди още повече, че момъкътъ, който лежи при нея, е нейнъ собственъ мжжъ. Като се успокои съ тая мисль и като изгуби надежда да разбуди царския синъ, си каза:

— Вижда се, че нѣкой ненавистникъ нарочно е приспалъ любимия ми, но както и да е, животътъ е занаятъ, и ние ще

успѣемъ да си нагодимъ всички блага на живота. — Следъ това, като го цѣлуна по бузитѣ, легна и заспа.

— Е, какъ, упорити духъ, — попита феята като се обърна къмъ Данхашъ; — убеди ли се най-сетне и имашъ ли още очи да се препирашъ съ мене? Както и да е, азъ ти прощавамъ всичко. Вземи царската дъщеря и заедно съ Кашкашъ я занеси по-скоро на мѣстото ѝ: скоро вече ще се съмне.

Духътъ замина, а Маймунда се спусна въ своето подземие.

На другата сутринъ, щомъ се събуди царскиятъ синъ, тутакси си спомни за нощната хубавица, но като видѣ, че я нѣма, намръщи вежди и помисли разгнѣвено:

— Тѣй е, както си помислихъ; това е хитрина отъ страна на моя баща! Хубаво стана, че азъ се предпазихъ и не се поддадохъ на изкушение.

Следъ това той стана, оми се, облѣче се съ помощта на служителя си, помоли се и се заови да чете една книга.

Макаръ и външно да изглеждаше много спокоенъ и да не се забелязваше, че е станало съ него промѣнение въ нравственото му състояние, но той следъ малко повика слугата си и му каза:

— Искамъ да те попитамъ за нѣщо, само гледай да ме не излъжешъ, че сетне да му мислишъ. Преди всичко, кажи ми, отгде се взе тая хубавица, която спа нощесъ при мене?

Робътъ учудено и опулено изгледа и каза съ явно недоумение:

— Царю, не те разбирамъ... За каква хубавица ми говоришъ?

— Говоря ти за оная хубавица, която бѣше ей-тука, при мене на постелката, — нетърпеливо отговори царскиятъ синъ. — Кажи ми, кой я прати или доведе тука?

— Господарю, кълна се, че никого не съмъ виждалъ и нищо не зная. И кой може да влѣзе, когато азъ спѣхъ тука, до самия прагъ?

— А, ти искашъ да ме мжчишъ още, негоднико такъвъ — извика царскиятъ синъ и като стана, махна съ ржка и го удари по лицето; следъ това разлютенъ, повали го на земята и почна да го тѣпче съ крака.

— Казвай, коя бѣше тая жена... Не знаешъ, а?... Тогава ще те науча, куче недно, какъ можешъ да лъжешъ господаря си.

Като каза тѣй, взе кладенчевото вжже, свърза подъ мишница нещастника и, като го пусна въ кладенеца, потопа го нѣколко пжти въ водата.

— Ще те удавя, ако не ми кажешъ ей-сега коя бѣше оная жена и какъ бѣше дошла при мене!

Робътъ, убеденъ, че царскиятъ синъ е кипналъ отъ ядъ и всичко може да направи, реши да се пристори и да излъже; затова се развика;

— Прости ме, царю, всичко ще ти кажа, само недей ме погубва.

— Отдавна трѣбваше да направишъ това — измърмори Камаралзаманъ, като изтегли вжжето.

Нешастиият робъ разтреперанъ излѣзе изъ кладенеца и каза :

— Царю, азъ не мога да кажа ей-сега, позволи ми да се стопля и преоблѣка.

— Добре, иди, — отговори царскиятъ синъ, — но върни се по-скоро и гледай да не излѣжешъ.

Робътъ бързо изскочи изъ кулата, затвори следъ себе си вратата и право въ двореца. Царъ Шахзаманъ беседваше въ това време въ великия си везиръ, като се оплакваше отъ непокорността на сина си и отъ голѣмата строгостъ къмъ него.

— Не се тревожи, господарю, — утешаваше го везирътъ, — ти не си виновенъ въ това, което стана. Младостта е всѣкога упорита, и ако твое величество има твърдостъ да продължава наказанието надъ сина си, вѣрвамъ, че младежката му кръвъ ще утихне, и той съ разкаяние ще се подчини на волята ти.

Следъ последнитѣ думи на везира въ палата влѣзе робътъ и се изправи предъ царя въ тоя сжици видъ, въ който излѣзе отъ кладенеца,

— Господарю, — каза той, цѣлъ разтреперанъ като отъ треска, — длъженъ съмъ да съобща на твое величество доста печална вѣстъ: синъ ти изгуби умъ, той постоянно блънува за нѣкаква си жена, която лежала ужъ тая нощъ на леглото му и иде до лудостъ, когато искамъ да го убедя, че нищо подобно не е имало.

Следъ това слугата разказа подробно какво е говорилъ царския синъ и какъ е постъпилъ съ него.

Този новъ неочакванъ ударъ съвсемъ порази царъ Шахзаманъ.

— Боже мой! — извика той, — какво страшно непоправимо нещастие! Но азъ все имамъ надежда, — каза той на везира, — можеби робътъ се лъже, иди още сега при сина ми, поговори съ него и се убеди дали е всичко това тѣй.

Везирътъ се поклони и отиде въ кулата. Но за негово учудване, той намѣри царския синъ въ най-обикновено душевно състояние, седналъ спокойно на миндеря и задълбоченъ въ четене. Като влѣзе везирътъ, царскиятъ синъ го поздрави и го покани да седне при него.

— Царю, — заговори везирътъ, — като седна почтително на миндеря, — твоятъ робъ ни изплаши доста много; той ни съобщи за тебе такива работи, че баща ти се изплаши твърде много.

— Какво може да ви е казалъ той за мене? — попита небрежно Камаралзаманъ. — Можеби той е неблагоприятенъ отъ онова наказание, което му наложихъ, за което имахъ причини, разбира се.

— Царю, — отговори везирътъ, — дай Боже, щото всичко, казано отъ твоя робъ, да е лъжа и че всѣкога да имамъ щастието да те видя въ такова хубаво състояние на духа, въ каквото те намирамъ сега. Нека те благослови Богъ и да те запази отъ всички злини.

— Какво ми говоришъ ти? — попита царскиятъ синъ, като погледна подозрително къмъ везира. — Можеби робътъ да не ме е разбралъ и да ви е казалъ нѣки глупости. Въ този случай азъ се радвамъ че ти дойде самъ; надѣвамъ се, че ще ми обяс-

снишъ коя бѣше тая хубавица, която спа тая нощъ на леглото ми? Вѣрвамъ, че ти знаешъ, защото баща ми не скрива нищо отъ тебе.

Великиятъ везиръ сякашъ бѣше зашеметенъ отъ тия думи, които ясно потвърждаваха печалния разказъ на роба,

— Царю, — каза той разтревожено, — прости ме, но азъ не разбирамъ думитѣ ти и се чужда на тѣхъ. Възможно ли е, щото не само жена, но какъвто и да било човѣкъ да може да дойде безъ позволение? При това робътъ ти е спалъ при самия прагъ, и всѣки, който би излязълъ да влѣзе при тебе, трѣбвало да го настѣпва. Не, царю, ако си дадешъ най-малкъ трудъ да помислишъ върху това, ще се убедишъ, че не е възможно това, що приказвашъ. Азъ мисля, че това не е нищо друго, а единъ сънъ, който е оставилъ у тебе такова дълбоко впечатление, че ти го приемашъ за действителность.

— Не ме сърди съ думитѣ си! — гнѣвно каза царскиятъ синъ; — азъ настоятелно искамъ да ми кажешъ, коя бѣше тая жена и откъде се яви при мене?

Следъ това настойчиво искане великиятъ везиръ разбра, че работата взема доста опасенъ характеръ и почна да мисли какъ да се отърве отъ беди. И като се показа, че вѣрва, попита царския синъ, наистина ли е видѣлъ съ очитѣ си жена?

— Разбира се, видѣхъ, — каза Камаралзаманъ. — Не само че видѣхъ хубавицата, но съмъ убеденъ, че вие сте я пратили да ме съблазните. Мога едно да ти кажа, че тя изпълни много добре ролята си: не ми каза нито една думица, престори се на заспала и изчезна преди да се събуда азъ. Впрочемъ, напусто губя време да те убеждавамъ: всичко това е много добре познато вамъ, тебе и на баща ми.

— Царю — възрази везирътъ, — кълна ти се, че нито азъ, нито баща ти знаемъ нищо за това и не сме ти прасали никакви жени. Успокой се и се увѣри, че всичко това ти се е присънило.

— Да не си дошелъ да се смѣешъ съ мене? — извика царския синъ, като се изчерви отъ ядъ: — Споредъ тебе, азъ бълнувамъ, нали? Ето какъвъ отговоръ заслужаваешъ ти за тази дързка лъжа.

Като каза това, царскиятъ синъ хвана везирътъ за брадата и почна да го бие, колкото може въ яростта си.

Нещастниятъ везиръ пѣшка подъ ударитѣ, безъ да каже нѣкоя неприлична дума на царския синъ. Търпеливо понасяше всичко, чакаше края на боя и си мислѣше дали ще може щастливо да се отърве отъ ржцетѣ на сърдития царски синъ.

— Прости ме, — викаше подъ ударитѣ, — моля ти се за Бога, изслушай ме...

Но царския синъ му позволи да говори тогава, когато се умори да бие и нѣмаше вече сила.

— Наистина, царю, азъ мога да ти кажа нѣщо по тая работа, ала позволи ми по-напредъ да отида въ палата и да съобща на баща ти всичко, което ме задължишъ. Ти знаешъ, че великиятъ везиръ е длъженъ слѣпо да се подчинява на волята на господаря.

— Трѣбваше отъ по-рано да кажешъ това, — отговори царския синъ, — иди и кажи на баща ми, че азъ съмъ съгласенъ да

се ожения за тая хубавица, която ми бѣ пратилъ нощесъ; иди по-скоро и ми донеси отговора му.

Битиятъ везиръ не чака да му се повтори това и тогава си въздъхна свободно, когато изскочи изъ кулата и затвори вратата следъ себе си.

— Е, какъ е, — попита бащата, — въ какво положение намѣри синъ ми?

— Много зле, господарю, — отговори везирътъ, като изтри изпотеното и разкъравено лице: — робътъ казваше истината: синътъ е изгубилъ ума си.

Везирътъ разказа свободно всичко за Камаралзаманъ.

Измжченъ отъ това тежко известие, царътъ пожела лично да се убеди въ постигналото го нещастие и самъ отиде при сина си, като заповѣда на везира да го последва.

Синътъ посрещна баща си съ дълбоко почитание и му отговори на всички въпроси съ такава съдържаностъ и тъй разумно, че царътъ се зачуди и си помисли, като погледна къмъ везира: „кое те накара да мислишъ, че е изгубилъ ума си?“

Най-сетне Шахзаманъ седна до сина си и му каза накратко:

— Обясни ми, синко, каква жена се е явявала нощесъ при тебе?

— Господарю, бихъ те молилъ, да не увеличавашъ нещастieto ми: то и безъ това е голѣмо. Най-добре ще ми направишъ, да ми позволишъ да се ожения за тази хубавица, която си ми пратилъ миналата нощъ. Съзнавамъ си слабостта предъ тебе; тая мома съвсемъ измѣни възгледа ми върху браке, и азъ вѣчно ще ти бжда благодаренъ, ако благоволишъ да ми дадешъ тая мома за жена.

Този отговоръ веднага доведе Шахзаманъ до дълбока скръбъ, всички ужаси и вълнения на живота за синъ му отново оживѣха съ двойна сила въ душата му.

— Синко, — каза той съ разтреперанъ гласъ, — думитъ ти ме зачудватъ. Кѣлна ти се въ нашата корона, която отъ главата ми съ време ще мине на главата ти, че азъ нищо не зная за никаква жена. Кой може да се промѣкие тукъ безъ мое знание и съгласие? Отхвърли тая нещастна мисль отъ главата си и разбери, че нѣма нищо подобно.

— Господарю, — отговори синътъ, — азъ бихъ билъ недостоенъ да се наричамъ твой синъ, ако се усъмнѣхъ поне за минутка въ истинността на твоитъ думи, но не мога да не вѣреамъ и собственитъ си очи. Моля те, изслушай ме търпеливо и ще разберешъ, имамъ ли азъ основание да считамъ всичко това, що говоря за действително.

Следъ това той разказа на баща си подробно всичко, що се случи съ него презъ нощта, безъ да скрие защо се въздържа той отъ увлѣчение и заспа.

— Ето ти тебе неопровержимо доказателство, — каза той, като показа пръстена: — ти много добре знаешъ какъвъ бѣше моя пръстенъ; погледни, той ли е? Азъ го замѣнихъ съ другъ, който взехъ отъ пръста на хубавицата, а надѣнахъ моя. Надѣвамъ

се, че следъ това ще се убедишъ, че азъ, слава Богу, не съмъ си изгубилъ ума, както искатъ да те увѣрятъ нѣкои.

Царь Шахзаманъ, съвсемъ обърканъ отъ това, не знаеше какво да каже, какво да измисли: отъ една страна не можеше да не се съгласи съ думитѣ на сина си, отъ друга страна показваше му се невъзможно това събитие, тая случка.

— Господарю, — продължи синътъ, като се възползува отъ мълчанието на баща си, — чувството което ми внуши тая хубавица, надмина силитѣ ми, и азъ те моля да ми направишъ една милостъ: да ми позволишъ да се ожена за нея.

— Синко, нѣмамъ нищо противъ, и не бихъ отлагалъ нито една минута, съ радостъ бихъ изпълнилъ твоето желание, ако само можехъ, но где е любимата ти, коя е тя, какъ и откъде е дошла — за нещастие, нищо не зная отъ това, не може да знае и другъ нѣкой. Нека се оставимъ на сждбата, можеби тя ще се смили надъ насъ и ще ни разясни това тъмно, загадачно събитие. Но преди всичко да отидемъ оттука и да чакаме, да се надѣваме и страдаме: ти за изгубването на щастието си, пъкъ азъ, загдето не мога да ти помогна.

Като каза това, Шехзаманъ улови сина си за ржка и го заведе въ двореца, гдето се заговориха въ едно уединено мѣсто. Царьтъ до толкова бѣше погълнатъ отъ грижи за сина си, че за нищо друго не мислѣше и спрѣ дори да се занимава съ държавнитѣ си работи.

Следъ две седмици се яви и везирътъ, който едничекъ имаше свободенъ достъпъ до царя, и му каза:

— Господарю, осмѣлявамъ се да съобща на твое величество, че не само дворътъ, но и цѣлиятъ народъ е недоволенъ отъ дългото ти отсъствие; всичкитѣ държавни работи сж изоставени, правосъдието не върви, не се извършва и, можеби, да станатъ и безредици въ нашето отечество. За Бога, господарю, обърни на това внимание; зная, че е потрѣбно твоето присѣствие тукъ, при синъ ти, но не трѣбва да се остави на произвола цѣла държава. Ако ми позволишъ, бихъ те съветвалъ да се премѣстишъ въ двореца на морския брѣгъ; оттамъ ти би могълъ да се явявашъ презъ седмица, презъ две въ събранието на държавния съветъ. Чистиятъ, благодатния въздухъ, разкошниятъ видъ на околната природа и на морето биха помогнали на сина ти да пронесе по-лесно злочестината и краткото ти отсъствие.

Царьтъ одобри предложението на везира и щомъ се приготви и нареди новиятъ дворецъ, царьтъ заедно съ сина си се премѣсти тамъ и много рѣдко се явяваше въ града на държавна работа.

Въ това време въ двореца на китайската царица, гдето я пренесоха духоветѣ Данхашъ и Кашкашъ, стана почти сжщото: като се пробуди сутриньта и видѣ, че около нея хубавецътъ съпругъ го нѣма, разплака се, развика и събра всичкитѣ си слугини. Най-старата отъ тѣхъ, кърмачката, се уплаши и почна да разпитва царската дъщеря, какво е станало съ нея.

— Где е годеникътъ ми? — запита тя развълнувано, — где е хубавецътъ момъкъ, който прекара съ мене нощьта?

— Скъпа ни господарке, — каза кърмачката, — ти ни плашишъ съ думитѣ си. Обясни, молимъ ти се, за кого ни говоришъ?

— Какво неясно има тукъ? — възрази царската дъщеря, — баща ми ме оженилъ за нѣкакъвси хубавецъ, какъвто нѣма по цѣлия свѣтъ. И миналата нощъ тѣй бѣше тукъ, на постилката заедно съ мене; и азъ го милвахъ, като се мъчихъ да го разбудя, но не можахъ. Сега ви питамъ где е той?...

— Господи Боже... че кой може да бжде той? — питаха се тѣ една друга.

— Годеникътъ ми, мъжъ ми! — извика тя гнѣвно и нѣкакъвъ огънь блесна въ хубавитѣ ѝ очи.

— Ти се лъжешъ, царкиньо, — каза кърмачката: — никой не е спалъ при тебе. Та и никой не може се примъкне тукъ безъ наше знание.

— Значи, споредъ тебе, азъ лъжа, а?

И тѣй разпапалено царкинята скочи отъ постелката и блѣсна толкова силно кърмачката, че тази последната падна и се удари въ стола, и се разкървави лицето.

Старицата изскочи плачешкомъ изъ стаята, отиде право при царицата и разказа всичко, що ѝ бѣше казала царкинята и какъ бѣше постъпила съ нея.

— Както виждашъ, господарке, нашата хубавица не е вече съ ума си.

Майката учудена отъ това известие, веднага се затече при дъщеря си. Като влѣзе, поздрави царкинята, седна при нея и я попита спокойно и благо, какво я накарало да се отнесе тѣй жестоко къмъ своята кърмачка.

— Не си направила добре, дъще, — каза майката: такава млада и високопоставена мома не трѣбва да се отнася тѣй грубо къмъ другитѣ.

— Господарке, — отговори царкинята, — че мога ли да претърпя равнодушно, да ме подиграватъ и да ми се смѣятъ слугинитѣ? Не имъ отивай по ума, драга майко, а по добре ми кажи кой бѣше оня хубавецъ момъкъ, който спа миналата нощъ на леглото ми и где е той сега?

— Не приказвай така, дъще — възрази царицата, — ти ме учудвашъ съ думитѣ си. Азъ не мога да разбера откъде накжде се е явило у тебе такава необяснимо заблуждение.

— По-скоро сж необясними вашигѣ постъпки къмъ мене, — отговори царкинята твърде разсърдена, — вие искате безъ друго да се ожена, а ми отказвате, като ви моля сама за това. Защо искате да ме лишите отъ щастие? Накарайте ме да се влюбя и сетне отнемате любовника ми; това е много жестоко... Не, върнете ми любовника или ще посегна на живота си.

— Дъще моя, какво ти е? — попита майката все тѣй нѣжно и кротко. — Разбери най-сетне и повѣрвай, че никой не е идвалъ при тебе и никой не може да дойде, освенъ слугинитѣ ти.

Ала царкинята не можеше да се разубеди отъ онова, което бѣше видѣла съ очитѣ си, и затова всѣко противоречие я дразнѣше и тя отговаряше на майка си тѣй несдържано и раздра-

22

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

нено, щото царицата биде принудена да си отиде и да разкаже всичко на баща ѝ.

Китайският цар още повече се огорчи от това известие, което потвърждаваше, че дъщеря му не е вече съ ума си. Като искаше да се увѣри въ своята злочестина, отиде самъ при дъщеря си.

— Какво е съ тебе, мила дъще? За нѣкакъвси мжжъ приказвашъ, — попита той, като влѣзе при нея.

— Стига, господарю, — отговори царкинята, — защо ме питашъ за онова, което ти е известно много добре? Ти самъ си ми избралъ мжжъ, пратилъ си го при мене миналата нощъ и защо ни раздѣляшъ сега, не зная.

— Боже мой, какво е това нѣщо? — изплашено извика царътъ. — Вразуми се, дъще моя, помисли само, може ли да се допусне, че нѣкой е идвалъ при тебе безъ мое знание и позволение?...

— Азъ така мисля, господарю, — прекъсна го царкинята, — че това е станало съ твое знание и съгласие и отъ все сърдце ти благодаря за избора, защото по цѣлия свѣтъ нѣма такъвъ хубавецъ, като моя избраникъ. Мога ли да се съмнявамъ, че не съмъ годена, когато, вижъ, сме си размѣнили и прѣстенигъ.

Царътъ погледна прѣстена, той бѣше наистина чуждъ. Следъ това бащата погледна отново прѣстена, дъщеря си и се зачуди, като не знаеше какво да каже и какво да мисли за това необяснимо събитие. Най-сетне се увѣри, че дъщеря му не е съ ума си и се уплаши, да не би тя да направи нѣкоя вреда на себе си и на другитъ. За това не попита за нищо друго, а заповѣда, макаръ и съ сърдечна болка, да я оковатъ въ вериги и да не пушатъ никого при нея, освенъ кърмачката, и при вратата да поставятъ стража.

Като взе тия предпазителни мѣрки да не би дъщеря му да досегне на живота си, царътъ се уедини, измъчванъ въ себе си, безъ да допусне при себе си нѣкого. Така се изминаха нѣколко дни и отъ невидѣлица му дойде щастлива мисль въ главата; окураженъ отъ нея, той повика върховния съветъ и обяви на всички членове-сановници, че е готовъ да даде дъщеря си на този, който я излѣкува отъ болестъта ѝ, и ще го признае за наследникъ на престола си.

Мисълта да завладѣе най-хубавата царкиня въ свѣта и да стане владѣтель заедно съ това на най-силната държава, се показваше доста съблазнителна и подбуди единъ отъ присѣдстваващитъ емири, човѣкъ съ напреднала възраст, но съ голѣми познания въ магията. Увѣренъ въ своето изкуство, той смѣло се изстѣпи и заяви на царя, че приема неговото условие.

— И азъ отъ своя страна съмъ готовъ да приема твоитъ услуги, ала обещаната награда е доста голѣма и трѣбва да се намали съ една малка опасностъ: казвамъ го, както на тебе, тъй и на другитъ, които искатъ да си изпитатъ щастieto, че който не успѣе съ лѣкарството си, ще отговаря съ главата си.

Емирътъ се съгласи, и царътъ го заведе при дъщеря си. Като видѣ чуждъ, непознатъ човѣкъ, царкинята се закри бързо и каза на баща си:

— Господарю, ти знаешъ, че нашата религия ни забранява да се явяваме открити предъ чужди мжже, защо не ме предупреди?

— Защото този мжжъ, дъще, не е чуждъ за тебе, той е твоя бждещъ мжжъ.

— Но азъ не искамъ другъ мжжъ, освенъ този, когото ти ми избра вече, царю; не се сърди, ако не ти изпълня волята и не се съглася да стана жена другиму.

Споредъ думитъ на баща ѝ, емирътъ очакваше да види всички признаци на душевна болестъ. Въмѣсто безумни викове, движения, той вижда пълно спокойствие, разумни, разсудителни думи. Много ясно му бѣше, че освенъ любовна, дълбока, сериозна, никаква друга болка нѣма царкинята, затова убеденъ, че е безполезно каквото и да било лѣкуване, той каза, като се обърна къмъ царя:

— Господарю, животътъ ми е въ твоята власть, прави съ мене каквото искашъ, но признавамъ се, че моето изкуство е безсилно тукъ, и царкинята нѣма нужда отъ моитъ услуги. Царътъ, разгнѣвенъ отъ тая първа несполука и, като считаше емира лѣжецъ, заповѣда да му отрѣжатъ главата.

Следъ емира се яви нѣкакъвси астрологъ, магесникъ и алхимикъ. Царътъ заповѣда на началника на евнуситъ да го заведатъ при царкинята. Като влѣзе въ стаята ѝ астрологътъ извади изподъ мишницата си телескопъ, глобусъ, единъ меденъ сждъ съ покривка, нѣкаквиси тревн, прахъ за кадене и закади съ кадилницата.

Царкинята учудено гледаше всичко това и попита евнуха: какво значи то?

— Нима не се догаждашъ, — отговори евнухътъ, — че всичко това се прави, да се изгони съ магии злия духъ, да го затворятъ въ тоя меденъ сждъ и да го хвърлятъ въ морето.

— Въ такъвъ случай — каза царкинята, като се обърна къмъ астролога, — право да ти кажа, не зная кой отъ насъ е по-безуменъ. Мисля, че ти си по-безуменъ, защото се готвишъ да лѣкувашъ съвършено здравъ човѣкъ. Но, можеби, ти да си силенъ въ магиитъ си, о, тогава моля те, извикай ми оня момѣкъ, когото обичамъ повече отъ всичко въ свѣта!

— Царкиньо, — отговори астрологътъ, — ако ти страдашъ само отъ любовъ, то азъ нѣмамъ работа тукъ; освенъ баща ти, никой не може ти помогна. Като каза това, той си прибра нѣщата и си отиде, като натякваше на непредвидливостта си.

Когато евнухътъ почна да разказва всичко на царя, астрологътъ го прекъсна и каза смѣло:

— Господарю, като се основавахъ на това, което ми каза твое величество, азъ очаквахъ да срещна действително една безумна жена, която напълно се надѣвахъ да излѣкувамъ съ помощта на своитъ познания, но дъщеря ти е съ здравъ умъ и причината на болестта е, че тя люби нѣкого. Затова, господарю, само ти

можешъ да я излѣкувашъ, като я оженишъ за оногова, когото тя обича отъ сърдце.

Тоя отговоръ се показа на китайския царъ твърде неприличенъ и дързъкъ и той въ гнѣва си заповѣда да отсѣкатъ главата на астролога.

— Нѣма да ви измжчвамъ да разказвамъ историята за различнитѣ астролози, магесници, алхимици и други смѣли хора, които се явяваха всѣки день при царя Гаула да му предлагатъ услугитѣ си, — каза Шехеразада. — Ще спомена само, че тѣ не бѣха помалко отъ сто и петдесетъ и всички заплатиха съ живота си; отсѣченитѣ имъ глави бѣха забити на колове по градскитѣ стени и порти.

Кърмачката на китайската царица имаше синъ, на име Марзаванъ, пѣргаво, хубаво, остроумно дете, порасло и възпитано въ двореца, заедно съ царкинята. Тия две деца се обичаха тъй много, щото и когато пораснаха, отнасяха се помежду си като братъ и сестра.

Необикновенитѣ способности помогнаха на Марзаванъ още отъ рано да усвои всички познания, каквито бѣха достъпни въ онѣзи времена; особена склонность имаше той къмъ геомантията, астрологията и къмъ другитѣ тайни науки. Неблагодаренъ отъ тѣзи науки, които придоби въ своето отечество, той отиде да пжтува по разни страни и нѣмаше ученъ човѣкъ, когото да не бѣше посетилъ и отъ когото да не бѣше научилъ нѣкои знания.

Марзаванъ се върна отъ дългото си пжтуване тъкмо въ това време, когато въ столицата на китайския царъ ставаха тия скръбни събития, и онова, което го порази, като се върна въ отечеството си, бѣха набоденитѣ глави по стенитѣ на вратитѣ. Когато искаше да се научи за причинитѣ на това страшно украшение, разказаха му както за безумието на царкинята, тъй и за ония нещастници, които се опитвали да я излѣкуватъ.

Като се научи за пристигането на сина си, кърмачката, колкото и да бѣше заета съ царкинята, намѣри свободна минута и отиде да се види съ него. Следъ първитѣ поздравии, тя му разказа отъ своя страна печалнитѣ събития, които ставаха въ двореца и за безнадежното състояние на царкинята, неговата посестрима. Марзаванъ излуша внимателно майка си, подиръ това попита, не може ли се срещна съ царкинята тайно, безъ знанието на царя.

— Не зная какво да ти кажа, — замислено отговори майка му: — много мжно е; но ще се опитамъ и ако сполуча, ще ти кажа.

Като се върна въ двореца, кърмачката попита единъ младъ евнухъ, който пазѣше при вратата отскоро.

— Слушай, приятелю, — почна тя, — ти навѣрно си чувалъ, че азъ съмъ била кърмачка на нашата царкиня; а така сжщо, можеби да си чувалъ, че съмъ имала дъщеря. Дветѣ тѣзи момиченца се обичаха доста много и до сега сж запазили тая си обичъ. Преди една година азъ омжжихъ дъщеря си и сега е дошла да ме види. Царкинята иска да се види съ дъщеря ми. Ще ли позволишъ?...

— Всѣкога и съ голѣмо удоволствие съмъ готовъ да услужа на нашата хубава царкиня, — отговори евнухътъ, — безъ да

дочака да се изкаже кърмачката. Доведи дъщеря си, ала нека дойде тя сама, азъ ще я пусна да влѣзе.

Нѣмаше нужда отъ благоприятенъ отговоръ. Като се мръкна, като се прибра царьтъ въ стаята си, кърмачката отиде да намѣри сина си и тъй майсторски го преоблѣче на жена, щото евнухътъ нищо не подозрѣ и пусна да влѣзатъ и двамата.

Като затвори вратата следъ себе си, кърмачката се приближи до царкинята и, като ѝ цѣлуна ржка, каза:

— Не ми се сърди, царкиньо, загдето безъ твое позволение ти доведохъ синътъ си Марзаванъ. За да не се явятъ клюки и приказки, азъ го преоблѣкохъ и го водя тукъ въ видъ на жена.

Като чу името Марзаванъ, царкинята трепна, хвърли покривалото отъ себе си и каза:

— Дойди при мене, братко мой; на братята не е забранено да виждатъ сестритѣ си открити, а ние тъй дълго време не сме се виждали.

— Царкиньо — отговори Марзаванъ, като се поклони, — азъ крайно съмъ ти благодаренъ за добрината и се чувствавамъ честитъ, защото не си ме забравила още; но мъчно ми е, като те гледамъ въ такова положение. Кълна ти се, че всичкитѣ си сили, всичкото си знание, живота си ще дамъ, да ти помогна само. Най-голѣмата награда ще бжде за мене да ти възвърна радостния и щастливия ти животъ.

Съ тия думи той извади изъ торбата си нѣкакви непознати нѣща, взе една книга и почна да я прелиства, като че търсѣше исканото мѣсто; царкинята, като гледаше това приготвление, каза му съ тежка усмивка:

— И ти ме мислишъ за безумна, нали? Лъжешъ се, братко, лъжешъ се; по-добре затвори книгата и ме изслушай, какво ще ти кажа.

Следъ това тя разказа цѣлата си история съ най-голѣмитѣ подробности, безъ да забрави да спомене и за прѣстенитѣ, размѣнени между нея и неизвестния момъкъ.

— Съзнавамъ, прибави тя, че тука има нѣщо чудно, необичновено, нѣщо такова, което азъ не разбирамъ и не мога да си обясня; и ето туй нѣщо кара другитѣ да ме считатъ за безумна, макаръ това, което разказвамъ, съмъ видѣла тъй, както го разказвамъ.

Марзаванъ слушаше царкинята съ дълбоко учудване и като млъкна тя, той дълго време мисли съ наведени и неподвижни очи. Най-сетне издигна главата и каза:

— Царкиньо, не мога да се съмнявамъ въ истинността на думитѣ ти и затова отново ти се кълна, че ще направя за тебе всичко, което мога. Ще намѣря твоя любимъ, и като се научишъ, че азъ съмъ се върналъ, да знаешъ, че предметътъ на твоитѣ страстни желанія и на твоята любовъ е близко до мене. И безъ да каже нѣщо повече, той се прости, напусна стаята на царкинята, а на другия день тръгна за пжтъ.

Дълго време той се скита отъ градъ на градъ, отъ държава на държава и навсѣкжде слушаше да се говори за нещастната царкиня Бадуря, дъщеря на китайския царъ.

Колкото се отдалечаваше от китайската държава, толкова повече намаляваше тая мълва и най-сетне никакъ не се чуваше, когато, следъ четиримесечно скитане, Марзаванъ стигна въ Торфъ, голѣмъ крайморски градъ съ многобройно население; тука той нищо не чуваше да се говори за Бадура, но пъкъ се разказваше друга мълва за нѣкакъвси царъ Камаралзаманъ, на когото историята имаше много общо съ историята на китайската царкиня. Марзаванъ се вслушваше въ тая мълва и следъ дълги рзпитвания, сполучи да се научи, въ коя частъ на свѣта се намира тая страна, гдето живѣе прочутиятъ царски синъ. Разбира се, че дотамъ се отива по два пътища: единъ по сухо, другия, по-късъ, по море.

Марзаванъ избра пътя по море, качи се на единъ търговски корабъ и следъ дълго и щастливо плаване, най-сетне стигна държавата на Шайхзаманъ, но преди да слѣзе на сушата, корабътъ се удари въ една скала, разби се и потъна въ морето.

За щастие Марзаванъ бѣше отличенъ плувецъ; безъ да се колебае нито една минута, той се хвърли смѣло въ водата и лесно можа да стигне до брѣга, гдето се издигаше царскиятъ дворецъ. Самиятъ царъ и великиятъ везиръ се разговаряха тогава на чардака и забелязаха смѣлия плувецъ. Тутакси бѣше заповѣдано да посрещнатъ чужденеца, да го облѣкатъ въ нови дрехи и да му дадатъ всичко потрѣбно, и, като се постъвзе малко, великиятъ везиръ го повика при себе си.

Марзавановата младостъ и хубостъ, съединена съ забележителенъ умъ и широки познания по всичкитѣ клонове на науката, тутакси разположиха везира къмъ него. И като почна Марзаванъ да разказва своитѣ далечни пътувания, великиятъ везиръ го прекъсна и му каза:

— По всичко се вижда, че ти си необикновенъ човѣкъ; навѣрно ти знаешъ срѣдство противъ една непозната болестъ, отъ която страда нашиятъ царски синъ.

— Ако знаехъ болестъта, — отговори Марзаванъ съ присторено равнодушие, — азъ бихъ помогналъ на болния.

Тогава великиятъ везиръ разказва подробно живота на Камаралзаманъ, като почна отъ самото му начало; той не примълча и за това, какъ баща му искалъ, както и да е, да го ожени, и синътъ отказвалъ упорито, като си позволилъ дори такива дрѣзки постъпки, че царътъ билъ принуденъ да го затвори въ една кула.

— Тамъ, — продължи везирътъ, — се случи събитие, което никой отъ насъ не можа да разбере, нито да си обясни. Като затвориша царския синъ, той се влюбва въ една незнайна жена, съществуването на която е много съмнително, ако не бѣше взетъ прѣстенътъ отъ ржката му и не бѣше сложенъ другъ. Както и дае, оттогава клетиятъ момъкъ не може да се откаже отъ своята страсть и страда, измжчва се отъ нея до толкова, щото легна боленъ.

Като слушаше това, Марзаванъ едва можеше да скрие радостта си и мислено благодарѣше небето, загдето го изхвърлило на тоя брѣгъ. За него бѣше вече ясно, че Камаралзаманъ е именно тоя сжщи момъкъ, за ксгото страда Бадура. Но той не разкри на везира мислитѣ си, само каза, че навѣрно ще помогне на болния.

— Въ такъвъ случай нѣма защо да се губи време. върви следъ мене. Ние ще намѣримъ и самия царь, който отдавна иска да те види.

Въ жилището на болния царуваше мъртва тишина. Камаралзаманъ лежеше на постелка отслабналъ съ затворени очи, край него седѣше баща му, вдаденъ въ мрачни мисли. Безъ да гледа на тая печална картина, безъ да гледа и на присѣтствието на бащата, Марзаванъ не можа да се въздържи да не извика:

— Боже мой, каква голѣма прилика?

Камаралзаманъ трепна, отвори очи и обърна погледъ къмъ влѣзлия. Марзаванъ се възползува отъ това и, като се поклони на царя, обърна се къмъ момъка и го поздрави въ стихове, които самъ той състави тутакси. Макаръ и всѣкому другиму този поздравъ и да се покажеше тъменъ и неразбранъ, но за царския синъ имаше дълбока смисълъ, защото въ този поздравъ се загатваше за нощното му свиждане съ хубавицата и че Марзаванъ може да каже нѣщо за нея. Всичко това зарадва болния, щото лицето се проясни, и отново се появи блѣсъкъ въ очитѣ му.

Царьтъ, възхитенъ въ тази внезапна промѣна, прибѣрза да стане отъ мѣстото си и, като улови Марзаванъ за ръката, усмихна се, плеленъ съ надежди, накара го да седне до сина му, тогава го попита кой е и откъде иде. Марзаванъ му отговори, че е ученъ пѣтникъ и иде отъ китайскитѣ страни.

— О, ако можешъ да излѣкувашъ синъ ми, никога нѣма да забравя услугитѣ ти, и благодарността ми къмъ тебе учудила би свѣта, — каза царьтъ.

Следъ това царьтъ се острани заедно съ везира си съ надежда да види сина си здравъ скоро.

Като остана само съ царския синъ, Марзаванъ се наведе къмъ ухото му и му пришепна:

— Ободри се, царю, времето на скръбъта се мина вече: азъ зная за кое се измѣчвашъ ти, зная и оная, която страда за тебе. Трѣбва да се турне край на всичко, трѣбва да се съберете вече двама и това е едничката целъ на моето идване тукъ. Хубавицата, която е разпалила тъй силно страстьта у тебе, е царкинята Бадура, дъщеря на китайския царь Гаиура. Какъ сте се срещнали и какъ сте се раздѣлили — никой не знае това и за всички е непостижна тайна. Ето защо вашата любовъ кара всички да се учудватъ и да мислятъ даже, че сте си изгубили ума. Китайскиятъ царь е увѣренъ положително, че дъщеря му е безумна; той я затворилъ насаме, оковалъ я въ вериги и обещава цѣлото си царство на този, който я отърве отъ страдание. Преди да предприемешъ такава дълго и уморително пѣтуване, трѣбва да се поправишъ и усилишъ.

Марзавановитѣ думи произведоха чудотворно действие и болестъ и слабостъ изчезнаха тутакси. царскиятъ синъ стана и се облѣче самъ безъ чужда помощъ.

Следъ нѣколко минути влѣзе царьтъ и, като видѣ сина си бодъръ, здравъ, зарадва се безкрайно. Безъ да пита какъ стана това, той пригърна Марзавана и просълзено му благодари; следъ това повика своя везиръ и му заповѣда да обяви на всички ра-

достната вестъ, да се наредятъ навсѣкжде народни веселби, да се раздаде щедра милостиня на беднитъ и да се пуснатъ на свобода всички затворници. Благодеянията презъ тѣзи дни бѣха неизчерпаеми: ликуваха не само въ столицата и въ голѣмитъ градове, но и въ най-отдалеченитъ краища на голѣмата империя.

Въ това време здравето на Камаралзаманъ, изтощено отъ тжга и безсънни нощи, бързо се поправяше и засилваше; следъ две седмици той се почувствува толкова бодъръ, щото се реши да не отлага вече пѣтуването си. Като остана насаме съ Марзаванъ, каза му:

— Приятелю, време е вече да си изпълнишъ обещанието: азъ съмъ здравъ, силитъ ми заякнаха, а нетърпението да видя по-скоро царкинята и да я отърва отъ страдания е тъй голѣмо, тъй силно, че азъ мога отново да се поболя, ако не тръгнемъ веднага. Едно ме смущава и ме кара да се боя отъ неуспѣхъ, това е обичьта на баща ми къмъ мене. Ти виждашъ, че той не изпуска очи отъ мене и нѣма да се съгласи да ме остави да тръгна на далеченъ пѣтъ.

— Азъ предвидѣхъ и обмислихъ това по-рано, — отговори Марзаванъ. — Довѣри се на мене въ всичко и бжди увѣренъ, че азъ гледамъ да освободимъ колкото се може по-скоро хубавицата, отъ страдания. Наистина, баща ти нѣма да се съгласи да те пусне да тръгнешъ на дълъгъ пѣтъ, но ти го помоли да ти позволи да отидешъ за нѣколко дни на ловъ, за да може чистиятъ въздухъ и свободното движение да ти усилятъ здравето. За това той нѣма да ти откаже и, щомъ се сдобиешъ съ позволение, заповѣдай да ни приготвятъ по два най-добри коня, единиятъ съ седло, другиятъ да е свободенъ; всичкото останало вземамъ отгоре си.

На другия день, като намѣри удобна минута, царскиятъ синъ изяви желание предъ баща си да иде да се повесели малко на ловъ и го помоли да му разреши да отиде за нѣколко дена въ близката гора съ Марзаванъ.

— Добре, синко, — отговори царьтъ, — нѣмамъ нищо противъ тая разходка, но повече отъ двадесетъ и четири часа не трѣбва да отсъствувашъ. На първо време голѣмата умора може да повреди слабото ти здраве. Освенъ това и азъ ще се безпокоя и мисля за тебе.

Следъ това бащата лично се погрижи да набави всичко по-трѣбно за сина си, каза да оседлятъ най-добритъ коне, и когато бѣше всичко готово, пригърна сина си и каза на Марзаванъ:

— На тебе се довѣрявамъ; гледай го и го пази отъ всички опасности.

Слънцето бѣше още високо, царскиятъ синъ и Марзаванъ напуснаха двореца, следъ тѣхъ тръгнаха двама конни, които водѣха два други коня. Като минаха една потънала въ цвѣтя долина, влѣзоха въ гората и, за да не ги подозратъ тия, които вървѣха подиръ тѣхъ, въ нѣщо, пригровиха се за ловъ на елени и сърни. Като се мръкна, напуснаха гората и се прибраха въ една близка колиба, гдето се навечеряха и заспаха като заклани. Само Марзаванъ не спѣше; той стана къмъ сръднощъ, доближи се предпазливо до

царския синъ, като гледаше да не разбуди заспалитѣ другари въ сжщата стая.

— Време е вече, — каза той, като се наведе до ухото на царския синъ — ставай и се облѣчи по-скоро; нѣ ти друго палто, пѣкъ твоето ще взема азъ.

Като се преоблѣче тѣй царскиятъ синъ, излѣзоха двамата изъ колибата, безъ да разбудятъ нѣкого, намѣриха си запаснитѣ коне оседлани, възкачиха ги и полетѣха като вихъръ по пѣтя; Марзаванъ бѣше повелъ единъ отъ конетѣ на служителитѣ.

На разсѣмване конниците стигнаха до една гора, въ която пѣтѣтъ се раздѣляше на четири страни. Марзаванъ помоли да го почака малко, а самъ той се вмѣкна въ гората, закла запасния конъ, окървави дрехитѣ на царския синъ, излѣзе изъ гората и разхвърля по пѣтя окървавенитѣ дрехи.

— Какво правишъ? — попита го учудено царскиятъ синъ.

— Това, което трѣбваше да направя, — отговори Марзаванъ.

— Баща ти ще научи отъ служителитѣ за нашето нощно отпѣтуване и ще праги тутакси да ни стигатъ. И ето като стигнатъ изпратенитѣ до тука, ще видятъ покжсанитѣ ти и окървавени дрехи и ще си предположатъ безъ съмнение, че нѣкой звѣръ те е разкжсалъ. Като обадятъ това на баща ти, той ще се увѣри, че си загиналъ и ще спре да те дири и така ще ни даде възможностъ да си продължаваме пѣтя спокойно. Наистина, това е много жестоко, не трѣбва да нанисаме такъвъ страшенъ ударъ върху обичния ти баща. Но какво да се прави? И радостъта му ще бжде голѣма, като те види живъ и честитъ.

— Приятелю, — каза царскиятъ синъ учудено, — не мога да се начудя на твоята изобретателностъ и ти благодаря отъ все сърдце.

Следъ това продължиха пѣтя си и следъ нѣколко месеца стигнаха благополучно въ столицата на Китай. Марзаванъ намѣри за добре да не се вестява отначало въ кжщата си и се спрѣ заедно съ царския синъ въ единъ ханъ. Тукъ тѣ си почиваха цѣли три дена следъ уморителното пѣтуване, а на четвъртия день отидоха на баня. Следъ това Марзаванъ облѣче царския синъ съ дрехи приготвени отъ по-рано като звездоброецъ, даде му една чанта съ всички принадлежности за това звание и го заведе на мегдана при двореца на китайския царъ Гаиура, а самъ той се върна вкжши, за да съобщи на Бадура за своето завръщане.

Въ това време царевичъ Камаралзаманъ, споредъ съветитѣ на приятеля си, се приближи къмъ двореца и, като се изправи предъ вратитѣ му, извика високо:

— Азъ съмъ звездоброецъ и магьосникъ и, съгласно обявлението на великия монархъ, китайския царъ Гаиура, дошелъ съмъ да излѣкувамъ дъщеря му, хубавицата Бадура и, споредъ условията му, да се ожена за нея, ако я излѣкувамъ или да си дамъ главата, ако се окаже изкуството ми безсилно.

Избиването на толкова много хора, които безуспѣшно се бѣха опитвали да лѣкуватъ царкинята, намали охотата у мнозина да се стремятъ да се сдобиятъ съ ржката на болната; отдавна не се бѣха явявали въ двореца нито магьосници, или звездобройци,

и всички мислѣха, че нѣма да се намѣрятъ вече смѣли хора да излагатъ живота си на опасностъ. И загова, като се яви Камаралзаманъ, възбуди силно любопитството у жителитѣ. Не се минаха нѣколко минути и голѣма тѣлпа го заобиколи отъ всички страни.

Младостта на царския синъ, необикновената му хубостъ, особеното му благородство въ чертитѣ и движенията възбудиха въ тѣлпата състрадание къмъ него.

— Какво правишъ? — попитаха го околнитѣ край него хора, — какво е това безумие да си изгубишъ младия животъ и нима отсѣченитѣ глави, които стърчатъ надъ вратигѣ, не могатъ да те отвърнатъ отъ това пагубно намѣрение?

Но царскиятъ синъ като че не искаше да слуша тия съвети и съ още по-високъ гласъ извика. Нѣмаше отговоръ, и никой не се показваше отъ двореца, само стражата стоеше неподвижно на мѣстото си. Камаралзаманъ извика трети пѣтъ, и чакъ тогава излѣзе великиятъ везиръ и отъ името на царя Гаиура го покани да влѣзе.

Китайскиятъ царъ изгледа бързо и проницателно влѣзлия момъкъ и у него се яви сжщото чувство, което по-рано възлунуваше и тѣлпата. Царътъ посрещна малко по-иначе момъка. Когато царскиятъ синъ колѣнничу предъ трона и, споредъ обичая, цѣлуна постилката предъ краката на царя, Гаиуръ му заповѣда да стане, сложи го да седне край себе си и му каза:

— Изслушай ме, момко. преди да пристѣпишъ къмъ тая опасна работа, добре ли обмисли всичко и увѣренъ ли си въ своето изкуство? Разбира се, азъ отъ сърдце ти желая успѣхъ и съ удоволствие ти бихъ далъ дъщеря си за жена, но всичко тукъ зависи не отъ моето желание, а отъ твоитѣ знания и опитностъ; ала много мжчно е да се повѣрва, че ти ги владѣешъ въ тия млади години. Въ всѣкой случай помни, че нито младостта ти, нито хубостта ти, — нищо въ свѣта нѣма да те спаси отъ смъртта, ако не излѣкувашъ царкинята.

— Господарю, — отговори Камаралзаманъ, — не ме влѣче лекомислено желание да премина морета и суши, да дойда отъ такава далечна страна, каквато ти не си чувалъ въ живота; никакъва опасностъ нѣма да ме накара да се откажа отъ решението си. Ако е отсждено да умра, то нека умра съ пълно съзнание, че не съмъ се побоялъ. И тъй, позволи ми, господарю, да изпитамъ силата на изкуството си.

Царътъ не настоява повече и като повика началника на стражата, заповѣда да заведатъ звездоброеца въ стаята на царкинята Бадуръ; но пакъ му повтори още веднѣжъ, че момъкътъ е свободенъ да се откаже отъ мисълта си, докато не е още късно. Царскиятъ синъ не отговори нищо на тая забележка и трѣгна следъ евнуха.

Когато трѣгна по дългата галерия, която водѣше къмъ жилището на царкинята, Камаралзаманъ, развълнуванъ, като приближаваше къмъ тая, която занимаваше мислитѣ и мечтитѣ му, вънъ отъ себе си отъ радостно нетѣрпение, ускори стѣпките си и надвари водача си.

— Какво бързашъ? — извика евнухътъ, като го настигна и го улови за ржката. — Безъ мене нѣма да влѣзешъ. Трѣбва да ти

е дотегналъ животътъ, че бързашъ тъй къмъ смъртта. Потърпи малко, ще успѣешъ да си дадешъ главата... Нито единъ отъ твоитѣ предходници не е бързалъ тъй.

— Защото не сж вѣрвали въ силата на науката си тъй, както вѣрвамъ азъ, — отговори царскиятъ синъ. — Тѣ повече сж се биели за живота си, отколкото сж се надѣвали на успѣхъ; ето защо не сж влизали тъй смѣло тука, гдето азъ се надѣвамъ на щастieto си.

Съ тия думи тѣ се приближиха къмъ вратата на галерията; евнухътъ ги отвори и въведе царевича въ гостната, отъ която се влизаше въ спалнята на Бадура.

Камаралзаманъ се спрѣ, безъ да се доближи до това светилище и, като се обърна къмъ евнуха, каза му полугласно:

— За да ти докажа, че у мене нѣма нито самонадѣяностъ, нито лекомислие, нито лъжа, предлагамъ ти да изберешъ: какъ искашъ да излѣкувамъ царкинята, като отидемъ при нея ли, или оттука, безъ да я виждамъ?

Тази твърда увѣреностъ зачуди евнуха и той почувствува дълбоко уважение къмъ младия звездоброецъ, като каза сериозно и почтително:

— Както искашъ; за насъ е важно самото излѣкуване, а какъ ще направишъ това, малко искамъ да зная. Безсмъртната слава и почести, които те очакватъ въ случай на успѣхъ, нѣма да се намалятъ отъ това.

— За да прославя повече науката и себе си, — каза царевичътъ, — предпочитамъ да излѣкувамъ царкинята задочно. Бжди свидетелъ на моето изкуство.

Като каза това, той извади изъ чантата си перо, мастило и хартия, и написа следното писмо на царкинята:

„Любезна царкиньо, този, който е ималъ щастieto да ти се любовува въ време на съня ти презъ паметната нощъ, който ти е далъ душата си и сърдцето си, който се осмѣлилъ въ знакъ на безпредѣлна любовъ да даде пръстена си и да вземе твоя — тоя сжщиятъ чака тукъ, нѣколко крачки далечъ отъ тебе, решението на сждбата си. Ако му върнешъ драгоценния залогъ на годяването, той ще се счита най-щастливиятъ човѣкъ въ свѣта, ако ли не му върнешъ пръстена, той отъ любовъ къмъ тебе съ радостъ ще си даде главата“.

Като свърши писмото, Камаралзаманъ го сгъна, даде го на евнуха и му каза:

— Занеси го на царкинята, и ако тя не се излѣкува, можешъ да ме наречешъ предъ цѣлия народъ лъжецъ и нехранимайко. Евнухътъ влѣзе при царкинята, поклони ѝ се и каза:

— Дойде нѣкакъвси звездоброецъ и ми заповѣда да ти предамъ това писмо: той ме увѣрява, че писмото ще излѣкува веднага болестъта ти. Дай Боже да е вѣрно това!

Царкинята взе равнодушно писмото и го разтвори равнодушно. Но като падна отъ него пръстена ѝ, тя скочи и се дръпна тъй, щото оковитѣ не отряха. Вълнувана отъ страхъ и надежда, безъ да прочете писмото, тя изскочи изъ затвора си, погледна царевича и го позна. И той я позна съ първо виждане. Тѣ стояха

нѣколко минути неподвижно, гледаха се мълкомъ, като че не вѣр-
ваха очитѣ си. Увлѣчени, тѣ се приближиха най-сетне и се при-
гърнаха. Дълго време тѣ стояха тъй въ такава щастлива само-
забравя и нѣмаха думи да си изкажатъ чувствата; най-сетне кър-
мачката, която влѣзе следъ царкинята, ги заведе въ съседната
стая, а евнухътъ се затече да съобщи всичко това на царя.

Следъ нѣколко минути влѣзе самия царъ и съ нѣжностъ при-
гърна дъщеря си; сетне улови ръката на царевича, съедини я съ
ръката на дъщеря си и каза:

— Който и да си, прекрасни момко, съ удоволствие те при-
навамъ за свой зеть, но, както ми се струва, ти не си такъвъ,
какъвто искашъ да се покажешъ предъ насъ.

— Господарю, — отговори царевичътъ, — нѣмамъ сили да
изкажа благодарността си за щастieto, съ което ме възнаграж-
давашъ, но азъ ще бжда напълно откровенъ къмъ тебе: наис-
тина, азъ не съмъ звездоброецъ, не съмъ магесникъ, нито док-
торъ, а синъ на Шахзаманъ, и се казвамъ Камаралзаманъ.

Следъ това той разказа подробно живота си, безъ да пре-
мълчи и за оная паметна нощъ, когато залюби царкинята и си
размѣниха пръстенитѣ.

— Чудно, наистина, — извика китайскиятъ царъ, като из-
слуша внимателно и довѣрчиво този разказъ. — Това чудно съ-
битие трѣбва да се предава изъ уста въ уста, отъ вѣкъ на вѣкъ;
ще заповѣдамъ да го запишатъ съ златни букви и да го запа-
зятъ въ архивитѣ на моята държава, а преписъ отъ него ще раз-
пратя по всички страни: нека цѣлиятъ свѣтъ знае за него и да
се чуди.

Брачната церемония, извършена въ сѣщия день, стана много
тържествено по цѣлата китайска държава. И Марзаванъ не биде
забравенъ; царътъ го награди щедро, приближи го къмъ себе си,
даде му една отъ най-важнитѣ служби при двора и се обеща да
го въздигне още повече съ време.

Нѣколко месеца подъ редъ царъ Гаиуръ продължаваше да
изказва радостта си съ разкошни пиршества и веселия, а Кама-
ралзаманъ и царкинята Бадуря се считаха най-щастливи въ тоя
свѣтъ.

Ала следъ това щастие царскиятъ синъ сънува една нощъ,
че баща му е тежко боленъ, лежи на смъртното си легло и казва
съ дълбока тѣга:

— Сине мой, обични ми сине, ти ме напусна и ме обрече
на смъртъ!

Царскиятъ синъ се пробуди и въ ужасъ тъй силно извика
отчаяно, щото разбуди жена си, която го попита развълнувано:

— Какво ти е?

— О Боже мой, Боже мой! — извика царскиятъ синъ, —
какъвъ съмъ безсърдеченъ, неблагодаренъ синъ! Навѣрно баща
ми не е вече между живитѣ?

И той ѝ разказа за страшния си сънъ. Царкинята нищо не
отговори, но на другия день, като избра удобно време, отиде при
баща си и му каза:

— Господарю, искамъ да те помоля да ми сторишъ една голѣма добрина; не ми отказвай, а, най главното, не мисли, че ме учи мжжътъ ми; кълна ти се, той нищо не знае за това. Азъ сама мисля, че трѣбва да отида при бащата на мжжа си, царь Шахзаманъ. Позволи ни да отидемъ двама да го видимъ.

— Дъще, — отговори царьтъ, — колкото и да ми е мжно, колкото и да ми е тежко да се раздѣля съ васъ, но азъ не мога да не одобря вашето намѣрение. Едно само ме безпокои, а то е дългия пжтъ. Както и да е, тръгнете, нѣма да ви спирамъ, само че повече отъ една година нѣма да стоите тамъ — съ това условие ви пуштамъ. Занапредъ ще наредимъ тъй — една година ще живѣете тамъ, една година тука.

Като се сдоби съ съгласието на баща си, царкинята побърза да съобщи това на Камаралзаманъ; той се зарадва и поблагодари горещо на жена си за това ново доказателство на нейната любовъ.

Почна се приготвянето за тръгване, самиятъ царь се грижеше за всичко, и когато се приготви всичко, той тръгна заедно съ младоженцитѣ и ги придружи нѣколко дни. Най сетне дойде минутата на раздѣла: бащата пригърна и двамата единъ следъ другъ и помоли зетя си да обича своята жена тъй, както я е обичалъ. Следъ това се раздѣли съ тѣхъ и тръгна да се върне въ столицата си, като се спираше по пжтя да си отпочива.

Камаралзаманъ и царкинята Бадуря продължиха весело пжтя си, като си мислѣха, съ каква радостъ ще ги посрещне Шахзаманъ и колко ще се радватъ тѣ, като го видятъ.

Около единъ месецъ пжтуваха благополучно и една сутринъ настигнаха широка долина, потънала въ вѣковни, грамадни дървета, които хаърляха прохладна сѣнка подъ себе си. Деньтъ бѣше ясенъ, топълъ, и царскиятъ синъ, съблазенъ отъ удобното мѣсто, намисли да се разположи, за да си отпочине. Той каза на жена си своето намѣрение и тя се съгласи на драга воля, защото сама искаше да си отпочине. Пжтниците се спрѣха всрѣдъ зелената трева, покрита съ цвѣтя, а слугитѣ се заловиха да приготвятъ колиби. Докато царскиятъ синъ се разпореждаше съ слугитѣ, царкинята Бадуря влѣзе въ приготвената колиба, заповѣда на робинитѣ си да я съблѣкатъ и тя си легна, уморена отъ дългия пжтъ.

Когато царскиятъ синъ влѣзе при нея, тя спѣше дълбоко. Камаралзаманъ искаше да последва примѣра на жена си, ала забеляза пояса ѝ; той го взе и захвана да се любува на скъпоценнитѣ му камъни: рубини, елмази, сапфири, съ които бѣше украсенъ. Като разглеждаше всичко това, забеляза една малка копринена кесийка, втикната въ колана. Той похвана тая кесийка и напипа нѣщо твърдо; развърза кесийята, бръкна вътре и измъкна доста голѣмичкъкъ нѣкакъвъ камъкъ съ изрѣзани по него фигури и нѣкаквиси непознати букви. Тѣй като царкинята носѣше постоянно и доста грижливо това нѣщо съ себе си, то Камаралзаманъ предположи, че тая вещь трѣбва да е много скъпа за нея.

Наистина, това нѣщо бѣше талисманъ, който царицата-майка бѣше подарила на дъщеря си, и че той всѣкога ще ѝ носи щастие, ако тя не го изгуби.

Тѣй като въ колибата бѣше тъмно, то царскиятъ синъ излѣзе вѣнъ да разгледа по-добре талисмана на свѣтлината. Въ тази минута нѣкаква птица се спусна върху него, грабна отъ ржката му камъка и отлегѣ.

— Твое величество, — каза Шехеразада, — лесно може да си представи и учудването и ядосването следъ такава неочакваностъ. Отначало той тѣй се смути, щото не знаеше, какво става съ него. А птицата, като подхвъркна малко, кацна за земята, като държеше въ човката си откраднатия талисманъ. Царскиятъ синъ се завтече къмъ нея, като мислѣше, че тя въ страха си ще изпусне плячката си, ала птицата полетѣ малко по далечъ заедно съ талисмана и кацна отново. Тогава Камаралзаманъ взе единъ камъкъ и, като се надѣваше на своето опитно хвърляне и мѣрене, почна предпазливо да се приближава къмъ птицата съ надежда да я убие, но тя следѣше движенията на Камаралзаманъ и продължаваше да прехвърква отъ мѣсто на мѣсто. Царскиятъ синъ, погълнатъ отъ желание да отърве талисмана, вървѣше подиръ нея, безъ да забелязва нито времето, нито изминатото пространство.

Отъ долина на долина, отъ баиръ на баиръ, той съ тихи, незабелязани крачки вървѣше подиръ птицата, или тичаше следъ нея разгнѣвено. И тѣй се мина деньтъ, и когато се скри слънцето задъ хоризонта, птицата кацна да преспи на върха на едно голѣмо дърво, гдето хвърлениятъ камъкъ не можа да стигне. Измжченъ, гладенъ и страшно разгнѣвенъ отъ несполуката си, царскиятъ синъ се спрѣ подъ сжщото дърво и почна да мисли какво да прави. Той помисли да се върне въ колибата, но отъ една страна се боеше да не огорчи жена си, като ѝ съобщи, че е изгубилъ талисмана, отъ друга страна силитѣ го бѣха напуснали, и той не се надѣваше да стигне до колибата си, особено въ тъмнината и срѣдъ непознатата мѣстностъ. И тѣй тжжно замисленъ, съ очи потънали въ сълзи отъ скръбъ и ядъ, той легна подъ дървото и веднага заспа дълбоко.

На другата сутринъ стана рано, преди да изгрѣе слънцето, въ сжщата минута се пробуди птицата и полетѣ низко надъ земята. Очитѣ на царския синъ пламнаха; силното му желание да я стигне и да я убие го накара отново да трѣгне по диритѣ ѝ; но и презъ тоя день той не сполучи; както и по-рано, птицата макаръ и да не се скриваше отъ погледа му, не се остави да я наближи, да може да я стигне съ камъкъ. Вечеръта птицата си легна пакъ на дървото; а той се разположи подъ него. Тѣй се изминаха цѣли десетъ дни. Всѣка сутринъ, като се пробудѣше Камаралзаманъ, почваше да преследва птицата, изморенъ, изтощенъ, като се хранѣше само съ треви и плодове, които срѣщаше на пжтя си, а нощта прекарваше подъ нѣкое дърво.

На единадесетия день птицата прехвъркна въ единъ голѣмъ приморски градъ и се скри задъ стенитѣ му. Царскиятъ синъ я

изгуби отъ очитѣ си и нѣмаше вече никаква надежда да се сдобие съ талисмана.

Смазанъ отъ нещастие, Камаралзаманъ влѣзе въ града и тръгна безцелно по улицитѣ му. Скоро забеляза отворени врата, които водѣха въ една градина, и влѣзе вътре. Близко прегърбенъ старецъ градинарь си работѣше нѣщо. Той забеляза дошлия и, като видѣ, че е мюсюлманинъ, извика му:

— Ей, затвори вратата и тикни ключалката.

Царскиятъ синъ изпълни заповѣдта и, като поздрави градинаря, както е прието, попита го защо е потребна такава предпазливостъ.

— Защото, отговори старецътъ, градътъ е населенъ съ идолопоклонци, които неприятелски се отнасятъ къмъ тия, които изповѣдватъ религията на пророка, особено къмъ чужденцитѣ, тѣхъ преследватъ доста ожесточено. Като чужденецъ, ти навѣрно нищо не знаешъ за това. За чудо Богъ те е избавилъ отъ опасността и те е довелъ тука.

Царскиятъ синъ се трогна отъ това искрено участие на тоя чуждъ човѣкъ и съ горещи сълзи почна да изказва благодарността си. Ала старецътъ го прекъсна и го заведе въ малката си кѣщица, гдето най-напредъ му предложи храна и пиетие. Като си утоли глада гостенинътъ и като си почина малко, стопанинътъ почна да го разпитва отгдето е той и какво го е накарало да дойде тука.

Царскиятъ синъ му разказа подробно както за миналия си животъ, тъй и за последното приключение съ талисмана, следъ това го попита какъ може да си отиде въ държавата на царъ Шахзаманъ и далеко ли е тя. Струваше му се невъзможно да намѣри своя керванъ и да се присъедини къмъ царкинята Бадура.

— Но дали е жива, — каза той, — като се облѣ съ сълзи.

Старецътъ му отговори, че докато се стигне държавата населена съ мюсюлмани, трѣбва да се върви цѣла година. — Но ако пътувашъ по море, презъ Гебанскитѣ острови, можешъ да стигнешъ по скоро. Жално е, че ти не дойде тукъ нѣколко дни по-рано; отъ нашето пристанище всѣка година тръгва за къмъ тия острови търговски корабъ. Тоя корабъ замина вчера, следователно, ще трѣбва да чакашъ цѣла година. Остани презъ това време при мене: азъ отъ душа ти предлагамъ своето гостопримство.

Царскиятъ синъ, като нѣмаше какво да прави, съ радостъ прие това предложение и дори се счете, че намѣри безопасенъ покривъ въ такава варварска страна. За да на стои празенъ, той се залови да помага на стареца и тъй не забелязваше какъ вървѣше времето; когато се замислѣше надъ своето нещастие, сълзи рукаха изъ очитѣ му. Но да го оставимъ въ това положение и да се върнемъ къмъ царкинята.

Тя се пробуди следъ пладне и остана учудена, като видѣ, че нѣма царскиятъ синъ. Тя предчувствуваше нѣщо лошо и повика своитѣ робини да ги пита гдето е мжжътъ ѝ. Женитѣ отговориха, че видѣли какъ той излѣзълъ изъ палатката, но гдето е отишелъ и дали се е върналъ, не знаятъ. Като ги изслуша, царкинята взе

пояса да се препаше и веднага забеляза, че кесията е развързана и талисмана го нѣма. Но тя не отдаде на това никакво внимание, като вѣрваше, че драгоценноститѣ ѝ се намиратъ у мъжа ѝ и ще ги върне като си дойде. Ала времето минаваше въ пусто очакване, и тревогитѣ на Бадура ставаха отъ минута на минута все по-голѣми и по силни. Стѣмни се, а царскиятъ синъ не се връщаше, и Бадуриното отчаяние мина границата. Хиляди пжти тя прокле и талисмана и този, който го бѣше взелъ, готова бѣше дори да обвини майка си, загдето ѝ го бѣше подарила, макаръ и да не знаеше какво отношение има талисманътъ къмъ изчезването на царевича. Но, за щастие, тя не се отчайваше и следъ първитѣ тревоги и вѣлнения, тя почна да обмисля спокойно своето положение и тия мисли я доведоха до такова решение, до каквото не всѣка жена се решава да дойде.

Като се боеше отъ смущение въ лагера, тя не каза, че мъжъ ѝ липсва; откри само на слугинитѣ си това, но имъ заповѣда да пазятъ строго тайната. И като се преоблѣче въ дрехитѣ на мъжа си, качи коня му и тъй се яви предъ свитата си. Тъй като тя много приличаше на мъжа си и умѣше да се държи като него, изпълни много добре ролята си, така щото никой въ кervана не подозираше измамата; при това тя бѣше облѣкла една робиня съ своитѣ дрехи и тая робиня, преоблѣчена тъй, вѣрваше подиръ нея.

Следъ нѣколко месеца, подиръ дълго и уморително пжтувание ту по суша, ту по море, царкинята най-сетне стигна съ своитѣ спжтници въ столицата на Гебанскиятъ островъ, гдето царуваше въ това време Арманосъ. Слугитѣ, които бѣха изпратени напредъ да намѣрятъ удобно жилище, съобщиха, че придружаватъ Камаралзаманъ, който иска да си отпочине въ града следъ дългото си пжтуване къмъ далечнитѣ страни. Тази новина не закъснѣ да достигне и до двореца.

Щомъ се научи Арманосъ, че пристига въ столицата му мнимиятъ царски синъ, веднага изскочи да го посрещне съ блѣскава свита и го прие като царски синъ, съ бащата на когото се намисляше отдавна въ приятелски отношения.

Тутакси въ честъ на високия гостенинъ се нареди въ двореца праздненство цѣла седмица. Царъ Арманосъ, възхитенъ отъ ума и хубостъта на младия ужъ царски синъ, не искаше да пустне гостенина да си ходи. Една сутринъ, като останаха насаме съ Бадура, той подкачи този разговоръ:

— Отскоро се запознахме, а вече те обикнахъ горещо и ето какво намислихъ: ти виждашъ, че съмъ старъ и може скоро да влѣза въ гроба: за нещастие, нѣмамъ синъ, значи нѣма кой да ми наследи престола, небето ми даде само една дъщеря, наистина, умна, добра, хубава, но все жена, за което трѣбва да търся мъжъ, а за мене наследникъ. Ти, споредъ моето искрено убеждение, си единичкъ човѣкъ напълно за нейната ржка; вземи я заедно съ моята корона и остани при насъ.

Това великодушно предложение би могло да ошастливи всѣкиго, но, разбира се, не една жена, и затова думитѣ на царя смутиха Бадура. Какво трѣбваше да прави тя? Да се каже истината, да открие, че не е Камаралзаманъ, а негова жена, значеше да се

признае. Още по-лошо бѣше да се откаже безъ каквито и да е било причини. Тя лесно можеше да предвиди, че това би оскърбило царя и го би разгнѣвило, а това бѣше спасно за живота ѝ.

Всички тия съображения бързо преминаха презъ ума на царкинята и, като не виждаше никакъвъ изходъ отъ затруднението, тя се реши на последното отчаяно срѣдство: прие предложението на Гебанския царь.

Щомъ даде тя своето съгласие, царьтъ я пригърна и, увлеченъ отъ радостъ я заведе въ събранието съ държавния съветъ, гдето предъ всички първи чиновници на двореца обяви, че се отрича отъ престола въ полза на царския синъ Камаралзаманъ, комуто въ сщия день отстъпи управлението на държавата и ржката на дъщеря си Гай Аталнефа. Като каза това, слѣзе отъ престола си и покачи на него Бадура. Тогава всички присѣтстваващи се наведоха предъ нея и се заклеха, че ще бждатъ вѣрни на новия царь.

Следъ като залѣзе слънцето, извърши се брачната церемония съ всичката тържественостъ, съ всичкото великолепие, което прилича на великото положение, що заемаха младоженцитѣ. Пратеницитѣ по цѣлата държава съобщиха на народа за това радостно събитие и празнуванията навредъ се продължаваха цѣли три дена.

На другата сутрина, когато царкинята Бадура, облечена въ разкошно царско облѣкло, се намираше въ тронната зала и приемаше поздравитѣ на своитѣ вѣрноподаници, царь Арманосъ влѣзе при дъщеря си и я попита, благодарна ли е отъ сждбата и какъ е прекарала нощъта. Младата царица нищо не отговори на тия въпроси, но по хлътналиѣ очи и тжжнитѣ изрази на лицето ѝ, баща ѝ се догади, че тя не е щастлива толкова, колкото се предполагаше и очакваше. Той разбра причината на скръбъта ѝ, та почна да я утешава:

— Виждамъ, че не си толкова благодарна отъ съпружеския си животъ, но успокой се, дете мое, недей тжжи: мжжъ ти искаше да се върне въ отечеството си, тежко му е раздѣлата съ майка, съ баща, далечъ отъ народа си, но скоро ще се види съ своитѣ и тогава, вѣрвамъ, ще бжде нѣженъ къмъ тебе и веселъ.

Въ това време царицата Бадура, подъ името Камаралзаманъ, цѣлия день прекара да изпълнява новитѣ си царски длъжности: даваше заповѣди, преглеждаше войскитѣ, биваше вредомъ, гдето се искаше нейното присѣтствие и въ всичко показваше такова разумно разбиране на работитѣ, тѣй достойно се държеше, щото всички учуди и възхити.

Късно вечерьта се върна тя въ двореца си и отиде право при царицата Гай Аталнефа. Като забеляза тжжното настроение, тя употреби всички срѣдства да я утеши и развесели и чакъ когато царицата, успокоена отъ ласкавитѣ думи, отъ очарователната, жива и увлѣкателна беседа, легна въ постелката, Бадура падна на молитва и се моли толкова много, щото младата царица заспа, безъ да дочака края на молитвата.

Сутриньта царкинята Бадура отново отиде въ заседанието на съвета и стоя цѣлия день. Въ това време царь Арманосъ отиде при дъщеря си и я разпита за необяснимото поведение на мжжа ѝ.

23

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Тоя път той не оправда младия царь, а го осъди строго и каза раздразнено:

— Ако мисли да се отнася небрежно къмъ тебе, азъ ще му покажа властта си. Не тебе, а мене лично оскърява, но това нѣма да му се прости: както го покачихъ на престола, тъй мога да го смъкна въ една минута, дори да го изгоня позорно. Ще почакамъ до утре и тогава...

Той не се доизказа и въ гнѣва си изскочи изъ стаята.

Тази вечеръ Бадур се върна още по-късно, и когато се по-разговори съ младата царица върху различни работи, пригответи се, както и миналата вечеръ да се помоли, но Гай-Аталнефъ я улови за ръката и я потегли къмъ постелката.

— Кажи ми за Бога, — каза тя, — защо не ме обичашъ? И толкова не ме обичашъ, че употребявашъ всички сръдства да ме избѣгвашъ. Всѣка друга на мое мѣсто би се постарала да си отмъсти за такава незаслужено пренебрежение, но азъ съмъ много добра по природа и, за нещастие, много те обичамъ и не мога да ти желая гибелта. Ти трѣбва да знаешъ, че баща ми е страшно разлютенъ отъ твоето поведение и се счита крѣвно докаченъ; той чак утрешния день да ти отмъсти.

Тѣзи думи направиха силно впечатление върху царкинята Бадур и я смутиха твърде много. Още по-рано, презъ цѣлия день, тя забеляза какъ студено, почти гнѣвно се отнасяше къмъ нея царь Арманосъ; и тогава тя предчувствуваше близката буря и не намираше друго сръдство за спасение, освенъ да се признае предъ царицата, че е излѣгала. Разбира се като стѣпваше по тоя опасенъ път, тя не можеше да не предвиди, че рано или късно трѣбва да се открие, ала не знаеше какво ще каже царицата, отлагаше работата. Сега, трѣбваше да избере едно отъ дветѣ — смъртъ или животъ, тя се реши да открие всичко.

— Прости ме, съжали ме великодушно, — каза тя съ молба, — азъ не съмъ царскиятъ синъ Камаралзаманъ, а жена му, такава ещо царица и жена, каквато си и ти.

И тъй като ѝ разказа съ всички подробности цѣлия си животъ до тая минута, тя прибави:

— Моля те отново, запази тайната ми до пристигането на царевича, приструвай се, че ме признавашъ за мъжъ.

— Колкото и да ми е мъчно да се раздѣля съ мисълта за моето лично щастие — отговори Гай-Аталнефъ едва не просълзена, — но азъ нѣма да увелича твоето нещастие, напротивъ, ще моля създателя да те събере съ обичния ти съпругъ. Бъди спокойна, азъ свято ще пазя тайната ти и ще бъда честита, ако не ме лишишъ отъ твоето приятелство. Ще ме радва да гледамъ въ тебе една скъпа моя приятелка.

Като каза това, тя пригърна нѣжно Бадур и следъ дълги взаимни увѣрения въ постоянно приятелство, тѣ си легнаха и заспаха.

На другия день царь Арманосъ, като се научи отъ дъщеря, си, че тя е благодарна и щастлива отъ мъжа си, успокои се и от-

тогава царкинята Бадуря продължава свободно да управлява Гебанската държава под името царь Камаралзаманъ.

Между това сжщинският Камаралзаманъ продължава да се измъчва въ езическия градъ. Една сутринь той взе, както правѣше обикновено своята мотика, отиде въ градината да работи, но стариятъ градинарь го задържа и му каза:

— Идолопоклонцитѣ иматъ днесъ голѣмъ праздникъ; тѣ сами не работятъ презъ тоя день и не обичатъ да работятъ и мюсюлманитѣ; ние гледаме да не ги сърдимъ безъ нужда, затова, сине мой, почини си днесъ, пъкъ азъ ще ида въ града да погледамъ различнитѣ забавителни играчки, въ сжщото време ще се науча кога ще замине корабътъ за Гебанския островъ и ще поговоря съ капитана да те вземе въ себе си.

Старецътъ се облѣче празнично и замина.

Като остана самъ, царскиятъ синъ бѣше далечъ отъ градския шумъ, който долиташе отъ улицитѣ до ушитѣ му. Бездействието още повече го накара да почувствува цѣлата безутешность на своето положение; никога не бѣше го измъчвала тъй силно скръбта за милата му жена. Тъжно се скиташе той по сѣнчестата градина, и веднага го порази нѣкакъвъ страшенъ шумъ отъ едно отъ близкитѣ дървета. Като издигна глава, той видѣ две птици, които се кълвѣха ожесточено една друга. Следъ една минута една отъ тѣхъ падна мъртва, а другата, която победи, плѣсна криле и хвъркна.

Царскиятъ синъ бѣше неприятно поразенъ отъ това зрелище и поиска да се приближи къмъ убитата птица да я разгледа отъ какъвъ родъ е тя. Но въ тая минута други две птици, още по-голѣми, се появиха надъ сжщото дърво и, като се повъртѣха въ въздуха, спуснаха се на земята на това сжщото мѣсто, гдето лежеше окървавената жертва. Тѣ се доближиха до нея, бутнаха я съ клюноветѣ си и поклатиха глава, сякашъ я съжалиха и се учудиха на тая варварска постъпка. Следъ това изкопахъ съ нокте доста дълбока яма, спуснаха вътре убитата птица и, като я заровиха, отлетѣха.

Царскиятъ синъ не можа да се начуди на всичко това, което стана предъ очитѣ му и докато стоя той тъй дълбоко замисленъ, птицитѣ отново се появиха и донесоха убиеца на погребената. Спуснаха се съ него надъ гроба, разкъсаха го съ ноктетѣ си, изкараха навънъ вътрешността му и, като извършиха тая варварска саморазправа, отлетѣха отново.

Едва сега се приближи Камаралзаманъ при дървото, гдето ставаше тая борба и, като погледна разкъсаната птица, измѣни се лицето му — между разпилѣнитѣ вътрешности той видѣ сжщия талисманъ, чиито загуба му причини толкова нещастия и тѣги. Вънъ отъ себе си отъ радостъ той грабна талисмана, стисна го въ ръце и се опжти право къмъ къщи, твърдо решенъ да не се раздѣля съ него, докато не се срещне съ Бадуря.

Въ това време се върна градинарьтъ и съобщи, че корабътъ се товари и скоро ще отплува, но кога, не се знае точно, утре ще кажатъ.

Заедно съ талисмана се върна и надеждата у царския синъ и дори увѣреността, че той скоро ще намѣри и ще види милата си и това съзнание изпълни сърдцето му съ неизказана радост. За пръвъ пѣтъ следъ раздѣлата съ царкинята той спа спокойно, а когато се разсъмна, стана по-бодъръ, по-смѣлъ и, като се облѣче въ работническиѣ си дрехи, попита градинаря какво да прави. Градинарътъ му заповѣда да изкорени едно дърво, което отдавна не бѣше давало плодъ.

Царскиятъ синъ взе търнокопа и лопатата и отиде на посоченото мѣсто. Но като почна да разкопава около дървото и да сѣче коренитѣ му, браздата му удари въ нѣщо твърдо, което издаде глухъ, металически звукъ. Камаралзаманъ разкри прѣстѣта грижливо и откри голѣма врата, която навѣрно скриваше нѣкое подземие. Той издигна вратата и, като се спусна по една стълба, слѣзе въ едно малко подземие, гдето имаше наслагани бронзови сждозе, покрити съ капаци. Царскиятъ синъ ги откри единъ следъ другъ и, за негово учудване, увѣри се, че всички сж пълни съ златенъ пѣськъ. Като излѣзе изъ подземието, затвори вратата пакъ и почна да продължава работата си, като очакваше да дойде стопанинътъ.

Градинарътъ не закъснѣ да се яви; той бѣше ходилъ да узнае кога ще заминава корабътъ и този пѣтъ се научи за това. Като се приближи до царския синъ съ усмихнато лице, старецътъ му извика отдалеко:

— Радвай се, синко, следъ три дена корабътъ заминава, и капитанътъ даде честна дума, че ще те приеме.

— По-добро отъ това известие нѣма за мене, — отговори царскиятъ синъ. — Освенъ това азъ се радвамъ и за друго нѣщо; ще ти съобща едно много радостно нѣщо. Тръгни следъ мене, да видишъ какво щастие ти праща Богъ.

Той улови градинарътъ за ржката и го заведе къмъ подземието.

Като се спуснаха долу, Камаралзаманъ каза, като посочи къмъ сждоветѣ, пълни съ злато:

— Ето ти наградата за това великодушие и дълги трудове.

— Нима ти мислишъ, синко, че азъ ще се съглася да си присвоя това богатство? — възрази старецътъ. — Но по всички правила то принадлежи на тебе: ти си го открилъ, ти трѣбва да го владѣешъ. Отъ смъртъта на баща си, т. е. още отъ преди осемдесетъ години азъ копая тая градина, безъ да подозирамъ, че има тукъ такова богатство. Не се ли вижда отъ всичко, че Богъ го е предназначилъ за тебе. Твое трѣбва и да бжде. И за какво е това съкровище като на мене старецъ, който си доживява старинитѣ? Ти, пѣленъ съ животъ и бждеще, имашъ голѣма нужда отъ това злато и не само ти, но и твоитѣ поданици, при които ще се върнешъ сега.

Дълго време се препираха тѣй, безъ да отстъпи нѣкой отъ великодушието си. Най-сетне Камаралзаманъ заяви решително, че нѣма да вземе нищо отъ съкровището, ако стопанинътъ не се съгласи да се раздѣли то на две половини между двамата.

— Е, нека да бжде по твоему, — каза старецътъ, — само че има още една мжнотия: какъ ще си вземешъ богатството? Не-

може да се пренесе на кораба като простъ багажъ: това би било много опасно. Най добре ще бжде да напълнимъ всѣки сжда до половината съ златенъ пѣсъкъ, отъ половинта нагоре съ маслини. Маслините на Гебанския полуостровъ сж голѣма рѣдкость и се продаватъ на цена.

Камаралзаманъ одобри този съветъ, и цѣлия остатъкъ отъ деня тѣ употрѣбиха да приготвятъ петдесетъ сжда, които напълниха до половината съ златенъ пѣсъкъ, а до горе съ маслини. Въ това време царскиятъ синъ се сѣти за талисмана на Бадура и, като се боеше да го не изгуби, отвърза го отъ ржката си и го сложи на дъното на сжда, като забележи сжда. Когато всичко бѣше готово и почна да се смърква, Камаралзаманъ и градинарътъ седнаха да си отпочинатъ и отвориха дума за това, за онова. Царскиятъ синъ разказа между другото за чудното приключение съ птицитѣ, благодарение на което намѣри той изгубениятъ талисманъ. Старецътъ се порадва на своя младъ другаръ, и не малко се чуди на това необикновено събитие.

Въ това време отъ умора ли или отъ старческа немощъ градинарътъ се почувствува зле, а времето наближаваше за кораба да трѣгне. На третия день на разсъмване самиятъ капитанъ и нѣколко матроси почукаха на вратата на градинаря. Царскиятъ синъ отвори: капитанътъ попита кой ще пжтува съ кораба. Камаралзаманъ отговори, че той ще пжтува и че ще отиде на пристанището, следъ като се прости съ стопанина. Въ сжщото време помоли нѣкой отъ матроситѣ да взематъ часть отъ вещитѣ му и сждоветѣ съ маслинитѣ.

Матроситѣ взеха вещитѣ, а капитанътъ каза на Камаралзаманъ да не се бави, защото духа попжтенъ вѣтъръ, и корабътъ е готовъ да трѣгне.

Царскиятъ синъ отговори, че е готовъ и се затече къмъ градинаря да си вземе сбогомъ и му изкаже благодарността за всичко. Но какво бѣше неговото огорчение, когато свари стареца въ предсмъртна агония. Болниятъ едва можеше да каже нѣколко думи и следъ две-три минути умрѣ.

Тази неочакваностъ смути Камаралзаманъ, той чувствуваше, че не може да остави покойника да не му отдаде последнитѣ почести, но отъ друга страна мислѣше, че корабътъ ще му отнесе цѣлото богатство — и това твърде много и жестоко го измжчваше.

— Но, можеби, ще успѣя, — мислѣше си той и съ тази надежда и съ трескава бързина се залови да готви всичко необходимо за погребение.

Но докато изкопае гробъ, докато омие и нареди починалия и го турне въ вѣчния покой, деньтъ клонѣше къмъ мръкване и, когато запѣхтѣнъ отиде къмъ брѣга, казаха му, че корабътъ е заминалъ преди три часа и се затулилъ въ далечнината.

Може да си представите какво почувствува Камаралзаманъ, като се научи за това. Трѣбваше да чака още цѣла една година, цѣла година тревоги, скърби и пълна самотностъ, цѣла година живѣене въ тоя безбоженъ градъ, съ който нѣмаше и не искаше да има нищо общо. Но трѣбваше да се покори на необходимостта

и съ неизтърпима болка на сърдце се върна Камаралзаманъ въ къщата на умрѣлия старецъ, като мислѣше да вземе градината на свое име и да продължава занаятето си. А тъй като старецътъ нѣмаме наследници, то останалата половина отъ съкровището оставаше негова собственостъ.

Презъ това време отплувалиятъ корабъ продължаваше благополучно плаването си по попътния вѣтъръ и пристигна най-сетне брѣговетъ на Гебанския островъ.

Въ тази минута, когато корабътъ влизаше въ пристанището, младиятъ царъ, т. е. царкинята Бадуръ, седѣше на терасата на своя дворецъ, разположенъ край морския брѣгъ. Като видѣ приближаването на тоя корабъ, тя попита откъде иде той.

Отговориха ѝ, че, споредъ флага, той трѣбва да иде отъ единъ езически градъ, който всѣка година праща по единъ корабъ, натоваренъ съ най-отбрани стоки.

Тъй като въ дълбочината на душата си царкинята не поставаше да се надѣва и постоянно мислѣше за срещата съ Камаралзаманъ, тя не пропускаше чужъ корабъ да не попита за него, откъде е и кой пристига съ него. Тя знаеше, че съпругътъ, връщайки се въ отечеството си, не може да не мине край Гебанския островъ, и затова всѣкой пътъ очакваше пристигането на нѣкой корабъ. И въ тази минута, като чу отговора на ближнитъ си, веднага заповѣда да ѝ приготвятъ коня и отиде въ пристанището придружена отъ свитата си. Тя повика капитана и го разпита подробно откъде иде, съ какво е натоваренъ корабътъ и нѣма ли въ него нѣкой знатенъ чужденецъ.

— Господарю, — отговори капитанътъ, — като мислѣше Бадуръ за царъ на Гебанскитъ острови, — на кораба ми се намиратъ само търговци, които идатъ тука изключително съ търговски намѣрения. Тѣ носятъ съ себе си скъпи материали, тънки платна, скъпоценни камъни, мускусъ, янтаръ, маслини и други нѣща.

Като чу за маслинитъ, царкинята извика:

— А, тава е много хубаво!... Азъ много обичамъ маслинитъ и ще ги купя всичкитъ... много ли сж?

— Не сж много, царю, петдесетъ малки сждове, — отговори капитанътъ, — но съ тѣхъ стана една много неприятна работа: владѣтельтъ, стопанинътъ на тази стока, не зная защо, не се яви на кораба; азъ го почакахъ три часа и трѣгнахъ безъ него.

— Но това нѣма да ми побърка, мисля, да купя маслинитъ, — възрази царкинята, — заповѣдай да ги отнесатъ въ двореца. Колкото се отнася до другитъ стоки, то кажи на търговцитъ, преди да продадатъ нѣщо, да отбератъ по-хубавото и да ми го донесатъ въ двореца.

Капитанътъ се разпореди да се разтоварятъ маслинитъ. И когато тѣ бѣха отнесени въ двореца, Бадуръ попита колко трѣбва да се заплати за тѣхъ.

— Господарю, — отговори капитанътъ, — право да си кажа, не зная. Само ще ви кажа, че човѣкътъ, който ги натовари, е много беденъ. Струва ми се, че той ще бжде твърде благодаренъ, ако му платишъ хиляда сребърни драхми.

— Защото е беденъ, — каза царкинята, — ще му платя хияда не сребърни, а златни монети. Потруди се да ги предадешъ на притежателя.

Като каза това, тя заповѣда да се изплатятъ паритѣ, а сама тя отиде въ двореца.

Тѣй като почна да се смръква, Бадур заповѣда да занесатъ маслинитѣ въ стаята на царкинята Гай-Аталнефа. Като искаше по-скоро да има купеното и да нагости съ него другарката си, взе единъ отъ сждоветѣ и го сипа въ едно блюдо. Но какво бѣше учудването ѝ, когато маслинитѣ се оказаха размѣсени съ златенъ пѣсъкъ.

— Какво чудо! — извика тя и почна да пресипва единъ следъ другъ всичкитѣ сждове, докато стигна тоя въ който бѣше талисмана. Учудването ѝ бѣше толкова голѣмо, че едва не се лиши отъ чувства, като видѣ талисмана.

Гай-Аталнефа и другитѣ жени, които се намираха тукъ, хвърлиха се да ѝ помагатъ, но тя се свѣсти, и всички робини се дръпнаха изведнѣжъ настрана. Като останаха насаме съ царкинята, Бадура грабна талисмана, цѣлуна го, пригърна го до сърдцето си и каза:

— Следъ всичко, що ти казахъ, ти си разбрала защо тѣй силно ме развълнува тоя талисманъ. Той е мой, той е този, който ме раздѣли отъ царския синъ, но и той, въ това съмъ увѣрена, пакъ ще ни събере.

На другия день, щомъ се развидѣли, тя повика при себе си капитана и му каза:

— Азъ бихъ искалъ да се науча подробно за този търговецъ, който ти даде маслинитѣ. Струва ми се, ти казваше вчера, че той е пропусналъ кораба; можешъ ли ми каза какво прави той тамъ?

— Господарю, — отговори капитанътъ, — не мога ти каза много нѣщо за тоя човѣкъ, защото го видѣхъ само веднѣжъ, сутринята, когато дойде да се приготви за кораба; зная само, че той живѣе у единъ старецъ градинарь, че е младъ, необикновено красивъ и навѣрно беденъ, както вече казахъ на твое величество.

— Беденъ ли е, богатъ ли е — малко искамъ да зная, — каза Бадур, — само въ едно нѣщо съмъ напълно убеденъ, че оня човѣкъ е сжщия, който ми дължи; затова ето какво ще ти кажа: иди още сега съ кораба си и ми го доведи тукъ. Ако не изпълнишъ заповѣдта ми, то възъ ще заповѣдамъ да ти разграбятъ всичката стока отъ кораба, и нито единъ нѣма да остане живъ.

Това заплашване произведе своето действие: още вечерята на сжщия день, корабътъ, като се снабди съ прѣсна вода и съ храна, потегли назадъ.

Плаването бѣше напълно щастливо и следъ нѣколко дни се забеляза езическиятъ градъ. Но капитанътъ не влѣзе въ пристанището, а, като се мръкна, седна въ една лодка съ шестъ смѣли матроси и излѣзе на брѣга.

Безъ да губи време, той отиде до градината и почука на вратата. Царскиятъ синъ бѣше още буденъ, той се намираше въ

сжщото угнетено душевно състояние, въ каквото се намираше, когато се върна от пристанището. Като чу да се хлопа, стана бързо, наметна си дрехата и отиде да узнае кой хлопа тъй късно на вратата му. Но едва успя да отвори вратата и матроситѣ го хванаха и, безъ да кажатъ дума, заведоха го на пристанището, а оттамъ въ кораба, който тръгна веднага къмъ брѣговетѣ на Гебанския островъ.

Всичко това стана мълкомъ и само когато се опомни и позна капитана, той се реши да го попита:

— Обясни ми, за Бога, кое те накара да прибѣгнешъ къмъ такова насилие?

— Ами ти защо не си заплатишъ дълга, който има да давашъ на царя на Гебанския островъ? — попита го капитанътъ отъ своя страна.

— Азъ ли? Азъ съмъ длъженъ нѣщо на нѣкакъвси царь? Че азъ въ живота си не съмъ виждалъ този царь и владенията му не зная! — каза учудено царскиятъ синъ.

— Ще се научишъ самъ за това. Ще се срещнете, ще се обясните. Менъ ми е заповѣдано да те заведа при него.

Корабътъ и тоя пѣтъ пристигна благополучно въ пристанището на Гебанскитѣ острови. Макаръ и да бѣше късно, капитанътъ не чака до другия день: той стовари царевича на брѣга и го поведе къмъ двореца, гдето съобщи, че е пристигналъ.

Бадура се намираше въ това време въ спалнята на царкинята Гай-Аталнефа и се приготвяше да си лѣга, но, като се научи за връщането на капитана, облѣче се бързо и се яви предъ него. Разбира се, за нея стигаше да хвърли единъ погледъ, за да познае Камаралзамана, тя искаше да се хвърли веднага върху шията му и да го пригръне, но се въздържа и съ обикновеното си спокойно достоинство поблагодари на капитана и му подари единъ голѣмъ скъпъ брилянть, плати му пѣтнитѣ разноски и му даде хилядата златни монети за маслинитѣ. Царкинята за очи каза на евнуситѣ да наглеждатъ доведения, но да се отнасятъ съ уважение къмъ него.

На другия день Камаралзаманъ, облѣченъ, по заповѣдь на младия царь, въ облѣклото на емиръ, биде въведенъ въ събраието на държавния съветъ. Той се яви боязливо, нерешително и като се поклони предъ оногова, когото не подозираше, че е неговата жена, спрѣ се силно смутенъ, безъ да знае защо го водятъ тукъ и какво искатъ отъ него. Но макаръ и да бѣше развълнуванъ, изглеждаше много хубавъ въ тая минута, и всички се бѣха загледали въ него, безъ да скриватъ възторга си.

Царкинята Бадура, горда, като гледаше мъжа си тъй близо до себе си и че скоро ще се съедини съ него, произнесе блѣскава речъ за ползата и необходимостта да се привлечатъ на държавна служба хора съ явни дарби.

— Този момъкъ, — като посочи къмъ царския синъ, — от давна ми е познатъ, казва се Камаралзаманъ; запознахъ се съ него, когато пѣтувахъ и мога да ви увѣря, че той заслужава съ ума си вѣшето уважение и може съ честъ да заеме мѣстото, което му давамъ между васъ.

Камаралзаманъ, като чуваше тия думи, учудваше се и не можеше да разбере защо го хвалятъ, отгде го познаватъ и отгде му знае името Гебанскиятъ царь. Той бѣше увѣренъ, че никога и никжде не сж се срѣщали.

Въ всѣки случай, похвалитѣ, които царьтъ изказа тѣй въо-душевно и съ такава искреностъ, ободриха малко царския синъ: той ги посрещна съ обикновената си скромностъ, не лишена въ сжщото време и отъ достоинство, и отговори:

— Господарю, не намирамъ думи да изказа безграничната си благодарностъ за това милостиво внимание и за тая висока честь, които твое величество благоволи да ми укаже. Отсега всичкитѣ ми сили ще бждатъ насочени да оправдаятъ вашето довѣрие и да бждатъ достойни за него.

Като излѣзе изъ съвета, заведоха Камаралзаманъ въ разкошенъ дворецъ, приготвенъ и нареденъ отъ по-рано, по разпореждането на царкинята, за него; цѣлъ щабъ служители го посрещнаха и единъ отъ тѣхъ му поднесе цѣлъ сандѣкъ пѣленъ съ злато за обикновенитѣ му разноски. Колкото царскиятъ синъ по-малко разбираше причината на тая необикновена милостъ къмъ него, толкова повече се учудваше и се радваше на своето неочавано щастие, но никога не помисляше, че всичко това се прави отъ царкинята, неговата жена.

Между това, Бадуря, като постѣпваше тѣй, имаше свой опредѣленъ отъ по-рано и обмисленъ планъ: тя искаше, щото царскиятъ синъ, преди да вземе мѣстото си, да се сближи съ чиновницитѣ на двора, да спечели любовта и уважението имъ, затова, щомъ се уволни касиерътъ, тя назначи на негово мѣсто мжжа си. И въ тая нова длѣжностъ Камаралзаманъ прояви такъвъ умъ, знание и умение да се отнася съ хората, че не само цѣлиятъ дворецъ, но и цѣлиятъ народъ го обичаше.

Като се увѣри, че работата отива добре, а въ сжщото време, като горѣше отъ нетѣрпение да се срещне по-скоро съ мжжа си, царкинята Бадуря реши най-сетне да се обясни съ него. И ето единъ день повиква държавния касиеръ да се яви една вечеръ при нея, защото ужъ тя желае да говори насаме съ него върху едно важно държавно дѣло.

Въ опредѣления часъ Камаралзаманъ влѣзе въ двореца и бѣше заведенъ вътре. Бадуря, която очакваше съ вълнение тая минута, посрещна го и безъ да му даде време да се поклони, улови го за ржката и го въведе въ съседната стая. Началникътъ на евнуситѣ искаше да трѣгне подиръ тѣхъ, но тя му даде знакъ да остане и затвори вратата, като влѣзоха.

Следъ това нищо не бъркаше да се обяснятъ; но лѣжовниятъ царъ не пристѣпи тутакси къмъ целта, а извади изъ пояса талисмана, и, като го подаде на Камаралзаманъ, каза му:

— Зная те, че си ученъ човѣкъ, можешъ ли ми обясни силата и значението на този таинственъ камѣкъ?

Камаралзаманъ взе талисмана отъ ржцетѣ на царя и се приближи къмъ свѣтилника, за да го разгледа по-добре. Но щомъ го зърна, извика отъ учудване и промѣни лице.

— Господарю, — каза той съ разтреперанъ отъ вълнение гласъ, — ти ме питашъ каква сила има този талисманъ? Ужасна — ето какво мога да ти кажа. Той ми е правилъ и ми прави толкова голѣмо нещастие, толкова голѣма тѣга, щото струва ми се, че ще умра отъ отчаяние, ако не намѣря оня, отъ която ме е раздѣлилъ той. Твое величество ще разбере всичко, което съмъ преживѣлъ, ако само благоволи да изслуша моя разказъ.

— Добре, добре, — отговори Бадуре, — ще ми разкажешъ другъ пѣтъ историята, частъ отъ която ми е известна. А сега почакай малко, азъ ще дойда сега.

Като каза това, отиде въ другата стая, гдето се преоблѣче въ женски дрехи и се опаса въ сѣщия поясъ, съ който бѣше опасана още преди времето на раздѣлата. И тъй се яви повторно на царския синъ.

Камаралзаманъ тутаткѣ позна любимата си; той скочи, пригърна я страстно и каза решително:

— Ти ли си? Откъде тъй... О, колко съмъ благодаренъ азъ на царя за тази неочаквана радостъ...

— На царя ли? Ти никога нѣма да видишъ царя, — отговори Бадуре съ лукава и нѣжна усмивка: — той и азъ сме едно и сѣщо лице... Почакай, не се чуди, азъ ей-сега ще ти обясня тая загадка.

Тѣ седнаха на миндеря, и царицата разказа всичко, което се бѣше случило съ нея отъ деня на раздѣлата.

— Ти виждашъ, че азъ не можехъ да постѣпя иначе. Но моята лѣжа би ме погубила, ако не бѣше великодушието на царкинята Гай-Аталнефа. За твоего пристигане въ езическия градъ азъ се научихъ отъ талисмана, който намѣрихъ въ маслинитѣ, и тутакѣ пратихъ капитана да те доведе. Останалото знаешъ... Ами ти, кажи ми, защо ме остави какъ ни раздѣли тоя нещастенъ талисманъ?

Царскиятъ синъ ѝ разказа, отъ своя страна, своето необикновено приключение и сетне я обвини по единъ нѣженъ начинъ, загдето го измѣчила тя толкова време, когато билъ той пристигналъ на острова.

— Та нима ти не видишъ, че трѣбваше всичко да се подготви за твоего възцаряване. Отсега нѣма вече никой да ни раздѣли, — добави Бадуре.

— На другата сутринъ царицата стана, облѣче се въ женското си облѣкло и прати началника на езнуситѣ да повикатъ по една много важна работа царь Арманосъ.

Царь Арманосъ не закъснѣ да изпълни желанието на своя мнимъ зеть, но като влѣзе въ стаята, остана учуденъ, като видѣ вмѣсто младия си царь нѣкаква жена, а при нея държавния касиеръ. Последното обстоятелство му се показа доста необяснимо, защото, споредъ обичая, никой нѣмаше право да влиза въ вътрешността на палата. Безъ да разбира какво значи всичко това, той попита съ строгъ, неблагоприятенъ тонъ:

— Гдѣ е самиятъ царь?

— Господарю, — отговори Бадуре, — противъ волята си азъ бѣхъ царь на Гебанския островъ, а отъ сега съмъ жена на Камаралзаманъ, истинския синъ на царь Шахзаманъ. Моля те

да ме изслушашъ търпеливо и тогава твое величество нѣма да ме осъди, а ще оправдае моята лъжа.

Следъ това тя разказа всичкитѣ необикновени случки отъ своя животъ и прибави най-сетне:

— Господарю, макаръ многоженството и да се одобрява въ нашата държава и макаръ да нѣма жена, която да се съгласи на това, но отъ обичъ и признателностъ къмъ царкия Гай Аталнефа и да залича вината си предъ нея, азъ съмъ готова да се откажа отъ своитѣ права къмъ Камаралзаманъ, и, ако е угодно на твое величество, да му даде дъщеря си за жена, азъ безъ ревностъ и съжаление ще ѝ дамъ правата като на най-главна негова жена!

Царь Арманосъ я изслуша, безъ да вѣрва думитѣ ѝ и, когато тя свърши, той каза нѣкакси въ недоумение:

— Да, наистина чудо... Но ако китайската царица Бадураси дава съгласието, то не ми остава нищо друго, освенъ да зная, Камаралзамане, желашъ ли да вземешъ дъщеря ми и да сложишъ на главата си тази корона, която носи съ честъ и достоинство твоята жена.

— Господарю, — отговори царскиятъ синъ, — колкото и да е силно желанието ми да се върна при баща си Шахзаманъ, но не мога да се откажа отъ великодушното предложение на твое величество.

Въ този сжщъ день се извърши брачната церемония, и царскиятъ синъ Камаралзаманъ биде провъзгласенъ за царь на Гебанския островъ.

Следъ това всичко си тръгна по своя пжтъ; народътъ бѣше напълно доволенъ отъ управлението на новия царь, а дветѣ царици, еднакво любими и щастливи, продължаваха да живѣятъ заедно въ добро съгласие.

Къмъ края на сжщата година Камаралзаманъ биде зарадванъ съ едновременното появяване въ свѣта на двамата сина отъ дветѣ царици и това щастливо събитие се отпразднува съ необикновена радостъ. Единиятъ синъ отъ Бадураси се нарече Амджиадъ (преславенъ), а другиятъ отъ Гай Аталнефа Асадъ (щастливъ).

И двамата царски синове се възпитаха заедно, при едни и сжщи учители по всички науки, при едни и сжщи ръководители въ всички тѣлесни упражнения. И двамата бѣха еднакво хубави, умни, прилежни и двамата обещаваха голѣми надежди, а необикновеното тѣхно приятелство растѣше заедно съ тѣхъ и се усилваше отъ година на година.

Когато станаха пълнолѣтни, т. е. когато стигнаха оная възраст, когато, споредъ мѣстния обичай, всѣки момъкъ се отдѣляше отъ семейството си и почваше да живѣе самостоятеленъ животъ, Амджиадъ и Асадъ не можеха да се раздѣлятъ единъ отъ другъ и почнаха да молятъ баща си, да имъ позволи да живѣятъ заедно, съ единъ дворецъ. Царътъ зарадванъ отъ това тѣхно приятелство, на драго сърдце изпълни желанието на синоветѣ си, а съ време, като се убеждаваше все повече и повече въ тѣхната способностъ, честолюбие и стремежъ къмъ доброто, почна да имъ повѣрва понѣкога и председателството въ държа-

вния съветъ, особено въ тия случаи, когато трѣбваше той да се отлжчи нѣкжде. Царскитѣ синове изпълняваха тая длъжностъ подредъ — единъ следъ другъ.

Между това дветѣ царици, щастливи, че имаха такива деца, милваха ги, радваха имъ се, отнасяха се къмъ тѣхъ съ нѣжностъ, макаръ тази нѣжностъ и да бѣше малко странна: още отъ първия день всѣка отъ царицитѣ обичаше повече чуждото дете, отколкото своето.

Това необяснимо влѣчение се продължаваше и тогава, когато децата станаха момци. Отъ навикъ, безъ да виждатъ въ това нищо лошо, царицитѣ продължаваха да се отнасятъ къмъ децата си като и по-рано: ласкаеха ги, цѣлуваха ги. Малко-помалко безъ да забелязватъ, покрай майчиното чувство почна да се мѣси и друго чувство — престѣпно. Ако момцитѣ можеха да се отдѣлятъ нѣкжде, ако царицитѣ имаха дотолкова мжжество, че да не се виждатъ съ тѣхъ, то, можеби, всичко биха забравили, но, за нещастие, царскитѣ синове, провикнаха къмъ майчинитѣ си ласки, не подозираха у майкитѣ си престѣпна страсть, и майкитѣ нѣмаха сила да се избавятъ отъ тая страсть.

Тѣй се продължава нѣколко време. Свързани съ силно приятелство, Бадур и Гай-Аталнефа не скриваха своитѣ чувства една отъ друга; отначало и дветѣ искаха да се противопоставятъ на това увлѣчение и да се борятъ съ него, но, като се убедиха, че сж безполезни всички усилия, почнаха и дветѣ да търсятъ срѣдства да постигнатъ своитѣ намѣрения. Но тѣ нѣмаха смѣлостъта да се изкажатъ на младитѣ царски синове, срамъ и съвѣсть неволно сковаха устата имъ, и тѣ решиха най-сетне да напишатъ писма.

И ето веднѣжъ, когато царъ Камаралзаманъ отиде за нѣколко деня на ловъ, царицата Гай-Аталнефа, като се възползува отъ неговото отсъствие, осмѣли се първа да направи решителната стѣпка; тя написа на Амджиадъ и зарѣча на единъ отъ своитѣ евнуси да му даде писмото въ тази минута, когато излиза той отъ държавния съветъ, гдето заседаваше въ него день. Евнухътъ изпълни точно заповѣдта на царицата. Щомъ Амджиадъ прочете нѣколко думи, и кръвта му кипна въ главата, очитѣ му се зачервиха отъ гнѣвъ и, вѣнъ отъ себе си, той извика:

— Ахъ ти, негоднико недни? Тѣй ли слугувашъ на своя господаръ и владѣтель! И като изтегли сабята си, съ единъ замахъ отрѣза главата на евнуха.

Следъ това разгнѣвенъ, развълнуванъ, той влѣзе при майка си и показа писмото отъ Гай-Аталнефа. Но за негово учудване, Бадур не само че не се възмути отъ постѣпката на своята другарка, но даже почна да хока сина си, защо позори той жената на своя баща, че всичко е лъжа, клеветата, че царица Гай Аталнефа е най-честната и благородна жена въ свѣта. Тѣзи думи накараха момъкътъ да кипне отъ ядъ.

— Че вие трѣбва да си приличате една на друга и ако не уважавахъ баща си, този день би билъ последенъ за царица Гай-Аталнефа.

Каго каза това, трѣшна вратата и си отиде.

Поведението на сина трѣбваше да вразуми Бадура и да я предпази да не повтаря тая, неразумна постѣпка на другарката си, но вижда се, че страстѣта до такава степенъ заслѣпява човѣка, че той не забелязва най-очевидното и следъ малко и самата Бадура повтори грѣшката на Гай-Аталнефа. Асадъ като брата си нахока тая, която се осмѣли да му пише писмо и следъ това разгнѣвенъ, сърдитъ отиде при майка си.

Но Гай-Аталнефа не даде да се изкаже синъ ѝ, а почна да го хока:

— Знамъ защо си дошелъ, — извика тя, — ти си такъвъ грубиянъ като брата си. Махни се оттука и никога да не те виждатъ очитѣ ми!

Страшна злоба кипна въ душата на Асадъ, като чу тия възмутителни думи, които ясно показаха, че и майка му е такава престѣпница като другарката ѝ, но като не искаше да ѝ отговаря съ същата грубостъ и като се страхуваше да не направи нѣкоя недостойна постѣпка, побърза да изскочи изъ стаята. Като срещна братъ си и като вѣрваше напълно, че и съ него е станало същото, обвини го приятелски въ скритностъ и двамата си разказаха всичко, за да се утешатъ приятелски.

Между това дветѣ царици, презрѣни и унижени отъ своитѣ деца, дълго време се намираха подъ впечатлението на чувството срамъ и позоръ; но вмѣсто да се вразумятъ и да съзнаятъ своята престѣпностъ, тѣ намислиха да погубятъ децата, като забравиха и майчинъ дългъ и свещения законъ на природата. Престѣпната имъ любовъ, отхвърлена съ такова отвращение, се обърна веднага въ смъртна омраза. Преди всичко тѣ увѣриха слугитѣ си, че синоветѣ имъ посегнали на честѣта имъ, следъ това се облѣха въ сълзи и се отдалечиха и дветѣ въ една стая, легнаха на една постелка, за да избѣгнатъ ужъ отъ престѣплението.

На другия день се върна Камаралзаманъ отъ ловъ и остана учуденъ, като видѣ царицитѣ въ сълзи и въ такова положение, сякашъ се бѣше случило съ тѣхъ голѣмо нещастие.

— Какво е станало? — попита той.

Хитритѣ жени, вмѣсто отговоръ, заплакаха още по-силно и царьтъ трѣбваше дълго време да ги утешава и успокоява. Найсетне Бадура първа заговори просълзено:

— Господарю, най-добре не се научавай, не се огорчавай и не увеличавай нашето отчаяние: тѣ и безъ това ни убиватъ. О, защо не сме умрѣли, защо съдбата ни остави да доживѣемъ до тоя позоръ, до това нечуто оскърбение, каквото ни нанесоха твоитѣ синове!... Господарю, въ твое отсъствие ние токущо не станаме жертва на гнусно насилие отъ страна на Амджиадъ и Асадъ. Тѣ... не мога... нѣмамъ сили да говоря. Нека твое величество ни избави отъ всички подробности.

Камаралзаманъ напълно повѣрва всички женски клетви: ядосанъ отъ чудовищната постѣпка на своитѣ синове, той заповѣда веднага да ги доведатъ при него и навѣрно би ги убилъ съ собственитѣ си ржце, ако стариятъ царъ Арманосъ не го задържеше.

— Я помисли какво мислишъ да правишъ! Детеубийцитѣ нѣматъ прошка нито на този, нито на оня свѣтъ.

Бащата неволно отпусна ръце и, безъ да каже думица, затвори двамата си сина. Като се стъмни, царътъ повика едного отъ своитѣ емири, на име Джиондаръ, и му заповѣда да извади веднага престѣпниците вѣнъ отъ града и да ги умъртви.

— Гдето искашъ, можешъ да ги убиешъ, само трѣбва да ми донесешъ дрехитѣ на убититѣ, за да се увѣря, че си изпълнилъ волята ми.

Джиондаръ се покори безпрѣкословно: взе двамата братя и вървѣ цѣлата нощъ, безъ да се спира. Като почна да се разсъмва, той имъ каза съ сълзи на очи, какво е заповѣдалъ царътъ.

— Повѣрвайте ме, — каза той развълнувано, — азъ дълбоко страдахъ, и Богъ знае, какво не бихъ далъ да се избавя отъ тѣзи тежки задължения.

— Изпълни всичко, което ти е заповѣдано, — отговори царскитѣ синове: — ние знаемъ, че не си виновенъ за нашата смъртъ, затова ти прощаваме отъ цѣлото си сърдце.

Следъ това двамата братя се пригърнаха и тѣй стояха дълго време. Това последно прощаване на двамата млади, пълни съ животъ, красиви създания, бѣше тѣй поразително, щото Джиондаръ, като ги гледаше, плачеше отъ страни. Найсетне Асадъ пръвъ се освободи отъ ръцетѣ на братъ си и каза на Джиондаръ:

— Почни отъ мене, за да не видя смъртъта на братъ си.

Но и Амджиадъ заяви същото, и тая великодушна препирня още повече омилостиви Джиондара.

Найсетне и двамата се обърнаха къмъ джелатина съ молба да ги свърже и да ги лиши заедно отъ живота.

— Не ни отказвай на молбата, — казваха тѣ, — едновременно сме се родили, нека умремъ едновременно. Въ живота всичко ни бѣше общо, дори и невинността въ това гнусно престѣпление, за което сме ооречени на смъртъ.

Джиондаръ се съгласи и, колкото и да му бѣше тежко на душата, той свърза осжденитѣ тѣй, щото да може съ единъ ударъ да имъ отсѣче главитѣ. Следъ това ги попита, нѣматъ ли нѣкое предсмъртно желание, което би могълъ да изпълни.

— За едно те молимъ, — казаха тѣ едновременно: — като се върнешъ при царя ни баща, кажи му, че невинно е пролѣта нашата кръвъ, че ние не сме сгрѣшили предъ него нито дѣломъ, нито словомъ, че той е въведенъ въ заблуда и че не го обвиняваме и умираме съ прежната си обичъ къмъ него.

Джиондаръ се закле да предаде тия думи точно и тѣй бързо и разтреперано грабна сабята си изъ ножницата, щото конътъ му изплашенъ отъ това неочаквано движение и блесане на сабята, дръпна се и скъса юздата, съ която бѣше свързанъ за дървото, и побѣгна по ливадата.

Той бѣше много скжпъ арабски конъ и цѣлиятъ му наикъ бѣше скжпоцененъ, разкошенъ, украсенъ съ злато и безценни камъни. Уплашенъ, че може да изгуби коня си, Джиондаръ хвърли сабята и се завтече да стига коня си, като забрави царскитѣ синове.

Свободниятъ конъ се разтича предъ него ту на една ту на друга страна, и, найсетне, като стигна гората, скри се въ гжста-

лака. Джиондаръ се завтече следъ него, но, като се провираше между храститѣ, спрѣ се отъ ужасъ: предъ него на близката поляна се показа единъ голѣмъ лъвъ. Този грозенъ царъ на горитѣ, пробуденъ отъ конския тропотъ и цвилене, изскочи изъ леговището си и, като видѣ предъ себе си и конь и човѣкъ, избра за жертва човѣка.

Той сърдито се хвърли къмъ Джиондара, а Джиондаръ, безъ да се помни отъ страхъ, почти безсъзнателно се върна къмъ хралалака и хукна да бѣга, колкото му сили държахъ. Безъ да се обръща назадъ, той чувствуваше, че лютиятъ звѣрь го настига и въ ума му се явиха отчаяни мисли:

— Боже мой, помогни ми... Дали това ще е достойна отплата, загдето искахъ да пролѣя невинна кръвъ... И тъй скоро!... Боже, че азъ и сабята не си взехъ да се защита.

Въ това време царскитѣ синове си стоеха на мѣстото, като очакваха фаталния си край и, макаръ да се покоряваха на съдбата си, не можаха да не изпитатъ неописуемъ страхъ предъ страшния образъ на смъртта. Студена потъ обливаше лицата имъ, устнитѣ имъ се напукаха отъ нетърпима жажда.

— Поне да се напиемъ съ вода, — каза Амджиадъ, — ей тукъ наблизо има кладенче, хайде да идемъ.

— Братко, — отговори Асадъ, — струва ли си труда за нѣколко минути да наситимъ жаждата си? Да потърпимъ малко, скоро ще се отърземъ отъ всѣкакви грижи.

Но Амджиадъ настоя на своето, и, като се развърза бързо, той се завтече къмъ кладенчето, гдето се напи съ студена вода. Въ тази минута изъ гората, тамъ кждето бѣше отишелъ коньтъ и емирътъ, зачу се отначало страшенъ лъвски резъ, а после отчаянитѣ викове на емира.

— По-скоро, брате, по-скоро да отидемъ на помощъ, — извика Амджиадъ, като грабна безсъзнателно останената сябъ, — можеби ще избавимъ нещастния Джиондаръ.

И двамата царски синове се завтекоха къмъ виковетѣ; тѣ пристигнаха въ тая минута, когато лъвътъ бѣше вече свалилъ Джиондаръ и се готвѣше да го разкъса; като видѣ нови врагове, свирепото животно остави жертвата си и се хвърли върху Амджиадъ, който го посрещна съ такъвъ сполучливъ и силенъ ударъ съ сабята, щото въ минутата го повали на земята. Като мина тъй опасността, Джиондаръ стана и просълзено и горещо благодари на царскитѣ синове за тѣхната самоотвержена услуга.

— Следъ като ми спасихте живота, ще мога ли азъ да подигна ржка върху васъ? — каза Джиондаръ. — Не, не ми е свойствена такава черна неблагодарностъ!

— Но ти трѣбва да изпълнишъ волята на господаря, — каза единъ отъ царскитѣ синове; — но по напредъ позволи ни да ти помогнемъ да уловишъ коня, а следъ това да извършишъ наказанието.

Коньтъ се бѣше доста уморилъ, затова се даде лесно да го уловятъ, следъ което и тримата се върнаха на първото мѣсто.

И двамата братя поискаха отъ Джиондаръ да изпълни заповѣдта на царя, но той дори не искаше да ги слуша и каза ре-

шително, че по-скоро самъ би умрѣлъ, отколкото да се съгласи да имъ нанесе смъртенъ ударъ.

— Само за едно ще ви моля: съблѣчете дрехитѣ си и се задоволете съ това облѣкло, което ще ви дамъ, — каза той.

Царскитѣ синове бѣха принудени да отстъпятъ, а Джиондаръ, като се прости съ тѣхъ, даде имъ всичкитѣ си пари, следъ това се отби въ гората, гдето имъ окързави дрехитѣ съ кръвта на убития лъвъ и се върна.

Царътъ го попита, изпълнено ли е всичко тѣй, както е заповѣдано.

— Ето ти доказателство, господарю, — отговори емирътъ, като му подаде окървавениятъ дрехи на синоветѣ му.

— Но кажи ми, — попита царътъ, — какъ посрещнаха тѣ заслуженото си наказание.

— Господарю, — отговори Джиондаръ, — азъ се съмнявамъ дали това наказание сж заслужили тѣ, но синоветѣ ти му се подчиниха безропотно; нито оплакване, нито укоръ чухъ азъ отъ тѣхъ противъ тебе; покорни на сждбата и на волята ти, тѣ посрещнаха смъртта като истински мюсюлмани и само за едно ме помолиха да те увѣря, че тѣ умиратъ незинни.

Тия думи дълбоко трогнаха царъ Камаралзаманъ и нѣщо му подшушна, че тѣ не сж виновни. Въ такова тѣжно настроение той прехвърляше въ ржцетѣ си окървавениятъ дрехи и случайно напипа въ джоба на Аиджиадовата дреха хартия; той я извади, като предполагаше, да намѣри нѣкое разяснение върху това тъмно дѣло, но едва успѣ да прочете нѣколко реда, и кръвта му бликна въ главата. Съ трескава бързина започна да разтърсва дрехитѣ на Асадъ и въ тѣхъ намѣри друго писмо отъ Бадуръ съ сжщото съдържание, каквото имаше и въ първото писмо.

— Боже мой, какво е това! — едва успѣ да каже той и падна безъ чувства върху миндера.

Никога нещастieto не се е проявило съ такава сила и съ такова дълбоко отчаяние, съ каквото се прояви то у Камаралзаманъ.

— О, какво направихъ азъ, какво направихъ! — извика той, като се посвѣсти малко. — Да убия синоветѣ си, да убия невиннитѣ! Може ли да има нѣщо по-ужасно отъ това! — продължаваше да говори той, като си кжсаше дрехитѣ и се биеше въ гърдитѣ. — И най-лютиятъ звѣрь не би дошелъ да такова яростно безумие... Извергъ, злодеецъ! Нима тѣхната кротостъ, благонравие, честностъ и покорностъ на волята ти не можаха да те увѣрятъ, че тѣ не сж способни на такова гнусно престѣпление? О презрѣни твари — царици и слуги — колко сте ми противни сега! Да убия и дветѣ, не, тѣ не заслужаватъ това... Махнете ги отъ очитѣ ми, — продължи той, като се обърна къмъ стражата, — да ги не виждамъ вече предъ очитѣ си! Не токутъй чувствавахъ азъ естествено отвращение къмъ всички жени, не токутъй ги избѣгвахъ и се клехъ нѣкога да не се сближавамъ съ тѣхъ... Но не устояхъ, съблазнихъ се и его Богъ ме наказва за тая ми слабостъ. Търпи, страдай, мжчи се сега цѣлъ

въкъ, и нѣма вече за тебе, безумецо, нито радостъ, нито утешение до края на клетия ти живогъ!

Царьтъ изпълни клетвата си: въ сщия день и дветѣ царици бѣха затворени въ тъмница, откждето не излѣзоха презъ цѣлия си живогъ.

А двамата братя се скитаха презъ това време изъ пустинята, като се хранѣха само съ треви и съ диви, оскждни плодове; тѣ странѣха отъ населенитѣ мѣста и избѣгваха да се срѣщатъ съ хора.

Като измина единъ месецъ, тѣ се приближиха до една голѣма планина, която се състоеше отъ черенъ камъкъ и се показваше съвсемъ непристѣпна. Наистина, виждаше се една малка пжтечка, но тя бѣше тѣй тѣсна и стрѣмна, че тѣ не се решаваха да се катерятъ по нея и се заловиха да обикалятъ планината, за да намѣрятъ по удобенъ пжтъ. Ала цѣли три дни изморенитѣ пжтници гледаха предъ себе си само високи скали безъ изходъ и бѣха принудени отново да се върнатъ къмъ оставената пжтека.

Следъ дълги колебания и размумки тѣ се осмѣлиха найсетне да трѣгнатъ по тоя опасенъ пжтъ. Като се ловѣха по коренитѣ на дърветата, като се катерѣха съ мжка и като се поддържаха единъ другъ, вървѣха все нагоре, а пжтеката ставаше все по-тѣсна и по-тѣсна и по-стрѣмна. Стигаше една малка непохватностъ, една невѣрна стѣпка, за да се плѣзнатъ и паднатъ долу. Нѣколко пжти братята се спираха съ намѣрение да се върнатъ назадъ, но бѣше вече късно: слизането бѣше много поопасно отколкото качването. Като видѣха, че нѣма другъ край, потънали въ потъ, събраха последнитѣ си сили и се покатериха нагоре.

Мръкваше се, слънцето се скриваше задъ противоположната планина, а до върха имаше още много. Въ това време Асадъ, който вървѣше по-подире, се спрѣ и каза запѣхтѣнъ:

— Не, братко, не мога вече, върви ти самъ, азъ не мога вече... чувствуванъ се отпадналъ, умирамъ.

Амджиадъ се обърна къмъ братъ си ужасенъ и му каза съ отчаяние:

— Боже мой, ами сега какво да правя, ободри се, братко, отпочини си, азъ ще те поддържамъ, ще те чакамъ колкото искашъ.

Луната огрѣ и отново освѣти пжтеката, която се губѣше къмъ височината. Следъ половинъ часъ почивка, Асадъ направи надъ себе си необикновено усилие и найсетне достигнаха върха на планината, гдето отъ слабостъ и двамата паднаха безъ чувства.

Амджиадъ се свѣсти прѣвъ и, като видѣ предъ себе си едно клонато дърво, побърза да отиде къмъ него. То бѣше обсипано съ плодове, а подъ него течеше бистъръ, прозраченъ изворъ. Зарадванъ отъ това неочаквано откритие, Амджиадъ се върна веднага при брата си и го заведе подъ дървото, гдето си наситиха жаждата, подкрепиха се съ плодове и заспаха дълбоко сладкъ сънъ.

Тукъ братята стояха три дена, докато Асадъ се поправи отъ своето отслабване, и на четвъртия день трѣгнаха да продължа-

24

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лев

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

ватъ пжтя си. За щастие, слизането се оказа много удобно; планината отъ другата страна се снишаваше на тераси, отъ които далечината се показваше доста възхитителна. Като се спуснаха въ долината, царскитѣ синове продължаваха да се скитатъ и на размисване видѣха предъ себе си нѣкакъвъ голѣмъ градъ.

— Братко, — каза Амджиадъ, — не знаемъ какъвъ е тоя градъ и съ какво е населенъ, затова да се предпазимъ и да не вземаме двама заедно; останни тука, пжкъ азъ ще влѣза въ града да се науча за всичко. Ако ме налети нѣкоя опасностъ, то поне ти да се отървешъ.

— Всичко това е хубаво, — прибави Асадъ, — твойтъ съветъ е благоразуменъ, но останни ти тука да ме чакашъ, пжкъ азъ да ида; азъ не мога преживѣ смъртъта, затова пусни ме да отида въ града.

Следъ дълги препирни Амджиадъ биде принуденъ да отстъпи и Асадъ, като взе малко пари за потрѣба, трѣгна самъ къмъ града.

Щомъ влѣзе въ първата улица, видѣ предъ себе си нѣкакъвъ почтенъ старецъ, който идѣше насреща му. Като сждѣше по-неговата възраст, благообразна външностъ и богато облѣкло, Асадъ бѣше увѣренъ, че вижда предъ себе си добъръ гражданинъ, къмъ когото може да се обърне съ пълно довѣрие.

— Почтени господине, — каза му той, като се спрѣ, — можешъ ли ми каза кой пжтъ води къмъ пазаря?

Старецътъ се вгледа внимателно и сетне отговори усмихнато:

— Ти навѣрно не си тукашенъ, като се обръщашъ къмъ мене съ такъвъ въпросъ.

— Да, господине, азъ съмъ чужденецъ.

— Виждамъ, виждамъ, — продължи старецътъ, — и се радвамъ, че нашето отечество се е удостоило да го посети такъвъ младъ човѣкъ. Защо ти трѣбва пазарътъ?

— Азъ не съмъ самичкъ. Имамъ братъ. Двама съ него сме принудени още отъ преди два месеца да напуснемъ отечеството си и да трѣгнемъ кждето ни видятъ очитѣ. Едва днесъ пристигнахме въ вашето отечество, ала братъ ми тѣй отпадна, щото нѣма сили да върви следъ мене и остана при подножието на оная планина. Азъ искамъ да купя нѣщо за ядене и да се върна при него.

— Синко, — извика старецътъ оживено, — истина казватъ, че всичко отива къмъ добро; азъ отъ душа се радвамъ за тая наша случайна среща, която ще ми даде случай да ви услужа и на двама ви. Вчера давахъ угощение на своитѣ добри приятели и отъ него останаха ястия, които нѣма какво да правя. Приятно ще ми бжде да раздѣля съ тебе излишното, а паритѣ ще ти дотрѣбать за пжтъ. Затова не ги харчи безъ нужда. Хайде да идемъ вкжщи, да обѣдваме заедно, а презъ това време ще ти разкажа всички особености на града и се надѣвамъ да изпълня това подобре отъ всѣки другъ. Азъ, който съмъ заемалъ на своето време най-високитѣ длѣжности въ държавата, най-добре зная отечеството си. И тѣй, синко, благодари на Бога, че си се обърналъ къмъ мене, а не къмъ другъ. Въ нашия градъ има много народъ,

има лоши и добри хора, има и такива, които се показватъ добри, но които сж най-опасни. По-сетне ти ще видишъ това и ще си спомнишъ думитъ ми.

— Безкрайно съмъ ти благодаренъ за твоето съчувствие, — отговори Асадъ, — и съмъ готовъ да тръгна следъ тебе, кждето и да отидешъ.

Старецътъ тръгна редомъ съ момъка, като се подсмиваше подъ мустакъ надъ момковата довърчивостъ, но да не би да възбуди подозрение къмъ себе си, продължаваше да говори все въ сжщия приятелски тонъ.

— Да, синко, въ свѣта всѣкога е имало, има и ще има повече зло отъ добро и пакъ повтарямъ, щастливъ си билъ, че си се обърналъ къмъ мене.

Тѣй тѣ достигнаха най-сетне жилището на стареца, и той въведе спътника си въ едно грамадно здание, въ което четиредесетъ сжщо такива старци седѣха около наклоненъ огънъ и, като го видѣха, поклониха му се.

Предъ това зрелище Асадъ изтрѣпна отъ ужасъ; той изведнѣжъ разбра че е изпадналъ въ властта на огнепоклонниците и не очакваше, разбира се, нищо добро за себе си.

И наистина, щомъ влѣзе, и старецътъ, който го водѣше, извика отъ радостъ:

— Благочестиви отче, възблагодарете на нашия Богъ! Той ни праща днесъ особено щастие. Но где е Хабзанъ? Повикайте тукъ.

Следъ тая високо произнесени думи, една отъ вратитѣ се откряна, и оттамъ се показва черната глава на единъ робъ. Това бѣше Хабзанъ; като изгледа набързо влѣзлия Асадъ, хвърли се върху му и мигновено го свърза за ржцетѣ и краката. Като направи това, робътъ се спрѣ да чака нови распореждания.

— Какво гледашъ? — попита старецътъ-стопанинъ, — махни го кждето знаешъ, но да не забравишъ да кажешъ на моитѣ дъщери Бостона и Камана да не се отнасятъ къмъ него нѣжно, а строго да изпълнятъ длъжността си. Освенъ хлѣбъ и вода два пжти на день нищо друго да не му даватъ. Това му стига да му продължи живота, докато отплуваме до Синьо море, гдето ще го пренесемъ жертва предъ Огнената планина на славата на нашето божество.

Робътъ улови Асада за краката и, като го извлѣче изъ храма и презъ нѣколко врати, стигна до входа на една тъмница, въ която се влизаше по една стълба съ двадесетина стѣпала. Тукъ той блѣсна клетия пленникъ въподзе мието, свърза го къмъ стената съ синжиръ и отиде при дъщеритѣ на господаря си да имъ каже бацината имъ заповѣдъ. Но старецътъ самъ бѣше вече при тѣхъ.

— Внимавайте, дъщери мои, — каза имъ той, — да изпълните дълга си съ обикновеното си усърдие; бийте, мжете тоя мюсюлманинъ и помнете, че това ще бжде най-доброто доказателство на вашата преданостъ къмъ Бога.

Бостана и Камана, възпитани да мразятъ мюсюлманитѣ, съ пълна готовностъ се подчиниха на бацината воля; тѣ веднага се спуснаха въ тъмницата при Асадъ, съблѣкоха го и съ нѣкакви звѣр-

ски наслади почнаха до го биятъ съ пръчки; кръв ръкна от ранитѣ му, а тѣ не спрѣха да го биятъ, докато нещастникътъ не изгуби съзнание. Следъ това тѣ сложиха предъ него пита хлѣбъ, съдъ вода и се отдалечаха.

Когато Асадъ дойде на себе си, той почувствува такава болка по цѣлото си тѣло, че съ радостъ би умрѣлъ. Само едно утешаваше страдалеца — надеждата, че братъ му е въ безопасностъ.

Въ това време Амджиадъ съ неизказано вълнение очакваше при подножието на черната планина да се върне братъ му. Отдавна се мръкна, нищо не се виждаше наоколо, а той все стоеше, вслушанъ напрегнато, дали нѣма да се чуятъ най-сетне очакванитѣ стъпки. Но като се минаха два-три часа отъ нощта въ пусто очакване, завладѣ го такова безпокойствие, че не знаеше той, какъ ще дочака да се съмне. И щомъ почна да се развиделява, той тръгна бързо къмъ града.

Мина една, две, три улици, като се вгледаше внимателно въ всички минувачи и не можа да срещне човѣкъ въ мюсюлманско облѣкло. Учуденъ отъ това Амджиадъ продължи да върви, и като позна едного отъ своитѣ еднородници, тръгна съ него и го попита какъ се нарича този градъ.

— Този градъ е на магьосницитѣ и се нарича тѣй, защото е населенъ съ поклонници на огъня.

— А далеко ли е оттука до Гебанския островъ? — попита Амджиадъ.

— Ако се плъгува по море, трѣбватъ четири месеца, а по сухо — цѣла година, — отговори мюсюлманътъ и се отдалечи, като бързаше по своя работа.

Тѣзи думи докараха царския синъ въ голѣмо недоумение.

— Какъ тѣй — мислѣше си той, — ние можахме за нѣкакви си шест-седемъ седмици да минемъ това пространство! Ако тукъ нѣма нѣкакво магьосничество, навѣрно жителитѣ не знаятъ най-късия пътъ презъ черната планина.

Като си мислѣше тѣй, той продължаваше да минава отъ една улица въ друга и най-сетне се спрѣ предъ единъ дюкянъ на шивачъ, който по облѣклото си приличаше на мюсюлманинъ. Като се приближи до него довърчиво и го поздрави, Амджиадъ му съобщи причинитѣ на своето безпокойствие.

Като го изслуша, шивачътъ съ внимание отговори:

— Жалко, много жилко, но твоятъ братъ е изпадналъ навѣрно въ ржцетѣ на магьосницитѣ и значи той е загиналъ безвъзвратно; азъ бихъ те съветвалъ да се примиришъ съ това нещастие и да се погрижишъ за своята лична безопасностъ. Ти още не знаешъ колко сж зли и коварни тѣзи хора и колко внимателно трѣбва да гледашъ, щото да не изпаднешъ въ нещастие. Остани при мене, азъ ще ти разкажа тѣхнитѣ злини.

Нѣкакъвъ вътрешенъ, таенъ гласъ казваше на Амджиадъ, че братъ му не е загиналъ и, безъ да губи надежда, че [ще се види съ него, той прие великодушно предложението на шивача, а заедно съ това усвои и съвета да се предпазва отъ случайна опасностъ. Изплашенъ отъ разказитѣ за злобната хитростъ на езичниците, той цѣлъ месецъ не излизаше отъ къщата на своя стопанинъ.

Но веднъжъ му се поиска да отиде на баня, когато нѣмаше шивача вжщи, и той отиде самъ. На връщане, когато минаваше по една безлюдна улица, забеляза добре облѣчена стройна жена, която се изправи предъ него.

Като се приближи Амджиадъ до нея, тя се спрѣ, отмахна си передната и като го изгледа право въ очитѣ, попита го усмихнато: — Кжде отивашъ?

Царскиятъ синъ се увлѣче безъ да ще отъ хубостѣта ѝ и отговори шеговито:

— Азъ отивамъ, моя хубавице, или у дома или у васъ, избери си едно отъ дветѣ.

— Нѣма какво да избирамъ, — каза тя, все тъй лукаво усмихната, — нима ти не знаешъ, че жени, подобни на мене, не водятъ при себе си мъже, а сами отиватъ при тѣхъ.

Този смѣлъ отговоръ доста много смути царския синъ; той съзнаваше, че да заведе жена въ чужда кжща, ще каже да оскърби стопанина, ала отъ друга страна изкушението бѣше тъй голѣмо, че момъктъ не можеше да му противостои и се реши да се остави на случая.

— Върви следъ мене, — каза той на хубавицата и тръгна на посоки безъ да знае накжде. Хубавицата тръгна по стѣпкитѣ му и минаваха отъ улица на улица, отъ мегданъ на мегданъ, докато най сетне уморени стигнаха края на града и се спрѣха предъ едно голѣмо здание, предъ което въ длѣбнатинитѣ на вратитѣ имаше скамейки за сѣдане. Амджиадъ седна върху едната, а другарката му върху другата.

— Значи това е твоята кжща? — попита тя.

— Разбира се, — отговори той.

— Тогава да влѣземъ вжтре; защо седимъ тукъ? Защо не влѣземъ?

— Да ти кажа защо: защото нѣмамъ ключъ да отворя, дадохъ го на слугата, когото изпратихъ по една важна работа въ града. Освенъ това, казахъ му да купи нѣщо за вечеря. Мисля, че той нѣма да се върне скоро, та нѣма ли да бжде по-добре да отложимъ за другъ пжтъ?

— Каква глупостъ! — отговори хубавицата. — Нима ние не можемъ да влѣземъ безъ ключъ. Въ всѣки случай какъвъ опѣкъ слуга имашъ ти? Да закъснява тъй? Безъ друго трѣбва да го накажешъ; ако ли не искашъ самъ, дай го мене. Но да седя тукъ на улицата съ чуждъ мъжъ не е толкова прилично.

Като каза това, грабна единъ камѣкъ отъ улицата и почна да счупи съ него куфара.

— Какво правишъ? — извика Амджиадъ изплашено. Моля ти се почакай.

— Че защо се тъй изплаши? — засмѣно попита тя. Нали кжщата е твоя, голѣма работа, че ще строишъ единъ куфаръ. Може лесно да се поправи, та и новъ може да се купи. Глупости!

И тя продължи да бие куфара, който се строши подъ нейнитѣ удари. Щомъ вратата се отвори и хубавицата влѣзе.

Предъ такова насилствено нахълтане въ чужда кжща Амджиадъ побледнѣ отъ страхъ.

— Боже мой, — помисли си той, — че за кого могат да ни помислят? Нѣма ли да бжде по-добре да избѣгамъ оттука, докато не е късно?...

Но щомъ се реши и намери да изпълни мисълта си, хубавицата се обърна къмъ него, и, като забеляза неговото колебание, каза:

— Какво гледашъ? Или не познавашъ кжщата си?

— Не, само тъй... искахъ да видя дали не иде слугата — смутено измърмори Амаджиадъ, — можеби скоро да се завърне... Наистина, да почакаме: нѣма нищо приготвено у мене.

— Не е голѣмо работа това, — забеляза тя, — върви, върви. Въ всѣки случай вжщи ще ни бжде по-добре, отколкото на улицата.

Като нѣмаше какъ, царскиятъ синъ се насили да надвие своето вълнение и доста бодро влѣзе въ широкия дворъ, посланъ съ камъни, а оттамъ, като вървѣше все подиръ хубавицата, изкачи се въ една широка, свѣтла, разкошно натѣкмена стая. Срѣдъ нея имаше послана маса, цѣлата покрита съ хубави ястия, съ разнообразни плодове, а на друга маса имаше нѣколко шишета съ разнообразно вино.

Когато Амджиадъ видѣ всичко това, предчуствува, че се приближава гибелта му. До тогава все още се надѣваше, че кжщата ще е необитаема и ще мине благополучно. Но сега очакваше да се появи стопанинътъ, а следъ това и разправия.

— Нѣма да се мине много и азъ не ще мога да преживѣя нещастieto на братъ си, ако го нѣма на тоя свѣтъ: ще загина и ще загина марцина, — помисли си той.

Въ това време хубавицата мислѣше иначе: обилно натрупанитѣ маси съ ястия и плодове я възхитиха.

— Я вижъ, колко е хубаво! — извика тя радостно, — пкъ ти говоришъ, че нѣмашъ нищо приготвено... Не, робътъ не е толкова неточенъ, колкото го представлявашъ ти. Но какво те смущава тъй? Дали всичко това не си готвилъ за мене? Да не би да очаквашъ друга? Успокой се, азъ не съмъ отъ ревнивигѣ. Давамъ ти дума, че нѣма да ви се бъркамъ и дори ще ви услужвамъ, ако стане нужда.

Безъ да обръща внимание на своето безпокойство, Амджиадъ се усмихна, като чуваше това весело брътвене.

— Увѣрявамъ те, — каза той, — че никого не очаквамъ, това угощение си е обикновено... у мене.

— Много добре, — прибави хубавицата, — само сѣдай, защо да губимъ златното време.

И, като го улови, сложи го до себе си.

Колкото и да се показваше на Амджиадъ чудно да сѣда на чужда маса, той бѣше принуденъ да отстѣпи и да седне. Следъ като хапна малко, хубавицата взе една чаша, напълни я съ вино и пи за здравето на Амджиадъ, следъ това отново я напълни и подаде нему да пие за нейно здраве.

Това взаимно черпене се повтаря често и се продължи тъй дълго, щото очитѣ на хубавицата заблещѣха, а царскиятъ синъ забрави опасното си положение и мислѣше само за скорошното

щастие. Ала когато тѣ отново напълниха чашитѣ и се приготвиха да викнатъ да запѣятъ, презъ полуотворената врата се мѣрна нѣкакваси глава.

Това бѣше стопанинѣтъ на кѣщата, който заемаше при двора на царя на магоьосниците длѣжността великѣ яхържия. Той имаше две кѣщи, въ една отъ които живѣеше той самѣ съ семейството си, а въ другата, въ която сега се веселѣше царскиятъ синѣ и хубавицата, даваше угощение на своитѣ приятели, които се събираха тукъ да се повеселятъ на свобода. Слугитѣ въ такъвъ случай отъ по-рано приготвяха всичко и си отиваха. Тѣй стана и сега. Амджиадъ се яви именно въ това време, когато токущо си бѣха отишли слугинитѣ, а стопанинѣтъ и гоститѣ не бѣха още пристигнали. Багадаръ (тѣй се наричаше великиятъ яхърджия), огначало доста се разтревожи, като видѣ куфара счуленъ и вратата отворена: той се промѣкна тихо въ кѣщата си и погледна въ гостната, откъдето се чуваха шумни викове и смѣхъ. Но като видѣ момѣкъ и млада жена, седнали безгрижно да пиятъ на масата, успокои се и самѣ поиска да се поразвесели малко.

Хубавицата, като седѣше гърбомъ къмъ вратата, не можа да види влѣзлия, пѣкъ Амджиадъ, който не изпускаше изплашенитѣ си очи отъ него, се вкамени на мѣстото си съ издигната чаша въ рѣка. Багдаръ му направи знакъ да мълчи и го повика при себе си.

Цѣлъ побледнѣлъ, царскиятъ синѣ стана, изпи виното на една глѣтка, измѣрмори, че сега ще се върне и бързо изскочи изъ стаята, като затвори вратата следъ себе си. Багадаръ го улови веднага за рѣката и го заведе срѣдъ двора.

— Тукъ можемъ свободно да се разговаряме, — каза той, — кажи ми какъ тѣй си изпадналъ въ моята кѣща и какво те на кара да счупишъ куфаря?

— Почакай, господине, — отговори Амджиадъ, — не ме обвинявай преди да ме изслушашъ; азъ заслужавамъ прошка.

Следъ това разказа приключението си съ хубавицата, а за да убеди още повече стопанина въ своята невинностъ и да му покаже, че не е способенъ да прави лоши работи, откри великото си произхождение.

Багадаръ всѣкога благосклоненъ къмъ чужденцитѣ, се отнесе къмъ Амджиадъ като къмъ царски синѣ съ особено уважение и се обеща да го вземе подъ свое покровителство.

— Но преди всичко ето какво: да довършимъ почнатата шега, — каза той. — Струва ми се, че ужъ чакашъ слуга, — тѣй казваше на хубавицата, ако не се лѣжа. Азъ съмъ готовъ да изпълня ролята на този несжществувашъ слуга. Недей ми отказва: азъ искамъ да се позабавлявамъ малко. Но за да увѣришъ хубавицата, че съмъ твой слуга, ти можешъ да ме хокашъ колкото можешъ и дори да ме биешъ, азъ нѣма да се докача и ще ви служа като сжщински робъ. Иди, седни на масата и продължавай пируването си. Днесъ ще нощувашъ у мене, а утре ще се постарая да ти услужа повече.

Въ тая минута бѣха почнали вече да се събиратъ гоститѣ, но Багадаръ се извини предъ тѣхъ, като каза, че е много заетъ

и ги помоли да заповѣдатъ другъ пжтъ. Като изпроводи тъй всичкитѣ си гости, царскиятъ яхърджия се преоблѣче набързо въ робски дрехи.

— Между това Амджиадъ се върна при хубавицата си съ отпуснато сърдце; той не само че не се безпокоеше, но се радваше, че случаятъ го е срещналъ съ такъвъ добъръ човѣкъ.

— Хиляди пжти моля да ме извинишъ за моето невежество, — каза ѝ той, — не можешъ си представи, колко съмъ сърдитъ азъ на слугата си, който и до сега не се е върналъ. Ще види той, какъ смѣе да се бави толкова много!...

— Ехъ, трѣбва ли да се безпокои човѣкъ за такива дребни работи, — възрази хубавицата. — Ако го нѣма, толкова по-лошо за него. Ала неговото отсъствие нѣма да ни безпокои никакъ и да ни бърка на веселието...

Следъ тия думи влѣзе въ стаята Багадаръ и се пристори на виновенъ слуга предъ господаря си и гледаше да заглади грѣха си. Преди всичко той падна предъ краката на Амджиадъ да го моли за прошка и въ знакъ на покорностъ той цѣлуна нѣколко пжти края на дрехата му. Следъ това стана, скръсти ржце, наведе очи и очакваше смирено участиѣ си.

— Где се губи до сега? — извика грозно Амджиадъ. — Где? казвай, негоднико!

— Милостиви господарю, — отговори Багадаръ съ разтреперанъ гласъ, — ходихъ да изпълня поржкитѣ ти и никога не предполагашъ, че ще се върнешъ тъй скоро.

— А, не предполагаше! Тогава ще те науча да си знаешъ длѣжноститѣ, — каза царскиятъ синъ съ прикрита яростъ и, като хвана една дърво, удари предпазливо нѣколко пжти Багадаръ по гърба и сетне, като малко успокоенъ, седна на мѣстото си.

На хубавицата се показа недостатъчно това леко наказание; тя като котка скочи отъ мѣстото си, взе хвърлената суровица и почна да бие Багадара съ такова ожесточение, че Багадаръ се просълзи. Отначало Амджиадъ не знаеше какво да прави отъ тая неочакваностъ, ала по сетне, възмутенъ отъ това нечувано нахалство, скочи и дръпна дървото изъ ржцетѣ на хубавицата.

— Остави ме, — викаше свирепата жена, — искамъ да науча този презрѣнъ робъ да не ме кара занаяпредъ да чакамъ на улицата.

Но тъй като тя нѣмаше съ какво да го бие, задоволи се само съ викове и хокания.

Багадаръ си отри сълзитѣ и като сжщински робъ се изправи задъ гоститѣ си и почна да имъ налива чашитѣ, а когато се свърши пируването, той пречисти масата, измете пода, приготви леглото и се отстрани въ една стая, гдето заспа като закланъ следъ такава уморителна работа. Трѣбва да се каже, че презъ цѣлото време на яденето хубавицата не преставаше да го хока съ заплашвания и оскърбления, и Амджиадъ, като се чувствуваше въ едно особено неприятно положение, едва се одържа да не открие цѣлата работа.

Като се уедини Багадаръ, гоститѣ поговориха около единъ

часть. На лѣгане, хубавицата, като чу да хърка слугата въ стаята си, отново кипна отъ неудържима злоба и се развика:

— Ела тука, Амджиадъ, ако ме обичашъ, вземи сабята и отсѣчи главата на тоя проклетъ робъ, иначе азъ сама ще направя това.

Като предполагаше, че тя се намира въ пияно състояние, Амджиадъ се постара да я успокои, искаше да ѝ докаже, че робътъ не заслужава такова жестоко наказание и нѣма нужда да се безпокои човѣкъ за такива работи.

— Ти не искашъ, а? — попита тя сърдито. — Добре, азъ сама ще се разправя...

И като грабна сабята, която отъ по-рано бѣше забелязала въ единъ жгълъ, завтече се въ стаята, гдето спѣше Багадаръ. Царскиятъ синъ хукна следъ нея и успѣ да я хване за ржката.

— Чакай, чакай! — извика той: — азъ ще изпълня твоего желание, никой освенъ мене нѣма властъ надъ слугата ми.

И като взе сабята отъ нея, прибави:

— Върви следъ менъ, само гледай да го не разбудишъ.

Като влѣзоха въ стаята, Амджиадъ, вмѣсто да се обърне къмъ слугата, завъртѣ сабята си и главата на хубавицата се търкулна върху заспалия. Въ сжщата минута заспалия отвори очи и, като видѣ Амджиадъ съ окървавена сабя, а на пода обезглавенъ трупъ, попита изплашено:

— Какво значи това?

Амджиадъ му разказа всичко, както си е било, като прибави, че не намѣрилъ другъ начинъ да се избави отъ тази зла и безумна жена, освенъ да я убие.

— Съ постѣпката си и съ благодарното си негодуване противъ тая жена ти напълно оправдавашъ своето царско произхождение, — каза му Багадаръ. — Азъ безкрайно съмъ ти благодаренъ за услугата и ще се помжча съ всички сили да ти се отплатя за нея. Но преди всичко трѣбва да се махне тоя трупъ отукъ, защото скоро ще се съмне.

Амджиадъ каза, че като е направилъ убийството, ще се погрижи да скрие следитѣ му; но Багадаръ се възпротиви на това.

— Ти, като новакъ тука, не знаешъ пжтищата да изнесешъ трупа, затова почакай до разсъмване, ако не се върна, значи падналъ съмъ въ ржцетѣ на стражата. Въ всѣки случай, ще ти направя завещание кжщата и всичко въ нея.

Наистина Багадаръ написа завещанието, подписа го и го даде на царския синъ; следъ това тури трупа и отрѣзаната глава въ единъ човалъ, взе го на рамо и бързо излѣзе.

Като мина благополучно по улицитѣ и сокачетата, достигна морето, гдето мислѣше да хвърли товара си; но веднага го заобиколи нощната стража отъ всички страни. Войниците се нахвърлиха отгоре му, разтвориха човала и що да видятъ? Въ това време и началникътъ на полицията като видѣ Багадара, позна царския яхърджия; макаръ уликитѣ на престѣплението да бѣха на лице, началникътъ не се решаваше съ властѣта си да накаже такъвъ важенъ чиновникъ и на сутринѣта го представи на царя.

Като изслуша обвинението съ всичките обстоятелства на работата, царът извика разгнѣвно:

— А, а! виждате ли, какви работи ставатъ у насъ! Моите чиновници убиватъ и грабятъ народа ми!... Да се обеси!

Макаръ да не бѣше виновенъ, Багадаръ спокойно посрещна присъдата си, безъ да каже думица за свое оправдание. Началникътъ го затвори въ затвора и, като заповѣда да се приготви бесилката, разпрати по града хора да съобщятъ за наказанието на Багадаръ.

Амджиадъ седѣше въ това време на прозореца и чакаше разтревожено стопанина на къщата. Веднага се разнесе по улицата викътъ на глашатаитѣ (телалитѣ) и му привлече аниманието; като се вслуша напрегнато, разбра, че се съобщава за наказанието на великия яхърджия, изобличенъ въ убийство.

— Не, това нѣма да стане, — помисли си той и, безъ да се колебае нито една минута, запжти се къмъ градския площадъ, гдето се доближи до началника на полицията и му разказа всичко.

— Азъ съмъ убиецътъ, — добави той, — а не Багадаръ.

Началникътъ доложи на царя това самопризнание и царътъ пожела лично да изслуша Амджиадъ. Царскиятъ синъ повтори разказа си предъ царя и, като се възползува отъ случая, съобщи за печалната си участъ и за изгубването на братъ си.

Царътъ го изслуша съ голѣмо съчувствие и най-сетне каза:

— Радвамъ се, че това дѣло ми даде случай да се науча за твоето нещастие и да го облекча доколкото мога. Отъ сега те назначавамъ за свой великъ везиръ, а съ помощта на дадената ти власт ти можешъ самъ да намѣришъ братъ си.

Амджиадъ горещо поблагодари на царя за тая неочаквана милостъ; той побърза да се възползува отъ своето ново високо звание и се залови деятелно да търси братъ си Асадъ. Телали и пратеници се разшаваха по цѣлия градъ, като обещаваха голѣма награда на този, който посочи нѣкои сведения за изгубения, ала никой не се яви, нито събщи нѣщо за него.

А клетиятъ Асадъ продължаваше да седи въ тъмницата, изложенъ всѣки денъ на жестоки изтезания отъ страна на дъщеригъ на стареца. Наближи тържествениятъ празникъ на огнепоклонниците; тѣ приготвиха корабъ, който всѣка година отиваше при огнената планина, натовариха го съ стоки, и, когато всичко бѣше готово за тръгване, капитанътъ, на име Бейрамъ, ревностенъ поклонникъ на огъня, заповѣда да донесатъ Асадъ въ нарочно приготвенъ сандъкъ съ много дупки за въздухъ.

Въ тази минута, когато корабътъ се готвѣше да дигне котва, неочаквано се яви въ него великиятъ везиръ Амджиадъ начело съ въоръжена стража. Като знаеше, че магьосниците иматъ обичай да пренасятъ всѣка година жертва на Огнената планина нѣкого, царскиятъ синъ не безъ основание се надѣваше да намѣри у тѣхъ братъ си. Като събра всички матроси и пасажери на кувертата, заповѣда на своите войници да претърсатъ кораба; но хитриятъ Бейрамъ предвидѣ тоя обискъ и тѣй бѣше скриль Асада, щото, при всички дирения, Амджиадъ нищо не можа да намѣри и бѣше принуденъ да си отиде.

Следъ това корабътъ веднага напусна пристанището и, като разпусна платна, плувна къмъ Огнената планина. Като излѣзоха на открито море, Бейрамъ заповѣда да изведатъ Асадъ изъ сандъка и да го привържатъ къмъ срѣдната мачта, защото се боеше, даѣби пленникътъ, като знае участиѣта си, да се хвърли въ морето. Въ продължение на нѣколко дни плаването ставаше при най-благоприятни условия, ала по-сетне вѣтрътъ се усили и най-подиръ се обърна въ буря. Цѣлата нощъ корабътъ се носи по вълнитѣ и нито капитанътъ, нито управителътъ знаеха гдѣ се намиратъ и кѣде отиватъ. Но презъ време на най-силната буря се показа наблизѣ брѣгъ. Всички се зарадваха, само капитанътъ дълго време се вглежда въ далечината и най-сетне смутено наведе глава.

Той позна, че се приближава къмъ владенията на царица Маргиана, заклетата ненавистница на всички огнепоклонници, особено ако сж тѣ чужденци и това бѣше причината на негово безпокойствие.

Но не бѣше възможно на Бейрамъ да се отдалечи отъ опасното мѣсто; той трѣбваше да избере едно отъ двѣтѣ: или да влѣзе въ пристанището и да изпадне въ ржцетѣ на непримиримия си врагъ или да погуби кораба въ страшнитѣ крайбрѣжни скали. Поставенъ тъй въ мжчнотия, той повика всички матроси и управителя и направи съветъ съ тѣхъ.

— Деца мои, — каза той, — не искамъ да скривамъ отъ васъ опасността: нашата гибель ми се струва неизбѣжна, но какво предпочитате вие? Да загинете въ вълнитѣ ли или да изпаднете въ властѣта на царицата Маргана, безмилостна гонителка на нашата религия? Въ първия случай за насъ нѣма надежда за спасение, въ втория случай можемъ да се избавимъ отъ нещастие. Затова, преди всичко, трѣбва да освободимъ нашия пленникъ: азъ ще се покажа за търговецъ на роби и когато царицата ме повика — а тя ще направи това — ще ѣ кажа, че за сега стоката ми е разпродадена съ изключение на единъ робъ мюсюлманинъ, когото държа за писаръ въ кораба. Пленникътъ ще бжде съ мене и ще потвърди думитѣ ми, тогава царицата можеби ще повѣрва и ще ни пусне всички. Ето какъвъ е съветътъ ми, но ако има нѣкой да предложи нѣщо по-добро, азъ пръвъ на драга воля ще се съглася съ него.

Никой, разбира се, не можа да измисли нѣщо по-добро, и Бейрамъ закара кораба си въ пристанището.

Разкошниятъ дворецъ на Маргиана бѣше разположенъ край пристанището на морския брѣгъ и градината предъ двореца се спущаше чакъ до морето. Когато огнепоклоннитѣ се спрѣха въ пристанището, царицата бѣше на прозореца, и, като видѣ чуждъ корабъ, заповѣда тутакси да заведатъ капитана му и, за да се научи по-скоро откъде иде корабътъ, излѣзе да посрещне пратеницитѣ си въ градината.

Бейрамъ, като знаеше отъ по-рано, че ще го повикатъ въ двореца, слѣзе на брѣга и тръгна заедно съ Асадъ, облѣченъ въ нова хубава дреха като робъ. Като срещна царицата, Бейрамъ се поклони до земята предъ нея и я помоли да му позволи да

почака съ кораба си малко въ пристанището, докато мине бурята.

— Азъ съмъ търговецъ на роби, — каза той, — безъ да чака отговоръ, но за сега имамъ само единъ робъ, когото държи при себе си, защото знае да пише и да ми държи смѣтки.

Асадъ се понрави на царицата, и тя реши да го купи както и да е и, като го изгледа благосклонно, попита го какъ се казва.

— Все милостива господарке, — отговори Асадъ, — кое отъ моитѣ имена желае да узнае твое величество, старото ли или сегашното?

— Нима ти имашъ две имена? — попита зачудено Маргиана.

— Да, господарке, за нещастие, две: нѣкога ме наричаха Асадъ, т. е. най-щастливъ, а сега се казвамъ Могаръ, т. е. обреченъ за жертва.

Маргиана не разбра истинската смисълъ на тия думи, като мислѣше, че той говори изобщо за своето тежко робство положение; но Асатовиятъ отговоръ ѝ се понрави, и тя продължи:

— Ти, струва ми се, си писаръ на кораба; азъ бихъ искала да видя твоя почеркъ.

Асадъ имаше съ себе си перо, мастило и хартия и написа тия изречения:

„Слѣпецътъ заобикаля понѣкога пропастьта, въ която често падатъ тѣзи, които иматъ очи.“ „Невежиятъ се издига благодарение на своитѣ праздни, но грѣмки речи, а скромниятъ ученъ остава неизвестенъ.“ „Правовѣрниятъ бедствува, езичникътъ тържествува, и нѣма надежда, че ще се измѣни нѣкога тоя редъ на нѣщата, защото тѣй е наредилъ Всевишниятъ“.

Съдържанието на написаното учуди царицата, и въ сжщата минута, покрай състраданието на младия робъ, въ сърдцето ѝ се разпали и друго чувство: тя каза на Бейрамъ:

— Оставямъ ти да изберешъ едно отъ дветѣ, капитане: или ми продай тоя робъ или ми го подари; мисля, че последното ще ти дойде по на смѣтка.

Но Бейрамъ не искаше да отстъпи отъ своята жертва и отговори като на отказъ:

— Какво да избира, като нѣмамъ намѣрение да се раздѣля съ писаря си.

Следъ тоя отговоръ царицата кипна отъ гнѣвъ, и като се обърна къмъ свитата си, заповѣда ѝ да му каже, че ако капитанътъ не тръгне още сжщата минута отъ пристанището, всички стоки ще бждатъ разграбени, а самиятъ корабъ изгоренъ. Следъ това тя хвана Асадъ за ржката и го въведе въ двореца.

На Бейрамъ не оставаше нищо друго освенъ да се приготи за пжтъ, макаръ и бурята да не бѣше още утихнала.

Като влѣзоха въ двореца, Маргиана заповѣда да се приготи обѣдъ и турна Асадъ при себе си. Той отказа подъ предлогъ че такава висока честь не заслужава единъ робъ.

— Робъ ли? — извика царицата, — ти не си вече робъ, забрави миналото: ти си вече свободенъ и щастливъ! Повтарамъ ти, седни край мене и ми разкажи цѣлия си животъ. Като сжда по думитѣ ти и по това, що си писалъ, ти не си отъ обикновенитѣ хора и животътъ ти ще е доста интересенъ.

— Ти случи, господарке, — отговори Асадъ, — наистина, азъ съмъ преживялъ толкова бедствия, страдания и злочестини, щото не зная какъ съмъ можалъ да ги понеса... Но позволи ми да ти разкажа всичко подъ редъ.

И той почна още отъ самото си детинство, отъ онова честито време, когато живѣхъ съ брата си подъ закрилата на своя баща-царь, разказа какъ се обичали единъ другъ, какъ мащехитѣ имъ ги наклеветили и едва не ги погубили. Най-сетне дойде до случая, какъ го затворили, мжчили и какъ езичниците искали да ги пренесатъ жертва на Огнената планина.

Царицата ту блѣднѣеше, ту се червѣше, като слушаше Асадъ, и като замлъкна той, тя каза разгнѣвено:

— Проклети мръсници! До сега ги мразѣхъ и не можехъ да ги търпя въ владенията си, отсега, следъ това варварско отнасяне къмъ тебе, ще гледамъ да ги унищожа. Ахъ, само да ми изпаднатъ въ ржцетѣ!

Въ това време служителитѣ виесоха обѣда и прекъснаха думитѣ на царицата. Като намалѣ гнѣвътъ ѝ, тя покани Асадъ да заповѣда на ядене и му налѣ сама вино и му предложи ястие.

— Храни се добре, — повтаряше му тя, — ти трѣбва да възнаградишъ себе си, загдето си гладувалъ толкова време и да възвърнешъ силитѣ си.

Обѣдътъ се продължи чакъ до залѣзването на слънцето, и царскиятъ синъ стана съ препълненъ стомахъ и съ размжтена глава отъ много вино. Като искаше да се поразведри малко, той излѣзе, видѣ отворена вратата на градината и влѣзе вътре.

Нѣколко време се скита по алеитѣ и между цвѣтята и най-сетне се приближи до прекрасния фонтанъ пълненъ съ бистра кристална вода. Асадъ се напи, оми си лицето и ржцетѣ, легна си върху меката, миризлива трева и заспа.

Въ това време Бейрамъ, като се плашеше, да не би царицата Маргиана да извърши заканата си, побърза да напусне пристанището, трѣбваше само да заповѣда да се снабди кораба съ прѣсна вода. За тая целъ той повика матроситѣ си, даде имъ сждове, па имъ каза да отидатъ по-скоро за вода. Ала като не познаваха мѣстността, не знаеха где да отидатъ да подирятъ студена вода, Бейрамъ си спомни за басейна, който забеляза въ царската градина въ време на разговора си съ Маргиана, и ги проводи тамъ.

— Стената около градината не е голѣма, около единъ метъръ висока, — прибави капитанътъ, — и вие лесно ще я прескочите.

Матроситѣ се затекоха къмъ посоченото мѣсто и, наистина, безъ затруднение прескочиха стената. По шума на водата тѣ отидоха право къмъ чешмата съ сждове въ ржце и, когато наблюдаваха да ги напълнятъ, забелязаха въ полутъмнината нѣкакъвси човѣкъ, легналъ на тревата. Отначало тѣ се много уплашиха и едва не удариха на бѣгъ, но като се възрѣха по-добре, разбраха, че тоя човѣкъ бѣше скорошенъ пленникъ, страхътъ имъ се замѣни съ радостно учудване. Като си пошушнаха малко матроситѣ, едни отъ тѣхъ останаха да наливатъ вода, а другитѣ издебнаха Асадъ,

свързаха му устата преди да се пробуди той и бързо го отнесоха въ кораба.

Капитанът въ това време стоеше на кормилото и чакаше нетърпеливо матроситѣ. И ето най сетне тѣ се зададоха. Отначало той се уплаши да не би да бѣгатъ матроситѣ му отъ нѣкого и да не се заплашва корабътъ отъ опасностъ. Но като видѣ между сждоветѣ съ вода и своята обречена жертва, безъ много-много приказки Бейрамъ заповѣда веднага да свържатъ Асада о мачтата и като излѣзе корабътъ изъ пристанището, пуснаха се всички платна къмъ Огнената планина. Бурята почна да утихва, а силниятъ попътенъ вѣтъръ още по-бързо понесе кораба.

Въ това време дългото отсъствие на Асадъ почваше да безпокои царица Маргиана, и тя прати своитѣ слуги да се научатъ, къде е отишелъ. Като обиколиха цѣлия дворецъ и цѣлата градина, тѣ се върнаха и съобщиха, че не могли да намѣрятъ гостенина. Колкото повече се мръкваше, толкова повече се увеличаваха тревогитѣ и най-сетне цѣлиятъ придворенъ щабъ скочи на крака и съ фенери се разшаваха вредъ, но никакъвъ успѣхъ.

Тогавя пълна съ страхъ и лоши предчувствия, Маргиана сама отиде да търси гостенина си. Като забеляза, че вратата на градината бѣха полуотворени, тя повика слугитѣ си и отиде отново да обиколи. Тършувайки вредомъ, тѣ намѣриха сколо извора мжжка обувка, която всички бѣха видѣли на Асатовия кракъ. А следитѣ отъ разлѣта вода показа, че е имало скоро тука хора. Около това време се явиха свидетели, които казаха, че видѣли, какъ матроситѣ завлѣкли човѣкъ въ кораба. Не оставаше никакво съмнение, че огнепоклонницатѣ сж хванали отново пленника си, и Маргиана веднага изпрати човѣкъ да се научи, заминалъ ли е вече корабътъ и, като се научи, че е заминалъ преди нѣколко часа, тя заповѣда на началника на флотата да се приготви и да стигне побѣгналия корабъ.

На сутринъта десетъ всенни кораба очакваха царицата. Тя се яви и заповѣда на началника:

— Искамъ да стигнешъ кораба, който замина вчера отъ пристанището. Ако го стигнешъ, ще завладѣнешъ всичкото му богатство, ако ли не, ще заплатишъ съ живота си.

Цѣли два дена нищо се не виждаше по морето, но на разсъмване на третия день се показва корабътъ на Бейрамъ, а къмъ пладне Маргиановата ескадра го заобиколи отъ всички страни.

Бейрамъ отдавна бѣше забелязалъ, че го преследватъ, знаеше и причината на това и, като видѣ, че нѣма надежда да се отърве, заповѣда да отвѣржатъ Асадъ и да го заведатъ при него.

— За тебе ме преследватъ, — каза той на Асадъ, — затова умри като куче!

Като каза това, той го хвана и го хвърли въ морето.

Асадъ бѣше крайморски жителъ, затова знаеше да плува много добре и не потъна, а заплува къмъ близкия брѣгъ. Като стигна твърда земя, той горещо поблагодари на Бога за своето избавление отъ ржцетѣ на огнепоклонницитѣ и отъ морскитѣ дълбочини; следъ това се съблѣче и окачи мокритѣ си дрехи по

скалитъ да съхнатъ. Като изсъхнаха, царскиятъ синъ ги облѣче отново и се замисли какво ще прави и кжде ще отиде. Натженъ той тръгна да се скита по брѣга, като гледаше да се отдалечи отъ морето. И вечерята намѣри пжтъ и тръгна по него. Цѣли десетъ дни се скита той по тоя пжтъ, безъ да измѣни направлението, като се хранѣше съ корени и диви плодове. Найсетне, за негова голѣма радостъ, забеляза градъ.

Съ надежда да намѣри безопасно прибѣжище, Асадъ се пресиля и ускори стѣпките си. Но колкото повече приближаваше до града, толкова повече се убеждаваше, че предъ него е градътъ на магьосниците, гдето бѣше обреченъ на мжки. Ала това откритие не го спрѣ: наученъ отъ горчивия опитъ, той знаеше какъ да избѣгне каквато и да било опасностъ, затова безъ страхъ продължи пжтя си. Но като се стѣмни, царскиятъ синъ намѣри за добре да пренощува вънъ отъ града и затова тръгна къмъ гробищата. Тамъ той намѣри едно закрито мѣсто и веднага заспа дълбоко.

Между това Бейрамъ, като се убеди, че не може да се отърве отъ ескадрата, реши да се предаде на Маргиана и затова въ знакъ на покорностъ свали платната. Царицата, на чело на своитѣ въоръжени войници влѣзе въ кораба му и поиска да ѝ се даде Асадъ.

— Господарке, — отговори капитанътъ, — кълна се на твое величество, че Асадъ не е тукъ. Заповѣдай да претърсятъ цѣлия корабъ и ще се увѣришъ въ думитѣ ми.

Претърсиха грижливо навсѣкжде изъ кораба, изъ всички сандѣци, но не намѣриха Асадъ. Разсърдена царицата искаше съ собственитѣ си ржце да убие Бейрамъ, но като не бѣше увѣрена, доколко е виновенъ той, задоволи се само съ това: заповѣда да пленятъ кораба съ всичката стока, а капитана и матроситѣ да турнатъ въ една лодка и да ги оставятъ на произвола на сждбата.

За щастие на Бейрамъ и на всички останали матроси, тихиятъ вѣтъръ имъ помогна да достигнатъ благополучно пристанището до града на магьосниците; тѣ се спрѣха на брѣга тъкмо въ това време, когато царскиятъ синъ се скри въ гробищата. Градскитѣ врата бѣха затворени, и огнепоклонницитѣ трѣбваше да търсятъ прибѣжище въ сжщитѣ гробища.

По една случайностъ Бейрамъ влѣзе въ сжщото мѣсто, гдето се бѣше свилъ подъ горната си дреха и Асадъ. Стѣпкитѣ го събудиха, той отвори очи и попита:

— Кой е?

Бейрамъ го позна по гласа.

— Ахъ ти, проклетнико, — извика той, — сега вече нѣма да се отървешъ отъ ржцетѣ ми! За тебе азъ осиромашехъ, но и ти нѣма да видишъ добро!

Като каза това той се хвърли върху Асадъ и съ помощта на матроситѣ му вързаха ржцетѣ и му запушиха устата съ една кърпа.

На разсѣмване градскитѣ врата се отвориха; Бейрамъ повеле и пленника си по градскитѣ улици на заспалия още градъ и го

затвори въ тъмницата, гдето бѣше затворенъ и по-рано. Старецътъ на огнепоклонниците срещна радостно обречената жертва и каза на дъщеригѣ си да продължатъ надъ нещастника своитѣ всѣкидневни изтезания.

Като видѣ познатитѣ стени на тъмницата, клетиятъ пленникъ си представи живо ония непоносими изпитания, които го очакваха презъ цѣлата година и следъ тѣхъ ужасната непоносима смъртъ. Нещастieto и отчаянието го измъчваха страшно; той заплака като дете.

Въ тая минута влѣзе Бостана съ пръчка въ ръка, съ малко хлѣбъ и вода. Като сложи мълчешкомъ на земята предъ царския синъ яденето и пиенето, тя разблѣче гърба му и доста спокойно почна да го налага съ удари. Но този пжтъ страдалческитѣ викове и сълзи на Асадъ я накараха да спре безчовѣчното изтезание. Пръчката падна отъ ръката ѝ и тя заплака силно развълнувана.

— Прости ме, заради бога, комуто се покланяшъ... На сила изпълнявахъ искането на баща си. Отъ сега вече мразя това и се кълня, че ще изкупя предъ тебе цѣлото си престѣпление. А за да не се съмнявашъ въ искреността на моето разкаяние, казвамъ ти, че отъ тая минута не съмъ вече огнепоклонница и съмъ готова да приема мюсюлманската религия. Известни ми сж вече главнитѣ основания на тая религия. Надѣвамъ се, че ти ще ме упътишъ въ вашата вѣра.

— Самъ Богъ ще те опъти, настави и укрепи въ добритѣ ти намѣрения, — извика царскиятъ синъ, като издигна съ благоговение очитѣ си къмъ небето, къмъ Оня, като извърши това чудо.

Следъ това царскиятъ синъ и Бостана дълго време говориха върху най-важнитѣ догмати на мюсюлманската религия и, най-сетне, Асадъ разказа своитѣ случки отъ многострадалния си животъ.

— Дойде край на всичкитѣ ти мъки — каза Бостана: — ще сторя всичко, само да мога да ти повърна свободата.

— Но сестра ти ще се отнася къмъ мене все тъй жестоко, — каза Асадъ.

— О, не, не, успокой се, азъ ще наредя тъй, щото тя никога да не може да дойде тука.

Отъ тая минута животътъ на Асадъ се измѣни съвсемъ: вмѣсто бой и скѣдна храна, той се ползуваше съ постоянно внимание, съ нѣжна грижа и съ добра храна отъ страна на Бостана.

Следъ две седмици отъ това, Бостана се намираше предъ вратата на бащината си кжща; въ това време се зададе група конници; предъ всички конници вървѣше телалинъ и викаше:

„Граждани, ето какво ви обявява великиятъ везиръ Амджиадъ — Господъ да продължи днитѣ му — който намѣри или посочи мѣстото, гдето се намира братъ му Асадъ, който е изгубенъ безъ следа, ще получи награда; а който го скрие и се узнае, ще бжде наказанъ като укривателъ, той и всички домашни негови съ смъртъ, а кжщата му ще бжде срината до основи“.

Щомъ Бостана чу това, безъ много-много се затече въ тъмницата, хвана Асадъ за ржката и му каза:

— Тръгвай, тръгвай... Дойде край на твоитѣ мжки. Като го извлѣче почти на сила изъ тъмницата, извика: — Ето го, ето го!

Като чу този викъ, Амджиадъ, който не бѣше се много отдалечилъ отъ Бостана, обърна се веднага. Асадъ позна братъ си и въ сжщата минута се хвърли въ пригрьдкитѣ му. Следъ първата взаимна братска радостъ, великиятъ везиръ покачи братъ си върху коня на едного отъ своитѣ спжтници и отидоха при повелителя на магьосницитѣ. Бостана се страхуваше да не би да почнатъ да мѣстятъ на нейнитѣ сънародници, и презъ цѣлото време придружавъ Асадъ до двореца, гдето се скри. Баща ѝ Бейрамъ, роднитѣ на другитѣ огнепоклонници бѣха хванати и дадени на сждъ. Преди всичко царътъ заповѣда да съборятъ кжжитѣ имъ и сетне да отсѣкатъ главитѣ на всички виновници въ изтезанията на Асадъ, ако не се съгласятъ да приематъ мюсюлманската вѣра. Всички се отрекоха отъ своитѣ стари заблуждения, а Бейрамъ, като стана ревностенъ мюсюлманинъ, стана доста близъкъ на великия везиръ Амджиадъ.

Следъ нѣколко месеца, подтикнатъ отъ чувството на признателностъ, Бейрамъ, като опитенъ моржъ, предложи на царскитѣ синове да ги заведе въ отечеството имъ.

— Вѣрвамъ, — казваше имъ той, — че баща ви се е увѣрилъ въ вашата невинностъ и ще ви посрещне съ разтворени обятия. Ако ли продължава да ви мрази ще се върнете назадъ.

Братята радостно приеха това предложение и съ съгласието на царя взеха да се готвятъ за пжтъ. Благодарение на Бейрамовото усърдие и опитностъ, корабътъ биде готовъ следъ нѣколко дни. Въ това време, когато се приготвяше всичко вече за тръгване, яви се въ двореца началникътъ на пограничната стража и уплашено съобщи, че нѣкаква непозната армия се приближава къмъ столицата. Царътъ отъ страхъ не знаеше какво да прави. Тогава Амджиадъ се приближи до него и му каза:

— Господарю, макаръ по твое всемилостиво позволение сложихъ отъ себе си званието великъ везиръ, но, ако ти е угодно, ще си изпълнявамъ длъжността, докато мине опасността. Позволи ми да отида и да се науча каква е тази армия и защо иде къмъ града.

Царътъ му поблагодари съ сълзи, даде съгласието си, и Амджиадъ замина веднага.

Щомъ се яви предъ неприятелската войска, заобиколиха го войници и го заведоха при царица Маргиана, заповѣдницата на цѣлата армия. Царскиятъ синъ се поклони предъ нея и я попита съ какво намѣрение се приближава къмъ града.

— Азъ нѣмамъ никаква причина да воювамъ съ твоя господарь, — отговори царицата; — нашитѣ владения сж толкова отдалачени едно отъ друго, че между насъ не може да има война. Но азъ ида тукъ да искамъ отъ владѣтеля на магьосницитѣ роба, на име Асадъ, когото вашитѣ огнепоклонници грабнаха отъ менъ.

— Могща царице, — отговори Амджиадъ, като се поклони отново, — предъ тебъ стои братътъ на тоя робъ, когото твое ве-

25

1001 НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ. - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

личество търси: ела въ града ни, и азъ ще имамъ щастието да ти представя Асадъ и да ти съобща за всичко, което стана съ него. Господарътъ ще се радва на такъвъ високъ гостенинъ като тебе.

Маргиана заповѣда на войската да се спре, а сама заедно съ Амджиадъ отиде въ града. Но щомъ се представи предъ царя и прие поздравитѣ му, яви се човѣкъ и съобщи, че друга армия, още по-многобройна, се показва отъ другата страна на града. Царътъ погледна Амджиадъ и каза:

— Какво ще се прави сега?

Амджиадъ разбра желанието на своя господаръ; безъ да каже думица, качи се на коня и полетѣ срещу новата армия, която, ако се сждѣше по облацитѣ отъ прахъ, що се дигаше, се показваше грамадна. Като се приближи до първия отрядъ, царскиятъ синъ заповѣда да заведатъ Амджиадъ при главния полководецъ и следъ нѣколко минути Амджиадъ се яви предъ единъ старецъ съ царска корона на главата. Амджиадъ като видѣ, че се намира предъ царъ, падна предъ него на колѣне, поклони се и го попита почително, какво заповѣдва.

— Азъ съмъ китайскиятъ царъ Гаиуръ, — отговори старецътъ — и нищо не искамъ отъ заповѣдника на магьосниците, само желая да се науча, не се ли намира въ неговитѣ владения дъщеря ми, царица Бадур, или не може ли да ми даде нѣки сведения или известия за нея? Преди двадесетъ и четири години я омжжихъ за царския синъ Камаралзаманъ, синътъ на царъ Шахзаманъ, и пустнахъ младоженцитѣ да отидатъ да се видятъ съ баща си, ала оттогава не ги видѣхъ вече.

Следъ тия думи Амджиадъ трепна и, като се приближи до стареца, цѣлуна му почително ръка.

— Прости ме за тая смѣлостъ, господарю, но азъ си я позволихъ, като сжщински внукъ на твое величество, като синъ на царъ Камаралзаманъ и на царица Бадур, които ти търсишъ.

Следъ това, като разказа всичко, което се бѣше случило съ него и баща му, китайскиятъ царъ извика:

— Утеши се, синко, нѣма да допустна такава несправедливостъ. Ще ви помиря съ баща ви. Дай това писмо на баща си.

Като се върна въ града, Амджиадъ съобщи на царя, кой е пристигналъ въ владенията му и съ каква целъ. Царътъ, като чу името на тоя силенъ владѣтель, заповѣда веднага да приготвятъ всичко въ двореца за тържествена среща и самъ лично тръгна да посрещне високия си гостенинъ.

Въ това време му съобшиха, че отдалеко, по пѣтя отъ столицата се показва друга армия; царътъ помоли да се научи за причината, която кара да иде тая нова армия.

Амджиадъ придружаваше тоя пѣтъ братъ си Асадъ: като стигнаха при лагера на тая войска, двамата извикаха отъ радостъ, спрѣха се и не вѣрваха на очитѣ си.

Предъ тѣхъ стоеше царъ Камаралзаманъ, който, като се научи отъ емира, че синоветѣ сж му живи, реши се както и да е да ги

намѣри и да изглади неволната си вина, която го измъчваше тъй дълго време съ горчиво разкаяние.

Не може да се изкаже съ никакви думи, колко радостна бѣше и за тримата тази среща: честитиятъ баща и плака, и се смѣ, пригръща ту единия, ту другия синъ и горещо благодари на Бога за сторената му добрина. Успокоени следъ тия вълнения, царскитѣ синове разказаха на баща си всичкитѣ си приключения и най-сетне му съобщиха, че въ града е пристигналъ китайскиятъ царъ Гаиуръ. Камаралзаманъ изказа желание да се види съ тѣста си и се приготи да се качи на коня си, ала въ тази минута се зададе гжстъ облакъ отъ прахъ, който се приближаваше все повече и повече и скоро се забеляза, че е армия, която се приближава въ стройни редове къмъ града. Амджиадъ, както и по-рано отиде да я посрещне и да се научи откъде иде и съ каква целъ.

Като посрещна царя на тая войска, Амджиадъ му се поклони и го попита какво намѣрение има, като се приближава къмъ столицата, въ която живѣе повелителятъ на магьосницитѣ. Великиятъ везиръ, който се намираше при царя, му отговори:

— Предъ тебе е царътъ на острова на Каледановитѣ синове, казва се Шахзаманъ. Негово величество търси сина си Камаралзаманъ, който преди двадесетъ и петъ години напусна баща си и отечеството си и се изгуби безследно. Ако знаешъ где се намира господарътъ ми, съ голѣма радостъ и благодарностъ ще изслушамъ съобщението ти.

Амджиадъ, явно развълнуванъ, отговори, че нищо не може да каже сега, но следъ нѣколко минути ще може да имъ даде благоприятни известия и веднага отиде да съобщи за пристигането на Шахзаманъ.

Чувството смѣсено съ радостъ, съ учудване, съ разкаяние, което завладѣ Камаралзаманъ при това известие, бѣше тъй голѣмо, щото Камаралзаманъ се лиши отъ съзнание и, щомъ дойде на себе си, хвърли се предъ краката на баща си.

Никой отъ свидетелитѣ на тая среща не можа да си сдържи сълзитѣ — до такава степенъ тя бѣше трогателна. Измъченъ отъ нещастие и старостъ, стариятъ баща съ обичъ гледаше сина си, пригръщаше го и му се оплакваше, че страдалъ доста много безъ синъ. Синътъ не намираше съ какво да се оправдае и съ очи, пълни съ сълзи, го молѣше за прошка.

Тримата монарси и царицата Маргиана повече отъ една седмица гостуваха у царя на магьосницитѣ; презъ това време станаха две сватби; Амджиадъ се ожени за Бостана, а Асадъ за царица Маргиана. Най-сетне следъ разкошни пирувания, всички царски гости се върнаха въ владенията си, само Амджиадъ остана при царя на магьосницитѣ, който го обикна тъй много, че му отстъпи и короната си.

Новиятъ царъ положи всички старания да изкорени идолопоклонството въ държавата си и да въведе еднобожието.

Приказка за Нурединъ и за робинята-персийка

Градъ Балсоръ бѣше столица на държавата, която дълго време се намираше зависима отъ багатскитѣ халифи и имъ плащаше данѣкъ. Въ времето на Харунъ-аль-Рашидъ тамъ царуваше братовчедъ му Зинбей, който за по добро управление бѣше назначилъ вмѣсто единъ двама везири: Кайханъ и Сауй.

Кайханъ бѣще кротѣкъ и милостивъ, щедъръ и толкова човѣколюбивъ, че както въ властѣта си, тъй и въ голѣмото си богатство, виждаше срѣдство за постоянни добри работи. Неговото строго правосудие бѣше познато на цѣлата държава, затова нѣмаше не само въ Балсоръ, но и въ всички села и градове човѣкъ, който да не се отнасяше съ дълбоко уважение къмъ Кайханъ и да не възхваляваше рѣдкитѣ му качества.

Другиятъ пѣкъ везиръ, Сауй, представляваше нѣщо съвсемъ противоположно на Кайханъ: той бѣше жлъченъ, мраченъ, раздразнителенъ човѣкъ и толкова скъперникъ, че не само на другитѣ, но и на себе си отказваше най-необходимото. Отъ него всички се плашеха, но и въ сѣщото време го мразѣха, и никой не казваше нито една добра дума за него. Най-главната причина, загдето го мразѣха всички, бѣше завистѣта му къмъ Кайханъ. Сауй гледаше, шото царѣтъ да намрази Кайханъ — това знаеха всички и затова мразѣха Сауя.

Веднѣжъ, следъ едно уморително заседание на съвета, царѣтъ си отпочиваше, като се разговаряше съ своитѣ везири и съ другитѣ висши чиновници на двора си. Дума ставаше за ония купени робини, които минаватъ за законни жени и дори се ползуватъ съ пълни права. Едни казваха, че отъ едни одалиски нищо друго не се иска освенъ хубостъ, която не може да се намѣри въ една законна жена, която вземашъ по нѣкои съвсемъ странични съображения, като напримѣръ за богатство.

Напротивъ, други, въ числото на които се намираше Кайханъ, казваха, че външната хубостъ безъ вътрешната не може да удовлетвори разумния човѣкъ. Следъ сериознитѣ дневни трудове, казваха тѣ, приятно ни е да срещнемъ другарка, която ни разбира, която влиза въ нашитѣ интереси, а за това трѣбва тя да бѣде умна, добра и сериозно образована; иначе всички съпружески отношения ще се обърнатъ само на едно задоволение на животинскитѣ страсти, което намалява човѣшкото достоинство и приближава човѣка до неразумнитѣ твари.

Царѣтъ бѣше къмъ страната на последното мнение и дотолкова се убеди отъ доводитѣ на Кайханъ, че той му порѣчва да му намѣри и да му купи такава робиня, която да отговаря на всичкитѣ изказани искания, т. е. заедно съ съвършенството на тѣлесната хубостъ да владѣе и най-високитѣ качества на ума и на сърдцето.

Сауй, обиденъ загдето царѣтъ предпочита толкова съперника му, каза съ потаена злоба:

— Не мога да повѣрвамъ, господарю, че ще се намѣри такава съвършенство; ако ли пѣкъ се намѣри, то ще ти струва не по-малко отъ десетъ хиляди цениха.

— Че какво? За тебе тая сума може да бжде доста голѣма, но за мене тя е нищо, — възрази царьтъ усмихнатъ.

И, за да потвърди тия думи, заповѣда на касиера си да отчете на Кайханъ десетъ хиляди златни монети.

Като се върна вжщи, първото нѣщо на великия везиръ бѣше да повика всички маклери (търговци на робини) и да имъ каже какво е желанието на царя и какво иска той.

— Ако се намѣри такава именно жена, доведете ми я веднага, за цената не се грижете.

Отъ тоя день постоянно се явяваха при него по нѣколко робини отъ различни народности, съ най-разнообразнитѣ отсѣнки на хубостъта, но нито една отъ тѣхъ не притежаваше въ себе си нужнитѣ качества.

Най-сетне една сутринъ, когато Кайханъ се качваше на коня да отиде въ двореца, приближи се до него маклеръ и му съобщи, че токущо билъ пристигналъ персийски търговецъ, който продаватъ такива красиви робини, каквито никой не е виждалъ въ свѣта.

— А колкото се отнася до ума и образованието, — прибави той, — търговецътъ увѣрява, че тѣ нѣма да отсѣпять на първитѣ учени въ свѣта.

Великиятъ везиръ, зарадванъ отъ това известие, което му даваше надежда, че ще угоди на царя, заповѣда да доведатъ робинята, щомъ се върне той отъ двореца.

Въ спредѣления часъ търговецътъ го чакаше въ гостната съ една стройна висока жена, покрита съ яшмакъ. При първото виждане Кайханъ се убеди, че не може да си представи човѣкъ по-голѣма хубостъ, а, като поговори съ нея върху различни сериозни предмети, зачуди се на нейнитѣ основателни, разнообразни знания. Като се обърна къмъ търговеца, той попита каква цена иска за своята робиня.

— Десетъ хиляди ценихе, — отговори търговецътъ; — толкова пари сж похарчени за нейното обучение и възпитание. Отъ началото още сж употребени всички старания да стане тя достойна другарка на нѣкой владѣтель и, трѣбва да се каже, трудътъ не е изгубенъ напраздно; тя свири на всички инструменти, пѣе, танцува, пише хубаво, съчинява стихове, и нѣма наука, която да не познава.

Тѣй говорѣше търговецътъ; опасно бѣше да се довѣрява човѣкъ на думитѣ му, но везирътъ, като човѣкъ уменъ и въ висока степенъ образованъ, можѣ самъ да оцени достоинства на хубавицата, и наистина, следъ дълъгъ разговоръ съ нея, напълно се увѣри, че търговецътъ нищо не преувеличава. Възхитенъ отъ забележителниятъ умъ и несравнената ѝ хубостъ, везирътъ я нарече персийски бисеръ и каза на търговеца:

— Азъ не купувамъ тая робиня за себе си, а за своя господаръ, затова ти трѣбва да отсѣпишъ нѣщо отъ цената.

— Господине, — отговори търговецътъ, — не само че бихъ отсѣпилъ отъ цената, но бихъ я далъ съ голѣма радостъ даръ на негово величество, ако моитѣ ограничени срѣдства ми позволяваха такава жертва. Азъ мога да те увѣря, че, макаръ и да е

скъпа тази робиня, негово величество нѣма да се разкае за дадената сума.

Везирѣтъ Кайханъ намѣри за излишно да се пазари повече и заповѣда да се брой сумата напълно на търговеца. Като си получи паритѣ, търговецѣтъ каза на прощаване:

— Позволи ми, господине, да ти предложа единъ съветъ: ти купувашъ тая робиня за господаря си и, разбира се, желаешъ да остане доволенъ той, нали? Тогава не я завеждай веднага въ двореца; дай ѝ време да си отпочине отъ дългия пътъ, поохрани я, облѣчи я, както трѣбва и, кълна се въ честъта, ти самъ не ще можешъ да я познаешъ после. Тя сто пъти ще бжде по-хубава.

Кайханъ не можеше да не последва тоя благоразуменъ съветъ. Той отстъпи на робинята особено мѣсто, поръча на жена си да се грижи за нея постоянно, както трѣбва да се грижи за бждещата съпруга на царя; да не жали нито пари, нито накити, само да може да направи робинята по-хубава. Сегне, като се обърна къмъ хубавицата, каза:

— Тебе те очаква голѣмо щастие, каквото никоя жена не е видѣла: ти си опредѣлена за жена на царя, затова постарай се да бждешъ напълно достойна за тази висока честъ. Надѣвамъ се да оправдаешъ надеждитѣ ми и да накарашъ царя да ми благодари. Но азъ се считамъ длъженъ да те предпазя отъ една опасностъ: имамъ синъ, доста уменъ и хубавъ, само малко лекомисленъ и смѣлъ до дързостъ. Пази се отъ него като отъ огънь и не го допушай при себе си.

Хубавицата поблагодари на везира и му обеща да следва наставленията му.

Нурединъ, тъй наричаха Кайхановия синъ, бѣше наистина опасенъ за всѣка жена; пѣргавъ, хубавецъ, веселъ, остроуменъ, той привличаше женитѣ къмъ себе си и можеше да убеди човѣка въ това, въ каквото искаше; а самъ той нѣмаше никакви убеждения и не признаваше никакви нравствени правила. Удоволствия, пиршества, забавления — ето какво запълваше живота му. Съ хубавицата персийка той се срещна на масата, гдето обѣдваше съ майка си и, разбира се, той се влюби веднага, но и хубавицата не остана равнодушна. Тя съ удовольствие би предпочела него вмѣсто царя, ако само се съгласѣше везирѣтъ на това.

Нурединъ, който имаше всѣкога достъпъ до майка си, почна да се ползува съ това право съ голѣмо усърдие; той не смѣкваше очи отъ хубавицата робиня, приказваше съ нея, смѣеше се, шегуваше се и желалъ би да не се раздѣли съ нея, ако майка му, която внимателно следѣше постъпкитѣ му, не го изпждаше.

Но всичко това би се свършило благополучно, ако не се случеше едно непредвидено събитие, което стана причина за голѣмо нещастие. Жената на везира, като се стараеше да угоди на мъжа си, накупи за хубавицата много накити, но преди да се накити съ тѣхъ персийката, жената заповѣда да приготвятъ банята и да изпрати хубавицата да се омие, придружена съ нѣколко робини. Разпореждането биде изпълнено съ всичката точностъ. И когато хубавицата излѣзе изъ банята, облѣкоха я съ най-хубавитѣ,

съ най-скжпитѣ дрехи и това облѣкло я направи още по-хубава. Като я видѣ жената на везира, извика изумена.

— Господарке, — каза хубавицата, — като колѣннички грациозно предѣ везирката, твоитѣ слугини ме увѣряватъ, че съмъ станала по-хубава следъ излизането изъ банята; можеби, да ме ласкаятъ. Но ако сж искрени думитѣ имъ, на тебе дължа всичко това.

— Миличка, — отговори жената на везира, не може да те познае човѣкъ — тъй си се разхубавила! Не, моитѣ слугини не могатъ да лъжатъ: азъ сама не мога да ти се нагледамъ. Право да ти кажа, и мене ми се иска да последвамъ твоя примѣръ, — продължи тя усмихнато. — Макаръ и да не мога се измѣни на моитѣ години, съ удоволствие бихъ отишла въ банята, ако не е още изстинала.

— Не, тамъ е още много топло, бързай, ако искашъ да не губишъ време.

Жената на везира твърде много обичаше банята и тоя пжтъ не искаше да изпусне случая. Тя се приготви и отиде, но предварително заповѣда на дветѣ си робини да не се отдѣлятъ отъ вратата на персийката и да не допусчатъ да влѣзе при нея Нурединъ, ако дойде и поиска да влѣзе въ стаята ѝ.

Разпоредането на жената на везира бѣше много на мѣстото си, защото, действително, следъ нѣколко минути се яви Нурединъ: той попита робинята, где е майка му.

— Въ банята, — отговори робинята.

— Ами персийкита съ нея ли е? — продължи Нурединъ.

— Не, тя е въ стаята си, но господарката заповѣда да не пушамъ твоя милость.

Стаята на хубавицата се отдѣляше само съ едно перде. Нурединъ нищо не каза, и тръгна да влѣзе при персийката, но робинята му се изпрѣчи на пжтя. Нурединъ я изхвърли навънъ, заключи вратата и влѣзе при хубавицата. Робинята се затече при жената на везира да ѝ обади всичко.

Старицата, като се научи за дързостъта на сина си, изскочи изъ банята, безъ да дочака да се омие, и се затече къмъ стаята на момата. Ала Нурединъ бѣше успѣлъ да се скрие.

— Какво има, драга ми госпожо, — попита хубавицата, когато жената на везира влѣзе тичешката въ стаята ѝ развълнувано, — защо напусна тъй скоро банята? Дали не е станало нѣкое нещастие съ тебе?

— Какъ? И ти още питашъ? Че синъ ми не бѣше ли при тебе ей-сега?

— Бѣше, — отговори тя, — като се изчерви.

— Ами имали нѣщо по-лошо отъ това! Какъ го допусна ти? Не ти ли забрани мжжъ ми да не се сближавашъ съ него, не ти ли говори сто пжти, че той не те купи и не те приготвява за него? Боже мой, какво ще стане сега съ насъ!...

— Че какво има, Боже мой, моля ти се обясни ми! — каза хубавицата, — азъ не разбирамъ какво има. Азъ помня много добре наставленията на везира, но нима той не може да измѣни своитѣ намѣрения? Ей-сега Нурединъ ми говори, че баща му ме обещалъ нему, а не на царя. Ти знаешъ господарке, че азъ, като

робиня, привикнала съмъ още отъ детинство да се покорявамъ на своитѣ господари и не можахъ да се възпротивя на Нурединъ. Освенъ това, азъ обичамъ Нурединъ и той е моето щастие.

— Добре, ако мжжъ ми е измѣнилъ намѣрението си... Но не, не може да бжде. Нурединъ е излѣгалъ... О Боже, защо отидохъ на баня!

Жената на везира се облѣ въ сълзи, разплака се и хубавицата, разплакаха се и слугинитѣ.

Въ тая минута влѣзе везирътъ.

— Какво има? — попита той съ недоумение.

Вмѣсто отговоръ, сълзитѣ и плачътъ още повече се усилиха, и Кайханъ почна да губи търпение и настоятелно да иска отъ жена си да му каже какво се е случило.

— Господарю, — отговори жената плачешката, — прости ме за неволната ми грѣшка. Днесъ намислихъ да отида на баня съ робинитѣ, а презъ това време да влѣзе Нурединъ при нашата персийка и да я увѣри, че ти си му я подарилъ, а за царя ще купишъ друга. И се случи такова нещастие, което ще ни погуби всички ни. Азъ не смѣя да те моля за сина си, нито да оправдавамъ неговата постѣпка и това ме много отчайва.

— А, тъй ли? Ето каква била работата! — извика Кайханъ кипналъ отъ ядъ. — Ахъ, тоя презрѣнъ негодникъ! Той ни погуби... Той ни погуби!... Той ни тласна къмъ пропастьта отъ най-високото стѣпало! О, по-добре да се не бѣше раждалъ на тоя свѣтъ, отколкото да ме кара да стивамъ детеубиецъ!... Азъ ще го убия, ще го убия! — продължава той да вика, като се биеше въ гърдитѣ.

— Успокой се, за Бога, — казваше жена му, — помисли злочестината не е тъй голѣма, ако може да се изкупи съ пари. Продай моитѣ скъпоценности и купи съ паритѣ друга още по-хубава, още по-достойна робиня за царя.

— Ехъ, какъ не разбирашъ, че работата тукъ не е въ паритѣ, а въ честъта. Азъ съ радостъ бихъ пожертвувалъ всичкото си състояние, само да не причиня на господаря си обида, която никога той нѣма да ми прости.

— Че каква обида има тукъ, ако ти купишъ друга робиня, можеби много по-хубава отъ тая, — не е ли все едно?

— Какво ми говоришъ!... Нима не знаешъ, че Сауй, моятъ непримиримъ врагъ, нѣма да изпусне случая да ме оклевети. „Его — ще каже той, — ваше величество даде на вѣрния си слуга Кайханъ десетъ хиляди цениха да ти купи робиня, и той наистина намѣри такава хубавица, каквато никой не е виждалъ, но на-вѣрно, тя се е показала доста хубава за твое величество и той предпочете да я подари на сина си“. И азъ какво ще отговарямъ? Какво оправдание мога да дамъ? Не ми говори нищо: ние загиваме, загиваме завинаги.

— Но отгдето ще знае Сауй за това нѣщо? — продължи жена му; — нашитѣ работи никому не сж известни. Ще помислятъ, че си се излѣгалъ, като си купилъ тая робиня, че си купилъ жена вмѣсто мома и пр. Твоятъ неприятелъ може да подозира истината, но като нѣма положителни улики, не може да се реши да те клевети.

Тѣзи думи успокоиха везира.

— Да видимъ, може да си права, — каза той, — да се опитаме, може да се отървемъ отъ тая беля. Но въ всѣки случай никога нѣма да простя на сина си тая дързостъ и добре ще стори да не се показва предъ очитѣ ми.

И Нурединъ наистина не се яви предъ баща си; той знаеше какъ ще се отнесе везирътъ къмъ неговата постъпка и се скри въ градината, докато баща му заспа. Следъ това той се върна вжъщи и похлопа въ стаята на майка си, кждето слугитѣ го пунаха да влѣзе предпазливо. На другия день той отново излѣзе, докато везирътъ се събуди, и тъй продължава да се крие отъ баща си цѣлъ месецъ.

Майката търсѣше случай, какъ да го помири съ баща му. Но като виждаше, че везирътъ е сърдитъ на сина си, тя отлагаше намѣрението и, най-сетне, като намѣри случай, тя заговори на мжжа си тъй:

— Господине мой, зная, че ти е тежко да си спомняшъ за твоя синъ, и азъ никога не бихъ отваряла дума него, ако не ме подбуждаше къмъ това твоята лична полза. Както знаешъ, Нурединъ не се явява цѣлъ месецъ вече; тъй не може да върви работата: всички знаятъ, че той те избѣгва и ще се научатъ причинитѣ за това.

— Да, наистина, — отговори везирътъ, — но азъ не мога да му простя; освенъ това, кой може да ме увѣри, че той нѣма вече да направи нѣщо такова, което да погуби всички ни?

— Въ такъвъ случай, — възрази жена му, — азъ намислихъ едно срѣдство да го правимъ, а то е: да го оженимъ за персийката. Азъ зная, че той я обича и тя го обича отъ все сърдце и не трѣбва да отлагаме работата. Само ще трѣбва добре да се сгълчи. Той се връща всѣка вечеръ, когато заспишъ, и се махва отъ кжчи, щомъ наближи да ставашъ. Издебни го днесъ, скарай му се и се пристори, че искашъ да го убиешъ, пкъ азъ ще се притека да го отърва отъ ржцетѣ ти. Ти ще му простишъ тогава и ще му предложимъ да се ожени за персийката.

Везирътъ се съгласи съ думитѣ на жена си. Той се скри задъ вратата и, щомъ се зададе Нурединъ, той го хвана за врата, свали го на земята и грабна ножа да го убие.

Въ тази минута излѣзе майка му и, като колѣнничи предъ мжжа си, грабна ножа отъ ржцетѣ му.

— Господарю, по-добре убий мене, отколкото да кървавишъ ржцетѣ си съ кръвта на сина си...

Нурединъ се възползува отъ това, пригърна краката на баща си, цѣлуна ги въ знакъ на покорностъ и го помоли да пощади живота му.

— Слушай, Нурединъ, — каза везирътъ, — заради сълзитѣ на майка ти прощавамъ ти, но съ условие, да вземешъ персийката не като робиня, а като законна жена, която нито можешъ да продадешъ, нито можешъ да напуснешъ. Азъ искамъ това, зещото тя е по-честна и по-нравствена отъ тебе и може да те предпази отъ безумни увлѣчения, които рано или късно ще те погубятъ.

Нурединъ, който никакъ не очакаше такава милостъ, благодари на баща си и се обеща съ клетва, че ще пази волята му.

Мина се следъ това повече отъ една година; царътъ забрави да купува робиня и постепенно тая история се забрави. Сауй и да знаеше и да подозираше нищо, не се осмѣляваше да напада противника си, който постоянно се ползуваше отъ особената милостъ на царя.

Така че нищо не помрачи щастливия животъ на Кайханъ и сякашъ се показваше, че това щастие нѣма да има край. Но веднѣжъ Кайханъ като отиваше на баня и като си спомни за една много важна държавна работа, отиде си потенъ. Времето бѣше влажно, студено, вследствие на което той се простуди, поболѣ се и падна доста опасно на легло. Като почувствува приближаването на смъртта си, везирътъ каза на Нурединъ, който се намираше постоянно около него:

— Синко, не зная доколко съмъ могълъ да си изпълня дълга и тъй ли трѣбваше да се разпореждамъ съ богатствата си, които му даде Богъ, въ всѣки случай азъ се стремихъ къмъ доброто, старахъ се да бжда полезенъ, колкото ми позволяватъ силитъ; гледай и ти да вършишъ сжщото, само едно не забравяй — да не напускашъ жена си. Закълни ми се, че ще ме послушашъ, за да умра спокойно.

Следъ тия думи Кайханъ умрѣ.

Нурединъ искрено и дълбоко съжалява за загубата съ смъртта на баща си; той го оплаква нѣколко седмици подредъ, презъ което време никжде не ходи и никого не приема вкъщи. Най-сетне, по настоятелната молба на едного отъ своитѣ другари, той се реши да се срещне съ единъ свой приятелъ. Този му приятелъ, следъ обикновенитѣ му съболезнования, почна да доказва на Нурединъ, че не трѣбва постоянно да се скърби и да се тужи и трѣбва да напусне уединението и да обикне отново живота.

— Наистина, ние бихме сгрѣшили противъ природата и противъ човѣшкитѣ закони, ако се отнасяхме равнодушно къмъ смъртта на своитѣ роднини и не оплачехме загубата имъ, ала за всичко си има време, мѣрка: щомъ си изпълнимъ дълга, трѣбва да си заживѣемъ отново и да се възвѣрнемъ къмъ живота.

Нурединъ се съгласи съ приятеля си; той дълго време се разговаря съ него, нагости го и го помоли да доведе на другия день трима-четирима млади свои познати. Въ всичко това нѣмаше нищо осждително, и ако Нурединъ си живѣеше умѣрено, би живѣлъ като всички хора; но благоразумието не бѣше въ характера му. Скоро той се сдружи съ петнадесетъ врѣстници и почна да се весели и да пиянствува по цѣли дни и нощи.

Суетенъ и разточителенъ, той прѣсна паритѣ си налѣво и надѣсно безъ цель, като искаше да блесне съ богатствата и щедростта си. А другаритѣ му, ползувайки се отъ тая негова слабостъ, ласкаеха го, хвалѣха неговитѣ необикновени качества и му обираха паритѣ безъ срамъ и стѣснение.

Единъ говорѣше тъй:

— Вчера минахъ край градината ти и каква хубостъ, каква градина. Истински земенъ рай!

— А, тъй ли? Нрави ли ти се градината — запитва Нурединъ. — Дай ми писмо и мастило, — заповѣдва той и преписва цѣлата градина на ласкателя.

Другъ хвали кжщата му, трети друго нѣщо и всѣки получаваше по нѣщо.

Често пжти въ пируването Нурединъ, за да се похвали съ хубавата си жена, повикваше персийката. Тя не отказваше, явяваше се весела и радостна, но, когато останеше съ мъжа си, молѣше го да не прави тъй.

— Мили мой, не е възможно да се живѣе тъй, — казваше тя, — никакви богатства не могатъ постигна. Ами ако осиромашеешъ?

Нурединъ я слушаше обикновено съ несмѣшлива усмивка. — Мила моя, — казваше той усмихнато, — да оставимъ това на старците да даватъ наставления. Да поживѣемъ, докато сме млади; доста много теглихъ подъ властѣта на баща си и сега искамъ да се възползувамъ отъ свободата си, както трѣбва.

Най-лошото бѣше това, че той никога не си провѣряваше доходитѣ и разносжитѣ. Щомъ като се явѣше нѣкой да му иска смѣтки, той го пропжждаше. Не слушаше и своитѣ, когато искаха да му дадатъ смѣтка.

— Вѣрвамъ ти, — казваше той на касиера си.

— Както искашъ, господине мой, — отговаряше понѣкога касиерътъ, — само позволи ми да напомня на твоя милостъ, че който прѣска паритѣ си безъ смѣтка, нѣма да прокопса. Ти не харчишъ само за ядене и пиене, ами раздавашъ надѣсно и налѣво отъ богатството си. За това нѣма да ти стигнатъ никакви богатства, макаръ и да сж пълни сандѣци.

— Махай се оттука, ти казвамъ — извика му Нурединъ, — нѣмамъ нужда отъ твоитѣ съвети. Гледай само да наредишъ всичко добре, колкото до останалото, не е твоя работа.

Така че презъ цѣлата година Нурединъ нищо не правѣше, той ядѣше, пиеше, гощаваше другаритѣ си, празнуваше, веселѣше се и прѣскаше голѣмитѣ си богатства, които прадѣдитѣ му бѣха събрали съ трудъ и спестовностъ. Но ето веднѣжъ въ време на обикновения пиръ, нѣкой похлопана вратата, която всѣкога се затваряше въ такива случаи, а служителитѣ се изпжждаха изъ стаята да не стѣсняватъ веселитѣ гости.

Единъ отъ гоститѣ се приготи да отвори, ала Нурединъ го върна и отиде самъ. Като видѣ касиера си, затвори вратата следъ себе си и го попита сърдито:

— Какво искашъ?

— Господарю, — отговори попитаниятъ, — хиляди пжти ви моля да ме простите, загдето се осмѣлявамъ да ви безпокоя и да нарушавамъ пиршеството ви, но не мога иначе! Случи се най-сетне, онова, което се очакваше: нѣма вече пари, нѣма и откъде да се взематъ: кжщи, дюкяни, земи, — всичко е продадено или подарено. Тѣй че отъсѣкжде, гдето се обърнахъ, получихъ отъ казъ и присмѣхъ. Не могатъ да вървятъ повече тѣй работитѣ:

или ми дай нови суми да харча или ме уволни съвсемъ, защото нѣма какво да правя тукъ.

Нурединъ наведе глава и, безъ да каже дума, върна се при своитѣ гости.

Но въ това време, когато Нурединъ приказваша съ служителя си, единъ отъ гоститѣ подслушваше задъ вратата. Като чу, че Нурединъ е пропадналъ вече, гостътъ побърза да съобщи това и на другаритѣ си, като прибави съ злорадство:

— Не зная васъ, но азъ за последенъ пътъ ида тукъ.

— Наистина, — казаха другаритѣ, — ако той е вече опростълъ, то каква работа имаме вече съ него?

Въ тази минута влѣзе стопанинътъ. Макаръ да се старееше да бжде веселъ, но не можеше да скрие тревогитѣ и вълненията си, и гоститѣ отъ пръвъ погледъ се убедиха въ истинността на съобщената новина, и Нурединъ не бѣше успѣлъ да си заеме мѣстото, когато единъ отъ гоститѣ стана и почна да излиза и да напуска пиршеството.

— Кжде? — попита стопанинътъ, — защо тъй рано си отивашъ?

— Прости ме, любезни приятелю, — отговори гостенинътъ, — не мога да остана нито една минута повече: иматъ голѣма нужда отъ мене въ къщи.

Следъ първия гостенинъ си отиде втори, трети и скоро подъ различни одумвания си отидоха всички.

Нурединъ не знаеше причинитѣ, защо си отидоха другаритѣ му; погълнатъ отъ тревожни мисли, той побърза да отиде при жена си да се поразговори и да си изкаже скърбитѣ. Тя го изслуша доста спокойно и му каза:

— Че какво? Рано или късно това трѣбваше да се случи: такова прѣскане на пари къмъ нищо друго не можеше да доведе; азъ отдавна ти говорихъ за това, но ти не искаше да ме послушашъ. Сега не ти остава нищо друго, освенъ да се покоришъ на съдбата си и да търсишъ други сръдства да се прехранвашъ.

— Наистина, — каза Нурединъ съ сълзи на искрено разкаяние, — азъ съмъ виновенъ за своето нещастие и горчиво съжалявамъ, загдето на послушахъ твоитѣ разумни съвети, но миналото си е минало, не се връща вече. Само едно ме радва, че се сдобихъ съ вѣрни и предани другари, а това е за мене голѣмо утешение. Тѣ сж доста много и тъй облагодетелствувани отъ мене. Утре ще отида да ги заобиколя и вѣрвамъ да събера пари, за да почна новъ животъ.

— Ахъ, другарю мой, — възрази персийката, — ако ти нѣмашъ отъ друго надежда, положението ти е доста за оплакване. Повѣрвай ми, че всички тия предани приятели ще се откажатъ утре отъ тебе. Впрочемъ, опитай се самъ да се увѣришъ въ това.

Нурединъ имаше друго мнение за човѣшката благодарностъ; той не повѣрва жена си и още на другия день отиде при своитѣ приятели. Тѣ не бѣха далечъ единъ отъ други, но той отиде при най близкия, на когото най-много се надѣваше, и похлопа смѣло на вратата. Следъ минута излѣзе слугинята.

— Тукъ ли е господарьтъ ти? — попита Нурединъ.

— Да, вкѣщи е. Кой го търси да му съобща?

— Кажи му, че желае да го види Нурединъ, синъ на покойния везиръ Кайханъ.

Слугинята го заведе въ гостната стая и отиде да съобщи на господаря си.

— Какъвъ Нурединъ! — чу се сърдитиятъ гласъ на стопанина. — Кажи, че ме нѣма вкѣщи и всѣкога тъй казвай, когато дойде той да ме търси.

Чувство на унижение, злоба и ядъ се подигна въ душата на Нурединъ, когато чу тоя грубъ отговоръ, койго бѣше казанъ високо да се чуе. Мжчно му бѣше да сдържи своето справедливо негодуване, но го задуши у себе си, па излѣзе мълкомъ, като се утеши съ мисълта си, че такава възмутителна неблагодарност може да е изключение и нѣма да се повтори у другитѣ му приятели. Но отъ никого отъ своитѣ приятели не получи помощъ и дори не го допуснаха въ къщата си.

Тъженъ, оскърбенъ до дълбочината на душата си, измжченъ отъ безсиленъ гнѣвъ, той се върна вкѣщи и разказа на персийката за своето унижение, за черната неблагодарностъ на своитѣ приятели.

— За съжаление, моитѣ думи втори пжтъ се сбждватъ, — печално измълви хубавицата. — Е, убеди ли се, най-сетне, колко е ненадежно хорското приятелство?

— Да, азъ виждамъ сега, че богатиятъ човѣкъ прилича на дърво, отрупано съ плодове. Колкото повече има плодове, толкова повече се трупатъ хората около него, но щомъ се обератъ плодетѣ му, всички го напушатъ. Ехъ, тежко е това, дотолкова е тежко, че се боя да се не отчая и, вънъ отъ себе си, да не направя нѣкоя недостойна постъпка. Подкрепи ме, миличка, помогни ми съ разумнитѣ си съвети.

— Споредъ мене, — отговори персийката, — нищо не ти остава друго, освенъ да продадешъ всички слуги, домашнитѣ потрѣби и съ полученитѣ пари живѣй колкото се може по-умѣрено, докато се измѣнятъ обстоятелствата къмъ добро.

Тежко бѣше на Нурединъ да последва тоя съветъ: той трѣбваше да измѣни стария начинъ на живота си и да се откаже отъ всичко, на ксето бѣше привикналъ отъ детинство. Ала нѣмаше какво да се прави и продаде робитѣ си като нѣщо излишно, което искаше само разноски, а когато се похарчиха паритѣ, продаде и къщнитѣ си потрѣби, събирани съ години, и ги продаде на безценница, само да се взематъ пари. Най-сетне като нѣмаше какво да продава, Нурединъ се отчая; ходѣше изъ пуститѣ стаи печаленъ, тъженъ, като се оплакваше отъ безизходното си положение.

— Какво мълчишъ? — попита той веднѣжъ персийката, — или и ти сама не знаешъ какво да се прави?

Този въпросъ стресна хубавицата, тя подигна наведената си глава, погледна Нурединъ и каза:

— Зная: продай ме — това е едничкото срѣдство. Ти знаешъ, че баща ти, покойниятъ везиръ, е далъ за менъ десетъ хиляди

цениха. Наистина, днесъ не струвамъ толкова, но все струвамъ нѣщо и ти да вземешъ половината отъ запластената сума; можешъ подкачи търговия въ нѣкоя чужда страна, гдето не те познаватъ и да заживѣешъ, ако не тѣй разкошно, то поне безъ особени лишения.

Нурединъ очакваше всичко отъ своята хубавица, но не и такъвъ отговоръ и затова доста много се зачуди.

— Какво приказвашъ ти, Боже мой! — каза той изплашено, — може ли да се допусне такава мисль? . . . Нима ти не знаешъ, че азъ дадохъ клетва да се не раздѣлямъ никога съ тебе? Азъ не говоря за любовта си къмъ тебе, която е много по-силна и по-дълбока отъ твоята любовъ. Какъ мога се раздѣли съ тебе?

— Спри! . . — отговори съ горчива усмивка персийката, — о скжпи мой господине, само единъ Богъ знае колко те обичамъ и колко мъжки изпитахъ преди да се реша да се раздѣля съ тебе. Но разбери, че въ това е твоето едничко спасение отъ сиромашията. . . Вѣрвамъ въ любовта ти къмъ мене и, ако дѣлата ти се поправятъ, ти ще ме изкупишъ и ние отново ще се съберемъ веднѣжъ завинаги.

Нурединъ нищо не можа да възрази противъ това; колкото и тежко, колкото и мъчно да мубѣше на сърдце, той се реши да последва съвета и въ сжщия день заведе хубавицата въ пазара на робинитѣ.

Преди да каже, че я продава, дойде при него познатиятъ прекупчия хаджи Хасанъ и се обеща да намѣри купувачъ, ако стоката се окаже отъ добро качество.

— Азъ трѣбва да видя самъ по-напредъ това, що продавашъ, — прибави той и съ съгласието на Нурединъ отиде при робинята, която откри тутакси фереджата.

— Боже мой! че това е оная сжщата хубавица, която покойниятъ ти баща купи преди една година за десетъ хиляди цениха! О, азъ много добръ помня и те увѣрявамъ, че ще ти дадатъ доста добра сумица за нея. Почакай ме, докато намѣря купувачи.

Като каза това прекупецътъ се приближи до една група търговци и почна да се разговаря съ тѣхъ, като придружаваше речта съ весела усмивка и различни движения.

— Почтени господа, — каза той, — вие знаете, че не е злато всичко, що блести, пкъ азъ искамъ да ви покажа сжщинското злато отъ първо качество. Вие, наистина, сте виждали и купували различни хубавици, но такава, каквата азъ съмъ отбралъ, не сте срѣщали въ живота си. Желаете ли да я видите? Заповѣдайте. Сжщински маргаритъ и азъ искамъ, щото вие сами да кажете, колко струва.

Търговцитѣ тръгнаха следъ него, и, като видѣха хубавицата, останаха смаяни; всички едногласно решиха, че струва много повече отъ четире хиляди цениха. Когато излѣзоха, хаджи Хасанъ затвори вратата, покачи се на едно високо мѣсто и, колкото му гласъ държеше, извика:

— Робиня персийка четири хиляди цениха, кой дава повече?

Високата цена обърна вниманието на везира Сауй, който се намираще на пазаря и го накара да предположи, че робинята

трѣбва да бжде необикновено хубава. Той тръгна съ коня си къмъ натрупалитѣ се търговци и повика Хасана.

— Я покажи стоката!

Макаръ и да нѣма обичай да се бърка единъ купувачъ въ пазарлъка на други купувачи, ала никой нѣмаше смѣлостта да забележи на везира, защо разваля обичая, защото всички се боеха отъ него като отъ огънь. Хаджи Хасанъ отвори вратата, изведе хубавицата и я откри тъй щото Сауй можа да види лицето ѝ. Той се плени отъ хубостта на персийката, хвърли строгъ погледъ къмъ търговцитѣ и каза:

— Робинята е моя, азъ давамъ четири хиляди цениха! Търговцитѣ разбраха този погледъ, който бѣше единъ видъ заповѣдь, и никой да не посмѣй да покачи цената.

Хаджи Хасанъ разбра, че работата отива зле, приближи до Нурединъ и му пришепна на ухото:

— Съветвамъ те да не си продавашъ днесъ робинята: този проклетникъ везиръ затвори устата на всички търговци и никой не ще посмѣе да даде една пара повече. А безумно е да се отстъпи робинята за четири хиляди. При това везирътъ и отъ тѣхъ ще отбие.

— Боже опази! Не му продавамъ робинята си, да знае че свѣтътъ ще се свърши, — каза Нурединъ. По добре ще умра отъ гладъ, отколкото да се съглася да отстъпя хубавицата си на този заклетъ врагъ на нашето семейство. Не, ще те помоля за едно нѣщо: ти си човѣкъ опитенъ, научи ме да разваля пазарлъка?

— О, това е много лесно, — отговори хаджи Хасанъ; — кажи предъ всички, че си се разсърдилъ на робинята си и затова си я довелъ да я продавашъ, ала сега се отказвашъ отъ намѣрението си. Това ще задоволи всички и никой нѣма да се обижда.

— Благодаря ти, — каза Нурединъ, — безъ друго ще се възползувамъ отъ твоитѣ съвети.

И наистина, когато хаджи Хасанъ се върна при везира да му даде хубавицата, Нурединъ дойде при персийката, хвана я грубо за ржката и я дръпна къмъ себе си.

— Хайде! — каза той, — за сега те прощavamъ, само гледай да ме не изведешъ втори пѣтъ изъ нетърпение, иначе ще те продамъ безъ друго. Иди си вкъщи, ти ми трѣбвашъ, па и азъ не съмъ тъй беденъ да те продавамъ.

— Че какво ли имашъ, безпѣтни прахоснико! — изкрѣска везирътъ Сауй, цѣлъ кипналь отъ ядъ, като тръгна къмъ Нурединъ, за да отнеме на сила отъ него робинята. Възмутенъ отъ такава дързостъ, той хвана коня му за юздата и го върна назадъ.

— Проклети дяволе, ей-сега бихъ ти извадилъ душата, ако не ми бъркаше присѣтствието на тия почтени господа.

Напусто Нурединъ се боеше отъ намѣсата на юколнитѣ: всички мразѣха Сауя и никой отъ събралитѣ се не би се намѣрилъ да го защити: напотивъ нѣкои се радваха и тайно насърдчаваха Нуредина, като го ужтвaha, какъ да се разправи съ везира.

Между това Сауй, като искаше да се освободи отъ противника си, смушка коня си, и той рипна да скочи, ала Нурединъ, ловъкъ и силенъ отъ природа, дръпна везира отъ седлото и го

повали въ калъта. Следъ това, ободренъ отъ общия смѣхъ на тълпата, почна да го налага съ удари. Десетъ роби, които придружаваха визира, изтеглиха си сабитѣ, да защитятъ господаря си, но околнитѣ зрители ги задържаха.

— Кжде се врите? — попитаха околнитѣ, — ако нашиятъ господарь е везиръ, то другиятъ е везирски синъ; оставете ги сами да се разправятъ както знаятъ. Тѣ се каратъ, тѣ ще се и помиратъ, но ако убиете Нурединъ, то ще отговаряте съ главитѣ си предъ царя. Презъ това време Нурединъ се бѣше вече уморилъ да се разправя съ великия везиръ, той го остави срѣдъ калъта, взе подъ ржка персийката и си отиде, придруженъ съ одобрителни викове отъ страна на тълпата.

Битъ и униженъ колкото трѣбва, Сауй съ мжка стана отъ калъта съ помощта на слугитѣ си и подкрепенъ отъ тѣхъ тръгна къмъ двореца си тѣй, както бѣше.

— Какво е това? — попита царьтъ, като го изгледа отъ петитѣ до главата.

— Господарю, — отговори везирьтъ, — задето имамъ щастието да се ползувамъ отъ милоститѣ на твое величество и да бжда представителъ на твоята свещена особа, ето какъ недостойно се осмѣляватъ да постъпватъ съ менъ.

— Кажи, кажи направо, — прекъсна го царьтъ. — Кажи кой те накичи тѣй?

Като опитенъ придворенъ, Сауй се помжчи, разбира се, да представи работата въ своя полза и да засегне честолюбиего на царя.

— Господарю, — почна той, — днесъ отидохъ до пазаръ да си купя нѣщо. Въ това време чувамъ нѣкой търговецъ да продава робиня за четири хиляди цехина. Азъ искахъ да се науча защо се продава тѣй скъпо и кому принадлежи тя. Попитахъ и знаете ли какво, господарю? Тая робиня бѣше сжщата оная, която покойниятъ везиринъ Кайханъ бѣше купилъ за твое величество съ твои пари, но вмѣсто да я даде на тогова, на когото се следваше, той я подари на сина си, като не те считаше навѣрно достоенъ да имашъ такава хубавица. Днесъ тоя синъ, останалъ безъ счупена пара, я извадилъ на пазаръ. Азъ отдавна знаехъ тази история, но мълчахъ да не оскърбя твое величество. Най-сетне намислихъ да купя тая хубавица и да ти я дамъ като твоя собственост. Съ тая цель отидохъ при Нурединъ и му казвамъ доста спокойно:

— Зная, че търговци сж оценили твоята робиня за четири хиляди цениха; наистина, тѣ биха подигнали цената: но ти, вѣрвамъ, ще се съгласишъ да ми я отстъпишъ за тая цена, защото азъ не я купувамъ за себе си, а за негово величество и, ако искашъ, ще му поднеса тоя даръ отъ твое име, за което ще бждешъ задоволенъ. Както виждашъ нѣма нищо обидно въ това предложение, ала Нурединъ, вмѣсто да отговори както трѣбва, кипна, нахука и мене и твое величество.

— Поразнико! — извика той вѣнъ отъ себе си, — азъ поскоро бихъ далъ робинята на първия еврейнъ когото срещна, отколкото на тебе и господаря ти.

Колкото груби и оскърбителни да бѣха тия думи, азъ отговорихъ само безъ да излизамъ изъ себе си :

— Нурединъ, ти оскърбявашъ не мене, а самия царь, нашия владѣтель. Спомни си, че баща ти бѣше отрупанъ съ милости не по-малко отъ мене.

Но тия думи още повече ожесточиха Нуредина : той се хвърли върху ми като дивъ звѣрь, свали ме отъ коня и почна да ме бие колкото може. Господарю, не говоря за себе си — поруганата чест на твое величество иска отмъщение, — каза везирѣтъ.

Следъ тия думи той наведе глава и се обърна сякашъ да отрие сълзитѣ си.

Коварнитѣ думи на везира оказаха своето действие : царѣтъ се ядоса страшно. Като повика началника на стражата, заповѣда му да вземе четиридесетъ души войници, да срути до основи жилището на Нурединъ, а него самия заедно съ робинята да докара въ двореца.

Нещастниятъ Нурединъ би загиналъ, ако не го спасѣше дворцовиятъ служителъ Санджиаръ, който бѣше нѣкога робъ на везира Кайханъ и при когото достигна високи чинове. Като се научи за страшната царска заповѣдъ, Санджиаръ се затече при Нурединъ и успѣ навреме да го предупреди за страшната опасностъ.

— Бѣгай, бѣгай по-скоро, — каза му той : — царѣтъ е толкова много разгнѣвенъ отъ клюкитѣ, които везирѣтъ Сауй направи противъ тебе, щото нѣма да обърне внимание върху твоитѣ оправдания, и ти бездруго ще бждешъ наказанъ, ако не се скриешъ. . . Бѣгай ! ето ти четиридесетъ цениха за пжтъ ; азъ бихъ ти далъ още повече, ако имахъ време да се върна вкъщи, но това е невъзможно : войницитѣ вече идатъ тука.

Нурединъ съобщи съ нѣколко думи на персийката опасността и въ сжщата минута изскочиха изъ къщи, безъ да успѣятъ да взематъ нѣщо съ себе си. Тѣ сполучиха да избѣгатъ не само изъ града, но и да стигнатъ устието на рѣка Ефратъ, гдето нѣкакъвъ корабъ се готвѣше да тръгне. Когато тѣ стигнаха брѣга, капитанѣтъ отъ кувертата даваше заповѣдъ да тръгватъ. Но като видѣ пристигналитѣ, изпрати лодка да ги взематъ.

Като се отърваха отъ опасността, тѣ въздѣхнаха леко и най сетне се успокоиха, когато се научиха, че заминаватъ за Багдадъ, гдето царуваше въ това време покровителѣтъ на всички нещастници, знаменитиятъ Харунъ-аль-Рашидъ. Капитанѣтъ заповѣда да се изтеглятъ котвитѣ, да се пуснатъ платната, и корабѣтъ благодарение на попжтния вѣтъръ, бързо почна да се отдалечава отъ Балсоръ.

Въ това време началникѣтъ на стражата, придруженъ отъ четиридесетъ войници, се яви въ дома на Нурединъ и, като не намѣра стопанина, почна да го търси вредомъ ; разпита съседитѣ, минувачитѣ, но нищо не можа да се научи. Всички обичаха Нуредина за неговата добрина и честностъ, затова никой не би се решилъ да каже, макаръ и да го знаеше где е. Като не се намѣри Нурединъ, събориха къщата му и се върнаха при царя. Царѣтъ, разгнѣвенъ отъ тая несполука, заповѣда да претърсятъ цѣлия

26

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

градъ и околноститѣ му, като обеща голѣма награда томува, който улови Нурединъ заедно съ робинята му или да каже где се крие той. Но всичко остана напусто.

Нурединъ и персийката благополучно продължаваха да плуватъ и следъ нѣколко дни корабътъ пристигна въ Багдаты. Като се забеляза грамадниятъ градъ, капитанътъ, доста благодаренъ, че се свършва пѣтуването, обърна се къмъ пѣтниците и каза :

— Деца мои, ето градътъ, отъ който по богатъ и по-голѣмъ нѣма въ свѣта. Жителитѣ му не знаятъ нито студъ, ни лѣтна жегга, тукъ царува вѣчна пролѣтъ съ миризливитѣ си цвѣта и съ ярѣсната си зеленина, но и съ разкошнитѣ си есенни плодове.

Корабътъ се спрѣ малко далеко отъ брѣга и пѣтниците съ лодки почнаха да слизатъ и да се разотиватъ всѣки по работата си. Нурединъ съ персийката нѣмаха тукъ никаква работа и като не знаеха кжде да отидатъ, трѣгнаха безцелно изъ разкошнитѣ градини по брѣговетѣ на р. Тигъръ и се спрѣха подъ едни високи и хубави врати, край които отъ дветѣ страни стоеха скамейки, скжпо украсени.

— Ахъ, колко е хубаво тукъ ! — извика Нурединъ, — хайде да си спочинемъ и да пренощуваме, а утре ще подиримъ истинско пристанище.

— Както искашъ, — отговори персийката, — азъ всѣкога съмъ съгласна съ тебе.

Тѣй като тѣ се бѣха нахранили на кораба, оставаше имъ само да се разхладятъ съ вода на чешмата и да си легнатъ.

Градината, при вратитѣ на която се разположиха пѣтниците, принадлежеше на самия халифъ; тамъ, върху една значителна височина, заобиколена съ разцвѣтѣли дървета, се издигаше голѣмъ, великолепенъ кйошкъ, който се наричаше храмъ на живописъта, защото главното му украшение бѣха разнообразнитѣ картини на най-добритѣ персийски майстори. Обширната зала на тоя кйошкъ освѣтяваха осемдесетъ прозореца, а нощемъ — много свѣщи, и той представляваше отдалече счарователно зрелище.

Вичко това заедно съ широката градина се намираше подъ надзора на единъ пазителъ, на име Шеихъ-Ибрахимъ, старъ заслужилъ войникъ. Той бѣше длъженъ да наблюдава строго да не влизатъ външни хора въ градината и да не сѣда никой върху скжпитѣ скамейки.

Тая вечеръ Шеихъ-Ибрахимъ отрано заобиколи градината и като забеляза, че нѣкакви хора сж легнали върху седалкитѣ, кипна отъ нечувана дързостъ.

— Ахъ, кучи синове — помисли си той, — гледайте какъ сж се разположили като у тѣхъ си. Добре. Азъ още сега ще ви науча да се покорявате предъ волята на нашия господаръ.

Пазителътъ грабна една суровица отъ бамбукова трѣстъ, притвори полека вратата и трѣгна къмъ заспалитѣ, като си засука ржжавитѣ. Той бѣше готовъ да почне, но се размисли и пусна тоягата.

— Шеихъ-Избрахиме, — си каза той на себе си, — почакай малко, докато се научишъ за всичко; можеби, тия хора да сж

чужденци и не знаятъ нашия редъ и не сж чували разпорежданията на халифа. Въ такъвъ случай защо да ги наказвамъ ? Подбутнатъ отъ тая великодушна мисълъ, той тихо побутна крака на Нуредина.

Нурединъ се пробуди веднага и, като видѣ предъ себе си благообразенъ съ дълга и бѣла брада старецъ, скочи, колѣннчи, хвана го за ръката, приближи я до устнитѣ си и каза :

— Богъ да те поживи, почтени отче, какво искашъ отъ мене ?

Тая изтънчена скромность съвсемъ обезоръжи стареца и той отговори меко :

— Синко, бихъ желалъ да зная кои сте и откъде сте ?

— Ние сме отдалеко, — каза Нурединъ. — Тая вечеръ пристигнахме съ корабъ въ града ви и, като не знаехме где да се спремъ, решихме да пренощуваме тукъ.

— Тукъ не ви е удобно, — отговори Шеихъ-Ибрахимъ, — елате по-добре съ мене, азъ ще ви намѣря по удобно мѣсто за спане : впрочемъ, поразгледайте тази градина.

— Това градина ли е ? — попита Нурединъ.

— Както виждате, — отговори старецътъ усмихнато, — тя ми е останала наследство отъ баща ми. Идете, идете я разгледайте, има какво да видите.

Гоститѣ не чакаха да ги канятъ втори пжтъ и тръгнаха по дирѣ стареца, който затвори следъ тѣхъ вратата и ги заведе върху единъ изкуствено издигнатъ хълмъ, откъдето хубостъта на широката градина се откриваше съ всичкото си великолепиe.

Нурединъ бѣше виждалъ въ Балсоръ доста много чудни градини, но като тази никога не бѣше виждалъ.

— Ахъ, колко си щастливъ, старче, — извика той безъ да ще, — да ти продължи Богъ днитѣ въ тоя рай. Ами какъ се казвашъ ти, почтени старче ?

— Шеихъ-Ибраимъ ме казватъ, — отговори старецътъ съ достоинство.

— Ето какво, Шеихъ-Ибрахиме, — продължи Нурединъ, — азъ толкова съмъ благодаренъ отъ сърдечното ти гостоприемство, щото искамъ бихъ съ нѣщо да изкажа благодарността си. Ето ти две златни монети, ще ли се потрудишъ да купишъ съ тѣхъ нѣщо за ядене, и ние бихме си хапнали заедно.

Къмъ златото и изобщо къмъ паритѣ Шеихъ-Ибрахимъ имаше особена слабостъ ; като получи паритѣ веднага съобщи, че половината отъ паритѣ ще стигнатъ да се купи ядене, следователно другата половина ще остане за него за труда му. Следъ това заключение съ удоволствие се съгласи да изпълни желанието на гоститѣ си.

Когато замина старецътъ, Нурединъ и персийката продължаваха да се разхождатъ по цѣфналата морава и сѣнчести алеи и, безъ да забележатъ, се приближиха до койшка. Външността на това грамадно, величествено здание тѣй ги възхити съ хубостъта си, щото отъ сърдце поискаха да влѣзатъ вътре и съ тая целъ се заловиха да се качатъ по мраморнитѣ стѣпала на стълбитѣ, но като видѣха, че входната врата е затворена, върнаха се назадъ.

Въ тая минута се показа Шеихъ-Ибрахимъ, натоваренъ съ провизии. Нурединъ се приближи къмъ него и го попита по единъ невиненъ начинъ :

— Ти, струва ми се, казваше, че тази градина е твоя, истина ли е?

— Е че какво? Казахъ и пакъ повтарямъ.

— Гдето ще се каже и койшкътъ е твой.

Старецътъ се смути отъ този неочакванъ въпросъ.

— Ха! стана тя! Какво ли ще казвамъ? — помисли си старецътъ. — Ако кажа, че койшкътъ не е мой, ще почнатъ да ме разпитватъ какъ тъй градината е твоя, а койшкътъ не... Отгде се намѣриха! Ще кажа, че всичко е мое.

— На когото е градината, на него е и койшкътъ, разбира се, — отговори старецътъ.

— Ами че като е тъй, какво ни бърка да си хапнемъ и да си пийнемъ въ тоя койшкъ? — попита гостенинътъ. — Той е тъй великолепенъ отвънъ, защото заслужава да бжде разгледанъ отвътре.

— Че какво пъкъ? — помисли си старецътъ. — Ами ако ни свари халифътъ? Впрочемъ той щѣше да ми каже, че ще дойде... Като се нарекохъ стопанинъ на койшка, не мога отказа на гоститѣ си. — Добре, — каза той, — като се обърна къмъ тяхъ, — ако желаете, можемъ да си похапнемъ вътре.

Старецътъ се затече да потърси ключоветъ.

Като се отвори вратата, Нурединъ заедно съ персийката влѣзе въ великолепно то помѣщение, гдето всичко учудваше съ хубостта си човѣшкото око. Такова богатство, такъвъ изтънченъ разкошъ никога не бѣха виждали тѣ, дори и на сънъ.

Въ това време Шеихъ-Ибрахимъ наслажда ястието на масата и повика гоститѣ да се приближатъ.

И тримата седнаха около масата и се почна пируването, което не се продължи дълго време. Нурединъ се отстриани, седна край прозореца и, като си спомни миналия си веселъ животъ, навънъ се отъ тжга.

— Ела при мене, — каза той на персийката, — погледни, какъ е хубаво наоколо и колко е прекрасна тая градина подъ свѣтлината на луната.

Тѣ дълго време се любуваха мълкомъ на тая чудна картина, докато старецътъ разтрѣби масата.

— Шеихъ-Ибрахимъ, — каза Нурединъ, като се обърна къмъ стареца, — ще те помоля за едно нѣщо: не можешъ ли ни почерпи съ нѣщо?

— Съ какво, синко? Съ шербетъ ли? Имамъ много хубавъ, само че следъ ядене ми се струва, не се пие шербетъ.

— Знамъ, — каза гостенинътъ, — азъ разбирамъ друго питие.

— Да не е вино? — попита Шеихъ-Ибрахимъ.

— Да, да. Ако имаше една-две бутилки, много ти бихме благодарили.

— О, не, приятелю, пази Боже, не държа вино у себе си. Четири пѣти съмъ ходилъ въ Мека на поклонение и съмъ се заклелъ да не се приближавамъ до вино,

— Жално. А ти би ни доставилъ голѣмо удоволствие, — продължи Нурединъ, — какъ весело бихме свършили тая вечеря. Помисли, наистина, не можешъ ли нѣкакси изпълни нашето желание, безъ да нарушишъ клетвата си? Дойде ми на умъ: ето какъ! Долу виждамъ, че има свързано магаре. Сигуръ и то е твое. Качи се, вземи една кошница съ шишета иди въ близката кръчма, накарай кръчмаря да ги напълни, заплати ги и се върни. Азъ тука ще те срещна и ще ги поема. Ето ти още две жълтици и тръгвай.

Златото подеждуваше върху стареца.

— Какъ лесно, синко, се догаждашъ, — каза той, като си присмѣтна на ума, колко ще похарчи и колко ще му останатъ. — Добре, нека бжде тъй, дай, ще отида да ви направя удоволствието.

Не се измина и единъ часъ, и старецътъ пристигна съ шишета пълни съ вино.

— За още едно ще те помолимъ, — каза Нурединъ: — виното се пие съ чаши и се закусва съ плодове. Можете ли да ни доставите и едното и другото.

— Да, да, съ голѣмо удоволствие, — отговори старецътъ и тугакси се затече въ мазата, откъдето донесе нѣколко златни чаши и отбрани плодове, сложени върху скъпи сѣдове.

Като сложи всичко това на масата, отстрани се, макаръ и да го молиха гоститѣ настойчиво да остане при тѣхъ.

Като останаха сами, Нурединъ и персийката се приближиха къмъ масата, започнаха да пиятъ съ наслада ароматното вино и да се разговарятъ весело.

— Можеше ли човѣкъ до предполага, че ни очаква такава приятна вечеря! — каза Нурединъ, — вижда се, че сѣдбата ни облагодетелствува. За мене поне не сѣществува по-голѣмо наслаждение отъ това: да държа въ едната си ржка чаша, пълна съ вино, а съ другата да те пригрѣщамъ.

Малко-помалко тѣ тъй се развеселиха, щото почнаха да пѣятъ, а тъй като имаха хубави гласове, пѣснитѣ имъ привлѣкоха вниманието на Шеихъ Ибрахимъ, който се вслуша като открехна вратата. Нурединъ го забеляза и го повика.

— Шеихъ Ибрахимъ, колко си добъръ! Азъ толкова съмъ ти благодаренъ, щото не зная какъ да се изкажа. Ела при насъ, ние нѣма да те караме да пиешъ, само седни тукъ да си поговоримъ.

— Не, пийте и се веселете сами по-добре, пъкъ азъ ще ви слушамъ отдалече, — отговори старецътъ и се скри отново.

Но хубавата персийка забеляза, че старецътъ се намира задъ вратата и обърна вниманието на мъжа си на това.

— Знаешъ ли какво, — пришепна му тя, — макаръ нашиятъ господинъ и да ни увѣрява, че не може да търпи виното, струва ми се, че би си сръбналъ малко, ако не се стѣсняваше. Направи това, драги мой, което ще ти кажа, и навѣрно ще можемъ да го опоймъ.

— Не можемъ! — извика Нурединъ весело.

— Ще видишъ! Ти само го повикай тукъ, сетне престори се, че си пьянъ и спишъ. Другото остави на мене, — каза персийката.

Нурединъ, като разбра намѣрението на персийката, реши да го турне въ действие.

— Шеихъ-Ибрахимъ! — извика той, като забеляза, че се отвори вратата. — Ела при насъ, не ни лишавай отъ удоволствието да те имаме между насъ и да говоримъ съ тебе. Нѣма да те пресилваме да пиешъ, ако не можешъ. Само ела при насъ да си поговоримъ.

Тия думи най-сетне подеждуваша на Шеихъ-Ибрахимъ; той се приближи и седна на края на миндеря.

— Не тамъ, — каза Нурединъ, седни тукъ, наредъ до жена ми. Старецътъ се усмихна до уши отъ удоволствие и седна на посоченото мѣсто.

По молбата на мъжа хубавицата персийка изпѣ въ честь на гостоприемния стопанинъ една токущо съставена отъ нея пѣсень, и старецътъ се разчувствува.

— Ехъ, да срѣбнемъ нали? — каза Нурединъ като му подаваше чашата.

— Какво искашъ да ми направишъ, синко! — извика Шеихъ-Ибрахимъ и се дръпна малко назадъ. — Нали ти казахъ, че съмъ се отрекълъ отъ виното.

— Като е тъй, нѣма да те каня повече, позволи ми да пия за твое здраве.

Нурединъ изпи чашагад о дѣното и, присторенъ малко на пьянъ, опрѣ си главата върху възглавницата и ужъ заспа.

— Ей тъй прави всѣкога, пийне малко и веднага заспива... Лошо! А какъ бихъ искала да се повеселя сега!... Шеихъ-Ибрахиме, — продължи тя да говори, — като го гледаше ласкаво въ очитѣ, срѣбни си съ менъ. Наистина, срѣбни си, поне нѣколко глътки за моето здраве.

Старецътъ дълго време се отказва, ала, най-сетне, отстъпи и взе чашата отъ ръцетѣ на хубавицата. Следъ една минута той изпи втора чаша съ малко одумвания, третата взе безъ оправдания, а когато допизваше четвъртата, Нурединъ отвори очи.

— А, а, Ибрахиме! Ето какъ си се билъ зарекълъ ти. Пъкъ азъ мислѣхъ, че ти си се посветилъ приживе.

— Че азъ не искахъ, ами жена ти ме накара, — отговори старецътъ смугено усмихнатъ. — Можешъ ли отказа на такава хубавица? Нека тя да ми бере грѣха.

Старецътъ наистина обичаше да си срѣбва; той често слизаше въ мазата да си точи винце, но тъй скрито, тайно, щото никой не знаеше, нито халифъ, нито придворни, че Ибрахимъ пие вино. Ето защо се смути старецътъ, когато стана Нурединъ и го видѣ съ чаша въ ръка.

— Не обръщай внимание на това, Ибрахиме, — каза хубавицата, — да приемъ и да се веселимъ, докато можемъ, не е ли тъй?

— Наистина! — потвърди Шеихъ-Ибрахимъ и отново напълни чашата.

— Какъ? И ти ли искашъ? — попита Нурединъ съ присторено учудване, когато старецътъ, безъ да чака да го поканятъ, простръ ржка да вземе чашата.

— Разбира се, — отговори старецътъ малко докаченъ. — Нима ти мислишъ, че азъ съмъ толкова слабъ, та не мога пи повече. Не, ти се лъжешъ, виното никога не е могло да ме свали.

Това развесели вече събеседниците, и шеги, смѣхъ, духовитостъ придружиха веселия пиръ. Тъкмо къмъ срѣдата на веселието на хубавицата се стори, че масата не е освѣтена достатъчно.

— Шеихъ-Ибрахиме, — извика тя, — какъ не те е срамъ да имашъ толкова свѣтилници, а да ни държишъ едвали не въ тъмнина? Запаля поне кандилата: ти си чувалъ, че колкото вжщи е по-свѣтло, толкова въ душата е по-весело.

Старецътъ, заетъ презъ това време въ нѣкакъвъ разговоръ съ Нуредина, отговори набърже:

— Запаля ги ти сама, ако искашъ, само два-три, не повече.

Ала хубавицата запаля всички.

Следъ нѣколко минути, когато Шеихъ Ибрахимъ се разговаряше съ хубавицата, Нурединъ го замоли отъ своя страна да запаля висещитѣ свѣщници.

— Или си ленивъ, синко, или не ти иде отржки, — каза старецътъ. — Ето свѣщъ, ето свѣщниците: вземи и запаля колкото искашъ.

Нурединъ запаля всички свѣщи, като разтвори прозорцитѣ.

Случи се, щото халифътъ въ това време не бѣше се още прибралъ въ спалнята си, а се разхождаше въ една отъ стаитѣ си, която гледаше въ градината. Великиятъ везиръ стоеше при вратитѣ и чакаше нетърпеливо, кога ще го пусне господарътъ му да си иде. Въ това време халифътъ се спрѣ при прозореца и дигна прердетата. Силна свѣтлина, подобна на пожаръ, блесна въ очитѣ му и за първо време той помисли дали не гори градътъ, но като се увѣри, че свѣтлината иде отъ кйошка му, извика разгнѣвено:

— Джиафаръ, какви сж тия работи отъ тебе? Кой се осмѣлява да разполага въ моя кйошкъ и да пали свѣщи, кога ме нѣма тамъ.

Джиафаръ се приближи смутено къмъ прозореца и, като се увѣри, че халифътъ не се лъже, разтрепера се, съзнавайки лошитѣ сетнини, ако не съумѣеше да обясни каква е тая свѣтлина въ кйошка.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — каза той, като заекваше на всѣка една дума, — ето какво предполагамъ: навѣрно това е сторилъ Шеихъ-Ибрахимъ, който идва преди нѣколко дни при мене и ми каза, че желае да събере служителитѣ на джаминитѣ, за да се помоли за здравето и благоденствието на твое величество. Разбира се, азъ не можехъ да не одобря намѣрението му, само го помолихъ да не бързо, докато не получи височайше разрешение. Но прости ме, господарю, азъ съвсемъ забравихъ да ти доложя за това, и Шеихъ-Ибрахимъ, като е предполагалъ, вѣрвамъ, че е

получено разрешение, днесъ, както се вижда, дава угощение на духовнитѣ отци въ койшка ти, и за по-голѣмо тържество е запалилъ свѣтилникитѣ.

— Всичко това показва, че ти не си догадливъ, — отговори халифътъ. — Шеихъ-Ибрахимъ не е толкова важна особа да прави събрания въ моитѣ дворци; той е искалъ само да извърнка отъ тебе пари за нѣкакви въображаеми разноси: ти не си му далъ никакви суми, и ето че той наредилъ тържествено освѣтление, което, разбира се, ще ни стане много скъпо.

Великиятъ везиръ, зарадванъ, че се е отървалъ отъ по-голѣми отговорности, на драго сърдце се призна виновенъ, че не се досѣтилъ.

— А тъй като никаква грѣшка не трѣбва да остава ненаказана, — продължи халифътъ съ смѣхъ, — то и ти ще бждешъ наказанъ, макаръ и не особено тежко; нощесъ нѣма да си ходишъ вжщи, а ще ме придружишъ на вечерята при достопочтенитѣ старци, които искамъ да видя безъ друго. И тъй докато се преоблѣка, иди повикай Месруръ и ще отидемъ трима.

Много лесно е да си представимъ онова смущение, което изпита великиятъ везиръ, какво да се прави: той знаеше, че решението на халифа не може да се измѣни, и той нѣмаше друго какво да прави, освенъ да се покори на сждбата и да се съгласи на всичко.

Следъ нѣколко минути халифътъ, везирътъ и Месруръ излѣзоха предпазливо изъ двореца и тръгнаха къмъ освѣтения койшкъ. Когато се приближиха до него, повелителътъ предложи да се изкачатъ на едно отъ дърветата, откъдето можеше да се вижда всичко, което ставаше вжтре, но Джафаръ му обърна вниманието върху вратата, която Шеихъ-Ибрахимъ бѣше оставилъ цѣла полуотворена.

Халифътъ се изкачи тихо по стълбитѣ, скри се тъй щото да може да види и да чуе всичко, което ставаше и което се говорѣше въ стаята. И какво бѣше неговото учудване, когатъ вмѣсто светитѣ отци, видѣ една хубавица, единъ младъ човѣкъ и самия Шеихъ-Ибрахимъ при тѣхъ съ златна чаша въ ржка да говори разпалено на събеседницата си.

— Не, разбери, че пѣсенъта е душа на веселието!... Позволи ми, моя хубавице, да ти изпѣя една отъ най-хубавитѣ стари пѣсни.

И той запѣ малко пиянски, и това доста много учуди халифа, защото той знаеше, че старецътъ не само че не пие вино, но и не си позволява никакви удоволствия.

— Ела по-насамъ, — каза халифътъ на Джафаръ, — и погледай, тѣзи ли сж твоитѣ служители на джамииѣ, които споредъ думитѣ ти, билъ повикалъ Шеихъ-Ибрахимъ.

Отъ тона, съ който бѣха казани тѣзи думи, великиятъ везиръ се разтрепера; той се покачи по стълбата, погледна презъ вратата и, като видѣ пийналия Ибрахимъ съ нѣкакви непознати хора, остана тъй смаянъ, щото не можа да каже нито думица, нито да се мръдне отъ мѣстото си. Въ това време халифътъ, като гледаше презъ рамото му, мърморѣше:

— Право да си кажа, не съм виждалъ такава хубавица и мъжът го бива. Тръба да се науча безъ друго кои сж тѣ и какъ сж дошли тука.

Въ тове време Шеихъ-Ибрахимъ запѣ и се наведе къмъ персийката, като каза:

— Не желашъ ли нѣщо още, скъпа гостенке, за да се свърши тази вечеръ съ пълно удоволствие? Кажй само, всичко съмъ готовъ да направя за тебе.

— Ако е тъй, донеси ми единъ музикаленъ инструментъ, искамъ да изсвирия любимата си мелодия.

— Само кажй, моя вълшебнице, — каза старецътъ. — На какво свиришъ? На лютна свиришъ ли?

— Донеси и ще видишъ — каза хубавицата усмихнато.

Шеихъ Ибрахимъ стана, извади лютната изъ шкафа и я подаде на хубавицата.

— Джиафаръ, — каза халифътъ на везира, като го бутна по ржката, — ако хубавицата изсвири добре, азъ ще простя на тия млади хора смѣлостъта, загдето сж влѣзли въ двореца ми, но тебе въ всѣки случай ще обеса.

— О повелителю, — извика везирътъ съ притворенъ страхъ — ако е тъй, то азъ желая, щото тя да изсвири много лошо.

— Защо? — попита халифътъ.

— Защото срѣдъ весела компания е и по-весело да се умира.

Харунъ-аль-Рашидъ, който обичаше духовитоститѣ, се разсмѣ на тоя отговоръ и, като се приближи до вратата, почна да слуша внимателно свирнята на персийката.

Като взе нѣколко откъслечни акорди, тя изпълни прелюдията тъй изразително, съ такова чудно съчетение на сила и нѣжностъ въ звуковетѣ, щото халифътъ остана смаянъ отъ нейното необикновено изкуство. Но възторгътъ му още повече се увеличи, когато тя запѣ, като придружаваше музикалната мелодия съ своя звученъ и страстенъ гласъ.

Щомъ спрѣ хубавицата да пѣе, повелителътъ, като махна съ ржка на Джиафаръ да трѣгне следъ него, слѣзе по стълбата въ градината.

— Чуденъ гласъ, чудесно свири! — извика той отъ възхищение. — Знаешъ ли, че презъ цѣлия си животъ не съмъ слушалъ такова нѣщо. Азъ мислѣхъ до сега, че никой не може да се сравни съ нашия добъръ пѣвецъ Исакъ, а то се указа, че имало по-добъръ музикантъ отъ него. Тръбва да влѣземъ вжтре да послушае отблизо, но какъ да направимъ да ги не изплашимъ?

— Наистина, господарю, — каза везирътъ, — ще се изплашатъ отъ тебе, а Шеихъ Ибрахимъ може да умре.

— Отъ това се плаша и азъ, да не уморя стария си служителъ, макаръ и да е виновенъ. — Но, вижъ каква мисълъ ми дойде на умъ! — извика той, като поразмисли малко. — Иди съ Месруръ подъ ония тамъ дървета, азъ сега ще дойда.

Въ градината имаше голѣмо езеро, което се съобщаваше чрезъ подземни канали съ Тигъръ, въ това езеро имаше хубава

риба; всички околни рибари знаеха това, и всеки гледаше да си хвърли мрежата въ него, но се боеха отъ Шеихъ Ибрахимъ, който пазѣше. Но презъ тази нощъ, както се знае, старецътъ му бѣше малко дръпналъ и забравилъ да заключи градинскитѣ врата. Единъ рибаръ, като минавалъ нея нощъ оттука, видѣлъ вратата отворена и не можалъ да устои противъ изкушението да не си хвърли мрежата въ езерото.

Въ тая сжщата минута, когато изтегля мрежата си изъ езерото, дойде при него халифътъ, който предвиждаше отъ по-рано, че ще хване нѣкого край езерото, щомъ вратитѣ сж оставени отворени. Луната свѣтѣше ярко, и рибарътъ, като чу стѣпкитѣ, позна, че иде повелителътъ. Силно изплашенъ, колѣнчи предъ него и съ разтреперанъ гласъ почна да го моли за милость, като се оправдаваше съ крайната си бедность.

— Не се бой, стани, — каза халифътъ съвсемъ спокойно; — прощавамъ те за пръвъ пжтъ, но гледай да се не повтори. Изтегли мрежата, да видимъ каква риба си хваналъ.

Ободренъ отъ тия думи, бедниятъ човѣкъ се посвѣсти и побърза да изпълни заповѣдтъ. Въ мрежата се бѣха уловили нѣколко голѣми, рѣдки и скжпи риби, отъ които халифътъ избра две най-голѣми и заржча на рибаря да ги свърже, следъ това му каза:

— Хайде сега да си мѣнимъ дрехитѣ: ти ще се облѣчешъ съ моитѣ, пжкъ азъ съ твоитѣ.

Безъ да каже думица, рибарътъ тутакси се съблѣче отъ чалмата до обувката и халифътъ отъ своя страна стори сжщото. Когато се преоблѣкоха двамата, той каза на рибаря.

— Нѣма нищо повече: можешъ да си отидешъ!

Сиромашътъ не вѣрваше на очитѣ си: той се поклони до земята, сбра набърже мрежата си съ останалата риба и бѣгомъ трѣгна къмъ вратитѣ. А халифътъ грабна съ една ржка дветѣ риби и отиде къмъ алеята, гдето го чакаха Джиафаръ и Месруръ; той ги приближи мълчешката.

— Какво търсишъ тукъ и какъ си се осмѣлилъ да дойдешъ? — извика великиятъ везиръ къмъ халифа. Халифътъ се изсмѣ, и чакъ тогава го познаха.

— Прости ме, повелителю, — каза Джиафаръ смутено, — азъ те помислихъ за рибаръ. Увѣрявамъ те, че и самиятъ Шеихъ-Ибрахимъ нѣма да те познае.

— Почакай тукъ, азъ ще изиграя една комедия, — каза той, като се покачи на мраморната стѣлба и почука на вратата на койшка.

Срѣдъ оживения разговоръ и смѣхъ само Нурединъ можа да чуе хлопането; той го събщи на стопанина. Шеихъ-Ибрахимъ, безъ да стане отъ мѣстото си, извика ядосано:

— Кой е тамъ? Какво трѣбва?

Халифътъ отвори вратата и, като се подаде, каза съ промѣненъ гласъ на Ибрахимъ.

— Не желае ли твоя милость да си купи отъ мене риба? Съвсемъ прѣсна, токущо уловена въ рѣката. Азъ съмъ рибарътъ

Керимъ, минавахъ случайно оттука и, като видѣхъ свѣтнало, помислихъ си, че Шеихъ Ибрахимъ дава угощение на гоститѣ си и ще му трѣбва риба, та се осмѣлихъ да дойда.

— Ахъ, щастие, — извика персийката. — Моля ти се, Шеихъ-Ибрахимъ, кажи му да влѣзе, нека ни покаже рибата.

Старецътъ не можеше да разбере откъде и какъ е влѣзълъ този рибаръ, но, като желаше да угоди на хубавицата, обърна глава къмъ вратата и каза съ заплетенъ гласъ.

— Ей кой си? Дойди тукъ, покажи се!...

Халифътъ се приближи, подражавайки по всичко на протакъ, и показа рибата на купувачитѣ.

— Какви хубави, едри, — казваше хубавицата. — Само да се сготвятъ хубаво.

— Че сурова риба яде ли се? — попита Шеихъ-Ибрахимъ.

— Иди я свари самъ, приготи я, както трѣбва; въ готварницата ми се намира всичко, що ти потрѣбва, — каза Шеихъ-Ибрахимъ на халифа.

Халифътъ се върна при везира си.

— Джиафаре, всичко тръгна добре, само че на мене заповѣдаха да сваря рибата.

— Ако обича твое величество, азъ ще я сготвя, — отговори везирътъ.

— Не, трѣбва да си изиграя ролята до край, — каза халифътъ; — изиграхъ ролята на рибаръ сполучливо, сега ще се опитамъ да си изпълня длъжността на готвачъ. На младини азъ съмъ се упражнявалъ въ готварското изкуство и сполучвахъ.

Халифътъ весело тръгна къмъ готварницата, а Джиафаръ и Месруръ го последваха.

И тримата се заловиха за работа, а тъйкато въ готварницата на Ибрахима се намираше всичко потрѣбно, то рибата се свари скоро, приготи се както трѣбва. Халифътъ я занесе на парцелановъ съдъ въ градинския кйошкъ, сложи я предъ гоститѣ, сложи и лимонъ да се намира, ако потрѣбва. Всички ядоха съ голямо удоволствие, особено Нурединъ и персийката, а халифътъ презъ цѣлото време стоя правъ.

Когато се нахраниха всички, Нурединъ се обърна къмъ халифа тъй:

— Благодаримъ, рибарю, ти ни нахрани съ такава хубава риба, каквато и самия царъ, мисля, не е ялъ.

При тия думи Нурединъ бръкна въ джеба си, извади си кесията съ тидесеттѣ цениха, които му бѣха останали отъ ония четиредесетъ, що му бѣ далъ за пжтъ Санджияръ, дворцовиятъ служителъ на алсорския владѣтель.

— На, всичко, що имамъ; искалъ бихъ да ти дамъ нѣщо повече, но нѣмамъ. Ехъ, съжالياвамъ, че не сме се срещнали по-рано, преди да разпилѣя наследството си: азъ бихъ те отървалъ отъ сиромашлъка ти. Но изгубеното не можешъ върна; вземи сега тоя ми подаръкъ, който ти давамъ отъ сърдце.

Халифътъ прие кесията съ голямо удоволствие.

— Отъ все сърдце съмъ ти благодаренъ, великодушни господарю, — каза халифътъ, като се поклони предъ Нурединъ. —

Добре е да има човѣкъ работа все съ такива хора, но за нещастие много малко сж въ свѣта. Бжди милостивъ докрай, недей ми отказва на молбата: този инструментъ ме кара да мисля, че иѣкой отъ васъ умѣе да свири, пѣкъ азъ страшно обичамъ музиката. Дайте ми да чуя каква да е пѣсень, и азъ ще си отида благодаренъ отъ душа.

— Изсвири и ни изпѣй, моя хубавице, — каза Нурединъ, като се обърна къмъ персийката, — зная, че ще ми изпълнишъ волята.

Тя взе инструмента, настрои го, па изпѣ една отъ чаровнитѣ си пѣсни. Следъ това продължл да свири съ такава сила, съ такова изразително изкуство, че възхищението на халифа мина всѣка една граница и едва не забрави той ролята си.

— О, — извика той, като замръха последнитѣ звукове на пѣсеньта. — Какъвъ чуденъ гласъ и какво майсторско свирене! Презъ цѣлия си животъ не съмъ чувалъ подобно нѣщо. . . Че и где ли мога да чуя азъ единъ сиромашъ рибаръ?

По своята привычка да хвали всичко, особено сега, когато си бѣше сръбналъ, Нурединъ отговори на рибаря:

— Въ всѣки случай ти познавашъ музиката. Ако ли ти се е харесала толкова много моята жена, вземи я най-сетне, давамъ ти я.

Въ сжщата минута той стана, облѣче горната си дреха, която бѣше съблѣкълъ въ време на яденето, и поиска да си отиде, безъ да се прости даже съ персийката, като я остави на халифа, когото мислѣше за простъ рибаръ.

Дълбоко оскърбена, учудена отъ Нурединовата постѣпка, хубавицата стана и го улоси за ржка.

— Господине мой, — каза тя съ сълзи на очи, — нима искашъ да ме напуснешъ. Седни, моля тя се и чуй последната ми прощална пѣсень поне.

Той се подчини нѣкакъ неволно, и хубавицата, безъ да изпусне погледъ отъ него, погледъ пѣленъ съ любовъ и печаль, взе инструмента и изпѣ една пѣсень, въ която си излѣ сърдцето и дълбочината на своята злочестина и отхвърлена любовъ. Най-сетне гласътъ се прекжсна, тя хвърли инструмента и, като закри очитѣ си съ ржце, заплака.

Нурединъ не каза нито думица, не прояви ни най-малко вълнение, и това негово спокойно мълчание доказваше, че той не се кае за своята постѣпка. Но халифътъ, учуденъ крайно отъ всичко, що видѣ и чу, му каза:

— Значи тая чудна, невидена хубавица не е твоя жена, а робиня? Кой може да си помисли това?

— Чудно, ала е вѣрно — отговори Нурединъ, — ти още повече би се зачудилъ, ако ти разкажехъ колко съмъ пострадалъ за нея.

— Тогава бжди добъръ и ми разкажи всичко, — каза халифътъ, като се приструваше на рибаръ, — азъ много обичамъ да слушамъ.

Нѣмаше защо да не изпълни Нурединъ молбата на халифа, и той разказа съ най-малкитѣ подробности цѣлата си история, като почна оттогава, откакъ баща му купи робинята за бал-

сорския владѣтель, безъ да замълчи своята постъпка, като продължи да описва бѣгането си отъ Балсоръ и пристигането въ Багдаты.

— А сега какво мислишъ да правишъ, кжде ще отидешъ? — попита халифътъ, като свърши Нурединъ разказа си.

— Кжде ли? И азъ самъ не зная кжде. Кждето ми ви-ятъ очитѣ.

— Послушай, какво ще те посъветвамъ, — каза халифътъ, — вмѣсто да се скиташъ по свѣта безъ пжтъ и цель, по-добре върни се въ отечеството си въ Балсоръ; нѣма какво да се боишъ; ще драсна нѣколко думи на тамошния управитель и, щомъ му дадешъ писмото, той ще те приеме много добре, и никой нищо не ще ти направи.

— Думитѣ ти ме учудватъ, драги ми—Керимъ,—забеляза Нурединъ. — Где се е чуло и видѣло, щото простъ рибаринъ да има елияние надъ единъ царъ.

— Нѣма нищо чудно, — отговори халифътъ. — Ние се учихме звездно кога бѣхме малки, и при едни и сѣщи учители и от-тогава сме близки приятели. Наистина, сждбата по сетне не бѣше еднакво къмъ насъ справедлива: тя направи Зинбея царъ, пкъ мене рибаръ, ала това неравенство не намали нашето приятелство. Той много пжти ме е молилъ да напусна това сиромашко занятие, да ме издигне, да ме обогати, но азъ се отказахъ, като се задоволихъ само съ това, щото да изпълнява той всичкитѣ ми молби за нѣкои мои приятели. Ще видишъ самъ, ако ме послушашъ.

Нурединъ се съгласи, а тъйкато въ стаята имаше всичко нужно да се напише писмо, то халифътъ поиска да седне на мин-деря и като сложи хартията на колѣното си, написа едно писмо до балсорския царъ. Въ заглавието на писмото имаше написано съ дребни букви: *Въ името на Всесилния Богъ*. Ето самото писмо:

„Харунъ-аль Рашидъ, синъ на Махди, праща тия редовце на Мохамедъ-Зинбей, свой братовчедъ. Щомъ Нурединъ, синъ на великия везиръ Кайханъ, ти вржчи това мое писмо и ти го прочетешъ, съблѣчи отъ себе си тутакси царското си облѣкло, облѣчи съ него Нурединъ и го постави на престола, който трѣбза да напуснешъ. Сбогомъ“.

Халифътъ сгъна, затечата писмото, безъ да каже на Нурединъ нѣщо отъ съдържанието му.

— Ето вземи го и отъ сега тръгвай за пристанището, откждето всѣки день отпжтуватъ кораби сутринъ рано. Ще си отспишъ, като отивашъ къмъ Балсоръ.

Нурединъ скри писмото въ пазвата си и безгрижно тръгна съ малката сумица пари, които имаше въ джеба си, преди дворцовиятъ служителъ Санджиаръ да му даде кесията си. Щомъ се за-тули задъ вратата, хубавицата персийка, дълбоко огорчена отъ тая неочаквана раздѣла, отиде мълкомъ въ жгъла на стаята, наклони си главата надъ една възглавница и заплака неутешимо.

Като замина Нурединъ, Шейхъ Ибрахимъ, който мълчеше до-тогава и, както се виждаше, не вземаше никакво участие въ всичко, що ставаше около него, издигна глава, погледна упорито рибаря и му каза:

— Слушай, Керимъ, ти ни донесе нѣкаквиси две риби, за които ти заплатиха двадесетъ монети и на туй отгоре една робиня. Не мисли да вземешъ всичко за себе си, нѣма да ти дамъ да направишъ това. Хубавицата ще остане и на двама ни, а колкото се отнася за паритѣ... ако сж сребърни, можешъ да си вземешъ една отъ тѣхъ, ако сж златни, ще ме прощавашъ, азъ ще взема всичкитѣ, а срещу тѣхъ ще ти дамъ нѣколко медни. Дай ги тука, покажи ги.

За нѣкои пояснения ще кажа, че, прати да сготви рибата и да я поднесе на гоститѣ, халифътъ бѣше поржчалъ на Джиафаръ да отиде въ двореца да вземе царското облѣкло и да чака край прозорцитѣ на кѣошка. Щомъ чуе да се плеснатъ ржце, да излѣзе горе и да подаде на халифа облѣклото.

Като чу халифътъ думитѣ на градинаря, отговори смѣло, като продължаваше да се приструва на рибаръ.

— Както се вижда, старче, ти умѣешъ да си пазишъ интереса, но азъ съмъ на друго мнение. Сребърни ли сж, златни ли сж монетитѣ, малко искамъ да зная, но колкото се отнася до робинята, ще ме прощавашъ, тя ще си остане моя. Не се ли съгласишъ на това, нищо нѣма да получишъ.

Шейхъ-Ибрахимъ не можа да претърпи тая нечута дързостъ на единъ простакъ; кипналъ отъ гнѣвъ, разпаленъ отъ виното, грабна една саксия отъ масата и я покити върху халифа, но тоя последниятъ се дръпна, и саксията се счупи на парчета въ стената. Разсърденъ отъ тая несполука, Шейхъ Ибрахимъ крѣсна и поиска да скочи отъ мѣстото си, но като не можеше, задоволи се съ закани.

— Потрай само, ще те науча азъ! — извика той и хвана саѣтилника да излѣзе навънъ да търси дърво.

Щомъ се извлѣче той навънъ по ржце — по крака, халифътъ се приближи до прозореца и плсена три пжти съ ржце. Въ сжщата минута вратата се отвори и влѣзоха Джиафаръ, Месруръ и четирима служители. По даденъ знакъ тѣ разблѣкоха халифа, облѣкоха го въ царскитѣ му дрехи и той седна на трона си срѣдъ стаята. Въ това време старецътъ се дотѣра въ стаята съ сопавъ ржка да научи рибарътъ, какъ да се отнася къмъ него. Но като видѣ халифа, той замръзна на мѣстото си, сопата падна отъ ржката му и той тутакси изтрезне. На мѣстото, гдето по-рано стоеше Керимъ, се търкаляха рибарски дрехи, а на трона седѣше сърдитиятъ халифъ и около него везиритѣ му.

— Не сѣнувамъ ли азъ? — питаше се старецътъ, безъ да вѣрва на очитѣ си, че предъ него стои самиятъ халифъ, докато не чу познатия мугласъ.

— Кака чакашъ, Шейхъ-Ибрахимъ, какво ти трѣбва, какво искашъ? — попита халифътъ.

Като отъ гръмъ ударенъ, старецътъ падна предъ подножието на трона съ лице до земята.

— О повелителю на правовѣрнитѣ, — извика той съ разтреперанъ гласъ, — прости, пощади глупавия си, немарливия си робъ.

Халифътъ отговори:

— Стани, нека бжде както искашъ, — и слѣзе отъ престола си.

Хубавицата персийка стоеше обезумѣла предъ това, което ставаше предъ нея. Тя чакъ сега разбра, че койшкътъ и градината не били на Шзихъ-Ибрахимъ, и че предъ нея стои самиятъ царственъ владѣтель, когото смѣтали дотогава за рибарь. Халифътъ отиде при нея, хвана я за ржката, па ѝ каза милостиво:

— Не се плаши, хубавице, върви следъ мене безъ страхъ. Ти вече знаешъ кой съмъ азъ. Азъ пратихъ Нурединъ въ Балсоръ да стане царь. Щомъ се възцари той и се признае отъ всички за царь, ще те изпратя като негова законна жена, царица. Сега ще останешъ въ двореца ми, гдето съ тебе ще се отнасягъ съ всичкото уважение, което се пада на твоего високо достоинство.

— Да те благослови Богъ, великодушни господарю, — можа да каже персийката и отново заплака, но не съ горчиви, а съ радостни сълзи.

Можеше ли тя да очаква такова щастие? Нурединъ, нейниятъ възлюбенъ, не само че нѣма да бжде клетъ сиромасъ, но ще стане царь, владѣтель на една голѣма богата страна!...

Халифътъ си издържа думата; той поръча на главната си слугиня и на жена си Зибейда да наглеждатъ хубавицата, като имъ разказа цѣлата история въ кйошка и своето решение да направи Нурединъ царь на балсорския престолъ.

Въ това време корабътъ, който тръгна сутринтъ, пжтува при най-благоприятнитѣ условия и стигна нѣколко дена по рано въ Балсоръ. Като стѣпи на брѣга и като желаше по скоро да се убеди, истина ли казва рибарьтъ, Нурединъ не се отби дори при своитѣ роднини и познати, а отиде право въ царския дворъ, гдето въ това време ставаше приемване на посетители. Като издигна високо ржката си съ писмото, Нурединъ се промъкна презъ тълпата, която му стори мѣсто, и се приближи до царския престолъ. Царьтъ прие писмото, разтвори го, прегледа го и побледнѣ като платно. Но както и да е, цѣлуна го три пѣти и се приготви да си отстѣпи мѣстото, но си помисли да покаже по напредъ писмото на везира си Сауя, непримиримия врагъ на Нурединъ.

Сауя изведнѣжъ позна врага си, като прочете писмото, смути се много повече отъ самия царь Зинбея. Но тъй като бѣше хитъръ и съобразителенъ, скрои една хитрина. Като се приструваше, че не може да прочете писмото ужъ, отстрани се на свѣтлината и, безъ да го забележи нѣкой, майсторски откъсна горния край на писмото, глътна парчето, въ което се изказваше монаршеската воля на халифа.

Следъ тая постѣпка Сауя се приближи веднага при царя и, като му върна писмото, попита:

— Какво е намѣрението на твое величество?

— Не ми остава нищо друго, освенъ да се подчиня на халифа, — отговори Зинбей.

— Има още възможность да се отървешъ, господарю, — продължи везирьтъ, — наистина, самъ халифътъ е написалъ съ ржката си писмото, ала условнитѣ думи нѣма на него.

Макаръ царьтъ и да бѣше забелязалъ по-рано тия думи въ писмото, но сега като ги нѣмаше вече въ него, предположи, че като билъ смутенъ, може да се лъже.

— Господарю, — каза Сауй, — струва ми се, че Нурединъ е додѣялъ на халифа съ различнитѣ си оплаквания противъ твое величество и противъ мене, и той му е далъ това писмо да се отърве отъ него, а можеби да е искалъ да се пошегува съ него, безъ да има намѣрение да те сваля отъ престола. Нима самиятъ халифъ, ако имаше сериозно намѣрение да ти отнеме престола, нѣмаше да прати хора да донесатъ самото писмо, ами ще го дава на Нурединъ? Свалянето отъ престола на такъвъ царь, какъвто е ваше величество, не е тъй лека работа, щото да стане съ една проста разписка. Подобно нѣщо никога не е бивало и нѣма да бжде. Съ какво можемъ да бждемъ сигурни, че не може се написа и едно фалшиво писмо? Не, господарю, повѣрвай ми думитѣ, азъ съмъ готовъ да взема върху себе си цѣлата отговорност на поседствията.

Царь Зинбей повѣрва на това и предаде Нурединъ въ властѣта на Сауй, който го заведе веднага подъ стража въ кжщата си и заповѣда да го биятъ съ пръчки, докато се лиши отъ чувства. Като го набиha добре, заведоха го въ затвора, заключиха го въ една тъмна подземна стая, гдето затваряха обикновено най-голтмитѣ престѣпници. При това надзирателѣтъ на затвора заповѣда да не се дава на Нурединъ нищо друго освенъ хлѣбъ и вода и отвореме навреме да се бие.

Когато се свѣсти Нурединъ и се видѣ въ затвора, почувствува нетърпими болки въ цѣлото си тѣло, сълзитѣ рукнаха отъ очитѣ му, и той почна да натяква противъ сѣдбата си и противъ рибаря Керимъ.

— Защо ме излъга тъй жестоко, когато азъ направихъ за него всичко, какъвто можахъ? . . . Нима човѣкъ може да бжде до такава степенъ неблагодаренъ и злъ? . . . Не, не мога да повѣрвамъ това; така по леко ще пренеса страданието си.

Цѣли десетъ дни се продължиха за Нурединъ тѣзи тежки страдания, а неукротимата омраза въ сърдцето на Сауй не се удовлетворяваше и намисли да предаде на смъртъ своя врагъ, ако не се боеше отъ халифа. Той реши да постѣпи тъй, щото да отхвърли отъ себе си всѣка една отговорност за смъртъта на Нурединъ, затова ето какво намисли той: натовара тримата си роба съ богати дарове и отиде при Зинбей.

— Господарю, — каза му той съ коварно простодушие, като се поклони до земята, — по случай възкачването си на престола бждещиятъ царь моли твое величество да приемешъ отъ него тѣзи дарове.

Зинбей разбра тайнитѣ намѣрения на своя везиръ, но се престори, че го повѣрва.

— Какъ! — извика той, — нима още е живъ този разбойникъ. Азъ мислѣхъ, че ти отдавна си го изпратилъ на она свѣтъ.

— Господарю, — отговори смирено Сауй, — не азъ, а само твое величество има право на това.

— Тогава отсѣчи му главата веднага и повече да не чувамъ нищо за него. Съ това ти и на мене услужвашъ, като наказвашъ моя зълъ врагъ, но азъ ще те моля за още едно нѣщо: крѣвното оскърбение, което ми нанесе Нурединъ, както знаешъ, стана известно на всички, позволи ми, шото и наказанието на тоя пакостникъ да се извърши на дворцовия площадъ и заповѣдай на телалитѣ да оповестятъ за това на цѣлия градъ. Нека се научатъ всички, че не може безнаказано да се позори великиятъ везиръ на държавата. Царьтъ се съгласи, и страшната вестъ, която се разпространи по цѣлия Балсоръ, развълнува и разтжжи всичкитѣ граждани. Въ народнитѣ сърдца бѣше още жива благодарната паметъ за покойния везиръ Кайханъ, затова наказанието на неговия синъ по злобното искане на Сауй възбуди общо негодувание.

Придруженъ отъ двадесетъ покорни роби — орждия на неговата жестокостъ, везирьтъ Сауй се яви въ затвора; по неговата заповѣдъ Нурединъ биде веднага изведенъ изъ подземната тъмница и откаранъ къмъ мѣстото на наказанието. Макаръ да бѣше изоставенъ отъ всички, той не се отчая и, като се надѣваше на Божиата воля, смѣло каза на своя врагъ:

— Не се радвай, не тържествуй, че правишъ зло, спомни си по-добре думитѣ на писанието: „Съ каквато мѣрка мѣрите, съ такава ще се мѣри и вамъ“.

Ала везирьтъ Сауй, опоенъ наистина отъ своето тържество, отговори гордо:

— Говори каквото искашъ сега, но ще дойде часътъ, когато ще ми се разплащашъ съ главата си за дързоститѣ си предъ цѣлия Балсоръ, а сетне каквото ще да става — малко искамъ да знаа. Ти не можешъ да не знаешъ и друго изречение: „За смъртьта на врагъ си не жалй и собствения си животъ“.

Следъ това Сауй раздѣли на две своитѣ въоръжени роби: едни отъ тѣхъ отидоха предъ Нурединъ, други следъ него и го поведоха къмъ дворцовия площадъ. Тѣзи тѣлопазители се указаха доста необходимии, защото възмутениятъ народъ всѣка минута бѣше готовъ да се хвърли върху омразния везиръ или да хвърли камъни върху него, ако само подадѣше нѣкъс примѣръ. Когато заведоха осждения на мѣстото на наказанието, Сауй го остави въ ржцетѣ на джелатина, а самъ отиде до двореца, гдето царь Зинбей седѣше на прозореца, готовъ да се наслади отъ крѣвавото зрѣлище.

Дворцовата стража и робитѣ на великия везиръ заобиколиха Нурединъ, но мжно можеха да задържатъ тълпата, която искаше да освободи осждения. Въ време на борбата между въсржженитѣ и народа, оня, който бѣше опредѣлилъ да извърши присждата, казваше на Нуредина:

— Прости ме, моля ти се, азъ съмъ слѣпо орждие въ ржцетѣ на силнитѣ, безсловесенъ робъ, принуденъ противъ волята си да действамъ. Ако имашъ нѣкое желание, кажи го предъ всички, ако ли нѣмашъ, легни доброволно и чакай смъртния ударъ, щомъ каже царьтъ.

Нурединъ погледна печално събраната тълпа и съ усилие извика високо:

27

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО

ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ

ОСНОВ. 1890

— Добри хора, нѣма ли нѣкой да се съжали и да ми донесе чаша вода да утоля жаждата си?

Тълпата се раздвижи, и скоро нѣкой донесе сждъ съ вода и отъ ржка на ржка чашата стигна до осждения. Въ това време царьтъ стоеше на прозореца и, като забеляза, че не се извършва присждата, извика на джелатина:

— Какво чакаш? Съчи!

Следъ тия жестоки думи тълпата трепна отъ негодувание, срѣдъ нея се чуха заплашителни викове, и царьтъ, неблагоприятенъ отъ произволната постѣпка на своя везиръ, извика високо:

— Да се чака!

За това имаше, прочие, и друга причина: откъмъ голѣмата улица, която водѣше къмъ двсреца, се забеляза въ тая минута голѣма група отъ конници, които претускоха.

— Везире, погледни — извика царьтъ, като предчувствуваше нѣщо зло — не сж ли изпратени тия хора отъ халифа?

— По-скоро, господарю, по-скоро — каза изтрѣпналиятъ Сауй — джелатиньтъ отдавна очаква заповѣдта ти.

— Не, не е време сега да се дава заповѣдъ за наказание — възрази Зинбей — по-напредъ трѣбва да се научимъ откъде сж тия конници.

Скоро се научиха, че иде великиятъ везиръ Джиафаръ съ почтената си свита; иде отъ Баглатъ по височѣйша заповѣдъ.

По нѣкои важни грижи и държавни работи халифьтъ бѣше забравилъ Нуредина и обещанието си, което бѣше далъ нему и на хубавицата. Но ето веднѣжъ му се случи да мине край едно дворцово отдѣление, въ ксето живѣеха женитѣ, и до ушитѣ му достигна познатъ очарователенъ гласъ, който звучеше съ такава дълбока тжга, че халифьтъ неволно се спрѣ и внимателно започна да се вслушва въ думитѣ на тази пѣсенъ, която бѣше изразъ на оплакване и на гореща молба:

Да страдамъ самотно нѣмамъ вече сили,

сърдце ми се кжса въ болки, тжги...

Кога ли, о Боже, ще видя своя мили,

съ когото отдавна ни ти раздѣли!

Когато замрѣ последниятъ звукъ и пѣсенята замлъкна, развълнуваниятъ халифъ сппита началника на евнуситѣ:

— Знаешъ ли, Месруръ, чий е този гласъ?

— Зная, господарю па и твое величество го слуша вече не за пръвъ пжтъ. Пѣе жената или робинята на оня шедъръ юноша, когото ти благоволи да изпратишъ въ Балсоръ да смѣни Мохамеда Зинбея.

— А, а! — извика халифьтъ, като се удари по челото: — Клетиятъ Нурединъ! азъ съвсемъ го забравихъ. Повикайте ми Джиафара да дойде.

Великиятъ везиръ се яви тутакси.

— Защо не ми напомни за Нурединъ? — попита халифьтъ като се поначумери малко. — Ами ако се случи нѣщо лошо съ него, нали ще отговаряшъ? Да мислишъ! Ето какво ще напра-

вишъ: събери свитата си и да отидешъ въ Балсоръ ненадѣйно. Да обесишъ везира Сауй, ако Нурединъ е убигъ; ако е живъ, доведи го заедно съ Зинбея и везира.

Джиафаръ се завтече веднага вкѣщи и, щомъ се приготвиха конетѣ, тръгна съ свитата си и, за щастие, стигна въ Балсоръ преди да се извърши несправедливата присъда. Народътъ посрещна съ радостни викове наследника на знаменититѣ Бармесици и съ почитъ му направи пътъ, но Джиафаръ, безъ да се спира, безъ да обръща внимание на това, което ставаше около него, отиде право въ двореца и, като скочи отъ коня си, влѣзе въ палата, гдето го посрещна Зинбей, придруженъ отъ везира Сауй, примрѣлъ отъ страхъ.

— Живъ ли е Нурединъ? — попита дошлиятъ пратеникъ, като забрави отъ бързина да се поклони на царя.

Мохамедъ Зинбей отговори утвърдително и даде заповѣдъ да доведатъ осждения. Каго го въведоха вързанъ и облѣченъ въ дреха на престѣжникъ, кога се извежда за обесване, Джиафаръ заповѣда отъ името на халифа да освободятъ Нурединъ, а да свѣржатъ Сауй съ сѣщитѣ вѣжа и да го хвърлятъ въ тъмница. Всичко това биде изпълнено веднага.

Великиятъ везиръ Джиафаръ само пренощува въ Балсоръ и на другата сутринъ се върна въ Багдатъ, като взе съ себе си царъ Зинбей и коварния му везиръ Сауй. Съ тѣхъ тръгна и Нурединъ. Каго стигнаха въ Багдатъ, всички се представиха на халифа. Разгнѣвениятъ халифъ, каго изслуша подробно за жестокитѣ мѣрки, на които Сауй билъ изложилъ Нуредина, даде единъ мечъ на Нурединъ и му заповѣда да отсѣче главата на Сауй.

— Не, господарю, — отговори синътъ Кайхановъ, — азъ не съмъ способенъ за такова безчовѣчно отмъщение; макаръ тоя злобенъ неприятель на моя баща да ми е причинилъ много страдания, ржката ми никога нѣма да се обагри съ кръвта му.

Тази великодушна речъ подеиствава на халифа и той прости Сауй, каго го остави да живѣе каго простъ човѣкъ.

Следъ това халифътъ поиска да направи Нуредина царъ на балсорския престолъ.

— Избави ме отъ тази висока честь, — молѣше се Нурединъ, — азъ не чувствавамъ нито призвание, нито способностъ за такава сложна и мѣжна работа. Па и самия градъ Балсоръ ми е станалъ омразенъ по възпоменанията за ония злочестини, които изтѣрпѣхъ. Позволи ми да си издържа клетвата, която дадохъ, че нѣма да се връщамъ вече тамъ, остави ме тука да се посветя да служа на ваше величество.

Халифътъ, благодаренъ отъ тоя искренъ изразъ на преданостъ, позѣри на Нурединъ една отъ най-високитѣ длѣжности при дзора си, каго му позѣрна и хубавицата персийка. Обсипани съ постоянни благодеяния отъ страна на великодушния монархъ, тѣ доживѣха до дълбока старина щастливи и доволни.

И Мохамедъ Зинбей се отърза отъ нещастие. Каго се обеща, че нѣма вече да си избира недостойни везири, той се върна на балсорския престолъ и никога вече въ своето царуване не оскѣрби съ нѣщо повелителя на правотѣритѣ.

Приказка за персийския царски синъ и морската царица Джоогара?

Персия е такава широка, богата и силна страна, че не токутъ старитъ ѝ владѣтели се наричали „царе на царетъ“. Всѣка една област, която влизаше въ нейния съставъ, си имаше свой управителъ, който се подчиняваше на главния владѣтель.

Единъ такъвъ силенъ царь-владѣтель управлява дълго време страната мирно и спокойно и се прочу по голѣмитъ си завоевания. Нищо не помрачи неговото безоблачно небе, а при това царьтъ тжжеше постоянно и бѣше дълбоко замисленъ: той се оплакваше, че годинитъ си вървятъ, старостъта иде, а нито една отъ женитъ не го ошастлива съ наследникъ за престола. Често му довеждаха хубавици — робини отъ най далечнитъ краища, плащаше за тѣхъ голѣми суми, щедро надаряваше продавцитъ, обсипваше ги съ почести, за да му довеждатъ други хубавици.

Но и женитъ и робинитъ, които се бѣха събрали повече отъ сто, бѣха все бездетни. Като искаше да омилистави небето, той се обърна къмъ свещенослужителитъ, награди ги съ богати дарове, издигна храмове, монастири, раздаде милостиня на беднитъ, ала всичко напусто: молбитъ не достигнаха до Бога.

Веднѣжъ, когато, споредъ обичая, царьтъ се разправяше съ своитъ учени, високи чиновници и знатни чужденци, които имаха достѣпъ до царския дворъ, — приближи се до него единъ евнухъ и му събщи, че нѣкакъвси търговецъ пристигналъ отъ далечни страни, води една млада робиня и желае да се представи на негово величество. Царьтъ отговори, че ще приеме търговеца следъ свършване на беседата си, а до това време да заведатъ чужденеца въ близката, съседна стая, отъ която се виждаше и чуваше всичко, що се вършеше въ събранието. Царьтъ постѣпваше тъй съ всички чужденци, които сж имали щастието да му се представятъ; това правѣше съ целъ да ги предразположи, за да не се смущаватъ, когато се явятъ предъ царственото му величие. Даже и чужденцитъ посланници викаше на трапезата си, разговаряше съ тѣхъ, разпитваше ги за далечното имъ пътуване, за нравитъ и обичаитъ имъ и чакъ следъ това имъ опредѣляше тържественъ приемъ.

Когато събранието се свърши и всички присѣтствуващи се разотидоха, царьтъ заповѣда да доведатъ при него търговеца. Чужденецътъ споредъ обичая колѣнничу предъ подножието на трона и, като стана, пожела на царя дългъ живогъ и всички блага въ живота.

— Благодаря, — каза царьтъ усмихнато; — ти, както чувамъ, желаешъ да ми доставишъ едно отъ най-добритъ блага, като ми подаришъ една млада и, навѣрно, хубава жена. Ако е тъй, благодаря ти още веднѣжъ.

— О господарю, — отговори търговецътъ, като се поклони втори пътъ, — не бихъ се осмѣлилъ да я представя на твое величество, ако не бѣхъ узѣренъ, че тя ще задоволи напълно и най-строгитъ искания. Зная, че харемътъ ти е пълненъ съ разно-

племенни хубавици, събрани отъ цѣлия свѣтъ, но такава, каквато ти вода, не си виждалъ до сега.

— Като е тъй, дай ми да видя това чудо, — каза царьтъ оживено.

— Стига да заповѣда твое величество, и хубавицата тутакси ще бжде тукъ; азъ я оставихъ при входа на двореца подъ надзора на единъ евнухъ.

Наистина, следъ нѣколко минути робинята, придружена отъ черния евнухъ, влѣзе и въ сжщото време, преди да си открие лицето, произведе силно впечатление върху царя съ необикновено стройната си снага, съ пълната грация и величествената си походка.

А когато се изправи предъ него съ всичкия си блѣсъкъ на хубостъта, безъ фереджа и покривка, възхищението на царя нѣмаше предѣли.

— Колко желаяшъ да получишъ за нея? — попита той развълнувано.

— Господарю, — отговори търговецътъ, — заплатилъ съмъ за тая хубавица хиляда цехина, за пжтъ и храна съмъ платилъ толкова, ако не повече, но безъ да гледамъ всичко това, желая да ти я поднеса даръ.

— Не, — отговори царьтъ, — не е въ обичая ми да причинявамъ на хората загуби, особено на тия хора, които се трудятъ за моето удоволствие и които идатъ отъ далечнитѣ страни. Давамъ ти десетъ хиляди златни монети. Благодаренъ ли си?

— Не смѣя да се противя на твое величество, — каза търговецътъ, като се поклони отново, — макаръ и да ме направляше по-честитъ, ако се съгласѣше да приемешъ хубавицата като даръ. Въ всѣки случай, господарю, никога нѣма да забравя твоего великодушие и всѣкога ще го хваля гдето ме занесе съдбата.

Освенъ съ пари, търговецътъ бѣ напаренъ съ скжпо облѣкло и се ползува съ голѣма почитъ презъ цѣлото време на стоенето си въ двореца.

Между това за хубавицата робиня отстѣпиха най-хубавото помѣщение въ единъ отъ разкошнитѣ дворци, назначиха много млади и стари робини да ѝ служатъ; богати накити, скжпи низи и огърлици — всичко това се доставя отъ най-хубаво качество, за да си избере хубавицата по вкуса си.

Старитѣ, опитни робини, разпалени отъ желание да угодятъ на владѣтеля си, помолиха го да ги остави да се погрижатъ за новата хубавица, като го увѣриха, че ще я разхубавятъ сто пжти повече. Царьтъ се съгласи, макаръ и да бѣше увѣренъ, че какво изкуство не може да измѣни усъвършенствуваната природа.

Най-сетне следъ три дни той получи разрешение да влѣзе при възлюбената си и наистина остана учуденъ отъ нейната хубостъ: по-нѣжно и по-бѣло бѣше станало младото лице, по-бузитъ на което играеше свежъ руменецъ, като че бѣше отблѣсъкъ на зарята; още по-ярко свѣтѣха дълбокитѣ и загадъчни, като морската бездна, очи, подъ тъмни вежди, а вълниститѣ разкошни коси, по-черни отъ смола, напоени съ ароматъ, падаха до петитѣ

й. Тя бѣше сама, облегната на прозореца, съ устременъ зами-сленъ погледъ въ безпредѣлното море, което плискаше вълнитѣ въ подножието на двореца.

Като влѣзе царьтъ, хубавицата се обърна бърже къмъ вратата и остана въ първото си положение, безъ да обръща ни най-малко внимание върху своя владѣтель, дори не стана да му се поклони. Като че не влѣзе господарь, а нѣкой слуга, когото тя не искаше да знае.

Царьтъ се спрѣ нерешително, учуденъ отъ необяснимото поведение на хубавицата; но като помисли малко, каза си на ума, че не достига възпитанието на тая хубавица, затова постъпва тѣй и съжали, че такъвъ скъпоцененъ камъкъ е останалъ неполиранъ. А между това и очарователната сила на хубавицата го привлѣче; като забрави своето царствено величие, той се приближи до хубавицата, наведе се надъ нея, цѣлуна я, поласка я и почна да ѝ говори съ особена нѣжностъ:

— Скъпа ми хубавице, кажи ми, отъ кое си племе, откъде си, кои сж твоитѣ родители, които сж били честити да отхраниятъ такова чудо на хубостта? . . . Защо мълчишъ, защо не отговоришъ нито съ погледъ, нито съ движение на пламенната ми любовъ? Гължбче, кажи ми поне думица, дай ми да погледна въ твоитѣ лъчезарни очи. Защо е тази студенина, тази печаль, даже суровъ погледъ? Можеби ти е мжно за далечното ти отечество, за баща, за майка? . . . О, нима владѣтельтъ на Персия нѣма сега да ти замѣни всички и всичко? Погледни ме само и ти ще разберешъ колко силно те обичамъ . . .

И дълго още очарованиятъ царь излива своитѣ чувства, нато се старееше съ всички сили да развлѣче хубавицата и да я накара да говори: но тя безъ да се противи на ласкитѣ му, продължаваше да мълчи съ наведени очи и съ такъвъ строгъ равнодушенъ изразъ на лицето, че мжно можеше да се каже дали слушаше тя и дали разбира думитѣ му.

Това таърде много смушаваше царя, ала се надѣваше, че горещата му любовъ, че ония неизброими блага, съ които ще заобиколи избраницата си, ще надвиятъ студенината ѝ, затова не настояваше много да я разприкаже и, като повика служителитѣ, заповѣда имъ да донесатъ вечеря. Когато бѣше всичко готово, той каза ласкаво на хубавицата:

— Седни при мене и раздѣли трапезата.

Хубавицата стана и, като че се подчини на поканата, зае приготвеното за нея мѣсто.

Презъ време на вечерята персийскитъ царь само това правѣше: разговаряше я, предлагаше ѝ яденета, като я разпитваше дали сж по вкуса ѝ; тя не отказваше на нищо, но и думица не продумваше, и очи не подигаше. Като помисли, че излишното му внимание смушава хубавицата, той измѣни разговора и я попита сериозно какъ я наричатъ, благодарна ли е отъ облѣклото си, отъ накититѣ си, отъ жилището си, отъ робинитѣ, изобщо отъ всичко, що я заобикаля. Но и на тия обикновени въпроси нѣма отговоръ. Веднага страшна мисль порази царя.

— Боже мой, да не е нѣма! Не, не може да бжде; не е възможно Богъ да създаде такова чудно съвършенство и да го лиши отъ говоръ. Но макаръ и да е това тѣй, азъ нѣма да престана да я обичамъ.

— Не, господарю, — отговори низко слугинята, — презъ цѣлото време не сме чували нито една думица отъ нея. Когато я обличахме и михме, когато ѝ разчесвахме коситѣ, тя все мълча, безъ да каже добро или зло за нашитѣ отношения къмъ нея. Вижда се, че нѣщо я измъчва или такава си е отъ природата. Тя ни учуди съ равнодушието си къмъ всичко, което става около нея. Струва ни се дори, че е нѣма и не е съ всичкия си умъ.

Не се искаше на царя да вѣрва на това, но той все се надѣваше, че съ нѣкои срѣдства ще може да разсѣе и да развесели своята възлюбена. Съ тая целъ, като повика всички жени отъ харема, устрои разкошно пируване. Почнаха се различни игри, пѣсни, свирни на различни инструменти. Но тя бѣше тжжна, студена и безучастна къмъ всичко. Като настѣпи нощта, всички жени и одалиски си разотидоха по своитѣ жилища, само царятъ остана съ своята избраница.

На другата сутринъ той се увѣри, че за него не съществуватъ други жени, че цѣлиятъ миръ се заключава само въ тази хубавица; само съ нея той искаше да мине цѣлия си животъ и за това първата му разпоредба бѣше да напусне всички жени и наложници на харема си, като имъ даде възнаграждение и пълна свобода да се женятъ за когото искатъ. Въ двореца останаха само старитѣ робини, потрѣбни за слугуване. А между това хубавицата, за която бѣше готовъ да се откаже той отъ престола, бѣше все тжжна, замислена, мълчалива като статуя.

Тѣй се измина цѣла година, и ето веднѣжъ, когато царятъ, като седѣше при краката на ненагледната хубавица и я увѣряваше въ страстната си и вѣчна любовъ, неочаквано се разтѣжи.

— Ненагледна ми хубавице, всичко, всичко съмъ готовъ да направя за тебе и повѣрвай ме, това не сж само думи; презъ цѣлата година ти можа да се увѣришъ, колко малко значатъ за мене всички други жени и свѣтовни блага. Откакъ си станала моя, азъ знаа само едно щастие: да бжда край тебе, да ти се любувамъ, и само едно тежко нѣщо ми лежи на сърдцето — гдето не съмъ чулъ до сега нито една думица въ отговоръ на всички молби, на всички горещи мои изрази на любовъ. О, колко бихъ искалъ да чужа или поне да видя въ твоето мило лице, че ти ми съчувствувашь и раздѣляшь съ мене безпредѣлната ми страсть. Но вижда се, че нѣма да си постигна желанието. Не знаа зашо ми се струва, че ти не си нѣма, а нарочно правишь това съ студеното си мълчание. Заклевамъ те въ името на Бога, ако можешъ, отвори си устата, кажи ми една думица, оттамъ насетне макаръ и да умра.

Следъ това по лицето на хубавицата се мѣрна нѣкаква загадъчна усмивка; колкото и бърза да бѣше тя, царятъ я забеляза и тоза го учуди като явление небивало дотогава. Въ мжчително очакване, че следъ това ще настѣпи пълно възвръщане на съзнателния животъ, той стана и съ затаено сърдце впери къмъ нея учудения си и въпросителенъ погледъ.

И наистина мечтанието му се осъществи, той чу отдавна очакваната дума.

— Господарю, — каза хубавицата, като се реши да прекъсне дългото си мълчание, — не зная съ какво да почна. Позволи ми, преди всичко, да ти поблагодаря отъ чисто сърдце за всичката ти добрина къмъ мене, за всичкитѣ ти неизброими ласки. Да ти продължи Господъ царуването и да ти запази живота за много години. Желая ти това и като твоя любеща жена и като майка на твоето бъдеще дете. Вървамъ, че това ще те зарадва и да се надѣвашъ на Бога, че той ще ти изпрати най-сетне синъ и наследникъ на престола. Прости ме, господарю, но азъ съмъ длъжна да си призная, че само тази надежда и майчиното чувство ме задържаха тука и ме накараха да те обикна като мъжъ и да наруша мълчанието си.

Поразенъ отъ тая двойна неочаквана радостъ, царьтъ не можа известно време да каже думица; най-сетне той пригърна нѣжно хубавицата, па ѝ каза съ разтреперанъ гласъ:

— Скъпа и мила ми хубавице, когато душата е препълнена съ радостъ, езикътъ нѣмѣе, ето защо и азъ нѣмамъ думи да изкажа своитѣ чувства, своята безкрайна благодарностъ... Но азъ искамъ, шото всички да се научатъ за мсето щастие и да се радватъ... Почакай ме тукъ...

Следъ тия думи той излѣзе и, като повика великия си везиръ, заповѣда да опсвестятъ по цѣла Персия за неочакваната милостъ, която му прѣша небето и да вземе отъ царската хазна сто хиляди златни монети да ги раздаде на беднитѣ, на духовенството и на народа както въ столицата си, тъй и въ провинцията да се веселятъ.

Следъ това той се върна при възлюбената си и почна да се разговаря съ нея.

— Прости ме, миличка, загдето закъснѣхъ малко... Причината бѣше голѣмата радостъ... Но сега да оставимъ всичко настрана и да се разговоримъ за нѣкои много важни работи. Преди всичко, кажи ми какъ можа да мълчишъ тъй дълго време, да не кажешъ нито една думица цѣла година на моитѣ въпроси и ласки. Каква тайна причина те накара да се оттеглишъ отъ живота?

— Господарю — отговори хубавицата — да станешъ отъ свободна, независима жена робиня, да бъдешъ отнета отъ баща, отъ майка, отъ роднини, безъ да имашъ надежда и възможностъ да се върнешъ въ отечеството си — това стига да те разтужи, да те направи безчувствена, безучастна къмъ всичко, което става наоколо ти.

Тѣлото наистина може всѣки да покори, но човѣшката воля тая искра на божеството, вѣчно ще си остане свободна, съ никаква властъ не можешъ я подкупи за нѣкои свѣтовни богатства. Нѣма нужда да се чудишъ, че съмъ тъжила и останахъ равнодушна къмъ твоитѣ милости, а трѣбва да се чудишъ какъ не последвахъ примѣра на ония благородни роби и робини, които отъ жалостъ къмъ свободата се самоубиха.

— Мила ми хубавице, — прекъсна я царътъ, — азъ съмъ на-
вамъ, че ти говоришъ истината, но това може да се отнесе само
до ония роби, на които участието е действително достойно за опла-
кване, а не до тебъ, моя царице.

— Господарю, — отговори робинята, — осмѣлявамъ се от-
ново да напомня на твое величество, че свободата, т. е. човѣш-
ката душа не се продава за никакви блага. Не говоря за оная
угнетена срѣда, гдето хората привикватъ къмъ робство още отъ
детинство. гдето гледатъ на всѣко насилие като на законно, есте-
ствено право: тамъ най малкото облекчение, най-малко сносния
животъ се счита за голѣмо щастие. Но който не е виждалъ неволи,
който самъ е привикналъ да заповѣдаа, се счита злочестъ да
падне робъ, макаръ и въ царскитѣ палати. Нещастие, унижение,
позоръ — ето какво трѣбва да чувствува такава робиня, особено
ако въ жилитѣ ѝ тече не по-малко благородна кръвъ, отколкото
въ тебе, господарю.

Тия думи учудиха царя.

— Какво искашъ да кажешъ? — попита той, — да не си отъ
царско произхождение? Моля ти се. обична ми хубавице, кажи ми
по-скоро, кой е баща ти и преди всичко, какъ те казватъ?

— Азъ се казвамъ Гюлнара (Роза) — отговори хубавицата.
— азъ съмъ дъщеря на прочутия морски царъ, който умрѣ отдавна
и който остави на престола братъ ми Салехъ (добъръ) и майка ми,
която сжщо произлиза отъ царски родъ. Ние живѣхмe въ пълно
спокойствие и миръ, докато единъ отъ съседнитѣ ни царе завидѣ
на щастieto ни и, като събра многобройна армия, неочаквано
завладѣ столицата ни. Само съ бѣгъ сполучихме да се отървемъ отъ
гнѣва на враговетѣ и съ помощта на предани слуги се скрихмe
въ надеждно мѣсто.

Въ скривалището си братъ ми не преставаше да мисли какъ
да вземе бащиния си престолъ, ала изпълнението на плана бѣше
придружено съ голѣми опасности, на които не се искаше той да
ме излага и, когато ме намѣри веднѣжъ сама, ето какво ми
каза:

— Скъпа ми сестро, военното щастие често пжти е измѣн-
ливо, много е за вѣрване, че азъ ще загина скоро, но не моята
участъ ме плаши, а твоята. Какво ще стане съ тебе, когато
загина? Тръпна отъ страхъ, като си помисля. Ето защо гледамъ
по скоро да те омжжа, но не за нѣкой морски царски синъ, за-
щото никой нѣма да те вземе при сегашното ни положение, а
ще търсимъ земенъ царъ. Ти можешъ да привлѣчешъ нѣкого съ
хубостта си. а азъ ще употрѣбя отъ своя страна голѣми старания.

— Не, братко, — извикахъ азъ, възмутена отъ тия думи, —
никакви блага нѣма да ме накаратъ да се реша на такава унизи-
телна постъпка, по-добре ще ми бжде да загина, отколкото да
тръгна по твоя съветъ.

Братъ ми настоява и азъ, като не можахъ да се съдържа,
разпалихъ се, наговорихъ му много докачителни думи и той ми
наговори раздразнено. Най-сетне се разсърдихме и се раздѣлихме
сърдити. Азъ тръгнахъ по море къмъ луннитѣ острови и стигнахъ
брѣга.

Като се боехъ да ме не преследватъ, скрихъ се въ гжсталака на дърветата, но, както се казва, не можешъ избѣгна отъ сждбата си. Скоро нѣкакъвси човѣкъ, знатенъ, както изглеждаше, достигна до моето скривалище и ме плени. На всичкитѣ ми молби, на всичкитѣ ми увѣрения въ любовъ той ми отговори съ презрително равнодушие, но когато се опита да прибѣгне къмъ насилие, той посрещна такава упоритостъ отъ моя страна, че се разкая за дързостта и побърза да ме продаде на търговецъ, отъ когото минахъ въ владението на твое величество.

Можехъ и отъ тебе да се освободя, господарю, и това можехъ да направя много лесно, защо морето е подъ прозорцитѣ на палата ти, но ме задържа дълбоката ти, искрената ти любовъ, която ти показва къмъ мене още отъ първата ни среща, а решителността ти, съ която отстрани заради мене всички жени отъ харема си, подеждава още по-силно. Въ всѣки случай, не бѣхъ се отказала отъ мисълта да те напусна — прости ме, господарю, за това, защото любовта ми къмъ отечеството ми, къмъ близкитѣ и роднинитѣ ми не ми даваше спокойствие. Ала, за щастие, почувствавахъ се, че на скоро ще стана майка, а това ни вече свързва съ по яки вериги и сега, каквото и да бжде детето, азъ нѣма да те напусна. Следъ всичко казано, мисля, нѣма да го считаашъ за унижение, ако ме направишъ твоя законна жена.

— Скъпа ми, възлюбена ми хубавице, — извика царьтъ вънъ отъ себе си отъ възторгъ, — азъ те увѣрявамъ, че никой не е обичалъ тъй силно, както те обичамъ азъ, но следъ тоя разказъ, ти ми стана сто пѣти по-мила и по-скъпа. Отъ тази минута ти не си ми вече робиня, а владѣтелка-царица на Персия, както азъ съмъ нейнъ царь. Утре цѣлата столица и цѣлиятъ народъ ще се научатъ за това щастливо събитие и ще те признаятъ за своя владѣтелка. Ако азъ не направихъ това по-рано, ти бѣше причината на това, като не ми откри високото си произхождение. Но утре всичко ще бжде изгладено. Сега, моля ти се, разкажи ми за своето отечество и за ония неизвестни народи, които населяватъ морскитѣ дълбочини. Наистина, азъ съмъ чувалъ за това и по-рано, ала до сега не вѣрвахъ въ фантазията, до като не видѣхъ въ тебе живо потвърждение на тѣхната действителностъ. Едно само не разбирамъ: какъ тъй хора, каквито сме и ние, могатъ да живѣятъ подъ водата, да гледатъ, да се движатъ свободно, да дишатъ.

— Добре, — отговори Гюлнара, — съ удоволствие съмъ готова да удовлетвори любопитството на твое величество и преди всичко ще ти кажа, че водата не само не ни задушава, както задушава земнитѣ същества, но даже ни помага да живѣемъ, като ни замѣнява въздуха; ние свободно се движимъ въ водата, дишаме и тъй свободно се движимъ въ водата, и тъй свободно виждаме, както и на сушата. Зрението ни е развито до най-голъмо съвършенство: не само на слънце, но и на месечината и когато свѣтятъ само звездитѣ, ние различаваме много добре предметитѣ въ неизмѣримитѣ дълбочини. Най-забележителното е това, че водата не мокри нашитѣ дрехи, и ние излизаме изъ нея съвсемъ сухи.

Азъ вече споменахъ, че има подводни царства, които не сж по-малко отъ земнитѣ, населени съ доста разнообразни племена.

Говорятъ се много наречия, макаръ преобладаващиятъ езикъ у насъ е снѣ, на който е направенъ надписътъ на печата на великия пророкъ Соломонъ, синътъ Давидовъ. Тѣй като водата е по-голѣма отъ сушата, то и нашитѣ царства сж по-голѣми отъ вашитѣ; тѣ се раздѣлятъ така сжщо на провинции, които се управляватъ отъ свои закони и обичаи.

Зданията у насъ сж по-хубави и по-изящни отъ вашитѣ, но царскитѣ дворци сж нѣщо повече отъ свършени. Тѣ се строятъ отъ кристалъ, мраморъ, корали и други скъпи материали, които сж изобилни въ морето; злато, сребро, цвѣтни камъни сж въ по-изобилно количество у насъ, отколкото на сушата; а колкото се отнася до корали, ще ти кажа, че у насъ има много едри, но съ тѣхъ се китятъ проститѣ хора.

Освенъ многото способности свойства, ние имаме способностъ бързо и леко да се движимъ; земнитѣ жители нѣматъ понятие за това. За една минута, безъ да чувствуваме умора, минаваме голѣми пространства, и затова нѣмаме нужда нито отъ коне, нито отъ кола, нито отъ камили, макаръ всѣки отъ нашитѣ царе и да си има голѣми обори и много морски коне, които употребява само на парадъ. Царскитѣ колесници, които приличатъ на голѣми раковини, всѣкога сж отъ злато и украсени съ скъпи камъни; на срѣдата се издига тронъ, и тѣй седналъ на трона се явява царътъ предъ народа, като управлява самъ конетѣ си. Много още разни особености има нашиятъ подводенъ миръ и вѣрвамъ, че разказитѣ за тѣхъ ще доставятъ голѣмо удоволствие на твое величество, но ние ще ги огложимъ за другъ пжтъ, сега да поговоримъ за други по-важни работи. Азъ съмъ длъжна да ти кажа, господарю, че морскитѣ жени свършено по другъ начинъ се освобождаватъ отъ бременностъ, затова въ туй си положение опасно ще е да се изложи на тукашнитѣ баби, които не могатъ ми помогна, позволи ми въ това време да повикамъ майка си, сестритѣ си и братъ си Салехъ, съ когото бихъ желала да се помиря. О, колко ще се зарадватъ тѣ, когато ще се научатъ, че съмъ жива и жена на най-славния отъ земнитѣ царе.

— Любезна ми, — извика царътъ, — нима ти не си свободна, не е ли въ твоята воля да постъпишъ тѣй, както искашъ? Опредѣли ми само времето, когато ще дсйдатъ твоитѣ роднини, за да приготвя всичко да посрещна достойно скъпитѣ си гости и самъ да излѣза предъ тѣхъ.

— Господарю, — отговори усмихнато Гюлнара, — ако позволишъ, моитѣ роднини могатъ да дойдатъ ей-сега и ти нѣма нужда да се безпокоишъ да ги посрѣщашъ. А за да видишъ какъ ще стане това, нека твое величество да мине въ съседната стая и да гледа презъ решетката. I

Като се отстрани царътъ, Гюлнара поиска да ѝ донесатъ веднага жара и тя хвърли въ нея кжсъ дърво алсе, което па-зѣше въ особено сандѣче; щомъ се показа димъ, тя произнесе нѣколко думи, неразбираеми за царя, който съ голѣмо внимание следѣше всичкитѣ ѝ действия.

Следъ последнитѣ думи на Гюлнара, морската вода се раз-вълнува, морето се разтвори и изъ дълбочинитѣ му се показа

най-напредъ хубавецъ здравъ момъкъ, следъ него възстара, но още хубава едра жена, а подиръ нея още петъ жени, млади и тъй хубави, очарователни като самата царица Гюлнара, която въ тая минута излѣзе на балкона.

Въ тази царствена група, която вървѣше по водата, тя позна своя братъ, майка си и сестритѣ си; и тѣ я познаха и тръгнаха къмъ двореца съ изумителна бързина, макаръ краката имъ и да бѣха неподвижни. Като стигнаха брѣга, изведнѣжъ се издигнаха въ въздуха и на цѣла върволица се вмъкнаха на балкона, гдето стоеше царица Гюлнара.

Тя посрещна гоститѣ си съ голѣма радостъ и когато, следъ дълги поздрави, сълзи, пригрѣщания и цѣлувки, седнаха на миндеря, майката заговори първа:

— Скъпо ми дете. — каза тя, като се обърна къмъ Гюлнара, — не можешъ си представи колко ни зарадва това неочаквано срѣщане съ тебе, ние те мислѣхме за починала безвъзвратно и презъ цѣлото време те оплаквахме. Отъ деня на твоето изчезване постоянно мислѣхме за тебе съ голѣма жгга и дълбока сърдечна печаль; кажи ни, защо ни остави? Нима едно просто недоразумение съ братъ ти те накара да ни напуснешъ тъй безжалостно? Нали помнишъ, че той се грижеше за твоето добро да те извади отъ безизходното положение, въ което бѣхме изпаднали? Ти, наистина, бѣше свободна да не се съгласишъ, но твоятъ отказъ нѣмаше никакво основание. Впрочемъ, защо да говоримъ за миналото, по добре ни кажи какъ живѣешъ сега, благодарна ли си отъ положението, щастлива ли си?

— Майко, — каза Гюлнара, като колѣнничу предъ майка си и обсипа ржцетѣ ѝ съ цѣлувки, — прости ми за нещастиято, което ти причинихъ, азъ се признавамъ за виновна и сега едва се убедихъ колко сж напусто всички усилия да се избавимъ отъ сѣдбата си. По едни или други начини, тя ни довежда до онова, което сме искали да избѣгнемъ.

Следъ това Гюлнара разказа подробно всичко, което изпита отъ онова време, откакъ напусна морскитѣ дълбочини и стана одалиска на персийския царъ.

— Но, скъпа ми сестро, — каза Салехъ, — не си ли ти сама виновна за твоето унижение, на което се изложи? Ти имаше всѣкога срѣдство да се отървешъ отъ него. Поне сега нищо не ти бърка да се върнешъ заедно съ насъ къмъ предишния си свободенъ животъ въ нашето родно отечество, което азъ освободихъ отъ заклетия си врагъ.

При тия думи персийскиятъ царъ, като чу цѣлия разговоръ се разтрепера отъ страхъ.

— Боже мой, — помисли си той, — какво ще стане, ако тя послуха съвета и се съгласи да ме остави! Какво ще стане съ мене? Това е все едно да ми нанесе смъртенъ ударъ: азъ зная, че не ще мога да живѣя безъ нея.

Но отговорътъ на Гюлнара го успокои напълно.

— Скъпи ми братко, — каза тя на Салехъ, — въ думитѣ ти виждамъ все сжщата искрена обичъ и постоянна бащинска грижа

за мена; тогава азъ не можахъ да те оценя споредъ достойнството ти и съ безразсжданата си разпаленостъ азъ причинихъ и на себе си и на всички близки доста голѣма злочестина; но съдбата най-сетне ме накара да последвамъ благоразумния ти съветъ, азъ вече не съмъ робиня на персийския царь, а негова законна съпруга, уважавана, почитана и любима. Могщиятъ владѣтель на Персия е заедно съ това и мждъръ, безпредѣлно добъръ и религиозенъ човѣкъ. Отъ обичъ къмъ мене още отъ първия день се отказа отъ всички жени въ свѣта и цѣлия си животъ посвети на мене. Това бѣше вече достатъчно да ме накара да не се раздѣлямъ никога отъ него. Но между насъ съществува и друга по-яка връзка, отколкото всички брачни договори: скоро ще бжда майка и, ако Богъ ни даде синъ, ще стане наследникъ на персийския престолъ. И тъй, братко, ти виждашъ, че и тоя пжтъ не мога ти изпълня съвета, макаръ по други причини. Надѣвамъ се, че всички ще одобритъ моето решение и нѣма да ме осжждате, загдето азъ не искамъ да наруша тоя почтенъ съюзъ. Вашето одобрение би увеличило моето щастие и моята радостъ.

— Сестро, — отговори царь Салехъ, — азъ ти предложихъ да се върнешъ съ насъ, защото мислѣхъ, че ти се намирашъ въ унизително положение на робиня, което ме възмущаваше до дълбочината на душата ми, но сега пръвъ азъ те бихъ осждилъ, ако се решишъ да напуснешъ великодушния си съпругъ. Царицата, нашата майка, и нашитѣ сестри сж на сжщото мнение, вѣрвамъ.

Наистина, майката напълно бѣше съгласна съ думитѣ на сина си и, като се обърна къмъ Гюлнара, каза:

— Ти знаешъ, дѣще, че азъ всѣкога съмъ била и ще бжда щастлива, щомъ си щастлива и ти. Ако си благодарна и не желаешъ да промѣнишъ съдбата си, то намъ не остава нищо друго, да благодаримъ на Бога и на твоя съпругъ, който тъй безпредѣлно те обича и тъй много се грижи за твоеето благополучие.

Колкото много се изплаши персийскиятъ царь отъ предложението на Салехъ, толкова се зарадва сега, като се увѣри, че обожаваната му Гюлнара нѣма да се раздѣли никога отъ него. Мислено той я благослови нѣколко пжти и се закле да я боготвори до гробъ.

Между това дворцовитѣ слуги, които се явиха щомъ ги повика Гюлнара, натѣкмиха масата, покриха я съ цѣвтя и сложиха разкошни ястия въ златни и сребърни сждове. Като седна между своитѣ скжпи гости тя съ весело сърдце почна да ги кани да ядатъ. Отначало тѣ не отказаха на поканата, ала по сетне сякашъ една и сжща мисль ги налетѣ: стана имъ нѣкакъ си гузно и неприлично сякашъ да обѣдватъ безъ знанието и поканата на самия стопанинъ. Червенина отъ срамъ покри лицата имъ, изъ устата имъ и ноздритѣ имъ се показа пламъкъ, очитѣ имъ избухнаха въ огнь.

Предъ това зрелище неописуемъ ужасъ обхвана персийския царь; той не можа да си обясни това страшно, невидено и нечуто явление, а Гюлнара никакъ не се смути и веднага позна какво ставаше въ душата на тѣхнитѣ. Тя скочи и, като каза, че

ей-сега ще се върне, отиде въ близката стая, гдето се намираше мъжът ѝ.

— Господарю — каза тя — ти чу нашия разговоръ и на-вѣрно остана доволенъ, нали? Да, колкото привлѣкателно и да бѣше предложението на моя братъ, никога нѣма да се раздѣля отъ тебе.

— О възлюбена ми — извика царьтъ — азъ ти благодаря за добрината. Ти си животътъ ми, радостта ми, щастието ми, — безъ тебе не би имало цель съществуването ми. До сега азъ не предполагахъ, че ме обичашъ, сега те повѣрвахъ и съмъ тъй честитъ, както нито единъ човѣкъ на свѣта.

— Господарю мой — отговори Гюлнара — следъ толкова доказателства отъ любовъ, почитъ и уважение отъ страна на твое величество, могла ли бихъ азъ да чувствавамъ и да постѣпвамъ иначе? Но стига за това, по-добре да отидемъ при моитѣ роднини; съ своитѣ разкази азъ успѣхъ да ги разположа въ твоя полза, и тѣ горятъ отъ нетѣрпение да се видятъ по-скоро съ тебе.

— Мила ми хубавице — отговори царьтъ нерешително — знаешъ ли, съ какво удоволствие се бихъ запозналъ съ твоитѣ хора, но тоя пламъкъ, тия очи, ксито блестятъ отъ огънь... признавамъ се, много ме смущаватъ, дори ми внушаватъ страхъ.

— О, не се плаши, господарю — възрази Гюлнара съ усмивка — тукъ нѣма никаква опасностъ, иначе азъ бихъ те предупредила отрано. Това не е нищо освенъ едно наше вродено свойство: всички особено силни усѣщания се придружаватъ обикновено съ такива явления, а въ този случай азъ зная тѣхнитѣ причини: благодарение на твоеото отсъствие, господарю, моитѣ роднини се чувствуватъ въ неприятно положение и на-вѣрно се смущаватъ доста много, загдето сж седнали на трапезата безъ знанието и поканата на твое величество. Ето въ какво се състои работата.

Успокоенъ отъ тия обяснения, персийскитъ царь стана веднага и безъ да се колебае отиде заедно съ съпругата си при гоститѣ, които го очакваха. Следъ обикновенитѣ поздравии отъ дветѣ страни, царь Салехъ се обърна къмъ него съ тая речъ:

— Господарю, преди всичко позволи ми да ти изкажа нашата сърдечна благодарностъ за всички грижи, обичъ и почитание, съ които на твс величество е било угодно да заобиколи нашата любима Гюлнара. Азъ силно вѣрвамъ, че самото небе я е предназначило за тебе. Още тогава, когато тя не бѣше достигнала пълнолѣтие, много отъ морскитѣ царе и царски синове ѝ предлагаха ржката си, но ние отхвърлихме тѣхнитѣ предложения, като ги намирахме или преждевременни или недостатъчно почтени. Вижда се, че провидението ѝ е готвило друга сждба и чрезъ различна злочестина, безъ нашата воля, я направи жена на единъ отъ най-достойнитѣ монарси. Да поблагодаримъ на Бога за неговитѣ велики милости и да продължи той живота ти за дълги години.

Персийскитъ царь биде силно трогнатъ отъ тая искрена речъ и отговори съ сълзи на очи:

— Не вамъ се пада да ми поблагодарите, азъ трѣбва да ви благодаря за високата честъ на тоя съюзъ. Наистина, самото небе ми прати тая безценна съпруга; безъ нея не бихъ изпиталъ сладостта на сжщинската любовъ, а, следователно, не бихъ позналъ и сжщинското щастие; тя изпълни живота ми, внесе въ него толкова свѣтлина и радостъ, че всѣкога ще благославямъ минута, когато за пръвъ пѣтъ видѣхъ сестра ви.

Следъ това по негова покана гоститѣ отново седнаха на масата заедно съ царя и Гюлнара, и оживенитѣ разговори не се прекратиха до дълбока нощъ, следъ което всички си разотидоха въ пригответитѣ за тѣхъ разкошни спални.

Въ продължение на нѣколко седмици персийскитѣ царъ нареди за гоститѣ си особени празници и угощения, като гледаше съ всички срѣдства да ги задържи, докато се освободи жена му. Най-сетне минута настана, и Гюлнара, за голѣма радостъ на царя и цѣлата държава, даде на своитѣ многоочаквания наследникъ. Детето бѣше здраво, силно и тѣй хубаво, щото баща му още отъ първото виждане го нарече Бедеръ (пълна луна). За да възблагодари небето за това велико щастие, той пожертвува голѣми суми на храмове, на религиозни общини и на различни други благоугодни заведения; освободи робитѣ и робинитѣ, пусна затворницитѣ, обсила съ щедри подарѣци всички близки и чиновници, а нареднитѣ празници изъ държавата не се прекъснаха цѣлъ месецъ.

Следъ деветъ дня, когато царицата Гюлнара се поправи, влѣзе въ стаята кърмачката съ царския синъ Бедеръ на ръце. Салехъ взе отъ нея детето, цѣлуна го, помилва го съ гореща нѣжностъ, почна да си играе съ него, да го подмѣта нагоре и тута-си, сякашъ отъ нѣкакъвъ дивъ възторгъ, изскочи отъ прозореца и погъна въ морето заедно съ детето.

Лесно можете да си представите какъвъ ужасъ завладѣ персийскитѣ царъ следъ това неочаквано зрелище. Огчаяни викове се изтрѣгнаха изъ гърдитѣ му, и навѣрно той би се хвърлилъ изъ прозореца следъ детето си, ако не го задържаше убедителната речъ на Гюлнара:

— Не се безпокой, господарю, — каза тя, — никаква опасностъ не заплашва сина ни, иначе бихъ ли останала азъ спокойна. Ще видишъ, че следъ нѣколко минути Салехъ ще се върне и ще донесе сина ни живъ и здравъ. Заедно съ твоята кръвъ господарю, въ жилитѣ на детето тече и наша, морска, която му дава възможностъ да живѣе и подъ водата, както и на сушата съ еднаква леснина.

Действително, следъ нѣколко минути морето се развълнува, и върху повърхността му се показа царъ Салехъ въ едната ръка съ Бедеръ, а въ другата съ сандѣче оковано съ злато. Той влѣзе бързо презъ прозореца и каза на персийскитѣ царъ:

— Навѣрно азъ изплашихъ твое величество съ своята неочаквана постѣпка, нали?

— Да, признавамъ се, — отговори царьтъ, — едва не умрѣхъ отъ страхъ и до сега още не мога да дойда на себе си. Това би било ужасна злочестина.

— Азъ трѣбзаше да предвидя, че ще се изплашишъ, — продължи Салехъ, — но прости ме, господарю, азъ напълно бѣхъ увѣренъ, че нѣма никаква опасностъ за детето и затова се гурнахъ съ него въ морето. Като произлиза отъ нашето морско племе, той има сжщитѣ предимства предъ земнитѣ сжщесва, каквито имаме и ние; освенъ това, преди да се хвърля въ водата, азъ произнесохъ ония таинствени думи, написани върху печата на пророка Соломонъ, които ние произнасяме надъ всѣко дете, родено въ морскитѣ дълбочини. И тъй знай, господарю, че отъ днесъ синъ ти може смѣло да се гурка въ морскитѣ дълбочини, да живѣе тамъ и да минава въ кжто време голѣми пространства.

Като каза това, Салехъ даде младенеца на кърмачката, а самъ отвори сандѣчето, което бѣше успѣлъ да вземе отъ двореца си, когаго се спусна подъ водата; сандѣчето се оказа пълно съ скжпоцености; въ него имаше до триста брилянта, голѣми колкото гължбово яйце, толкова рубини, изумруди и триста безценни огърлици, всѣка отъ по десетъ върви.

— Каго бързахме да се явимъ на сестриния зовъ — каза морскиятъ царъ, — не знаехме где се намира тя и въ какво положение, затова не взехме нищо съ себе си; позволи ни, господарю, да си поправимъ грѣшката и благоволи да приемешъ отъ насъ тоя малъкъ подаръкъ.

— Какъ, брате мой, — извика изумено владѣтельтъ на Персия, — ти наричашъ тия несмѣтни съкровища малки! Въ цѣлото ми царство не може да се намѣри нѣщо подобно. При това казвамъ ти повторно, че нѣма защо да ми благодарите; азъ трѣбва да ви благодаря, но нѣмамъ думи, защото признателността ми е толкова безпредѣлна, каквото е моето щастие. Научи ме, скжпа ми Гюлнара, — каза той, като се обърна къмъ Гюлнара, — не зная какво да правя. Отъ една страна не ми се иска да приема такъвъ скжпъ и незаслуженъ подаръкъ, отъ друга страна да не оскърбя царя, брата ти, който тъй великодушно ми го предлага.

— Господарю — прекжсна го Салехъ — не се учудвамъ, задето твое величие се смуцава, като му предлагамъ тия скжпоценности. Ти не знаешъ колко ги имаме ние. Морското дѣно е изобилно съ такива съкровища, за каквито земнитѣ жители не могатъ да си съставятъ никакво понятие. Ето защо отново те увѣрявамъ, че моятъ подаръкъ не е голѣмъ, и те моля да го приемешъ като знакъ на нашето приятелство, на нашата любовъ и уважение, които ние всички имаме къмъ васъ.

Персийскиятъ царъ биде принуденъ да отстжпи на тая настойчиа молба и да приеме скжпия даръ, като изказа величайшата си благодарностъ.

Следъ нѣколко деня подиръ това Салехъ изказа намѣрение да си върви въ своето подводно царство. Персийскиятъ царъ ги моли да останатъ още нѣколко време на гости у него. Но Салехъ каза:

— Повѣрвай ме, господарю, че както азъ, тъй и майка ми и сестра ми бихме останали презъ цѣлия си животъ тука, но дър-

жавнитѣ работи ме викатъ. Нали знаешъ, че царетѣ не сж свободни въ своитѣ желанія, и благо то на народа трѣбва да стои по високо отъ всичкитѣ наши лични блага.

На това нѣмаше какво да се възрази и персийскитѣ царь не настояваше вече да останатъ за по-дълго време гоститѣ му и само изказа съжаление, че поради несъвършенството на своята природа, той е лишенъ отъ възможността да ги посети отъ своя страна.

— Но, — прибави той — тъй като за васъ не съществуватъ никакви спънки, нито разстояния, надѣвамъ се, че ще имамъ щастieto да ви виждамъ по-често.

Много сълзи се пролѣха при тая раздѣла. Салехъ трѣгна, ала царцата, майката, и сестритѣ едва можеха да се изтрѣгнатъ изъ прегръдкитѣ на Гюлнара, която не искаше да ги пусне. Най-сетне, когато се скриха отъ погледа и потънаха въ морскитѣ дълбочини, персийскитѣ царь каза на жена си.

— Чудно нѣщо! ако ми кажеше нѣкой тия чудеса, бихъ го нарекълъ лъжець. но сега не мога да не вѣрвамъ очитѣ си. Да е благословена сждбата, загдето те изпрати при мене, а не при другиго.

Въ първитѣ години на детинството си царскитѣ синъ Бедеръ доставяше неизказано утешение на своитѣ родители, но колкото повече порастваше и се разхубавяваше и се развиваха душевнитѣ му качества, толкова повече караше родителитѣ си да се възхищаватъ отъ него.

Наистина, детето проявяваше необикновени качества; веселъ, живъ, остроуменъ той лесно усвояваше всички науки, съ които се стараяха да му обогатятъ ума, а въ гимнастическитѣ си упражнения скоро надмина и самитѣ си учители, които учудваше съ грацията си, съ псхватността си и силата си.

Като навърши шестнадесетъ години, свърши и образованието си, и царътъ, баща му, като се увѣри въ ума му, въ твърдостта, честността и високитѣ чувства, реши се още при живота си да изпълни своето горещо желание: да му отстъпи престола си. Къмъ това го подбуждаше и старческата му немощъ, която отъ день на день се усиляваше.

Като свика емиритѣ, везиритѣ и всички дворцови чиновници, царътъ изказа своето намѣрение и лесно ги увѣри въ ползата и необходимостта отъ това, което бѣ намислилъ; а народътъ посрещна съ радостъ това известие. Царскитѣ синъ Бедеръ често се показваше на тълпата и стана предметъ на истинско обожаване; въ него тя привикна да гледа своитѣ мечти, своитѣ надежди за добро бъдеще и тия очаквания имаха своето дълбоко основание. Въскога достъпенъ, учтивъ и приветливъ, Бедеръ можа да влѣзе въ положението на своя поданикъ, да вникне въ нуждитѣ му и да помогне на злочестината му. Най-вече Бедеръ привличаше хората съ своята простота въ отношенията, съ която се отличаваха отъ високомернитѣ и недостъпни изобщо царски особи. Ето защо цѣлитѣ народъ посрещна съ искренъ възторгъ Бедеровото покачване на престола.

28

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Бѣше опредѣленъ деньтъ на тържествената церемония. Бащата предъ цѣлия държавенъ съветъ слѣзе отъ височината на престола, сне отъ главата си короната и, като я сложи на сина си, покачи го на своето мѣсто, а самъ отиде въ реда на емиритѣ и везиритѣ. Съ това той показва, че заедно съ властѣта дава на сина си всички почести, които принадлежатъ на царското достоинство. Следъ това цѣлиятъ държавенъ съветъ и всички чиновници изведнѣжъ се поклониха предъ новия владѣтель и почнаха единъ следъ другъ да му се кълнатъ въ вѣрностъ, споредъ длъжността си и званieto си. Следъ свършването на този обрядъ, великиятъ везиръ предложи на монарше разгледване нѣколко важни дѣла, които не търпѣха отлагане, и младиятъ царъ, за учудване на всички, разреши ги тъй бърже, тъй обстойно и разумно, сякашъ дълго време да бѣше управлявалъ държавата. Въ тоя сщия день той уволни трима областни управители, хванати въ кражба, и назначи на мѣстото имъ други, способни и честни.

Голѣма бѣше радостѣта и на царицата-майка, когато синъ ѝ влѣзе при нея облѣченъ въ разкошно царско облѣкло, съ корона на глава. Тя скочи и като забрави всичко въ сѣтѣта, пригърна го и заплака отъ щастие.

Първата година отъ своето царуване младиятъ царъ пошевети да проникне въ сложното управление на държавнитѣ работи, да изучи отечеството си, състоянието на народа и съ това да може да постигне съ по-голѣмъ успѣхъ целѣта на своитѣ добри намѣрения. На другата година, неблагодаренъ отъ своитѣ знания на народния животъ и, като искаше лично да се убеди доколко добре се упраздвя страната, трѣгна да пжтува по цѣлата държава и я обикаля отъ единия край до другия, като се спираше не само въ градоветѣ, но и въ всичкитѣ глухи, малко познати мѣста. Навсѣкжде коренѣше злоупотрѣбитѣ, възстановяваше реда и справедливостѣта, събираше войската си, преглеждаше я и това му даваше възможностъ да покаже на сѣсeditѣ си, че е всѣкога готовъ да накаже всички ония, които се решатъ да го нападнатъ и да смутятъ спокойствието на народа му.

Цѣла година се мина въ такива плодотворни трудове, и следъ това младиятъ царъ се върна въ столицата си съ радостно съзнание, че си е изпълнилъ дълга, който провидението му е възложило. Но вжщи го очакваха голѣми изпитания. Баща му, койго постоянно се приближаваше къмъ смъртѣта, най-после легна, за да не стане повече. Той самъ чувствуваше това, но спокойно и мъжествено се приготвяваше къмъ нещастния край, като всички правовѣрни. Въ последнитѣ минути, като благослови сина си, той проговори едва чуто, като се събърна къмъ чиновниците, които се бѣха събрали около смъртния му одѣръ:

— Обещайте ми се още единъ пжтъ, че ще служите на младия царъ съ вѣра и пражда.

Като му се заклекна тържествено, той се успокои и заспа тихо вѣченъ сънъ.

Цѣли седемь деня се продължи печалниятъ погребаленъ обредъ въ присѣствието на много народъ, облѣченъ въ трауръ; тѣлото на починалия биде погребано съ всички почести въ великопнна гробница и дълго време царица Гюлнара и царъ Бедеръ оплакваха незамянитата си загуба. Споредъ персийския обичай, осиротѣлиятъ синъ не излѣзе месецъ изъ двореца и никого не прие при себе си. Но следъ това монархътъ разбра, че не трѣбва да слуша своитѣ лични чувства, ако тѣ му бъркатъ да изпълнява държавнитѣ си задължения, както не трѣбва той да ги забравя въ никакъвъ случай.

Затова, като се изтече месецътъ, великиятъ везиръ и другитѣ чиновници се явиха при Бедера и го помолиха да остави траура, да се яви предъ народа и да се посвети отново на своето високо призвание. Отначало младиятъ царъ се отказа да чуе съветитѣ имъ, като каза, че това е недостойно за паметта на обичния му баща. Тогава великиятъ везиръ биде принуденъ да се обърне къмъ него съ тия думи:

— Господарю, било би излишно да напомняме на твое величество, че сълзитѣ, тия прояви на душевна слабостъ, сж прилични само на женитѣ; а мъжътъ нито въ злочестината си, нито въ радостта си не трѣбва да забравя длъжноститѣ си. При това, колкото и да оплакваме твоя незабравимъ баща, нашитѣ сълзи нѣма да го възкрѣснатъ; той се покори на общата участъ, която рано или късно ще ни постигне всички ни. Но ако твое величество желае, щото паметта на баща ти да живѣе вѣчно въ народа, върви по неговитѣ стѣпки и продължавай благитѣ му начинки.

Тия думи подеиствуваха силно върху впечатлителното сърдце на младия царъ; той въ сжщата минута замѣни траура си съ обикновеното царско облѣкло и отъ това време, като се предаде, както по-гачо, изцѣло на държавнитѣ работи, цѣлата година се занимава съ тѣхъ.

Въ това време го посети морскиятъ царъ Салехъ. Една вечеръ следъ разкошно ядене, като се очисти масата, царското семейство остана само и почна да се разговаря върху положението на работитѣ въ персийската държава, и Салехъ не можа да не похвали младия царъ за неговата мъжростъ, която станала известна въ най-далечнитѣ страни и го прославила по цѣлия свѣтъ. Тия хвалебни думи силно смутиха царъ Бедера, но не се реши да прекъсне вуйча си, за да не го докачи и затова се пристори на заспалъ.

Между това Салехъ, като се увеличаше все повече и повече отъ достоинства на сестриника си, заговори за чудната му хубостъ, която нѣмаше равна нито на земята, нито на небето, нито въ морскитѣ дълбочини.

— И тая хубавецъ ти до сега да не оженишъ? — извика той, като се обърна къмъ сестра си, — право, това е за чудене. Можеби, да не си намѣри подходяща мома? Тогава азъ на драго сърдце ще взема тая грижа отгоре си. Въ нашитѣ подводни държави има много царкини, достойни за него.

— Ахъ, братко мой, — отговори царица Гюлнара, — думитъ ти ме свариха неприготвена; азъ, наистина, никога не съмъ помисляла за женитба на сина си. Та и какъ може да ми дойде това въ ума, когато и той самъ до сега не е обръщаль внимание къмъ женитъ? Но азъ напълно съмъ съгласна съ тебе, че е време вече да му се избере другарка въ живота и не тукъ, а въ вашитъ подводни царства, гдето женската хубостъ се отличава отъ тукашната, както небето отъ земята. Тамъ трѣбва да се избере за него една отъ хубавитъ царски дъщери.

— За това не се грижи — прекъсна я Салехъ, — азъ съмъ хвърлилъ око на една такава, каквато не е виждалъ свѣтътъ. Но преди да говоримъ за нея, — каза той, като си сниши гласа, — вижъ, наистина ли спи нашия момъкъ, азъ знаа случаи, щото по едно описание само на хубостъта да се е влюбилъ човѣкъ до безумие. Това е опасно за Бедеръ.

Гюлнара се надвеси надъ сина си и грижливо се вгледа въ лицето. Бедеръ, макаръ и да схващаше всѣка тѣхна дума, но тѣй изкуствено се приструваше на заспаль, щото не възбуди ни най-малкото подозрение.

— Заспаль дълбоко, — каза майка му, — можемъ смѣло да гговоримъ.

— Ти навѣрно си чувала, подкачи Салехъ, за Джиогара (драгоцененъ камъкъ), дъщерята на самандалския царъ?

— За Джиогара ли? — извика царицата, — ами че тя не е ли още омъжена? Много добре помня всички разкази за нея. Преди да ви напустна, тя бѣше две годишно дете, но и тогава още тя възбуждаше общото учудване. Каква ли хубавица е станала днесъ, ако хубостъта ѝ е порастнала заедно съ годинитъ ѝ! Наистина, тя е малко по-възрастна отъ сина ми, но това не може да побърка на брака.

— Разбира се, — потвърди Салехъ, — този съюзъ въ всѣко отношение би билъ най-сполучливиятъ за Бедеръ, но се боя дали самандалскиятъ царъ ще даде своето съгласие. Азъ мисля, че си слушала колко е той гордъ, надмененъ и тежъкъ човѣкъ; той на много царе е отказвалъ ржката на дъщеря си и при това тѣй грубо, тѣй оскѣрбително, че азъ се боя да не постигне и насъ същата участъ. Въ всѣки случай ще се опитамъ, ако не сполуча, ще търся друга мома, достойна за моя сестреникъ.

И дълго време тѣ говориха, обмисляха и кроиха своитъ планове, а Бедеръ внимателно слушаше всичкитъ имъ думи, най-сетне, като се убеди, че нищо повече ново нѣма да чуе, протегна се и отвори очи, каточе се пробужда отъ дълбокъ сънъ.

Салеховиятъ страхъ се оправда: думитъ му за необикновената хубостъ на Джиогара направиха дълбоко впечатление върху Бедеръ. Младата му фантазия допълни неизказаното и се разпали тѣй силно, тѣй бързо, че презъ цѣлата нощъ не му даде да заспи нито една минута. Струваше му се, че не ще може да дочака отговора на самандалския царъ и намисли да трѣгне подиръ вуйчо си въ подводното царство. Но на другия день, когато Салехъ се приготи да се срещне съ царя, Бедеръ нѣмаше куражъ да му открие тайнитъ си чувства, той почна да го скланя

да остане до вечерята, за да вземе участие въ предполагаемия ловъ и го моли тъй настойчиво, тъй горещо, щото Салехъ не се реши да му откаже, и скоро тѣ излѣзоха вѣнъ отъ града съ свитата си. Младиятъ царъ се надѣваше, че презъ деня ще му се представи удобенъ случай да се обясни откровено съ вуйчо си, но всѣки пжтъ, щомъ останѣха насаме, толкова се смущаваше, щото думица на можеше да излѣзе изъ устата имъ. Силно развълнуванъ и разгнѣвенъ противъ своята нерешителностъ и стѣснение, Бедеръ незабелязано се отдалечи отъ другитѣ ловци, избра най-удиненото мѣсто на брѣга край единъ изворъ, потъналъ въ растителностъ и, като слѣзе отъ коня си, тръшна се на тревата и се облѣ въ сълзи.

Следъ известно време царъ Салехъ забеляза, че отсъствува сестриникътъ му и почна да разпитва за него всички ловджии, но никой отъ тѣхъ не можа да даде положителенъ стговоръ на въпроситѣ му. Тогава той се отдѣли отъ свитата, тръгна самъ да го търси и най-сетне го намѣри подъ дърветата дълбоко загриженъ. Още въ надвечериего Салехъ бѣше забелязалъ, че съ момъкътъ става нѣщо лошо, но той не обърна върху това особено внимание. Сега, обаче, когато отново го видѣ мраченъ, тжженъ, замисленъ, съ наведена глава, предположи, че Бедеръ е чулъ вчерашния разговоръ съ майка му. Като искаше да се убеди въ своитѣ догадки, той предпазливо слѣзе отъ коня, свърза го въ едно дърво и заобиколи, за да се приближи до момъка незабелязано отъ друга страна.

Като дойде по-близо до момъка, чу дълбока въздишка; следъ това Бедеръ почна да си говори съ гласъ:

— Не е ли крива сждбата за това, не реши ли тя да чуя за тая хубавица и да я обикна изведнѣжъ съ всичитѣ си сили на душата?... О, колко ясно ми се представлява тя въ въображението! Толкова хубава между всичкитѣ жени на свѣта, колкото слънцето между звездитѣ.

Тѣзи думи бѣха достатъчно за Салехъ, за да разбере той всичко. Той се приближи до младия царъ и му каза:

— Скъпи сестринико, както се вижда, ти знаешъ за какво се разговаряхме ние вчера съ царицата, майка ти; измаменъ отъ присторения ти сънь, азъ направихъ голѣма грѣшка, но кълна се, че ще употребя всички сили и влияние, за да изкупя мжката, която ти причинихъ: ще мога да ти дамъ нея, която си вече залюбилъ, преди да я видишъ.

— Господарю, — отговори Бедеръ, — азъ наистина не успѣхъ вчера и чухъ цѣлия вашъ разговоръ, за това се постаряхъ да те задържа днесъ, като се надѣвахъ, че ще се осмѣля да ти открия сърдцето си; ала до тая минута нѣкакво стѣснение ми сковаваше устата, срамно ми бѣше нѣкакси да си призная слабостта, макаръ едвали може да се нарече слабостъ непобедимата обичъ къмъ такава съвършена красота. О, скъпи ми вуйчо, не отхвърляй молбата ми, позволи ми да дойда подиръ тебе въ твоето подводно царство! Ако ми откажешъ, ако не ми дадешъ възможностъ поне веднѣжъ да видя божествената Джиогара, азъ ще умра отъ мжка.

— А майка ти какво ще каже за двама ни, ако те взема със себе си безъ нейно знание — каза Салехъ.

Бедеръ знаеше, че царица Гюлнара за нищо въ свѣта нѣма да се съгласи да пусне сина си и затова разбра думитѣ на Салеха за отказъ.

— Вижда се, че малко ме обичашъ, — каза му Бедеръ разтжжено — ако ми отказвашъ това, отъ което, повтарямъ, зависи животътъ ми.

Този незаслуженъ укоръ принуди морския царъ да се съгласи съ желанието на сестрѣника си. Извади прѣстена отъ ржката си, подаде го на Бедера и му каза:

— Вземи го и го турни на показлеца си; следъ това следи всички мои движения и съобразявай съ тѣхъ своитѣ; този прѣстенъ съ силата на думитѣ, които сж написани на него, ще те надарѣ съ способностъ, каквато иматъ нашитѣ морски племена.

Като каза това, пригърна го съ другата ржка, подигна се въ въздуха, прелетѣ презъ пространството, което отдѣляше морето отъ сушата, гурна се въ подводната дълбочина и се намѣри въ кристалния си палатъ, гдето радостно го срещна майка му — царица Фараска, и царкинитѣ, сестритѣ му. Следъ разпалени взаимни поздравѣ и разпитвания за царицата Гюлнара, на които Бедеръ едва успяваше да отговаря, Салехъ го остави на грижитѣ на лелитѣ му, а повика майка си въ отдѣлна стая и тамъ ѣ разказва всичко, що бѣше се случило въ последнитѣ дни. Като изслуша внимателно сина си, царица Фараска укрително почна да клати глава и се показва неблагоприятна отъ неговата непредпазливостъ.

— Едно нѣщо ме учудва — каза тя, — какъ можешъ да възхвалявашъ царкиня Джиогара предъ очитѣ на моя внукъ? Нали знаешъ, че въ такова младежко сърдце лесно се възбужда страстѣта и става погубна, ако предметътъ ѣе непостиженъ. Пъкъ ти знаешъ нрава на самандалския царъ. Какво ще стане като получишъ грубия, презрителния отказъ, съ какъвто отговаря той на всички, които искаха ржката на хубавицата му дъщеря?

— Майко, — възрази Салехъ, — азъ вече ти казахъ, че Бедеръ се научи за това съвсемъ случайно безъ да искаме ние, както и ти ще се съ согласишъ. Не ми остава нищо друго, освенъ да се постарая, както и да е да стане този бракъ, иначе Бедеръ може да умре отъ отчаяние. Азъ мисля да отида при самандалския царъ, като вѣрвамъ, че той нѣма да откаже на предложението ми. Съюзътъ съ персийския владѣтель, най силниятъ отъ всички земни владѣтели, нѣма да оскърби гордостѣта му, колкото и да е голѣма.

— По-добре би било съвсемъ да не почвашъ тая работа, — отговори царицата, — но веднѣжъ вече почната, не трѣбва да се напуска. Само че като отидешъ да се свиждашъ съ самандалския царъ, трѣбва да забравишъ своето царско достоинство, личното си самолюбие. Горделивиятъ, жестокиятъ нравъ на самандалския царъ не търпи равни на себе си. Помни това и гледай да му покажешъ най-голѣми почитания.

Следъ това майката царица се залови да приготви богати дарове отъ чисто злато и скъпи камъни. На другия день Салехъ трѣгна на пѣтъ придруженъ отъ малка, но отбрана свита, и пристигна

скоро въ столицата на самандалския царь. Като се научи за това, горделивиятъ царь, безъ нѣкой да очаква това, излѣзе да посрещне гоститѣ си и ги прие тѣй сърдечно, че когато Салехъ, съгласно майчиното си наставление, колѣнчи предъ него, той го издигна самъ и го сложи присебе си на трона, като каза, че се радва, загдето вижда въ своя палатъ такъвъ високъ гостенинъ и е готовъ да му услужи.

— Преди всичко, господарю, — отговори Салехъ, — привлѣче ме желанието да видя единъ отъ най-славнитѣ царе на свѣта и да му изкажа дълбокого си почитание. Съ думи е мжчно да се изкаже оная преданостъ, която храни сърдцето ми къмъ твое величество, и азъ искамъ както и да е по другъ начинъ да докажа това.

Следъ това Салехъ взе една кутия отъ единъ свой придворенъ, подаде я на самандалския царь, като го помоли да приеме скромния му подаръкъ.

— Боя се, че не ще мога да се отплатя достойно на твое величество, — каза самандалскиятъ царь, като прие подаръка. — Колкото е по-цененъ дарътъ, толкова и отплатата трѣбва да бѣде значителна. Обещавамъ ти се, че ще направя всичко, което е въ властта ми, за твое добро.

— Наистина, господарю, азъ чакамъ отъ тебе голѣма милость.

— Кажи ми, какво е? — попита самандалскиятъ царь. — Азъ ти се обещавамъ, че за твое щастие ще изпълня всичко, стига да зависи отъ моята воля.

— Да, господарю, изпълнението на молбата ми напълно зависи само отъ твое величество. Да ти кажа направо: удостой ни съ високата честъ, като дѣдешъ ржката на прекрасната си дъщеря Джиогара на нашия владѣтель, като съ това закрепне съюзътъ между нашитѣ държави.

— Право да си кажа, не очаквахъ отъ тебе това, — каза той най-сетне, като прозвуча нѣщо сурово въ гласа му и като намръщи вежди. — Толкова ли си благоразуменъ, ако мислишъ, че можешъ да се сближишъ съ мене? По-скоро ще свалишъ луната отъ небето, отколото да се удостоишъ съ ржката на дъщеря му.

— Господарю, — каза Салехъ, като едва сдържаше гнѣва си, — въ своето заслѣпение ти не искашъ даже да ме изслушашъ докрай и не ми даде да се доизкажа и да ти обясна, че азъ искамъ ржката на твоята дъщеря не за себе си, а за своя сестреникъ, силния владѣтель на Персия. Пъкъ и да бѣше тѣй, т. е. и да желяехъ ржката за себе си, то какво смѣшно или обидно намирашъ въ моето предложение? Струва ми се, че и азъ съмъ такъвъ морски царь, какъвто е и твое величество: и моитѣ прадѣди произхождатъ отъ стара царска династия и тѣ не отстъпватъ нито по славата, нито по силата си на най-силнитѣ морски владѣтели. Сжщото може да се каже и за моя сестринъ синъ — царь Бедеръ, който не само че е достоенъ за твоята дъщеря, но, можеби, и да я надминава както съ душевнитѣ си, тѣй и съ тѣлеснитѣ си качества,

Самандалският царь само за това не прекъсна Салехъ, защото, пълненъ съ негодувание, той не можеше да каже нито дума. Най-сетне като спрѣ Салехъ, той извика, кипналь отъ гнѣвъ:

— Ти си псе, а не царь. И смѣешъ да сравнявашъ сестриника си съ менъ!... Не, азъ нѣма да допусна щото да остане ненаказана една такава нечувана дързостъ! Ей — извика тѣй, — вземете този нахалникъ и да му отсѣчете още сега главата.

Нѣколко души се хвърлиха върху Салехъ съ голи саби, но той, силенъ и похватенъ природно, и при това, като съзнаваше опасността, отскочи настрана, блѣсна стражата, която му заграждаше пътя, изскочи изъ двореца и, за щастие, срещна въоръженъ отредъ, изпратенъ отъ царицата майка на помощъ. Като слушала, че самандалският царь е грубъ и въроломенъ, тя предвиждала опасностъ и затова му изпратила сериозна помощъ за всѣки случай да подкрепи свитата му. Салехъ се съобрази съ положението си и, безъ да се бави много-много, върна се отново въ двореца, но не самъ, а на чело на една въоръжена армия. Като се появи той, малката дворцова стража се разбѣга, и победителъ безъ съпротивление улови самандалския царь, даде да го пазятъ войниците, а самъ отиде да търси царкинята Джиогара, за да я вземе съ себе си.

Но за съжаление той закъснѣ: царкинята като се научи за опасността, която я застрашаваше, изскочи изъ морето и, придружена съ своитѣ робини, скри се въ единъ уединенъ островъ.

Докато ставаше всичко това въ двореца на самандалския царь, единъ отъ свитата на Салехъ отъ страхъ не разбра какъ стои работата, избѣга и отиде при царицата-майка и съобщи, че синъ ѝ е убитъ и само той единъ се е отървалъ отъ общата злочестина. Тази вестъ разтревожи не само царския дворъ, но и цѣлия градъ, стигна до Бедеръ, и той, като се съзнаваше за главенъ виновникъ на това страшно нещастие, не се решаваше да се покаже предъ очитѣ на майка си, а избѣга изъ водата и отиде въ единъ близкъ островъ, който бѣше сжщия, гдето се бѣше скрила Джиогара по-рано.

Развѣлнуванъ до дълбочината на душата си отъ всичко, що се случи, Бедеръ се сврѣ подъ сѣнката на едно отъ близкитѣ дървета и се замисли.

Веднага наблизу се изчу женски гласъ; той се повдигна и се вслуша; но тѣй като думитѣ не се разбираха добре отъ шума на листитѣ и никой не се виждаше, то младиятъ царь почна да се приближава крадешката къмъ направлението, откъдето се чуваха гласоветѣ, като се провираше презъ гжстата зеленина. Скоро забеляза той на една полянка живописна група млади, накитени жени, между които имаше една сслѣпителна хубавица, като брилянтъ между протитѣ мънисти.

— Дали не е това самата божествена Джиогара? — помисли си очарования момъкъ, безъ да смѣкне очи отъ нея. — Но както и да е, защо не я залюбя азъ отъ всичкото си сърдце, като най-хубаво създание въ цѣлия божи свѣтъ?...

Безъ да мисли много, той се приближи къмъ нея и се поклони почително.

— Прекрасна моя хубавице, нѣщо ми каза, че ти не си дошла тука по твоя воля и каточе имашъ нужда отъ помощъ. Позволи ми да ти предложа услугитъ си и да ти бжда полезенъ.

— Не се лъжешъ, — отговори хубавицата, — азъ наистина имамъ нужда отъ помощъ: менъ ме постигна голѣма злочестина: баща ми, самандалския царъ пострада: царъ Салехъ го нападна и му взе двореца и самия него зароби. Азъ не зная причинитъ на това нападение, но опасността бѣше тъй голѣма, че азъ по неволя бѣхъ принудена да бѣгамъ, да не би да изпадна въ ржцетъ на победителя.

Този разказъ отначало смути царъ Бедеръ, той се разкая защо напусна тъй скоро майка си, безъ да дочака да се разясни работата. Но като помисли, че самандалскиятъ царъ, за да се освободи, ще се съгласи да му даде дъщеря си, се зарадва.

— Хубава царкиньо, — каза той на Джоогара, — разбирамъ ти напълно нещастieto и ти съчувствувамъ дълбоко, въ сжщото време се считамъ честитъ, като съмъ увѣренъ и мога да те убедя, че скоро ще се свършатъ тревогитъ ти. Азъ съмъ персийскиятъ царъ Бедеръ, Салехъ е моятъ вуйчо; той отиде при баща ти съ единичка целъ да го помоли да се съгласи, щото ти да ми станешъ жена. Увѣренъ съмъ, че ако самандалскиятъ царъ ме удостои съ тази честъ, той веднага ще бжде освободенъ, защото царъ Салехъ никога не е ималъ намѣрение да завладѣва държавата му. Трѣбва да благодаримъ на сждбата, че ми дава случай да поднеса предъ стжпкитъ ти безпредѣлната си любовь, да ти кажа, че сърдцето ми принадлежи на тебе и ще принадлежи завинаги.

За нещастие, думитъ Бедерови направиха на царкиния Джоогара съвсемъ друго действие, а не онова, каквото очакваше Бедеръ. Отначало тя почувствува наистина нѣкакво влѣчение къмъ него, но като разбра, че той е главната причина за унижението на баща ѝ, че на сила искатъ да я завладѣятъ, — всичката неприятелска гордостъ кипна въ душата ѝ! И вмѣсто обичъ, тя почувствува непримирима омраза къмъ Бедеръ. Но тя не откри тайнитъ си чувства и дори се престори, че приема любовта.

— Господарю — отговори му тя съ коваренъ ласкавъ гласъ и погледъ, — радвамъ се на тая неочаквана среща, защото царствениятъ синъ на знаменитата Гюлнара не може да не бжде достоенъ за моята любовь. Напусто баща ми се противи на тоя почтенъ бракъ, и сега, вѣрвамъ, ще се откаже отъ своята съпротива. И като каза това, тя му протегна ржката си.

Бедеръ се помисли на седмото небе отъ радостъ и стисна протегнатата ржка да я покрие съ цѣлувки, но веднага нѣщо неочаквано го блъсна и го спрѣ и каточе го полѣ студена вода.

— Махни се отпреде ми! — извика Джоогара. — За дързостта си отсега нататъкъ стани бѣла птица, съ червени крака и човка!

Като нѣмаше вода да му направи магия, тя плю въ лицето му.

Щомъ чу вълшебнитъ думи, Бедеръ обхванатъ отъ ужасъ, наистина почувствува, че губи човѣшкия си образъ и се преобръщаше въ нѣкаква птица.

— Вземи я, — каза царкинята, като се обърна къмъ една отъ своитъ робини, — и я занеси на Сухия островъ.

Това разпореждане се равняваше на смъртна присъда, защото самият този остров се състоеше от голъми скали безъ вода и растителность. Това знаеше робинята, затова ѝ стана мжчно за клетия момъкъ, обреченъ на сигурна смъртъ.

— Нека умре, — помисли си тя, — ако му е осъдено да свърши тъй живота си, но да не бжда азъ причината на това, да не стане това съ моето съдействие. При това и самата царкиня, всъкога тъй добра и кротка, навърно ще се разкае по-сетне за тая си жестокость.

Така си помисли робинята, като грабна грижливо птицата съ дветъ си ржце, занесе я на другъ населенъ островъ, който се поеше съ многобройни източници.

Да се повърнемъ къмъ царъ Салехъ. Следъ дълги пусти усилия най-сетне той се убеди, че нѣма царкиня Джиогара въ двореца и, като усили стражата надъ самандалския царъ и остави времененъ управителъ въ държавата, побърза да се върне вжщи, гдето разказа подробно всичко, що се бѣше случило.

— Но где е Бедеръ? — попита той, като забеляза, че липсва сестреникътъ му.

— Ахъ, не ме питай! — отговори царица Фараска. — Бедеръ ми причини голъми главоболия. Като се научи за опасността, която те застрашаваше въ двореца на самандалския царъ, той се скри нѣкжде, и оттогава нито съмъ го виждала, нито зная какъ да си обясна неговото внезапно изчезване.

Тая тревожна вестъ доста силно смути Салехъ, и радостното му съзнание, че е победилъ самандалския царъ, се смѣни съ чувство на досада и почна да съжалява за сестреника си. И следъ като употреби всички мѣрки да намѣри Бедеръ и като се убеди, че всичко е напусто, Салехъ се върна въ самандалското царство, гдето трѣбваше.

Презъ това време и царицата Гюлнара преживѣ страшна тревога. Огначало тя се държа и не прояви безпокойствие, защото и по-рано се бѣ случвало синъ ѝ да се връща късно, увлѣченъ въ ловъ. Но като се минаха нѣколко деня и нито единъ отъ пратеницитѣ не се връщаше да съобщи нѣщо за изгубения царъ, майчиното сърдце се изпълни съ мжчително предчувствие за нѣщо лошо. Едно ѝ само даваше малко надежда, че Бедеръ е съ Салехъ и, ако има малка опасность, Салехъ ще го заведе въ подводното царство. Като искаше да види дали Бедеръ не е отишелъ съ Салехъ, тя отстрани всички придворни и презъ прозореца се хвърли въ морскитѣ дълбочини.

Да бѣше въ друго време, царицата майка би посрещнала дъщеря си съ голъма радостъ, ала сега я среща развълнувано и ѝ каза съ явна тъга:

— Зная, дъще, кое те кара да идешъ тукъ, не да се видишъ съ мене, а да се научишъ нѣщо за сина. Да, Бедеръ бѣше преди нѣколко дни и колко му се радвахъ азъ, като мислѣхъ, че се явява при мене съ твое желание, а то не излѣзе тъй; ималъ друга цель, която ни направи толкова много грижи.

Следъ това царица Фараска разказа подробно за Салеховото сватовствуване съ всичкитъ му сетнини и за внезапното изчезване на Бедеръ.

— Но ти не се грижи, миличка, — прибави тя, като видѣ сълзи въ очитѣ на Гюлнара, — можеби, синъ ти ще се върне пакъ при насъ неочаквано, затова ти трѣбва да запазишъ редъ и спокойствие въ държавата му. Бжди мъжествена, търпелива и твърда въ управлението, докато се върне Бедеръ.

Тѣзи думи не можеха, разбира се, да утешатъ царица Гюлнара, но съветътъ на майка ѝ бѣше доста благоразуменъ, че тя се реши да го изпълни, безъ да каже думица. Като се върна въ двореца си пакъ тайно, както и кога го напусна, тя съобщи на народа чрезъ особени глашатаи, че синъ ѝ Бедеръ отсъствува за нѣколко време и поръчва да управлява държавата. Освенъ това, за да увѣри народа въ истиността на думитѣ си, тя заповѣда да се върнатъ всички пратеници, които бѣха отишли да търсятъ Бедеръ, като имъ съобщи, че знае где е царътъ и кога ще се върне.

А между това Бедеръ не можеше още да се свѣсти следъ своето страшно нещастие.

— Дали не е това сънъ, — мислѣше си той отчаянъ, — дали завинаги изгубихъ човѣшкия си собразъ? О, по добре да не съмъ се раждалъ или да умра, отколкото да живѣя и да съзнавамъ цѣлия ужасъ на своето положение!

За още по-голъмо нещастие, той даже не знаеше где се намира и колко е далечъ отъ държавата си. Но и да знаеше, и да можеше да прехвъркне морета и суши, какво го очакваше въ стечеството му. Не безпощадно отчаяние, не тѣга ли за изгубения човѣшки образъ? Въ този новъ образъ хората не само не можеха позна царя си, но и човѣкъ не личеше въ него. И тѣй оставаше само едно — да се помири съ положението си.

Случи се, нѣкойси ловецъ, който се прехранвалъ отдавна съ ловене на птици, се задълбалъ въ тѣзи мѣста, гдето се намиралъ омагьосаниятъ царъ и, като видѣлъ върху едно дърво една необикновено хубава птица отъ непознатъ нему видъ, решилъ се да я улови както и да е. Той употребилъ всичката си многогодишна опитностъ и тѣй изкусно поставилъ мрежата, че птицата се уловила щжата нощъ. Въ възторгъ отъ своя ловъ, ловецътъ я сложилъ въ кафезъ и се върналъ въ града, като се надѣвалъ, че ще я продаде скъпо.

На сутринъта, като отишелъ на пазаря, срещналъ го нѣкойси минувачъ и го запиталъ колко струва птицата.

— Защо ти трѣбва да знаешъ?

— Какъ защо?

— Вижъ какъвъ глупавъ въпросъ! Да я опека и да я изиямъ.

— Въ такъвъ случай стоката не е за тебе и нѣма защо да се пазаримъ, ти нѣма да дадешъ толкова, колкото искамъ азъ. Знаешъ ли ти, че тази птица е рѣдка по нашитѣ страни? Затова е много скъпа. Най-доброто ще е да я отнеса въ двореца, тамъ навѣрно ще я оценятъ споредъ достойнството ѝ.

И безъ да се спира много-много, той тръгна къмъ разкошния дворецъ.

Царьтъ въ това време седѣше на прозореца и гледаше разсѣяно всичко, що ставаше на търговския площадъ. Като видѣ, че пристига нѣкакъвси старецъ съ една необикновена птица, туксѣи повика при себеси едного отъ евануситѣ и му заповѣда да купи птицата и да му я занесе. Еванухътъ попита за цената и старецътъ му отговори:

— Ако я купувашъ за царя, не искамъ никакви пари, стига негово величество да благоволи да вземе отъ мене този подаръкъ.

Додоха птицата на царя, тя му се показва много хубава, и той заповѣда да я турятъ въ най-скъпъ кафезъ, а на ловеца да дадатъ десетъ златни монети.

Вечерята, като се върна царьтъ отъ ловъ, отново си припомни за купената птица и заповѣда да му я донесатъ. Като забеляза, че храната ѝ стои цѣла, попита слугата, знае ли съ какво се храни тая птица.

— Не зная, господарю, — отговори, той — давахъ ѝ различни зърна, но тя не клъвна нито едно.

Като мислѣше царьтъ, че птицата се измжчва въ кафеза, поржча да я пуснатъ на свобода, а храната ѝ да посипятъ по прозорцитѣ и по пода на стаята. Въ това време обѣдътъ бѣше готовъ, и много ястия бѣха сложени на масата; птицата, като се видѣ на свобода, вмѣсто да отиде да клъвва зърна, кацна върху масата и започна да гълта ту хлѣбъ, ту кжсове месо. Това нѣщо тѣй учуди царя, щото изпрати да повикатъ жена му, като искаше да ѝ направи съ това особено удоволствие. Царицата дойде, но преди да пристъпи прага, дръпна се назадъ и си покри лицето съ фереджета.

— Какво е това отъ тебе? — попита царьтъ. — За какво е тази предпазливостъ? Струва ми се, че освенъ мене и евнуха тукъ нѣма другъ мжжъ.

— Господарю, — отговори царицата, — нѣма да намѣришъ нищо чудно въ моята постѣпка, щомъ се научишъ, че предъ тебе не стои птица, а човѣкъ.

— Човѣкъ!? — извика царьтъ недовѣрчиво. — Какъ ти дойде тази глупава мисль въ главата ти, или се шегувашъ?

— Не, господарю, — възрази царицата, — не се шегувамъ и, както знае твое величество, азъ никога не говоря лъжа. Повтарямъ ти, това не е птица, а персийския царь Бедеръ, синъ на знаменитата морска хубавица Гюлнара. Царкинята Джиогара, дъщеря на самодалския царь, го превърна на птица.

За да потвърди думитѣ си, царицата разказа подробно цѣлата история на несполучливото сватосване и съ това разпилѣ недовѣрието на мжжа си. Той повѣрва, защото отъ по рано знаеше за магйосническото изкуство на Джиогара, защото нѣколко пжти бѣше прибѣгвалъ до него, когато се намираше въ опасностъ.

— Въ всѣки случай, това е много ужасно! — извика той отъ негодувание. — Каква жестокость, какво безчовѣчие въ едно такова младо сщество! Но ако ти имашъ власть, моля те, развали тази магия, — каза царьтъ като се обърна къмъ жена си.

Царицата се съгласи тутакси. Тя заповѣда да ѝ донесатъ сждъ пълень съ вода и, като произнесе надъ нея нѣколко вълшебни думи, напрѣска птицата и каза високо:

— Въ името на всемогщия Богъ и съ силата на магията ми, заповѣдвамъ ти да напуснешъ чуждия си образъ и да приемешъ своя естественъ видъ.

Въ сжщата минута птицата се изгуби, а вмѣсто нея се яви хубавецъ момъкъ. Още съ първото си движение, той се поклони предъ царя, като му изказа гореща благодарностъ за своето избавление. Царьтъ пѣкъ не по-малко зарадвавъ, издигна го и го пригърна, като свой старъ приятелъ. Въ това време царицата побърза да се махне, и Бедерь, за голѣмо нещастие, не можа да ѝ благодари.

— Нищо, не се безпокой за това,—каза царьтъ,—всѣко добро дѣло съдържа въ себе си достатъчно възнаграждение. Кажй ми ти мене, мога ли направи нѣщо за тебе?

— О господарю.—извика Бедерь развълнувано,—ако твоитѣ благодеяния сж тъй много, то помогни ми да се върна въ отечеството си.

Царьтъ съ пълна готовностъ се съгласи на тая молба и тутакси, по негова заповѣдь, се приготви цѣла флота за Бедера. Плаването се почна при най-благоприятни условия. Въ продължение на десетъ деня попътниятъ вѣтръ не се измѣни, и лекитѣ кораби се понесоха по морската повърхнина къмъ персийската държава. Но на единадесетия день внезапно духна вѣтръ отъ другата страна и, като се усилваше отъ минута на минута, обърна се въ такава свирепа буря, че всички кораби изгубиха пѣтя, отдѣлиха се единъ отъ другъ и станаха играчка на бѣснитѣ вълни, а оня отъ тѣхъ, въ който се намираше Бедерь, съ счупени мачти, съ скжсани платна, се удари въ една подводна скала и се натроши на парчета. Много отъ пѣтниците потънаха, други се опитаха да се спасятъ: едни се заловиха да се борятъ съ вълнитѣ, други се хванаха въ остатѣцитѣ и развалинитѣ на кораба или се оставиха на произвола на сждбата. Въ числото на последнитѣ се намѣри Бедерь, който, следъ преобрѣщането отъ птица въ човѣкъ, бѣше се лишилъ отъ оная чудодѣйна сила, която му даваше възможностъ да живѣе въ водата.

За щастие, вълнитѣ го изхвърлиха на пѣсѣкъ. Като усѣти твърда земя подъ краката си, той, макаръ и съ мжка, стигна брѣга, отгдето много ясно се очертаваше нѣкакъвъ голѣмъ и хубавъ градъ. Но въ тая минута когато се готвѣше да стѣпи на суха земя, порази го ново неочаквано зрелище: отъ всички страни почнаха да се събиратъ къмъ брѣга магарета, катѣри, волове, бикове, крави и други животни; тѣ се трупаха тъй поредъ, че сякашъ искаха да му преградятъ пѣтя.

Едѣа следъ голѣми усилия и различни начини, Бедерь можа да се скрие задъ високитѣ скали, гдето си отпочина малко и си изсуши мокритѣ дрехи. Като излѣзне изъ скривалището си, той искаше отново да трѣгне къмъ града, ала животнитѣ пакъ му заградиха пѣтя, заобиколиха го и не му дадоха възможностъ да мръдне.

Това, което най-много учудваше персийския царь, бѣше, че животнитѣ не го мразѣха, напротивъ, сякашъ искаха да го предпазятъ отъ нѣщо, отъ нѣкоя опасностъ. Но тъй като Бедеръ не виждаше нищо лошо, реши настоятелно да продължи пѣтя си, и най-сетне следъ много безполезни усилия животнитѣ се отстраниха.

Каго слѣзе въ града, Бедеръ трѣгна изъ широкитѣ му улици, ала никжде никого не срещна, нито чу гласъ, сякашъ нѣмаше живота душа или каточе всичко бѣше заспало. Неволень страхъ го обхвана, и той почна да съжالياва, че е попадналъ тукъ. Ала въ това време, за щастие, видѣ нѣколко дюкяни отворени; кето се приближи къмъ единъ отъ тѣхъ, забеляза вжтре по раф оветѣ сухи плодове, а въ дѣното седи нѣкакъвъ благообразенъ старецъ, заетъ съ нѣкаква работа. Каго чу стѣпкитѣ, старецътъ подигна глава и учудено изгледа момъка.

— Кой си и какъ тъй си дошелъ тукъ? — попита той.

Бедеръ отговори съ нѣколко думи на тоя въпросъ и отъ своя страна попита защо тоя голѣмъ и хубавъ градъ е тъй пустъ и мъртъвъ.

— Нима не те срещна никой по улицата?

— Никой. Ти си прѣвъ, когото виждамъ тукъ.

— Въ такъвъ случай влѣзъ по-скоро въ дюкяна и затвори вратата. По-сетне ще ти обясня, защо трѣбва да направишъ така.

Бедеръ направи това, а старецътъ, като предполагаше, че пѣтникътъ може да е гладенъ, нагости го по-напредъ и сетне почна да му говори:

— Благодари на Бога, че те е отървалъ отъ една неминуема злочестина; ти за чудо си се отървалъ и си дошелъ при мене, безъ да те забележи нѣкой.

— Нима тъй е опасно да се явява човѣкъ по вашитѣ улици? — попита Бедеръ.

— О, тъй е опасно, — продължи старецътъ, — че нито единъ момъкъ подобенъ на тебе не е излизалъ оттука невредимъ. Самиятъ градъ е тихъ и миренъ, но го управлява лоша, коварна магьосница, която не пропуска нито единъ момъкъ, когото да не заведе насила въ двореца си, гдето го нахранва, ласкае, увѣрва го, че го обича и, най-сетне, като се прости съ позорната си любовъ тъкмо на четиридесетия день преобрѣща нещастника въ нѣкое животно. Всичкитѣ магарета, катѣри, волове, които видѣ, бѣха преди малко разумни хора. Ето защо тѣ се мжчиха да не те пуснатъ да влѣзешъ въ тоя пагубенъ градъ.

Думитѣ на стареца подействаваха силно върху Бедеръ.

— О, горко ми, горко ми! — извика той, каго се удари въ гърдитѣ. — Токущо се отървахъ отъ едно проклятие, и ето отново се събира надъ мене друга страшна злочестина!.

Бедеръ подробно разказа, както за любовта си къмъ морската царкиня Джиогара, тъй и за вѣроломната, жестоката съ него постѣпка.

— Клеги момко! — каза старецътъ съ искрено съчувствие, — колко много си претеглилъ на млади години? Но сега, доколкото ми позволяватъ силитѣ, нѣма да оставя да те постигне от-

ново злочестина. Успокой се, ти си на безопасно мѣсто, докато се намирашъ подъ моето покровителство. Азъ съмъ доста познатъ въ града и, мога да кажа безъ да се хваля, ползувамъ се тукъ съ всеобщо уважение; дори самата царица ме познава тъй добре, че не ще посмѣе да ти повреди. Добре, че сждбата имала грижата да те доведе при мене.

Старецътъ говори съ такава разпаленостъ, съ такава увѣреностъ въ думитѣ си, че Бедеръ се успокои съвсемъ и, безъ да мисли за нѣкои опасности, седна на прага на дюкяна къмъ пжтя.

Очарователната му красота, особено вроденото му величие, скоро привлѣкоха вниманието на минувачитѣ; мнозина отъ тѣхъ се спираха и поздравляваха стопанина, че се е сдобилъ съ такъвъ робъ.

— Лжете се, — казваше имъ старецътъ; — азъ не съмъ толкова богатъ и знатенъ да си купувамъ такъвъ робъ. Той е мой роднина, синъ на умрѣлия ми братъ.

А на приятелитѣ си, които идваха да видятъ хубавеца, когато се разнесе слуха за него изъ града, старецътъ казваше:

— Самъ Богъ не ми даде деца и азъ взехъ Бедеръ като свой едничъкъ наследникъ.

На тия думи нѣкои отговориха, като поклащаха глава.

— Ами помисли ли ти за опасността, която го застрашава? Какво ще стане, ако нашата царица ти отнеме роднината и по-стѣпи съ него тъй, както постѣпи предъ очитѣ ни съ толкова много други.

— Е, Богъ е милостивъ! — възрази имъ той, — азъ се ползувамъ съ особеното благоволение на царицата, и тя зарадъ мене ще пощади моя роднина.

Старецътъ бѣше действително увѣренъ, че гостенинътъ му е въ безопасностъ и хвалбитѣ, които чуваше отъ различни страни, му доставяха голѣмо удоволствие: той бѣше обикналъ Бедера, като свой синъ. Съ време тая привързаностъ не само че не отслабна, но още повече се усили, защото Абдалахъ (тъй се казваше старецътъ) откриваше все нови и нови достоинства въ персийския царъ. Като се минаха нѣколко мѣсца, Бедеръ, като сѣдаше, както всѣкога при вратата на дюкяна, забеляза, че се зададоха конници отдалеко.

— Я погледни, — каза той на стопанина, — не е ли това царска свита?

— Да, ти позна, — отговори Абдалахъ; — заедно съ тѣхъ е невестъ и самата царица Лаба на конь; но ти не се безпокой, стой си на мѣстото.

Скоро въоръженитѣ конници, съ еднакви хубави дрехи, съ саби и на арабски коне, минаха край дюкяна на стареца и всѣки отъ войницитѣ, както и офицеритѣ, му дадоха честъ. Това бѣше предниятъ отрядъ на царица Лаба; следъ него се зададе другъ, който се състоеше отъ черни евнуси, облѣчени още по-разкошно; и тѣ се поклониха на стареца. Следъ тѣхъ малко на раздалечъ, вървѣха пешкомъ тѣлапа млади, хубави жени, накитени съ злато и скъпоценни камъни, а между тѣхъ вървѣше на черъ храненъ конь царицата Лаба; както тя, тъй и коньтъ бѣха окичени съ накити

отъ ослѣпително великолепие. Като забеляза стареца, тя учтиво кимна съ глава, ала погледътъ ѝ се спрѣ тозчасъ върху Бедеръ, а следъ това по нейна заповѣдь се спрѣ и цѣлата свита.

— Абдалахъ, — каза тя, — откога си се сдобилъ съ тоя хубавъ робъ?

— Господарке, — отговори старецътъ, като се поклони и той, — това не е робъ, а мой роднина, единчѣкъ мой най-близѣкъ човѣкъ на този свѣтъ.

Царицата се замисли малко следъ този отговоръ, сетне продължи:

— Слушай, старче, зная, че си ми преданъ, и азъ сама, ако помнишь, не веднѣжъ съмъ била благосклонна къмъ тебе. Така щото, заради тия взаимни отношения не ти заповѣдвамъ, а те моля: отстѣпи ми роднината си, безъ да се боишь за него; кълна се, че ще го направи най-честитъ измежду смъртнитѣ. Ако единъ денъ реша да погубя цѣлия свѣтъ, него ще оставя живъ. Надѣвамъ се, че ме вървашъ и нѣма да откажешъ на молбата ми.

— Голѣми сж твоитѣ добрини къмъ мене, голѣма е и моята благодарностъ, — отговори старецътъ — Но азъ считамъ роднината си недостоеенъ да се приближи къмъ тебе и моля твое величество да оттегли отъ него високата си честь.

Царицата кипна и каза:

— Не хитрувай съ мене, Абдалахъ, азъ зная какво загатвашъ ти и отъ какво се боишь, но азъ те увѣрявамъ съ своята царска дума, че нѣма съ нищо да навредя на твоя роднина. И тъй повѣрвай ми и помни, че царица Лаба ще съумѣе да възнагради човѣка за услугата и може да му отмъсти за оскърблението.

Въ тѣзи на пръвъ погледъ спокойни думи поглеждаше заплашание, и старецътъ я разбра; той знаеше, че ако откаже, и него и Бедеръ очаква страшна, непримирима омраза отъ страна на царицата. Затова той реши да отстѣпи и, като скри вътрешното си безпокойствие, отговори:

— Господарке, не искамъ да се съмнявашъ въ моята преданостъ и съмъ готовъ съ радостъ да изпълня желанието на твое величество. Осмѣлявамъ се да те помоля само за едно: позволи на роднината ми да остане при мене още малко, поне дотогава, докато втори пѣтъ благоволишь да минешъ по нашата улица.

— Въ такъвъ случай той не ще остане дълго при тебе, — каза царицата съ неволна усмивка и, като кимна съ глава, тръгна къмъ двореца си.

Когато процесията се скри отъ погледа, Абдалахъ се обърна къмъ Бедеръ и му каза:

— Ти ще ме повѣрвашъ, че азъ не можехъ да постѣпя иначе: тази коварна масьосница би ни отмъстила твърде жестоко и на двамата ни, ако не се съгласѣхъ съ нея. Мисля, че тя не ще наруши клеквата си, а най-глазното не ще посмѣй да ме оскърби, защото гражданитѣ, както ти самъ видѣ, се отнасятъ съ голѣмо уважение къмъ мене.

— Всичко добро, — забележи тѣжно Бедеръ, — но ако вашата царица е наистина такава, каквато ми я описвашъ, то нима има за нея нѣщо свето, нима ще се уплаши тя отъ нарушението на

една клетва? Тя не е една само просто зла, хитра жена, — както и да е, ако бѣше такава, — но тя е магьосница — ето страшното, което ме кара да трепвамъ, като си я представя близо до мене. О, не дай, Боже, да се повтори надъ мене нѣкога онова нещастие, което изпитахъ! — каза той съ сълзи на очи.

— Дете мое, — каза старецътъ съ развълнуванъ гласъ, — не се грижи; наистина опасността е голѣма — не искамъ да скриямъ това отъ тебе, но азъ ще ти кажа, че не се надѣвамъ на нейното разположение къмъ мене, нито на клетвата ѝ, на която мъчно може да вѣрва човѣкъ — азъ се надѣвамъ на моитѣ собствени познания въ тайната наука, която ми даде сила да се възпротивя на нейната лукавщина. Царицата знае това, ето защо се отнася тъй ласкателно къмъ мене и мисля, че тя нѣма да отиде противъ мене, иначе азъ ще ѝ отмѣстя жестоко.

На другия день царица Лаба мина съ сжщата си блѣскава свита.

— Добъръ день, старче, — каза тя весело на стареца, — както виждашъ, не те накарахъ да ме чакашъ много, а това може да ти послужи за доказателство, колко ми е обиченъ твой роднина. Надѣвамъ се, че и ти стоишъ на обещанието си, на думата си.

Абдалахъ се поклони на царицата и отговори съ дълбоко почитание:

— Господарке, мога ли азъ да се противя на щастieto на моя роднина? Вземи го, той е напълно на твоитѣ услуги.

Следъ това, като се приближи къмъ главата на коня, старецътъ измърмори тъй, щото никой не може да го чуе:

— Но помни, господарке, че ти ми се обеща да не употребявашъ магитѣ си върху тоя момъкъ и...

— Добре, добре. Абдалахъ, — каза царицата, — нали ти говорихъ, че освенъ щастие нищо друго не може да очаква роднината ти. Ти, както се вижда, эле познавашъ роднината си, ако предполагашъ лошото за него... Погледни, приличамъ ли азъ на чудовище?

Като каза това, тя хвърли фереджата и откри хубавото си пълно съ умъ и прелестъ младо лице.

Старецътъ нищо не каза, а Бедеръ, като я гледаше съ възхищение, помисли си:

— Хубава като райска хури... Може ли да се допусне, щото въ такова очарователно тѣло да има отвратителна душа?...

Въ това време му доведоха единъ хубавъ натѣкменъ конь; Бедеръ се приближи безъ колебание и се приготви да го възседне, когато царицата Лаба се обърна къмъ Абдалахъ и го попита:

— Ами какъ го викатъ?

— Бедеръ, — отговори старецътъ.

— Бедеръ ли? — попита царицата, — хубаво име, но по-добре би било да се нарече Шезманъ (слънце), той е много хубавъ.

Когато цѣлата конница тръгна къмъ двореца, персийскиятъ царъ, който още се боеше отъ своята покровителка, искаше да

29

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

се отстрани отъ нея и да мине въ заднитѣ редове на конниците, но царица Лаба го хвана за ржката и го накара да върви наредъ съ нея.

По пѣтя Бедеръ, макаръ и да бѣше смутенъ, не можеше да не забележи доколко цѣлиятъ народъ бѣше озлобенъ противъ нея; не се виждаше доволство по лицата имъ, не се чуваха радостни викове, съ каквито обикновено се посрѣщатъ владѣтелите — вредомъ срѣщаха царицата съ мрачно мълчание или съ сърдито недоволство. Мнозина дори извикаха:

— Е, е, хванала нова жертва, проклетата му магьосница. Клетиятъ момъкъ можеби е благодаренъ отъ високото си положение и не подозира, че ще падне толкова по-силно, колкото по-високо се изкачи... И нима небето нѣма да ни избави нѣкога отъ тази отровна змия?

Ето какво чуваше Бедеръ насколо си и кое го накара да трепери отъ ужасъ.

Като пристигнаха въ двореца, царица Лаба го заведе сама по всичкитѣ стаи, украсени чудно и разкошно. Бедеръ, макаръ и да бѣше привикналъ отъ млади години на великолепно царски палати, счете за нужно да похвали и да се почуди на всичко, но все гледаше да не открие нѣкакси своето високо произхождение.

Като излѣзоха въ градината, която прохладяваха много фонтани, Бедеръ наистина не можеше да се нагледа и налюбува на необикновената хубостъ на растителността. Той съ любопитство се спираше при всѣки цвѣтецъ, предъ всѣко дърво или храстъ, които не бѣше виждалъ въ своето отечество, а сладкото пѣнене на птицитѣ и тихиятъ равномеренъ шумъ на водоскоцитѣ допълняше очарователната гледка. Въ това време се яви евнухъ и съ-обща, че яденето е готово, и царицата, подпрѣна върху рамото на Бедеръ, трѣгна къмъ столовата, гдето по срѣдата имаше голѣма, масивна маса излѣта отъ чисто злато и покрита съ отлични ястия; сждоветѣ, чашитѣ и всичкитѣ останали принадлежности бѣха също отъ скъпоцененъ материалъ.

Царицата седна и сложи Бедеръ край себе си; тя доста грижливо му предлагаше ту едно, ту друго ястие, като избираше най-хубавото, изобщо презъ всичкото време бѣше доста внимателна къмъ него. Следъ свършването на вечерята, когато станитѣ се освѣтиха отъ безброй свѣщи и въздухътъ се напълни съ ароматъ, сложиха се плодове, и царицата заповѣда да ѝ поднесатъ чаша вино. Тя пи за здравето на госта си и му подаде чашата. Бедеръ пие чашата и съ вежливо навеждане на глава се изказа, че пие за здравето на царицата.

Следъ това, по даденъ отъ нея знакъ, влѣзе цѣла тѣлпа млади, хубави, облѣчени съ скъпи накити жени съ музикални инструменти въ ржце; малко-помалко тѣхнитѣ игри и пѣния оживиха вечерята, която се продължи до полунощъ. Персийскиятъ царъ, разпаленъ отъ виното, забрави най-сетне за коварното магьосничество и виждаше въ царицата една очарователна жена, която го плени.

На другия денъ, на третия, на четвъртия и т. н. се повтаряше все сжщото: пируване, забавления, увеселителни разходки, страсть и нѣжностъ и постоянно грижливо внимание на царицата Лаба — всичко това замая главата на клетия момъкъ; той съ пълно увлѣчение се предаде на своето блаженство и никога не си спомни за сrareца Абдалахъ. Но ето изминаха се тридесетъ и деветъ нощи и настѣпи четирдесетата. Отдавна си бѣше легналъ, затворилъ очи; но не спѣше; въ това положение Бедеръ усѣти какъ стана царицата тихичко, предпазливо и съ затаено дишане слѣзе на пода, постанъ съ хубави килими.

Прежната подозрителностъ се пробуди веднага въ него; той, като се пристори на заспалъ, съ удвоено внимание почна да наблюдава хитрата магьосница. Тихо, безъ да направи най-малкъ шумъ, царицата се приближи къмъ единъ стененъ долапъ, отвори го, бръкна въ едно малко сандъче, извади отъ него нѣкакъвъ прахъ и, като се спрѣ въ срѣдата на стаята, изсипа го на тѣсна и дълга пжтечка, въ което време устнитѣ ѝ шепнѣха нѣщо — нѣкакви таинствени думи.

Въ тази сжщата минута, за голѣмо учудване на Бедеръ, на мѣстото на разпилѣния прахъ се появи вадичка чиста прозрачна вода. Царицата Лаба взе сждъ съ малко брашно, разбърка брашното съ вода, взета отъ тая вадичка, замѣси тѣсто и направи отъ него колаче; сетне, като отиде въ съседната стая, гдето отъ порано бѣше наскала огънь, сложи колачето на тепсия и го турна да се пече. Следъ нѣколко време, когато хлѣбчето се опече и се зачерви, тя го сне отъ огъня, зави го въ чисто платно и, като си изми ржцетѣ, легна си пакъ предпазливо при Бедеръ.

Презъ цѣлата тази нощъ персийскиятъ царъ не можа да заспи нито една минута; той разбираше, че магьосницата крои нѣщо, но въ какво се състои опасността и какъ да я избѣгне — тоза не знаеше. На сутринята, като събра всички сили, за да не издаде вжтрешното си безпокойствие, той каза, безъ да се развълнува:

— Господарке, бихъ искалъ да те помоля да ми направишъ една добрина: пусни ме да ида днесъ да заобиколя чича си.

— Какъ, драги мой, мжно ли ти е съ мене? — попита царицата.

— О, какъ може да се помисли това, моя владѣтелко! — извика разпалено Бедеръ; — напротивъ, твоитѣ съ нищо несравними ласкания ме накараха да забравя цѣлия свѣтъ. Моя чичо има право да ме обвини въ неблагодарностъ, освенъ това азъ не виждамъ причина, защо да не споходя чича си и да му направя удоволствие? Той замѣни родителитѣ ми.

— Добре, добре, — каза царицата съ принудена усмивка, — само гледай да не се застоишъ тамъ много; ще те чакамъ за обѣдъ и помни, че всѣка една минута закъснѣла ми се показва година.

Бедеръ съ благодарностъ ѝ цѣлуна ржката и, като се качи на приготвения му конь, отиде при стареца.

Абдалахъ едва не заплака отъ радостъ, като видѣ любимеца си следъ такава дълга раздѣла и го пригърна като синъ, безъ да иска да знае, че предъ него стои персийски царъ.

И Бедеръ отъ своя страна му отговори съ същата нѣжностъ. Преди всичко, както му е редътъ, старецътъ нагости Бедеръ съ всичко, що имаше най-хубаво въжщи, а следъ това почна да го разпитва.

— Кажи ми, дете мое, — почна старецътъ, — какъ тъй Богъ имѣ грижата за тебе, какъ се спогоди съ проклетата магьосница?

— До сега, слава Богу, всичко вървѣ много добре, — отговори Бедеръ. — Царицата ме заобиколи съ такава любовъ, съ такава грижливо внимание, щото, право да си кажа, азъ забравихъ твоитѣ съвети и дори забравихъ и тебе. Едва нощесъ разбрахъ, че всичко това било само едно преструване, лицемѣрие, лъжа; да, тя крои да ме погуби също тъй, както погубила всичкитѣ си други любовници.

Следъ това Бедеръ разказа подробно за коварнитѣ приготовления на царицата Лаба, които приготовления той видѣ презъ последната нощъ, и за смъртния си страхъ предъ страшното нещастие.

— Азъ трѣбваше да предвидя това и го предвидихъ донѣкъде, — каза старецътъ развълнувано; — за такива пакостници, каквато е нашата царица, нѣма страхъ, тѣ правятъ зло отъ любовъ къмъ самото зло; но време е вече да се отърве свѣтътъ отъ това ненаситно чудовище; нека това страшно бедствие, което готви тя за тебе, да падне върху нейната глава. Слушай ме внимателно, синко мой, и прави това, което те науча. Ето ти тебе две олачета, които азъ още вчера приготвихъ за всѣки случай; като се върнешъ въ двореца, магьосницата ще иска да те нахрани съ своето колаче; земи го, не отказвай, но вмѣсто него, изяжъ едно отъ тѣзи, които ти давамъ, а нейното гледай да скриешъ нѣкъде или да го хвърлишъ. Ако сполучи да се измами, ще те напръска съ вода и ще произнесе нѣкои клетви, но тѣ, разбира се, нѣма да ти подействуватъ; това ще я смути и ще обърне всичко на шега. Ти се притори, че вървашъ и нѣкакси предложи й отъ твоето колаче. За да се покаже, че не е мислила нищо лошо, тя нѣма да ти откаже и, щомъ хапне поне една хапка, ти гребни тутакси малко вода, напръскай я по лицето и ѝ кажи:

— Напусни човѣшкия си образъ и се обърни на такова и такова животно, каквото ти поискашъ. После доведи я при мене, и азъ ще те науча какъ да постъпишъ съ нея по-нататъкъ.

Бедеръ поблагодари на стареца и се върна съ примрѣло сърдце въ двореца. Тамъ му казаха, че царицата го чака отдавна въ градината. Като отиде при нея, тя скочи, пригърна го и почна да му говори съ притворна нѣжностъ.

— Мили ми, скъпи момко! Не можешъ си представи колко се радвамъ, като те видѣхъ, че се върна; не токутъй казватъ, че ние само тогава познаваме истинската цена на своето щастие, когато го изгубимъ. Ако ти закъснѣеше още една минута, азъ бихъ дошла да те търся — тъй ми се виждаше дълго времето!

— Обична ми господарке — отговори Бедеръ — и азъ искахъ да се върна скоро при тебе, но не можехъ да стоя само нѣколко минути при стареца, защото ще го оскърбя. Той тъй ми се зарадва, че не знаеше съ какво да ме нагости; предлагаше да ми даде различни сладкиши, но азъ взехъ само ей това колаче; опитай го, може да ти се покаже вкусно.

— Съ голѣмо удоволствие, — каза царицата; — но каква случайностъ, и азъ се тъкмя да те гостя съ колачета, които сама приготвихъ, като те нѣмаше; надѣвамъ се, ще направишъ честъ на моето изкуство.

— О, моя владѣтелко, — извика Бедеръ, — мога ли да се откажа отъ това, което излиза отъ твоитѣ ръце! Разбира се, ще ямъ съ голѣмо удоволствие.

Като каза това, той взе колачето, много изкусно го размѣни съ своето, което бѣше скрилъ подъ ржкава си, и почна да яде, като похвали въ сжщото време изкуството на царицата. Магйосницата, благодарна отъ успѣха на лошия си планъ, скочи, грабна вода отъ близкия фонтанъ и, като я плисна въ лицето на Бедера, проговори:

— Съ силата на магията ми, изгуби човѣшкия си образъ и стани кривъ и сакатъ куцлю!

Може да си представите колко се смути царицата Лаба, като видѣ, че думитѣ ѝ не произведоха очакваното действие. Тя кипна отъ ядъ, но се свѣсти и, като се задържа, каза:

— Успокой се, милий мой, азъ искахъ да се пошегувамъ съ тебе и да те изпитамъ доколко ме обичашъ и да ме не считаашъ способна да ти направя лошо, макаръ да се носятъ противъ мене много лоши слухове. Кажй ми, какво помисли, като те напрѣскахъ съ вода? Нали помисли, че ще ти направя нѣщо лошо?

— О, не — отгзори Бедеръ — при тая обичъ, която ни съединява, чудно би било да нѣмаме довѣрие единъ на другъ; не те ли е страхъ, напимѣръ, да вкусишъ отъ моето колаче?

— Ахъ, азъ съвсемъ бѣхъ забравила за него, — каза тя весело и, като искаше да спечели отново довѣрието на Бедеръ, отчупи отъ колачето и си хапна. Въ сжщата минута Бедеръ я плисна съ вода и каза:

— Бжди отъ сега нататѣкъ кобила, проклета магйоснице!

Магйосницата-царица се преобърна тъй скоро въ кобила, че и самиятъ Бедеръ остана учуденъ отъ действието на думитѣ си: вмѣсто царица, предъ него стоеше кобила, която го гледаше съ нѣмо изумение и ужасъ. Нѣколко секунди тя стоя неподвижна като вкаменена, следъ това рукнаха сълзи отъ очитѣ ѝ, прегъна колѣне и наведе глава предъ отмѣстителя си, сякашъ го молѣше за милость.

Но Бедеръ нѣмаше властъ да измѣни стореното и, като искаше да не гледа предъ себеси царицата въ такова положение, повика единъ яхържия и поиска юларъ. Но за съжаление не се намѣри юларъ за главата на кобилата, макаръ да претърсиха цѣлия дворецъ. Тогава, по заповѣдь на Бедеръ, бидоха приготвени два коня; на единия възседна той, а на другия яхърджията, който поведе кобилата.

Седналъ на прага на дюкяна си, Абдалахъ отдалеко позна младия царъ и скочи да го посрещне, безъ да се съмнява въ успѣха на своитѣ съвети и зарадванъ отъ душа, че сполучилъ вече да отмъсти на омразната царица за безбройнитѣ ѣ злодеяния. Бедеръ разказа всичко подредъ, какъ стана и най-сетне каза, че не може да намѣри юзда за кобилата.

— Нищо отъ това — каза старецътъ, — имамъ юзда за нея, само я гледай по-добре, не я пушай много на воля, и когато намислишъ да я продавашъ или да я подарявашъ нѣкому, гледай да не давашъ и юздата. Помни това. А сега вече, струва ми се нѣма какво да правишъ въ града ни. Качи се на кобилата си и хайде сбогомъ въ отечеството си.

И самъ Бедеръ не желаше нѣщо по-добро; той се прости весело съ Абдалахъ, като каза, че никога нѣма да забрави благодеянието му, и сжщия день тръгна на пѣтъ. Следъ три деня и три нощи отдалеко се показаха високи здания на нѣкакъвъ голѣмъ градъ. Зарадванъ отъ това Бедеръ препусна кобилата си, шибайка я съ камшика си и скоро стигна предградието, гдето го срещна почтенъ на видъ, благообразенъ старецъ, облѣченъ въ скжпи граждански дрехи; този старецъ разгледа внимателно Бедера и го попита откъде е.

Бедеръ отговори и на поклона му и на въпроса му, следъ това отъ дума на дума между тѣхъ се завърза разговоръ. Въ това време откъде се взе бабичка, облѣчена сиромашки, дребна, суха; тя се спрѣ около кобилата, разгледа я внимателно и почна да плаче. Персийскиятъ царъ остана учуденъ отъ това и се обърна къмъ нея, да я пита защо плаче тя.

— Ахъ, господине, — нажалено отговори бабичката, — който не е обичалъ детето си, нѣма да разбере сълзитѣ ми. Но макаръ и да се смѣете съ мене, азъ ще кажа отъ какво ми стана мжно, като видѣхъ тази кобила. Като я погледнахъ, спомнихъ си за умрѣлия си синъ; той имаше такава сжща кобила, азъ бихъ държала басъ, че тази е негова, ако не я бѣхъ видѣла умрѣла преди нѣколко години. Я помисли само, великодушни момко, колко е скжпо за една сирота майка едно такова възпоменание. Защо не ми отстжпишъ тая кобила?

— Какъ може тѣй, бабо — възрази Бедеръ — нали видишъ, азъ съмъ на пѣтъ и мога ли да остана безъ конь?

— Ехъ, драги, за пари всичко може да се купи, малко ли въ нашия градъ има хубави коне. Ако азъ искамъ твоята кобила, ти знаешъ защо, — каза бабата.

— Нѣма да говоримъ повече — измърмори Бедеръ, като искаше да се откъсне отъ бабата — кобилата ми е скжпа не можешъ я купи.

— Колко, напримѣръ? Можеби да се спазаримъ.

Бедеръ погледна бабата и скжсанитѣ и дрехи, па каза на смѣхъ:

— Дай ми хиляда цехина и колибата е твоя.

— Наистина, скжпичка, драги ми господине, но какво да се прави? Споменътъ за сина ми е по-скжпъ, — каза бабата. — На, получи си паритѣ.

Бедеръ, безъ да очаква, че бабата ще има толкова много пари, се смути отначало, а по-сетне каза съ усмивка:

— Ехъ, бабо, нима ти не разбра, че азъ искахъ да се посегувамъ се тебе? Повтарямъ ти, кобилата ми не е за проданъ.

— Не, господине, това не може да бжде, — се застъпи старецътъ, който бѣше свидетелъ на пазарлъка. — Ти наистина свободенъ бѣше да си не продавашъ кобилата, но сега, когато вече стана пазарлъка, не можешъ да се откажешъ, защото споредъ нашитѣ закони, очаква те смъртно наказание. Да знаешъ това и отстъпи кобилата съ доброта.

Персийскиятъ царъ, смутенъ и ядосанъ отъ своята немислена постѣпка, слѣзе отъ кобилата си и почна разсѣяно да гледа наоколо си. Въ тази минута бабата дръпна юздата, грабна вода отъ една дъждовна баричка и, като плисна съ нея кобилата изговори:

— Дъще, остави неестествения си образъ и стани такава, каквато си се родила.

Едва успѣ да каже бабичката тѣзи думи и отново предъ Бедера се яви царица Лаба и впери въ него своя злобенъ, застрашителенъ погледъ. Уплашенъ ужасно, персийскиятъ царъ въ сжщата минута падна безъ чувство.

Следъ това стана друго ново чудо; бабата-магйосница, майка на царицата Лаба, свирна пронизително, тропна три пѣти въ земята и на тоя магически зовъ се яви изподъ земята голѣмо чудовище — безобразенъ духъ. По даденъ знакъ отъ бабата, той хвана съ едната си ржка бабата и дъщеря ѝ, а съ другата персийския царъ, лишень отъ съзнание, и за нѣколко минути ги отнесе на острова Чаръ, въ тоя сжщи градъ, въ който Бедеръ токущо се бѣше избавилъ отъ омразната магйосница.

Като се върна къмъ прежната си безгранична власть, царица Лаба изсипа набралата си злоба върху Бедеръ. Като се изправи предъ него, тя каза съ насмѣшлива усмивка:

— Е, драги, ти не си благодарень, загдето азъ получихъ човѣшкия си образъ, а? Пъкъ азъ мислѣхъ, че ти ще си благодарень... Какво да се прави, не можахте да се порадвате съ стареца надъ мене, сега иде мой редъ.

Като каза това, тя го плисна съ вода и викна разгнѣвено:

— Проклетнико! Стани отъ сега безобразенъ бухалъ.

Този пѣтъ думитѣ ѝ произведоха желанія резултатъ, и като повика една отъ слугитѣ си, каза:

— Вземи тази птица, запри я въ единъ желѣзенъ кафезъ и не ѝ давай нито да яде, нито да пие.

Ала робинята, като познаваше добре Абдалахъ и го обичаше, изпълни само отмалко заповѣдта на царицата и подиръ това тутакси съобщи тайно на стареца за всичко, което се случи съ родната му. Като се научи старецътъ, реши вече да действа иначе, за да погуби както и да е магйосницата, да спаси Бедеръ и да усигури своята безопасностъ.

Съ тая целъ, като повика изъ недрата на земята подвластния си духъ, заповѣда му да отлети въ Персийското царство и да

съобщи на царицата Гюлнара за ужасното положение, въ което се намира синът ѝ.

Но за да не уплаши царицата съ своя грозен видъ, духътъ трѣбваше да вземе образа на тази сжща жена, която собщи за нещастieto на Бедеръ. Той бързо като гръмъ отиде въ персийската столица, влѣзе въ двореца и се промъкна въ стаята на Гюлнара.

Следъ обикновения поклонъ предъ царицата, робинята ѝ каза съ нѣколко думи, какво страшно зло е постигнало Бедеръ и че трѣбва да му се помогне. Тази грозна вестъ дълбоко порази Гюлнара, но тя не изгуби вроденото си мъжество, а като поблагодари на пратеницата, заповѣда на своитѣ началници да се готвятъ за пжтъ; въ това сжщото време бидоха разпратени глашати да съобщатъ на народа, че царъ Бедеръ ще се върне скоро и че царицата майка сама ще отиде да го посрещне.

Между това царица Фараска, която бѣше на гости у дъщеря си, успѣ вече да повика Салехъ, и той се яви на чело на една многобройна подводна силна армия. Освенъ това, за да има успѣхъ, повика нѣколко духове и, като се приготи всичко, когато сухопжтнитѣ, морскитѣ и подземнитѣ сили се съединиха въ една страшна войска, издигна се въ въздуха и следъ нѣколко минути напълни града Чаръ.

Лаба, майка ѝ и всички, които се осмѣлиха да ги защитаватъ, бидоха изведнѣжъ изтрѣбени. Гюлнара, която не вземаше участие въ тая кървава разправа, се грижеше въ това време да възвърне на Бедеръ изгубения човѣшки образъ. Когато старанията ѝ успѣха, и тя съ разпалена нѣжностъ пригърна възрадания си синъ; при нея дойдоха царица Фараска, Салехъ и сестритѣ му, които участвуваха въ битката; всички поредъ пригърнаха персийския царъ и съ радостъ го поздравиха за избавлението му отъ злочестината.

Въ своето безпредѣлно щастие царица Гюлнара не забрави главния виновникъ Абдалахъ; тя го повика при себе си и, като му изказа сърдечната си благодарностъ за всичко, което направи за сина ѝ, прибави:

— Такива добрини не се изплащатъ само съ едни думи; поискай ми каквото желаешъ и бжди увѣренъ, че съ радостъ ще изпълня желанието ти.

— Велика господарке, — отговори Абдалахъ, — нищо тѣй не желая като тихъ, семеенъ животъ и затова, ако жената, която ти съобщи за царъ Бедеръ, се съгласи да ми стане жена, това би ми доставило пълно щастие.

Царица Гюлнара се усмихна и попита робинята, съгласна ли е на Абдалаховото предложение. Въмѣсто отговоръ жената наведе срамежливо глава и съ това красноречиво изказа съгласието си.

— Да бждете щастливи, — каза Гюлнара, като имъ улови ръцетѣ, — презъ цѣлия си животъ нѣма да ви оставя и ще се грижа за васъ.

— Сега, скжпа ми майко, — каза Бедеръ усмихнато, — нѣма ли да благословишъ и друга една сватба?

Отначало царицата не разбра, какво иска да каже синъ ѝ, но по-сетне, като се подсѣти, каза:

— Защо не, синко, ей-сега ще разпратимъ хора по всички царски дворове и ще ти намѣримъ жена, каквато трѣбва.

— Не, майко, азъ не мога измѣни на избраницата си и нѣма да се ожена за друга освенъ за Джиогара.

— Ако само тя може да те направи щастливъ, — отговори царицата, — азъ съ всички сили ще се старая да стане бракътъ. Помоли Салеха да отиде още веднѣжъ сватъ. Сега Самандалскиятъ царъ ще се съгласи, вѣрвамъ.

И скоро това предложение се оправда. Извиканъ въ града Чаръ съ маѣоснически тамянь, горделивиятъ морски царъ изслуша благосклонно думитъ на своя победителъ Салехъ; а когато самиятъ Бадеръ колѣнничи предъ краката му да изкаже любовта си къмъ Джиогара и да каже, че безъ нея животътъ му нѣма да има никаква радостъ, царътъ го издигна и каза съ бащинска нѣжностъ:

— Защо да погубвамъ такъвъ младъ, хубавецъ царъ? Ако наистина всичкото щастие на твое величество зависи отъ ржката на моята дъщеря, то азъ на драго сърдце ти я давамъ съ пълна увѣреностъ, че и сама Джиогара нѣма да се възпротиви на моето желание.

Следъ това той заповѣда на свитата си да отиде тутакси за царкинята, която се криеше още на този островъ, гдето бѣше преобразила персийския царъ първия пжтъ. Следъ нѣколко минути тя се яви, цѣла завита съ фераджа, и съ наведена глава се изправи предъ баща си да чуе заповѣдта му.

— Дъще, — каза Самандалскиятъ царъ, — избрахъ те за жена на персийския царъ Бедера, най-красивия измежду всички младежи, каквито никога не е имало подъ небето. Кажй, съгласна ли си да бждешъ негова жена?

— Татко, — отговори Джиогара, — ти знаешъ много добре, че азъ никога не съмъ била противъ волята ти и днесъ искамъ да те послушамъ, ако само персийския царъ прости и забрави онова зло, което му направихъ подъ влиянието на минутния гнѣвъ.

Страстното чувство, което преизпълваше сърдцето на Бедера, отдавна бѣше измѣстило спомена за жестоката постѣпка на Джиогара, и сега, въ радостта си, той се постара да я оправдае.

— Справедливото отмѣщение за бащата не може да се нарече престѣпление. — отговори той на царкинята и отъ тази минута между тѣхъ се възцари миръ и любовъ. Скоро стана сватбата съ всичкото великолепие и съ такава тържественостъ, че присѣстваваха всички придворни чиновници, всички граждани и благородни момци, които отъ различни животни се преобърнаха пакъ на хора съ помощта на Гюлнара.

Следъ сватбата, която стана въ Чаръ, щастливиятъ Бадеръ се върна въ столицата си съ своята млада съпруга и съ майка си, а другитъ останали членове на царското семейство се гурнаха отново въ морската дълбочина.

Като свърши Шехеразада приказката, почна вече да се разсѣмва.

— Царю, — каза тя, като се обърна къмъ Шахриара, — ако ме оставишъ да живѣя още единъ день, ще ти разкажа много

по-интересна, по-любопитна приказка, и ти ще останеш крайно доволенъ.

— Добре, почни.

И Шехеразада започна да разказва приказката за търговския синъ Ханемъ, робъ на любовта.

Приказката за търговския синъ Ханемъ — „робъ на любовта“

— Въ гр. Дамаскъ, — почна Шехеразада, — живѣеше единъ уменъ, образованъ търговецъ, на име Абу-Айбу; съ трудъ и умение въ работата си той успѣ да натрупа голѣми богатства. Имаше само две деца: синъ, кръстенъ Ханемъ, а следъ време нареченъ робъ на любовта, и дъщеря Алколуба — такава хубавица, каквато свѣтътъ не знае и въ която не можеше човѣкъ да не се влюби, щомъ я види.

Следъ смъртъта на Абу-Айбу, освенъ другитѣ несмѣтни богатства, въ склада му се намѣриха съ стотици денкове скъпи платове, разноцвѣтни кадифета, копринени дантели и др. и върху всѣко парче имаше написана съ едри букви думата: „Багдатъ.“

Ханемъ забеляза този надписъ и попита майка си въ единъ разговоръ по търговски работи, знае ли тя, за где сж предназначени тѣзи денкове?

— Ще се научимъ, като прочетемъ името на града — отговори майка му. Покойниятъ ти баща, като въртѣше обширна търговия съ всичкитѣ страни на свѣта, имаше всѣкога обичай да отбелязва върху самата стока, где ще се изпраща. Въ последно време той се приготвяваше да замине за Багдатъ, дори опредѣли и деня на тръгването си, но Богъ му приготви другъ пжтъ.

Майката не можеше повече да говори, и сълзи като порой бликнаха изъ очитѣ ѝ: прѣсенъ и тежъкъ бѣше споменътъ за постигналата я загуба.

И синътъ се опечали и замълча, като наведе глава. И двамата мълчаха тѣй нѣколко време. Най-сетне, като забеляза, че се успокои майка му, Ханемъ почна:

— Майко, ти каза, че покойниятъ ми баща искалъ да занесе тая стока въ Багдатъ, нали? Въ такъвъ случай азъ, като неговъ синъ и наследникъ, съмъ длъженъ да изпълня това намерение, и колкото по-скоро, толкова по-добре, иначе скъпитѣ платове могатъ да се застоятъ и да загубятъ цената си.

— Синко, ти забравяшъ — каза майка му — че нѣмашъ нито търговска опитностъ, нито си привикналъ да пжтувашъ толкова далеко. Затова не е ли по-добре да продадешъ всичко тука, на дамаскитѣ търговци, и да се задоволишъ съ малка печалба, отколкото да се излагашъ на опасности? Най-после съжали се надъ мене... Ти виждашъ, че азъ не съмъ се окопитила отъ първия ударъ на съдбата, а искашъ да ми нанесешъ новъ!...

Но всичко бѣше напусто. Тѣй силно се бѣше разгорѣло въ мозѣка желанието да види свѣтъ и да се обогати съ нови знания,

щото нито молбата, нито убежденията, нито сълзите майчини можеха да го разколебаят. Намъри доста много силни и ловки роби, купи до сто камили и, като пригответи всичко потребно, тръгна на път. Към него се присъединиха още около пет-шест багдатски търговци, които заминаваха също така за Багдат с натоварени камили и много роби. Всички образуваха един добър карван, който не можеше да се плаши от бедуйните, които нападаха само беззащитни пътници.

И тъй, Ханем не срещна никакви неприятности по пътя, освен горещините по пустинята. Но и тези неприятности се забравиха, когато се показа Багдат с величествената си хубост.

Керванът се спрѣ въ един от най-хубавите ханища, който се намираше въ центъра на града. Но Ханем остави там само стоката си, а самъ той нае за себе си близката къща, разкошно наредена, съ обширна градина, фонтанъ и цвѣтарница.

Следъ три дена, като си отпочина, облѣче се добре, заповѣда на един от своите роби да вземе нѣколко топа от стоката и отиде въ безистена, гдето обикновено се събираха всички голѣми и малки търговци, както тамошните, тъй и чужденците.

Всички търговци посрещнаха Ханемъ съ особено внимание и почти безъ пазарлъкъ разкупиха всичко, което робътъ бѣше донесълъ; нѣколко дни следъ това се продължава търговията; стоката въ скоро време се вече разграби, и продавачътъ спечели доста много. Но ето веднѣжъ натовари трима роби съ последната си стока и отиде на пазаръ, но, за негово учудване, той не намъри нито един търговецъ и всички дюкяни бѣха затворени. Той попита едного отъ минувачите, защо е запусълъ безистенътъ. Запитаниятъ отговори:

— Вчера се помина един отъ най-богатите търговци, а днесъ ще го погребватъ. Всички търговци ще присъствуватъ на погребението му, затова се затвориха дюкяните.

— Въ коя махала ще стане опѣлото — попита Ханемъ и, като се научи, пуста робите да си отидатъ, а той отиде на мѣстото, гдето щѣше да става опѣлото.

Когато влѣзе въ посочената джамия, богослужението още не се бѣше свършило, и нему лесно бѣше да се смѣси въ реда на богомолците. Следъ опѣлото мъртвецътъ се изнесе, и цѣлата процесия тръгна следъ него къмъ гробищата, които се намираха доста далеко отъ града. Въ гробищата отдавна имаше издигната великолепа гробница, съ позлатенъ сводъ, съ хубави украшения отвътре и отвънъ, а сега около нея имаше палатки, за да стоятъ дошлиятъ на погребението подъ отворено небе. Издигна се и отново се спусна тежкия гробенъ камъкъ, който скри подъ себе си завсѣкога мъртвото тѣло. Следъ това се почна последниятъ обредъ: въ най-широката палатка имаше и други служители на джамията, които седнаха въ полукръгъ върху послана черга и дълго време ту пѣха заупокоителни пѣсни, ту четѣха нѣкои мѣста изъ корана.

Всичката тази церемония се продължи тъй дълго, щото Ханемъ не можа да я дочака докрай; той много се безпокоеше, като

си помислѣше, че безъ него вжщи може да се случи нѣкое нещастие.

— Всички ме считатъ тукъ за богатъ човѣкъ — мислѣше си той — какво бѣрка на разбойниците да влѣзатъ въ дома и да ме обератъ. Робитѣ не сж толкова вѣрни; тѣ може и да се зарадватъ, ако се случи съ мене нѣкое нещастие; и тѣ ще дигнатъ нѣщо и ще избѣгатъ. Иди ги търси тогава, ако нѣмашъ работа!...

Презъ това време почна да се мръква, а никой отъ дошлиятъ на погребение не мислѣше да се връща; въ палаткитѣ се приготвиха маси и всички се наредиха да хапнатъ за „Богъ да прости“, което можеше да се продължи до сутринята. Подъ влиянието на страха, Ханемъ едва хапна отъ предлагаемитѣ ястия и, като се възползува отъ първата удобна минута, незабелязано напусна събранието.

Като излѣзе изъ оградата, той се упъти бързо къмъ града, но се случи съ него нѣщо, което оправдава нашата пословица: „И таралежътъ не обича бързата работа“. Отъ бързане той тръгна по единъ пжтъ, вмѣсто да тръгне по другъ и най-сетне, като сбѣрка пжтя, той се върна къмъ градскитѣ порти, които бѣха затворени вече.

Изморенъ и разядосанъ отъ тази несполука, Ханемъ едва не заплака отъ ядъ, но се принуди най-сетне да се подчини на необходимостта и ще не ще да потърси подслонъ до сутринята. Като забеляза наоколо заградени гробища, той влѣзе вжтре и почна да се скита между надгробнитѣ паметници. Тукъ вниманието му се спрѣ върху една гробница, доста богата, съ желѣзенъ стоборъ наоколо и осѣнена съ кичеста палма. Случайно вратата бѣше останала отворена.

— Ето удобно мѣсто за спане — помисли си Ханемъ, и, безъ да разсждава много-много, влѣзе въ стобора, тръшна се върху тревата подъ дървото и затвори очи, силейки се да заспи по-скоро, но вълнението надви надъ умората и пропжди съня. Като се убеди най-сетне въ безполезността на своя опитъ, стана и обиколи нѣколко пжти оградата. Тукъси нѣкава свѣтла точка се подаде отдалеко и почна да се приближава до него. И най-сетне явно стана, че е огънь. Безъ да може да си обясни това странно явление и подтикнатъ отъ страхъ, той се покатери за мигъ на върха на палмата и почна оттамъ да наблюдава.

Току-речи въ сжщото време излѣзъха въ оградата трима непознати, облѣчени като роби; единъ отъ тѣхъ вървѣше напредъ въ ржка съ запаленъ фенеръ, а другитѣ двама носѣха на раменетѣ си нѣкакъвъ сандѣкъ петъ-шестъ фута дължина. Като сложиха товара си на земята, първиятъ каза:

— Да помислимъ, братя, дали не ще бжде по добре да оставимъ всичко това тукъ и да се върнемъ въ града?

— Ами ако се научи господарката? — възрази другиятъ. — Знаешъ ли тогава какво ще стане съ насъ? Не, трѣбва точно да изпълнимъ заповѣдта.

Другаритѣ се съгласиха, взеха мотикитѣ, които носѣха съ себе си, и се заловиха мълкомъ да копаятъ пѣсъчливата земя.

като изринаха доста дълбока яма, сложиха сандъка вътре, заровиха го и тъй пакъ мълкомъ излѣзоха изъ оградата и тръгнаха да се връщатъ.

Като се отдалечиха, Ханемъ слѣзе отъ дървото и се замисли какво да прави. Като сждѣше по голѣмата предпазливостъ, съ която робитѣ заровиха товара си, той си предположи, че сандъкътъ трѣбва да крие нѣкое съкровище. Подбутнатъ отъ това предложение, а отъ друга страна любопитенъ, той се залови съ трескава бързина да разрови прѣсната могила, като си служеше ту съ ржце, ту съ крака и съ такова напрегнато усърдие, че следъ нѣколко минути капакътъ на сандъка се показа. Но се забеляза, че самиятъ сандъкъ е заключенъ съ голѣмъ куфаръ. Като видѣ това, Ханемъ се спрѣ за минута въ нерешителностъ, но тутакси изскочи изъ ямата и, понеже бѣше почнало вече да се развиделява, намѣри камъкъ, съ който безъ мжка разби съ нѣколко удара куфара.

Най-сетне таинствениятъ сандъкъ биде разтворенъ, но, като се показа онова, което бѣше скрито вътре, Ханемъ се вцепени отъ ужасъ: вмѣсто очаквано съкровище, въ сандъка лежеше млада жена, само че жива. Яркиятъ руменецъ по бузитѣ ѝ и спокойното равномѣрно дишане явно показваха, че жената е жива и здрава.

— Какво може да е това? — помисли си момъкътъ. — Ако е сънь, то защо е тъй непробуденъ? Какъ не можа тя да се пробуди, когато счупихъ ключалката.

И той почна внимателно да се вглежда. Предъ него лежеше прелестно създание, съ нѣжни, правилни и неизказано хубави черти на лицето, а разкошното облѣкло, обицитѣ ѝ съ едритѣ бриланти и всичкитѣ други украшения доказваха несъмнено, че тази заспала хубавица не произхожда отъ просто съсловие.

Нѣкакво ново, непознато дотогава чувство се пробуди въ сърдцето на Ханемъ; той съ майчина нѣжна грижа издигна младата жена отъ сандъка и предпазливо придържайки я съ дветѣ си ржце, я сложи върху насипа край ямата, следъ което изъ устата и ноздритѣ на хубавицата изведнѣжъ протече нѣкаква свѣтла течностъ. Следъ това подъ влиянието на прѣсния въздухъ тя се свѣсти и, безъ да отвори очи, възви си малко главата и произнесе нѣколко женски имена на своитѣ, както се виждаше, робини — слугини.

— Загоръ — Бостана! — извика тя съ звучния си и сладъкъ гласъ и, като помълча малко, почна да вика нетърпеливо и постоянно: — Скачромъ — Марглана, Касобъ — Зукара, Нуронигара, Нагмата — Соги, Нузгетъ — Замана! че дойдете, де, где сте отишли!

Учудена, загдето никой не се вестява на нейния викъ, хубавицата най-сетне отвори очи и, като видѣ, где и въ какво положение се намира, смъртенъ ужасъ се изписа тутакси върху хубавото ѝ лице и червенината изгасна върху бузитѣ ѝ.

— О Боже мой — извика тя — мигаръ настъпи денътъ на твоя последенъ сждъ?... Но кога, кога е станало това... Преди нѣколко време, преди нѣколко часа азъ бѣхъ весела, здрава...

Ханемъ не можа да изтрае да понесе нейнитѣ напразни страдания и, като се приближи къмъ нея, проговори ѝ съ нѣжностъ:

— Успокой се, госпожо, провидението е намѣрило за добре да запази скъпоценния ти животъ, затова ме избра за орждие да те избавя, като ме изпрати тукъ тѣкмо въ това време, когато помощта ми е най-потрѣбна за тебе. Кажи ми какво мога да направя за твоео добро?

А за да я склони да има довѣрие у него. Ханемъ ѝ откри кой е той, какъ е изпадналъ въ гробищата и какъ е можалъ да бжде свидетель на нейното погребение жива.

— О, благодаря ти отъ все сърдце, мѣй избавителю! — извика хубавицата съ сълзи на очи; — моля те отъ името на Бога, довърши почнатото си дѣло, извади ме отъ това страшно мѣсто. Вѣрвамъ те безусловно и смѣло бихъ тръгнала следъ тебе, макаръ и на края на свѣта. Но това облѣкло, тѣзи скъпоценни накити изведнѣжъ биха обърнали вниманието на всички къмъ мене, а трѣбва никой да не подозира моето съществуване. По сетне ти всичко ще научишъ, азъ ще ти кажа защо е необходимо това, а сега всѣко закѣсняване може да бжде опасно. . . Иди по скоро въ града, наеми хамалинъ съ магаре и въ сѣщия сандѣкъ ме занеси въ дома си.

Ханемъ, безъ да каже думица, изпълни заповѣдта на хубавицата, но никога презъ живота си — нито по-сетне, нито по-рано, не бѣ изпитвалъ такова вълнение, такава мжчителна треаога, какъвто изпита отъ гробищата до кѣщата си. На всѣка минута очакваше, че градската стража ще спре хамалина и ще почне да го разпитва; той се боеше отъ всѣкиго, който го срѣщаше; най-малката грапавина по пжтя, най-малкото камъче, въ което можеше да се препъне магарето и да свали скъпия товаръ, го тревожеха. Но съ каква радостъ се спрѣ той предъ вратата, когато видѣ, че изскочиха слугитѣ му, взеха сандѣка и го отнесоха вкѣщи. Както се каза, Ханемъ обичаше по-рано; но когато се натрупаха много търговски работи, тѣй почна да не обръща внимание върху женитѣ. Сега изведнѣжъ се откри предъ него новъ, още непознатъ миръ съ свои мечти, радости, тревоги и наслади.

Като изпроводи хамалина, първата му работа бѣше да затвори външната врата и да освободи хубавицата изъ тѣсниятъ ѝ затворъ.

— Не е хубаво тукъ, ти се задуши навѣрно — каза той, като ѝ помогна да стане.

— Да, но какво струва това временно неудобство? — отговори тя. — Сега съмъ вече спокойна и безкрайно ще ти благодаря за всичко, което ми стори.

При това, за да покаже, че не го мисли за чуждъ, а близъкъ човѣкъ, тя довѣрчиво откри покривката отъ прекрасното си лице.

Препълненъ отъ неизказано щастие, Ханемъ почувствува, че цѣлата му душа принадлежи на тази жена, че заради нея нѣма да се спре предъ никаква опасностъ, дори нѣма да пожали живота си. И тия скрити чувства тѣй ясно се изразиха въ погледа му, че хубавицата ги забеляза изведнѣжъ, но тѣ не я смутиха.

не я развълнуваха, защото Ханемъ презъ всичкото време нито съ дума, нито съ движение не наруши онова дълбоко почитание, съ каквото се отнесе той още отъ първата минута.

Едничката му мисълъ и едничкото му желание бѣше да угоди на своята непозната гостенка и да ѝ достави най-голѣмитѣ удобства. Като предполагаше, че тя може да бѣде гладна и че следъ всичко това, което тя преживѣ, трѣбваше да ѝ се подкрепятъ силитѣ, той отиде на пазара, поржча скжпъ обѣдъ, купи плодове, сладкиши и хубави вина и следъ това той се върна вкъщи.

Тукъ, донѣкжде отъ предпазливостъ, донѣкжде отъ ревниво желание самъ да служи на своята възлюбена, той приготви масата, налага върху нея донесенитѣ нѣща и, като се отстри скромно, изправи се като смиренъ робъ. Едва следъ дълги, настойчиби молби хубавицата найсетне можа да го накара да седне и да раздѣли съ нея обѣда.

Смутенъ и развълнуванъ Ханемъ не намираше отначало думи да се разговаря съ нея. Тутакси вниманието му се обърна върху една, изшита по края съ едри златни букви, покривка, която се намираше на миндеря.

— Позволи ми да разгледамъ отъ по-близо тази разкошна нашивка — каза той боязливо на хубавицата.

— А ти нима знаешъ да четешъ? — попита го тя усмихнато, като му даде леката си златотъканъ.

— Какъ? Разбира се — отговори Ханемъ. — Какъвъ търговецъ бихъ билъ азъ и каква търговия бихъ водилъ, ако не знаехъ да чета?

— Тогава прочети тѣзи букви — каза хубавицата — тѣ ще ни послужатъ за поводъ да ти разкажа живота си.

„О лъчезарна звезда на хубостта! Самъ Богъ те е запазилъ, за да освѣти многотрудния пѣтъ на потомъка и на приемника Мохамедовъ“ — прочете той ясно и гласътъ му се разтрепера на последнитѣ думи. Тѣ казваха много добре, че приемникъ на Мохамеда не е никой другъ, освенъ всесилниятъ халифъ Харунъ аль-Радишъ и че хубавицата е негова или като жена, или като одалиска. Тутакси изгасна надеждата въ сърдцето на момъка и сълзи бликнаха изъ очитѣ му.

— О, нещастенъ азъ! — извика той. — Ако знаеше въ какво отчаяно състояние ме хвърлятъ тия думи... Всичко е свършено за мене, всичко... нѣма повече радостъ, нѣма надежда за мене и самиятъ животъ е изгубилъ смисъла... Прости ме, не се сърди на думитѣ ми: ти знаешъ, че ние не сме свободни въ чувствата си. Не съмъ кривъ азъ, задето, безъ да зная коя си, те залюбихъ отъ пръвъ погледъ съ всичкитѣ сили на душата си...

Тѣзи страстни, разпалени думи направиха дълбоко впечатление върху любимата на халифа, но тя, макаръ и да видѣ и да разбра страданията на Ханемъ, не го съжали, а се зарадва, защото въ дълбочината на сърдцето си намѣри отгласъ на това горещо признание. Но чувството на дълга се оказа въ нея по-силно отъ любовта и съ присторена студенина тя се постара да отговори тѣй, щото момъкътъ да разбере, че между тѣхъ нѣма никаква взаимностъ.

— Дълбоко съжалявамъ — каза тя — че фаталното значение на моето име трѣбва да се оправдае за тогава, комуто дължа спасението на живота си, но човѣкъ е всѣкога безсиленъ предъ сждбата и той трѣбва само да се покорява на нейното влияние. Изслушай разказа ми и ти ще разберешъ, каква непроходима бездна лежи между насъ: Азъ съмъ Фатнама (пагуба), първата любимка на халифа, мой и твой повелителъ. Като дъщеря на придворенъ чиновникъ, азъ растохъ и се възпитахъ въ двореца предъ очитѣ на негово величество и, щомъ станахъ мома, той взе да ме отдѣля отъ другаркитѣ ми и да ме обсижда съ такива щедри подаръци, че за една година азъ ги натрупахъ толкова, колкото една жена не може събра презъ цѣлия си животъ. Но, за нещастие, туй възбуди тайно ненавистъта на Зобеида, съпругата на халифа. Тя видѣ въ мене не само една временна съперница, но и опасенъ врагъ, способенъ да разколебае нейното влияние предъ мжжа ѝ. Разбира се, докато бѣхъ подъ закрилата на халифа, злобата ѝ бѣше за мене безопасна, но, за мое нещастие, между васалскитѣ владѣтели се състави заговоръ; тѣ се разбунтуваха противъ владѣтеля си и, за да ги накаже, Харунъ-аль-Рашидъ събра армията си и самъ начело тръгна въ походъ. Отъ това се възползува Зобеида за коварната си мисълъ. Навѣрно тя е подкупила една отъ моитѣ слугини и ми е дала нѣкаква упойтелна билка, иначе не е възможно азъ, тъй чувствителна въ съня си, да не чуя какъ сж ме турнали въ сандѣкъ, какъ сж ме занесли въ гробищата и какъ си счупилъ ти ключа на моя гробъ. Нѣма съмнение, че сж искали да ме погребатъ жива и ще разберешъ ти сега, колко е важно да се научатъ за моето съществуване до завръщането на халифа, иначе отъ страхъ да се открие престѣплението ѝ, тя нѣма да се спре предъ нищо да ме погуби, а покрай мене и тебе. И тъй, свърши докрай доброта си работа, потруди се да скриешъ отъ всички моето стоене тукъ и помни, че ако не азъ, то самъ халифътъ ще те награди за тази добрина.

— Напусто ми говоришъ ти за нѣкаква награда — отговори тжжно Ханемъ; — чувството, което възбуди ти у мене, е много по-добро и по-надежно отъ всички свѣтовни съкровища и то ще ме накара да се погрижа за твоята безопасностъ. Да, докато си тукъ, подъ моята защита, нѣма какво да се боишъ. Азъ нѣма никому да откроя тайната, а слугитѣ не знаятъ коя си ти и нѣма да подозрятъ нищо: всички млади хора гледатъ да се сдобиятъ съ по-хубави робини и никой тукъ нѣма да си предположи нищо друго особено, пъкъ азъ ще запазя моето почитание, каквото сме длъжни да оказваме на халифовата любимка, и никога нѣма да забравя, че робътъ не трѣбва да посѣга върху достоинството на своя господарь. Азъ те обикнахъ безъ да ща, противъ волята си, и сега не мога да изтрѣгна изъ сърдцето си това, което се е вкоренило дълбоко въ него, което е станало моя плътъ и кръвъ. О, колкото и да е великъ, колкото и да е силенъ твоя владѣтель, но любовта му къмъ тебе нищо не е предъ моята любовъ, съ която те обичамъ!... Когато се върнешъ при него, когато отново потънешъ въ царски разкошъ, спомни си, че има въ свѣта единъ

младъ човѣкъ, за когото е останало само едно щастие — да умре отъ любовъ къмъ тебе...

— Стига, — прекъсна го Фатнама развълнувано, — чувствавамъ се, че нѣмамъ вече сила да се владѣя и съмъ готова всѣка минута да се разплача. Да не говоримъ за невъзможното, но знай, че горещата ми благодарностъ никога нѣма да изстине въ сърдцето ми... О, само като помисля, че азъ отново живѣя, че мога да гледамъ слънцето, че мога да се наслаждавамъ отъ неговата свѣтлина и топлина, колко радостно, колко хубаво ми става на душата! Безъ тебе, безъ твоята помощъ, азъ бихъ лежалъ въ тѣсната си тъмница, засипана отъ прѣстъ...

Не се знаеше докѣде ги биха довели тѣзи оплаквания, ако не бѣше почукалъ нѣкой на вратата. Чукаше единъ отъ служителитѣ роби, който искаше да отслужи, но Ханемъ не го допустна да влѣзе. Самъ Ханемъ разтрѣби масата и даде сждоветъ на роба и сетне се обърна къмъ Фатнама и каза:

— Трѣбва да имашъ нужда отъ почивка следъ всичко това, щомъ преживѣ тази нощъ; заспи си тукъ спокойно, пъкъ азъ ще се отстраня и ако имашъ нужда отъ нѣщо, повикай ме.

Като каза тия думи, той отиде право на пазаря, гдето купи две робини, тънки дрехи и всичко, което е потрѣбно за жена, привикнала къмъ разкошъ. Това грижливо внимание доста силно трогна одалиската.

— Ти отъ минута на минута все повече и повече ме задължавашъ и азъ, право да ти кажа, не зная какъ мога ти се изплатя. Струва ми се, ще умра неразплатена длъжница. Вѣрвай ме, господине мой, и приемни дълбоката ми признателностъ за всичко, за всичко, което си сторилъ за мене.

Ханемъ нищо не отговори на това, но когато дветѣ слугини се отдѣлиха въ опредѣлената за тѣхъ стая, той приседна на миндѣря малко отстрана на хубавица, като искаше да покаже съ това, че помни обещанието си да се държи въ предѣлитѣ на приличното. Но лека-полека разговорътъ имъ засе на отново сърдечнитѣ имъ струни; тѣ почнаха да се оплакватъ противъ сждбата си.

— Отъ всичко съмъ лишенъ, — каза Ханемъ, — не само че не мога да се надѣвамъ на каквато и да било взаимностъ помежду ни, но съмъ длъженъ да скривамъ любовта си, като престѣпление.

— Господине мой, — започна Фатнама, но той я спрѣ тутакси.

— Ти пакъ тази дума!... Ти вече втори пжтъ ме наричашъ твой господинъ, когато азъ за тебе бихъ желалъ да остана завинаги единъ робъ.

— О, не, не! — възрази разпалено Фатнама. — Нѣма да си позволя никога да се отнасямъ къмъ тебе иначе, освенъ като къмъ човѣкъ достоенъ за безкрайно уважение и за вѣчна признателностъ. Само това мога да ти кажа, а всичко друго ще тая въ дълбочината на сърдцето си.

Следъ тия думи Ханемъ отново се зарадва и нѣкаквosi неземно блаженство обхвана цѣлото му сщество.

30

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

— О, зная, — каза той, запъхтѣнъ отъ радостъ, — ти не си свободна, не си достъпна за мене; и азъ нищо не искамъ, нѣмамъ дързостта дори мислено да посѣгамъ върху правото на моя повелителъ... Но съзнанието, че моето чувство не е отхвърлено, че то намира отзивъ въ сърдцето ти, ми стига да бжда безкрайно честитъ...

Надвечерь, когато обикновено се продаватъ въ Багдаты плодове, прохладителни питиета и закуски, Ханемъ събра всичко, което бѣше приготвено за угощение, и го наслага по масата, безъ да търси помощта на слуга. Този пътъ безъ колебание седна до Фатнаба, и между тѣхъ се завърза разговоръ, който по-нѣкога биваше много по-веселъ отъ най-шумнитѣ и многолюдни пиршества. Тѣ си избираха единъ за другъ най-хубавитѣ плодове и ги заливаха съ хубаво ароматично вино, като се стараеха при това да говорятъ за далечни предмети, безъ да отварятъ дума за това, което пълнѣше сърдцето имъ и което и двамата знаеха. Но следъ нѣколко чашки разговорътъ се оживи, стана по-свободенъ и най-сетне Ханемъ почувствува силно желание да изкаже въ пѣсень това, което се силѣше да се излѣе изъ душата му. И тутакси се наредиха думитѣ въ една звучна пѣсень:

Фаталната сила на страсть безнадеждна
съсъ тжга помрачи вече живота мой;
мощната ми младостъ отрано погуби,
отне ми навѣки щастие и покой.
И никоя сила въвъ свѣта не може
изгаси този пламъкъ, що гори въ кръвта;
Богъ ме е отсжилъ робъ да си остана
на мойта Фатнаба и на любовта.

Възбудена отъ неговия примѣръ, Фатнаба му изпѣ въ отговоръ друга пѣсень:

Утеши се, милий, съ страдно съзнание,
че нѣжно и страстно любя те и азъ;
като тебъ преживявамъ душевно страдание —
и азъ се измжчвамъ въ този фаталенъ часъ.
Скърбя, че съдбата е черна надъ нази;
и щасте не виждамъ да има предъ насъ;
дългътъ безпощаденъ съсъ своитѣ вериги
сковалъ е сърдце ми въ тоя тжженъ часъ.

Бѣше се минало срѣднощъ, когато Ханемъ напусна, най-сетне, своята очарователна гостенка и се прибра въ отдѣлна стая. На другия день се повтори същото, на третия день пакъ същото и нѣколко седмици подъ редъ. Младиятъ търговецъ почти не се раздѣляше отъ Фатнаба; той прекарваше около нея всичкото си време, скъпѣше всѣки часъ, всѣка минута, гледаше и не се нагледваше на тази чудна красота. Съ работа никакъ не се занимаваше или се залавяше само тогава, когато хубавицата си отпочиваше. Къмъ тази негова гореща привързаностъ тя не можеше да остане хладнокръвна и неведнѣжъ му се бѣше признала, че

го обича не по-малко отколкото я обича той и че едно само съзнание къмъ дълга не я оставя да му се даде вѣчно, ала това непреодолимо препятствие само усилваше и разпалваше тѣхната взаимна страсть.

Въ това време Зобеида, която ужъ сполучливо се отърва отъ съперницата си, преживяваше въ своя дворецъ неизказано тежки тревожни и опасни часове; като мислѣше, че халифътъ нѣма да се остави да го измаматъ и престѣпленieto ѝ ще бѣде открито, не можеше да намѣри нито денемъ, нито нощемъ спокойствие. Хиляди пѣти тя измисляше всевъзможни случайности, но нито една отъ тѣхъ не я удовлетворяваше и не се показваше тъй вѣроятна да може да обясни изчезването на Фатнаба. Разпитвания, гнѣвътъ на халифа и безпощадно наказание — ето какво постоянно се рисувахе въ нейното въображение и я довеждаше до отчаяние. Измъчвана отъ такива тревожни мисли и като не намираше никакъвъ изходъ, тя реши, най-сетне, да се признае въ всичко на своята стара кърмачка, която ѝ бѣше предана отъ все сърдце и душа.

Старицата изслуша мълкомъ признанието ѝ, па ѝ проговори мрачно:

— Разбира се, много по-добре би било да не вземаше на душата си този тежъкъ грѣхъ, но тъй като стореното не се връща, то ти остава едно — да увѣришъ халифа, а за това преди всичко ти трѣбва да поржчашъ на столарина дървенъ моделъ, да го облѣчешъ въ дрехитѣ на бившата одалиска, да го турнешъ въ гроба и следъ това да обявишъ на цѣлия народъ, че Фатнаба умрѣла неочаквано. Всичко това азъ вземамъ отгоре си, а ти се потруди да се нареди колкото се може по-разкошно и богато погребение, заповѣдай да се издигне паметникъ надъ гроба, и, най-главното, приструвай се, че не само ти си огорчена отъ тази смъртъ, но, отъ уважение къмъ паметта на любимката на негово величество, желаешъ, щото и всичкитѣ граждани да се покриятъ съ дълбокъ трауръ. Много е възможно, щото халифътъ, като човѣкъ подозрителенъ, да поиска лично да се убеди въ смъртта на своята възлюбена и да заповѣда да се открие гробътъ. Но като види човѣшка фигура, облѣчена въ саванъ, религиозниятъ страхъ ще го въздържи навѣрно отъ по-нататъшно изследване, и всички съмнения ще изчезнатъ. Тогава вмѣсто наказание, ти можешъ да получишъ одобрение: той ще ти бѣде благодаренъ и за твоитѣ грижи, и за твоеото съчувствие, което ти ще изкажешъ по случай неговото нещастие.

Кроежътъ на старицата напълно задоволи Зобеида; тя така пристѣпи да го осмислѣе и почна работата тъй изкусно, щото освенъ дветѣ жени, посветени отъ по-рано въ нейната тайна, никой не се съмняваше въ естествената смъртъ на Фатнаба. Дори самъ Месруръ, началникътъ на евнуситѣ, безъ да подозира нѣщо, помагаше деятелно на Зобеида въ грижитѣ ѝ да издигне паметникъ и въ всички други приготовления за тържественото погребение.

Слуховетѣ за внезапната смъртъ на Фатнаба се прѣснаха по цѣлия градъ, но Ханемъ, като не излизаше почти никакъ отъ кж-

щата си, дълго време нищо не бѣше чувалъ. Но когато тази вѣст случайно достигна до ушитѣ му, завладѣ го тутакси неизказано вълнение; той се хвърли въ краката на своята възлюбена и викна радостно:

— Скъпа моя, всички въ града те считатъ за умрѣла, дори и самата Зобеида, и ти не можешъ си представи какво щастие пълни душата ми, когато помисля, че сждбата мене именно е избрала за орждие на твоего спасение... Праведно небе! Нима мислишъ да осжществишъ моитѣ заветни мечти?.. И това е днесъ възможно — нищо не ти бърка да съединишъ живота си съ моя и да царувашъ властно надъ моето сърдце... Но какво съмъ азъ? Не. Това сж безумни блънувания... Робътъ не трѣбва да забравя, че самъ Богъ му е забранилъ всички блага дадени на господаря. Ти принадлежишъ на халифа, и той е едничкиятъ човѣкъ въ този свѣтъ, достоенъ да те владѣе. Кажи ми, нали нѣма за мене и не може да има надежда за щастие.

Колкото и да бѣше доволна Фатнаба отъ тази пламенна речъ, но тя намѣри за добре да се отклони отъ правия отговоръ и почна да говори каква опасна игра е замислила Зобеида и какъ жестоко може да заплати тя съ себе си, макаръ и да е хитра и злобна.

— Както и да е, но ще можемъ да съобщимъ на халифа, че азъ съмъ жива и здрава и ще мога да му разкажа всичко, което се случи. Само че до неговото завръщане никой не трѣбва да знае, че азъ съмъ у тебе, а моята съперница нека се оплаква отъ сждбата си и да претърпи заслуженото наказание.

Следъ три месеца, подиръ блѣскавата победа надъ бунтовниците, халифътъ се върна, най-сетне, въ Багдаты, разпаленъ отъ горещо желание да види по-скоро любимата си хубавица и да раздѣли съ нея своето тържество. Но когато всички излѣзоха да го посрещнатъ съ дълбокъ трауръ — отъ най-малкитѣ служители до най-големитѣ чиновници — сърдцето му се сви отъ предчувствие за нѣкое нещастие, и той побърза да отиде при Зобеида, за да се научи отъ нея за причината на това.

— Господарю, — отговори Зобеида на тревожния му въпросъ: — внезапна смъртъ грабна любимата ти Фатнаба; прости ме, ако азъ, като раздѣлямъ постигналото те нещастие, се облѣкохъ въ трауръ и накарахъ всичкитѣ ти поданици да сторятъ сжщото. Мисля, че и ти не би направилъ иначе. Така сжщо, отъ угода на твое величество, погребението стана повече отъ великолепно и тържествено...

Но халифътъ не я слушаше вече: щомъ се научи за смъртъта на своята одалиска, почувствува се много зле; той се залюлѣ и безъ съзнание падна въ ржцетѣ на своя спжтникъ — великия везиръ Джиафаръ.

Като се свѣсти и отново съзна горчивата си незамѣнима загуба, халифътъ попита где е погребана Фатнаба.

— Господарю, — отговори Зобеида, — по моя заповѣдь, за нея се издигна отдѣлна гробница и се направи гранитенъ мавзолей надъ гроба. Ако е угодно, азъ мога да заведа тамъ твое величество.

— Не трѣбва, — отговори съ слабъ и тжженъ гласъ халифътъ, — защо да те измжчвамъ, нека ме заведе Месгуръ.

Като влѣзе въ гробницата, Харунъ-Алъ Рашидъ остана учуденъ отъ тържествената хубостъ на наредбата: около единъ изяшенъ надгробенъ паметникъ горѣха восъчни свѣщи съ високи златни свѣтилници, а отъ скжпитѣ кандилници, турнати по всички жгли, се издигаше лекъ ароматенъ димъ, който пълнѣше цѣлото здание съ прозраченъ облакъ.

— Каква грижа и какво внимание къмъ покойната! — помисли си халифътъ. — Мигаръ всичко това е искрено, мигаръ Зобеида действительно обича съперницата си и скърби за смъртта ѝ? Не, това не е възможно... Дали не искатъ да ме измаматъ? Дали не искатъ да скриятъ подъ това външно великолепие нѣкаква коварна измама? Можеби Фатнаба да не е умрѣла, а да е изпратена въ мое отсъствие нѣкжде далеко отъ двореца, а за да избѣгне страшната отговорностъ, Зобеида е наредила това тържествено погребение.

Подъ влиянието на тѣзи мисли, той заповѣда да махнатъ гранитния мавзолей и да откриятъ гроба. И като се изпълни неговата заповѣдъ, той видѣ очертанията на човѣшка фигура, обвита въ саванъ, и суевѣренъ страхъ гонакара да се откаже отъ по-нататъшно изследване.

— Стига! — извика развълнувано. — Закрийте гроба, поставете паметника на мѣстото му и нека съ нищо да се не нарушава спокойствието на този вѣченъ сънъ.

Следъ това, подбуденъ отъ чисто религиозно чувство, халифътъ заповѣда да повикатъ свещенослужители да извършатъ молебень и самъ присжтствува на него, като стоеше ту съ наведена глава, ту благоговѣйно колѣничеше и цѣлуваше гранитнитѣ камъни, които скриваха въображаемия прахъ на Фатнаба, при което сълзитѣ му се лѣеха изобилно отъ очитѣ му.

И това се продължи цѣлъ месецъ. Служеа ѝ всѣкой день упокоителна служба въ присжтствието на халифа и двора му, облеченъ въ дълбокъ трауръ. Самиятъ повелителъ, постоянно печалѣнъ, каточе бѣше смазанъ отъ нещастие, се спираше обикновено откъмъ главата на гробницата, украсена всѣкога съ прѣсни, разкошни цвѣтя, и се вслушваше внимателно, когато четѣха алкорана и когато пѣха тържествени молитви.

Въ последния день на месеца, следъ обикновеното богослужение, което се продължи нѣколко часа подредъ, халифътъ, и безъ това вече уморенъ, се почувствува особено слабъ; той побърза да разпусне своитѣ придворни, прилегна върху миндеря и заспа дълбоко. Въ тази минута влѣзоха две жени отъ дворцовитѣ прислужници и започнаха да му вѣятъ съ своитѣ вѣтрила, като изгонваха при това и оразнитѣ мухи.

— Знаешъ ли, Нагмата Соги, — измърмори една отъ тѣхъ, каква радостъ очаква нашия повелителъ? Любовницата му Фатнаба не е умрѣла.

— Не може да бжде, Нуронигаро, — възрази другата, — това сж празни приказки.

— Какъ пазни приказки! Азъ имамъ писмо отъ самата Фатнаба и чакамъ само да се пробуди негово величество, за да му съобща радостната вестъ.

Забравила се, тя произнесе тъй високо тѣзи думи, щото халифътъ се пробуди.

— Какво има? — попита той сърдито. — Кой се осмѣли да тревожи съня ми?

— Прости ме, господарю, — отговори Нурунигара, — азъ не се помня отъ радостъ отъ тая минута, откакъ се научихъ, че Фатнаба, възлюбената ми госпожа, е жива и здрава.

Харунъ-Алъ-Рашидъ се повдигна и каза:

— Ти бълнувашъ; ако е тъй, где е тя и надъ чий гробъ се молихъ азъ всѣки день?

— Не знаа, господарю, но че твоята любима е жива, това е вѣрно. Днесъ нѣкакъвъ непознатъ човѣкъ ми даде това писмо, което е писала ржката на Фатнаба, но азъ не го дадохъ тутакси, защото видѣхъ, че необходимо бѣше на твое величество да си отпочине...

— Дай, дай писмото по скоро! — нетърпеливо я прекъсна халифътъ, — ти не трѣбваше по никакъвъ начинъ да отлагашъ това съобщение...

Като взе писмото, той го разтвори съ разтреперани ржце и почна да го чете. То съдържаше подробенъ отказъ, какъ сж погребали жива Фатнаба и какъ се е избавила отъ смъртъта; въ това писмо Фатнаба говорѣше много за великодушieto и за внимателната грижливостъ на своя избавителъ. Последното обстоятелство тутакси охлади халифа и вмѣсто възторгъ у него се пробуди непреодолимо чувство на ревностъ. Халифътъ забрави за престѣплението на Зобеида, до такава степенъ го измѣчваше предполагаемата измѣна; пълненъ съ негодувание, той влѣзе въ тронната зала, гдето обикновено приемаше своитѣ чиновници, и заповѣда да повикатъ великия везиръ Джиафаръ. Джиафаръ влѣзе, поклони се предъ трона и се изправи да изслуша заповѣдта на своя повелителъ. Харунъ-Алъ-Рашидъ му каза съ тонъ, който не търпѣше възражения:

— Заповѣдвамъ ти да вземешъ още сега четиристотинъ души отъ моята дворцова стража и да идешъ въ жилището на младия дамаски търговецъ, на име Ханемъ, синъ на Абу-Айбу. Самия него да доведете заедно съ моята робиня Фатнаба, а кжщата, гдето е живѣла тя повече отъ четири месеца, да срутите до основитѣ.

Великия везиръ се поклони до земята на халифа и излѣзе, като сложи ржка на главата си въ знакъ на това, че по-скоро ще се реши да изгуби тази глава, отколкото да наруши дадената му заповѣдь. Преди всичко той прати хора при главатаря на чужденцитѣ — търговци на тънки платна и скжпи материи, за да се научи где живѣе Ханемъ, но главатарътъ отговори, че отдавна младиятъ търговецъ не се явява въ безистена и, макаръ да не се знае дали е прекратилъ търговията си или по други причини не се явява на пазара, но може да предполага, че не си е още отишелъ въ отечеството и живѣе въ Багдатъ, въ кжщата на една

търговска вдовица навърно, на име такова и такова и въ тази и тази улица.

Като получи тѣзи сведения, Джиафаръ заповѣда на войниците си да се въоръжатъ съ чукове, кирки и други разрушителни оръжия и да трѣгнатъ къмъ посоченото мѣсто. Къщата, която заемаше Ханемъ, бѣше сама, на края на града, тъй щото не бѣше мжно на великия везиръ да я заобиколи отъ всички страни.

Въ това време влюбенитѣ, безъ да подозиратъ нѣщо, привършваха си обѣда; първа Фатнаба чу нѣкакъвъ шумъ, който идѣше отвънъ и, като погледна презъ прозореца, съ ужасъ се дръпна назадъ.

— Загиваме! — извика тя; — навѣрно халифътъ ме е позрѣлъ въ измѣна и ето изпраща едва ли не цѣла войска да ни хванатъ.

При тѣзи думи Ханемъ скочи и се спрѣ неподвижно като гръмнатъ.

— Ето какво трѣбва да направимъ, скъпи мой, — продължи Фатнаба: — ти трѣбва да бѣгашъ и да се скриешъ нѣкъде — това е единичното срѣдство да се отървешъ отъ злото... нѣмашъ ли дрехи да се облѣчешъ като робъ? Облѣчи се съ тѣхъ, почерни си лицето и ржцетѣ съ сажди; вземи съ себе си и сждоветѣ и излѣзъ предъ стражата; азъ съмъ увѣрена, че тебе ще те помислятъ за слуга и ще те пропуснатъ свободно да минешъ.

— Ами ти? какво ще стане съ тебе? — попита загриженъ Ханемъ.

— Не се безпокой за мене; азъ зная характера на халифа, зная какъ той ме обича и съмъ увѣрена, че щомъ се срещна съ него и всичко ще вземе благополученъ край. Но тебе, като свой съперникъ, нѣма да те пощада, особено въ началото на гнѣва си. По-скоро, драги ми, бѣгай, не губи време. Остави стоката си на моята грижа, по-сетне азъ се надѣвамъ да ти я върна непожтната.

Като се окуражи, Ханемъ се подчини; той набърже почерни лицето си, преоблѣче се като робъ, па излѣзе изъ къщи, на глава съ голѣма кошница, пълна съ сждове и различни остатѣци отъ обѣдъ. И наистина, никому, дори и на самия Джиафаръ, не дойде мисълта въ главата да подозира въ този негъръ съперникъ на негово величество: Ханемъ си мина свободно презъ стражата.

Докато Ханемъ, следъ като измоли пазачитѣ, гледаше да изскочи вънъ отъ предѣлитѣ на града, великиятъ везиръ влѣзе въ къщата и трѣгна къмъ стаята, гдето бѣше Фатнаба. Като се показа той на прага, тя стана отъ миндеря, и, като му се поклони изнизко, тя проговори смирено:

— Господарю, ти си дошелъ навѣрно да ми съобщишъ волята на негово величество; говори по-скоро, азъ съмъ готова да се подчиня на каквато и да било присжда и безъ роптание ще посрещна и самата смъртъ.

— Прекрасна Фатнаба — каза Джиафаръ, като ѝ отговори така сжщо съ низкъ поклонъ — кой би се осмѣлилъ да дигне ржка противъ тебе. Азъ наистина съмъ изпратенъ отъ халифа, не само да помоля почтително любимата му да заповѣда въ дво-

реца. Заповѣдано ми е, щото заедно съ тебе да заведе и този младъ търговецъ, у когото ти си живѣла до сега.

— На драго сърдце се подчинявамъ на заповѣдта на негово величество и съмъ готова тутакси да тръгна следъ твоя милостъ. Колкото се отнася до търговеца Ханемъ, който ми спаси живота, него сега го имамъ въжъщи; той преди месецъ замина за Дамаскъ по нѣкаква работа, а стоката си остави на мене да я пазя. Ето неговитѣ сандѣци и другитѣ му нѣща; азъ бихъ те молила да вземешъ всичко това въ двореца, за да мога да изпълня както трѣбва неговата поръчка.

Джиафаръ нищо нѣмаше противъ това и, като заповѣда на войниците да взематъ всичко което се намираше въ кѣщата, тръгна заедно съ Фатнаба. По пътя той се спрѣ за минута предъ началника на полицията, който се намираше въ неговия отредъ, и му каза тихо:

— Струва ми се, че младиятъ търговецъ никъде не е заминалъ, а се крие нѣкъде, постарай се да претърсишъ по-внимателно цѣлата кѣща и следъ това я разруши.

Преди да стигне великиятъ везиръ до двореца, той получи известие, че кѣщата е разрушена до основа и не е останалъ камъкъ върху камъкъ, но Ханемъ не се намѣрилъ, макаръ да претърсили всичко много внимателно. Това доста силно обезпокои Джиафара; като знаеше какъ лесно кипва халифътъ, той не безъ основание се боеше за сѣдбата на Фатнаба, а така сѣщо и за своята.

И, наистина, когато Харунъ-аль-Рашидъ се научи, че младиятъ търговецъ се изплъзналъ изъ ръцетѣ му, толкова кипна, щото не поиска да чува никакви оправдания, а заповѣда на Месруръ, началникъ на евнуситѣ, да затвори Фатнаба въ тъмната кула, издигната въ оградата на двореца и предназначена за затворъ на престѣпници, обвинени, че сѣж оскѣрбили негово величество.

Месруръ, всѣкога покоренъ на монаршеската воля, и този пътъ се подчини безпрѣкословно, макаръ въ душата си и да съжаляваше горчивата участъ на тази млада и хубава жена. Гнѣвътъ не минаваше на халифа и той изгони отъ себе си великия везиръ и, безъ да се посѣветва съ нѣкого, написа собственоръчно това писмо до сирийския царъ:

Писмо отъ Харунъ-аль-Рашидъ до Мохамедъ-Зинбей, владѣтель на Сирия

„Господарю и братко! Съобщавамъ ти, че единъ младъ дамски търговецъ, на име Ханемъ, синъ на Абу-Айбу, е ималъ дързостъта да съблазни моята одалиска. Такова престѣпление не трѣбва да остава ненаказано, и азъ искамъ, щото, съ силата на дадената ти властъ, да употребишъ всички старания, но да намѣришъ споменатия търговецъ и да го подложишъ на следното наказание: като го оковешъ въ окови, заповѣдай да му ударятъ три вечери подредъ по петдесетъ камшика и въ това време да го развеждатъ по града и да викатъ глашатаи, за да знае народътъ,

какво позорно наказание очаква тогава, който се осмѣли да посегне върху честта на монарха. Остави да разграбятъ всичкото му имущество и дай заповѣдъ да разрушатъ кжщата му и събореното да изхвърлятъ вънъ отъ града. Следъ като сторишъ всичко това, изпрати престѣпника въ Багдату да си получи последната награда. Освенъ това, азъ искамъ, щото и близкитѣ му роднини да претърпятъ приблизително едно наказание: ако има майка, баща, братя и сестри, лиши ги отъ имуществата имъ и ги изгони изъ кжщитѣ имъ; нека и тѣхъ да развеждатъ три дена подредъ изъ цѣлия градъ, а оня, който ги прибере или имъ даде храна или вода, да бжде наказанъ съ смъртъ. Надѣвамъ се, че ще изпълнишъ волята ми. Прощавай.

Харунъ-алъ-Рашидъ.

Като свърши писмото, той повика бързоходеца и му заповѣда да замине тутакси за Дамаскъ, за да предаде лично писмото на сирийския царь Мохамедъ-Зинбей. Той заповѣда на бързоходеца да вземе съ себе си и два гълъба и съ тѣхъ да съобщи по-скоро, дали ще бжде изпълнено точно разпорежданието му.

Багдатскитѣ гълъби се отличаватъ съ своитѣ забележителни качества: колкото и далеко да ги отнесете, тѣ всѣкога ще се върнатъ назадъ, особено ако иматъ малки. Затова, когато трѣбва да се препрати нѣкое бързо известие на далечно разстояние, хората се ползуватъ съ тѣхъ, като съ най-бързи пощалиони въ свѣта.

Бързоходецътъ изпълни съ най-голѣма точностъ заповѣдта на своя господарь; той вървѣ нѣколко дни и нощи, безъ да се спира, а като стигна въ Дамаскъ, той отиде право въ двореца, гдето съобщи всичко на царя. Зинбей го прие много тържествено, като седна на трона си. Щомъ взе въ рѣце писмото на халифа, стана, цѣлуна го благоговѣйно и го сложи на главата си въ знакъ, че всѣка дума на правотѣрнитѣ е за него света като Алкорана. Следъ това, съ такова сжщо благоговение той разтвори писмото, и, като разбра съдържанието му, заповѣда на великия си везиръ да приготви веднага коне, да състави единъ отредъ отъ дворцова стража и да повика началника на полицията съ всичкитѣ нему подчинени. Като се приготви всичко това, Зинбей самъ начело на отряда, тръгна къмъ дома на Ханема, сина Абу-Айбуевъ.

А въ кжщата отдавна се бѣше възцарила злочестината: отъ като бѣше заминалъ Ханемъ, не се бѣше получавало никакво известие за него; майка му го мислѣше за умрѣлъ и безутешно го оплакваше денемъ и нощемъ. Тя издигна въ двора малко здание, като гробница съ гробъ, въ който бѣше турнала дървено изображение на сина си и почти всичкото време прекарваше тамъ съ дъщеря си Алколуба, като проливаше горчиви сълзи и плачеше за голѣмата си загуба. Този непрекъснатъ плачъ, тази скръбъ, която съ нищо не можеше да се утеши, възбуждаха състрадание у съседитѣ, и нѣмаше човѣкъ, който да не се отнася къмъ тѣзи жени съ дълбоко съчувствие.

Въ това време, когато Зинбей се яви да изпълни волята на халифа, майката и дъщерята, както обикновено, се намираха въ

гробницата, потопени въ скръбта си. Като се почука, слугинята излѣзе да види кой е и, щомъ отвори вратата, царътъ се вмъкна начело на въоръжената свита.

Робинята, макаръ и да не бѣше виждала дотогава царя, но по външния видъ и по разкошното облѣкло разбра, че това ще е нѣкой отъ високитѣ чиновници на държавата и не безъ стѣснение попита какво желае милостта му.

— Где е Ханемъ? — попита Зинбей.

— Ахъ, господарю! — отговори робинята, — не е вече между живитѣ нашиятъ младъ господинъ; той отдавна се помина, и оттогава клетата му майка и сестра постоянно оплакватъ тежката си загуба. Ако желашъ, азъ ще те заведа при тѣхъ.

Царътъ не повѣрва думитѣ на слугинята и, като се обърна къмъ началника на полицията, заповѣда му да претърси цѣлата кѣща, а самъ той отиде въ гробницата.

Щомъ се яви тамъ, дветѣ жени се покриха бързо и станаха: вдовицата на Абу Айбу позна своя господаръ и се хвърли предъ краката му, като се облѣ съ горчиви сълзи. Зинбей, челоуѣколюбивъ и добъръ природно, се развълнува доста много отъ тази сцена, самъ издигна старицата и милостиво ѝ каза:

— Стани. Защо плачешъ преди време? По-добре кажи где е синъ ти?

— 'О, азъ нѣмамъ вече синъ! — извика майката отчаяно, като си удари ржцетѣ. — Той умрѣ... и умрѣ на чужбина, тъй че азъ не можахъ поне да му затворя очитѣ!

Тя искаше да продължава, но горчивото ридание не ѝ позволи да каже ни една думица повече.

Въ тази минута се върна началникътъ на полицията и пошушна на господаря си, че претърсилъ много внимателно цѣлата кѣща, но нѣма Ханема. Това убеди Зинбей, че Ханемъ е умрѣлъ, и той си помисли съ тѣга на сърдце:

— Клетѣ жени, вие и не подозирате, че азъ дойдохъ да довърша вашето нещастие. Жестокъ халифъ! Защо ме прати той противъ волята ми оржие на несправедливостта?... Ако наистина Ханемъ е виновенъ предъ него, защо да наказваме невиннитѣ?

Но макаръ и да размишляваше тъй, той не се отказа отъ заповѣдитѣ на Харунъ-аль Рашидъ. Той направи само това: сне си широката царска намѣтка и покри съ него беззащитнитѣ жени, за да ги запази отъ оскърбенията на простолюдието. Следъ това той даде знакъ мълчишката, и тутакси цѣлата тѣлпа, която се бѣше събрала на улицата, хукна въ кѣщата и почна да граби. Скъпи персийски губери, златни и сребърни сѣдове, пари, облѣкло — всичко, което имаше нѣкаква цена, биде разграбено въ една минута и следъ това се уловиха да събарятъ и самата кѣща. Майката и дъщерята гледаха ужасени и нѣми това страшно разорение, което много ги порази, защото не знаеха причинитѣ на туй варварство. Когато се свърши всичко и отъ кѣщата не остана камъкъ върху камъкъ, царъ Зинбей заповѣда на дветѣ жени да трѣгнатъ следъ него къмъ двореца.

— Не се учудвайте на моята постъпка, — каза имъ той по пжтя, — азъ изпълнявамъ само заповѣдта на халифа, и колкото и да ми е тежко това, азъ трѣбва да я изпълня докрай; предстои ви още една позорна обиколка изъ града...

Въ гласа на царя звучеше искрено състрадание къмъ злочеститѣ жени и виждаше се, че той действава не по волята си, а подъ влиянието на страха да не вѣвлѣче върху себе си немилостта на грозния владѣтель и да изгуби трона си.

Както и да е, на другия день, по разпоредбата на Зинбея, дветѣ жени се облѣкоха въ груби козлинени хламиди и въ това облѣкло ги поведоха изъ многолюднитѣ дамаски улици. Предъ това позорно шествие вървѣха на коне двама глашатаи и ви- каха отвреме навреме:

— Гледайте, граждани, какво наказание очаква оня, който се осмѣли да прогнѣви повелителя на правовѣрнитѣ.

Но всеобщото уважение запазваше тѣзи нещастници отъ подигравкитѣ на тълпата; всички роптаеха отъ негодувание, и нѣмаше човѣкъ, който да не осжда въ дълбочината на душата си жестокостта на халифа. Особено много съчувствуваха на хубавицата Алколуба: млада, стройна, пълна съ грация и съ очарователна прелестъ, съ разпуснати на вълни коси, които падаха до петитѣ, тя се показваше като олицетворение на кротката невинност. Жени, които гледаха задъ завеситѣ на прозорцитѣ, не можеха да си въздържатъ сълзитѣ и негодуваха противъ безчовѣчието на върховната властъ.

Къмъ надвечеръ отново заведоха дветѣ жени въ двореца, гдето отъ голѣма умора, а главно отъ нравствени мъки, които преживѣха презъ три деня, тѣ се лишиха отъ чувство. Като се научи за това съпругата на царъ Зинбея, подбудена отъ състрадание, не се побоя да наруши заповѣдта на халифа: тя прати на нещастницитѣ дветѣ си слугини, като имъ поръча да употребятъ всички старания, за да се подобри положението на дветѣ жени. Когато се свѣстиха майката и дъщерята, робинитѣ имъ разказаха за сърдечнитѣ добрини на царицата, подкрепиха съ вино и храна отпадналитѣ имъ сили и следъ това имъ разказаха за причината на незаслуженото наказание, което имъ се налага по волята на Харунъ-аль-Рашидъ.

— Казватъ, че синъ ти Ханемъ съблазнилъ Фатнаба, обичната одалиска на халифа и съ това възбудилъ гнѣва му, а тѣй като не могло да се хване сжщинскиятъ виновникъ, то вие ще претърпите наказанието, — каза една отъ слугинитѣ.

— Значи синъ ми е живъ? — извика майката радостно. — О Боже милостиви, благодаря Ти за великата милость и отъ все сърдце прощавамъ на своитѣ оскърбители. Отъ обичъ къмъ сжщия си Ханемъ азъ съмъ готова на всичко и безъ роптание ще пренеса още по-голѣми страдания. Надѣвамъ се, дѣще, че и ти ще покажешъ сжщата твърдостъ.

— Майко! — каза дъщерята, — мигаръ азъ съмъ мислила нѣкога да отдѣля сждбата си отъ твоята? Всичко трѣбва да бжде за насъ общо — и радостта и злочестината — еднаква трѣбва да бжде нашата сжба.

— Така, така, моя мила, друго и не очаквахъ отъ твоето любещо сърдце. Сега ми стана вече по-леко на душата: не всичко за насъ е изгубено, ако е живъ още моятъ Ханемъ, а че той не може да бжде виновенъ, нищо не е въ състояние да ме разубеди. Не съмъ ли го азъ възпитала, не съмъ ли му внушила азъ правилата на нравствеността и уважението къмъ особата на повелителя на правовърните? Богъ ще ни сжди нѣкога и ще оправдае невинните, а дотогава, — нека бжде светата му воля!

И тя млъкна, като наведе глава и скръсти ръце благоговѣйно, като на молитва. Алколуба съ обичъ погледна майка си и почна мислено да се моли, безъ да наруши тишината, а робините се отстраниха.

На другия и на третия день нещастниците пакъ бидоха изведени по града въ сжщитѣ облѣкла, но жителитѣ на Дамаскъ се отнесоха къмъ това вече съвършено иначе; не само че не се събра покрай тѣхъ празна тълпа, не само че никой не поиска да върви подиръ тѣхъ, но дори случайнитѣ минувачи обръщаха глава настрана или се криеха въ къщитѣ си. Женитѣ, като чуваха глашатаятѣ, бързаха да спуснатъ пердетата и се дръпнаха навжтре. Скоро по дамаскитѣ улици не се мѣркаше нито една жива душа и градътъ каточе опустѣ. И това умишлено невнимание къмъ позора, който ставаше, служеше за нѣмъ, но силенъ протестъ противъ жестоката несправедливостъ на халифа.

Между туй царъ Зинбей, като не се решавахе да отстѣпи отъ точното изпълнение на височайшата воля, обяви чрезъ глашатаи по цѣлия Дамаскъ и по цѣлата му околностъ, че който се осмѣли да даде на осжденитѣ жени прибѣжище или храна или поне капка вода, ще бжде тутакси наказанъ съ смъртъ, съгласно заповѣдта на повелителя на смъртните.

Това заплашване силно подействува върху гражданитѣ и до толкова ги изплаши, щото, когато майката и дъщерята се показаха на улицата, всички почнаха да ги избѣгватъ като чумави; дори приятелитѣ и познатитѣ, кога се срѣщаха съ тѣхъ, или се обръщаха да не ги забележатъ или минаваха на другата страна на улицата.

— Какво е това? — питаше тъжно Ханемовата майка. — Мигаръ ние сме тслюва опозорени, че всички се срамуватъ отъ насъ? Да се махнемъ оттука дѣще; по-добре да умремъ въ пустинята, отколкото да търпимъ това обидно, съ нищо незаслужено презрение.

Майката говорѣше тѣй, защото не знаеше за халифовата заповѣдъ, която казваше, че ще накаже съ смъртъ всички, които се отнесатъ съчувствено къмъ осжденитѣ. Майката и дъщерята излѣзоха изъ града и се подслониха въ една напусната, полуразрушена колиба, гдето се решиха да прекаратъ нощта. Когато се стъмни, нѣкои благочестиви хора имъ донесоха малко хлѣбъ и вино, но тутакси се скриха, навѣрно да ги не види нѣкой и да съобщи на началника на полицията.

На другия день, царъ Зинбей, съ помощта на единъ гължбъ, съобщи на халифа за всичко, което направи и поиска нови разпоредби. На това, ето какъвъ отговоръ получи: „Да се изгони

изъ Дамаскъ вдовицата и дъщерята на Абу-Айбу, да не имъ се дава никаква помощъ и да не имъ се прави никакво снѣхожденіе“.

Вѣренъ на своя дългъ, Зинбей изпълни и тази заповѣдь: той заповѣда на своитѣ хора да изведатъ осжденитѣ жени тридесетъ километра далечъ отъ града и да ги оставятъ срѣдъ пустинята. Но, служителитѣ, като изпълняваха тази жестока присжда се отнесоха по човѣшки, отколкото тѣхнитѣ заповѣдници; тѣ снабдиха злочеститѣ съ хлѣбъ, дадоха имъ нѣколко монети, за да ги отърватъ поне отначало отъ гладна смъртъ.

Като останаха сами, майката и дъщерята трѣгнаха направо и следъ дълго ходене, измжчени, отрудени отъ пжтъ и отъ нещастие, стигнаха най-сетне нѣкакво селце, гдето ги зобиколи тѣпла любопитни. Съ своя достоенъ за оплакване вѣншенъ видъ, пжтничкитѣ възбудиха общо състрадание и, безъ да се гледа на тѣхнитѣ груби облѣкла, мнозина се подсѣтиха изведнѣжъ, че дошлиятъ не сж отъ проста класа. И вдовицата на Абу-Айбу не отричаше това предположение, макаръ и да не можеше почти да говори и да отарѣщаше на всички въпроси съ горчиви сълзи. Нѣкои отъ селскитѣ жени трогнати особено много отъ злочестината имъ, побързаха да имъ предложатъ подслонъ: тѣзи жени нахраниха гладнитѣ чужденки, дадоха имъ простички, но удобни дрехи, вмѣсто козлинениѣ намѣтки и покриха главитѣ имъ.

На другия день суртинѣта, скитницитѣ, като поблагодариха горещо и сърдечно на гостоприемнитѣ жени, напуснаха селото и трѣгнаха по направление къмъ гр. Алепо; по пжтя тѣ се спираха често, като се отбиваха въ общитѣ гостилници, гдето даромъ получаваха хлѣбъ и оризъ, като бедни пжтници, които нѣматъ възможность да си купятъ храна.

Надвечеръ тѣ гледаха да се прибератъ при нѣкоя джамия, и тамъ преспиваха или около джамията или вжтре, — било на голи розозки, било на земята.

Тѣй, малко-помалко, тѣ стигнаха най-сетне до Алепо, но тамъ си отпочинаха само за малко време и отново трѣгнаха презъ Ефратъ за Месопотамия, а оттамъ въ Мусулъ. Целѣта на тѣхното пжтуване бѣше да стигнатъ Багдату, къмъ койго се стремѣха почти несъзнателво, съ надежда, че ще се видятъ тамъ съ Ханемъ. Но тѣ сами не знаеха, защо предполагаха това: можеше ли да се мисли, че осждениятъ момъкъ ще стои въ града, гдето всѣка минута го очакваше смъртно наказание? Както и да е, надеждата, че ще видятъ Ханема, ги караше да вървятъ, като имъ даваше сила и мжжество да се борятъ съ всички мжнотии по пжтя и търпеливо да понасятъ своята злочестина.

Да оставимъ пжтницитѣ за малко и да се повърнемъ къмъ Фатнаба, която, откакъ се раздѣли отъ Ханема, продължаваше да се измжчва въ мрачния затворъ. Можеби, тя съ по-голѣмо спокойствие би се отнесла къмъ своето положение, ако само тя бѣше наказана и то за нѣкой важенъ простѣпкъ; но мисълѣта, че страда невинно и въ сжщото време страда и другъ заради нея, я довеждаше до отчаяние. Като си спомняше постоянно за своя честитъ животъ при Ханемъ, за Ханемовата сдържана обичъ и

нѣжна грижливостъ, тя усѣщаше такава нетъртима тѣга въ сърдцето си, че, като не можеше да се утеши и като не можеше да владѣе себе-си, оплакваше се противъ несправедливостта на сѣдбата.

Въ една отъ тѣзи минути, когато се мръкваше, Харунъ-аль-Рашидъ излѣзе изъ двореца си, за да се разходи изъ града. Знае се, че този монархъ обичаше нощнитѣ разходки, които му даваха често пѣти възможностъ да се научи нѣщо изъ живота на народа, което по другъ начинъ не би научилъ. Така се случи и сега: като минаваше край тъмната кула, той чу познатъ женски гласъ и се спрѣ подъ влиянието на нѣкакво неясно чувство. Въ това време Фатнаба говорѣше:

— И защо, Боже мой, защо ни прашашъ такова наказание! Мигаръ да спасишъ живота на човѣка е престѣпление? Мигаръ да помогнешъ на нещастния, да го запазишъ отъ зло, трѣбва самъ да пострадашъ? Где е тукъ справедливостта? . . . Клетви мой, великодушни Ханеме, колко нещастия, колко мъжки ти причини твоята честностъ, твоята покорностъ на дълга! Не ми ли казваше ти: „Робътъ не трѣбва да посѣга върху достоинството на своя владѣтель“, — и ето ти наградата за вѣрността, за уважението къмъ върховната властъ! Ти си опозоренъ, изгоненъ, разоренъ, нѣма минута да не треперишъ за своето печално съществуване. . . . О, ще ли разбере халифътъ, че могществото му е да погубва невиннитѣ; дали ще си спомни най-сетне, че има праведенъ Богъ, който ще разгледа неговитѣ дѣла, че самитѣ небесни ангели ще бждатъ свидетели противъ него предъ престола на Всевишния. . .

Ридания прекъснаха думитѣ на нещастната затворница, но и това, що чу халифътъ, бѣше напълно достатъчно, да го накара да се замисли. Честенъ и добъръ природно, той всѣкога се възмушаваше отъ несправедливостта, гдето и да се покажеше тя, искрено мразѣше неправдата, затова внезапната мисль, че той е осѣдилъ невинно, смути трезвия му умъ и дълбоко пренигна въ душата му. Като се върна веднага въ двореца си, той заповѣда на началника на евнуситѣ да освободятъ и да му доведатъ Фатнаба.

Хубавата и кротка одалиска възбуди къмъ себе си съчувствието на всички придворни, а старецътъ Месруръ чувствуваше къмъ нея особено разположение; увѣренъ, че сѣдбата ѝ ще се измѣни на добро, безъ да чака нито минута, отиде при затворницата и каза радостно:

— Господарке, халифътъ иска да те види, а това показва, че височайшиятъ гнѣвъ се е обърналъ въ милостъ. Вѣрвамъ, че ти нѣма да се върнешъ вече въ мрачната си тъмница и радвамъ се отъ душа.

Фатнаба му поблагодари за съчувствието и трѣгна следъ него за двореца. Когато влѣзоха тамъ, Харунъ-аль-Рашидъ бѣше седналъ на миндеря въ стаята си; лицето му бѣше сериозно, замислено, но не разгнѣвено. Като приближи нѣколко крачки, одалиската се спрѣ смутена, следъ това, подъ влиянието на нѣка-

къвъ безсъзнателенъ потикъ, се хвърли предъ краката на повелителя и се залъ съ сълзи.

— Стани, Фатнаба — каза спокойно халифътъ; — ти ме обвинявашъ въ несправедливостъ, кажи ми въ какво съмъ се по-казалъ азъ несправедливъ. Както всѣки другъ човѣкъ, азъ мога да се лъжа, но никога презъ живота си не съмъ допускалъ съзнателно неправда.

— Господарю — каза Фатнаба, като разбра, че е чулъ той думитъ й въ кулата; — прости ме, ако въ минута на отчаяние съмъ казала нѣщо обидно за твое величество. Въ своята самота азъ говорѣхъ високо и за Ханема, за онзи дамаски търговецъ, който ми спаси живота и ми даде прибѣжище отъ враговетъ... Тогава ми се струваше, че тази великодушна постѣпка не може да не бжде одобрена отъ твое величество, но се излъгахъ: ти се разгнѣви противъ насъ, и, безъ да разберешъ работата, осъди Ханемъ като престѣпникъ, а трѣбваше само да ме изслушашъ, за да се убедишъ, че той е невиненъ... Не искамъ да скривамъ отъ тебе, господарю, че отначало, когато не му бѣше известно, коя съмъ, той се увлѣче разпалено въ мене и, можеби, да се е надѣвалъ и азъ да отговоря на неговата нѣжностъ, но щомъ се научи, че азъ принадлежа на твое величество, изведнѣжъ се отстрани и оттогава съ една дума не наруши нѣжното почитание къмъ из-браницата на своя владѣтель.

— Но кой ще ме увѣри, че ти говоришъ истината — попита халифътъ.

— Господарю — отговори одалиската, — всѣки, който познава Фатнаба, може да засвидетелствува, че азъ не познавамъ лъжата. Позволи ми да бжда искрена докрай и да открия предъ твое величество даже своитъ най-скрити мисли.

— Говори, говори смѣло, дѣще моя — каза халифътъ съ явно вълнение. — Каквито и да сж тѣ, твоята искреностъ всичко ще изкупи и всичко ще оправдае предъ мене.

— Вѣрвамъ въ твоето великодушие, господарю, както вѣрвамъ въ Божието милосърдие и съзнавамъ безъ страхъ, че скритата любовъ на моя избавителъ, любовъ, която се прояви въ такава нѣжна грижа къмъ мене, въ такава почтителна преданостъ, не може да остане безъ отговоръ. Противъ моята воля, почти безсъзнателно, азъ го залюбихъ дълбоко, и не единъ пѣтъ, въ време на душевна слабостъ, това чувство се прояви, но, вѣрнъ на своя дългъ, Ханемъ каточе не го забелязваше; непоколебимото уважение къмъ твое величество надделъ въ него даже надъ най-голѣмата сила на любовта.

Такова откровено признание всѣкому другиму би се показало обидно, но халифътъ обичаше да му говорятъ истината и не се сърдѣше, макаръ и да се засѣгаше неговото честолюбие. Той подаде милостиво ржка на Фатнаба и, като я сложи до себе си на миндеря, каза й съ одобрителна ласка:

— Азъ виждамъ сега, че ти си добра, правдива жена, неспособна да лъжешъ; разкажи ми подредъ всичко, което се случи съ тебе въ време на моето отсъствие.

Фатнаба изпълни желанието на халифа умно и тактично: тя загатна за жестокостта на Зобеида, но подробно се спрѣ върху честността и великодушието на Ханема, особено се постара да изтъкне искреността му и дълбокото му уважение къмъ повелителя на правовѣрнитѣ. Най-сетне, когато стигна да разказва, безъ да скрие нѣщо, за избѣгването на младия търговецъ, тя много умѣло доби:

— Много трудъ положихъ, докато го накарамъ да избѣга; той отхвърляше упорито това едничко сръдство да се спаси, не искаше да се отклони даже отъ гнѣва на твое величество, макаръ и да не заслужаваше този гнѣвъ.

— Всичко това е тъй, вѣрвамъ ти — каза халифътъ — но обясни ми защо тъй дълго време не съобщи той нищо за себе си?

— Азъ имахъ честта да съобща на твое величество — отговори Фатнаба — че Ханемъ въ последно време не излизаше изъ кѣщи, ето защо късно се научихме за твоето възвръщане и не бѣше тъй лесно да пратимъ писмото въ двореца, който не е тъй достъпенъ, както ти, господарю, можешъ да си представишъ.

— Да, тъй е, ти си въ правото — замислено отговори халифътъ; — сега съзнавамъ грѣшката си и много, много искамъ да я поправа. Кажи ми, какъ трѣбва да направя за Ханема?

Фатнаба, като чу тѣзи думи, отъ голѣма благодарностъ отново колѣннѣ предъ Харуна и каза съ разтреперанъ гласъ:

— О господарю, твоето великодушие надминава моитѣ очаквания! Дай на Ханема пълна прошка — ето всичко, за което азъ се осмѣлявамъ да моля твое величество.

— Това е вече направено — каза повелителятъ — но азъ искамъ да го възнаградя: загдето спаси живота ти, а най-вече — за онѣзи нещастия, които претърпѣ невинно съ цѣлото си семейство... Какъ мислишъ, дали ще се счете удовлетворенъ, ако ти му станешъ жена?

Но Фатнаба нѣмаше сила да произнесе ни една думица, а само покри съ цѣлувки краката на халифа. Следъ това стана по негова заповѣдъ и се уедини въ стаитѣ, които заемаше преди да я постигне нещастieto. Тамъ цѣлата разкошна наредба си стоеше тъй, както я бѣше оставила; струваше ѝ се, че ни единъ предметъ не е бутнатъ отъ мѣстото си; но нейното радостно учудване още повече се увеличи, когато, като отвори една отъ заключенитѣ врати, видѣ да сж запазени скъпоценности на своя любимъ: Месруръ се погрижи да ги прибере въ една стая.

На другия день халифътъ заповѣда да се съобщи по цѣлата страна, че прощава Ханема, сина на Абу-Айбу, и го вика при себе си въ двореца. Но се измина дълго време, докато Ханемъ се научи за това обявление, а между това, Фатнаба, измъчена отъ скръбъ да чака, мислѣше, че е умрѣлъ, и ту се плашеше, ту се окуражаваше подъ влиянието на надеждата — тази благородна искра, която никога не изгасва въ младитѣ сърдца. Нейното въображение често си представяше Ханема живъ, постояненъ въ любовта и нѣженъ, само че още по-нещастенъ, отколкото по-рано.

Измъчвана отъ тѣзи разнообразни усѣщения, тя реши най-после да се обърне къмъ халифа съ молба да ѝ позволи сама да потърси Ханема. И като получи позволение, тутакси се приготи за път; взе съ себе си хиляда златни монети и тръгна отъ двореца на богато натъкмено муле, придружена отъ двама черни евнуси, които я пазѣха отъ дветѣ страни.

Разбира се, тя, като тръгна, не можеше да се надѣва на своитѣ слаби сили, а очакваше помощъ отгоре и отъ щастливата случайностъ и съ тази надежда тя обходи всички джамии, като раздаваше щедри милостини на сиромаситѣ, като обсипваше съ дарове свещено-служителитѣ, за-да се молятъ усърдно на Бога да съедини двама нещастни, раздѣлени отъ съдбата.

На другия день тя отново се снабди съ голѣмо количество жълтици и отиде при старшия търговецъ, който се славѣше съ своята бл-готворителностъ; особено той обичаше да покровителствува беднитѣ чужденци, които сж претърпѣли нѣкоя злочестина, и за тази целъ той употребяваше петата частъ отъ всичкитѣ си доходи. Като се спрѣ около дюкяна му и безъ да слѣзе отъ мулето, Фатнаба изпрати одного отъ своитѣ евнуси да каже, че е пристигнала. Като се яви старецътъ, тя му подаде една кесия съ цехини и му каза:

— Почтений старче, не отказвай да приемешъ отъ мене този малъкъ подаръкъ, за да мога и азъ да участвувамъ въ твоитѣ добри дѣла, особено въ помощитѣ къмъ чужденцитѣ, на които трѣбва да се подобри участъта въ чужбина.

— Милостива госпожо, — отговори старецътъ, като се догади изведнѣжъ, че предъ него стои една високопоставена особа, — съ благодарностъ ще приема твоя даръ и ще се потрудя да го употребя съ полза; но ако ти желаешъ да вземешъ непосредствено участие въ доброто дѣло, то ще ли пожелаешъ да се срещнешъ съ две чужденки, които пристигнаха вчера въ Багдаты? Азъ случайно ги срещнахъ на улицата и, право да си кажа, тѣ ме учудиха съ външността си, достойна за оплакване. Вижда се, че предъ насъ стоятъ не сиромаси, а хора убити отъ злочестини. Азъ не съмъ успѣлъ още да се науча кои сж и отгдѣ сж, защото не е на мѣсто да разпитвашъ човѣка, какъвъ е и отгдѣ е, когато виждашъ, че той има голѣма нужда отъ почивка. Но, безъ да се гледа на тѣхнитѣ парцаливи дрехи и на тѣхнитѣ измъчени, почернѣли лица, може да се каже, че тѣзи жени не сж отъ простъ родъ. Ако желаешъ, азъ мога да те заведа при тѣхъ; тѣ се намиратъ сега подъ грижитѣ на моята жена.

Фатнаба се съгласи на драго сърдце, но, като не желаше да измъчва стареца, да го отрудва, отиде съ одного отъ своитѣ роби. Нѣкаквеси необяснимо, никога още не преживѣно чувство завладѣ цѣлото ѝ същество, когато тя минаваше презъ вътрешния дворъ за въ женското отдѣление на кжщата. Силно ѝ се искаше да види по-скоро тѣзи чужденки, но защо? Тя сама не знаеше и не можеше да си обясни. Жената на стареца, предизвестена за идването на Фатнаба, излѣзна да я посрещне и се поклони до земята. Посетителката каза развълнувано:

31

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО

ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ

ОСНОВ. 1890

— Защо е това? Стани, моля ти се. Азъ дойдохъ тука не за почести, а да се науча отъ васъ да правя добро на своитѣ ближни. По-добре позволи ми да видя тѣзи жени, които си прибрала.

Старицата наведе очи скромно и посочи къмъ два малки миндера, които се намираха наблизо. Върху единия лежеше слабичка, на много повече отъ срѣдна възраст жена, а на другия — хубава млада, макаръ и не по-малко изморена отъ нужди и нещастия, мома. Не е мжно да се подсѣтимъ, че едната отъ тѣхъ бѣше вдовицата на Абу-Айбу, а другата нейната дъщеря.

Фатнаба се приближи къмъ по-старата, поклони се, и, като втренчи погледъ въ нея, каза съ половинъ гласъ:

— Прости ме, ако съмъ те обезпокоила съ своето посещение, но мене ме приалѣче тукъ сърдечното, искреното желание

да облекча вашата участъ. Въ Багдадъ азъ съмъ позната, ползувамъ се дори съ нѣкое влияние при двора и съмъ готова да направя за васъ всичко, което мога.

— Скъпа моя госпожо, — отговори Ханемовата майка, — нека милостивиятъ Богъ те възнагради за твоето състрадание къмъ злочеститѣ, за твоитѣ великодушни думи. Вижда се, че Богъ не ни е оставилъ още, ако ни изпраща утешение въ нещастieto. . .

При това тя тѣй горчиво заплака, щото нито една отъ присутстваващитѣ жени не можа да задържи сълзитѣ си.

— Но въ какво се състои твоето нещастие? — попита найсетне Фатнаба. — Какво те измжчва най-много? Разкажи ми, безъ да скривашъ нѣщо, можеби азъ ще мога да ти помогна.

— Едва ли, — каза печално старицата; — надъ насъ тегне

гнѣвътъ на монарха, който е неумолимъ и непреклоненъ . . . Мога да разкажа историята си предъ всички, не се плаша отъ укори, защото не сме имали и нѣмаме никаква грѣшка. Причината на всички наши нещастия е Фатнаба, любимка на халифа. Можеби ти си слушала за нея.

— Фатнаба! — извика изплашено одалиската кипнала отъ смущение. — О, да, азъ много хубаво я знаа, но заклевамъ те, кажи ми какъ се случи това?

— Преди всичко, — каза старицата, — трѣбва да ти кажа, че ние сме родомъ отъ Дамаскъ; азъ съмъ вдовица на тамошния богатъ търговецъ Абу Айбу, а тази мома е дъщеря на Алколуба. Едничкиятъ и обичниятъ мой синъ, на име Ханемъ, още въ началото на миналата подина замина за Багдаты по свои търговски работи и не се върна вече, нито съобщи нѣщо за себе си. Дълго време го чакахъ безъ да губя надежда, но най сетне се отчаяхъ, и като го считахъ за умрѣлъ, почнахъ да го оплаквамъ день и нощ. Но следъ това ново нещастие се струпа върху насъ. Една сутринъ се яви при мене сирийския царъ Зинбей съ една дружина въоръжени стражари, и, безъ да ми казва причинитъ, заповѣда да разграбятъ всичкото наше имущество, да разрушатъ къщата до основитъ, а насъ да развеждатъ позорно три дни изъ града и следъ това да ни изгонятъ вънъ отъ държавата. По-после се разбра, че той постъпвалъ тѣй по заповѣдъ на нашия повелителъ на правовѣрнитъ, който подозиралъ сина ми за одалиската му Фатнаба и го осъдилъ на смъртъ. Но тѣй като Ханемъ успѣлъ да се скрие на време, то халифътъ намислилъ да излѣе гнѣва си върху всички Ханемови роднини, и ето защо насъ постигна незаслужено наказание. Но известието, че синъ ми е живъ, че азъ погрѣшно съмъ го мислила умрѣлъ, напълни душата ми съ радостъ даже въ минутата на най тежкитъ страдания. . . Сега съмъ готова да забравя всичко и да се помиря съ всѣкого, стига да намѣря моя възлюбенъ синъ и поне веднѣжъ да го видя въ лицето. Азъ вѣрвамъ въ Божието милосърдие и знаа, че рано или късно ще дойде краятъ на моитъ изпитания, а така сжщо твърдо съмъ увѣрена въ невинността на моя синъ.

— О, да, да! — извика одалиската, — той въ нищо не е виновенъ, и азъ мога да гарантирамъ за това. Предъ тебе стои тази сжщата Фатнаба, която неволно, по нѣкакво си предопредѣление, ви е причинила толкова пакости. Но утешете се: вашитъ злочестини се свършиха: халифътъ се убеди въ невинността на Ханемъ, той го вика при себе си, за да изглади предъ него своята несправедливостъ и сто пжти да ви възнагради за загубата, която ви е причинилъ, и за награда, гдето ми е спасилъ живота, ме дава за жена на сина ви. И тѣй, вие виждате, че азъ не съмъ чужда, приемоте ме въ своето семейство, като дъщеря и сестра и като бждеща жена на обичния ви синъ.

Като каза тѣзи думи, тя пригърна старицата и дълго, дълго време я държа въ свойтъ обятия. Сетне, като се обърна къмъ Алколуба, пригърна и нея съ сжщата гореща любовъ!

Въ тѣзи първи минути на душевно вълнение нито една отъ

стритъ жени можеше да каже думица и най-сетне Фатнаба, мажаръ и още проникната отъ радостно чувство, продължи:

— Сега нашата сждба зависи отъ завръщането на Ханема, а моето отзивчиво сърдце ми казва, че той скоро ще се върне, и за насъ ще настане новъ животъ, пълно спокойствие и свѣтло бъдеще . . . Нека се молимъ и да чакаме . . .

Тя не можа да каже нищо повече; въ стаята влѣзе бързешката старейшината, явно угриженъ отъ нѣщо, и каза на жена си:

— Богъ изпраща на твоята грижа още единъ новъ страдалецъ: ей сега по улицата край нашата къща водѣха нѣкогоси, още много младъ, но дотолкова отпадналъ и отслабналъ, щото не може да стои на камилата и е свързанъ съ вжжета на нея. Него водѣха въ една отъ градскитѣ болници, но тъй като се

знае, че това не сж болници добре уредени и нѣма способни лѣкари, съжалихъ нещастния човѣкъ, когото водѣха на явна смъртъ, и предложихъ на водачитѣ му да го оставятъ въ къщата ми. Има нѣщо познато въ лицето на този момѣкъ, каточе съмъ го срѣщалъ нѣкжде, но где и кога — не мога да си спомня, . . Въ всѣки случай, нека употребимъ всички старания да му възвѣрнемъ живота и сетне ще можемъ лесно да научимъ кой е.

Въ този далеченъ разказъ нѣмаше нищо, което да се отнася къмъ Фатнаба, а сърдцето ѝ се сви болезнено; развълнувана, тя скоочи отъ мѣстото си и каза едва сдържана отъ безпокойствие:

— О почтений старче, моля ти се, заведи ме ей-сега при този човѣкъ. . . азъ искамъ, безъ друго искамъ да се видя съ него ! . . .

Старецът я поведе безъ противоречие въ една отдѣлна стая, гдето лежеше на протичка, но чиста постелка, момъкъ съ полузатворени очи, съ бледно, измъчено лице.

— Не, не, азъ се измамихъ, тука има една случайна прилика, нищо повече, — помисли си тя. — Тѣй е смутено моето въображение, че навсѣкжде ми се мѣркатъ познати черти... Но...

Като се приближи още нѣколко стѣпки, тя почна внимателно да се вглежда въ болното лице.

— Боже мой! Нима страданията сж могли да го измѣнятъ тѣй? Но, ако азъ не се лъжа, той трѣбва да ме познае, щомъ отвори очи... Ханемъ — произнесе тя високо — ти ли си?

Нѣма отговоръ; болниятъ не се мръдна.

— Ахъ, не, не е той — продължаваше да говори одалиската — не, и самата смъртъ не би побъркала на моя Ханемъ да познае своята Фатнаба!...

Следъ тѣзи думи болниятъ се свѣсти неочаквано и вперилучудения си погледъ въ развълнуваното лице на хубавицата.

— Фатнаба!... Нима...!

Едвамъ можа Ханемъ да приизнесе това и отново падна въ безсъзнателно състояние. Старецътъ, свидетелъ на тази сцена, дойде бързо при одалиската и я помоли да се отстрани, защото болниятъ не може да понася такива силни чувства и може да загине. Фатнаба се покори не разумната предупредителностъ и се отстрани мълкомъ.

Дълго време следъ това Ханемъ се намираше между живота и смъртъта, и само постоянната грижа на стопанинътъ можа да победи болестъта му. Когато, най-сетне, Ханемъ се свѣсти и отвори очи, каточе се пробуждаше отъ дълбокъ сънъ, и първитѣ му думи бѣха:

— Какво бѣше това — видение ли?

— Не, не бѣше видение — каза старецътъ — а действителниятъ образъ на Фатнаба; тя бѣше тукъ и се отдалечи, защото не искаше да те убива. При твоето сегашно състояние всѣко вълнение е смъртоносно, и ти забрави за всичко и се успокой. Сега разбрахъ, че ти си този сжщия Ханемъ, когото халифътъ преди нѣколко време осъди на смъртъ, но нека да не те безпокои това, послушай радостната вѣстъ: повелителътъ на правовѣрнитѣ отмѣнява присъдата си и те прощава. Ето всичко, което знаа, но това стига да те успокои; когато се позасилишъ, Фатнаба ще ти съобщи подробнос итѣ.

Когато каза тѣзи думи, той напусна Ханема и отиде въ женското отдѣление, гдето въ това време ставаше сжщото. Ханемовата майка, като се научи, че болниятъ, когото докараха на камила, е нейниятъ синъ, се твърде много развълнува. Чувството на радостъ, на страхъ, на надежда и на желание да види своето обично дете — всичко това тѣй дълбоко я раздвижи, че тя припадна и дълго време лежа неподвижна като мъртва, безъ да може нѣкой да я свѣсти. Когато дойде стопанинътъ, тя само отвори очи и, щомъ го погледна, тутакси дойде на себе си, изтръгна съсъ неестествена енергия изъ обятията на дъщерята си и, като

колѣнничи предъ краката на стопанина, обърна се къмъ него съ разпалена молба:

— О, не ме мжчи повече, дай ми поне веднѣжъ да видя клетия си милъ синъ!...

— Това не може да бжде за сега — отговори старецътъ, като я хвана внимателно и я сложи на миндера. — Болниятъ е толкова още слабъ, че не ще може да преживѣе силни усѣщания; трѣбва да се подготви за такава среща, трѣбва да му се даде време да се поправи отъ слабостта, до която сж го довели гладътъ и страданието. Майката разбра лесно благоразумието на тѣзи думи и се отказа отъ намѣрението си, защото животътъ и здравето на сина ѝ за нея бѣха по-скъпи отъ собственитѣ ѝ чувства.

Тогава се приближи до нея Фатнаба и каза съ нѣжния си и затрогващъ гласъ:

— Ето виждашъ ли, драга майко, че сърдцето ми не ме измами? Щастieto е близко, то е вече настъпило; нека да благодаримъ на Създателя за неговата велика милостъ. Но време е вече да се върна въ двореца и да съобщя всичко на повелителя, надѣвамъ се, че утре ще се видимъ пакъ.

Щомъ съобщиха на халифа за пристигането на Фатнаба, той заповѣда да я заведатъ въ неговата отдѣлна стая, но тамъ, като остана насаме съ нея, следъ обикновения поздравъ, той я попита:

— Е, какво? Намѣри ли Ханемъ?

— Госп дарю — отговори бившата одалиска — вижда си, че самъ Богъ ни покровителствува; азъ намѣрихъ не само мжжа си, но и майка му и сестра му.

— Какъ? За толкова кжсо време и такъвъ успѣхъ! — извика халифътъ. — Разкажи ми, разкажи ми, какъ се случи това? Тукъ наистина има нѣщо особено.

Фатнаба разказа подробно за своята неочаквана среща съ майката и съ Ханемъ въ една и сжща кжща; въ сжщото време съ особена живостъ тя изброи всички бедствия, всички страдания, които е претеглило това нещастно семейство. Халифътъ я слушаше съ наведена глава, а лицето му въ това време изразяваше искрено съжаление. Знае се, че когато се разпалѣше този великодушень монархъ, ставаше много жестокъ, но когато му намаляваше гнѣвътъ и той почнѣше да обсъжда хладнокръвно своята постжпка, завладѣваше го мжчително разкаяние, и той не се успокояваше, докато не намѣрѣше срѣдство да поправи грѣшката си и да унищожи направеното зло. И въ този случай, като се убеди, че е постжпилъ несправедливо, той намисли какъ и съ какво да възнагради Ханема. Но тукъ имаше още две жертви, въ нищо не виновни, дори никакъ не намѣсени въ работата — за тѣхъ се замисли халифътъ.

— Ето какво — каза той най после следъ дълго мълчание — думата ми е дума: ти си свободна и ще бждешъ жена на този младъ търговецъ; иди при него, а когато оздравя, доведи го при мене заедно съ майка му и сестра му. Можеби дотогава да намѣря срѣдство да изгладя предъ тѣхъ несправедливостта си. Иди!

Фатнаба падна на колѣне предъ краката на повелителя и съ разпалени думи му изказа благодарността си.

На другата сутринъ, щомъ се разсъмна, тя отиде въ дома на старейшината; стопанинътъ я посрещна при вратата и съобщи, че болниятъ е по-добре и че има надежда да оздравя. Наистина, главната причина на Ханемовата болестъ, която произлизаше отъ крайно изтощение, бѣше отстранена, като се заловиха да се грижатъ за него и да го хранятъ, а душевното спокойствие още повече спомогна да се повърнатъ силитъ на Ханемъ. Като виждаше, че нѣма вече никаква опасностъ отъ срещата съ Фатнаба, старецътъ я заведе въ стаята при болния и какво благодатно, чудотворно действие произведе нейното появяване върху Ханемъ! Като че нѣкаква обновителна жизнена струя мигомъ се разлѣ по неговитъ жили, бледното му лице се покри съ румянецъ, свѣтна отъ усмивка, и той се издигна бодро из постелката си.

— Ти ли си, мила! — извика Ханемъ, като протегна ръжакъмъ нея — а менъ ми се струваше, че азъ само на сънъ съмъ те виждалъ. . . Дай ми да чуя гласа ти, кажи ми, истина ли е, че халифътъ се е убедилъ въ моята невинностъ и страшниятъ мугнѣвъ не тежи надъ насъ?

— Да, любезни мой — отговори тя — всички наши бедствия се свършиха, твоята Фатнаба е отново предъ тебе, и никоганѣма да те напусне вече.

— Възможно ли е това? — попита Ханемъ и гласътъ му треперѣше отъ вълнение. — Ами халифътъ? Ти не си ли при него въ двореца?

— Повтарямъ, мили — продължи Фатнаба — за насъ наставановъ, свѣтълъ животъ, и всички минали нещастия трѣбва да бждатъ забравени. По волята на великодушния господарь азъ съмъ свободна вече и съмъ ти опредѣлена за награда за онѣзи постоянни гонѣния, които ти претърпѣ. Желаетъ ли да ме признаешъ за твоя законна жена?

Отначало Ханемъ не можеше да каже нито думица отъ радостъ, но като се посъвзе малко, извика разпалено:

— О скъпа майко, ако само знаешъ, какво голѣмо щастие праща Господъ на твоя синъ!

— А, можеби, да знае, — отговори Фатнаба, като се усмихна нѣжно и разказа подробно за всичко, което се случи съ майка му и сестра му.

Макаръ и да бѣше самъ щастливъ, Ханемъ се наскърби дълбоко, като слушаше тази история. Въ тази минута вратата се отвори, и въ стаята влѣзоха майка му и сестра му. Радостни цѣлувки, сълзи, пригръдки — съ всичко това се изказаха онѣзи чувства, които не могатъ да се опишатъ, но които стига веднѣжъ да изпитаашъ въ живота си, за да ги не забравишъ никога.

Сетне, когато всичко се поуспокои малко, Ханемъ като се съгласи съ общото желание, разказа за своитъ приключения отъ деня на раздѣлата съ Фатнаба. Тѣзи приключения не бѣха особено сложни, но лесно можеха да доведатъ до най-печални послѣдствия, ако не бѣше старецътъ. Сполучливо избѣгналъ отъ стражата на халифа, Ханемъ избѣгалъ вънъ отъ града, намѣрилъ

прибѣжище въ едно глухо село, но тамъ се разболѣлъ и легналъ. Беднитѣ селяни се погрижили за него, до колкото могли, но като забелязали, че болниятъ става все по зле, решили да го изпратятъ въ градската болница. Въ това време го срещналъ старецътъ и го приелъ у кжщата си.

— Не ни остава нищо друго, освенъ да се учудваме и да благоговѣемъ предъ премждрата Божя промисълъ, — каза Фатнаба, като изслуша този кжсъ разказъ, — всички ние се намирахме на края надъ пропастьта, безъ да имаме най малката надежда за спасение, и ето сега сме отново щастливи, и тъй щастливи, както никога не сме бивали до сега.

Следъ това тя разказа за своето мжчително състояние въ мрачната кула, за своитѣ страдания, за своята безизходна тжга и, най-сетне, какъ, благодарение на щастливата случайностъ, халифътъ чулъ нейнитѣ оплаквания и пожелалъ да се обясни съ нея. Най-после тя съобщи, че владѣтельтъ е изказалъ желание да види всички въ двореца си, но, като си спомни, че вдовицата Абу-Айбу и Алколуба не могатъ се яви въ този видъ, въ какъвто се намиратъ, тя помоли жената на стареца да имъ поржча прилични дрехи, като ѝ даде хиляда златни монети да се изплатятъ дрехитѣ.

Следъ три деня дрехитѣ бѣха готови, при това Ханемъ се чувствуваше толкова добре, че се реши още сжщия день да отиде въ двореца. Но докато се приготвяваха, въ кжщата на стареца дойде великия везиръ Джиафаръ, придруженъ отъ многобройна, блѣскава свита.

Той слѣзе отъ великолепия си конь и отиде право въ стаята на Ханемъ.

— Радвамъ се много, — каза той, като се обърна къмъ младия търговецъ, — че поржката на моя господарь не прилича на онази, съ която идвахъ преди нѣколко време и за която не искамъ и да споменавамъ. Негово величество халифътъ те кани милостиво въ двореца заедно съ майка ти и сестра ти.

Ханемъ се поклони и отговори, че е готовъ да изпълни волята на своя повелителъ, макаръ и да съзнава, че не е достоенъ за такава висока честъ.

Ханемъ тръгна съ свитата на Джиафаръ на конь, а вдовицата и сестра му тръгнаха заедно съ Фатнаба на мулета богато нажитени и изпратени отъ двореца.

Халифътъ посрещна пристигналитѣ въ своята разкошна тронна зала, заобиколенъ отъ министритѣ, отъ първитѣ чиновници и отъ всички представители на подаластнитѣ му народи.

Като се поклони споредъ обичая, предъ трона, младиятъ търговецъ произнесе поздравъ съ следнитѣ стихове, които състави:

Какъ денемъ нощнитѣ свѣтила
Потъмняватъ предъ цѣлий свѣтъ,
Така и земнитѣ владѣлци
Саѣтлика губятъ си предъ тебъ.
Велики сине на пророка,
На изкуствата пазачъ си ти;
Твоята слава отъ възтока
Къмъ северъ и западъ лети...

Тази речъ направи впечатление на всички, особено на халифа; той я изслуша благосклонно, сетне заповѣда на Ханемъ да повтори съ всички подробности историята за спасението на Фатнаба. Момъкътъ изпълни това съ такава искреностъ, че накара всички да се увѣрятъ въ неговата невинность.

— Виждамъ, че ти си добъръ, честенъ човѣкъ, какъвто ми е потребенъ, — каза му халифътъ; — кажи ми откровенно, какво желаешъ: да се върнешъ ли въ отечеството си или да останешъ за винаги при двора ми?

— Господарю, — отговори Ханемъ, — волята на повелителя е законъ за върноподанцитѣ и на нея тѣ трѣбва да подчиняватъ всичкитѣ си желания.

— Тогава остани, — каза халифътъ съ благосклонна усмивка, — азъ ще правя всичко за твое щастие.

Следъ това халифътъ се обърна къмъ майка му и сестра му и каза имъ да се приближатъ къмъ трона и да си смѣкнатъ покривкитѣ.

Необикновената хубостъ на Алколуба тъй силно го поразилъ отъ пръвъ погледъ, че халифътъ не можа да каже нито думица, като си бѣше приковалъ погледа въ момата. Следъ нѣколко време той едва прошепна:

— Не знаехъ и не мислѣхъ, че излагамъ такова сжщество на страдание. Сега едничкото срѣдство да изкупя твоя позоръ е, да те издигна до положението на моя жена, а ти ще заемешъ мѣстото на Зобеида; тя бѣше главната причина на твоето унижение, нека тя ти послужи за стѣпало къмъ трона.

На това Ханемъ отговори почтително, че и да бжде одалиска за негово величество сестра му, пакъ ѝ стига. Харунъ-аль-Рашидъ, който никога не отстъпваше отъ думитѣ си, остана на своето решение; веднага по негова заповѣдъ се яви кадията и състави брачни договори — единъ за халифа съ Алколуба и другъ за Ханемъ и Фатнаба.

Почна вече да се разсѣмва, когато Шехеразада свърши разказа си и, като забеляза, че този разказъ се понрави на индийския султанъ, — предложи му да почне другъ, още по-увлѣкателенъ.

— Ние ще го отложимъ до идната нощъ — отговори Шахриаръ ѝ, като стана, отиде да си извърши сутринната молитва.

На другата нощъ Шехеразада почна

Приказката за царъ Зеинъ-Аласнамъ и за силния владѣтель на духоветѣ

И до сега още въ Балсоръ се споменува единъ добъръ великодушенъ царъ, който можеше да се нарече най-честитиятъ между смъртнитѣ, ако сждбата не го бѣше лишила на старини отъ най-главното утешение на монарситѣ — отъ наследникъ. И едва следъ дълги постоянни молби небето чу молбитѣ му и му прати синъ, когото нарекоха Зеинъ-Аласнамъ.

Зарадваниятъ баща повика веднага всички учени и астролози, па имъ заповѣда да съставятъ гороскопъ за новороденото. Тѣзи почтени мъже, надарени съ знание и опитъ, следъ различни из-

числения съобщиха на царя, че младенецът ще живѣе дълги години, ще бжде мъжественъ, храбъръ. търпеливъ, но всички тѣзи скъпоценни качества ще му послужатъ въ живота да пренесе много тежки изпитания. Царьтъ не се наскърби отъ това предсказване.

— Мъжеството и твърдостта, — каза той, — трѣбва да бждатъ добродетели на всѣки монархъ, който е повиканъ да управлява сѣдбинитѣ на единъ народъ, а злочестинитѣ укрепватъ човѣка въ добродетелта и го правятъ отзивчивъ къмъ страданията на другитѣ.

И отъ това време царьтъ се залови грижливо да възпитава сина си. Заобиколенъ отъ най-добри наставници и учители, отъ малкъ, наследникътъ лесно усвои преподаваемитѣ предмети,

бързо се усъвършенствува и умствено, и душевно, и тѣлесно и отъ година на година оправдаваше гордитѣ надежди на баща си.

Но отдавна вече измжченъ отъ старини, царьтъ не можа да се наслаждава дълго време отъ плодоветѣ на своитѣ грижи; той отпадна сериозно, и скоро болестъта се усили тъй много, че всички придворни доктори изгубиха надежда да го излѣкуватъ. Като почувствува, че наближава краятъ на живота му, той повика сина си и му каза:

— Синко, скоро ще се изпълни волята Божия и ти ще се покачишъ на балсорския престолъ; постарай се да оправдаешъ високото си призвание: Не забравяй никога своитѣ длѣжности къмъ повѣрения ти народъ, помни, че обичъта му трѣбва да бжде целъ и най-голѣма награда за монарха; затова не бързай нито да наказвашъ, нито да награждавашъ; незаслуженитѣ почести

оскърбяват единъ народъ, а наказанието на невиннитъ възму-
щава съвѣстѣта му.

Ала царскиятъ синъ забрави тѣзи мѣдри наставления и, като се покачи на престола следъ смъртъта на баща си, не оправда неговитъ надежди. Огрупанъ съ почести, ласкания и низкопокло-
ничество отъ своитъ придворни, той много скоро се увлѣче въ неограничената си власть и почна да я злоупотрѣбява безъ мѣрка и умение. Той едно само знаеше, какъ трѣбва да се отнасятъ къмъ него поданицитъ му, но никога не мислѣше за своитъ лични длѣжности, за благо и щастието на своя народъ. Не само че не трпѣше нѣкакво противоречие, но дори най малкото мълчаливо неодобрение на неговитъ постѣпки той считаше за оскърбение на царското достоинство и наказваше жестоко виновнитъ, когато ласкателитъ и нехранимайковцитъ, които дразнѣха слабоститъ му, се ползуваха съ щедри милости и повишения.

Всичко това стана причина да се разстроятъ държавнитъ работи: докато бѣше още младъ, заобиколенъ съ ласкатели, се предаде на веселби и на забавления; хазната запустѣ, данѣцитъ се увеличи, безпавието, лихварството, продажността се разпространиха вредомъ; народътъ, докаранъ до отчаяние, явно негодуваше и общото незадоволство застрашаваше да се обърне въ явенъ бунтъ. И съ това би се свършило кжсото царуване на Зеинъ-Аласнамъ, ако не се намѣстѣше въ работитъ на държавата спасителното влияние на майката.

Тази умна, разсѣдлива жена незеднѣжъ се опита да докаже на сина си, до какъвъ печаленъ край може да го докара безредниятъ животъ; но шестлавнето на младия царъ, който бѣше упоенъ стъ ласкание и самовластие, не му позволяваше да изпѣлни добритъ съвети, и едва сега, като остана безъ пари и като се намѣри предъ сграшната опасностъ, която го застрашаваше да изгуби престола, а можеби и живота си, отстѣпи предъ майчинитъ настоявания и отстѣпи управлението на държавата въ рѣцетъ на опитни и заслужили придворни.

Тази мѣрка успокои временно народа, но не задоволи царя, който се измѣчваше отъ това стѣснено положение и скоро отъ една крайностъ мина въ друга. Следъ непрекъснати праздници и веселия, той се предаде на тѣга, прокле миналия си животъ, съжали изхарченитъ безумно пари и се счете за най-злочестъ човѣкъ въ свѣта.

Веднѣжъ, притиснатъ отъ своитъ тежки мисли, легна и заспа. Тутакси като на яве се яви предъ него единъ благообразенъ старецъ, съ бѣла като снѣгъ брада, съ усмивка на лице и почна да говори тъй:

— Зеине, стига се тревожи; често се случва по свѣта, щото голѣмото нещастие да се замѣня съ радостъ, и нѣма такова нещастие, което времето да не може да заличи. Стани, иди въ Египетъ, въ неговия славенъ градъ Каиро: тамъ те очаква голѣмо благополучие.

Зеинъ се пробуди, но видението тъй живо и ясно се запечата въ неговата паметъ, че царътъ не можа да си даде смѣтка, на сънъ ли е било това или наяве, и отиде при майка си да

й разкаже своето недоумение. Тя не можа нищо да изтълкува, а само се изсмѣ на неговото безпокойство и го попита шеговито:

— Не мислишъ ли наистина да заминешъ за Каиро?

Тѣзи думи наскърбиха самолюбieto на момъка; той кипна и отговори много строго:

— Да, майко, не само че мисля, но и ще тръгна.

На другата сутринъ, щомъ се съзори, царьтъ напусна двореца си тайно и самъ безъ другаръ и дори безъ да вземе съ себе си хлѣбъ или пари, тръгна пешъ къмъ Египетъ. Презъ време на дългото си пжтуване той не единъ пжтъ тегли гладъ и жажда и умора, но не се отчая и, като надви всички мжчнотии, най сетне стигна въ Каиро. Тѣй като очакваше голѣми обещани блага, ободряваше се душевно, но понеже бѣше доста уморенъ, той влѣзе въ първата джамия, за да си отпочине и да си подкрепи силитѣ съ малко сънь. Но щомъ затвори очи тутакси сжщиятъ старецъ му се яви и каза:

— Благодаренъ съмъ отъ тебе, сине мой; ти мжжествено пренесе първото си изпитание. Иди си вече вжщи и чакай тамъ обещаното благополучие.

Както и първия пжтъ, този сънь се запечата силно въ паметьта на Зеинъ, но той не му даде никакво значение.

— Всичко това е глупостъ, — каза царьтъ, като се пробуди; — никжде никакво благо не ме очаква; азъ много мисля за своето нещастие, затова и бълнувамъ. И ще бжде голѣма глупостъ отъ моя страна да вѣрвамъ на разстроеното си въображение . . . Добре, че не знае никой, освенъ майка ми, за това мое пжтуване, иначе азъ бихъ станалъ за смѣхъ на хората.

Печаленъ и разочарованъ, той не искаше да стои вече въ Каиро и още вечерьта на сжщия день тръгна да се връща. Майката царица се зарадва твърде много, като се научи, че синъ ѝ се върналъ и радостно отиде да го посрещне. Измжчена отъ постоянни тревоги въ своята самота, тя престана да се смѣ надъ съня на сина си и се отнесе къмъ него съ истинско майчино състрадание.

Лека-полека Зеинъ се успокои и почна да забравя неприятното си приключение. Ала една нощъ отново видѣ на сънь сжщия старецъ, който му каза съ сжщата блага усмивка:

— Зеине, азъ съмъ точенъ на обещанията си и времето на твоето благополучие настана: щомъ станешъ утре, вземи мотиката и дигни една дъска въ стаята на покойния си баща; тамъ ще намѣришъ такива съкрсвища, каквито нито единъ монархъ на свѣта не е владѣлъ.

Щомъ се разсъмна, Зеинъ отиде въ стаята на майка си, да ѝ съобщи новия сънь.

— Както се вижда, твоиятъ старецъ не те остая; два пжти те мжчи и трети пжтъ иска да те измами, но сега, надѣвамъ се, ти нѣма да дадешъ никакво значение на бълнуванията си.

— Майко, азъ не вѣрвамъ вече на сънищата, но искамъ да разгледамъ наредбата на стаята на покойния си баща, макаръ и за единъ споменъ само.

— Като искашъ, иди, — извика царицата съ смѣхъ. Поне това не е тъй мъчно, както пътуването ти до Египетъ.

— Но не е тъй, — отговори Зеинъ, като се изчерви отъ смущение, — съвсемъ не е тъй . . . повтарямъ ти, азъ не вѣрвамъ вече въ сънищата, макаръ, ако разсѣди човѣкъ по-здрави, да не сж ме излъгали до сега . . . Спомни си само: първиятъ пътъ ми заповѣда да отида въ Египетъ, за да изпита мъжеството ми. Когато стигнахъ тамъ и надвихъ всички мъчнотии, той въ сжщата минута одобри моята постѣпка и каза, че щастие ме очаква вжщи. Сега той ми каза, че това щастие е близко и само трѣбва да протегна ръка къмъ него. Майко, азъ предпочитамъ да се излъжа още единъ пътъ, отколкото да се кая вѣчно, загдето не съмъ се възползувалъ отъ благоприятния случай.

Майка му се усмихна на тѣзи думи, а младиятъ царъ като се снабди съ нужнитѣ орждия, отиде въ стаята на покойния си баща.

Като затвори вратата, той се залови за работа. Той разкопа половината отъ пода, но не се показваше нито най-малкъ признакъ на нѣщо особено.

— Работата зле отива, — помисли си Зеинъ, като се спрѣ нѣколко минути да си отдѣхне. — Не току тъй майка ми се смѣеше.

Както и да е, но като си отпочина, той съ нова енергия продължи работата и тутакси подъ една дъска забеляза малка вратичка, заключена съ тежкъ куфаръ. Минутно съ трескава бързина той счупи куфара и дигна вратичката; подъ нея се показа бѣло-сраморна стѣлба, която навѣрно слизаше въ нѣкое подземие. Зеинъ запали свѣщъта и започна да слиза надолу докато стигна широка зала, на която четиритѣ стени бѣха отъ планински кристалъ, а подътъ украсенъ съ мозаики отъ китайски фарфоръ. На жглитѣ се издигаха симетрично четири стѣлба, върху всѣкой отъ които имаше по десетъ вази. Отначало смаяниятъ момъкъ помисли, че сж пълни съ вино и не безъ удоволствие помисли да се подкрепи отъ тази живителна влага, която споредъ него, би се отличавала съ своитѣ добри качества. Зеинъ издигна единъ отъ капацитъ, но остана учуденъ като видѣ купчина златни монети. Следъ това отвори втора, трета — и всички вази бѣха пълни съ златни монети. Забравенъ отъ възторгъ, той грабна една шепа и се завтече при майка си.

Царицата, която още се смѣеше надъ блънуванията на сина си, едва повѣрва думитѣ му, но, като не можеше да се препира противъ явнитѣ факти, каза му сериозно и съ нѣкакво вълнение:

— Синко, Богъ втори пътъ ти праща голѣмо богатство, закълни ми се, че нѣма да повторишъ фаталната си грѣшка и ще се постарашъ да го употребишъ за ползата на другитѣ.

— Майко — отговори Зеинъ, — азъ толкова пострадахъ отъ своето лекомислие, толкова много претърпѣхъ, че безъ да се кълна, нѣма да реша да се върна къмъ по-ранния си животъ.

Този искренъ отговоръ напълно успокои майката, и тя изказа желание да види съ собственитѣ си очи чудното подземие. Зеинъ я поведе по стѣлбата, и, когато тѣ влѣзоха въ разкошния чертогъ, царицата се спрѣ изумена, поразена и очарована отъ невидѣното

великолепие. Като дойде на себе си, тя съ ненаситно любопитство почна да разглежда отдѣлно всѣки предметъ. Между другото, вниманието ѝ се спрѣ върху една малка ваза, която Зеинъ дотогава не забеляза и която нѣмаше нищо друго освенъ единъ златенъ ключъ. Майката повика сина и му каза:

— Вземи този ключъ и ще видимъ за какво може да послужи. Струва ми се, тукъ ще намѣримъ много работи.

И наистина, следъ внимателно претърсване, тѣ скоро забелязаха въ стената една тайна вратичка, заключена съ ключъ. Зеинъ опита намѣрения ключъ, обърна го и вратата се отвори; предъ очитѣ имъ се показва една много по-разкошна зала, цѣла освѣтена отъ нѣкаква необикновена свѣтлина; тази фантастична свѣтлина идѣше отъ осемъ брилянтни статуи, които блещѣха съ всичкитѣ цвѣтове на джгата.

Като гледаше това, не само невидѣно, но дори невъобразимо, зрелище, младиятъ царъ замръзна на мѣстото си отъ изумение.

— Боже мой, — мислѣше си той, — отгде е можалъ баща ми да спечели такика съкровища?

Следъ това, като изгледа възхитенъ всички статуи, забеляза, че всички бѣха сложени върху златни подножия и само едно подножие — деветото — бѣше свободно, само че на него имаше нѣщо като писмо. Зеинъ го взе и прочете следното:

„Любезни ми сине, цѣлъ животъ се трудихъ, докато спечеля тѣзи статуи; нѣма съмнение, че тѣ сж хубави и сж скъпи, но има още една, деветата, — която хиляди пѣти е по-хубава и по-ценна отъ всичкитѣ останали, взети заедно. Ако искашъ, иди въ градъ Каиро и намѣри тамъ търговеца Мохарекъ, мой бившъ робъ. Той навѣрно ще те приеме съ голѣма радостъ, като се научи, че си мой синъ, и ще ти помогне въ твоето предприятие.“

Зеинъ прочете това писмо, даде го на майка си и викна разпалено:

— О, азъ съмъ готовъ да се изложамъ на всѣка опасностъ, да видя това чудо, за което говори баща ми... Надѣвамъ се, драга майко, че ти нѣма да ме спрешъ този пѣтъ, нѣма да наречешъ неразумно моето твърдо решение да намѣря чудесната статуя или да загина.

— Иди, иди, синко — отговори царицата-майка; — сега вървамъ, че самъ Богъ те защитава, и отъ душа благославямъ твоето предприятие.

Младиятъ царъ се приготви за пѣтъ и сутринята на другия денъ излѣзе изъ Балсоръ, придруженъ отъ избрана свита и отъ многобройни служители.

Като стигна въ Каиро, Зеинъ попита първиятъ срещнатъ на пѣтя, где живѣе търговецътъ Мохарекъ.

— Какъ да го не зная, — отговори срещнатиятъ: — той е най-известниятъ богаташъ у насъ; кжщата му е пълна всѣкога съ чужденци, той живѣе на самия край на града. Азъ ще те упѣтя.

И той даде такива подробни упѣтвания, че пѣтникътъ безъ особени затруднения намѣри разкошната кжща на Мохарекъ. Щомъ почука царъ Зеинъ, появи се единъ черъ робъ, въ богато, ярко облѣкло и вежливо попита кой е пѣтникътъ и какво иска.

— Азъ съмъ чужденецъ, — каза Зеинъ, — и дойдохъ тукъ по своя нужди, но, като чувамъ много хубави работи за твоя господарь, желалъ бихъ лично да му изкажа своето дълбоко почитание.

Служителтъ се отдалечи, но следъ една минута отново се върна и помоли Зеина да тръгне следъ него.

Тъ минаха презъ широкия вътрешенъ дворъ, покритъ съ разноцветенъ мраморъ, и влѣзе въ една великолепно наредена стая, гдето стопанинътъ посреща гостенина си на прага. Следъ първитѣ поздрави, Зеинъ събщи, че е синъ на Балсорския царь и е пристигналъ въ Каиро по много важна работа.

— Балсорскиятъ царь бѣше нѣкога мой господарь, — каза Мохарекъ, като се вгледа втречено въ лицето на посетителя; — но, доколкото си смонямъ, той нѣмаше синове. Позволи ми да те попитамъ на колко си години?

— На двадесетъ — отговори Зеинъ и попита отъ своя страна:

— А ти отдавна ли си напусналъ двора на моя баща?

— Около това време, затова не ми се върва, — отговори Мохарекъ, безъ да смѣква очи отъ младия царь... — Искамъ да имамъ по убедителни доказателства, че ти си действително синъ на моя бившъ повелителъ.

— Въ това отношение азъ мога да те удовлетвори напълно, — отговори момъкътъ спокойно и съ достоинство, следъ това разказа подробно цѣлата история на своя животъ, като прибави най-сетне.

— Ти, навѣрно знаешъ, че има тайно подземие въ двореца на моя родителъ.

— Да, зная за него, — отговори Мохарекъ, — и затова се осмѣлявамъ да те попитамъ, какво намѣри ти въ това подземие?

— Азъ намѣрихъ тамъ, — каза Зеинъ, — четиридесетъ порфинови фази, пълни съ злато.

— А друго?

— Въ друго едно отдѣление намѣрихъ осемъ скъпоценни статуи върху златни подножки. Но най-вече ме зарадва това писмо, което намѣрихъ на деветата, незаета подножка.

И Зеинъ показа кжсъ отъ бѣлъ атласъ, на който бѣше написалъ бащата завещанието си.

Щомъ Мохарекъ прочете първитѣ редове и колѣнничу предъ младия царь и, като покри съ цѣлувки ржцетъ му, извика радостно:

— Благодаря на създателя, че ме е надарилъ съ щастие да видя въ кжщата си сина на моя благодетель! Разбира се, азъ ще направя за тебе всичко, което мога. Но ти, навѣрно, си уморенъ и преди всичко трѣбва да си отпочинешъ нѣколко дни следъ дългото си и мъчно пътуване. Тъкмо азъ давамъ днесъ пиршество и бѣхъ събралъ всички каирски велможи, съ които се веселѣхъ, когато ми съобщиха за твоего пристигане; надѣвамъ се, че ти нѣма да откажешъ да раздѣлишъ съ насъ залъкъ хлѣбъ.

— О, съ удоволствие! — отговори Зеинъ и отидоха въ трапезарията, гдето край една голѣма маса, отрупана съ най-отбрани ястия, седѣха почти всички високи представители на каирската властъ. Мохарекъ постави гостенина си на най-почтеното мѣсто и

самъ колѣнопреклонно му поднесе първото ядене. Всички гости учудени гледаха ту гостенина, ту стопанина.

— Кой е този, комуто Мохарекъ прави такива почести? — питаха се тѣ помежду си шепнишката.

Следъ като се нахраниха и сложиха плодове и питиета, Мохарекъ се обърна къмъ велможитѣ и имъ каза:

— Господа, струва ми се, учудва ви обстоятелството, че азъ посрѣщамъ съ такава почитъ този младъ чужденецъ. Трѣбва да знаете, че той е синъ на Балсорския царъ, мой бившъ владѣтель. Много добрини видѣхъ азъ отъ покойния му баща, но на умирање той забрави да ми повърне свободата, следователно, азъ като всѣка друга собственостъ преминавамъ по наследство на сина; сега той е моятъ всесилень господаръ и, споредъ закона, той има пълно право да разполага не само съ мене, но и съ всичкото ми състояние.

— Спри, — каза Зеинъ, — ако ти казвашъ истината, въ което азъ не се съмнявамъ, то въ присѣствието на всички тѣзи високоуважаеми господа, обявявамъ, че отъ сега ти си свободенъ, и всичко, що имашъ, е твоя собственостъ.

Следъ тѣзи думи Мохарекъ се поклони три пѣти и цѣлуна дрехитѣ на младия царъ. Подиръ туй пиршеството се продължи съ по-голѣмо оживление и чакъ следъ полунощъ гоститѣ се разотидоха по кѣшитѣ.

На другия день Зеинъ, чувствувайки себе си напълно бодъръ и като горѣше отъ нетѣрпение да осъществи по-скоро заветната си мечта, каза на Мохарекъ:

— Приятелю, ти знаешъ, че азъ съмъ дошелъ тукъ не за пиршество и удоволствия, а да си постигна желаната цель. Помогни ми, безъ да се бавишъ, да намѣря деветата статуя — това невидено чудо, за което не мога да си съставя понятие.

— Вчера ти дадохъ честна дума, — отговори Мохарекъ, — че ще ти помагамъ съ всички сръдства, които зависятъ отъ менъ, и сега потвърждавамъ сѣщото. А ако те посъветвахъ отначало да си отпочинешъ нѣколко дни, това го направихъ, защото зная колко трудъ и опасностъ те очаква занаяредъ.

— Защо да говоримъ за трудъ и опасностъ! — прекъсна го Зеинъ. — Нима такова свѣрхестествено щастие може да се спечели тѣй лесно? Не, азъ съмъ готовъ за всичко; нѣма да пожалья живота си, стига да постигна желанието си; нѣма да се спра предъ нищо и нищо нѣма да ме уплаши...

Страстната и непоколебима решителностъ на младия царъ пробуди и у стария Мохарекъ мъжество и смѣлость.

— Нека бжде тѣй, — отговори той весело, — волята на твое величество е законъ за мене.

Следъ това той заповѣда на слугитѣ си да приготвятъ всичко потрѣбно за далечно пътуване.

На другия день преди да изгрѣе слънцето, следъ като си извършиха обикновената молитва, известна подъ името Фаразъ, тѣ напуснаха Каиро, придружени отъ цѣла тѣлна роби. Мѣстноститѣ, презъ които трѣбваше да минатъ, бѣха толкова особени, имаха такива непознати рѣдкиности, че Зеинъ и другаритѣ му, увлѣ-

чени отъ това разнообразие на природата, почти не забелязваха мъжнотиитѣ на пътуването. Отъ день на день, отъ проходъ на проходъ, тѣ бодро и весело вървѣха все напредъ и напредъ, докато, най-сетне, се откри предъ тѣхъ очарователна долина, прошарена съ бистри поточета и покрита съ сѣнчести дървета. Тукъ Мохарекъ спрѣ кервана си и, като се обърна къмъ Зеинъ, каза:

— По-нататъкъ, господарю, ние трѣбва да пътуваме сами, безъ другари, защото не е далеко мѣстото, гдето се намира предметътъ на твоитѣ желания. Но се почватъ и опасноститѣ. Надѣвамъ се, че твоето доблестно мъжество нѣма да те напусне докрай.

Зеинъ отговори съ едно кимване на главата и, пълнен съ смѣла решителностъ, тръгна подиръ Мохарекъ.

Скоро предъ тѣхъ се откри обширно езеро съ диви пустинни брѣгове; не се виждаше наоколо нито лодка, нито жилище, нито най-малкъ признакъ отъ животъ.

— Ние трѣбва да минемъ на другата страна, — каза Мохарекъ.

— Но какъ ще направимъ това? Съ плаване ли? — възрази Зеинъ съ недоумение.

— Не се грижи за това, само помни добре, което ти кажа: ей-сега ще се зададе лодка; лодкарътъ ѝ е ужасенъ, но ти не

32

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

търбва да проявяваш нито страхъ, нито учудване. Бжди нѣмъ като риба, иначе следъ първата ти дума лодката ти ще потъне на дъното.

Не бѣше още успѣлъ Мохарекъ да каже това и наистина по езерото се показва хубава лодка, цѣлата отъ скъпоценно дърво, съ порфинова мачта и съ хубавъ флагъ отъ сивъ атласъ. Единъ страшенъ лодкаръ я управляваше; краката и трупътъ напомняха тигъръ, а главата, която имаше хоботъ и дълги зъби, приличаше на слонова глава. Лодкарътъ тихо спрѣ до брѣга, хвана съ гигантския хоботъ най-първо царя и сетне и другаря му и пакъ тихо, безъ шумъ лодката се плъзна по водната повърхнина и за нѣколко минути се намѣри на противоположната страна. Чудовището по сѣщия начинъ свали и двамата на брѣга и мигновено се изгуби лодката.

— Сега ние отново можемъ да си говоримъ, — каза Мохарекъ. — Преди всичко обърни внимание къмъ мѣстото, гдето се намираме. Това е островъ; той принадлежи на владѣтеля на всичките духове на свѣта и по своето богатство, разнообразие и хубостъ може да се оподоби на оня рай, който правовѣрните очакватъ на небето. Погледни тѣзи благоуханни цвѣта и треви, тѣзи разкошни дървета, които сж наведени подъ тежестта на своите плодове: вслушай се въ това нѣжно, тихо духане на вѣтъра, въ шумоленето на листата, въ сладкото пѣне на птиците и ще се увѣришъ, че никоя фантазия не може да създаде нѣщо подобно.

Зеинъ слушаше, но не разбираше своя събеседникъ; той отдавна се бѣше напълно предалъ да съзерцава тази вълшебна красота, и колкото отиваха по-напредъ, колкото кржгозорътъ се разширяваше, толкова повече ставаше всичко хубаво, привлѣктелно, очарователно; хълмоветъ, долините, цвѣтята, дърветата, — всичко това гнѣше въ прозраченъ, благоуханенъ въздухъ и като се преливаше отъ тонъ въ тонъ, губѣше се нѣкъде въ безкрайната далечина.

— Какво може да бжде това, ако не е рай, който ни е обещалъ пророкътъ! — извика Зеинъ отъ неудържимъ възторгъ.

Най-сетне, въ една долина, срѣдъ море отъ зеленина и цвѣтове, като че израстна предъ тѣхъ разкошенъ дворецъ, построенъ цѣлъ отъ изумрудъ. Той бѣше заобиколенъ съ ровъ, на който по края растѣха такива грамадни дървета, щото сѣнката имъ падаше върху кубетата на двореца: презъ рова имаше чуденъ мостъ отъ цѣла златна рибена люспа, а задъ моста, предъ дворцовите врата имаше отъ чисто злато излѣни група великани съ голѣми прѣсти отъ чиликъ.

— Ние не търбва да се приближаваме, — каза Мохарекъ, — иначе тѣзи великани ще ни убиятъ; а за да можемъ да се защитимъ и да не имъ дадемъ възможностъ да минатъ моста, търбва да прибѣгнемъ къмъ магйосничество.

Като каза това, той извади изъ пжтната си чанта четири ленти, изтъкани отъ жълта вълна. Съ една отъ тѣхъ се опасва,

другата праметна презъ рамо, а останалитѣ две даде на Зеинъ, като му каза да направи сжщото.

Следъ това изъ сжщата чанта извади две малки чергици, постла ги на тревата, посипа ги съ парчета мускусъ и амбра, смѣсени съ дребни скжпоценни камъни и, като седна върху една отъ гѣхъ, другата посочи на Зеина.

— Сега слушай, господарю, — каза той тържествено, — азъ ще почна да заклевамъ, за да повикамъ тукъ самия властитель

на великанитѣ; той живѣе въ този дворецъ. Всичкото наше щастие, цѣлиятъ успѣхъ на нашето предприятие, дори самиятъ животъ ще зависятъ отъ това, дали ще се поревне на властителя това наше идване или не. Ако нашето идване му е приятно, той ще се яви като красивъ човѣкъ, ако ли не, то ще се покаже като ужасно, отвратително чудовище. Гледай съ всички сили да го умилиставишъ съ своя поздравъ и, като му изкажешъ високото си почитание, обясни му цельта на идването си, напомни му за добритѣ му отношения къмъ твоя баща, които отношения ти даватъ смѣлостта да се обърнешъ къмъ него съ тази си молба. Но най-

главното: презъ всичкото време на обясненията си не слизай отъ тази черга: иначе ще загинешъ.

Зеинъ съ напрегнато внимание изслуша своя наставникъ, като гледаше да не изтърве нито една дума отъ съветитѣ, защото знаеше колко сж важни всички тѣзи подробности, когато въ работата се намѣсватъ свръхестествени сили. Като свърши своитѣ поучения, Мохарекъ произнесе нѣколко магически думи, и тутакси мълния блесна въ въздуха, а следъ това се раздаде заглушителенъ трѣсъкъ. Земята се разтърси, и цѣлиятъ островъ минутно потъна въ непрогледна мъгла. Зеинъ трепна отъ това неочаквано явление и той го счете за лошо предсказване. Но Мохарекъ побърза да обясни, че всичко това дава надежда за щастливъ край.

Наистина, почти въ сжщия мигъ съ яви предъ тѣхъ владѣтельтъ на великанитѣ въ образъ на обикновенъ човѣкъ, макаръ хубавото му лице да дишаше нѣкаква си дива, неукротима сила. Зеинъ стана тутакси и, като се поклони до земята предъ него, проговори съ видимо вълнение.

— Могъщи владѣтелю, синѣтъ на твоя ревностенъ почитателъ, царь на Балсоръ, кланя ти се и се моли да не му отказвашъ своитѣ милости, както не си ги отказвалъ и на покойния ми баща.

— Какви милости искашъ отъ мене? — попита чудовището съ благосклонна усмивка.

— О вѣнценосний гений, — отговори Зеинъ, — молбата ми е толкова голѣма, щото само надеждата ми на твоето неизчерпаемо великодушие ми дава смѣлостта да я изкажа. Ти си подарилъ на моя баща осемъ безценни статуи, и азъ те моля да ми подаришъ деветата.

— Да, азъ много добре помня твоя баща, — каза гениятъ, — и го обичахъ. Всѣкой пжтъ, когато идваше при мене да ми даде честъ, азъ му дарявахъ по една скъпоценна статуя и тебе нѣма да лиша отъ своето покровителство, защото отдавна имамъ къмъ тебе особено разположение. Помнишъ ли сънищата си? Азъ се явихъ въ образа на старецъ и ти казахъ гдѣ сж скрити съкровищата, които баща ти е събиралъ. По мое внушение е написано това завещание, което ти намѣри на подножката. И тѣй, азъ очаквахъ твоето посещение и съмъ готовъ да ти дамъ деветата статуя, но само съ едно малко условие: предварително ти трѣбва да ми доведешъ една девица не по-стара отъ петнадесетъ години и съ съвършена хубостъ. Но най-главното, душата ѝ да бжде чиста като кристалъ, незапетнена отъ никакъвъ грѣхъ. Иди, изпълни волята ми и тогава ще получишъ желаното. Ала ти казвамъ отъ по-рано: ако ти намѣришъ такова съвършенство и се възползувашъ самъ отъ него, нѣма да избѣгнешъ гибелта си, нищо не може те спаси отъ гнѣва ми.

— Владѣтелю, — отговори Зеинъ смирено, — азъ мога да се обещая, че искрено ще изпълня волята на твое величество, но отъ мене не зависи полуката. Колкото се отнася до вѣншната хубостъ, може човѣкъ да се не излѣже въ избора, макаръ и да е мжчно това, но иначе стои работата, кога се касае до нравственитѣ качества. Какъ мога да проникна въ душата на избраницата и да реша, че тя не е съгрѣшавала въ мислитѣ си?

— Твоитѣ думи сж, сине мой, напълно справедливи, каза гениятъ, все тъй благосклонно усмихнатъ. — Азъ зная, че за простия смъртенъ чуждата душа е тъмна и непроницаема, но азъ, като ти възлагамъ такава една мъчна поржчка, давамъ ти въ сжщото време и срѣдства да избѣгнешъ грѣшката. Вземи това вълшебно огледало и всѣки пжтъ, когато искашъ да се убедишъ дали сж чисти скрититѣ мисли на една девица, поднеси го предъ лицето ѝ: ако стѣклото си остане чисто, вземи я, ако ли стѣклото помрачнѣе, — търси друга. За сега прощавай.

Като каза това, гениятъ изчезна, а царь Зеинъ и Мохарекъ се върнаха къмъ езерото, гдето чудниятъ лодкаръ ги преведе на другата страна. Керванътъ, който оставиха, бѣше цѣлъ, и тѣ се върнаха благополучно въ Каиро.

Следъ нѣколкодневна почивка Зеинъ каза на своя другаръ: — Време е вече да изпълнимъ волята на владѣтеля на гениятъ, и азъ мисля, не е ли време да трѣгнемъ за Багдаты?

— Но защо за тамъ? — възрази Мохарекъ, — нима нѣма хубавици въ Каиро? Нека по-напредъ да подиримъ тукъ. Азъ имамъ една позната старица, която на драго сърдце ще се заеме за тази работа и ще я изпълни по-добре отколкото трѣбва.

И наистина, тази опитна жена оправда напълно довѣрието на Мохарекъ: за кжсо време тя даде възможность на Зеина да види толкова хубавици, че нито една не остана въ града, която да не бѣше се явила предъ вълшебното огледало, въ което се изпитваха женскитѣ добродетели. Но, за съжаление, нито една отъ хубавицитѣ не се оказа напълно безукоризнена: огледалото потъмняваше, когато се отражаваше моминското лице.

— Приятелю, — казваше печално Зеинъ, — вижда се, че не е тъй лесно да се намъри истинското цѣломъдріе; да се опитаме да потърсимъ и въ Багдатъ.

Мохарекъ не каза нищо противъ; следъ нѣколко дни тѣ пристигнаха въ Багдатъ, гдето наеха една разкошна кѣща въ една отъ най-хубавитѣ, най-населенитѣ махали и почнаха да приематъ гости.

Въ тази сѣщата махала живѣеше единъ имаминъ, на име Бубекеръ, човѣкъ строгъ, несъобщителенъ и високонравственъ, но въ сѣщото време злъ и завистливъ лицемѣръ, който само затова презираше богатството, защото самъ го нѣмаше. Всѣкидневнитѣ пиршества Зеинови, разкошството и блѣсъкътъ сѣрдѣха и оскъряваха имамина и възбуждаха у него алчна завистъ. Малко-помалко омразата му къмъ младия царъ дойде дотамъ, че веднѣжъ на вечерната молитва той се обърна къмъ тия, които бѣха дошли въ джамията, съ тѣзи думи:

— Братя, знаете, че въ нашата махала е дошелъ нѣкакъвси чужденецъ, който живѣе разкошно, разпуснато и прѣска паритѣ си налѣво и надѣсно. Никой отъ насъ не знае кой е той и отгдето взема тѣзи срѣдства, но, изобщо, богатства спечелени по честенъ начинъ, не се прѣскатъ безъ смѣтка и безъ мѣрка. Можеби на съвѣстѣта на този човѣкъ да тежи не едно престѣпление и азъ се боя да не би да отговаряме ние предъ халифа, загдето сме знаели, че живѣе въ махалата ни такъвъ подозрителенъ човѣкъ и не сме съобщили за него тамъ, гдето трѣбва.

Тѣлпата вредъ по свѣта е лековѣрна и действува подъ първото впечатление, безъ да отличава истината отъ лѣжата и безъ да разсѣждава за последицитѣ. Възбудена отъ думитѣ на имамина, развълнувала се и почнали да се чуватъ гласове:

— Ти си нашъ пастиръ, прави както знаешъ и както намѣришъ за добре; ние сме съ тебе.

Имаминътъ нищо повече не каза: излѣзе отъ джамията и вечеръта се залови да състави обвиненията противъ Зеинъ.

За щастие, Мохарекъ присѣжстваува на тази вечерна молитва и затова чу всичко, което се каза тамъ. Като знаеше къмъ какви неприятности може да доведатъ лѣжливитѣ Бубекирови думи, той намѣри за умѣстно да го има къмъ своя страна, затова взе съ себе си петстотинъ цехина и нѣколко кѣса копринена материя и отиде въ дома на имамина. При входа имаминътъ го срещна доста студено и го запита:

— Какво трѣбва?

Но вмѣсто отговоръ, Мохарекъ сложи на масата паритѣ и скѣпната материя, сетне каза:

— Не се сѣрди, старче, азъ дойдохъ при тебе по заповѣдъ на балсорския царъ Зеинъ-Аласнамъ, който живѣе въ сѣседство съ тебе, въ една и сѣща махала. Той е слушалъ толкова много за твоитѣ добродетели, за твоя строгъ подвижнически животъ, че гори отъ желание да те види въ кѣщата си. А дотогава той изпраща тѣзи нищожни подарѣци съ надежда, че ти нѣма да го оскърбишъ съ отказването си.

Бубекеръ хвърли бързъ погледъ върху подаръците и лицето му веднага свѣтна.

— Почтени господине, — почна той приятелски, — предай на господаря си моето искрено съжаление, че досега не ми се удаде случай да се представя на негово величество; но азъ ще гледамъ да поправа неволната си грѣшка, и утре ще имамъ честта да му засвидетелствувамъ своето дълбоко почитание.

И на другата сутринъ имаминътъ каза предъ служителитѣ си:

— Братя, за голѣмо прискърбие, общо правило е, че колкото единъ човѣкъ е по-знатенъ и богатъ, колкото положението му е по-високо, толкова по-много неприятели има той. Искамъ да ви кажа, че между нашата срѣда се намѣриха злонамѣрени хора, които безсѣвъстно оклеветиха младиятъ чужденецъ и ме накараха вчера да кажа противъ него нѣколко несправедливи думи. Сега се разбира, че този отъ царски родъ момъкъ е пъленъ съ добродетели и живѣе тъй, както го изисква високото му положение, и затова заслужава похвала, а не укоръ.

Като премина по такъвъ начинъ измежду тълпата неприятелското настроение, което самъ той възбуди, вечерта отиде при Зеина и следъ първитѣ обикновени поздрави, той попита младия царъ дълго ли време ще остане още въ Багдате.

— Това не зависи напълно отъ мене, — отговори Зеинъ, — ще остана тукъ дотогава, докато намѣря мома петнадесегодишна, която напълно да удовлетворява моитѣ искания.

— А какви сж твоитѣ искания, господине? — попита Бубекеръ.

— Трѣбва да бжде хубавица и чиста като непороченъ ангелъ.

— Дълго време твое величество би търсилъ такава мома, ако случаятъ не те съберѣше съ мене: азъ познавамъ такава съвършена мома, каквато ти търсишъ; тя е дъщеря на нашия престарѣлъ везиръ, който е напусналъ отдавна службата и живѣе спокойно съ многобройното си семейство. Колкото и да му е мила дъщеря му, колкото и да я обожаватъ, той би се раздѣлилъ съ нея, само да се сроди съ владѣтеля на Балсоръ. Ако трѣбва, ще поговоря съ него днесъ.

— О, не, старче! — възрази Зеинъ, — защо да се бързатъ? Макаръ и да вѣрвамъ на думитѣ ти, но въ такава важна работа като женитбата, човѣкъ трѣбва да се ръководи и отъ личния изборъ. Затова ще те моля само едно: дай ми възможностъ да видя хубавицата.

— Нима само отъ едно виждане можешъ да узнаешъ нравственитѣ ѝ качества?

— Да; стига да я видя само веднѣжъ въ лицето.

— Да се чуди човѣкъ на такава проникателностъ, — каза имаминътъ съ недовѣрчива усмивка. — Азъ съмъ готовъ да ти помогна да си постигнешъ желанието и отсега съмъ увѣренъ, че везирътъ ще се съгласи.

Голѣма радостъ бѣше за Зеинъ, когато постави той огледалото предъ лицето на младата хубавица и огледалото остана чисто.

Възхитенъ, той въ сжилата минута предложи на великия везиръ и, както можеше да се очаква, получи съгласие. Яви се веднага сждията, състави брачниятъ договоръ, и се реши да стане сватбата следъ нѣколко дни.

Зеинъ можа да настои, щото тържественитѣ обреди да станатъ въ кжщата му и той можа да се отърве отъ сближението съ новобрачната — годеницата, макаръ чувството, което възбуждаше у него хубавицата, да го караше да се откаже съ удоволствие отъ скъпоценната статуя и отъ всичко въ свѣта. Мохарекъ, като забелязваше какво става въ душата на Зеинъ, каза му на другия день на сватбата.

— Господарю, нѣма вече за какво да стоимъ тукъ, щомъ си постигнахме целъта. Побързай да изпълнишъ обещанието си предъ владѣтеля на гениитѣ.

Зеинъ въздѣхна дълбоко, но като нѣмаше какво да каже, послуша съветитѣ на другаря си, и на другата сутринъ тръгнаха на пжтъ. Младата хубавица ги последва разкошно облѣчена, разпалена отъ нетърпение да види по-скоро столицата на своя държавенъ съпругъ и да почне съ него новъ, щастливъ животъ.

Най сетне, като стигнаха изумрудния дворецъ, Мохарекъ се реши да я изведе изъ заблуддението и да ѝ открие, че царьтъ на Балсоръ се е оженилъ за нея само да я изведе отъ бащината

й кжща и да я вржчи на владѣтеля на гениитѣ, при когото оставатъ вече. Дълбока бѣше скръбъта на хубавицата, когато стана всичко ясно. Горчиви сълзи се ливнаха изъ очитѣ на жената, а тя почна да укорява Мохарекъ :

— О, защо искате да погубите младостъта ми? Защо съ вѣроломната си измама навлѣкохте върху себе си Божия гнѣвъ?

Зеинъ чу тѣзи справедливи упори, и, макаръ сърдцето му да бѣше готово да се разкъса на части, той не се реши да наруши дадената си клетва и честно заведе хубавицата предъ владѣтеля на гениитѣ. Владѣтельтъ напълно остана доволенъ отъ избора на Балсорския царъ и каза:

— Синко, ти оправда довѣрието ми и ще получишъ обещаната награда. Върни се сега въ двореца си и тамъ, въ познатото подземие, ще намѣришъ деветата статуя.

Зеинъ и Мохарекъ се поклониха предъ чудовището и се върнаха.

Въ Каиро тѣ не стояха дълго време този пътъ, защото младиятъ царъ чакаше съ нетърпение да види деветата статуя, която му струваше толкова трудъ, а най-главно — толкова душевни мъки. Но макаръ и да бѣше вече тѣй близко до целъта си, той не усѣщаше голѣма радостъ, каквато усѣщаше въ нача-

лото на предприятието, когато бѣше свободенъ и отъ укоритѣ на съвѣстѣта си, и отъ парливитѣ страдания на безнадежната любовъ.

Като влизаше царскитѣ керванъ въ Балсоръ, цѣлиятъ народъ — отъ мало до голѣмо — излѣзе да посрещне съ възхитени викове своя повелителъ и го заведе тържествено до вратитѣ на двореца. Зеинъ преди всичко побърза да отиде въ стаята на майка си и разказа всичко, което стана презъ време на раздѣлата. И като съобщи най-сетне, какво се е обещалъ владѣтельтъ на гениитѣ, царицата извика радостно:

— Значи прочутата статуя е тука? . . Хайде, синко, да идемъ, да видимъ това чудо! . .

Тѣ тръгнаха и се спуснаха въ подземieto и, като отвориша тайната врата, видѣха, вѣнъ отъ себе си, върху деветата златна подножка едно очарователно, прекрасно живо създание, което съ блѣсъка на младата си красота надмина дори лжцезарния блѣсъкъ на всички брилянтови статуи. Зеинъ едва не се лиши отъ чувства следъ тази неочаквана радостъ, защото още отъ първи погледъ той видѣ въ тази хубавица своята млада съпруга.

— Господарю, — каза тя съ боязливъ, нѣженъ гласъ, като наведе срамежливо очи, — ти навѣрно не очакваше менъ да намѣришъ тукъ, а нѣкое безценно съкровище . . . и навѣрно съжалявашъ, че си изгубилъ напусто времето си и труда си . . .

— О, не, моя мила, — разпалено отговори Зеинъ; — Богъ е свидетель, колко ми бѣше мъчно да се раздѣля съ тебе и колко е голѣмо щастieto ми въ тази минута . . . Ти за мене си поскъпа отъ всичкитѣ съкровища на свѣта . . .

Въ тази минута страшенъ грѣмотевиченъ ударъ прекъсна речъта; всички трепнаха отъ страхъ, но тутакси посрѣдъ ослѣпителния блѣсъкъ на мълнията се яви владѣтельтъ на гениитѣ и каза, като се обърна къмъ царицата—майка:

— Научи се, господарке, това, което не знаеше по-рано: още отъ самото раждане на сина ти азъ го взехъ подъ моето покровителство и му отредихъ честита сждба. Ала още отначало го оставихъ да се убеди чрезъ горчивъ опитъ, че никакво високо положение не може да спаси човѣка отъ гибелъ, ако не се ръководи въ живота си отъ разума, а не отъ страститѣ; когато вмѣсто безумнитѣ увлѣчения настѣпиха искренитѣ разкаяния, азъ му открихъ тѣзи несмѣтни богатства и му помогнахъ да намѣри най-доброто отъ всичкитѣ земни съкровища—една хубава, кротка и непорочна жена. При това той бѣше изложенъ на изпитания и ги издържа мъжествено, честно, макаръ и не съвсемъ точно, — прибави чудовището съ усмивка, — защото не само не трѣбваше да се докосва до хубавицата, но да не усяща ни най-малко увлѣчение къмъ нея. Той не изпълни това условие, но азъ много добре зная човѣшката природа и нѣма да я наказвамъ за такава грѣшка. И тъй, — продължи той, като се обърна къмъ Зеинъ, — ето онази скъпоценностъ, която ти обещахъ; тя е наистина поскъпа отъ всичко друго; пази я, обичай я и бѣди честитъ.

Чудовището изчезна, а Зеинъ съ безгласенъ възторгъ прегърна своята млада съпруга и на другия день я провъзгласи

царица на Балсоръ. Следъ това дългиятъ имъ животъ мина тихо и щастливо, както първитѣ блажени минути на любовта.

Тѣй свърши Шехеразада своя разказъ и, като я похвали повелителятъ ѝ, предложи му да изслуша другъ; той се съгласи на драго сърдце, но въ това време почна да се разсъмва и разказътъ биде отложенъ за другата сутринъ, когато хубавицата почна

Приказката за царевича Кодададъ и за неговитѣ братя

Старитѣ историци на Диарбекирската държава разказватъ, че въ столицата ѝ Харанъ царувалъ нѣкога единъ мждъръ и доблестенъ монархъ, който съ своето великодушие и постоянни грижи за благото на поданицитѣ си оставилъ за себе си безсмъртна паметъ въ народа. Небето го бѣше надарило щедро съ всички блага на живота, съ могъщество, съ слава, само едно не бѣше му дало за радостъ и успѣхъ — нѣмаше синъ, наследникъ. Неговитѣ горещи молби, милостини и скъпи дарове останаха безъ полза. Най-сетне, следъ дълго време му се яви на сънъ единъ благолепенъ старецъ и му каза:

— Радвай се, господарю: милостивиятъ Богъ ще ти даде желаемото. Като се съмне, щомъ се събудишъ, да се омиешъ и да се помолишъ; следъ това иди въ градината, откъсни най-узрѣлиятъ отъ едно дърво плодъ и изяжъ толкова зърна, колкото деца искашъ да имашъ.

Този сънъ тѣй силно и ясно се запечата въ паметта на царя, щото, като се пробуди, той повѣрва на това откровение, помоли се, отиде въ градината, избра единъ узрѣлъ наръ и изяде отъ зърната му петдесетъ. И отъ сѣщия день, за голѣма радостъ на царя и на народа, всичкитѣ четиридесетъ царски жени се почувстваха непразни и само една, петдесетата, на име Пирузе, нѣма никакви признаци на бременность. Това нѣщо тѣй силно огорчи и дори раздразни царя, щото изведнѣжъ той намрази своята доскоро обична жена.

— Вижда се, че тя е достойна за Божията благодать, — казваше той, — а оня, който е противенъ на създателя, не трѣбва да живѣе въ свѣта.

Като дойде до такова безчовѣчно заключение, той навѣрно би наказалъ съ смъртъ злочестата, ако не се застъпѣше за нея великиятъ везиръ и не докажеше на господаря несъстоятелността на това заключение, на тази мисль.

— Ние нѣмаме право, не можемъ да сдимъ, кой е угоденъ и кой не е угоденъ на Бога, — каза този разуменъ съветникъ; — дори самото безплодие на тоявата жена е съмнително. Почакай, — всички жени не правятъ едновременно признаци на бременность: едни по-рано, други — по-късно.

— Тогава нека остане да живѣе, — каза царятъ; — само че не искамъ да я гледамъ въ двореца си.

— Като е тѣй, господарю, — каза везирътъ, — не е ли по добре

да я изпратимъ при царь Самеръ за сега. Този царь е твой братовчедъ.

Царьтъ одобри този съветъ, и тутакси продиктува писмо, въ което помоли държавния си роднина да приеме Пирузе подъ своето покровителство, да ѝ окаже нужното почитание и, ако тя роди, да съобщи за това въ Харанъ.

Пирузе, наскоро следъ пристигането си въ двореца на Самарийския царь, действително показала признаци, че е бременна, а въ опредѣления срокъ роди хубаво дете, което нарекоха Кодададъ. Владѣтельтъ на Самария тутакси съобщи на Диарбекирския царь, това радостно събитие и получи отъ него следния отговоръ:

„Господарю и братко, не мога ти извика дълбоката си признателностъ за доброто известие и за грижитѣ ти къмъ майката на детето. Господъ чу най сетне молитвитѣ ми и обилно излѣ върху мене своята благодать. Всички мои четиридесетъ и деветъ жени, безъ Пирузе, ми дадоха едновременно по единъ синъ, тъй щото женското отдѣление на моя дворецъ е препълнено съ деца, и азъ бихъ помолилъ твое величество да задържишъ при двора си новороденото Кодададъ, докато го подиря.“

Самарийскиятъ царь, за да угоди на своя могъщъ роднина, положи всички старания, за да възпита сина му; отъ дете още то биде засбиколено съ най-добритѣ учители по всички науки, съ най-добритѣ ръководители по военното изкуство и то, съ своитѣ бързи и блѣскави успѣхи, напълно възнагради трудоветѣ на своитѣ ръководители. Щедро надаренъ съ най-високи душевни и тѣлесни качества: съ възприемчивъ умъ, съ хубостъ, съ смѣлостъ, то още отъ детинство усвои цѣлата книжовна мъдростъ, научи се да владѣе всѣкакво оръжие, считаше се най-добъръ яздачъ, а въ упражненіята, които искаха и похватностъ, нѣмаше равенъ на себе си.

Но колкото посвече той подрастваше, толкова повече еднообразниятъ и скучниятъ животъ при Самарийския дворъ почна да му омръзва, той бѣше гладенъ за работа, за военни подвизи; вродениятъ му геройски духъ се стремѣше тамъ, гдето царуватъ опасността и славата, гдето младитѣ му буйни сили можеха да се развиятъ широко, а въ това време всички продължаваха да се отнасятъ съ него като съ дете, пазѣха го, милваха го, докато го извадятъ изъ търпение.

— Царкиньо, — каза той веднѣжъ на майка си, — чулъ съмъ, че баща ми, Харанския царь, е заобиколенъ отъ всички страни съ врагове, и защо не ме повика да му помогна, защо не държи тъй безъ работа? Всички мои братя отдавна се сражаватъ въ неговата войска, само азъ съмъ забравенъ и обреченъ на бездействие. Нима азъ нѣмамъ сили и мъжество да защита отечеството си?

— О възлюбени ми синко! — отговори майката, — азъ се гордѣя съ твоята великодушна смѣлостъ, и, вървай ме, нѣма да ти бъркамъ въ твоитѣ стремежи къмъ славата, но ти не можешъ се яви предъ баща си, докато не те повика.

— Все чакай, чакай, — възрази разпалено Кодададъ, — нѣма ли да се свърши това чакане? ... Не, скъпа ми майко, азъ не

мога вече да изтърпя такова изпитание; по-добре пусни ме. Ако искаш, азъ ще се явя при баща си като непознатъ и само тогава ще му открия името си, когато дѣлата ми спечелятъ неговата обичъ.

Майката одобри и благослови сина си, а да не би да срещне нѣкоя мжнотия, посъветва го да не съобщава никому за намѣренението си.

Тѣй направи царскиятъ синъ: той замина за нѣколко дни ужъ на ловъ, като напусна града съ единъ бѣлъ конь, натъкменъ разкошно: юздата му обсипана съ скъпоценни камъни, седлото златно, златни стремена, — изобщо всичко блещѣше като роса подъ лжичѣ на слънцето. Младиятъ конникъ бѣше облѣченъ въ пълно военно облѣкло: на гърба му лжкъ и колчанъ съ стрели, отстрана дълга сабя съ дрѣжка отъ елмазъ. Той благополучно пропжтува дългия си пжтъ отъ Самария до Диарбекиръ, а като пристигна въ града Харанъ, веднага се представи предъ баща си, безъ да си почине дори.

Царьтъ, възхитенъ отъ хубостъта и снажностъта на младия войникъ, попита го, кой е и откъде иде.

— Азъ съмъ синъ на Каирския емиръ, — отговори Кодададъ, — и напуснахъ отечеството си съ целъ да разгледамъ свѣта, да се запозная съ чуждитѣ страни. Като преминавахъ презъ владенията на твое величество, научихъ се, че ти воювашъ съ околнитѣ държави и се решихъ да те помоля; приеми ме въ армията си и ми позволи да се сражавамъ подъ нейнитѣ славни знамена.

Царьтъ прие съ удоволствие предложението на разпаления момъкъ и веднага му отстъпи почтено мѣсто въ войската си.

Кодададъ не закъснѣ да покаже тѣзи блѣскави военни качества, които се развива въ него отъ самото детинство. Разпаленъ, храбъръ до самозабрава, той увлѣче подиръ себе си войницитѣ и накара да се отстранятъ военоначалницитѣ; неговата смѣлостъ, изкуство и опасностъ въ решителнитѣ минути неведнѣжъ надвиша диарбекирскитѣ войски. Царьтъ видѣ това, награди го за храбростъта му и отъ день на день го приближаваше къмъ себе си все по-силно и по силно. А следъ царя всички придворни се надпреварваха да изкажатъ своето внимание къмъ него и най-сетне всички други царски синове, които и тѣй не обичаше народътъ, останаха на заденъ планъ. Това доста силно раздражни честолюбивитѣ младежи и пробуди у тѣхнитѣ сърдца неприятни чувства къмъ Кодададъ. А когато царьтъ, баща имъ, се убеди, че Кодададъ стои по-високо въ нравствено отношение предъ другитѣ му синове, заповѣда да имъ бжде ржководителъ, и това ги възмути доста много, и тайното незадоволство се обърна въ смъртна омираза.

— Какъ може да бжде? — шушнѣха си тѣ помежду си. — Нѣкакъвси скитникъ дошелъ тукъ да ни заповѣдва!.. Освенъ че баща ни го предпочита предъ другитѣ си деца, но трѣбва да го питаме и за най малкитѣ работи и не можемъ крачка да направимъ безъ негово позволение. Не, това е извѣнъ мѣрката, трѣбва да се направи каквото и да е, да се освободимъ отъ него.

— Защо да му мислимъ много-много? — попита единъ. — Не можемъ ли се разправи съ него?

— О, не, не. — възрази другъ, — опасно е тукъ насилието, особено убийството. Баща ни тъй е привързанъ къмъ този чужденецъ, че ще отмъсти всѣкому за смъртта на своя човѣкъ. Той дори може да ни лиши отъ престола или да ни изгони изъ държавата. По-добре да прибѣгнемъ къмъ хитростъ. Ето какво предлагамъ азъ отъ моя страна: да отидемъ утре на ловъ само единъ день, а сетне да се скриемъ нѣкжде въ нѣкое глухо мѣсто и да не се върнемъ, докато развълнуваниятъ отъ нашето отсъствие царъ не подири смѣтка отъ своя любимецъ за насъ. Вѣрвамъ, че той нѣма да му прости тази небрежностъ и, ако не издаде заповѣдь да го накажатъ съ смъртъ, то въ всѣки случай ще го изгони изъ държавата.

Всички братя одобриха тази коварна хитрина и на другия день помолиха Кодададъ да ги пусне да отидатъ на ловъ въ близката гора, като му дадоха дума, че ще се върнатъ преди да залѣзе слънцето. Кодадатъ, като не виждаше никаква опасностъ въ това обикновено забавление и далечъ отъ всѣко подозрение, съгласи се, безъ да пита дори бащата. Но минаха се день, два, три, а царскитѣ синове не се връщаха и всички старания да се намѣрятъ останаха напраздно. Най-сетне и самиятъ царъ забеляза тѣхното отсъствие.

— Защо отъ нѣколко време азъ не виждамъ синоветѣ си? — попита той веднѣжъ Кодададъ.

— Господарю — отговори момъкътъ смутено, — тѣ измолиха отъ мене да отидатъ на ловъ въ близката гора за нѣколко часа, а ето вече се изминаха три деня безъ азъ да мога да си обясня причинитѣ, защо не се връщатъ тѣ.

Царътъ примълча, но като не се върнаха, синоветѣ му и на другия день, той отново повика Кодададъ при себе си и му каза;

— Тѣй ли оправдавашъ ти моето довѣрие? Тръгвай още сега да ги диришъ и помни, че ако не намѣришъ моитѣ синове, ще те затрия.

Тежко бѣше за Кодададъ да чува тѣзи заплашителни думи. Смутенъ и тжженъ той напусна баща си, заповѣда да му оседлаетъ коня, въоръжи се набърже и тръгна. Околността на града, всички села и гори бидоха обиколени по всички направления и отникжде не се чуваха ни най-малкитѣ сведения за царскитѣ синове. Нѣколко дни Кодададъ вървѣ все напредъ и напредъ безъ да слѣзе отъ коня си и тжжно размисляше:

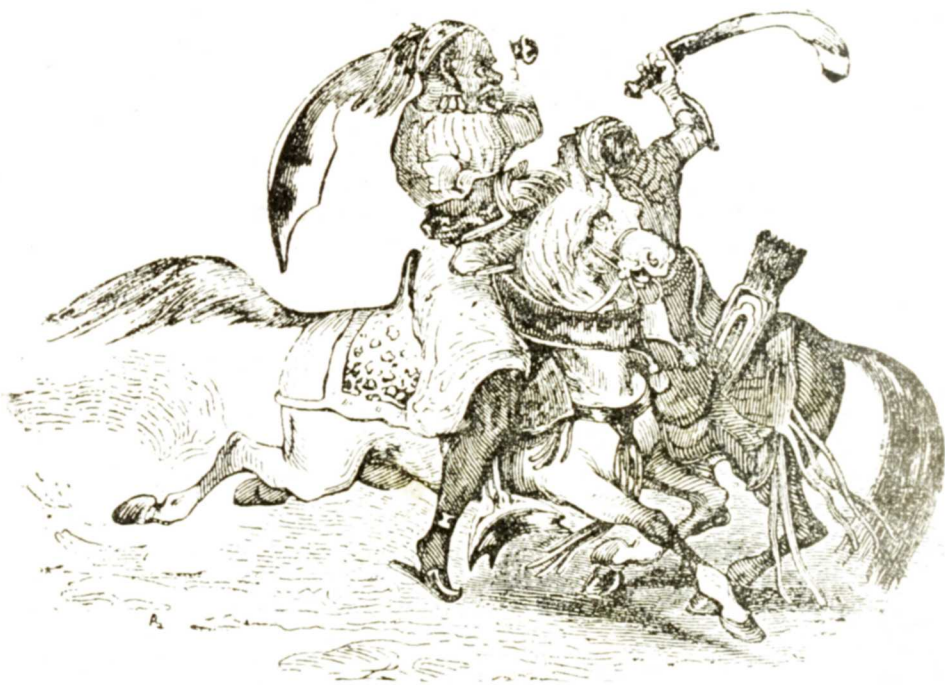
— Кжде могатъ да се криятъ? Дали врагъ ги е издебналъ нѣкжде или сами, увлѣчени отъ лова, сж навлѣзли въ неприятелскитѣ владения и сж паднали въ пленъ? . . . О, горко ми! Не радостъ и полза принесохъ азъ на своя баща, а горчива смъртна отрова. . .

На деветия день сутринтъ се откри предъ него широка равнина, а срѣдъ нея издигнатъ голѣмъ дворецъ, цѣлъ отъ черъ мраморъ. Но като почна Кодададъ да се приближава къмъ него, почна нѣкой да вика колкото му гласъ държи:

— Спри се, който и да си, не пристъпвай нито крачка напредъ! Тукъ те очаква гибель... Бѣгай, бѣгай, по-скоро докато е време, докато не се е върнало още чудовището на тази кула — черъ великанъ, людоедъ...

Кодададъ, поразенъ отъ тѣзи думи, издигна глава и видѣ въ единъ отъ решетъчнитѣ прозорци на двореца млада, хубава жена. Облѣклото ѝ бѣше изпокъсано, разкошнитѣ ѝ черни коси падаха въ безреда по-голитѣ ѝ рамена, а бледното ѝ лице, потопено въ сълзи, изразяваше безизходно отчаяние,

— Не се грижи за мене, прекрасна госпожо, — отговори ѝ Кодададъ съ искрено чувство на състрадание. — Азъ виждамъ,

че надъ тебе виси сжщото нещастие, отъ което искашъ да ме предпазишъ: кажи ми, коя си ти и какъ си изпаднала тукъ?

— Азъ съмъ дъщеря на каирския велможа и съмъ най-злочестата жена въ свѣта, — каза тя, — но за мене нѣма спасение, а ти можешъ да се избавишъ. Бѣгай, моля те, махни се отъ тѣзи погубни мѣста. Черниятъ великанъ токущо замина за жертви; той е като кървожаденъ звѣръ и убива всѣки или го пленява, за да го изяде. Мене остави той за по-тежко наказание, но азъ съмъ готова да умра, отколкото да се подчиня на неговата любовъ.

Едва клетницата успѣ да каже тѣзи думи, отдалеко се показа нѣкакъвси гигантъ на сжщо така гигантски конь. Той се приближи къмъ смаяния Кодададъ и му викна високо:

— Аа, нещастнико, самата сждба те праща въ ржцетѣ ми! Хвърли непотрѣбното си оржие и се предай съ добра воля.

Вмѣсто отговоръ царскиятъ синъ изтегли сабята си и спокойно се спрѣ да чака нападение. Побѣснѣлъ отъ такава неочаквана дрѣзостъ, черниятъ великанъ шибна коня си, голѣмиятъ му мечъ изпищѣ изъ въздуха, но царскиятъ синъ не току тѣй се бѣше училъ на военното изкуство: ловко и бързо избѣгна страшния ударъ и, докато противникътъ се приготви да нанесе другъ ударъ, царскиятъ синъ тѣй силно го удари съ сабята си презъ ржката, щото ржката падна заедно съ меча. Великанътъ извика силно, зарева отъ болки и падна на земята потъналъ въ кърви. Тогава царскиятъ синъ бързо скочи отъ коня и уби чудовището, като му отрѣза главата съ единъ ударъ.

— О праведно небе! — извика радостно хубавицата, която презъ всичкото време следи съ неизказана тревога вървежа на битката. — Нали ти ми изпращашъ отгоре своя ангелъ избавителъ? Не зная какъ да те нарека, доблестни юношъ? Духъ благъ ли си или царски синъ? — попита тя, като се обърна къмъ Кодададъ. — Ако ти си отъ смъртните, трѣбва да бждешъ отъ царски родъ: геройскиятъ ти подвигъ показва това; но, който и да си, заклевамъ те въ името Божие, освободи ме по-скоро отъ този страшенъ затворъ. Претърси джебоветъ на великана: въ тѣхъ ще намѣришъ всичкитъ дворцови ключове.

Кодададъ се наведе надъ мъртвия си врагъ, прострѣнъ въ праха предъ краката му, извади ключоветъ и, като взе най-голѣмия, отвори входната врата. Щомъ влѣзе въ широката вътрешностъ на двора, хубавицата излѣзе насреща му и въ горещата си благодарностъ искаше да се хвърли предъ краката му, но царскиятъ синъ я хвана, изуменъ въ възторгъ отъ чудната хубостъ, която отъ близо се показваше хиляди пжти по-очарователна. Трепетъ на блаженство ги обхвана веднага и двамата и тѣ, безъ да отдѣлятъ очи единъ отъ другъ, говорѣха несвързани думи, които само на едно влюбено сърдце сж достъпни. Това бѣ достатъчно, за да забравятъ всичко въ свѣта, освенъ своята всесилна любовъ.

Веднага нѣкаквеси глухо, продължително охкане, каточе излизаше отъ стотини страдалчески гърди, порази слуха на Кодададъ.

— Какво е това? — попита той учудено.

— О, прости ме, — отговори му хубавицата — азъ забравихъ, че тази кула е пълна съ злочести жертви, обречени да бждатъ заклани; тѣ още не знаятъ, че е близо тѣхното спасение. Побързай да ги освободишъ.

— Да, трѣбва по-скоро да избавя тѣзи нещастници отъ страдание — отговори Кодададъ; — но да идемъ заедно. Азъ искамъ, щото ти да присѣтствувашъ, като имъ повърна свободата, защото ти си главната причина на тѣхната радостъ.

Тѣ тръгнаха по тъмнитъ коридори и, като се спуснаха по нѣколко стѣпала, спрѣха се предъ една врата, окована съ желязо. Царскиятъ синъ почна бързо да опитва единъ следъ другъ ключоветъ и, както и всѣкога, кога се бърза, дълго време не можа да намѣри сжщия ключъ. Въ това време затворниците, като чуа зловещия звукъ, изплашиха се и тѣхнитъ охкания се

обърнаха въ нѣкакъвъ дивъ, ужасенъ резъ. Виждаше се, че тѣ чакаха да се покаже гигантътъ, който всѣкога по това време имъ носѣше храна и си избираше едного отъ тѣхъ за обѣдъ.

Най-сетне намѣри се ключътъ, вратата скръцна и се отвори; сцена, пълна съ ужасъ, се представи предъ очитѣ на Кодададъ. Една голѣма, но тъмна миризлива стая бѣше пълна съ хора, окочвани двама по двама за ржцетѣ въ желѣзни халки, заковани въ стената. Цѣлата тази измжчена тълпа, съ лица, изкривени отъ страхъ, се развълнува и впери изплашенитѣ си очи въ дошлиитѣ.

— Приятелъ, — каза Кодададъ, като искаше да ги успокои по-скоро. — Богъ ми помогна да победа вашия врагъ; азъ убихъ великана и дойдохъ да ви освободя.

Радостни викове, сълзи, смѣхъ до самозабрава бѣше отговорътъ. Царскиятъ синъ заедно съ хубавицата почна да развързва затворницитѣ. Следъ малко дойдоха на помощъ и освободенитѣ и по такъвъ начинъ следъ нѣколко минути всички можаха да напуснатъ отвратителната тъмница и да излѣзатъ въ широкия дворъ. Едва тукъ на свѣтло царскиятъ синъ можа да види братята си, които дири толкова време. Радостта му бѣше тъй голѣма, щото едва не се откри предъ своитѣ.

— Скъпи мои царски синове! — извика той. — Вие ли сте предъ мене? Коя зла сждба ви изхвърли въ това ужасно мѣсто? Но всички ли сте живи, всички ли сте здрави? Отговорете ми за Бога?

Въ сжщото време всичкитѣ четиридесетъ и деветъ излѣзоха измежду тълпата и почнаха по редъ да благодарятъ на своя избавителъ.

Щомъ се освободиха и се успокоиха всички, тръгнаха заедно съ Кодададъ и хубавицата въ двореца и почнаха да разглеждатъ многобройнитѣ стаи, гдето имаше натрупани различни нѣща и гдето висѣха по стенитѣ най-разнообразни вещи, които учудваха човѣка съ своето богатство и изобилие; тукъ имаше и златни украшения и превъзходни китайски копринени платове и разкошни персийски ковѣри, седла, юзди златни, сребърни сждове и много други предмети, които великанътъ бѣше ограбилъ съ пжтнискитѣ кервани. Нѣкои отъ освободенитѣ познаваха своитѣ нѣща, и Кодададъ имъ ги повръщаше веднага; останалото, на което не се намираха господаритѣ, биде раздѣлено по равно между всички. Но когато се раздѣлиха всички тѣзи нѣща, яви се въпросътъ: какъ ще се взематъ. Никой нѣмаше нито конь, нито магаре, нито камила, а да се носи на гърбъ, не бѣше възможно. За щастие, нѣкой напосми, че когато чудовищниятъ людоедъ ограбвалъ керванитѣ, всѣкога вземалъ съ себе си и впрегателенъ добитъкъ и че трѣбва да има нѣкъде скрити животни. Разтършуваха се дворцовитѣ здания и наистина откриха се голѣми конюшни, конетѣ на всички царски синове. Отново пакъ горещи признателности и благодарности къмъ Кодададъ и следъ това всѣкой си отиде, освенъ царскитѣ синове.

Следъ като се разотидоха всички, Кодададъ се обърна къмъ хубавицата и каза:

33

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

— Закжде искашъ да заминешъ ти, скъпа ми госпожо? Кжде отиваше ти, когато нѣмаше великанътъ? Кажи ми, азъ съмъ съгласенъ да те придружа, макаръ и до края на свѣта. Надѣвамъ се, че и царскитѣ синове ще дойдатъ съ насъ.

— О, да, да! — каза единъ отъ тѣхъ.

Но хубавицата впери погледъ въ Кодададъ и тжжно отговори:

— Хиляди пжти благодаря на твоето великодушно участие, сама азъ кжде да отида?... Отечеството ми е много далечъ, при това азъ не съмъ съгласна да ви излагамъ на всички мжчноти, които могатъ да се срещнатъ по пжтя. Освенъ туй, въ отечеството ми никого нѣмамъ, който да ме срещне и да се зарадва на моето връщане... Да, отначало, когато бѣхъ изложена на явна смъртъ, не искахъ да откривамъ сжщинското си име, но сега ще ти кажа, мой избавителю, че азъ съмъ царска дъщеря и побѣгнахъ отъ отечеството си да ме не убие злодеецътъ, който уби баща ми и завладѣ царството ни. Азъ нѣмахъ опредѣлена цель въ пжтуването си, когато черниятъ великанъ разби нашия керванъ и ме плени.

И хубавицата млъкна, като наведе тжжно глава; но Кодададъ, развълнуванъ до дълбочината на душата си, помоли хубавицата да му разкаже подробно всичко за своитѣ нещастия. Царската дъщеря се съгласи и, като се обърна къмъ Кодададъ, почна тъй

Разказътъ на Дерибарската царица

На единъ островъ има голѣмъ, богатъ градъ, нареченъ Дерибаръ, гдето не преди много време царуваше мждъръ и справедливъ царъ, най-добриятъ отъ всички монарси въ свѣта. Поданицитѣ му го обичаха до обожаване, но и той самъ бѣше готовъ да даде душата си за благото на повѣрения му народъ. Но, за да се потвърди истината, че пълно щастие нѣма на този свѣтъ, този доблестенъ царъ се замисля често за бждешето си, кому ще остави престола, като нѣмалъ наследникъ. Най-последъ дълги години непрекъснатитѣ му молби бидоха чути, но само на половина: вмѣсто синъ, небето му подари дъщеря.

Азъ бѣхъ тази злочеста дъщеря; казвамъ „злочеста“, защото самото мое появяване на свѣтъ повече огорчи, отколкото да зарадва царя. Както и да е, всѣкога покоренъ на Божата воля, баща ми безъ роптание се помири съ участъта си и, като разбра, че азъ съмъ негова наследница, почна грижливо да се занимава съ моето възпитание и ме посвети въ тайнитѣ на държавното управление. Но не му било отсждено да си постигне надеждитѣ и ето причинитѣ на това:

Веднѣжъ, когато билъ на ловъ, царътъ, баща ми, забелязалъ отъ далече диво магаре и тъй се увлѣкълъ да го гони, щото, безъ да забележи, отцѣлилъ се отъ свитата си и се за дълбалъ въ мѣста, съвсемъ непознати нему. Въ това време магарето се доближило до единъ голѣмъ лесъ и се скрило въ гжсталака. Царътъ се спрѣлъ на края и, уморенъ отъ продължи-

телно яздене, слѣзълъ отъ коня си, за да си отпочине. Смръквало се; последнитѣ лъчи на слънцето догаряли на хоризонта и не минало и единъ часъ, и всичката околностъ потънала въ дълбокъ мракъ.

Положението на царя въ тази дива, неизвестна мѣстностъ ставало все по-опасно; той безпокойно почнелъ да се озърта наоколо, и веднага свѣтълъ огънь блесналъ близо между клонетѣ. Като помислилъ че това е знакъ на близко човѣшко жилище, царътъ се зарадвалъ, забравилъ умора и отишелъ по направление къмъ огъня. Наблизо дърветата почнали да орѣджаватъ, открила се широка поляна, срѣдъ нея нѣкакваси постройка,

като колиба, но много по-голѣма. Като се приближилъ предпазливо, царътъ вперилъ погледъ въ освѣтения прозорецъ, и предъ очитѣ му се представило чудно зрелище: върху единъ столъ, край разпаления огънь, седѣлъ чудовищенъ черъ великанъ и пекълъ на разпалени вжглени токущо убитъ бикъ. Отвареме навреме той отрѣзвалъ кжсъ отъ месото и го глѣтвалъ, като го заливалъ съ вино отъ една голѣма делва. Малко отстрана, облегната лежала млада, хубава жена, свързана за ржцетѣ и за краката, а около нея се търкаляло две-три годишно дете, което съзнавало за нещастieto на майка си и плачело жаловито.

Подъ първото впечатление на тази ужасна сцена, баща ми се хвърлилъ въ вратата, за да влѣзе и да се сбие съ великана.

Но, като съобразилъ, че мъчно ще се бори открито съ такова грамадно чудовище, той решилъ да го нападне ненадѣйно съ юмруци. Въ това време черниятъ великанъ се нахранилъ до насита и се обърналъ къмъ робинята съ такива думи:

— Слушай, хубавице, защо навличашъ върху себе си гибелъ съ своята упоритостъ? Свѣсти се, склони на любовта ми, обещавай ми се, че ще ми бждешъ вѣрна и тогава ще видишъ съ какво грижливо внимание, съ какво доволство ще те заобиколя.

— О проклетнико! — извикала тя. — Разбери, че нито времето, нито заплашванията ти, нито страхътъ предъ жестоката смъртъ ще ме накаратъ да те обикна. Съ нищо на този свѣтъ не можешъ постигна отвратителното си желание и вѣчно ще си предъ моитѣ очи грозно чудовище...

Страшниятъ погледъ на великана накаралъ хубавицата да млъкне.

— Мълчи! — извикалъ той, кипналъ отъ ядъ и скочилъ отъ мѣстото си. — Нито дума повече! И тъй, азъ дълго време търпѣхъ високомѣрното ти презрение... Да, време е да се турне край на твоето дръзко отнасяне. Ако не искашъ да бждешъ моя, ще умрешъ!...

Като казалъ тѣзи думи, той я хваналъ съ лѣвата си ръка за коситѣ и я подигналъ въ въздуха, а съ дѣсната си изтеглилъ меча и замахналъ съ него надъ главата на нещастната. Но въ това време стрелата, която баща ми хвърлилъ отъ прозореца, пронизала сърдцето на великана, и той като покосенъ падналъ върху земята безъ да мръдне.

Следъ това баща ми влѣзълъ въ колибата, освободилъ хубавицата и почналъ да я разпитва коя е тя, отгдето е родомъ и какъ е изпаднала въ такова нещастие. Но изненадата, радостта, сълзитѣ отъ благодарностъ дълго време не ѝ давали да говори. Най-сетне тя промълвила:

— Който и да си, мой избавителю, да те благослови Богъ. Азъ съмъ жена на единъ сарацински владѣтель, който се скита тукъ съ своето племе около морския брѣгъ. Този великанъ ни срѣща много пжти и, за мое нещастие, се разпалилъ къмъ мене съ лудешка страсть. Но азъ, безъ да подозирамъ нѣщо, веднѣжъ играехъ съ малкия си синъ и случайно се отдалечихъ отъ нашия лагеръ. И гигантътъ, който ме следи отдавна, се възползува отъ моята немощъ, хвана ме заедно съ детето и ме доведе въ тази гжста гора, гдето се мислѣше въ безопасностъ отъ преследването на мъжа ми. Ние отъ нѣколко време се намираме тукъ, и азъ не знаехъ какъ можехъ да се спася отъ неукротимата страсть на великана. Азъ се боехъ много отъ него и гледахъ да го разсърдя, само да ме убие, защото само смъртъта ми се показваше единичко срѣдство за спасение отъ неговитѣ отвратителни ласки. Ти знаешъ въ какво положение се намирахъ и нѣма да скърбишъ за твоята великодушна постѣпка.

— Не само че нѣма да скърбя, — отговорилъ царътъ, — но благославямъ сѣдбата, загдето ми даде случай и възможностъ да ти помогна. Твоето печално приключение ме тъй дълбоко порази, че съмъ готовъ съ всички сили да ти възвърна предишното

щастие. Утре, щомъ се съмне, ние лесно ще намѣримъ пътя къмъ моята столица, гдето ще се заселишъ въ двореца, докато мжжъ ти дойде или прати да се търсятъ.

Хубавицата се трогнала до сълзи отъ благодарностъ при това предложение, а сутринта на другия день баща ми я извелъ благополучно вѣнъ отъ гората, гдето ги срещнала царската свита, която се скитала цѣлата нощъ да дири господаря си. Като го видѣли здравъ и читавъ, всички го посрещнали съ искрена радостъ, но непознатата жена и детето ги турнали въ смущение. Царьтъ побързалъ да разкаже своето нощно приключение и при това не скрилъ на каква опасностъ би изпадналъ, ако великанътъ го забележеше, преди да хвърли стрелата.

Следъ това тутакси решили да се върнатъ въ града. Единъ отъ придворнитѣ взелъ при себеси на седлото хубавицата, другъ — нейното дете, а като стигнаха въ двореца, царьтъ, вѣренъ на своето обещание, отстъпи на гоститѣ си разкошни стаи, заобиколи ги съ всички удобства, каквито имаше. Въ всѣки случай, отначало хубавицата очакваше съ нетѣрпение своя мжжъ, тревожеше се за него и плачеше, но съ време нѣжността и грижливото внимание на моя баща пробуди въ сърцето ѝ друго, по-силно чувство, и тя почна тайно да благославя съдбата, която е станала причина на този честитъ животъ.

Покрай това и детето ѝ поотрастна, то стана живо, храбро и остроумно момченце и толкова привлѣкателно, че царьтъ го обикна като свой синъ, а придворнитѣ, като гледаха това, мислѣха, че съ време ще ме ожени за този свой любимецъ и ще го направи наследникъ на престола. Такива предположения се изказваха дори и предъ него, предъ момъка, и рано пробудиха у него честолюбиви мечти. Съ време, подъ влиянието на общото уважение и на ласканията, надеждата се преобърна въ пълна увѣреностъ, и той се реши, безъ да чака удобенъ случай, да поиска отъ царя ржката ми.

Всѣки другъ, на мѣстото на моя баща би се оскърбилъ отъ такава дързостъ и би се разгнѣвилъ, но царьтъ тѣй силно обичаше своя храненикъ, че се задоволи само да му даде отклончивъ отговоръ.

— Имамъ други намѣрения за дъщеря си, — отговори моята баща спокойно.

Но горделивиятъ, високомѣренъ юноша се счете за дълбоко докаченъ и се закле да отмъсти на баща ми. Той лесно събра цѣла шайка отъ негодници, които не бѣха благодарни отъ правосъдието, нападнаха ненадѣйно двореца по сръднощъ и убиха баща ми. Следъ това съ помощта на сжщата сбирщина той се провъзгласи за царъ на Дариабарската държава. Като се възкачи на престола, първата му мисълъ бѣше или да ме завладѣе на сила, или да ме умъртви.

Но Богъ не допусна това ново злодеяние. Великиятъ везиръ, който бѣше служилъ дълго време на баща ми, остана му вѣренъ докрай, той овреме сполучи да ме скрие въ кжщата на единъ отъ своитѣ приятели, а сетне тайно приготви корабъ и заминахме по море. Съ насъ нѣмаше много хора: нѣколко матрози, старата

ми бавачка и четирима предани служители, които докрай останаха вѣрни на своя законенъ царь. И тъй, като се оставихме на Божията воля, ние се решихме да обиколимъ всички съседни държави съ цель да помолимъ тѣхнитѣ владѣтели да се застъпятъ за моитѣ права.

Можеше да сполучимъ да намѣримъ защита, но виждаше се, че страданията ми не бѣха се свършили. На третия день отъ тръгването ни почнаха да се събиратъ странни облаци; вѣтрътъ измѣни ненадѣйно направлението си и, като се усили отъ минута на минута, преобърна се въ свирепа буря. Всичко, което даваше сила на нашия корабъ, биде тутакси счупено, разкъсано, отнесено. И, като не можеше вече да се управлява корабътъ, удари се въ подводни скали и се разби. Не мога да си припомня ни една отъ ужаснитѣ подробности на това нещастие, защото се бѣхъ лишила отъ съзнание и въ такова положение се намѣрихъ на морския брѣгъ. Дали вълна ме е изхвърлила тамъ, или частъ отъ разбития корабъ ми е послужила да се спася, — не зная, но, както и да е, азъ не се зарадвахъ на живота, когато се свѣстихъ. Казватъ, че нещастieto ожесточава сърдцето и това азъ изпитахъ сама: като останахъ сама, безъ покривъ, безъ пристанище, безъ надежда да намѣря изходъ отъ това пусто мѣсто, азъ се отчаяхъ, и, вмѣсто да се обърна съ благодарностъ къмъ Бога, почнахъ да роптая противъ съдбата и да завиждамъ на участята, която бѣше постигнала моитѣ другари. Идваха минути, когато искахъ да се хвърля въ морето и безъ друго бихъ изпълнила своето намѣрение, ако случайно не ме бѣха забелязали конници, които идѣха къмъ мене. Като ме видѣха въ това безлюдно мѣсто, тѣ се спрѣха и почнаха да се съветватъ помежду си.

Най-сетне, единъ отъ тѣхъ, въ саѣло оръжие, съ царска корона, която блещѣше на главата му, прати нѣколко души да ме питатъ коя съмъ. Но вълнението и сълзитѣ дълго време не ми даваха възможностъ да говоря, но и безъ думи се разбираше какъ съмъ изпаднала тука: парчетата отъ кораба на брѣга ясно говорѣха каква участь е постигнала мене и другаритѣ ми.

Презъ това време царьтъ, навѣрно измжченъ да чака дълго време, се приближи до мене. Като видѣ, че азъ треперя като отъ треска и че нѣмамъ сила да кажа нито една дума, забрани да ме разпитватъ и ми каза съ състрадание:

— Успокой се, хубавице, не се измжчвай така. Никога не трѣбва да се отчайва човѣкъ въ Божията благостъ; бжди мжжествена и вѣрвай, че нѣма такова нещастие, което да не mine съ време. Азъ още не зная коя си, но сърдцето ми се стреми къмъ тебе и смѣя да се надѣвамъ, че въ моитѣ владения ти ще намѣришъ спокойствието, отъ което имашъ нужда. Моята майка-царицата ще те приеме подъ своето покровителство и ще съумѣе да намали нещастieto ти.

Той каза всичко това тъй разпалено, тъй искрено, щото азъ неволно го слушахъ, безъ да смъкна отъ него очарователни очи. Предъ мене стоеше момъкъ двадесетгодишенъ, снаженъ, хубавъ като Божи день... Разбира се, азъ съ благодарностъ приехъ предложението му, но, за да му изкажа пълното си довѣрие, азъ

му открихъ сжщинското си положение и му разказахъ всичко, което се случи съ мене въ последно време. Простодушниятъ ми, безизкуственъ разказъ направи дълбоко впечатление върху младия царь; той го изслуша мълчаливо, слѣзе отъ коня си, грижливо ме сложи на седлото до себе си, и тръгнахме на пѣтъ къмъ далечната му столица. И наистина, царицата-майка се отнесе още въ първата минута къмъ мене съ искрено състрадание, а посетне ме обикна като своя дъщеря и на драго сърдце се съгласи, когато царьтъ ми предложи ржката си заедно съ короната.

Почнаха се приготовленията за сватбата и въ опредѣления день тя стана много тържествено. Но въ това време, презъ една тъмна нощъ, когато не само въ града, но и въ двореца се веселѣха, единъ отъ съседниѣ господари, отколенъ врагъ на моя съпругъ, тайно извадилъ многобройна войска на брѣга и се вмъкна въ двореца. Общото смущение бѣше тъй голѣмо, щото никой и не мислѣше да се защищава: едни се предадоха, други се разбѣгаха, а ние съ царя, изоставени отъ всички, се измъкнахме съ голѣма опасностъ изъ двореца и се избавихме съ една рибарска лодка.

Нашето положение бѣше ужасно; оставаше само една надежда — да срещнемъ нѣкой търговски корабъ, който да се съгласи да ни натовари. И наистина, следъ тридневно наше безцелно пѣтуване се показва нѣкакъвси корабъ, който бърже се приближаваше къмъ насъ. Лесно може да си представи човѣкъ, но мжчно може да изкаже съ думи, какви чувства ни вълнуваха въ тази минута на тревожни очаквания, на радостна надежда и на мжчителенъ страхъ, като мислѣхме, че корабьтъ нѣма да ни забележи и ще си отmine. Затова употрѣбихме всички срѣдства, за да привлѣчемъ къмъ насъ вниманието на кораба, и, за нещастие, успѣхме въ това: забелязаха ни и следъ нѣколко минути, като се приближи корабьтъ до нашата лодка, ние съ ужасъ разбрахме, че сме попаднали въ ржцетѣ на морски разбойници. Веднага трима или четирима скочиха въ лодката и, докато се съвземъ ние, тѣ ни занесоха на кораба, гдето свързаха мжжа ми за ржцетѣ и краката, а отъ мене дръпнаха фереджето. Навѣрно външността ми трѣбва да е направила силно впечатление на всички, защото всѣки изказа желание да ме има. Следъ това се появи препирня, която наскоро се обърна въ кървава саморазправия. Като разявени звѣрове се хвърлиха разбойнициѣ единъ върху другъ съ ножове въ ржце и почнаха да се колятъ единъ другъ съ такова озлобение, че следъ половинъ часъ отъ всички тридесетъ разбойници остана само единъ живъ.

— Е, хубавице, — каза ми този страшенъ победителъ, — ти си вече моя. Най-сетне мога да услужа на своя приятелъ, комуто съмъ обещалъ отдавна да му намѣря една хубава робиня. Ще идемъ въ Каиро... А този какъвъ ти е? — попита ме той, като посочи къмъ моя мжжъ. — Каква сте роднина?

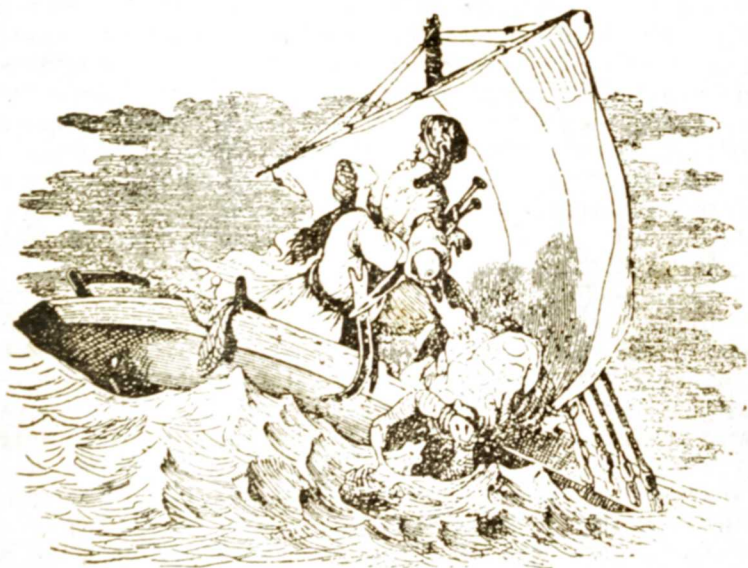
— Мжжъ ми е, отговорихъ азъ, безъ да подозирамъ, че съ тѣзи думи ще произнесе смъртна присжда надъ младия царь.

— А, — извика разбойникьтъ съ изкривена усмивка — въ

такъв случай трѣбва да се съжали този нещастникъ; нѣма да му бже добре да те гледа въ чужди рѣце.

Като каза тѣзи думи, той хвана мжжа ми и го изхвърли изъ лодката.

Не мога ти каза какво стана съ мене... Помня само, че въ своето безумно отчаяние искахъ да се хвърля следъ любимия си мжжъ, но разбойникътъ ме задържа. А за да не мога да направя втори опитъ да се хвърля въ морето, свърза ме въ мачтата. Тѣй достигнахме ние пристанището и слѣзохме въ нѣкакъвъ градъ, гдето моятъ ужасенъ приятелъ накупи роби, камили, натовари ги съ краденитѣ нѣща, които намѣри на кораба ни и цѣлъ кervанъ тръгнахме по сухо за Каиро. Останалото знаешъ, царю, — продължи хубавицата. — Когато минахме тази долина, чудовищниятъ негръ ни нападна и поиска да му се предадемъ. Но разбойни-

кътъ, който ме плени, бѣше смѣлъ и храбъръ, той не искаше безъ бой да се предаде и се залови да се защищава заедно съ робитѣ, които, за тѣхна честь, не напуснаха господаря си въ време на опасността. Но съпротивлението се оказа напусто: гигантътъ, който имаше свѣрхестествена сила, безъ мжка изтрѣби всички, само мене остави и ме заведе въ двореца, гдето ме затвори въ една стая. Той ми даде два дена на разположение да мисля, като ме заплаши съ насилия и съ смъртъ, ако не склоня доброволно на неговата любовъ. И на другата сутринъ участието ми трѣбваше да бже решено — срокътъ изтече и великанътъ се приготвяваше. Въ това време видѣ нѣкакви пѣтници и се пусна да ги гони. Навѣрно жертвитѣ избѣгаха, защото великанътъ се върна самъ, когато ти се би съ него да ме избавишъ.

— Царице, — извика Кодаладъ, като изслуша тази печална история. — Само единъ Богъ знае колко дълбоко се трогнахъ

азъ отъ твоето нещастие. И какво не бихъ далъ, само да мога да те предпазя отъ тѣхъ занаятъ! Впрочемъ, по-нататъшната ти сждба зависи отъ волята ти. Азъ зная, че царьтъ, бащата на тѣзи момци, нѣма да ти откаже гостопримство въ двореца си; тамъ ти ще намѣришъ покривъ и спокойствие, ще бждешъ заобиколена съ почитъ... Ако искашъ да направишъ честитъ своя избавителъ, не отхвърляй неговата пламена, беззаветна любовъ и стани моя жена... Обещавамъ се предъ лицето на Бога и предъ тѣзи царски свидетели, че ще посветя цѣлия си животъ на тебе.

Червенина облѣ бузитъ на хубавицата, като чу тѣзи думи; тя нищо не отговори, само срамежливо му протегна ръката си.

Бракътъ стана сжщата вечеръ; тѣ не го отпразнуваха, наистина, съ царско великолепие, но не липсваха нито веселия, нито богати трапези. Въ складоветъ на великана, който не се хранѣше само съ човѣшко месо, се намираха различни вина, плодове и други нѣща и царскитъ синове пируваха цѣлата нощъ, а на сутринята взеха съ себе си останалитъ ястия и питиета и тръгнаха на пътъ. По пътя тѣ често се спираха, като избираха най-живописни мѣстности за почивка, мѣстности, които ги привличаха съ удобствата и хубоститъ си. Тѣ не срещнаха никакви нещастия и стигнаха благополучно предѣлитъ на Харанската държава.

Като приближаваха столицата, Кодададъ отъ радостъ, че ще се види съ баща си и подъ влиянието на особена сърдечна топлина, каза на своитъ братя:

— Скъпи царски синове, не искамъ вече да се крия отъ васъ; време е да ви открия сжщинското си име: азъ не съмъ чужденецъ, не съмъ синъ на Каирския емиръ, а вашъ еднокръвенъ братъ Кодададъ, синъ, както и вие, на Харанския царъ; майка ми е една отъ законитъ жени, на име Пирузе. Простете ме, загдето тѣй дълго време крихъ истината. И ти, моя любима жена — продължи той, като се обърна къмъ невѣстата, не се сърди, че се оженихъ за тебе подъ чуждо име и може да те оскърбихъ, като мислѣше, че не съмъ достоенъ за тебе.

— О, не говори тѣй! — прекъсна го царицата, — азъ те обикнахъ още отъ първата минута, безъ да гледамъ какъвъ си.

Съвсемъ иначе подеиствуваха думитъ на Кодададъ. Външно тѣ побързаха да изкажатъ своята радостъ, но вътрешно отново се пробуди у тѣхъ омразата. Щомъ намѣриха удобна минута, всички заедно излѣзоха отъ палаткитъ и отидоха въ едно уединено мѣсто да се съветватъ тайно. Тамъ единъ отъ тѣхъ почна тѣй:

— Братя, не искамъ да ви говоря, какво ни очаква занаятъ. Ако можехме по-рано да се надѣваме, че баща ни, макаръ да обича чужденецътъ, не би се решилъ да го предпочете предъ своитъ синове, но днесъ нѣма вече такава надежда. Царьтъ ще се научи за неговото произхождение и за неговитъ подвизи — за победата надъ великана, който ни бѣше пленилъ, и тогава този доблестенъ, прославенъ и отъ всички обичанъ Кодададъ, ще бжде провъзгласенъ за наследникъ на бащиния ни престолъ и ние ще чакаме унижени отъ него милость.

Дълго време говори той въ тази смисълъ, докато братята, възбудени крайно, извикаха едногласно:

— Смъртъ, смъртъ заслужава той!

Следъ това всички заедно отидоха въ палатката на Кодададъ, нападнаха го съвсемъ като убийци и му нанесоха стотина удара съ кинжалъ, безъ да обръщатъ внимание на отчаянитъ викове на младата жена.

Като извършиха това гнусно злодейство, тѣ побързаха да напуснатъ лагера и сутринъта стигнаха въ Харанъ, гдето баща имъ, безъ да подозира нѣщо, ги посрещна съ отворени обятия, честитъ и радостенъ, че вижда своитъ синове, приживе оплакани. Тѣ, разбира се, не казаха нито една дума за Кодададъ, нито че сж били пленени, а само споменаха, че били увлѣчени отъ хубоститъ на чуждитъ страни и искали да се поразходятъ малко.

А въ това време братъ имъ остана да лежи въ постелката, а надъ него наведена горчиво го оплакваше младата му жена.

Отвреме-навреме, въ своето безумно отчаяние, си чупѣше ржцетъ, търгаше си коситъ и викаше, задавена отъ сълзи:

— О небе, какъ безжалостно, какъ равнодушно гледашъ хорскитъ престѣпления!... Злодеи, подлещи! Какъ дигнахте ржка върху родния си братъ, вашия избавителъ! О, това не сж братя, не сж хора, а нѣкакви кръвожадни звѣрове, дори по-лоши отъ тѣхъ, — лютитъ звѣрове не нападатъ своитъ подобни безъ причина... Но, Боже мой! Дали не се крие у мене причината на всички нещастия? Дали азъ не погубвамъ всѣкиго, който се приближи до мене? Втори човѣкъ умира вече предъ моитъ очи...

Но Кодададъ не бѣше умрѣлъ: слабитъ въздишки, които излизаха отвреме-навреме изъ гърдитъ му, явно говорѣха, че има още животъ у него. Царицата, най-сетне, забеляза това и надеждица, като мълния озари душата ѝ. Тя изскочи бързо изъ палатката и тръгна къмъ едно селце, което се виждаше въ далечината.

Тамъ тя можа да намѣри лѣкаръ, който на драго сърдце се съгласи да прегледа болния. Ала какво бѣше нейното отчаяние, като се върна и не намѣри Кодададъ въ палатката! Смъртенъ ужасъ се изрази на лицето ѝ, тя извика уплашено и би паднала на земята, ако докторътъ не я поддържаше овреме.

Отначало мъчно можеше да се обясни странното изчезване на полуживия човѣкъ; само едно се показваше за вѣроятно, че нѣкой дивъ звѣръ е влѣзалъ въ палатката и е грабналъ нещастника. Лѣкарътъ, като мислѣше, че напусто сж всички опити да се търси изгубения, предложи на безмощната жена покривъ въ кѣщата си и я заведе въ селото си.

Минаха се нѣколко седмици, а нещастната царица не можа да се утеши никакъ. Добродушниятъ лѣкаръ употреби всички срѣдства да я успокои от малко-малко, но нищо не подеиствува. Най-сетне той ѝ каза веднѣжъ.

— Виждамъ, че тѣгата ти е неизлѣчима, но, казватъ, нѣмало такова страдание, което да не може да се намали съ искрено, сърдечно съчувствие. Бжди къмъ мене напълно откровенa и ще намѣришъ у мене истински приятелъ, който е готовъ да ти помогне съ всичка сила. Ти тѣй си още млада, тѣй си хубава, нима за тебе е всичко изгубено и не е останала сѣнка надежда за по-добро бъдеще?

Той говорѣше съ такава разпалена искреностъ, че царицата се трогна отъ неговигѣ думи и разказа цѣлия си животъ.

— Госпожо, — каза докторътъ, като изслуша докрай печалната ѝ история. — Ти плачешъ и се съсипвашъ заради загубата на болния си мъжъ, а не мислишъ, че кръвта на убития вика за отмъщение. Върху тебе лежи свещената длъжностъ да отплатишъ на убийцитѣ и да не оставишъ ненаказано такова нечувано звѣрство. Споредъ мене, ти трѣбва да заминешъ тутакси въ Харанъ и да съобщишъ на царя за чудовищното престѣпление, което извършиха синоветъ му.

Царицата не можеше да не се съгласи съ тѣзи думи, само се чудеше какъ не се е подсѣтила по-рано тя сама. Тя отговори на своя покровителъ, че е готова да изпълни съветитѣ му, ако той не се откаже да я придружи. Лѣкарътъ въ сѣщия день приготви две камили и трѣгна заедно съ царицата, като се мръкваше, и сугринята, на разсѣвяване, стигнаха едно отъ предградията на Харанъ, гдето се спрѣха въ кервансарая безъ да влѣзатъ въ града. Тѣ взеха такива предпазителни мѣрки, само да не би да се научатъ братята и да побъркатъ на тѣхното явление предъ царя.

Затова лѣкарътъ посѣветва царицата да не излиза никжде и да не се показва никому, докато не намѣри възможностъ да се яви въ двореца. Преди всичко той почна да разпитва съдържателя на кервансарая, какво има въ двореца и всички ли сж тамъ добре.

— О, не, — отговори стопанинътъ; — преди нѣколко време царътъ се лиши отъ обичния си синъ Кодададъ, безъ да знае за него нѣщо и сега цѣлиятъ палатъ е въ дълбокъ трауръ. Макаръ нашиятъ господаръ и да има още тридесетъ и деветъ сина, но всички сж слаби и прости и е опасно да имъ се повѣри престо-

лътъ. А оня, който се изгуби, бѣше се прославилъ съ блѣскави подвизи и заслужи обичѣта на цѣлия народъ. Казватъ — загина, защото подиръ всички опити, които направи майката да го намѣри, не може друго да се мисли.

Следъ този разговоръ лѣкарътъ разбра, че най-добре ще направи царицата да се обърне къмъ майката Пирузе, но мъжността се състоеше въ това, какъ да се промъкне въ двореца. А това не бѣше тъй лесно, дори бѣше доста опасно. И следъ дълги размишления намислиха да опитатъ какъ да се доближатъ до двореца. За тази целъ лѣкарътъ отиде къмъ царското жилище ужъ да се нарадва на хубавата мѣстностъ.

Тутакси отъ главната врата се показа тържествена процесия: най-напредъ върху единъ скъпо натѣкменъ катъръ седѣше едра, стройна жена, покрита съ златоткана фереджа, а следъ нея вървѣше почетна стража на арабски коне и пеша тълпа отъ черни роби. Народътъ се нареди отъ дветѣ страни и се кланяше до земята. Поклони се и лѣкарътъ и сетне попита одного, който стоеше край него:

— Коя е тази?

— Какъ? нима не знаешъ? Това е Пирузе, обичната жена на Харанския царъ и майка на доблестния Кодададъ, който за нещастие, загина...

Но лѣкарътъ не слушаше повече; той трѣгна подиръ царицата къмъ главната градска джамия, гдето всѣка сутринъ, въ известно време, раздаваше щедра милостиня и следъ това при-сѣдствуваше на молебень за здравето и благополучното завръщане на Кодададъ. Въ това време голѣмата джамия се препълняше съ народъ и сега, когато лѣкарътъ влѣзе въ нея, едва можа да стигне до свитата на царицата. Като се свърши молитвата, лѣкарътъ спрѣ одного отъ робитѣ и му пришепна на ухото:

— Моля ти се, съобщи на царицата за мене; имамъ да ѝ кажа нѣщо тайно.

— Не би трѣбвало да безпокоите господарката, — отговори робътъ, — тя не взема участие въ нищо и никого не допуска при себе си, откакъ изгуби своя едничъкъ синъ. Друго нѣщо е, ако знаешъ нѣщо за Кодададъ.

— Именно за него искамъ да ѝ съобща нѣщо, — прибави лѣкарътъ.

— Като е тъй, ти можешъ смѣло да отидешъ при нея, тя ще те приеме, — каза робътъ и съобщи на царицата, че нѣкакъвси човѣкъ иска да говори съ нея за Кодададъ.

Щомъ каза тѣзи магически думи, и царицата се развълнува и бързо заповѣда да доведатъ човѣка въ дворецъ и да го заведатъ въ стаята ѝ. Тамъ тя отстрани свитата си, остави само две довѣрени жени, и като се обърна къмъ лѣкаря, каза:

— Казвай, казвай, моля ти се, казвай по-скоро, какво знаешъ за моя обиченъ синъ.

— За съжаление, господарке, азъ зная за него много нѣщо. Само дали ще имамъ куражъ да ти разкажа всичко.

Следъ това лѣкарътъ почна да разказва за последнитѣ приключения на Кодададъ, разказа за победата надъ великана и

какъ освободи пленниците; царицата го изслуша съ напрегнато внимание и ту трепваше, ту се зарадваше. Но когато лѣкарътъ почна да разказва какъ братята убили вѣроломно Кодададъ, Пирузе извика и падна върху миндера, като че бѣше прободена съ ножъ въ сърдцето. Женитѣ и лѣкарътъ се завтекоха къмъ нея да ѝ помогнатъ и едва следъ дълги старания можаха да я свѣстятъ. Най-сетне тя отвори очи и още бледна и слаба помоли лѣкаря да продължи разказа си. Като свърши той да говори, сълзи рукнаха по бузитѣ на нещастната майка.

— О скъпи ми, ненагледенъ ми, сине! — извика тя, — мигаръ те грабнаха отъ мене безвъзвратно? Защо те пуснахъ, защо те оставихъ да напуснешъ къщата?... Нѣмаше тогава да оплаквамъ съ горчиви сълзи младостта ти!... Наистина ти бѣ жаденъ за подвизи, за слава и за народната обичъ... и спечели всичко това, но намѣри и люта смъртъ... О, азъ нещастната! Не ми даде съдбата и последното утешение — сама да затворя свѣтлитѣ ти очи!

И тѣзи думи се изтрѣгнаха изъ гърдитѣ ѝ съ такива горчиви въздишки, щото женитѣ, които бѣха съ нея, заплакаха отчаяно.

Въ тази минута влѣзе царътъ и развълнувано попита съпругата си: какво е станало? Дали не е пристигнала нѣкаква печална вестъ за Кодададъ?

— Да, господарю, — отговори презъ сълзи Пирузе, — нѣма на този свѣтъ нашия обиченъ синъ. Той загина... и, което е най-печалното, загина не на бойното поле, не въ честенъ бой, а отъ ржцетѣ на вѣроломни убийци — отъ своитѣ братя...

И съ нѣколко думи тя, потънала въ сълзи, повтори разказа на лѣкаря.

Отначало царътъ се замая отъ този неочакванъ ударъ, следъ това неукротимъ гнѣвъ кипна въ душата му. Той излѣзе мраченъ изъ стаята на царицата, като измърмори нѣщо:

— Азъ ще отмѣстя на убийцитѣ, ще имъ отплатя жестоко!

И се яви въ приемната зала, гдето всички придворни сановници бѣха събрани. Съ разтреперени устни, съ разгнѣвенъ погледъ царътъ мълкомъ се покачи на трона. Всички присѣтстваващи неволно трепнаха предъ своя повелителъ, и всѣки си помисли уплашено, дали върху него нѣма да се струпа всичката буря? Въ това време царътъ съ движението на ржката си повика великия везиръ и му каза:

— Вземи хиляда души отъ моята стража, хвани всичкитѣ ми синове и ги затвори въ тази кула, въ която затварятъ убийцитѣ. Скоро!

Въ залата царуваше мъртва тишина; всички бѣха поразени отъ тази необяснима присъда, но никой не каза дума. Великиятъ везиръ поднесе ржцетѣ си къмъ челото въ знакъ, че е готовъ покорно да изпълни волята на повелителя и бързо излѣза изъ залата, а царътъ съобщи на събранитѣ, че единъ месецъ той нѣма да се занимава съ държавни работи, нито ще изслушва каквито и да било просби.

Като каза това, стана и тръгна да си излиза, но преди да стигне вратата, великият везиръ се върна и му съобщи, че заповѣдта е изпълнена напълно.

— Добре, — отговори царътъ, — но ти още ми трѣбвашъ, върви следъ мене.

Царътъ отиде въ стаята на Пирузе и съобщи, че синовете му сж затворени и ще бждатъ наказани както трѣбва.

— Но трѣбва да се съобщи на народа за насилствената смъртъ на Кодададъ, да не би да ни обвинятъ въ безпричинна жестокостъ. . . . Освенъ това, ето какво: макаръ Кодададовия трупъ и да не е още намѣренъ, но ние трѣбва да му направимъ подобающата почитъ.

Следъ това царътъ се обърна къмъ великия везиръ и продължи:

— Приготи всичко необходимо за тържественото погребение, но, преди всичко, иди въ кервансарая, вземи Дериабарската царица и я доведи въ двореца съ всичката почитъ, каквато заслужава вашата обична снаха.

Като всѣкога, покоренъ и вѣренъ, великият везиръ изпълни съ точностъ тази поръчка. Той начело съ многобройна, блѣскава свита отиде въ кервансарая и, като се поклони предъ царкинята, съобщи ѝ, че царътъ иска да я види въ двореца си. Радостна, изказа тя своето съгласие, натъкми се, качи се на единъ катъръ, когото доведе везирътъ и който бѣше потъналъ въ злого и скжпоценни камъни, и се показва на улицата. Тамъ се бѣше събрала тълпа въ това време, за да види съпругата на Кодададъ и да я поздрави тържествено. Но ако тази многолюдна тълпа знаеше, че Кодададъ нѣма вече на свѣта, че сж го убили братята му, то единодушнитъ ѝ радостни викове биха се обърнали въ плачъ и стенания.

Когато процесията стигна до дворцовата врата, царътъ излѣзе да срещне снаха си, сне я отъ катѣра, хвана я за ръката и я заведе въ стаята на Пирузе. Трогателна бѣше срещата на тѣзи две жени, още чужди една на друга, но яко свързани отъ една и сжща скръбъ, съ едно и сжщо нещастие. Тѣ се пригърнаха мълчешката и заплакаха; дори и царътъ изгуби своето мъжество и, като се обърна настрана, разплака се.

Най-сетне Дерибарската царкиня надви надъ себе си и първа почна да говори и, като се увлѣче малко-помалко отъ горчивитъ възпоменания, разказа съ всички подробности за жестокото убийство, което извършиха царскитъ синове. Като изслуша разказа, царътъ се разгнѣви много и се закле да отмъсти жестоко на убийцитѣ.

Между това великият везиръ се залови деятелно да приготи тържествено погребение. Благодарение на старанията му, следъ нѣколко дни се издигна срѣдъ цвѣтущата долина великолепна гробница отъ бѣлъ мраморъ; въ тази гробница се постави и бюстътъ на Кодададъ. Царътъ заповѣда да се извърши молебенъ за успокоение душата на покойния и на другия день се пристъпи къмъ погребалния обредъ.

Народътъ, който се научи отъ по-рано за всичко, се натрупа на тълпи по равнината и чакаше съ нетърпение печалното зрелище. Най-сетне се яви царътъ заедно съ великия везиръ и съ първитѣ сановници отъ двора; той отиде право въ гробницата, а задъ него наоколо се спрѣха хората отъ свитата му. Следъ това се започна самиятъ обредъ.

Най-напредъ се наредиха млади войници въоръжени добре и на черни арабски коне; облѣчени въ трауръ, съ голи саби, съ наведени глави, мълчаливи, тѣ два пѣти обиколиха гробницата, а на третия пѣтъ се спрѣха предъ входа и всѣки подредъ произнесе следната речъ:

„Царю, ако силата на молитвата може да те възкреси отъ мъртвитѣ, ние бихме се помолили на Предвѣчния, изтрили бихме

бѣлитѣ си бради да се кланяме, но човѣкъ е безсиленъ предъ заповѣдитѣ на Твореца“.

Като се отстраниха старцитѣ, приближиха се петдесетъ млади моми на бѣли катѣри: хубавитѣ имъ лица бѣха открити, а на главитѣ си носѣха златни кошници съ драгоценни камъни. Сжщо така, като обиколиха три пѣти гробницата, тѣ се наредиха предъ входа и една отъ тѣхъ произнесе:

„О царю, който бѣше хубавецъ като Божия день! Ако можемъ да те повърнемъ къмъ живото, то и младостъта си и хубостъта си бихме дали съ готовностъ. Но не сж потрѣбни вече нито нашитѣ молби, нито нашитѣ жертви: нищо не може те събуди отъ вѣчния сънъ!“

Като се отдѣлиха момитѣ, колѣничилиятъ царъ стана, и придруженъ отъ свитата си, три пѣти обиколи бюста на Кодададъ,

едри сълзи се изтърколиха изъ очинѣ му, той въздъхна дълбоко, колѣннчи отново предъ гробницата, и съ сърдечна скръбъ каза:

— О синко мой възлюбени! Где си сега и виждашъ ли опечаления си баща? Всичко е свършено! Изпълни се непостижимата тайна на съдбата!... Прости навѣки...

Горчиво ридание прекъсна речъта му; той едва може да стане и да излѣзе изъ гробницата, като заповѣда да я затворятъ. Церемонията се свърши, и зрителитѣ мълчаливо си разотидоха по къшитѣ. Следъ това въ всички градски джамии и по цѣлата държава презъ цѣли осемъ дни се извършиха молебени, а на деветия день — царятъ заповѣда да се извърши присъдата надъ царскитѣ синове.

Всичко бѣше вече готово за ужасното наказание; на площада предъ двореца издигнаха бесилка, и народътъ, възмутенъ отъ звѣрското убийство, съ нетърпение очакваше наградата, отплатата, когато едно непредвидено събитие измѣни общото настроение и огложи фаталната развръзка на работата. Отъ границата пристигна конникъ съ тревожна вестъ, че околнитѣ държави, които отдавна враждуваха съ Харанския царь, отново се съюзили и трѣгнаха къмъ столицата начело на една многобройна войска. Може да си представите какъвъ страхъ произведе въ столицата това събитие; никой вече не мислѣше за наказанието на царскитѣ синове, но всички съ още по-голямъ съжаление си спомниха за Кодададъ, съ смъртъта на когото страната се лиши отъ свой непобедимъ защитникъ, отъ своята главна опора.

За щастие, въ тази трудна минута, Харанскиятъ царь се оказа на висотата на своето положение. Срѣдъ общото смущение и страхъ, съ спокойна твърдостъ даде заповѣдъ да се събиратъ полковетъ и, докато пристигне врагътъ, самъ царътъ излѣзе на ереща му.

Неприятелскитѣ армии се срещнаха на една равнина, гдето съюзницитѣ чакаха неприятеля съ своя укрепенъ лагеръ. Харанскиятъ царь даде заповѣдъ да се настѣпва; войската му се хвърли върху враговетѣ и битката се разпали съ неизказано ожесточение. Дветѣ страни се биха съ отчаяна храбростъ, безъ да отстъпятъ крачка назадъ и вечерътъ не можеше да се каже кой ще победи. Едва къмъ края харанската армия най-после почна да отслабва и стана за всички ясно, че тя не ще може да устои срещу неприятеля. Ала въ това време се зададе облакъ отъ прахъ и срѣдъ него се показва многобройна конница, която идѣше право къмъ бойното поле. Нито едната, нито другата страна знаяха къмъ кого ще се присъедини тази конница и затова всички се смутиха отъ нейното появяване. Недоразумението се разсѣ скоро: като направи единъ полукръгъ, конницата се показва задъ тила на съюзната армия и като ураганъ я нападна. Не се измина и часъ и неприятелътъ, изплашенъ, хвърли оржжието си и удари на бѣгъ въ голѣма безредица.

Царътъ, който презъ всичкото време следѣше съ неспокойно внимание вървежа на битката, се учуди отъ храбростта на конницата; той най-много се възхищаваше отъ необикновенната похватностъ и смѣлостъ на нейния младъ водителъ, който като ангелъ-изтрѣбителъ летѣше по полето и се показваше врьдомъ, гдето се явяваше опасностъ.

Следъ като се свърши битката, царътъ пожела лично да изкаже благодарността си на своя неочакванъ избавителъ — единичниятъ виновникъ за победата. Но колко се зарадва той, когато се научи, че този младъ борецъ бѣше обичниятъ му синъ Кодададъ.

— Синко! — извика той вънъ себе си отъ възторъ — да вървамъ ли на очитѣ си? Тебе ли виждамъ?...

— Да, татко, азъ съмъ, — отговори Кодададъ, като се хвърли въ пригрѣдкитѣ на баща си — сждбата запази живота ми, за да мога още единъ пѣтъ да послужа на твоє величество.

— А какво чудо те спаси отъ смъртъта? — продължи царътъ — азъ зная всичко, зная съ какво черно злодеяние ти отплатиха твоитѣ вѣроломни братя.

— Ти ме учудвашъ, господарю — каза Кодададъ вмѣсто отговоръ — кой отъ царскитѣ синове откри тази ужасна тайна? Или, можеби, всички тѣ, подбутнати отъ разкаianie, сж се изповѣдали чистосърдечно предъ тебе?

— О, не, сине мой, за нещасие, нито единъ отъ тѣхъ нѣма толкова мжжество и съвѣсть да съзнае престѣплението. Азъ се научихъ за всичко отъ Дерибарската царица, която е въ моя дворецъ! Да побързае да отидемъ при нея и при майка ти и да ги зарадваме по-скоро — нека да спремъ сълзитѣ имъ вече.

34

и ме

ми

1001 НОЩЪ

И

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Башата и синътъ влѣзоха въ града на чело на победоносната армия, посрещнати тържествено отъ народа и придружени до двореца. Неизказано трогателна бѣше срещата на Кодададъ съ майката и жената: радостнитѣ възклициания, пригрѣщания, цѣлувки нѣмаха край и много време трѣбваше, докато се успокоятъ всички, за да може царскитѣ синѣ да разкаже за своето щастливо избавяне отъ смъртъ.

Ето какъ била работата: когато Дерибарската царица отишла въ село да търси помощъ, нѣкойси селянинъ, който минавалъ край палатката, се спрѣлъ, като видѣлъ болния, съжалилъ се надъ умирающия, взелъ го на магарето си и го закаралъ въ кѣщата си. Тамъ съ балсамъ отъ лѣковити тревы и съ грижливо лѣкуване сполучилъ да му изцѣри ранитѣ и тъй скоро да му възвърне силитѣ, щото Кодададъ следъ две седмици билъ вече въ състояние да се върне въ Харанъ. Но като се научилъ, още когато трѣгналъ на пътъ, че неприятели навлѣзли въ бащината му държава, заобиколилъ околнитѣ села, казалъ името си и събралъ хора да се бори съ враговетѣ.

— И тъй, както виждашъ, татко, намѣриха се доброволци да служатъ на твое величество; азъ ги обучихъ колкото можяхъ и, за щастие, пристигнахъ навреме съ тѣхъ — каза Кодададъ.

— Въ всичко това азъ виждамъ особено Божие благоволение, което те запази за радостъ и за полза на нашето скъпо отечество — каза царътъ. — Отъ днесъ да бждешъ провъзгласенъ наследникъ на престола, а недостойнитѣ братоубийци ще загинатъ отъ ржката на палача.

— О господарю и татко! — каза Кодададъ — не вземай върху душата си такавъ тежкъ грѣхъ, не проливай собствената си кръвъ. Нека живѣятъ царскитѣ синове: тѣ сж твои синове и мои братя. Отъ своя страна не ги мразя и имъ прощавамъ отъ все сърдце.

Царътъ, дълбоко трогнатъ отъ такова великодушие, пригърна сина си и въ сжщия день го провъзгласи за престолонаследникъ. Цѣлиятъ народъ отъ мало до голѣмо, отъ първия чиновникъ до последния сиромасъ, поздравиха радостно своя любезенъ царь. А когато докараха царскитѣ синове, Кодададъ самъ съ ржцетѣ си ги освободи отъ оковитѣ и народътъ го поздрави съ радостни викове. Всѣки видѣ въ тази постѣпка на младия царь славата и величието на своята държава...

Така завърши Шехеразада и млъкна, като чакаше одобрение отъ султана.

— Добра е и тази приказка, — каза индийскииятъ султанъ, — но не може да се сравни съ тѣзи, въ които се говори за Харунъ-алъ Рашидъ.. Азъ особено обичамъ да слушамъ за дѣлата на този славенъ монархъ. Само че въ разказитѣ за Ханемъ и Фатнаба имаше много скръбно. Не можешъ ли за разнообразие разказа нѣщо по весело?

— Мога, господарю, и ако е угодно на твое величество да се продължи моятъ животъ, ще ти разкажа едно много забавно Хиляда и една нощъ

събитие отъ времето на този монархъ, — какъ единъ простъ багдадски гражданинъ се помисли за халифъ.

Въ това време почна да се развиделява, и новата приказка биде отложена за другата вечеръ.

Сънъ наяве или халифътъ на стража

Въ царуването на Харунъ аль-Рашидъ въ столицата Багдаты живѣше единъ търговецъ. Съ дългогодишна успѣшна търговия и съ разумно пестене той спечели голѣмо богатство. Семейството му не бѣше голѣмо; имаше само една стара жена и единъ синъ Абу Хасанъ, който бѣше на тридесетъ години, но се покоряваше безусловно на своитѣ родители и бѣше възпитанъ въ строго въздържание отъ каквито и да било излишества.

Но щомъ се измѣни положението му следъ смъртта на баща му, измѣни се и нравътъ на Хасанъ. Като наследи доста голѣмо състояние, той намисли да си навакса за дългогодишнитѣ лишения и заживѣ разкошенъ животъ, какъвто по-рано гледаше отдалеко съ скрита завистъ на сърдце. Но подъ влиянието на вроденото благоразумие, той не се залови да разпилѣ цѣлия капиталъ, а го раздѣли на две равни части, съ едната отъ които купи земя и къщи, отъ доходитѣ на които да може да се храни, когато похарчи другата сума. Съ останалитѣ пари намисли да заживѣе свободно въ пълно удоволствие, за да може, макаръ и късно, да си припомни младостта, на която най-хубавитѣ години минаха безрадостно подъ строгия надзоръ. При това той взе твърдо решение да похарчи само половината отъ капитала, другата да запази.

Като разсжди тъй благоразумно, Абу-Хасанъ си намѣри скоро единъ кръгъ приятели, които му приличаха на възраст и по наклонности и оттогава днитѣ и нощитѣ си прекарваше въ най-разнообразни удоволствия. Като не се задоволяваше само отъ разкошни пишества, въ които нагоститѣ се предлагаше изобилно всичко, което можеше да се намѣри въ Багдаты, като хубавия ястия и хубави питиета. Хасанъ приобѣгваше къмъ по-високи наслади, като псвикваше скъпо платени най-добритѣ музиканти, пѣвци и пѣвици. Тогава общото оживение се засилваше: чашитѣ по често се пълтха съ пѣнливо питие, а най-сетне и гласоветѣ на пирувашитѣ се сливаха въ звученъ хоръ съ гласоветѣ на пѣвцитѣ. Често за по-голѣмо веселие се явяваха играчки, шегаджий и др. и веселито се продължаваше до разсѣмнуване.

Тъй живѣ Абу Хасанъ цѣла година, безъ да забележи въ своето увлѣчение, какъ скоро намалѣ тази сума, която, при други условия, би му стигнала за презъ цѣлия му животъ и само тогава се свѣсти, когато похарчи и последния грошъ. Вѣренъ на своето по-рашно решение, той турна край на своята безумна разточителностъ, но щомъ се свършиха гошавкитѣ и паритѣ, отдрѣпнаха се и приятелитѣ. Никой не го посещаваше вече, дори го избѣгваха да го срещнатъ.

Оначало Абу-Хасанъ не искаше да вѣрза, че хората могатъ тъй скоро да му забравятъ доброто и да му отплатятъ съ такава

голъма неблагодарност. Но когато се увѣри въ всичко, той дълбоко се натъжи, счете се оскърбенъ и ходѣше като изгубенъ.

Веднѣжъ подъ влиянието на тежкитѣ тѣжни мисли и предъ желанието да ги изкаже на нѣкое свое близко сѣщество, той влѣзе въ стаята на майка си, седна на края на одъра и печално наведе глава.

— Какво си натъженъ, синко? — попита го майка му. — Да не тѣжишъ, че изгуби богатството си! Че какъ можешъ да го запазишъ следъ такъвъ разточителенъ животъ, какъвто ти прекара цѣла година! Добре поне, че има благоразумието да запазишъ половината отъ башиното си наследство.

— Ехъ, майко, не ме мѣчи това, — отговори Абу-Хасанъ — не жалия паритѣ, които разпилѣхъ, а жалия, че изгубихъ вѣрата у хората. Нѣма вече въ свѣта нито приятелство, нито добро, нито правда и азъ мисля сега, колко е тежкъ животътъ за тѣзъ, които постигне пълно разоряване. За тѣхъ нищо не остава вече нито отъ миналото, нито отъ бъдещето; всичко, въ което сж вѣрвали, се показва измама, лъжа, низко и користо: напредъ ги очаква самотия и унижение, унижение безъ край. Както се стѣмнява, щомъ залѣзе слънцето и настѣпва непрогледна тъмнина тѣй заедно съ богатството изчезватъ всички радости въ живота. Ти знаешъ, скъпа ми майко, че азъ до скоро имахъ много приятели, които едва ли не съ клегва ме увѣриха въ постоянната си обичъ и преданостъ, всички ме хвалѣха, превъзнасяха ме до небето и откриваха въ мене всевъзможни качества и достоинства. А сега где сж тѣзи приятели? Тѣхната безсрамна неблагодарност се простира дотамъ, че тѣ нарочно ме избѣгватъ, като че не ме познаватъ. Не е ли мѣчно, не е ли тежко да вижда и да понася човѣкъ всичко това? Какво би станало съ мене, ако азъ действително бихъ разпилѣлъ за тѣхъ всичкото си състояние? ... Но справедливъ ли съмъ азъ, като обвинявамъ другитѣ? Можеби тѣй да ми се е показало отношението на другитѣ къмъ мене. Ще ида при тѣхъ още веднѣжъ, ще имъ кажа направо, че имамъ нужда отъ тѣхната помощъ, Можеби нѣкой да се смили надъ мене.

— Напусто се надѣвашъ, синко, — отговори майка му: — освенъ отъ Бога и отъ себе си, отъ никого не можешъ очаква истинска помощъ; колкото е по-шастливъ човѣкъ, толкова е по-разнодушенъ къмъ чуждото нещастие — тѣй е било, тѣй и ще бжде. Ако знаеше по добро свѣта, не биха ти се показали благородни старитѣ ти приятели храненици. Впрочемъ, иди при тѣхъ: поне отъ опитъ ще се увѣришъ въ истинността на моитѣ думи.

Абу-Хасанъ изпълни въ сѣмъия день своето намѣрение; случайно всичкитѣ му приятели бѣха въ кѣшитѣ си, и той има възможностъ да поговори съ всѣкиго насама. Безъ да споменава, че е запазилъ частъ отъ състоянието си, той се потруди да представи своето положение много отчаяно, молѣше всѣкиго да му помогне съ една малка сумица и дори се клѣнѣше, че рано или късно ще я повърне заедно съ лихвата. Но на всичкитѣ му горещи молби и увѣрения отговараха съ сухъ, студенъ отказъ; нѣкои отъ тѣхъ казаха напразно, че по-раншната му разточител-

ность кара всички благоразумни хора да нѣматъ къмъ него до вѣрие и съчувствие.

Униженъ и възмутенъ до дълбочината на душата си, Абу-Хасанъ побърза да се върне вкъщи и каза на майка си:

— Майко, ти право ми казваше, че не трѣбва да мисли човѣкъ за тѣзи низки измѣнници. И ето Богъ да ми е свидетелъ, отъ днесъ прекратявамъ вече каквито и да било сношения не само съ тѣхъ, но и съ всички багдадски жители и нито едного нѣма да пусна въ къщата си: ще приемамъ само чужденци и то за малко време, да не се сближа съ нѣкого и да не вида нѣкого два пѣти.

И оттогава Абу-Хасанъ заживѣ съвсемъ своеобразенъ животъ. Нѣмаше вече въ къщата му нито гощавки, нито срещи: той самъ ходѣше на пазаря за покупки и въ най-малкитѣ работи гледаше да бѣде пестеливъ. Обѣдтъ му бѣше простъ, но благодарение, че майка му знаеше да готви хубаво, всѣкога бѣше питателенъ. Едничкиятъ разкошъ, който си позволяваше, бѣше виното, съ което всѣки день свършваше обѣда.

Но тъй като не му бѣше удобно да пие самъ, той отиваше всѣка вечеръ, преди да залѣзе слънцето, на Багдадския мостъ и тамъ чакаше, дали нѣма да се зададе нѣкой пѣтникъ за къмъ града. Като го разглеждаше добре, Хасанъ се запознаваше съ него, поздравяваше го вежливо и го поканваше на вечеря и за спане въ къщата си.

Ако пѣтникътъ се съгласѣше, Абу-Хасанъ го завеждаше въ дома, угощаваше го и, като си срѣбнѣха, разговаряха се до срѣдношъ. Въ своитѣ разговори той не се докосваше до сериозни предмети: не споменаваше нито дума за държавни, за семейни, или за обществени въпроси, но неговата разпалена, весела и пълна съ остроумие речъ е могла да развесели и най-мрачния човѣкъ. Сутринтъ, щомъ се събуждаше гостенинътъ, Абу му казваше:

— Кждето и да отивашъ, Богъ да те пази, да те благослови въ пѣтя ти. Иди си съ здраве, безъ да се бавишъ много-много и забрави завинаги нашето случайно запознаване.

Това се продължава около една година и презъ всичкото време Абу Хасанъ не измѣни този редъ. Като изпращаше непознатия гостенинъ, той не си спомняше никога за него и, ако случайно се срещнѣше съ него, мълкомъ го заминаваше, като че го не познаваше никакъ.

Веднѣжъ, бѣше вечерно време, когато слънцето се скриваше задъ хоризонта, той седѣше край моста както всѣкога и чакаше нѣкой закъснѣлъ пѣтникъ. Въ това време се зададе отъ противоположната страна пешъ човѣкъ, който изглеждаше да иде отъ далечни страни; придружаваше го високъ, якъ робъ. Този човѣкъ бѣше Харунъ аль-Рашидъ, облѣченъ като мусулски търговецъ.

— Не единъ пѣтъ съмъ говорилъ на твое величество, — продължи Шехеразада, — че този монархъ считаше за необходимо да провѣрѣва всѣкой пѣтъ работата на своитѣ везири, искаше непосредствено да се сближи съ народа и да се запознае съ неговото положение, макаръ и да знаеше, че както въ столицата

му, тъй и въ държавата му съществува образцовъ редъ. Но за да може по-добре да проникне между населението и въ същото време да остане непознатъ, той прибѣгваше къмъ една хитрина: преобличаше се или като търговецъ, или като чужденецъ или като простъ работникъ и всѣкога изпълняваше много добре своята роль. Халифътъ не обикаляше само града, но отиваше и въ околността. Всѣко първо число на месеца излизаше по единъ голѣмъ пѣтъ, който водѣше къмъ Багдату, и се връщаше отъ другата страна, като минаваше презъ Багдатския мостъ.

Макаръ и да бѣше скромно облѣченъ, външно Харунъ-аль-Рашидъ изглеждаше доста величественъ, тъй щото Абу-Хасанъ се смути отначало; най-сетне, като се приближи къмъ него, поклонни се почитателно, цѣлуна му ръката и каза:

— Поздравлявамъ те, достойни господине, и желая да се увѣнчаешъ съ успѣхъ всичкитѣ ти предприятия. Не зная дали отдалеко идешъ, но мисля, че всѣкой пѣтникъ има нужда отъ почивка и отъ храна, за да подкрепи силитѣ си. Позволи ми да ти предложа своята трапеза и една постелка за пренощуване.

Като забележи учудване въ лицето на халифа, Хасанъ прибави:

— Не се смущавай отъ моето предложение и повѣрвай, че то е напълно чистосърдечно, макаръ и да се покаже малко странно. По особени причини азъ съмъ далъ обещание, щото всѣка вечеръ да поканвамъ на трапезата си първия чужденецъ, който влѣзе въ нашия градъ. Сега съдбата изпраща тебе, не отхвърляй моята покорна молба,

Халифътъ, който обичаше всичко, което е вънъ отъ реда на нѣщата, поиска да се запознае по близко съ този чудноватъ човѣкъ и реши на първа дума да се съгласи съ поканата.

— Азъ не мислѣхъ, че ще срещна такава добра среща въ единъ чуждъ за мене градъ, — отговори Харунъ, — и съ удоволствие ще се възползувамъ отъ твоето гостоприемство.

Абу Хасанъ, безъ да подозира какъвъ високъ гостенинъ му праща съдбата, отнасяше се като равенъ съ равенъ, разговаряше се весело по пѣтя и, като го въведе въжщи, отстъпи му почетното мѣсто и заповѣда да донесатъ ядене. Вечерята не бѣше особено обилна, но, както всѣкога, добре приготвена и доста хранителна; тя се състоеше отъ печена пуйка, тлъста кокошка и соусъ отъ гълъби съ различни благовонни подправки. Гостенинътъ и стопанинътъ, споредъ обичая, ядоха мълкомъ, а, като се нахраниха, омиха си ръцетѣ и се дръпнаха на столоветѣ си край масата. Абу Хасанъ, като поръча на майка си да нахрани роба, самъ донесе разни плодове, печено отъ мигдалово тѣсто и нѣколко бутилки хубаво вино.

Преди да почнатъ да ядатъ плодетѣ и закускитѣ, Абу-Хасанъ подаде една чаша на гостенина, а друга взе за себе си и каза:

— Когато пѣтелътъ отива да пие вода, вика всички кокошки. Тъй и азъ те поканвамъ, скъпи гостенино, да вървишъ по моя примѣръ. Не зная на какво си мнение, но, споредъ мене, който пие предъ хората и се хвали съ въздържание, той навѣрно е

страшенъ пияница или нѣщо по-лошо. Но, въпрочемъ, да оставимъ тѣзи лицемѣрни хитреци, тѣ сж досадни; веселието е въ чашитѣ и този се развеселява, който ги изпразни.

Като каза тѣзи думи, Хасанъ изпразни чашата.

— Така! — извика халифътъ, като се зарази отъ веселието на своя събеседникъ; — вижда се, че си добъръ човѣкъ; азъ обичамъ такива хора и отъ душа пия за твоето здраве.

Докато халифътъ пиеше, Абу Хасанъ му налѣ друго вино и, като се поклони, каза:

— Срѣбни и това, господине. Вѣрвамъ, че ще го намѣришъ за добро.

— И азъ се надѣвамъ, че е добро, — отговори халифътъ усмихнато; — защото такъвъ стопанинъ не може да има лошъ вкусъ.

— Ахъ, ти си безъ цена човѣкъ! — извика Хасанъ. — Презъ цѣлия си животъ не бихъ се раздѣлилъ съ тебе! Право казватъ едни арабски стихове:

Когато прагътъ ми пристѣпи
Нѣкой гостъ и миль и скѣпи,
И почнемъ съ тозъ приятелъ наши
Да поизпразнимъ пълни чаши,
Въ душа ни става драго, мило:
Забравимъ ядъ, злини, теглыло,

Следъ това подъ влиянието на хубавото вино разговорътъ имъ ставаше отъ минута на минута все по оживенъ. Халифътъ, по природа съ веселъ нравъ, смѣ се, шегува се съ остроумния стопанинъ и отвреме навреме му наливаше тѣй, щото най-сетне го направи откровенъ.

— Какъвъ си ти и съ какво се занимавашъ? — попита го халифътъ.

— Баща ми бѣше търговецъ, — отговори Абу-Хасанъ — и на умирање той ми остави голѣмо богатство, достатъчно да се преживѣе единъ добъръ животъ. Но тѣйкато моятъ баща ме държеше още отъ детинството ми строго и цѣлата ми младостъ мина бдзрадостно, въ самота и скѣрби, то, щомъ се видѣхъ на воля, поискахъ да набавя изгубеното. И ето при мене като мухи на медъ се сбраха приятели, почнаха се непрекъснати гошавки и преди да се свѣстия какво правя, половината отъ бащиното наследство сякашъ хвъркна. Но азъ още отначало постѣпихъ много благоразумно; отдѣлихъ половината отъ паритѣ, купихъ ниви, за да има съ какво да живѣя, когато похарча другата половина. Съ това се предпазихъ азъ отъ сиромашия, и сега, благодарение на Бога, нѣма да се превивамъ отъ нужда презъ цѣлия си животъ. И тѣй, азъ живѣя днесъ отъ останалата половина отъ наследството, живѣя скромно, тихо, но не търпя недостатъкъ отъ нищо и дори не съжалявамъ за изгубенитѣ пари, защото, макаръ това да ми струва скѣпо, но поне узнахъ хората, узнахъ колко можемъ да се довѣрваме на тѣхното приятелство. Да, презъ всичкото време на моята разточителностъ ме заобикаляше цѣла сбирщина лицемѣрни и ужъ предани приятели, както се наричаха

тъ, но щомъ се изпразни кесията ми и нѣмахъ вече възможность да удовлетворявамъ тѣхната ненаситна жажда къмъ наслади, всичката тая гладна сганъ се изгуби като димъ. Едни дори се приструваха, че не ме познаватъ, кога ги срещнѣхъ, а други ме нахекваха, когато се обърнѣхъ къмъ тѣхъ за помощъ. Оттогава азъ се заклехъ да се сприяелявамъ съ нѣкого. Но като човѣкъ съобщителенъ и като обичамъ да си поприказвамъ и да си пийна, то решихъ да поканвамъ при себе си вкжщи да пренощува първия чужденецъ, когото видя да влѣзе въ града. Този обичай поддържамъ вече цѣла година, но, да си кажа правото, до сега не съмъ срѣщалъ гостенинъ съ такива рѣдки качества, каквито имашъ ти.

Халифътъ изслуша съ удоволствие разказа и каза съ одобрителна усмивка:

— Знаешъ ли ти, че отъ минута на минута все повече и повече ме разполагашъ къмъ себе си: твоята постѣпка съ бащиното ти наследство, макаръ и да не може да се нарече подвигъ, въ всѣки случай заслужава голѣма похвала. Трѣбвало е голѣма твърдостъ и благоразумие, щото въ твоего положение, още и при такива другари да запазишъ частъ отъ благосъстоянието си. За съжаление у насъ малко се намиратъ младежи, способни на такова самообладание, на такава непоклатна твърдостъ въ своитѣ решения. Право да си кажа, ти си човѣкъ необикновенъ и достоенъ за пълно уважение. Но ние тѣй се разприказаме, че забравихме съвсемъ да приемъ. Да срѣбнемъ и да пожелаемъ единъ другиму щастливъ успѣхъ въ всѣка работа. Нека забравимъ своитѣ вѣроломни приятели и повѣрвай, че се намирашъ въ тази минута съ честенъ човѣкъ, съ когото можешъ да се разговаряшъ искрено.

Тѣ пиха, и разговорътъ имъ се продължи до срѣднощъ.

Най-сетне халифътъ се почувствува уморенъ и изяви желание да си отпочине. Като стана стопанинътъ да го заведе въ стаята му, Харунъ-аль-Рашидъ каза:

— Азъ тѣй съмъ благодаренъ отъ твоята гощавка и отъ радушната среща, че искрено бихъ желалъ да ти услужа отъ моя страна. Утре, съгласно условията, ние ще се раздѣлимъ завинаги, но и тѣй мога да ти бжда полезенъ много. Кажи ми откровенно, въ какво би желалъ да ти помогна? Ти имашъ навѣрно нѣкои желанія, пъкъ азъ съмъ човѣкъ съ достоинство, имамъ голѣми връзки съ хората и мога да ти изпълня желанието, ако не азъ лично, то чрезъ своитѣ приятели.

— Благодаря ти отъ все сърдце, — отговори Абу-Хасанъ, — но азъ съмъ напълно благодаренъ отъ сждбата си, нищо повече не желая и никому нищо не искамъ да дължа. Всичко това се отнася, разбира се, до паричното ми положение. Колкото се отнася до други желанія, имамъ много. Напр. искамъ бихъ да се разправа съ нашия имаминъ и неговитѣ недостойни помощници. Ти можеби да знаешъ, че Багдатъ се дѣли на нѣколко участъци или квартали, че въ всѣки участъкъ има джамия, а при всѣка джамия—особенъ имаминъ. Всѣки мисли, не нищо друго, освенъ молитви и точното изпълнение на всички заповѣди на

Алкорана, трѣбва да привлѣча тѣзи духовни лица. Но не е тѣй. Поне нашиятъ имаминъ най-малко мисли за религията. Този хитъръ, зълъ и лицемѣренъ старецъ се занимава съ клюкарства. Макаръ да се показва строгъ и важенъ, ако се запознаешъ съ него по-близко, то нѣма подлостъ, на която да не е способенъ. Заобиколенъ съ четирима помощници, такива сжщи лицемѣри и лъжци, какъвто е той самъ, бърка се въ чуждитѣ работи, измисля клюки, заплашвания, шпионствува и прави всичко, само да може да направи смутове въ обществото и караници въ семействата. Не говоря за себе си. Макаръ и да не оставя нито една моя постѣпка да не осжди, азъ не се сѣрдя. Само защо този лицемѣръ въ свещеническо облѣкло се отнася къмъ другитѣ тѣй зле и се мѣси въ работитѣ имъ?

— Значи, ти не си благодаренъ отъ този имаминъ и желаешъ да се накаже, нали? — попита халифътъ.

— О, да, разбира се. Ако азъ можехъ поне единъ день да стѣпя на мѣстото на нашия славенъ халифъ Харунъ-алъ Рашидъ, азъ бихъ научилъ тѣзи брадати лицемѣри, че ще ме помнятъ до животъ!

— Какво би направилъ съ тѣхъ? — попита любопитно халифътъ.

— Това, което биха одобрили всички честни хора, — отговори Хасанъ.

— Какво именно?

— Ето какво: бихъ ударилъ по сто прѣчки по краката на всички помощници, а на самия имаминъ четиристотинъ.

— Не е зле, — смѣейки се, забеляза халифътъ и намисли да изпълни желанието на Хасана само за смѣхъ.

— Знаешъ ли, — каза халифътъ, — желанието ти не е тѣй неосъществимо, както би помислилъ ти. Напр. ако бѣхъ на мѣстото на халифа, бихъ ти отстъпилъ властѣта си за двадесетъ и четири часа; зная, че ти, като такъвъ честенъ човѣкъ, нѣма да злоупотребишъ съ тая властъ, а ще се възползувашъ отъ нея само за добри работи.

— Защо да говоримъ за работи, които нѣма да бждатъ, — отговори Абу Хасанъ; — ти навѣрно се шегувашъ и се смѣешъ съ мене. Та и самиятъ халифъ навѣрно би се изсмѣлъ или разгнѣвилъ, ако се обвърнѣхъ къмъ него съ такава глупава молба. Въ най-благоприятния случай той или ще ме помисли за лудъ или ще накаже само имамина, като се научи за поведението му.

— Напусто тѣй мислишъ, — отговори халифътъ; — преди всичко азъ никога нѣма да си позволя да се подигравамъ съ човѣкъ, който се показва къмъ мене тѣй радушенъ и добъръ, и халифътъ нѣма да намѣри нищо смѣшно въ твоята молба. Но късно е вече, време е да си отпочинемъ. Позволи ми да взема сбогомъ съ тебе.

— Да, време е вече, наистина, — отговори Абу-Хасанъ; — не искамъ повече да те спирамъ. Лека нощъ; но ето какво: въ последната бутилка, струва ми се, има малко вино, трѣбва да се допие, за да изпраздимъ шишето.

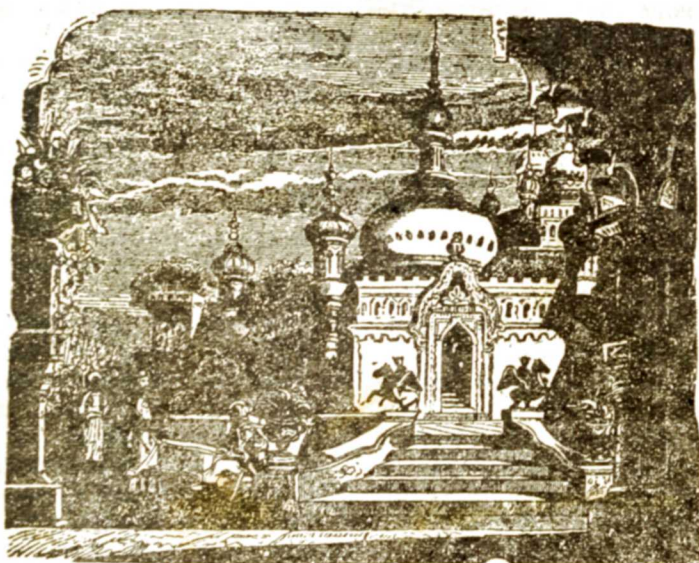
— Да, да, приятно е да слуша човѣкъ хубави думи. — отговори халифътъ и, като взе бутилката, приближи чашитѣ къмъ себе си, почна да налива вино; въ това време пусна незабелязано нѣщо въ чашата на Хасана.

— Е, хайде да се чукнемъ за последенъ пжтъ! Ти налива цѣлата вечеръ, да промѣнимъ най сетне ролитѣ. И той пи прѣвъ.

— Ахъ, азъ бѣхъ забравилъ, — каза Хасанъ; — утре, ако станешъ по-рано отъ мене и трѣгнешъ да си отивашъ, моля ти се, притрѣшни по-добре вратата.

— Добре, добре, бжди спокоенъ — отговори халифътъ.

— Сбогомъ, — каза Хасанъ, и за да покаже колко цени вниманието на гостенина си, кланяйки се взе чашата и изпи на единъ дѣхъ виното.

Но преди да стане Хасанъ отъ стола, изсипаниятъ прахъ оказа своето действие: краката му се подкосиха, главата му се наведе напредъ, и дълбокъ сънъ го завладѣ тутакси. Въ това време халифовиятъ робъ се нахрани, влѣзе въ стаята и се спрѣ да чака монаршеската заповѣдь.

— Вземи този човѣкъ на раменетѣ си, занеси го въ двореца, но запомни добре кѣщата, гдето се намираме сега, щото да можешъ да пренесешъ пакъ тукъ заспалия, когато ти заповѣдамъ.

Робътъ взе Хасанъ, излѣзе съ него на улицата, а Харунъ-алъ-Рашидъ трѣгна следъ тѣхъ, но не затвори външната врата и това направи нарочно.

Като стигнаха двореца, халифътъ преведе робътъ презъ единъ таенъ входъ въ вътрешнитѣ стаи, гдето всички придворни очакваха, кога ще се върне тѣхниятъ господарь. Тамъ той заповѣда да съблѣкатъ Хасана, да го облѣкатъ въ царско нощно

облѣкло и да го сложатъ върху постелката на Рашида. Като се извърши това, царътъ заповѣда:

— Слушайте, утре всички жени и мъже, които сте около мене, трѣбва да бждете тукъ, когато събудятъ този човѣкъ и да му се окажатъ всички услуги и почести, каквито подобаватъ на мене. Освенъ това, искамъ, щото да се изпълнява веднага всичко, което би поискалъ той; като се отнасятъ за нѣщо къмъ него, да го наричатъ „величество“ и „повелителъ на правовѣрнитѣ“. Съ една дума, забравете временно моето сѣществуване, и нека той стане сѣщински халифъ въ вашитѣ очи. Гледайте да изпълните добре своитѣ роли.

Придворнитѣ разбраха, че халифътъ иска пакъ да си направи нѣкоя шега, затова си дадохъ дума да изпълнятъ колкото се може по-добре заповѣдта на своя господаръ.

Между това, Харунъ-аль-Рашидъ отиде въ съседната стая и, като повика при себе си великия везиръ, каза му:

— Джиафаръ, считамъ за нужно да те предупредя, че утре, когато се явишъ въ двореца съ обикновения докладъ, вмѣсто мене ще седи царски облѣченъ на трона този човѣкъ, който спи сега въ моята стая. Приструвай се, че виждашъ мене въ неговото лице, изпълнявай безпрѣкословно неговитѣ заповѣди, каквито и да сж тѣ, и не го наричай иначе освенъ „повелителъ на правовѣрнитѣ“. Като се мисли за халифъ, той можеби да иска да бжде щедъръ и въ този случай не му бъркай, макаръ и да изпразни цѣлата ми хазна.

Като изпрати везира си, Харунъ-аль-Рашидъ заповѣда да повикатъ Месруръ, началника на евнуситѣ, и му каза почти сжщото, което каза и на Джиафаръ, но при това каза да го събудятъ преди да стане Хасанъ.

Въ опредѣления часъ Месруръ събуди халифа, и той веднага отиде въ стаята, отстъпена на Хасана, гдето всички придворни мъже и жени се бѣха събрали и всѣкой заемаше мѣстото, което му приличаше споредъ службата. Харунъ-аль-Рашидъ се скри задъ една завеса, откъдето можеше да наблюдава всичко, което трѣбваше да стане.

Почна да се развиделява, да се съзорява на изтокъ и наближаваше часътъ за утринната молитва, когато единъ отъ придворнитѣ, който се намиралъ при главата на Абу-Хасанъ, докосна носа му съ мокра гъба, потопена въ оцетъ. Хасанъ кихна и, като измърмори нѣщо, обърна се на другата страна, но тъй като действието на праха бѣше отслабнало, то следъ една минута отвори очитѣ си.

Въ широката царска стая бѣше още тъмничко, но предметѣ можеха да се различатъ. Необикновената разкошна наредба изведнѣжъ учуди Хасанъ; той повдигна глава и, като се допрѣ съ едната ръка о възглавницата, почна да оглежда наоколо си съ нѣкакво смущение. Хубавата наредба на стаята все повече и повече се виждаше въ полумрака и представляваше нѣщо изящно и великолепно: високъ кубообразенъ таванъ, наоколо украсенъ съ фигури и странни арабески; подътъ бѣше покритъ съ ковъори, сѣщо маситѣ и миндерлъцитѣ; наоколо имаше наредени

масивни златни вази; всичко това учудваше всеки със своя царствен разкош. А около леглото придворни със блъскави облѣкла мълчаливи, неподвижни като статуи; малко по-отстрана група млади хубави жени със музикални инструменти въ рѣце, а задъ тяхъ тѣла черни евнуси, въ смиренъ видъ, готови покорно да изпълнятъ всѣка заповѣдъ. Смутенъ отъ всички тѣзи непознати хора, Абу Хасанъ неволно наведе глава, но веднага погледътъ му се спрѣ върху великолепното царско облѣкло, което се намираше край леглото на особена маса; върху една възглавница бѣше сложена халифовата корона.

— Какво е това чудо? — замисли се Хасанъ; — това е сънъ, наистина, но колко прилича той на действителността!... Не мога се преобърна азъ на халифъ — продължаваше да си мисли Хасанъ, като се мъчеше да събере мислитѣ си въ редъ; — всичко това е бълнуване следъ моето глупаво желание, което азъ открихъ въ разговоритѣ си... Трѣбва по-скоро да изтрезня... и той затвори очитѣ си, за да заспи отново.

Но въ тази минута единъ отъ придворнитѣ се наведе къмъ ухото му и почтително му каза:

— Господарю, разсъмва се вече, благоволи да станешъ, за да си извършишъ утринната молитва.

— Какво е това? спя ли или не? Разбира се, спя — помисли си Хасанъ.

И като си тикна главата между възглавницитѣ, почна да жуми, но сжшия гласъ се обади край ушитѣ му:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, позволи да напомня на твое величество, че се разсъмва, скоро ще изгрѣ слънцето, и ти трѣбве да се пробудишъ да си извършишъ молитвата.

— Не разбирамъ, не разбирамъ какво става съ мене, — продължи да мисли Хасанъ; — на сънъ не може да се слуша, а пъкъ азъ слушамъ всичко, което ми говори този човѣкъ... Нима това е сънъ?

Той отново отвори очи и решително се издигна и седна на постелката. Веднага всички придворни колѣничиха почтително, а женитѣ, които стоеха на близко съ музикални инструменти въ рѣце, почнаха своя мелодиченъ концертъ, съставенъ отъ духовни молитви и пѣсни. Всичко това доведе неизказано учудения Хасанъ въ нѣкакво крайно въодушевление; той изглеждаше всички съ неопредѣлена усмивка, като че ги питаше, радватъ ли му се, вѣрватъ ли на очитѣ си или очакватъ отъ минута на минута да се разпилѣ възхитителното видение, да изчезне като димъ?...

Той отново хвърли погледъ върху околнитѣ предмети и си помисли:

— Не, това не е сънъ; азъ виждамъ всичко тъй ясно както всѣкога. Ето стаята съ царския накитъ; ето облѣчени хора, хубави жени, почтена стража съ оръжието си — всичко това е тъй живо, както самата действителност... Но тогава где съмъ азъ, какво става съ мене? О Боже мой! Дали не съмъ си изгубилъ ума?

Като каза това, Хасанъ разтри челото си съ рѣка, като че искаше да прогони оттамъ мъчителната мисълъ, следъ това

наведе глава и се замисли дълбоко. Въ това време влѣзе Месруръ, началникътъ на евнуситѣ и, като се поклони предъ Хасанъ, каза му почтително:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, позволи да напомня на твое величество, че не е въ обичай на господаритѣ да пропусчатъ времето, опредѣлено за утриннитѣ молитви; изобщо не е въ навика ти да лежишъ толкова време въ леглото. Ако сънътъ ти е билъ спокоенъ, и ти, за наша искрена радость, се чувствувашъ здравъ, благоволи да станешъ и да почетешъ съ присѣйствието си залата на събранието: отдавна очакватъ твое величество чуждитѣ посланици, намѣстникитѣ на далечнитѣ провинции, военоначалникитѣ и другитѣ висши придворни чиновници.

Тѣзи думи напълно убедиха Абу-Хасанъ, че всичко, що става около него, е действительно, а не сънъ, но какъ е станало това и какво го очакваше занапредъ, той не можеше да си представи. Съ дълбоко смущение той изслуша думитѣ на Месруръ, вperi въ него погледа си и го попита:

— Кажй, ради Бога, къмъ кого се обръщашъ, кого наричашъ повелителъ на правовѣрнитѣ?... Азъ не те познавамъ и ти мене не познавашъ... Струва ми се, тукъ има нѣкое недоразумение.

Всѣки другъ, не толкова досѣтливъ, можеше да се смути отъ този въпросъ, но Месруръ дотолкова бѣше усвоилъ своята роля, щото отговори безъ колебание, безъ смущение:

— Пресвѣтлѣйшии господарю, вижда се, че на твое величество е угодно да се пошегува съ мене: кой не знае, че ти си единичкиятъ господаръ, царъ на царетѣ, намѣстникъ на самия великъ пророкъ, пратенъ отъ Бога, повелителъ на небето и на земята. Месруръ, твойтъ вѣренъ робъ, никога не забравя това, откогато има честь и щастие да служи на твое величество, Прости ме, господарю, но струва ми се, че нѣкакъвъ неприятенъ сънъ е помрачилъ яснитѣ ти мисли...

— И тъй — прекъсна го Абу-Хасанъ — споредъ тебе, азъ съмъ халифъ, повелителъ на правовѣрнитѣ, намѣстникъ на пророка?... Ха, ха, ха! И той тъй силно се разсмѣ, щото се превии отъ смѣхъ, съ което достави голѣмо удоволствие както на присѣдстващитѣ, тъй и на самия халифъ, който гледаше съ любопитство задъ пердето всичко това.

Презъ това време Абу-Хасанъ, безъ да се мръдне и безъ да спре да се смѣе, повика при себе си едного отъ евнуситѣ, такъвъ сжщо черенъ арапинъ като Месрура, и му каза:

— Е, арапино, кажи кой съмъ?

Арапинътъ се смути и уплашено отговори:

— Господарю, не разбирамъ твоя въпросъ; никой не се съмнява въ това, че ти си нашъ повелителъ и земенъ замѣстникъ на свѣтовния Владика.

— А, и ти си единъ лъжецъ и нищо повече — добави Хасанъ.

Следъ това повика една отъ женитѣ, които се намираха по-близко до него, и, като я накара да седне, каза ѝ:

— Ако ти не си призракъ и ако не те виждамъ на сънъ, отвори хубавитъ си уста и ми охапи пръсга.

Хубавицата, като знаеше, че халифътъ я гледа, помжчи се да изпълни ролята си, колкото се може по добре. Съ сериозенъ видъ и като че бѣше принудена да направи това, тя хвана съ жбжи края на протегнатия пръстъ и тъй силно го стисна, щото Хасанъ извика отъ болки и си дръпна ржката веднага.

— Стига — каза той — ти ми доказа, че азъ не спя; разясни ми сега, за Бога, какво значи всичко това? Азъ не мога за една нощъ да стана халифъ. Това би било такова чудо, каквото не е ставало отъ паметивъка. Моля те, кажи ми прво, кой съмъ азъ и за кого ме мислишъ ти?

— Господарю — отговори хубавицата — за кого мога да те мисля за друго, освенъ за владѣтеля и повелителя на правовѣрнитъ? Ти си нашъ царъ и господаръ, а ние сме твои покорни робини...

— И безсъвестни лъжкини — прибави Хасанъ съ смѣхъ. — Помисли само, дали азъ не зная, халифъ ли съмъ или не?

Като каза това, той направи опитъ да стане, и веднага началникътъ на евнуситъ съ обикновената си бързина му подаде ржка и му помогна да слѣзе отъ миндеря. А щомъ успѣ да стъпи на крака, силни поздравителни викове изпълниха стаята:

— „Да живѣе нашиятъ господаръ!“ — извикаха женитъ и мъжетъ — и да го пази творецътъ за многая лѣта!“

— О Боже мой! Какво е това? — питаше се Хасанъ. — Какъ тъй отъ единъ прость, неизвестенъ човѣкъ да стане за една нощъ заповѣдникъ на правовѣрнитъ? Не е за вѣрване, не може да го постигне човѣшкиятъ умъ, а при това не подлежи на никакво съмнение!...

Докато размисляше тъй, тѣзи отъ придворнитъ, които се грижеха за облѣклото на халифа, облѣкоха го съ царски дрехи и заедно съ другитъ се насаниха на два реда край вратитъ, които водѣха къмъ залата на събранието. Въ тази минута двама евнуса дръпнаха пердето и отвориха вратитъ. Абу Хасанъ, начело съ началника на евнуситъ, влѣзе въ разкошната стая, приближи се до подножието на трона и въ неволно смущение се спрѣ предъ това човѣшко величие. Но Месруръ съ своя близкъ помощникъ хвана Хасана подъ мишницитъ и го качи на престола, посланъ съ скъпи покривки.

Щомъ седна Хасанъ на трона, всички едногласно извикаха:

— Слава на нашия господаръ! Да живѣе на многая лѣта! — каза едногласно стражата, която се нареди отъ дветъ страни.

Въ това време Харунъ-аль-Рашидъ следѣше всичко отъ скрито мѣсто и едва се въздържаше отъ смѣхъ, като гледаше сериозната физиономия на Хасанъ, който бѣше почналъ да поправя на новото положение и да се мисли не на шега за халифъ.

Въ това време се приближи къмъ трона великиятъ везиръ Джаифаръ, поклони се низко и, като се издигна, каза:

— Повелителю на правовѣрнитъ, нека Всевишиятъ изпрати на твое величество щастие, благоденствие и победа надъ враго-

ветѣ ти, а въ бждещия животъ да отвори предъ тебе вратата на своя рай.

Подиръ това, което стана по-рано, Абу Хасанъ не се учуди на тази поздравителна везирова речъ; напротивъ, той я посрещна като почитъ и, безъ да дири причинитѣ на това, отъ минута на минута се убеждаваше, че той е действително халифъ. Затова, когато Джиафаръ млъкна, той го изгледа и му каза съ достоинство:

— Ти навѣрно си дошелъ да докладвашъ. Говори, азъ слушамъ.

— Преди всичко се осмѣлявамъ да донеса за сведение на твое величество, че емиритѣ, везиритѣ и всички придворни чиновници очакватъ съ нетърпение честъта да засвидетелствуватъ вѣрноподаническитѣ си чувства. Позволи имъ, господарю, да се явятъ предъ твоитѣ ясни очи.

Абу Хасанъ съ навеждане на главата си даде своето съгласие и веднага залата се напълни съ представители отъ високата държавна властъ. Всички тѣ, начело съ великия везиръ, се поклониха предъ трона, нарекоха Хасана „величество“ и „господарь на правовѣрнитѣ“, следъ което всѣки изказва какъвъ да е поздравъ.

Когато се свърши церемонията на тържествения приемъ, въ залата се възцари дълбока тишина.

Най сетне Джиафаръ, който презъ всичкото време се намирал при трона, изпроси позволение да докладва. Той почна полека, като прелистваше постоянно хартиитѣ, които държеше въ ржцетѣ си. Дѣлата този пътъ не бѣха сложни и не представляваха особена важностъ, но Абу Хасанъ прояви такива съображения, показа такава проницателностъ и здравъ разсѣдѣкъ, щото зачуди не само всички присѣтствуващи, но и халифа. Той ту се съгласяваше съ мнението на докладчика, ту го отхвърляше и всѣкога тѣй основателно, щото решенията му не можеха да бждатъ неприети.

Въ това време Хасанъ забеляза началника на полицията и даде знакъ на Джиафара да се прекрати доклада и повика началника. Повиканиятъ се изстѣпи напредъ и, като се приближи до трона, поклони се стана и се приготви да чуе заповѣдь.

— Полицейски сѣдио — каза му Хасанъ — иди още сега въ еди кой си кварталъ; тамъ при джамията ще намѣришъ имамина и неговитѣ четири бѣлобради шпиони; удари имъ по сто прѣчки по краката, а на самия имаминъ — четиристотинъ; следъ това ги покачи съ лицето назадъ на петъ камили, и тѣй ги прекарай презъ цѣлия градъ начело съ глашатай, който да вика колкото му държатъ силитѣ:

— „Ето какво наказание постига тѣзи, които се мѣсятъ въ чужди работи, които клеветятъ и скарватъ хората, които всѣватъ раздоръ въ семейството и обществото“.

Като изслуша тази заповѣдь, полицейскиятъ началникъ издигна дѣсната си ржка къмъ челото въ знакъ, че се покорява на височайшата воля и бързо напусна събранието.

Хасанъ издаде тази заповѣдь съ такава твърдостъ и достоин-

ство, щото самия халиф не можа да не се учуди какъ тъй бърже човѣкъ усвоява неограничена властъ, безъ да забрави по край свсето високо положение и дребнавитѣ си смѣтки и обиди.

Презъ това време великиятъ везиръ продължи своя докладъ, а когато свърши, началникътъ на полицията бѣше успѣлъ да изпълни дадената му заповѣдъ и да се върне въ залата.

— Господарю — каза той — заповѣдта на твое величество изпълнихъ точно. Ето протоколътъ, който съставихъ по това дѣло и който е подписанъ отъ свидетели.

Абу-Хасанъ взе книгата и я прочете внимателно отъ единия край до другия, прегледа и подписитѣ на свидетелитѣ, чиито имена му бѣха познати.

— Добре — каза той — азъ съмъ доволенъ отъ тебе.

Тогавъ сждията още веднѣжъ се поклони предъ трона и си отиде на мѣстото.

— Както и да е — мислѣше си Хасанъ съ усмивка — но азъ можахъ да отмѣстя на тѣзи лицемѣри; нека помнятъ, че не може всѣки пжтъ човѣкъ да се бърка въ чужди работи и да осжда честнитѣ хора...

Следъ това се обърна къмъ великия везиръ и му каза:

— Вземи отъ моята хазна хиляда жълтици и ги дай на майката на багдатския гражданинъ Абу Хасанъ; тя живѣе въ едикояси махала, на едикоя си улица, гдето азъ ей-сега пращахъ началника на полицията. Впрочемъ, ти само попитай всѣкиго, когото срещнешъ, где е кжщата на Хасана-Кутила, и всѣки ще ти каже, защото всѣки го познава тамъ подъ това име. Иди и се върни по скоро.

Джиафаръ въ знакъ на покорностъ пакъ подигна ржка къмъ челото си и, като се поклони до земята, бързо изскочи изъ залата на съвета.

Той взе едного отъ робитѣ съ себе си, за да носи торбата съ паритѣ и, като намѣри кжщата, даде паритѣ на лицето, на което трѣбваше да се дадатъ. Старицата остана учудена отъ този неочакванъ даръ, защото нищо не знаеше за приключението на сина си. Разбира се и Джиафаръ не даде никакви обяснения на бабичката.

Като изпълни заповѣдта, великиятъ везиръ се върна въ двореца. Абу Хасанъ изслушваше въ това време началника на полицията, който му докладваше за работитѣ по своето ведомство. Следъ доклада, отъ съседната стая се показва Месруръ и направи знакъ на събранието, че е време да се разотидатъ всички. И всички тутакси станаха и съ сжщата церемония, като се поклониха къмъ трона, единъ следъ другъ напуснаха стаята. Останаха само великиятъ везиръ, Месруръ съ евнуситѣ и почтената стража. Като видѣ, че заседанието се свърши, Абу-Хасанъ се подсѣти, че е време да слѣзе отъ трона си. И щомъ се подигна да стане, и Месруръ съ главния помощникъ го хванаха подъ ржце и го смъкнаха, както го бѣха покачили.

Често пжти се случва, щото нѣкоя глупостъ, нѣкоя дребна работа, макаръ и да е неочаквана, ни кара да се смѣемъ повече отколкото нѣщо действително смѣшно. Тѣй се случи и сега. Щомъ Абу-Хасанъ направи нѣколко крачки да влѣзе въ вжтрешнитѣ стаи, заяви на свитата си, че усѣща естествена нужда. Джиафаръ тутакси зави настрана и поведе своя новъ господаръ къмъ вратитѣ на една малка стая, много чиста и съ хубавъ мраморенъ подъ. При това, споредъ обичая, дадохъ му особени чехли, които Абу Хасанъ взе, но не знаеше какво да ги прави и ги пхна въ широкитѣ си ржави. Това нѣщо дотолкова разсмѣ присжтствуващитѣ, щото едва се стѣрпѣха да останатъ сериозни. Най сетне Месруръ едва можа да се стѣрпи да не се засмѣе и обясни на Хасана, за какво служатъ чехлитѣ. Въ това време Джиафаръ успѣ да се промъкне при халифа и да му разкаже за смѣшното събитие, следъ което дълго време се смѣха.

Като излѣзе изъ стаичката, Абу-Хасанъ трѣгна подиръ Месрура къмъ трапезарията. Тя бѣше голѣма зала, натъкмена и украсена съ царски разкошъ: вредомъ блестяше отъ злото; пѣстритѣ покривки, ярката живопись по сводаветѣ на таванитѣ и стениитѣ изведнѣжъ смаяха влѣзлия, и той се спрѣ, заслѣпенъ отъ невиденото великолепие. А когато излѣзе, предъ него имаше многоброенъ хоръ отъ млади хубави жени и се чу тѣхното

35

1001 НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

стройно, мелодично пѣние подъ струнитѣ на музикалнитѣ инструменти; Хасанъ не се помнѣше отъ възторгъ.

— И нима това не е сънь? — мислѣше си той. — Не, съньтъ не може да се продължи толкова време и съ такава последователностъ... При това нима азъ не виждамъ, не чувствувамъ, не съзнавамъ всичко, което става наоколо!... Какъ става всичко това, не зная, но че съмъ халифъ, повелителъ на правовѣрнитѣ — въ това никой не може да ме разубеди.

Като се спрѣ върху тази мисль, той спокойно и съ достоинство седна до масата, върху която имаше седемъ златни блюда съ най хубави ястия. Седемъ красиви жени съ разкошни вѣтрила въ ржце се изправиха край него да го разхлаждаятъ, а отстрана седемъ въ живописно положение музикални групи свирѣха нѣжни мелодии и пѣеха.

Абу-Хасанъ хвърли благосклоненъ погледъ върху околнитѣ жени и, очарованъ отъ тѣхната красота, изказа желание да оставятъ всичко и да седнатъ при него край масата.

— Стига една отъ васъ колкото да ме разхлаждава, а останалитѣ моля да взематъ участие на моята трапеза, — каза Хасанъ.

Каточе изпълняваха волята на повелителя, хубавицитѣ седнаха по три отъ дветѣ му страни, и това доведе Хасана до особено приятно настроение на духа; той се шегува постоянно, каза различни любезности на своитѣ събеседници, при това се показва толкова веселъ и остроуменъ, че халифътъ, който наблюдаваше всичко това, обикна Хасана.

Следъ като се свърши обѣдътъ, сжитѣ хубавици донесоха всичко необходимо за омиване, както бѣше обичаятъ: една държеше златенъ легенъ, другата — една кана съ вода, а третата, като прегъна колѣно, подаде му разкошио ушита кърпа. Като си оми брадата и ржцетѣ, Хасанъ подъ звуковетѣ на музиката мина въ другата стая, наикитена още по-изящно и великолепно, сияеща отъ бѣлъ мраморъ, злато и сребро. Отстрана, на известно разстояние се разположиха въ грациозни пози седемъ други женски хорове съ различни музикални инструменти, а по срѣдата, около масата, покрита съ кристални вази, пълни съ различни плодове, седѣха седемъ млади, стройни жени, още по-хубави и по-накитени отколкото прѣвитѣ.

Този блѣсъкъ, този разкошъ, заедно съ дивнитѣ звуци на музиката и съ обаянието на женската хубостъ, произведоха на Хасанъ особено очарователно действие; той остана нѣколко минути неподвиженъ, като разглеждаше съ изумения си погледъ околнитѣ предмети. Най-сетне, каточе се посвѣсти, приближи се къмъ масата и, преди да седне, каза на околнитѣ жени:

— Оставете вашитѣ вѣтрила, не е толкова топло, за да сж потребни вашитѣ услуги. Ала топлината, горещината, която разпалватъ съ вашата хубостъ въ сърдцето ми, съ нищо не можете разхладити. Затова седнете по-добре съ мене на масата, за да се нагостимъ съ тѣзи хубави плодове.

Той седна прѣвъ, а женитѣ, покорни на заповѣдта му, седѣха отъ дветѣ му страни. Като забеляза Хасанъ, че женитѣ

отъ стѣснение къмъ него не вкусватъ нищо, почна самъ да ги кани да си хапнатъ, като имъ поднасяше сждове пълни съ плодове. При това той разпитваше всѣка за името, като ѝ казваше въ сщщото време и по нѣкоя любезностъ. Като дойдѣше до възторгъ отъ тѣхнитѣ звучни характерни имена, Хасанъ съжальваше, че нѣма въ човѣшкия езикъ такива думи, които биха напълно изразили несравнената хубостъ на женитѣ.

Като опита всичко, което най-вече му се нравѣше, Абу-Хасанъ стана отъ масата. Началникътъ на евнуситѣ, който презъ всичкото време се намираше край Хасана, тръгна напредъ и го въведе въ трета стая, гдето се повтори почти сщщото, само съ тази разлика, че тукъ и разкошътъ на наката, и хорътъ на новитѣ пѣвици, и седемтѣ жени край масата — всичко се отличавахе съ по-голѣма прелестъ, а на масата, вмѣсто плодове, имаше въ скжпоценни сждове различни сладка, шербети и др. сладкиши.

Почна вече да се мръква, когато Абу-Хасанъ влѣзе въ четвърта стая, гдето ослѣпително ярката свѣтлина отъ седемтѣ запалени златни полюлеи съ много свѣщи придаваха на всичко околно нѣкакъвъ фантастиченъ видъ. И тука имаше сжщо седемъ отдѣлни хорове и седемъ хубави жени около масата, отрупана съ различни сладки, баклави, сладкиши и други произведения на сладкарското изкуство. Само че звуцитѣ на музиката и на пѣнието бѣха по-весели, а женитѣ по-хубави и по-очарователни. Упоенъ отъ възторгъ, Хасанъ ги накара да седнатъ край него и въ оживенитѣ си беседи той показва по-голѣма любезностъ и остроумие. Като влѣзе въ този блѣскавъ, облѣтъ съ свѣтлина чертогъ, Хасанъ изведнѣжъ забеляза това, което нѣмаше въ другитѣ салони; право предъ масата, наблизко, имаше бѣло мраморно столче съ седемъ кристални кани, въ които различнитѣ вина издаваха цвѣтове ту червени като алень рубинъ, ту като бледно сребро, а предъ всѣкоя кана имаше по седемъ сребърни отъ най-тънки направа чаши.

Въ Багдаты, както е обичая въ всички слоеве на обществото, никой не употребява силни питиета презъ деня. Много хубавъ и заслужаващъ пълно одобрение примѣръ, защото денемъ, когато всѣки е заетъ съ своитѣ работи, трѣбва да владѣе всички умствени способности, непомячени отъ упоителното вино. Освенъ това разумната въздържаностъ много помага на общественото благочиние: по багдатскитѣ улици почти никога нѣма да срещнешъ пиянъ човѣкъ, и ако има изключение, то на такива хора гледатъ като на изгубени и се отнасятъ къмъ тѣхъ съ презрение.

И така Абу-Хасанъ се приближи до масата, и кето разгледа околнитѣ хубавици, остана въ нѣмо изумление: никога презъ живота той не само че не бѣше виждалъ, но дори и не бѣше сънувалъ подобно съвършенство отъ грация и отъ хубостъ.

— Седнете, — каза той най-сетне, — вашето очарователно общество ми е по-нужно и по-скжпо отъ вашитѣ услуги. Какъ се казвашъ ти? — попита той една, която седѣше край него отдѣсно.

— Маргаритка, — отговори тя, като наведе глава надолу.

— Хубаво име, — отговори Хасанъ, — колко ти прилича! Макаръ и бѣлитѣ зѣби... Нима тѣ не могатъ съперничи съ най-хубавитѣ перли въ свѣта? Ето какво, моя скъпа Маргаритке, моля ти се, налѣй ми съ твоитѣ дивни ржчички чашата съ вино.

Хубавицата стана веднага, налѣ чашата и, като я подаваше, изпѣ такава мелодична пѣсень, че Абу Хасанъ дойде въ още по-голѣмъ възторгъ. Като изпи всичкото вино, той се обърна къмъ друга, не по-малко хубава и я попита за името ѝ.

— Азъ се наричамъ „Лжечарна звезда“, — отговори тя и се усмихна ласкаво.

— О, по-добро име не може да се намѣри! — извика Хасанъ: — стига само да погледне човѣкъ твоитѣ очи, за да си спомни за онѣзи ясни звезди, които блестятъ въ небесното про-

странство. Струва ми се, че ще ми доставишъ голѣмо блаженство, ако ми налѣешъ съ бѣлоснѣжнитѣ си ржчички една чаша вино.

Тѣй се обърна Хасанъ къмъ всички наредъ, и всѣка му напѣлваше чашата, която той изпиваше до дъното.

Най-сетне, когато Абу-Хасанъ се напи, Маргаритка, като се изгледа съ другаркитѣ си, приближи се до масичката, налѣ отново вино и сипа крадешкомъ отъ она сѣщия прехъ, който по-рано употребѣи халифътъ. Следъ това тя се приближи до Хасанъ и му каза:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, за онова неизказано щастие, което ни доставя твое величество, моля те да изпиешъ още една чаша. Но по-напредъ ми позволи да изпѣя предъ тебе друга пѣсень, която, надѣвамъ се, ще заслужи одобрението на твое величество; азъ я съставихъ скоро и никому не съмъ я пѣла.

— Не само че позволявамъ, но и като все silenъ халифъ ти заповѣдвамъ да пѣешъ, като вѣрвамъ, че твоятъ гласъ и твоята пѣсенъ ще отговарятъ на хубостта ти.

Маргарита сложи чашата предъ фалшивия халифъ и подъ звучитѣ на китарата, запѣ съ такава страсть, съ таково горещо въодушевление, че Абу-Хасанъ я изслуша съ отворени уста и съ нѣмъ възторгъ, и, когато тя свърши, той глътна виното, като искаше да покаже съ това и благодарностъ и похвала за доставеното удоволствие. Следъ това той искаше да каже нѣщо, но отъ внезапното, отъ неочакваното действие на праха той остана съ отворени уста; ржцетѣ му се спуснаха надолу, главата му клюмна на масата и дълбокъ, непробуденъ сънъ го завладѣ веднага.

Като видѣ това халифътъ, сжщата минута се подаде изподъ скритото перде и, доволенъ отъ намислената шега, весело поблагодари на околнитѣ за добре изпълненитѣ роли. Следъ това заповѣда да облѣкатъ Хасанъ въ старитѣ му дрехи.

Когато всичко биде изпълнено, каза да повикатъ роба, съ когото Рашидъ обикаляше улицитѣ въ надвечерието на тази случка, и му рече:

— Ти помнишъ кжщата, откъдето взехме вчера този човѣкъ, нали? Занеси го пакъ тамъ, сложи го на миндеря и, когато излизашъ, не затваряй вратата следъ себе си. Потруди се да направишъ това, колкото се може по-предвазливо, по внимателно, щото никой да не те види,

Якиятъ робъ взе заспалия Хасанъ, сложи го на раменетѣ си и излѣзе съ него изъ двореца презъ сжщитѣ тайни галерии, презъ които минаха въ надвечерието. Нито по пжтя, нито въ самата кжща го среща нѣкой и никой не побърка да се изпълни точно монарховата заповѣдъ. Робътъ сложи Хасанъ на миндеря и, като остави всички врати отворени, върна се благополучно въ двореца, за голѣмо удоволствие на халифа, който се зарадва отъ душа, загдето цѣлата комедия се извърши тъй сполучливо отначало докрай.

Слънцето бѣше огрѣло високо, когато Абу-Хасанъ се пробуди най сетне отъ дълбокия си сънъ и си отвори очитѣ. Скромната наредба на неговата стая го учуди не по-малко, отколкото царскиятъ разкошенъ дворецъ въ надвечерието.

— Маргаритка, Лжчезарна звездо! — извика той високо, — где се скрихте и какво ще каже това?

На неговитѣ викове се притече майка му отъ съседната стая и го попита разтревожено.

— Какво има, синко? Какво е станало съ тебе?

Следъ тѣзи думи Абу-Хасанъ издигна глава и, като отричитѣ си, съ гордо презрение попита отъ своя страна:

— Кого наричашъ ти свой синъ, бабо?

Този неочакванъ въпросъ учуди до такава степенъ старицата, че тя нѣколко минути остана безгласна и неподвижна и изумено гледаше Хасанъ.

— Т. е. какъ тъй? — най-сетне проговори тя. — Нима ти

не си моятъ синъ Абу-Хасанъ? ... Нали азъ те родихъ, отхранихъ и се грижа до днесъ!

— Послушай, старице,—прежсна я сърдито Абу-Хасанъ,—ти или си много умна или си изглупѣла. Какъ смѣешъ ти да ме наричашъ твой синъ, мене, повелителя на правовѣрнитѣ, царя на царетѣ? ...

— О синко мой! — отговори майката съ тѣга на сърдце, — свѣсти се, помисли какво ще ни бждѣ, ако чуе нѣкой твоитѣ думи. Виждамъ, че нѣкакъвъ зълъ духъ е завладѣлъ твоя разумъ. О, моли се, дете мое, моли Бога да те оттърве по-скоро отъ това дяволско изкушение!

— Безумна стара дъртелница, — презрително възрази Хасанъ, — нима нѣмашъ толкова умъ да разберешъ съ кого говоришъ? Повтарямъ ти, тукъ не е твоятъ синъ, а предъ тебе съмъ азъ, халифътъ, заповѣдникътъ на всички правовѣрни, въ числото на които влизашъ и ти.

Майка му го погледна жаловито и проговори съ дълбока въздишка:

— Клети, нещастни синко, какво е станало съ тебе? ... Я вижъ где се намирашъ. Мѣстото на халифа е въ двореца, а тукъ дворецъ ли е? Не е ли кжщата, гдето си роденъ и живѣлъ отъ детинство? Ако умътъ ти е дотолкова помраченъ, щото думитѣ ми да не могатъ да ти действуватъ, то нека тѣзи стени ти докажатъ, че ти си моятъ синъ Абу-Хасанъ.

Тѣзи прости, но ясни доказателства повлияха силно на Хасанъ. Той наведе очи и, като си хвана брадата съ ржка, задълбочи се въ мисли. Следъ нѣколко минути мълчание той почна да говори пръвъ:

— Да, наистина, ти може да си права... действительно това е моята стая, и азъ съмъ синъ на Абу Хасанъ.

Сетне каточе се пробуди отъ сънъ, дигна глава, огледа се наоколо си и продължи усмихнато:

— Наистина какъ е могла да ми се втѣлпи въ ума ми такава глупостъ? ... Не мога да разбера, наистина не мога да разбера.

Следъ тѣзи думи лицето на майката се развесели, каточе нѣкой тежъкъ камъкъ падна отъ сърдцето ѝ; тя разбираше вече, че синъ ѝ е здравъ, че минутното заблудение било само сѣтина отъ лошото спане. Тя искаше да разпита Хасанъ подробно за това страшно видение, за да се посмѣятъ и двамата, но, като се боеше да не би отново да му напомни миналото, предпочете да му насочи мислитѣ другадѣ и му разказа именно това, за което тя не трѣбваше да му говори.

— Знаешъ ли, — каза тя, — че въ нашата махала вчера стана несбикновено събитие, дойде началникътъ на полицията съ дворцовата стража, грабна имамина и неговитѣ помощници, нашибаха ги хубаво по краката, сегне ги прекараха на камили позорно презъ цѣлия градъ, и ги изпждиха изъ джамията...

Клетата майка не подозираше какво действие ще произведатъ думитѣ ѝ върху нейния синъ: бледенъ, съ разпалени очи, скочи и викна гърмовито:

— А, стара вещице, изказа се! Какъ е? И сега ли ще продължавашъ да увѣржавашъ, че азъ съмъ твой синъ, а не халифъ? Знаешъ ли ти, кой заповѣда на началника на полицията да набие тѣзи негодници? Азъ, азъ и никой другъ. Какъ бихъ могълъ да давамъ такива заповѣди, ако не бѣхъ халифъ, владѣтель на правовѣрнитѣ?...

Старицата биде тѣй силно поразена и изплашена отъ тази неочаквана промѣна, че отначало не можеше да каже думица.

— Свѣсти се, — отговори майката съ разтреперанъ гласъ, — не говори такива страшни думи противъ тази, която ти е дала животъ, иначе Богъ ще се откаже отъ тебе. Повтарямъ, ти си мой синъ, Абу-Хасанъ и само въ своето нещастно безумие ти не ме познавашъ. Присвоявашъ си високия титулъ халифъ... я помисли, възможно ли е това, съгласно ли е съ нѣщо?! Истинскиятъ, сжщинскиятъ нашъ добъръ великодушень владѣтель вчера ни направи неочаквана милость: изпрати ни хиляда златни монети...

— Гдето ще се каже, ти наистина получи хиляда цехина, а? Нали великиятъ везиръ Джиафаръ ти ги донесе? Тѣй ли? И следъ това още смѣешъ да твърдишъ, че азъ не съмъ халифъ, не съмъ повелителъ на правовѣрнитѣ! Че нали по моя заповѣдь, стара чумо, ти дадохъ тѣзи пари?

Майката този пжтъ още по-силно се убеди, че синъ ѝ вече напълно е изгубилъ ума си.

— О Боже мой, — каза тя плачешкомъ, — защо ни прашашъ такова страшно изпитание?

И тутакси истерически викъ се изтръгна изъ нейнитѣ гърди; тя почна да си чупи ржцетѣ, да си търка коситѣ, да си кжса дрехитѣ, но това дълбоко отчаяние вмѣсто да трогне Хасанъ и да възбуди у него състрадание, само усили у него лудешката яростъ. Вънъ отъ себе си той пипна трѣстѣта, която се намираще край миндера, и почна да бие майка си, като викаше запѣхтѣно:

— Казвай, проклетницо, халифъ ли съмъ азъ или не?

Вмѣсто отговоръ майката продължаваше да вика, тѣй щото съседитѣ чува виковетѣ и се притекоха на помощъ. Първиятъ, който влѣзе въ стаята, се хвърли между сина и майката и, като хвана Хасана за ржката, каза:

— Свѣсти се, Хасанъ, какъвъ лошъ дяволъ е влѣзълъ у тебе. Где се е чуло и видѣло синъ да дига ржка на родната си майка и то на такава нѣжна и слаба, каквата е твоята?..

Тази неканена намѣса се показа до такава степенъ дрзка и обидна на Абу-Хасанъ, че той отначало не намѣри думи да отговори. Едза по-сетне, като освободи ржцетѣ си и като хвърли гордъ и надменень погледъ върху всички присѣтстващи, той каза:

— За какъвъ Хасанъ говорите вие? Дали не наричате мене съ това име?

Въпросътъ бѣше тѣй неочакванъ, щото съседитѣ разгънаха ржцетѣ си и се изпогледнаха помежду си. Най-сетне първиятъ влѣзълъ отговори:

— Какво е това съ тебе? Ти сякашъ не се знаешъ кой си, както не знаешъ майка си? Свѣсти се, за Бога.

— Махайте се оттука! — извика имъ злобно Абу-Хасанъ; — какъ мога да бжда синъ на тази старица, когато съмъ халифъ, избраникъ Божи и повелителъ на правовѣрнитъ? Ако вие не знаете това, азъ ще ви накарамъ да го знаете, като ви ударя нѣколко камшика.

Тѣзи думи окончателно убедиха съседитъ, че иматъ работа съ човѣкъ, който е изгубилъ ума си.

Като се плашиха да не би той въ своята лудостъ да се хвърли върху майка си и върху други нѣкой и да имъ причини нѣкоя вреда, уловиха го, повалиха го на земята и макаръ той да викаше и да се противѣше отчаяно, свързаха го яко съ вжжа.

Следъ това двама отидоха бързо въ затвора за умопобъркани и съобщиха всичко станало. Надзирателтъ на приюта, като се научи, че нещастникътъ се нарича халифъ, самъ отиде въ дома на Хасанъ, като заповѣда на хората, които го придружаваха, да взематъ съ себе си окови и камшици.

Като се явиха съ тѣзи нѣща въ стаята на мнимия халифъ Абу-Хасанъ, който никакъ не очакваше подобно нѣщо, побледнѣ отъ ужасъ и направи голѣми усилия да се освободи отъ вжжата. Но надзирателтъ удари нѣколко пжти съ камшикъ по гърба Хасана и го накара да се смири. Тутакси тъмничаритъ се приближиха при него, развързаха вървитъ и вжжата и вмѣсто тѣхъ турнаха окови. Следъ това го повлѣкоха по улицата къмъ приюта за умопобъркани.

Тежко и мъчно бѣше на душата на Хасанъ, когато се гледаше той въ такова положение, сподиренъ отъ насмѣшки, ухания, ругания и дори блѣскания отъ страна на събралата се тълпа.

— Ето го, нашето земно величие, — мислѣше си той за себе си; — вчера ми се кланяха, едвали не пълзѣха предъ мене, а сега ми се смѣятъ, наричатъ ме лудъ. Азъ не съмъ ли този сжщиятъ човѣкъ? Нима не си владѣя разума както вчера?.. Вижда се, че само едно е трайно и непоклонно велико — това е властта на Всеомогщия Богъ. Ще понасямъ търпеливо всичко заради неговото свято име...

Надзирателтъ въ дома на умопобъркани, навикналъ на жестоко отнасяне съ своитъ безбройни възпитаници, заповѣда да заключатъ Хасана въ единъ желѣзенъ кафезъ и на прощаване му удари самъ петдесетъ камшика. Това сжщото наказание той повтаряше всѣки день.

— Ще се откажешъ ли най-сетне отъ своето безумие, ще престанешъ ли да се наричашъ халифъ?

— Азъ не съмъ безуменъ, — обикновено отговаряше Хасанъ, — макаръ твоята безпричинна жестокостъ и да може да ме подлуди.

Друго нищо повече не казваше, а съ упоритостъ понасяше своитъ страдания.

Така сжщо се отнасяше той и къмъ майка си, която всѣка сутринъ го спохождаше и се стараше съ всички мѣрки да го накара да се откаже отъ своята нещастна мисль. Но Абу-Хасанъ или мълчеше или й отговаряше тъй, щото тя плачешката бързаше да си отиде.

Изминаха се три седмици и макаръ презъ това време нещастиятъ и да вѣрваше въ своето царско достоинство, и ясно, до най-малкитѣ подробности, да си припомняше всички почести, които му бѣха направени въ двореца, най-сетне биде принуденъ да съгласи съ думитѣ на околнитѣ хора и си мислѣше тъй:

— Ако азъ бѣхъ наистина халифъ, то какъ най-сетне се намѣрихъ въ стаята си... Кой би посмѣлъ да се отнася съ мене грубо, безчовѣчно? Нима войската ми, великиятъ везиръ и всичкитѣ дворцови чиновници биха ме оставили на произвола на сѣдбата? Не, всичко това е глупостъ, нѣкакъвъ сънъ. Наистина, азъ не мога да кажа, че съ мене не е бивало нѣщо необикновено и необяснимо, но че азъ не съмъ халифъ, не съмъ повелителъ на правовѣрнитѣ, въ това отдавна, отдавна би трѣбвало да се убедя.

Въ време на тѣзи мисли влѣзе майка му и, като погледна бледното му страдалческо лице, горчиво заплака, но го поздрави както всѣкога и Хасанъ за пръвъ пѣтъ ѝ отвърна. Това дотолкова зарадва старицата, че тя не повѣрва първи пѣтъ на ушитѣ си.

— Синко, — извика тя, — нима Богъ чу молитвитѣ ми и просвѣти разума ти! О Милосърдни! Каква радостъ, какво щастие ми пращашъ! Кажй ми, успокой ме по-скоро, отказа ли се отъ глупавата си мисль, не се ли мислишъ вече за халифъ?

— Да, майко, азъ съзнахъ заблуждението си, — отговори Абу-Хасанъ, като наведе очи, а въ гласа му се забеляза тъга и разкаяние. — Прости ми, ако можешъ, помоли и съседитѣ да не се придириятъ въ моето безумие; съзнавамъ, че дълбоко съмъ ги оскърбилъ. Но, скѣпа майко, ако ти можеше да погледнешъ въ душата ми, ако знаеше всичко, което стана съ мене, ти би се учудила на моята постѣпка... Дотолкова явно и наистина азъ се видѣхъ халифъ, че и сега дорине мога да разбера, да си обясня какъ е станало това. Разбира се, това бѣше сънъ, бълнуване, но дотолкова приличенъ на действителността, щото не можехъ да не се измамя. Въ всѣки случай нѣма да се повтори това, което стана, и отъ тази минута азъ ще си остана до края на живота си такъвъ преданъ, учтивъ синъ, какъвто бѣхъ за тебе преди това нещастно събитие.

Майката съ възторгъ изслуша разумнитѣ думи на сина си, и когато свърши той да говори, тя каза следъ една минута мълчание.

— Знаешъ ли, мой мили, азъ се догаждамъ за причинитѣ на твоего странно приключение. Помнишъ ли чужденеца, който вечеря съ тебе последния пѣтъ? Не зная дали нарочно или не, но той остави всички врати отворени, когато излѣзе отъ насъ. И ето навѣрно злиятъ духъ се възползува отъ това, влѣзе при тебе въ стаята и те пренесе въ сънъ, въ това състояние, въ каквото се намирашъ до сега.

— Наистина, ти си права, — отговори замислено Абу-Хасанъ, — Да, въ тази сѣщата нощъ ми се присъни това, което смути моя разсѣдѣкъ. Ами че азъ молихъ гостенина си да затвори безъ друго външната врата, и не мога да си обясня защо не е направилъ това. Навѣрно въ Мусулъ не знаятъ, че дяволтъ се ползува отъ отворенитѣ врати, за да проникне въ жилището на хората и да имъ прави различни пакости. Благодаря на Бога, че той най-

сетне просвѣти моя разумъ. Сега ми остава да те помоля, мила майко, да ме извадишъ отъ този адъ, а главно — да ме отървешъ отъ този мъчителъ, който навѣрно ще ме изпрати въ гроба, ако остана тука повече.

По молбавъ на майката, надзирателътъ тутакси отиде при Абу-Хасанъ и, като се убеди, че затворениятъ е напълно съ ума си, пусна го на свобода.

Като се върна вкъщи, Абу-Хасанъ не можѣ цѣли седмици да се мръдне отъ мѣстото си, — тъй бѣше изморенъ и измъченъ отъ продължителния затворъ и отъ онѣзи изтезания, които търпѣше всѣки день. Най-сетне, пълното спокойствие и майчината грижливост малко-помалко възстановиха силитъ му, а заедно съ това у Хасанъ се пробуди и по-раншния стремежъ къмъ общителенъ животъ. Като човѣкъ приказливъ и веселъ, той почна да се измъчва отъ самотата и скоро се реши отново да поканва при себе си всѣка вечеръ нѣкой чужденецъ.

Случи се тъй, че когато Хасанъ излѣзе на моста да очаква свой гостенинъ, Харунъ-алъ-Рашидъ правѣше своитъ обикновени разходки. Щомъ седна Хасанъ на стола при Багдатския мостъ и погледна къмъ противоположната страна, видѣ да се приближава къмъ него халифътъ, отново преоблѣченъ въ мусулски търговецъ. Хасанъ веднага позна стария си познайникъ, който бѣше причината на толкова злочестини, и чувство на вражда се пробуди неволно у душата му. Той се обърна настрана, подпрѣ се съ ръце на моста и се вгледа въ рѣката, като предполагаше, че търговецътъ ще си отмине.

Но ако тази среща бѣше неочаквана за Абу-Хасанъ, за халифа бѣше обмислена отъ по-рано. Той отдавна събираше точни сведения, какво става съ новия му приятелъ, смѣ се до уши надъ упоритото му заблуждение и искрено съжаляваше, загдето Хасанъ търпѣше толкова страдание въ лудницата. Но като знаеше добре характера на Хасанъ, халифътъ не се съмняваше, че приятелътъ му скоро ще забрави всички митарства и, като се подчини на привычката, ще се повърне къмъ миналия си животъ, затова тръгна къмъ Багдатския мостъ. Смѣтката излѣзе върна.

Халифътъ забеляза отдалечъ приятеля си и по движенията му разбра, че е сърдитъ и не желае да се срѣща. Но като бѣше решилъ отъ по-рано да продължава шегата, той нарочно гледаше да мине колкото се може по-близо до Абу-Хасанъ, а, като го наближи, наведе се къмъ него и го погледна въ лицето.

— О, каква неочакваностъ! — извика халифътъ съ приторено учудване. — Добъръ день, Хасане. Поздравлявамъ те, приятелю. Позволи ми да те пригърна. . .

— Не ми сж потрѣбни твоитъ поздрави, нито твоитъ любезности — отговори сърдито Хасанъ, безъ да се обърне да го погледне — върви си изъ пѣтя. . .

— Какво ще каже това? — попита халифътъ, — можеби да не ме познавашъ, да си ме забравилъ? Нима не помнишъ какъ се угощавахме преди месецъ цѣла вечеръ благодарение на твоето великодушно гостоприемство! . . .

— Никого не познавамъ и не искамъ да знамъ никого — каза Хасанъ. — Повтарямъ ти, върви си по пжтя и ме остави на спокойствие.

— Ти напусто ме оскърбявашъ—отговори халифътъ.—Струва ми се, че азъ не заслужавамъ това. Напротивъ, ако си припомняшъ, азъ отъ душа ти благодарихъ за твоята добрина и се обещахъ да ти помогна въ твоигъ желания. Навѣрно ти тогава не даде значение на моитъ думи, но позволи ми да те увѣря днесъ отново, че азъ съмъ човѣкъ доста влиятеленъ и мога да направя за тебе много нѣщо.

— Като е тъй, направи сега поне едно — иди си, откъдето си дошелъ! — отговори Хасанъ. — Не зная доколко си влиятеленъ, но зная, че твоитъ добри пожелания едва не ме накараха да изгубя ума си.

— Ахъ, братко мой — извика халифътъ, като пригърна Хасанъ; — предполагамъ, че се е случило нѣщо съ тебе. Сега както искашъ, сърди се на мене или не, но азъ не мога да оставя приятеля си въ такова положение и те моля да отдѣлишъ за мене още една вечеръ. Можеби, съ чашка вино да мога да те утеша или да ти помогна.

— Не! — отговори разпалено Абу-Хасанъ, като се изтъгна изъ пригръдникътъ на Рашидъ.—Никога нѣма да приема въ къщата си човѣкъ, който ми е причинилъ толкова злини. Не ме карай, моля ти се, да повтарямъ едно и сжщо, казвамъ ти: иди си по пжтя, иди си, иди си...

— Не трѣбва тъй безъ причина да обиждашъ човѣка: обясни ми поне, защо ми се сърдишъ? Тукъ има навѣрно нѣкое недоразумение. Ти самъ ще съжالياвашъ по-сетне, загдето тъй се отнесе къмъ мене.

— Какво недоразумение? — каза Хасанъ съ по-голѣма разпаленостъ. — Работата е много ясна. Ако искашъ, азъ ще ти разкажа всичко. Само слушай. Седни.

Халифътъ седна до Хасана и, безъ да напусне поне минута своята сериозностъ, внимателно изслуша до край цѣлата история.

— Разбира се, — продължи Абу-Хасанъ, — всичко това не бѣше нищо друго освенъ сънъ, но сънъ доста приятенъ, ако нѣмаше печални сетнини. Безумна мисль, че азъ ужъ съмъ повелителъ на правовѣрнитъ, едвали не ме направи убиецъ на майка ми. Азъ се сърдихъ, кипвахъ и дигнахъ ржка върху майка си, когато тя се стараеше да ме убеди, че азъ съмъ Абу-Хасанъ, че никога не съмъ билъ и не бихъ могълъ да бжда халифъ. И най-сетне всичко това се свърши тъй: съседитъ чуха вика на майка ми, свързаха ме и ме заведоха въ лудницата, гдето цѣли три седмици проклетиятъ надзирателъ всѣки день ме биеше и едва не ме прати на оня свѣтъ съ своето безчовѣчно изтезание. А знаешъ ли, кой е виновникъ на цѣлото това нещастие? Ти. Да, да, не се смѣй, ти си причината да изгубя ума си и да се похуля презъ цѣлия си животъ. Защо остави вратата отворена, когато си отиваше? Нали те молихъ да я затворишъ по-добре. И ето, благодарение на твоята небрежностъ, злиятъ духъ се вмъкна при мене въ стаята и съ помощта на сънуването дотолкова ми размжти

главата, че дори и сега, следъ такава ужасна действителностъ, азъ не съмъ се още освободилъ отъ дяволското изкушение.

Тази наивна увѣреностъ, съ която се обясняваше това приключение като дѣло на злия духъ, до такава степенъ размѣ халифа, щото той не можеше да се държи отъ смѣхъ. Абу-Хасанъ се докачи и каза раздражено:

— Ехъ, човѣче, разбирамъ те, че ти искашъ да се подигравашъ съ чуждото нещастие. Е, какво се смѣешъ? Погледни, нима споредъ тебе, това заслужава подигравка?

Като каза това, Хасанъ се обърна гърбомъ къмъ Рашида и му показа незарасли още нѣколко рани отъ камшикъ.

Тази забележка бѣше много справедлива, и халифътъ се засрами отъ смѣха си. Следитѣ отъ варварскитѣ изтезания по голия грѣбъ на Хасана още веднѣжъ накараха халифа да скърби, че тѣй далеко е отишелъ въ своята шега.

— Братко, — каза той сериозно, — можеби ти да си правъ, като мислишъ, че азъ съмъ причината за твоето нещастие и това ме кара както и да е да се мжча да изгладя вината си. Кълна ти се, че азъ ще направя всичко, за да забравишъ претърпѣнитѣ за нищо и никакво страдания. Хайде да идемъ у васъ, трѣбва да прекарамъ тая вечеръ съ тебе, за да си поговоримъ искрено.

Дали сърдечната искреностъ, съ която Харунъ-алъ-Рашидъ каза тѣзи думи, или неувимата сила, която се прозираше въ това, накара Абу-Хасанъ да измѣни първото си решение и да забрави правилото си да не приема два пѣти едно и сѣщо лице въ къщата си, и каза на халифа.

— Добре, ще те послушамъ само съ едно условие: закѣлн ми се, че този пѣтъ, като излизаешъ, ще затворишъ всички врати.

Халифътъ се усмихна у себе си и побърза да успокои Хасана, като му каза, че е готовъ да изпѣлни не само това, но и всичко, което му се каже, защото отъ сърдце желае доброто на Хасана.

— Нѣмамъ нужда отъ твоитѣ благопожелания, — прекъсна го Абу-Хасанъ. — Ти вече знаешъ, че азъ нѣмамъ нужда отъ нищо, а твоитѣ благопожелания ми докарватъ само злини. Помнишъ ли ти, че и първия пѣтъ ми предлагаше своитѣ услуги, а то какво излѣзе?

— Да, да, — каза халифътъ съ усмивка, — но какво да се прави? Вижда се, че на лошъ часъ. . . Ала бжди спокоенъ, ако искашъ, обещавамъ ти се, че нѣма вече да изказвамъ своитѣ желаня.

— Много добре, — прибави Абу-Хасанъ, — това е най-доброто, което можешъ да направишъ за мене. Сега да вървимъ, моля те. . .

Тѣ трѣгнаха придружени отъ тоя сѣщия черенъ арапинъ, който бѣше съ халифа и първия пѣтъ, и презъ всичкото време се разговаряха приятелски. Когато стигнаха вкъщи, бѣше почнало да се сирѣква, и Абу Хасанъ най-напредъ запали свѣтилника, следъ това помоли другаря си да седне на миндеря, приближи масата и заповѣда да донесатъ вечеря. И гостенинътъ, и стопанинътъ ядоха мълчешката, безъ никакви церемонии, а когато се нахраниха, майката прибра отъ масата всичко и донесе плодове,

нѣколко бутилки вино и чаши. И като пожела лека нощъ, излѣзе и не се върна вече.

Абу Хасанъ взе чашитѣ, напълни ги съ вино, пи първи той и сетне предложи на гостенина си. Тѣй като се черпѣха подъ редъ и като се разговаряха за различни нѣща, тѣ изпразниха петъ-шестъ чаши, което значително оживи тѣхния разговоръ. Като се възползува отъ това добродушно настроение, халифътъ незабелязано почна да говори върху нѣкои по-интимни работи и попита Хасана, любилъ ли е нѣкога.

— Не, братко — отговори Абу-Хасанъ, като продължи да се отнася къмъ халифа като къмъ равенъ на себе си — изобщо азъ гледамъ на любовта и на брака като на робство, което трѣбва да се избѣгва съ всички срѣдства. Затова до сега съмъ обичалъ да си похапна, да си посрѣбна, съ една дума — да си поживѣя въ удоволствие. Впрочемъ, съ това не искамъ да кажа, че се чувствамъ неспособенъ къмъ сърдечна привързаностъ; цѣлиятъ въпросъ е тамъ — кого да обичашъ? Ако срещнѣхъ такава хубавица, каквато ми се присъни, работата щѣше да бжде друга... Умна, весела, хубава като божия свѣтъ. Тя и пѣе, свири на всички инструменти, а, като почне да говори, бихъ я слушалъ винаги!... Да, съ такава жена никога нѣма да ти домъчнѣе; тя може да ти украси живота, затова и заслужава да я обичашъ. Но... това бѣше сънъ; въ живота где можешъ да намѣришъ такава жена? Навѣрно само въ двореца на халифа или у неговитѣ главни чиновници, които иматъ много пари... А ние се задоволяваме само съ онова, което ни е достъпно; има ли шише добро вино — благодаримъ на Бога. То не е скъпо и всѣкому доставлява удоволствие.

Следъ тѣзи думи Хасанъ изсуши чашата си, напълни друга и я предложи на гостенина си. Халифътъ я изпи и каза:

— Съжалявамъ, че такъвъ добъръ човѣкъ като тебе не може да си намѣри прилична другарка. Както и да е, но да живѣе човѣкъ самотно, не е тѣй хубаво, както си мислишъ.

— Тѣй е, но иначе е спокойно — отговори Абу-Хасанъ. — Дали ще бжде хубаво да свѣржешъ сѣдбата си съ нѣкоя грозна, зла жена или глупава и свадлива? Съ това ще отровишъ живота си.

— Защо пъкъ безъ друго грозна и лоша? Трѣбва да се потрудишъ да намѣришъ такава, която напълно да отговаря на твоитѣ искания. И азъ както и да е ще ти намѣря такава жена — повѣрвай на моитѣ честни думи. Ще бждешъ благодаренъ къмъ мене за това до края на живота си. А за сега нека приемъ за здравето на твоята бждеща жена!

Като каза това, той грабна шишето, тѣй ловко налѣ вино и сипна отъ праха, щото Хасанъ нищо не забеляза.

— Добре — каза Хасанъ — защо да не пия, само че остави твоитѣ моми; не искамъ да се надприказвамъ съ тебе по този въпросъ, защото, повтарямъ ти, азъ съмъ напълно благодаренъ отъ сѣдбата си.

Следъ това той изпи виното и заспа веднага, както и порано. Халифътъ повика роба си и му заповѣда да отнесе Хасана

въ двореца, а самъ халифътъ, като излизаше изъ кжщата, затвори вратата и не мислѣше вече да връща Хасана обратно. Когато внесоха Хасана вътре въ двореца и като се събраха придворнитѣ, халифътъ заповѣда да облѣкатъ пакъ Хасана въ царскитѣ дрехи, да го внесатъ въ сжщата стая, въ която бѣше преди единъ месецъ и да го сложатъ на миндеря. Маса съ вина и сладки закуски, хубава наредба, седемъ музикални хорове, седемъ прекрасни прислужници — съ една дума, всичко трѣбваше да се намира по мѣстата си, както и по-рано и както го видѣ Хасанъ. Халифътъ каза още единъ пжтъ на всички, кой какво ще говори и какво ще прави и заповѣда на началника на евнуситѣ да го разбудятъ, преди да стане Абу-Хасанъ. Следъ това халифътъ се прибра въ стаята си.

Въ опредѣления часъ Месруръ изпълни заповѣдта на своя господарь; халифътъ стана, извърши си молитвата и, като се облѣче, побърза да отиде въ стаята, въ която спѣше Хасанъ. Всички придворни, евнуси, пѣвци, хубавици бѣха вече по мѣстата си и чакаха заповѣдитѣ на халифа. Харунъ алъ-Рашидъ имъ кимна съ глава одобрително и се скри, както и по-рано, задъ пердето, откъдето можеше свободно да наблюдава по-нататъшнитѣ действия.

Следъ нѣколко време Абу-Хасанъ почна да показва признаци, че скоро ще се пробуди; веднага цѣлиятъ придворенъ щатъ и всички чиновници заобиколиха леглото, но тъй, щото халифътъ да може да вижда всѣко движение на Хасана. Безъ да отвори още очи, Абу-Хасанъ се протегна сладко и се прозѣ. Въ тази минута, по единъ знакъ, който даде Месруръ, грѣмна музиката отъ различнитѣ инструменти и подъ нейнитѣ звукове се чу мелодичното, сладко пѣене на женскитѣ гласове.

Абу-Хасанъ трепна и, като се подпрѣ на лактитѣ си, нѣкакъ си разсѣяно съ отворени очи почна да се взира наоколо си. Разкошната зала, лица, освѣтени отъ безбройно число свѣщи, натъкмена маса — всичко това му бѣше познато, всичко това той бѣше видѣлъ по рано въ сѣня си, въ първия си влѣшебенъ сѣнь. Музиката минутно спрѣ, пѣенето замълча, и всички замръзнаха на мѣстата си отъ почитъ къмъ събудения Хасанъ. А той безпомощно клюмна на възглавницата си и, като закри очитѣ си, каза доста високо:

— Пакъ, пакъ това дяволско изкушение!... О Боже мой, нима ще изгубя отново разсѣдъка си!... Какво ще стане тогава?... Бой, затворъ, желѣзни клетки... Не, не! махай се отъ мене ти, безумно бълнуване! Азъ не съмъ халифъ, нѣма да се лъжа вече!... Трѣбва да е лошъ човѣкъ този чужденецъ, защото като ми дойде на гости, се повтори сжщото, каквото стана съ мене и първия пжтъ! Защото той не си запази клетвата и пакъ остави вратитѣ отворени, иначе какъ може лошиятъ духъ да влѣзе при мене? А че дяволътъ ми разбърка ума, въ това нѣма никакво съмнение.

И за да се убеди, дали е изчезнало видението или не, отново си отвори Хасанъ очитѣ.

— Все сжщото — продължи той — все сжщитѣ лица, все сжщата стая съ накититѣ, и дрехата ми е царска, каточе не съмъ излизалъ вчера оттука: сжщата маса, сжщитѣ хубавици... Но азъ зная, че оттогава се мина месецъ, че преживѣхъ неизтърпими мжки, и душевни и тѣлесни. О Боже, изпжди отъ мене нечистия духъ, пусни камъни отгоре му, за да се не подиграва съ мене и да не смуцава вече слабия мой злочестъ разумъ!

Той млъкна, като гледаше да събере мислитѣ си и да се върне къмъ действителността, но видението не изчезваше. Като съзна Хасанъ безполезността на своитѣ усилия, промълви усмихнато:

— Добре, лукавий, противъ хитростъта ти ще употребя хитростъ, ще спя, докато си отидешъ, макаръ и до пладне.

Но Хасанъ не можа да утрае: щомъ затвори очи, и една хубавица отъ тѣзи, които го угощаваха последния пжтъ, се приближи при него, седна на края на миндеря, хвана го за ржката и почна да му говори:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, прости ми смѣлостъта, но моля те, отвори яснитѣ си очи и благоволи да станешъ: съмва се вече.

— Махни се, дяволо! — извика Хасанъ сърдито — нѣма да се подамъ на твоето изкушение.

Но нѣжниятъ гласъ на хубавицата го накара да отвори очитѣ си, и той попита:

— Кого наричашъ повелителъ на правовѣрнитѣ? Ако наричашъ мене, мога да те увѣря, мила, че ти лъжешъ.

— Какъ? — възрази тя — нима на твое величество не е угодно да го наричаме съ титула, който му е даденъ отъ Бога? Не, не, господарю, ти си нашъ владѣтель, заповѣдникъ на цѣлия мюсюлмански свѣтъ — и какъ можемъ да се отнасяме къмъ тебе другояче? Да не се шегуващъ отъ желание да се забавлявашъ съ насъ? Въ такъвъ случай, ще ти кажа отъ по-рано, че ти нѣма да си постигнешъ цельта. Или лошото спане е помрачило ума ти? Погледни и се увѣри, че ти се намирашъ въ двореца си, заобиколенъ както всѣкога отъ своитѣ вѣрни и предани слуги, които считатъ за свое щастие да изпълняватъ и най малкитѣ твои желания.

Тя говори тъй просто, искрено и убедително, щото Абу-Хасанъ се разколеба; той стана отъ леглото си и седна, като се озърташе плахо-плахо и гледаше лицата, които го заобикаляха.

— Милостиви Боже, какво е това? — повтаря той нѣколко пжти, като си бѣше навелъ главата умислено.

Въ отговоръ гласътъ на сжщата хубавица се зачу отново.

— Повелителю, още веднѣжъ се осмѣлявамъ да напомня на твое величество, че слънцето изгрѣва и е време вече да извършишъ утринната си молитва.

— О, не ме карайте да подлудѣя! — извика Хасанъ, като издигна глава; — колко пжти ви казвамъ, че азъ не съмъ халифъ, не съмъ владѣтель на правовѣрнитѣ, а съмъ просто Абу-Хасанъ, синъ на багдатски търговецъ.

— Господарю, ние не знаемъ за кой Абу-Хасанъ говори твое величество, — казаха съ единъ гласъ чиновниците, — но за насъ стига да знаемъ, че ти си нашъ господарь и намѣстникъ на великия пророкъ. Ако имашъ желанието да говоришъ противното, то позволи ни да не вѣрваме думитѣ ти.

Абу-Хасанъ се смути и почна да гледа разсѣяно околнитѣ. Той не можеше да не вѣрва на очитѣ си, но отъ друга страна не можеше да забрави, че тази очевидностъ го введе въ заблуждение и му причини толкова страдания. Най-главното бѣше, че той не можеше да отдѣли съня отъ действителността; не знаеше кога сънуваше той, когато се видѣ халифъ или когато го затвораха въ лудницата? И едното и другото му се показваше действително. И най-сетне, питаше се той, сънъ ли е или действително сегашното му положение. Всички тѣзи въпроси внесоха

страшна бърканица въ главата му и, като не можеше да намѣри отговоръ, нито изходъ отъ това положение, извика:

— О Боже мой, смили се надъ мене. На тебе възлагамъ всичкитѣ си надежди. Лошиятъ дяволъ ме мжчи, иска да ме погуби...

Като каза това Хасанъ, опита се да си легне да спи, но всички хубавици го заобиколиха, и първата отъ тѣхъ, тази, която говори по рано, каза:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, нѣма съмнение, че твое величество се намира подъ влиянието на тревожни сънища, затова не се сърди и не ни обвинявай, ако се възползуваме отъ даденото отъ тебе намъ позволение да те накараме да се свѣстишъ противъ волята ти. Държавнитѣ работи, споредъ твоитѣ мждри думи, трѣбва да стоятъ по-високо отъ човѣшкитѣ слабости.

Като каза това, тя даде знакъ на своитѣ другарки, и тѣ го хванаха и на сила го изтеглиха въ срѣдата на стаята.

Смутенъ, смаянъ, но съ нѣкаква си детинско-щастлива усмивка гузно почна да се оглежда наоколо си; поздравитѣ и оглушителната музика още повече смутиха Хасана.

— О Боже мой, — помисли си той, — мигаръ азъ наистина съмъ халифъ? Спрете, извика той високо на музиката и по неговия знакъ настана мъртва тишина. — Ако всичко това не е сънъ и ако вие не сте призраци, заклевамъ ви, не ме мжчете, кажете ми, кой съмъ?

— Господарю, — отговори за всички лжчезарната звезда, — осмѣлявамъ се да кажа на твое величество, че ние сме крайно учудени и не разбираме твоитѣ въпроси. Разбира се, ти си свободенъ да се пошегувашъ съ насъ колкото искашъ, ние сме твои покорни роби; но ако това не е шега, ако ти действително се съмнявашъ въ своето царско достоинство, остава да молимъ Всемогъщия, за да снесе завесата отъ твоитѣ очи и да просвѣти разума ти, който, както изглежда, е помраченъ отъ нѣкои лоши сънища. Навѣрно причината на това е, че твое величество отпочива повече отколкото трѣбваше и това помрачи паметъта и завладѣ всички душевни сили. Напр., помнишъ ли съ какво се занимава миналия день? Помнишъ ли какъ наказва имамина и четиримата старци, какъ поржча на великия везиръ да занесе хиляда жълтици на нѣкакваси жена и какъ следъ това прекара тукъ цѣлия день и заспа неочаквано въ тази стая? Но каквито и да сж причинитѣ, които повлияха върху съзнанието на твое величество, въ всѣки случай ти трѣбва да знаешъ, че си нашъ гост-подаръ, намѣстникъ на великия пророкъ, изпратенъ отъ Бога-Творецътъ на небето и земята.

Тѣзи думи, казани съ пълна искреностъ и убеждение, силно подействуваха върху Абу-Хасанъ.

— Че какъ тѣй? — каза си той, — няма наистина не съмъ излизалъ отъ тази стая? О Боже мой, просвѣти ме и ме вразуми какво да правя и какво да мисля? Халифъ ли съмъ или не?... А моето безумно отнасяне съ майка ми, а лудницата, а желѣзнитѣ клетки, а онѣзи безчовѣчни изтезания цѣли три седмици... сънъ ли бѣше всичко това и то въ една нощъ? Не, бележитѣ по гърба ми, отъ които и до сега чувствавамъ болки, говорятъ друго... Вие лъжете, — продължи той, като се обърна къмъ женитѣ, — можеби и несъзнателно, но въ всѣки случай, азъ не съмъ халифъ, азъ съмъ Абу-Хасанъ, търговски синъ, и азъ скжпо платихъ за моето безумие. Погледнете, — каза той, като си показа голия гърбъ, — няма такова нѣщо става на сънъ? Ако ли това е било действително и сега азъ не спя, то кажете ми, моля ви се, какво става съ мене въ тази минута!

— Дойди по-насамъ, — каза той на единъ отъ музикантитѣ, който се намираше по-близо, — на, ухапи ми края на ухото, за ди се увѣря, спя ли или не?

Музакантътъ се доближи и тѣй добросъвѣстно изпълни заповѣдта, щото Хасанъ извика отъ болки.

Въ тази минута засвири музиката, а хубавитѣ робини се хванаха съ другитѣ жени за ржце и почнаха да се въртятъ, да играятъ и да скачатъ предъ очитѣ на смаяния Абу-Хасанъ.

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО
И.Т. УЛЬЯНОВ & СИНОВЕ-СОФУЯ
основ. 1890

Цена 3 лева

ПЪЛНО ИЛЮСТРИРАНО ИЗДАНИЕ

1001 НОЩЬ

36

Музиката и съблазнителната игра на полуоблѣченигѣ жени—хубавици произведоха такова силно впечатление върху мнимия халифъ, щото кръвта му кипна въ лицето, краката му трѣгнаха сами отъ себе си, и той, безъ да се помни, хвърли отъ гърба си тежкото царско облѣкло и, като остана по риза и по нощни гащи, намѣси се въ тѣлпата на играчкитѣ и почна да играе и да скача съ уморителни тѣлодвижения, че сжщинскиятъ халифъ, който презъ всичкото време гледаше, изсмѣ се до припадѣкъ.

— Абу-Хасане, Абу-Хасане! — извика той отъ неударимъ смѣхъ, — искашъ да ме уморишъ ли?

Като чува гласа на халифа, всички се спрѣха, като вкаменени, музиката млъкна, и въ стаята настана мъртва тишина. Смѣхътъ и гласътъ, които се показаха познати на Хасанъ, изведнѣжъ го отрезниха. Той се обърна къмъ страната, откъдето

се чу гласътъ, и тутакси позна мусулския търговецъ, но заедно съ това чакъ сега разбра кой е този търговецъ и по чия заповѣдъ се разиграва тази комедия. Но като искаше и той да се пошегува, каза:

— А, мой любезни приятелю, и ти си тукъ, а? Струва ми се да каза, че щѣлъ съмъ да те уморя отъ смѣхъ. Но позволи ми да те попитамъ, по чия милость азъ изпаднахъ тукъ въ такова смѣшно положение? И то да бѣше само въ смѣшно положение, но колко неприятности и колко мъки ми направи: отъ тебе азъ едва не убихъ родната си майка, цѣли три седмици седѣхъ затворенъ въ лудницата, като излагахъ всѣки день гърба си на камшицитѣ... Е, добре ли бѣше това?

— Прости ми, прости ми, — отговори халифътъ усмихнато, — азъ наистина съмъ виновенъ предъ тебе, че продължихъ толкова много шегата си, но давамъ ти честна дума, че ти ще бждешъ достатъчно възнаграденъ.

Като каза това, Харунъ-аль-Рашидъ отиде срѣдъ стаята, зае своето обикновено мѣсто и заповѣда на едного отъ придворнитѣ да донесе най-хубавитѣ дрехи, каквито се намиратъ въ царскитѣ складове. Когато се изпълни всичко това и когато облѣкоха Хасана отъ краката до главата, халифътъ се обърна съ тѣзи думи къмъ Хасана:

— Братко, искай отъ мене каквото искашъ и, кълна ти се, ще изпълня съ готовностъ твоето желание.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — отговори Хасанъ съ сериозенъ и дълбоко почителенъ тонъ, — моля те, преди всичко, да ми кажешъ какво стана съ мене, за да ме преведешъ въ такова безумно състояние да не зная азъ, на сънъ или наяве виждахъ всички? И сетне, защо бѣше всичко това?

— Защо ли — отговори халифътъ усмихнато, — нали самъ ми казваше, че искаше да станешъ халифъ поне за единъ день, за да се разправишъ съ своя имаминъ и неговитѣ другари? Ето и азъ изпълнихъ желанието ти. И това не ми представляваше нѣкой мъжнотии. Азъ се възползувахъ отъ единъ приспивателенъ прахъ, който случайно се намираше у мене, когато ти ме посрещна и ме мислѣше за мусулски търговецъ. Безъ да подозирашъ нѣщо, ти изпи последната чаша, която ти предложихъ на прощаване, и заспа. Тогава азъ заповѣдахъ на моя робъ да те занесе въ двореца, гдето те обърнахме въ халифъ. Тукъ лошиятъ духъ въ нищо не е виновенъ, макаръ азъ и да оставихъ вратитѣ отворени, за да стоваря цѣлата вина върху него. Ти знаешъ доколко сполучи тази шега, но сега съжалявамъ искрено, че не предвидѣхъ нейнитѣ печални сетнини. пакъ ти повтарямъ, готовъ съмъ да направя всичко, за да забравишъ тѣзи неприятности.

Абу-Хасанъ преклони глава и, като се изправи, отговори:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, отъ любовъ и преданостъ къмъ своя господарь, азъ не само че бихъ понесълъ много по-голѣми неприятности, но бихъ пожертвувалъ и живота си. Радавамъ се, че, макаръ и случайно и недоброволно, но все имамъ възможностъ да доставя удоволствие на твоє величество, и нека това да бжде моята най-голѣма награда. Но ако ти е угодно да ме ошастливишъ напълно, моля те за една голѣма милостъ: позволи ми да имамъ свободенъ достъпъ въ двореца и, макаръ и рѣдко, да виждамъ твоє величество.

Това ново доказателство за безкористието на Абу-Хасанъ още повече разположи халифа къмъ него.

— Ти ми се понрави още отъ първия пжтъ, — каза халифътъ, — а сега почнахъ и да те уважавамъ и затова не само че ще изпълня съ охота молбата ти, но ти отъ днесъ ще се намирашъ постоянно при моята особа и ще ме придружавашъ всѣкжде, кждето отида; освенъ това, ще ти опредѣля особена заплата, а за сега ще получишъ отъ моя касиеръ хиляда златни монети. Това е вѣнъ отъ смѣтката.

Хасанъ благодари на халифа за това; халифътъ отиде на заседание въ държавния съветъ, а Хасанъ въ това време успѣ да отиде при майка си и да ѝ съобщи за своето неочаквано щастие и за всичко, което се случи съ него презъ нощта.

— Знаеш ли, скъпа майко, — каза той, разпален от възторг и радост, — че първото приключение с мене не е било на сън, а на яве: макаръ и за единъ день, но азъ действително бѣхъ халифъ, имахъ въ ржцетъ си всичката неограничена власт на повелителя надъ правовѣрнитъ, сждихъ, давахъ заповѣди, ползувахъ се съ всички почести, които се падатъ. Да, да, всичко това имахъ въ ржцетъ си и напусто ме считаха за лудъ.

Слуховетъ за това забавно събитие се разпространиха скоро по цѣлия Багдатъ, стигнаха въ провинцията, и скоро почнаха да говорятъ за него въ най-далечнитъ краища на държавата.

А между това Абу-Хасанъ се свикна съ новото положение и отъ день на день се сдобиваше все съ по-голѣми милости; благодарение неговитъ остроумни шеги, живи и увлѣкателни разговори, той стана постояненъ участникъ на всички придворни угощения и постоянно се намираше при особата на халифа; а самия халифъ така привикна къмъ своя веселъ събеседникъ, щото не се отлъчваше отъ него и тогава, когато отиваше при съпругата си Зобеида. Царицата доста много се смѣ, като се научи за приключенията на Хасана, и можеби само затова го посрѣщаше съ особена благосклонность. Скоро тя почна да забелязва, че Абу-Хасанъ доста много се заглежда въ една отъ робинитъ, хубавицата Нузхатула-Ауадата, а тя се изчервява като нѣкой трендафилъ и потопява погледитъ си въ неговитъ разпалени очи. Като забеляза това, Зобеида се реши да не имъ бърка въ тѣхното щастие и, когато намѣри удобна минута, каза на своя мжжъ:

— Повелителю на правовѣрнитъ, ти негли не забелязвашъ, съ какво голѣмо удоволствие Абу-Хасанъ иде тукъ; ние, женитъ, въ това отношение сме по-проницателни отъ васъ, и азъ съмъ напълно увѣрена, че него привлича не моето общество, а моята хубава робиня Нузхатула-Ауадата, и тя, както ми се струва, не е равнодушна къмъ него. Ако твое величество позволи, азъ не виждамъ причината да ги не оженимъ?

— И много добре ще направимъ, — отговори халифътъ: — Абу-Хасанъ ми е говорилъ, какво иска отъ една женитба и азъ му се обещахъ да му намѣря именно такава жена, каквато желае той. Много съмъ доволенъ, че ми напомняшъ за дадената си дума, но ако си е намѣрилъ самъ жена по сърдце безъ моята помощъ, толкова по-добре. Споредъ мене, нѣма какво да се чака... Но ето ги и двамата, нека сами изявятъ своето съгласие.

Като се научи каква е работата, Абу Хасанъ се хвърли въ краката на халифа и му благодари горещо, загдето му помогна да си постигне най-пламенната мечта.

— Ако хубавицата Нузхатула-Ауадата ми приеме ржката, то по-голѣмо щастие не искамъ отъ това.

Следъ тѣзи думи той съ любовъ погледна къмъ младата хубавица, а тя съ своето срамежливо мълчание и съ червенината, която кипна по бузитъ ѝ, красноречиво говорѣше, че тя е напълно готова да се подчини на желанието на халифа и на своята господарка Зобеида.

Сватбата стана много тържествено, съ всичкия разкошъ, какъто можеше да стане при халифа, и Зобеида, за да угоди

на халифа, отрупа своята робиня съ богати дарове, а халифътъ, за да не остане надире, отъ своя страна награди щедро Абу-Хасанъ. Освенъ това, той отстъпа особена къща съ всички удобства.

Когато се свърши сватбеното угощение, младоженците заживѣха тихъ, самотенъ животъ, но пълненъ съ неизказано щастие, каквото е възможно само за едни влюбени. Абу-Хасанъ не можеше да се нарадва на своята хубавица жена, но и Нузхатула-Ауадата угаждаше всички желаня на своя мъжъ: освенъ несравнената си хубостъ тя бѣше умна, весела, умѣеше да пѣе и свири на всички инструменти: тъй щото, следъ женитбата Абу-Хасанъ нѣмаше нужда отъ прежните си случайни събеседници и всѣка вечеръ минаваха времето си двама: тѣ се шегуваха, смѣеха се, мъчеха се да се надхитрятъ, или пѣеха пѣсни, които повечето сами съчиняваха.

Вечерята, обикновено разкошна и хранителна, се свършваше съ плодове, съ сладкиши, а най-вечето съ хубави вина, каквито могат да се намѣрятъ само въ Багдатъ.

Тѣй преживѣха тѣ около една година: весело, безгрижно, безъ да мислятъ за бъдещето и да направятъ смѣтка, колко ще имъ струва такъвъ животъ. За това най-много помогна туй обстоятелство, че тѣхниятъ постояненъ доставчикъ, който имъ доставяше всичко, отъ което имаха нужда, никога не имъ искаше пари и не споменавахе дори за плащане.

Едва въ края на годината той намѣри за нужно да имъ представи смѣтка и то такава голѣма, че младоженците останаха удивени. Колкото и да бѣха голѣми и щедри подаръците, които имъ дадоха халифътъ и Зобеида, не стигнаха да се изплати неочаквания дългъ, който съ другите дългове водѣше къмъ разорение. Но тѣй или инѣкъ, дългътъ трѣбваше да се изплати, и Абу-Хасанъ, като се посъветва съ жена си, събра всички пари, които имаше, и се разплати като не обѣли зжбъ да се оплаче отъ положението си.

Но когато доставчикътъ си отиде съ пълна кесия съ злато, младоженците наведоха глава за пръвъ път и се замислиха дълго за своето тъмно бъдеще.

Макаръ Абу-Хасанъ и да вѣрваше, че халифътъ нѣма да ги остави въ сиромашия, но следъ тия голѣми награди, каквито бѣше получилъ Хасанъ, откакъ бѣше постъпилъ въ двореца, да иска нови помощи го бѣше и срамъ, и страхъ. Какво можеше да помисли халифътъ за неговата честностъ, за неговото благоразумие и безкористие? Ибо що не бѣше въ характера на Хасанъ да се кланя и да се моли. Колкото се отнасяше до неговото собствено състояние, то, като постъпа на царска служба, помисли го за излишно и го даде на майка си. Да го иска обратно, или да моли майка си да му помогне, му се струваше неумѣстно и трѣбваше да се признае, че е разточителенъ.

Почти същитѣ съображения измъчваха Нузхатула-Ауадата. И тя не искаше да се обръща къмъ Зобеида, макаръ да знаеше, че ще намѣри помощъ. А другъ начинъ да намѣрятъ пари, за да поправятъ своето положение, не знаеха.

И тъй седѣха тѣ дълго време замислени безъ да продуматъ думица. Но изведнѣжъ Хасанъ издигна глава и като че нѣкоя щастлива мисль му хрумна въ главата; той наруши тишината.

— Азъ виждамъ, че ти не по-малко отъ мене си загрижена отъ затрудненото положение и мислишъ какъ да излѣзнешъ изъ него и да си помогнешъ. Не зная ти, но азъ намѣрихъ срѣдство, ако не можемъ си поправи работитѣ, то поне време е да се сдобиемъ съ пари дотолкова, доколкото да можемъ да живѣемъ, както сме живѣли до сега, и да не се унижаваме да молимъ халифа или Зобеида. Но затова ние трѣбва взаимно да си помагаме единъ на другъ, и азъ вѣрвамъ, че ти нѣма да ми откажешъ съдействието си, като се научишъ въ какво се състои работата.

— О, разбира се, — каза Нузхатула-Ауадата. — Ти самъ виждашъ колко дълбоко ни мѣчи нашето положение, и азъ съ радостъ съмъ готова да ти помагамъ въ всичко, стига само да се намѣри изходъ.

— Азъ знаехъ отъ по-рано, че ти нѣма да ми откажешъ, толкова повече, че моитѣ планове ни сж сложни: тѣ се състоятъ въ една малка измама, която лесно може да се извърши — трѣбва да се умре . . .

— Да се умре ли? — прекъсна го Ауадата. — Защо? Умирай ако искашъ, азъ не съмъ намразила още живота. На младини човѣкъ не мисли за смъртъта . . . Ако ти не можешъ да измислишъ нѣщо друго, — продължитъ да говори разпалено, — прави каквото искашъ, не ме търси.

— На, вижда се, че си жена — възрази Абу-Хасанъ, — не разбрала за какво се говори и се раздърдора . . . Научи се най-напредъ за каква смъртъ се говори, че тогава приказвай. Като умремъ, както умиратъ, тогава защо ни сж пари? Разбира се, ние само ще се присторимъ на мъртви.

— А това е друго нѣщо! — отговори весело жената. — Колкото искашъ, мога да се приструвамъ на умрѣла и ще видишъ колко сполучливо ще си изиграя ролята. Но къмъ сжщинската смъртъ азъ имамъ голѣмо отвращение.

— Никой не иска отъ тебе да умрешъ, — каза мжжътъ съ усмивка. — Слушай, какво ще направимъ: азъ ще се присторя на мъртъвъ, а ти намѣри единъ саванъ, покрий ме колкото трѣбва, сложи ме срѣдъ стаята съ краката къмъ Мека, а лицето ми покрий съ чалма. Съ една дума, натъкми ме тъй, щото да остане само да ме взематъ и да ме отнесатъ на гробищата. Следъ това иди въ двореца при Зобеида и се помжчи да се представишъ колкото се може по-отчаяна: викай, плачи, търгай си косата, кжсай си дрехитѣ, както знаешъ. Разбира се, царицата ще те попита какво се е случило съ тебе, и ти съ сълзи ще и разкажешъ за мнимата случка. Тя ще се съжали и, разбира се, ще ти даде пари за погребение и скжпъ платъ за покривка, защото ще иска, щото мжжътъ на нейната обична да бжде погребенъ разкошно. Като се върнешъ съ тѣзи дарове, легни ти на моето мѣсто, пѣкъ азъ ще стана и ще отида при халифа да разиграя сжщата комедия, каквато ти ще разиграешъ предъ Зобеида.

— Добре, много добре! — извика Нузхатула-Ауадата, като плесна ръце. — Ахъ, колко е това хубаво и ти колко си умен!.. Но не трѣбва да се губи време, лѣгай по-скоро... Бжди спокоенъ, азъ зная какъ да постѣпя въ този случай: когато слугувахъ при Зобеида, като умираше нѣкоя отъ нашитѣ другарки, на мене порѣчваше да наредя уmrѣлата.

Абу-Хасанъ съблѣче горната си дрѣха и по една риза и гащи си легна срѣдъ стаята, прострѣ се и си кръстоса ръцетѣ на гърдитѣ. Жена му го покри съ савана, обърна му краката къмъ Мека, покри му лицето съ платъ, а край главата му сложи чалмата, но тъй, щото мнимиятъ покойникъ да може да диша свободно. Като се увѣри, че всичко е въ редъ, тя се разбради, разпусна си коситѣ, направи, пристори лицето си печално и дълбоко отчаяно и плачешката се отправи къмъ двореца на Зобеида.

— Какво има? — попита тревожно царицата, като чу отдалечъ жалнитѣ викове; а когато ѝ казаха, че иде Ауадата, потънала въ сълзи и и съ разрошени коси, тя заповѣда да я повикатъ при нея и съ безпокойствие, разпалена отъ нетърпение, като се научи за причината на нещастieto, тя се затече да срещне обичната си Зобеида.

Ауадата влѣзна и доста сполучливо разигра своята роля. На всички въпроси на царицата тя дълго време отговаряше съ плачъ и въздишки, които ѝ бъркаха да говори; най-сетне съ не-свързани думи и съ сълзи тя разказа за своята невъзвратима загуба.

— Какъ, Абу-Хасанъ уmrѣ? — извика Зобеида дълбоко трогната отъ тази новина. — А каква бѣше причината на тази внезапна смъртъ? Ударъ ли или нѣкоя нещастна случайность? Ахъ, горкия, горкия Хасанъ! Мене дори не ми се вѣрва, че такъвъ младъ, здравъ, силенъ мжжъ може тъй скоро да умре. Кой можеше да живѣе, ако не той? Такива добри, умни хора малко има на свѣта, право.

Като говорѣше това, царицата бѣше тъй силно развълнувана, щото сълзи бликаха изъ нейнитѣ очи; плакаха и всички жени, които се намираха тамъ и които Хасанъ много пжти бѣше развеселявалъ съ своитѣ весели шегѣ.

— Ти не ни каза, — продължи Зобеида, — отъ какво уmrѣ мжжъ ти? Не по твоя нѣкоя грѣшка? Можеби съ свадливия си, придирчивия си характеръ да си го пратила въ гроба?

— О господарке! — отговори Нузхатула-Ауадата съ удвоени сълзи, — твоитѣ несправедливи подозрения още повече усилятъ моето нещастие. Нима ти си забравила, че азъ бѣхъ всѣкога кротка, покорна, непротиворечива, когато бѣхъ на служба при твое величество? Такава си останахъ азъ и следъ женитбата и, безъ да се хваля, ще кажа, че мжжъ ми отъ нищо не може се оплака. Направила съмъ всичко, каквото може да направи една жена за своя обожаванъ мжжъ. О, ако можеше мжжъ ми поне за една минута да стане отъ смъртното си легло, той би потвърдилъ моитѣ думи и би ме оправдалъ предъ твое величество. Но часътъ му билъ дошелъ, и това е главната причина на неговата смъртъ.

Зобеида се разкая за своите необмислени думи: наистина, доколкото знаеше, Аауадата не беше показвала лоши черти в характера си; всекога весела, послушна, кротка, тя вършеше всичко не толкова по задължение, колкото доброволно, с което беше заслужила особено разположение на своята господарка.

— Ти си в правото си, азъ напусто те оскърбихъ, — каза царицата и тутакси заповѣда на своята касиерка да даде на Аауадата сто златни монети и единъ платъ отъ скъпа материя.

Като получи подаръка, Нузхатула колѣнничу предъ краката на господарката си и поблагодари искрено, горещо за направената ѝ милостъ.

Следъ това тя си трѣгна благодарна отъ такъвъ пълень успѣхъ, и, като се поотдалечи малко, отри сълзигѣ си и съ весело лице се върна при мъжа си.

Абу-Хасанъ продължаваше да лежи на същото мѣсто и въ същото положение, когато Аауадата влѣзе въ стаята засмѣна до уши.

— Ставай, — извика тя, като сложи на масата паригѣ и плата: — вижъ, добре ли си изиграхъ ролята? Надѣвамъ се, че съ това ще поживѣемъ още малко и нѣма да умремъ отъ гладъ.

Мжжѣтъ тозчасъ скочи на крака весело и заедно съ жена си почна да скача и да играе около масата.

— Е, азъ си извършихъ работата, — продължи Аауадата, като се смѣеше отъ удоволствие, — сега иде редъ на тебе. Ще видимъ дали можешъ излѣга халифа тъй както азъ Зобеида.

— Всички жени сте такива, — забеляза Абу-Хасанъ малко докаченъ, — вие мислите себе си за по-добри и по-изкусни отъ мъжете, когато вие нищо не вършите, освенъ което ви кажатъ тѣ. Какъ да не си изпълня ролята, когато тя е моя измислица?.. Да не губимъ време въ безполезни приказки, а по-добре легни си на моето мѣсто, и азъ ще те натѣкмя както трѣбва като умрѣла.

Нузхатула-Аауадата се покори, и Абу-Хасанъ, като я натѣкми както трѣбва, излѣзе изъ кѣщи съ наведена глава, като се представи такъвъ, каквѣто изглежда изобщо човѣкъ, когото е постигнало голѣмо нещастие. Той трѣгна право къмъ стаята на халифа, който се разговараше съ великия везиръ Джиафаръ и съ нѣколко високи чиновници за нѣкои тайни работи.

Халифѣтъ, привикналъ да срѣща всекога Хасана веселъ, съ лукава усмивка, биде поразенъ отъ печалния видъ на този човѣкъ.

— Какво ти е? — попита той, като прекъсна заседанието си.

Следъ този въпросъ потоци отъ сълзи потекоха изъ очитѣ на Абу-Хасанъ: той колѣнничу предъ краката на повелителя и, като се издигна, почна да говори като боленъ и разбитъ човѣкъ:

— Господарю, да те благослови Господъ Богъ на трона, който заемешъ съ слава, и да продължи днитѣ ти за много години. А на мене, твоя върень робъ, Всевишиятъ въ гнѣва си праща нещастие, каквото не може да понесе човѣкъ. Жената, която ми даде Богъ и ваша милостъ, моята Нузхатула...

Той не можа да се доизкаже, защото риданията го задавиха, но халифѣтъ разбра какво нещастие е постигнало неговия любимецъ Хасана.

— Нека Богъ прости душата ѝ, — каза той и въ гласа му се ясно чуваше както съчувствие къмъ Хасанъ, тъй и дълбоко съжаление за преждевременната загуба. — Тя бѣше много добра жена, — продължи халифътъ, — и напълно достойна да живѣе. Като ти я давахъ, азъ се надѣвахъ, че ще ти достави щастие и мисля, че не се излъгахъ въ това... — Той извади кърпа да отрие сълзитѣ си.

Великиятъ везиръ и другитѣ царски съветници сжщо се трогнаха отъ тежката загуба на Абу Хасанъ и се помжчиха да му изкажатъ своето съчувствие.

— Да, да се умре въ такива млади години е много печално — добави халифътъ. — Но отъ какво? Не я ли умори ти, нещастнико, съ своето лошо отношение? Това е много възможно — прибави той разгнѣвено. — А между това, споредъ нейнитѣ прекрасни качества, ти трѣбваше много да я пазишъ. Жена ми Зобеида, която я обичаше повече отъ всичкитѣ си робини, се реши да ти я даде, само да те направи честитъ. И ето ти какъ се отплати на своята благодетелка!

— Повелителю на правовѣрнитѣ — отговори Хасанъ дълбоко огорченъ отъ думитѣ на халифа — до тази минута азъ мислѣхъ, че по-тежко и по-горчиво нѣма отъ това, което ме е постигнало, но твоитѣ думи още повече ме огорчиха. Не мога понесе обвинението, което ми се хвърля, че съмъ се отнасялъ зле съ Аяадата... Не, господарю, съ нищо не съмъ оскърбилъ жена си; напротивъ, всѣка минута благославяхъ сждбата, за гдето ми изпрати щастие съ милостта на твое величество и на твоята високопочитаема съпруга. Богу е било угодно да не мога да се наслаждавамъ азъ отъ това щастие.

Халифътъ повѣрва Хасана, защото наистина никога не бѣше чувалъ младоженцитѣ да не сж живѣели въ несъгласие. При това той познаваше любимеца си отдавна, не можеше да го подозира въ жестокостъ и, като съзнаваше, че обвиненията му не почиватъ на правото, побърза да прекрати разговора и заповѣда на касиера си да даде на Хасанъ сто жълтици и едно парче златна материя; следъ това изпрати мнимия вдовецъ съ тия думи:

— Помжчи се да изпратишъ жена си тъй, щото всички да видятъ и да се научатъ какъ високо си я ценилъ презъ живота си.

Като получи подаръцитѣ и като поблагодари на халифа съ най-троготелни думи, Хасанъ отиде въ дома си, гдето Аяадата, домжчнѣло ѝ да стои неподвижно, скочи отъ мѣстото си и се затече да посрѣща мжжа си, като чу, че иде.

— Е, какво? Сполучи ли? — попита тя.

— Както виждашъ — отговори Абу-Хасанъ съ самодоволна усмивка, като показва пълната кесия съ жълтици и златния платъ. — Предполагамъ, че азъ не по-малко изкусно оплакахъ приживе жена си отколкото ти мжжа си, който така сжщо нѣма намѣрение да умира скоро. Но това е малко; нашата двойна лъжа навѣрно ще произведе голѣма неразбория между халифа и Забеида, и ние трѣбва да употребимъ всичкото си изкуство, щото тѣ да си останатъ до край измамани. Колкото по-добре направимъ това,

толкова по-изкусно ще поддържахме своята измама, толкова по-голъмо удоволствие ще доставимъ на своитѣ покровители и толкова повече ще можемъ да се надѣваме на тѣхната щедростъ.

Халифътъ се почувствува, следъ заминаването на Хасана, неразположенъ да се занимава съ работа и, като пусна да си отидатъ съветниците му и Месруръ, отиде при Зобеида.

Като влѣзе въ стаята на царицата, халифътъ видѣ жена си, седнала на миндеря, навела печално глава и потѣнала въ сълзи. Хирунъ-аль-Рашидъ се приближи до нея, хвана я за ръката, па ѝ каза :

— Мила ми жено, нѣма нужда да се говори колко близко сж до сърдцето ми, както радоститѣ, тѣй и горчивинитѣ; по-вѣрвай ми, че въ този случай напълно ти съчувствувамъ за загубата, която те постигна. Но какво да се прави? Всички ние сме смъртни и трѣбва всѣкога да върнемъ живота на тогава, който ни го е далъ. Угодно било на Бога да повика при себе си Нузхатула-Аауадата, макаръ, споредъ нашето човѣшко разсуждение, тя би трѣбвало да поживѣе още между насъ. Ето азъ сжщо зная, че ти е мжно и ти влизамъ въ положението, но не трѣбва да се забравя, че нито съ плачъ, нито съ тжга можемъ върна умрѣлата при насъ. И тѣй, господарке, не вреди на своето здраве, моля те, отрий сълзитѣ си и се помжчи да се успокоишъ. Знаешъ, колко те обичамъ.

Колкото приятно и да бѣше на Зобеида да слуша тѣзи нѣжни увѣрения, тя не можеше да разбере защо ѝ говори той за смъртѣта на Аауадата, когато не тя е умрѣла, а мжжа ѝ, Абу-Хасанъ. Това противоречие съвсемъ разбърка главата ѝ тѣй, щото тя не можеше отначало нищо да отговори. Най-сетне тя изгледа въпросително мжжа си и каза :

— Господарю, много съмъ благодарна за тѣзи нѣжни чувства, които изказа твое величество, но, да се призная, не мога да разбера защо говоришъ тѣй? Аауадата, моята бивша робиня, е жива и здрава — това зная много добре, както зная, че мжжъ ѝ Хасанъ умрѣ тази сутринъ. Ако твое величество знае тази печална новина, то какъ може да е толкова равнодушенъ. Колко пжти си ми говорилъ, че обичашъ Абу-Хасанъ, че той е за тебе незаменимъ, а ето и единъ день не се е изминалъ отъ неговата смъртъ, и ти го забрави. Ние, женитѣ, въ този случай сме по-постоянни отъ васъ, и ако ти ме сварвашъ печална и болна, то е защото ми е жално за нещастния Хасанъ.

Следъ тѣзи думи халифътъ се изсмѣ високо, като подигна ръце.

— Да, сега се убедихъ, че вие, женитѣ, сте наистина особенъ савтъ; вие нѣкой пжтъ сякашъ се забравяте. Месруре — каза халифътъ, като се обърна къмъ началника на евнуситѣ — ти си свидетелъ, че идва Хасанъ, чу всичко, което каза той и ни увѣри, че жена му е умрѣла. Той нали бѣше здравъ и читавъ? Загубата, която го постигнала, до такава степенъ го бѣше убила, щото не се познаваше дали е той. Азъ побързахъ да намаля съ нѣщо голѣмата му скръбъ, затова заповѣдахъ да му дадатъ сто златни монети и платъ да погребатъ покойната. Ето Месруръ

може да потвърди всичко това. Тъй щото, ако имаш да оплакваш нѣкого, оплаквай бившата си робиня.

Зобеида помисли, че халифътъ се смѣе съ нея, като иска да се пошегува, както обичаше да прави, и затова отговори малко докачено:

— Господарю, макаръ да зная, че ти обичашъ да се шегувашъ съ другитѣ, но въ този случай позволи ми да ти забележа, че шегитѣ ти не сж на мѣстото си. Струва ми се, че Абу-Хасанъ заслужава да го спомнишъ съ по-голъма почитъ.

— Азъ говоря сериозно, — възрази халифътъ, — че твоята робиня Аауадата умрѣ и затова нѣмамъ причина да оплаквамъ своя Абу-Хасанъ, който е живъ и здравъ.

— Господарю, ти искашъ да ме убедишъ въ това, което не сжествува, — възрази разпалено Зобеида. — Можеби азъ и да повѣрвахъ на твое величество, ако Аауадата не бѣше идвала

преди единъ часъ при мене, и ако азъ съ очитѣ си не видѣхъ, какъ тя се мжчеше и оплакваше мжжа си. Всички мои жени се намираха тукъ и сж свидетелки на тази тежка, мжчителна сцена. Попитай ги, господарю, ако не вѣрвашъ думитѣ ми. Тѣ ще кажатъ, че азъ заповѣдахъ да ѝ дадатъ сто цехина и кжсъ златенъ платъ.

— Споредъ тебе, господарке, — отговори халифътъ, като се засмѣ отново, — излиза, че азъ съмъ видѣлъ Хасанъ, следъ като е умрѣлъ? Но да защищаващъ такова нѣщо е и глупаво, — прибави той, като взе сериозенъ тонъ.

— Отъ моя страна и азъ съмъ на сжщото мнение, господарю, — възрази тя, като се разпали, — само ако човѣкъ е побърканъ, може да се препира за такива работи. Азъ така съмъ убедена, че Хасанъ е умрѣлъ, щото никой не може да ме разубеди въ това.

— Месруре, — каза халифътъ, неблагодаренъ, като се отстрани отъ Зобеида, — я иди още сега и се научи кой отъ тѣхъ е

умрѣлъ. Накаръ и да нѣмамъ нужда отъ това, защото съмъ увѣренъ въ всичко, което твърдя, но трѣбва да убедя царицата и да турна край на тази препирня.

— Много добре ще направишъ, господарю, — каза царицата, като замина Месруръ. — Поне твое величество ей-сега ще се убеди, че азъ съмъ въ правото си...

— Тѣй ли? — възрази халифътъ. — Е, тогава хайде да се хванемъ на басъ.

— Съ голѣмо удоволствие, — отговори царицата, — азъ толкова съмъ увѣрена въ своята правота, щото съмъ съгласна да се хвана на басъ за всичко, което имамъ скъпо, срещу най-нищожно нѣщо.

— Не, защо, — каза халифътъ, — трѣбва да се направи тѣй, щото нѣщата, съ които се хващаме на басъ, да иматъ приблизително еднаква цена: предлагамъ своята „Градина на утешението“, ако падна; ти ако паднешъ, ще дадешъ „Двореца на живописъта“. Нали?

— Не е работата, кой какво ще даде, а се гледа кой е правъ. Впрочемъ, добре... приемамъ условието ти и нека Богъ ми е свидетелъ, че нѣма да отстъпя.

— И азъ нѣма да отстъпя, — прибави халифътъ.

Въ това време мнимитѣ умрѣли, за които ставаше препирня между халифа и Зобеида, седѣха край прозореца и обсъждаха нови планове за измама. Като видѣха Месруръ, който идѣше къмъ тѣхната кѣща, Хасанъ изведнажъ се подсѣти защо иде той.

— Лѣгай по-скоро, — каза той на жена си, — и се пристори пакъ на умрѣла.

Наистина, не можеше да се губи нито минута, защото едва що успѣ Хасанъ да покрие жена си съ саванъ и съ зеления платъ, който му подари халифътъ, вратата се отвори и Месруръ влѣзе, но свари стопанина да седи при главата на покойницата, дълбоко наскърбенъ и потъналъ въ сълзи.

При всички други обстоятелства това печално зрелище би произвело лошо впечатление върху Месруръ, но сега той почувствува известно удоволствие, защото му даваше възможность да потвърди думитѣ на господаря си. Като се подаде Месруръ, Хасанъ подигна глава и, като отри сълзитѣ си, които течеха обилно по лицето му, стана полека и се приближи до царския посланикъ.

— Господине, — каза той, като цѣлуна ръка на Месруръ, — прости ме, ако не мога да те посрещна както трѣбва при такова положение. Голѣмото ми нещастие ми замѣгли разума и, струва ми се, не мога преживѣ тежката загуба, която ме е постигнала.

— Господъ да ти е на помощ, — отговори Месруръ дълбоко трогнатъ и съ сълзи на очи, — защо се отчайвашъ; ние се намираме въ властѣта Божия, и всѣкиго отъ насъ очаква сжщата участъ... Ахъ, клета Аауадата, — продължи той, като подигна златното платно и погледна лицето на мнимата покойница, — кратъкъ бѣше твоятъ земенъ животъ, но пжтищата на Провидението сж неизповѣдими. Нека Богъ бже милостивъ къмъ тебе!

Като покри лицето на Аауадата, той се обърна отново към Абу-Хасанъ :

— Знаеш ли, приятелю, че женитѣ, както казватъ нѣкои, си изгубватъ ума. И Зобеида, нашата господарка, си въобрази, че ти си умрѣлъ, а не жена ти и съ нищо не можахме да я разубедимъ. Какво не ѝ говори халифътъ, колко не се мжи да ѝ доказва истината, тя не иска да се откаже отъ своето. Той поиска да си послужи и съ мене като свидетелъ, защото, както знаешъ, азъ се намирахъ презъ всичкото време при негово величество, когато ти идва да му съобщишъ за своето нещастие, но това стана причина да се разсърди Зобеида, да почне да се кара, да вика и работата би дошла до лошъ край, ако халифътъ не се бѣше подсѣтилъ да ме прати тукъ за нѣкои разяснения. Макаръ всичко да е очевидно, но не се надѣвамъ да разколебая упоритостта на царицата, защото, както се знае, ако женитѣ си намислятъ нѣщо, съ никакви доказателства не можешъ го изби изъ главитѣ имъ.

— Боже той! има ли нужда отъ доказателства? — отговори Хасанъ съ дълбока въздишка, — за нещастие работата е много очевидна... О, колко бихъ желалъ, щото царицата да е права въ този случай! Ти не можешъ си представи доколко ми е мжно и тежко като преживявамъ тази невъзвратима загуба...

— Нѣма нужда да се говори за това, — прибави Месруръ съ искрено чувство, — жената бѣше добра, оплаквамъ я отъ сърдце, оплаквамъ и тебе... Но нѣма що да се стори, трѣбва да се покори човѣкъ предъ волята на Всевишния; съ отчаянието си нѣма да върнешъ живота на жена си, помжчи се да се успокоишъ доколкото е възможно въ това положение... Но азъ трѣбва да се явя при халифа да му докладвамъ. За сега сбогомъ, по неволя трѣбва да те оставя. Моля ти се, почакай, не бързай съ погребението; азъ искамъ да участвавамъ безъ друго, за да се помоля заедно съ другитѣ за душата ѝ.

Месруръ каза тѣзи думи на излизане, а Хасанъ едва можа да му поблагодари за тѣхъ. Хасанъ изпрати Месрура до вратитѣ и, като се боеше, да не би гостенинътъ му да се върне за нѣщо, чака, докато се скрие и следъ това се върна при жена си, за да я освободи отъ покрива и савана.

— Ето още една шмекерия направихме, — каза той, като помогна на жена си да стане, — сега навѣрно иде твоятъ редъ да играешъ ролята на вдовица, защото нашата господарка нѣма да повѣрва на Месруръ. Тя има много основателни причини да отхвърли неговитѣ думи.

А Нузхатула-Аауадата въ това време се облѣче въ обикновенитѣ си дрехи, и двамата седнаха до прозореца да гледатъ дали ще се яви пратеникъ.

Месруръ се втурна въ стаята на Зобеида, усмихна се весело и при входа зацапа съ ржце, като искаше да покаже съ това, че носи блага вестъ за господаря си. Но халифътъ, природно нетърпеливъ и възбуденъ отъ противоречивата си съпруга, повика го.

— Какво се смѣешъ, глупако, и не казвашъ онова, за което бѣше пратенъ? Казвай по-скоро, кой отъ двамата е умрѣлъ?

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — отговори Месруръ, като стана тутакси сериозенъ, — осмѣлявамъ се да ти доложя, че Нузхатула-Аауадата е умрѣла, а мжжъ ѝ е толкова убить отъ тази случка, щото едва сществува.

— Както азъ казахъ, — добави халифътъ самодоволно усмихнатъ. — Добре. Благодаря за известието; поздрави ме съ печалбата: „Дворецътъ на живописъта“, който до тази минута принадлежеше на царицата, е вече мой. И тъй, ти двойно ме зарадва съ своето известие и това, разбира се, нѣма да остане безъ награда, а за сега разкажи ни по-подробно всичко, що видѣ.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — почна Месруръ, — както имахъ честта да докладвамъ на ваше величество, азъ намѣрихъ Абу-Хасанъ все въ сщщото печално положение: тжженъ, убить духомъ, потъналъ въ сълзи край възглавницата на покойната, която лежеше завита въ саванъ и покрита съ оня сщия платъ, който му подари твое величество. Азъ влѣзохъ много лесно, защото вратата бѣше отворена и, като си изказахъ съчувствието, нарочно подигнахъ покроя, за да видя покойната Аауадата. Тя е все такава, господарю, самоче лицето ѝ малко подуто и посинѣло. Жално е за нещастния Хасанъ; много се тревожи. Азъ го утѣшихъ доколкото можахъ, разбира се, и, като излизахъ, помолихъ го да почака съ погребението, за да мога да присъствувамъ, когато изнесатъ покойницата. Ето всичко, което мога да съобщя на твое величество.

— И повече нищо не се иска отъ тебе, — отговори халифътъ. — Още единъ пжтъ ти благодаря за точното изпълнение на моитѣ заповѣди.

— Е, какъ е господарке? — попита той Зобеида съ насмѣшлива усмивка, — можеби, и сега да настоявашъ, че Хасанъ е умрѣлъ, а жена му е жива и здрава, а? Както и да е, ще трѣбва вече да кажешъ вѣчна паметъ на своята робиня и на двореца си. Надѣвамъ се да се признаешъ, че си изгубила баса.

Следъ тѣзи думи Зобеида кипна отъ ядъ и каза:

— Господарю, чудя се какъ можешъ да допуснешъ, че азъ мога да повѣрвамъ поне за минута думитѣ на този робъ? Вижда се, че той да ти угоди или лъже, или самъ не знае какво приказва. Азъ не съмъ безъ умъ, не съмъ и слѣпа, слава Богу, съ собственитѣ си очи видѣхъ Аауадата ей-тука, на това мѣсто, говорихъ съ нея, чувахъ какъ се оплакваше отъ сждбата си и какъ оплакваше мжжа си. . .

— Господарке, — възрази Месруръ, — кълна ти се въ всичко на свѣта, че ти се лъжешъ. Аауадата е умрѣла, а мжжъ ѝ, . .

— Лъжешъ! — извика царицата вѣнъ отъ себе си отъ гнѣвъ. — Ей сега ще те изоблича, ще видишъ.

Тя цапна съ ржце, и въ сщщата минута се явиха всичкитѣ слугини.

— Елате по-близо и кажете истината: кой идва преди да дойде негово величество, — каза имъ тѣ.

— Нузхатула-Аауадата, — отговориха всички жени едногласно.

Зобеида хвърли тържествуващъ погледъ върху халифа и продължи да пита, като се обърна къмъ касиерката:

— Кажй ми какво ти заповѣдахъ да дадешъ на тази нещастна жена?

— На твое величество бѣ угодно да заповѣда да ѝ дамъ сто цехина и единъ кжсъ скжпъ платъ.

— Е, добре, лъжливи и презрѣни робе, — каза разгнѣвено Зобеида, като се обърна къмъ Месрурь, — кому трѣбва да вѣрвамъ повече? На тебе ли или на свидетелството на тѣзи жени и на моитѣ собствени очи?

Месрурь наистина можеше да възрази, че и той вѣрва въ очитѣ си, но се боеше да не я разгнѣви, затова премълча, макаръ вътрешно и да не се съмняваше въ своето право.

Препирнята между Зобеида и Месрурь, всички доказателства, които се привеждаха на едната или на другата страна, забавляваха халифа, който напълно бѣше убеденъ, че жена му се заблуждава. И какъ можеше да мисли иначе, когато, покрай свидетелството на Месрурь, той бѣше видѣлъ съ собственитѣ си очи Хасана и бѣше говорилъ съ него?

Ето защо, като гледаше Зобеида и слушаше нейнитѣ думи, халифътъ се изсмѣ и, като млъкна тя, той каза:

— Господарке, днесъ напълно оправдавашъ едно старо изречение, че най-умната жена не може да владѣе всѣкога разума си. Не зная кой е казалъ тази истина, но че е истина, не мога да се съмнявамъ. Я помисли, че Месрурь ей сега иде отъ Хасанъ и съ собственитѣ си очи го е видѣлъ живъ и Аауадата лежала готова за погребение. Съгласи се, не трѣбва човѣкъ да се съмнява въ такова неопровержимо доказателство, ида бжде упоритъ.

Като не искаше да слуша такива думи, Зобеида прекжсна халифа.

— Повелителю, — каза му тя, — прости ме, ако се осмѣлявамъ да те подозра въ умишлена лъжа; сега ми е много ясно, че ти си се сговорилъ съ Месрура да ме извадишъ отъ търпение, само да се подигравате съ мене; и всички негови думи ти си измислилъ. Но азъ тѣй лесно нѣма да се помирѣ съ това и нѣма да се откажа лесно отъ баса; позволи ми и азъ да изпратя нѣкого при Хасанъ, за да се увѣря дали е живъ той или не.

Халифътъ се съгласи и царицата изпрати своята кърмачка, като най-надежна измежду всички придворни жени. Тя бѣше вече бабичка, която се намираше постоянно при своята храненица.

— Слушай, кърмачко, — каза ѝ Зобеида, — иди още сега при Абу-Хасанъ, или по право, при вдовицата Нузхатула-Аауадата. Ти вече знаешъ въ какво се състои нашата препирня съ повелителя на правовѣрнитѣ и съ служителя Месрурь и азъ нѣма какво да ти говоря. Научи се както трѣбва, вижъ всичко съ своитѣ очи и ми собщи най-точни сведения, за което ще получишъ добъръ подарѣкъ. Иди и се върни по-скоро.

Кърмачката тръгна, за голѣмо удоволствие на халифа, който се повече и повече забавляваше тази препирня, която досга много разсърди Зобеида; халифътъ се смѣ презъ всичкото време.

Месруръ, който се почувствува докаченъ отъ гнѣва на царицата, стоеше мълчешката, като мислѣше какъ да я омилистави и какво да направи, щото тѣхни величества да останатъ благодарни отъ него. Затова той се зарадва доста много, когато изпратиха кърмачката при Абу-Хасанъ, защото знаеше, че тя ще потвърди неговитѣ думи и съ това ще го оправдае предъ господарката му.

Въ това време Абу-Хасанъ, който наблюдаваше отъ своя прозорецъ, забеляза отдалеко кърмачката и, разбира се, тутакси се подсъти, че тя е изпратена отъ Зобеида. Като си бѣше намислилъ отъ по-рано, какъ ще постъпи въ този случай, той повика жена си, па ѝ каза, като скочи отъ мѣстото си.

— Тѣй и стана, както азъ предполагамъ: на, иде една жена, изпратена отъ царицата, за да узнае какъ стои работата. Сега е моятъ редъ да се пристория на умрѣлъ.

Всичко бѣше готово. Аюадата скоро натъкми Хасана, покри го съ плата, който подари Зобеида, и му зави лицето съ чалма. Едва успѣ да се простре той на килима срѣдъ стаята и кърмачката влѣзе въ стаята и видѣ Аюадата, седнала край главата на покойния, потънала въ сълзи, съ разплетени коси и съ всички признаци на дълбока тжга.

— Мила моя Нузхатула Аюадата, — печално промълви старицата, като се приближи къмъ нея, — азъ нѣма да те обезпокоя, нѣма да ти побъркамъ да оплаквашъ твоя нѣженъ съпругъ...

— О почтена майко, — опечалено извика мнимата вдовица, като прекъсна съчувствената речъ на старицата, — ако ти знаеше колко ми е мжно... колко тежко притиска душата ми тази безвременна смъртъ! Нѣма вече Хасанъ, моятъ скъпъ мъжъ, съ когото тѣй отдавна ме събраха нашитѣ високи покровители! О, защо ме наказва сждбата, като ми отне щастieto? Защо ме остави, мой любими?!... Не се ли стараехъ да ти угаждамъ съ всички сили? Не бѣше ли волята ти законъ за мене?... О, какво ще бжде съ мене, нещастната, като оставамъ сама на свѣта?!

Кърмачката не знаеше какво да каже за лъжливого съобщение на Месруръ; отгде бѣше измислилъ той работи, които не съществуваха въ действителность и какъ е могълъ да се реши тѣй да излъже безсъвѣстно халифа?

— Ще се научишъ ти, дяволо недни, — извика тя, като поклати ржка. — Ще види той, защо скара тѣхни величества! Азъ ще го изоблича него!... Трѣбва да ти кажа, — продължи тя, като се обърна къмъ Аюадата, — че този лъжецъ Месруръ се осмѣли да увѣри нашата господарка, че ужъ ти си била умрѣла, а мъжъ ти билъ живъ... Каква дързость!

— О, ако това бѣше тѣй, не бихъ тжлила и не бихъ оплаквала неутешимо любимия си мъжъ! — отговори Аюадата и следъ тѣзи думи тя още повече се отчая и, като се облѣ съ сълзи, почна да се бие въ гърдитѣ и лицето.

Трогната отъ това зрелище, старицата седна около Аюадата и се залови да плаче заедно съ нея, като откри лицето на Хасана, за да се убеди дали е той.

— Ахъ, нещастни! — извика тя и закри отново лицето му; — да те успокои Богъ въ рай!.. Сбогомъ, дъще, — каза тя

като се обърна къмъ Алаудата, — бихъ желала да остана по-дълго време при тебе, но не мога: заповѣдано ми е да се върна и да съобщя всичко, каквото видя. Тръбва по-скоро да успокоя нашата милостива господарка, защото Месрусъ тъй я разтревожи, тъй я разгнѣви, щото тя не може да се сдържи у себе си.

Щомъ старицата затвори вратата, и Алаудата, увѣрена, че халифовата пратеница ще се върне въ двореца, отри сълзитѣ си, откри мъжа си и седнаха двамата на миндеря около прозореца да чакатъ по-нататъшното следствие отъ своята хитрина.

Между това царската кърмачка, макаръ и да бѣше стара и немошна, върна се почти бѣжишкомъ назадъ. Като искаше да успокои господарката си, а отъ друга страна като чакаше богатъ подарѣкъ, бързаше тъй, щото следъ десетина минути се яви при Зобеида и разказа всичко.

Царицата изслуша думитѣ не съ особено удоволствие, но вътрешно благодарна, че е победила мъжа си.

— Повтори сега същото нѣщо и предъ негово величество, за да не счита женитѣ безумни и упорити. Нека да чуе и този арапинъ, който се осмѣли да отрича това, което азъ видѣхъ съ очитѣ си.

Месруръ, които очакваше съвсемъ други сетнини отъ своето дознание, се смути отначало, но по-сетне съзнавайки, че е въ правото си да отхвърли отъ себе си несправедливитѣ укори, възползува се отъ възможността да се обясни, като се обърна къмъ кърмачката.

— Лъжешъ, беззжба дъртелници! Нищо подобно нѣма. Азъ съ собственитѣ си очи видѣхъ Нузхатула Алаудата мъртва, прострѣна срѣдъ стаята.

— Ехъ, какъ лъжешъ като дъртъ циганинѣ! — разгнѣвено извика старицата. — Какъ можешъ да приказвашъ такива измислици? Че азъ ей-сега бѣхъ у Хасана и сама го видѣхъ мъртъвъ, а неутешимата му вдовица плачеше надъ тѣлото му.

— Луда ли си ти или нарочно измѣчвашъ нашитѣ господари? — извика Месруръ вѣнъ отъ себе си сърдитъ.

— По добре мълчи, — възрази старицата, — какъ смѣешъ да отричашъ предъ лицето имъ това, което азъ видѣхъ съ очи и го разказахъ както го видѣхъ? . . .

— Какво си видѣла? — прибави Месруръ; — или отъ старина или отъ слѣпота присторило ти се, виждашъ мъжъ вмѣсто жена.

Зобеида не можа да търпи това и, безъ да дочака да се оправдава кърмачката, обърна се къмъ халифа:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, искамъ да се накаже този робъ за неговата дързостъ. Като си позволява такива думи, той оскърбява не само мене, но и твое величество,

Сълзитѣ не й дадоха да продължи.

А халифътъ, като слушаше препирнята между Месруръ и кърмачката все повече и повече падаше въ недоумение. Колкото и да размишляваше за това разногласие, не можеше да го обясни. И царицата, и Месруръ, и кърмачката, както и всички робини съзнаваха, че въ всичко това се крие нѣщо особено и най-сетне

37

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

всички млъкнаха замислени. Следъ дълго мълчание, пръвъ заговори халифътъ, като се обърна къмъ Зобеида:

— Слушай, господарке, азъ се убедихъ, че всички ние не знаемъ какво говоримъ и всички се мислимъ прави, но не знаемъ кому да вѣрваме. Остава да идемъ сами на самото мѣсто, за да можемъ да се удостоверимъ въ самата истина. Друго срѣдство нѣма.

Като каза тѣзи думи, стана и тръгна къмъ вратата. Следъ него тръгна и Зобеида, а Месруръ както винаги, излѣзе предъ тѣхни величества и подигна пердето.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — каза той, — не мога ти каза доколко ме зарадва твоего решение; но радостта ми още повече ще порастне, когато докажа на кърмачката, че тя... не смѣя да кажа, за да не прогнѣвя всемилостивата ни господарка... дава невѣрни сведения.

Старицата пакъ кипна.

— Мълчи тамъ! Само ти, между всички ни, си позволявашъ да лъжешъ!

Не замълча и Зобеида, защото гнѣвътъ ѝ не бѣше се още разминалъ. Тя разпалено се развика:

— Каквото и да ми приказвашъ, негодни робе, азъ твърдя, че кърмачката ми има право, а ти само лъжешъ!

— Господарке, — отговори смирено Месруръ, — ако кърмачката на твое величество е действително увѣрена, че Абу-Хасанъ е умрѣлъ, а Нузхатула е жива, то нека се хване тя съ мене на басъ на каквото поиска.

Кърмачката каза:

— Хайде! И азъ съмъ съгласна! залагамъ всичкото си имущество. Нѣма ли да се откажешъ?

Месруръ устоя на думата си и двамата се хванаха на басъ по за едно парче златенъ платъ.

Щомъ Абу Хасанъ, който презъ всичкото време стоеше на прозореца, видѣ отдалеко да идатъ тѣхни величества, кърмачката, Месруръ и придворнитѣ роби къмъ кжщата му, скочи и каза на жена си:

— Както мислѣхъ, тѣй се и случи: ей-сега ще ни доде халифътъ.

Нузхатула погледна презъ прозореца и видѣ господаря и придворнитѣ му да се приближаватъ къмъ кжщата. Тя се зачуди и се изплаши, макаръ и мжжъ ѝ да я бѣше предизвестилъ отъ порано, че това може да се случи.

— Боже, какво ще направимъ? Изгубени сме! — извика тя смутена.

— Успокой се, не се плаши, — отговори Абу-Хасанъ съ невъзмутимо хладнокрѣвие; — забрави ли, какво измислихъ азъ? Ще се престоримъ и двамата мъртви и ще видишъ какъ всичко ще мине благополучно. Тѣ се движатъ тѣй полека, щото ние ще се приготвимъ, докато тѣ пристигнатъ.

Най-сетне тѣхни величества стигнаха вратата: Месруръ разтвори и най-напредъ влѣзе халифътъ, сетне Зобеида, а следъ

тѣхъ свитата. Изумени тѣ се спрѣха предъ неочакваното зрелище, като не искаха да повѣрватъ на очитѣ си. Зобеида първа наруши мълчанието.

— Какво е това, Боже мой! И двамата мъртви! — И, като се обърна къмъ халифа и Месруръ, тя продължи: — Вие тъй упорито се страхувате да ме увѣрите, че е умрѣла моята обична Аауадата, щото най-сетне, радвайте се, че си постигнахте желанието: тя наистина умрѣла, както виждате, и навѣрно отъ голѣма тжга за загубата на мжжа си.

— Стига, господарке, — отговори халифътъ, увѣренъ, че работата е станала иначе: — Аауадата е умрѣла първа, а клетиятъ Хасанъ не е можалъ да понесе злочестината си. Съзнай се, че си изгубила баса си.

— Пъкъ азъ твърдя, — възрази Зобеида, ядосана отъ упоритото противоречие на халифа, — и ще твърдя, че спечелихъ баса.

Твое величество трѣбва да отстѣпи своята Градина на утешението. Абу-Хасанъ умрѣ първи, както ти чу отъ мене, и отъ кърмачката, която сама е видѣла Аауадата въ сълзи надъ мъртвото тѣло на мжжа си.

Следъ тази препирня между халифътъ и Зобеида се случи следното: както знаемъ, Месруръ и кърмачката се хванаха на басъ и сега почнаха да защищаватъ всѣки своето право. Отъ дума на дума препирнята се разпали тъй силно, щото заплашваше да вземе голѣми размѣри.

Най-сетне, халифътъ, следъ малко размишление върху това страшно събитие, съзна вътрешно, че и Зобеида може да провѣри истината и търсѣше доказателство за това. Като размишляваше тъй, той се приближи до мнимо умрѣлитѣ и седна при главитѣ имъ. И най-сетне се изтрѣгна изъ гърдитѣ му викътъ:

— Ако имаше нѣкой да ми каже и да ме увѣри кой отъ двамата е умрѣлъ по-напредъ, кѣлна се въ Бога, че на драга воля бихъ му подарилъ хиляда цехина отъ собствената си хазна.

Щомъ каза халифътъ тѣзи думи и подъ савана се чу силенъ смѣхъ.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, азъ умрѣхъ прѣвъ, дай ми хилядата цехина.

И въ сжщата минута той видѣ предъ себе си на колѣне Хасанъ. И жена му въ сжщата минута хвърли отъ себе си савана и се хвърли предъ краката на господарката си; но Зобеида извика отъ ужасъ и се дръпна назадъ, което още повече изплаши присъстващитѣ; тѣ сякашъ се вдървиха: гледаха и не вѣрваха на очитѣ си. Най-сетне като се постъзеха малко, Зобеида извика отъ радостъ и пригърна обичната си.

— Ахъ, ти! Защо ме тѣй изплаши и разтужи? ... Но азъ ти прощавамъ всичко, стига че си жива и здрава.

Само халифътъ не се изплаши; той изведнѣжъ разбра каква е работата и се изсмѣ презглава, когато умрѣлитѣ скочиха на крака и хвърлиха отъ себе си погребалния наkitъ; особено го разсмѣ покойникътъ, когато каза, че е умрѣлъ прѣвъ и поиска награда.

— Ахъ шегаджия недни! Трѣбва да си се сговорилъ съ нѣкого да ме уморишъ отъ смѣхъ, — каза халифътъ, като се обърна къмъ Хасанъ.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — отговори Хасанъ, — позволи ми да ти разкрия всичко отъ игла до конецъ. Твое величество знае, че азъ обичамъ всѣкога да си хапна и да си пийна добре, а жената, която ми даде твоя милостъ, не ме въздържаше отъ тази наклонность, напротивъ, спомагаше да се развие. Отъ това, господарю, ти лесно ще извадишъ заключение, че ние да имамхе пари, колкото морския пѣськъ, пакъ ги бихме похарчили. Но ние имамхе много по-малко пари, затова скоро ги разпилѣхме. Отъ нашата женитба до днесъ ние бѣхме заети само съ себе си, затова не обръщамхе внимание, какво харчимъ, какво имаме, ядѣхме, пиехме и отъ една страна се яви при насъ кредитора и поиска отъ насъ толкова голѣма сума, каквато ние нѣмахме и останахме крайни сиромаси, като се разплатихме. Какво да се прави? Наистина, ние се замислихме, разкаяхме се, защо сме прѣскали паритѣ си безумно, решихме да бждемъ занаяпредъ по-благоразумни, но това не помагаше на мѣнотиитѣ, въ които се намирахме. И ето, като се срамувахме отъ своето нещастие и като не смѣхеме да се оплачемъ на твое величество, азъ измислихъ тази невинна лъжа съ надежда да те поразвеселимъ малко а въ сжщото време да се сдобиемъ съ малко пари. Прости ни, господарю, не се сърди.

И халифътъ, и Зобеида останаха много доволни отъ Хасановата откровеностъ; тѣ не мислѣха да се сърдятъ, напротивъ и, Зобеида се разсмѣ; халифътъ, не преставайки да се смѣе, удари Хасанъ по рамото.

— Браво! Хвала и честь ти прави това, че тѣй остроумно и ловко се отърва отъ злото. Дойдете следъ мене и двамата и азъ

ще заповѣдамъ да ви дадатъ обещаната сума отъ радостъ, четъй живи ни поразвеселихте малко.

— Повелителю, — каза Зобеида, — нека твое величество на-гради само Хасанъ, а колкото се отнася до жена му, то остава моя работа.

Зобеида заповѣда да преброятъ сто цехина.

Благодарение на своята остроумна измислица, Хасанъ и Аауадата намѣриха още по-голяма милостъ предъ своитѣ господари и можаха да доживѣятъ щастливо до дълбока старостъ подъ закрилата и помощта на Зобеида и халифа.

Султанътъ намѣри тази приказка доста увлѣкателна и по-моли Шехеразада да му разкаже друга.

Като почна да се разсъмва, Шехеразада почна една много увлѣкателна, доста интересна и любопитна приказка, а именно:

Приказката за вълшебната лампа на Аладина

Въ едно отъ китайскитѣ царства живѣеше нѣкога единъ сиромасъ шивачъ, на име Мустафа; той бѣше човѣкъ честенъ, трудолюбивъ, работѣше отъ сутринъ до вечеръ, безъ да подгъне кракъ, ала едва можеше да прехрани жената и малкото си дете, което се роди, следъ като ходиха родителитѣ му дълги години бездетни.

Притиснатъ отъ нужда и постоянно заетъ съ работа, Мустафа не можеше да се грижи за възпитанието на рожбата си, и детето наречено при раждането си Аладинъ, растѣше почти безъ надзоръ между уличнитѣ деца.

Разбира се, че това научи детето на празенъ, скитнишки животъ и го отврати отъ труда. А времето минаваше, и Аладинъ достигна години, когато децата почватъ да се учатъ на занаятъ, за да си добиватъ прехраната. Мустафа не знаеше другъ занаятъ освенъ кроячеството и затова той реши да научи сина си на този занаятъ. Загова той повика сина си въ работилницата и му даде иглата. Но това досадно, еднообразно занятие не бѣше по характера на разпуснатия синъ, който бѣше привикналъ на свободенъ, уличенъ животъ съ другаритѣ си. Мислитѣ му го влѣчеха къмъ улицата, и стигаше бащата да мръдне нѣкъде и синътъ изскачаше изъ дюкяна и не се завръщаше цѣлия день. Нито строгоститѣ, нито съветитѣ помагаша, тъй щото Мустафа се убеди най-сетне, че не може поправи сина си и го остави на произвола на сждбата. Но това се отрази доста мжчително върху родителското сърдце; бащата посърна, разтужи се и скоро се помина.

Майката, като знаеше отъ по-рано, че синътъ ѝ нѣма да се залови съ бащиния си занаятъ, разпродаде всички занаятчийски принадлежности и съ полученитѣ пари и съ предене и тъкане поддържаше съществуването си.

И Аладинъ не даваше наистина ни най-малка надежда да се поправи. Като не се боеше вече отъ баща, той не се завръщаше отъ улицата, гдето минаваше времето си съ дечурлигата, много по-млади отъ него, и на всички майчини съвети отговаряше или дръзко, или съ заплашвания. Тѣй вървѣха работитѣ,

когато една лътна сутринъ при Аладина се приближи нѣкакъвъ пжтникъ и почна да го гледа внимателно въ лицето.

Този пжтникъ, както се разбра по-сетне, бѣше магйосникътъ отъ Африка, когото въ старитѣ приказки наричатъ африканския магйосникъ.

Трѣбва да се забележи, че изобщо Африка е страната, гдето кабалистиката, геомантията, изобщо всички магйоснически науки сж развити до крайно съвършенство. Не са знаеше защо този изкусенъ и опитенъ магйосникъ спрѣ вниманието си върху Аладина; трѣбва да се предположи, че детето е било пригодно за неговитѣ тайни цели, съ които бѣше дошелъ той тука отъ толкова далеченъ край.

Като се научи за положението и името на Аладина, непознатиятъ отведе детето на страна и го попита :

— Дете, нали баща ти се наричаше Мустафа и той бѣше шивачъ ?

— Да, господине, тъй се казваше, но той умрѣ отдавна.

— Умрѣ ли ? — извика магйосникътъ, като че бѣше поразенъ отъ тази тжжна и неочаквана вестъ. — О Боже мой, какво нещастие ! Пъкъ азъ ида едвали не отъ оня край на свѣта да видя брата си. . . Да, синко мой, — продължи той да говори, като гледаше Аладина съ очи пълни съ сълзи, — баща ти ми е братъ сжщи. Има четиредесетъ години, откакъ сме се раздѣлили, и ето следъ дълги и голѣми трудове, следъ толкова годишно уморително скитане, когато моето желание ми се показваше постигнато, ти ме порази съ тази печална новина. Но божиитѣ сждбини сж неизповѣдими и ми остава за сега още само едно утешение ; въ лицето ти предъ мене възкръсватъ незабравими черти, въ които познахъ, че ти си синъ на брата ми. Ти си мой братовъ синъ и си милъ за мене, защото напомняшъ покойния Мустафа. Нека му прости Богъ грѣховетѣ !

Следъ това той извади изъ джоба си шепа сребърни монети и, като ги даде на Аладина, каза :

— На, занеси това на майка си и поздрави я отъ мене ; утре, ако ми остане време, ще ви дойда, за да си обиколя бащината кжща.

Аладинъ, който никога не бѣше виждалъ толкова пари, се зарадва много и се затече вжщи.

— Майко, — извика той запхтѣно, — кажи ми, имамъ ли чичо ?

— Не, синко, — отговори майката съ недоумение, — не, нито азъ, нито баща ти е ималъ братъ.

— Че какъ тъй ? — възрази Аладинъ, — ей-сега, токущо ме срещна единъ старецъ и ме увѣри, че е братъ на баща ми и мой чичо. Каза ми да те поздравя и да ти кажа, че ще дойде утре да ни обиколи и да си види своето нѣкогашно жилище. Ето ти доказателство, — каза Аладинъ, като извади паритѣ и ги даде на майка си.

— Не разбирамъ какво е това ! — замислено каза тя. — Наистина азъ съмъ слушала отъ баща ти, че ималъ братъ, но

умрѣлъ нѣкждеси. Тукъ има нѣкакво недоразумение — тѣй мисля азъ.

Но на другия день, когато Аладинъ си играеше на друго мѣсто и съ други деца, сжщиятъ непознатъ човѣкъ се приближи до него и му каза, като го пригърна:

— Мога да дойда у васъ надвечерь; кажи ми где живѣете, защото азъ съмъ забравилъ мѣстата. Дай тѣзи пари на майка си, нека се потруди да приготви вечеря, — каза той, като даде на детето две жълтици.

Аладинъ се завърна радостно вжщи, вржчи паритѣ на майка си и каза всичко, което му бѣше поржчалъ старецътъ. Майката, макаръ и да се отнасяше недовѣрчиво къмъ сжществуването на нѣкакъвси роднина, но, като не виждаше нищо лошо, взе дветѣ златни монети и отиде на пазаря да купи всичко потребно за вечеря. Като се мрѣкваше, тя се побоя да не би гостенинътъ да се изгуби въ тъмнината и да не може да намѣри кжщата, натъкми да прати Аладина да го посрещне, но въ това време се почука на външната врата и следъ това се показа на прага непознатъ човѣкъ, натоваренъ съ голѣма кошница, пълна съ различни плодове, сладки закуски и бутилки вино.

Като даде всичко това на Аладинъ, африканскиятъ магйосникъ се поклони на стопанката и я помоли да му покаже где обикновено е седѣлъ братъ му Мустафа; когато се изпълни желанието му, той колѣнчи и, като се издигна съ сълзи на очи, цѣлуна нѣколко пжти дървения столъ, но не се съгласи да седне на него, макаръ и да го моли вдовицата, и поиска позволение да седне насреща, поне мислено да си представи, че братъ му присжтствува между семейството. Като стори това, той се обърна къмъ снаха си и каза:

— Драга сестро, не се чуди, че не си ме виждала до сега. Ето има четиридесетъ години, откакъ моята страсть да пжтувамъ ме накара да напусна отечеството и да се скитамъ по далечнитѣ краища. Азъ обиколихъ цѣла Индия, Арабия, Персия, Египетъ, посетихъ всички забележителни градове на тѣзи страни и, найсетне, отидохъ въ Африка, гдето стояхъ дълго време. Но види се, че тѣй е наредилъ Богъ, щото, кждето и да се скита човѣкъ, мисълта за близкитѣ за него мѣста, гдето за пръвъ пжтъ е видѣлъ свѣта, не го напуска никога. Тжгата за родното мѣсто, желанието да пригърне човѣкъ брата си преди смъртния часъ не ми даваха покой, и ето, подбуденъ отъ тѣзи чувства, макаръ и старъ, трѣгнахъ отдалеко, за да оставя коститѣ си тамъ, гдето съмъ се родилъ и отрасъл. Нѣма да ти разправямъ какви мжки, какви усилия ми струва това пжтуване. Само единъ Богъ знае, какво претеглихъ азъ. И представи си, следъ толкова мжки, колко тежко ми стана, като се научихъ, че всички надежди се срутиха, че нѣма да видя тогова, къмъ когото се стреми тѣй много душата ми! Но нека бжде волята Божия, — добави той, като отри сълзитѣ си, — азъ съмъ благодаренъ на сждбата, че ми оставила за утешение братовото дете, което тѣй прилича на баща си, щото азъ изведнѣжъ познахъ въ него брата си между

толкова деца. Сега, като го гледамъ, мога де се пренеса мислено въ миналитѣ времена, да си припомня детинскитѣ години и младинитѣ, тъй щастливо прекарани съ незабравимия си братъ...

Като забеляза, че тѣзи спомени тежко действуватъ върху вдовицата, африканскиятъ магйосникъ побърза да промѣни разговора и се обърна къмъ Аладинъ:

— Е, чичовото, разкажи ми сега, какъ си живѣешъ и съ какво се занимавашъ?

Но тъй като Аладинъ не се занимаваше съ нищо, наведе очи смутено и нищо не отговори на мнимия си чичо. Въмѣсто Аладинъ, отговори майка му:

— Аладинъ е ленивъ и ми прави голѣми неприятности. Колко се мъчи покойниятъ му баща, но не можа да го научи на своя занаятъ. А откакъ умрѣ баща му, Аладинъ, макаръ и да го мъмря и заплашвамъ, по цѣлъ день се скита по улицитѣ и играе съ

малкитѣ деца, които не сж му връстници; време е вече да помисли съ какво ще се прехранва. Той знае, че баща му нищо не ни остави и дали ми е лесно съ предене да си изкарвамъ хлѣбътъ? Ако ти, като чичо не го посѣветвашъ, не го вразумишъ и не го накарашъ да те послуша, азъ ще изгубя всѣка надежда да го направя човѣкъ и утре ще го изгоня изъ кжши. Нека се опита да се храни самъ, както знае...

— Не е добре това, синко, не е добре! — заговори африканскиятъ магйосникъ, клатейки глава, — ти вече не си дете, време е самъ да се погрижишъ за себе си. Ако бащиниятъ ти занаятъ не ти се нрави, избери другъ и азъ на драго сърдце ще ти отворя нѣкой дюкянъ, ще го напълня съ скъпи материи и тънки платна и ти ще станешъ търговецъ. Помисли добре върху това и ми кажи откровенно. Азъ всѣкога ще си изпълня обещанието,

Аладинъ, когато се скиташе по улицитѣ, не можеше да не забележи, че търговцитѣ живѣятъ добре: тѣ сж всѣкога облѣчени хубаво, всѣкога сж весели и уважавани. Като взе предвидъ всичко това, Аладинъ отговори:

— Да, великодушний мой чичо, азъ обичамъ търговията и вѣчно ще ти остава благодаренъ, ако ми дадешъ срѣдства да стана търговецъ.

— Добре! — извика магйосникътъ. — Нѣма по-лесно отъ това. Утре ще те облѣка, ще изберемъ мѣсто, ще наемемъ дюкянъ, сетне ще го напълнимъ съ стоки, съ копринени тъкани и съ тънки платна. Ти ще продавашъ малко-помалко и съ полученитѣ пари ще купувашъ нова стока, и тъй ще ти трѣгне работата много добре, стига да имашъ желание да работишъ.

Майката, която дотогава се съмняваше въ нѣкаквиса роднински връзки съ непознатия, се увѣри, че магйосникътъ е братъ на мъжа ѝ, поблагодари му отъ сърдце за голѣмата щедростъ и бащински грижи за сина и посѣветва Аладинъ да оправдае добринитѣ, които му прави чичо му. Следъ вечерята, магйосникътъ си взе сбогомъ и си отиде, като обеща да дойде на другия день.

И наистина, на другата сутринъ той се яви много рано и, като взе съ себе си Аладинъ, отиде въ магазина на единъ богатъ търговецъ, който имаше голѣмъ изборъ отъ дрехи за различни възрасти и звания. Африканскиятъ магйосникъ поиска най-хубавитѣ и остави Аладинъ да си избере ония, които иска.

Като се облѣче Аладинъ отъ петитѣ до главата съ скжпи и хубави дрехи, зарадва се и поблагодари на чичо си за тази добрина; чичо му го пригърна и каза съ нѣжностъ:

— Почакай, синко, това е само начало; азъ те вземамъ подъ моето пълно покровителство и никога нѣма да те оставя.

Следъ това тѣ отидоха заедно въ тѣзи магазини, въ които продаваха скжпи материи, платна и други ценни стоки.

— Ти трѣбва да се запознаешъ съ това дѣло, — казваше магйосникътъ на Аладинъ, като преминаваха отъ единъ магазинъ въ другъ, — утре ще станешъ такъвъ търговецъ и помжчи се да се запознаешъ съ всичкия редъ. Най-мжчното е да се почне, оттамъ-насетне ще видишъ какъ трѣбва да се работи.

Като напуснаха пазара, тѣ дълго време се разхождаха изъ града, разглеждаха забележителноститѣ му, влизаха въ джамии и му и най-сетне се върнаха въ оня ханъ, въ който се бѣше спрѣлъ магйосникътъ. Сякашъ магйосникътъ желаше да направи удоволствие на Аладинъ да бжде между по-възрастни хора, затова намисли да даде угощение и да покани всички свои съседи, съ които бѣше успѣлъ да се запознае.

— Синко, — казваше той на Аладинъ, — ти не си вече дете, време е да се оставишъ отъ децата и да се запознаешъ съ други хора; новото ти занятие изисква умение да се отнасяшъ съ хората, а това не можешъ постигна, ако не се запознаешъ съ по-възрастни хора.

Вечерята мина доста оживено, и Аладинъ се прибра доста късно вкъщи. Африканскиятъ магйосникъ, като не искаше да го пусне самъ, заведе го до кжщата му. Майката, като видѣ синътъ

си тъй добре облѣченъ, не знаеше какъ да благодари на своя деверъ.

— Богъ да те благослови, — казваше тя съ сълзи отъ умиление, — и да ни поживи да видимъ плода отъ вашето великодушие! Сега азъ вѣрвамъ, че синъ ми ще оправдае съ своето поведение твоитѣ грижи.

— Да, Аладинъ е добъръ, чуденъ момъкъ, — отговори африканскиятъ магйосникъ, — и нѣма съмнение, че съ време отъ него ще стане добъръ човѣкъ. Съжалявамъ само, че не мога да изпълня своето обещание тъй скоро, както бихъ искалъ. Утре имаме сжбота, а презъ този день всички търговски магазини сж затворени и ние не можемъ нито дюкянъ да наемемъ, нито можемъ стока да купимъ. Щемъ-не-щемъ, ще отложимъ това за другия день, а

утре ще идемъ да се разходимъ вѣнъ отъ града; тамъ ще ти покажа нѣкои работи, които навѣрно ти не си виждалъ още.

Аладинъ се зарадва много отъ това предложение; той, наистина, не бѣше още излизалъ вѣнъ отъ града и нѣмаше понятие отъ разкошнитѣ градини и за великолепитѣ здания въ околноститѣ на града. Нетърпението му бѣше толкова голѣмо, щото Аладинъ не заговори очи презъ цѣлата нощъ и, щомъ се съмна, той облѣче новитѣ си дрехи и излѣзе на улицата да види отдалече чичо си и да го посрещне.

Най сетне и чичо му се зададе и, като го поздрави, поведе го къмъ градскитѣ врата.

— Мога да те увѣря, че ти ще останешъ много благодаренъ, — каза той, като потупа Аладинъ по рамото.

И наистина, видѣтъ на околността представляваше поразителна гледка: величествени дворци, фонтани, хубави кйошкови, — всичко това тѣнѣше въ разкошни зелени градини, позлатени

отъ лжчитѣ на изгрѣващото слънце. Учудването и възхищението на Аладинъ надминаваха мърката.

— Ахъ, чичо, че тукъ било сѣщи рай! — викаше момъкътъ на всѣка крачка.

Тѣ отиваха все напредъ и напредъ, като минаваха презъ градинитѣ, отдалечени една отъ друга съ малки, но дълбоки си-нури, които означаваха границитѣ. Най-сетне, около пладне, африканскиятъ магйосникъ се приближи до единъ фонтанъ, седна на края на мраморния му басейнъ и каза:

— Да си отпочинемъ тукъ, дете мое, да съберемъ сили, защото ни чака да видимъ нѣщо още по-любопитно.

Като каза това, откачи отъ себе си пжтната торбичка, извади отъ нея парче баклава и двадесетъ тридесетъ различни плодове. Баклавата раздѣли на две части, а плодоветѣ остави да си избира Адалинъ по вкуса си.

Като си поотпочина и подкрепи, момъкътъ отново тръгна подиръ чичо си и не се забеляза какъ изминаха градинитѣ и се намѣриха всредъ стрѣмни и високи планини.

— Чичо, — извика Аладинъ уморенъ следъ дългиятъ пжтъ, — где ще спрѣмъ? Градинитѣ останаха назадъ и, ако ние вървимъ напредъ, не зная дали ще имамъ сила да се върна.

— Потърпи, мили мой, — отговори му магйосникътъ, — и ти ще видишъ такива чудеса, че ще забравишъ и умора и гладъ. Ние не сме далечъ отъ това мѣсто, и ще бжде жалко да се върнемъ преди да стигнемъ тамъ.

Аладинъ повѣрва магйосника и тръгна следъ него безъ противоречие, а магйосникътъ, за да съкрати времето и да отвлѣче вниманието на момъка, почна да му разказва различни необикновени събития отъ своето дългогодишно скитане.

Тѣй тѣ приближиха до една планина и влѣзоха въ една тѣсна долина, засбиколена отъ дветѣ страни съ стрѣмни скали. Африканскиятъ магйосникъ тукъ искаше да доведе Аладина, за да изпълни своитѣ велики планове, за които се бѣше решилъ да предприеме такова дълго и мжчително пжтуване.

— Ето стигнахме, — каза той на Аладина — именно тукъ ще ти покажа такива чудеса, каквито никой отъ смъртнитѣ не е виждалъ и нѣма да види. Но азъ имамъ нужда отъ твоята помощъ: докато азъ разпалю огънь, ти събери сухи дърва за огъня.

Въ долината, гдето се намираха тѣ, имаше дракалаци, тѣй щото Аладинъ безъ особенъ трудъ събра сухи пржчки, повече отколкото бѣше потрѣбно. Африканскиятъ магйосникъ разкладе огъня и, щомъ пламна, той хвърли нѣкаквиси благовонни треви, и почна съ ржце да разпилява дима, който се издигна като гжстъ черенъ облакъ, заедно съ това магйосникътъ каза нѣколко неразбрани вълшебни думи.

Въ тази минута земята се потърси и се разтвори около това сжщото мѣсто, гдето горѣше огъньтъ; показа се една каменна плоча съ желѣзна халка по срѣдата за издигане.

Това необикновено, неочаквано явление до такава степенъ изплаши Аладина, щото момъкътъ хукна да бѣга, но магйосни-

кътъ го хвана за врата и го удари по лицето тъй, щото кръв протече изъ устата му.

— Охъ, чичо! — извика Аладинъ — защо тъй?... защо?

— Затуй, защото не искашъ да ме слушашъ — отговори магйосникътъ сърдито — азъ съмъ ти чичо и съмъ ти като баща и ти не трѣбва да отивашъ противъ волята ми. При това всичко туй се прави за тебе, а ти, глупако, бѣгашъ отъ щастието си. Подъ тази каменна плоча се криятъ несмѣтни богатства и само ти можешъ да издигнешъ плочата и да се спуснешъ въ подземнието, гдето ще се сдобиешъ и съ властъ, и съ сила, и съ богатство, и съ това ще надминешъ всички земни царе. Но, за да

достигнешъ това, трѣбва да слушашъ моитъ наставления. Тази работа има голѣма важность за насъ; бжди внимателенъ и запомни всичко, което ти кажа.

— О, кажи, чичо, кажи, какво да правя? — извика Аладинъ, пълненъ отъ учудване и смѣлость да не отстъпи предъ никаква опасность. — Азъ ще изпълня всичко, каквото ми кажешъ и слѣпо ще се подчинявамъ на твоята воля.

— Дано е тъй, дете мое — каза магйосникътъ — ако ти още отначало бѣше тъй послушенъ, азъ не бихъ прибѣгналъ до такава строгость. Но дойди по-близо; хвани този камъкъ за халката и го издигни.

— Да го издигна ли? Че нали виждашъ, чичо, че това не е по силитъ ми; азъ не мога направи нищо безъ твоята помощъ.

— Колко си глупавъ! — добави старецътъ — нали ти казахъ, че никому другиму освенъ тебе нѣма да прзволя да се допре до този камъкъ? Ти трѣбва да го издигнешъ и ще видишъ че е лекъ. Само кажи имената на баща си и на чича си, когато каанешъ халката.

Аладинъ се покори, и, за негово голѣмо учудване, плочата се наистина издигна при най-малкото усилие и момъкътъ я сложи настрана.

Подъ плочата, както трѣбваше да се очаква, се показва дупка съ стълба, която слизаше къмъ дълбочината.

— Е, синко, — каза африканскиятъ магйосникъ — сега слушай внимателно: когато се спуснешъ въ това подземие, ще видишъ предъ себе си отворена врата, а следъ нея ще се открие голѣма пещера, раздѣлена на три части, като широки зали съ сводове; отстрани ще видишъ голѣми бронзови сждове, пълни съ злато и сребро, но да те пази Богъ да не се допрешъ до тѣхъ или до стенитъ, защото ще умрешъ. Ето защо ти трѣбва да си приберешъ политъ на дрехата и да ги свържешъ съ пояса си, за да не ги закачишъ или да се допрешъ до нѣщо въ пещерата. Изобщо гледай да я преминешъ колкото се може по-внимателно и по-предпазливо, не се спирай и не се заглеждай въ нищо. На края на третата зала има врата, която ще те въведе въ широка градина съ вѣковни дървета, отрупани съ плодове. Ти върви все направо, докато достигнешъ да се изкачишъ по петдесетъ стъпала; горе, въ дълбочината на една дупка въ стената има запалена лампа. Вземи я, изгаси я, изпразни я, турни я въ пазвата си и ми я донеси. Не мисли, че ще си изцапашъ дрехитъ: въ тази лампа не гори масло, а особенъ съставъ, който изсхва мигнотно. Като се връщашъ назадъ по пътя, ако искашъ, можешъ да си нажсашъ плодове, каквито искашъ — не ти е забранено това.

Най-сетне, той извади златния пръстенъ отъ дѣсната си ръка и го даде на Аладинъ, като каза, че този пръстенъ има чудотворна сила и, ако изпадне момъкътъ въ опасностъ, може да си послужи съ него за своето спасение.

Момъкътъ изслуша внимателно всички наставления, слѣзе по стълбата и презъ отворенитъ врата влѣзе въ тѣзи широки стаи, за които му говори магйосникътъ. Той премина това пространство съ голѣма предпазливостъ, като мислѣше постоянно за смъртта и само тогава си въздъхна свободно, когато влѣзе въ една голѣма разкошна градина, и тръгна по една права, равна пътека, послана съ разноцвѣтни камъни. Като вървѣше все направо, той достигна издигнатината и, безъ да се спира, покачи се на нея. Тамъ, на самия ѝ върхъ, въ една дупка на канарата, той наистина видѣ запалена лампа, взе я съ трескава бързина и я пхна въ пазвата си, като излѣ предварително всичката течност и хвърли запаления фитилъ.

Като се връщаше и като мина край дърветата, момъкътъ си спомни, че може да се възползува отъ тѣхнитъ плодове, безъ

да има нѣкоя опасностъ. Макаръ тѣзи плодове и да не приличаха на ония, кито бѣше привикналъ да вижда въ града, и затова не му даваха никаква представа за вкуса, но тѣ го привлѣкоха съ своята голѣмина, а най-вече — съ необикновения си блѣсъкъ и съ разнообразието на боитѣ: плодоветѣ бѣха свѣтли, прозрачни като горски кристалъ, алени, тъмно пурпурни, гължбови, сини, зелени, жълтеникави, теменужени и всички бѣха твърди и тежки като камъкъ. Като неопитенъ, момъкътъ не можеше и да помисли, че тѣзи плодове сж сжщински скжпоценни камъни: елмази, рубини, сапфири, изумруди и други, отъ които всѣки, споредъ голѣмината си, представлява несмѣтно богатство. Но като нѣмаше Аладинъ ни най-малко понятие за това, набра плодове само заради тѣхния външенъ видъ, като хубави играчки и рѣдки нѣща. Подъ влиянието на този чистъ детски потикъ, момъкътъ се помжчи да събере колкото се може повече плодове, като гледаше да бждатъ тѣ съ по-хубава боя, и напълни съ тѣзи скжпи плодове двата си джоба, пжтниската си торба, турна и въ пазвата си и дори въ пояса си, които му подари африканскитѣ магьосникъ.

Натоваренъ тѣй, момъкътъ трѣгна да се връща и, като достигна до изхода, викна високо:

— Чичо, помогни ми да излѣза!

— Ей-сега, дете мое, ей-сега — отговори магьосникътъ; — но преди това дай ми лампата; тя навѣрно ти бърка.

— Не, чичо, не; напротивъ, като излѣза, ще ти я дамъ.

Наистина, лампата въ пазвата на Аладина бѣше тѣй затрупана съ плодове, щото не можеше да я извади, ако не изхвърля всичко. Но старецътъ настоятелно искаше лампата и безъ това не искаше да помогне на Аладина, а пкъкъ Аладинъ, като не желаеше да се раздѣли съ скжпитѣ си играчки, за това не искаше да отстжпи.

Препирнята се продължи доста дълго време: нито заплашвания, нито молби, нито ласкания — нищо не подеждува върху упорития момъкъ, който съзнаваше своето право и затова не искаше да отстжпи на мнимия си чичо.

— Като е тѣй, — каза сърдито магьосникътъ, — умри, куче ниедно!

При това той хвърли миризливата трева въ огъня, който още горѣше, и отново произнесе нѣкакви неизвестни думи; съ тѣхното вълшебно действие каменната плоча пакъ легна на мѣстото си, дупката се затвори, димътъ се разпилѣ и цѣлата долина получи първия си видъ.

Щомъ се изтрѣгнаха тѣзи фатални думи изъ устата на магьосника, той се отчая и почна да се кае горчиво. Цѣли четиридесетъ години той изучава кабалистическитѣ науки и най-сетне се научи, че има вълшебна лампа, която дава възможностъ на стопанина си да има, освенъ голѣми богатства, и неограничена властъ надъ цѣлия свѣтъ. Съ помощта на различни смѣтанія той можа да опредѣли страната и мѣстото, гдето се намирала тя, намѣри и едникия човѣкъ, който е можелъ да влѣзе въ подземieto и ето на, когато всичко биде направено, когато се показваше целта

постигната и щастието тъй близко, щото оставаше само да си протегне ръка къмъ него — и една немислена дума разруши всичко безвъзвратно.

Какво накара африканския магьосникъ да се откаже отъ своето неизказано щастие и да изгуби изведнѣжъ плодоветъ на толкова дългогодишни трудове? Ненаситна жадность и злоба — ето тѣзи гнусни, но непобедими двигатели на човѣшкото сърдце, които често довеждатъ хората до такава степенъ, до такова положение, щото изгубватъ разсѣдъка, забравятъ дори своитѣ собствени, очевидни интереси. Магьосникътъ не искаше да отстъпи нищо на Аладина, той искаше самъ да се възползува отъ всички блага, да бѣде единичкъ владѣтель, господарь на несмѣтнитѣ

сѣкровища, които могатъ да стигнатъ за цѣлия свѣтъ, и той още отъ по-рано се реши да се разправи съ своя другарь, щомъ се сдобие съ лампата. Ала упоритостъта на момъка разпали у магьосника злобата до такава степенъ, щото забрави всичко на свѣта и, подбутнатъ отъ желанието да погуби Аладина, не се спрѣ предъ гибельта на своето собствено щастие.

Всѣки другъ не би преживѣлъ такова страшно разочарование, но африканскитъ магьосникъ бѣше отъ тѣзи хора, които привикватъ къмъ нещастията и се отнасятъ равнодушно къмъ тѣхъ. Като минаха нѣколко минути въ дълбоко размишление той се реши да се върне въ Африка, но нѣмаше да мине презъ града, гдето можеха да го разпитатъ за другаря му, а по другъ околенъ пѣтъ.

Сега да се върнемъ къмъ Аладина, който остана въ подземното сръдъ страшна непрогледна тъмнина. Отначало той се вкамени отъ страхъ и учудване, сетне почна да вика колкото сила имаше, като молѣше мнимия си чичо да го освободи отъ тъмницата. Нещастниятъ момъкъ не подозираше, че е погребанъ приживе подъ дебелия пластъ отъ прѣстъ, че никой отъвнѣ не може чу слабиятъ му гласъ. Како се убеди, че сж безполезни виковетъ му, опита се да се върне въ градината, но вратата, която водѣше къмъ стаята, бѣше вече затворена, и нему нищо друго не оставаше, освенъ да умре въ тази задушна, тѣсна гробница.

Така се изминаха два дена и презъ това време, останалъ безъ храна и вода, Аладинъ постоянно викаше за помощъ. На третия день отпадна, изгуби всѣка надежда за човѣшка помощъ и се обърна къмъ Бога въ безизходната си тжга, като прочете молитви.

Като дигна ржце да се моли, Аладинъ се докосна до прѣстена, който му бѣше далъ африканскиятъ магйосникъ. Въ сжщия мигъ единъ чудовищенъ, страшенъ духъ се яви предъ момъка като изъ дълбочинитъ на земята и каза високо:

— Какво желашъ? Азъ съмъ робъ на този прѣстенъ, който е на прѣста ти, и съмъ готовъ да ти се подчинявамъ въ всичко.

При всички други случай такова явление би изплашило до смърт Аладина и го би лишило от възможността да каже поне една думица, но мъчителното всекиминутно очакване на смъртта бѣше заглушило у него всички други чувства, и той отговори спокойно.

— О, който и да си ти, изведи ме ако можешъ, изъ тази гробница.

Щомъ каза той тѣзи думи, земята се разтърси надъ главата му, и той се намѣри на това сѣщото мѣсто, гдето африканскитъ магйосникъ бѣше клалъ огънь.

Дневната свѣтлина, следъ толкова дълго стоене въ адската тъмнина, на първо време ослѣпи Аладина; но по-сетне, когато отвори очи, той видѣ познатото мѣсто и се убеди, че е въ безопасностъ, а когато съзрѣ околноститѣ на своя градъ, сърдцето му се препълни отъ неизказана радостъ. Той отъ сърдце поблагодари на Бога за своето чудно избавяне и трѣгна бързо къмъ бащината си къща. Но внезапно силитѣ му почнаха да го напущатъ: измъченъ отъ тридневенъ гладъ, жажда и отъ постояненъ страхъ за своя животъ, той едва можа да се довлѣче до майка си и, като я видѣ, тутакси той се лиши отъ съзнание. Като се съвзе следъ малко, първитѣ му думи бѣха:

— Майко, дай ми нѣщо да хапна: три дни не съмъ слагалъ троха въ уста.

Майката побърза да изпълни желанието му и каза:

— Бжди предпазливо, дете мое, не претрупвай стомаха си следъ такова дълго гладуване; това е много опасно. Ти не трѣбва да говоришъ много; има време, ще ми разкажешъ всичко. О, благодаря на Бога, че те доведе да те видя пакъ живъ и здравъ! Като не се върна първата нощъ, нѣмахъ нито една минута спокойствие. Търсихъ те, разпитвахъ и, като изгубихъ всѣка надежда, помислихъ, че не ще имамъ сили да претърпя такова нещастие.

Аладинъ послуша майка си и яде много умѣрено и, като се понахрани, отново заговори:

— Майко, не би трѣбвало да ме повѣрjavашъ на непознатъ човѣкъ, но азъ не те обвинявамъ: подарѣцитѣ му и щедритѣ му обещания можеха всѣкиго да измаматъ. Азъ го мислѣхъ, че е мой чичо този коваренъ, зълъ предателъ, а той ималъ на ума си да ме погуби. Защо? Каква целъ е ималъ? Не зная, но давамъ ти честна дума, че съ нищо не съмъ заслужилъ такова жестоко наказание.

И той разказа подробно своитѣ приключения, какъ африканскитъ магйосникъ го завлѣклъ въ нѣкаква джбрава между две скали, какъ се разтреперала земята и разпукала, като хвърлилъ нѣкаква миризлива трева въ огъня; не замълча и за своето изплашване предъ това страшно явление и какъ грубо го накаралъ чичо му да се покорява. Като разказа и за своето подземно пътуване, той извади изъ пазвата си вълшебната лампа заедно съ плодоветѣ, набрани въ чудната градина, и ги сложи на миндеря, следъ което цѣлата стая, освѣтена само отъ една малка лампичка, блесна като отъ слънчевитѣ лъчи; но Аладиновата майка не даде никакво значение на тѣзи скъпоценности. Тя бѣше прекарала по-

38

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

вече отъ живота си въ беднотия, затова нѣмаше ни най-малкото понятие за скъпоценни камъни и затуй ги гледаше като безполезни нѣща и съ голѣмо вълнение се вслушваше въ думитѣ на Аладина, като си представяше отчаяното му положение въ подземieto. Когато той свърши разказа си, тя извика, потънала въ сълзи:

— О дете мое, благодари на Бога, че те е избавилъ отъ гибель! Ти си билъ изпадналъ въ властѣта на лошия магйосникъ другарь на демонитѣ — нека бжде хиляди пжти проклетъ. Такива хора нѣматъ сѣраца и жалостъ; тѣ сж пакостници на човѣшкия родъ!.. За да достигнатъ своитѣ гнусни цели, тѣ не се спиратъ предъ никакви престѣпления и не жалятъ чуждия животъ, чуждото страдание.

Тя говори още много върху това, като изказа своето негодувание противъ африканския магйосникъ и тутакси забеляза, че синъ ѝ не я слуша и заспа седналъ. Доспа му се следъ тѣзи мжчителни дни и нощи въ тъмното подземие, когато се намираше между живота и смъртъта безъ да затвори очи нито една минута. Майката сложи сина си на постелката и той заспа като убитъ.

На другия день Аладинъ стана много късно, когато слънцето бѣше вече много високо надъ земята и, заедно съ радостъта, че е живъ и свободенъ, почувствува се гладенъ. Той каза на майка си:

— Майко, пакъ ще те помоля да ми дадешъ нѣщо да хапна.

— Почакай, мой мили, — смутено отговори майката. — ей-сега, имамъ малко прежая, ще я продамъ и ще купя хлѣбъ. Отъ снощната вечеря останаха само малки зѣлци.

— А не е ли по-добре, майко, да продамъ тази лампа, която азъ донесохъ вчера: навѣрно за нея ще дадатъ нѣщо, а преждата ти да остане за другъ пжтъ.

— Добре, само че трѣбва да се поизчисти малко, — каза майката.

Тя взе малко вода, едно парцалче и пѣсъкъ, но щомъ се допрѣ до лампата, цѣлата стая се напълни съ димъ, а отъ него се подаде страшенъ, чудовищенъ духъ.

— Какво искашъ? — попита тѣй, като се изправи предъ изплашената жена, и стениѣ се разтрепераха отъ гласа му. — Азъ съмъ робъ на тази лампа и заедно съ другитѣ ѝ роби съмъ готовъ да ти се покорявамъ, както и на всѣки другъ смъртенъ, който я има въ ржцетѣ си.

Аладиновата майка не чуваше думитѣ на духа. Внезапното появяване на чудовището я изплаши до такава степенъ, щото едва не се лиши отъ чувство.

Но Аладинъ, който бѣше виждалъ вече нѣщо подобно въ подземieto, не изгуби духъ; той грабна лампата и, като я стисна въ ржце, каза:

— Заповѣдвамъ ти да ми донесешъ нѣщо за ядене.

Духътъ се изгуби и следъ една минута се яви съ голѣма табла на глава; на таблата имаше дванадесетъ покрити сребърни сждове, шесть хлѣба бѣли като снѣгъ, две шишета хубаво вино.

и две кристални чаши. Като сложи таблата предъ Аладина, той се изгуби тутакси.

Всичко това стана тъй бърже, щото и майката не успѣ да дойде на себе си и затова не видѣ какъ духътъ изчезна и се появи отново; когато отвори очитъ си, учуди се на сложената трапеза съ сребърнитъ сѣдове, пълни съ невидѣни ястия.

— Откъде е това, синко? — попита тя изумено. — Дали нашиятъ господарь се научи за чашата бедностъ и ни изпрати това? Кой може да има такива разкошни сѣдове?

— Не, майко, — отговори Аладинъ, — ето султанътъ, а другъ много по силенъ ни го изпрати. Но да не губимъ време, по-сетне

ще се научишъ за всичко, сега имаме нужда да си подкрепимъ силитъ и нека да ядемъ, докато не сж изстинали ястията.

Въ време на ядене майката не можа да се начуди на хубостта и великолепието на сребърнитъ сѣдове, макаръ и да не знаеше цената имъ, защото презъ живота си, пълненъ съ лишения, не се бѣше случвало да види подобно нѣщо.

Не по-малко я привлечаше и ястието, което бѣше тъй вкусно, щото и синътъ и майката не можеха да му се наситятъ; вмѣсто да закусятъ както трѣбваше, тѣ не се дигнаха отъ масата до обѣдъ.

Но и следъ това остана доста много и можеше да стигне за

два деня изобилно. Майката закри излишните сждове, останалите прибра и каза на Аладина:

— Е, синко мой, сега ми обясни откъде дойде тази благодать?

Каго ѝ разказа всичко синът ѝ, тя извика:

— Какво е това? Нито азъ, нито моите родители сж виждали такова нѣщо. Защо при тебе именно се явява ето вече втори пътъ този духъ?

— Че той не е единъ и сжщъ духъ, — отговори Аладинъ. — Наистина, тѣ си приличатъ по своята голѣмина, но по всичко друго тѣ се различаватъ. Освенъ това ако си припомнимъ, този духъ, който ми се яви въ подземieto, се казваше робъ на прѣстена, а този е робъ на лампата. Впрочемъ, ти не чу нищо, защото отъ първата минута изгуби чувство.

— Знаешъ ли, какво ще ти кажа, дете мое? — попита майката, — всички тѣзи чудовища, били тѣ роби на прѣстена или на лампата, споредъ мене, не сж нищо друго, освенъ дяволско изкушение; остави тѣзи непотрѣбни нѣща или ги продай: тѣ нѣма да ни донесатъ добро. Азъ не мога да гледамъ такава проклета лампа, която едва не ме умори. Освенъ това, споредъ учението на нашия пророкъ, ние не трѣбва да влизаме въ сношения съ нечиститѣ духове, какъвто е този.

— Не, майко, — възрази Аладинъ, — както искашъ казвай, но азъ не съмъ съгласенъ съ тебе и нѣма да се съглася да се раздѣля съ тази благотелна лампа. Ти видѣ какво ни даде тя, нали? Съ нейната помощъ ние ще се отървемъ отъ грижата за всѣкидневната ни прехрана, но това не е всичко: припомни си, колко искаше моятъ мнимъ чичо да има тази лампа; той дошълъ за нея едвали не отъ оня край на свѣта; нито мъжнотии, нито опасности не сж могли да го спратъ. Тя е била за него по-скъпо отъ всичко, ако той предпочиташе нея предъ всичкото богатство, което се намиралъ въ подземieto. И сега, когато щастливиятъ случай ми я даде въ ржцетѣ, не е ли глупаво да се отказваме отъ нея, отъ такова благо? Така сжщо азъ нѣма да се раздѣля и отъ прѣстенъ; той ме спаси веднѣжъ отъ сигурно загинване, безъ него ние не бихме се видѣли съ тебе вече! И отле може да се знае дали не ще се случи още нѣщо съ насъ? И тѣй, майко, ако не ти е приятно да гледашъ тази лампа, азъ ще я скрия нѣкъде и ще се обръщамъ къмъ нейната помощъ, а прѣстенътъ ще нося всѣкога съ мене си.

— Добре, прави каквото знаешъ, дете мое, — отговори майката, като се съгласи съ Аладина, — повече нѣма да ти кажа нито дума, но азъ не искамъ да имамъ никаква работа съ тѣзи безобразни чудовища и ограно си омивамъ ржцетѣ отъ всичко, което ще се случи.

Надвечеръ на третия день не остана нищо отъ онова, което донесе духътъ, и трѣбваше да се погрижатъ нашитѣ хора за храна. Безъ да мисли много-много, Аладинъ взе единъ отъ сребърнитѣ сждове и отиде на пазаря. На пѣтя се срещна съ нѣкойси еврейнъ, показва му сжда и му предложи да му го продаде.

Щомъ видѣ евреинътъ скъпия предметъ, разтрепера се отъ радостъ, но като се пристори, вгледа се въ продавача и го попита нѣкакси небрежно равнодушно:

— Много ли искашъ за този сждъ?

— И азъ самъ не зная колко да искамъ, — отговори просто-душно Аладинъ. — Ти колко давашъ? Оставамъ ти да го оценишъ. Евреинътъ, който не бѣше привикналъ на такова довѣрие, смути се малко отъ думитѣ на момъка.

— Дали не хитрува този човѣкъ, — помисли си той. — Нима е толкова глупавъ, че да не знае цената на своята стока?

И, ржководимъ отъ такива съображения, тѣй извади изъ месията си една златна монета и я даде на Аладина. Момъкътъ я грабна и тѣй скоро замина, щото евреинътъ остана като изумень на мѣстото си. Сумата не бѣше и седмата частъ отъ цената, която струваше сждътъ, но алчността на израилевитѣ синове е такава, щото и най голѣмата печалба не може да ги задоволи. Щомъ си отиде момъкътъ, и евреинътъ се замисли, защо не е далъ помалко пари, за да спечели по-много. За щастие, Аладинъ се изгуби отъ очитѣ му; той се отби въ единъ дюкянъ, купи хлѣбъ, останалитѣ пари занесе на майка си, за да купи и тя онова, което бѣше потребно.

Следъ нѣколко дни Аладинъ продаде и другия сждъ и тѣй продължи да живѣе, докато не продаде на евреина всички сждове, които му донесе духътъ. Най сетне се реши да продаде и таблата; той я взе веднѣжъ и тръгна да отиде при евреина, но нѣмаше сила да занесе такава тежина и се принуди да повика евреина у кжщата си, за да направи пазарлъка. Таблата тежеше десетъ пжти повече отъ сжда и бѣше тѣй хубаво изработена, щото евреинътъ, макаръ и да бѣше много скжперникъ, предложи на първа дума десетъ жълтици и Аладинъ ги прие.

Следъ случката съ африканския магйосникъ Аладинъ измѣни живота си; той не търсѣше вече да другарува съ уличнитѣ деца, не участвуваше въ тѣхнитѣ игри, изобщо гледаше да се държи като възрастенъ човѣкъ. Наистина, като бѣше привикналъ на бездѣлие, той рѣдко оставаше вжщи и почти всѣки день се скиташе по града или се разговаряше съ свситѣ познати. Понѣкога се отбиваше въ дюкянитѣ на богати търговци, гдето обикновено се събираше избраното общество, наблюдаваше обносжитѣ имъ и тѣй малко-помалко усвои много полезни работи отъ възрастнитѣ.

Когато паритѣ, които получи отъ продажбата на сждоветѣ, се привършиха, Аладинъ се обърна отново за помощъ къмъ свята вълшебна лампа. Той я взе въ ржце и я потърка по онова мѣсто, което майката почна да чисти. Въ сжщата минута гжсти облаци-димъ напълниха цѣлата стая, изъ тѣхъ се показа предъ Аладина сжщиятъ оня чудовищентъ духъ, който се показва и по-рано, само че почна да говори по-слабо, защото и самото търкане на лампата бѣше по-слабо.

— Какво искашъ? — попита го духътъ. — Азъ съмъ робъ на тази лампа и заедно съ другитѣ ѣ роби съмъ готовъ да

ти се покорявамъ, както и на всѣки смъртенъ, който я има въ ржцетъ си.

— Донеси ми пакъ такива ястия въ такива сжщи разкошни сждове, — отговори му Аладинъ безъ смущение.

Духътъ се изгуби и следъ нѣколко минути се яви пакъ, на товаренъ както и първия пжтъ, съ голѣма сребърна табла, върху която имаше ястия. Духътъ сложи товара си на масата и, безъ да чака по-нататъшна заповѣдь, минутно изчезна.

Майката на Аладинъ не бѣше при това явление; известна отъ по рано, тя се отстрани отъ кжщи и се върна, чакъ когато се донесоха хубавитъ ястия.

Храната стигна за два деня, а на третия день Аладинъ отново взе единъ отъ сждоветъ да го занесе на своя старъ търговецъ евреинъ. Но като минаваше край дюкяна на другъ единъ търговецъ, който продаваше скжпоценни нѣща, стопанинътъ на дюкяна го повика. Този човѣкъ бѣше старъ и уважаванъ отъ всички като най-честенъ търговецъ.

— Синко, — каза той, когато Аладинъ влѣзе въ дюкяна му и затвори вратата. — Азъ често съмъ те виждалъ да носишъ нѣща и, следъ като се срещнешъ съ единъ тукъ евреинъ, връщашъ се празенъ. Отъ това може да се помисли, че между васъ става нѣкоя торговия. Разбира се, азъ нѣмамъ право да се бъркамъ въ вашитъ работи, но като по-старъ човѣкъ отъ тебе, азъ се считамъ длъженъ да ти кажа, че този евреинъ е голѣмъ вагабонтинъ и съ него никой честенъ човѣкъ нѣма земене-даване. Защо ти не се отнесешъ къмъ по-добросъвѣстни хора? Покажи ми поне стоката си; ако тя ми трѣбва, азъ бихъ я купилъ и ще ти дамъ добра цена, ако ли не ми трѣбва стоката ти, ще те пратя да я продадешъ на честни търговци.

Аладинъ поблагодари на стареца за това, извади изъ подъ скута си сжда и се призна, че е продалъ на евреина цѣла дузина. Опитниятъ златаръ позна на пръвъ погледъ високото достоинство на среброто и попита любопитно, колко е плащалъ евреинътъ за тѣхъ.

— Плащаше ми по една жълтица за едната, — отговори момъкътъ.

— Ахъ, лъжецътъ му недни! — извика търговецътъ. — Какъ не му бѣше съвѣстно! Миналото е минало, но поне занаяпредъ ще се пазишъ. Искашъ ли да знаешъ сжщинската цена на тѣзи нѣща?

При това той обясни подробно, какъ се познава цената на златото и среброто; следъ това, като взе веснитъ, претегли сжда и каза, че сжщинската му цена е седемдесетъ и петъ златни монети. Старецътъ даде веднага тази сума на Аладина.

Аладинъ още единъ пжтъ благодари на стареца за тѣзи полезни сведения и упжтвания и даде дума да не продава никому другиму сждоветъ си. Така и стори: всичкитъ останали единадесетъ сжда заедно съ таблата той продаде на стареца, и получената сума бѣше толкова голѣма, че майката и синътъ безгрижно преживѣха нѣколко години въ пълно удоволствие. Но макаръ и да имаха тѣзи пари и макаръ и да можеха да получатъ

още отъ вълшебната лампа, тѣ въ нищо не измѣниха начина на скромния си животъ. Аладинъ вземаше отвреме-навреме париди си купи дрехи, защото обичаше да се облича хубавичко, но майката никога не харчеше повече отъ това, което изработваше отъ предене.

Въ тава време Аладинъ търсѣше хора умни и образовани, между които да прекарва времето си, и познатитѣ се увеличаваха отъ день на день. Аладинъ посещаваше дюкянитѣ и магазинитѣ на най-известни и богати търговци, ту се вслушваше въ тѣхнитѣ сериозни разговори, ту вземаше участие въ разговоритѣ имъ. Знанието му се увеличаваше малко помалко, вкусътъ му се усъвършенствувахе, изобщо умственото развитие напредна тѣй, щото той можеше да участвува въ най-избраното общество, безъ да се посрами въ нѣщо. Въ това време, както се навърташе между търговци, както продаваше и купуваше различни скъпоценни работи, той се научи да разпознава тѣхното достоинство и цена. И това го убеди най-сетне, че тѣзи плодове, които бѣше нажсаль той въ подземната градина, не сж прости топки отъ разноцаѣтни стѣкла, а скъпи бриланти, рубини, изумруди, сапфири и пр. и че сравнително съ онѣзи скъпоценни камъни, които се намиратъ въ магазина на стареца, неговитѣ сж несравнено много хубави. Но това откритие той запази за себе си, безъ да го каже на майка си, и по-сетне то му послужи за източникъ на благополучието му.

Веднѣжъ, когато се разхождаше по града, той чу глашатай да вика, че, съгласно царската заповѣдь, всички врати, всички прозорци да се затворятъ и жителитѣ да се прибератъ по къщитѣ си, защото царицата Бадрулбудура ще отиде на баня и ще се върне.

Следъ това обявление сърдцето на Аладина се разтупка нѣкак си по-силно и въ него се разпали желание да види, както и да е, царицата и безъ друго съ открито лице. Но какъ да постигне това. Да се скрие въ нѣкоя къща край пѣтя и оттамъ да гледа тайно презъ пердето, не може си постигна желанието, защото женитѣ, споредъ обичая, никога не се явяватъ на улицата безъ покривка. Аладинъ помисли една минута и веднага му хрумна една щастлива мисль: той се реши да отиде при самата баня и тамъ да се скрие задъ входната врата.

Щомъ момъкътъ успѣ да изпѣлни мисълта си, и на жгѣла на съседната улица се показа царицата, придружена съ тѣлпа отъ жени и въоръжени евнуси. Едни отъ тѣхъ вървѣха отстрани, други отиде. Както се и надѣваше Аладинъ, Бадрулбудура махна покривката си при входа на банята и съ това даде възможность да види прекрасното ѣ лице.

До тази минута, освенъ майка си, Аладинъ не бѣше виждалъ жена безъ фереджа и затова нѣмаше понятие за очарователната женска хубость. Наистина, той бѣше слушаль да се говори за различни знаменити хубавици, но съ какви думи може да се опише това силно обаяние, на което неволно се подчиняватъ всички човѣшки чувства предъ живата красота? Колкото и да говоришъ на слѣпия за чудното разнообразие на цѣтветѣ и боитѣ, той никога нѣма да си ги представи. И тѣй, Ала-

динъ за пръвъ път въ живота си видѣ жена съ открито лице и при това такава жена, каквато се рѣдко среща въ живота. Наистина, царицата Бадрулбудура бѣше хубава като божия день: висока, стройна; тя се приближи къмъ Аладина като богиня на красотата; нейнитѣ голѣми, черни, свѣтли очи изразяваха и нѣжностъ, и кротостъ; правилнитѣ черти въ лицето, нѣжниятъ румеецъ по бузитѣ, като отблѣсъкъ на зората, полуусмивката на аленитѣ ѝ устни, бѣлината на зъбитѣ ѝ, — всичко това произведе силно впечатление върху момъка. Царицата отдавна се скри, но Аладинъ остана на мѣстото си вдълбоченъ въ себе си да съзерцава образа на царицата.

Най сетне, като че пробуденъ отъ сънъ, той изскочи отъ своето скривалище, гдето нѣмаше вече за какво да стои; тъй съобрази, че като излиза царицата отъ банята, ще бѣде гърбомъ къмъ него и покрита.

Но впечатлението, което му направи първото виждане съ царицата, бѣше тъй силно и дълбоко, че погълна всички мисли, всички чувства на влюбения момъкъ; той не можеше вече да се владѣе и, като се върна вкъщи, презъ цѣлата вечеръ остана замисленъ, разсѣянъ, мълчаливъ, такаче майката, която никога не го бѣше виждала въ такова положение, се разтревожи и нѣколко пжти поиска да го запита за това. Но, като не получаваше отговоръ, тя реши по-сетне да се залови отново да иска да се научи за причинитѣ, отъ които синъ ѝ не е вече тъй веселъ, а за сега почна да приготвяла вечеря. Аладинъ седна да вечеря, но остана замисленъ, и образътъ все стоеше предъ очитѣ му; като го съзерцаваше въ своето въображение, той нищо не хапна, нито каза нѣщо, като че се бѣше забравилъ. Като се свърши вечерята, той се прости съ майка си и отиде въ стаята си.

Цѣлата нощъ той прекара въ постоянно вълнение, безъ да мигне, а като се разсъмна, отиде въ общата стая и легна край майка си, която се бѣше заловила да преде.

— Майко, — почна той нерешително, следъ като помълча малко — прости ме, ако съмъ те огорчилъ нѣщо. . . Ти ме пита какво ми е? . . . Но азъ не можахъ да ти отговоря, защото и самъ не знаехъ какво ми е: сега съмъ готовъ да ти открия цѣлата си душа. . . Слушай, майко: вчера, преди да се мръкне, като се разхождахъ изъ града, чухъ какъ глашатаятъ викаше на гражданинѣ да си затварятъ вратитѣ и прозорцитѣ и да се прибератъ всички хора отъ улицитѣ, защото царкинята Бадрулбудура искала да отиде на баня. Не знай защо, но у мене се яви силно желание да видя царицата и да погледна лицето ѝ. Безъ да мисля много много, азъ отидохъ въ царскитѣ бани и се скрихъ задъ вратата. Следъ нѣколко минути се зададе царкинята, заобиколена съ блѣскава свита и, преди да влѣзе въ зданието, тя хвърли покривката отъ себе си, тъй че азъ можахъ презъ дупката на вратата да я видя много добре. Да, майко, желанието ми се постигна, азъ видѣхъ една дивна хубавица и се предадохъ отъ сърдце на нея. Сега за мене остава само едно щастие — да владѣя тази хубавица. Ето защо, следъ като мислихъ цѣла нощъ, азъ се решихъ да поискамъ ржката ѝ отъ султана.

Отначало майка му го слушаше сериозно, безъ да го прѣжисне, но следъ последнитѣ думи тя не можа да се сдържи и се изсмѣ. Влюбениятъ младежъ, безъ да обръща внимание на това, почна да продължава, но тя го спрѣ.

— Какво правишъ, синко? Свѣсти се! Трѣбва да бжде човѣкъ лудъ, за да може да говори такива глупости.

— Защо, майко? — възрази спокойно Аладинъ. — Нима да люби човѣкъ е глупостъ? Азъ зная, че ще срещна много спѣнки за постигане на своята целъ и отъ по-рано предвидѣхъ твоето възмражение, но, утѣрявамъ те, отъ това нѣма да се разколебае моята решителностъ.

— Въ такъвъ случай, синко, твоятъ разсѣдъкъ се е побъркалъ, — каза майката разтревожено. . . Я помисли, кой си ти и

каква нечувана дързостъ е отъ твоя страна да се мислишъ достоенъ за дъщерята на своя господарь. Беденъ, синъ на единъ шивачъ, единъ отъ най-нищожнитѣ поданици, явява се да иска царкинята! . . . Знаешъ ли ти, че всѣки владѣтель счита унижение за себе си да даде своята дъщеря на царски синъ, ако той не е наследникъ на бащиния си престолъ? При това, кой може да отиде при султана и да му съобщи твоего безумно предложение?

— Прости ме, майко, — отговори Аладинъ — но азъ се надѣвамъ, че ти ще ми направишъ една голѣма милостъ.

— Азъ ли? — извика майката изумено. — Азъ да отиде при султана? Че езкътъ ми не може се обърна да каже такава дързостъ.

— Майко, — възрази Аладинъ — нима ти искашъ да убиешъ сина си, вмѣсто да му дадешъ втори животъ? Повтарямъ ти, ре-

шението ми е твърдо: нѣма да се спра, докато не се сдобия съ ржката на царкинята.

Какво можеше да прави майка му? Отначало тя изгуби и ума и дума, като нѣмаше какво да прави противъ такава упоритостъ. По-сетне се залови да съветва Аладина.

— Дете, — каза тя — азъ съмъ твоя майка и, безъ да се хваля, майка, която дълбоко те обича и която отъ сърдце ти желае доброто. Ако ти би помислилъ да се оженишъ за мома, равна на твоето положение, азъ бихъ употребила всички усилия, за да помогна на твоя бракъ, макаръ и въ този да се срещнатъ спънки: ти знаешъ, че въ нашата срѣда, преди да се оженишъ, трѣбва да спечелишъ нѣщо, за да осигуришъ семейството. Дали това нѣщо ще бжде пари, стока или нива, то е безразлично, но ти нѣмашъ нищо и затова нѣмашъ право да се женишъ за най-простата мома и какъ се осмѣлявашъ да се дигашъ толкова на голѣмо, че да искашъ да се равнишъ съ дъщерята на своя владѣтель? Знаешъ ли ти, че стига една царска дума, за да изчезнешъ отъ този свѣтъ? Но ако ти не мислишъ за себе си, помисли поне за майка си. Какъ можешъ да ме карашъ да отида при султана и да му съобща безумната ти молба?... Преди всичко, мене нѣма да ме допуснатъ въ двореца, и първиятъ, който се научи за какво съмъ отишла тамъ, ще се надсмѣе надъ менъ и ще ме изгони. Да предположимъ, че азъ нѣма да говоря за своето намѣрение и ще кажа, че отивамъ по нѣкои други работи. Нашиятъ господарь е толкова добъръ и милостивъ, че изслушва всѣкиго и никому не отказва правото. Зная сжщо така, че когато нѣкой се яви при него да го моли за нѣщо, той никога не отказва помощта си. Но нима можемъ да се надѣваме ние на такава голѣма честъ, какваго ти искашъ? Съ какво си се отличилъ ти, какво си направилъ за своето отечество и господарь? Съ какво лице ще се явя азъ да говоря за тебе? Какъ да отворя уста да кажа такава глупостъ? Най-сетне, да кажемъ, че имашъ нѣкакво основание да се помолишъ, но азъ, като видя султана и двореца му, ще онѣмѣя. Има и друга една спънка, за която ти не си мислилъ. Знаешъ ли, че нито единъ не се обръща да моли султана безъ нѣкакви подарѣци въ ржце? И тѣзи подарѣци трѣбва да бждатъ толкова по хубави и ценни, колкото е по-значителна молбата. Само тъй може да се надѣва човѣкъ, че молбата му ще намѣри благосклоненъ отговоръ. Ами ти какво ще можешъ да поднесешъ на султана? Откъде можемъ взе такъвъ подарѣкъ, който би билъ съобразенъ съ твоята дръзка молба и съ достоинството на нашия великъ монархъ? Не, синко, остави своето безумно намѣрение и не се стреми къмъ онова, което не можешъ достигна, както не можешъ достигна звездитъ.

Аладинъ изслуша спокойно всичко, което каза майка му, и като поразмисли малко, отговори:

— Да, ти донѣкжде имашъ право; наистина, като простирамъ толкова далеко желанията си, трѣбвало би да обмисля всѣка стѣпка, да помисля за всичко, което е необходимо за целта. Но, зашеметенъ отъ страстта, азъ зная само едно, че обичамъ царкинята Бадрулбудура и желая да се ожена за нея

както и да е, но какъ и съ какво да почна — за това не съмъ мислилъ, право да си кажа. И азъ ти благодаря, майко, че ти ми напомни всички спънки, каквито могатъ да се срещнатъ на пътя. Преди всичко да ти кажа за подаръците: ти казвашъ, че у насъ не е въ обичай да се явяваме съ праздни ръце предъ султана, и колкото по-голъма милость очакваме, толкова и по-голъми дароветъ трѣбва да бждатъ. Но това никакъ не ме смушава, напротивъ, радвамъ се, че ще мога да подаря на султана такова безценно съкровище, каквото никой смъртенъ не е виждалъ и съ това ще ти осигуря най-блѣскава среща въ двореца. Азъ ти говоря за тѣзи блѣскави топки, които взехъ отъ подземieto. Тогава отъ неопитностъ ние ги мислѣхме за прости разноцвѣтни стъкла, но сега много добре знаа, че тѣзи скъпоценни камъни струватъ много пари. Струва ми се, майко, че ние имаме фарфоровъ сждъ, който може да събира всички камъни; донеси го тукъ.

Майката донесе единъ доста голѣмъ бѣлъ, тънъкъ, прозраченъ фарфоровъ сждъ, а синътъ донесе своето съкровище и го турна въ сжда, като гледаше да не развали хармонията на боитѣ. Предъ пълната слънчева свѣтлина скъпоценнитѣ камъни почнаха да искрятъ, като се преливаха въ хиляди разноцвѣтни лъчи и представляваха съвсемъ ново зрелище за Аладина и за майка му, защото нито въ полумрака на подземната градина, нито при блещукането на една лампа не можеше да има такъвъ вълшебенъ блѣсъкъ, какъвто видѣха сега. Дълго време стояха тѣ като вкаменени и най-сетне Аладинъ каза:

— Е, майко, убеди ли се, че мога да се явя предъ султана съ пълни ръце?

Майката, макаръ и да не вѣрваше, че тѣзи топки могатъ да костватъ много пари, вѣрваше, че този подарѣкъ ще се похвали на султана и ще го задоволи напълно. Но като си помислѣше къде ще отиде и за какво ще моли султана, отново се обезкуражаваше.

— Не, синко, — каза тя, — макаръ и да виждамъ, че твоитѣ подарѣци заслужаватъ вниманието на нашия господаръ, азъ никога нѣма да се реша да му говоря за твоето безразсждно желание: езикътъ ми нѣма да се обърне. Да предположимъ, че мога да се реша да говоря, какво отъ това? Той или ще се надсмѣе надъ мене като надъ луда, или ще се разгнѣви и тогава нѣма да патимъ добро.

И много още говори майка му, като искаше да отклони сина си отъ неговото намѣрение, но Аладанъ упорствува на своето; той тѣй горещо и убедително моли майка си да не му отказва своето съдействие, че тя донѣкжде отъ жалость, донѣкжде отъ страхъ да не стори синъ ѝ нѣщо лошо, реши се най-сетне да изпълни желанието му.

Въ сщия день бѣше станало вече късно да отиде въ двореца и тѣ решиха да отложатъ работата до другата сутринъ и въ свободното си време тѣ се заловиха да обсъждатъ различнитѣ подробности. Като се боеше Аладинъ, да не би майка му да измѣни или да се откаже отъ своето обещание, помъчи се съ всичкитѣ си сили да подържа въ нея бодростъ и да я увѣри,

че е възможенъ успѣхътъ. Но тя все тъй недовѣрчиво клатѣше глава и старитѣ съмнения не я напущаха нито минута.

— Да предположимъ, синко, че султанътъ ще ме приеме и ще ми изслуша молбата, но ако попита где ти сж владенията и твоитѣ богатства, какво ще му отговоря? — каза майката.

— Майко, — възрази Аладинъ, — защо да говоримъ и отъ рано да се безпокоимъ отъ това, което може би нѣма да се случи. Стига да те приеме султанътъ и да ти изслуша молбата, а сетне, ако поиска да се научи за нѣкои подробности, ще помислимъ какво да му отговоримъ. Помисли за нашата лампа: надѣвамъ се, че тя ще ни послуша въ всички обстоятелства.

Майката, убедена въ чуднитѣ свойства на лампата, не намѣри какво да каже; тя помисли една минута и най-сетне даде твърдо обещание на сина си, че ще ходатайствува за него предъ султана. Тѣ се разговориха още малко, и всѣки си отиде въ стаята. Майката заспа скоро, но Аладинъ, възбуденъ отъ своята страсть и мжченъ отъ неизвестността, какъ ще се реши неговата участъ, ярекара цѣлата нощъ неспокойно безъ да мигне. И щомъ се разпилѣ нощната тъмнина и зарята се подаде отъ изтокъ, той разбуди майка си и я посвѣтва да не губи време, а да иде въ двореца, за да може да се вмъкне вжтре заедно съ везиритѣ и съ другитѣ чиновници, които се събираха сутринъ рано на съветъ.

Майката се облѣче, взе фарфоровия сждъ, завитъ въ тънко, чисто платно, свързано за четиритѣ края и трѣгна бързо къмъ двореца. Великиятъ везиръ, и другитѣ везири и всички държавни чиновници бѣха влѣзли вжтре, но предъ вратата стоеше голѣма тѣлпа посетители. Най-сетне вратата се отвори, и майката на Аладина се вмъкна заедно съ другитѣ въ една разкошна стая съ мраморенъ подъ, посланъ съ килими.

Тя седна на такова мѣсто, щото както султанътъ, тъй и чиновницитѣ да могатъ да я забележатъ. Великиятъ везиръ докладва, като извиква единъ по единъ просителитѣ. Работитѣ на просителитѣ не бѣха много сложни, затова и решенията отиваха много бърже, така щото заседанието се свърши по-рано отъ обикновеното време. Тогая султанътъ стана и, като разпусна съвета, оттегли се въ своитѣ покои, придруженъ само отъ единъ везиръ. И всички, които бѣха дошли тука по свои дѣла, се разотидоха, тъй щото обширната стая опустѣ съвсемъ.

Аладиновата майка се убеди, че всичко е свършено и че султанътъ нѣма да се върне вече, затова си въздѣхна леко и трѣгна да си отива. Аладинъ, който презъ всичкото си време не се махна отъ прозореца, забеляза я отдалеко, и първото нѣщо, което се хвърли въ очитѣ му, бѣше бохчата съ дароветѣ, предназначени за султана. И му хрумна въ главата най-лошото предположение: той си помисли, че всичко е изгубено безвъзвратно и тъй много се огорчи, че не бѣше въ състояние да попита майка си, какви новини му носи. Но старичката не закѣснѣ да го извади изъ мжчителната неизвестность.

— Синко, — почна тя простодушно и напълно благодарна отъ себе си, — азъ видѣхъ султана и мога да се закълна, че и

той ме видѣ; бѣхъ срещу него и не може да се допусне, че той не ме е забелязалъ, но не говори съ мене, защото бѣше много заетъ. Толкова много просители се явиха, че азъ се чудя какво търпение имаше той да може да ги изслуша. Право да си кажа, съжалихъ го и затова тъй рано си отиде, защото не можеше вече да търпи различнитѣ заявления, които му се поднесоха. Колкото се отнася до мене, азъ гледахъ кога да си излѣза. Много ми се додѣя, а се и уморихъ да чакамъ толкова дълго време. Нашата работа отъ това нищо не изгуби: утре ще отида пакъ, и можеби султанътъ ще обърне внимание къмъ мене.

Мжчно бѣше на Аладинъ да слуша тѣзи наивни думи, но нѣмаше какво да прави, освенъ да се въоръжи съ търпение и да чака, утешавайки се поне съ това, че най-главното бѣше направено: майка му се видѣла вече съ монарха и, когато настане удобниятъ моментъ, тя съ по-малко смущение ще му изложи молбата.

На другата сутринъ старицата отново се уплти къмъ двореца, като взе съ себе си сжда съ скъпоценнитѣ дарове, но този пътъ тя още по-малко сполучи: дворцовата врата бѣше затворена, защото съветътъ заседаваше презъ день, и тя трѣбваше да чака другия день. Старицата не се отчая; шестъ пъти непрекъснато се явява тя въ двореца, като сѣдаше всѣкога срещу султана и безропотно си отиваше, когато заседанията се прекъсваха; но тя можеше да се яви и сто пъти безъ да се обясни съ султана, ако той самъ не забележа нейното настоятелно явяване въ двореца.

Веднѣжъ, следъ решението на дѣлата, той се оттегли въ стаята си и повика великия везиръ, като му каза:

— Везире, отъ нѣколко дни забелязвамъ нѣкакваси жена, която постоянно се явява на всѣко наше заседание и търпеливо стои отъ начало до край; тя държи въ ржцетѣ си нѣкаква кърпа. Не знаешъ ли какво иска тя?

Великиятъ везиръ знаеше за тази жена толкова, колкото и самиятъ султанъ, но се считаше задълженъ да знае всичко, затова отговори безъ особено колебание:

— Господарю, ти знаешъ колко сж нахални такива жени: тѣ понѣкога се осмѣляватъ да безпокоятъ твое величество съ такива дребни работи и молби, че не може да ги слуша човѣкъ. Навѣрно и тази жена иде да се оплаква или противъ нѣкой търговецъ, който ѝ е далъ лошо брашно или старо месо, или иде да се оплаква противъ другъ нѣкой подобенъ човѣкъ.

Но султанътъ не се задоволи съ това обяснение и заповѣда на везира си да повика тази жена на идното заседание. Везирътъ, вмѣсто да отговори, цѣлуна дѣсната си ржка и я сложи на главата си въ знакъ на това, че той по-скоро ще се лиши отъ ржката си, отколкото да забрави заповѣдта на господаря си.

На другия день, щомъ великиятъ везиръ почна да докладва, султанътъ го спрѣ и, като посочи къмъ Аладиновата майка, която стоеше обикновено насреща, каза:

— Ето жената, повикай я.

Великият везиръ предаде царската заповѣдъ на началника на стражата, а началникътъ я съобщи на майката. Научена отъ дългото наблюдаване, тя колѣнчи и стоя въ това положение докато султанътъ ѝ заповѣда да стане.

— Кажи ми, почтена жено, — каза той, — какво те кара да се явявашъ въ всѣко заседание на моя съветъ и да го изслушвашъ търпеливо отначало до край? Навѣрно имашъ нѣкое дѣло, кажи го.

Следъ тѣзи думи старицата се поклони още единъ пжтъ до земята, следъ това, като стана, отговори:

— О пресвѣтлейши господарю, мене ме доведе предъ твоитѣ стѣпки такава необикновено странна работа, че не зная дали ще имамъ смѣлостта да я кажа... Срамъ ме е, азъ треперя като си помисля за своята дръзка молба... И отъ по-рано моля твое величество да не ме погубва, да ме прости!...

Учуденъ отъ тѣзи думи, султанътъ заповѣда на всички да излѣзатъ и, като остави при себе си само везира, обърна се къмъ старицата съ тѣзи думи:

— Сега говори по откровенно и не се бой отъ нищо.

Като се отстраниха многобройнитѣ свидетели, Аладиновата майка се почувствува наистина по свободна, но се боеше отъ царския гнѣвъ, както за себе си, тъй и за сина си.

— Господарю, — почна тя, — още единъ път моля твое величество да ме прости за всичко, което ще ти кажа.

Султанът обеща, и старицата почна да говори; развълнувано, съ разтреперанъ гласъ, но обстойно тя разказа всичко, което е накарало синът ѝ да се обърне къмъ своя господарь съ такава смѣло, безразсѣдно предложение. Тя разказа първата среща на Аладинъ съ царкинята, за страстната му любовъ и какъ майката е била принудена да отстъпи предъ горещата обичъ на сина си.

— Господарю, — завърши тя, — азъ трѣбваше да избира едно отъ дветъ: или да оставя сина си да умре или да му спася живота. А коя майка нѣма да предпочете да умре, отколкото да остави детето си да дойде до пълно отчаяние и да загине?

Султанът не само че не се разгнѣви, не се учуди, но дори и не се изсмѣ, а като запази пълна сериозностъ и спокойствие, попита старицата какво носи. Тя бързо взе кърпата, която бѣше оставила на долното стъпало на трона, отвърза фарфоровия сѣджъ и го подаде на султана.

Лесно може да си представи човѣкъ, колко учуди султана това голѣмо богатство въ ржцетъ на една проста, сиромашки облѣчена жена. Той прекара нѣколко минути въ нѣмо изумление, като се любуваше на хубавитъ и блѣскави скъпоценни камъни, които отражаваха всевъзможни цѣтове. Сетне почна да хвали подарѣка и, като се обърна къмъ своя везиръ, каза:

— Азъ мисля, че този даръ заслужава ржката на моята дъщеря.

Великиятъ везиръ, който дотогава раздѣляше възторга на султана, трепна следъ последнитъ негови думи: той тъкмѣше царкинята за сина си и, като виждаше какъ може много лесно да се осуетятъ надеждитъ му, помъчи се да отстрани опасността.

— Господарю, — отговори хитриятъ и опитенъ царедворецъ, като се наведе къмъ ухото на султана и му пришепна: — колкото и да сж скъпи тѣзи дарове, но може да има други кандидати за ржката на царкинята, които ще ти предложатъ още по хубави и ще се намѣри човѣкъ по-достоеенъ да се сроди съ твое величество, отколкото нѣкойси непознатъ Аладинъ.

Тѣзи думи засегнаха гордостта на султана; нему наистина се показва унизително да даде дъщеря си на единъ свой простъ поданикъ, който съ нищо не се бѣше отличилъ; но отъ друга страна, той бѣше утѣренъ, че нито везирътъ, нито другъ нѣкой ще може да му предложи такъвъ подарѣкъ и затова, като не искаше да оскърби старицата съ отговора си и съ отказването си, каза колебливо:

— Ето какво, бабо, не съмъ приготвилъ още чеизътъ за дъщеря си, тѣй кажи на сина си и че по-рано отъ три месеца не мога да изпълня желанието му. Презъ това време ще помисля какво ще правя.

Аладиновата майка, незапозната съ придворнитъ етикеции, повѣрва султановитъ думи и щастлива и радостна се върна бързо

вжщи. Аладинъ, като видѣ, че майка му не носи кърпата и че е довольна, засмѣна, разбра, че тя се връща съ добро известие.

— О майко! — извика той, като я посрещна още на прага — казвай по-скоро, какво ми носишъ, животъ или смъртъ?

Майката махна покривалото отъ лицето си и, като седна на миндеря до сина си, каза усмихнато:

— Защо да мислишъ за смъртъта, дете мое, когато животътъ, пъленъ съ щастие и радостъ, е отворенъ предъ тебе. Нима да те измъчвамъ съ неизвестността: султанътъ, вѣнъ отъ всѣко очакване, не отхвърли твоето предложение... Ахъ, колко е той добъръ и милостивъ! И до сега не мога да дойда на себе си следъ срещата съ него. По едно време, когато везирътъ взе да му шепне нѣщо на ухото, азъ си помислихъ, че ще ми се откаже... Но не. И знаешъ ли, доколкото можахъ да забележа, твоигъ подаръци най-вече повлияха да вземе нашата молба благоприятенъ край. Както и да е, той ми каза, че подиръ три месеца ще ти даде дъщеря си.

Както се знае, три месеца не сж много, но за влюбения Аладинъ тѣ бѣха цѣла вѣчностъ. Добре, че поне повѣрва на царското обещание! И като не можеше да ускори времето, не му оставаше друго, освенъ търпеливо да брои седмицитъ и днитъ, часоветъ и минутитъ, докато дойде очакваниятъ срокъ.

Тѣй се изминаха около два месеца, когато веднѣжъ надвечеръ Аладиновата майка, като забеляза, че вжщи нѣма нито капка масло въ лампата, отиде да купи. Минавайки по градскитъ улици, тя се учуди отъ празничниятъ имъ видъ, отъ тържествената имъ вѣнкашностъ: всички дюкяни бѣха затворени, кжщитъ украсени съ цвѣтя и зеленина, навсѣкжде се развѣваха фенери. Дворцовата стража ходѣше по улицитъ на хубаво украсени коне.

Майката влѣзе бързо въ дюкяна на единъ познатъ търговецъ и попита, какви сж всички тѣзи приготовления.

— Че ти не си ли оттука? Нима не си чувала, че довчера е сватбата на царкинята Бадрулбудура съ сина на великия везиръ? Годеницата отиде на баня, а стражата, тази почетна стража, се разхожда тукъ и чака да излѣзе царкинята и да се върне тържествено въ двореца.

Старицата не искаше повече да чува; тя изскочи изъ дюкяна и се затече запъхтѣна къмъ кжщи.

— Синко, — каза тя, като едва си поемаше дѣха, — всичко е изгубено за тебе!... Султанътъ ни измами.

— Какво приказвашъ, майко? — попита Аладинъ изплашено. — Какъ можа да ни измами той и откъде знаешъ това?

— Зная, всичко зная, нещастно ми дете, — отговори майката. — Той не удържа своето обещание и днесъ жени дъщеря си за сина на великия везиръ. Ела погледни самъ, ако не вѣрвашъ; цѣлиятъ градъ ликува предъ сватбената церемония.

Отначало Аладинъ побледнѣ отъ тази неочаквана вестъ; парливата ревностъ накара да го смѣдне сърдцето, но той скоро се окуражи, и безъ да губи време въ безполезни оплаквания, каза:

— Успокой се, майко, можеби синътъ на великия везиръ

нѣма да бжде тъй щастливъ, както можешъ да си мислишъ. Докато се върна въ стаята си, пригответи нѣщо да хапнемъ.

Майката се подсети, че синътъ е съ намѣрение да се обърне къмъ вълшебната лампа и не се излъга. Действително, Аладинъ си донесе лампата, потърка я на определеното мѣсто, и чудното явление се повтори. Отново цѣлата стая се напълни съ димъ, изгжтината му се появи същото чудовище и застана предъ своя повелителъ съ думитѣ :

— Какво искашъ ? Азъ съмъ робъ на тази лампа и заедно съ другитѣ ѝ роби съмъ готовъ да ти се подчинявамъ, както и на всѣки смъртенъ, въ ржцетѣ на когото бжде тя.

— Слушай, — започна Аладинъ, — до сега нищо не съмъ искалъ отъ тебе, освенъ храна, сега искамъ по-голъма услуга: презъ тази нощъ въ двореца на султана ще стане сватбата на царкинята Бадрулбудура съ сина на великия везиръ. Щомъ се свърши сватбеното угощение и новобрачните си легнатъ, ти ги вземи заедно съ постилката и ги донеси тука.

Духътъ изчезна безъ да каже думица. Аладинъ, като се върна при майка си, навечеря се, като че нищо не е бивало: разговори се спокойно върху различни работи и сетне отиде да си легне, следъ като пожела лека нощъ на майка си. Но той не заспа, а

39

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

чака съ напрегнато нетърпение, какво ще стане съ заповѣдта му.

Въ това време тържествениятъ браченъ обредъ си вървѣше по своя редъ и се продължи до дълбока нощъ. И когато се свърши всичко, и синътъ на великиятъ везиръ се оттегли въ стаята си заедно съ царкинята, незабелязанъ духътъ се приближи къмъ леглото на новобрачните и минутно пренесе младитѣ отъ разкошнитѣ царски палати въ сиромашката кѣща на Аладина.

Преди да успѣятъ да се свѣстятъ отъ страхъ, Аладинъ, подъ влиянието на ревността, като не искаше, щото съперникътъ да остане една минута при царкинята, извика разпалено на духа:

— Вземи тогава и го затвори задъ кѣщата, а ти самъ утре ела при мене.

Духътъ грабна младоженеца и го занесе тамъ, гдето му бѣше заповѣдано, но не го запрѣ, а духна върху него, и всичкитѣ членове на младоженеца се вцепениха отъ студъ и станаха неподвижни.

Колкото и да бѣше силна страстътa на Аладина къмъ царкинята, той не искаше да се възползува отъ беззащитното положение на една жена и само съ учтиви думи той се помъчи да оправдае постѣпката си, като казваше, че силно обича царкинята. За съжаление, царкинята, намиръйки се подъ влиянието на страха, зашеметена въ новото си положение, нищо не разбра отъ думитѣ

на Аладина и затова той спрѣ да ѝ говори. Той се съблѣче, легна си на постелката вмѣсто сина на везира, обърна се гърбомъ къмъ царкинята и сложи помежду голата си сабя. Съ това искаше да каже, че е готовъ да умре, отколкото да посегне върху честта на своята обожавана жена.

Следъ това Аладинъ заспа доста спокѣно, не заспа само Бадрулбудура. Мжчима отъ страха и неизвестността, тя тревожно се вслушваше въ най-малкия шумъ. Очаквайки всѣка минута нѣкое ново нещастие, тя не можа да мигне цѣлата нощъ.

Но ако бѣше такова положението на царкинята, то колко по-зле бѣше мжжъ ѝ, обреченъ да прекара цѣлата нощъ на студъ, изложенъ на миризми. Като се разсъмна, духътъ се яви отново при Аладина и получи такава заповѣдь:

— Доведи младоженецътъ, сложи го въ постелката при царкинята и ги занеси въ двореца.

Брачното легло веднага се издигна въ въздуха и се скри отъ погледа, а следъ една минута то се намѣри въ двореца, на първото си мѣсто.

Трѣбва да се забележи, че въ всичкитѣ тѣзи действия духътъ оставаше незабелязанъ, иначе младоженцитѣ биха умрѣли отъ страхъ; гѣ не чуваха гласа му, само забелязваха бързото движение и клатене на постелката, но и това стигаше да се разтреператъ отъ смъртенъ ужасъ.

Щомъ успѣ духътъ да се отдалечи, султанътъ влѣзе въ стаята, за да поздрави, споредъ обичая, младоженцитѣ. Като чу

стѣпките му, синътъ на везира смутенъ и разтреперанъ отъ студъ, скочи бързо отъ постелката и се скри въ съседната стая. Въ това време бащата се приближи къмъ дъщеря си и, както всѣкога, цѣлуна я по челото и каза усмихнато:

— Е, какъ се усѣщашъ? Добре ли прекара ношъта?

Но, като не получи никакъвъ отговоръ отъ царкинята, той я разгледа по-внимателно и забеляза учуденъ, че дъщеря му не прилича на щастлива булка: не се забелязва въ нея нито обикновената срамежливостъ по лицето ѝ, нито смущение. Напротивъ лицето ѝ бѣше бледно и тжно, а въ хубавитѣ ѝ очи блещѣха сълзи. Сулганътъ постоя тъй въ една нерешителностъ и, безъ да дочака отговоръ, отиде си недоволенъ. Той се упъти къмъ жена си и разказа всичко: въ какво състояние намѣри дъщеря си и какъ го посрещна тя въ стаята си.

— Господарю, — отговори царицата, — тукъ нѣма нищо чудно, удивително. Коя млада жена не се срамува отъ баща си. Впрочемъ азъ ей-сега ще я обиколя; надѣвамъ се, че тя предъ мене ще бже по-откровена и ще ме посрещне иначе.

Като каза това, царицата се облѣче бързо и се упъти къмъ стаята на дъщеря си; тя се приближи до царкинята, пригърна я нѣжно и я поздрави съ добро утро. Но дъщеря ѝ остана, както и по-рано, мълчалива и безучастна. Тогава майката я погледна въ лицето и, като забеляза въ него изразъ на дълбока печаль, попита:

— Дете мое, да не си болна? Иначе не може да се обясни тжгата ти и студенината ти къмъ мене. Като жена и майка, азъ много добре разбирамъ положението ти и не мисля, че ти се смудавашъ отъ мене, навѣрно нѣщо особено те е разтревожило; кажи ми всичко, дъще, не скривай нищо отъ майка си.

— О господарке и любезна ми майко! — отговори царкинята съ въздишка, — прости ме, ако азъ не мога си изкажа нужната почитъ. Презъ тази ношъ се случи съ мене нѣщо ужасно, необикновено, отъ което кръвта ми леденѣе въ жилитѣ, и азъ до сега не мога да дойда на себе си. Вчера щомъ се протихъ съ тебе и си легнахъ, нѣкаква невидима сила издигна нашата постелка и за една минута я занесе всрѣдъ една сиромашка, тъмна и малка стаичка, гдето ме отдѣлиха отъ мъжа ми веднага, и азъ останахъ сама очи съ очи съ нѣкакъвси младъ непознатъ човѣкъ. Той дълго време ми говори нѣщо, но азъ въ страха си нищо не можахъ да разбера; най-сетне той се съблѣче и легна край мене, като сложил между двама ни сабята си. Сутринътъ, като почна да се развиделява, мъжъ ми се върна при мене и съ помощта на тази сжщата неизвестна сила ние се намѣрихме тукъ, въ своята стая. Въ тази сжщата минута баща ми благоволи да ме посети, но азъ бѣхъ тъй изплашена и отпаднала отъ всичко станало, че не можехъ да кажа думица. Надѣвамъ се, че той нѣма да ми се разсърди, а ще ме съжали, когато се научи какво е станало съ мене.

Майката изслуша спокойно разказа на дъщеря си, но не покрива нито една дума.

— Дъще, — каза тя най-сетне, — ти си направила много хубаво, че не си казала нищо на баща си; съветвамъ те да не

разказвашъ това и на другитѣ, защото ще те помислятъ за луда. Изхвърли изъ главата си тази глупостъ, тебе не ти е добре и за това бълнувашъ. Оггажи се отъ тази мисль.

— Не, майко, — възрази царкинята, — азъ напълно си владѣя разсждъка и паметта; ако не вѣрвашъ, попитай мъжа ми.

— Добре, ще го попитамъ, — отговори царицата, — а за сега стани. Чуваашъ ли звучитѣ на цимбалитѣ, тржбитѣ и литавритѣ? Тебе поздравлява този народъ и празнува сватбата ти: ще ликува той нѣколко дни подредъ, а въ двореца презъ всичко време нѣма да се прекратятъ празнуванията. Тѣй щото, ти трѣбва да бждешъ весела, а не мрачна.

Следъ това тя повика слугинитѣ, заповѣда имъ да облѣкатъ царкинята и си отиде. На връщане я срещена младоженецътъ и тя го спрѣ:

— Кажы ми, зетко мой, право: сподѣляшъ ли бълнуванията съ моята дъщеря?

Синътъ на великия везиръ, като се боеше да не би нощното пуиключение да му побърка нѣщо, счете за добре да изпълни всичко.

— Господарке, — отговори той уклончиво — осмѣлявамъ се да попитамъ какво собствено иска да каже твс величество?

— Нищо, — отговори царицата — азъ виждамъ, че ти си по-благоразуменъ отъ моята дъщеря и това ми стига.

Презъ цѣлия този день, чакъ до дълбока нощъ се продължи празнуването както въ двореца, тѣй и между градското население. Царицата отъ своя страна се стараше съ всички срѣдства да развесели дъщеря си — булката, да я накара да вземе участие въ забавленията, но нищо не помагаше. Чудното нощно приключение не излизаше изъ паметта на царкинята и мжчеше душата ѝ. И синътъ на везира не се чувствуваше добре, но отъ самолюбие той не изказваше своето настроение и се приструваше тѣй безгрижно веселъ, че никой не можеше да се усъмни въ неговото пълно щастие и удоволствие.

Като се мръкна, Аладинъ отново повика духа и му каза:

— Наблюдавай младоженцитѣ; ако си легнатъ заедно, донеси ги пакъ.

Духътъ съ сжшата бързина и точностъ изпълни заповѣдта: младиятъ съпругъ прекара още една нощъ въ унизително положение, замразенъ отъ дъха на чудсвището, а царкинята бѣше принудена да раздѣли брачното легло съ Аладина: но тсй не престана да се отнася къмъ нея съ пълно уважение и сабята, както и по-рано, лежеше между тѣхъ, като грѣница.

На разсъмване младоженцитѣ пакъ се намѣриха въ двореца, на сжщото мѣсто, откъдето бѣха взети, и преди да дойдатъ на себе си, султанътъ, разпаленъ отъ нетърпение да разпита по-скоро дъщеря си, влѣзе въ стаята, но зетя го нѣмаше тамъ: униженъ и смутенъ още повече, отколкото миналата сутринъ, той скочи отъ леглото и побѣгна въ съседната стая, щомъ чу познати стѣпки. Султанътъ се приближи до постелката, разгледа внимателно мрачното лице на Бадрулбудура и каза сърдито:

— И днесъ ти не си по добре отъ вчера, не мога ли да зная какво е това отъ тебе?

Но тя не отговори нищо, и това упорито мълчание най-сетне дотолкова разсърди бащата, щото той изтегли сабята и, като замахна съ нея, извика страшно:

— Ако не ми откриешъ ей-сега причинитѣ на всичко това, то азъ ще ти отрѣжа главата...

Царкинята Бадрулбудура, изплашена повече отъ това и заплашването на сърдития баща, отколкото отъ голата сабя, заговори:

— Мили ми татко, — каза тя съ сълзи на очи — моля те да ме простишъ, ако съмъ те оскърбила. Надѣвамъ се, че гнѣвътъ ще се замѣни съ чувство на състрадание и милосърдие къмъ мене, когато ти разкажа истинската и печална история на това, което се случи съ мене, както тази, тъй и миналата нощъ.

Тѣзи думи веднага обезоржжиха бащата: той спусна сабята си, почна да милва коситѣ на дъщеря си и да я моли да не скрива тя нищо отъ своето нещастие. Царкинята, като надви вълнението си, разказа съ всички подробности това, което стана презъ последнитѣ две нощи, и бащата, като знаеше, че дъщеря му не обича да лъже, не се усъмни въ думитѣ ѝ, макаръ събитieto да му се показваше чудно и необяснимо.

— Дъще, — каза той най-сетне — защо не ми каза вчера това; биха могли да се взематъ всички мѣрки, за да се предпазятъ отъ такова нѣщо. Азъ те омжжихъ не за да бждешъ нещастна — напротивъ, искахъ да ти доставя най-голѣмото благополучие. Като съединявахъ сждбата ти съ сждбата на човѣкъ достоенъ и напълно съзнатъ, азъ се надѣвахъ, че ще достигна своята целъ, но, струва ми се, че се измахихъ, и това ме кара да си поправа грѣшката.

Като каза това, той се прибра въ стаята си и веднага заповѣда да повикатъ везира при него.

— Везире, — каза султанътъ, като се обърна къмъ него — не ти ли каза нѣщо особено синъ ти?

— Нищо, господарю, — отговори везирътъ съ недоумение; — азъ и не съмъ виждалъ сина си отъ миналата вечеръ.

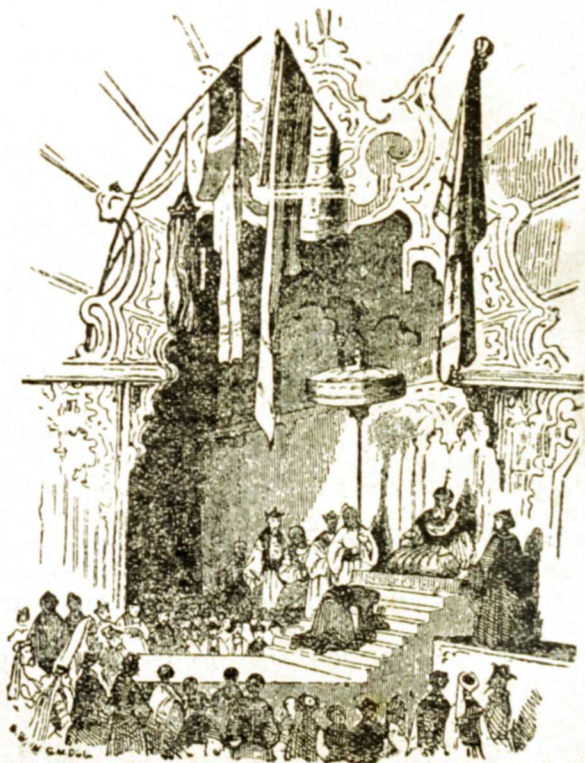
— Тогава иди го повикай. Дъщеря ми тази сутринъ ми разказа чудеса за тази и миналата нощъ. Азъ не се съмнявамъ въ думитѣ ѝ, вѣрвамъ я, но бихъ желалъ да се потвърдятъ тѣзи думи и отъ сина ти.

Великиятъ везиръ намѣри младоженеца, каза му желанието на господаря и поиска да му разкаже синъ му за всичко, що е станало.

— И азъ самъ нѣмамъ сила да мълча повече, — отговори синътъ. — Необяснимитѣ събития, които станаха презъ последнитѣ две нощи, ме изумиха тъй, щото трепера, като си помисля, че тѣ могатъ да се повторятъ. Царкинята е казала право, но тя не знае какви изпитания претърпѣхъ азъ, като престояхъ цѣли две нощи само по риза и въ най-отвратително мѣсто, треперейки отъ студъ тъй, щото зжбитѣ ми тракаха. Не че ме запрѣха: не, изходътъ бѣше свободенъ, но нѣкакваси невидима сила ка-

точе сковаваше моитѣ членове, смразяваше ги, лишаваше ги отъ движение, и азъ не можехъ да се мръдна отъ мѣстото си. Татко-ние съ тебе желяехме да се сдобиемъ съ честъта да се сродимъ съ негово величество; но сега съмъ готовъ да пожертвувамъ всички блага и почести, само да не се излагамъ отново на такива страшни, унижителни мъжки. И тъй моля те въ името на тази бащина обичъ, която те караше да работишъ за моето добро, измоли султана да се разтрогне брака: повѣрвай, той бѣше постояненъ източникъ на злочестини както за мене, тъй и за царкинята.

Макаръ и да бѣше честолюбивъ везирѣтъ, но като се научи какви страдания е преживѣлъ синъ му, отиде веднага при султана и чистосърдечно му разказа всичко и най-сетне почна да го моли, заради щастieto и спокойствието на самата царкиня да разтрогне брака и да позволи на сина му да се върне въ къщата си.

Султанѣтъ, който бѣше вече решилъ да стори това, остана много радостенъ, че не спомена той прѣвъ за разводъ и съ това да оскѣрбѣше везирѣтъ. Затова той даде на първа дума своето съгласие и заповѣда веднага да се прекратятъ веселията, както въ двореца, тъй и въ града.

Това царско разпореждане стана причина на различни тълкувания; всички се чудѣха и се питаха единъ другъ: какво

значи това, но никой не знаеше нищо вѣрно, макаръ мнозина да бѣха видѣли какъ великиятъ везиръ излѣзе изъ двореца заедно съ сина си и двамата тревожни, отиваха къмъ кѣщата си.

Единъ само Аладинъ знаеше сѣщинската причина и, напълно благодаренъ вжтрешно, радваше се и благославяше безценната си лампа. Но, разбира се, той не намираше за нужно да открива тази тайна. А въ двореца както султанътъ, тъй и везирътъ бѣха забравили за сѣществуването на Аладинъ, и никому не дойде поне веднѣжъ на умъ, че Аладинъ е причината на всичко.

Между това тримесечниятъ срокъ изтече. Аладинъ чакаше да дойде последния день и отново прати майка си въ двореца, за да напомни на султана дадената си дума.

На другия день тя се яви въ дивана и седна на своето мѣсто. Царьтъ я позна, разбира се, щомъ я видѣ, спомни си обещанието и, като прекъсна доклада на великия везиръ, каза му, като посочи къмъ жената:

— Ето онази жена, която ми донесе оня чуденъ подарѣкъ. Нека се приближи къмъ насъ.

Везирътъ предаде заповѣдта на началника на стражата и той я изпълни, като се поклони предъ подножието на трона.

Като се поклони жената предъ султана, той я попита, какво желае, та е дошла толкова рано въ дивана.

— Господарю. — отговори старицата, — осмѣлявамъ се да се явя предъ твситѣ стѣпки, за да ти напомня молбата си и онова обещание, което твое величество благоволи да даде на сина ми Аладинъ.

Султанътъ помнѣше много добре това, но, както и първия пътъ, бѣше далечъ отъ мисълта да даде дъщеря си на нѣкакъвси непознатъ простакъ. Като погледнѣше човѣкъ майка му, жена проста, необразована, тутакси ще си каже, че не е царкинята за нейна снаха. Но далъ вече дума, султанътъ не знаеше какъ да се отърве отъ това положение, и се обърна да се посѣветва съ везира.

— Господарю, — отговори везирътъ, като пришепна на ухото на султана, — най-доброто срѣдство да отхвърлишъ това тѣхно глупаво предположение, безъ да нарушавашъ дадената си дума, е, да поискашъ отъ момъка такъвъ откупъ за царицата, който надминава богатствата на цѣлия свѣтъ. Тогава момъкътъ ще-не-ще, ще бжде принуденъ да се откаже отъ своята мисль.

Султанътъ одобри мнението на великия везиръ и, следъ като размисли малко, каза на старицата:

— Царетѣ, повече отъ проститѣ смъртни, трѣбва да държатъ думитѣ си и, азъ, разбира се, ще издържа своята, ако синъ ти ми представи несъмнени доказателства, че е въ сѣстояние да поддържа блѣсъка и достоинството на дъщеря ми въ новия животъ. Нека той като залогъ ми прати четиридесетъ кораба пълни съ злато и съ такива скъпоценности, каквито ми даде първия пътъ. Но не е всичко това: четиридесетъ черни роби трѣбва да носятъ тѣзи дарове, а други четиридесетъ бѣли, млади хубавци да ги придружаватъ. Иди кажи моитѣ условия на Аладина и ми донеси отговора му.

Старицата излѣзе изъ двореца дълбоко опечалена: колкото и да бѣше малко опитна и простодушна, тя много добре разбра, че исканията на султана сж мжчни за изпълнение, и синъ ѝ ще откаже.

— Лесно може да се каже: „Дай четиридесетъ кораба съ скжпи разноцвѣтни камъни,“ но откъде могатъ да се взематъ. Да се отиде отново въ подземната градина е невъзможно, защото входътъ е затворенъ за всѣкога. Ами откъде да се взематъ тѣзи роби, които сж потрѣбвали, не знамъ защо, на султана? . . . Не, синко, както се вижда, ще трѣбва да се откажешъ, мили, отъ своитѣ мечти и да не мислишъ вече за царкинята. Сжщото нѣщо каза и на Аладинъ, като се върна вжщн и като съобщи султановиятъ отговоръ. При това прибави:

— Наистина, царътъ презъ цѣлото това време бѣше много милостивъ и каза, че ще чака отговора ти, но азъ мисля, че той дълго време ще го чака, но нѣма да го дочека.

— Не тѣй дълго, както предполагашъ, майко, — отговори Аладинъ. — Право да си кажа, азъ очаквахъ по-мжчни или дори съвсемъ неизпълними условия; това е възможно, но това, което иска султанътъ, е нищо въ сразнение съ онава, което мога да му дамъ. Но не трѣбва да се губи време. Докато азъ измисля начинъ, какъ да задоволя своя бждещъ тѣстъ, ти иди за храна и пригответи нѣщо за обѣдъ.

Майката отиде на пазаря, а синътъ влѣзе въ стаята си, взе лампата и я потърка, гдето трѣбваше. Въ сжщата минута се появи духътъ и съ обикновената си готовностъ си предложи услугитѣ:

— Слушай, мой върни робе, — каза му Аладинъ, — султанътъ е съгласенъ да ми даде дъщеря си, царкинята Бадрулбудура, но само съ тѣзи условия, да му доставимъ четиридесетъ златни кораба, пълни съ сжщитѣ скжпоценни плодове, каквито растатъ въ подземната градина; четиридесетъ черни роби трѣбва да носятъ тѣзи сждове, придружени съ четиридесетъ бѣли, млади, хубави роби, облѣчени като царски служители. Постарай се колкото се може по-скоро да доставишъ тѣзи подаръци преди да се свърши съветътъ. Духътъ клюмна съ глава и се скри.

Следъ нѣколко минути се яви отново и доведе предъ Аладина четиридесетъ черни роби и всѣкой отъ тѣхъ носѣше на главата си голѣмъ златенъ сждъ, пълненъ съ рубини, елмази, изумруди и други скжпоценни камъни, покрити еъ тънка всребърна тъканъ. Край всѣкой черенъ робъ стоеше бѣлъ, съ наедена глава, съ скръстени ржце. И цѣлата тази многолюдна тълпа съ своето ослѣпително-разкошно облѣкло, като нѣмаше възможностъ да се събере въ тѣснитѣ Аладинови стайчки, спрѣ се на двора и въ градината.

Като се върна майката отъ пазаря, остана смаяна, като видѣ толкова много свѣтъ въ двора си. Тя хвърли забрадката отъ лицето си и се пригответи да пита сина си за всичко, което виждаше. Но той я превари:

— Майко, не се разсъбличай; трѣбва да отидешъ още сега въ двореца съ всичкитѣ тѣзи роби; азъ искамъ да дамъ дароветѣ си на султана, преди да се е свършилъ съвета. Нека той види колко ми е лесно да изпълня неговитѣ желания и какъ обичамъ неговата дъщеря.

Безъ да дочака отговора на майка си, той отвори вратата и всички роби се наредиха да излизатъ, като се гледаше, че следъ всѣки бѣлъ робъ да върви черъ. Майката излѣзе най сетне. Когато цѣлата тази върволица се скри отъ погледитѣ му, Аладинъ се върна въ стаята си доволенъ и радостенъ и почти увѣренъ, че ще си постигне, най сетне, желаната мисль.

А между това, щомъ робитѣ се показаха на площада, минувачитѣ почнаха да се събиратъ на тѣлпи и съ възхищение да вървятъ следъ необикновената процесия. Не се минаха и нѣколко минути, и народътъ, който се събра отъ всичкитѣ краища на града, образува гъста маса отъ дветѣ страни на пѣтя и съ вѣкъ изказваше своя възторгъ предъ това невидѣно почти свѣрхестествено зрелище.

Покрай скъптитѣ дарове, самитѣ роби приковаваха вниманието на тѣлпата къмъ себе си. И наистина, имаше нѣщо очарователно, вълшебно, прекрасно въ това величествено шествие отъ млади, стройни хубавици и въ такива разкошни скъпи облѣкла, щото познавачитѣ оценяваха всѣка отдѣлна дреха на милиони.

Нѣжността и чистотата на бѣлоснѣжнитѣ платове, хубавиятъ кроежъ, а най-главното—ослѣпителната блѣскавина на скъпоценнитѣ украшения, подбрани сполучливо и съ вкусъ, не можеше да не възбуди общъ възторгъ и учудване. Достатъчно е да се каже, че, когато процесията се приближи къмъ двореца и когато влѣзе първиятъ робъ въ вътрешния дворъ, стражата, която се намиреше тамъ, го помисли за нѣкой царь-чужденецъ и му направи царски почести. И робътъ, съзнавайки своето достоинство, не се смути отъ това, само каза съ снизходителна усмивка:

— Вие се лъжете; азъ съмъ единъ простъ робъ, господарьтъ ще се покаже по сетне, когато дойде време.

Заседанието на съвета не се бѣше още свършило и султанътъ, осведоменъ отъ рано за приближаването на процесията, заповѣда да я пуснатъ въ залата. Всичкитѣ осемдесетъ роби, раздѣлени на два реда, въ строенъ редъ се приближиха до трона, сложиха скъпоценнитѣ си товари, откриха всички сждоветѣ и изведнѣжъ като по сигналъ се наведоха предъ султана; следъ това се изправиха дружно, скръстиха ръце, образуваха полукръгъ и тѣй застанаха въ една величествена поза.

Въ това време майката на Аладинъ се приближи до султана и следъ обикновения поклонъ каза, както я бѣше научилъ синъ ѝ:

— Пресвѣтли господарю, Аладинъ, като изпраща на твое величество своитѣ дарове, не мисли, че тѣ могатъ да се равнятъ съ безценнитѣ достоинства на твоята дъщеря. Само твоео царско обещание и изпълнението на условията му даватъ смѣлостта да се надѣва....

Но султанътъ остана нѣмъ; учуденъ, сякашъ не чуваше думитѣ на старицата. Тѣзи златни сждове съ лъчезарнитѣ камъни, тѣзи осемдесетъ роби съ царствената си вънкашность, необикновената бързина, съ която бѣше изпълнено исканието, — всичко това го тѣй силно порази, щото той не намиреше думи да изкаже своитѣ чувства.

— Везире, какъ мислишъ, дали е достоенъ за ржката на дъщеря ми този, който безъ мъжа и то за нѣколко само минути ми достави толкова богатство, толкова невидѣни съкровища? — попита царьтъ тѣй, щото всѣки да го чуе. — Ставало ли е въ свѣта нѣкога нѣщо подобно на това?

Колкото и да бѣше тежко и мъчно на везира, че чуждъ, непознатъ нему човѣкъ ще замѣсти обичния му синъ, но не посмѣе да открие чувствата си и отговори съобразно съ обстоятелствата и съ вѣното желание на султана:

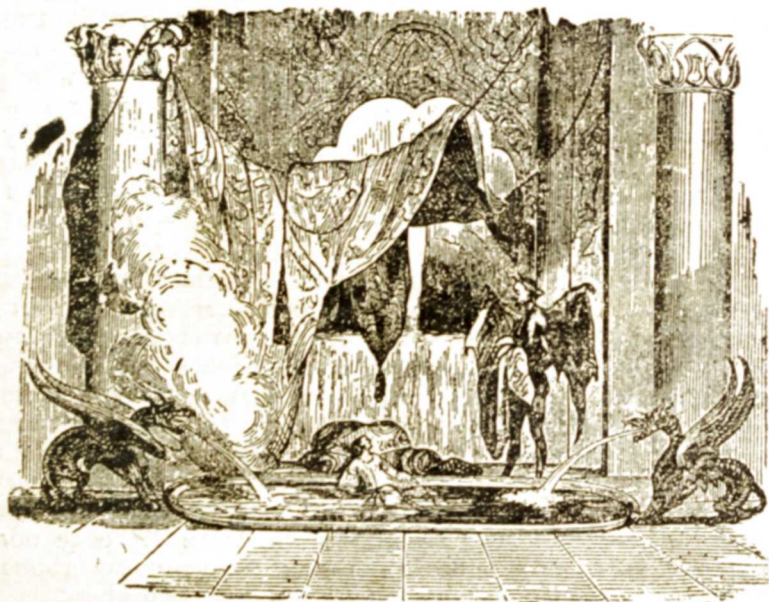
— Господарю, съкровищата, които ти носятъ като подарѣкъ, сж тѣй голѣми, щото само хубостта и неоценимитѣ достоинства на царкинята сж въ състояние да ги покриватъ. Твое величество нѣма да направи грѣшка, ако даде дъщеря си на тогова, който разполага съ такива неизброими богатства.

Думитѣ на везира заслужиха общото одобрение на съвета, и всички главни сановници отъ двореца побързаха да се присѣдинятъ къмъ това мнение.

Тогавъ султанътъ се обърна къмъ Аладиновата майка и каза:

— Ти чу какво казаха моитѣ съветници, кажи на сина си, че азъ го чакамъ съ нетърпение, и колкото по-скоро се яви да извършимъ сватбенитѣ договори, толкова по-голъмо удоволствие ще ми направи.

Старицата излѣзе, пълна съ неизказана радостъ, каквато е способно да усѣти само едно майчино сърдце, когато види сина си на върха на благополучието. Следъ нейното излизане, султанътъ прекрати заседанието на съвета и даде разпореждане, шото евнуситѣ отъ свитата на царкинята да занесатъ златнитѣ сждове въ стаята, кждето и той самъ отиде, като искаше още единъ пжтъ да се нарадва заедно съ дъщеря си на чудния блѣсъкъ на скжпоценнитѣ камъни. Заедно съ това той заповѣда на всичкитѣ

осемдесетъ роби, които донесоха подаръцитѣ. да отидатъ въ задния вжтрешенъ дворъ и да се наредятъ тѣй, щото да може да ги види царкинята отъ прозореца си.

Въ това време Аладиновата майка се върна вжщи и отъ радостъ едва може да съобщи на сина си всичко, което видѣ и чу въ заседанието на царския съветъ.

— Синко, — каза тя, — благодаря на Всевишния... Това, което се показваше преди малко за невъзможно. се изпълни: ти постигна голѣма честь и благополучие: султанътъ, съ одобрението на всички придворни сановници, се съгласи да изпълни твоето желание: тѣй те намѣри достоенъ за ржката на дъщеря си и съ нетърпение те чака да се явишъ при него. Да, това сж неговитѣ собствени думи. Той ми каза:

— „Кажи на твоя синъ, че азъ го чакамъ да го видя по-скоро: това ще бжде за мене много приятно“.

Но какъ ще се явишъ ти при султана съ такива дрехи? Тръбва да поддържашъ високото мнение, което има за тебе султанътъ. Ти направи предъ очитѣ ми толкова чудеса, ще съумѣешъ да си намѣришъ и хубави дрехи.

Но Аладинъ не дочу последнитѣ думи, възхитенъ отъ радостното известие, той побърза да отиде въ стаята си и тамъ съ помощта на вълшебната лампа повика духа и му каза:

— Благодаря ти за всички услуги, но чакамъ още много отъ тебе да ми послужишъ: преди всичко трѣбва ми да се омия добре, нареди ми една хубава баня, сетне приготи ми такова облѣкло, което съ хубостта си да надминава всички облѣкла, каквито е носилъ най-първиятъ царъ.

Щомъ каза тѣзи думи, и духътъ го грабна, издигна го въ въздуха и го пренесе въ една чудна баня, на която пода и стѣнитѣ бѣха отъ най-хубавъ разноцвѣтенъ мраморъ; отъ таванитѣ висѣха кандила, които прѣскаха ярка свѣтлина. Въ първата, широката стая, постлана съ скъпи губери, невидими слуги съблѣкна Аладина и го заведоха въ другото отдѣление, гдето топлината бѣше по-голѣма, а разкошътъ още по-чудесенъ. Тукъ, между бѣломраморнитѣ плочи, се виждаха широки басейни, край които имаше златни крилати дракони, които хвърляха изъ своитѣ голѣми уста бисгри, свѣтли струи различни благовонни води, стоплени колкото трѣбва.

Когато Аладинъ, омигъ, избърсанъ, намазанъ съ миризливи масла, излѣзе изъ банята, той бѣше много измѣненъ: кожата на лицето му избѣлѣ, стана мека, очитѣ му свѣтнаха, бузитѣ му се зачервиха и цѣлото му тѣло придоби нѣкакваси особена гъвкавостъ и нѣжностъ. Като се върна въ външната стая, той не намѣри вече вехтитѣ си дрехи; на тѣхно мѣсто бѣха сложени други тѣй разкошни и хубави до последната дребулия, щото най-силното въображение не може създаде нѣщо подобно. Аладинъ се спрѣ отъ възторгъ и дълго време гледа новитѣ си дрехи, докато ги облѣче съ помощта на невидимитѣ си слуги. Като се облѣче Аладинъ, духътъ го понесе въ въздуха и минутно го върна въ кѣщата му, като го попита, има ли нѣкоя още заповѣдь.

— Има, има, — отговори Аладинъ. — Сега трѣбва да ми докарашъ такъвъ конь, какъвто да нѣма нито въ една царска конюшна. Освенъ това и седлото му, и коланътъ му и всички принадлежности да бждатъ скъпи и хубави. Освенъ това, доведи ми четиридесетъ слуги, отъ които десетъ да вървятъ предъ мене, десетъ следъ мене и толкова отстрани: всички трѣбва да бждатъ облѣчени много по разкошно отъ ония, които изпратихме за подарѣкъ на султана. Тръбватъ и петъ робини и нека всѣка отъ тѣхъ да донесе пълно облѣкло за майка ми: дрехитѣ да бждатъ много по великолепни отъ царициното облѣкло. Освенъ това, ще ми донесешъ десетъ хиляди златни монети въ десетъ кесии. Всичко това искамъ за сега отъ тебе.

Духътъ се изгуби и следъ една минута се явиха въ двора на Аладина четиридесетъ млади, хубави, снажни роби и шестдесетъ млади хубави робини, всички облѣчени разкошно. Всѣка отъ тѣхъ държеше на главата си, огънато въ тънка сребърна тъканъ, цѣло

облѣкло за майката на Алдина. Десетина отъ робитѣ държаха въ ржцетѣ си дълги копринени кесии съ златни монети, а двама, изстжпили се малко напредъ, едва удържаха вранитѣ коне, на които всички принадлежности свѣтѣха отъ злато и безценни камъни.

Четириотъ отъ кесиитѣ Аладинъ даде на майка си за нейни разноски, а шестѣ повѣри на робинитѣ, като имъ заповѣда да хвърлятъ златни монети надѣсно и налѣво, когато трѣгнатъ къмъ двореца.

Следъ това, като избра едного отъ четиридесеттѣ роби, — не казвамъ най-добрия, защото всички бѣха еднакво хубави, — Аладинъ му заповѣда да отиде по скоро въ двореца при началника и да попита, кога негово величество желае да се яви Аладинъ. Робътъ изпълни тутакси поржчката и донесе стговсръ, че султанътъ го чака съ нетѣрпение.

Аладинъ възседна коня си и трѣгна тържествено къмъ двореца. Той макаръ и да не бѣше ездилъ конь, седѣше тъй грациозно на него, шото най-опитниятъ ездачъ би му завидѣлъ. Улицитѣ, по които минаваше, бѣха пълни съ народъ, който заглушаваше въздуха съ своитѣ възклицания и учудвания, които особено се усиляха всѣки пжтъ, когато робинитѣ хвърлѣха налѣво и надѣсно шепа златни монети. Викаше не само тѣлпата, която събираше паритѣ, но викаше и висшата класа, която не можеше да не изрази явно заслуженитѣ похвали отъ щедростта на Алдина. Не го познаха не само тѣзи, които го бѣха виждали да играе като дете по улицата, но и ония, които го знаеха отъ много близко. Толкова много се бѣше измѣнилъ! И тсва стана подъ влиянието на чудесната лампа; тя имаше свойство да придава на лицето което я владѣеше, такива вжтрешни и вѣншни качества, които споредъ полсжението трѣбватъ. Ето защо всички обрѣщаха внимание върху фигурата на Алдина псвече, отколкото върху вѣншниятъ му разксшъ и блѣскъ. Освенъ това, мнозина се учудваха и отъ коня му; тѣ можаха да отличатъ хубавитѣ му качества, покрай ослѣпителнитѣ накити, блѣскави елмази и другитѣ скжпоценни украси. Макаръ да знаеха всички, че султанътъ дава дѣщеря си на Алдина, но никой не завиждаше на Аладиновото шастие и на нсвсто му положение — до такава степенъ се показваше той достоенъ въ очитѣ на другитѣ и за едното и за другото.

И тъй, Аладинъ стигна въ двореца, гдето всички бѣха пригтовени да го посрѣшатъ. Когато пристигна до всритѣ врата, той искаше да слѣзе отъ коня си на това мѣсто, гдето, споредъ обичая, всѣкога се спираше великиятъ везиръ и висшитѣ държавни чиновници, но началникътъ на стражата не допусна това и, по особната заповѣдъ на султана, заведе коня до самия входъ на тронната зала, гдето дворцовата стража стоеше въ два реда. Началникътъ ѝ помогна да слѣзе Аладинъ отъ коня и го преведе между двата реда тѣлопазители до подножието на царския тронъ.

Щсмъ султанътъ видѣ Алдина, остана поразенъ не толкова отъ богатството и великолепието на дрехитѣ му, които по своя разкошъ надминаваха всѣко султанско облѣкло, а отъ величествената фигура на момъка, който нѣмаше нищо отъ низкото

си произхождение, въ каквото си го представляваше султанътъ, като гледаше майка му. Но смущението и учудването не побъркаха на султана да стане и да слѣзе две-три стъпала, за да подържа Аладина, който искаше да колѣнчи. Султанътъ пригърна Аладина, и, когато последниятъ искаше да падне предъ краката му, султанътъ го хвана за ръката, заведе го къмъ трона и го сложи да седне между себе си и везира.

Развълнуванъ и възхитенъ отъ такава среща и неочаквана честъ, юношата каза:

— Голѣми сж твоитѣ милости, държавни повелителю, но да знаешъ, че азъ никога нѣма да забравя колко низко ме поставя моето произхождение предъ тази височина, отъ която сияе свѣтлината на твое величество и, ако има поводъ да бѣда посрещнатъ тѣй благосклонно, то азъ съмъ длъженъ да се съзная, че това дължа на своята случайна смѣлость, която ме подбуди да обърна погледи и мисли къмъ божествената принцеса, дъщеря ти. Моля твое величество да ме прости за моята дръзость, като ти откривамъ, че ще умра отъ тъга, ако изгубя надежда да си постигна желанието.

— Сине мой, — отговори султанътъ, като пригърна отново Аладина, — ти ще ме огорчишъ доста много, ако се усъмнишъ поне една минута въ искреността на моитѣ думи. Азъ пъкъ ти казвамъ, че отсега твоятъ животъ е много скѣпъ за мене и ще употребя всички усилия, за да го запазя, като ти предложа лѣкарство, което имамъ на ръце. Да те виждамъ и да те слушамъ е за мене най-голѣмото удоволствие, за което азъ съмъ съгласенъ да дамъ всички свѣтовни богатства.

Като каза това, султанътъ махна съ ръка, и въздухътъ се изпълни съ звукове отъ тръби, обои и литаври, и въ сжщото време поведе Аладина въ великолепната зала, гдето бѣше приготвено разкошно ядене. Край масата султанътъ се разговаряше съ своя бѣдещъ зетъ, при коего Аладинъ показваше толкова умъ и толкова разнообразни знания, щото султанътъ се убеди напълно въ своето добро мнение.

Следъ свършека на обѣда, султанътъ изпрати веднага да повикатъ кадията и сѣдията, и, като дойдоха повиканитѣ, накара ги да съставятъ и напишатъ начисто брачния договоръ на дъщерята Бадрулбудура съ Аладина. Презъ това време той се разговаряше съ зетя си и все повече и повече го обикваше.

Когато се написа договорътъ, споредъ както се искаше, султанътъ попита Аладина, желае ли, щото и брачната цермония да се извърши веднага или да се отложи за известно време.

— Господарю, -- отговори Аладинъ, — азъ бихъ се възползувалъ отъ твоята неизказана милость, безъ да губя нито една минута, ако можехъ да съобразя съ твоео пламенно желание, но азъ съмъ длъженъ да приготвя отначало дворецъ, въ който царкинята Бадрулбудура да влѣзе, безъ да орони своето високо достоинство. Затова моля те да ми дадешъ време да издигна намисленото здание близо до двореца ти, щото новиятъ животъ да не отдѣля царкинята отъ родителитѣ ѝ, а така сжщо да мога и

азъ да изказвамъ всѣкога своята безпредѣлна преданостъ и благодарностъ на твое величество.

— Добре, синко мѣй, — каза султанътъ, — около моятъ дворецъ има много праздно мѣсто, избери си, което искашъ, само помни: колкото по-скоро се оженишъ за моята дъщеря, толкова по-приятно ще бжде за насъ.

И той пригърна Аладина доста сърдечно. Аладинъ се прости тѣй вежливо, съ такова точно спазване на всички правила, приети въ отношенията на царетѣ, като че бѣше прекаралъ цѣлия си животъ въ двореца.

Още съ по-голѣма почитъ и придруженъ този пътъ отъ самия великъ везиръ, Аладинъ мина между своитѣ тѣлопазители, качи се на коня си и тръгна отъ двореца на султана, заобиколенъ съ роби, а народътъ тичаше следъ него на тѣлпи, и въодушевени викове цепѣха въздуха.

Като се върна вкъщи честитъ и радостенъ, момъкътъ отиде въ стаята си и сжщата минута извика духа съ лампата си.

— Благодаря ти, хиляди пъти благодаря за всичкитѣ ти услуги, — каза Аладинъ на духа, — но сега азъ очаквамъ отъ тебе нѣщо повече. Слушай внимателно и изпълни исканието ми тѣй скоро и точно, както изпълняваше всички други мои желания. Искамъ да ми издигнешъ дворецъ, напълно достоенъ да посрещне моята бждеща жена — царкинята Баарулбудура. Оставамъ на тебе да изберешъ материалъ: ти можешъ да вземешъ порфиръ, ахатъ, лазиръ, коралъ, най-хубавъ видъ разноцвѣтенъ мраморъ и други камъни, но ето какво искамъ азъ и което безъ друго трѣбва да стане по моето желание: искамъ щото на самия връхъ на зданието да се издигне широка четвъртита стая съ сводообразенъ покривъ и съ двадесетъ и четири прозорца — по шестъ на всѣка стена. Стенитѣ вмѣсто отъ камъни да бждатъ отъ лѣто злато и сребро, а рамкитѣ да бждатъ обсипани съ такива скъпоценни камъни, каквито никой никжде не е виждалъ. Нека всичко това, взето заедно, да бжде първо чудо на свѣта. Но азъ искамъ единъ отъ прозорцитѣ да остане недоправенъ. Отдѣлнитѣ части на двореца, като готварница, конюшна, мази и др. — всичко това да отговаря на главното здание, но тукъ те оставамъ да правишъ както знаешъ. Така сжщо те оставамъ на своя воля да приготвишъ нажититѣ на кжшата, да изберешъ слуги и да на-тъкмишъ кжшната наредба. Изпълни всичко това и се върни при мене, когато приготвишъ зданието.

Слънцето се бѣше вече скрило задъ хоризонта и ношната тъмнина падна върху морната земя, когато Аладинъ свърши своитѣ заповѣди; сутринтъ, съ първитѣ лжчи на слънцето, духътъ се яви при него и му съобщи, че дворецътъ е готовъ.

— Мой повелителю, благоволи да го видишъ, и кажи, дали ти угодихъ: тѣй ли, както искашъ, е направено всичко? — попита духътъ.

Аладинъ стана бързо отъ постелката, облѣче се и се приготви да тръгне, но духътъ го издигна въ въздуха и минутно полетѣ въ новото здание.

Това, което видѣ тамъ Аладинъ, нито може да се опише, нито да си представи човѣкъ. И отвънъ, и вътре, и въ цѣлото, и въ най-малкитѣ подробности, — въ всичко зданието представляваше нѣщо невѣроятно, свѣрхестествено съчетание, съединение отъ блѣсъкъ, великолепіе, изящество и хубостъ въ най-високата имъ степенъ; навсѣкжде царуваше пълна чистота, редъ и симетрия. Но особено силно впечатление правѣше горната стая съ двадесетъ и четиритѣ голѣми прозорца, които гледаха на четири страни и които бѣха украсени съ скъпоценни камъни, свѣтли като небеснитѣ звезди.

Като разведе Аладина по цѣлия дворецъ, духътъ му показва склада, пълненъ съ цѣли купове отъ кесии съ злато и сребро, тъпкани и натрупани до гредитѣ. Сетне тѣ отидоха въ вътрешния дворъ, пълненъ съ разкошни ароматни цвѣтове и разхлаждаванъ отъ прѣсни водни струи на фонтанитѣ: погледнаха въ готварницата и тамъ многобройни роби — облѣчени различно, споредъ службата си, — бѣха по мѣстата си и се занимаваха съ свята работа. Следъ това разгледаха и конюшната, въ която имаше хубави хранени коне, каквито не можеха да се намѣрятъ по цѣлия свѣтъ.

Възхитенъ и очарованъ отъ всичко видѣно, Аладинъ каза на духа:

— Не намирамъ думи да изкажа своето задоволство и благодарностъ; ти не само че изпълни моето желание, но създаде такова чудо отъ съвършенство, каквото никой не може си дори и въобрази. За едно ще те моля да прибавишъ: отъ входа на моя дворецъ до двореца на султана да се постеле широкъ губеръ отъ най-хубавия бархатъ; нека той служи за пѣтъ на царкинята Бедрулбудура, когато тя, като напустне бащината си къща, трѣгне къмъ моя дворецъ.

Не се измина и една минута отъ изчезването на духа, и по пѣтя между двата дворца, отъ входъ до входъ, се разстла хубавъ цвѣтенъ губеръ, цѣлъ изтъканъ отъ злато. Следъ малко се появи духътъ, грабна Аладина и го занесе въ къщата му.

Като съмвеше, когато къмъ царския дворецъ почнаха да идватъ хора, както всѣкога, всички останаха поразени отъ новото здание. Тамъ, гдето всѣки бѣше привикналъ да гледа пусто, праздно пространство, гдето вчера нѣмаше никаква следа отъ здание, днесъ сякашъ бѣше изникналъ изъ земята великолепенъ дворецъ, цѣлъ свѣтналъ отъ своитѣ скъпоценни камъни подъ лъчитѣ на изгрѣващото слънце. Новината за необикновеното събитие се разнесе по цѣлия дворецъ и, разбира се, не закъснѣ да достигне до султана. Пръвъ великиятъ везиръ му съобщилъ за всичко това, като се стараше да убеди султана, че чудното здание е плодъ на нѣкоя вълшебна, магйосническа, свѣрхестествена сила.

— Какво магйосничество, — подигравателно възрази султанътъ, — ти знаешъ, кой въздигна този дворецъ, а съ такива голѣми богатства, съ каквито разполага моятъ бждещъ зеть, може да се направи всичко, безъ да потърси помощта на магйосничеството. Ти завиждашъ на Аладина — ето каква е работата.

40

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Въ това време Аладинъ, връщайки се къмъ кѣщи, мина край кѣщата на майка си и я намѣри облѣчена въ това разкошно облѣкло, което ѝ донесоха слугинитѣ.

— Майко, — каза той, — гледай да бждешъ въ двореца, когато се събира съветътъ, и кажи на султана, че желаешъ, съ разрешение на негово величество, да придружишъ тази вечеръ царкинята Бадрулбудура до новото ѝ жилище.

Майката съ кимване на глава изказа своето съгласие и въ опредѣления часъ трѣгна къмъ двореца, придружена отъ шестъ робини. А следъ нѣколко време Аладинъ възседна коня си и трѣгна къмъ новия си дворецъ съ такава великолепна тържественостъ, както и по-рано; но този пътъ, като напушаше бащината си кѣща, за да не се върне вече, той взе съ себе си своята вълшебна лампа, която му служи тъй вѣрно и му докара толкова голѣмо щастие.

Щомъ се приближи Аладиновата майка до двореца и началникътъ на стражата, съ заповѣдъ, получена по-рано, деде знакъ и веднага отъ всички страни се изчуха звукове отъ трѣби, литаври и други музикални инструменти, които известяваха за скорошното тържество. Народътъ на гѣсти тѣлпи трѣгна къмъ царския дворецъ; работниците оставиха работата си, а търговцитѣ и стопанитѣ окичиха кѣшитѣ си съ цвѣтя, знамена и зеленина и почнаха да приготвяватъ разноцвѣтни фенери за освѣтление на града.

Вратаритѣ и цѣлата дворцова стража посрещна Аладиновата майка съ всички почести и я въведе въ вътрешния дворъ, гдето псѣявилитѣ се евануси веднага я заведоха въ стайтѣ на Бадрулбудура. Царкинята изскочи да я посрещне, пригърна я и, като седна при нея, заповѣда да донесатъ ядене. Наскоро следъ това дойде и самиятъ султанъ, комуто се искаше да прекара остатѣка отъ деня съ своята мила дѣщеря. Той поздрави старицата и се учудваше на промѣната, която е станала съ нея. Дотогава тя се бѣше явявала предъ него всѣкога смирена, бедно облѣчена, а сега вижда предъ себе си жена пълна съ достоинство, въ царско разкошно облѣкло, съ величествена вънѣшностъ, съ лице бледно наистина, но не и лишено отъ известна хубостъ.

Следъ тѣзи сватбени обреди, които се извършватъ обикновено безъ мъжа, султанътъ и жена му бѣха принудени най-сетне да се раздѣлятъ съ своята дѣщеря; раздѣлата имъ бѣше нѣжна и трогателна: тѣ мълкомъ съ сълзи я пригърнаха нѣколко пъти, булката се поклони нѣколко пъти до земята и напусна бащината кѣща, придружена отъ майката на Аладинъ и отъ цѣла тѣлпа разкошно облѣчени робини. Като се показва, музиката, която не преставаше да свири презъ цѣлото време въ дворцовата градина и въ различнитѣ мѣста на двора, сега засвири по-тържествено. Царкинята стѣпи на килима, който бѣше постлалъ духътъ, и въ сжщата минута стотина стражи се наредиха подиръ нея съ голи саби; следъ тѣхъ трѣгнаха млади, хубави, облѣчени разкошно евануси, а четиристотинъ султански пажове се наредиха отстрани

на пжтя съ запалени факли въ ржце, свѣтлината имъ блестѣше и освѣтяваше като слънце околността.

Когато шествието се приближи тъй къмъ Аладиновия дворецъ, отъ всички страни се изчука свирения отъ различни инструменти: тѣзи свирни, като се слизаха съ другигѣ оркестри, образуваха чудна смѣсь отъ разнообразни звукове, не лишени нито отъ хармония, нито отъ мелодичностъ, но тъй силно, щото се чуваха по цѣлия градъ.

Самъ Аладинъ, цѣлъ сияещъ и радостенъ, очакваше младата невѣста при главния вхотъ, заобиколенъ отъ почтенитѣ си служители. Всички тѣ бѣха разкошно облѣчени, едри, хубави, снажни, но Аладиновата майка, за да се избѣгне нѣкоя грѣшка, погрижи се отъ по рано, щото царкинята да може да познае сина и и царкинята наистина, щомъ видѣ бждеция си мжжъ, се усмихна отъ удоволствие — дотолкова той ѝ се показа хубавецъ. Аладинъ се отдѣли бързо отъ своята свита, приближи се до Бадрулбудура, па ѝ каза съ низъкъ поклонъ:

— Царкиньо, можеби, да съмъ те оскърбилъ и да съмъ те разгнѣвилъ, като настоявахъ толкова да те имамъ: но азъ ли съмъ виновенъ, ако твоята хубостъ ми внуши такава смѣлость?

— Царю, струва ми се, че имамъ право да те наричамъ тъй, — каза хубавицата усмихнато, — мога да кажа едно, че до сега азъ се покорявахъ на бащината си воля, а сега, като те видѣхъ... Да, азъ не се кая, че съмъ се покорявала на баща си.

Този отговоръ зарадва много Аладина, той хвана царкинята за ржката, цѣлуна я горещо и заведе своята жена въ трапезарията, окичена необикновено разкошно.

Тамъ, въ тази блѣскава стая, освѣтена отъ безбройни свѣщи бѣше приготвено съ старанието на духа нечувано угощение: по маситѣ, покрити съ бѣлоснѣжни чаршафи, нахитени съ цвѣтя и зеленина, бѣха сложени масивни златни сждове съ ястия, плодове и сладки, съ каквито никой смъртенъ не бѣше се хранилъ дотогава. Златнитѣ чаши отъ чудна изработка и стѣкла отъ планински кристала, пълни съ хубави вина, стоеха на отдѣлни столове. Царкинята, възхитена отъ този вълшебенъ разкошъ, не можа да скрие своето учудване и каза, като се обърна къмъ Аладинъ:

— Царю, до сега ми се струваше, че по-хубавъ и по-великолепенъ отъ този дворецъ, въ който съмъ се родила, нѣма на този свѣтъ, но сега виждамъ колко съмъ се лѣгала; само тази стая надминава всичко, което съмъ видѣла до сега.

— Царкиньо, — отговори Аладинъ, — благодаря ти за похвалата, но позволи ми да те увѣря, че дори и този дворецъ не е достоенъ за твоята хубостъ,

Въ тази минута, когато Бадрулбудура, Аладинъ и майка му седнаха на трапезата, изчу се тиха, мелодична музика, придружена съ пѣние. Този чуденъ концертъ продължи презъ цѣлото време, докато трая обѣда, и всичко до такава степенъ счарова царкинята, щото тя извика разпалена отъ възторгъ:

— О, никога, никога не съмъ чувала нѣщо подобно!

И това бѣше напълно вѣрно, защото пѣха не обикновени пѣвици и пѣвци, а духове и феи.

Когато обѣдът се свърши, и служителитѣ прибраха масата, вмѣсто пѣвицитѣ и пѣвцитѣ се явиха играчки и играчи, сжщо отъ вълшебния свѣтъ дошли, и дълго тѣхната игра, пълна съ изкуство, съ грация и разпадена, възхити всички зрители, като подействува възбудително. Бѣше вече сръднощъ, когато Аладинъ, споредъ обичая, подаде ржка на булката, та да поиграе съ нея последната игра и съ това да свърши брачната церемония. Следъ това, безъ да пуша ржката на царкинята, Аладинъ отиде въ стаята си, гдето робинтъ и слугинитѣ приготвиха постилкитѣ имъ, като раздѣлиха младоженцитѣ.

На сутринтъ Аладинъ стана по-рано отъ Бадрулбудура и съ помощта на слугитѣ, които чакаха да се събуди, тѣй се облѣче не въ сжщитѣ дрехи, въ какито бѣше облѣченъ въ навечерието, а въ други, не по-малко хубави и великолепени. Следъ това заповѣда да му доведатъ коня — най-хубавиятъ отъ всички коне, възседна го и отиде въ двореца на своя побашимъ, придруженъ отъ многобройни роби, които вървѣха предъ него, следъ него и подиръ него. Султанътъ посрещна Аладина тѣй добре, съ такива почести, както и първия пжтъ; той го пригърна, турна го да седне при себе си на трона и заповѣда да приготвятъ закуски.

— Не, господарю. — каза Аладинъ. — освободи ме този пжтъ отъ угощението си: азъ съмъ дошелъ да моля твое величество да заповѣда въ двореца ми заедно съ великия везиръ и съ чиновницитѣ на закуска.

Султанътъ съ удоволствие прие поканата и, тѣй като дворецътъ на Аладина не бѣше далеко, отидоха пешкомъ. Заобиколени отъ своитѣ придворни, военачалници, отъ най-високитѣ държавни чиновници и отъ единъ отредъ тѣлопазители, които вървѣха напредъ.

Колкото се приближаваше до двореца, толкова се учудваше султанътъ отъ всичко, що виждаше, а когато влѣзе вътре, възхищението му нѣмаше предѣли. Той се спираше да разглежда всѣка стая, любуваше се на всѣко отдѣлно нѣщо, като не намираще думи да изкаже възторга си; но горната стая го най-много очарова; златнитѣ и сребърнитѣ стени, прозорцитѣ и рамкитѣ бѣха свѣтнали отъ брилянти, изумруди, рубини и други скъпоценни камъни отъ нечувана голѣмина и цена; разкошнитѣ тераси — всичко това бѣше до такава степенъ изяшно, ослѣпително, прекрасно, че султанътъ се спрѣ нѣколко минути вкамененъ отъ възторгъ.

— Везире, кога и откъде можах да се явятъ тѣзи чудеса? — попита той.

— Господарю, — отговори везирътъ, — азъ имахъ честта да докладвамъ веднѣжъ на твое величество, че Аладинъ, зетъ ти, издигна този дворецъ за една нощъ, и това не ти се показва тогава чудо.

— Да, но азъ мислѣхъ, че това е едно обикновено здание, издигнато на бърза ржка, а на дѣло се показва, че то не може се

издигне и съ вѣкове. Да обиколишъ цѣлия свѣтъ, не можешъ намѣри нѣщо подобно на това чудо, — каза султанътъ.

И тъй като продължава султанътъ да разглежда всички подробности на зданието, султанътъ забеляза, че единъ отъ двадесетъ и четиритѣ прозореца останалъ недовършенъ. Покрай общия редъ, безукоризнена точностъ, изящество и симетрия, този недостатъкъ биеше въ очи тъй, че вниманието на султана биде привлѣчено тутакси и той попита великия везиръ, който го следваше презъ цѣлото време:

— Можешъ ли се подсъти, везире, какъ да си обяснимъ защо този прозорецъ е оставенъ недовършенъ? Сравнително съ общото великолепие, това е много дребна работа и можеше да се доизкара.

— Господарю, — отговори великиятъ везиръ, — твое величество знае съ каква бързина се издигна това здание; можеби зетъ ти самъ да не е забелязалъ това или не е ималъ време да довърши всичко. Въ всѣки случай, той ще има готовъ материалъ и нѣма да закъснѣе да направи и този недостатъкъ.

Въ това време Аладинъ бѣше отишелъ нѣкъде да направи нѣкои разпоредби и се върна при султана. Като го видѣ, султанътъ му каза:

— Синко, обясни ми за Бога, защо си оставилъ единъ прозорецъ недоправенъ? Това тъй малко се съгласява съ цѣлото останало великолепиe, щото даже разваля общото впечатление. Забравилъ ли си го или нѣмаше време?

— Нито едното, нито другото, господарю, — отговори усмихнато Аладинъ: — напротивъ, нарочно заповѣдахъ на майсторитѣ да не бутатъ този прозорецъ и да го оставятъ недовършенъ; азъ имахъ желание тогава да помоля твое величество да ми направи голѣма милость, като се разпореди, да донзкара прозореца, както намѣри за добре, за да може славата да падне и върху тебе.

— Сърдечно ти благодаря за такова похвално намѣрение, — отговори султанътъ, — и ще се постарая да изпълня желанието ти.

Следъ това той се обърна къмъ везира си и му заповѣда да свика отъ града златари и продавачи на скъпоценности.

По покана на Аладина, суланътъ слѣзе долу и влѣзе въ стаята, дето стана сватбеното пируване. Тамъ имаше две приготвени маси доста разкошно; по тѣхъ имаше златни сѣдове съ ястия, каквито не може да си въобразява човѣкъ. Върху четири бѣломраморни подложки имаше кристални чаши съ различни вина; покрай тѣхъ бѣха наслагани златни чашки отъ такава тънка изработка, щото да не можешъ да се нагледашъ. Край една отъ маситѣ, които бѣха на по-високо, седна султанътъ, Аладинъ и великиятъ везиръ, а край другитѣ маси, които бѣха сложени въ стаята, насѣдаха многобройнитѣ чиновници и придворни дошли при султана. Високиятъ гостенинъ не се оставяше да го канятъ: той изядаше всичко съ удоволствие, изпразваше чаша следъ чаша, и откровено си призна, че никога не му се е случвало да яде или да пие нѣщо подобно. Мелодичната струнна музика не млъкна презъ цѣлото време, а отъ улицата и отъ двора достигаха тържествени звукове отъ духови инструменти, което още повече увеличаваше очарованието. Скоро дойдоха и младоженцитѣ; по лицето на булката свѣтлѣше усмивка и такава радостъ, щото виждаше се, че нищо не може да помрачи свѣтлото ѝ щастие.

Щомъ султанътъ стана отъ масата и му съобщи, че повиканитѣ златари очакватъ заповѣдитѣ му, султанътъ веднага излѣзе заедно съ тѣхъ въ горнитѣ стаи и, като ги заведе при недовършения прозорецъ, каза:

— Искамъ, щото този прозорецъ да бжде направенъ и украсенъ тъй, както всички други; разгледайте ги добре, помислете и ми кажете до кога можете извърши тази работа?

Златаритѣ дълго време разглеждаха чудеснитѣ прозорци, кроиха, съвещаваха се помежду си и най сетне дойдоха до заключение, че съ своитѣ срѣдства никога не могатъ изпълни царската поръчка. Тогава единъ отъ тѣхъ, главниятъ придворенъ доставчикъ на всички скъпоценности, отиде при султана и отъ страна на своитѣ другари му каза:

— Господарю, готови сме да употребимъ всичкитѣ си старания, за да изпълнимъ волята на твое величество, но въ всички

ни нѣма да се намѣри и стотната частъ отъ тѣзи скъпоценни материали, които сж потрѣбни, за да се направи и украси този прозорецъ; освенъ това, най-хубавитѣ и най-скъпитѣ камъни, които продаваме, нито по външната си хубостъ, нито по цената си, нито по голѣмината си могатъ да се сравнятъ съ тѣзи украшения, които видѣхме на другитѣ двадесетъ и три прозореца.

— О, ако работата се касаеше само до материала, — възрази султанътъ — то обърнете се къмъ мене и си изберете сами това, което ви трѣбва. Азъ имамъ много скъпоценни камъни и още много повече, отколкото ви сж потрѣбни.

Но султанътъ се излъга много въ своето предположение: златаритѣ нѣколко пѣти ходиха при него да избиратъ най-хубавитѣ брилянти, рубини, изумруди и др. скъпи самоцвѣтни камъни, които бѣше подарилъ Аладинъ, но работата вървѣше много бавно и тежко. Цѣли три месеца и половина тѣ не можаха да я докаратъ до половината, а съкровищата се изпраздниха, очистиха се. Сетне почнаха да събиратъ скъпоценности отъ везира, отъ придворнитѣ чиновници, отъ всички мелко или много богати златари, но и този източникъ скоро пресъхна, а работата не отиваше.

Тогава Аладинъ, който отъ по-рано знаеше, че султанътъ се залови за работа не по силитѣ си, за работа невъзможна, реши се най-сетне да тури край на всичко; той повика при себе си майсторитѣ, каза имъ да развалятъ всичко направено, а материалътъ да повърнатъ на стопанитѣ.

Когато тази мжчна и дълговременна работа биде унищожена въ нѣколко часа и смутенитѣ майстори се отстраниха, като взеха съ себе си всички скъпоценности, Аладинъ се изкачи горе, повика духа и му заповѣда да направи прозореца както другитѣ прозорци. Прозорецътъ заблестѣ отгоре додолу съ милиони разноцвѣтни лъчи.

Въ това време златаритѣ се явиха въ двореца и помолиха да се покажатъ предъ султана. Повелителътъ ги прие въ своята тронна зала и се зачуди, като видѣ, че му връщатъ всички съкровища, които бѣха взели да украсятъ прозореца.

— Господарю, — почна главниятъ доставчикъ на двореца отъ името на всички златари — ти знаешъ колко мжки и усилия употребихме, за да изпълнимъ волята на твое величество; и ето, когато извършихме половината отъ работата, зетъ ти Аладинъ, не знаемъ защо, ни заповѣда не само да спремъ работата, но и да съборимъ всичко направено, а камънитѣ и златото да съберемъ и да донесемъ на твое величество.

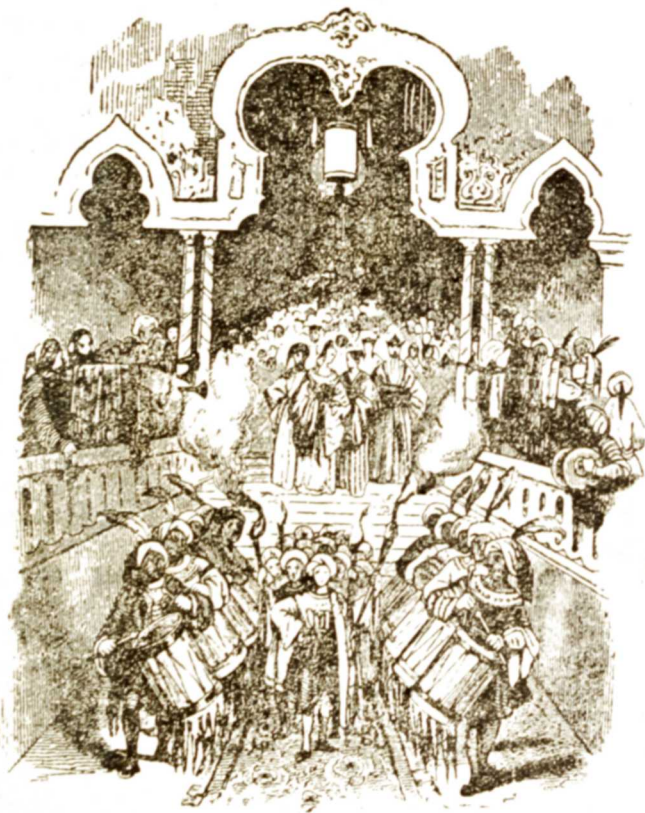
— Но той навѣрно е обяснилъ причинитѣ на това, — каза султанътъ.

Като получи отрицателенъ отговоръ, султанътъ заповѣда веднага да му оседлаятъ коня и самъ отиде въ двореца на Аладинъ. Като се спрѣ предъ входа, който води на горния етажъ, той даде знакъ да се спратъ работницитѣ, които искаха да отидатъ направо въ стаята съ двадесетъ и четиритѣ прозореца. Аладинъ бѣше още тамъ; учуденъ отъ внезапното появяване на

госта си, той почна да се оправдава, че не е можалъ да посрещне както трѣбва господаря си. Султанътъ го прекъсна:

— Синко, азъ дойдохъ при тебе да те питамъ, защо събра украшенията отъ прозореца и спрѣ работата?

Причината бѣше много ясна: да бѣше събралъ султанътъ всичкото злато и скъпоценни камъни отъ държавата си, пакъ не можеше да доизкара прозореца, но Аладинъ не искаше да оскърби самолюбието на тѣста си, затова скри истината и отговори:

— Работата е свършена, господарю, макаръ и да не мога да кажа, че нѣма недостатъци. Ще ли благоволи твое величество да я види?

Султанътъ се приближи до прозореца, на който работѣха златарскитѣ майстори, но, като го видѣ довършенъ, помисли си, че се лъже; той се приближи до втория, до третия и тъй разгледа двадесетъ и четиритѣ прозореца, и нито въ единъ отъ тѣхъ не намѣри недостатъкъ.

— Че какво е това? — попита той най сетне изуменъ; — нима ти можа да направишъ това за нѣколко минути, което моитѣ майстори не можаха да направятъ за три месеца?

— Да, господарю, — отговори Аладинъ — защото азъ имамъ приготвенъ материалъ и моитъ майстори се оказаха по-изкусни отъ твоитъ.

— Ти ме учудвашъ, синко, — продължи султанътъ; — колкото повече се запознавамъ съ тебе, толкова повече ме зъзхичаваашъ.

— Много ми е приятно да чувамъ похвали отъ твое величество, — отговори Аладинъ скромно — и азъ ще употребя всичкитъ си сили, за да се поддържа у тебе това добро мнение за мене.

Султанътъ пригърна Аладина и, като се прости съ него, върна се въ двореца напълно доволенъ и щастливъ, че Богъ му далъ такъвъ необикновенъ зеть. При входа той срещна везирътъ, който го чакаше, и му разказа доста разпаленъ за необикновеното събитие. Везирътъ, разбира се, не можеше да се съмнява въ истинността на султановитъ думи, но това още повече го убеди, че и прозореца, че и самиятъ дворецъ сж се явили не иначе, освенъ съ помощта на нѣкоя вълшебна сила; той се опита дори още веднъжъ да напомни това на султана, но султанътъ отхвърли съ негодуване такова едно недостойно предложение и му каза доста строго:

— Везире, ти неведнъжъ се опита да ми внушишъ недовѣрие къмъ моя зеть, но това показва, че ти и до сега не можешъ да забравишъ несполучливия бракъ на сина ти съ царкинята Бадрулбудура.

Отъ този отговоръ везирътъ разбра много добре, че сж неумѣстни неговитъ подозрения и, като се боеше да не подигне гнѣва на своя господаръ, побърза да измѣни разговора. Отъ тази минута султанътъ всѣка сутринъ, щомъ се пробудѣше, отиваше на този прозорецъ, отъ който се гледаше Аладиновиятъ дворецъ, и дълго време стоеше тамъ, като не отмахваше очи отъ чудното здание.

А между това Аладинъ не стоеше само въ двореца си; той отиваше въ тази или друга джамия на молитва, ходѣше на гости въ високитъ дворцови чиновници, които често посрѣщаше въ кѣщата си и ги нагостяваше разкошно; особено често той отиваше въ великия везиръ, защото везирътъ, следъ обясненията съ султана, се стараше съ всички сили да изкаже своето разположение къмъ Аладинъ. Като излизаше, Аладинъ бѣше всѣкога придруженъ отъ многобройна тѣлпа роби, и двама отъ тѣхъ вървѣха обикновено предъ коня и хвърляха цѣли шепи златни монети по улицитъ. Народътъ се трупаше да събира, славѣше и благославяше своя благодѣтель за великодушната му щедростъ.

Освенъ тѣзи частни разходи, Аладинъ обикаляше и околноститъ на града или ходѣше на ловъ и навсѣкжде сипѣше злато като манна. Като минаваше презъ селата, вредомъ показваше своитъ щедрости и навсѣкжде го посрѣщаха съ обичъ и голѣма радостъ. Аладина считаха едвали не за светия, дори се кълнѣха въ неговото име — до такава степенъ бѣше силно чувството на признателностъ у простолюдието.

Покрай сърдечната си добрина той владѣше мжжество, доблестъ и самопожертвувателна преданостъ къмъ престола и отечеството, която показва, когато станаха смущения по границата на държавата. Щомъ чу той, че се събира войска да потуши въстанието, помоли тъста си да му позволи да вземе началството надъ тази войска. Султанътъ се съгласи тутакси и не се разкаж по-сетне за това, защото Аладинъ, като застана начело на войската, прѣсна скоро бунтовниците, и мирътъ и спокойствието настанаха по този край, преди султанътъ да пристигне. Ала този славенъ воененъ подвигъ, който прослави името на Аладинъ по цѣлата държава, не го направи нито горделивъ, нито високомеренъ: Аладинъ се върна герой победителъ, но въ душата си остана все такъвъ добъръ, достъпенъ и състрадателенъ както по-рано.

Минаха се нѣколко години, откакъ Аладинъ доволенъ и щастливъ, почна да се наслаждава отъ всички блага на своя новъ животъ и тъй той би могълъ да си доживѣе до края на днитѣ си, ако африканскитъ магйосникъ, който стана неволно орждие на Аладиновото благополучие, не си спомни за лампата и не намисли да премакне Аладина отъ свѣта. Следъ разказаното събитие този зълъ магйосникъ дълго време мислѣше Аладина за погиналъ подъ земята, но най-сетне се яви у него нѣкакво предчувствие, че винозникътъ, който стана причина да се срутятъ всичкитѣ му надежди, не е загиналъ, а е спасенъ и прославенъ съ силата на чудотворната лампа. Измъчванъ отъ тази мисль, той прибѣгна до помощта на геомантията, наука, въ която бѣше той доста вещъ. И ето, като настана нощъ, той извади изъ скригия си сандѣкъ дървеното четвъртито сандѣче, което му служеше въ каблистическитѣ опити, насипа пѣсѣкъ по дъното му, изравни пѣсѣка и постави по него безбройно много точки; отъ съединението на тѣзи точки се получиха нѣколко неправилни фигури и следъ дълги сложни пресмѣтания, магйосникътъ видѣ много добре, че Аладинъ не само че е излѣзълъ изъ подземieto живъ и здравъ, но че се наслаждава на свѣта съ голѣмо щастие, каквото е достъпно за човѣка; магйосникътъ се научи, че Аладинъ е и богатъ, и славенъ и се ползува съ голѣма почитъ, като се е оженилъ за дъщерята на самия султанъ.

Щомъ магйосникътъ се научи съ помощта на своето магйосничество за високото положение на Аладина, кипна отъ ядъ и въ яростта си извика:

— Какъ! този нищо и никакъвъ синъ на нѣкойси шивачъ да владѣе таинствената лампа, и въ това време, когато азъ го мислѣхъ за умрѣлъ, той се наслаждава отъ плодоветѣ на моитѣ дългогодишни трудове и безсънни нощи... Не, азъ ще турна край на всичко това или самъ ще загина...

Той помисли малко, какъ ще постигне своя злобенъ планъ, и на сутринята си намѣри единъ конь, който се отличаваше съ своята издрѣжливостъ, възседна го и трѣгна на далеченъ пѣтъ. Като изминаваше градъ следъ градъ, областъ следъ областъ, той пристигна най-сетне предѣлитѣ на Китай и столицата, гдето живѣеше Аладинъ. Измъченъ отъ такъвъ продължителенъ, почти

постояненъ пжтъ, той се спрѣ въ първия ханъ, взе си стая и си почина цѣло денонощие.

На другия день, като стана рано, африканскиятъ магйосникъ се залови да научи нѣщо за Аладинъ. Съ тази целъ той влѣзе въ едно заведение, известно на цѣлия градъ; въ него обикновено се събираха не само богати граждани, но и чиновници отъ двореца, за да пиятъ хубавъ чай. Щомъ магйосникътъ влѣзе въ заведението и седна до една маса, и служителътъ му поднесе една чаша отъ това ароматно питие. Магйосникътъ почна да пие, но презъ цѣлото време се заслушваше какво се говори около него. Скоро се убеди той, че разговорътъ се отнасяше за двореца на Аладинъ.

Като изпи чая си, магйосникътъ се приближи до една група и попита какъвъ е този дворецъ, за който се изказватъ толкова хвалби.

— Ти невѣмъ не си тукашенъ, — му отговори единъ отъ събеседниците, — и трѣбва да идешъ отъ много далечно мѣсто, ако досега не си чувалъ за чудния дворецъ на принцъ Аладинъ.

— Да, азъ ида отъ краищата на Африка, — каза магйосникътъ — а това мѣсто е толкова далечъ, щото до тамъ не достигатъ никакви известия и новини. Ето защо азъ, за мое голѣмо съжаление, не зная нищо нито за Аладинъ, нито за неговия прочутъ дворецъ.

— Въ такъвъ случай ти много си изгубилъ: дворецътъ, за който става дума, не е само едно отъ чудесата на свѣта, а е единичното чудо, небивало и нечувано подъ небето. Да, вѣрвамъ че ти идешъ отъ нѣкоя далечна страна, иначе ти не можешъ да не чуешъ това, за което говорятъ всички хора.

— Признавамъ се и искамъ прошка за своето невежество, — отговори скромно магйосникътъ — но азъ пристигнахъ едва вчера и тъй бързахъ, щото нѣмахъ време да се разговарямъ по пжтя за каквото и да било. Ала това, което чухъ тука, до такава степенъ възбуди моето любопитство, щото азъ съмъ готовъ още сега да отида и да видя това чудо, ако ти, господине, имашъ добрината да ме придружишъ.

Събеседникътъ изпълни съ удоволствие желанието на магйосника, като разказа подробно, по кои улици може да се отиде, за да се види всичката хубостъ на двореца, и магйосникътъ се възползува тутакси отъ тѣзи сведения. Като се приближи къмъ двореца и като го разгледа отъ всички страни, той се убеди напълно, че това необикновено здание е издигнато съ помсщъта на вълшебната лампа.

— Отгдето накжде нищо и никаквиятъ Аладинъ, синъ на нѣкойси шивачъ, ще може да издигне подобно здание: вижда се, че това е работа на духовете, покорни роби на вълшебната лампа: само тѣ могатъ да издигатъ нѣщо подобно.

И като си припомни каква сила има Аладинъ, вмѣсто да я има той, разтрепера се отъ ядъ и бързо се върна въ хана, гдето почна да обмисля своитѣ зловни планове.

Преди всичко магйосникътъ трѣбваше да знае где се намира лампата, дали се пази въ нѣксе скрито мѣсто или я носи Аладинъ съ себе си. За това можеше да се научи отъ геомантията, и той не закъснѣ да се обърне къмъ тази всесилна наука. Той се затвори въ стаята си, взе си дървеното сандъче, отъ което не се раздѣляше никога, постави по пѣска нужнитѣ точки, начерта по тѣхъ фигури и, съ помсщъта на дълги пресмѣтания, се научи, че лампата се намира въ самия дворецъ.

— О, тя ще бжде моя! — извика той съ нѣкакъвъ дивъ възторгъ; — азъ ще я взема както и да е, а този проклетникъ ще смѣкна въ калъта, въ онова нищожество, откъдето се издигна той тъй високо.

За нешастие, Аладинъ се намираше въ това време на ловъ мѣкжде далеко и трѣбваше да се върне следъ четири-петъ дена. Африканскиятъ магйосникъ се научи за това; той отиде при съдържателя на хана и, като се разговори съ него за различни работи, незабелязано обърна разговора върху главния въпросъ. Той почна да хвали двореца на Аладинъ и каза, че голѣмо впечатление му направило това чудно здание, като прибави:

— Колко бихъ желалъ да видя самия владѣтель; и за него разказватъ чудеса.

— Това е много лесно, — отговори стопанинътъ: — принцъ Аладинъ почти всѣки день се явява на улицата и може всѣки да го види; само че днесъ го нѣма въ града; той е на ловъ много далеко и ще се върне следъ нѣколко дена.

Това и трѣбваше на африканския магйосникъ; той се прости съ стопанина и трѣгна, казвайки на себе си:

— Да, не трѣбва да се изпуска такъвъ случай; трѣбва да се възползува човѣкъ отъ него и да работи, докато е време.

Безъ да се връща вжщи, той отиде право въ единъ дюкхънъ, гдето се продаваха различни лампи.

— Мога ли да купя отъ тебе една дузина различни лампи?
— попита той търговеца.

— Сега не може у мене да се намѣрятъ толкова лампи, — отговори търговецътъ, — но, ако твоя милость почака до утре, то азъ ще намѣря колкото ти трѣбватъ.

Магйосникътъ се съгласи, обеща да заплати както трѣбва, но само съ условие, щото лампитъ да сж нови, хубави и лъскави.

На другата сутринъ дузината лампи бѣше приготвена, и магйосникътъ заплати нужната сума; следъ това внимателно ги тури въ една кошница и отиде на площада предъ Аладиновия дворецъ. Тамъ, като се спрѣ по срѣдата, почна да вика колкото му гласъ държеше:

— Кой иска де си смѣни старитъ лампи съ нови?

Уличнитъ деца, които играеха наоколо, като чуа този викъ, събраха се цѣла тълпа край продавача и, мислейки го за лудъ, почнаха да го подиграватъ, да го хокатъ и да му подсвиркуватъ. Дори и старитъ се смѣха на глупостъта му.

— Той е или глупавъ или умопобърканъ, — казваха тѣ. — Кой съ здравъ умъ ще вземе да размѣнява нови нѣща съ стари?

Но африканскитъ магйосникъ каточе не слушаше подигравкитъ и забележкитъ, не обръщаше внимание върху събралата се тълпа и си продължаваше да вика:

— Кой иска да си смѣни старитъ нѣща съ нови?

Той дълго и често повтаряше едно и сжщо, като обикаляше по площада предъ самитъ прозорци на двореца, и царкинята Бадрулбудура като седѣше въ това време въ горния етажъ, чу виковетъ, но крѣсътитъ на децата не ѝ даваха възможность да разбере какво вика магйосникътъ и прати една отъ робинитъ да се научи какъвъ е този викъ.

Робинята изпълни веднага заповѣдъта, но като се върна, не можа да каже нито една дума отъ смѣхъ. И царкинята се разсмѣ.

— Какво се смѣешъ като безумна? Нищо не казвашъ!

— Ахъ царкиньо, какъ да не се смѣя? — отговори робинята: — по площада ходи нѣкакъвъс глупецъ или лудъ съ кошница пълна съ нови лампи. Всички се смѣятъ съ него, и децата го заобиколили и не му даватъ мира. Оттова е този шумъ.

Въ това време се намѣси друга робиня и каза, като се обърна къмъ царкинята:

— Господарке, позволи ми да изпитамъ този лудетина. Имаме една стара, негодна лампа, ей-тамъ хвърлена въ една кошница; не зная отгдето е дошла тя и кому принадлежи, но въ всѣки случай нейниятъ стопанинъ нѣма да се сърди, ако я замѣнимъ съ нова. Поне ще се научимъ наистина ли този глупецъ ще се съгласи да размѣни тази лампа съ нова и нѣма ли да иска пари за това.

Тази лампа бѣше оная сжщата чудотворна лампа, която издигна своя стопанинъ по-високо отъ всички царе. Когато Аладинъ бѣше вжщи, той не се раздѣляше отъ своята скжпоценность и я носѣше съ себе си, но когато отиваше на далеченъ пжтъ, пред-

почиташе да я оставя въ двореца, като я занасяше самъ съ собственитѣ си ржце въ горния етажъ и я тургяше въ една кошница, увѣренъ, че я оставя въ безопасно мѣсто. Разбира се, че такова скжпоценно съкровище би трѣбвало да се пази много добре; Аладинъ би могълъ да я скрие негде на по-тайно мѣсто, подъ ключъ. Но такива грѣшки, каквато направи Аладинъ, сж ставали, ставатъ и ще ставатъ всѣкога.

Както и да е, но царкинята Бадрулбудура, безъ да подозира какво важно значение има за Аладина тазм малка лампичка, колко му е скжпа тя и съ какво старание я пази отъ чужди ржце, съ удоволствие се съгласи съ робинята си и, за да се пошегува, заповѣда на единъ отъ своитѣ евнуси да вземе старата лампа и да се опита да я размѣни съ нова. Евнухътъ се покори и, като излѣзе изъ двореца, викна на продавача:

— Ей, ела тука! Ти не вѣмъ смѣнявашъ стари лампи съ нови; можешъ ли смѣни ей-тази?

Като се приближи, африканскиятъ магйосникъ разгледа лампата, и сърдцето му се разтупа отъ радостъ нѣмаше никакво съмнение, че лампата е това именно заветно съкровище, което дири той презъ цѣлиятъ си животъ и къмъ което се стремѣха всичкитѣ му желаня и мисли. Въ такъвъ дворецъ, гдето всичко бѣше отъ чисто злато и сребро, не можеше да има мѣсто тази проста, малка лампичка, ако тя нѣмаше особено значение. Съ трескава бързина той почти дръпна отъ евнуха старата лампа и, като я пхна въ пазвата си, каза съ разтреперенъ гласъ:

— На, избирай си, която искашъ.

Евнухътъ съ подигравателна усмивка избра най хубавата и тържествено се върна въ двореца, а дечурлигата, които бѣха свидетели на размѣната, се изсмѣха тъй високо и почнаха тъй много да подиграватъ стареца, че царкинята трѣбваше да си затули ушитѣ.

Между това африканскиятъ магйосникъ безъ да се смушава и безъ да обръща внимание на подигравкитѣ, избѣга отъ площада; той не викаше вече, защото многоочакваната лампа бѣше въ пазвата му, и децата като не го чуваха да вика, малко помалко почнаха да го налушатъ и най-сетне съвсемъ го оставиха.

Тогава магйосникътъ сви въ една глуха улица. поозърта се на всички страни и, като се увѣри, че никой не го гледа, хвърли кошницата съ лампитѣ като непстрѣбенъ товаръ и сетне трѣгна къмъ градскитѣ врата, мина предградieto и се намѣра срѣдъ полето край едно шосе. Но той не трѣгна по пжтя, а се отклони отъ него, намѣри едно тихо мѣсто и се спрѣ тамъ докато се ирѣкне, за да може по-лесно да си постигне желанието. Разбира се, че той не мислѣше нито за коня си, нито за другитѣ нѣща, които остава въ хана: защо му сж тѣ сега, когато всички свѣтовни блага му сж достжпни, стига да ги пожелае.

Той не стоя дълго време въ своето скривалище, нощта настана и гжста тъмнина покри земята. Тогава магйосникътъ извади лампата изъ пазвата си и почна да я търка отъ всички страни; тутакси духътъ се яви:

— Какво искаш? — попита той гръмогласно, — азъ съмъ робъ на тази лампа и, заедно съ другитѣ ѣ роби, съмъ готовъ да се подчинявамъ на тебе, както и на всѣки смъртенъ, който я има на рѣце.

— Азъ зная това, — отговори магйосникътъ, — и затова ти заповѣдвамъ както на тебе, тъй и на всички роби на тази лампа, да пренесете още сега двореца заедно съ всички хора, които се намиратъ въ него, въ южния край на Африка. Ще пренесете този дворецъ, който издигнахте вие.

Духътъ, безъ да каже дума, се изгуби, а следъ нѣколко минути новиятъ стопанинъ на лампата, заедно съ двореца и съ всичкитѣ му жители, биде пренесенъ въ далечна Африка.

Сега да се върнемъ къмъ султана и да видимъ какъ подействиува върху него това внезапно, безследно изчезване на цѣлия дворецъ.

Като се събуди сутринтъ, както всѣкога, той се наметна съ горната си дреха и отиде до отворения балконъ, за да се понарадва на двореца, въ който живѣеше Аладинъ съ дъщеря му. Но какво бѣше неговото учудване, че на мѣстото, гдето бѣше грамадното здание, нѣмаше вече нищо.

— Господи, какво е това? Нима азъ не мога да виждамъ? — казваше си султанътъ.

Той се върна въ стаята и отиде на другата страна на двореца си, отгдето се виждаше другата частъ на Аладиновото жилище. Но и оттамъ не виждаше нищо: пусто пространство, каквото бѣше преди да се застрои зданието.

— Не мога да си обясна нищо, — мислѣше си той; — ако дворецътъ се бѣше сриналъ, то поне би останала нѣкаква следа? ...

И смутенъ, развълнуванъ, като се боеше да не му се е поредилъ разсѣдѣхътъ, той изпрати да повикатъ великия везиръ. Докато пристигне везирътъ, султанътъ седна на миндеря.

Великиятъ везиръ, разтревоженъ отъ такова едно неочаквано повикване, едва успѣ да се облѣче и тичешкомъ отиде въ двореца на султана. Въ тази бързина нито той, нито робитѣ, които го придружаваха, нито вратаритѣ, които му отвориха вратигѣ — никой не обърна внимание, че Аладиновиятъ дворецъ липсва.

Везирътъ влѣзе въ стаята, гдето го очакваше султанътъ и, като забрази дори обикновения поклонъ, бързо и развълнувано заговори:

— Господарю, дали не се е случило нѣкое нещастие? Много ме разтревожи тази бързина, съ която ме викашъ, макаръ и да знаешъ, че азъ следъ нѣколко минути самъ щѣхъ да дойда безъ викане, за да си изпълня своигѣ служебни длѣжности.

— Ела съ мене, — каза султанътъ и, като отидоха на отворения балконъ, султанътъ продължи: — погледни и ми кажи, где се е дѣналь Аладиновиятъ дворецъ?

— Аладиновиятъ дворецъ ли? — попита везирътъ, като че не разбираше въпросътъ. — Че где е той? ... Азъ сега минахъ край него и струва ми се, че той...

Но, като погледна къмъ мѣстото, гдето бѣше дворецътъ, той лѣкна и остана съ полуотговорени уста.

— Да, да, — продължи султанътъ, — питамъ те где е дворецътъ?

Великиятъ везиръ мълчешката впери погледъ къмъ празното пространство. Като обърна, най сетне очи къмъ султана, той каза:

— Колкото и да е чудно това изчезване на двореца, то трѣбваше да се очаква, господарю; вълшебна сила издигна този дворецъ, тази същата сила го е унищожила сега; азъ имахъ честта да говоря веднѣжъ за това на твое величество, но твое величество не обърна внимание на моигѣ думи.

Султанътъ призна справедливостта на тѣзи думи и негодуването му противъ Аладинъ още повече се усили.

— Лъжецътъ му недни! — каза царътъ, почервенѣль отъ гнѣвъ. — Още сега ще му отрѣжа главата!

— Господарю, — възрази везирътъ, — твое величество трѣбва да знае, че Аладинъ е заминаль за нѣколко дни на ловъ и сега не е въ града. Нѣма ли да бжде по-добре да пратимъ нѣкого при него да го попитатъ какво е направиль съ двореца си? Той навѣрно знае за това.

— Да прашамъ да го питатъ ли? — извика султанътъ разгнѣвено. — Много голѣма честь ще направя на такъвъ скиталецъ... Ей сега ще отредя нѣколко души отъ моята стража и нека го доведатъ тѣ тука въ окови като държавенъ престѣпникъ.

Великиятъ везиръ предаде монаршеската заповѣдъ на началника на стражата и заедно съ това даде и подробно наставление, какъ да се постѣпи, щото подсѣдимиятъ да не може да се изплѣзне изъ рѣцетѣ имъ. Стражата срещна Аладинъ шест-седемъ километра далечъ отъ града. Началникътъ се приближи отъ него и, като му даде обикновената честь, събщи му, че сул-

танътъ, измжченъ отъ дългото отсъствие на зетя си, моли Аладина да се върне по-скоро вжши и праша този отредъ да придружи султановия зетъ на връщане до двореца.

Аладинъ остана много благодаренъ отъ такова милостиво внимание на султана и, безъ да подозира нѣщо, тръгна си изъ пжтя къмъ града, като се спира дори на нѣколко мѣста на ловъ. Но като се приближи къмъ градскитѣ врати, войниците по даденъ знакъ заобиколиха Аладина отъ всички страни и началникътъ, като дойде къмъ него, каза му:

— Княже, за мсе голѣмо съжаление, азъ трѣбва да ти съобща волята на султана: заповѣдано ми е да те арестувамъ и да те заведа въ двореца окованъ въ вериги като държавенъ престѣпникъ. Надѣвамъ се, че ти нѣма да ни се разсърдишъ: ние сме само едно оржие на властѣта и изпълняваме слѣпо своя дългъ.

Учуденъ отъ такава неочакваностъ, Аладинъ се обърна да потърси помощъ отъ свситѣ слуги, но като видѣ, че една частъ отъ тѣхъ избѣгаха, друга частъ се готви да бѣга и нѣмаше никой желание да го защитава, слѣзе отъ коня си и каза на началника:

— Прави каквото искашъ; но не знаешъ ли поне за какво ме обвиняватъ?

— Не, княже, — отговори той; — нито азъ, нито моитѣ войници знаятъ нѣщо!

— Въ всѣки случай, — продължи Аладинъ — нека ни сѣди Богъ, азъ мога да кажа само едно, че не съмъ виновенъ въ нищо предъ царя, нито предъ отечеството си.

Докато Аладинъ говорѣше тѣй, единъ отъ войниците извади единъ дългъ, дебелъ синджиръ, хвърли го на врата на Аладина, като го обви нѣколко пжти около кръста му; следъ това, като хвана другия край на синджира съ ржка, покачи се на коня си. Началникътъ на стражата тръгна напредъ и процесията се проточи къмъ града.

Щомъ стигнаха всички до предградието, и народътъ почна да се трупa на тълпи отъ всички страни. За никого не бѣше тайна, че този голѣмъ конвой и тѣзи позорни синджирѣ безъ друго влѣчеха смъртно наказание и тогава се разбра каква искрена и дълбока обичъ иматъ народнитѣ тълпи къмъ Аладина. Народътъ псчна да се вълнува, почна да вика застрашително. Мнозина се затекоха къмъ кжшитѣ си да взематъ какво да е оржие, други грабнаха камъни или каквото имъ попадна подъ ржка, за да защитятъ своя обиченъ Аладинъ. Всѣйнитѣ, като предвидѣха опасността, обърнаха се къмъ тълпитѣ и се приготвиха да се биятъ; това заплашване си постигна целѣта: тълпитѣ се разколебаха и се дръпнаха назадъ: войниците, като се възползуваха отъ това, приближиха се къмъ градскитѣ врати и завзеха улицата, за да не ги засбикулятъ отъ всички страни; но когато стигнаха дворцовия площадъ, положението имъ стана отново опасно: негодуванията се увеличаваха, камъни се хвърляха и войниците, заобиколени отъ всички страни, бѣха готови вече да оставятъ арестувания и да избѣгатъ, но въ тая минута

41

1001 НОЩЬ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

дворцовитѣ врата се отвориха и скриха Аладина отъ очитѣ на разочарованата тѣлпа.

Когато въведоха пленника въ сѣдебната зала, султанътъ не го погледна, дори и не искаше да чува никакви оправдания, а заповѣда да му отрѣжатъ главата. Палачътъ, този безстрашенъ и покоренъ изпълнител на монаршата воля, постла една волска кожа, цѣла покрита съ засъхнала кръвъ отъ по стари жертви, сложи Аладина върху нея, развърза му оковитѣ, турна го на колѣне и му свърза очитѣ. Следъ това той извади изъ ножницата си сабята, замахна нѣколко пѣти въ въздуха, каточе се упражняваше и се спрѣ да чака последната заповѣдъ на своя псвелителъ.

Но преди да бѣде подаденъ този зловещъ знакъ, великиятъ везиръ, привлѣченъ отъ нѣкакъвъ шумъ, който идѣше отъ двора, погледна отъ прозореца и съ ужасъ се отдрѣпна.

— Господарю, — каза той съ разтреперанъ гласъ, — съветвамъ твое величество да простишъ престѣпника. Погледни, дворецътъ и всички ние сме въ опасностъ; народътъ е възмутенъ отъ това наказание, той разбива вратитѣ, стениитѣ и нахълтва тука!...

— Кой може да заплашва моя дворецъ? — извика султанътъ, но като се приближи къмъ прозореца и като видѣ дворцовитѣ стени зобиколени съ разбунтуванъ народъ, смути се, побледнѣ и тутакси заповѣда да освободятъ Аладина. Зедно съ това даде заповѣдъ на стражитѣ да съобщатъ на народа, че престѣпникътъ е помилванъ.

Това успокои тѣлпата; виковетѣ се прекратиха, и народътъ доволенъ, че можа да защити своя благодѣтель, почна да се разотива по домоветѣ.

Между това Аладинъ, като се почувствува свободенъ издигна глава и каза развълнувано на султана:

— Господарю, следъ тази милостъ, която ми направи, моля твое величество да не ми отказва и друга милостъ: благоволи да ми съобщишъ съ какво съмъ те прогнѣвилъ, какво съмъ направилъ?

— Лицемѣрко, — измѣрмори разгнѣвено султанътъ, — още питаешъ какво си виновенъ, каточе самъ не знаешъ... Ела следъ мене!

Султанътъ стана и трѣгна бързо къмъ стаята, откъдето се виждаше по-рано вълшебниятъ дворецъ.

Аладинъ едва можеше да върви следъ султана и, като дойдоха до вратата, султанътъ се обърна къмъ зетя си:

— Влѣзъ! Ти помнишъ где бѣше твоятъ дворецъ, кажи ми где е той сега?

Аладинъ погледна учудено султана и се спрѣ нерешително; но, покоренъ на втората заповѣдъ, той се приближи къмъ прозореца, впери погледъ къмъ мѣстото, гдето бѣше дворецътъ, и замълча.

— Е, какво мълчишъ? — нетърпеливо попита султанътъ, като видѣ, че Аладинъ не смѣква очи и стои неподвижно, като

вкамения. — Казвай где е дворецът ти и где е дъщеря ми Бадрулбудура?

— Господарю, — едва можа да каже Аладинъ, все още вѣнъ отъ себе си, — виждамъ, че нѣма двореца, но, кълна се въ името Божие, не знамъ, не разбирамъ какво е това...

— Малко искамъ да зная, разбирашъ или не разбирашъ ти, — каза раздражено султанътъ, — питамъ те, где е дъщеря ми, която ми е хиляди пѣти по-сѣща отъ всичкитъ ти вѣлшебни дворци? Ето ти моята царска дума: ако не ми върнешъ дъщерята, ще бждешъ жестоко наказанъ.

— Господарю, — каза Аладинъ, — азъ нѣмамъ възможностъ да се оправдая предъ тебе, и затова нѣма да те моля за снисхождение: за едно само ще те моля: дай ми четиридесетъ дневенъ срокъ, и ако презъ това време не намѣря царкинята, прави съ мене тогава, каквото искашъ. Азъ самъ ще дойда при твое величество и ще си дамъ главата покорно.

— Добре, — отговори султанътъ, като поразмисли малко; — но само да знаешъ, че ако речешъ да излъжешъ, нищо не може те спаси и никжде не можешъ се скри отъ моето справедливо отмѣщение.

Когато Аладинъ, униженъ, опечаленъ, минаваше презъ вѣтрешния дворъ, всички придворни чиновници, които преди малко му се покоряваха и търсѣха неговата подкрепа, странѣха отъ него като отъ прокаженъ и се обръщаха гърбомъ къмъ него, но това не можа повече да огорчи Аладина, който тъй много бѣше огорченъ. Съ наведена глава, съ наведени очи, той излѣзе изъ двореца и, почти безъ да знае какво да говори, попита хората, които среща, знаятъ ли где е дворецътъ му.

Тѣзи въпроси и това полусъзнателно състояние, въ което се намираше, станаха причина, щото нѣкои да предполагатъ, че той е изгубилъ разсѣдѣкъ: едни се смѣеха надъ него, шегуваха се надъ неговитъ неумѣстни думи, други, напротивъ, го съжаляваха искрено, като се стараеха да му помогнатъ.

Така се изминаха три деня, но Аладинъ не можеше да се успокои, скиташе се безцелно по улицитъ, хранѣше се съ това, което му даваха другитъ отъ състрадание, и не можеше да се реши на нѣщо. Но почна да чувствува своето унижително положение въ града, гдето преди малко се намираше на такава слава и почитъ. Затова искаше да избѣга, да се скрие отъ хората. Съ тази цель тайно напусна града и, като се отстрани отъ пѣтя, трѣгна кждето му видятъ очитъ.

Скоро стигна до една рѣка. Отдавна се бѣше мръкнало; гжста мѣгла покриваше земята, прохладенъ вѣтръ духаше откъмъ рѣката и се чуваше тжжно еднообразно плѣскане. Аладинъ се спрѣ на брѣга, впери очи въ далечината, която се простираше предъ него, а въ душата му бѣше тъй тъмно, тъй тежко, тъй нетърпимо тжжно, щото той каза съ отчаяние:

— Боже, за какво сж тѣзи страдания?... Нѣма да си намѣря двореца, нѣма да ми се повърне обожаваната царкиня!... Защо да не турне край човѣкъ на този грозенъ, никому непо-

трѣбенъ животъ? Не е ли все едно да умрѣ човѣкъ отъ ржката на султановия джелатинъ или тукъ, по собствената си воля?

Като се реши тѣй, той искаше да се помоли преди смъртта си и, като добъръ мюсюлманинъ, трѣбваше да си омие споредъ обичая лицето и ржцетъ преди молитвата. Брѣгътъ бѣше много стрѣменъ и каленъ отъ вълнитъ на ржката, и не можеше да слѣзе, ако не се хванѣше въ единъ камѣкъ, който стърчеше надъ земята. За щастие. Аладинъ не снемаше прѣстена, който му бѣше далъ африканскитъ ма йосникъ и който бѣше избавилъ Аладина отъ явна смъртъ. Сега, като се хвана въ камѣка, той удари силно прѣстена и въ сжщата минута се яви духътъ, робъ на прѣстена. Духътъ попита:

— Какво искашъ? Азъ съмъ готовъ да ти се покорявамъ.

Аладинъ позна тутакси своя бившъ избавителъ и, зарадванъ отъ неочакваното появяване, извика:

— О, спаси ме, избави ме и сега! Кажу ми гдѣ е дворецътъ ми, или, по-добре, донеси го съ всичкитъ му жители на старото мѣсто.

— Това не е въ моята властъ, — отговори духътъ, — азъ съмъ робъ на прѣстена, а робитъ на лампата въздигатъ двореца.

— Ако е тѣй, — възрази Аладинъ, — то азъ ти заповѣдамъ: занеси ме ей сега на това мѣсто, гдѣто се намира дворецътъ ми и ме остави подъ прозореца на жена ми, царкинята Бадрулбудура.

Щомъ каза тѣзи думи, духътъ го грабна и следъ нѣколко минути го пренесе въ Африка до стенитѣ на двореца. Вънъ и вътре царуваше тишина.

— Моята любима навѣрно си отпочива сега, — помисли си Аладинъ и, като не желаше да я безпокои, той се отстрани, седна подъ едно рзклонено дърво и, успокоенъ, радостенъ, предаде се на своитѣ мечти.

Но скоро, уморенъ отъ тжги, отъ мисли, полегна си малко на тревата и заспа доста дълбокъ и споксенъ сънь.

На сутринята, когато слънцето изгрѣваше, Аладинъ се пробуди отъ пѣнието на птицитѣ по китнитѣ дървета, и душата му се напълни отъ неизказано чувство, когато, като отвори очи, видѣ предъ себе си драгоценния си дворецъ, въ цѣлата му ослѣпителна хубостъ. Съзна, че следъ нѣколко минути ще се види съ своята обожавана царкиня. Той забрави тугакси всички несгоди, които преживѣ; изпълненъ отъ щастие, скочи, приближи се къмъ двореца и почна да се разхожда предъ прозорцитѣ му, като се надѣваше, че ще го забележи нѣкой и ще съобщи за него на царкинята. Но както вътре, тъй и вънъ всичко бѣше мълчаливо, никжде не се забелязваше никакъвъ животъ. Аладинъ продължаваше да се разхожда, чакайки шастлива минута и неволно си помисли кой ли ще е причина на неговото нещастие и за открадването на цѣлия му дворецъ?... Ниго едно въроятно предположение не можа да възникне въ ума му. Ако знаеше где се намира, ако чуеше само една дума: Африка, навѣрно би си припомнилъ изведнѣжъ своя зълъ непримиримъ врагъ, който едва не го погребе живъ въ земята. Но Аладинъ не можеше да си помисли, че духътъ можеше да прехвъркне съ такава бързина презъ морета и пустини, отъ единия край до другия. За него едно бѣше ясно, че премѣстването на двореца е станало съ помощта на вълшебната лампа. Значи, тя е изгубена, намира се въ чужди рѣце?... И при тази мисль сърдцето му се изпълни съ горчиво съжаление и разкаяние, загдето той не можа да запази своето съкровище.

Най-сетне, една отъ робинитѣ на царкинята погледна случайно презъ прозореца и като позна Аладина, затече се при своята госпожа, за да ѝ съобщи радостната вестъ; а следъ това не се минаха и три минути, преведоха го въ двореца презъ тайнитѣ врата и младосженцитѣ се пригърнаха горешо. Азъ нѣма да говоря за тази трогателна среща, защото тя не може се описа съ никакви думи, ще кажа само това, че следъ първитѣ радости, Аладинъ сложи царкинята при себеси на миндера и почна да ѝ говори развълнувано:

— Скъпа ми жено, моля те отъ името на Бога, заради нашето общо щастие, кажи ми, где е тази лампа, която, като трѣгвахъ, турнахъ я въ тази тамъ кошница?

— О мой любезни! — извика царкинята, като плесна рѣце, — нима моитѣ най-лоши предположения трѣбваше да се оправдаятъ, нима всички злочестини произлѣзоха отъ тази стара лампа? Сякашъ нѣщо ми казваше, че всичко това е тъй, както си го мисля. О, ако знаешъ, колко ми е мъчно, тежко, като се съзнавамъ, че сама

съмъ причина и виновница на цѣлото нещастие. . . . Да, азъ сама заповѣдахъ да замѣнятъ лампата.

Следъ това тя, като се стараеше да задържи сълзитѣ си, разказа подробно, какъ магйосникътъ се появи на дворцовия площадъ съ своето глупаво предложение, и какъ тя на шега, за да изпита глупеца, заповѣда да му дадатъ старата лампа за нова, като мислѣше, че вехтата лампа не е годна за нищо. Тя познала лъжеца, когато дворецътъ билъ пренесенъ въ Африка. . .

— Въ Африка ли? — изумено попита Аладинъ. — Значи ние се намираме въ Африка? . . . Сега разбрахъ всичко; зная своя неприятель, който не за пръвъ пжтъ посѣга на живота ми. . . Но, царкиньо, напусто обвинявашъ себе си въ това, въ което самъ азъ съмъ виновенъ. Азъ не трѣбваше да се отнеса тъй небрежно къмъ моето безценно съкровище, къмъ едничкото съкровище на нашето благосъстояние. Но направеното не може да се върне, само кажи ми сега, где стои тази лампа? Где я крие този нашъ врагъ?

— Той я носи въ пазвата си, — отговори царкинята. — Азъ зная това, защото, като се хвали предъ мене, той я води изъ пазвата си да ми я показва.

Аладинъ се замисли, а следъ като помълча малко, хвана царкинята за ржката и каза:

— Драга ми царкиньо, можеби да ти дотѣгамъ, но заради нашето общо благо ти трѣбва да ми отговоришъ на още единъ въпросъ и то искрено: кажи, въ какво отношение ти се намирашъ къмъ този злодей и какъ се отнася той къмъ тебе?

— Право да си кажа, азъ не мога да се оплача отъ неговитѣ отношения: той е оставилъ двореца на мое пълно разположение и дори не живѣе тукъ. Едно ми бѣше тежко и нетърпимо: неговото всѣкидневно идване, при което право или косвено, се старе да ме увѣри въ любовта си. Той ми говорѣше обикновено, че азъ не трѣбвало да се надѣвамъ на тебе, че тебе те нѣма на този свѣтъ, че азъ никога нѣма да се върна въ отечеството си и пр. Колкото се отнася до моитѣ лични чувства къмъ него, излишно е да се говори: азъ се отнасямъ къмъ него тъй, както би се отнасялъ човѣкъ къмъ змей, къмъ всѣка отровна гадина, — съ страхъ и отвращение: боя се и го мразя отъ сърдце, защото зная отъ думитѣ му, че той нѣма да се спрѣ предъ нищо, предъ никакво насилие, щомъ изгуби надежда, че азъ ще се съглася доброволно. Но сега, когато ти си съ мене, азъ мога да си отдъхна свободно и да не се плаша отъ нищо.

— Да, моя мила, — отговори Аладинъ, — азъ ще направя всичко, за да те отърва отъ ржцетѣ на този омразникъ, но, за да имамъ по-голямъ успѣхъ, трѣбва да ми помогнешъ. Сега ще замина нѣкъде и къмъ пладнѣ ще се върна. Да не се чудишъ, ако ме видишъ преоблѣченъ — това е необходимо за цѣлта ми. Нека една отъ робинитѣ да не се отдалечава отъ тайнитѣ врата и да ми отвори, щомъ почукамъ.

Като излѣзе отъ двореца, Аладинъ видѣ предъ себе си нѣкакъвъ селянинъ, който отиваше къмъ полето; Аладинъ го настигна и му предложи да си размѣнятъ облѣклата. Селянинътъ

отначало не се съгласяваше, но, като получи една шепа злато за тази размъна, съгласи се безъ много приказки.

Следъ това Аладинъ, като се раздѣли съ непознатия си другаръ, тръгна къмъ града, който се виждаше напреде му. влѣзе въ него и скоро достигна до единъ голѣмъ площадъ, заобиколенъ съ дюкяни. Той почна да ги обикаля, да се вглежда внимателно въ тѣхъ и, най-сетне, се спрѣ предъ единъ дюкянъ и попита търговеца, има ли да се продава такъвъ и такъвъ прахъ.

— Че има, има, само имашъ ли толкова пари да го изплатишъ? — отговори търговецътъ недовѣрчиво, като изгледа купувача отъ главата до петитѣ.

Аладинъ, вмѣсто да отговори, извади изъ джеба си една голѣма кесия и я поклати, отъ което търговецътъ по звона на монетитѣ разбра, че е пълна съ злато и, безъ да каже дума, претегли праха и го даде на купувача си. Аладинъ се разплати безъ да се пазари и тръгна да се връща назадъ, като се отби понапредъ въ една кръчма да си хапне малко и да уталожии глада, който го измъчваше.

Около пладне той почука на тайната вратичка на своя дворецъ и робинята, която чакаше, я отвори веднага. Аладинъ се изкачи при царицата на горния етажъ и, като я пригърна горещо, каза ѝ:

— Мила ми царкиньо, можеби ще ти бжде мжно и неприятно да изпълнишъ молбата ми; но заради нашето общо благо, най-сетне, заради щастието и спокойствието на султана, баща ти, трѣбва да надвиешъ надъ себе си и да изпълнишъ точно всичко това, което ти кажа ей сега.

— Любезни ми Аладине, — отговори царкинята — толкова ми е скъпо нашето щастие, шото съмъ готова да изпълня всичко.

— Тогава слушай какво ще ти кажа. Когато африканскиятъ магйосникъ се яви при тебе въ опредѣления часъ, забрави своето отвърщение къмъ него, посрещни го любезно и на драга воля, а въ разговоритѣ си изкажи се, че си се помирила съ положението си и приемашъ да склонишъ на неговитѣ искания. Следъ това покани го да обѣдва съ тебе. Когато седнете на масата, ти му спомни, че имашъ желание да пиете афрканско вино. Въ възторга си отъ твоята покана магйосника ще побърза да ти послужи и въ това време, когато излѣзе, ти вземи една чаша и сипи въ нея отъ този прахъ. Робинята, която налива вино, нека остави чашата отдѣлно, настрана, и да я напълни само тогава, когато ѝ дадешъ условния знакъ. А дотогава гледай да привлѣчешъ съ всички срѣдства магйосника и не се скъпи въ ласканията си, за да го доведешъ до пълненъ възторгъ: да знаешъ, че отъ това зависи всичкото ни щастие. Когато дойде благоприятната минута, кажи да ти дадатъ приготвената чаша и, споредъ тукашния обичай, размъни чашитѣ съ магйосника: той, нѣма съмнение, ще я изпие до капка, за да ти изкаже радостта си, а ти само можешъ да се присторишъ, че пиешъ, безъ да си допирашъ езика до виното. Бжди увѣрена, че прахътъ ще произведе веднага своето действие, и магйосникътъ нѣма да забележи, пиешъ ли вино или не.

Следъ това Аладинъ излѣзе изъ двореца, като каза, че ще чака до тайнитѣ врати и ще се яви, щомъ го повикатъ.

Съ своето преселване въ Африка царкинята, обхваната отъ своята безизходна тѣга, бѣше напуснала да се грижи за себе си, не се обличаше, не си чешеше главата, а се омиваше само съ едни сълзи. Сега, макаръ и да ѝ бѣше много мъчно да победи своето отвращение къмъ магйосника, но, предвидъ сбшата полза, тя се реши точно да изпълни Аладиновитѣ наставления и, щомъ се отстрани Аладинъ, тя заповѣда на своитѣ робини да избератъ за нея най хубавото облѣкло и украшение, за да се представи предъ своя врагъ съ всичката си обаятелна хубостъ. И наистина, не можеше да ѝ се нагледа човѣкъ, когато излѣзе изъ банята, облѣчена съ тънко сребровидно облѣкло, съ огърлица отъ едри маргарити на бѣлоснѣжната ѝ шия, съ драгоценни гривни по голитѣ ѝ рѣце, и съ златенъ опасъ, отрупанъ съ бриланти, като че стройната ѝ гъвкава снага бѣше обвита отъ нѣкакво сияние. Бадрулбудура за последенъ пѣтъ се огледа въ огледалото и една самодоволна усмивка заигра по устнитѣ ѝ. Следъ това тя седна на миндеря да чака африканския магйосникъ.

И той не закъснѣ да се яви въ опредѣления часъ: царкинята стана да го посрещне, поздравя го доста любезно и го покани да седне. Учуденъ и дори малко смутенъ отъ тази необикновена среща, магйосникътъ нѣкакси въздържано седна на края на миндеря, но царкинята го накара да се приближи къмъ срѣдата; сетне, като се приближи къмъ него, каза му:

— Тебе можеби да те учудва моето отношение, но когато ме изучишъ по добре, ще разберешъ, че това е споредъ моя характеръ: азъ съмъ до тогава опечалена, докато се надѣвамъ, че ще спечеля изгубеното; увѣря ли се, че това не е възможно, тогава гледамъ да забравя всичко и да изгоня тѣжнитѣ си мисли и да се помира съ положението си. Ти не веднѣжъ си ми казалъ, че азъ не трѣбва вече да мисля за отечеството си, че мжжъ ми Аладинъ е загиналъ отъ ржцетѣ на джелатина, че занаятъ азъ нѣма кому вече да се надѣвамъ. Следъ дълго размисляне азъ се убедихъ въ истинността на твоитѣ думи, и ето причината, защо измѣнихъ азъ отношението къмъ тебе. Надѣвамъ се, че ти ще гледашъ да усилишъ въ мене това решение и да разпилѣешъ последнитѣ следи отъ тѣгата ми. Не е ли тъй?

Магйосникътъ, като не знаеше какво да каже, измърмори нѣколко несвързани думи, а царкинята продължи:

— Да, да, азъ напълно бѣхъ увѣрена въ твоитѣ добри чувства, и тѣ нѣма да останатъ току тъй, а за сега не се отказвай да раздѣлишъ съ мене трапезата.

И като каза това, тя заповѣда на своитѣ робини да донесатъ обѣдъ.

Като седнаха на масата единъ срещу другъ, царкинята почна да говори отново:

— Знаешъ ли, че азъ не съмъ имала случай да изпитамъ отъ вашето мѣстно африканско вино? Казватъ, че то се отличавало съ своитѣ превъзходни качества.

Африканският магйосникъ, който не бѣше още дошелъ въ себе си отъ новата постѣпка на царкинята, зарадва се много, че почна да се говори за виното и почна да хвали необикновенитѣ достоинства на мѣстнитѣ вина.

— Да, — продължи той, — въ това отношение много страни могатъ да завиждатъ на Африка. За щастие, азъ имамъ нѣколко бѣлви хубаво вино и мога ей сега да ти изпълня желанието.

— Добре, но азъ се осмѣлявамъ да те безпокоя, — отговори царкинята.

— О, какво безпокойство има тука? При това моята маза се заключва съ особенъ ключъ, та ще трѣбва самъ азъ да отида.

Царкинята не настоява повече, разбира се, и щомъ магйосникътъ се отсрани тя бързо взе една отъ своитѣ чаши и изсипа въ нея всичкиятъ прахъ, който ѝ даде Аладинъ. Следъ това, като остави чашата на мѣстото ѝ, заповѣда на робинята да я напълни и да я подаде, когато се даде знакъ.

Между това африканскиятъ магйосникъ, щастливъ отъ добрата среща и пълнитѣ сладостни надежди, не закѣснѣ да се върне съ две шишета въ ржце. Царкинята го покани да седне на старото си мѣсто и, като го канѣше да вкуси ту отъ едното, ту отъ другото ястие, най-сетне му каза усмихнато:

— Ако искашъ, азъ бихъ ти доставила удоволствие да послушашъ моитѣ пѣвици, но нѣма да скрия, че предпочитамъ да поприказваме двама.

Тѣзи думи единъ пжтъ завинаги разбъркаха главата на магйосника.

— Царкиньо, — каза той, — не мога ти кажа, колко съмъ честитъ, колко безкрайно съмъ ти благодаренъ за твоео добро отнасяне къмъ мене; струва ми се, че, ако почнешъ да се отнасяшъ пакъ сурово къмъ мене, то не мога преживѣ щастieto си.

Царкинята, вмѣсто да говори, усмихна се още по-очарователно, и, като се обърна къмъ робинята, съ грациозно движение заповѣда да се налѣе вино. Събеседницитѣ изпиха по две-три чаши, като се канѣха взаимно единъ другъ, възхищавайки се отъ аромата и отъ превъзходния вкусъ на африканското вино. А когато възторгътъ и увлѣчението на магйосника достигнаха до върха си, царкинята незабелязано клюмна глава, и следъ това робинята напълни и подаде две нови чаши, едната на господарката си, а другата на — гостенина.

— Не зная какъвъ е обичая въ Африка, — каза царкинята, — въ моето отечество има обичай да се размѣняватъ чашитѣ, когато двама пиятъ единъ за други за здраве; пакъ азъ искамъ да пия за твоео здраве.

Като каза тѣзи думи, царкинята взе съ една си ржка неговата чаша, а съ другата му подаде своята.

Африканскиятъ магйосникъ, цѣлъ почервенѣлъ отъ възторгъ, отговори съ умиление, гледайки царкинята:

— О моя несравнена хубавице, не мога да не се призная, че ние, африканцитѣ, сме далечъ още отъ изтънченостъта на Китай и не умѣемъ тъй добре, тъй приятно да се отнасяме къмъ другитѣ;

въ това отношение трѣбва много да се научимъ и да вземемъ отъ васъ; но ако ние обичаме, то обичаме беззаветно, отъ всичкото си сърдце. . . . Азъ, напримѣръ, никога нѣма да забравя тази минута, това щастие, тази радостъ. . .

— Тогава да приемъ, — каза царкинята, измъчена отъ дългата речъ на магйосника. — А сетне ти ще се доизкажешъ.

Царкинята приближи чашата до устнитѣ си, но не пи, ала магйосника, като искаше да покаже доколко обича царкинята, изпи виното на единъ дѣхъ. Въ това време му притъмнѣ, и той падна възнакъ безъ да мръдне.

Робинитѣ, които стоеха край вратитѣ, научиха се за това и съобщиха за всичко на Аладина. Той влѣзе въ стаята, видѣ умрѣлия магйосникъ, прострѣнъ на миндеря, цѣлуна жена си отъ благодарностъ и я помоли да се отстрани тя за малко. Като остана самъ, той се приближи до мъртвия си врагъ, разкопча го, па извади изъ пазвата му скъпоценната му лампа, която мислѣше изгубена завинаги. Въ първата минута той се даже зарадва, че се свършаватъ вече за него всички неприятности и че животътъ ще почне да тече въ безкрайно щастие. Следъ това той повика духа и му каза:

— Отъ името на лампата, твоята заповѣдница, искамъ, щото този дворецъ да бѣде пренесенъ тутакси въ Китай, на сѣщото мѣсто.

Духътъ изчезна, и следъ нѣколко минути премѣшването на двореца стана тъй спокойно и незабелязано, щото се почувствува само когато се дигна и когато се сложи въ столицата на Китай.

Тогава Аладинъ влѣзе въ стаята на Бадрулбудура, пригърна я и сетне ѝ каза:

— Царкиньо, най-сетне можемъ да се успокоимъ и да се поздравимъ съ свършването на нашитѣ нещастия. Ние не сме вече въ Африка, а въ своето драго отечество, и азъ предвиждамъ, колко ще се зарадва царътъ, твоятъ баща, когато утре види двореца ни и се научи, че ти си тука.

Царкинята отговори на това съ гореща цѣлувка; следъ това тѣ вечеряха весело и отидоха да спятъ.

А въ това време осиротѣлиятъ султанъ-баща отъ день на день все повече и повече се тревожеше и не само че не искаше да го утешаватъ, а, напротивъ развреждаше ранитѣ си, като че намираще въ това успокоение. Всѣка сутринъ, щомъ се съмнѣше, той излизаше на балкона, отгдето тъй скоро виждаше разкошния Аладиновъ дворецъ и, като вперѣше погледъ къмъ пустото пространство, дълго време седѣше тъй неподвижно, цѣлъ предаденъ на своитѣ печални мисли.

Така направи и тази сутринъ, когато съ помощта на вълшебната сила дворецътъ си бѣше вече на своето мѣсто. Зората едва се подаде отъ източния небосклонъ, и султанътъ се пробуди, излѣзе, като всѣкога на балкона си и седна замисленъ, безъ да предполага, че ще може да види нѣкога дъщеря си. И тутакси срѣдъ тънката утрена мъгла се показа на това сжщото мѣсто, гдето бѣше Аладиновиятъ палатъ, нѣкаквосо здание. Султанътъ напрегна зрението си, съ замрѣло сърдце почна да се вглежда въ далечината, като се боеше да не се мами и да не възбуди у себе си несбъдната надежда; но дворецътъ все по-ясно се очертаваше въ бѣлезникавия фонъ на утринната мъгла.

— Коня, скоро коня! — извика султанътъ, вѣнъ отъ себе си отъ радост и следъ нѣколко минути летѣше съ коня си къмъ двореца.

Аладинъ почти бѣше увѣренъ, че султанътъ ще имъ дойде на гости, затова не ги свари непригответени: Аладинъ не само че се събуди рано, но събуди съпругата си, като ѝ каза да се приготви да посрещне баща си; а самъ успѣ да го посрещне при главнитѣ врати и да му помогне да слѣзе отъ коня си.

— Аладине, — каза султанътъ, — азъ нѣма да говоря съ тебе, докато не видя и не пригърна дъщеря си.

— Тогава благоволи, господарю, да те заведа право въ стаята на царкинята; тя отдавна очаква твое величество.

Наистина, султанътъ намѣри дъщеря си почти съвсемъ готова и, като видѣ баща си, тя се хвърли въ обятията му; безъ да си покрие лицето, като забрави, че нарушава обичая. Въ тѣзи първи минути на радостно вълнение чувствата и на двамата се изказаха въ безмълвни ласки, които достигнаха до сълзи. Най-сетне султанътъ наруши мълчанието:

— Мило мое дете, радва ме, заедно съ това учудва ме, че всички преживялни нещастия не сж оставали у тебе никакви следи.

— Господарю, сегашната радост ме подкрепи и ме накара да забравя миналото. Да, аз доста много тжгувахъ и се безпокоехъ, когато бѣхъ далечъ отъ тебе, отъ майка си и отъ мжжа си, но освенъ тѣзи душевни мжки, други не претеглихъ.

— Но колко страхъ и безпокойствие си преживѣла, като се премѣсти дворецътъ!... Разкажи ми поне какъ се случи всичко това и по какво чудо се върна пакъ тукъ? — каза султанътъ.

Царкинята на драго сърдце изпълни желанието на баща си и разказа съ всички подробности, какъ, безъ да подозира коварнитѣ планове на магйосника и безъ да подозира чудеснитѣ свойства на старата лампа, смѣни я съ нова и какъ дворецътъ биде пренесенъ отъ нѣкаква непостижима сила въ края на Африка.

— Както знае твое величество, — продължи Бадрулбудура, — животътъ ми не се изложи на никаква опасностъ; но мжчителната мисль не ми даде спокойствие, че азъ нѣма да се върна въ отечеството си, че ти ще обвинишъ Аладина за моето изгубване, и той ще стане жертва на твоя гнѣвъ... И моятъ злобенъ магйосникъ искаше да ми втълпи убеждението, че мжжъ ми не е вече живъ и миналото нѣма да се върне... Не зная какъ щѣше да се свърши всичко това, ако не се явѣше Аладинъ тъкмо на време на помощъ и не ме бѣше научилъ какъ да се отърва отъ врага си. Като упоихъ магйосника, Аладинъ отново завладѣ лампата, и дворецътъ се върна на старото си мѣсто.

Султанътъ изслуша внимателно този разказъ, взе Аладина подъ ржка и му каза развълнувано:

— Синко, виждамъ сега, колко несправедливо се отнесохъ къмъ тебе; прости, ако можешъ, моята неволна строгостъ.

— Господарю, — отговори Аладинъ, — мога ли да имамъ дързостъта да те обвиня, че бѣше сърдитъ? Това направи ти отъ обичъ къмъ тази, която е за мене по скжпа отъ всичко на свѣта... Не, тукъ никой не е виновенъ, освенъ оня зълъ магйосникъ, който нѣколко пжти се опитва да ме умори... Когато сме свободни, ще разкажа на твое величество миналата му още по-жестокъ коварна постжпка съ мене.

Султанътъ отговори, че ще чака съ нетърпение това време.

Следъ това тѣ се покачиха на горниятъ етажъ, гдето магйосникътъ лежеше още на миндеря съ посинѣло лице, съ увиснала назадъ глава и съ страшно изпжкнали очи. Султанътъ се отвърна съ отвращение отъ него. Аладинъ, като повика своитѣ служители, заповѣда имъ да го отнесатъ и да го хвърлятъ на това мѣсто, гдето хвърляха мъртвитѣ на гладнитѣ звѣрове и птици.

Тѣй Аладинъ се отърва втори пжтъ отъ явна смъртъ, но съ това не се свърши изпитанието му: той трети пжтъ се изложи на голѣма опасностъ, за което още сега ще разкажа.

Африканскитъ магйосникъ имаше по малкъ братъ, на име Хайдаханъ, който не по малко знаеше магйосничеството отъ братъ си, и не бѣше по малко зълъ и коваренъ. Братята не живѣха

заедно; ако единият бѣше на изтокъ, то другиятъ отиваше на западъ, но това не имъ бъркаше да се чуватъ и да си помагатъ единъ другъ. Всѣка година съ помощта на геомантията тѣ се узнаваха, кой где се намира и дали иматъ помощъ единъ отъ другъ.

Наскоро следъ това африканскиятъ магйосникъ стана жертва на собственото си престѣпление. Хайдаханъ, който отдавна нѣмаше никакво известие за брата си, поиска да се научи где се намира гой, здравъ ли е или какво прави? Затова взе сандъчето си съ пѣска; постави точки, начерта фигури, съпостави ги и,

като ги пресмѣтна, съ ужасъ забеляза, че братъ му нѣма вече на този свѣтъ, че е отровенъ отъ човѣкъ отъ ниско произхождение, но жененъ за дъщерята на султана и живѣе въ столицата на китайското царство.

Щомъ Хайдаханъ се научи за тѣзи подробности, страшна злоба кипна въ душата му, и той се закле да отмъсти както и да е на убиеца. Безъ да отлага своето намѣрение, той побърза да се приготви на пътъ и следъ дълго и мъчно пътуване той стигна най-сетне въ този градъ, гдето отново и честито живѣеше Аладинъ.

На другия ден след пристигането си Хайдаханъ разпита добре и, като се утвърди, че геомантията му е казала право, почна да обмисля какъ ще може по-лесно да изпълни плана си. Като се скиташе по улицитѣ на града и като се спираше тамъ, гдето се трупаша хора, внимателно се вслушваше къмъ всичко, което се говореше наоколо му; той често чуваше името на Аладинъ, всѣкога произнасяно съ особено уважение; а разказитѣ за голѣмитѣ богатства, за безподобната щедростъ на народния благодѣтель все повече и повече възбуждаха у него жаждата за отмъщение и усиливаха злобата му.

Веднѣжъ, когато се намираше въ едно заведение, въ което се приготвяваше ароматиченъ чай, чу да се говори за нѣкаква си Фатма, прочута между народа като светица. Казваха, че правѣла чудеса, че главоболието лѣкувала само съ едно слагане на ржката си върху болния и пр. Ето защо, когато тя излизаше отъ килията си всѣки понедеѣлникъ и петѣкъ, народътъ се трупаше около нея на тѣлпи.

Като слушаше тѣзи разкази, въ главата му се втѣлпи една дяволска мисль: като реши да я изпълни той почна да разпитва едно отъ събеседницитѣ си за светицата Фатма и се научи гдето и какъ тя живѣе, кога и на коя улица може да се срещне.

Въ вторникъ Хайдаханъ отиде да срещне Фатма и, като я дочака, трѣгна следъ нея да я следва, докато тя не стигна келията си. Злодеецътъ забеляза не само кжщата, но и вратата, гдето влѣзе светицата.

Около срѣдношъ, когато въ цѣлия градъ царуваше мъртва тишина, магйисникътъ се приближи предпазливо до жилището на Фатма и, като отвори полека незаклучената врата, влѣзе въ двора, гдето видѣ светицата заспала на рогозка. Той се приближи до нея, извади ножа изъ пояса си и допрѣ острието до гърдитѣ ѝ. Светицата се пробуди внезапно, отвори очи и се вкамени отъ ужасъ, като видѣ непознатъ човѣкъ, готовъ да я заколи.

— Ако викнешъ и повикашъ на помощъ, — каза ѝ той, — ще те накарамъ да млъкнешъ.

Но нещастната не мислѣше да вика, а само гледаше съ изплашенъ погледъ злодееца.

— Трѣбва ми твое то облѣкло, — каза той, — и можешъ да бждешъ утвърена, че нѣма да ти направя никаква пакостъ.

Разтреперана отъ страхъ, тя побърза да изпълни искането му; Хайдаханъ се преоблѣче и, като не можеше да си послужи самъ съ нѣкои части отъ женското облѣкло, обърна се за помощъ къмъ Фатма.

— Наметни ме и ме приготи както трѣбва, но най-напредъ боядисай ми лицето да приличамъ на тебе; изобщо помжчи се да ме оприличишъ на тебе.

Като видѣ, че ржцетѣ ѝ треператъ като треска, той прибави:

— Отъ какво се плашишъ? Повтарямъ ти и се кълна въ Бога, че животътъ ти е въ безопасностъ.

Фатма се поуспокои малко и доста сполучливо изпълни желанието на магйосника, но той не удържа своята дума: като из-

бѣгваше да проливаа кръвъ, той удуши жената съ ржце, а сетне я изтегли презъ двора и я хвърли въ клѣденеца.

На другия день, безъ да се гледа на това, че не бѣше вторникъ, нито петъкъ, той се облѣче въ дрехитѣ на Фатма, излѣзе на улицата; народътъ се събра на тълпи около него: едни цѣлуваха ржцетъ му, други го хващаха за дрехитѣ, а тѣзи, които страдаха отъ главоболие, молѣха го да ги излѣкува. Магйосникътъ се стараеше да подражава въ всичко на Фатма: мърморѣше нѣкаквис несвързани думи като молитва и се докосваше до болнитѣ; макаръ и да не можеше да излѣкува нѣкого, то тълпата се увеличаваше около него все повече и повече, тъй щото, когато Хайдаханъ стигна дворцовия площадъ, народнитѣ викове се тъй много усилиха, щото привлѣкоха вниманието на царкинята Бадрулбудура.

— Я вижъ, какъвъ е този шумъ?—каза тя на една отъ своитѣ слугини.

Слугинята погледна презъ прозореца и, като видѣ каква е работата, отговори:

— Минава светицата Фатма а народътъ, както всѣкога, се притиска около нея, за да получи благословението ѝ или да се излѣкува отъ болеститѣ си.

Царкинята бѣше много пжти чувала за чудесата на тази необикновена жена и тя отдавна искаше да я види. Сега, като се възползува отъ случая, тя тутакси проводи евнуха да я повикатъ въ двореца.

Магйосникътъ се надѣваше много на тази покана, за да може да си постигне престжпнитѣ планове, и щомъ видѣ евнуха да излиза изъ вратата да го вика, той отиде къмъ него. Робътъ съобщи желанието на господарката си и мнимата Фатма трѣгна подиръ него.

Като се изкачи въ горнитѣ стаи, гдето се намираше царкинята, магйосникътъ я поздрави съ хубави, ласкателни думи и пожела миръ, благословение и щастие за цѣлата кжца. Бадрулбудура го срещна, покани го съ дълбоко почитание да седне при нея и му отговори:

— Благочестива майко, вѣрвамъ въ искреностъта на твоитѣ благи пожелания и се надѣвамъ, че Богъ ще чуе праведнитѣ ти думи. Отдавна чувахъ азъ за твоя примѣренъ животъ и желаяхъ горещо да се поразговоря съ тебе да се науча отъ тебе нѣкое добро дѣло: не ми отказвай на молбата, остани у насъ на гости поне за нѣколко дни.

Магйосникътъ вътрешно бѣше въ възторгъ отъ предложението на царкинята, но, за да изиграе както трѣбва ролята си, той почна да се отказва, като се основаваше на закона Божи, който му заповѣдва да избѣга отъ всички свѣтовни съблазни, казваше, че е привикналъ на простъ, уединенъ животъ.

— Майко, — възрази на това царкинята, — повѣрвай ми, никоѣ нѣма да побърка на твоитѣ привычки; ти ще бждешъ тукъ тъй спокойно като въ келията си; ние имаме много свободни, отстранени стаи. . . Трѣгни следъ мене да си изберешъ която искашъ.

Тъ двамата слѣзоха долу, и магйосникътъ избра най-малко разкошната отъ всички стаи.

Тъй като идѣше време за обѣдъ, то царкинята повика гостенина си да обѣдва съ нея; но мнимата светица отговори, че освенъ хлѣбъ и вода нищо друго не упогрѣбвява. Тя не можеше да си открие лицето презъ време на обѣда, ето защо се отказа да обѣдва.

Следъ обѣдъ магйосникътъ отново се покачи горе и дълго време се разговаря съ царкинята, при което тя повече го слуша, отколкото да говори. Най-сетне тя попита гостенина си, какъ намира стаята си, хубава ли е?

— Азъ не мога да ценя свѣтския разкошъ, — отговори Хайдаханъ, — но ако искашъ да чуешъ моето мнение, — каза той, като разглеждаше всичко внимателно, — то трѣбва да ти кажа, че не можешъ представи човѣкъ нѣщо по-хубаво дори въ края на Мохамеда... Едно само, струва ми се, липсва... Но въпрочемъ, не е моя работа...

— Не, не, майко, кажи, щомъ почна да говоришъ. Кой знае, можеби ще се възползваме отъ твоя съветъ да премахнемъ този недостатъкъ, — каза царкинята.

— Като е тъй, — отговори мнимата Фатма, — не мога да не си изкажа мисълта: стаята би била много по-хубава, ако се окачи по срѣдата ѝ яйце отъ птицата Рока.

— Че каква е тази птица? — попита царкинята.

— О, тя е една страшна голѣма птица, тя живѣе въ височинитѣ на Кавказкитѣ планини и рѣдко може да се види.

Следъ този разговоръ минаха на други предмети, но мисълта за яйцето на птицата Рока не излизаше цѣлата вечеръ изъ главата на царкинята; тя мислѣше за това яйце дори и тогава, когато Фатма я остави да отиде да спи.

Въ това време Аладинъ бѣше на ловъ и се върна много късно вечерята. Той отиде направо въ стаята ѝ, като се поздравилъ направо съ царкинята, забеляза, че тя е нѣщо неразположена и загрижена.

— Струва ми се, че не ми се радвашъ. Можеби не си здрава? Кажи ми, драга моя, не скривай нищо отъ мене, — каза Аладинъ.

— Не, азъ съмъ напълно здрава, — отговори царкинята — и все тъй ти се радвамъ. Ако забелязвашъ у мене нѣкоя промѣна, то е, защото мисля за една много проста и нищожна работа, която въ всѣки случай не излиза изъ главата ми. Днесъ, когато седѣхъ въ горната стая и се възхищавахъ отъ хубостта ѝ, дойде ми на умъ, че тя би станала много по-хубава, ако се окачи едно яйце на птицата Рока. Но тъй като желанието ми не може да се изпълни, то и да не говоримъ за това нѣщо.

— Защо да не говоримъ? — възрази Аладинъ, — ти много добре знаешъ, че за мене нѣма нищо невъзможно, особено когато се касае да изпълня твоитѣ желания.

И въ това време той отиде въ горната стая, гдето извади изъ пазвата си вълшебната лампа, отъ която не се раздѣляше вече, и повика духа. Като се яви духътъ, Аладинъ му каза:

— Донеси ми още сега яйцето на птицата Рока и го окачи срѣдъ стаята.

Въ отговора на тѣзи думи се изчу такъвъ страшенъ звукъ, щото цѣлиятъ дворецъ се разтърси до основитѣ и самиятъ Аладинъ едва устоя на краката си. А следъ това като гръмъ се изчу гласътъ на духа:

— Какъ, злочести! Малко ли ти сж всичкитѣ добрини, които ти даде нашиятъ повелителъ и искашъ да окачишъ самия него въ стаята! Безумнико! знаешъ ли, че за тази дързость азъ трѣбва да те премахна и да обърна въ прахъ цѣлиятъ ти дворецъ заедно съ жителитѣ му? Но, за твое щастие, азъ зная, че не се яви у тебе това престѣпно желание: твоятъ най-зълъ неприятелъ го внуши на жена ти, именно Хайдаханъ, братъ на този африкански

магйосникъ, който не единъ пжтъ искаше да ти отнеме живота и умрѣ отъ отрова. Сега неговиятъ отмъстителъ се намира тука, въ двореца, подъ видъ на светица Фатма, която той съ ржцетѣ си удуши тази нощъ и я хвърли въ кладенеца.

Духътъ изчезна; Аладинъ се посвѣсти следъ този страхъ, но все още смутенъ и разтревоженъ, се спусна бързо въ стаята на царкинята и каза ѝ, че не може изпълни желанието ѝ, защото го боли глава. Бадрулбудура тутакси проводи да повикатъ мнимата Фатма — цѣлителката, както предполагаше Аладинъ. Като се яви тя, той я посрещна и каза:

— Честна майко, радвамъ се, че те намирамъ въ кжщата си въ такова време, когато най-вече се нуждая отъ твоята помощъ. Отъ невидѣлица ме заболѣ глава, облекчи ми страданията съ силата на светитѣ си молитви.

Като каза това, той наведе глава, а самъ следѣше неприятеля си, какво ще прави и забеляза, че магйосникътъ се приготви да извади ножа си. Тогава Аладинъ го хвана за ржката, безъ да му даде да я мръдне, и съ удара на собствения си ножъ го повали на земята.

42

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева.

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Царкинята извика и, като се хвърли къмъ мъжа си, каза страшно изплашена:

— Мжжо, какво направи? Ти уби светата жена!

— Това не е Фатма, не е жена, — отговори спокойно Аладинъ, — а злобенъ врагъ, лъжецъ, който искаше да ме убие, ако не предварихъ удара. Той е братътъ на африканския магйосникъ; той искаше да ни отмъсти за смъртта на брата си, но, благодарение на Бога, той самъ намѣри своята гибель.

Следъ това той откри лицето на убития и се видѣ, че е мжжъ.

Така се избави Аладинъ отъ преследванието на двамата братя магйосници, и следъ това никой не наруши спокойното му щастие. Когато султанътъ достигна дълбока старостъ и умрѣ, дъщеря му Бадрулбудура остана наследница на бащиния си престолъ, защото нѣмаше наследникъ, а тя предаде престола на Аладинъ. Дълги години той управлява държавата тѣй разумно, милостиво и справедливо, щото благодарния споменъ за него се придаваше отъ поколения на поколения и се предава и до днесъ.

Индийскиятъ султанъ, благодаренъ отъ разказа за вълшебната лампа и отъ всички други приказки, благодари на Шехеразада. Макаръ и да забеляза много рано, че тя нарочно разтѣга своите приказки и ги избира тѣй, щото една следъ друга да бждатъ все по-увлѣкателни, но това напълно се съгласяваше съ неговите тайни скрити чувства. Още отъ самото начало на тѣзи увлѣкателни разкази, Шахриаръ въ дълбочината на душата си бѣше решилъ да не турга въ изпълнение страшната си клетва, която бѣше далъ необмислено въ минутата на разпаления си гнѣвъ,

Сега се плашеше да не би да пресѣхне чудния източникъ на приказките и този страхъ той изказа на жена си.

— О, не, господарю, — отговори тя, — моята фантазия е неизтощима, неизчерпаема, стига само да не се умори вниманието на твое величество.

— Въ такъвъ случай ние двама можемъ да се успокоимъ, — каза султанътъ на жена си, — защото азъ съмъ готовъ да те слушамъ безъ край. Стига да имашъ добрината да ми разказвашъ любопитните си приказки, съ които ме увеличашъ доста много.

Ободрена отъ тѣзи думи, Шехеразада започна своята нова приказка, която бѣше много по-любопитна и по-интересна отъ всички приказки, които тя бѣше разказала до сега.

Приказката за славния халифъ Харунъ-Алъ-Рашидъ.

— Господарю, не веднъжъ ми се е случвало да черпя своите разкази изъ живота на прочутия халифъ Харунъ-Алъ-Рашидъ: животътъ на този човѣкъ е пълненъ съ голѣми събития, и това, което ще разкажа сега, навѣрно ще заслужи вниманието на твое величество.

Всѣки знае отъ опитъ, че човѣкъ не е всѣкога въ едно настроение, ту е безпричинно веселъ, ту е радостенъ, ту е тъженъ

Хиляда и една нощъ

и съ това опечелява всички наоколо си. Подъ влиянието на такава една безпричинна тжга, при него се яви великият везиръ Джи-афаръ и, като забеляза господаря си задълбоченъ въ настроение, поиска да се повърне назадъ; но халифътъ въ тази минута дигна глава и го накара да се спре.

— Господарю, — каза тогава смутениятъ везиръ, — прости ме, че се осмѣлихъ да наруша твоето усамотение, но азъ не знаехъ... не можехъ да предположа, че твоето сърдце не е чуждо на тжгата, която не е свойствена, не е позната на твое величество.

— А нима азъ съмъ тжженъ? — възрази халифътъ. — Наистина, ако ти не забележеше това, азъ нѣмаше да зная, че съмъ печаленъ, защото скръбта не е въ характера ми. Въ всѣки случай трѣбва по-скоро да се запилѣе това настроение, и, ако ти нѣмашъ да ми съобщишъ нѣщо важно, то разкажи ми нѣкоя история, която би могла да ме развесели.

— Господарю, — отгори великият везиръ, — азъ всѣкога съмъ готовъ да ти услужа, но сега, съгласно получената заповѣдь съмъ дошелъ тукъ да придружа твое величество въ обикновенитѣ разходки по градскитѣ улици, а такава пжтуване, мисля, ще достави голѣмо развлѣчение.

— А, да! Азъ бѣхъ забравилъ за това, — извика халифътъ. — Благодаря, че ми напомни; тогава иди по-скоро, преоблѣчи се докато и азъ направя сжщото.

Скоро тѣ излѣзоха изъ дворцовата градина презъ тайната врата и тръгнаха къмъ преградието и двамата облѣчени като търговци. Като обходиха частъ отъ града, която се намираше на другата страна на рѣка Ефратъ и като минаха рѣката съ лодка, отидоха въ другата частъ, но нито тукъ, нито тамъ срещнаха нѣщо особено и никжде не забелязаха да е нарушенъ редътъ въ града. Тогава халифътъ, малко уморенъ, сви къмъ Багдатския мостъ, за да се върне.

На края на моста се приближи къмъ него единъ слѣпецъ старецъ и протегна ржка за милостиня. Харунъ-Алъ-Рашидъ му даде една златна монета и поиска да отмине, но бедниятъ го спрѣ, хвана го за ржка и му каза:

— Който и да си ти, мой благодетелю, моля те да ми направишъ още една милость: удари ме по бузитѣ колкото се може по-силно и бжди увѣренъ, че съ това ще ми направишъ добро, защото азъ заслужавамъ хиляди пжти по-голѣмо наказание отъ това.

Халифътъ се опита да си замине, но слѣпецътъ го хвана за края на дрехата и продължаваше да се моли.

Колкото да се показваше тази молба чудна и необяснима, халифътъ не искаше да се разправя повече съ слѣпеца, затова го удари леко по страната. Сетне, като отмина нѣколко крачки, той се обърна къмъ великия везиръ и каза:

— Въ постжпката на този човѣкъ все ще се крие нѣкоя особена причина, и азъ искамъ да я науча. Иди му кажи, кой съмъ азъ и нека дойде утре въ двореца следъ пладне, подиръ молитва.

Джиафаръ се върна; и той даде милостиня на слѣпеца, удари го по страната и, като му каза какво е заповѣдалъ султанътъ, затече се да се присъедини къмъ халифа.

Скоро тѣ стигнаха единъ широкъ площадъ, едно грамадно множество отъ хора, нѣкакъвъ младъ човѣкъ облеченъ прилично, препускаше съ една хубава кобила назадъ-напредъ, и макаръ тя да бѣгаше колкото сила имаше, той не преставаше да я бие съ камшика си тѣй, щото цѣлата бѣше покрита съ кървава пѣна. Такава жестокостъ безъ причина възмути халифа, и той попита одного отъ зрителитѣ, кой е този юноша и защо тѣй безъ милостъ мъчи коня си? Запитаниятъ отговори, че никой не познава конника, нито знае причинитѣ на неговата постѣпка, макаръ и да виждатъ всички, че той се явява нѣколко дни подредъ въ едно и също време съ кобилата и почва да я бие и препуска.

Халифътъ нищо не отговори на това, но като продължи пѣтя си, заповѣда на Джиафаръ да забележи мѣстото и да позвика на другия день конника въ двореца заедно съ слѣпеца.

По-нататкъ въ една отъ главнитѣ улици, по която халифътъ отдавна не бѣше минавалъ, имаше едно такова ново, широко и хубаво здание, което можеше да бѣже дворецъ.

— Кому принадлежи този домъ? — попита халифътъ, като се обърна къмъ Джиафаръ.

Джиафаръ отговори, че не го знае, но ще се потруди да го научи.

И той се отби въ съседното дюкянче, гдето му казаха, че името на стопанина е Коджа Хасанъ, съ прѣкоръ Алхабалъ, който преди нѣколко време е билъ крайно сиромашъ, а сега живѣе царски, безъ да знае нѣкой, откъде е взелъ този човѣкъ това богатство.

— Азъ изкамъ да видя този Коджа Хасанъ, — каза халифътъ, — нека утре да дойде въ двореца заедно съ конника и съ слѣпеца.

Великиятъ везиръ побърза да предаде и тази заповѣдъ.

На другия день, следъ послеобѣдната молитва, халифътъ влѣзе въ стаята и намѣри слѣпеца, непознатия младъ човѣкъ и Коджа Хасанъ Алхабалъ. Като се показва халифътъ и тримата станаха и се поклониха, но той имъ заповѣда да се изправятъ и, като седна на мѣстото си, каза имъ, като се обърна най-напредъ къмъ слѣпеца:

— Какъ се казвашъ?

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — отговори слѣпецътъ — казвамъ се Баба Абдалъ.

— Тогава кажи ми, Баба Абдалъ, откровено истината, какво те кара да принуждавашъ своитѣ благодѣтели да те удрятъ по-странитѣ? Твоята постѣпка ми се показва вчера не само необяснима, но и осъдителна: тя оскърбява благотворителността и обществената нравственостъ, дава поводъ къмъ съблазни въ народа. Съ какво можешъ да оправдаешъ поведението си? Каква причина те кара да правишъ това? Ето какво искамъ да зная.

Баба Абдалъ се поклони предъ трона и, като се изправи, каза:

— Повелителю на правовѣрнитѣ, преди всичко моля те да ми простишъ тази дързостъ, съ която отъ незнание се обърнахъ

къмъ твое величество. Наистина, моята постъпка трѣбва да се покаже недостойна предъ очитѣ на всички добромислещи хора; но предъ Бога тя има своето оправдание, като слабо наказание за она великъ грѣхъ, който никога не мога изкупи, макаръ и всички хора въ свѣта да ме ударятъ. Ти ще се съ согласишъ съ това, господарю, като благоволишъ да изслушашъ моята изповѣдь.

Какво разказа слѣпецътъ Баба-Абдалъ на халифа

Азъ съмъ роденъ въ Багдаты; моитѣ родители, които умрѣха единъ следъ другъ, ми оставиха доста голѣмо богатство, и, макаръ и да бѣхъ твърде младъ, азъ не обичахъ да живѣя празенъ, разкошенъ животъ, а постоянно се мжчехъ да увелича своитѣ срѣдства, и старанията ми не пропаднаха току тъй; като събирахъ малко-помалко пари, азъ, най сетне, имахъ възможность да си купя осемдесетъ камили и да ги давамъ на търговцитѣ подъ наемъ да си пренасятъ стокитѣ.

Това предприятие се оказа много доходно, тъй щото азъ имахъ постоянно хубава печалба, и може да се каже готвѣхъ се да стана голѣмъ богаташъ. Но ето веднѣжъ, като се връщахъ отъ Балсоръ, кждето се прекарваше по голѣмата частъ отъ стоката за Индия, случи ми се да се спра съ своитѣ натоварени камили срѣдъ една разкошна ливада. Едва можахъ да пусна камитѣ на паша и да си почина, току гледамъ, яви се при мене нѣкакъвси жочтенъ дервишъ, който отиваше въ Балсоръ; той ме поздрави и седна до мене. Ние се поразговорихме, смѣсихме яденето си и жочнахме да обѣдваме.

Въ време на обѣда, стана дума за това, за онова, и най-сетне дервишътъ ми каза:

— Знаешъ ли, братко, че тукъ близко зная едно мѣсто, гдето се пазятъ такива голѣми богатства, щото и да натоваримъ всичкитѣ си камили съ злато и скъпоценни камъни, пакъ нѣма да личи, че е вземано.

— Приятелю, благодарѣтелю! — извикахъ азъ, като пригърнахъ дервишина, — за тебе не сж потрѣбни богатства, ти доброволно си се отказалъ отъ всички земни блага, и тази тайна не ти е жолезна... Най добре открий ми я, покажи где сж тѣзи съкровища; азъ ще натоваря своитѣ камили и ще ти дамъ... една.

За такова едно голѣмо благодѣяние азъ се решихъ да се отплатя на дервиша само съ една камила, — толкова ме бѣше обхванала ненаситна страсть къмъ забогатяване.

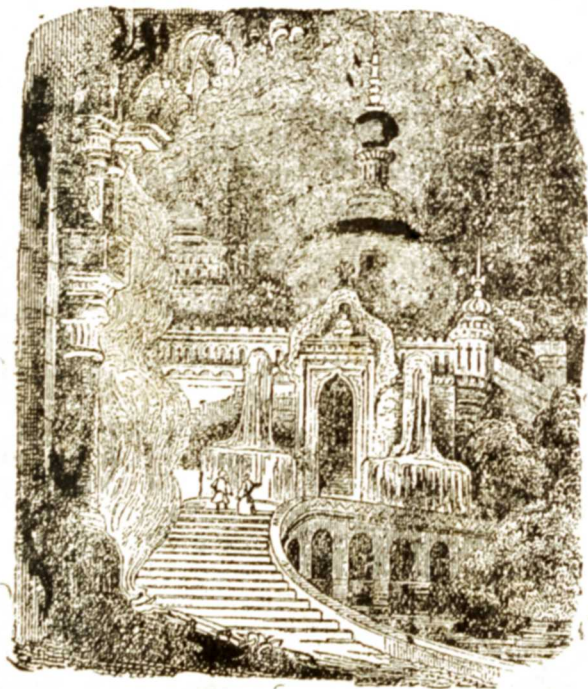
Но дервишътъ съ нищо не изказа своето негодувание и отговори много спокойно:

— Братко, навѣрно и ти самъ виждашъ, че твоео предложение не е справедливо. Азъ мога да запазя моето за себе си и самъ да завладѣя всичкитѣ богатства. Но казана дума — хвърленъ камъкъ: не се отказвамъ отъ обещанието си и ще ти покажа где се пазятъ тѣзи неизброими богатства, само съ едно условие: ти казвашъ, че имашъ осемдесетъ камили, ще ги натоваримъ съ злато и сребро дотолкова, доколкото могатъ да носятъ, и сетне ще ги раздѣлимъ поравно. Струва ми се, че такъвъ дѣлежъ нѣма

да бжде обиденъ за никого, защото, ако ти ми давашъ четиридесетъ камили, азъ ти отстъпвамъ такова богатство, съ което ти ще можешъ да си купишъ съ хиляди камили.

Азъ нищо не можахъ да отговоря на това предложение, но душата ми се възмущаваше; тежко ми бѣше да отстъпя половината отъ обещаното съкровище, макаръ другата половина да ми се даваше току тъй. Съ една дума, преди да получа благодарението, азъ се показахъ неблагодаренъ. Но като се боехъ да не се лиша отъ всичко, съгласихъ се съ дервиша щя не ща.

Той тръгна предъ мене да показва пътя, пъкъ азъ, като прибрахъ своитѣ камили, тръгнахъ съ тѣхъ подиръ него, и скоро ние стигнахме нѣкаква тѣснина, която служеше като входъ въ една широка долина, заобиколена отъ всички страни съ високи, стрѣмни планини. Входътъ бѣше тъй тѣсенъ, щото моитѣ камили

се спрѣха предъ него и не можахъ да мръднатъ но-нататѣкъ; трѣбваше да тръгнатъ една по една, една следъ друга. Когато се побраха всички въ тѣснината, дервишътъ ми каза:

— Ей тука ще се спремъ; накарай камитѣ да си легнатъ, за да може по-лесно да се натоварятъ, пъкъ азъ ще се заема да открия съкровището.

Съгласно съ тази заповѣдъ, азъ се върнахъ на първото си мѣсто и намѣрихъ дервиша съ огниво въ ржка, готовъ да запади кладата, натрупана отъ сухи клони. Щомъ пламна огнѣтъ, дервишътъ хвърли въ него нѣкакваси миризлива трева и, като дигна

гъстъ черъ димъ въ висината, той почна да го разпилява съ дветъ си ръце и да произнася нѣкаквиси неразбрани думи. И тутакси въ отвесната скала, предъ която стояхме и гдето до тогава не се забелязваше нищо, се образува широка цепнатина, като хубава фигурна арка. А навжтре, въ дълбочината на разпукнатата скала, се откри разкошенъ дворецъ, който, както се виждаше не бѣше произведение на човѣшки ръце, защото такава хубава, красива, смѣла и лека постройка не може да се срещне въ свѣта.

Но всичко това си припомнихъ по-сетне, а тогава, когато се намирахъ въ нѣкакво упоение, азъ едва обръщахъ внимание къмъ чудно хубавия дворецъ; мене не учуди и самото му появяване. Цѣлъ погълнатъ отъ жажда за богатство, азъ като дивъ звѣръ, който се хвърля върху жертвата си, се затекохъ къмъ първата купчина злато и съ трескава бързина почнахъ да пълня своитѣ мѣхове; азъ искахъ да ги напълня до горе, но моитѣ сили и силитѣ на камилиѣ ми ме накараха по незоля да въздържа своитѣ стремежи.

Старецътъ спокойно и полека правѣше сжщото, но азъ забелязахъ, че той не взема тѣй много златнитѣ монети, а избира най-хубавитѣ самоцаѣтни скжпоценни камъни. Тогава азъ разбрахъ, че тѣ сж по скжпи отъ златото, че азъ съмъ билъ глупавъ до тогава и почнахъ да следвамъ примѣра на другаря си. Скоро ние напълнихме всички човали, натоварихме ги на камилиѣ, но преди да тръгнемъ, старецътъ се върна при единъ отъ скжпоценнитѣ сждове, взе отъ дъното му една дървена кутийка, пхна я въ пазвата си и се приготвихме на пжтъ. Впрочемъ да не възбуди завистъ у мене, той показа кутийката, въ която нѣмаше нищо друго освенъ бѣла, миризлива мазъ.

Следъ това пукнатината се затвори тѣй, както се бѣше отворила; отново се издигна димъ отъ пламъка и се разпилѣ изъ въздуха, чуха се вълшебнитѣ думи, които произнесе дервишътъ, и отново скалата взе първия си видъ.

Тогава азъ поведохъ камилиѣ си, изведохъ ги изъ долината една следъ друга и ги раздѣлихме на два кервана, по четиридесетъ въ всѣки. Вървѣхме заедно до голѣмия пжтъ да се простимъ тамъ и да се раздѣлимъ на две страни. — азъ къмъ Багдаты, а дервишътъ — къмъ Балсоръ.

На прощаване азъ му изказахъ своята благодарностъ съ най-горещи и трогателни думи, следъ това се прегърнахме приятелски и всѣки отъ насъ тръгна по пжтя си.

Но едва пристжпихъ нѣколко крачки и демонътъ на завистъта завладѣ моето сърдце: стана ми мжчно за моитѣ камили, които отнесоха отъ мене половината отъ моето съкровище.

— Защо му сж богатства, — мислѣхъ си азъ, — нали той се е отказалъ отъ хората, отъ свѣта и отъ всичкитѣ земни богатства, за него е отворенъ пжтя къмъ този вълшебенъ дворецъ, гдето може да си вземе каквото иска, защо да вземе отъ мене?

Въ свѣто безумно заслѣпление азъ се мислѣхъ докаченъ и решихъ както и да е да спечеля изгубеното.

Съ тази целъ, като спрѣхъ кервана, азъ се върнахъ назадъ, почнахъ да викамъ съ всички сили, като се стараехъ съ различни знаци да накарамъ дервиша да се спре. Старецътъ се обърна и, като разбра, че го викамъ, спрѣ се съ своитѣ камили.

— Братко, — почнахъ азъ да му говоря, като се приближихъ до него, — слава Богу, че не се отдалечихме много единъ отъ другъ и че можахъ да те извикамъ. Знаешъ, дойде ми на умъ да взема всички камили. Можешъ ли ти, който си отвикналъ отъ свѣтовнитѣ трудове, да се разправишъ съ такъвъ голѣмъ керванъ? . . . И десетъ камили да останатъ у тебе, надали можешъ ги изкара въ града си, затова най-хубаво, повѣри ги на моята опитностъ.

— Правъ си донѣкжде, наистина, — отговори старецътъ, — не ми идваше на ума затова. Ако искашъ, вземи си още десетина, стигатъ ми тридесетъ.

Разбира се, азъ не закъснѣхъ да се възползувамъ отъ решението на дервиша: избрахъ десетъ най-хубави камили, отдѣлихъ ги на страна и ги покарахъ за да стигна другитѣ мои четиридесетъ камили. Да се призная, азъ не очаквахъ такава отстъпчивостъ, но тя още повече възбуди моята ненаситна жажда къмъ богатства.

Като погледнахъ завистливо останалия керванъ, азъ казахъ:

— Но у тебе оставатъ доста много още. . . ти не можешъ ги управлява. . . Слушай, приятелю, толкова добрини ми направи, щото грѣхъ би било на душата ми, ако не те отърва отъ безпокойствие. Азъ много добре зная какви мъжнотии те очакватъ по пътя съ тѣзи камили. Послушай моя искренъ съветъ, намали кервана си на половина.

Дервишътъ се съгласи съ това. Тогава ме завладѣ нѣкакво си безумие: азъ се хвърлихъ предъ краката на стареца, пригърнахъ ги, цѣлувахъ му ржцетъ и едва не го молихъ съ сълзи, да ми даде всички останали камили, като му доказвахъ, че не му сж потрѣбни никакъ, че той всѣкога, щомъ поиска, може да има колкото желае богатства. И не зная дали моитѣ думи подействуваха, ала дервишътъ имаше желание да се откъсне отъ мене: той изпълни моето искание; струва ми се, че последното е по за върване, защото, безъ да се гледа на моитѣ унижителни молби, по единъ мой погледъ той забеляза, че азъ съмъ готовъ да се реша на всичко, дори нѣма да се спра и предъ насилието.

Като му благодарихъ за такова безпримѣрно великодушие, азъ си спомнихъ за дървената кутийка и си помислихъ, че тази миризлива мазъ трѣбва да има особено свойство и можеби да е много по-сжжа, отколкото всичкитѣ богатства, които ми отстъпи дервишътъ.

— Дали затова не ми отстъпи той всичко друго? . . . Да, навѣрно за това, — помислихъ си азъ и подъ влиянието на тази мисль азъ отново се обърнахъ къмъ дервиша и му казахъ:

— Моля ти се, я ми кажи защо ти е тази кутийка съ мазъта, която ти взе отъ съкровището и я скри въ пазвата си? Струва ми се, че тя не може ти служи за нищо, защото отшелниците не си мажатъ коситѣ: та моля ти се, подари ми я за споменъ.

Дервишът едва се усмихна и, безъ да каже нѣщо, даде ми кутиятъ, като каза:

— На, вземи я, ако само това не ти достигаше за твоего пълно благополучие. Искашъ ли още нѣщо отъ мене? Кажй ми!

Да се призная, готовността на дервиша ме смути, и азъ почувствувахъ нѣщо като измжчване на съвѣстѣта; но това не се продължи много; като повъртѣхъ малко въ ржце кутиятъ, азъ я отворихъ и казахъ:

— Ето какво, братко, бжди тѣй милостивъ до край и ми обясни за какво служи тази мазъ? Ти не я взе отъ съкровището да направишъ брадата си блѣскава и миризлива, нали?

— Ти налучка, — отговори дервишътъ: — тази мазъ обладава необикновено магойосническо свойство. Тѣй, ако намажешъ съ нея само лѣвото око и веждата, ти ще видишъ всички съкровища, каквито има скрити въ недрата на земята; но ако намажешъ дѣсното око, ще ослѣпѣешъ завинаги.

Азъ много искахъ да изпитамъ на себе си това чудесно свойство на мазъта и казахъ на дервиша:

— Приятелю, вѣрвамъ, че ти нѣма да се откажешъ да ми намажешъ лѣвото око: ти най-добре знаешъ какъ може да се направи това.

Дервишът веднага изпълни молбата ми съ всичката необходимост, и следъ това, като отворихъ лѣвото си око, намазано съ вълшебната мазъ, азъ видѣхъ много ясно толкова много подземни богатства, щото се смаяхъ и главата ми се замая.

Но да видишъ богатствата, не ще каже, че ги владѣешъ, но азъ съ нова, неудържима сила се мъчехъ да ги завладѣя и си мислѣхъ:

— Ако тази мазъ е могла да ми открие съкровищата, то тя ще ми даде възможность и да ги завладѣя. Навѣрно дервишътъ ме лъже: азъ нѣма да ослѣпѣя, като се науча неговитѣ тайни, а ще достигна върха на благополучието. . .

Подъ влиянието на тази безумна мисль азъ казахъ на своя благодѣтель:

— Моля те още за едно, намажи ми и дѣсното око.

— Братко, защо се решавашъ да изгубишъ завинаги зрението си? — попита ме той.

— Не е истина това, — отговорихъ азъ съ недовѣрчива усмивка, — не може да бжде, щото едно и сжщо вещество да произвежда различни действия.

— Да, да, — отговори дервишътъ. — Богъ ми е свидетелъ, че казвамъ истината, макаръ и безъ това ти би трѣбвало да повѣрвашъ човѣка, който е далечъ отъ лъжата.

Както тѣзи думи, тѣй и поведението на дервиша би трѣбвало да ме накаратъ да се откажа отъ своето пагубно желание, но моето безумие бѣше отишло толкова далеко, щото азъ не искахъ да слушамъ никакви доказателства и упорито защищавахъ своето.

— Помисли си, най-сетне, — продължи великодушниятъ старецъ, — какво искашъ отъ мене? Следъ всички добрини, които можахъ да ти направя, не искамъ да бжда оржие на твоео нещастие. Да ослѣпѣе човѣкъ презъ цѣлия си животъ! О, какво може да бжде по-ужасно отъ това? Не ме принуждавай да отстъпая на такова твое безумно искание.

Но колкото повече говорѣше дервишътъ, толкова повече се усиливаше убеждението, че той нарочно ме плаши и, като ме заплашваше, че ужъ щѣлъ съмъ да ослѣпѣя, иска да ме отклони да не стана владѣтель на свѣтовнитѣ богатства.

— Ето какво, братко, — заявихъ му азъ решително, — остави ме самъ да се грижа за своето зрение; това не те засѣга и ти нѣма да бждешъ виновенъ въ този случай. Азъ само те моля да ми намажешъ дѣсното око, та нима ти е мжно да ми изпълнишъ молбата? Или искашъ да те намразя?

— Добре, нека стане по твоему, прошепна дервишътъ; само гледай по-сетне да не се оплаквашъ противъ мене.

И, като взе фаталната кутийка, той намаза около дѣсното ми око и засегна и веждата. Оттогава азъ не виждамъ вече свѣтлина; тя се стъмни за мене завинаги; дълбока, тъмна, непрогледна нощъ настана за моитѣ очи и нѣма да видя вече день до края на живота си!

Страшенъ, отчаянъ викъ се изтрѣгна изъ гърдитѣ, когато трѣбваше да се убедя въ своето безизходно нещастие; азъ за-

плакахъ като дете и молихъ дервиша да ми върне зрението, но напусто!

— Нещастнико, — отговори той, — ти си причината на това; твоето душевно заслѣпяване ти докара и тѣлесната слѣпота. Това трѣбваше да стане като справедливо наказание за ненаситната ти лакомия. За тебе всичко бѣше малко, ти не се задоволяваше дори съ такива несмѣтни богатства, които биха обогатили цѣли народи, и наказвай се сега за това. Никой не може помогна на твоето нещастие, освенъ единъ Богъ: ако можешъ, моли му се.

Като каза това, дервишътъ си замине, и азъ чувахъ какъ той подкара моитѣ камили къмъ Балсоръ. Мжчно е да се изкаже какво стана съ мене: азъ дълго време викахъ отчаяно, молихъ дервиша да не ме остави, да ме води, докато срещнемъ първия керванъ, но той не иска да чуе молбата ми и остави единъ слѣпецъ, безъ помощъ срѣдъ широката пустиня. Азъ бѣхъ въ такова положение, щото смъртта ми се показваше избавителка. Но вижда се, че самъ Богъ е искалъ тъй да живѣя и съ по-сетнешнитѣ си страдания да изкупя предъ него великия си грѣхъ. На другия день нѣкакъвси керванъ, който минаваше, ме забеляза и ме доведе въ Багдаты.

И тъй вмѣсто да се наслаждавамъ на всички блага, вмѣсто да бжда равенъ на който искате царъ, ако не съ власть, то съ неизтощими богатства, които имахъ на ржка, азъ станахъ беденъ слѣпецъ, неспособенъ дори да си спечеля прехраната съ нищо друго, освенъ съ просия. Самъ си спечелихъ такъвъ животъ; и колкото и да е горчивъ той, не може изкупи предъ Бога моя тежъкъ грѣхъ. Ето защо очаквамъ още по-тежко наказание и съмъ си взелъ за правило вмѣсто милостиня да искамъ по единъ ударъ по лицето, като виждамъ въ това макаръ и слабо удовлетворение на най-висшата справедливостъ.

— Сега, господарю, — каза най-сетне слѣпецътъ, — чакамъ твоята истинска присжда и като покоренъ робъ ще посрещна безропотно каквото и да било наказание, каквото пожелае твое величество да ми наложи.

Халифътъ се замисли малко и сетне стана.

— Грѣхътъ ти е голѣмъ, но азъ виждамъ и разкаянието ти е искрено, дълбоко; предъ Бога нѣма такова престѣпление, което да надмине неговото милосърдие. Моли се Богу, а за да не може грижата за дневната прехрана да ти бърка да се молишъ, азъ ти опредѣлямъ пожизнена милостиня по четири сребърни драхми на день и ти ще ги получаваешъ чрезъ моя великъ везиръ. Почакай да ти дадемъ първата помощъ и сетне си иди съ много здраве.

Баба-Абдалъ колѣничи предъ трона, като не намираше думи, за да си изкаже благодарността. Следъ това, като стана по заповѣдта на халифа, се отстри.

Тогава Харунъ-Аль-Рашидъ се обърна и къмъ другия непознатъ, който вчера предъ очитѣ на халифа немилостиво измжчваше своята кобила, и го попита за името му.

— Казвамъ се Сиди Нуманъ, — отвърна младиятъ човѣкъ.

— Слушай, Сиди Нуманъ, — продължи халифътъ — азъ много пжти съмъ виждалъ да учатъ коне, дори азъ самъ не веднъжъ съмъ ги училъ, но никога не съмъ виждалъ такова безчовъчно отнасяне съ тѣхъ, каквото си допускашъ ти и то всрѣдъ народа, всрѣдъ градския плошадъ. Жестокостъта ти бѣше тъй възмутителна, че трѣбваше да те подложимъ на наказание: но азъ искахъ да се науча за причинитѣ на твоята постъпка: дали не си принуденъ отъ нѣщо особено да посжпвашъ тъй? Като се сжди по годинитѣ ти и по вѣнкатия ти видъ, мжчно може да се предположи, че ти си наклоненъ къмъ таква звѣрство. Разясни ми още сега причинитѣ на тѣзи твои работи, но трѣбва да знаешъ отъ по-рано, че азъ не търпя лъжата и никому не прощавамъ, когато ме излъже.

Сиди Нуманъ колѣнчи предъ трона на халифа и, като се издигна, искаше да каже нѣщо, но езикътъ му не мърдаше. Виждаше се, че този момъкъ е много теглилъ и мжчно му бѣше да почне да разказва.

Нетърпеливъ и спривавъ по природа и привикналъ да се изпълнява всѣка една негова заповѣдъ веднага, Харунъ Алъ-Рашидъ, при всичко това, не се показва недоволенъ, той разбра положението на момъка и, за да го ободри, каза:

— Не се смущавай, Сиди Нуманъ, забрави, че съмъ твой господаръ и кажи самата истина, като откриешъ предъ мене душата си, както азъ бихъ открилъ своята на добрия си приятелъ. Вѣрвай, че ти ще намѣришъ съчувствие, ако го заслужишъ; ако има нѣщо предосъдително на съвѣстъта ти, азъ се обещавамъ да ти простя.

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — отговори Сиди Нуманъ, ободренъ отъ думитѣ на халифа — азъ вѣрвамъ дълбоко въ безпредѣлното великодушие на твое величество, но не искамъ да се ползувамъ отъ милостивото ти обещание, което ми давашъ по-рано; нека моитѣ действия се изложатъ на безпристрастна оценка и присжда и, ако намѣришъ въ тѣхъ нѣщо престѣпно, накажи ме, азъ безропотно ще се подчиня на твоята присжда. Но, господарю, ти си много добъръ и справедливъ и нѣма да намѣришъ вина тамъ, гдето трѣбва състрадание. И азъ съмъ узѣренъ, че ти ще ме съжалишъ, ще изслушашъ скръбната ми история, а можеби, ще оправдаешъ моята неволна жестокостъ.

Какво разказа Сиди Нуманъ

— Азъ произхождамъ отъ малко познато семейство, — почна Сиди Нуманъ — но нѣма да говоря много за това, за да не додѣя на твое величество; ще кажа само, че моитѣ родители, честни, прости граждани, ми оставиха достатъчно богатство, събирано съ трудъ и пестене, тъй щото азъ безъ особени лишения мажахъ да продължа скромния имъ и мжченъ животъ.

Едно не ми достигаше само, за да бжда напълно доволенъ: обична и добра другарка. Азъ очаквахъ това щастие, стремихъ се къмъ него отъ всичкото си сърдце; но вижда се, не ми е било

опредѣлено отъ Бога: вмѣсто радостъ, съпругата ми още въ началото подиръ сватбата внесе въ къщата ми скръбъ и горчивини.

Твое величество знае, че, споредъ нашитѣ закони и обичаи, ние нѣмаме възможность да си избираме жени и трѣбва да се уповаваме и довѣрваме на родители или на свати, така щото щастливиятъ бракъ е по-скоро една случайна печалба, която се пада много рѣдко; въ повечето случаи мжжътъ е благодаренъ, че жена му не е безобразна поне, не е зла и свадлива.

За пръвъ пжтъ като видѣхъ младата си жена съ открито лице, вънкашната ѝ хубостъ ми направи приятно впечатление; но, за мое нещастие, тази нейна красота бѣше и нейното едничко достоинство.

Още на другия день следъ сватбата тя ми даде да разбере нетърпимия ѝ характеръ. Когато въ обикновеното време ни съжиха да се хранимъ, азъ пратихъ да повикатъ Амина, — тъй наричаха жена ми. Но тя ме накара да я чакамъ доста дълго време и най-сетне се яви, седна на стола, безъ да каже думица. Нашиятъ обѣдъ, помня като сега, се състоеше отъ петъ яденета и първото ядене бѣше оризъ, подправенъ съ масло. Азъ почнахъ най-напредъ съ това обично за мене ядене и поканихъ и жена си. Но вмѣсто да вземе тя да яде съ лъжица, както ядатъ всички хора, тя извади отъ джеба си една ухочистка и съ нея почна да взема единъ по единъ оризъ и да го поднася лениво къмъ устата си. Да се признае, то ме учуди и ядоса въ едно и също време.

— Амина, — казахъ ѝ азъ колкото се може по-ласкаво — какво е това? Где си видѣла да ядатъ оризъ тъй? Ако не ти е това ядене по сърдце, вземи нѣщо друго; или ти ядешъ тъй малко, за да ме не осиромашаишъ? Не, мила, съ това нѣма да станемъ богати. При това ние, слава Богу, не сме толкова бедни, че да се лишаваме отъ най-необходимото. Вземи лъжицата и и яжъ както ядатъ всички хора.

Поне една дума да ми бѣше отговорила. Мрачно, разсѣяно, каточе нищо не чуваше, тя още по-нарѣдко се докосваше до ориза, а когато дадоха други яденета, тя не ги погледна дори и се задоволи само съ нѣколко хапки хлѣбъ — съ една дума, презъ цѣлото време на обѣда изяде толкова, колкото може да изяде едно птиче.

Който и да бѣше на моето мѣсто, не би се одържалъ да не кипне и да не изкаже своето неудоволствие, — дотолкова отвратително бѣше да я гледа човѣкъ. Но азъ, напротивъ, гледахъ както и да е да я извиня.

— Тя пръвъ пжтъ обѣдва съ мжжъ — мислѣхъ си азъ и не може още да свикне съ мене като съ мжжъ; — вжщи, навѣрно, сж ѝ внушавали да бжде колкото се може по-сдържана, по-скромна и ето тя, като неопитна още, отива въ своята сдържаностъ до последнитѣ предѣли... А, можеби, да е хапнала нѣщо по-рано или да обича сама да яде... Както и да е, но азъ бѣхъ увѣренъ, че тя ще привикне съ мене, съ своето положение и тогава ще трѣгне както трѣбва.

Но моитѣ надежди не се оправдаха. Вечеръта се повтори 'сжщото' на другия день сжщото и на третия день сжщото, и азъ

разбрахъ, че упоритостъта на жена ми нѣма край. Най-вече ме смущаваше едно: какво яде и какъ живѣе? Защото съ толкова малко храна, колкото употребяваше Амина, не можеше и едно малко дете да живѣе. А при това азъ никога не чухъ отъ слугитѣ да е яла нѣщо друго отдѣлно.

Като се виждаше, че моитѣ предположения нѣма да ме доведатъ до никакъвъ край, намѣрихъ за добре да не говоря вече нищо за това и дори се приструвахъ, че нищо не виждамъ, макаръ тайно да се заловихъ да я следя, какво прави.

И ето веднѣжъ, всрѣднощъ, Амина, предполагайки навѣрно, че азъ спя, стана полека отъ постелката, облѣче се полека и излѣзе изъ стаята. Азъ скочихъ веднага на крака, погледнахъ презъ прозореца, откъдето, благодарение на свѣтлата месечина, можахъ да забележа какъ жена ми отвори вратичката и, като я остави полуотворена, трѣгна надолу по улицата.

Азъ веднага облѣкохъ горната си дреха и хукнахъ следъ нея, като гледахъ да бѣда малко по назадъ, за да не може тя да чуе стѣпките ми. Амина не се обръщаше; бързо като сѣнка се движеше по улицата и, като стигна гробищата, скри се задъ оградата имъ; азъ се спрѣхъ на едно по-високо мѣсто и почнахъ съ напрегнато внимание да гледамъ кжде отива жена ми. Не се минаха и три минути и азъ я забелязахъ да седи до единъ вампиръ.

Твое височество знае, навѣрно, какви сѣщества сѣ тѣзи вампири или гули, както ги наричаме. Тѣ сѣ зли, отвратителни духове, които денемъ се скитатъ по полетата, а нощемъ се вмѣкватъ въ нѣкои стари, напуснати здания и тамъ чакатъ жертвата си. Тежко томува, който отъ непредпазливостъ се приближи нощемъ къмъ тѣзи здания: вампиритѣ нападатъ нещастния, раз-

кжсватъ го на части и го изяждатъ, защото тѣзи проклети духове се хранятъ изключително съ човѣшко месо. А когато тѣ не могатъ да хванатъ нѣкого, отиватъ въ гробищата и изравятъ умрѣлитѣ.

Не мога ти изказа какво преживѣхъ азъ, когато видѣхъ жена си съ такава отвратително чудовище. Тѣ седѣха до единъ прѣсенъ гробъ и ядѣха трупа на единъ тукущо погребанъ човѣкъ презъ сѣщия день. Вампирътъ кжсаше тѣлото и отвреме-навреме даваше кжсове на Амина, а тя ги ядѣше съ видимо удоволствие, като се кикотѣше и говорѣше нѣщо. Тѣй като бѣхъ малко далеко, не можахъ да разбера нито една дума отъ този разговоръ, но мисля, че той не бѣше по-малко ужасенъ отъ самото действие. Като се нахраниха, тѣ хвърлиха останалото въ гроба, заринаха го, пъкъ азъ въ това време побързахъ да се върна вкѣщи, гдето си легнахъ въ постелката си и се присторихъ на заспалъ.

Наскоро се завърна и жена ми; тя полека затвори вратата, съблѣче се и си легна при мене. Не мога каза какво чувство ме обхвана, като че ме побиха трѣпки отъ студъ: ужасъ, съединенъ съ неизказано отвращение къмъ тази жена не ми даваше да затворя очи презъ цѣлата нощъ, и, щомъ се чу отъ минарето позивъ къмъ сутришна молитва, азъ се облѣкохъ тутакси и бързо изскочихъ изъ кѣщи.

Дълго време се скитахъ азъ и по града и по околнитѣ градини, но никжде не можахъ да си намѣря мѣсто; главата ми се виеше, не знаехъ какво да правя, на какво да се реша? Едва къмъ пладне, измъченъ отъ безцелното скитане и душевни страдания, азъ нѣкакси дойдохъ на себе си, почувствувахъ потребностъ отъ почивка и бесъзнателно се върнахъ въ жилището си. И тамъ, следъ по спокойно размисление, стори ми се дори, че положението ми не е безнадеждно, че азъ ще съумѣя да убедя или да принудя Амина да се откаже отъ чудовищната си привычка.

Като се върнахъ вкѣщи къмъ обѣдъ, поздравихъ жена си като всѣкога, безъ да дамъ поводъ да се разбере, че зная нѣщо за ходенето ѝ въ гробищата. Но когато ние седнахме на месата да се хранимъ и тя почна пакъ да зоби по едно зрънце отъ ориза и да хапва само по една трохичка хлѣбъ, азъ ѝ казахъ:

— Амино, азъ все имахъ малко надежда до сега, че ти ще се оставишъ отъ привыката да ядешъ по едно зрънце оризъ, привыка, която, повтарямъ ти, и ме оскърбява, и ме огорчава въ едно и сѣщо време. Всѣки другъ на моето мѣсто отдавна би излѣзълъ изъ търпение и те би накаралъ да се покоришъ на волята му. Но азъ не обичамъ насилието и никога не бихъ прибѣгналъ къмъ него. Но кажи ми за Бога, нима толкова ти е мжно да ядешъ като хората, изобщо, или всички яденета, които приготвяваме ние, сж по-малко вкусни, отколкото, напримѣръ, месото на умрѣлитѣ?

Едва ги казахъ тѣзи думи и Амина кипна отъ яростъ; тя се преобрази тутакси; лицето ѝ се изчерви, устнитѣ ѝ затрепераха, очитѣ ѝ се разпалиха съ зловеща свѣтлина.

Тя се показваше като бѣсна, и това дотолкова ме изплаши и порази, щото забравихъ да се защищавамъ. Па не знаехъ и на

какво ще се реши тази жена, какво дяволско желание има. Азъ дотогава не можахъ да почисля, че тя може да бжде магйосница.

Въ това време Амина скочи отъ масата, затече се къмъ единъ сждъ пълненъ съ вода и, като потопи въ него разтреперенитъ си ржце, измърмора нѣкакви неразбрани думи. Преди да успѣя азъ да се свѣстя, тя плисна магйосаната вода право въ лицето ми, като извика съ запълнени уста:

— Проклетъ да си! Ето наказанието за твоего любопитство: стани отъ сега куче!

Не помня какво стана съ мене следъ това и съ никакви думи не мога изказа какво чувствувахъ: зная само, че азъ действително изгубихъ човѣшкия си образъ подъ влиянието на обхваналия ме ужасъ, като че окаменѣхъ на мѣстото си. Но това печално, безпомощно състояние, въ което се намирахъ, не само че не трогна злодейката, напротивъ, тя улови една пржчка и почна да ме бие съ такава жестокостъ, щото се чудя какъ останахъ живъ.

Навѣрно, болката и нашето чувство на самосъхранение ме накараха да изскоча отъ кжци презъ незавъорената врата и да бѣгамъ по улицата отъ дворъ на дворъ, за да избѣгна ударитъ; но Амина продължава да ме бие съ първото ожесточение, щомъ ѝ попаднѣхъ подъ ржка. Най сетне, уморена да ме преследва, тя реши да турне край на това, като измисли една хитрина: помжчи се да ме смачка тамъ. Но макаръ и да бѣхъ по видъ куче, но все бѣха се запазили напълно човѣшкитъ съображения, и азъ се подсѣтихъ тутакси за опасността, която ме очакваше, и ето защо, вмѣсто да изпадна въ примката, азъ избѣгнахъ много сполучливо и пострада само краятъ на опашката ми.

Макаръ повредата да не бѣше особено значителна, но ми причини такава болка, щото, като бѣгахъ по улицитъ, не можахъ да се въздържа отъ скимтения и квичения, съ което станахъ причина да ме нападне цѣла шайка съседни кучета, които наизскачаха отъ всички подвратници и застрашително търтиха подиръ мене. По-смѣлитъ бѣха започнали да ме настигатъ, и азъ усѣщахъ понѣкога остригъ имъ жбви. Въ такова отчаяно положение, следъ което ме очакваше неминуемо нещастие, азъ се вмѣкнахъ въ първата отворена врата.

Оказа се, че азъ съмъ нахълталъ на търговецъ, който продаваше овчи сужучета, крака, глави и пр. Стопанинътъ, човѣкъ суровъ, изглеждаше да е отъ онѣзи хора, които не търпятъ кучета и ги считатъ за нечестиви животни. Но азъ се бѣхъ решилъ да не напускамъ своето случайно жилище и, като се скрихъ въ единъ жгълъ, търпеливо понесохъ всички ритания и боеве. Най-сетне работата се свърши тѣй, щото стопанинътъ плю, затвори дюкяна си и ме остави тамъ до сутринята.

Но на другия день азъ отъ своя воля напуснахъ негостоприемния покривъ и трѣгнахъ по улицата, съ надежда да намѣря нѣкое по-удобно пристанище. Скоро, привлѣченъ отъ миризмата на печенъ хлѣбъ, азъ се спрѣхъ предъ входа на една хлѣбарница. Стопанинътъ ѝ, не вече такъвъ, какъвто бѣше месаринътъ, се показа човѣкъ веселъ и добродушенъ; въ това време той седѣше предъ отворения прозорецъ и се хранѣше; азъ поклатихъ предъ

него опашка въ знакъ на поздравъ и се изправихъ на задните си крака. Това се хареса на хлѣбарина; той се усмихна и ми хвърли кжсъ бѣлъ хлѣбъ. Макаръ и да ми се искаше доста да ямъ, но азъ не се хвърлихъ върху хлѣба, напротивъ, поклатихъ опашка, за да изкажа благодарността си и сетне взехъ хлѣба и жочнахъ да го ямъ полека и, като го изядохъ, отново взехъ първото си положение. Стопанинътъ ми хвърли другъ кжсъ, но азъ вече никакъ не турнахъ кракъ върху него и даже обърнахъ глава на страна, като че искахъ да кажа, че нѣмамъ вече нужда отъ нищо друго, освенъ отъ покровителство.

Всичко това достави удоволствие на хлѣбарина и го разположи къмъ мене; той ме помами въ кжщата си, и азъ, разбира се, не захснѣхъ да се възползувамъ отъ поканата, но всичко това извършихъ тѣй скромно, като че ставаше само по негово желание. Той ме посрещна много радостно, поглади ме по гърба и ми посочи мѣстото, гдето можахъ да се настаня свободно.

Оттогава нашето приятелство почна да расте и да се усилюва отъ день на день; хранѣха ме, даваха ми удобно жилище, пъкъ

азъ отъ своя страна се мъчехъ да имъ услужа, колкото можеше да направи едно умно и добре възпитано куче; не сваляхъ очи отъ стопанина си и вървѣхъ всѣкога по стѣпките му; ако му се случеше нѣкога да излѣзе изъ кжщи да отиде на разходка или по работа, той ме повикваше съ себе си; тогава радостта ми имаше край: азъ тичахъ, лаехъ, скачахъ наоколо, умилквахъ се, но, щомъ излѣзнѣхме на улицата, азъ се укротявахъ и трѣгвахъ жодиръ стопанина си или избѣгвахъ напредъ, като се обръщахъ постоянно да се увѣря дали господарътъ ми върви следъ мене.

46

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

покорностъ къмъ башината воля, колкото отъ увлѣчение на сърдцето си.

Тѣй като тѣлото на атамана стоеше още не прибрано, то Али Баба, съ помощта на вѣрния си слуга Абдала, побърза да го занесе въ градината и тамъ го закопа при другитѣ разбойници. Погребението стана тѣй тайно, щото нито единъ човѣкъ въ града не подозираше станалото. Това необикновено събитие стана известно следъ много и много години, когаго никой отъ главнитѣ му съучастници не остана между живитѣ.

Ще прибавя, че Али Баба скоро направи тържествено сватбата на сина си: разкошнитѣ угощения, придружени съ музика, игри и веселби, се придружиха нѣколко дни наредъ. Макаръ никой отъ гоститѣ да не знаеше сжщинската причина на този

бракъ, но презъзходнитѣ качества на булката бѣха известни на всички близки познати на Али Баба и затова единодушно одобриха избора му.

Откакъ Али Баба изнесе изъ пещерата останкитѣ на убития си братъ и взе нѣколко човали съ злато, не бѣше се връщалъ тамъ, защото се боеше отъ разбойницитѣ. Дори и тогава, когаго Моргиана уби тридесетъ и осемъ човѣка отъ шайката, той все не се решаваше да отиде въ съкровищницата, защото, освенъ атамана оставаха още двама разбойника, за които нищо не се знаеше.

Едва следъ една година, когато се убеди Али Баба, че никой не го преследва и не го застрашава, намисли да отиде въ пещерата, като взе, разбира се, всички предпазителни мърки.

Той отиде къмъ пещерата, приближи се до скалата и остана благодаренъ, че не забеляза нито конски, нито човѣшки следи. Зарадванъ отъ това, той се приближи смѣло къмъ вратата и произнесе познатитѣ думи: „Сезамъ, отвори се!“ Вратата се отвори тутакси. Али Баба влѣзе въ пещерата и се убеди напълно, че тя е напусната отдавна. Не бѣше мъчно да се увѣри човѣкъ, че разбойниците сж избити до кракъ и че Али Баба остава единичекъ наследникъ на голѣми богатства, събирани съ вѣкове. Като си напълни торбата съ толкова злато, колкото можеше да носи, той се върна въ града.

По-сетне Али Баба откри тази тайна на сина си, а той на своитѣ потомци и тъй нѣколко поколѣния наредъ се ползуваха отъ неизчерпаемото богатство, което се пазѣше въ пещерата, и живѣеха разкошно и почтено, като заемаха високи длѣжности въ държавата.

Шехеразада свърши приказката преди да се разсѣмне и, по желанието на султана, тя почна друга.

Приказка за багатския търговецъ Коджа Али

Презъ царуването на Харунъ-алъ-Рашидъ въ гр. Багдатъ живѣеше единъ отъ срѣдна ржка търговецъ, на име Коджа Али. Той нѣмаше нито жена, нито деца, живѣеше самъ самичъкъ въ къщата, която бѣше наследилъ отъ баща си, и съ своитѣ ограничени нужди той не харчеше дори и онѣзи малки печалби, които добиваше отъ търговийката си. Тѣй се нижеха днитѣ на живота му безъ особени грижи и скърби, и ето веднѣжъ видѣ сънь, който се повтори нѣколко пѣти подъ редъ съ всички подробности нѣколко нощи: явяваше му се единъ и сѣщи бѣлобрадъ старецъ съ студень погледъ и го обвиняваше строго, загдето търговецътъ не е ходилъ нито единъ пѣтъ въ Мека.

Този сънь смути Коджа Али и го измѣчваше: като добъръ мюсюлманинъ той, разбира се, считаше се задѣлженъ да отиде до Мека, но не можеше да остави къща, дюкянъ и затова отлагаше да изпълни свещената си длѣжностъ, като мислѣше да я замѣни съ милостиня и съ други добри работи. Сега следъ укоритѣ на стареца, съвѣстѣта не му позволяваше да отлага пѣтуването си, и той се реши, най-сетне, да трѣгне на далеченъ пѣтъ.

За да може да изпълни намѣрението си въ сѣщата година, той се залови веднага да разпродава сѣждоветѣ, всички къщни потрѣби, следъ това продаде дюкяна съ всички стоки, освенъ тѣзи, отъ които мислѣше да спечели повече въ Мека; къщата си даде подъ наемъ доста скѣпо. Като турна въ редъ всичкитѣ си домашни работи, той събра цѣлото си вземане-даване тъкмо въ това време, когато единъ голѣмъ керванъ трѣгваше отъ Мека за Медина. Оставаше да се погрижи само за едно: да скрие въ нѣкое безопасно мѣсто частъ отъ паритѣ си — хиляда златни монети — получени отъ продажбата на стоката; мислѣше, че не

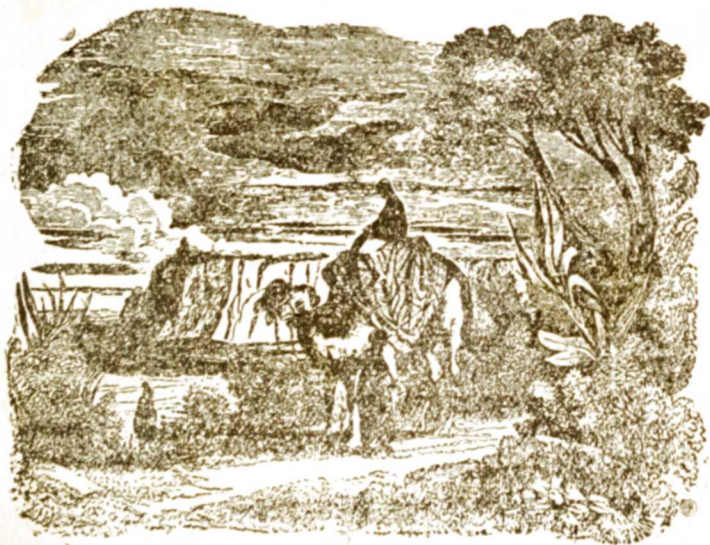
е удобно да ги носи съ себе си, защото имаше доста пари за пжтъ.

Коджа Али намѣри удобенъ сждъ, сипа на дъното златото си, насипа отгоре маслини, покри го и го занесе на единъ свой старъ приятелъ.

— Приятелю, — каза му той — ти знаешъ, че азъ ще тръгна следъ нѣколко дни за Мека, направи ми една добрина: запази ми този сждъ съ маслини, докато се завърна азъ.

— Ето какво, — отговори му търговецътъ — на ти ключа отъ мазата, иди самъ и остави сжда кждето искашъ; мога да те увѣря, че ти ще го намѣришъ тамъ, гдето си го оставилъ.

Следъ 2—3 дена керванътъ тръгна и Коджа Али се присъедини къмъ него върху една камила, натоварена съ избрана стока. Следъ дълъгъ изморителенъ пжтъ подъ знойнитѣ лжчи на слънцето, стигнаха, най-сетне, благополучно въ Мека, и нашиятъ богомолецъ заедно съ другитѣ посети оня знаменитъ и прочутъ градъ, кждето всѣка година се стича отъ всички краища на

мюсюлманския миръ народъ да се поклони на светилището. Като извърши своитѣ религиозни задължения съ всички нужни обреди, Коджа Али се залови за своитѣ свѣтски работи и нареди стоката си да я продава или размѣнява съ друга.

Наскоро двама търговци, минавайки оттамъ, се спрѣха предъ багдатската сгока; тѣ почнаха да я разглеждатъ внимателно и да ѝ се любоватъ, но не купиха нищо. Като се поотдалечиха малко, единиятъ каза на другия:

— Навѣрно стопанинътъ на тази стока не знае какво би спечелилъ, ако я занесе въ Каиро; иначе не би я продавалъ тукъ на такава евтина цена.

Думитѣ на търговеца се допаднаха много на Коджа Али; той бѣше слушалъ хиляди пжти за чуднитѣ хубости на Египетъ и отдавна мечтаеше да ги види съ очитѣ си и сега му се падна

удобенъ случай да си постигне желанието. Безъ да мисли много-много той отново свърза стоката си и вмѣсто да се върне въ Багдаты, присъедини се къмъ търговския керванъ, който отиваше за Каиро. Като стигна въ този градъ, той остана много благодаренъ: търговията му тръгна тъй добре, че следъ нѣколко дни той разпродаде съ голѣми печалби всичката си стока и, като купи нова, намисли да отиде въ Дамаскъ. Но тъй като трѣбваше да чака цѣли шестъ седмици, докато тръгне първиятъ керванъ, той се възползува отъ това време, за да разгледа забележителноститѣ на Египетъ: ходи при пирамидитѣ, плава по Нилъ и видѣ хубавитѣ градове, разположени по брѣговетѣ му.

По пѣтя къмъ Дамаскъ кервантъ трѣбваше да мине презъ Иерусалимъ, и това даде възможность на Коджа Али да се отбие въ Иерусалимския храмъ, който е признатъ отъ мюсюлманския свѣтъ за първа светиня следъ храма въ Мека.

Макаръ Коджа Али да бѣше челъ и слушалъ за Дамаскъ, но всички описания и разкази даваха много слабо понятие за онова, което виждаше той предъ очитѣ си: никакво въображение не би могло да представи тази живителна прѣснота, разкошнитѣ ливади, покрити съ разнообразни цвѣтя, нито хубавитѣ градини, въ които сякашъ потъваше цѣлиятъ градъ съ своитѣ величествени здания. Всичко това дотолкова смая Коджа Али, што не мислѣше вече той да се връща и едва следъ дълго време, когато почна да му домжчнява за отечеството, реши най-сетне да се върне въ Багдаты; но по пѣтя, плененъ отъ нови хубости, спрѣ се отново въ Алепо и тамъ престои нѣколко време. Следъ това, като преплава Ефратъ, тръгна къмъ Мусулъ, за да съкрати пѣтя, мислейки да отиде по течението на Тигръ.

Но въ Мусулъ търговцитѣ персийци, съ които пѣтуваше отъ Алепо, почнаха да го съветватъ да отиде заедно съ тѣхъ въ Ширазъ. Коджа Али се съгласи: той се бѣше тъй увлѣклъ отъ тѣхниятъ умъ и приятенъ разговоръ и тъй се привърза къмъ тѣхъ, што не искаше да се раздѣли. Търговцитѣ го прекараха презъ Султаніе, Рей, Коамъ, Касханъ, Истаганъ и като стигна въ Ширазъ, Коджа Али разпродаде стоката си, купи нова и се реши да иде до Индия и отново да се върне въ Ширазъ.

И тъй, като минаваше отъ мѣсто на мѣсто и като се спираше много или малко въ различни градове, Коджа Али незабелязано се скита цѣли седемъ години. Приятелтъ му, комуто преди да тръгне на пѣтъ си остави паритѣ на съхранение, лека-полека го забрави, забрави и сжда въ мазето. Но ето веднѣжъ, когато вечеряше съ семейството си, стана дума за маслини.

— Уу! азъ забравихъ — каза мжжътъ — че Коджа Али преди да тръгне за Мека, ми остави да пазя цѣлъ сждъ съ маслини въ мазето: но оттогава — ето вече седемъ години — не се чува нищо за тоя човѣкъ. Нѣкой отъ неговитѣ керванджии ми казваше, че той заминалъ за Египетъ, но оттогава се мина толкова време, што той можеше да се върне десетъ пѣти. Навѣрно Коджа Али е умрѣлъ тамъ, и ние сега можемъ съ спокойна свѣсть да се възползуваме отъ неговитѣ маслини, ако сж се запа-

зили още. Дай ми една свѣщъ и една паница, ще ида да взема отъ тѣхъ.

— Моля ти се, не прави това! — му каза жената. — Ти знаешъ, че нѣма нѣщо тѣй безчестно, отколкото да се ползувашъ отъ нѣщо, което ти е оставено да пазишъ; споредъ мене, то е много повече позорно отъ кражбата. Ти самъ казвашъ, че Коджа Али заминалъ за Египетъ, а отгде да знаешъ, че той може да е заминалъ и по далеко? Колко позорно ще бжде и за тебе, и за цѣлото ни семейство, когато се върне той и не намѣри сжда въ такова положение, въ каквото го е оставилъ. Не, не, остави му маслините, азъ не искамъ никакви маслини. Азъ створихъ дума за тѣхъ, само да кажа нѣщо. Моля те, остави се отъ намѣрението си. Какво ще помисли за насъ Коджа Али, когато се върне и види, че ние сме бутали сжда му?... А че той ще се върне, ще се върне — предчувствувамъ го.

Жената говори тѣй продължително и разпалено, защото мжжътъ не искаше да се съгласи съ нея; той презъ цѣлото време я гледаше и слушаше съ насмѣшлива усмивка и най сетне запали свѣщъта, взе паница и отиде въ мазето.

— Правъ каквото знаешъ — каза жената — само знай, че азъ не съмъ съучастница въ постѣпката ти; навѣрно по-сетне ще се каешъ за това.

Но мжжътъ не я чуваше вече. Като влѣзе въ мазето, той намѣри сжда на Коджа Али, разтвори го и видѣ, че маслините сж се покрили съ плесень, той почна да ги изсипва, за да види, дали не сж останали хубави. Като наведе сжда, веднага паднаха и издрѣнкаха нѣколко златни монети.

Търговецътъ се подсѣти гутакси, каква е работата и се втренчи въ сжда; вътре нѣмаше вече маслини, а само злато; тогава той отново изсипа маслините въ сжда, покри ги и се върна при семейството си.

— Ти право казваше, наистина, — каза той на жена си; — маслините се развалили и не ставатъ за нищо; азъ ги върнахъ въ сжда, тѣй щото Коджа Али нищо нѣма да забележи, ако се върне.

— По-добре бѣше да не буташе чуждото, — възрази жена му.

— Дано даде Богъ да не се случи нищо^{то} лошо отъ това, — каза мжжътъ.

Мжжътъ се показва, че нищо не чува и отиде въ спалнята; но не можа да заспи презъ цѣлата нощъ, като мислѣше какъ да заграби златото, даже и да не е загиналъ Коджа Али. И най-сетне измисли: на другия день рано сутринята купи прѣсни маслини, изсипа изъ сжда старите маслини заедно съ златото, напълни сжда съ новите маслини, закри сжда и го турна на мѣстото му.

Изминаха се още нѣколко месеца, и Коджа Али се върна най-сетне отъ своето продължително пѣтуване. Тѣй като кжщата му бѣше дадена подъ наемъ, той се спрѣ въ единъ ханъ, докато наемателятъ на кжщата му си намѣри ново жилище.

Като си отпочина малко, на другия денъ той отиде при своя приятелъ и приятелътъ му го срещна много добре, тъй щото не можеше да се усъмни човѣкъ въ липса на искреностъ.

И когато, следъ обикновенитѣ поздрави и разпитвания, Коджа Али, като поблагодари за услугата, поиска да му дадатъ сжда съ маслинитѣ, стопанинатъ, безъ да се смути ни най-малко, даде му ключа отъ мазата и му каза:

— Приятелю, между насъ не трѣбва да става и дума за таква заслуги; азъ самъ бихъ се обърналъ къмъ тебе за помощъ, ако ми се окажеше нужда. На ключа, иди и вземи сжда; ти ще го намѣришъ на сжщото мѣсто, гдето си го оставилъ.

Коджа Али направи всичко; следъ това още веднѣжъ поблагодари на стопанина и отиде въ жилището си. Тамъ, като желаше да види по-скоро, дали стоятъ паритѣ му, бръкна въ сжда, гдето трѣбваше да се намѣратъ жълтицитѣ, но за негово учудване не ги намѣри. Развѣлнуванъ силно отъ това, той бързишката намѣри пжтнишката чанта и почна да я пълни съ маслини; всички маслини се пресипаха, но не се видѣ ни една монета между тѣхъ.

— Нима, — извика Коджа Али, като подигна ржце и очи къмъ небето. — Може ли човѣкътъ, когото мислѣхъ за най-добъръ мой приятелъ, да се реши на такава лоша постѣпка? Това не е за вѣрване. . . .

Ядосанъ не толкова отъ загубата на паритѣ, колкото отъ лошата постѣпка на приятеля си, Коджа Али отново отиде при него и му каза:

— Ти можеби да се чудишъ, загдето азъ отново ида при тебе. Знаешъ ли, че въ сжда, който оставихъ да пазишъ, имаше хиляда цехина; тамъ сега нѣма нито единъ. . . . Можешъ ли ми каза какво е станало съ тѣхъ? Можеби да ти сж дотрѣбвали и ти си ги употребилъ въ нѣкое предприятие. Въ такъвъ случай защо да скривашъ? . . . Ти можешъ да се ползувашъ отъ тѣхъ колкото искашъ и да ми ги върнешъ, когато намѣришъ за добре, само, моля ти се, обясни ми всичко и ме извади отъ тежкото недоумение.

Търговецътъ, разбира се, предвидѣлъ всичко и отъ по-рано си приготвилъ отговора.

— Приятелю, — каза той, — струва ми се, че ти самъ казваше, че ми донесе сждъ съ маслини, а не съ жълтици. Азъ не полюбопитствувахъ да го разгледамъ, и ако помнишъ, азъ ти дадохъ ключа отъ мазата, за да изберешъ мѣсто за своя сжда. Какво е станало съ него? Премѣстенъ ли е или отворенъ?

Това безсрамие разсърди Коджа Али, но той се сдържа и отговори спокойно.

— Азъ не обичамъ препирнята и много ми е неприятно да прибѣгвамъ до крайни мѣрки, които могатъ да те улеснятъ. Нали знаешъ, че, търговецътъ повече отъ всѣки другъ, трѣбва да се грижи да пази доброто си име. И тъй, още веднѣжъ те моля, обясни ми всичко откровенно и не ме карай да се отнасямъ до правосъдието.

— Коджа Али, — отговори търговецът, — не разбирамъ какво искашъ отъ мене! Наистина, ти остави у насъ единъ сждъ съ маслини; но ти го взе, занесе го, безъ да забележишъ нѣщо подозрително, и сега искашъ отъ насъ хиляда жълтици! Отгдето да знае какво си оставилъ да пазимъ? Тѣй можешъ да поискашъ и брианти и какво не още! Да ти кажа ли, приятелю, иди си, ти можешъ да накарашъ да се натрупа народъ край насъ съ твоитѣ приказки.

Но бѣше вече късно; мнозина отъ минавачитѣ се вслушваха въ разговора, и последнитѣ думи на търговеца, казани разпалено, привлѣкоха доста любопитни; дори търговцитѣ излѣзоха изъ дюкянитѣ и заобиколиха препиращитѣ се, като искаха да научатъ каква е работата. Коджа Али разказа всичко както си е било и тогава се чуха викове отъ негодувание; тѣлпа заобиколи търговеца и едногласно поиска отъ него отговоръ.

— Какво сте ме заобиколили? — отговори твърдо търговецътъ. — Че имаше въ мазата ми, както каза Коджа Али, единъ сждъ, това не отричамъ; сждъ признавамъ, че бѣше пѣленъ съ маслини и навѣрно всички сж стоели тамъ, защото никой отъ моето семейство не се е приближавалъ до сжда. Бждете всички свидетели, колко тежко ме оскърби този човѣкъ.

— Ти самъ се опозори съ своята безчестна постѣпка, — възрази разпалено Коджа Али, — не ми остава нищо друго, освенъ да те позикамъ на сждъ и тогава ще видимъ дали ще се решишъ да повторишъ думитѣ си предъ сждията.

Търговецътъ не посмѣ да се откаже отъ тази покана, както не би посмѣлъ да стори никой правовѣренъ мюсюлманинъ, щомъ не иска да се признае за вѣроотстѣпникъ.

— Добре, да идемъ, азъ искамъ това. Нека всички видятъ кой е правъ отъ насъ двама ни.

Коджа Али го заведе предъ сждията и го обвини, че му открадналъ хиляда жълтици, като разказа какъ стои работата. Сждията попита има ли свидетели.

— Не, — отговори истецътъ, — азъ не взехъ никакви мѣрки, защото мислѣхъ този човѣкъ за мой приятелъ и му вѣрвахъ напълно.

Търговецътъ въ своята защита повтори казаното по-рано, като увѣряваше клеветнически, че го обвиняватъ лъжливо, защото не само че не е кралъ чужди пари, но не се е допиралъ до самия сждъ. Сждията го накара да се закълне и следъ това го освободи, като го оправда.

Коджа Али, недоволенъ отъ решението на сждията, заяви му, че не може да се помири съ това и ще се обърне да потърси правосждие отъ самия халифъ. Сждията остави безъ внимание тѣзи думи; често му се случваше да слуша оплаквания на недоволни и затова, като считаше решението напълно справедливо, потвърди още веднѣжъ присждата си.

Търговецътъ излѣзе изъ сжда гордъ, като се радваше вътрешно, че е можалъ тѣй лесно да присвои хиляда златни монети. А Коджа Али, възмутенъ отъ такава несправедливостъ, върна се вжъши силно развълнуванъ и тутакси написа до халифа оплакване.

На другия денъ, когато Харунъ-аль-Рашидъ, заобиколенъ отъ своята свита, се връщаше отъ джамията следъ обѣдната молитва, Коджа Али се спрѣ на пѣтя и подигна ржка, въ която държеше прощението, и началникътъ на стражата, вървейки най-напредъ, взе прощението.

Като знаеше Коджа Али, че халифътъ имаше обикновено навика да прочита всички оплаквания на своитѣ поданици, следъ като се върне отъ молитвата си, тръгна следъ царя и се спрѣ при царскиятъ врата да чака чиновника, който му взе прощението. Следъ нѣколко време чиновникътъ се яви и каза, че, съгласно монаршеската заповѣдь, Коджа Али трѣбва да отиде въ двореца заедно съ ответника въ опредѣления часъ.

Следъ като залѣзе слънцето, халифътъ Харунъ-аль-Рашидъ, великиятъ везиръ и Месруръ, началникътъ на евнуситѣ, тръгнаха и тримата преоблѣчени, да си извършатъ нощната обиколка. Като минаха по една отъ улицитѣ, чува високъ говоръ и шумъ въ двора на една къща; халифътъ се приближи до външната, пѣтната врата и погледна презъ междината: около десетъ-двадесетъ дечурлига си играеха нѣщо, освѣтени отъ луната.

Като искаше да се научи какво играятъ, халифътъ седна върху единъ камъкъ и продължи своитѣ наблюдения. Въ това време едно отъ децата, най-първото и смѣлото, каза на другитѣ:

— Хайде да играемъ на сждии! Азъ ще бжда сждия и нека да ми докаратъ Коджа Али заедно съ оня търговецъ, който му открадна хиляда жълтици.

Тѣзи думи спомниха на халифа едно отъ прощенията, които бѣше получилъ този денъ, и съ двойно внимание почна да следи играта. Тѣй като историята на Коджа Али и на търговеца бѣше направила голѣмъ шумъ въ града и за нея говорѣха току-речи всички въ града Багдатъ, всѣко отъ децата знаеше всички обстоятелства.

Всички деца одобриха предложението на другарчето си и се разпредѣлиха кое какво да бжде, и това, което трѣбваше да играе ролята на сждебенъ приставъ, заведе при мнимия сждия две деца: Коджа Али и търговеца-крадецъ.

Сждията взе важенъ видъ и попита строго ищеца, какво иска отъ ответника? Ответникътъ се наведе низко, изложи обстойно цѣлото дѣло и го помоли да осжди да му върнатъ откраднатитѣ пари, които билъ оставилъ при заминаването си.

— А ти какво ще кажешъ? — попита сждията, като се обърна къмъ мнимия търговецъ. — Защо не връщашъ паритѣ на Коджа Али?

Детето, което представляваше обвиняемия, повтори всички обяснения, които бѣше казалъ сжщинскиятъ търговецъ на сждията и въ заключение искаше да му позволятъ да потвърди думитѣ си съ клетва.

— Ще имаме време за това — отговори малкиятъ сждия. — Азъ искамъ да видя преди всичко сжда съ маслинитѣ. Донесе ли го? — попита той, като се обърна къмъ мнимия Коджа Али.

— Не — отговори той.

— Че донеси го, по-скоро.

Коджа Али дойде и донесе въображаемия сждъ.

— Този ли е той? — попита сждията търговеца и следъ утвърдителния отговоръ, заповѣда да отворятъ сжда и, като погледна вътре, каза:

— Маслинитъ сж много хубави, трѣба да вкусимъ отъ тѣхъ.

— Да, много, много сж хубави, — продължи той, като че вкусваше отъ тѣхъ.

— Само че какъ тѣй да стоятъ седемъ години и да не се развалятъ? Впрочемъ ние още сега ще се научимъ дали може това да се случи. Повикайте нѣкой търговецъ на такава стока.

Две отъ децата бидоха веднага заведени като продавачи на маслини.

— Маслини ли продавате? — ги попита сждията.

— Да, продаваме, — отговориха тѣ.

— Кажете ми, моля ви се, колко време могатъ да стоятъ прѣсни, разбира се, като се запазятъ добре?

— Две-три години, повече не, следъ това време тѣ ставатъ непотрѣбни за нищо: изгубватъ вкусъ, цвѣтъ и трѣбва да се хвърлятъ.

— Ами я погледнете тѣзи маслини въ сжда, — каза отново сждията — и ми кажете, отдавна ли стоятъ вътре?

Търговцитѣ се наведоха и ужъ почнаха да разглеждатъ, да вкусватъ и следъ това казаха, че маслинитѣ сж доста прѣсни и навѣрно сж турнати скоро въ сжда.

— Лъжете се — имъ възрази сждията:—Коджа Али увѣрява, че ги е турналъ въ сжда преди седемъ години.

— Господинъ сждия, — отговориха децата, като вещи лица. — Коджа Али не отговори истината; тѣзи маслини сж тазгодишни, повикай всички багатски търговци, и тѣ ще ти кажатъ сжщото.

Обвиняемиятъ търговецъ поиска да възрази, но сждията го спрѣ строго и му каза:

— Мълчи, ти си крадецъ, това е доказано вече... Да се обсеи.

Присждата се прие съ общо одобрение и ржкоплѣскане; всички се нахвърляха върху детето, което представляваше търговеца и го потеглиха, като да го бесятъ. Съ това играта се свърши.

Халифътъ не можа да се не зачуди отъ ума и съобразителността на детето, което тѣй добре и правилно ржководѣше дѣлото.

— Е, какво ще кажешъ на това? — попита халифътъ тихо великия везиръ, който сжщо внимателно следѣше презъ всичкото време играта. — Каква досѣтливостъ!

— Повелителю на правовѣрнитѣ, — отговори Джиафаръ — азъ мисля, че това е повече отъ чудно за такава възраст.

— Ами знаешъ ли ти, — продължи халифътъ — че сжщинскиятъ Коджа Али е подалъ оплакване днесъ и утре ще трѣбва да разгледамъ дѣлото му?

— Зная, — отговори везирът — и мисля, че твое величество нѣма да произнесе друга присжда, ако виновността бжде тѣй ясно доказана, като въ тази игра.

— Забележи тази кжца — каза халифът, — и утре ми доведи това дете, което представляваше сждията; искамъ въ мое присѣствие да разгледа, само че сжщинското дѣло. Повикай сжщо и сждията; нека той се поучи отъ това дете, какви му сж длѣжности и какъ да разглежда дѣлата. Погрижи се, щото Коджа Али да вземе сждината и да повика нѣколко търговци, които продаватъ маслини.

Халифътъ даваше тѣзи заповѣди, като обикаляше градскитѣ улици. И тѣй като не срещна нищо забележително, той се върна въ двореца.

На другия день, съгласно заповѣдта на халифа, великиятъ везиръ отиде въ сжщата тази кжца, гдето играеха децата, и тѣй като отсѣствуваше мжжътъ, той се обърна къмъ жената. Като я попита, има ли синове, тя посочи къмъ тритѣ си деца и попита съ недоумение, какво има.

— Деца, — попита Джиафаръ — кой отъ васъ вчера вечеръ въ играта е представлявалъ сждия?

Следъ тия думи най-голѣмото дете, като не знаеше за какво се отнася работата, се изчерви отъ смущение, но отговори, че е то.

— Дете, — каза Джиафаръ — негово величество желае да те види, хайде съ мене.

Като чу това майката, разтревожи се и попита изплашено, дали повелителътъ на правовѣрнитѣ иска да ѝ вземе децата.

— О, не, бжди спокойна, — отговори усмихнато везирътъ. — Ти трѣбва да очаквашъ добро за твоео дете. Следъ единъ часъ то ще се върне при тебе навѣрно не съ празни ржце.

Майката, напълно успокоена отъ това, побърза да облѣче сина си въ нови дрехи, и следъ това великиятъ везиръ го поведе съ себе си и го представи на халифа въ сжщото това време, когато трѣбваше да се почне да се гледа дѣлото на Коджа Али съ търговеца.

Халифътъ забеляза смущението на детето и го ободри съ своята ласкава речъ:

— Ела къмъ мене, мило дете — почна той — и ми кажи, ти ли разглежда вчера дѣлото на Коджа Али?

— Азъ, — отговори детето, като гледаше право въ сжитѣ господаря, и пристѣпи безъ страхъ.

— Азъ ви наблюдавахъ и останахъ доволенъ отъ решението ти на дѣлото, а днесъ ще ти доведа сжщинския Коджа Али и търговеца. Седни около мене, — рече халифътъ.

Като каза тѣзи думи, той хвана детето за ржка и се покачи на сждийското мѣсто; следъ това заповѣда да доведатъ обвинителя и ответника. Когато влѣзоха и колѣничиха предъ трона халифътъ имъ каза:

— Станете и дайте обяснения на това дете; то ще бжде сждия вмѣсто мене и, ако то срещне нѣкоя мжка, ще му помогна.

Коджа Али и търговецътъ единъ следъ другъ говориха сжщото, което казаха и предъ сждията, но когато ответникътъ даде

своитѣ обяснения, поиска да се закълне, детето го спрѣ, като каза, че е рано още и че преди всичко трѣбва да се разгледа сжда съ маслинитѣ. Тогава Коджа Али го донесе, сложи го при трона на халифа и махна покривката.

Халифътъ погледна въ сжда, опита маслинитѣ и заповѣда да доведатъ търговцитѣ отъ по-рано повикани въ сждилището като вещи хора. На въпроситѣ на малкия сждия тѣ отговориха, че маслинитѣ сж прѣсни и сж тазгодишни.

— Ами защо Коджа Али казва, че сж турени вжтре преди седемъ години?

На това търговцитѣ казаха сжщото, каквото казаха и децата, когато си играеха. Търговцитѣ като видѣха, че показанията сж за тѣхна вреда, отъ страхъ и смущение почнаха да говорятъ нѣщо за свое оправдание, но детето не ги слушаше вече и погледна къмъ халифа; то разбираше, че тукъ не е игра и не се решаваше да произнесе онази страшна присжда, каквато произнесе миналия день съ децата на шегата.

Халифътъ довърши това, на което детето не се решаваше; като се увѣри напълно, че търговецътъ е виновенъ, той заповѣда да се арестува и да го обесятъ, щомъ върне краденото злато на стопанина. Следъ това, като се обърна къмъ сждията, който бѣше мълчаливъ свидетел на всичко, Харунъ-аль-Рашидъ каза:

— Съветвамъ те да се поучишъ отъ това дете и занаяпредъ да изпълнявашъ по внимателно своитѣ длѣжности като сждия.

Като пусна да си отиде детето, пригърна го бащински и въ знакъ на особено благоволение заповѣда да му дадатъ сто жълтици.

Така продължаваше да разказва Шехеразада, и султанътъ я слушаше съ голѣмо внимание. Като почна да се разсѣмва, Шехеразада почна да разказва една доста любопитна приказка.

Приказка за вълшебния конь

— Господарю, ти знаешъ, че въ Персия никой день не се празнува тѣй тържествено и весело като Нова година или Неврузъ, когато се почва и новата година и пролѣтътъ. Този празникъ е много старъ и води началото си още отъ езическитѣ времена. Но той тѣй дълбоко се е вкоренилъ въ народния обичай, щото дори и святото учение на нашия великъ пророкъ не е било въ сила да премахне суевѣрния му характеръ. Не само въ столицата и голѣмитѣ градове, но и въ най-отдалеченитѣ, малки селца въ този день става общо оживление, особено блѣскави сж празнуванията при двора, кждето народътъ се събира отъ всички краища на царството, дори, може да се каже, отъ всички краища на свѣта. Най-вече ги примамва необикновената щедростъ на персийскитѣ царе, които нареждатъ състезания и даватъ богати награди на всички които се отличатъ въ нѣкое изкуство.

Бѣше презъ време на единъ отъ тѣзи празници, които ставаха при двора въ столичния градъ Ширазъ. Като се изложи всичко най-хубаво, което бѣха изработили мѣстнитѣ и чуждостраннитѣ жители и когато царътъ раздаваше наградитѣ справедливо и по заслуги и се готвѣше да си отива, къмъ трона му се при-

ближи нѣкойси индиецъ, водейки единъ добре оседланъ и скъпо нажитенъ конь. Коньтъ не бѣше истински, а изкуственъ, но тѣй сполучливо направенъ, че не можеше да се отличи отъ истинския.

Индиецътъ се поклони и, като се изправи, почна тѣй:

— Прости ме, царю, за гдето се явявамъ малко късно предъ лицето на твое величество. Но затуй пъкъ, надали има въ цѣлата изложба нѣщо подобно на моя конь; обърни, моля те, милостивия си погледъ къмъ него.

— Какво особено има той? — попита царьтъ, като разгледа коня. — Наистина, работата е много изкусна, но, мисля, могатъ да се намѣрятъ майстори, които биха могли да направятъ нѣщо подобно.

— На гледъ е тѣй, господарю, и други могатъ да направятъ такова нѣщо, — отговори индиецътъ, — но азъ говоря не за вънкашностъ, а за тѣзи действия, на които е способенъ моятъ конь. Ето каква е работата; по мое желание и въ едно скоро време той може да ме пренесе въ която искамъ страна, колкото и далеко да се намира тя. Въ това се състои чудото, което никой до сега не е виждалъ, нито чувалъ. Ако желае твое величество, азъ още сега мога да направя опитъ.

Персийскиятъ царь го привлечаше всѣкога всичко необикновено и свѣрхестествено, затова той се съгласи на драга воля съ предложението на индицеа, като каза, че само тѣй ще могатъ да се докажатъ чуднитѣ свойства на коня.

Индиецътъ веднага турна кракъ на стремената, леко и скоро се хвърли на коня и, като се закрепилъ добре на него, попита царя, къде ще заповѣда негово величество да отиде коня.

Близо край града Ширазъ се намираше планина, която се виждаше много добре отъ мегдана, гдето се издигаше царскиятъ престолъ, заобиколенъ отъ безбройно множество народъ.

— Виждашъ ли тази планина? — каза царьтъ на индицеа, — иди тамъ съ коня си. Разстоянието не е голѣмо, но стига да се види бързината, съ която ще го минешъ. А тѣй като нѣма кой да дойде съ тебе, то за доказателство, че си ходилъ, ще донесешъ едно клонче отъ палма, което расте при политѣ на планината.

Щомъ царьтъ изрече волята си, индиецътъ бутна една малка пружинка между шията на коня и седлото, и въ сжщия мигъ, за голѣмо учудване на всички зрители, коньтъ се издигна въ въздуха и като вѣгъръ се понесе къмъ гората.

Не се изминаха и петнадесетъ минути, и коньтъ заедно съ човѣка се зададе отново въ висинитѣ и, като направи надъ площата нѣколко бързи движения, слусна се на първото си мѣсто предъ трона: тѣлпата извика и почна да ржкоплѣска. Индиецътъ скочи отъ коня, и като се поклони, сложи предъ краката на царя палмовото клонче.

Персийскиятъ царь дотолкова се учуди и възхити отъ това необикновено зрелище, щото реши, както и да е, да се сдобие съ този чудесенъ конь. Тѣй като разполагаше съ голѣми богатства, той се надѣваше да изпълни много лесно своето желание и паритѣ, дадени за този конь, не може да се считатъ загубени,

зещото да имашъ такова съкровище, значи да владѣешъ несмѣтно богатство, което ще увеличи славата му.

— Като се гледа вънкашно твоя конь, не може да се мисли, че има такива свѣрхестествени качества; ти ми направи истинско удоволствие, и ако е за проданъ този конь, азъ съмъ готовъ да заплатя за него голѣма сума, за да докажа, че умѣя да ценя изкуството.

— Господарю, — отговори индиецътъ, — твоитѣ познания и непогрѣшимостъта на сжжденията ти сж известни на цѣлия свѣтъ; азъ чувахъ и предвидѣхъ, че твое величество нѣма да си остане само съ едно учудване отъ чудеснитѣ свойства на моя

конь, а ще иска да го има. Подобни рѣдкиости нѣматъ цена и могатъ да обезсмъртятъ името на своя владѣтель; но азъ надраго сърдце ще пожертвувамъ славата, само да изпълня твоео желание; не зная само, дали ще се съгласишъ съ тѣзи условия, при които може да мине коньтъ отъ единъ стопанинъ на другъ. Преди всичко трѣбва да ти кажа, че азъ не съмъ купувалъ този конь, а го имамъ като откупъ за моята сестра, която азъ оженихъ за изобретателя на самия конь. Зетъ ми взе отъ мене дума, че нѣма да продавамъ коня за никаква сума, но мога да го размѣнявамъ за това, което ми е желателно.

— Добре, — каза царьтъ: — ти знаешъ, че владенията ми сж широки, имамъ голѣми, богати и многолюдни градове; избери си нѣкой, и азъ ще ти го дамъ за твоя собственостъ.

Такава голѣма заплата за коня учуди всички придворни, но тя не задоволи индиецътъ; като искаше много повече, той каза:

— Господарю, безкрайно съмъ ти благодаренъ за твоята наистина царска милостъ: но моля твое величество да не се сърди, ако се осмѣля да кажа, че мога да размѣня коня съ ржката на дъщеря-ти.

Следъ тѣзи думи всички придворни въ присѣтствието на самия царь не можахъ да се въздържатъ и се изсмѣха: тѣй не-

съобразно и смѣшно имъ се показва искането на индиеца: а царскиятъ синъ, младиятъ наследникъ на престола, на име Фирузъ Шахъ се възмути отъ таква дързостъ и почна да негодува. Но самиятъ царъ не се засмѣ и не се разгнѣви; каточе не се решавахе да се съгласи или да отхвърли предложението.

Царскиятъ синъ Фирузъ Шахъ, като забеляза колебанието на баща си и като се боеше, да не би да се съгласи съ условията на индиеца, което споредъ него е оскърбително за царското достоинство, побърза да се намѣси въ работата.

— Господарю, — каза той, — осмѣлявамъ се да ти напомня, че въ този случай нѣма мѣсто за колебание. Отдавна трѣбваше да вразумишъ този нищоженъ фокусникъ, за да си съзнае нечуваната дързостъ; моля твое величество да отговори, заради достоинството си и уважението къмъ своитѣ прадѣди, както трѣбва на това оскърбително предложение.

— Това ме радва, синко, — каза царьтъ, — че ти тъй горещо и ревностно се грижишъ да подържашъ достоинството на нашия славенъ родъ, но отъ друга страна... Помисли, този конь е нѣщо небивало, поразително чудо и, да се спечели той, може да се пожертвува много нѣщо... Впрочемъ, отъ това още не следва, че азъ съмъ съгласенъ съ исканията на индиеца, можеби да се съгласимъ съ него, безъ да му обещавамъ ржката на дъщеря си. Но преди да взема нѣкое решение, азъ бихъ те помолилъ да изпиташъ достоинства на този конь, за да говоримъ за него безъ да се лъжемъ.

Като се вслуша въ разговора, индиецътъ разбра, че бащата е почти готовъ да приеме предложението му, но синътъ се противи на това. Но като се надѣваше, че синътъ лично, като опита коня, ще се отнесе по благосклонно къмъ предложението му, съгласи се съ готовность да се опита коня и дори поиска да даде нѣкои объяснения, какъ се управлява този конь. Ала разпалениятъ и нетърпеливиятъ Фирузъ Шахъ, щомъ се научи какъ се турга въ движение, скочи бързо върху седлото и, безъ да чака нѣкои объяснения, натисна пружината. Коньтъ веднага литна въ въздуха като стрела и се скри отъ погледа.

Изминаха се нѣколко часа, а коньтъ съ царския синъ не се виждаше да се връща. Царьтъ напрѣгаше зрението си, като се надѣваше да види коня въ въздуха, ала напусто. Тогава индиецътъ отъ страхъ и вълнение падна предъ трона и, като обърна вниманието не царя съ това, каза:

— Господарю, навѣрно ти забеляза, съ каква бързина синъ ти се възкачи на коня и се издигна въ въздуха. Той едва ми даде време да му обясня най-главното, за останалото не ме изслуша и това е голѣма грѣшка; той знае само какъ да се издигне нагоре, но не знае какъ да накара коня да се върне назадъ, защото не дочака моитѣ объяснения. И тъй, моля твое величество да ме освободи отъ всѣка отговорность, ако се случи нѣщо съ царския синъ. Виновенъ е той, а не азъ.

Тѣзи думи дълбоко разтревожиха и огорчиха персийския царъ: той разбра сега, каква страшна опасность очаква сина му

въ безпредѣлното пространство, безъ да може да одържи или да отпрати коня.

— О, ти трѣбваше да го спрешъ, да му обяснишъ всичко както трѣбва! — извика царьтъ разгнѣвено.

— Господарю, — отговори индиецътъ, — повтарямъ на твое величество, че бързината, съ която синъ ти се издигна въ въздуха, бѣше толкова неочаквана и тъй ме учуди, щото азъ не можехъ да кажа дори една дума. но и да можехъ, той не би чулъ моитѣ обяснения; но не се отчайвай, госпоарю, има още надежда, че въ минутата на опасността синъ ти ще забележи другата пружина, съ която може да спре коня и, като управлява юздата, да се спусне на земята.

Тѣзи разсждения на индиеца успокоиха малко царя.

— Да предположимъ, че синъ ми ще забележи другата пружина и ще накара коня да се върне; но мигаръ това ще отстрани опасността? Мигаръ може да се надѣва човѣкъ, че коньтъ нѣма да се спре върху нѣкои пусти скали или въ морето?

— Позволи ми да увѣря твое величество, — отговори индиецътъ, — че това не може да се случи никога. Моятъ конъ не се управлява само отъ едни пружини и юзди, той се съгласява и съ желанията на своя яздачъ и ще падне тамъ, гдето поиска синъ ти; а разбира се Фирузъ Шахъ ще избере такова мѣсто, гдето ще има възможность да намѣри нѣкоя помощъ.

Но всички тѣзи увѣрения не можаха да разпилѣятъ тревогитѣ на бащата, и той каза:

— Добре, ако всичко бѣше тъй, както ти казвашъ, но не ми се вѣрватъ твоитѣ думи и затова слушай ме, какво ще ти кажа: ако синъ ми не се върне следъ три месеца или не получа отъ него благоприятно известие, ти ще отговаряшъ съ главата си.

Като каза това царьтъ, заповѣда да затворятъ индиеца въ единъ затворъ, и самъ тжженъ, мраченъ отиде въ двореца си; не очакваше той и не мислѣше, че веселятъ празникъ Неврузъ ще се свърши тъй тжжно за него.

Въ това време Фирузъ Шахъ, като продължаваше да лети съ сжщата неимовѣрна бързина, достигна до такава височина, щото земята едва се виждаше подъ него, — и горитѣ ѝ, и долините ѝ — всичко се сливаше въ една мъглява равнина. Отдавна трѣбваше да се връща вече назадъ, и той хвана пружината съ пълна увѣреность, че стига да я обърне на другата страна и да потегли юздата, за да се обърне коньтъ и да се спусне назадъ. Но, за негово учудване, пружината произведе на коня съвсемъ противоположно действие: той полетѣ съ още по-голяма бързина все по-далечъ и по-високо. Опасността бѣше голяма и неизбежна, и всѣки другъ на мѣстото на царския синъ би изгубилъ надежда да се спаси, но вроденото му мъжество го подкрепи; той не изгуби куражъ и следъ минутно смущение, като обвини себе си, загдето е бързалъ, почна внимателно да гледа и разглежда главата на коня и скоро забеляза около дѣсното ухо друга една пружинка, която едва се забелязваше на пръвъ погледъ. Щомъ я натисна и коньтъ се спрѣ и почна да се спуска надолу. Всичко това зае доста много време, слънцето се скри отдавна и настана

дълбока тъмнина; мъчно бѣше вече да се избира мѣсто за спущане, затова царскиятъ синъ пусна юздитѣ и се остави изцѣло на сждбата и на произвола на коня, като очакваше развѣлнувано кжде ще го занесатъ, въ пустиня или населена страна? На върха на нѣкоя скала или въ морското дѣно?

Най сетне, около сръднощъ конѣтъ се спрѣ и царскиятъ синъ слѣзе отъ седлото. Той чувствуваше голѣма слабостъ и виене на свѣтъ, както отъ бързината на летежа, тѣй и отъ гладъ. Като се вгледа внимателно наоколо си, момѣкътъ, доколкото му позволяваше нощната тъмнина, убеди се, че се намира на върха на една тераса въ нѣкакъвъ голѣмъ дворецъ, заобиколенъ отъ тритѣ страни съ мраморни столбове, високи единъ лакътъ; той предпазливо почна да пристѣпва и скоро забеляза стѣлба, която водѣше въ двореца. Всѣки би помислилъ, че е безразсѣдно да влиза човѣкъ нощемъ въ чуждо жилище, безъ да знае у кого отива, но Фирузъ Шахъ гледаше иначе на работата.

— Азъ нѣма да влѣза съ лошо намѣрение вътре, — си мислѣше той, — никому не искамъ да правя пакости и затова, ако ме срещне нѣкой и ме види безъ орѣжие, нѣма да посегне на живота ми.

Като се успокои тѣй, той тихичко почна да слиза, като гледаше да не направи шумъ и, като слѣзе долу, видѣ предъ себе отворена врата къмъ една широка стая, едва освѣтена отъ едно фенерче.

Царскиятъ синъ се спрѣ при вратата и почна да се ослушва. Отвѣтре се чуваше силно дишане на много заспали хора, придружено съ хъркане, но не се чуваше нито движение, нито говоръ. Момѣкътъ се мръдна смѣло три крачки напредъ и видѣ много черни евнуси, заспали по миндеритѣ дълбоко; край всѣкого отъ тѣхъ имаше гола сабя, отъ което се виждаше, че тѣ бѣха придворна стража на нѣкой князь или княгиня; всички се бѣха наизтѣгали въ различни положения.

По нататѣкъ, на дѣното на стаята, се виждаше друга, сжщо отворена врата, но покрита съ дебело перде, и свѣтлината, която идѣше отвѣтре, бѣше много по-силна; царскиятъ синъ предположи, че това е стаята на нѣкаква царска особа, и предпазливо, тихо тръгна къмъ тази врата.

Като се приближи до нея, подигна пердето и видѣ, че цѣла натѣкмена стая е заета съ заспали жени. Постлано бѣше по земята, само една жена спѣше на креватъ подъ разкошенъ балдахинъ; нѣмаше съмнение, че жената, която спѣше на кревата, бѣше или царица или царкиня, а всички останали жени — слугини. Тѣй разбра царскиятъ синъ. Като мина край женитѣ, които лежеха на земята и безъ да обръща внимание върху наикита въ стаята, той се приближи къмъ миндера и се вдърви отъ учудване: предъ него, унесена въ сладѣкъ сънъ, въ положение, пълно съ грация, лежеше млада жена съ такава чудна красота, че царскиятъ синъ пламна тутакси отъ любовъ и почувствува, че сърдцето му ще остане тукъ завинаги.

— Боже мой, — помисли си той, — нима сждбата ме доведе тукъ да изгубя спокѣйствието си и свободата си и да стана

47

1001 НОЩЬ

“ПЪЛНО, ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

пленникъ на тази неземна красота? . . . Но, както и да е, азъ не мога да си отида оттука, макаръ и да ме очаква смъртъ.

Като си мислѣше тѣй, той колѣнчи и, като хвана полека ржката на царкинята, потегли я къмъ себе си и я цѣлуна.

Хубавицата тутакси отвори очи; тя се учуди, като видѣ предъ себе си хубавъ, снаженъ момъкъ съ богато облѣкло, но нито съ викъ, нито съ движение показва, че се уплаши. Фирузъ Шахъ се възползува отъ това; той се поклони предъ нея тѣй низко, щото съ лицето почти се докосна до постилката и, като се издигна, каза развълнувано:

— Несравнима царкиньо, ти виждашъ предъ себе си Фирузъ Шахъ, синътъ и наследникътъ на персийския царь. Единъ чудесенъ, неестественъ начинъ ме доведе за една нощъ въ тази непозната страна, гдето можеби ме очаква гибель, но азъ съ надежда прибѣгвамъ къмъ твоята помощъ, къмъ твоето високо покровителство, защото покрай съвършената ти тѣлесна красота ти ще си и човѣколюбива — едно отъ най-добритѣ душевни качества.

Хубавицата, къмъ която се обърна Фирузъ Шахъ, бѣше наистина най-голѣмата дъщеря на бенгалския царь, владѣтель на тази страна, и този дворецъ бѣше построенъ за нея, за да може да прекарва времето на чистъ въздухъ срѣдъ горитѣ и полетата. Като изслуша благосклонно думитѣ на Фирузъ Шахъ, тя отговори:

— Успокой се, ти се намирашъ въ такава страна, гдето гостоприемството надъ чужденцитѣ е разпространено не по-малко отколкото въ Персия; бенгалскиятъ народъ е добъръ и великодушенъ, и не само азъ съмъ готова да ти помогна, но, бжди увѣренъ, всѣки ще ти даде помощта си.

Фирузъ Шахъ искаше да изкаже благодарността си къмъ царицата съ новъ поклонъ, но тя го спрѣ и продължи:

— Азъ бихъ желала да зная, какъ тѣй си могълъ да пристигнешъ за една нощъ отъ толкова далеко и какъ си могълъ да се промъкнешъ тукъ, безъ да разбудишъ стражата и слугитѣ? Но ти си мой гостенинъ и, навѣрно, преди всичко, имашъ нужда отъ почивка и храна и затова ще отложа удоволствието си да изслушамъ разказа ти. Робинитѣ още сега ще ти приготвятъ вечеря и постелка въ една отъ стаитѣ, гдето ще можешъ свободно да се подкрепишъ и отдѣхнешъ.

Робинитѣ, събудени отъ първитѣ думи на царския синъ, отначало се смаяха, като видѣха непознатъ човѣкъ при царкинята, но щомъ чуха заповѣдитѣ на господарката си, облѣкоха се тутакси и побързаха да изпълнятъ желанието ѝ; всѣка взе по единъ запаленъ свѣтилникъ, и когато Фирузъ Шахъ се поклони на царкинята, тѣ тръгнаха предъ него, освѣтявайки му пътя и го заведоха въ една разкошна стая, гдето едни се заловиха да приготвятъ постелка, а други отидоха въ кухнята.

Макаръ и да бѣше много късно, но това не побърка да се приготвятъ много разнообразни ястия, тѣй щото царскиятъ синъ можа да си избере каквото иска по волята си. Като се нахрани,

слугитѣ разтрѣбиха масата и, като му пожелаха лека нощъ, си отидоха.

Бенгалската царкиня не успѣ да заспи, когато робинитѣ се завърнаха въ стаята; тя почна да ги разпитва дали сж приготвили всичко за гостенина, благодаренъ ли е той и, най сетне, попита какво впечатление имъ е направилъ той. Тази грижа и това любопитство ясно показваха, че царскиятъ синъ Фирузъ Шахъ съ хубостъта си, съ ума си и съ изтънченитѣ си обноски е направилъ дълбоко впечатление върху нея.

Робинитѣ разказаха подробно, какво сж направили на царския синъ, а на последния въпросъ тѣ отговориха едногласно:

— Царкиньо, ако господарьтъ, баща ти, би поискалъ да избере съпругъ него, ние не бихме пожелали за тебе нѣщо похубаво; надали ще се намѣри по-достоеенъ отъ него въ околнитѣ държави и дори въ цѣлия свѣтъ.

Тѣзи похвали направиха голѣмо и приятно впечатление на царкинята, но, като не искаше да си открие чувствата предъ робинитѣ, тя побърза да каже:

— Вие сте голѣми дърдорици, по-добре легнете си и не ми бъркайте да заспя.

На сутриньта, щомъ стана, царкинята тутакси се залови за тоалета си. Никога тя не се бѣше обличала съ такава грижливостъ, като този пжтъ: цѣлъ часъ прекара предъ огледалото и много се бавиха робинитѣ, докато ѝ избератъ дрехи.

— Азъ се харесахъ на царския синъ, когато бѣхъ съблѣчена въ постелката, нека ме види и облѣчена.

Тя накити главата си съ най-едри и свѣтли брилянти, надѣна на врата си герданъ, опаса поясъ, окиченъ съ скъпоценни камъни, а дрехитѣ ѝ бѣха отъ най-скъпа индийска материя, каквато се употребява само за царско облѣкло. Следъ това още веднѣжъ се огледа въ огледалото и, като попита робинитѣ си, всичко ли е въ редъ, прати една отъ тѣхъ при царския синъ, за да се научи, събудилъ ли се е той вече, и, ако е станалъ и е облѣченъ, да му каже, че тя ще отиде при него, преди той да отиде при нея, за това има особена причина, — каза царкинята, — нека да се не смущава той.

Персийскиятъ наследникъ, който си бѣше вече отпочиналъ и поправилъ отъ въздушното пжтуване, стана много рано и бѣше облѣченъ, когато робинята му съобщи онова, което ѝ бѣ заповѣдала царкинята.

Още преди да му каже нѣщо робинята, Фирузъ Шахъ побърза да попита, може ли да се представи предъ царкинята и да изкаже своето дълбоко почитание; когато робинята му съобщи намѣрението на своята господарка, той каза:

— Царкинята е пълна господарка тукъ и азъ трѣбва да се покоря на заповѣдта ѝ.

Щомъ казаха на царкинята, че Фирузъ Шахъ я чака, тя тутакси отиде при него. Следъ взаимни поздравии, персийскиятъ наследникъ се счете длѣженъ да се извини, че миналата нощъ билъ принуденъ да обезпокои неочаквано съня ѝ. Тя отъ своя страна се извини, че не е могла да го посрещне както му при-

лица въ такова късно време и го попита, добре ли е спалъ и какъ се чувствава. Следъ това царкинята седна на миндеря; Фирузъ Шахъ последва примѣра ѝ, но, отъ уважение къмъ високата си събеседница, той седна малко на страна отъ нея.

— Царю, — почна бенгалската царкиня, — азъ бихъ могла да те посрещна тамъ, гдето ме видѣ вчера презъ нощъта, но ето защо не направихъ това: началникътъ на евнуситѣ има право, безъ да го спира нѣщо, да идва въ моята стая, безъ да иска дори позволение, а пъкъ азъ искамъ самичка, безъ свидетели да чуя твоитѣ чудесни приключения, които ми доставиха удоволствието да се запозная съ тебе. И тъй, тукъ никой нѣма да ни побърка, и ако можешъ, бихъ те помолила да почнешъ разказа си.

Царскиятъ синъ изпълни желанието на бенгалската царкиня и почна, като описа подробно празника Неврузъ, който се почита по цѣла Персия съ неподражаема тържественостъ; разказа за зрелищата и надпреварванията, които служатъ за увеселение не само на двореца, но и на цѣлия градъ Ширазъ. Следъ това, като почна да описва вълшебния конь и опита, който направилъ индиецътъ предъ очитѣ на цѣлия народъ, бенгалската царкиня не можеше да не се забрави отъ учудване и се съгласи, че не е бивало такова чудо въ цѣлия свѣтъ.

— На моя баща, царя, — продължи Фирузъ Шахъ, — до толкова се понрави този чудесенъ конь, щото той реши да го има както и да е. Но какво бѣше нашето учудване, когато индиецътъ вмѣсто пари поиска ржката на моята сестра, като казваше, че и той самъ не билъ купилъ този конь, а го получилъ сжщо срещу ржката на сестра си. На такова безумно искане всички придворни, които заобикаляха царския тронъ, се изсмѣха, но за мене не бѣше за смѣхъ: азъ се възмутихъ отъ нечуваната дързостъ на индиеца; негодуванието ми се увеличи още повече, когато забелязахъ, че баща ми се колебае и не отговаря да или не. Като се бояхъ, да не би да се съгласи баща ми съ предложението на индиеца, азъ почнахъ да моля царя, да не посрами и мене и моитѣ прадѣди, като даде дъщеря си на единъ скитникъ, а да отхвърли оскърбителното му предложение. Но царътъ не се съгласи напълно съ мене и, безъ да напусне намѣрението да спечели тъй или иначе коня, той искаше да се увѣри въ чудеснитѣ му свойства и съ тази целъ ми заповѣда да изпитамъ коня азъ.

Още първия пжтъ азъ можахъ да забележа какъ бѣше конътъ пуснатъ въ движение и, като бѣхъ възбуденъ, не разпитахъ за нѣкои подробности, а скокнахъ върху седлото, натиснахъ пружината и минутно се издигнахъ въ въздуха. Наскоро земята се скри отъ очитѣ ми, само се виждаше нѣкаква неопредѣлена мъглява далечина. Азъ летѣхъ като стрела, пусната изъ лжка, очаквайки отъ минута на минута да си разбия главата въ небесния сводъ. Тази опасностъ ме накара да помисля да слизамъ; азъ почнахъ да натискамъ пружината и я обърнахъ къмъ другата страна, но, за мое нещастие, конътъ продължаваше да се носи все по-далеко и по високо, докато ми се зави главата. Опасността бѣше страшна, гибелъта — неизбежна; за щастие, можахъ да забележа друга пружина и, като я натиснахъ, накарахъ коня да се

спусне надолу. Но въ това време тъмнината се сгъсти отведъ, и затова не можахъ да забележа кжде се спущамъ и оставихъ коня на свобода да ме занесе тамъ, кждето иска волята Божия.

Най-сетне конътъ се спрѣ, азъ слѣзохъ отъ него и видѣхъ, че се намирамъ върху терасата на този дворецъ; следъ това, като забелязахъ стълба, спуснахъ се предпазливо надолу, гдето слабата свѣтлина, която излизаше отъ първата зала, ми даде възможностъ да погледна вжтре. Тамъ спѣха чернитѣ евнуси, а въ дъното на стаята се виждаше друга отворена врата и презъ нейнитѣ пердета се виждаше друга свѣтлина. Азъ се намирахъ въ такова положение предъ страшната опасностъ, щото ми оставаше само едно: да се оставя на великодушнето на владѣтелката въ този дворецъ. Ето защо, като минавахъ стражата, азъ се решихъ да проникна въ стаята ти.

Останалото ти е познато. Азъ съмъ длъженъ да си изнажа дълбоката признателностъ за добрата среща и ще очаквамъ като велико щастие да ти се отплатя за голѣмата услуга. Да, царкиньо, ти можешъ да разполагашъ съ мене, както искашъ: азъ съмъ твой пленникъ и по волята на сждбата и по собствено желание: ти ме плени съ хубостъта си, и моето сърдце принадлежи изцѣло на тебе.

Фирузъ Шахъ произнесе последнитѣ думи тѣй разпалено щото нѣмаше съмнение въ тѣхната искреностъ. И царкинята не се оскърби, не се разсърди, само по странитѣ ѝ заигра руменецъ, който още повече увеличи хубостъта ѝ.

Но, като надви смущението си, тя отговори:

— Голѣмо удоволствие ми направи съ чудесния си разказъ: но много страшно бѣше да слушамъ: сърдцето ми изтрѣпваше, само като си представѣхъ какъ си легълъ ти на конь въ безпредѣлнитѣ височини, а сега не се вече плаша отъ нищо, когато ти си предъ мене живъ и невредимъ... Благодаря на Бога за твоето избавление, благодаря и на сждбата, че те е довела при мене; повѣрвай, никжде не би билъ посрещнатъ съ такава искрена радостъ. Азъ нѣмамъ никакви права надъ тебе и не желая да те видя мой пленникъ; не, ти си свободенъ тукъ тѣй, както въ Персия... А сърдцето ти, — прибави царкинята, като се изчерви малко, — навѣрно е дадено по-рано на друга, и азъ не искамъ да ти бъркамъ, нито да те правя да си измѣняшъ думата.

Фирузъ Шахъ искаше да възрази нѣщо и да каже, че сърдцето му е свободно и е готовъ да ѝ го даде ней завсѣкога, но въ това време влѣзе една робиня и събщи, че обѣдътъ е вече готовъ.

Идването на робинята бѣше тъкмо навреме, защото избави и двамата отъ излишни неловки обяснения; бенгалската царица не се съмняваше въ искреностъта на чувството му, а Фирузъ Шахъ, макаръ и да не получи признание отъ царкинята, но отъ последнитѣ ѝ думи и отъ явното ѝ вълнение можа да заключи, че има право да се счита честитъ.

Царкинята стана веднага и помоли гостенина си да я последва, като каза при това, че обѣдътъ се приготвява обикновено по-късно, но днесъ е намѣрила за потрѣбно да направи из-

ключение отъ това, защото вчерашната вечеря била неудовлетворителна. Като влѣзоха въ една разкошна стая, гдето ги очакваше готова маса, цѣлата покрита съ цвѣтя и обилно наредена съ отбрани ястия, заеха мѣстата си, и въ сжщата минута, подъ звуковетѣ на различни инструменти, се почна стройно пѣние на хоръ отъ робини и се продължи презъ всичкото време на обѣда.

Но при това и музиката и гласоветѣ не бѣха тъй силни, за да побъркатъ на беседата на младитѣ хора: тѣ се шегуваха, смѣха се, канѣха се единъ другъ, и тѣзи взаимни услуги, веселиятъ и свободенъ разговоръ все повече и повече разпалваше сърдцата имъ.

Следъ свършването на обѣда царкинята повика госта си да отидатъ въ друга по-широка стая, гдето накититѣ и царственото великолепие се съединяваха съ необикновено изящество. Царкинята и Фирузъ Шахъ седнаха единъ до другъ на миндеря, откъдето се виждаше прекрасната дворцова градина, прострѣна предъ очитѣ имъ: разнообразнитѣ хубости на цвѣтовете и дърветата, които царскиятъ синъ не бѣше виждалъ въ своето отечество, го доведоха до възторгъ, и той каза, като се обърна къмъ събеседницата си:

— Царкиньо, признавамъ се, до сега азъ мислѣхъ, че само въ Персия има такива чудесни дворци и градини, но сега се убедихъ, че всѣкъде, гдето има царе, има и царствено великолепие; монарситѣ обичатъ да си издигатъ жилища и да ги красятъ споредъ своето високо достоинство; има, разбира се, разлика въ формата, характера и начина на строежа и въ различнитѣ незначителни подробности, но изобщо всички си приличатъ по своето величие и разкошъ.

— За съжаление, азъ нѣмамъ никакво понятие за дворцитѣ на твоята държава, — отговори царкинята, — и затова не мога реши доколко сж справедливи твоитѣ сжждения. Но, като вѣрвамъ на твоята искреностъ, мисля, че ти се заблуждавашъ или искашъ да ми кажешъ нѣщо приятно. Не може да бжде, щото дворцитѣ на такъвъ могъщественъ монархъ, като баща ти, да приличатъ на моето скромно жилище, което не може да се сравни съ дворцитѣ на моя баща, които сж сто пѣти по хубави и по-богати. Впрочемъ ти самъ ще видишъ това, когато му отидешъ на гости въ престолната столица. Вѣрвамъ, че ти нѣма да се откажешъ да му направишъ тази честь.

Тъ въ това поканване се криеше и друга мисль: царкинята се надѣваше, че баща ѝ, като види въ наследника на персийския престолъ такъвъ уменъ, хубавъ и даровитъ момъкъ, ще поиска, можеби, да се сроди съ него и самъ ще му предложи дъщеря си. А тъй като чувствата на Фирузъ Шахъ ѝ бѣха познати, то тя не се съмняваше, че той съ радостъ ще се съгласи и тъй ще си постигнатъ и двамата желанието, безъ да нарушаватъ приличието и покорността на родителската воля.

Но Фирузъ Шахъ не оправда съ отговора си нейното очакване.

— Царкиньо, — каза той, — азъ не се съмнявамъ, че великолепие то на дворцитѣ и столицата на бенгалския царъ трѣбва да бждатъ нѣщо забележително, но сега, за мое голѣмо съжа-

ление, не мога ги видя. Макаръ и да считамъ не само за удоволствие, но и за голѣма честъ да посетя твоя баща и да му изкажа своето почитание, но азъ не мога се яви въ чуждъ дворецъ безъ свита, защото ще ме помислятъ за нѣкой скиталецъ, а не за наследникъ на персийския престолъ.

— О, това не трѣбва да да те затруднява, — възрази бенгалската царкиня, — азъ имамъ на разположение доста пари и хора, за да ти съставятъ свита да се явишъ предъ царя, баща ми, както ти прилича съ подобаващата честъ и блѣсъкъ. Въ нашия градъ има много търговци, твои съотечественици, въ които ти можешъ да намѣришъ всичко, отъ което имашъ нужда, за да се явишъ предъ царя.

Фирузъ Шахъ разбра, кое кара царкинята тъй горещо да настоява на своето желание и я обикна още повече за това. Но колкото и да бѣше силно неговото чувство, той не си забрави синовния дългъ и отговори безъ колебание:

— Дълбоко съмъ ти благодаренъ, царкиню, и съ радостъ бихъ се възползвалъ отъ твоето великодушно съдействие, ако не бѣше страхътъ да огорча баща си, който се измъчва отъ тревоги за мене. Азъ бихъ билъ недостоеенъ за тази любовъ, за тѣзи нѣжни ласки и грижи, които ме отгледаха отъ люлката, ако не побързамъ да се върна при него и съ това да туря край на неговото мжчително безпокойствие. Знаете ли, че той може да умре отъ скръбъ, като ме мисли за изгубенъ? И тъй, царкиню, азъ трѣбва да се раздѣля съ тебе; но ако сърцето ти отговаря на моето горещо чувство, и ти ме признавашъ достоенъ за ржката ти, нищо нѣма да ми побърка да се върна отново тукъ и не вече като чужденецъ, а както прилича на царски синъ, наследникъ на персийския престолъ, опълномощенъ отъ баща си да иска отъ бенгалския царъ ржката на дъщеря му. Бжди увѣрена, че моята баща самъ ще пожелае това роднинство, когато се научи какъ си се отнесла къмъ моето нещастие.

Вжтрешно царкинята се съгласи напълно съ думитъ на Фирузъ Шахъ и, като разсудителна жена, не можа да не ги одобри; и тя сама не искаше отъ него нищо такова, което да не се съгласява съ честта и дълга; но ней бѣше мжно да се раздѣли съ него, а най-вече тя се боеше, да не би любовта му да изчезне скоро, когато се върне той въ отдалеченото си отечество. Подъ влиянието на такива съображения тя каза на Фирузъ Шахъ:

— Царю, като ти предлагамъ да посетишъ баща ми, азъ не мислѣхъ да ти създамъ нѣкаква мжка и да те отклонявамъ отъ дълга къмъ баща си. Но азъ скърбя, че ти имашъ намѣрение да напуснешъ отечеството ни. Ако съдбата те донесе тукъ, а не въ нѣкоя безлюдна пустиня, или върху нѣкоя престѣпна планина, то ти трѣбва да останешъ между насъ поне нѣколко дни, за да си съставишъ понятие за бенгалската страна и да разкажешъ за нея, като се върнешъ въ отечеството си.

Царкинята говори тъй съ тайна надежда, че, ако Фирузъ Шахъ се съгласѣше да остане по-дълго време, любовта му би се вкоренила въ сърцето му, и тогава вече никаква раздѣла не би могла да я изгаси. И очакването се оправда донѣкжде: Фирузъ Шахъ

подбуденъ отъ чувство на благодарностъ и отъ влѣчение на сърдцето, не се реши да отхвърли тази молба и остана. Отъ този день всички грижи, всички мисли на царкинята бѣха погълнати само какви развлѣчения да изнамѣри, за да не се омжчнѣе гостенинѣтъ ѝ, да не съжالياва, загдето е останалъ.

Почнаха се постоянни празници: пирувания, придружени съ музики, съ пѣсни и игри, увеселителни зрелища, разходки по градинитѣ, ловъ въ дворцовитѣ паркове, гдето имаше много сърни, елени, диви кози и други безвредни животни, за които можеше да ходи на ловъ самата царкиня, безъ да се излага на опасностъ.

Често пжти царскиятъ синъ и царкинята, уморени да гонятъ нѣкое бързоного животно, си избираха скрито мѣсто подъ сѣнката на дърветата, седѣха върху послани губери, излѣгаха се върху копринени възглавници и дълго време се разговаряха сами; особено оживено разговаряха за Персия и Бенгалия. Фирузъ Шахъ разказваше за богатствата и могществото на своето отечество, а царкинята, като го слушаше съ напрегнато внимание, не изпушаше случая да изтъкне всичкитѣ привлѣкателни особености на Бенгалската държава, като се надѣваше тайно, че царскиятъ синъ ще предпочете тази страна предъ своето отечество и тѣй ще се избѣгне раздѣлата съ баща ѝ. Но работата излѣзе съвсемъ иначе.

Въ всѣки новъ разговоръ царкинята се убеждаваше все повече и повече, че Бенгалия въ много отношения отстѣпва предъ чудесната персийска страна. И когато Фирузъ Шахъ, доказвайки величието и благосъстоянието на Персия, говори за нейната всесвѣтска търговия, за голѣмата ѝ флота, за морскитѣ и сухопътнитѣ военни сили, за нейнитѣ безбройни градове, почти равни на първата столица съ своето богатство и население, за разкошнитѣ дворци и пр., царкинята слуша всичко това и не се реши вече да говори за своето скромно отечество, и, ако по настояването на наследника казваше нѣщо, то го казваше въ такива изрази, които ясно показваха, че съ удоволствие би оставила отечеството си и тръгнала би подиръ Фируза. Фирузъ Шахъ видѣ това и се радваше на своя успѣхъ, но отлагаше да се открие, докато трѣгне да си отива.

А това време трѣбваше да дойде; изминали се бѣха два месеца, откакъ се намираше при Бенгалската царкиня, като се ползуваше отъ нейното радушно гостоприемство и не бѣше вече възможно да стои още. Като намѣри удобна минута, Фирузъ Шахъ се обърна къмъ царкинята съ молба да го не спира, защото и безъ това се е много застоялъ и закѣснѣлъ да изпълни своя дългъ, като се обеща да се върне и съ подобаващата тържественостъ да поиска ржката ѝ отъ Бенгалския царъ.

— Ти можеби да се съмнявашъ въ мене, царкиньо, — каза той, — и не ми вѣрвашъ думитѣ? О, за Бога, не ме мисли за единъ отъ тѣзи лекомислени и непостоянни хора, които забравятъ за своята любовъ, щомъ предметътъ ѝ се скрие отъ очитѣ. За да ти докажа, че азъ не съмъ отъ тѣхъ, че страстѣта ми е силна и дълбока, че всичкото ми щастие, цѣлитъ ми животъ е твой, азъ те моля да трѣгнешъ следъ мене, ако това мое предложение не те оскърбява.

И като видѣ той, че царкинята не само че не се докачи отъ неговитѣ думи, а кипна отъ радостъ, продължи:

— Защо да не направимъ това, което ти предлагамъ? Баща ми ще те посрещне съ разтворени обятия и на драго сърдце ще се съгласи да стане сватбата; колкото се отнася до баща ти, отъ твоитѣ думи заключавамъ, че той нѣма да побърка на щастieto на дъщеря си. Затова азъ се надѣвамъ, че той благосклонно ще посрещне пратеницитѣ, които ще му изпроводимъ съ молба да се съгласи за нашия бракъ.

Царкинята не отговори нищо на тѣзи думи, но по лицето, по червенината, която се разлѣ върху бузитѣ ѝ и по срамежливо наведенитѣ ѝ очи се виждаше много ясно, че е готова да се съгласи. Оставаше само единъ страхъ: тѣй като царскиятъ синъ не бѣше достатъчно опитенъ да управлява коня, то можеше лесно да се изложатъ на опасностъ, каквато го заплашваше въ първото пжтуване. Но той я успокои скоро, като каза, че познава вече механизма на коня и може да го управлява не по-зле отъ индиеца. Решиха да тръгнатъ на другия день, но да се пази всичко въ тайна. Преди да се разсъмне на другия день, когато цѣлиятъ дворъ бѣше потъналъ въ дълбокъ сънъ, царскиятъ синъ и царкинята се изкачиха на горната тераса; тамъ той обърна коня къмъ Персия, поправи юздитѣ, скочи на седлото и следъ това помогна на царкинята да седна отзадъ, колкото се може по-удобно, при което тя, за по-голяма безопасностъ, го хвана презъ кръста, а главата си сложи върху рамото. Следъ това каза:

— Готова съмъ вече, да се оставимъ на волята Божия! Фирузъ Шахъ натисна пружината, която движеше коня, и той минутно се издигна и полетѣ въ въздуха съ двамата ездачи.

Тѣ летѣха съ такава бързина, а царскиятъ синъ тѣй добре управляваше коня, щото следъ два часа и половина почна да се вижда подъ тѣхъ столицата на персийското царство. Тогава като турна въ движение другата пружина, Фирузъ Шахъ насочи коня не

къмъ този площадъ отгдето тръгна за Бенгалия и не къмъ градския дворецъ на баща си, а къмъ единъ палатъ вѣнъ отъ града; въ този палатъ имаше само единъ служителъ, който наблюдаваше реда, когато пристигнѣха скъпи, рѣдки гости. Тамъ той въведе годеницата си въ една разкошна стая, и като я помоли да почака, каза, че ще отиде да предупреди царя и пакъ ще се върне да я заведе въ бащиния си дворецъ съ всичкитѣ почести.

Като остави царкинята, той заповѣда на едничкия въ палата слуга да приготви за нея закуска, изобщо да ѝ достави всичко, което би ѝ потрѣбало, когато я остави той. Следъ това приготви коня и полетѣ съ него въ Ширазъ при родителитѣ си.

Когато царскиятъ синъ минаваше по градскитѣ улици, тълпи народъ го срѣщаха и го придружаваха съ радостни викове, защото той се яви като възкрѣсналъ отъ мъртвитѣ, следъ като го оплака цѣлиятъ градъ. Той намѣри баща си въ дълбока тжга, заобиколенъ съ своитѣ чиновници, всички въ траурни дрехи, които не събличаха оттогава, откакъ наследникътъ се изгуби съ вълшебния конь. Като видѣ сина си, царътъ едва не припадна; той го пригърна и го облѣ съ сълзи отъ радостъ и дълго време не можа да каже дума отъ вълнение; най-сетне, като се успокои, почна да го разпитва, и царскиятъ синъ разказа подробно за своето въздушно пътуване, за опасността, която го заплашвала и, най-сетне, какъ по единъ неочакванъ щастливъ случай изпадналъ въ двореца на Бенгалската царкиня, гдето срещналъ най-гореща и радушна среща.

— Прости ме, татко, — каза той най-сетне, — че азъ не можахъ да се откажа да не гостувамъ въ тази чудна хубавица и отъ вежливостъ, и отъ влѣчение на сърдцето, а, най-главното, че азъ я нарекохъ своя невѣста безъ твое решение. Тя се съгласи да дойде следъ мене и сега се намира въ вѣнкашния дворецъ, гдето очаква да потвърди твое величество, че обещанието, което ѝ дадохъ, не е праздно.

Като каза тѣзи думи, Фирузъ Шахъ колѣннчи предъ баща си и почна горещо да го моли да даде съгласието си. Царътъ го издигна и, като го пригърна отново, каза:

— Синко, азъ не само че съмъ съгласенъ да се оженишъ за Бенгалската царкиня, но и самъ ще отида при нея, за да ѝ поблагодаря лично за услугата, която ти е направила; а довечера ще стане сватбата ви.

Следъ това персийскиятъ царъ заповѣда на придворнитѣ си чиновници да замѣнятъ траурнитѣ си дрехи съ блѣскаво парадно облѣкло, за да посрещнатъ бждещата съпруга на наследника. Заедно съ това той се разпореди, щото вечернитѣ увеселения да станатъ съ военната музика; най-сетне си спомни и за индиеца, заповѣда да го освободятъ и да го заведатъ въ двореца.

— Ти си свободенъ вече, — каза царътъ на индиеца. — Презъ всичкото време живота ти служеше като залогъ за живота на моятъ синъ. Ето защо ти бѣше затворенъ въ тъмницата и безъ друго щѣше да бждешъ наказанъ, ако синъ ми загинѣше, макаръ никакво отмѣщение да не можеше да утоли гнѣва ми и да намали

скръбта ми. Благодаря на Бога, че се мина благополучно; вземи си коня и иди където искаш.

Индиецът изслуша мрачно тѣзи думи и напусна двореца съ скрита злоба въ душата си, дълбоко оскърбенъ отъ несправедливата постѣпка на персийския царь. Хората, които го освободиха изъ тъмницата, му разказаха, че царскиятъ синъ се върналъ съ вълшебния конь и довелъ съ себе си отъ Бенгалия хубава царкиня, съ която още тази вечеръ ще се ожени, а заедно съ това съобщили, че годеницата се намира въ двореца вѣнъ отъ града, гдето отива царя при нея заедно съ сина си и свитата си.

Следъ тѣзи известия въ ума на индиеца се появи тутакси мисълта да си отмъсти за всички оскърбления и веднага турна въ действие тази си мисълъ. Той се покачи на вълшебния си конь и, преди да излѣзе изъ вратата тържествено царьтъ съ свитата, индиецътъ отиде и обясни на служителя, който го посрещна на вратата, че има царска заповѣдъ да отнесе царкинята по въздуха на голѣмия площадъ, гдето я чака царьтъ съ сина си и много народъ. Служителътъ знаеше, че индиецътъ е затворенъ въ тъмница и, като го видѣ сега освободенъ, нито за минута не се усъмни въ думитъ му; а царкинята като чу, че е изпратенъ отъ нейния годеникъ, се съгласи тутакси да трѣгне съ него.

Доволень, че лесно постигна кроежа си, качи се на коня, и щомъ царкинята съ помощта на служителя седна до него, той натисна пружината и коньтъ полетѣ като стрела по въздуха къмъ височината.

Въ това време царьтъ, придруженъ съ блѣскава свита и съ въоръжени тѣлопазители, излизаше изъ двореца си, а Фирузъ Шахъ, като искаше да извести годеницата си, че баща му пристига, отиде напредъ. А индиецътъ, като видѣ отдалечъ тържествената процесия, насочи коня си право презъ града, за да покаже своето презрение къмъ царския гнѣвъ и да усили още повече действието на своето отмъщение. И той постигна целта си; царьтъ побледнѣ, разтрепера се отъ гнѣвъ, че не може да отмъсти на похитителя и да го накара да се разкае за своята дръзка постѣпка. А всички придворни, като видѣха какъ той оскърбява господаря имъ, високо изказваха своето негодувание и кълнѣха индиеца.

Но индиецътъ не обръщаше внимание на тѣзи клетви; той не можеше дори да ги чуе отвисоко, където се чуваха тѣ като мърморения само.

Можете ли си представи, какво преживяваше царскиятъ синъ?... Не може се изказа съ никакви думи. Обезумѣлъ, страшно отчаянъ гледаше той, какъ индиецътъ носи предъ очитъ му тази, която му бѣше по-мила и по-скъпа отъ всичко въ свѣта, безъ която животътъ му се струваше мраченъ; клетиятъ момъкъ упрѣкваше себе си, загдето не взе предпазливи мѣрки, не съумѣ да запази съкровището си; но докато той се тюхкаше, индиецътъ, като се надсмиваше озлобено надъ тѣхъ, летѣше все по-далеко и по-далеко и скоро се скри отъ погледа заедно съ скъпоценната си плячка. Какво трѣба да се прави? Да се отдалечи наследникътъ въ двореца и да се предаде на отчаяние?... Но това значи да се откаже отъ всѣкаква надежда и да се подчини на клетата

си сждба, която не отговаряше на разпаления, смѣлия и предприемчивия характеръ на Фируза.

Вдаденъ въ печални мисли, той почти безсѣзнателно продължаваше пжтя си къмъ двореца. Служителътъ вече знаеше, че индиецътъ го бѣше измамилъ; като се мислѣше за виновенъ, той посрещна царскитъ синъ и мълчишката, съ сълзи на очи, като падна предъ краката му, покорно очакваше заслужената смъртъ.

— Стани, — каза му Фирузъ Шахъ, — не те обвинявамъ въ нищо, никой не е отговоренъ въ тази работа, освенъ азъ самъ. Азъ трѣбваше да се погрижа за нейната безопасностъ, но късното разкаяние не помага за нищо. Иди по-скоро и намѣри цѣло облѣкло за дервишъ, но само не казвай никому, че трѣбва за мене.

Служителътъ тутакси отиде въ единъ дервишки мѣнастиръ, който се намиралъ наблизо до двореца. Като познаваше много добре тамкашния шейхъ, той се обърна къмъ него съ своята молба и обясни, че единъ отъ придворнитъ, неговъ благодетель, изпадналъ въ немилость и, за да се избави отъ царския гнѣвъ, е принуденъ да се преоблѣче. Шейхътъ изпълни безъ особено затруднение молбата и, служителътъ, като получи облѣклото отъ дервиша, занесе го на царския синъ.

Фирузъ Шахъ се преоблѣче и вечерътъ, незабелязанъ отъ никого, излѣзе изъ дворцовата ограда. За пжтъ той взе съ себе сандѣкъ, пълненъ съ брилянти, които преди малка време мислѣше да подари на бенгалската царкиня. Като излѣзе вънъ на полето, той трѣгна по случилия се пжтъ. Кжде ще го заведе, где да търси грабителя, — не знаеше, макаръ и да се бѣше обещалъ на себе, че нѣма да се върне въ отечеството си безъ своята годеница.

Но да се върнемъ къмъ индиеца; той летѣше на вълшебния си конь съ такава неимовѣрна бързина и го управляваше тъй щото още въ сжщия день пристигна рано въ Кашемирската страна. Наблизо се виждаше нѣкакъвъ градъ, а около него се зеленѣеха гжсти гори. Подъ влиянието на глада и потрѣбността да си отпочинатъ, въздушниятъ ездачъ се реши да се спре въ този градъ. Той предпазливо спрѣ въ една отъ тѣзи гори, слѣзе отъ коня, помогна да слѣзе и неговата пленница и, като я сложи върху една зелена морава, край чистъ и студентъ изворъ, отиде на градския пазаръ да купи храна. Злочестата царкиня презъ всичкото време не каза нито дума, макаръ да чувстваше и негодувание, и страхъ, и отвръщение къмъ грабителя, щомъ се откри лжжата му и пресъжжната му цель. Като се скри той задъ гжститѣ дървета, тя стана съ намѣрение да се възползува отъ свободата и да избѣгне кждето ѝ видятъ очитѣ, само да се избави отъ страшната околностъ, но постоянното вълнение и главно гладътъ съвсемъ я бѣха лишили отъ сили; краката ѝ се подкосяваха отъ слабостъ, и тя по неволя трѣбваше да стои на мѣстото си, безъ да има на какво да се надѣва, освенъ на душевната си твърдостъ.

Но при такова състояние на царицата, храна трѣбваше и за подкрепа на духа: затова когато се върна индиецътъ и предложи да си хапне малко, царкинята почна да яде, безъ да откаже нѣщо. Но когато ѝ направи той оскѣрбително предложение, тя смѣло отговори на дръзкитѣ му думи, като даде пълна свобода на

своето негодувание и реши по-скоро да умре, отколкото да се отдаде на омразника. Най-сетне следъ много напраздни заплашвания и молби, раздразнениятъ индиецъ реши да прибѣгне къмъ насилие. Тогава царкинята скочи и, безъ да се помни отъ страхъ, почна да вика отчаяно, колкото ѝ държеше гласъ, за помощъ. Веднага се чуха конски стѣпки, придружени съ трѣсъкъ отъ счупени клоне, и следъ това на горската поляна се показа цѣлъ отредъ отъ въоръжени ездаци.

Това бѣше самиятъ владѣтель на кашемирската страна, придруженъ отъ многобройната си свита. Той преминаваше презъ тази гора, връщайки се; като чу отчаянитѣ викове на царкинята, той се отби отъ пѣтя да види каква е работата. Като се приближи къмъ индиеца, попита го, какъвъ е той и какво иска отъ жената. Индиецътъ отговори съ свойствената си безочливостъ:

— Тя е моя жена, и никой нѣма право да се мѣси въ нашитѣ разправи.

Но царкинята побърза да изобличи тази лъжа.

— Господине, — каза тя, — който и да си, моля да ме защитишъ и помогнешъ. Не му вѣрвай: не съмъ му жена азъ, а годеница на персийския наследникъ Фирузъ Шахъ, дъщеря на Бенгалския царь. Този злодеецъ ме грабна днесъ отъ столицата на Персия и ме донесе съ вълшебния конь.

Тя искаше да говори още, но султанътъ не се нуждаеше вече отъ никакви увѣрения: хубостта ѝ, царскиятъ ѝ видъ и сълзитѣ бѣха достатѣчни да убѣдятъ управителя въ истинността на тѣзи малко думи. Той кипна противъ дързостта на грабителя и заповѣда да му отсѣкатъ главата. И това лесно можа да изпълни единъ отъ придворнитѣ, защото индиецътъ, като излѣзе

изъ затвора, не успѣ да вземе съ себе си никакво оржие и нѣмаше съ какво да се защити.

Царкинята покачиха на единъ отдѣленъ конь, и тя тръгна заедно съ султана къмъ столичния му градъ, разположенъ недалече отъ гората. Като я въведе въ двореца съ всичкитѣ почести, повелителтъ ѝ отстъпни най-хубавото помѣщение, което не отстъпваше на нищо съ своето великолепие, даде ѝ цѣла тѣлпа робини да ѝ служатъ и отреди въоръжени евнуси да я пазятъ. Той самъ я доведе до вратата на стаята ѝ и за всичко това не я остави да му поблагодари.

— Лека нощъ, — каза той, като прекъсна думитѣ ѝ — почини си добре, засили се, и утре ще ми разкажешъ за всичко, което стана съ тебе.

Като каза това той си отиде.

Царкинята бѣше неизказано радостна и безкрайно благодарна на своя избавителъ; при това тя се надѣваше, че, като чуе разказа ѝ, той ще докара докрай своето великодушие и ще ѝ даде възможность да се върне въ Персия. Но тя се измами въ това си предположение, и я очакваше още по-голямъ опасность.

За нейно нещастие, хубавицата дотолкова се поревна на Кашемирския султанъ, щото той се реши да се ожени на другия день за нея, и веднага даде заповѣдь да се приготви всичко за сватбеното пируване. Звуковетѣ на тръбитѣ и барабанитѣ, които се разнесоха не само въ двореца, но и по цѣлия градъ разбудиха на другата сутринъ Бенгалската царкиня; тя си помисли, че причината за това тържество е нѣкое радостно събитие при двора, безъ да подозира, че то се отнася за нея. Но какво бѣше нейното учудване, когато султантъ, като се научи, че тя е облѣчена, яви се съ всичкитѣ си чиновници и обяви, че музиката свири въ нейна честь именно и съобщава на народа за скорошната сватба. Ужасъ обхвана царкинята следъ тѣзи думи, и тя падна безъ чувства върху миндера.

Робинята, която се намираше тукъ въ това време, се затече да ѝ помогне, дори самиятъ султанъ гледаше да я свѣсти; но се мина много време докато отвори тя очи, и заедно съ съзнанието се потвърди и решителността да си остане вѣрна на персийския царски наследникъ, каквото и да се случи. И като не виждаше край на своето тежко положение, тя се пристори на луда. На всички въпроси, които ѝ задаваха султантъ и слугинитѣ, тя отговаряше тъй глупаво и придружаваше думитѣ си съ такива чудни своеобразни движения, щото всички се убедиха, че я е постигнало нещастие. Султантъ остави съ съжаление болната, като заповѣда на робинитѣ да не се отдѣлятъ отъ нея нито крачка настрана. Презъ цѣлия день той пращаше да се научи за състоянието на царкинята, като мислѣше, че това е само временно помрачение на разсъдѣка и ще се мине лека-полека; но подобрене нѣмаше, а къмъ надвечеръ като че положението се влошаваше.

И тъй, благодарение приструването на царкинята султантъ прекара цѣлата нощъ не тъй, както мислѣше. Но той не губѣше надежда да оздравѣе тя и на другата сутринъ повикъ всички свои придворни лѣкари на съветъ...

Като изслушаха обясненията за болестта и нейните причини, лѣкаритѣ следъ дълги съвѣщания, съобщиха на султана, че умопобъркването бива различно, едно излѣчимо друго не, а за да се реши къмъ кое отъ тѣхъ се отнася болестта на царкинята, трѣбва да видятъ болната.

Султанътъ се съгласи съ лѣкаритѣ и заповѣда на началника на евнуситѣ да ги въведе при царкинята не всички изведнѣжъ, а единъ по единъ, като гледа да въведе най-главния.

Царкинята предвиждаше, че това ще се случи и намисли нова хитрина; като знаеше, че всѣки лѣкаръ, дори най-неопитния, може да реши по биенето на пулса, здравъ ли е човѣкъ или боленъ, тя реши както и да е, да не допуска при себе си нито единъ и затова, щомъ се покажеше нѣкой отъ ученитѣ мже, тя се приготвяше да се хвърли върху него и да го издращи съ ноктитѣ си. Лѣкаритѣ отстъпваха предъ такова заплашване и най-сетне казаха на султана, че науката имъ е безсилна въ този случай. Само двама-трима, които се считаха за най-изкусни и се хвалѣха, че могатъ да опредѣлятъ всѣка болестъ, щомъ видятъ болния, предписаха нѣколко лѣкарства, които царкинята на драго сърдце приемаше, защото знаеше, че нѣма да ѝ окажатъ нѣкакво действие.

Султанътъ като се убеди, че придворнитѣ лѣкари нѣма да излѣкуватъ царкинята, повика други, отначало отъ града, сетне отъ цѣлата държава, но болната не ги посрещна по-добре, и тѣ трѣбваше да си отидатъ като другитѣ. Султанътъ, силно огорченъ отъ тѣзи несполуки, продължаваше да се надѣва да сполучи, затова изпрати хора при всичкитѣ дворове на съседнитѣ държави съ молба да му се изпратятъ най-опитнитѣ и прочути лѣкари. При това той прибави описание на болестта на царкинята, като обещавахе на всѣки лѣкаръ, откъдето и да дойде той въ Кашемирската столица, най-добра среща и голѣма заплата за труда и скъпа награда за изкуството си, ако излѣкува болната.

Поласкани отъ това обещание, явиха се мнозина, но нито единъ не се показва по-честитъ отъ кашемирскитѣ лѣкари и не принесе никаква полза, защото въображаемата болестъ на царкинята зависѣше не отъ науката, не отъ изкуствата, а само отъ нейната воля.

Презъ това време царскитѣ синъ Фирузъ Шахъ, както и по-рано, тжженъ и наскърбенъ, успѣ да премине нѣколко града и провинции и продължаваше пѣтя си. Умората, а най-главно — неизвестността, дали отива по правилното направление или е забъркалъ пѣтя, го измѣчваше отъ день на день, като му отнемаше и душевната, и тѣлесната бодростъ.

Тѣй достигна той най-сетне единъ голѣмъ индийски градъ и, като се вслуша внимателно, както правѣше всѣкога, въ всичко, що се говорѣше между народа, чу за нѣкакваси Бенгалска царкиня, която живѣе при Кашемирския дворецъ, а като поразпита за това, за онова, научи се, че тя полудѣла тъкмо въ този день, когато се приготвявала да се омжжи съ владѣтеля на държавата.

Това известие изведнѣжъ ободри Фирузъ Шахъ, увѣри го, че думата е за неговата годеница, защото при Бенгалския дворъ

имаше само една царкиня. Безъ да се съмнява въ достоверността на разпространенитѣ слухове, веднага тръгна къмъ столицата на Кашемирската държава и, като пристигна тамъ, спрѣ се въ единъ ханъ. Въ сѣщия день, дори безъ да излиза на улицата, научи се за много подробности отъ това, което бѣше целъ на сжществуването му: разказаха му, че султанътъ наказалъ индиеца, който открадналъ царкинята съ вълшебния конь, посрещналъ съ голѣми почести царкинята въ двореца си и желаелъ да се ожени за нея, но нейното неочаквано умопобъркване развалило намисления бракъ; при това казвали, че той нѣма да стане и занаяпредъ; защото нѣмало надежда да се излѣкува болната, макаръ да полагатъ всички усилия, както тукашнитѣ, тъй и чуждитѣ лѣкари.

Като се снабди съ всички тѣзи сведения и като не се съмняваше, че е намѣрилъ най-сетне любимата си, царскиятъ наследникъ си купи на другия день пълно облѣкло, каквото носятъ чуждоземнитѣ лѣкари, и отиде въ двореца. Макаръ и тъй облеченъ, но по дългата му брада и почернѣлото му отъ дълъгъ пжтъ лице, той приличаше на чужденецъ, пристигналъ отъ нѣкаква далечна страна.

Като стигна до дворцовитѣ врата, той се обърна къмъ началника на стражата и каза:

— Моля те, кажи на негово величество, че съмъ пристигналъ; азъ съмъ лѣкаръ и макаръ, можеби, и да е смѣло отъ моя страна да предлагамъ своитѣ услуги следъ толкова несполучливи опити на най-знаменити лѣкари, но, като се надѣвамъ на Божата помощъ, азъ бихъ желалъ да видя болната.

— Добре си дошелъ — каза чиновникътъ — нашиятъ господарь ще те посрещне съ надежда и благосклонно, както е посрѣщалъ и другитѣ лѣкари; но ако излѣкувашъ царкинята, благодарността му нѣма да има край.

Следъ това отиде да съобщи на султана за пристигането на лѣкаря.

Султанътъ посрещна много добре новия лѣкаръ и, безъ да губи време въ безполезни разговори, веднага го заведе при царичката, при това, като обясни, че болната не търпи при себе си лѣкари и се сърди много, щомъ ги види. За да не я дразни, той трѣбва да погледа презъ прозореца.

Фирузъ Шахъ се съгласи на това и се изкачи на прозореца, отъ който, щомъ погледна, видѣ своята любима. Тя бѣше бледна, печална и съ сълзи на очи си пѣше тжжни пѣсни, въ които се говорѣше за горчивата раздѣла съ милия си.

По нейното тжжно, но разумно лице, по мелодичната пѣсень, която изказваше дълбочината на чувствата си, персийскиятъ царь веднага разбра, че царкинята е напълно здрава и само отъ обичъ къмъ него се приструва на луда. Той се върна при султана и съобщи, че има надежда да се излѣкува, но за това трѣбва отъ по-близо да се види и да се разговори насаме съ болната. Султанътъ, зарадванъ отъ благоприятната вестъ, заповѣда да го заведатъ въ стаята на болната. Но щомъ се показва Фирузъ Шахъ, царкинята, като видѣ въ него лѣкаръ, кипна отъ безумие и скочи на крака, като искаше да се хвърли върху него. Царскиятъ синъ

не се смути предъ това заплашване, а се приближи при своята годеница дотолкова, щото можеше да се чуе.

— Успокой се, царкиньо, азъ не съмъ лѣкаръ; вгледай се по-внимателно въ лицето ми и навѣрно ще познаешъ, че не съмъ чуждъ човѣкъ.

Щомъ проговори той, царкинята позна своя любимъ годе-никъ, макаръ да имаше дълга брада и лѣкарски дрехи; тя свѣтна отъ неочаквана радостъ и така се развълнува, щото нѣколко минути не можа да каже думица. Презъ това време Фирузъ Шахъ ѝ събщи съ нѣколко думи, колко е страдалъ той и се е мжчилъ, когато я грабнали и какъ се заклелъ, че нѣма да се върне въ отечеството си, докато не намѣри и не освободи годеницата си.

— Сега, мила моя, кажи ми, какво прекара отъ оня день до днесъ, не скривай нито едно обстоятелство, за да мога азъ полесно и по-сигурно да си постигна целта.

Бенгалската царкиня изпълни съ готовностъ желанието на Фирузъ Шахъ; тя му разказа подробно, какъ се избави съ помощта на Кашемирския султанъ отъ насилието на индиеца и какъ самиятъ избавителъ казалъ на другия день, че желае да се ожени за нея, безъ да иска, поне отъ приличие, нейното съгласие за това,

— Азъ бѣхъ поразена отъ това грубо самовластие, — продължи царкинята, — и тъй се смутихъ, щото изгубихъ съзнание, а когато дойдохъ на себе си, решихъ се да се престоря на луда, та да се отърва отъ затруднението: това бѣше единчкото срѣдство да ти остана вѣрна и да се запазя отъ султана, когото не можахъ и не мога да залюбя.

Като я изслуша внимателно, персийскиятъ наследникъ попита, не знае ли тя, где се намира сега вълшебниятъ конь на убития индиецъ — този неволень виновникъ на тѣхната злочестина.

— Не зная, — отговори царкинята, — възъ мисля, че той се пази нѣкъде въ двореца, защото азъ разказахъ подробно на султана за неговитѣ чудесни свойства.

Царскиятъ синъ бѣше на сжщото мнение и обясни защо иска да знае за това, за да може тъй или иначе да се възползува отъ коня, за да се върне въ Персия. Тѣ заедно обмислиха подробно, какъ могатъ да се постигнатъ плановетѣ, и преди всичко Фирузъ посѣветвалъ царкинята да се облѣче както трѣбва на другия день и да посрещне султана, но да не му казва нито една думица. Следъ това той остави годеницата си и, като се върна при султана, каза му, че болната ще оздравѣе скоро. Като я посети султанътъ, убеди се въ справедливостта на тѣзи думи и почна да счита Фируза за най-великъ лѣкаръ въ свѣта; срещата станала както било условието: безъ да каже дума, хубавицата разумно и любезно, на лицето ѝ се изписваше напълно съзнателно удоволствие, което тъй зарадва султана, че той не забеляза нейното мълчане. Като искаше да се успокои тя, той побърза да си отиде и на прощаване я посѣветва да слуша тѣ съветитѣ на лѣкаря.

48

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

Въ това време Фирузъ Шахъ придружаваше султана и на връщане го попита, каточе ужъ нищо не знаеше, какъ е могла царкинята да дойде тукъ отъ такава далечна страна? Той подигна този въпросъ, за да отвори дума и да се научи нѣщо за вълшебния конь. Султанътъ, безъ да подозира тайнитѣ му кроежи, разказа подробно всичко, познато по-рано, и прибави, че коньтъ се намира въ неговата конюшна, гдето го пази като най-скъпо съкровище, макаръ и да не знае какъ ще го накара да си движи.

— О, сега разбрахъ, господарю, — извика мнимиятъ лѣкаръ, — и може да се счита за голѣмо щастие, че този конь е запазенъ: както въ него се намира едничката причина на болестъта на цар-

Хиляда и една нощъ

кинята, въ него ще намѣри тя и своето излѣкуване. Азъ трѣбва да кажа на твое величество, че въ време на пжтуването частъ отъ вълшебната сила на този конь е влѣзла въ царкинята и е причинила това болезнено състояние, въ което се намира сега тя. Но успокой се, господарю, съ помощта на познати на мене миризми всичко ще мине и утре твоята годеница ще бжде тъй здрава тѣлесно и духовно, както е била и по-рано. Ако ти е угодно да доставишъ приятно зрелище на цѣлия си палатъ и на столичното население, то заповѣдай да доведатъ коня на дворцовия площадъ, — нека това чудесно излѣкуване стане тържествено и предъ очитѣ на цѣлия народъ, а за по-голѣмъ блѣсъкъ и за по-голѣмо впечатление, трѣбва да се облѣче царкинята въ разкошни дрехи и да се накити съ най-хубави скъпоценности, каквито има ваше величество.

Кашемирскиятъ султанъ, който се надѣваше да се изпълнятъ скоро неговитѣ страстни желания, направи повече отъ това, което искаше Фирузъ Шахъ. На другия день доведоха вълшебния конь на широкия дворецовъ мегданъ, а столичнитѣ жители, известни отъ по-рано, се събраха на тълпи къмъ този площадъ. Скоро се събра толкова народъ, щото, за по-голѣмъ редъ, се постави около коня дворцова стража.

Около пладне на площада се яви султанътъ, заобиколенъ съ блѣскава свита начело съ първитѣ сановници, следъ тѣхъ се яви Бенгалската царкиня въ разкошно облѣкло, украсено съ скъпоценни камъни. Придружена отъ цѣла тълпа робини, тя се яви срѣдъ площада и съ помощта имъ седна на коня и хвана юздитѣ. Тогава мнимиятъ лѣкаръ турна около нея кадилници съ вжглени и хвърли въ тѣхъ нѣкаквис миризливи треви; следъ това се замисли, скръсти ржце, наведе очи и обиколи три пжти коня, като казваше нѣкакви думи. Но когато гжстиятъ ароматиченъ димъ скри на време коня и ездача, отъ очитѣ на тълпата, царскиятъ синъ скочи върху коня на седлото и натисна пружината. Конътъ литна веднага въ въздуха, а Фирузъ Шахъ, като се издигаше нагоре, каза на всеуслишане тѣзи думи:

— Помни, Кашемирски султане, че не всѣкога може да се ожени човѣкъ безъ съгласие на момата!

И тъй, сждбата помогна на Фируза да намѣри и освободи царкинята; той сжщия день, преди да залѣзе слънцето, пристигна въ Персия и се спусна въ двореца на баща си. Скрѣбта на персийския царь се замѣни съ неочаквана радостъ и той приготви тържествени сватбени пирувания, а заедно съ това прати посланици при Бенгалския царь, за да измоли съгласието да даде дъщеря си на неговия синъ, като съобщи подробно за чудеснитѣ приключения.

Бенгалскиятъ царь, като считаше за голѣма честь да има едно роднинство съ такъвъ могщъ монархъ, радостно даде своето съгласие и благословение за предложения бракъ.

И сватбата стана много тържествено въ царския палатъ. Не липсваха нито хубава музика, нито разкошни трапези, нито игри. Фирузъ Шахъ забрави всички мжки и благодари на случая, че се сдоби съ такава жена, която можеше да замѣни всичкитѣ му

богатства, които имаше баща му. При това той се считаше доста силенъ, защото имаше друго царство да го пази.

На другия день, като взе да се разсъмва, Шехеразада почна, по желанието на султана, друга една любопитна

Приказка за престолонаследника Ахмедъ и прекрасната фея Пари-Бану

—Господарю, — каза Шехеразада, — на единъ отъ предшественицитъ на твоё величество Богъ даде за радость и утешение на стари години трима сина, еднакво достойни и способни да продължатъ славното му царуване; по-големиятъ отъ тѣхъ се наричалъ Хюсеинъ, вториятъ — Али, а най малкиятъ — Ахмедъ.

Царьтъ нѣмаше дъщеря, но вмѣсто тѣхъ той имаше роднина, на име Нуруннигара, дъщеря на по-малкия му братъ, който умрѣ скоро следъ сватбата. За споменъ на искрената си привързаностъ къмъ своя братъ, царьтъ взе детето при себе си въ двореца и го възпита заедно съ своитѣ деца. Царкинята растѣше и отъ година на година ставаше все по-хубава и по-хубава, природниятъ ѝ умъ се обогатяваше съ знания, развиваха се хубавитѣ ѝ душевни качества, и малко помалко тя достигна до такова съвършенство, щото ни една отъ царскитѣ дъщери отъ онова време не можеше да се сравни съ нея.

Царьтъ обичаше и милваше своята племенница, но не можеше да се нарадва и почна да мисли да я омъжи за наследника на нѣкое друго царство или за царъ; но не бѣше отсждено да се изпълнятъ мечтитѣ му: всичкитѣ му трима сина се влюбиха страстно въ царкинята и съ това огорчиха баща си. Той знаеше, че тамъ, гдето владѣе страсть, не сж възможни нито доброволни отстъпки, нито съгласия, и предвидѣ цѣлата опасностъ отъ общото стремление на братята къмъ една и сѣща цель. Не можеше да се очаква, че по-младиятъ ще отстъпи на по-големия или нѣкой ще се откаже отъ своитѣ претенции, а царкинята не може да отстъпи ржката си и на тримата едновременно. И тъй, сблъскването между тримата братя се очакваше безъ друго, а това не можеше да не доведе къмъ смушение, вражди, а негли и пресъжпления. Царьтъ говорѣше това на децата, убеждаваше ги да предоставятъ да реши въпроса самата царкиня или да се откажатъ отъ нея и да потърсятъ друга мома, като имъ се обеща да ги остави свободни въ избора, само да го оставятъ да даде племенницата си на нѣкой чужденецъ — владѣтель. Но всички тѣзи убеждения останаха безплодни: царскитѣ синове не искаха и да ги чуятъ, и всѣкой упорито подържаше своето.

Тогавъ бащата повика и тримата, па имъ каза:

— Децъ, вие знаете, че грижата за вашето благо и спокойствие изпълва живота ми; ето защо ми е мжчно, че вие вървите къмъ нещастieto си и напусто сж моитѣ усилия да ви вразумя. Наистина, азъ бихъ могълъ да туря край на вашата препирня за бащина и царска власть, ала всѣко насилие или предпочитане на единъ въ вреда на другъ би предизвикало завистъ или скрита

вражда между васъ, а вашата лична полза и интереса на цѣлата държава иска, щото вие да живѣте въ постоянно приятелство и дружба. Но слушайте, деца мои, азъ намислихъ срѣдство, което, споредъ мене, трѣбва да ви помири и сближи: вие знаете какво значение има за мене всѣка рѣдкостъ, всѣка малка или много забележителна вещь; нека всѣки отъ васъ да трѣгне да пжтува въ която и да било страна и да събере онова, което му се покаже, че заслужава внимание; но, докато не стане това, вие не трѣбва да се събирате заедно. И като се върнете, азъ ще оценя безпристрастно донесенитѣ вещи и този отъ васъ, който намѣри най-рѣдка и най-забележителна вещь, ще получи за награда ржката на Нуруннигара. За пжтуване и за всички разноски ще дамъ всѣкому по равна сума пари, както прилича на вашето високо звание, но не ви съветвамъ да си вземете свита съ себе си. Независимо отъ разноскитѣ, свитата ви ще обръща къмъ себе си вниманието на хората и ще ви лиши отъ тази свобода, която ви трѣбва, за да си достигнете главната целъ и да извлѣчете най-големъ полза отъ пжтуването си.

Царскитѣ синове, всѣкога покорни на башината воля, съгласиха се съ голѣма готовностъ на предложението, и всѣки отъ тѣхъ се надѣваше да победи другия и да има хубавицата Нуруннигара. Царътъ имъ даде по равна сума пари и заповѣда да се пригответи веднага всичко, потрѣбно за пжтуване. Като се решиха царскитѣ синове да трѣгнатъ преди да се съмне, взеха сбогомъ съ баща си, а на другия день преди да изгрѣе слънцето, преоблѣкоха се като търговци, излѣзоха изъ една и сѣща врата възседнали на хубави коне, и всѣки единъ отъ тѣхъ придруженъ отъ тѣлопазитель, като робъ. Презъ цѣлия день тѣ пжтуваха заедно, докато стигнаха кржстопжтъ, гдето пжтищата се раздѣляха на три; тукъ се спрѣха да пренощуватъ и, като вечеряха заедно, условиха се помежду си да продължаватъ пжтя си не повече отъ една година, и следъ като се свърши този срокъ, да се намѣрятъ пакъ на това мѣсто. Ако дойде нѣкой по-рано, ще чака другия, а двамата ще чакатъ третия. щомъ се пукна зора на другия день, пригърнаха се на прощаване и, като си пожелаха „добъръ пжтъ,“ качиха се на конетѣ и трѣгнаха по разни направления.

Царскиятъ синъ Хюсеинъ, най-голѣмиятъ отъ тримата братя, който не единъ пжтъ бѣше слушалъ за силата и богатствата на обширната Биснагарска държава, трѣгна по брѣга на Индийското море и, следъ изморително, дълго и мъчно пжтуване ту по безплоднитѣ пустини, ту по скалиститѣ височини, по цвѣтнитѣ и гжсто населени долини, следъ три месеца стигна, най-подиръ, въ Биснагаръ, главенъ градъ, който е далъ името си на цѣлата държава и който е столица на царя. Царскиятъ синъ се спрѣ въ хана, въ който се спиратъ чуждитѣ търговци, и на другия день се залови да разглежда забележителноститѣ, като почна отъ безистена. Този обширенъ пазаръ бѣше разположенъ въ правилень четверожгълникъ, а въ срѣдата му, върху голѣмъ площадъ, се издигаше великолепенъ царски дворецъ; търговскитѣ дюкяни бѣха наредени по успоредни улици, които се пресичаха подъ прави жгли;

отъ дветъ страни имаше голѣми складове отъ еднакъв стоки въ всѣки складъ, което нѣщо много се понарави на Хюсеинъ.

Изобилието, разнообразието и богатството учудиха царския синъ; тукъ се продаваха тънко платно и прозрачни тъкани, донесени отъ различни индийски страни; имаше персийски платове, които бѣха украсени съ фигури отъ животни, отъ растения, златни и сребърни предмети, скъпи копринени материи отъ всички цвѣтове, яркоцаѣтни ковйори отъ различни видове и голѣмини, японски и китайски фарфоръ, и много други стоки, събрани отъ всичкитѣ краища на свѣта. Но когато Хюсеинъ се приближи до дюкянитѣ, въ които се продаваха различни работи отъ сребро и злато, остана учуденъ отъ изящната изработка и отъ скъпоценнитѣ камъни по тѣхъ: брилянти, рубини, сапфири, изумруди и други скъпоценни камъни, изкусно избрани и умѣло разположени, ослѣпяваха очитѣ съ своя блѣсъкъ.

Но ако имаше толкова много съкровища събрани на едно мѣсто, то какви неизказани богатства имаше цѣлата страна, гдето, освенъ браминитѣ и езическитѣ жреци, които живѣятъ вѣнъ отъ свѣтовнитѣ суети, не можешъ да срещнешъ нито единъ мжжъ, нито една жена да не сж украсени отъ главата до петитѣ съ различни скъпоценности, които по ржцетѣ, по краката и по цѣлото тѣло блещѣха като слънце.

Друга особеностъ, която обърна вниманието на Хюсеинъ, бѣше необикновеното изобилие отъ рози, съ които цѣли тѣлпи отъ продавачки сновѣха по улицитѣ. Виждаше се, че индийцитѣ обичатъ този разкошенъ, ароматиченъ цвѣтъ и действително Хюсеинъ не срещна нито единъ човѣкъ безъ китка въ ржка или безъ вѣнецъ на глава; нѣмаше дюкянъ безъ вази съ тѣзи цвѣта, тѣй щото, безъ да се гледа голѣмото пространство, което заемаше пазарьтъ, въздухътъ бѣше напоенъ съ миризъ отъ рози.

Царскиятъ синъ обходи всички редове, пълненъ отъ възторгъ и учудвания отъ всичко, което видѣ предъ очитѣ си; най-сетне, той почувствува голѣма слабостъ и, като не знаеше где може да седне да си отпочине, попита за това единъ търговецъ. Търговецътъ си предложи дюкяна, и Хюсеинъ съ благодарностъ прие предложението. Въ това време, когато седѣше на миндеря и се наслаждаваше отъ почивката, обърна му внимание единъ продавачъ, който викаше:

— Ковйоръ за 500 гроша, първи пжтъ, — кой ще даде повече?

Царскиятъ синъ полюбопитствува да види тази скъпа вещь и повика продавача. Ковйорътъ бѣше малъкъ и не представляваше нѣщо особено.

— Не зная, — каза царскиятъ синъ, като разгледа по-внимателно ковйора, — какъ може да се туря такава голѣма цена за такъвъ нищоженъ предметъ.

Продавачътъ, като предполагаше Хюсеина за търговецъ, отговори, че това е първата продажна цена, но му е казано да я покачи до 700 гроша и да продаде стоката съ пешимъ пари — въ брой. Хюсеинъ каза:

— Навѣрно този предметъ ще има нѣкое особено, невидимо качество.

— Тѣй е, господине, — каза продавачътъ, — и на тебе не ще се покаже цената много голѣма, като се научишъ, че стига да седнешъ върху този ковѣоръ и тутакси, въ една минута, ще се намѣришъ тамъ, гдето поискашъ.

Неочаквано сждбата праща на царския синъ тъкмо това, което търси той и което мисли. Ако само продавачътъ казва право, то по-чуденъ отъ този предметъ не може да се намѣри. О, тогава бащата ще предпочете Хюсеина, и самитѣ братя ще го признаятъ за победителъ.

— Азъ съмъ съгласенъ да дамъ исканата цена, — каза той, — и може да прибавя нѣщо за труда, ако ковѣорътъ има такова чудесно свойство.

— Господине, — отговори продавачътъ, — азъ не лъжа, но да те убедя окончателно и да разпилѣя последнитѣ ти съмнения, предлагамъ ти да направишъ опитъ. Навѣрно ти нѣмашъ съ себе си толкова пари, да идемъ двама да вземемъ. Да поискаме отъ стопанина да отидемъ въ стаята му и тамъ да седнемъ на ковѣора и, ако не ни занесе тутакси въ твоего жилище, тогава нашиятъ пазарлъкъ ще се развали самъ отъ себе си.

Царскиятъ синъ се съгласи на драго сърдце на това условие; съ разрешението на стопанина той влѣзе съ продавача въ задното отдѣление на дюкяна; тамъ послаха ковѣора на земята, седнаха на него и двамата, и щомъ Хюсеинъ изказа желанието си, въ сжщия мигъ се намѣри въ хана си. Нѣмаше нужда отъ по-голѣми доказателства, и продавачътъ тутакси получи условената сума съ двадесетъ жълтици повече като награда.

И тѣй, на другия день следъ пристигането въ Биснагаръ, Хюсеинъ намѣри онова, което му трѣбваше, и смѣло можеше да очаква обещаната награда. Той се радваше и ликуваше отъ порано, напълно убеденъ, че братята му не ще могатъ да намѣрятъ нѣщо подобно, и хубавицата Нуруннигара ще принадлежи нему.

Сега вече съ своя омагьосанъ ковѣоръ ще може въ сжщия день да се върне на условното мѣсто, но той би трѣбвало дълго време да чака братята си, и затова реши да остане нѣколко месеца въ Биснагаръ, за да се запознае съ неизвестната нему страна, съ бита ѝ, съ религията ѝ, съ нравитѣ ѝ, съ гражданската и военната наредба, а така сжщо и съ придворнитѣ обичаи.

Съ придворнитѣ нрави Хюсеинъ можеше да се запознае много лесно, защото биснагарскиятъ царъ имаше привычка единъ пжтъ въ седмицата да допуша при себе си всички търговци чужденци. Тѣйкато Хюсеинъ не искаше да открие своето сжщинско положение, то, като се ползуваше съ позволение, не пропушаше случая да се яви при двора като търговецъ. Но умътъ му, образованието му и отношението му въ обществото скоро обърнаха вниманието на Биснагарския царъ, който почна да беседва съ него предъ всички други търговци. Той съ любопитство го разпитваше за всичко въ Индия, за богатствата ѝ, за военната ѝ

сила и начинъ въ управлението и съ особено удоволствие слушаше всичко, което се отнасяше до личността на индийския царь.

Въ другитѣ дни, когато нѣмаше приемъ въ двореца, царскиятъ синъ разглеждаше забележителноститѣ на града и на околността. Между другото той видѣ единъ езически храмъ, цѣлъ направенъ отъ бронзъ, съ колони и украшения отъ сжщия металъ; на срѣдата имаше голѣмо подножие, а върху него идолъ на човѣшкия ръстъ, цѣлъ излѣнъ отъ чисто злато. Очитѣ му бѣха отъ рубини и тъй направени изкусно, щото отъ която и страна да го гледашъ, струва ти се, че те гледа и той.

Много забележителности видѣ Хюсеинъ и въ околноститѣ на града: тамъ, около едно село, се разстиляше равнина, цѣла покрита съ рози и съ други хубави, миризливи цвѣта и заградена съ стена, да не влизатъ животни. Срѣдъ равнината, върху широка тераса, се издигаше храмъ съ сводъ отъ полиранъ червенъ мраморъ; цѣлиятъ храмъ бѣше украсенъ вътре, отгоре до долу, съ изваяни различни идоли и съ изящна живопись.

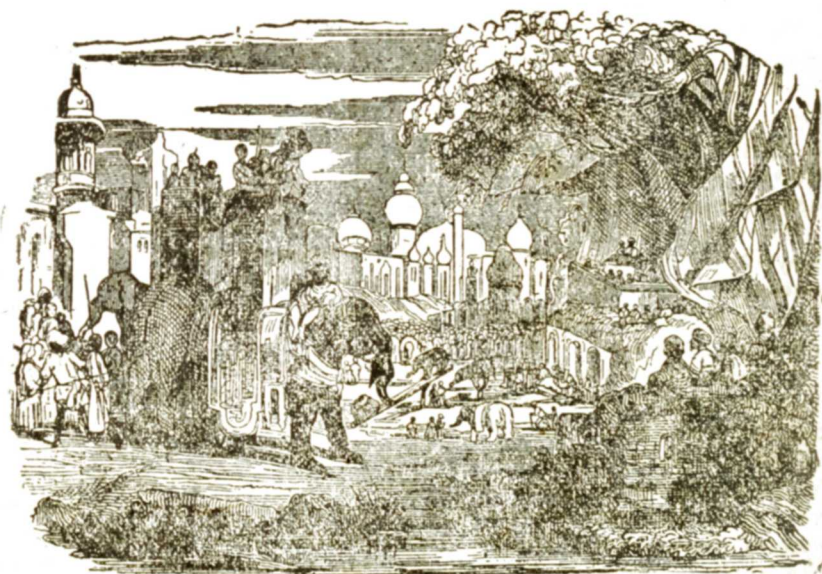
Въ този храмъ деня и ноця се извършваха езически обреди, придружени съ пѣсни и игри подъ звуковетѣ на музиката и съ пирувания. Жрецитѣ, а така сжщо и мѣстнитѣ жители живѣха изключително отъ това, което донасяха усърднитѣ поклонници отъ всички страни.

Освенъ това, царскиятъ синъ Хюсеинъ можа да присжтствува на тържественото празнуване, което ставаше всѣка година при Биснагарския дворъ; на него день тукъ се събираха намѣстниците на всичкитѣ провинции, началниците на крепоститѣ, на градоветѣ, сждиитѣ, жрецитѣ и браминитѣ, известни съ учеността си, — изобщо всички много или малко познати граждани и военни чиновници. Нѣкои пристигнаха отъ такива далечни мѣста, щото трѣбваше да вървятъ три-четири месеца, за да пристигнатъ въ Биснагаръ. Празнуването ставаше въ присжтствието на много народъ срѣдъ широка равнина, откъдето се виждаше на всичкитѣ страни, докждето се простираше човѣшкиятъ погледъ. Срѣдъ тази равнина се издигаше хубаво деветъ етажно здание върху четиридесетъ стълба; то служеше за царя, за неговитѣ придворни и чужденци, които имаха достъпъ въ двореца; това здание бѣше много разкошно отвънъ, а отвътре описано съ фигури на хора, животни, птици, насекоми и други малки бубулечки. Срещу това главно здание и отъ странитѣ имаше и други хубави постройки на четири петъ етажа, съ красива вънкашност и тъй направени, щото може да се обръщатъ на различни страни и да се измѣнява вънкашността имъ съ всичкитѣ имъ украшения произволно.

Около цѣлия площадъ имаше на неголѣмо разстояние единъ отъ другъ хиляда слона, разкошно украсени; върху всѣкой отъ тѣхъ имаше четиригълна кула отъ позлатено дърво съ музиканти отгоре. По хоботя, по ушитѣ и по другитѣ части на тѣлото на слоноветѣ имаше различни платнени смѣшни фигури.

Като видѣ всичко това, Хюсеинъ не можа да се начуди на индийското изобретателно изкуство, но не малко го учуди и не-

обикновената разумност на слоновете: тъй, единъ слонъ, отъ най-големитъ и силнитъ, сложи четиритъ си крака върху единъ стълбъ, който се подаваше отъ земята две педи и съ хоботя си свирѣше на единъ инструментъ; другъ сжщо така силенъ слонъ правѣше още по-мжчни фокуси: върху единъ стълбъ, високъ десетъ педи, имаше сложено едно дебело дърво — чуканъ; къмъ единия му край индийцитъ бѣха окачили тежки камъни, а другия навесенъ къмъ земята; слонътъ ту се катерѣше по края на чукана, безъ да губи равновесие, ту слизаше, като свирѣше съ хоботя си на музикаленъ инструментъ.

И да стоеше Хюсеинъ въ Буснагарската държава до последния день, опредѣленъ да се срещнатъ братята, пакъ не можеше да успѣе да разгледа всичкитъ особености по тази страна, защото въ нея имаше много чудеса. Но за него бѣше достатъчно и виденото и, постоянно заетъ да мисли за предмета на своята любовъ и пѣленъ съ надежда, че скоро ще си постигне щастието, той реши, че само тогава може да се успокои, когато се намира наблизо до своята хубавица Нуруннигара.

Като се заплати съ стопанина на хана, Хюсеинъ му каза, че оставя ключа въ бравата; следъ това, безъ да каже нѣщо повече, върна се въ жилището си, постла вълшебното си килимче и, сато седна на него заедно съ тѣлопазителя, мислено пожела да се пренесе на това мѣсто, гдето се бѣше условилъ да се събере съ братята си на връщане. Следъ една минута той бѣше вече на опредѣленото мѣсто и почна да очаква своитъ братя, като лежеше подъ шатрата или се разхождаше изъ околнитѣ.

Вториятъ братъ на Хюсеина, Али, замина за Персия. На втория или на третия день следъ раздѣлата съ братята, той се

присъедини къмъ единъ търговски керванъ и подиръ четири месеца пристигна благополучно въ градъ Ширазъ, столицата на персийското царство. Като се препоръчваше за търговецъ на скъпоценни нѣща, той се запозна по пжтя съ своитѣ другари и се спрѣ заедно съ тѣхъ въ ханищата за чужденцитѣ.

Търговцитѣ почнаха да разковаватъ денковетѣ съ стокитѣ си, а тъй като Али нѣмаше нищо съ себе си, освенъ най-потрѣбнитѣ нѣща, то отиде въ безистена — срѣдището на мѣстната търговия. Това бѣше доста широко пространство съ високи стодове върху яки стълбове и съ много дюкяни отъ дветѣ страни, вънъ и вътре. Златни, сребърни работи, скъпоценни камъни, копринени тъкани, тънки платна и други отбрани стоки, изложени за проданъ, учудиха царския синъ съ своето изобилие, разнообразие и богатство. Освенъ постояннитѣ търговци, седнали подъ шатритѣ, сновѣха назадъ, напредъ цѣла тѣла разносвачи на различни рѣдки и скъпи предмети. Единъ отъ тѣхъ, който държеше въ ржката си една малка тржба отъ слонова костъ, привлече особено вниманието на царския синъ. Тржбата бѣше много обикновена, но продавачтъ искаше за нея съ първа дума петнадесетъ хиляди гроша.

— Лудъ ли е той или сега ще подлудява — си помисли царскиятъ синъ и каза това свое мнение на едного отъ близкитѣ търговци.

— Не, господине, — отговори търговецтъ — ти се мамишъ; поне до сега този търговецъ си е билъ съ ума си; той е познатъ тукъ като способенъ и опитенъ продавачъ и нему поръчватъ най-скъпи работи. Ако той иска за тржбата си такава голѣма цена, то навѣрно тя струва толкова. Но ако искашъ, ние можемъ още сега да се научимъ. Седни малко тукъ на моя миндеръ и, когато се върне продавачтъ, ще го повикамъ тукъ.

Царскиятъ синъ се възползува отъ поканата и съ удоволствие седна да си отпочине. Следъ нѣколко време продавачтъ наистина се върна; търговецтъ го повика на име и каза:

— Ела тука и докажи на този господинъ, че ти си съ ума си. Той те помисли за лудъ, като чу каква несъобразна сума искашъ за една много обикновена работа. Право да си кажа, и азъ се бихъ усъмнилъ въ здравия ти умъ, ако не те знаехъ за човѣкъ напълно разуменъ.

— Никакъ не ме учудва твоего предположение, — каза продавачтъ, като се обърна къмъ царския синъ Али — високата цена на моята тржба на мнозина се показва голѣма, докато не съмъ обяснилъ чудесното ѣ свойство; на драго сърдце ще го обясня и на тебе: ето две стѣкла отъ дветѣ страни — стига да погледнешъ въ едно отъ тѣхъ и ще видишъ предъ себе си всичко, каквото поискашъ, колкото далеко и да се намира това нѣщо.

— Ако е тъй, — каза Али, като взе тржбата отъ ржцетѣ на продавача — то азъ се отказвамъ отъ думитѣ си, но само като се убедя съ събственитѣ си очи. Въ кое отъ дветѣ стѣкла трѣбва да се гледа, за да се види исканиятъ предметъ?

Като разбра, Али поиска най-напредъ да види баща си, и щомъ доближи до очитѣ си омагьосаното стѣкло, индийскиятъ

царь се яви предъ него седналъ на престола между свитата си, както го знаеше Али. Следъ това въ дълбочината на душата му се яви желание да види обичната си Нуруннигара, и тя се показа, заобиколена отъ робинитѣ си; една ѝ кичеше коситѣ, друга държеше готови скжпоценнитѣ ѝ накити, а трета — огледолото; царицата, като се вглеждаше, радваше се на хубостъта си.

Това стигаше, за да се убеди Али въ чудесното свойство на тржбата, и той се реши да я купи, безъ да жали паритѣ.

— Ако изпусна този случай, — си помисли той — то навѣрно нито въ Ширазъ, нито другаде не мога намѣри подобно нѣщо. Моля те, прости ми за моитѣ думи — каза той, като се обърна къмъ продавача; — сега разбирамъ, че твоето искане е много справедливо и основателно и, за да докажа това, готовъ съмъ да купя чудесната тржба. Кажи ми последната цена.

Продавачътъ каза, че по-малко отъ двадесетъ хиляди гроша не взема, че тази цена е последна. Царскиятъ синъ повѣрва и се съгласи безъ пазърлъкъ. Като се върна въ хана си съ продавача, той наброи цѣлата сума и стана владѣтель на магьосническата тржба.

Макаръ и да заплати голѣма сума, Али не можа да се наравда на тржбата; той бѣше твърдо увѣренъ, че друго такова нѣщо нѣма да се срещне въ свѣта, и той ще спечели хубавицата Нуруннигара. Оставаше му само да се запознае съ персийския дворъ, да разгледа Ширазъ съ околноститѣ му и да се върне съ сжщия търговски керванъ. Както и първия пѣтъ, освенъ обикновенитѣ мжнотии на дългото пѣтуване, царскиятъ синъ не срещна никакви спѣнки и пристигна благополчно на условеното мѣсто, гдето намѣри по-голѣмия си братъ Хюсеинъ.

По-младиятъ отъ тримата братя Ахмедъ стигна въ Самаркандъ. И той отиде на другия день следъ пристигането си въ безистена. Като разгледа всички скжпи стоки, той спрѣ погледа си върху единъ продавачъ, който държеше въ ржка една изкуствена ябълка, за която искаше седемнадесетъ хиляди гроша. Царскиятъ синъ Ахмедъ остана учуденъ и веднага се приближи къмъ продавача и почна да разглежда ябълката, учудвайки се, защо се иска за нея такава голѣма сума.

— Наистина, вънкашно тя не е нѣщо необикновено, — каза продавачътъ — но ако се сжди за нейнитѣ вжтрешни свойства, тя е неоценима, и който я има, ще владѣе най-скжпото съкровище на свѣта. Трѣбва да знаешъ, че нѣма такава болестъ, която да не може да се излѣкува отъ тази ябълка: треска, проказа, чума, холера — всичко лѣкува, каточе го взема съ ржка. Дори и да се намира човѣкъ на смъртния одъръ, стига да помирише ябълката, изведнѣжъ оздрявява тѣй, каточе никога не е боледувалъ.

— Да, това е безценно съкровище, — каза Ахмедъ — ако само казвашъ право; но какъ можемъ да се убедимъ, че въ твоитѣ думи нѣма лъжа или преувеличение?

— Господине, — отговори продавачътъ — азъ бихъ повикалъ цѣлия градъ да потвърди думитѣ ми, но затова трѣбва да обикаляме много. Но за по-лесно попитай тукъ присѣтствуващитѣ

търговци, и тѣ ще ти кажатъ, че мнозина не биха сжестували въ свѣта, ако не се ползваха съ лѣковитото свойство на това лѣкарство. За да разберешъ какъ е работата, ще ти разкажа за произхода на чудесната ябълка. Това е плодъ на дългогодишъ трудъ на единъ отъ нашитѣ съграждани, прочутъ учень, който посвети цѣлия си животъ да изследва свойството на растенията и на минералитѣ и ето най-сетне откри това лѣкарство, състави отъ тѣхъ тази ябълка и прави такива чудеса, каквито нѣма да се забравятъ никога въ нашето отечество. За нещастие, смъртъта го грабна внезапно, тъй щото той не успѣ да употреби своето изобретение, а жена му, като остана безъ сръдства и като нѣма възможность да изхрани себе си и децата си, реши да продаде тази ябълка.

Въ това време, когато ставаше този разговоръ, около продавача се събра цѣла тълпа и мнозина отъ тѣхъ потвърдиха думитѣ му, при което единъ търговецъ каза, че ималъ случай да провѣри на опитъ лѣковитото сръдство: единъ отъ неговитѣ приятели е боленъ и нѣма надежда да оздравѣе. Тогава царскиятъ синъ, като се обърна къмъ търговеца, каза, че е съгласенъ да заплати за ябълката двадесетъ хиляди гроша, ако болниятъ оздравѣе веднага.

— Гдето ще се каже, пазарлъкътъ ни може да се счита свършенъ, — каза продавачътъ увѣрено — защото нѣма примѣръ да не е оказала ябълката своето действие и да не е отървала хора отъ ржцетѣ на смъртъта.

Опитътъ напълно сполучи, и Ахмедъ безъ колебания заплати означената сума за ябълката. Следъ това той съ нетѣрпение почна да очаква тръгването на нѣкой кербанъ, за да се върне съ него въ Индия и, докато дочака такъвъ кербанъ, тръгна да разглежда Самарканда и околността, гдето особено го привлѣче Согдайската долина, която е получила името си отъ рѣката, която я пои. Арабитѣ не наричатъ напусто току тъй тази долина единъ отъ четиритѣ рая на свѣта. Наистина, по своя благодатенъ климатъ, по своето хубаво мѣстоположение и великолеппи постройки, по своята разкошна растителность и изобилно плодородие тя е една отъ най-хубавитѣ краища на свѣта, особено есенно време.

Като дочака най-сетне попжтенъ кербанъ, Ахмедъ се върна, следъ дълго и уморително пжтуване, въ Индия здравъ и намѣри братята си на опредѣленото мѣсто.

Царскиятъ синъ Али, който бѣше пристигналъ малко преди Ахмеда, попита по-големия си братъ, отдавна ли е пристигналъ братъ му.

— Преди три месеца, — отговори Хюсеинъ.

— Преди три месеца ли? Гдето ще се каже, ти си билъ близко?

— Не, това не може да се каже, нататъкъ азъ вървахъ три месеца.

— А тамъ колко стоя? — попита Али.

— Около петъ месеца, струва ми се.

— Това не е никакъ правдоподобно, братко, не си хвъркалъ насамъ я.

— По-сетне ще ти обясня на какво се върнахъ, нека се върне по малкиятъ ни братъ. И ти дълго си пжтувалъ, но не си донесълъ нищо: азъ не виждамъ въ тебе нѣщо.

— Не ми се смѣй, братко, — възрази Али: — и ти не носишъ нищо; освенъ този малъкъ килимъ, който покрива миндеря ти; но той не е нѣщо особено. Но да оставимъ това, понеже ти не искашъ да кажешъ какво си купилъ, то и азъ ще мълча.

— Ако азъ чакамъ времето си, то отъ това не значи, че азъ се боя да сравнявамъ моята покупка съ твоята: това, което съмъ купилъ азъ, стои много по-високо отъ всичко въ свѣта, и никой не е виждалъ до сега нѣщо подобно; впрочемъ ти ще го видишъ и самъ ще се съгласишъ съ мене. Да почакаме Ахмеда, тогава по-удобно ще бжде и безъ да си завиждаме, да решимъ кому отъ насъ е изпратила сждбата най-голѣмата сполука.

Царскиятъ синъ се съгласи на драго сърдце на това предложение, защото бѣше увѣренъ, че стоката, която бѣше купилъ, стоеше по достойнство много по-високо отъ братовата му. И тъй, той чакаше брата си Ахмеда, за да покаже чуднитѣ свойства на тржбата.

Скоро следъ това пристигна и Ахмедъ; той се поздрави любезно съ братята си, като изказа своето удоволствие, че ги намира въ добро здраве на опредѣленото мѣсто. Хюсеинъ, като най-голѣмъ, пръвъ почна:

— Братя, ще имаме възможность да си кажемъ кой какво е видѣлъ въ чуждитѣ страни, сега нека видимъ кой е билъ най-честитъ. Азъ пръвъ ще дамъ примѣръ и ще ви съобщя, че предметъ, който купихъ въ Биснагарското царство, е този килимъ: външно не изглежда нищо, но ако ви кажа какво свойство има, нѣма да ми повѣрвате: стига само да седнешъ на него и да поискашъ да те пренесе въ която и да е страна, макаръ и на края на свѣта, — и въ сжщата минута ще се намѣрите тамъ. Азъ го купихъ за двадесетъ хиляди гроша, следъ като го провѣрихъ и не съжалявамъ за даденитѣ пари, защото не може да се намѣри второ такова нѣщо. Благодарение на този килимъ, азъ можахъ да остана нѣколко месеца повече въ Биснагаръ и да се запозная както трѣбва съ цѣлата страна и за една минута да се върна обратно. Моятъ другаръ може да ви увѣри въ моитѣ думи, ако вие не ги вѣрвате. И тъй, сега иде вашиятъ редъ, кажете какви нѣща сте намѣрили? Могатъ ли тѣ да се сравняватъ съ моя килимъ?

— Братко, — отговори царскиятъ синъ Али, — не се съмнявамъ въ думитѣ ти и съгласенъ съмъ, че такъвъ килимъ е голѣма рѣдкость и забележително нѣщо; но отъ това не следва, че нѣма на свѣта нѣщо по-чудно. Ето напримѣръ моята тржба: азъ заплатихъ за нея двадесетъ хиляди гроша и не съжалявамъ за даденитѣ пари, макаръ вънкашно и да не отговаря на цената си; скжпото въ нея е чудесното ѣ свойство; стига само да турнешъ око до едното ѣ стъкло и тутакси ще видишъ всичко, каквото поискашъ, кждето и да се намира предметъ. Че азъ каз-

вамъ истината и не преувеличавамъ достойнството ѝ, можете да се убедите отъ опитъ. На, погледни! — каза Али, като се обърна къмъ по-големия си братъ и му подаде тржбата.

Царскиятъ синъ Хюсеинъ я взе и, като я приближи къмъ очитъ си, пожела да види хубавицата Нуруннигара; но въ сжщата минута, вмѣсто учудване, смущение и ужасъ се изписаха по лицето му; той пусна тржбата и остана вкамененъ. Царската синъ Ахмедъ и Али го гледаха разтревожено и чакаха, какво ще имъ каже той.

— Братя, — каза най-сетне Хюсеинъ, — напусто се скитаме по далечни страни, никой отъ насъ не ще може да получи обещаната награда; царкинята Нуруннигара умира; азъ я виждамъ легнала на смъртния одъръ да издъхва, заобиколена, отъ разплакани жени... Ето, гледайте сами, — каза той, като се облѣ съ сълзи.

Царскиятъ синъ взе вълшебната тржба отъ ржцетъ на брата си, погледна печалното зрелище и потъналъ въ сълзи даде тржбата на Ахмеда.

Ахмедъ се смути една минута само, но, като си спомни ябълката, каза:

— Братя, нашата обична Нуруннигара се намира действително при гроба, но ние можемъ да ѝ помогнемъ. Има надежда да я извавимъ отъ смъртъ.

Като каза това, Ахмедъ извади отъ пазвата си ябълката и продължи.

— Ето, виждате ли тази ябълка, и азъ съмъ далъ за нея двадесетъ хиляди гроша и мисля, че съмъ заплатилъ много малко; тя има неоценимо свойство да лѣкува всички болести, най-опаснитъ, дори смъртоноснитъ! Стига само да я приближишъ до носа му, и той въ сжщата минута ще оздравѣе, макаръ и да се намира и на издъхване. Всичко това азъ опитахъ и затова нѣма съмнение, че ние ще излѣкуваме царкинята, само дано я сваримъ съ душа!

— О, дано е тъй, — каза Хюсеинъ. — Да седнемъ по скоро въ моя килимъ и тутакси да бждемъ въ двореца; но тъй като другаритъ ни не ще можемъ взе съ себе си, тѣ ще се върнатъ сами.

Като казаха на другаритъ да си вървятъ, братята, безъ да губятъ време, седнаха на вълшебния килимъ, и подтикнати отъ общото горещо желание, намѣриха се тутакси при смъртния одъръ на Нуруннигара.

Това внезапно, неочаквано пристигане на братята учуди всички слугини; никой не можеше да разбере какъ и откъде сж могли тѣ да влѣзатъ при болната, а евнуситъ, които се намираха тукъ, като не познаваха царскитъ синове, скочиха срещу тѣхъ съ голи ножове, но, когато се разбра грѣшката, тѣ се спрѣха тутакси.

Царскиятъ синъ Ахмедъ стана отъ килима, приближи се къмъ умиращата, турна подъ носа ѝ лѣковитата ябълка, и чудотворната сила на тази ябълка се показва тутакси: царкинята си отвори очитъ, като че се събуди отъ дълбокъ сънъ, стана бодро отъ постилката и заповѣда на робинитъ да я облѣкатъ, при което

всѣко нейно движение бѣше свободно и съзнателно: отъ тежката болестъ нѣмаше и следа. Женитѣ се заловиха съ радостъ да изпълнятъ заповѣдитѣ ѿ, като побързаха да ѿ съобщятъ, че тя дължи своето спасение на царскитѣ синове, особено на Ахмеда. Нуруннигара, сжщо като по-рано хубавица, благодари съ честита усмивка на своитѣ братовчеди и ги поздрави съ благополучно пристигане. Тѣй като тя се залови да се облича, царскитѣ синове изказаха радостта си по случай нейното излѣкуване и се от-страниха.

Отъ царицата тѣ отидоха право при баща си да се видятъ съ него и да изкажатъ своето синовно почитание. Бащата, комуто бѣха съобщили евнуситѣ, че синоветѣ му сж пристигнали, весело и честито отиде да ги посрещне и горещо пригърна всѣки, като се радваше заедно съ тѣхъ за оздравянето на Нуруннигара, която той обичаше като своя дѣщеря.

Като се поздравиха тѣй и си изказаха радостта, царскитѣ синове сложиха предъ баща си купенитѣ нѣща: най-голѣмиятъ — килима, вториятъ — тржбата отъ слоновата костъ, а най-малкиятъ — чудната ябълка; при което всѣки гледаше да изтъкне достойнството и ползата на своята вещь, и всички молиха баща си да реши по права Бога, кой отъ тѣхъ трѣбва да вземе като

награда хубавицата Нуруннигара. Индийският царь благосклонно и съ голѣмо внимание изслуша всичко, което се каза за всѣка една вещь, разпита подробно за чудесното излѣкуване на царкинята и следъ това се предаде на размисляне, навѣрно не знаеше какво да отговори. Най-сетне каза намисленитѣ, пълни съ мъдростъ, думи:

— Деца, да предпочета нѣкого отъ васъ, ще рече да наруша справедливостъта, и вие сами ще се убедите въ това; изслушайте моята речъ. Да почнемъ отъ тебе, Ахмеди: не може да се откаже, че ти избави Нуруннигара съ лѣковитата си ябълка, но, моля ти се, можеше ли да ѝ помогнешъ, ако не се научеше овреме за нейното състояние? Тржбата на Али ви откри всичко, следователно тя ви принесе не малко полза. Но да видишъ опасността, не ще каже да я предваришъ, и вие така сжщо бихте останали безъ да можете да ползвате болната, ако не бѣше килимътъ на Хюсеина, който ви даде възможность да сварите болната жива. И тъй, вие всички еднакво помогнахте да се избави Нуруннигара, и никой отъ васъ нѣма изключителното право да му се благодари и да се предпочете. И килимътъ, и тржбата, и ябълката сж много рѣдки, чудни нѣща, но въ този случай нито една отъ тѣхъ нѣма предимство предъ друга; само тритѣ заедно можахъ да спасятъ царкинята отъ смъртъ. И тъй, вие можете да се радвате на своя успѣхъ, можете да се гордѣте, че вашето дълго пжтуване не е безъ полза, но кому трѣбва да принадлежи Нуруннигара — този въпросъ остава пакъ неразрешенъ.

— Но, — добави царътъ, — не искамъ, щото вашата препирня да се продължава безкрайно; ако справедливостъта не ми позволява да го разреша по този начинъ, то трѣбва да диримъ другъ, по-вѣренъ, и ето какво ви предлагамъ: докато не е още късно, вземете всѣки своя лжка и идете вънъ отъ града на онзи площадъ, гдето изпитватъ конетѣ; и азъ ще дойда тамъ и ще дамъ Нуруннигарината ржка томува, който хвърли стрелата си най-далечъ.

Най-сетне бащата още веднѣжъ поблагодари горещо на синоветѣ си за донесенитѣ му дарове, като каза, че нищо подобно не е виждалъ и не може да си представи.

— Азъ ще ги поставя въ съкровищницата си, — каза той, — гдето има събрани отъ вѣкове много скъпоценни и забележителни нѣща, но вашитѣ ще взематъ първо мѣсто между всичкитѣ.

Синоветѣ безъ дума се подчиниха на бащиното решение: като излѣзоха, тѣ отидоха вънъ отъ града на речения площадъ придружени отъ своитѣ оржженосци.

И царътъ не закъснѣ да отиде тамъ, и състезанието се почна предъ множество народъ. Пръвъ взе лжка си Хюсеинъ; стрелата полетѣ отъ лжка и падна доста далеко. Следъ него стреля Али; той натегна тетевата още по-силно и стрелата отиде още по-далечъ. Ахмедъ, като най-малкъ отъ тримата братя, стреля най-сетне и тъй силно, щото стрелата се изгуби. Затекоха се да я дирятъ, но старанията на всички останаха безъ успѣхъ. Явно бѣше, че стрелата му е паднала много далечъ, но тъй като не можахъ да я намѣрятъ, царътъ реши да даде Нуруннигара на

срѣдния братъ Али. Въ сжщото време се даде заповѣдъ да се приготви всичко за сватбата, а следъ нѣколко дни се почнаха празниците съ голѣмо великолепие.

На сватбата не присѣтствува Хюсеинъ; той тѣй много и горещо обичаше Нуруннигара, щото нѣмаше сила да я гледа въ чужди ржце; но не отъ завистъ, не отъ омраза той избѣга отъ брата си, а само отъ съзнание, че, като гледа чуждото щастие, ще чувствува по силно своето нещастие. Нещастieto му бѣше толкова силно и дълбоко, щото наскоро следъ сватбата той се отказа отъ правата си на престола и стана дервишъ, като постѣпи подъ началството на единъ прочутъ шейхъ, който заслужаваше всеобщото уважение съ праведния си животъ.

По тѣзи сжщитѣ причини отсѣтствува отъ сватбата и Ахмедъ; но той не се отказа отъ свѣта, а, измжченъ отъ съжаление, че стрелата му се изгубила, реши се да иде да я дири, поне да не обвинява самъ себе си въ своята злочестина. Той

отиде на онова мѣсто, гдето намѣраха стрелитѣ на двамата му братя, и трѣгна направо по една линия, като се вглеждаше внимателно около си. Безъ да забележи, малко-помалко той се отдалечи отъ града, изгуби надежда да намѣри стрелата, но каточе го теглѣше нѣкоя неизвестна сила все напредъ и напредъ; между това околността ставаше все по-пуста, а най-сетне, високи, отвесни скали му преградиха пътя.

Като нѣмаше възможность да върви напредъ, Ахмедъ се върна настрана и, като заобиколи една скала, видѣ стрелата си на земята.

49

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

— Моя е, — помисли си той, — като я разглеждаше внимателно, ала какъ е могла да стигне до тукъ. Нито азъ, нито нѣкой другъ въ свѣта може да хвърли стрела толкова далеко. Не, навѣрно тукъ има нѣкоя вълшебна сила или нѣкое чудо. Ами ако е за мое добро? — мислѣше си той. — Отгде може да се знае, че за изгубеното щастие сждбата може да ме награди съ нѣщо друго...

Като размисляше тѣй, той се приближи до скалата и забеляза една желѣзна врата, затворена добре, но не изглеждаше да е заключена; при първото бутане тя се отвори и се показа наклонна пропасть безъ стѣпала; царскиятъ синъ почна да влиза навътре, безъ да изпуска стрелата изъ ржката си. Трѣбваше да се очаква, че пжтътъ ще го заведе въ нѣкоя тъмна пещера; вмѣсто това задъ единъ кривъ подземенъ входъ се показа пространство, освѣтено отъ нѣкаква чудна и особена свѣтлина, — нито слънчева, нито лунна, нито огнена. Предъ царския синъ се отваряше широкъ площадъ, а срѣдъ него се издигаше невидено дотогава здание отколкото чудно по-чудно. Но, докато го разглежда, и замръзна на мѣстото си, поразенъ и очарованъ отъ друго неочаквано явление: предъ него, по мраморната стѣлба на главния входъ слизаха цѣла тѣлпа чудни хубавици, въ разкошни блѣскиви дрехи, а между тѣхъ като слънце между звездитѣ се виждаше една мома, която се отличаваше отъ другитѣ съ блѣска на скъпоценнитѣ си украшения и съ сиянието на своята неземна хубость. Съ царствена величава стѣпка тя се приближи до учудения и славния момъкъ, и въ ушитѣ му прозвуча като най-мелодична музика гласътъ ѝ.

Като чу името си, което тази богиня произнесе, той се зарадва и се учуди още повече; той ѝ се поклони и, като се издигна, каза:

— Която и да си ти, царице на хубостьта, позволи ми да изкажа благодарността си за твоята благосклонна среща; съ това ти ме ободрявашъ и ми давашъ смѣлостъ да се надѣвамъ, че не те сърди моето идване тукъ безъ твое позволение. Повѣрвай ми, азъ дойдохъ тукъ безъ да искамъ, по волята на случая и недей счита моето питане за нескромно: отгде ме познавашъ, когато азъ, макаръ и да съмъ тѣй близко, никога не съмъ ималъ честта да чувамъ за тебе по тѣзи мѣста.

— Царски сине, да отидемъ въ двореца, гдето ще можемъ да се обяснимъ.

Като влѣзе следъ нея въ стаята, Ахмедъ едва не извика отъ учудване: тѣй го порази невидениятъ до сега разкошенъ накитъ, хубость и необикновеното изящество на цѣлата наредба. Безъ да скрива своя възторгъ, той се призна на стопанката, че дори не е и сънувалъ такова нѣщо презъ живота си.

— О, тази стая не е отъ най-хубавитѣ — отговори тя — и ти ще се съгласишъ по сетне, когато видишъ другитѣ.

Следъ това, хубавицата седна на миндеря и, като повика Ахмеда да седне край нея, продължи:

— И тъй, ти се учудваш, откъде те познавамъ? Нѣма нищо чудно въ това, стига да си кажа името и веднага всичко ще ти стане ясно. Вашата религия ви казва, че свѣтътъ не е населенъ само съ хора, а и съ духове; и азъ съмъ дъщеря на единъ отъ тѣзи духове, най-силниятъ и най-властниятъ; азъ се казвамъ Пари-Бану. Сега нѣма да ти се види чудно, че азъ познавамъ не само тебе, но и баща ти, и братята ти, и царкинята Нуруннигара. Известно ми бѣше за вашата обща любовъ къмъ нея, за целта на вашитѣ скитания по чуждитѣ страни. По моята воля Хюсеинъ намѣри въ Бислагаръ вълшебното килимче, Али — чудесната трѣба въ Ширазъ и ти въ Самаркандъ лѣковитата ябълка. Виждашъ ли? Азъ знаа цѣлия ти животъ, дори скрититѣ ти мисли и чувства, следила съмъ, но не съмъ ти помагала да получишъ ржката на царкинята Нуруннигара. . . Защото. . . ти си достоенъ за по-добра сѣдба. Когато се надстрелвахте, азъ ти хванахъ стрелата, щомъ като излитна изъ лѣжа, и я отнесохъ къмъ тѣзи писти скали, къмъ моето неизвестно убѣжище, следъ това съ чудесна сила те привлѣкохъ подиръ нея. Съ една дума, работата отиваше тъй, щото ти тукъ намѣри своето щастие. . .

Следъ тѣзи думи тя срамежливо наведе очи, а по бузитѣ ѝ избухна червенъ руменецъ, като че бѣше отражение на зората. Тогава Ахмедъ разбра за какво щастие му говори тя, и, развълнуванъ дълбоко, почувствува въ тази минута, че въ сърцето му се разпали пламъкъ на нова любовъ, а старата изчезна безследно; той не съжаляваше вече нито заради загубата на Нуруннигара, нито дори мислѣше за нея.

— О царкиньо — извика той увлѣченъ отъ страсть — азъ бихъ се помислилъ за най-честитъ отъ смъртнитѣ, ако ми позволишъ да остана за винаги твой робъ. . .

— Царю — отговори му феята — азъ отдавна имамъ правото да разполагамъ съ себе си, както искамъ, и затова ти можешъ, ако искашъ, да останешъ при мене не като мой робъ, а като повелителъ и владѣтель на всичкитѣ ми богатства. Не ме осждай, че азъ съмъ тъй откровена; азъ знаа, че у васъ не се позволява на женитѣ такава смѣла стѣпка, и тѣ криятъ любовта си като престѣпление, ала у насъ сж други възгледитѣ за това; ние сме привикнали свободно да си изказваме чувствата и знаемъ, че нашето сърдце е най-скѣпоценниятъ даръ за всѣки смъртенъ.

Вмѣсто отговоръ, Ахмедъ, проникнатъ отъ безпредѣлна любовъ и благодарностъ, наведе се съ намѣрение да цѣлуне края на дрехата ѝ; но феята, безъ да допусне това, подаде му ржката си, и той я покри съ горещи, страстни цѣлувки. Безъ да дръпне ржката си, Пари-Бану продължи:

— Кажй, царски сине, ще ли ми дадешъ сърцето си тъй беззаветно, както ти дадохъ азъ своето?

— О, може ли да се пита за това? — извика щастливиятъ момъкъ — да, хиляди пѣти, да, моя царице, моя заповѣднице, азъ отъ цѣлата си душа принадлежа на тебе.

— Ако е тъй — каза феята, като стисна силно ржката му — то отъ сега ще бждешъ мой мжжъ, пъкъ азъ твоя жена. У насъ

сватбитѣ не се придружаваѣ отъ никакви обреди, но нашитѣ женитби сж много по-трайни отъ хорскитѣ женитби, свързани съ писмени договори. Докато се приготви всичко за нашето брачно тържество, не е зле да си подкрепимъ силитѣ, защото ти не си ялъ навѣрно отъ тази сугринѣ.

Следъ тѣзи думи на Пари-Бану, нѣкои отъ слугинитѣ ѣ излѣзоха бързо и скоро се върнаха съ разнообразни ястия и пития.

Никога цирскиятъ синѣ не бѣше ялъ съ такова удоволствие; освенъ че бѣше много гладенъ, той никога не бѣше вкусвалъ такова ядене, каквото може да приготви само ржката на една фея. Но това ядене не бѣше освенъ една лека закуска, а вечерята оставаше за по-сетне. Като се нахрани и като изпраздни последната чаша, Ахмедъ стана отъ трапезата още по-веселъ и оживенъ. Тогава Пари Бану му подаде ржка, и тѣ отидоха заедно да разгледатъ палата, който бѣше толкова голѣмъ, щото чакъ до вечерята го разглеждаха, и Ахмедъ не можеше да се начуди. И сводеветѣ и стениѣ, и подоветѣ — всичко изобщо представляваше хармонично съчетание на скъпоценни материяли съ найчудеснитѣ творения на изкуството; вредомъ блестяше злато, бриянти, рубини, изумруди и, заслѣпенъ отъ всичкото това вълшебство, Ахмедъ се спираше на всѣка стѣпка, безъ да върва на очитѣ си и съ недоумение се питаше, сънува ли или го гледа действително?

— Да, моятъ дворецъ е хубавъ — каза феята — но какво би казалъ ти, ако видѣше двореца на баща ми и на другитѣ владѣтели — тѣ стоятъ много по-високо отъ всичко. Азъ бихъ искала да ти покажа и градината — продължи тя — но трѣбва да отложимъ за утре; скоро ще се мръкне, и ние трѣбва да се приберемъ за вечеря.

Тѣ влѣзоха най-сетне въ най-широката, приготвена за сватбата и силно освѣтена съ безбройно много свѣщи стая, при което вълшебната и великолепно наредба бѣше още по-чудна, а приготвенитѣ маси, украсени съ разкошни цвѣтя и златни сждове придаваха на тая тържествена наредба особено веселъ, празниченъ видъ. Презъ всичкото време на вечерята свирѣше дивна музика, и нечуванитѣ прелестни пѣсни следваха една подиръ друга, изпълнявани отъ хоръ на феята. Пари-Бану сама прислужваше на царския синѣ, подаваше му ястия, обясняваше имената имъ и питаше Ахмеда, вкусни ли сж. Ахмедъ намираше всичко превъзходно и признаваше, че хората въ изкуството да приготвяватъ ястия, както и въ всичко друго, стоятъ много надире отъ духоветѣ; сжщо така го възхищаваха плодоветѣ, сладкишитѣ и различнитѣ вина.

Следъ вечерята Пари-Бану и Ахмедъ станаха отъ трапезата и седнаха единъ до другъ на единъ миндеръ, заобиколенъ съ копринени възглавници, шити съ злато. Трапезитѣ се очистиха, и вмѣсто пѣвцитѣ се явиха други феи, като се раздѣлиха по две по две, тѣ изпълниха нѣколко игри съ непозната за хората въздушна лекостъ и пленителна грация въ всѣко движение. Около срѣднощъ Пари-Бану отново подаде ржка на царския синѣ и тѣ заедно трѣгнаха къмъ онази стая, гдето ми бѣше приготвено

брачното легло. Предъ тѣхъ вървѣха и, подъ звуковетъ на музиката, играеха въ дълга върволица феитѣ; но предъ вратата се раздѣлиха на две страни и пропуснаха ногобрачниѣ да влѣзатъ. Следъ това всичко замлъкна.

Сватбеното тържество се продължи и на другия день или — по-добре да се каже — то скоро не се прекрати и приличеше на непрекъснато празнуване, което Пари Бану умѣше да разнообразява все съ нови и нови зрелища и веселби. Освенъ съ своята дивна красота тя гледаше да задържи царския синъ и съ други срѣдства и дотолкова му подслади живота, щото той и да не помисляше да се върне при баща си; всесилната фея лесно достигаше своята целъ: Ахмедъ отъ день на день все повече и повече се привързваше къмъ нея, и най-сетне се чувствуваше, че не може да живѣе безъ нея, дори и тя сама да го разлюби.

Но тази нова, страстна обичъ не заглуши въ сърдцето му нито чувството на синовенъ дългъ, нито дълбоката привързаностъ къмъ бащата; и ето, като се минаха шесть месеца, той почна да усѣща непреодолимо желание да види баща си и, като се реши най-сетне да се отлъчи на време, заговори за това на Пари Бану, помоли нейното съгласие. Но още следъ първитѣ му думи тя се разтрезови, като предполагаше, че той има тайно намѣрение да я напусне завинаги и отговори развълнувано, съ сълзи на очи.

— Тѣй ли? Ти вече нарушавашъ даденото си обещание, разлюби ме, домжчнѣ ти съ мене! Но кажи ми, съ какво заслужихъ да охладнѣешъ къмъ мене? Или азъ не можахъ да ти угодя, или ти се нуждаешъ отъ още по-голѣми доказателства, че те обичамъ? . . . Кажи ми.

— Царице, — отговори Ахмедъ, — азъ не бихъ билъ достоенъ за твоята скъпоценна обичъ, ако азъ се усъмнѣхъ поне за минута въ нея или ако азъ не те бихъ обичалъ тѣй горещо. Прости ме, ако съмъ те огорчилъ неволно. Повѣрвай ме, че въ намѣрението ми да видя баща си нѣма нищо, освенъ едно желание да изкажа почитѣта къмъ него главно, а най-вече да го отърва отъ безпокойствие; зная, че той се тревожи много отъ моето дълго отсъствие, дори може да мисли, че съмъ изгубенъ. Но нека бжде тѣй, както желаешъ; готовъ съмъ да се подчиня на твоята воля и да направя всичко, за да ти доставя само удоволствие.

Като говорѣше тѣй, Ахмедъ гледаше да разубеди ревнивата фея и, макаръ отъ любовъ къмъ нея не настояваше на своето желание, но въ другитѣ си разговори той подигаше дума за това, като гледаше косвено да докаже всичката неблагодарностъ и жестокость на своето отношение къмъ баща си.

А при туй Ахмедовитѣ предложения бѣха прави: индийскиятъ царъ наистина много се бѣше ядосалъ, за гдето двамата му синове едновременно липсваха, и това удоволствие, което му доставяше женитбата на сина му Али съ Нуруннигара, не намаляваше дълбоката му тъга. Впрочемъ той знаеше, че по-голѣмиятъ му синъ е решилъ да напусне свѣта и да се посвети на духовно звание, и родителското му сърдце макаръ и да съжаляваше за това, но като признаваше, че пжтътъ, който е избралъ синъ му, води къмъ

духовно съвършенство, търпеливо пренасяше раздѣлата. Много по-голѣмо безпокойствие му причини най-малкиятъ му синъ Ахмедъ; бащата като не получи никакво известие отъ него, разпрати хора да го дирятъ по всички страни и гдето го намерятъ, да го задържатъ и да го върнатъ въ двореца. Но всичко бѣше напусто — Ахмедъ бѣше се изгубилъ безследно, безпокойствието на бащата се усилваше отъ день на день и най сетне се обърна въ дълбока тжга. Както и въ всички други случаи въ живота, той повика своя везиръ и му каза:

— Знаешъ, колко обичамъ сина си Ахмедъ, той е билъ моятъ любимъ и ето сега, безъ да се гледа на всички старания, не само че не можахъ да го намеря, но дори не можахъ да се науча какво е станало съ него. Тази неизвестностъ ме мъчи дотолкова, щото ми се струва, че азъ не мога я понесе повече. Помогни ми съ съветитъ си, кажи ми какво да правя.

Виликиятъ везиръ, усърденъ въ изпълнението на своитѣ държавни длѣжности, бѣше искрено предаденъ на своя повелителъ; той дълго мисли какъ да облекчи нещастieto му; найсетне, като спомни за една стара магйосница, за която бѣше чувалъ не малко чудесни разкази, предложи на султана да се прибѣгне до нейната помощъ и, като получи съгласието му, намери я веднага и я заведе въ двореца.

Царьтъ я прие въ една отдѣлна стая, безъ да има други свидетели, освенъ везирътъ, па ѝ каза:

— Навѣрно знаешъ, защо съмъ те викалъ: цѣлиятъ народъ знае тжгата ми за загубата на моя обиченъ синъ Ахмедъ; той изчезна отъ деня на сватбата на Али, и оттогава нищо не зная за него: живъ ли е, где се намира и има ли надежда да се върне?

Магйосницата изслуша султана и каза:

— Господарю, макаръ ѝ да съмъ готова да ти изпълня волята, трѣбва да се признае, че не мога направи това веднага: трѣбва ми време, и ако, твое величество благоволи да почака до утре, азъ ще отговоря подробно на всички въпроси.

Царьтъ се съгласи и я пусна да си отиде, като я наградилъ щедро, само да може да се открие где се намира синъ му.

На другия день старицата се яви и, когато везирътъ я заведе при царя, тя каза съ голѣмо смущение, че не е могла да узнае нищо опредѣлено, макаръ и да употребила всичкото си изкуство на магйосничеството.

— Има нѣкаква особена сила, която ми бърка да открия истината, и азъ можахъ само да разбера, че Ахмедъ е живъ, — каза тя.

Царьтъ се задоволи съ тѣзи неопредѣлени сведения, поне донѣкжде да облекчи нещастieto си.

Но да се върнемъ къмъ Ахмедъ. Както се знае, въ последно време той често говорѣше за баща си, макаръ и да не споменаваше за желанието си да го види. Но Пари-Бану разбра и безъ това и, като се боеше, да не би съ упоритостта си да възбуди неудоволствие у него къмъ себе си, а отъ друга страна, като бѣше

увърена, че той я обича и нѣма да се раздѣля отъ нея, тя реши да го пусне да си отиде и да се види съ баща си.

— Любезни, — каза му тя веднѣжъ, — ако искашъ да се видишъ съ баща си, то отъ моя страна нѣма да срещнешъ никаква спѣнка. Първия пѣтъ азъ не бѣхъ още увѣрена въ твоето постоянство: струваше ми се тогава, че ще ме напуснешъ; сега не мисля вече така, азъ твърдо вѣрвамъ въ любовта ти и безъ страхъ мога да се раздѣля съ тебе, но само не за дълго; закълни ми се, че нѣма да закѣснѣешъ нито единъ излишенъ день; такава клетва не може да те стѣснява, защото тя ще бжде съгласна съ твоето собствено желание.

Следъ тѣзи думи царскиятъ синъ Ахмедъ отъ голѣма благодарностъ бѣше готовъ да се хвърли предъ краката на очарователната фея, но тя го задържа.

— О моя възлюбена! — извика той, — азъ тѣй високо ценя добрината ти, съчувствието ти, щото не намирамъ думи да си изкажа чувствата. Да, ти не се измами; за мене не е мжно да дамъ клетва, защото и безъ това не мога понесе дългата раздѣла съ тебе. Впрочемъ, ти ще видишъ това отъ тази бързина, съ която ще се върна. И да ми се случи нѣкога да се отдѣля отъ тебе, то това нѣма да бжде за мое голѣмо удоволствие, и заради това, за моето лично щастие, азъ ще гледамъ да се върна колкото се може по-скоро.

Този искренъ отговоръ разпилѣ и последнитѣ съмнения у вълшебницата; дотогава тя все малко се съмняваше въ постоянството на царския синъ, като знаеше изобщо какви сж хората, сега вече се успокои душата ѝ. Тя каза:

— Любезни, ти си свободенъ да идешъ кждето искашъ, само помни едно нѣщо, важно и за двамата ни: не казвай нито една дума нито на баща си, нито на братята си, где живѣешъ, нека името ми остане тайно за всички; кажи само, че си честитъ и не искашъ нищо повече.

Следъ това, по заповѣдь на вълшебницата, се приготви почетенъ конвой отъ двадесетъ въоржжени конници съ хубави коне; царскиятъ синъ се прости съ нея, пригърна я горещо и отново се обеща да се върне тутакси. Доведоха му хубавъ конь, разкошно оседланъ, който нѣмаше равенъ нито въ една царска конюшна. Ахмедъ леко скочи на седлото и, като се прости съ любимата си, тръгна на пѣтъ.

Тѣйкато столицата на индийския царъ не бѣше далечъ, то Ахмедъ пристигна много скоро и, щомъ мина презъ градскитѣ врата, народътъ на тълпи се струпалъ край него да го посрещне, като го поздрави съ разни викове и го придружи до палата. Възрадвааниятъ баща посрещна обичния си синъ съ сълзи на очи, пригърна го разпалено и почна да го глъчи нѣжно, защо той не се е обадилъ толкова време.

— Не знаехъ какво да мисля за тебе, едва не умрѣхъ отъ тъга; онова състояние, въ което се намираше следъ несполучливата стрелба, ме накара да се плаша, да не би да прибѣгнешъ до нѣкоя отчаяна постѣпка.

— Татко — каза Ахмедъ, — оставямъ те да размислишъ, можехъ ли да остана равнодушенъ зритель на братовото си щастие; ние всички еднакво обичахме царкия Нуруннигара, а обичта е такова чувство, което не се подчинява на разсудъка ни; то владѣе надъ човѣка и го поставя въ такова състояние, че той не може да се владѣе. А какво биха помислили за мене въ двореца, какво би казалъ ти самъ, господарю, ако се решехъ азъ въ минутата на отчаянието на нѣкоя недостойна постѣпка? Азъ трѣбваше да се отстраня. Освенъ това, имаше и друга причина за това: ти знаешъ, че когато стреляхме, съ мене стана нѣщо особено — макаръ мѣстото и да е равно, моята стрела не се намѣри; като мислѣхъ, че тя е по-далеко отъ стрелата на моитѣ братя, не можахъ да намѣря спокойствие, и ето решихъ се да я търся, каквото и да станѣше. Съ тази целъ трѣгнахъ направо, като гледахъ налѣво и надѣсно, а понѣкога и се отстранявахъ, когато забележехъ нѣщо прилично на стрела. Тѣй се отдалечихъ много отъ града и най-сетне се свѣстихъ. Боже мой, — помислихъ си азъ, — какво права? Какво търся? Мигаръ може стрелата ми да е отлетѣла толкова далеко. Дори и героитѣ на миналитѣ времена, за които преданието казва, че имали голѣми сили, и тѣ не сж стреляли толкова далеко? Като си мислѣхъ тѣй, азъ решихъ да се откажа отъ стрелата и да се върна, ала нѣкаква невидима сила ме влѣчеше напредъ и напредъ. Като изминахъ нѣколко километра, стигнахъ въ нѣкаква долина, заобиколена съ непристъпни скали, свихъ настрана, за да ги заобиколя и тутакси забелязахъ стрела, която не бѣше никоя друга, освенъ онази, която бѣхъ хвърлилъ азъ. Но, повѣрвай ми, татко, и тогава не ми дойде мисълъ да те обвинявамъ, че предпочете Али предъ мене; азъ разбрахъ, че моята стрела не е могла сама отъ себе си да отлети толкова далеко и видѣхъ въ това нѣщо чудо, непостижимо и въ сжщото време благоприятно за мене. Азъ искахъ както и да е да разбера тази работа, и почнахъ да обикалямъ около скалата... Но, прости ме, татко, азъ не мога нищо повече да ти съобща, освенъ това, че азъ съмъ напълно честитъ, и само желанието ми да те видя, да те утеша, ме накара да напусна този рай, където ме заведе сждбата. Позволи ми и занапредъ да ида да те виждамъ, макаръ и рѣдко, за да засвидетелствувамъ синовната си преданостъ и да се научавамъ за твоето здраве.

— Сжпи ми синко, — отговори индийскитъ царъ, — азъ не мога да ти откажа отъ молбата, макаръ за мене да е по-добре да те виждамъ постоянно въ двореца си. Но ако е тѣй решено отъ сждбата, кажи ми поне можешъ ли нѣкакъ извести, когато нѣмашъ време да дойдешъ или какъ мога да те псвикамъ, когато ми трѣбвашъ за нѣщо?

— Татко, — каза синътъ, — азъ не мога отговори на твоитѣ въпроси, безъ да наруша заветната тайна, позволи ми да мълча; що се касае до мене, азъ самъ ще се явявамъ тѣй често, щото никога нѣма да се почувствува моята липса.

— Добре, — каза индийскитъ царъ, безъ да настоява повече на своето, — азъ не искамъ да ми разкривашъ тайната си, ако

това може да ти повреди. Ти и безъ това съ идването си ми достави такова удоволствие, каквото азъ отдавна не съмъ преживявалъ и затова всѣкога ще се радвамъ на твоето идване, стига само това да ти не бърка на работата и на щастието ти.

Царскиятъ синъ престои при баща си цѣли три дѣня, а на четвъртия дѣнь рано сутринъта тръгна да си ходи. Като го видѣ Пари Бану се зарадва много, защото не очакваше, че толкова скоро Ахмедъ ще се върне. Тя се засрами отъ неумѣстнитѣ си подозрения и тѣй искрено се разкая, щото съобщи и се призна въ всичко на Ахмедъ. Отъ това време между тѣхъ се възцари пълно съгласие и взаимното довѣрие не изчезна вече у нея.

Следъ срещата съ баща си, царскиятъ синъ говори много за него: колко го зарадвалъ съ отиването при него, какво сж говорили, като каза, че баща му има желание по-често да го вижда. Но мина се месецъ и Ахмедъ не каза вече нито думица за баща си, като че той не съществуваше. Умната фея разбра причината на такова мълчание и каза веднѣжъ:

— Струва ми се, че ти забрави какво се обеща на баща си? Отначало ти ми говори много за това, а сега мълчишъ; позволи ми да ти напомня, че дадената дума трѣбва всѣкога да се изпълнява точно.

— Любезна моя, — отговори Ахмедъ, цѣлъ проникнатъ отъ удоволствие, — азъ не заслужавамъ такова обвинение, защото никога не съмъ забравялъ своето обещание, но, да се призна, за мене е по-лесно да го наруша отколкото да те оскърбя най-малко.

— О, ти напусто мислишъ тѣй за мене, — възрази феята; — единъ пжтъ винаги ще ти кажа, че ти всѣки месецъ можешъ да виждашъ баща си, безъ да искашъ моето съгласие; почни отъ утре и вървай, че никога нѣма да срещнешъ отъ моя страна ни най-малката спънка.

Царският синъ се възползува отъ това чистосърдечно съгласие и на другия день тръгна на път. Придружи го още по-блѣскава свита отъ хубавци и едри конници, а самъ той бѣше облѣченъ и въоръженъ още по-добре отъ първия път. Индийскиятъ царъ го посрещна съ сжщата радостъ и го пусна да си отиде съ сжщото съжаление. И следъ това всѣки месецъ Ахмедъ си ходѣше да види баща си, като се явяваше въ двореца му по-блѣскаво и по-великолепно.

Най-сетне това често ходене на гости, тъй чудесно и разкошно, възбуди завистта на близкитѣ царски съветници, които съ своитѣ клевети успѣха да помрачатъ сърдечнитѣ отношения на бащата къмъ сина. Като по-близки до царя, тѣ му казаха:

— Чудна работа! Откъде Ахмедъ взема срѣдства за тоя царски разкошъ! Нито богатства, нито доходи има, а затъмнява съ своя блѣсъкъ дори твое величество и каточе нарочно гледа да покаже, че нѣма нужда отъ тебе. Господарю, ти би постъпалъ много благоразумно, ако раследвашъ где живѣе той и какво мисли да прави? Кой знае, можеби съ своя разкошъ той иска да привлѣче къмъ себе си народа и да те лиши отъ престола.

Но индийскиятъ царъ, увѣренъ, че синъ му е привързанъ искрено, отговори на близкитѣ си:

— Вие или сте изгубили ума си или се подигравате съ мене! Синътъ ми не е способенъ на такива престѣпни мисли, той ме обича искрено, па и азъ отъ своя страна не съмъ му давалъ поводъ да бжде недоволенъ отъ мене.

— Господарю, — каза единъ отъ царскитѣ любимци, като се възползва отъ случая, — твоето разрешение на препирнята, която се подигна за хубавицата Нуруннигара, доведе до възторгъ всички умни хора, но съмнително е, дали и синъ ти Ахмедъ гледа тъй на тази работа, поне той не се подчини тъй лесно на своята участъ, както братъ си Хюсеинъ. Кой знае, да не се счита докаченъ, а решението на твое величество — за несправедливо.

— Наистина, — продължи коварниятъ съветникъ, — може да се каже, че Ахмедъ съ нищо не е изказалъ своето неудоволствие, и затова нашитѣ страхове сж неоснователни; но, господарю, въ такива работи човѣкъ трѣбва да се придържа до този възгледъ, който е най-за вѣрване: вънкашната почитъ къмъ това показва, че синъ ти умѣ много добре да скрива своитѣ чувства, съ което въвежда въ заблуждение твое величество. Защо Ахмедъ крие где живѣе? Не може да се допусне, че той нѣма нѣкоя тайна мисль и скрити планове. Синъ ти е толкова по-опасенъ, защото се намира много близко до столицата. Ако ти, господарю, наблюдавашъ и следишъ сина си тъй внимателно, както твоитѣ вѣрни служители, то лесно би забелязалъ, че нито той, нито свитата му се показватъ нѣкога уморени. Лицата имъ сж бодри, дрехитѣ имъ чисти и седлата нови, каточе сега сж излѣзли изъ ржцетѣ на майсторитѣ, а конетѣ играятъ, сякашъ сж дошли на разходка. Всичко тава показва, че Ахмедъ е тукъ нѣкъде близко, и ние, като вѣрни твои служители, трѣбва да ти обърнемъ вниманието върху опасността.

— Както и да е, — каза царътъ, като желаше да се съкрати този разговоръ, — но азъ не допускамъ, че синъ ми е способенъ на такава недостойна постъпка. Въ всѣки случай не се съмнявамъ въ вашата изпитана преданостъ и добрата целъ на съветитѣ ви.

Тѣй говорѣше индийскиятъ царъ на своитѣ близки, безъ да открие предъ тѣхъ своето безпокойствие и безъ да покаже, че тѣхнитѣ думи му правятъ впечатление, но той се обезпокои доста много и се реши да следи внимателно сина си Ахмедъ. Безъ знанието на великия везиръ той заповѣда тайно да му доведатъ старата магйосница и, когато тя се яви, той ѝ каза.

— Първия пжтъ ти позна, че синъ ми е живъ, сега те моля да ми послужишъ съ друго; негли ти знаешъ, че синъ ми иде да ме навизда всѣки месецъ, но той старателно крие своето мѣстожителство, и азъ до сега не съмъ искалъ да наруша тайната му; но обстоятелствата се измѣниха, и азъ както и да е трѣбва да открия неговото убѣжище: помжчи се да се научишъ за всичко, но тѣй щото никой да не се подсѣти въ двореца. Сега синъ ми е тука, и утре ще замине рано безъ да чака да се събудя, когато и всички придворни ще спятъ още. И ти, безъ да губишъ време, трѣгни по сжщия пжтъ, по който си отива той всѣкога, върви подиръ него предпазливо и ми кажи по-сетне всичко, което видишъ.

Магйосницата знаеше отъ по-рано, где намѣри царскиятъ синъ стрелата си и затова, като излѣзе изъ двореца, отиде тамъ и се скри покрай скалитѣ.

На другия день царскиятъ синъ Ахмедъ трѣгна преди да се съмне, когато всички спѣха въ двореца. Магйосницата забеляза, когато мина той край нея, и го следи дотогава, докато той и свитата му се скриха отъ погледа ѝ.

Тѣй като скалитѣ бѣха доста стрѣмни и недостъпни нито за конь, нито за пешеходецъ, то старицата си предположи едно отъ дветѣ: или че царскиятъ синъ се е скрилъ въ нѣкоя пещера или влѣзналъ въ подземие то на феитѣ.

Като почака малко, тя напусна своето скривалище и трѣгна къмъ това направление, кждето се изгубиха конниците отъ очитѣ ѝ. Като забеляза, че скалата се вдълбавя навътре, магйосницата почна да заобикаля скалата и да търси входъ. Но макаръ да се грижи доста много, не можа да намѣри това, що търсѣше; тя не забеляза оная желѣзна врата, въ която влѣзе първия пжтъ Ахмедъ, защото тази врата имаше свойство да е невидима за всички жени безъ изключение, а отъ мъжетѣ можеха да я видятъ само тѣзи, които бѣха приятни на феята.

Като се убеди най-сетне магйосницата, че напуста губи време и трудъ, реши да се върне назадъ. Тя съобщи на царя всичко, което забеляза, и му каза:

— Господарю, следъ онова, което ви казахъ, честь имамъ да ви съобщя, че не е мжно да се науча всичко за твоя синъ, само дай ми време и право да постѣпя тѣй, както искамъ. А какъ ще се постигне всичко, нѣма нужда да говоря сега. Едно само ще ти

кажа: ако почакаш още няколко дни, увѣрявамъ те, че ще успѣя въ работата си.

Царѣтъ се съгласи и отговори на старицата:

— Добре, прави както знаешъ, пъкъ азъ ще чакамъ търпеливо да си изпълнишъ обещанията.

А да я направи по-ревностна въ работата, той ѝ подари единъ едѣръ брилянть, доста скъпъ, като ѝ каза при това, че по-сетне още по-добре ще я възнагради, ако тя устои на думата си.

Откакъ Ахмедъ получи разрешение отъ феята да посещава баща си, той всѣки месецъ отиваше въ бащината си кжща Тѣй щото старата магйосница — вещица знаеше отъ по-рано, кога Ахмедъ ще дойде при баща си и тя отиде при скалитѣ и легна при входа, за да може да бжде забелязана.

На другия денъ царскиятъ синъ излѣзна отъ жилището на феята, придруженъ отъ обикновената свита; като се приближи до мѣстото, гдето се бѣше разположила старата вещица, спрѣ коня си. Привлѣче го лицемѣрното страдание на вещицата: тя лежеше въ пълно изнеможение, като си бѣше опрѣла главата о скалата и въздишаше тжжно.

— Какво ти е? — попита състрадателно царскиятъ синъ, като се наведе къмъ вещицата.

— Охъ, синко, вижда се, че приближава смъртъта ми! — отговори старицата едва-едва съ гласъ; — отивахъ въ града и тукъ ме намѣри треската и не мога вече да вървя... нѣма тукъ близко кжща... ще умра клета по тѣзи безлюдни мѣста!...

— Какво приказвашъ, бабо? Свѣтътъ не е безъ добри хора. Има тукъ близко жилище. Стани, ще те заведа на такова мѣсто, гдето ще намѣришъ добра среща, грижливо гледане и навѣрно скоро ще се поправишъ.

Ние знаемъ, че вещицата бѣше напълно здрава, но се приструваше на болна, само да може да влѣзе въ тайното жилище на царския синъ, да се научи какъ и съ кого живѣе; хитрината ѝ сполучи и, радвайки се вътрешно на своя успѣхъ, тя съ охкане и кретане стана; тутакси двама конници скочиха отъ конетѣ си, издигнаха я и я сложиха върху седлото на трети конникъ. И царскиятъ синъ се върна въ подземieto и, безъ да слиза отъ коня си, каза да съобщятъ на жена му, че иска нѣщо да поговори съ нея. Разтревожена отъ такова скорошно, неочаквано възвръщане на Ахмеда, Пари-Бану побърза да изскочи да види за какво я търсятъ. Ахмедъ ѝ каза:

— Мила моя, намѣрихъ тази жена полужива, надѣвамъ се, че ти ще покажешъ своето състрадание къмъ нея и ще я приемешъ въ двореца. Моля те за това отъ обичъ къмъ тебе.

Феята хвърли върху болната внимателенъ, недовѣрчивъ погледъ и тутакси заповѣда на своитѣ прислужници да я заведатъ въ една отъ дворцовитѣ стаи, да я сложатъ на постилка и да ѝ помогнатъ. Но когато женитѣ въведоха старицата въ една опредѣлена стая, феята се приближи до Ахмеда и му каза тихичко:

— Одобрявамъ твоео състрадание, то е достойно за тебе и за твоео високо произхождение; за да ти угодя, ще направя всичко за тази жена, но тя ми се вижда нѣщо подозрителна:

струва ми се, че не е болна, както се показва. Дали не е пратена тука и дали не крои нѣкои хитрини? Но не се плаши, азъ ще те отърва отъ всѣко зло.

Царскиятъ синъ не се съгласяваше съ подозрителната си съпруга, и думитѣ ѝ не го смутиха.

— Мила ми жено, — каза той — азъ никому въ живота не съмъ направилъ лошо и нѣмамъ намѣрение да правя и затова не предполагамъ, че ще се намѣри нѣкой да мисли зло противъ мене. И да е тъй, това не трѣба да ни кара да избѣгваме добритѣ работи.

Следъ това той се прости съ жена си и тръгна по сѣщия пътъ къмъ кѣщата на баща си, гдето биде посрещнатъ доста добре, макаръ царътъ и да скриваше отъ сина си своето смущение, което бѣха възбудили коварнитѣ завистници въ душата му.

Между това прислужницитѣ на феята заведоха болната въ разкошно наредена стая и я сложиха отначало на единъ миндеръ; докато тя си отпочина, подпрѣна съ възглавница отъ златотѣканъ, приготвиха ѝ легло, постлано съ атласъ, чаршавъ отъ най-тънко платно и коприненъ юрганъ. Тѣйкато старицата продължаваше да се приструва на болна, каточе не можеше да се мърда отъ мѣстото си, то феята я улови за ръката и я сложи на постелката. Следъ това една отъ слугинитѣ следъ малко се върна въ ржка съ фарфорова чаша, пълна съ нѣкаква течностъ.

— На, изпий я, — каза тя на вещицата, като ѝ подаде чашата; — това е вода отъ Львовия изворъ, отъ нея се лѣкува треската и ти следъ единъ часъ ще оздравяшъ.

За да се покаже болна повече, вещицата дълго време не искаше да пие лѣковитото питие, мръщи се, потърсваше се въ знакъ на отвращение, ту приближаваше чашата до устнитѣ си, ту пакъ я слагаше и най-сетне надви на себе си, изпи го до край и изнемошѣла падна върху възглавницата. Когато се посвѣсти малко, феята я покри, а тази, която ѝ донесе питието, каза, отивайки си:

— Успокой се и гледай да заспишъ, подиръ единъ часъ ще дойдемъ да те обиколимъ и сигуръ ще те намѣримъ оздравѣла.

Като мислѣше, че е изпълнила поръчката си, вещицата искаше да си отиде сѣщата минута да съобщи всичко на царя; но ней ѝ казаха, че лѣкарството ще подеиствува следъ единъ часъ и затова вещицата, като не искаше да възбужда подозрение, реши се да чака опредѣления часъ и срокъ.

Въ опредѣленото време феитѣ се върнаха, и като видѣха, че старицата е станала и седи облѣчена на миндера, поздравиха я весело.

— Чудно питие, — каза вещицата въ отговоръ, — то ме излѣкува много по-скоро отколкото вие предполагате, и азъ отдавна ви очаквахъ съ нетѣрпение, за да отида да поздравя вашата госпожа и да ѝ поблагодаря, загдето взе участие въ моето нещастие; никога нѣма да забравя нейната голѣма милостъ и, докато съмъ жива, ще ѝ бѣда признателна.

Феитѣ тръгнаха напредъ и презъ цѣлъ редъ чудно украсени стаи заведоха старицата въ най-хубавата стая.

Тамъ върху масивенъ отъ чисто злато тронъ седѣше Пари-Бану; тронътъ бѣше украсенъ съ брианти, рубини и едри бисери;

сколо трона стоеха, разкошно облѣчени, други подвластни феи. Заше метена отъ този невидѣнъ блѣсъкъ и величие, вещицата колѣнни предъ трона и нѣмаше сила да каже нито една думица на благодарностъ. За да я ободри, феята каза милостиво:

— Много се радвамъ, че можашъ да ти послужи съ нѣщо. Както изглежда, ти си вече здрава и можешъ да продължишъ пѣтя си; но ако искашъ, разгледай двореца ми. Ето тѣзи жени ще ти покажатъ всичко.

Старицата не можеше още да дойде на себе си отъ изумение и мѣлкомъ се поклони до земята, следъ което трѣгна подиръ две феи. Тѣ я преведоха презъ тѣзи дивни стаи, които сама Пари-Бану показа на Ахмеда при първото му влизане въ палата, обясниха ѝ назначението и цената на многобройнитѣ съкровища, които пълнѣха двореца, като ѝ казаха, че това е само частъ отъ владенията на Пари-Бану и че богатството ѝ е несмѣтно и могъществото ѝ — безгранично. Най-сетне, като се приближиха до желѣзната врата, оставиха гостенката си да си отиде по своя пѣтъ.

Вещицата пристѣпи нѣколко крачки и се върна да забележи добре, где се намира вратата, но не намѣри никакви следи на входъ; той се изгуби. Но бабата не се смути отъ тази несполука и, благодарна отъ общия успѣхъ на своята хитростъ, бързо отиде да съобщи за всичко на царя.

Единъ отъ завистниците на Ахмеда, който очакваше старицата, я заведе презъ единъ таенъ входъ въ най-отдалечената стая, гдето бѣше посрещната безъ никакви свидетели. Царьтъ се втренчи въ погледитѣ на старицата, когато тя стана следъ обикновеното колѣнничане, и по мрачния ѝ изгледъ разбра, че тя нищо не е могла да научи за сина му.

— Отъ лицето ти познавамъ, — каза той, — че ти нищо не си научила отъ онова, за което се бѣше наела. И тѣй, ходенето ти е напусто.

— О, не, господарю, — възрази вещицата, — моитѣ трудове не отидоха токутъй; по-други причини не сѣмъ весела азъ и ти ще ги узнаешъ, ако имашъ търпение да ме изслушашъ.

Следъ това тя разказа подробно отъ самото начало, какъ се пристори на болна, какъ Ахмедъ отъ състрадание я взелъ на коня и я завелъ въ подземieto, въ единъ чудесенъ дворецъ, какъвато хората не би могли да го издигнатъ съ всичкитѣ си сили, отъ което не е могло да не се види, че владѣтелката му е нѣкаква фея. А готовността, съ която, по желанието на Ахмеда, се залови да се грижи за нея, показваше, че тя му е жена. По-нататкъ старицата разказа какъ феитѣ, измани отъ приструвкитѣ на вещицата, ѝ натъкмили най-разкошна постилка, дали ѝ да пие вода отъ нѣкакъвси Лѣвски изворъ и какъ следъ единъ часъ, ужъ излѣкувана, заведена била въ тронната зала на владѣтелката, гдето видѣла такова великолепие, каквото нито може да се опише, нито може да се въобрази; само скъпоценнитѣ камъни, които блестяли въ тази зала, надминавали всички съкровища на индийското царство. Като спомена за другитѣ богатства на вълшебния дворецъ, вещицата свърши разказа си съ този въпросъ, като се обърна съ очитѣ къмъ царя.

— Твое величество не се ли учудва отъ всичко това и не се ли плаши? Да, голѣмо е богатството и силата на феята, но не е за доброто на сина ти Ахмедъ. Прости ме, господарю, но азъ не мога да скрия своитѣ вълнения и тревоги и ще кажа право въ очитѣ на твое величество: пази се отъ зло. Да кажемъ, че той самъ отъ себе си не би се решилъ да отиде противъ баща си, но днесъ той се намира подъ влиянието на коварната фея и на нея, разбира се, ще бжде много приятно да го види царъ на индийското царство, отколкото да бжде единъ царски синъ само; и ето съ своитѣ ласки, очарования, магии и внушения тя ще го принуди да те свали той отъ престола. Въ всѣки случай бжди предпазливъ, господарю: тази работа е толкова важна, щото заслужава да помисли човѣкъ за нея.

Колкото и да бѣше царътъ твърдъ, увѣренъ въ покорността и добритѣ намѣрения на сина си, но думитѣ на вещицата го разколебаха и го накараха да се замисли дълбоко; дълго време той седѣ мълкомъ, сетне, като се свѣсти, поблагодари ѝ за доставенитѣ сведения, па я поведе въ съседната стая, гдето той, преди да дойде тя, се разговаряше съ нѣколко души, които гледаха да го въоръжатъ противъ Ахмедъ. Като съобщи на тѣзи хора това, което му каза старицата, царътъ не можа да скрие този пжтъ вълнението си и най-сетне попита: какъ може да се избѣгне опасността.

— Господарю — каза единъ отъ приближенитѣ, като отговаряше отъ страна на всички — понеже знае твое величество, откъде иде опасността, то най-доброто е да се възползувашъ отъ властта си и да задържишъ сина си, докато е тукъ още. Не струва да го лишавашъ отъ животъ, защото биха станали смутове между народа; най-добре ще е да се затвори въ нѣкоя тъмница.

Всички одобриха едногласно това мнение. Не го одобри само старата вещица, защото намираше тази постѣпка за опасна.

— Господарю — каза тя, като взе решение да говори откровено — азъ не се съмнявамъ въ добритѣ намѣрения на твоитѣ почтени съветници, но струва ми се, тѣ нѣматъ представа, че трѣбва да се затвори Ахмедъ заедно съ неговитѣ спжтници, а какъ може да се стори това, когато духоветѣ могатъ да бждатъ невидими, още щомъ посегнете върху тѣхъ? Какво може да стане тогава? Тѣ ще кажатъ всичко на вълшебницата, а тя ще знае какъ да отмъсти за своя мжжъ. Не, трѣбва да се измисли нѣщо друго и тѣй хитро да се скрои, щото самъ Ахмедъ да не иска да иде вече въ столицата, безъ да му правишъ ти нѣкое насилие. А да се постигне това, може само тѣй: да се иска отъ него да извърши работи, каквито не може да извърши и самата фея, макаръ и да е всесилна. По такъвъ начинъ не само че ще се отстрани опасността, но ще се извлѣче и не малко полза за твое величество. Ето какво ми дойде на умъ: ти знаешъ, господарю, че за феитѣ и духоветѣ е възможно много нѣщо, което не е възможно за обикновенитѣ хора, и тѣй за пръвъ пжтъ искай отъ сина си да ти донесе такава палатка, която да можешъ да криешъ

въ шепа, но тя да може да побере цѣлата ти войска. Това би било отъ голѣма полза за държавата ти, защото въ време на война, вмѣсто да правишъ лагери и здания за животнитѣ, можешъ да си послужишъ съ нея. Ако синъ ти Ахмедъ изпълни това твое първо искане, ти поискай отъ него нѣщо друго, още по-мъчно изпълнимо, следъ това, трето, четвърто и тѣй нагатакъ, докато и самата фея се окаже безсилна. Тогава ще го е срамъ да се явява предъ тебе и той ще остане за винаги въ подземieto, а ти, господарю, ще бждешъ въ пълна безопасностъ.

Когато старицата свърши да говори, царьтъ се обърна къмъ своитѣ близки и попита, може ли нѣкой да предложи нѣщо по-добро; но тѣй като всички мълчеха, той се реши да послуша съвета на вещицата, като по-благоразуменъ и отговарящъ на неговата добродушна природа.

На другия день царскиятъ синъ Ахмедъ се яви при баща си и, като видѣ, че се разговаря съ своитѣ близки, седна на миндрия. Прекъснатиятъ за минута разговоръ се поднови, и царьтъ, като каза нѣколко думи за нѣкои нѣща, обърна се къмъ влѣзлия съ тѣзи думи:

— Синко, когато дойде при мене за пръвъ пжтъ следъ дългото отсъствие, азъ тѣй бѣхъ зарадванъ, щото не можахъ да те разпитамъ за нищо, дори не можахъ да те помоля да ми разкриешъ нѣкои отъ твоитѣ работи, макаръ да ти се признава, не разбрахъ защо се криешъ толкова много отъ баща си, който всѣкога те обича, и може да се радва на твоето щастие. Сега всичко ми е известно: азъ одобрявамъ твоя бракъ съ прекрасната фея и благодаря на Бога, че ти е далъ такава богата, силна и достойна съпруга. Признавамъ се, че при всичката си сила, не бихъ могълъ да ти намѣря такава другарка.

— И тѣй, като заемашъ такова високо положение, моля те да не забравишъ баща си и не само да се запаятъ добритѣ отнoшения, каквито е имало между насъ до сега, но и да ми помагашъ въ тѣзи случаи, гдето човѣшката властъ е безсилна. Съ твоето влияние надъ всесилната фея, зная, нѣма да ти бжде мъчно да изпълнишъ молбата ми, а тя ето каква е: ти знаешъ съ какви мъчности и разноси е придруженъ всѣки воененъ походъ; колко много камили и други впрегнати добитѣци сж потрѣбни, за да се пренесе единъ лагерь отъ едно мѣсто на друго. За да се отстранятъ занаяпредъ всички тѣзи мъчности и неудобства, помоли твоята жена да ми достави такава палатка, която да се побере въ шепа, заедно съ това да може да покрие цѣла войска. Знае се, че това не може да направи единъ обикновенъ смъртенъ, но за феитѣ и духоветѣ е достъпно всичко, и ако твоята фея те обича, ще изпълни молбата ти, особено кога се научи, че съ това искашъ да послужишъ на баща си.

Ахмедъ не очакваше никакъ, че баща му ще поиска отъ него не само мъчно изпълнимото, но и съвсемъ невъзможното. Макаръ и да знаеше за могъществото на духоветѣ и феитѣ, но той никога не се бѣше обръщалъ къмъ Пари-Бану съ каквато и да било молба, която излиза изъ реда на обикновеното. Като

знаеше, че тя постоянно се грижеше за него, той бѣше честитъ, затова нищо повече не желаше и гледаше отъ своя страна да се отплаща съ нѣжна любовъ каквато имаше феята къмъ него.

И тъй, молбата на царя турна Ахмеда въ трудно положение, и той не знаеше отначало какво да отговори.

— Татко, — каза най-сетне смутениятъ мсмѣкъ, — ако азъ не съобщихъ до сега мѣстото, гдето живѣя, направихъ го само затова, защото съмъ далъ дума да не откривамъ никому тайната. Азъ наистина съмъ мжжъ на хубавицата фея, обичамъ я отъ всичкото си сърдце и се считамъ безкрайно честитъ отъ нейната обичъ. До сега не съмъ я помолвалъ за нищо и бихъ желалъ и занапредъ да си остана такъвъ къмъ нея. Но бащината воля трѣбва, разбира се, да бжде законъ за сина, и азъ безъ друго ще кажа на феята твоето желание, макаръ и да не съмъ увѣренъ, че тя ще го изпълни. Ако азъ почна да не се явявамъ тукъ въ опредѣления срокъ, то да знаешъ, че не мога ти изпълни желанието и те моля отъ сега, не ми се сърди, защото остранението ми оттука ще стане не по волята ми, а по твоята воля.

— Ще ми бжде много мжчно, — каза бащата, — ако молбата ми стане причина да се лиша отъ удоволствието да те виждамъ. Отъ думитѣ ти азъ разбирамъ, че ти не си увѣренъ въ любовта на феята къмъ тебе и нѣмашъ върху нея това влияние, каквото трѣбва да има единъ мжжъ надъ жена си. Ако, при всичкото си могъщество, тя ти откаже на молбата, то каква е тогава нейната любовъ и може ли да се надѣва човѣкъ на такава жена? Изобщо, съветвамъ те да се ползувашъ съ правата си като мжжъ и въ случай на нужда да настоявашъ на тѣхъ. Помни, че който не тропва, нѣма да му отварятъ.

Тѣзи думи никакъ не ободриха Ахмедъ; той на драго сърдце би изпълнилъ всѣко друго бащино желание, само да не се обръща съ молба къмъ Пари-Бану. Силно смутенъ, той напусна столицата два дѣня по-рано и се върна въ подземието на феята. Жена му изведнѣжъ забеляза въ него промѣната и почна да го разпитва за причината; но Ахмедъ, като искаше да избѣгне отговорътъ, обърна думата за друго, попита я за здравето ѝ и какъ е прекарала времето си безъ него. Феята, като видѣ, че той нарочно избѣгва да отговори, попита го:

— Защо криешъ отъ мене? Виждамъ те, че малко не си добре и желая да зная причината на това не отъ едно просто любопитство, но да ти помогна съ силата си, която ми е дала природата. Да не би да е умрѣлъ баща ти? Тукъ азъ съмъ безсилна вече и може да помогне само времето.

Ахмедъ, като видѣ, че не може да се противи повече, каза ѝ:

— Не е това, мила моя; баща ми, нека му продължи Богъ живота, е съвършено здравъ, но не искамъ и да скривамъ, че той е именно причината на това смущение, което забелязвашъ мене. Не зная отгдето е узналъ за нашия животъ, макаръ азъ, изпълнявайки твоитѣ съвети, никога не съмъ казвалъ нито една дума за нашата сватба, нито за нашето жилище.

— А, разбрахъ сега, кой му е съобщилъ за всичко това, — каза Пари-Бану. — Припомняшъ ли си старицата, която бѣше

50

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ. - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

довелъ ти отъ състрадание тукъ? Тя е разказала всичко за насъ. Азъ още тогава ти говорихъ, че тази жена е подозрителна и че болестъта ѝ ми се показваше присторена, и както виждашъ моитѣ думи се сбжднаха. Но продължавай. Какво те е тъй много разтжжило?

— Ето какво. Баща ми ме кара да наруша дадената си дума — да не потърсвамъ никога твоего могъщество. Ти забеляза, моя царице, че до сега азъ напълно се задоволявахъ съ твоята скжпа обичъ и презъ всичкото време нито единъ пжтъ не съмъ ти се молилъ за нѣщо: като владѣя такава съвършена красота, мога ли да желая нѣщо повече? И тъй, тежко ми е да се отнасямъ къмъ тебе съ такава нескромна молба, съ която ме натовари баща ми да ти я предамъ. Той желае да има такава палатка, която да може да се събере въ една шепа, но въ време на походъ да скрива отъ дъждъ или пекъ цѣлия дворъ и цѣлата войска. Още веднѣжъ повтарямъ, че азъ не бихъ ти додѣлвалъ съ никаква молба, ако не ме задължи баща ми.

— Любезни, — отговори феята усмихнато, — много съжалявамъ, че такава дребна работа е могла да те обезпокои; но това е станало по две причини: първо, чистата ти обичъ къмъ мене не ти дава да изпитвашъ моемо могъщество; второ, ти си мислилъ, че искането на твоя баща не е въ властъта ми да го изпълня и че азъ ще ти откажа. Първото азъ намирамъ достойно за одобрение; за такова великодушно чувство азъ те бихъ обикнала още повече, но въ втория случай ти се лъжешъ доста много и, за да ти докажа това, ще ти дамъ искания предметъ. Успокой се и бжди увѣренъ, че азъ отъ обичъ къмъ тебе съмъ готова съ радостъ да изпълня всѣко твое желание.

Следъ това тя заповѣда да повикатъ пазителката на нейната хазна и съкровище, па ѝ каза.

— Нуржигано, донеси ми най-голѣмата палатка отъ ония, които има въ нашитѣ складове.

Нуржигана излѣзе и следъ малко се върна съ нѣщо бѣло едва забелязано въ шепата си; тя го даде на своята господарка, а Пари Бану го даде на Ахмеда да го разгледа.

Когато царскиятъ синъ взе това малко нѣщо и чу, че то се нарича палатка и то най-голѣмата, помисли си, че жена му иска да се шегува съ него и не знаеше какво да прави. Феята, като разбра това, засмѣ се и му каза:

— Ти невѣмъ не вѣрвашъ и мислишъ, че азъ се шегувамъ съ тебе, а? Напусто мислишъ тъй. Нуржигано — продължи тя, като се обърна къмъ слугинята, — развий палатката да види, стига ли такава голѣмина.

Нуржигана излѣзе и като се отстрани на едно доста голѣмо разстояние, разгъна палатката, като остави единия ѝ край до самото здание на палата. Ахмедъ не вѣрваше на очитѣ си — до толкова го учуди това нѣщо: палатката се оказа дотолкова голѣма, щото подъ нея можеше да се побере два пжти повече отъ индийската войска.

— Царице, — извика той, — прости моята недовърчивост, сега азъ виждамъ, че за тебе нѣма нищо невъзможно.

— О, отъ такива дребни работи не може да се сѣди за моето могъщество, — отговори феята. — Радвамъ се, че си благодаренъ; ако не е годна въ нѣкое отношение тази палатка за баща ти, тя може да се разпуска и да се стѣснява споредъ нуждата.

Презъ това време Нуржигана отново прибра палатката, както си бѣше по-рано и я подаде на царския синъ. Като искаше да изпълни по-скоро бащината воля, Ахмедъ още на другия день отиде да занесе палатката, придруженъ съ обикновената си свита.

Индийскиятъ царъ разбра тутакси несъобразността на своята молба и бързото ѣ изпълнение го учуди доста. Когато синъ му разтвори шепата си и му подаде нѣщо свито бѣло, царътъ се отнесе много недовѣрчиво и остана учуденъ, когато видѣ палатката прострѣна вънъ отъ града и се убеди, че тя може да покрие голѣма войска, поне два пѣти повече отъ неговата армия. Като предвидѣ Ахмедъ, че такава голѣма палатка нѣма да е потрѣбна на баща му, обясни му свойството ѣ, като каза, че тя може да се свива и разпуска, споредъ нуждата и мѣстото.

Вънкашно царътъ се показваше благодаренъ отъ този чуденъ подарѣкъ и даде заповѣдъ да прибератъ палатката въ съкровищницата, като помоли сина си да поблагодари отъ неговата страна на феята, но въ дълбочината на душата му не изчезна, а още повече се усили враждебното чувство, което му бѣха възбудили коварнитѣ съветници; у него се разпали непреодолима завистъ къмъ Ахмеда, като видѣ, че, благодарение на своята жена, Ахмедъ е безкрайно силенъ, предъ когото е нищожна всичката негова властъ и тъмнѣе цѣлото му величие. Подъ влиянието на тѣзи мисли той се реши както и да е да погуби сина си, когото до скоро обичаше, и той отново се обърна къмъ старата вещица, и тя го посѣветва да иска отъ сина си вода отъ Лъвовия източникъ.

И още въ първата си среща съ Ахмеда, царътъ въ присѣствието на сжигитѣ клеветници се обърна къмъ сина си съ тѣзи думи:

— Още веднѣжъ ти благодаря, синко, за твоя хубавъ подарѣкъ; азъ съмъ благодаренъ напълно и го считамъ за едно отъ моитѣ най-добри съкровища; но имамъ друга молба, която бихъ искалъ да се изпълни и която е сто пѣти по-важна; кажи на съпругата си, че тя може лесно да се сдобие съ вода отъ Лъвовия източникъ, а тази вода, както ми е известно, има свойство да лѣкува минутно най-опасната треска, която свирепствува по нашата страна. Вѣрвамъ, че ти милѣешъ за моето здраве и, като обиченъ синъ, нѣма да откажешъ да ми доставишъ скъпоценното лѣкарство.

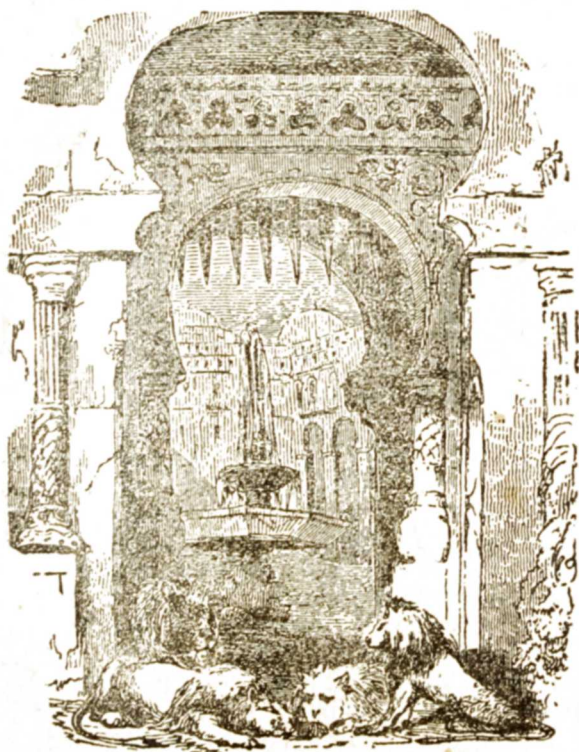
Ахмедъ не очакваше това предложение и го смути много повече отъ първото.

— Татко, — каза той следъ малко мълчание. — наистина, ти напълно вѣрвашъ, че азъ лично съмъ готовъ да направя всичко за живота и здравето на твое величество, но тъй като това не е

въ моята власт, то не мога да обещаю, че ще имамъ успѣхъ. пакъ повтарямъ, много тежко е за мене да изпитвамъ могъществото на Пари-Бану и да я моля за каквото и да било, но въ всѣки случай ще ѝ кажа молбата ти.

На другия день Ахмедъ се върна при феята и, както обикновено, ѝ разказа съ всички подробности за своето отиване при баща си. Като съобщи съ какво възхищение приелъ индийскиятъ царъ подарѣка ѝ, колко ѝ благодари за него, той не скри и новата му молба, но при това прибави:

— Не ми се сърди, мила моя, азъ предавамъ разговора, който стана между менъ и баща ми, а не искамъ да те притрупвамъ съ молби. Ти не си длъжна да изпълнявашъ всичкитѣ искания на баща ми, прави каквото знаешъ, постъпвай тъй, както намѣришъ за добре и вѣрвай, че всѣко твое желание е напълно съгласно съ моето.

— Не, не, мой мили, — каза феята, — азъ не искамъ, щото баща ти да се съмнява въ моята обичъ къмъ тебе, и азъ ще му доставя желаемото, макаръ и да не е тъй лесно. Това е работа все на онази стара вещица, която се приструваше тукъ на болна и съ това искаше да те погуби. Ти самъ ще се увѣришъ, като се научишъ, че източникътъ на лѣковитата вода се намира въ дворцовата ограда, а входа му пазятъ денемъ и нощемъ четири силни

лъва. Никой смъртенъ не може да мине край тѣхъ, защото тѣ постоянно пазятъ два по два. Но ти не се плаши, азъ ще те науча, какъ да избѣгнешъ опасността.

Когато се разговаряха тѣй, феята шиеше, и край нея, заедно съ другитѣ принадлежности, имаше нѣколко кълбета конци, тя подаде едно отъ тѣхъ на царския синъ и му каза:

— Вземи и скрий това кълбо: концитѣ му ще ти послужатъ за пжеводителъ; сетне ще заповѣдамъ да приготвятъ два коня, да заколятъ два овена и да ги разсѣкатъ на четири равни части — ето какво е потрѣбно за твоето предприятие ... но ти не забравяй да вземешъ съ себе си една голѣма златна стомна. Сега слушай внимателно и гледай да запомнишъ моитѣ думи: утре, щомъ се разсъмне, качи се на единия конъ, а другия натоваренъ съ частитѣ отъ овнитѣ, поведи. Когато излѣзнешъ отъ желѣзнитѣ врата, хвърли стомната, тя ще се търколи и ще те заведе при този дворецъ, гдето се намира изворътъ съ лѣковитата вода. Тамъ, при самия входъ, ти ще видишъ четири лѣва и тѣзи отъ тѣхъ, които бодърствуватъ, ще пробудятъ заспалитѣ съ своето грозно виене; но ти не се смущавай, хвърли всѣкому по една частъ отъ овена и върви къмъ извора, и щомъ нагребешъ вода, върни се тутакси назадъ. Лъвоветѣ, заети да ядатъ, нѣма да ти направятъ нищо.

На другия день, съгласно наставленията на феята, Ахмедъ трѣгна на пѣтъ, щомъ се разсъмна; стомната се търкаляше предъ него, и той тичаше безспирно подиръ нея и най-сетне спрѣ конетѣ си край единъ голѣмъ, разкошенъ дворецъ, който се виждаше цѣлъ презъ отворената врата; стражевитѣ лѣвове лежахъ предъ самия входъ и четири тѣ скочиха на крака, щомъ видѣха конника, но той безъ да се стрѣска хвърли имъ по една частъ отъ овена, мина край тѣхъ, нагребя отъ извора срѣдъ двора вода и той бързо се върна пакъ назадъ. Като се отдалечи на едно голѣмо разстояние, Ахмедъ се обърна и видѣ, че два отъ лъвоветѣ тичатъ подиръ него, но той безъ да се плаши отъ тази страшна опасностъ, извади спокойно сабята си и се приготви да се защищава. Но се разбра скоро, че лъвоветѣ нѣматъ намѣрение да му пакостятъ: единиятъ отъ тѣхъ като виеше любезно опашката си, излѣзе напредъ, а другиятъ остана назадъ. Съ такъвъ конвой царскиятъ синъ пристигна въ столицата на баща си, гдето изплашениятъ народъ, като видѣ страшнитѣ лѣвове, побѣгна по различни страни, макаръ лъвоветѣ и да не показваха никакъ своитѣ кръвожадни наклонности, а смирено и полека пристигнаха до дворецовитѣ врата и избѣгаха обратно, безъ да напакостятъ нѣкому.

Тѣзи отъ придворнитѣ, които помогнаха на Ахмеда да слѣзе отъ коня, го заведоха въ сѣщата стая, въ която обикновено царятъ беседваше съ своитѣ приближени. Царскиятъ синъ се доближи до трона, сложи златния си сждъ и каза на баща си съ почителенъ поклонъ:

— Господарю, споредъ твоето желание, азъ се сдобихъ съ лѣковита вода отъ Лъвовия източникъ, но да ти даде Всевишниятъ такова пълно здраве, щото никога да нѣмашъ нужда отъ тази вода.

Като каза Ахмедъ това, царътъ го повика да седне при него отъ дѣсната страна на трона и му каза:

— Благодаря ти, синко мой, за твоя скъпъ подаръкъ, а така също и за това, че ти не пожали живота си за мене.

Царътъ знаеше отъ вещицата, какви страшни пазачи пазятъ лѣковития източникъ.

— Направи ми удоволствие, — продължи царътъ, — разкажи ми, по какъвъ чуденъ начинъ си постигна желанието.

— Господарю, — отговори царскиятъ синъ, — не трѣбва да благодаришъ на мене за този подаръкъ, а на Пари-Бану, всичката моя лична заслуга състои само въ това, че азъ точно извършихъ нейния благороденъ съветъ.

Следъ това Ахмедъ разказа подробно своето пътуване до лѣковития източникъ, следъ което завистливото, враждебно, чувство на царя се разпали още по-силно, макаръ и да не се забелязваше вънкашно. Той напусна мълчаливо събранието и отиде въ отдалечената си стая, гдето очакваше вещицата, която трѣбваше да се яви по негова заповѣдъ. Царътъ нѣмаше нужда да говори какъ синъ му се избавилъ, защото народътъ отъ по-рано бѣше разпространилъ, че Ахмедъ се завърналъ здравъ и читавъ, придруженъ отъ два лѣва. Старицата бѣше вече измислила ново срѣдство, за да се достигне престѣпната целъ. Царътъ прие съвета ѝ безъ колебание, и на другия день предъ всички придворни чиновници царътъ се обърна къмъ Ахмеда съ тѣзи думи:

— Синко, имамъ още една молба къмъ тебе, и тя ще бѣде последната. Давамъ ти дума, че нѣма вече да се обръщамъ съ молба къмъ твоята жена. Чухъ, че въ свѣта имало човѣкъ, не по високъ отъ единъ футъ, а съ брада дълга тридесетъ фута, той носи постоянно на гърба си желѣзенъ брусъ, тежъкъ дванадесетъ хиляди оки и си служи съ него, като съ обикновена пръчка. Искалъ бихъ да видя това чудо, и моля те, ако можешъ, доведи ми го.

Царскиятъ синъ, увѣренъ напълно, че нѣма такъвъ човѣкъ по цѣлия свѣтъ, поиска да избѣгне молбата на баща си; но царътъ упорито настоя на думитъ си, като казваше, че на могщата фея сж достойни много по-голѣми чудеса.

На другия день Ахмедъ се върна въ подземното царство на Пари-Бану и разказа всичко на жена си, като ѝ съобщи и волята на царя. Ахмедъ продължи:

— Не зная отгдето на кжде се явило у него такова желание, можеби, сж го внушили моитъ завистници да ме погубятъ. Струва ми се, че въ цѣлия свѣтъ нѣма да се намѣри такова чудовище човѣкъ, но и да се намѣрѣше, какъ ще го накарамъ да се подчини на волята ми, когато има той такова страшно оръжие? Помогни ми, мила моя, научи ме какъ да се отърва съ честъ отъ тази нова мъчнотия?

— О, не се безпокой, — отговори феята, — много по-опасно бѣше да се достави вода отъ Лѣвовия източникъ, отколкото да се изпълни това последно желание. Да ти кажа правичката: този чуденъ карликъ-джудже-юнакъ е братъ ми Скайбаръ, и царътъ ти е казалъ за него вѣрни сведения. Той никакъ не прилича на мене, макаръ и двама да сме деца на единъ баща; братъ ми е

действително дребенъ, безобразенъ човѣчецъ, съ дълга и предълга брада. Той никога не напуска желѣзния си брусъ, за да може съ него да накара всички да се отнасятъ съ уважение и да му се не смѣятъ. Трѣбва да се каже, че Скайбаръ се докача лесно и, като се разлюти, не се спира предъ нищо, но въ душата си е добъръ и е готовъ да помогне всѣкому, стига да знае човѣкъ, какъ да се отнесе съ него. Да, ти ей сега ще разберешъ всичко, като го видишъ; само да се не уплашишъ. казвамъ ти, такова безобразно сжщество не може да си представи човѣкъ.

— О, каква работа имамъ азъ съ неговото безобразие! — каза царскиятъ синъ. — Стига че е твой братъ, за да се отнасямъ азъ къмъ него съ любовъ и почитание.

Като каза това, Пари Бану излѣзе на широкия площадъ предъ главния входъ и заповѣда да донесатъ златна кандилница съ разпалени вжглени и златна кутийка съ вълшебенъ прахъ. Когато ѝ донесоха едното и другото, тя хвърли въ вжглищата съ два прѣста миризлива трева, която държеше заключена и въ сжщия мигъ се дигна черъ димъ, а щомъ се разпилѣ той, феята каза на Ахмеда.

— Гледай, братъ ми иде, виждашъ ли го?

Ахмедъ възви погледъ къмъ посоченото направление и видѣ Скайбара; той вървѣше важно и полека, като носѣше на дѣсното си рамо тежкия дванадесетъ хиляди килограма брусъ; голѣмата му брада се разстилаше предъ него, безъ да се опира о земята, а

мустакитѣ му, завити речи до ушитѣ, закриваха почти лицето му. Презъ тази богата растителностъ блещѣха две малки очи, подобни на свинскитѣ; върху голѣмата му широка глава имаше островърховъ калпакъ съ блѣскаво перо отъ скъпоценни камъни, а една гърбица отпредъ и една отзадъ притискаха тѣлото му.

Ако Ахмедъ не бѣше предизвестенъ, че това е братътъ на хубавицата фея, той не би могълъ да надвие ужаса си; а сега, като слѣзна едно стѣпало по-низко заедно съ Пари-Бану, — срещна съвсемъ спокойно чудовищното джудже безъ да се уплаши или отврати.

Скайбаръ се приближи до сестра си и, като хвърли къмъ Ахмеда студень погледъ, попита какъвъ е този човѣкъ.

— Мили ми братко, — отговори феята, — това е мжжъ ми, царския синъ Ахмедъ, синъ на индийския царъ; азъ не можахъ да ти известя навреме за нашата сватба, защото тогава ти бѣше на война, и азъ скоро се научихъ за твоето победоносно възвръщане.

Скайбаръ отново погледна Ахмеда, само че много благосклонно, макаръ въ очитѣ му да свѣтѣше още дива суровостъ, която можеше да ужаси човѣка и най-смѣлиятъ да е той.

— Мога ли съ нѣщо да му отслужа? — попита той; — нека каже. Каквото и да поиска мжжъ ти, азъ всичко ще направя отъ обичъ къмъ тебе.

— Самиятъ царски синъ отъ нищо нѣма нужда, но баща му, царътъ, изказалъ желание да те види, — каза феята.

— Добре, нека Ахмедъ трѣгне напредъ и азъ съмъ готовъ да го последвамъ, — каза Скайбаръ.

— Не, братко, — възрази феята, — скоро ще се мръкне, по-добре отложи пжтуването си утре. Азъ ще ти съобщя всичко, което е станало между мжжа ми и баща му отъ времето на нашата сватба.

Като се научи Скайбаръ отъ сестра си за всичкитѣ подробности на работата, той още сутринята рано трѣгна заедно съ Ахмеда на пжтъ. Щомъ влѣзоха въ индийската столица, всичкитѣ ѝ жители се спласиха. Като видѣха такова отвратително чудовище, хората побързаха да се скриятъ кой кждето свари: едни въ дюкянитѣ си, други по кжщитѣ си, трети бѣгаха безъ да се обръшатъ, като повличаха съ себе си всички, които срѣщаха по пжтя си. Наскоро улицитѣ опустѣха, и Ахмедъ и чудовището не срѣщаха вече никого по улицитѣ — нѣмаше жива душа да се мърка изъ града. Презъ дворцовата врата минаха свободно, защото пазачитѣ, щомъ зърнаха Скайбара, хвърлиха оржжията си и удариха на бѣгъ, сжщото направиха и тѣзи, които пазѣха вътрешнитѣ стаи. Тѣй щото, можеше свободно да се отиде въ стаята, въ която заседаваше царътъ съ своитѣ приближени.

Скайбаръ вървѣше гордо, съ високо издигната глава и, като се спрѣ предъ трона, обърна се къмъ индийския царъ съ следнитѣ думи:

— Ти си ме викалъ, нали? Ето ме. За какво ти трѣбвамъ?

Като видѣ такова чудовищно безобразно сжщество, царътъ, вмѣсто да отговори, закри очитѣ си съ ржка и се обърна на

страна. Това се показва оскърбително за Скайбара; той пристъпи една крачка и, като хвана желъзния брусъ, извика още по-страшно: — Какво мълчишъ? Казвай!

Царътъ мълчеше.

Като каза тѣзи думи, той замахна съ своето страшно оржие, и черепътъ на царя стана на кжсове. Ахмедъ не успѣ нито да помогне, нито да се помоли за пощада — тѣй неочаквано и бързо стана всичко това; той можа да спаси живота само на великия везиръ, като увѣри Скайбаръ, че този честенъ чиновникъ никога не е давалъ лоши съвети на своя господарь, нито на друго нѣкого.

— Гдето ще се каже, тѣзи сж тѣ, които подучвали царя, а? — попита Скайбаръ, като посочи къмъ Ахмедовитѣ завистници и, безъ да чака отговоръ, започна да ги избива единъ следъ другъ: колкото и удара, толкова и мъртви; спасиха се само нѣколцина, които внезапния страхъ не лиши отъ сила да бѣгатъ.

Като се свърши кървавата разправа, Скайбаръ, съ желъзния си брусъ на рамо, излѣзна срѣдъ двора и каза на великия везиръ, когото придружаваше избавителътъ му Ахмедъ:

— Зная, че тукъ има една дѣрта вещица, тя е била доста зла съветница противъ зетя ми, я ми я доведете. — Ахъ, ти лицемѣрко, — извика той, като му доведоха ващицата, — ето ти наградата за твоитѣ пакости!

Като разби съ единъ ударъ главата на вещицата, Скайбаръ поиска, щото Ахмедъ да бжде тутакси провъзгласенъ за царь на индийската държава.

— Иначе, ще избия до кракъ всички жители въ града.

Разбира се, никой не се противи на тази грозна заповѣдъ, и наскоро градския площадъ се изпълни съ народъ, който викаше

едногласно: „Да живѣе нашиятъ царь Ахмедъ!“ Следъ това, облѣченъ въ царско облѣкло, той се покачи на престола и въ това време всички поданици отъ първитѣ до последнитѣ се зак-
лѣха да му бждатъ покорни, а Скайбаръ отиде за сестра си и я
въведе тържествено въ столицата, гдето я посрещнаха едино-
душно като пълновластна жена на царя.

Царскиятъ синъ Али и царкинята Нуруннигара, като невинни
въ тази работа, получиха голѣма областъ съ много богати гра-
дове, гдето преживѣха спокойно и честито до края на живота си.
Такава честъ предложи Скайбаръ и на по-голѣмия братъ Хюсеинъ;
но Хюсеинъ не поиска да се откаже отъ своето спокойно уеди-
нение; той отговори съ искренна благодарностъ и съ вѣрнопода-
нически чувства, а въ сѣщото време помоли Ахмеда да си остане
и вѣрви по избрания пѣтъ и да не напуска своето убѣжище.

Така съ приказки се измина много време; ношитѣ си вѣрвѣха
една следъ друга, докато се изминаха хиляда; султанътъ слушаше
съ постоянно увлѣчение чудеснитѣ разкази на Шехеразада. Но
страшниятъ въпросъ, дали ще я остави султанътъ жива или не,
оставаше за нея неразрешимъ.

— Господарю, — каза тя, — ако имашъ желание, да ти
разкажа още една приказка много по-интересна отъ всички други.
И като получи разрешение, почна да разказва.

Приказката за тритѣ сестри.

— Господарю, единъ отъ старитѣ владѣтели на Персия, на
име Козру-Шахъ, обичалъ, като Харунъ-Алъ-Рашидъ, да влиза
между народа и да се запознае съ живота му, безъ нѣкой да го
познае. За това той избиралъ повечето нощемъ и преоблѣченъ
като търговецъ или простъ гражданинъ, обикалялъ градскитѣ
улицы, придруженъ отъ великия везиръ, сѣщо преоблѣченъ. Много
забележителни приключения ставали въ време на такива нощни
пѣтувания, но за сега ще разкажа на твое величество само за
едно, което се случи току следъ като се покачи Козру-Шахъ на
престола следъ баща си.

Следъ като се свършиха обикновенитѣ тържествени обреди,
които придружаваха погребението на починалия царъ и възцаря-
ването на новия, Козру-Шахъ посвети всичкитѣ си мисли на новитѣ
си длѣжности; а тъй като една отъ най-главнитѣ му работи бѣше
да следи и наблюдава живота на народа, той се преобличаше и
ходѣше нощемъ между населението. Като си избра великиятъ
везиръ за постояненъ другаръ, младиятъ царъ почна съ него пѣр-
вата обиколка посрѣдъ нощъ. И двамата преоблѣчени, тѣ излѣ-
зоха отъ двореца презъ тайнитѣ врата и отидоха въ най-глухата
часть на града, населена съ бедни занаятчи и съ други работ-
ници. Изведнѣжъ изъ полуотворенитѣ врата на една нищо и никаква
кжщичка се изчу нѣкакъвси неясенъ разговоръ; подбутнатъ
отъ любопитство, царътъ се приближи до отвора и се вслуша.

Въ една сиромашка, едва освѣтена стаичка, три момичета
седѣха на единъ миндеръ, токущо свършили да вечерятъ и
между тѣхъ ставаше оживенъ разговоръ. По-голѣмата казваше:

— Ахъ, не бихъ искала нищо друго освенъ да се ожения за придворния фурнаджия; тогава азъ ще ямъ оня чудесенъ хлѣбъ, който се нарича султански. А вие какво бихте желали?

— Пъкъ азъ се бихъ оженила за придворния готвачъ, — каза втората сестра. — Какви хубави яденета съ различни соуси и подправки бихъ имала на трапезата си всѣки день. И хлѣбътъ ми ще е султански, разбира се, какъвъ другъ ще е? Виждашъ ли, че моето желание е по-добро.

Малката сестра, най-хубавата и най-умната отъ всички, каза:

— Струва ми се да иска човѣкъ такива праздни работи, значи да поставя тѣй низко своето щастие! Моитѣ мисли се стремятъ по-далеко, къмъ непостижима височина: ето, ако царьтъ се ожентше за мене, азъ бихъ му подарила такъвъ синъ, какъвто още не е виждалъ свѣтътъ; коситѣ му отъ едната страна биха били златни, а отъ другата страна — сребърни; вмѣсто сълзи отъ очитѣ му биха текли маргарити, а устата му при всѣка усмивка би се показвала като цвѣналь трендафилъ.

Като изслуша тѣзи желаня, царьтъ намисли да ги осъществи веднага, особено последното, понеже то най-много досегна сърдцето му. Но, безъ да открива намѣренята си на везира, той каза:

— Забележи добре тази кжца и утре ще повикашъ и тритѣ сестри при мене въ двореца ми.

Заповѣдта биде изпълнена точно; на другия день рано сутриньта великиятъ везиръ се яви при сестритѣ и, безъ да имъ обяснява защо, съобщи имъ, че негово величество желае да ги види. Учудени и разтревожени отъ такова необяснимо събитие, тѣ се облѣкоха бързо и тръгнаха мълкомъ подиръ пратеника; тѣй смутени тѣ влѣзоха въ разкошнитѣ царски чертози, но щомъ се приближиха до царя, и неговата благосклонна среща ги ободри веднага. Едва успѣха да се поклонятъ и той имъ каза усмихнато:

— Стига, седнете. Вчера вечерьта вие бѣхте, струва ми се, въ доста весело настроение, и всѣка една отъ васъ си изказа желанието. Повторете ги предъ мене.

Следъ тѣзи думи сестритѣ отново се смутиха; тѣ наведоха очи засрамено, а лицата имъ се изчервиха, което направи още по-хубава най-малката сестра, която плени царя. Тѣй като не отговориха нищо, Козру Шахъ каза, като искаше да ги окуражи:

— Ако скромностьта не ви позволява да повторите вчерашнитѣ думи, нѣма нужда отъ тѣхъ; азъ и безъ това зная вашитѣ желаня, даже решихъ да ги изпълня, безъ да изключвамъ и твоего, моя хубавице — прибави той, като се обърна любезно къмъ най-малката сестра. — Отъ днесъ ти си моя жена.

Но тя, като видѣ, че царьтъ не се шегува, колѣнчи предъ него и каза развълнувано:

— Господарю, моето желание, — безъ да зная какъ е станало достъпно на твое величество — бѣше нищо друго, освенъ една необмислена шегъ въ разговора ми съ сестритѣ: азъ не съмъ достойна за такава висока честь и те моля да простишъ дързостьта ми.

Следъ нея повториха почти сжщото и другитъ сестри, но царътъ ги прекъсна съ следнитъ думи:

— Не ми противоречете! Азъ казахъ, че желанието на всъка една отъ васъ ще се изпълни — свършено.

Въ сжщия денъ станаха и тритъ сватби едновременно, само съ тази разлика, че сватбата на най-малката стана по-разкошно и тържествено, доколкото чинътъ на персийския царъ стои по-високо отъ придворнитъ му готвачи и хлѣбари.

Но това именно различие въ положенията оскърби дълбоко по-големитъ сестри; то разпали у тѣхъ безгранична омраза и стана причина на тѣхното нещастие и въ сжщото време да оскърбятъ тѣй много по-малката си сестра. Отначало тѣ останаха смаяни отъ станалото и нѣмаха време да размѣнятъ мислитъ и впечатленията си; но по-сетне, когато се срещнаха въ обществената баня следъ нѣколко дни, по-големата сестра каза на другата:

— Какво! Нашата сополана стана царица... ето наистина щастие! Какъ мислишъ за това?

— Тукъ нѣма какво да се мисли — отговори злобно втората сестра; — азъ не разбирамъ какво хубаво е могълъ да намѣри царътъ въ нея и съ какво го измами? Ако обърнѣше внимание къмъ тебе, разбирамъ го: ти хиляди пжти си по-достойна отъ тази сополанка.

— И азъ не бихъ намѣрила нищо чудно, ако той изберѣше тебе — отговори по-големата сестра — ами то. Но, каквото щешъ кажи, но азъ нѣма да се успокоя, докато не я унижа по нѣкакъвъ начинъ. Впрочемъ, надѣвамъ се и ти да ми помогнешъ, защото оскърбени сме и дветъ еднакво. Помисли, дали нѣма да се намѣри нѣкое срѣдство, и азъ ще се погрижа отъ моя страна за сжщото.

Следъ това първо съвещание сестритъ се събираха често, и разговорътъ се въртѣше все около единъ и сжщъ въпрѣсъ: какъ да унижатъ сестра си и да развалятъ щастieto ѝ. Тѣ се спираха върху различни срѣдства, но когато трѣбваше да ги приложатъ, срѣщаха голѣми спѣнки и мжчнотии, което ги караше по неволя да се отказватъ отъ своитъ проекти. А между това отвреме-навреме тѣ спохождаха сестра си и вънкашно изказваха пълното си уважение и обичъ. Царицата ги посрѣщаше много радостно, безъ да се гордѣе, като не се показваше съ нищо, което по-високо отъ тѣхъ.

Следъ нѣколко месеца отъ сватбата, за голѣма радостъ на царя, младата му жена забременѣ; новината се разпространи отначало въ двореца, а сетне въ цѣлия градъ, и сестритъ се явиха веднага да поздравятъ царицата. Въ разговора си тѣ изказаха желаниа да се намиратъ при нея като баби, когато почне да ражда.

— Скъпи мои сестри, — отговори имъ царицата — отъ своя страна нищо не бихъ желала тѣй много, както да бждете околени въ най-мжчнитъ времена като най-близки; но изборътъ на баба зависи отъ негово величество. Кажете на своитъ мжже,

щото тѣ чрезъ нѣкого отъ придворнитѣ да ходатайствуватъ предъ царя да назначи васъ; ако царьтъ се съгласи и ми каже за това, то азъ ще гледамъ по-скоро да ви приближа къмъ себе си.

Сестритѣ направиха всичко; тѣ казаха на мжжетѣ си, и мжжетѣ помолиха своитѣ покровители да ходатайствуватъ предъ царя и сполучиха: Козру-Шахъ обеща да помисли малко и да отговори следъ нѣколко дни. Веднѣжъ, когато се намираше при жена си, той ѝ каза:

— Струва ми се, че твоитѣ сестри могатъ да ти бждатъ полезни повече отъ една чужда баба. Какво мислишъ върху това?

— Господарю, — отговори царицата — ти знаешъ, че азъ безъ твоята воля не се решавамъ да предприема нищо; ако ти мислишъ, че моитѣ сестри ще ми бждатъ полезни, то не ми остава нищо друго, освенъ да благодаря на твое величество за това ново доказателство на обичъ и внимание къмъ мене.

Въ сщия день Козру Шахъ даде своето съгласие, щото сестритѣ на царицата да се намиратъ при нея като акушерки и оттогава ту едната, ту другата всѣки день се намираха при двореца, радостни вътрешно, че иматъ вече пълна възможность да си постигнатъ злобнитѣ намѣрения.

Най-сетне дойде време да ражда царицата и роди синъ хубавецъ като пролѣтенъ день. Сестритѣ това и очакваха: нито чудната хубость на детето, нито безпомощната му слабостъ не поколебаха безсърдечната имъ жестокость. Тѣ го загнаха въ пелени, турнаха го въ една кошница и го пуснаха въ водата по течението на канала, който минаваше подъ самитѣ прозорци на двореца, въ който живѣеше царицата, а новороденото дете замѣниха съ умрѣло кученце. Измаменъ въ своитѣ очаквания, изпълненъ съ гнѣвъ, Козру-Шахъ бѣше готовъ да накаже жестоко своята невинна жена, но великиятъ везиръ успѣ да го убеди, че никой не може да бжде отговоренъ за страннитѣ действия на природата.

Между това кошницата, която пуснаха въ водата лошитѣ сестри, замина двореца и продължи да плава по течението на водата покрай царскитѣ градини. За щастие на новороденото, въ това време на брѣга на канала стоеше главниятъ надзирателъ на градинитѣ, човѣкъ заслужилъ и уважаванъ отъ всички; той забеляза отдалеко плувналата люлка и, като повика единъ отъ градинаритѣ, заповѣда му да я хване. Градинарьтъ се спусна въ водата, хвана кошницата, изтегли я на брѣга и я даде на надзирателя.

Неочакваното появяване на детенцето, токущо родено, но нечувано хубаво, дотолкова учуди надзирателя, щото той дълго време не можа да дойде на себе си. Следъ това учудването му се замѣни съ дълбока радостъ, като помисли, че можеби самото небе му изпраша най-сетне дълго очаквания наследникъ следъ толкова много и постоянни молитви. Като реши веднага да осинови отъ бога изпратеното му дете, той заповѣда на градинаря да занесе кошницата въ стаята на жена си и той самъ отиде следъ него.

— Гледай, жена, — каза той радостно — какъв хубавъ синъ ни изпраща богъ! Вземи го, пази го и го бави, но най-напредъ му намѣри кърмачка.

И жената се съгласи съ желанието на мъжа си, защото и тя имаше голѣмо желание за наследникъ. Тѣйкато детето дойде откъмъ двореца, то надзирателтъ не поиска да обади никому за детето. Той си помисли, че нѣма нужда да се казва нѣщо на господаря и съ това да му нарушава спокойствието.

На другата година царицата роди другъ синъ, но завистливитѣ ѝ сестри и съ него не се отнесоха добре; тѣ сжщо го повиха въ пелени, сложиха го въ кошница и го пуснаха въ канала, като замѣниха този пжтъ детето не съ кученце, а съ мъртво котенце. За щастие, надзирателтъ се намираше пакъ въ градината на брѣга на канала; той улови кошницата, взе детето и го занесе на жена си, която го прие съ сжщата радостъ, съ каквато посрещна и първото.

Когато Козру-Шахъ се научи какво е второто дете, той се разсърди толкова много, щото великиятъ везиръ употреби голѣми мъжки да отклони господаря си отъ решението да умъртви жана си.

Най-сетне царицата роди и трети пжтъ, но вече не синъ, а дъщеря; но злодейкитѣ, решени веднѣжъ да се не откажатъ отъ своитѣ пакости, докато сестра имъ не бже изхвърлена, изгонена и хвърлена, постъпиха така сжщо, както и по-рано. Новородената царкиня се избавила, благодарение на добросърдечието на надзирателя, който я взелъ и възпиталъ заедно съ нейнитѣ братя.

Този път детето било замѣнено съ единъ чуканъ, и царьтъ като се научи, че жена му родила чуканъ, до такава степенъ се разгнѣви противъ жена си, щото я осжди на смъртъ.

— Нѣкакваси проклетия тежи надъ мене! — извика той вѣнтъ отъ себе си; — ако я оставя жива, тя можеби ще ми напороди такива чудовища, щото ще бжда принуденъ да бѣгамъ. Ще я накажа безмилостъ.

Тогавъ великиятъ везиръ, заедно съ другитѣ чиновници, се хвърли предъ краката на своя господаръ и каза:

— Господарю, осмѣлявамъ се да напомня на твое величество, че законътъ предвижда смъртно наказание само за престѣпления. А какво престѣпление направи жена ти? Какво е тя виновна? Природата е изиграла съ нея такава шега. Не, господарю, ти можешъ да я напуснешъ, да не се виждашъ вече съ нея, но не трѣбва да ѝ вземашъ живота. Повѣрвай ме, че най-голѣмото наказание за нея ще бжде да я лишишъ отъ твоитѣ милости.

Царьтъ се замисли, като съзнаваше, че не може да каже нищо противъ тѣзи доводи, но гнѣвътъ му все още кипѣше въ сърдцето му и най-сетне той реши:

— Добре, нека да бжде повашему; азъ ѝ харизвамъ живота, но тя нѣма да се радва на този животъ: ще заповѣдамъ да се направи при входа на главната джамия тѣсно дѣсчено зданище, като кучешка колиба, съ широкъ отворенъ посрѣдата прозорецъ. Ще затворя тамъ жена си, облѣчена въ груба дреха, и нека всѣки мюсюлманинъ, който отива да се моли, да плюе върху лицето на затворницата, а за да може да се изпълни моята заповѣдъ точно, заповѣдвамъ ти, везире, да следишъ всичко лично и наказвашъ съ сжщото наказание всѣки, който не послуша.

Жестоката заповѣдъ биде дадена тѣй решително, щото великиятъ везиръ видѣ, че е безполезно и дори опасно да се ходатайствува за снизхождение.

Въ сжщия день направиха на посоченото мѣсто кучешката колиба и турнаха вжтре развѣнчаната царица на общъ присмѣхъ. Но подчинена на сждбата, царицата пренасяше търпеливо и мъжествено незаслужения позоръ и възбуждаше горешо съчувствие дори въ своитѣ оскърбители. Само завистливитѣ сестри злорадствуваха и тържествуваха, напълно доволни отъ своя успѣхъ.

Между това годинитѣ си вървѣха една следъ друга, а децата, които великодушниятъ надзирателъ бѣше усыновилъ, растѣха и разцѣвтѣха съ хубостъта си, като най-хубави цвѣта въ градината. И той, и жена му се отнасяха къмъ тѣхъ съ истинска бащина нѣжностъ и не можаха да имъ се нарадватъ; и не можеха и да не обичатъ тѣзи очарователни създания, които съединяваха въ себе си всички вѣнкашни и вжтрешни съвършенства, съ каквито може природата да надари своитѣ рѣдки избраници. Увѣренъ отъ самото начало, че децата иматъ царско произхождение, надзирателътъ ги бѣше кръстилъ съ имената на най-прочутитѣ владѣтели на Персія: първото дете нарече Бахманъ, второто — Первизъ, а царкинята — Паризада.

Когато царскитѣ синове станаха на възраст, надзирателтъ, който минаваше за тѣхенъ баща, повика учителъ да ги обучава на четмо и писмо; а тъй като царкинята не се отдѣляше отъ братята си, то и тя изяви желание да се учи заедно съ тѣхъ; надзирателтъ се съгласи на това на драго сърдце, и скоро всички се убедиха, че тя показва голѣми успѣхи не споредъ възрастта си.

Образованието се продължи; едни наставници се смѣняваха съ други, по-опитни, и Паризада презъ всичкото си време не остана съ нищо по-надире отъ своитѣ братя. Тя изучи съ тѣхъ географията, поезията, историята, математиката, безъ да занемари и вишитѣ науки, които проникватъ въ областта на таинственото. Освенъ това, презъ свободното си време царкинята се занимаваше съ музика, пѣние и свирене на различни инструменти; най-сетне, когато братята почнаха да се обучаватъ да яздатъ на конь и на други изкуства, които развиватъ ловкостта и силата, и тя участвуваше въ тѣхнитѣ упражнения и скоро дотолкова се усъвършенствува да владѣе конь и оръжие, да стреля съ лжкъ, да хвърля джиритѣ, щото често пѣти надминаваше и братята си и дори своитѣ наставници.

Като видѣ такъвъ блѣскъвъ успѣхъ въ своитѣ възпитаници, надзирателтъ се счете напълно възнаграденъ за всичкитѣ си трудове и разноски; сетне, когато образованието имъ се завърши, той поиска да имъ уреди новъ животъ съ всичкитѣ удобства и разкошъ. Съ тази целъ той купи голѣмо имуществъ около столицата, съ ливади, съ гори и работна земя; събори си кжщата и на нейно мѣсто издигна нова, много по-великолепана отъ околнитѣ кжщи. Съ много майстори и подъ неговото наблюдение работата тръгна много успѣшно, и следъ месецъ черната работа се свърши, останаха само вънкашнитѣ украшения и вътрешнитѣ накити, но това трѣбваше да стане подъ личното и продължително наблюдение на стопанина и той прекарваше тамъ цѣлото си свободно отъ служебни занятия време, навсѣкжде прилагаше своето умение, като се грижеше не само за кжщата, но и за цѣлата ѣ вънкашностъ. Съ помощта на опитни градинари той раздѣли градината като царската, а гората обърна въ голѣмъ паркъ, заобиколи го съ толѣма ограда и го напълни съ различни безвредни диви животни, за да даде на царскитѣ синове възможностъ да ходятъ на ловъ, безъ да сж изложени на опасностъ. Всичко това струваше много трудъ и разноски, но бѣше тъй наредено, щото нѣмаше какво повече да се иска.

Най-сетне, когато оставаше само да се пресели въ новото си жилище, надзирателтъ отиде при царя, падна при краката му и, като се основаваше на старостта си, поиска да го уволнятъ отъ службата, която заемаше. Цартъ отговори:

— На драго сърдце ще ти изпълня желанието; наистина, време е вече да си отпочинешъ; но усърдната, дългогодишната ти служба трѣбва да бже достойно възнаградена. Каква награда би желалъ ти най-вече?

— Господарю, — отговори старецтъ, — азъ толкова добрини съмъ видѣлъ отъ твое величество и отъ твоитѣ родители

— блажена имъ паметъ, — щото нищо повече не желая, освенъ да запазя твоето благоволение до края на живота си.

Следъ това той се прости съ царя и се прибра въ кжщата си заедно съ царскитѣ синове и царкинята; жена той нѣмаше, тя бѣше умрѣла нѣколко години по-рано: но и той не живѣ дълго време въ новото си жилище; следъ петъ месеца той почина внезапно, безъ да може да открие на своитѣ възпитаници сжщинското имъ произхождение. Тѣ го погребяха и го оплакаха като истински баща.

Голѣмитѣ срѣдства, които наследиха, имъ дадоха възможностъ да си живѣятъ богато; царскитѣ деца не гледаха да влѣзатъ въ двореца, гдето ги очакваха почтени длѣжности, а бѣха благодарни отъ своето положение.

Една сутринъ, когато двамата братя бѣха на ловъ, а Паризада седѣше сама въ стаята си, нѣкакваси бабичка — чужденка се приближи до вратата и поиска позволение да влѣзе вжши да си извърши молитвата.

Царкинята, като се научи за това, заповѣда да заведатъ бабичката въ малкия молитвенъ домъ, който бѣше направилъ надзирателтъ, защото нѣмаше наблизо джамия.

— А когато свърши молитвата си, — каза Паризада, — предложете ѝ да разгледа кжщата и градината ни и сетне нека дойде при мене.

Чужденката мюсюлманка се моли и съ удоволствие трѣгна подиръ робинитѣ да разгледа кжщата и градината. При това, за голѣмо учудване на водачкитѣ, старицата показваше голѣмъ вкусъ, умение и внимание въ всичко, каквото не е свойствено на проститѣ хора: тя похвали онова, което наистина заслужаваше похвала; най-много тя се възхищаваше отъ художественото планиране на градинската цвѣтарница. Следъ като разгледа всичко, сжщитѣ робини я заведоха при царкинята въ стаята, украсена съ още по-голѣмо изящество, отколкото въ всичкитѣ други стаи.

Паризада посрещна чужденката съ такива думи:

— Добре дошла, драга гостенке; седни до мене на миндеря и ми дай възможностъ да се възползувамъ отъ твоята назидателна беседа. Добъръ пжтъ си избрала ти, като си се посветила на Бога и можешъ да служишъ за спасителенъ примѣръ на грѣшния свѣтъ.

Старицата се приближи скромно, поклони се низко и седна малко настрана върху края на миндеря; но царкинята, като я хвана за ръка, накара я да се премѣсти на по-почтено мѣсто. Трогната отъ такова чистосърдечие, старицата каза:

— Азъ се покорявамъ като на стопанка на тази кжща, и право да си кажа, не заслужавамъ такава почитъ.

Въ това време две робини внесоха и сложиха предъ тѣхъ маса отъ черно дърво, отрупано съ сладкиши, съ прѣсни и захаросани плодове. Царкинята взе едно парче баклава и, като я подаде на старицата, каза ѝ:

— Яжъ, бабо, вземи си плодове, каквито ти сж по вкуса: навѣрно, ти си огладнѣла по пжтя.

51

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

**КНИГОИЗДАТЕЛСТВО НА
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890**

— Господарке, — отговори старицата смирено, — не се отказвамъ; ще ямъ всичко, което Господъ ми праща чрезъ твоитѣ ръце, макаръ и да не съмъ привикнала на такъвъ разкошъ.

За да не се стѣснява гостенката, царкинята ядѣше заедно съ нея, въ сжщото време я разпитва откъде иде и какво прави. Старицата отговаряше скромно на всички въпроси и мало-помалко свикна съ царкинята.

— Кажи ми откровенно, — каза Паризада, — какъ ти се струва кжщата ни и градината ни, хубави ли сж?

— Ахъ, мила господарке, какъ да не е хубаво всичко това отъ най-малкото до най-голѣмото. А градината е толкова хубава, щото нѣма думи да се опише и похвали; азъ не мога да ѝ се нагледамъ. И си мисля: какво би било, ако кѣмъ всичко това имаше още нѣщо! Тукъ би царувало цѣло съвършенство.

— Какво? Какво? — извика разпалено царкинята — Кѣлна те въ Бога, бабо, кажи ми; азъ нищо нѣма да пожаля, за да ги доставя.

— Добре, ще кажа, ако искашъ. Първо: една говоряща птица, която се нарича Бюлбюлхезаръ; тя не само приказва, но и пѣе много хубаво и привлича при себе си всички хубави пойни птици отъ всички страни, за да ѝ пригласятъ. Второ: пойно дърво, вѣчна, непрекъсната, чудесна музика; всичкитѣ му листи издаватъ постоянно най-разнообразни хармонични звукове. Трето: златна вода; стига само една капка отъ нея, за да се напълни цѣлъ кладенецъ и да се образува цѣлъ фонтанъ; той ще хвърля струи и ще се пилѣе въ златни прѣски, безъ да спре нѣкога.

— Ахъ, колко ще е хубаво всичко това! — извика царкинята, — азъ никога не съмъ чувала за такива чудеса. Бабо, можешъ ли ми каза где се намиратъ тѣзи нѣща?

— Мога, — отговори старицата. — Азъ бихъ била недостойна за тази добра среща, ако не ти кажехъ това, за което ме питашъ. И тѣй слушай: всички тѣзи три нѣща се намиратъ на едно и сжщо мѣсто, на предѣлитѣ на нашата държава, край Индия; пжтътъ минава край твоята кжща; трѣбва да се върви право по този пжтъ цѣли двадесетъ дни, а на двадесетъ и първия ще попиташъ първия срещнатъ човѣкъ, и той ще ти каже где и какъ ще намѣришъ желаното.

Следъ това старицата стана, поклони се почтено и си замина по пжтя.

А царкинята тѣй дълбоко се замисли въ думитѣ на бабичката, щото и не забеляза, кога си отиде гостенката; когато се посвѣсти, искаше да ѝ зададе нѣколко въпроса, за да си разясни нѣкои подробности, но бабичката бѣше вече далечъ.

— Дано не забравя нѣщо, — помисли си Паризада и почна да си напомня всичко, което ѝ съобщи старицата; следъ това отново се замисли за пойната птица, пойното дърво и златната вода. Едно само я безпокоеше и я разтжжваше: какво ще стане, ако тя не се сдобие съ тѣзи нѣща, ако това не може или е много мжчно да се постигне.

Паризада се намираше още подъ влиянието на своитѣ мисли, когато братята ѝ се върнаха отъ ловъ; тя не само че не излѣзна да ги посрещне съ обикновения поздравъ, но, вдадена въ дълбоки мисли, не забеляза тѣхното идване и не дигна глава да ги погледне, когато тѣ се приближиха.

— Какво ти е, сестро? — попита учудено и разтревожено по-големиятъ ѝ братъ Бахнамъ. — Здрава ли си. Да не те е оскърбилъ нѣкой или да не се е случило нѣщо лошо съ тебе? Каквото и да е станало, кажи ми, безъ да скриешъ нѣщо отъ насъ. Ако не ние, кой другъ ще дѣли съ тебе твоето нещастие и да отмъсти за обидитѣ, съ които сж те оскърбили нѣкои?

Следъ малко мълчание, царкинята погледна братята си разсѣяно и, като отговори, че нищо особено не се е случвало съ нея, отново наведе очи.

— Сестро, — продължи Бахнамъ, — това не е отговоръ. Не може да бжде да се преродишъ въ такова кжсо време. Има нѣщо и то доста важно, което те измжчва и разтжжва. Кажи, не скривай нищо отъ насъ, иначе ще помислимъ, че не ни обичашъ вече, както си ни обичала отъ детинство.

Тѣзи думи подеиствуваха тутакси върху Паризада и я накараха да се свѣсти; тя тѣй искрено и дълбоко обичаше своитѣ братя, щото за нищо въ този свѣтъ не би се отказала отъ тѣхъ.

— О, не говори тѣй, — извика тя, като че се събуди; — никога нѣма да скрия нищо отъ васъ; право ви казвамъ, че не се е случило съ мене нѣщо такова, което да ме оскърби; втълпи ми се една мисълъ въ главата... Да ви кажа истината: отъ тази минута, когато се научихъ, че въ свѣта имало три чудесни нѣща: говоряща птица, пойно дърво и златна вода, появи се у мене голѣмо желание да ги имамъ; това желание може да е глупаво, невъзможно, но толкова силно, щото не мога да го отмахна.

Следъ това тя обясни чудеснитѣ свойства на всѣки единъ отъ тѣзи предмети и продължи:

— Всичко това ми разказа една старица мюсюлманка, като ми посочи и мѣстото, гдето се намиратъ тѣзи нечувани съкровища и дори пѣтя къмъ тѣхъ... Вие можете да кажете, че баща ни е оставилъ къща и градина доста хубави и нѣмаме нужда отъ никакви украшения... Да кажемъ, че е тѣй, но какво да се прави съ моето непреодолимо желание?... Не, по-добре не ми възражайте, а да се посъветваме какъ да го осъществимъ.

— Мила сестро, — отговори Бахманъ, — невямъ излишно е да се говори, че всѣко твое желание е и ще бжде законъ за насъ; но въ този случай работата стои малко по-иначе: тия нѣща, които ти каза, сж такива, щото ни каратъ да ги намѣримъ както и да е, безъ да се гледатъ всички мжчнстии и трудове. И тѣй, азъ вземамъ тази работа на себе си, и утре тръгвамъ на пѣтъ, кажи ми само нѣкои по-голѣми подробности.

— Не, братко, — върази царскиятъ синъ Первизъ, — ти като по-старъ трѣбва да се погрижишъ за къщата; ти си тукъ главата и опората, затова не трѣбва да се отдалечавашъ за дълго време, и можеби да налетишъ на нѣкоя опасностъ: остави по-добре на мене тази работа и вървай, че азъ ще се постарая съ всички сили да я изпълня както трѣбва.

— Азъ не се съмнявамъ въ това, — отговори Бахманъ, — но решеното — решено. Ти ще бждешъ не по-малко добъръ стопанинъ и пазителъ на нашата сестра.

Бахманъ се готви цѣлия день, и, щомъ се развидѣли, той се качи на коня си и тръгна.

Братътъ и сестрата, които станаха рано, излѣзоха да го изпроводятъ и да му пожелаятъ добъръ пѣтъ. Но въ последната минута на раздѣлата Паризада, сякашъ подъ влиянието на нѣкакво лошо предчувствие, заплака и, като улови ржката на Бахманъ, рече:

— Не, нѣма да те пусна! Слѣзъ отъ коня и остави моето безумно желание... Богъ знае, какви опасности те очакватъ въ далечния пѣтъ, а негли и гибель... О, не ми трѣбва нито говорящата птица, нито пойното дърво, нито златната вода, не отивай никъде, не ни оставяй!..

— Успокой се, мила сестро, — отговори Бахманъ усмихнато. — казвамъ ти, решеното си е решено вече. Ами защо се безпокоишъ напусто? Гибелни случайности постигатъ само нещастниците, но има въ свѣта и много щастливци. Пъкъ азъ къмъ кого принадлежа, нека реши сждбата. Както и да е, азъ ще мога да ти съобща каквото стане съ мене. На, вземи този ножъ; изтегляй го отвреме-навреме изъ ножницата и гледай: ако е чистъ и свѣтълъ, азъ съмъ живъ; ако ли почернѣе и се покажатъ по него кървави петна, тогава моли се за душата ми.

Тегжко и мжчно бѣше за Паризада да слуша тѣзи думи; предчувствието за нѣщо лошо измжчваше сърцето ѝ, но тя не можеше да отклони брата си отъ взетото решение. Като се прости съ нея още веднѣжъ, а така сжщо и съ брата си Первизъ, Бах-

манъ тръгна на пътъ. Вървѣ той все направо по указания пътъ безъ да се отбива било надѣсно, било налѣво и най-сетне на двадесетъ и първия день стигна предѣлитѣ на индийската държава. Тукъ, като разгледа внимателно непознатитѣ мѣста, царскиятъ синъ забеляза близо до пътя, подъ сѣнката на една висока, клоната палма, единъ чудноватъ и безобразенъ човѣкъ; той седѣше край една бедна колиба, по-скоро прилична на сѣнкобранъ, тази колиба служеше на стареца само за лошо време, както изглежда.

Това чудновато сѣщество правѣше необикновено впечатление съ своитѣ дълги бѣли косми, които го покриваха, както козината покрива животното; гъсти, дълги вежди висѣха надъ очитѣ му, мустакитѣ му закриваха устата, по прѣститѣ на ржцетѣ му и на

краката му стърчеха дълги, остри нокти: както се виждаше, нито ножици, нито гребенъ, нито бръсначъ сж докосвали този човѣкъ. На главата му имаше широка плоска шапка като омбела, а вмѣсо облѣкло—рогозина отъ лико. Този човѣкъ бѣше дервишъ, който се билъ отрекълъ отдавна отъ свѣта и отъ всѣкакви грижи за тѣлото си.

Царскиятъ синъ, като си припомняше наставленията на чужденката, гледаше внимателно да не пропусне първия човѣкъ, къмъ когото трѣбваше да се обърне за упътвания. И ето, най-сетне, като видѣ дервишина, той слѣзе бързо отъ коня и, като го поведе, приближи се къмъ стареца и му каза:

— Благочестивий отче, да ти даде Богъ да живѣешъ дълги години и да чуе твоитѣ молитви.

Дервишътъ измърмори нѣщо, отъ което царскиятъ синъ не можа нищо да разбере и, като помисли, че мустакитѣ бъркатъ на стареца да говори, реши да ги остриже.

— Отче, — каза той, като извади изъ пжтната си чанта голѣми ножици, — позволи ми да те поочовѣча малко. Ти си тъй обрасълъ съ косми. щото си изгубилъ човѣшки образъ, не можешъ нито да говоришъ, нито да виждашъ, а пъкъ азъ трѣбва да те попитамъ нѣщо.

Дервишътъ не се възпротиви, и царскиятъ синъ се залови за работа, той грижливо му подстрига мустакитѣ, брадата, веждитѣ, разчеса му космитѣ на главата и следъ това забеляза, че отшелникътъ не е тъй старъ и безобразенъ, както се показваше по-рано.

— Сега изглеждашъ съвсемъ иначе, — каза Бахманъ, като свърши стригането, — по-рано — извини за думитѣ ми — ти приличаше на нѣкой косматъ звѣръ.

Дервишътъ се усмихна следъ тѣзи думи и отговори много разбрано:

— Който и да си ти, прекрасни момко, азъ отъ душа съмъ ти благодаренъ за твоята услуга и отъ своя страна съмъ готовъ да ти услуга колкото мога. Нали не току тъй се отби отъ пжтя и слѣзе отъ коня?

— Право казвашъ, отче, — отговори царскиятъ синъ, — азъ ида отдалеко съ намѣрение да намѣря говоряща птица, пойно дърво и златна вода. Чувалъ съмъ, че всичко това се намира тукъ нѣкъде близко, но кжде, не се знае. Посочи ми, ако можешъ, истинския пжтъ, за да не пропадне безъ полза толкова дневното ми мжчно пжтуване.

Колкото повече момъкътъ говорѣше, лицето на дервишътъ ставаше все по мрачно, а вмѣсто отговоръ, той смутено наведе глава и очи надолу. Царскиятъ синъ почна отново.

— Отче, мисля, че ти чу думитѣ и разбра значението имъ. Защо не отговаряшъ? Ако не знаешъ това, за което те питамъ, кажи ми, тогава азъ нѣма да губя време и ще се отнеса до другъ нѣкой човѣкъ.

— За съжаление, азъ зная този пжтъ, — каза най-сетне дервишътъ, — но, вѣрвайте ме, по-добре е нищо да не ти казвамъ. Ти ми се понрави още първия пжтъ, а твоята неоценима услуга и любезното отнасяне къмъ мене ме накараха да мисля за твоята полза...

— Но, благочестиви отче, — прекжсна го Бахманъ, — това трѣбва да те накара да изпълнишъ молбата ми.

— Да, ако тя не станѣше причина да загинешъ, — отговори дервишътъ. — Ти знаешъ, че сжществуватъ такива чудеса, но чувалъ ли си, какви опасности те очакватъ? На много съмъ посочвалъ нещастния пжтъ, мнозина сж отивали по него, но, безъ да се гледа, че съмъ ги предупреждавалъ, нито единъ отъ тѣхъ не се е връщалъ назадъ. Всички сж загинали. И тъй, ако животътъ не ти е омръзналъ, чуй съвета ми и се върни вкжщи.

— Отче, — възрази царскиятъ синъ, — позволи ми да те увѣря, че никаква опасност не може ме отклони отъ намѣрението. И отъ какво мога да се боя? Ти виждашъ моето оржие; съ смѣлостъта и силата си мога да се боря съ всѣкой мой неприятель.

— Да, ако бѣше той единъ, ако можеше да го видишъ и да се биешъ съ него, — каза дервишътъ — но какво може да ти послужи твоята храбростъ противъ невидими врагове?

— О, както и да е, малко искамъ да зная! — извика съ нетърпение царскиятъ синъ. — Повтарямъ, никаква опасностъ нѣма да ме накара да отстъпя.

Като се убеди най-сетне, че момъкътъ е непоколебимъ въ своето намѣрение, дервишътъ му даде една топка и му каза:

— Както се вижда, нищо не ще може да те разубеди, вземи тази топка и я хвърли напредъ си, като се покачишъ на коня си. Топката ще се търкаля и ти върви подире ѝ, докато се спре тя до политъ на една висока планина. Тогава слѣзъ отъ коня, остави го тамъ, и той нѣма да се мръдне отъ мѣстото си, а ти самъ пешкомъ се изкачи на планината. Тя е покрита съ голѣми черни камъни, щомъ пристъпишъ нѣколко крачки, ще се дигне заглушителенъ шумъ, много невидими същества ще те обсипятъ съ оскрѣбления, съ клевети и заплашвания, но ти не се смущавай отъ това, а най-главното по никой начинъ не се обръщай назадъ, защото ще станешъ черъ камъкъ, като всички черни камъни тамъ. Тѣзи камъни сж били все хора, смѣли безумци, за които ти говорихъ, тѣ не искаха да ме послушатъ и загинаха, безъ да постигнатъ своето намѣрение. Ако ти сполучишъ да достигнешъ височината на планината, ще видишъ единъ кафезъ, а въ него говорещата птица, тя ще ти разкаже всичко, ще ти посочи, где се намира пойното дърво и златната вода... Но, ако ми вървашъ, откажи се отъ намѣрението си, докато не е късно, не погубвай себеси.

— Още единъ пжтъ ти благодаря за добрия съветъ, макаръ и да не мога да го изпълня, — отговори царскиятъ синъ, — колкото се касае до твоитѣ наставления, ще гледамъ да се възползувамъ отъ тѣхъ напълно. И тѣй, прощавай. Да те пази Богъ.

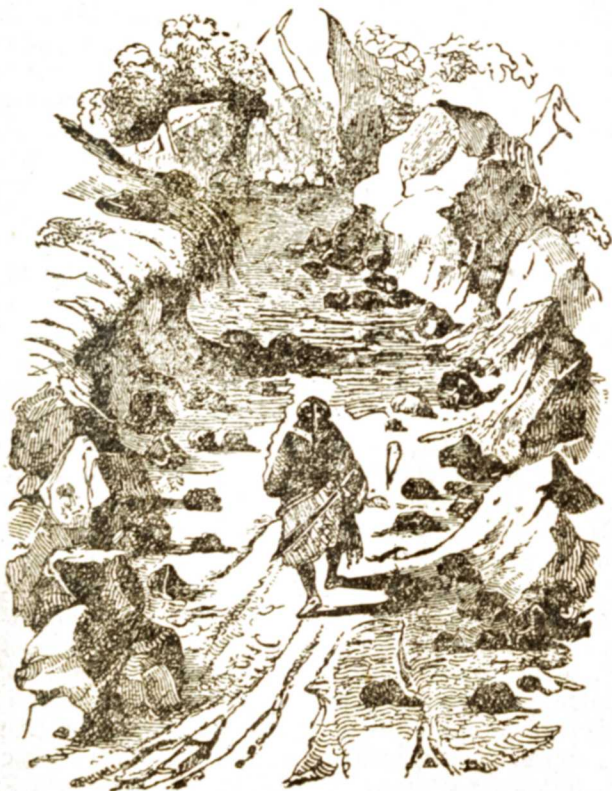
Следъ тѣзи думи момъкътъ се покачи на коня и хвърли предъ себе си топката, тя се търкулна, безъ да намалява първата си бързина, тѣйщото конникътъ съ мъжа можа да следва подиръ топката, като се боеше всѣка минута да не я изгуби отъ очитъ си.

Най-сетне нато стигна до политъ на планината, топката се спрѣ, спрѣ се и конътъ като закованъ. Царскиятъ синъ метна юлара на врата му, скочи отъ седлото и почна самъ да се катери по планината.

Но безъ да успѣе да пристъпи три-четири крачки между разхвърленитѣ по надолнището черни камъни, и се изчуха неизвестно откъде викове и колкото идѣха отъ по-далеко, толкова бѣха по-силни, дръзки и страшни. Като изпълняваше напълно съветитѣ на дервиша, царскиятъ синъ отначало не обръщаше внимание и твърдъ и смѣлъ продължаваше да се катери нагоре, но когато тѣзи викове станаха по-оглушителни, придружени отъ дивъ смѣхъ и ядовити насмѣшки и страшни заплашвания, ужасъ го завладѣ, ржцетъ му и краката му се разтрепераха, той усѣти, че силитѣ го напущатъ, и подъ влиянието на страха, той забрави всичко и се обърна да се връща. Ала тутакси замръзна на мѣстото си и се обърна на черъ камъкъ. Следъ това и коня постигна сжщата участъ.

Да се повърнемъ къмъ царкинята Паризада. Тя свърза на пояса си прощалния братовъ подаръкъ и не се раздѣляше отъ него нито една минута; по нѣколко пѣти на день тя изваждаше ножа изъ ножницата и се радваше, като виждаше острието му свѣтливо; а вечеръ, когато идѣше при нея Первизъ, тя се разговаряше дълго време съ него за отсъствавшия.

Презъ този злополученъ день, когато Бахманъ биде обърнатъ въ черъ камъкъ, Первизъ, като се разговаряше съ сестра си, каза ѝ тутакси:

— Я дай да видимъ ножа, нѣма ли по него нѣкоя промѣна. Паризада го извади изъ ножницата, но, щомъ го видѣ, хвърли го съ отчаянъ викъ на земята: ножътъ бѣше покритъ съ черни петна. Царкинята извика, като видѣ всичко това:

— Братъ ми е вече умрѣлъ... О, азъ несчастна! Не съмъ ли азъ съ своето безумие причината на тази безвъзвратна смъртъ? Не го ли накараха да загине моитѣ безмислени бълнувания за говоряща птица, за пойно дърво и за златна вода? ... О, проклетата чужденка магйосница! Какъвъ зълъ дяволъ я пратилъ тукъ, за да смути духа ми? Съ какво друго, ако не съ магии, можа да ми внуши това безумно, невъзможно, неизпълнимо желание, което и самата скръбъ за погиналия ми братъ не може да го изгони

изъ моето сърдце? А струва ми се, че азъ трѣбва да се увѣря най-сетне, че нѣма въ свѣта такива чудесии, че дѣртата лицемѣрка ме измами само...

Колкото и несвързани да бѣха тѣзи думи, често прекжсвани съ ридания, царскиятъ синъ Парвизъ разбра много ясно, че при всичкото си дълбоко нещастие, Перизада има горещо желание да владѣе тѣзи чудесни съкровища. И затова, като я остави да се поопомни малко следъ жестокия ударъ, той почна да ѝ говори тъй:

— Не трѣбва да се отчайваме, мила сестро; нито сълзитѣ, нито оплакванията ще възкресятъ умрѣлия, на Бога било угодно да го повика при себе си, и ние трѣбва да се покоримъ безропотно. Нека помислимъ какъ можемъ да си постигнемъ желаната целъ. Отгдето се появи у тебе мисълта, че чужденката е излъгала? По-рано ти ѝ вѣрваше, но и не може да се мисли, че тя ще измислюва набивалици и да ни мжчи отъ благодарностъ, за гдето я посрещна тъй добре. Не, всички тѣзи работи наистина сжществуватъ, и ако нещастieto на моя братъ му побърка да ги намѣри, отъ това не следва, че и мене очаква такава участъ. Но, както и да е, азъ съмъ решенъ да не чакамъ и утре съ Божия помощъ тръгвамъ на пжтъ.

Колкото и да го моли царкинята Паризада да се откаже отъ пагубното си намѣрение, смѣлиятъ момъкъ остана непреклоненъ и настоя на своето. По примѣра на брата си, и Первизъ ѝ вржчи на тръгване едни бисерни броеници съ сто едри зърна.

— Не плачи, сестро, — каза той, — като я пригърна, нека тѣзи броеници те утешаватъ въ нашата раздѣла; вземай ги всѣкой пжтъ, когато почнешъ да се молишъ, и тѣ всѣкога ще ти говорятъ за моята сждба; докато зърната се движатъ свободно, знай, че съ мене не се е случило никакво нещастие; станатъ ли неподвижни, като слѣпени, тогава се молй за мене като за погиналъ. Но защо да се отчайваме отрано? Нека се надѣваме, че азъ ще се върна здравъ, съ скжпоценнитѣ нѣща въ ржце.

И тъй, той тръгна по неизвестния пжтъ; почти непрекжснато вървѣ той направо въ продължение на двадесетъ деня, а на двадесетъ и първия день той видѣ сжщия дервишъ на сжщото мѣсто. Царскиятъ синъ се приближи до него и, като му се поклони почтително, попита го, кжде се намира говорящата птица, пойното дърво и златната вода? Но дервишътъ, вмѣсто да му отговори, почна да го съветва да се откаже отъ намѣрението си, както съветваше и по-рано по-голѣмия му братъ. Стариятъ дервишъ каза най-сетне:

— Преди нѣколко време единъ младъ конникъ, много приличенъ на тебе, ме пита за сжщото, и азъ трѣбваше да отстъпя на неговата настойчива молба; показахъ му пжтя, дадохъ му наставления, какъ да избѣгне злото и да си постигне желаната цѣль, но клетиятъ момъкъ не се върна, — той загина невѣмъ, както всички негови предходници...

— Благочестиви отче, зная за кого ти говоришъ; той е моятъ по-голѣмъ братъ Бахманъ; азъ зная, че е загиналъ, но где и кога, не зная това.

— Ако искашъ, ще ти кажа, — отговори дервишътъ ; — той се преобърна въ черъ камъкъ, каквото и тебе ще постигне, ако не послушашъ съветитъ ми, и не се върнешъ назадъ.

— Ужасна участъ ! — извика Первизъ, — но може да е постигнала брата ми по негова вина или отъ непредпазливостъ ; азъ ще изпълнявамъ всички твои наставления ; така щото упжти ме, почтени отче, научи ме кжде да отида и какво да правя. Казвамъ ти, решението ми е твърдо, и никаква опасностъ нѣма да ме накара да отстѣпя.

— Ако е тъй, — отговори старецътъ, — нека бжде тъй. Ще ти дамъ една пжтеводна топка ; иди самъ и си я вземи : азъ съмъ старъ и не мога да ставамъ.

Царскиятъ синъ слѣзе отъ коня и съ благодарностъ взе отъ стареца една отъ многото топки, които имаше въ чантата му. Следъ това изслуша внимателно всички наставления, хвърли топката по пжтя и препусна коня си следъ него.

Следъ нѣколко време се показа отдалечъ висока планина, която се очертаваше все по-ясно и по-ясно, колкото се приближаваше, и най сетне пжтеводната топка се спрѣ при политѣ ѝ. Тогава царскиятъ синъ слѣзе отъ коня, но преди да почне да се качи по височината, съсрѣдоточи всичкитѣ си мисли върху това, какво му говори дервишътъ, като гледаше да си припомни всѣка дума и въ сжщото време да събере сили ; следъ това той бодро и смѣло тръгна, твърдо решенъ да стигне върха на планината, безъ да обръща внимание на каквито и да било спънки. Но едва успѣ да пррстѣпи две-три крачки и отдире, въ самото му ухо, се изчу нѣкакъвси грубъ гласъ :

— Ахъ ти, негоднико ! Стой, кжде се мъкнешъ ? ...

Следъ тѣзи оскърбителни думи, царскиятъ синъ кипна отъ гнѣвъ, забрави всички наставления на дервишина и, като хвана сабята си, обърна се назадъ. Въ сжщия мигъ и той, и конѣтъ му се преобърнаха на черни камъни.

Презъ това време царкинята Паризада, постоянно измжчвана отъ тревога, всѣки день гледаше броеницитѣ, за да се научи за сждбата на брата си ; сутринъ, пладне и вечеръ тя се молѣше, като прехвърляше бисернитѣ зърна и, за нейно утешение, тѣ се движеха свободно ; ала изведнѣжъ, именно въ тази минута, когато Первиза постигна страшното нещастие, зърната на броеницитѣ като че се слѣпиха и не мърдаха. Паризада, обхваната отъ неизказанъ ужасъ, разбра, че брата ѝ нѣма вече въ свѣта.

Колкото и да бѣше тежко за нея това нащастие, но то не бѣше нѣщо неочаквано като първото. Царкинята не веднѣжъ оплака по-рано Первиза, като предчувствуваше, че ще загине ; заедно съ това обмисляше какъ да постѣпи, ако той не се върне, и реши да се изложи на ново рисковано предприятие. Като скри дълбоко въ душата своето нещастие, сутринъта, преди изгрѣва на слънцето, преоблѣче се въ мъжки дрехи, въорѣжи се като войникъ, възседна коня и тръгна по сжщия пжтъ, който доведе до загиване брата ѝ.

Привикнала отъ детинство да язди конь, яка и мъжествена по природа, тя леко извървѣ мжчителния пжтъ, който би умо-

рилъ всѣка друга жена, и следъ двадесетъ дена тя видѣ сщия дервишъ. Като слѣзе отъ коня и го върза за едно дърво, Паризада се приближи до стареца, поздрави го, седна до него и каза:

— Позволи ми да си отпочина, почтени старче, и да те попитамъ, не си ли чувалъ нѣщо за онова мѣсто, гдето се намира говорящата птица, пойното дърво и златната вода?

— Дъще,—усмихнато каза дервишътъ — не се сърди, загдето те познахъ, че си жена, макаръ и да си преоблѣчена като мъжъ. Но да оставимъ това, а кажи ми защо искашъ да знаешъ где се намира непостижимото?

— За да ида да го намѣря, отче, — отговори Паризада. — Азъ много съмъ слушала за тѣзи нѣща и толкова сж тѣ приамливи за мене, щото имамъ голѣмо желание да ги имамъ.

— Всичко това е тѣй, — отговори старецътъ, — но знаешъ ли каква опасностъ те очаква? Навѣрно не, защото, ако знаешъ, не би се решила на такова пагубно предприятие. Послушай ме, мила дъще, и се върни назадъ. Не искамъ да бжда отговоренъ за твоето нещастие.

— Отче, — възрази царкинята — азъ ида отдалеко и не ми е приятно да се върна безъ нищо. Бжди така добъръ и ми кажи, въ какво се състои опасността, за да видя дали работата е по силитѣ ми.

Тогава стариятъ дервишъ повтори всичко, което каза по-рано на Бахмана и Первиза, като се опита още веднѣжъ да отклони царкинята отъ намѣрението ѝ. Той каза:

— Помисли, дъще, докато не е късно; иска се голѣмо мъжество и силна воля, за да не се уплашишъ отъ грубитѣ подигравки, ругания, заплашвания и клетви на цѣлъ легионъ отъ невидими врагове и да не се изплашишъ отъ тѣзи зловещи черни камъни, които сж безгласни свидетели за неминуемата ти гибель. Ако можешъ да издържишъ всичко до край, а най-главно — да не погледнешъ назадъ, докато не достигнешъ върха на планината и завладѣешъ кафеза на говорящата птица, тогава ще свършишъ подвига си, и чудесната птица ще ти разкаже всичко, което трѣбва, за пойното дърво и за златната вода.

— Отъ думитѣ ти, отче, — каза царкинята — виждамъ, че всичката мъжнотия се състои въ това, да не се уплаша и да не погледна назадъ. Разбира се, че при по-спокойно състояние на духа това последно главно условие лесно се изпълнява. Но чувството страхъ неволно завладѣва човѣка, макаръ че човѣкъ е мъжественъ, смѣлъ, особено когато въ работата се бърка, както въ този случай, нѣкакваси незнайна, таинствена сила. Противъ такава опасностъ нѣма оръжие — единичното срѣдство да се спаси човѣкъ отъ нея е хитростъта. Какво ще ми кажешъ, отче, ако азъ си запуша ушитѣ, за да не слушамъ тѣзи страшни викове? Защото това ще ми принесе голѣма полза; макаръ и да достигнатъ да мене звуковетѣ, но значително отслабнали, тѣй щото съ Божията помощъ ще мога да запазя съзнанието си и да се владѣя до край.

— Дали е употребявалъ до сега нѣкой това срѣдство, не зная, — отговори дервишътъ — но мисля, че то не ще бжде безпо-

лезно. Какво, опитай го, ако се надѣвашъ на него, ала по-добре би било да послушашъ съветитѣ ми и да не се излагашъ на опасностъ.

— Не, отче, не ме раздумвай, — отговори царкинята; — сърдцето ми говори, че тази хитростъ ще се увѣнчае съ успѣхъ. И тъй, кажи ми, по кой пътъ да тръгна?

Като се увѣри дервишътъ, че царкинята е решена твърдо да не отстъпва, даде ѝ една топка и още веднѣжъ повтори своитѣ наставления.

— Да те благослови Богъ, — каза Паризада; — ще помня твоитѣ добри съвети и ще ги изпълнявамъ точно, безъ да се отклоня отъ тѣхъ.

Следъ това тя се покачи на коня, хвърли предъ себе си пжтеводната топка и се впусна следъ нея.

Топката се търкулна по известния пътъ все съ сжщата бързина, но царкинята не я напусна и заедно съ нея се спрѣ при политѣ на планината. Тукъ царкинята слѣзе отъ коня, затъкна добре ушитѣ си и, като впери очи въ върха на планината, за да не гледа зловещитѣ черни камъни, почна смѣло да се катери съ бързи крачки нагоре. Зачуха се грозни викове, диви смѣхове, свистения, груби ругания, но царкинята се радваше само на своята

хитростъ. До ушитѣ ѝ достигаха само неясни шумтения отъ този адски викъ и, макаръ отвреме-навреме и да схващаше откъслечни ругания, но това повече я размиваше, отколкото да я изплаши. Нека да си крѣската, си мислѣше царкинята и си продължаваше да върви напредъ. На върха на планината се виждаше вече предметътъ на нейния стремежъ — блестѣше златната клетка съ чудната птица. Щомъ се зададе царкинята, и птицата почна да се движи, да маха криле и, макаръ и да бѣше много малка, но крѣсна съ такъвъ силенъ гласъ, като че приглася на общия хоръ и действува съ всички заедно.

— Назадъ, безумна!

Но царкинята, като видѣ птицата толкова близо, още повече се ободри; тя усили стѣпкитѣ си и следъ нѣколко минути стигна върха на планината — една гладка равнина, осѣнена отъ дървета. Паризада се хвърли къмъ птицата, хвана кафеза съ дветѣ си ржце и извика отъ радостъ:

— Ето, най-сетне, ти си вече моя!

Птицата се смири веднага, а когато царкинята извади памука изъ ушитѣ си, тя почна да приказва съ гласъ, пълненъ съ смирение:

— Покорявамъ ти се, моя смѣла владѣтелко. Не се гнѣви, не ми отмѣщавай, за гдето азъ искахъ да си запазя свободата. Ако съдбата е отредила да бжда вѣчно въ робство, ти нека отъ сега да бждешъ моя господарка. Когато дойде време, азъ ще ти открия твоето сѣщинско произхождение и съ това ще ти направя голѣма услуга, а дотогава, както и по-сетне, ще се покорявамъ въ всичко на твоята воля. Заповѣдай ми нѣщо още сега за опитъ, и азъ ще направя всичко, което искашъ.

Царкинята едва можа да повѣрва на своето щастие, — тъй неочаквно и леко можѣ да спечели победата тамъ, гдето отстъпиха и загинаха толкова силни и смѣли хора! Достигнала вече своята цель, тя слушаше чудесната птица, а следъ последнитѣ ѝ думи тя отговори:

— О, азъ имамъ много желания и много ми е приятна твоята готовность да ги изпълнишъ. Тогава кажи ми най-напредъ, где се намира златната вода?

Изворътъ не бѣше далеко и не бѣше мжно да се вземе вода отъ него; като напълни сребърната си манерка, която взе отъ кѣщи, върна се на първото си мѣсто и отново се обърна къмъ птицата за помощъ и я попита:

— Сега научи ме, где се намира пойното дърво?

— Обърни се назадъ, — отговори птицата — и виждашъ ли онази гжста гора отъ дървета? Между тѣхъ расте то.

Лесно можеше да се намѣри това дърво по хармоничнитѣ звукове, които издаваха листата; но царкинята само погледна и се върна веднага при птицата.

— Чудесното дърво е толкова голѣмо, — каза тя — щото не може да се изкопае отъ земята и да се занесе.

— Нѣма нужда да се изкопава, — отговори птицата — стига ти да си откъснешъ едно малко клонче; то ще се хване въ тази прѣстъ, гдето го посадишъ, и скоро ще израстне голѣмо дърво.

Когато всичкитѣ тѣзи три скжпоценни работи бѣха вече въ ржцетѣ на царкинята, тя отново се обърна къмъ птицата:

— Сега изпълни най-главното ми желание; за тебе загинаха моитѣ двама братя Бахманъ и Первизъ, обърнати въ черни камъни;

възкреси ги и двамата, и нека тѣ се завърнатъ заедно съ мене въ своето отечество.

Това смути птицата; тя каточе се разколеба и нѣколко време закѣснѣ съ отговора си.

— Слушай, птицо, — каза царкинята, — нали ми се призна, че си моя робиня, нѣмамъ ли право да те оставя да живѣешъ или да те умъртвя?

— Право е, — отговори птицата, — азъ трѣбва да изпълнявамъ всичкитѣ ти заповѣди. Вгледай се наоколо си, виждашъ ли сждъ?

— Виждамъ, — отговори царкинята.

— Вземи го, той е пѣленъ съ жива вода: когато почнешъ да слизашъ отъ планината, поливай помалко отъ водата върху всѣки черенъ камъкъ, и тѣй ще възкресишъ своитѣ братя.

Царкинята турна въ пазвата си шишенцето съ златната вода, въ една ржка взе кафеза съ говорящата птица и клончето отъ пойното дърво, а въ другата сжда и почна да слиза отъ планината, като поливаше по пжтя чернитѣ камъни. Веднага всѣки

камъкъ се обръщаше въ човѣкъ, и тъй като тя не пропускаше нито единъ камъкъ, то всички коне оживѣха и очакваха своитѣ ездачи.

Царскитѣ синове Бахманъ и Первизъ въскръснаха, оживѣха и веднага познаха сестра си и се хвърлиха къмъ нея съ разтворени обятия.

— Мили мои братя, знаете ли, какво се бѣше случило съ васъ?

— Спахме, — отговориха тѣ едногласно.

— О, не дай Бже такъвъ сънъ! — извика Паризада, — вие не бихте се пробудили чакъ до страшния сждъ, ако не сполучихъ азъ да ви избавя; нима вие не помните какъ и защо дойдохте тукъ и какво стана съ васъ?

— Всички, които виждате около васъ, а така сжщо и васъ е привлѣкла една цель къмъ тази планина, да завладѣете говорящата птица, пойното дърво и златната вода, и всички ви постигна една участь — станяхте черни камъни. Съ Божията помощъ азъ постигнахъ това, което стана причина за вашата гибель: азъ пленихъ тази птица и като стана тя моя робиня, показа ми, где мога да намѣря пойното дърво и златната вода, и ме научи какъ да ви върна живота съ помощта на една вода.

Едва сега братята на царкинята, както и всички други въскръснали, си спомниха за своето предприятие и разбраха какво е направила за тѣхъ Паризада. Отъ голѣма признателностъ тѣ всички безъ изключение колѣнитиха предъ нея и казаха едногласно, че тя може да разполага както иска съ тѣхъ и че всички тѣ сж вече нейни предани роби.

— О, не, господа, — отговори имъ царкинята, — вие много преувеличавате заслугата ми. Наистина, азъ ви върнахъ живота, но при това азъ имахъ едничка само цель: да избавя своитѣ братя. Въ всѣки случай далечъ е отъ мене мисълта да посегна върху вашата независимостъ, и вие ще си останете тъй свободни, както сте били по-рано; а тъй като нѣма вече тукъ нищо привлѣкателно, то, мисля, нѣма нужда да стоимъ и да губимъ време. Да се върнемъ всѣки въ отечеството си и по кжжитѣ си.

Като каза това царкинята, първо се приближи до коня си, който стоеше на това сжщото мѣсто, гдето бѣше оставенъ, и другитѣ последваха нейния примѣръ. Братъ ѝ Бахманъ, като ѝ помогна да се настани добре на седлото, поиска да я отърве отъ труда да носи кафеза съ птицата. Царкинята отговори:

— Не, птицата е моя пленница, и азъ нѣма да се раздѣля съ нея. Ако искашъ, вземи ей това клонче отъ пойното дърво.

Следъ това даде сребърния сждъ съ златната вода на другия си братъ, съ което му направи голѣмо удоволствие.

Когато цѣлата безбройна дружина отъ въоръжени конници бѣше готова да тръгне, Паризада се обърна къмъ всички и каза:

— Хайде вече съ помощта Божия да тръгнемъ. Не желае ли нѣкой да тръгне пръвъ?

Всички мълчеха, никой не мръдна. Царкинята повтори въпроса си, и тогава единъ, който стоеше най-близо до нея, отговори отъ страна на всички свои другари:

— Великодушна избавителко, позволи ни поне тази малка чест да те последваме.

Царкинята поиска да откаже, но едногласнитѣ молби бѣха тъй настойчиви, щото тя най-сетне се съгласи и трѣгна предѣ цѣлата дружина.

По пѣтя тѣ отидоха при дервиша да му поблагодарятъ за добритѣ му съвети и наставления, но той бѣше затворилъ очи за винаги въ сиромашката си колиба. Никой не знаеше отъ какво е била неговата внезапна, неочаквана смъртъ, дели отъ дълбока старостъ или като нѣмало вече кого да съветва, животътъ му станалъ безполезенъ.

Колкото повече се продължаваше пѣтьтъ, толкова повече дружината рѣдѣеше. Всѣки день по нѣколко души оставаха, за щото стигаха домоветѣ си. Най-сетне и Паризада стигна съ братята въ своята кѣща.

Преди всичко царкинята турна въ градината чудесната птица, и щомъ запѣ тя, почнаха да се чуватъ отъ всички страни сладкопойни славеи и много други птици, които се насѣбраха отъ всѣкъде и напълниха градината съ постоянни пѣсни и весели цѣрквания. Клончето отъ пойното дърво Паризада посади край кѣщата и скоро отъ него израстна наистина високо, разкошно дърво, което издаваше съ всѣки свой листъ непрекъснато, очарователна мелодия. Срѣдъ цѣттарницата бѣше направенъ, по нейна заповѣдъ, единъ шадраванъ само отъ бѣлъ мраморъ и тя излѣ въ него всичката златна вода. Веднага чудесната вода кипна, запѣни се, а отъ срѣдата се издигна грамаденъ снопъ вода и се хвърли нагоре, като златни струи, безъ да намалѣе водата или да препълни фонтана.

Новината за тѣзи нечувани и невидени чудеса се разпространи по различни страни, а тъй като царскитѣ синове не затваряха никога вратата на градината си, то народъ се събираше тамъ и стоеше по мѣлъ день: идваха хора не само отъ селата, но и отъ най-високитѣ слоеве на обществото отъ столицата.

Между това Бахманъ и Первизъ, като си отпочинаха отъ дългия пѣтъ, отново усѣтиха влѣчение къмъ лова, най-обичното имъ отъ всички занятия. Само че този пѣтъ тѣ намислиха да отидатъ на ловъ не въ собствения си паркъ, а въ обширната гора, далечъ нѣколко километра отъ кѣщата имъ. Случи се, че въ това време тамъ билъ на ловъ и самъ царътъ; братята се научиха за това много късно, когато видѣха свитата на царя. Каго помислиха, че може да се срещнатъ съ владѣтеля, Бахманъ и Первизъ се смутиха и бързешката се върнаха назадъ по една тѣсна пѣтечка, но тъкмо тукъ се срещнаха съ самия царъ. Нѣмаше какъ да убѣгнатъ; бърже царскитѣ синове си отседлаха конетѣ, легнаха на земята, скриха си лицата тъй, щото царътъ не успѣ да ги забележи; но, като сждѣше отъ скѣпитѣ имъ дрехи, предложи, че тѣзи хора ще сѣж отъ висшето съсловие и заповѣда имъ да станатъ.

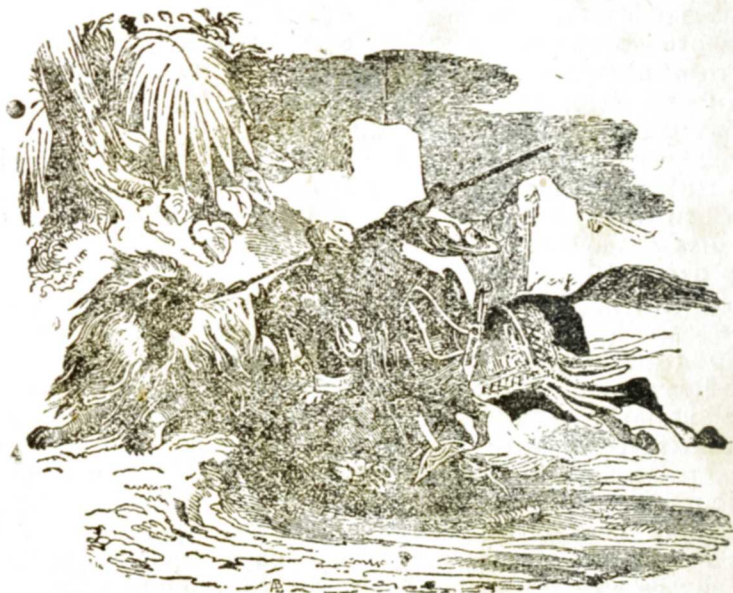
Момцитѣ станаха, но нито страхъ, нито смущение се забелязваше по лицата имъ, пълни съ величава грация. Царътъ ги

изгледа внимателно и, навърно възхитенъ отъ чудесната имъ хубостъ, попита ги, кои сж и откъде сж?

— Господарю, — отговори Бахманъ. — ние сме деца на неотдавна умрѣлия надзирателъ на твоитѣ градини; живѣемъ тукъ близко, въ башината къща, която построи той наскоро преди да умрѣ, и чакаме нужната възраст да помолимъ твое величество, за да ни причисли между своитѣ вѣрни слуги.

— Отъ сега приемамъ вашето предложение, — каза царьтъ, като се усмихна благосклонно и продължи:

— Вие невѣмъ обичате лова, нали?

— Господарю, — започна по-голѣмиятъ братъ, — ние и двамата се готвимъ за военна служба и затова, споредъ стария обичай на нашето отечество, упражняваме се въ това благородно занятие, колкото отъ влѣчение, толкова и отъ длѣжностъ.

На царя се видѣ много уменъ този отговоръ, и той каза още по-благосклонно:

— Ако това е тъй, ще ми бжде приятно да бжда заедно съ васъ на ловъ; изберете мѣста отъ моитѣ владения.

Царскитѣ синове съ удоволствие се присѣдиниха въ лова и скоро сполучиха да „дигнатъ“ една мечка и единъ лъвъ. И двамата братя се погнаха подиръ лова: единиятъ — подиръ мечката, другиятъ — подиръ лъва и, като ги настигнаха току срещу царя, тъй изкусно, съ такава смѣлостъ мушнаха своитѣ пики въ отворенитѣ уста на разяренитѣ звѣрове, штоо свалиха мъртви на земята и двата звѣра. Следъ това дигнаха друга мечка и другъ лъвъ, двамата братя се разправиха и съ тѣхъ скоро и желаеха да продължаватъ лова, но царьтъ заповѣда да ги върнатъ.

52

Последна кола

1001 НОЩЪ

ПЪЛНО ИЛЮСТРОВАНО ИЗДАНИЕ

Цена 3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
ИВ. Г. ИГНАТОВЪ & СИНОВЕ - СОФИЯ
ОСНОВ. 1890

— Не, — каза царътъ, — стига толкова, а то ще ми избиете всичкитѣ звѣрове, и нѣма да остане за мене да ходя на ловъ. Впрочемъ, азъ се шегувамъ, — притури той усмихнато, — азъ не искамъ да се излагате на опасностъ; по-добре пазете младитѣ си сили за друга по-полезна работа.

Изобщо царътъ тѣй остана доволенъ отъ царскитѣ синове, щото, за да покаже своето особено благоволение къмъ тѣхъ, повика ги при себе си въ двореца. Но вмѣсто да приематъ съ готовностъ такава честь, по-голѣмиятъ братъ отговори съ почтителенъ отказъ:

— Да се не сърди твое величество, че този пжтъ не можемъ се възползува отъ твоята велика милостъ.

— Какво ще каже това? Защо ми отказвате? — попита учудено Козру-Шахъ.

— Господарю, — отговори Бахманъ, — между насъ и нашата сестра съществува отъ детинство такова съгласие, щото ние безъ нейния съветъ нищо не вършимъ. И сега молимъ позволение отъ твое величество да отидемъ да се посъветваме съ Паризада.

— Добре, посъветвайте се, но утре рано дойдете тукъ и ми отговорете, — каза царътъ, като одобряваше вътрешно съгласието между братя и сестра.

Като се върнаха отъ ловъ, двамата царски синове се заловиха съ други работи и забравиха да съобщятъ на сестра си не само че царътъ ги канилъ, но и че се срещнали съ царя. И на другия день, като се явиха пакъ на сборното мѣсто край гората, царътъ преди всичко ги попита:

— Какво, говорихте ли съ сестра си? Надѣвамъ се, че тя нѣма нищо противъ моето желание да се запозная по-близко съ васъ, нали?

Братята смутено се изпогледнаха единъ другъ и се изчервиха.

— Господарю, — каза Бахманъ, — прости ни: забравихме да говоримъ.

— Тѣй си ги мислѣхъ, че ще стане, спомнете си утре, — отговори добродушно Козру-Шахъ, и се почна ловътъ.

Но и втория пжтъ братята забравиха да съобщятъ на сестра си за желанието на царя; и когато тѣ и този пжтъ се признаха въ своята грѣшка, той, царътъ, вмѣсто да се разгнѣви, извади изъ кесията си три златни топки, турна ги въ пояса на Бахмана и му каза усмихнато:

— Ей това ще бжде най-добро срѣдство противъ вашето забравяне: топкитѣ ще паднатъ на земята, когато почнешъ да се разбличашъ, и ще ви напомнятъ моето желание, ако сами не си го спомните.

Тая мѣрка не се оказа излишна: по нѣкакваси необяснима случайностъ братята забравиха да говорятъ съ сестра си, и само златнитѣ топки, когато се търколиха по земята, припомниха имъ поржчаното. Макаръ и да бѣше вече късно, но Паризада, още облѣчена, отвори вратата, когато почукаха братята ѝ и чакъ сега

се научи подробно за срещата съ царя Козру-Шахъ и за неговата покана.

Това съобщение разтревожи и опечали царкинята.

— Не мога да не се съглася, — каза тя следъ нѣколко минути мълчание, — такава монаршеска милостъ ви обещава за напредъ почести, слава и богатства, но моето лично щастие нѣма да се увеличи отъ това, а ще се помрачи. Огаждамъ по сърдцето си, мили мои братя, че това последно съображение е било причината за вашия косвенъ отказъ; вие сте предвиждали, че, като се приближите къмъ царя, трѣбва, щете не щете, да ме оставите. Азъ дълбоко ценя това ваше великодушно чувство, но не е лесно да се противи човѣкъ на царската воля, при това е и опасно: това може да възбуди гнѣва му. Да, работата е сериозна, трѣбва да се обмисли, но най-добре е да се посъветваме съ нашата разумна, предвидлива птица; тя се е обещала да ни предпазва отъ всички злини и затруднения. Да отидемъ още сега при нея.

Предъ царскитѣ синове Паризада обясни на своята пленница, въ какво се състои работата и попита какъ трѣбва да се постъпи.

— Нека твоитѣ братя изпълнятъ царската воля, — отговори птицата, — и отъ ваша страна повикайте царя у васъ.

— Но тогава той ще види и мене? — възрази царкинята.

— Ще те види, но това трѣбва за вашето общо щастие.

На другия день, когато царскитѣ синове се явиха на ловъ, Козру-Шахъ извика отдалеко:

— Е, какъ? говорихте ли съ сестра си?

И двамата се приближиха и следъ обикновения поклонъ Бахманъ отговори:

— Господарю, готови сме къмъ услугитѣ на твое величество и чакаме твоитѣ заповѣди. Сестра ни се съгласи и ни даде да разберемъ, че трѣбва да изпълнимъ волята на своя монархъ като свещенъ законъ. Сега и ние разбрахме, че сме постъпили зле. Прости ни, господарю.

— Не само че ви прощавамъ, но и одобрявамъ и похвалявамъ вашето почтително внимание къмъ сестра ви. Това ми служи за подкрепа, че мога да се надѣвамъ на вашата преданостъ.

На такива милостиви думи царскитѣ синове отговориха съ дълбокъ поклонъ.

Този день Козру-Шахъ свърши по-рано лова; той имаше нѣколко пжти случай да се убеди въ смѣлостъта, похватностъта и силата на хубавитѣ момци, сега искаше да поговори съ тѣхъ. На връщане, по желанието на царя, Бахманъ и Парвизъ имаха чествъта да пжтуватъ съ царя, единиятъ отъ едната страна, другиятъ отъ другата, което нѣщо възбуди завистъ въ всичкитѣ придворни, а особено въ великия везиръ, който за пръвъ пжтъ трѣбваше да върви отдире.

Когато царската свита влѣзе въ столицата, народътъ се трупаше по улицитѣ, безъ да смѣкне очи отъ хубавцитѣ братя; всички се учудваха на тѣхното появяване между свитата и се запитваха, кои сж тѣ — чужденци или персийци? Мнозина, като се любуваха на чудната хубостъ на царскитѣ синове, казваха:

— Ето и нашият господар би ималъ такива деца, ако жена му не бѣше налетѣла на такова нещастие. Клетата, какъ отдавна тегли за своята неволна грѣшка!

Като стигнаха въ двореца, Козру Шахъ, за да достави удоволствие на своитѣ млади гости, разведе ги по всички стаи, които се отличаваха съ своето разкошество и великолепие, обясни имъ назначението на всѣка една стая, обърна имъ вниманието върху нѣкои рѣдкости, забележителни въ едно или друго отношение. Царскитѣ синове съ възторгъ разглеждаха жилището на своя господарь, но тѣ не бѣха само прости зрители, само да се чудятъ на вънкашния блѣсъкъ, а напротивъ: тѣ показваха въ своитѣ похвали дълбоко и вѣрно избиране на хубавото.

Наскоро бѣше подаденъ разкошенъ обѣдъ, и царскитѣ синове, макаръ и почтително да се противиха, бѣха принудени да седнатъ заедно съ царя да обѣдватъ. На трапезата, като продължаваше да изпитва момцитѣ, захвана съ тѣхъ сериозна беседа и, като човѣкъ съ широко образование, засегна историята, политиката и другитѣ науки: тѣ, ободрени отъ монаршеската благосклонность, проявиха въ всичко, за което стана дума, толкова умъ и основателни познания, щото довеждаха до възторгъ своя високъ събеседникъ. Той си помисли, че и да сж били неговии собствени деца, той не би могълъ да имъ даде по-добро образование.

— Вие доставихте истинско удоволствие, — каза Козру-Шахъ като ставаше отъ масата, — съ никого не съмъ беседвалъ съ такова удоволствие, но тъй като и умътъ иска следъ дълга работа почивка, то трѣбва да си позволимъ малко и удоволствие и развлѣчение.

Той даде знакъ и тутакси влѣзоха музиканти съ голѣмъ хоръ отъ пѣвци и пѣвици, дълго време не замлъкнаха тѣхнитѣ стройни мелодии, ту тжжни, ту весели, следъ това дойдоха на тѣхно мѣсто фокусници и шегаджии, а следъ тѣхъ разнообразни, оживени игри и това всичко се продължи до късна вечеръ.

Най-сетне, като се видѣ вече, че е късно и трѣбва да се ходи, братята изказаха на царя дълбоката си благодарность за неговата милостива среща и се поклониха низко предъ трона му.

— Надѣвамъ се, че нашата раздѣла нѣма да бжде за дълго време, — каза имъ Козру-Шахъ, — азъ ви доведохъ въ двореца да научите пжтя и колкото можете по-често ми доставяйте удоволствие да се разговарямъ съ васъ.

Като се ползуваха отъ такова благосклонно внимание, царскиятъ синъ Бахманъ каза, като се поклони втори пжтъ:

— Господарю, не се сърди на молбата ми и не считай за дързость нашето общо искрено желание да те приемемъ въ скромното си жилище. Наистина, то не е достойно за такъвъ високъ посетителъ, но нали царетѣ не се гнусятъ да влизатъ въ колибитѣ и на най-беднитѣ свои вѣрни поданици, ето защо азъ се осмѣлявамъ да помоля твое величество, не ни отказвай твоята милость, ошастлизи както насъ тъй и нашата сестра съ своето посещение.

— Стига, че сте стопани на къщата, за да ми е приятно да ви спохода, — отговори Козру-Шахъ; — съ удоволствие ще се

възползувамъ отъ вашата покана, щомъ отидана ловъ. Впрочемъ, защо да отлагаме? Дойдете следъ день въ тази гора, гдето ще се срещнемъ и ще ме заведете у васъ.

Като се върнаха вкѣщи, царскитѣ синове разказаха всичко на сестра си, какъ добре ги е посрещналъ царьтъ, а така сѣщо и за намѣрението да посети кѣщата имъ.

— Въ такъвъ случай, — отговори Паризада, — трѣбва отрано да се взематъ мѣрки да се посрещне достойно негово величество.

И като мислѣше, че тази работа е доста важна, царкинята отиде да се посѣветва съ птицата си.

— Знаешъ ли, птицо, — каза ѝ тя, — следъ единъ день господарьтъ ще ни споходи, кажи ми, какво трѣбва да се приготви за такъвъ високъ гостенинъ?

— Вашитѣ готвачи сѣ добри, — отговори птицата, — пригответе всичко отъ най-добро качество, между другото сложете краставици пълни съ бисери.

— Съ бисери! — извика царкинята учудено. — Ти не ме разбра или не мислишъ какво казвашъ. Като разкошество, то може да свидетелствува за нашето богатство, но бисерьтъ не се яде и не може да се слага на трапезата. И най-сетне, где ще намѣря азъ толкова бисери?

— Господарке, — възрази птицата, — направи каквото ти казвамъ и вѣрвай, че нѣма да сбъркашъ; а бисери ще намѣришъ въ своя паркъ, подъ първото дърво, надѣсно отъ входа.

На другия день рано сутриньта царкинята отиде въ парка съ единъ отъ своитѣ градинари и, като го заведе къмъ дървото, което ѝ посочи птицата, заповѣда на градинаря да копае до самитѣ корени, а тя се изправи отстрани да гледа. Изведнѣжъ дълбоко нѣколко метра търнокопьтъ се натъкна на нѣщо яко и, като се изгребя прѣстъта, показа се едно златно сандѣче.

— Затова те викахъ азъ, — каза царкинята, — извади го внимателно да не повредишъ съкровището.

Като взе сандѣчето, което се оказа незаклучено, царкинята го отвори и видѣ, че то е пълно съ бисери, не много едри, но тъкмо такива, каквито бѣха потрѣбни за целъта. Благодарна отъ това откритие, тя заповѣда да заровятъ ямата, и се върна вкѣщи.

Братята видѣха отъ прозорцитѣ на своитѣ стаи, какъ Паризада отиде въ парка заедно съ единъ градинарь съ търнокопъ и безъ да разбиратъ, какво е накарало сестра имъ да стане толкова рано, излѣзоха да я посрещнатъ.

— Сестро, откъде взе това нѣщо? — попита Бахманъ, като забеляза златното сандѣче подъ мишницата ѝ. — Дали не е открилъ градинарьтъ нашето съкровище и затова те повика?

— Не, — отговори царкинята, — моята чудесна птица го откри, а той само го разкопа. Искате ли да видите, какво има въ това сандѣче?

Тя отвори капака, и братята извикаха отъ учудване, като видѣха толкова много бисери.

— Елате съ мене, азъ ще ви открия всичко, — каза Паризада и по пѣтя разказа подробно за свсето съвѣщание съ птицата, какво да се сготви и где могатъ да се намѣрятъ бисери.

Дълго време и тримата разсещаха с каква цел птицата казва да се нагости тъй царя и макаръ да не можаха да разбератъ нищо, решиха да изпълнятъ всичко точно.

Следъ това царкинята повика главния готвачъ и като му каза да сготви обиленъ и най-хубавъ обѣдъ, прибави:

— А съ тѣзи бисери ще напълнишъ краставици и ги подай най-напредъ.

Като чу това готвачътъ, отстъпи две крачки назадъ и се втрени изумено въ царкинята.

— Какво? Ти мислишъ, че съмъ полудѣла? — каза усмихнатото царкинята. — Не, бжди спокоенъ и прави това, което ти се заповѣдва. Вѣрвамъ, че не ти се е случвало да чувашъ за такова ястие, но каквото не е ставало въ свѣта, нека стане у насъ.

Безъ да посмѣе да възрази на своята господарка, готвачътъ се залови да приготви всичко, като взе сандѣчето и се отдалечи.

На другия день сутринята царскитѣ синове се явиха на уго. вореното мѣсто, кждето не закъснѣ да пристигне и Козру Шахъ, придруженъ отъ своята блѣскава свита. Ловътъ се почна както всѣкога и се продължава дотогава, докато горещитѣ лжчи на пладнешкото слънце не накараха ловджитѣ да се прибератъ противъ волята си, щомъ изтржи сборъ. Бахманъ се приближи до царя, за да му служи за водачъ, а Первизъ се затече напредъ да каже на сестра си, че пристига високиятъ гостенинъ. Но Паризада отъ по-рано взе мѣрки, многобройни хора имаше изпратени да наглеждатъ и да съобщятъ, щомъ се зададе царската свита отъ гората.

И тъй, Паризада бѣше вече готова да посрещне високия си гостъ и когато влѣзе той въ двора и се спрѣ при главния входъ, тя бързо слѣзе по стълбата и, споредъ обичая, се наведе до земята. Царскитѣ синове обясниха на царя, че това е тѣхната сестра.

Като слѣзе отъ коня си Козру Шахъ изправи самъ младата стопанка и дълго време не смѣна погледъ отъ нея, като се любуваше и заедно съ това се учудваше отъ нейната хубостъ.

— Да, сестра ви е достойна за васъ, — каза той най-сетне, като се обърна къмъ царскитѣ синове, — и азъ сега чакъ разбирамъ, защо я обичате толкова, ако е истина, че вънкашната хубостъ е огледало на вътрешната, то нѣма нищо чудно въ вашето решение да оставите сестра си да се произнася за всѣка ваша постъпка.

— Господарю, — отговори Паризада, — ние сме безкрайно благодарни за твоео милостиво внимание къмъ насъ, но се боя, да не би нашата селска кжща, предъ столичнитѣ здания и особено предъ разкошнитѣ дворци на твое величество, да ти се покаже много проста.

— Не, — възрази Козру Шахъ усмихнато, — като гледамъ кжщата отвънъ, азъ мога да предположа, че тя е излишно скромна. Но трѣбва да се види кжщата ви и вътре. Заведи ме.

Паризада разведе високия си гостенинъ изъ всичкитѣ стаи, и той се спира въ всѣка една по-дълго, за да я разгледа по-добре като се възхищаваше не толкова отъ нейната наредба, колкото отъ художественото изящество.

— Че у васъ тукъ било цѣлъ земенъ рай! — каза той най-сетне възхитено. — Сега вече никакъ не ме учудва това, че вие предпочитате своя уединенъ животъ предъ столичния: най-хубавиятъ градъ би запустѣлъ, ако всички селски кжши бѣха като вашата. Надѣвамъ се, моя хубавице, че ще ми покажешъ и градината, която навѣрно ще отговаря на кжщата.

Вмѣсто да отговори, Паризада разтвори предъ него широка врата, която водѣше къмъ една тераса, царьтъ се спрѣ тутакси поразенъ отъ едно чудесно зрелище: златнитѣ струи на фонтана като се пилѣха на прѣски, тѣй ослѣпително се искрѣха и блестяха подъ лжчитѣ на слънцето, што Козру Шахъ не намираше думи да изкаже свся възторгъ и дълго време стоя мълчишката, безъ да се мръдне, сякашъ се боеше да не наруши очарованието, най-сетне обърна изумения си погледъ къмъ царкинята и каза:

— Отгдѣ имашъ тази необикновена вода? Азъ не съмъ можалъ да си представя нѣщо подобно, навѣрно и по цѣлия свѣтъ не ще има такова нѣщо. Хайде да идемъ малко по-напредъ, азъ искамъ да го видя отблизо.

Царкинята отиде по-напредъ и, като се поспрѣ малко предъ фонтана, преведе царя край разкошнитѣ цвѣтарници и се запрѣ тамъ, гдето се намираше пойното дърво.

Нѣжнитѣ, хармонични звукове, ксито издаваха листата му, привлѣкоха отдалеко вниманието на господаря; той съ любопитство се вслушваше въ тѣхъ, оглеждаше се наоколо си, спираше се и дори хвърляше погледъ къмъ върховетѣ на дървото, като мислѣше, че тамъ има скрити музиканти; но тѣй като не се виждаше нищо, той измърморя учудено:

— Чувамъ музика и пѣсни, но не виждамъ музикантитѣ, кажи ми, гдѣ сж тѣ? Не могатъ тѣзи дивни звукове да идатъ отъ небето, я!

— Господарю, — отговори царкинята усмихнато, — ако твое величество желае, може да иде малко по-напредъ и ще се убеди, че тукъ нѣма нито пѣвци, нито музиканти, а листата на това дърво издаватъ тѣзи звукове.

Царьтъ недовѣрчиво изгледа Паризада, но все пристѣпваше напредъ и когато се спрѣ до високото, разкошно дърво, звуковетѣ се усилиха и станаха по-ясни, по-отчетливи, по-мелодични. Козру Шахъ поразенъ отъ това чудно явление извика:

— Хубавице, кажи ми за Бога, случайно ли е израстло това дърво въ вашата градина или е пренесено отъ друга нѣкоя страна? Азъ обичамъ рѣдкоститѣ, обръщамъ внимание върху всичко необикновено, но за такова чудо на природата никога не съмъ слушалъ. Какъ се нарича това дърво?

— Господарю, — отговори Паризада, — то нѣма друго име, освенъ „пойно дърво“, а какъ е дошло въ моята градина, ще ти разкажа по-сетне, когато си отпочинешъ; има цѣла история за него и е тѣсно свързана съ историята за водата на този фонтанъ. Имамъ нѣщо още по-рѣдко, то е говорящата птица, която още сега ще покажа на твое беличество.

Презъ това време тѣ се приближиха отново къмъ фонтана, и господарьтъ се спрѣ предъ него, като следѣше съ възхитенъ

погледъ златнитѣ му струи, като се мжчеше да си обясни защо водата му не се уголѣмнява, нито намалява.

— Чудно, необяснимо! — извикваше той отвреме-навреме — И ти казвашъ, че тукъ нѣма никакъвъ водопроводъ?

— Не, мога да увѣря въ това твое величество, фонтанътъ е цѣлъ, нѣма отникжде дупки и всичката вода е само отъ нищожното количество чудесна вода, която донесохъ заедно съ говорещата птица и...

— Ти нѣколко пжти ми говори за тази чудна птица. Позволи ми да я видя:

Паризада тръгна къмъ кжщата, а Козру-Шахъ, който вървѣше заедно съ царкинята, учуденъ забеляза, че колкото отиватъ напредъ, толкова повече въздухътъ е пълненъ съ дивно пѣние на многобройни птици, които пълнѣха всички дървета. Царьтъ попита:

— Какво е това? Откжде сж се събрали толкова много орляци?

— Навѣрно твое величество забелязва, — каза Паризада, — че между всички гласове се отличава единъ гласъ надъ всички други. Този гласъ е на моята чудна птица; освенъ дарбата да говори, тя има способността да привлича къмъ себе си всички

пернати пѣвци на свѣта, и ето защо виждашъ тукъ толкова много различни птици: тѣ се събиратъ тукъ и придружаватъ на нейното пѣние.

Следъ това Паризада въведе гостенина си въ приемната стая, гдето имаше сложена трапеза съ обилни и разнообразни ястия, а на отворения прозорецъ стоеше въ златенъ кафезъ говорящата птица и продължаваше да пѣе.

— Стига! — каза ѝ Паризада. — Това е нашиятъ господарь и владѣтель, — султанъ Козру Шахъ, поздрави го както трѣбва. Пѣснитѣ на птицитѣ замлъкнаха и птицата, като обърна глава къмъ страната на влѣзлия, каза:

— Добре дошелъ, господарю; да те благослови Всевишниятъ въ всичкитѣ ти работи и да ти продължи живота за много години.

— Благодаря ти, — отговори Козру Шахъ, — и те поздравлявамъ отъ моя страна като царица на всички пернати.

Следъ това, по молбата на стопанката, той седне край трапезата на най-почтеното мѣсто.

Първото ядене бѣше краставици пълни съ бисери; царьтъ взе една, но, като я разрѣза, изумено погледна братята и сестрата.

— Какво е това? Азъ никога не съмъ чувалъ, щото бисери да се слагатъ да се ядатъ! Нима това е възможно?

Вмѣсто тѣхъ отговори птицата.

— Господарю, нищо не трѣбва вече да ти се показва невъзможно, щомъ повѣрва, че царицата, твоята жена, може да роди кученце, котенце и пѣнъ.

— То е друго нѣщо — възрази Козру Шахъ — азъ вѣрвамъ това, което ми казаха акушеркитѣ — сжщински сестри на моята жена, а тѣ, разбира се, нѣма да ме лъжатъ и съ това да напакостятъ на сестра си.

— Дълбоко се лъжешъ, господарю — продължи птицата — именно на тѣхъ не трѣбваше да вѣрвашъ; тѣ завидѣха на щастieto на малката си сестра, за гдето твое величество ѝ направи такава честь, и злобата имъ достигна до тамъ, щото тѣ решиха да хвърлятъ въ канала новороденигѣ твои деца, като ги замѣняваха ту съ кученце, ту съ котенце, ту съ пѣнъ. Но самото провидение избави децата отъ явна смъртъ, и сега ти ги виждашъ предъ себе си въ лицето на младитѣ парчета и царкиня. Ако не вѣрвашъ думитѣ ми, попитай престѣпниците и тѣ ще се признаятъ въ всичко, което сж извършили.

— О, нѣма нужда отъ други доказателства — извика Козру Шахъ отъ безмѣрна радостъ; — азъ ти вѣрвамъ напълно, а още повече вѣрвамъ собственото си сърде, то отдавна ми казва, ч тѣ сж моя плътъ и кръвъ. Пригърнете ме, мои драги деца. Азъ ще запазя до края на живота си благодарния споменъ за нашия избавителъ, за този, който е замѣнилъ баща ви, а сега, въ тази честита минута, пригърнете се не като мои деца, а като потомци на старитѣ персийски царе, като бждещи приемници, наследници на тѣхната слава и могъщество.

Сълзи отъ радостъ и горещи взаимни пригръщания се продължаваха следъ тѣзи думи; когато вълнението поутихна и обѣ-

дѣтъ се свърши, Козру Шахъ стана за да се върне въ столицата. Като пригърна царкинята и царчетата, каза имъ на прощаване:

— Деца мои, днесъ намѣрихте баща си, а утре се гответе да посрещнете майка си.

Като пристигна въ двореца, царѣтъ даде заповѣдь да повикатъ при него великия везиръ и, като му съобщи съ нѣколко думи за своето щастливо откритие, заповѣда да се изследва колкото се може по-скоро дѣлото за престѣплението на завистливитѣ сестри. Не се мина и часъ и дѣлото се свърши. Злодейкитѣ бидоха хванати, разпитани отдѣлно, признаха се въ своето престѣпление и бидоха наказани на дворцовия площадъ предъ очитѣ на много народъ.

Като извърши това справедливо наказание, Козру-Шахъ придруженъ отъ цѣлата си придворна свита, отиде при главната джамия, гдето жена му се мъчи толкова години въ позоренъ затворъ. Той самъ я извади изъ тъмницата, и, като я пригърна, моли я предъ всички да го прости за жестоката му постѣпка,

— Мила моя — каза той — мене ме излъгаха, но виновницитѣ на това гнусно злодеяние получиха достойно наказание и азъ трѣбва да те възнаградя за дългогодишното ти страдание. Отъ тази минута азъ ти възвръщамъ всички права, всички почести, каквито приличатъ като на моя обична жена и на пълновластна царица, а утре ще видишъ най-сетне нашитѣ хубавци царчета и царкиня.

На другия день владѣтельтъ на Персія заедно съ жена си, облѣчена вече въ царски дрехи, придружени отъ царскитѣ чиновници на двореца и отъ блѣскава свита, тръгнаха къмъ дома на царчетата. Нѣма да разказвамъ подробно, какъ се срещна майката съ своитѣ деца; такива сцени не се описватъ; ще кажа само, че въ тѣзи честити минути царицата забрави всичкитѣ си претърпѣни страдания и съ неизказана обичъ, съ чувство на гордостъ, достѣпна само на майчиното сърдце, гледаше на своитѣ деца, като пригръщаше ту едното, ту другото.

Децата, като очакваха идването на родителитѣ си, пригответа разкошно пиршество за всички; а следъ обѣда самъ Козру Шахъ разведе жена си изъ кѣщата и по цѣлата градина, показва й чудесния фонтанъ, пойното дърво и говорящата птица. Честитата, радостната царица се учудваше на всичко тава, като се чувствуваше въ нѣкакъвъ вълшебенъ снъ.

Бѣше вече късно, когато царѣтъ се разпореди да се върнатъ въ двореца; той се качи на коня и тръгна напредъ, отдѣсно вървѣше Бахманъ, а отлѣво Первизъ; Паризада заедно съ майка си вървѣха отдире, заобиколени отъ придворната свита. Когато тази блѣскава процесия настигна града, безбройни тѣлпи народъ задрѣстиха улицитѣ и съ дружни, въодушевени викове поздравява процесията; вниманието на всички бѣше обърнато къмъ хубавитѣ царски синове и дѣщеря.

Паризада не се раздѣли съ своята птица; тя я носѣше съ себе си въ златния кафезъ; а птицата, за учудване на свѣта, пълнѣше въздуха съ своитѣ чудни пѣсни, като я придружаваха, както всѣкога, хорове отъ пернати орляци; тѣ хвъркаха с

нея и я придружаваха, като кацаха ту по клонитѣ на дърветата, ту по покривитѣ на кѣшитѣ.

Вечерта, както въ двореца, тъй и по цѣлия градъ, имаше великолепно освѣтление, и тържествения празникъ въ честь на царчетата и царкинята се продължи нѣколко дни по редъ.

Тѣй, следвайки една следъ друга нощъ, изминаха се хиляда и една. Индийскиятъ султанъ успѣ презъ това време да се убеди въ многото прекрасни качества на своята жена, той съ наслада слуша чудеснитѣ разкази, слуша ги и се учудва на нейния умъ, на нейната силна паметъ и на необикновеното изкуство въ изложението на мислитѣ.

Подъ нейното благотворно влияние сърдцето на Шахриаръ се смекчи, предубеждението противъ женитѣ се разсѣя, и той замѣни предишното си чувство на студено презрение къмъ Шехеразада съ разпалена, искрена любовъ и дълбоко уважение. Сега той съ възторгъ си спомни за оная самоотвержена решителностъ, съ която тя доброволно се обрече на смъртъ, само да спаси другитѣ.

Като подари живота на Шехеразада, султанътъ заедно съ това отмѣни и своя предишенъ жестокъ законъ къмъ женитѣ си.

— Нека всичкитѣ дѣщери да гледатъ на тебе като на своя избавителка — каза той най-сетне на жена си; — ти излѣкува моята сърдечна рана, успокои душата ми, измжчена отъ негодуване, раздѣли съ мене властта за благо на моя народъ.

Шехеразада се хвърли предъ краката на султана и му благодари горещо.

Пръвъ великиятъ везиръ чу тази радостна вестъ отъ устата на самия повелителъ, следъ това тя скоро напълни цѣлия народъ и се разнесе по цѣлата страна. Индийскиятъ народъ си въздъхна радостно, като благославяше за всичко Шехеразада.

СЪДЪРЖАНИЕ :

	Стр.
Хиляда и една нощ	3
Волът и магарето	15
Приказката за търговеца и за страшния дух	22
Разказът на първия старец	28
Разказът на втория старец	33
Приказката за рибаря	37
Разказът за гръцкия царь и за лѣкаря Дубанъ	42
Приказката за ревнивия мжжъ и за говорящия папагалъ	45
Разказът за наказания везиръ	47
Разказът за младия царь на Чернитѣ острови	60
Историята на тримата дервиши	69
Разказът на първия дервишъ	85
Разказът на втория дервишъ	91
Великодушниятъ щастливецъ	100
Разказът на третия дервишъ	112
Разказът Зобеида	132
Разказът на Амина	139
Приказката за тритѣ ябълки	145
Разказът на женоубиеца	149
Нурединъ Али и Бедрединъ Хасанъ	154
Приказката за Камбура	191
Разказът на търговеца християнинъ	197
Разказът на търговеца мюсюлманинъ	209
Разказът на лѣкаря евреинъ	220
Разказът на шивача	232
Разказът на бръснаря	246
Най-стариятъ братъ Бакбукъ	247
Вториятъ братъ Бакбарахъ	251
Третиятъ братъ Бакбакъ	255
Четвъртиятъ братъ Алкузъ	259
Петиятъ братъ Алнаскаръ	262
Шестиятъ братъ Шакабакъ	271
Приказката за персийския престонаследникъ и Шемзелнигара	279
Камаралзаманъ и китайската царица Бадуря	319
Персийскиятъ царски синъ и морската царица	419
Приказката за търговския синъ Ханемъ	457
Приказката за царъ Зеинъ-Алансамъ и за силния владѣтель на духоветѣ	488
Приказката за престонаследника Кодатадъ и неговитѣ братя	506
Разказът на Дерибарската царица	513

Сънъ на яве или халифътъ на стража	530
Приказката за вълшебната лампа на Аладинъ	580
Приказката за славния халифъ Харунъ-Алъ-Рашидъ	657
Какво разказва слѣпецътъ Баба Абдала на халифа	660
Какво разказа Сиди Нуманъ	667
Какво разказа Коджа Хасанъ Алхабалъ	677
Историята на Али-Баба и на четиридесеттѣ разбойници, които изтрѣби една робиня	696
Приказката за багатския търговецъ Коджа Али	722
Приказката за вълшебния конь	731
Приказката за престолонаследника Ахмедъ и за прекрасната фея Пари Бану	755
Приказката за тритѣ сестри	793

КАТАЛОГЪ НА НАЙ-НОВИТЪ ИГНАТОВИ ИЗДАНИЯ

I. Библиотека „Бисери“ :

№ 1.	Малкия Пиеръ, романъ, Анатолъ Франсъ . .	40 лв.
№ 2.	Дѣлото на Артамоновци, романъ, М. Горки .	60 „
№ 3.	Легенда за едно имение, романъ, З. Лагерльофъ .	30 „
№ 4.	Морски вълкъ, романъ, Джекъ Лондонъ . .	60 „
№ 5.	Една тъмна афера, романъ, Оноре де Балзакъ .	50 „
№ 6.	Левисъ и Ирина, романъ, Полъ Моранъ . .	30 „
№ 7.	Аелита, романъ, Алексей Толстой	40 „
№ 8.	Злато, романъ, Блезъ Сандаръ	30 „
№ 9.	Куртизанката Соника, романъ, Еласко Ибанецъ .	60 „
№ 10.	Вертепъ, романъ, Емилъ Зола	100 „
№ 11.	Юноша, т. I, Ф. М. Достоевски	90 „
№ 12.	Юноша, т. II, Ф. М. Достоевски	60 „
№ 13.	Анета и Силвия, Роменъ Роланъ	40 „
№ 14.	Майка Мерия, Хайнрихъ Манъ	40 „
№ 15.	Алберта, Пиеръ Бенуа	40 „
№ 16.	Тайфунъ, Жозефъ Конрадъ	30 „
№ 17.	Върти се . . ., Луиджи Пирандело	50 „
№ 18.	Човѣкътъ съ маскитъ, Йоханъ Бойеръ . .	40 „
№ 19.	Хоривската скала, Жоржъ Дюамелъ	50 „
№ 20.	Повестъ за два града, Чарлзъ Дикенсъ . .	120 „
№ 21.	Единъ свършенъ човѣкъ, Джавани Папини .	60 „
№ 22.	Доня Лусъ, Хуанъ Валера	45 „
№ 23.	Бѣлата маймуна, Джонъ Голсуърти	80 „
№ 24.	Лѣто, Роменъ Роланъ	80 „
№ 25.	Александъръ въ Вавилонъ, Якобъ Васерманъ .	40 „
№ 26.	Игра въ утриненъ сдрачъ, Артуръ Шницлеръ .	30 „
№ 27.	Мария I рубе, Иенсъ Петеръ Якобсенъ . .	60 „
№ 28.	Очитъ, които се отварятъ, Анри Бордо . .	70 „
№ 29.	Хиперионъ, Фридрихъ Хьолдерлинъ	50 „
№ 30.	Михаелъ, Херманъ Бангъ	60 „
№ 31.	Шагреновата кожа, Оноре де Балзакъ . . .	80 „
№ 32.	Борджиитъ, Клабундъ (Алфредъ Хеншке) . .	35 „

II. Библиотека „Любими романи“:

№ 1.	Братя Шеленбергъ, Б. Келерманъ	80	лв.
№ 2.	Ангелътъ на смъртта, К. Тетмайеръ	60	"
№ 3.	Гладъ, С. А. Семеновъ	30	"
№ 4.	Принцеса Брамбила, Ер. Т. А. Хофманъ	30	"
№ 5.	Парижъ, Емилъ Зола	120	"
№ 6.	Любовно престѣпление, Полъ Бурже	40	"
№ 7.	Балътъ на графъ д'Оржелъ, Ремонъ Радиге	30	"
№ 8.	Тѣзи, които не виждатъ, Бине-Валмеръ	30	"
№ 9.	Тя и той, Жоржъ Сандъ	60	"
№ 10.	Нана, Емилъ Зола	100	"
№ 11.	Абитуриентска среща, Францъ Верфелъ	60	"
№ 12.	Сияйна Зора, Джекъ Лондонъ	80	"
№ 13.	Нилсъ Люне, Иенсъ Петеръ Якобсенъ	50	"
№ 14.	Пасторалната Симфония, Андре Жидъ	20	"
№ 15.	Синътъ Могаръ, Андре Тьорие	50	"
№ 16.	Огнениятъ ангелъ, Валерий Брюсовъ	90	"
№ 17.	Любовна страница, Емилъ Зола	90	"
№ 18.	Госпожица Елза, Артуръ Шницлеръ	20	"
№ 19.	Еликсиритъ на дявола, Е. Т. А. Хофманъ	100	"
№ 20.	Новъ животъ, Данте	25	"
№ 21.	Хайдути, Панаитъ Истрати	70	"
№ 22.	Храната на Боговетъ, Хърбъртъ Дж. Уелсъ	60	"
№ 23.	Романътъ на три сърдца, Джекъ Лондонъ	90	"

III. Библиотека „Огърлица“:

№ 1.	Никого не ще обичамъ, романъ, Хозе Франсезъ	45	лв.
№ 2.	Семирамида, М. Шнайдеръ и М. С. Пуансо	50	"
№ 3.	Брачниятъ островъ, Фредерикъ Буте	30	"
№ 4.	Обожаваната, Леонъ Фрапие	40	"
№ 5.	Донъ-Жуанкитъ, Марсель Прево	60	"
№ 6.	Улица безъ радостъ, Хуго Бетауеръ	40	"
№ 7.	Кжщата на тритъ годеници, Емилъ Зави	70	"
№ 8.	Време за любовъ, Жераръ д'Увилъ	40	"
№ 9.	Полунощъ, Морисъ Декобра	30	"
№ 10.	Нощенъ празникъ, Едмонъ Жалу	50	"
№ 11.	Въ градината на любовта, Били Кастелъ	50	"
№ 12.	Сражението, Клодъ Фареръ	50	"
№ 13.	Престѣпникътъ, Франсуа Копе	50	"
№ 14.	Алрауна, Хансъ Хайнцъ Еверсъ	80	"
№ 15.	Мариана Сирка, Грация Деледа	50	"
№ 16.	Мжжетъ предпочитатъ блондинки, Анита Лусъ	35	"
№ 17.	Златната възраст, Едмонъ Жалу	20	"
№ 18.	Кукличката, Марсель Прево	20	"
№ 19.	Страхътъ отъ Ада, Марсель Прево	20	"
№ 20.	Фалшивата буржуазка, Марсель Прево	20	"